

VOCABULARU

ROMANO - FRANCESU

LUCRATU DUPE DICȚIONARULŪ ACADEMIEI FRANCESE

DUPE ALŪ LUI

*NAPOLEONE LANDAIS și alte Dicționare latine,
italiane, etc.*

DE

ION COSTINESCU

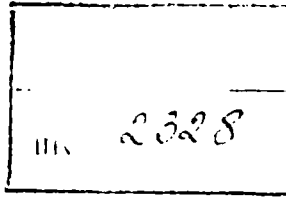

BUCURESCI

TIPOGRAPHIA NAȚIONALĂ ANTREPRENOR C. N. RĂDULESCU

1 8 7 0

Primită de Eforia școlilor în anul 1858, și terminată în 1870.

Eminenții selle D. D. Dionisiu

Episcopu diocesei Buzeu.

Eminenția,

Etă fructulă precepteloră și incuragiărilor que mi-ați dată totă cursulă viății melle readunată într'aquestu micu opu litterariu, quare cu quea mai profundă recunoscintă se dedică Eminenții vōstre.

Eminenția vōstră mi-ați descoperitū que este Dumnedeu, que este natură, pământu, vegetațiune, animalu și omū; Eminenția vōstră mi-ați arättatū quare este missiunea omului pre pământu, și mi-ați dīssū: „învétiă qua să cunoscī mai bine pe Dumnedeu; și pe omū, și să te poți face folossitorū societății în or que cercū allū el te ve gāssi.

Eminenția vōstră m'ați încuragiat și mōralemente și mäterialemente tempū de duoedeci ani, a dota limba cu aquestu opu și, în 1850, retrași în monastiera Băbeni de persecuțiile regimului que a successū lui 1848, mi-ați dīssū: „ocupă-te cu compunerea unū Dicționarū românū quâ-cl, or quātū de imperfectū, începutulū fiindū greū, venitorulū va perfecționa mai ușiorū începutulū teū“.

Déca opulŭ are deffecte pe quare, n'amŭ pututŭ a le evita, venitoriulŭ pre cumŭ aŭi díssŭ-o, va complini ŝi perfecciona inceputulŭ meŭ; ér déca amŭ corespunsŭ quátŭ de puçinŭ cu starea nóstră de cultură litterariă, nŭ voiŭ altă recompensă de quátŭ benedicjiunea

Eminençiei Vóstre quare pentru mine a fostŭ totŭ d'a una de bunŭ aŭgurŭ.

Bine voiŭ, vă rogŭ Eminençiă, a priimi mărturierea recunoscinçii ŝi devotamentului meŭ cu quare suntŭ allŭ

Eminençii Vóstre plecat filliŭ spiritualŭ

J. Costinichiu.

AVERTISMENTŪ.

Întreprindendū acum douăzeci ani aqwestă obosită lucrare, n'aveam înainte și nu me conducea de quātū zelulū d'a dōta limba cu unū Vocabularū românō-francesū quare mai apoi să înlesnescă compunerea unū Dicționarū. Lipsa unei asemenea cărți se simția fără distincțiune și de quei que sciaū și de quei que nu sciaū carte: torentulū vorbelor neînțelese quare inunda și inundă încă limba prin pressă și cancelarii, făcuse aqwestă dorința unanimă. Mulți bărbați aū întreprinsū a o satisfacē, dēr dândū peste greutăți învincibile mai toți aū aruncatū lucrulū începutū de la quea d'intăiū literă, pentru quā-ci, toți aqwesti bărbați voiaū a face unū Dicționarū, adică uă operă classică quare să n'opōtă sfășia critica, înaintea quāria să se încline savantulū, ignorentulū și înseși invidia, și conquistendū aū d'issū: Dicționarū fără uă gramatică quare să convină, deca nu tuturor dialectelor române, quellū puçinū limbei vorbite în Romania liberă, este mai multū de quātū imposibilū.

Înr'adeverū, nimeni nu pōte nega quă de la instituirea scōlelor în țerră, gramatica limbei a trecutū prin multe și varii modifițiuni. Aquellași autorū gramarianū a fostū forțiatū a-și modifică opera cu fie-quare ediție; astă-dī chiarū compunerea unei gramatice face obiectulū studiilorū și veghiării multorū bărbați de littere.

Totū ca aqwesti bărbați așū fi d'issū și însumi deca întreprinderea mé era în scopulū unū Dicționarū; dēr eū n'am făcutū **Dicționarū** ci **Vocabularū**, saū mai explicitū, lista vorbelor române și romanisate așediate în rândulū alfabeticū cu explicațiunea lor succinctă.

Așia dér, fără unū ghidū allū limbei, **gramatica**, admitēndū uă ortografie quare convenea și convine încă mai tutorū barbaților de littere, condussū de zelulū que nu m'a părăssitū nici uădată, amū începutū aquestū opū în 1850 și l'amū terminatū în 1870.

Cu tótă mediocritatea opului, lectorulū va găssi în-tr'însulū mai tóte vorbele române usitate în limbă și înseși quelle vechi abandonate și de quare nu se mai face usū de quātū în convorbiri familiari. Va găssi atâția termini de sciinție, de arte și de messerii cu explicațiunea lor quātū s'a pututū mai propriă și mai clară sensului lorū. Va găssi în explicațiunea multora exemple de modulū cum se ieau vorbele în propriū, în figuratū și proverbialmente. Va mai găssi explicațiunea sinonimelor a mai multe vorbe cu uă acuratejiă în quātū să fie înțelese de or que lectorū. Pe lângă tóte aqueste n'am lăssatū a nu trece și quâți-va termini mitologici quare mi s'a părutū a avé ore quare raportū cu unele din obiceiurile nóstre remasse prin tradițiune de la strămoși.

Déca cu tóte aqueste, opulū meū are încă lacune și imperfecțiuni, venitorulū va complecta și perfecționa mai facile începutulū que daū astă-đi publicului, quā-cī va găssi într'însulū quellū puçinū nomenclatura vorbelor arangiate în rândulū lor alfabeticū.

Jon. Costinescu.

Alfabetul și abreviatele d'intr'auectū Vocabularū.

A, b, c, d, e, f, g, h, i, j, k, l, m, n, o, p, q, r, s, t, u, v, x, z.

Littere accentate, scurtate, sau cu cedilă.

ă, â; ș; ț; Ț, Ț, é; ó; ş; ț.

Modul pronunțării acestora se va găsi la rândul lor alfabetic.

11

Tabla abreviatelor.

		<i>Ex.</i> Exemplu.
<i>Adi.</i> Adiectiv	<i>Com.</i> Comerț	<i>F.</i> Feminin
<i>Adv.</i> Adverb sau Adverbiale	<i>Conj.</i> Conjuncție și Conjugare	<i>Fabr.</i> Fabrică
<i>Ag.</i> Agricultură	<i>Demons.</i> } Demonstrativ	<i>Fam.</i> Familiar și Familiarmente
<i>Agon.</i> Agronomie		<i>Farm.</i> Farmacie
<i>Alg.</i> Algebră	<i>Devot.</i> Devoțiune	<i>Feud.</i> Feudalitate
<i>Anat.</i> Anatomie	<i>Dict.</i> Dicționar	<i>Fig.</i> Figurat
<i>Antic.</i> Antiquitate	<i>Didact.</i> Didactică	<i>Filos.</i> Filosofie
<i>Arh.</i> Arheologie	<i>Dim.</i> Diminutiv	<i>Finan.</i> Finanță
<i>Arch.</i> Arhitectură	<i>Diopt.</i> Dioptrică	<i>Fis.</i> Fizică
<i>Ar.</i> Aritmetică	<i>Dipl.</i> Diplomatie	<i>Fisio.</i> Fiziologie
<i>Art.</i> Artă și Articul	<i>Dogm.</i> Dogmatică	<i>Fortif.</i> Fortificații
<i>Art.</i> Artilerie	<i>Dram.</i> Dramă și Dramatică	
<i>Astr.</i> Astrologie		
<i>Astron.</i> Astronomie		
<i>Agm.</i> Agmentativ	<i>Ecles.</i> Ecclesiastic	<i>Gen.</i> Genitiv
	<i>Econ.</i> Economie	<i>Genea.</i> Genealogie
<i>Banc.</i> Bancă	<i>Encic.</i> Enciclopedie	<i>Geog.</i> Geografie
<i>Bot.</i> Botanică	<i>Etc.</i> Et caetera. (și quelle-l-alte)	<i>Geol.</i> Geologie
		<i>Geom.</i> Geometrie

<i>om.</i> Gnomonică	<i>Num.</i> Numeru și Numeralu	<i>S.</i> Substantiv
<i>am.</i> Gramatică	itu și opo-	<i>Sci.</i> Știința
<i>a</i> Idemu	<i>Opos.</i> Oposțiunei	<i>Sculp.</i> Sculptură
<i>n</i> Idemu	s	<i>Septen.</i> Septentrionalu
<i>au.</i> Idraulică	<i>Optc.</i> Optică	<i>Sept.</i> Septembrie și Septemana
<i>Imprim.</i> Imprimerie	<i>Ora.</i> Orașu	<i>Semn.</i> Semnifică și Semnificațiune
<i>Indic.</i> Indicativu	<i>Ordin.</i> Ordinalu	<i>Sing.</i> Singularu
<i>Interj.</i> Interjecțiune	<i>Pal.</i> Palatu sau tribunalu	<i>Sinon.</i> Sinonime și Sinonimu
<i>Iron.</i> Ironicu	<i>Part.</i> Particulă	<i>Sub-înțel.</i> Subt înțeleșu
<i>Judic.</i> Judiciaremente și Judecătorie.	<i>Pers.</i> Persoana	<i>S-t.</i> Sântu
<i>Juris.</i> Jurisprudențiă	<i>Pict.</i> Pictură	<i>Sub.</i> Substantiv
<i>Lit.</i> Litteratură și Littere	<i>Plur.</i> Plurariu	<i>Subj.</i> Subjunctiv
<i>Locuție</i>	<i>Poes.</i> Poezie	<i>Subs.</i> Substantiv
<i>Logic.</i> Logică	<i>Poet.</i> Poet și Poeticesc	<i>T.</i> Terminu
<i>M.</i> Masculin	<i>Polit.</i> Politică	<i>Teol.</i> Teologie
<i>Manuf.</i> Manufactură	<i>Pop.</i> Popularu	<i>Triv.</i> Trivialu
<i>Mar.</i> Marină și Maritim	<i>Poss.</i> Possessiv	<i>U.</i> Usitat
<i>Matem.</i> Matematică	<i>Prat.</i> Practică	<i>V.</i> Verb și Veđi
<i>Mec.</i> Mecanică	<i>Prep.</i> Prepozițiune	<i>Vech.</i> Vechu
<i>Med.</i> Medicină	<i>Pres.</i> Presinte	<i>Vên.</i> Vênătore
<i>Mess.</i> Messerie	<i>Proc.</i> Procedură	<i>Vet.</i> Veterinariu
<i>Mil.</i> Miliție și Militariu	<i>Pron.</i> Pronume	<i>Voc.</i> Vocativ
<i>Miner.</i> Mineralogie	<i>Prop.</i> Propozițiune	<i>Vocab.</i> Vocabularu
<i>Mitol.</i> Mitologie	<i>Prov.</i> Proverbialomente și Proverb.	<i>Vulg.</i> Vulgaremente
<i>Mus.</i> Musică	<i>p. u.</i> Puçinu usitat	<i>Zool.</i> Zoologie
<i>Nat.</i> Naturală și Natural	<i>Relat.</i> Relativu sau Relațiune	
<i>Nomin.</i> Nominativ	<i>Relig.</i> Religie	
	<i>Retor.</i> Retorică	
	<i>Rur.</i> Ruralu	

VOCABULARIŪ

ROMÂNNO-FRANCESŪ.

A.

A. s. m. Prima litteră a alfabetului. — A în medi-loculū mai atotlorū điceri perđindŭ tonulŭ priimesce accentŭ circumflexŭ, ŝi atunci se pronuncia qua anticulŭ *B. battere face bătîndŭ, bătutŭ; Callŭ face cállare; cállaraşŭ etc.* — A este quea mai întinsă terminaŭiune a *sust: ŝi adi:* feminine. *Casă, limbă, ŝi dupe D. Maxim, femeia, oia, judecătoria, etc, Albă, tristă ŝi dupe D. Max: Ostenitória, începătoria, miscătoria etc.* — A, adosseori abusă a lua loculŭ lui é, curată greşellă în pronunciaŭiune ŝi prin urmare ŝi în scriere: *Massă* greşitŭ, în locŭ de *Messă*, quaci daca dicemŭ *Messe, Messenŭ, Messicioră*, cată a đice ŝi a scrie ŝi *Messă*, iar nu *Massă* quare însemnă cu totulŭ altŭ que-va (veđi *Messă*) Asfelŭ ŝi următoriale. *Dovədə*, iar nu *Dovada, Cămeşă*, iar nu *cămaşă, pără (rodulŭ)* iar nu *pară* (que se înalță dintr'unŭ focŭ) *vără* (timpulŭ) iar nu *vară* (rudenia) etc. quare so vorŭ vedé la rândulŭ lorŭ. — A. se schimbă în *Â*, ŝi apoi se pronuncia qua *Î* quândŭ dupe dînsulŭ

urmésă unŭ n saŭ mp, mb: *surpare; stricare* ŝi tôte infinitivele de prima conjuncŭiune facŭ în gerundŭ, *surpândŭ, stricândŭ*. aşa ŝi quelle următoriale: *cântare, quândŭ, căne, pâne, rânduire (de la ranguire pôte) câmpŭ, amblare* etc: quare se vorŭ vedé la rândulŭ lorŭ.

A. dem: fem: A femeia în locŭ do aquea femeia (veđi aquea).

A. art: fem: la. *Cas-a, Mass-a, Més-a.* La maison, la masse, la table.

A. prp: à. A *casă*, à la maison, *am a scrie*, j'ai à écrire. — prin ajutorulŭ auestii prp: Sustantivele ŝi adiectivele daŭ uă mulŭime de expresiuni adverbiale luândŭ înainte prepoziŭiunea, de: *D'a buşile, d'a bună, d'a dreptulŭ* etc, veđi a queste điceri la rândulŭ lorŭ.

Ab. Particulă que servé în compunerea quătorŭ-va điceri: *Abattere, Abnegare* etc: în multe điceri b lipsesce *Amânare, Alăturare*, saŭ se transformă în d. *Ad-apă, ad-ăpare, ad-mîrare, ad-ministrare*, etc, ori în littera cu quare începe

dicerea que o compune: *af-finare, ad-dessu, ad-ducere, ap-plecare* etc.

Aba. s. f. Dimiã, uã materiã de lãnã, gróssã. Aba, bure.

Abacã. s. f. unũ felũ de cãnipã de Indiã. Abaca.

Abadũ. s. m. rinoceriũ de Indiã. Abada.

Abageriã. s. f. Localulũ în quare se fabricã saũ se vinde abaoa. Magasin, marchandise d'aba, de bure.

Abagiũ. s. Fabricantũ saũ negociantũ de aballe. Fabricant, marchand d'aba, de bure.

Abanaþiune Abanaþiã. s. f. exilũ pe unũ anũ pentru omorũ precugetatũ. Abanation.

Abandonare. v. s. a abandona, a pãrãssi, a nãpusti; a lãssa cu totulũ în voia, în prada, în dispoziþiunea cui-va, a întimplãrii. Abandonner. *A şì abandona femeia*, a o pãrãssi. Abandonner sa femme. *A şì abandona pretenþiunile*: a se lãssa de pretenþiuni: a nã mai face nici uã cerere. Abandonner ses prétentions. *A se abandona fortunei*: a se lãssa în voia norocului. *S'abandonner à la fortune.* (Se conj: qua lãudare).

Abandonatũ-ã. sup: şì adi: pãrãssitũ, lãssatũ, uĩtatũ, abandonné-e.

Abandonemintũ. s. etr. Abandonare. Fapta de a abandona; pãrãssire, lãssare, nãpustire. Abandonement.

Abandonũ. s. etr. Pãrãssinþã, starea fiinþei pãrãssite; uĩtare despre sine; unũ felũ de negriþinþã plãcutã, gracióssã în vorbe, în mişcãri, în şedere. Abandon. *A fi într'unũ abandonũ totalũ*: a fi abandonatũ de tótã lumea. Être dans un abandon général: *Totulũ este în abandonũ*: tóte se aflã în neîngrijire; tout est à l'abandon.

Abanosare. v. s. A abanosa, a face abanosũ, a face qua abanosulũ de negru. Ébéner. (Se conj: qua lucrare).

Abanoseriã. s. f. Arta quellũ que lucrãssã în abanosũ; diferite lucruri fabricate din abanosũ. Ébénerie.

Abanosistũ. s. m. Fabricantũ de scule din abanosũ. Ébénieste.

Abanosũ. s. m. Lemnũ de abanosũ. Ébéne. Arburulũ de Abanosũ. Ébéniér. *Fig: perrĩ de abanosũ.* Pãrrũ fórtè negru. Des cheveux d'ébéne.

Abastardare. v. s. a abastarda, a corci, a strica natura, a schimba starea primitivã a unui lucru, a 'lũ degenera. Abãtardir. (Se conj: qua lucrare. Uniĩ facũ aquestũ verbũ de conjugarea a 4. Abastardire).

Abastardismentũ. s. etr. Lucrarea de a abastarda. Schimbarea unui lucru din starea naturalã. Abastardissement.

Abatagiũ. s. etr. Dãrĩmarea, tãierea pãdurilorũ; culcarea unei nave spre a o repara. Abatage.

Abate. s. m. Cãlughãrũ, pãrinte. Stariþũ, cãpetenia unei Monastiriĩ la apussani. Abbé.

Abatãlũ-ã. adi: quare este allũ unui abate, quare þine de abate. Monastirescũ, egumenescũ, cãlughãrescũ. Abatãl-e.

Abbatere şì Abatere. v. s. a abate, a întórcè, a trece la. *A abate din drumũ*: a depãrta pe qui-ne-va orĩ pe sine din drumũ, şì *fig*: a strica planulũ, proiectele închipuite. Dérouter. *A se abbate*: a se pãzi, a fugi, a se feri de que-va. Se garer. *A abbate*: a întórcè unũ gĩndũ, uã lucrare, uã pornire. Divertir. *A se abbate din drumũ*: a lãssa drumulũ începutũ şì a apuca altulũ. Rabattre. *A se abbate qua nebunũ, qua selbaticũ.* (Vezi divagare). *A se abbate din ordine*: a nu pãzi instrucþiunile, datoria, saũ legea. Transgresser. *A se abbate*: a cãlca, a strica, a nu pãzi. Se dice de tractaturĩ, legĩ, ordine etc: enfreindre.

- Abbatere.** *s. f.* Lucrarea, fapta de a abbate, de a se abbate. — *Abbatere*, înlăturare, dare într'ua parte. *Déflexion.* *Abbatere din ordine.* Infraction, transgression. — *Abbatere.* Întorcere. *Divertissement.* — *Abbatere* din subiect (vezi digresiune, divagațiune).
- Abbațiã** sau **Abatșiã.** *s. f.* Monastire, schitù. *Abbaye.* — Demnitatea de Abate, de Egumenù (La apussani).
- Abcesã.** *s. f.* Apostimã, bubã, vulna quare cõce. *Abcés.*
- Abdalahù.** *s. m.* Popã, cãlughèrù persanù. *Abdalas.*
- Abdicare.** *v. s.* A abdica, a abdice, a se lepèda, a renunça, a nu priimi; a demissiona dintr'ua dregãtoriã suveranã. *Abdiquer.* (Se conj: qua lãudare).
- Abdicațiune, abdicatiã, abdicare.** *s. f.* fapta de a abdica, lepèdare, demissiona, depãrtare de voiã dintr'ua demnitate, dintr'ua dregãtoriã suveranã. *Abdication.*
- Abdicere.** *v. s.* A abdice. Veđi abdicare.
- Abdomenã.** *s. f.* pîntece, burtã, fõle. *Abdomen.*
- Abdominalù-ã.** *adi:* què se ține de abdomenã, de partea pîntecelui de jossù. *Abdominal-e.*
- Abducere.** *v. s.* A abduce, a conduce, a apuca altã calle.
- Abducțiune, abducțiã, abducere.** *s. f.* Lucrarea de a abduce. Mișcarea unui membru allù corpului la ùã parte. — *Abducțiune.* Unù felù de silogismù. *Abduction.*
- Abductoriù.** *adi: și sus:* Abducãtoriù. Mușchii prin quare membrii corpului se întorcù la ùã parte și la alta. *Abducteur.*
- Abecedariù.** *s. etr.* Carte cu alfabetulù unei limbe, pe quare începe întiù studiulù unui copillù, *Abécédaire.*
- Abecèù, abecedù.** *s. etr:* Litterile, alfabetulù. *Abécé.*
- Abecistù.** *s. m.* începãtoriù la învățarea litterilorù. *Abéciste.*
- Abenevisù.** *s. etr:* Dreptulù de a face eazù pe moșia altuia. *Abénévis.*
- Aberațiune, aberatiã.** *s. f. t:* de *astr:* Mișcarea pãrutã a stellerorù fixe. — *Fig:* rêtècire. *Aberration.* *t. de obt:* ressipire de raze. — *t. de hirur:* Strãmutare, mișcare de pãrți solide, de ósse.
- Abia.** *adv:* Cu anevoiã, cu greù, cu mare greutate. à peine. *D'abia:* fõrte cu anevoiã, fõrte cu greù. À grand peine, tout au plus.
- Abilemente, Abilicesce** *adv:* Cu iscussințã, cu spiritù, cu dibãciã. *Habilement.*
- Abilitate.** *s. f.* Capacitate, pricepere, îndemnare dispuseciune, dibãciã. *Habilité.*
- Abilù-ã.** *adi:* Capabilù, priceputù, îndemnicicù, dibaciù; iute, vioiù. *Habile.*
- Abinù.** Veđi abisù.
- Abisare.** *v. s.* A abisa, a arunca, în abisù. *Abîmer.*
- Abisù.** *s. etr.* Prepastiã, adîncime, profunditate întunecósã. *Fig:* întunericime. *Abîme.*
- Abitudine.** *s. f.* Obicînuințã, obiceiù; capacitate, înlesnire, deprindere câștigatã în queva prin multa repetițiune. *Habitude.*
- Abjectare.** *v. s.* A abjecta, a despreçui, a arunca cu despreçù. — umilire, înjossire. (Se conj: qua lãudare). *Abjecter.*
- Abjecțiune, abjecțiã, abjectare.** *s. f.* Fapta de a abjecta. Înjossemîntù, umiliațiune, basseçã, ticãloșiã, stare demnã de despreçù. *Abjection.*
- Abjectù-ã.** *adi:* Înjossitù, despreçuitù, de despreçuitù, pentru quare quineva numãi are quea mai micã stimã. *Abject-e.*
- Abjurare.** *v. s.* A abjura, a tãgãdui a se lepèda cu jurãmintù de queva: de ùã religiã, de ùã rêtècire

- de ăă opiniune; a pĂrĂssi, a lĂsa, a goni; a nega, a abnega. Abjurer. (Se conj: qua lĂudare).
- Abjurațiune, abjurațiă, abjurare.** *s. f.* Fapta de a abjura. — Lepedare, tĂgĂduire prin jurĂmĂntĂ de que-va: de ăă religiune, de ăă rĂtĂcĂire, de ăă pĂrere, de unĂ lucr, de ăă patĂmă, de quineva. — ActulĂ aquestĂi lepedĂri. Abjuration.
- Ablațiune, ablațiă.** *s. f. t. de hirur: de med: de him:* redicare, scĂtere afară de puroiĂ dintr'ăă vulnă; sustracțiune saĂ tragerĂ afară a unui lucru fĂcutĂ, crescutĂ, netrebuinciosĂ Ăntr'unĂ corpĂ Ăre-quare. Ablation.
- AblativĂ.** *s. etr.* UnulĂ din casurile de declinațiune Ăn latina și Ăn alte limbi moderne. Ablatif.
- Ablegare.** *v. s. t: de juris:* a ablega, a disclironomi, a relega; a desface pe quine-va. AblĂguer. (Se conj: qua lĂudare și legare.)
- Ablegațiune, Ablegațiă, ablegare.** *s. f.* Fapta de a ablega. ScĂtere, ĂntĂrcere din moștenire a unui fiĂ de cĂtre perĂntele seĂ. AblĂgation.
- AblegatoriĂ-ă.** *adi: și s.* aquella quare disclironomesce, quare 'și stricĂ legatulĂ.
- Abluțiune, Abluțiă.** *s. f.* SpĂlarea corpului cu apă ori cu altĂ que-va, spĂlare Ănainte rugei, Ănainte d'a merge la templu. Ablution.
- AblutoriĂ-ă.** *adi: și sus:* quare spală, curĂte. SpĂlĂtorĂ. Abluant-e.
- Abmințire.** *v. s.* A abmințĂ, a apune que-va cu minciuna. (Se conj: qua mințire.)
- Abnegare.** *v. s.* A abnega, a se lepedă, a uita, a tĂgĂdui, a se lipsi pe sine de la alle pĂmĂntului, de la Ăre quare-privilegiuri. (Se conj: qua lĂudare.)
- Abnegațiune, abnegațiă, abnegare.** *s. f.* Fapta de a abnega. uitare, lepedare, tĂgĂduire la bu-
- nurile pĂmĂntului; desprequire de sine, lepedare de privilegiurile sĂle. AbnĂgation.
- AbnormalĂ-ă.** *adi:* NeregulatĂ. Abnormal-e.
- Abnormitate.** *s. f.* Neregularitate, Ănsușirea lucrului ĂșitĂ din formă, din regulă.
- AbnormĂ-ă.** *adi:* AdnormĂ, anormĂ NeregulatĂ, afară din regulă, din formă, din normă. Anormal-e, anormĂ-e.
- Abnutare.** *v. s.* A abnuta, a desaproba, a nu priimi, a arunca ăă pĂpunere, a refusa, a nu Ăncuviința. (Se conj: qua lucrare.)
- Abnutațiune, abnutațiă, abnutare.** *s. f.* Lucrarea d'a abnuta. Desaprobațiune, refusare, neĂncuviințare.
- Abolire.** *v. s.* A aboli, abroga, a strica, a desfința, a anula unĂ actĂ, ăă legiuire, unĂ obiceiĂ. Abolir. (Se conj: qua gĂndire.)
- AbolimentĂ.** *s. etr.* Stricare, desfințare. Abolissement.
- Abolițiune, abolițiă, abolire.** *s. f.* Fapta de a aboli. Abrogațiune, stricare, desfințare a unui obiceiĂ, unei legi, unui actĂ. Ertare. Abolition.
- AbolitoriĂ-ă.** *s.* Aquella quare abolesce, quare stricĂ, desfințesă ăă legiuire, unĂ actĂ, unĂ obiceiĂ.
- AbominabilĂ-ă.** *adi:* FĂrte uritĂ, fĂrte reĂ; urĂciosĂ, reĂ, uritĂ; scĂrbosĂ. Abominable.
- Abominare.** *v. s.* A abomina, a i se scĂrbi, a 'i fi cui-va uritĂ de unĂ que. Abominer. (Se conj: qua lucrare.)
- Abominațiune, abominațiă, abominare.** *s. f.* Fapta de a abomina. Faptă uritĂ; scĂrbire, ură. *este Ăn abominațiunea toturilor ĂmenilorĂ onești.* Este scĂrbĂtĂ, urĂtĂ, desprețitĂ de toți queĂ onești. Il est en abomination Ă tous les gens de bien. *Abominațiunea desolĂțiunei:*

- înfiorearea cu urâciune de nelegiuire. Abomination de la désolation.
- Abonamentŭ.** *s. etr.* Învoire, legătură pentru ūă întreprindere, pentru unŭ jurnalŭ, etc: cu unŭ preçŭ fixatŭ, datŭ saŭ nu mai înainte. Abonnement.
- Abonare.** *v. s.* A abona pe qui-neva pentru que-va, a 'lŭ înscrie pentru ūă întreprindere ôre quare. A se abona, a se subscrie, a se prenumera la ūă publicaçiă, la teatru. etc: Abonner. (Se conj: qua lucrare.)
- Abonatŭ-ă.** *sup: și adi:* De la abonare. *s.* Quellŭ înscrișŭ, prenumeratŭ la unŭ que, la unŭ jurnalŭ, etc: abonné-e.
- Abondamente.** *adv:* Cu abondançă, cu îmbelșugare. Abondamment.
- Abondanță.** *s. f.* Belșugŭ, avuțiă mare; rodire multă, fertilitate. A bondance.
- Abondantŭ-ă.** *adi:* îmbelșugatŭ, îndestulatŭ; quare este avutŭ. Abondant-e.
- Abondare** *v. s.* A abonda, a fi cu abondanță, a face sâ fiă îndestulŭ, cu îndestulare, cu prissosŭ. Abonder. (Se conj: qua lucrare.)
- Aborare.** *v. s.* A abora, a avé scîrbă, teróre cu scîrbă de queva. Abhorrer. (Se conj: qua lucrare.)
- Abordabilŭ-ă.** *adi:* De abordatŭ, de apropiatŭ. Locŭ de quare se potŭ apropia navele. Abordable.
- Abordagiŭ.** *s, etr.* Apropierea de ūă navă; isbirea, conflictulŭ a dŭoe nave. Abordage.
- Abordare.** *v. s.* A aborda, a se apropia, a trage la țermi, la uscatŭ. *Fig:* a se apropia de qui-neva saŭ de que-va. Aborder. *Fig:* a aborda unŭ subiectŭ: a intra în conversaçiune, în discuțiune asupra unui subiectŭ. Aborder un sujet.
- Abordŭ.** *s. etr.* Intrare, locŭ de intratŭ, de apropiatŭ. Sossire. Abord.
- În primulŭ abordŭ:* îndată, la începutŭ. Du premier Abord.
- Aborigeni.** *s. plr:* Primiŭ locuitorŭ a 'i unei țeri, locuitorŭ neoșŭ. Aborigènes.
- Abortare, aburtare.** *v. s.* A aborta, a nasce mai nainte de timpŭ, a lepêda; a se sterpi. Avorter. (Se conj: qua lucrare.)
- Abortiune, aburțiă, aburțiune, aburțiă.** *s. f.* Lepêdare, sterpire, naștere fără timpŭ causată prin abusuri. Avortement.
- Abortivŭ-ă.** *adi:* Aburtivŭ, sterpitŭ, născutŭ mai nainte de timpŭ. Quea que causă lepêdarea, nascerea fără timpŭ. Abortif-ve.
- Abortonŭ, aburtonŭ.** *s. m.* Sterpitură, lepêdătură. Se ñice de vegetale și de fructulŭ lorŭ. *Fig:* Se ñice de scrieri iușŭ, pripite, de puțină gîndire. Avorton.
- Abramanđi.** *s. etr.* descendențiŭ, scoboritorŭ, următorŭ, strânepoțiŭ lui Abraamŭ. Abrahams. Abrahmites.
- Abregâmintŭ.** *s. etr.* Prescurtare, fapta de a prescurta, de a abregă. Abrégement.
- Abregare.** *v. s.* A abrega, a prescurta, a face mai scurtŭ. Abréger. (Se conj: qua lăudare și alergare.)
- Abregeŭ.** *s. etr.* Prescurtare, rezultatulŭ prescurtării, abregâmintulŭ unui uvragiŭ, unei istorii, etc: Abrégé.
- Abreviaçiune, abreviaçiă, abregare.** *s. f.* Lucrarea de a abrega. Prescurtarea ñicerilorŭ prin scôtearea unorŭ littere. Abréviation.
- Abreviativŭ-ă.** *adi:* Quare în semnă ūă prescurtare; prescurtătorŭ. Abréviatif-ve.
- Abreviatoriŭ.** *s.* Prescurtătorŭ, quare face ūă prescurtare, quare prescurtă sâ uvragiulŭ altuia. Abréviateur.
- Abrogare.** *v. s.* A abroga, a desfiin-

- ca ăa lege, unŭ obiceiŭ. Abroger (Se conj: qua lăudare alergare.)
- Abrogațiune, abrogațiă, abrogare.** *s. f.* Lucrare de a abroga, d'a desființa ăa lege, unŭ obiceiŭ. Abrogation.
- Abscisă.** *s. f.* Una din dŭoe coordonate dreptŭ liniate prin quare se mărginesce pozițiunea fiă quărui punctŭ allŭ unei curbe plane. Abscisse.
- Abscisiune, abscisiune.** *s. f. t.* de *hir*: tăerea unei părți moi. Abscission, abscision.
- Absență.** *s. f.* Lipsire, neafare de față. Absence. *A face desse absente*; a lipsi adesse. *Faire des fréquentes absences.*
- Absentŭ-ă.** *adi*: Nefiitoriŭ de față, que nu este de față. Se iea și qua substantivŭ: *absenți*: queique lipescŭ. Absent-e.
- Absimilŭ-ă.** *adi*: Neassemănatŭ, quare nu sėmenă.
- Absintă.** *s. f.* Pelinŭ. Ăa plantă forte amară. Absynthe.
- Absolumente, absolutesce.** *adv*: într'unŭ chipŭ absolutŭ, otărîtŭ. Absolutment.
- Absolutismŭ.** *s. etr.* Sistemă de guvernŭ absolutŭ, în quare voința unuia domnesce cu întregime. Absolutisme.
- Absolutistŭ.** *s. m.* Partisanŭ allŭ absolutismului. Absolutiste.
- Absoluțiune, absoluțiă.** *s. f.* Ertare de păcate, de ăa crimă. Absolution.
- Absolutoriŭ-ă.** *adi*: Ertătoriŭ, deslegătoriŭ, eliberatoriŭ. Absolutoire.
- Absolutŭ.** *adi*: De sine domnitoriŭ, neatŭrnatŭ, nemărginitŭ, qualitatea personei ori lucrului de sine. Suveranŭ neatŭrnatŭ. Absolut-e.
- Absorbabilŭ-ă.** *adi*: Quea que pŭte fi absorbitŭ. Absorbable.
- Absorbire.** *v. s.* A absorbi, a asorbi, a înghite, a suge, a trage. *Buretele absorbere apa.* o înghite, o sŭrbe, o suge. *Fig*: a se absorbi.
- a se adănci, a se afunda cu mintea la que-va. *Fig.* a mistui; a face să se pėrdă. Se đice de colere, de sunete, de mirosurŭ, de gustŭ etc: *Negrulŭ absorbere tŭte quelle alte colere, etc*: le noir absorbe toutes les autres couleurs, etc. — Absorber, S'absorber. (Se conj. qua: sorbire.)
- Absorbitivŭ-ă.** *adi*: *t. de him*: Quare absorbere. Absorptif-ve.
- Absorbitŭ-ă.** *adi*: Se đice de ăa persŭnă forte adăncită cu mintea în que-va, forte preocupată de que-va. Absorbé-e.
- Absorbțiune, absorbțiă, absorbire.** *s. f.* Fapta de a absorbi, de a se absorbi. Effectulŭ absorbirei. Absorption.
- Abspălare.** *v. s.* A abspăla, a clăti tina, molulŭ (Se conj: qua spălare.)
- Abstare.** *v. s.* A absta, a sta, a fi la ăa parte. (Se conj: qua stare.)
- Abstentiune, abstentiă.** *s. f. T: de juris*: fapta de a 'și anula unŭ judecătŭriŭ otărîrea; actulŭ unui moștenitoriŭ quare se lepėdă de ăa moștenire, de unŭ legatŭ. Abstention.
- Abstergativŭ-ă.** *adi*: *T: de med*: unŭ medicamentŭ immoitoriŭ, quare immŭiă materiile grŭsse dintr'ăa bubă, curățitoriŭ, immŭiătoriŭ. Abstergent-e.
- Abstergere.** *v. s.* A absterge, a curăți, a spăla ranele moindule. Absterger. (Se conj: qua înțelegere.)
- Abstersiune, abstersiă.** *s. f. (T: de med)*: curățirea, stergerea, spălarea unei bube. Abstersion.
- Abstinentă.** *s. f.* Înfrinare, cumpătare, oprire de sine de la queva. *Abstinence, đille de abstinență*: đille de postŭ, de înfrinarea mîncărilorŭ. *Jours d'abstinence.*
- Abstinentŭ-ă.** *adi*: Cumpătatŭ, înfrinatŭ. Abstinent-e.
- Abstinerere.** *v. s.* abstine, a se opri de sine dela queva, a se înfri-

- na. — A se trage de la que-va, a se lepăda. Abstenir, s'abstenir. (Se conj: qua ținere.)
- Abstracțiune, abstracția, abstragere.** *s. f.* Lucrarea de a abstrage. *t. de filos:* examenul unui lucru despărțit de accesoriile lui, de părțile lui și de alte calități ale lui. Despărțire; scótere afară, tragere, isolare, singurătate prin minte a unei calități, a unei proprietăți de la un lucru óre-quare. — *A face abstracțiune unui lucru.* A lă scóte, a lă deosebi dintre altele, a lă lăssa la ũa parte, a nu pomeni de dînsul. Faire abstraction de quelque chose. *Fig:* plr: Abstracțiuni: gînduri profunde, ũimire, ducere cu mintea.
- Abstractivŭ-â.** *adi:* quare expreme abstracțiuni. Abstractiv-ve.
- Abstractorŭ.** *S.* făcătorŭ de abstracțiuni, quare deduce unŭ lucru din altulŭ. Abstracteur.
- Abstractŭ-â.** *adi:* abstrassŭ. numire que se dă nnuŭ obiectŭ idealŭ pre cumŭ: *bunătate, dreptate.* Se ȕice și unei persóne a quării minte nu este la quelle de față și quare nici aude que se vorbește, dussŭ cu mintea. Idee metafisicá quare înfăcșesá unŭ atributŭ despărțitŭ de subiectŭ. — Prea înaltŭ, prea adîncŭ, cufundatŭ într'ŭa idee. Abstrait-e.
- Abstragere.** *v. s.* a abstrage, a trage afară. *t. de filos:* a detrage, a substrate, a considera în parte nisque lucruri unite; a despărți, a lăssa la ũa parte prin minte. A considera ũa calitate essentială despărțită de subiectŭ, saŭ subiectulŭ despărțitŭ de cutare ori cutare atributŭ allŭ seŭ. Abstraire. (Se conj: qua tragere).
- Absurditate.** *s. f.* însușirea lucrului absurdŭ, contrariu dreptei judecări; calitate lucrului, faptei absurde. Absurdité.
- Absurdŭ-â.** *adi:* que a que este, se face în contra dreptei judecări, în contra rațiunei, în contra adeverului; fără înțelesŭ, nepotrivitŭ, ridiculŭ. Absurde.
- A-bubă.** *s. f.* ũa bubă veninată, rea, que se face la degetile mâinelorŭ și în gură.
- A-bună.** *adv.* (de) *d'abună:* spre bine, spre favorŭ. *Bucuria que avé nu era d'abună:* nu'î prevestea sfîrșitŭ favorabilŭ.
- Aburire.** *v. s.* a aburi, a da aburi de que-va unŭ maladŭ. — Fumiger. a se aburi, a se preface în aburi, S'évaporer.
- Aburire, Aburélă,** lucrarea de a aburi, de a se aburi; de a espune în aburi unŭ corpŭ quevă, d'a evapora saŭ a preface în aburi. Veđi fumigațiune, evaporațiune
- Aburosŭ-ósă.** *adi:* veđi vaporosŭ, svaporosŭ.
- Aburŭ.** *s.* veđi vaporŭ.
- Abusare.** *v. s.* a abusa, a trece măsură, a întrebuița rău, a întrebuița peste măsură, prea multŭ. Abuser. *fig:* a înșela, a amăgi.
- Abusivŭ-â.** *adi:* nedreptŭ, în contra regulilorŭ, obiceiurilorŭ, buneirânduelli. Abusif-ve.
- Abusŭ.** *s. etr.* rea întrebuițare, prea multă întrebuițare de unŭ que saŭ în que va, faptă în contra buneirânduelli, în contra justiției. — Greșellă, înșeláciune. Abus.
- Abvedere.** *v. s.* a abvedé, a învêța din vedere, a pătrunde cu vederea. (se conj: qua vedere).
- Acacalŭ. Acacale.** *s.* unŭ arbustŭ leguminosŭ în Egiptŭ. Acacalis.
- Acaciŭ.** *s.* Salcímŭ. Acacia.
- Academiă.** *s. f.* Corpulŭ saŭ adunarea de învățați, de bărbați literați, de artiști. — Localulŭ aquestiŭ adunări. — Loculŭ unde se învêță a încáleca, a se batte cu armé. — Scólă de Zugrăviă. Académie.
- Academianŭ, Academicianŭ.** *s. m.* membru allŭ unei Societăți de în-

- vējași, allū unei academiī. Académicien.
- Academicamente, Academicesece.** *adv*: Cu chipū academicū. Académiquement.
- Academicū-â.** *adi*: de academiâ, quea que este allū Academiēi. Académique.
- Academistū.** *s. m.* Scolariū la școlă de callăriâ. Académiste.
- Acajū.** *s. m.* ũă pómâ în formâ de inimâ. Acajou, Anacarde.
- Acameltū.** *s. m.* plantâ de Mexicū que dâ unū mustū vinosū. Acamelte.
- Acanarū.** *s. etr.* Coptorū de himiâ. Acanare.
- Acantabolū.** *s. m.* unū clește de hirurgū cu quare se scôte sfârâmăturile unū ossū frintū, sau vre uâ așchiâ de lemnū înfiptâ adîncū în carne. Acanthabole.
- Acantâ.** *s. f.* pâlămidâ, brînca ursului. Acanthe.
- Acantilâ.** *s. f.* Acantilidâ. Sparangeli selbaticū.
- Acantofi.** *s. m. plr.* unū soiu de șerpī.
- Acareturī.** *s. etr. plr.* binale, case, clădiri, zidiri, stare nemîșcătóriâ. Biens, biens-fonds.
- Acaride.** *s. f. plr.* Ascaride. Limbrici, vermi mărunți que se aflâ în mațe, de felilū acarilorū sau carilorū. Ascarides.
- Acarīu.** *s. etr.* Ūâ țevișorâ micâ de păstratū ace.
- Acaronū.** *s. m.* mirtū selbaticū.
- Acarū.** *s. etr.* ascaridâ, unū verme, carīu, molliâ. Ascaride.
- Acarus.** *s. m.* unū feliu de verme din brînzurī. Acarus.
- Acastilagiu, Acastelū.** *s. etr.* Castelulū de dinaintea și de dinapoia unei nave mari; partea navei destinată pentru locuitū și quare are forma unū palatū sau castelū. Acastillage.
- Acatalepsia.** *s. f.* ũă maladiâ quare lipsesce de minte, de intelegință pe quellū atînsū de dînsa. — Ne-
- putință de a cunósce unū que; lipsâ de pricepere. — Învêgătura unorū filosofi anticī quareī diceaū quâ nu este nicī unū adevêrū în cunoscînțele omenescī. Acatalepsie.
- Acatalepticū-â.** *adi*: quare nu va sâ pricepâ nimicū, quare se înduoesce de tôte. Lipsitū de pricepere. *filosofū acatalepticū*: scepticū quare profesesâ acatalepsia. — Acataleptique.
- Acatasticū-â.** *adi*: *t*: de *med*: ne-regulatū. Acatastique.
- Accedere.** *v. s.* A accede, a intra în învoirile gâssite cu calle, otârîte de alțiū, a le priimi; a se uni; a intra la vre-ũă asociatiune, la ũă tovârosiâ. Acceder. (Se conj: qua înțelegere.)
- Accelerare.** *v. s.* A accelera, a grâbi, a iuți. Accélérer. (Se conj: qua lucrare.)
- Acceleratoriū-â.** *adi*: Quare acceleresâ, grâbesce, iuțesce ũă lucrare. Accélérateur-trice.
- Acceleratiune, accelerațiâ, accelerare.** *s. f.* Lucrarea de a accelera, iuțellâ, grâbire. Accélération.
- Accentare.** *v. s.* Accenta a pune accentū, tonū pe ũă vocalâ, a pronuncia pre cumū cere accentulū. A însemna accentele musicale sau oratorii. Accentuer.
- Accentū.** *s. etr.* Tonū. Appâssare pe ũă vocalâ. Semnulū accentuațiunei. Accent.
- Accentuațiune, accentuațiâ, accentare.** *s. f.* Manierâ, sistemū de a însemna accentulū, d'a pune tonulū. Accentuation.
- Acceptabilū-â.** *adi*: De priimitū, que se pôte priimi. Acceptable.
- Acceptare.** *v. s.* A accepta, a priimi. A acita ũă poliță. Accepter.
- Accessibilū-â.** *adi*: De apropiatū, de quare se pôte quine-va apropia. Accessible.
- Accessitū.** *s. m.* Gradū de distinc-

ține que se dă elevilor quare apropiu mai multu premiul otăritu. Accessit.

Accessiune, Accessiã, Accedere. *s. f.* Priimire, învoire prin quare uã putere accede la învoirile făcute de alții; adaossu la unu que, reînduore; crescerea uuei maladii. Accession.

Accessoriu-ã. adi: Quare însocește, quare este numai uã urmare a lucrului principalu. *s.* Adaossu la lucrul principalu; amãrunte, particularitãți pe lingã sau alle unu lucru principalu. Accessoire.

Accessu. s. etr. Apropiere, abordu, intrare. — *t. de med:* înturnare periodicã a frigurilor. *Accessu de friguri:* timpul în quare elle tinu fãrã întrerumpere. *Accès de fièvre.* — Înturnare periodicã a unei maladii. *fig:* mișcare interiorã și trecãtoriã quare produce ore quare acțiune. *Accessu de liberalitate, accessu de devoțiune, accessu de mîniã, accessu de furiã.* *Accès de libéralité, accès de dévotion, accès de colère, accès de fureur.* — *Accessu. Sup:* de la verbulu accedere. veđi accedere.

Accidentalmente. adv. Pe întimplare, dupe întimplare. Accidentellement.

Accidentalü-ã. adi: Întimplatoriu, neprevëduțu, que a que vine prin întimplare, prin accidentu într unu subiectu, și quare putea lipsi fãrã qua subiectul sã se strice. Accidentelle

Accidentü. s. etr. Întimplare bunã sau rea; nenorocire, lucru supãrãtoriu que se întimplã. Casu, evenimentu neprevëduțu. Accident.

Accipitrinã s. f. t. de bot: lãptucã selbaticã. Accipitrine.

Accisã. s. f. Taxã pussã pe beuturi și alte obiecte de consumațiune. Accise.

Accisarü s. m. Quare adunã taxa beuturilor, sau accisa; quare a lu-

atü de la uã municipalitate a questu dreptu.

Acea. Veđi Aquea.

Acefaliã. s. f. Lipsã totalã de capu. *Fig.* lipsã de înțelegere, de pricepere. Acéphalie.

Acefalü-ã. adi: Fãrã capu; fãrã cãpeteniã. *Monstru acefalü; statuã acefalã; sectã acefalã.* Monstre, statue acéphale, secte acéphale. *s. pr.* eretici din secolul IV que nu cunoscea nici unu fundatoru, nici uã cãpeteniã. *t. de anat.* se đice despre fetulu aquãru capu sau parte considerabilã din capu ñ lipsesce.

Acelle. Veđi Aquelle.

Acellü. Veđi Aquellü.

Acerã s. f. Cãpuia, cassoletã anticã pentru parfumatü. — Altaru lingã unu patu funebru pe quare ardea papfumurü Grecii și Romanii. A-cerra.

Acéstã. Veđi aquéstã.

Acestü. Veđi aquestü.

Aceticü-ã. adi: Quare coprinde a-crime de ogetu. Acétique.

Acetü. s. etr. Sarre que are în sine a-crime de ogetu. Acétite.

Acidiferü-ã adi: *t. de him: de miner:* quare coprinde în sine unu acidu, Acidifère.

Acidificare. v. s. t. de him: A acidifica, a face acidu. Acidifier.

Acidificațiune, Acidificațiã, s. f. t. de him: Fapta de a întorce sau d'a se întorce în acidu. Acidification.

Aciditate. s. f. Acrime; însușirea, calitatea acidulu. Acidité.

Acidotonü. s. m. t. de bot. Uã plantã medicinalã, bunã pentru dureri de nerve. Acidoton.

Acidü s. etr: *t. de him:* Substanțã caracterisatã printr unu gustu acru și înșepãtoriu; quare are proprietatea de a schimba colora vegetaleloru în roșu, *Acidü oçetosü:* acidulü oçetulu, *acidü boracicü:* acidulü que se trage din boraxã, *acidü camforicü:* quare se trage

- din camforū. Acide acéteux, acide boracique, acide camphorique. *adi*: quare are unū gustū acricosū; acru.
- Acidulare.** *v. s.* A acidula, a acri, a înăcri, a face acru. Se întrebuićesă mai multū în medicină.
- Aciduler.**
- Acioiă s. f.** Unū melangiū de metale, Airain.
- Acitare.** *v. s.* A acita, a priimi o poliță. *A acita o poliță*: a se angagea prin înscrișș d'a o plăti punindū din jossū dicerea *acilatū*. Acceptor une lettre de change, un billet (Se conj; qua lucrare).
- Acitațiune, Acitațiă, Acitare. s. f.** Fapta de a priimi, de a acita uă poliță. Acception.
- Acitatorū. s. m. t. de banc:** Aquel-la quare acitésă uă poliță, quare o priimesce. Acceptor, Acceptant.
- Aclamantū-ă. s.** Aquella quare aclamă, quare strigă cu vesseliă. Aclamant-e.
- Aclamare.** *v. s.* A aclama, a numi prin aclamațiune, prin strigări de bucuriă; a striga de bucuriă, de entusiasmū. Acclamer. (Se conj: qua laudare).
- Aclamațiune, Aclamațiă, Aclamare. s. f.** Fapta d'a aclama; strigare de bucuriă, de entusiasmū, de felicitățiune; aplaudare, aprobare cu strigăte; desaprobare cu sgomotū, cu huete. Acclamation. Se dice quăudū în elecțiuni voturile se unescū d'odată assupra unei persóne. *S'a alessū prin aclamațiune.* Se dice cu aquellași înțellessū quă uă lege *s'a priimitū prin aclamațiune* quândū ea a fostū priimită îndată que s'a propussū. *proposițiune votată prin aclamațiune,* priimită fără discuțiune.
- Aclamatoriū-ă. s.** Quellū que face aclamațiuni, quellū que strigă de vesseliă, de entusiasmū. Acclamateur-trice.
- Aclimatare.** *v. s.* A aclimata, a deprinde uă plantă cu uă altă climă. A se aclimata, a se aclima, a se deprinde într'uă altă climă, la influința climei. Acclimateur-trice. (Se conj: qua lucrare.)
- Aclimatațiune, Aclimatațiă, Aclimatare. s. f.** Fapta aclimatării, deprindere cu uă altă climă. Acclimatation.
- Aclimatațū-ă. ad.** Deprinsū cu clima, cu influința climei. Acclimaté-e.
- Acoladă. s. f.** Îmbrăcișare; semnū de unire, de învoire, de amicițiă, — Cerimoniă pentru priimirea unui cavalerū. Accolade.
- Acolea. adv.** În locū, aici, Ici.
- Acolo. adv.** În loculū que se vede mai departe. Là. *Pe acolo,* saū *p'acolo.* Parlă.
- Acolorare. v. s.** A acolora, a da coloruri, vâpselle pe perete saū altū que-va.
- Acomodabilū-ă. adi:** Quare se poate împăca. Accommodable.
- Acomodagiū. s. etr.** Aședare, întocmire, preparațiune, aparatū. — gătire la capū; — gătire de bucate. Accommodage.
- Acomodantū-ă. adi:** Lesne la împăcatū, quare se învoesce, se împacă lesne. Accommodant-e.
- Acomodare. v. s.** A acomoda, a uni, a împăca, a învoi. — A îndrepta, a potrivi, a întocmi, a aședa, a înlesni; — *a se acomoda*: a se da, a se lăssa dupe voia sórtei, dupe plăcerea cui-va. — A rândui, a pune în rânduiellă. Accommoder. (Se conj: qua lucrare.)
- Acomodațiune, Acomodațiă, Acomodare. s. f.** Fapta Acomodării. Întocmire, unire, împăcare; acordū. Accommodation.
- Acomodatū-ă sup:** *adi:* Învoitū, înlesnitū, căpuitū. Accommodé-e
- Acompaniagiū. s. etr:** Unire de voce și de instrumentū. Accompagnage.
- Acompaniamentū. s. etr.** Însoțire, întovăreșire; voce que însoțesce unū instrumentū de musică. — Quea que face parte, ține de unū

- lucru ori pentru comoditate sau spre ornamentu. *Accompagnement.*
- Acompaniare.** *v. s.* A acompania, a însoți pe quine-va, a 'lă petrece pentru onore, spre siguranță, sau de afecțiune *Accompagner.*
- Acompaniatoriū-oriă.** *s.* Aquella quare acompaniasă, însogește pe altul la cântare cu instrumentu sau cu vocea. *Accompagnateur.*
- Aconciare.** *v. s.* A aconcia, a găti, a împodobi capul; a 'și face coifura, conciuira, toaleta. *Coiffer.* (Se conj: qua lucrare.)
- Aconciatoriū-oriă.** *s.* Aquella quare face conciuire, coifure, gătelă de capu pentru femei. Aquella quare face toaleta capului unei femei. *Coiffeur.*
- Aconciatură.** *s. f.* Gătellă, frisură, ornamentu, îmbrăcatură frumôsă. *Coiffure.*
- Acoperentiū.** *s. etr.* Acoperire. învelire. *Enveloppement.* — Acoperemintulū, învelitoaria casei. *Toit.*
- Acoperire.** *v. s.* A acoperi, a înveli. *Couvrir, envelopper.*
- Acoperișū.** *s. etr.* Învelișū. Quae que servă spre a înveli, spre a acoperi. *Enveloppe.*
- Acoperitoriū-oriă.** *s.* Quare acopere, învelesce; quare scie să acopere, să ascundă unū lucru. *Enveloppeur.*
- Acordabilū-ă.** *adi.* Aquea que se pôte acorda, que pôte fi acordatū, îngăduitū, permissū. *Accordable.*
- Acordantū-ă.** *adi.* Que acordă, que potrivește. *Accordant-c.*
- Acordare.** *v. s.* A acorda, a potrive tonulū, sunetulū unū instrumentū de musică dupe altulū. A învoi, a priimi; a potrive, a uni; a da. *Accorder.* (Se conj: qua lăudare.)
- Acordatorū.** *s. m.* Aquella quare acordă instrumente de musică cu corde. *Accordeur.*
- Acordoriū.** *s. etr.* Uneltă cu quare se acordă ore quare instrumente de musică. *Accordoir.*
- Acordū.** *s. etr.* Unire, învoire, împăcare; effectulū unirii; convențiă. (t. de arte.) Unisonū, armoniă, raportū de sunete. *Accord.*
- Acreditare.** *v. s.* A acredita, a da creditū, a da nume bunū. *Accréditer.* *Fig: a acredita uă nouitate.* A o întări, a o face să fiă credită. *Accréditer une nouvelle.* (Se conj: qua lucrare.)
- Acreditatū-ă.** *sup: și adi:* Cu nume bunū, ajunsū la onore. *Accrédité-e.* Unū trimissū *acreditatū:* Unū ambassadorū recomandatū a fi recunoscutū în postulū seū. Un *envoyé accrédité.*
- Acreditivē.** *s. f. plur:* Scissorī de creditū, de creștere.
- Acrellă, Acrire.** *s. f.* Lucrare de a acri, de a face acru. *Action d' aigrir.* *Acrellă, acritură.* Chiar sustanța que a devenitū acră.
- Acriciosū-ôsă.** *adi:* Stirosū, stiosū. *Sur-e.* — Quare coprinde acriciune, acritură. *Acrimoneux-se.*
- Acriciune.** *s. f.* Qualitatea, însusirea lucrului acricosū, *acriciunea sârriū, acriciunea umorilorū.* *L'acrimonie du sel, l'acrimonie des humeurs.*
- Acridofagiū.** *s. m.* Măncătorū de locuste. *Acridophage.*
- Acrimē.** *s. f.* Năsprime acricosă, acrimē înțepătoriă. *Acreté, aigreur.*
- Acrire.** *v. s.* A acri, a face acru, a face să devia acru. *Aigrir.*
- Acrișorū-ôră.** *adi: dim:* puținū acru, nu multū acru. *Suret-ête.*
- Acritū-ă** *sup: de la acrire, și sus:* Oțetitū, devenitū acru. *Besaigre.*
- Acritură.** *s. f.* Veđi *acrellă.*
- Acrobatū.** *s. m.* Quare îmblă în virfulū degetelorū. Dănșitorū pe funiă. *Acrobate.*
- Acromaticū, Ahromaticū-ă.** *adi: t. de opt:* Se dice de instrumentele quare înfăcișesă închipuirea

obiectelorū colorate întocma după fețele lorū fără a amesteca fețe streine, cumū este sticla. *Lunete acromatice*. Lunettes achromatiques.

Acronicū-ă. *adi: t. de astr:* Se dice de uă stea quare resare quândū sórele apune, *ressărire acronică* lever achronique, sau de aquea quare apuue quândū sórele resare: *apussū acronicū*, coucher achronique.

Acrostihū. *s. etr.* Versuri a quărorū rânduri începū cu una din literele unui nune. Acrostiche.

Acrotère. *s. prl:* Unū felū de ornamente în arhitectură. Unū micū piedestalū subtū frontispiciū pe quare staū vase, statuie. — *t. de mar.* Capū sau promontoriū. Acrotère.

Acrū-ă. *adi:* Quare coprinde, quare are acrime; năspritū, înțepătorū la gustū. Acre. Aigre.

Acsiomă. Veđi axioma.

Acsū. Veđi Axū.

Accionariū-ă. *s. f.* Aquella, aquea quare iea sau pune acțiunī într'ua companie de comerciū. — Quare lua bilete la uă loteriă. Acti-onnaire.

Acțiune, Acțiă. *s. f.* Lucrare, faptă, operațiune; operațiunea unei puteri active; miscarea unui agentū ôre-quare, destinată a produce ôre-quare effectū. — Lucrulū que face sau que a făcutū quine-va. Întreprindere făcută cu unū scopū. — Resbelū, bătăliă, încăerare între trupe. Vioiciune, iuțellă, vivacitate, miscare iute, căldură de a dice ori a face que-va: *a vorbi cu acțiune*: parler avec action. Postura, conținerea, manținerea corpulū, sau gesturile unui oratorū. — Sumă pussă într'ua companie de comerciū. *Acțiunī vitale*, Actions vitales: quare suntū absolutamente necessariī la conservatiunea vieții, precumū bătăia inimii, respiratiu-

nea, etc: *acțiunī naturale*, actions naturelles: quare lassă corpulū în aquelleași dispozițiunī, pre cumū nutrițiunea, mistuirea, etc: *acțiunī animale*, actions animales: quare lucrēsū assupra sufletulū, sau assupra quăroră sufletulū pôte lucra, pre cumū sensațiunile, etc: *acțiune de graciă*, action de grăce: mulțumiri, mărturissiri de recunoscință. *Se va cănta unū te-deum în acțiune de grații*. On chantera un te-deum en action de grăces.

Activemente, Activicesce. *adv:* Cu activitate, cu vivacitate, cu bărbățiă; cu manieră activă; într'unū sensū activū. Activement.

Activitate. *s. f.* Putere, vigóre, iuțellă, vivacitate, nepregetū de a lucra, vioiciune în lucru. Se dice d'unū militarū, d'unū funcționarū quă *este în activitatea serviciulū*, atnnci quândū elū exercită funcțiunea sea.

Activū-ă. *adi:* Quare lucrēsă, quare are virtutea de a lucra cu iuțellă; fără pregetū; lucrătoriū cu vioiciune. Actif-ve. *t. de gram.* *Verbū activū*: quare arêtă uă lucrare făcută de subiectū. Este în opozițiune cu *passivū* que arêtă uă lucrare priimită de subiectū. *Datorū active*: sume que are quine-va să iea; *datorū passivc*: sume que este quine-va datorū, debitorū. Se iea și qua s: *activulū meū întrece cu multū passivulū*: adică, amū să ieaū mai multū de quătū amū să daū. — *Vorbindū de electiunī: a avé votū activū și passivū*: a fi alegătorū și a puté fi și alesū. — *A lua parte activă într'ua afacere*: a se ocupa cu seriositate, cu activitate de uă afacere. — *Unū omū activū* este aquella quare e ne'ncetatū în lucrare. În terminī de devoțiune, *vieța activă* este quare consistă în acte de din afară alle pietății; stă în opozițiune cu *vieța*

contemplativă quare consistă în afecțiunile sufletului.

Actorū-trice. *s.* Quare jôcă unū rolū într'ua piessă dramatică. Fig. se dice de aquella quare iea uă parte activă într'ua affacere. *Ellū a fostū principalulū actorū allū aqestū negociatiuni.* Il a été le principal acteur de cette négociation.

Actū. *s. etr.* Totū quea que se face ori s'a făcutū. — Actiunea, lucrarea unū agentū; operațiune — totū que se face în justițiă; actū de judecată; înscrisū făcutū la grefă ori înaintea unū notariū. — Unū înscrisū obligatoriū, îndatoratoriū que quineva face în privința unei affaceri. — Pornire virtuosă a sufletului, cu ossebire în materiă de religiune. *Actū de doringi, actū de amorū, etc:* Se dice assemenea și despre formulele prin quare se exprimū aqeste porniri saū miscări. — Uă parte dintr'ua bucată teatrală. — *Actū constituționalū:* convențiuni scrise quare aședă și regulésă constituțiunea unū statū politicū. Acte constituti-onnel. — Uă atestațiune dată de judecători spre a constata ore-quare circumstanțe din procedurā saū din desbateri. — *Unū actū de maritagiū, unū actū de baptisimă:* certificatū quare constatā celebrațiunea maritagiului saū a baptisimei. Un acte de mariage, un acte de baptême. *t. de mus:* *actū de cadențiă:* miscare que regulésă cadențiă. — *Actele senatului, actele soborelorū:* otăriri luate de aque ste corpuri. — *Actele apostolilorū:* faptele apostolilorū, carte canonică cu faptele lorū. Les actes des apôtres.

Actualmente, Actualicesce. *adv:* Acumū, de acumū. Actuellement.

Actualitate. *s. f.* Starea presintă, de faciă, de acumū a unū lucru, qualitatea unū lucru que se po-

trivesce cu circumstanțele actuale, cu împregiurările de faciă. Actualité.

Actualū-ă. *adi:* De acumū, presinte, în fințiă, de faciă, în faptă. *Tribunalū, presidentū actualū:* în locū de tribnunalū, presidentū în activitate. Tribunal, président actuel.

Acū. *s. etr.* Unū micū ferū de oțelū, forte subțire, ascuțitū la unū capū și găuritū la quellū-l-altū, pentru cusutū. Aiguille. *Ace de capū* cu quare femeile prindū përrulū, còdele. Aiguilles de tête. — *Prov:* *Fig. a căuta unū acū în carulū cu finū:* a cauta unū lucru forte greu de găssitū. Chercher une aiguille dans une botte de foin. — *Acū cu gămăliă:* boldū, acū fără gaură. Epingle, camion; *acū de diamantū* pe quare se află lipitū unū diamantū. Epingle de diamant.

Acuadorū. Veđi aquadorū.

Acuarelă. Veđi aquarelă.

Acuaticū. Veđi aquaticū.

Acuatilă. Veđi aquatilă.

Acuatinta. Veđi aqua-tinta.

Acua-tofana. Veđi aqua-tofana.

Acueducū. Veđi apeducū, aqueducū.

Acuetă. Veđi aquetă.

Acuilonū. Veđi aquilonū.

Acumū, Acuma, Acusū, Acușă. *adv:* În momentulū aqesta, în timpulū presintū. Maintenant, présentement, à present, déjà. *d'acumū înainte.* *Loc: adv:* în viitorū, ore quândū. Dorénavant.

Acumulare. *v. s.* A acumula, a aduna, a grămădi, a strînge la unū locū; a se acumula, a se grămădi, a se îmulți. *Fig. a acumula crimă peste crimă:* a adăoga crimă la crimă. Accumuler crime sur crime. (Se conj: qua lăudare.)

Acumulațiune, Acumulațiă, Acumulare. *s. f.* Lucrarea de a acumula saū rezultatulū aqestii acumulațiuni: grămădire, adunare. *Acumulațiune de interesse, de măr-*

- furî, de drepturi.* Accumulation d'interêts, de marchandises, de droits.
- Acumulatorü-trice.** *s.* Quare acumulâ, adunâ, strînge, grâmădesce la unû locû. Accumulateur-trice.
- Acurare.** *v. s.* A acura, a îngriji de quine-va saû de que-va. (Se conj: qua lucrare.)
- Acuratefâ.** *s. f.* Îngrijire, punctualitate, exactitate, îndemînare.
- Acurațiune, Acurare.** *s. f.* Grijâ, exactitate, punctualitate.
- Acuratü-â.** *adi:* Făcutü, lucratü, ڭissü cu grijâ, cu exactitate, cu multâ bâgare de sêmâ, cu acuratefâ.
- Acurgere.** *v. s.* A acurge, acurge spre queva, saû pe queva.
- Acusabilü-â.** *adi:* Quare pôte fi acusatü, pîritü, învinovătitü. Accusable.
- Acusare.** *v. s.* A acusa, a pîri, a trage la judecatâ, a învinovăti. Accuser. (Se conj: qua lăudare.)
- Acusațiune, Acusațiâ, Acusare.** *s. f.* Lucrare d'a acusa; pîrâ, învinovățire; discursulü acusatoriu-lü; defăimare. Accusation.
- Acusativü.** *s. etr.* Unulü din casurile de declinațiune. Accusatif.
- Acusateriü-óriâ.** *s.* Pîrișü, aquella quare acusâ, învinovățesce, pîrâsce. Accusateur.
- Acusmatü.** *s. etr.* Sunetü, vîjîiturâ în urechî. Acousmate.
- Acusticâ.** *s. f.* Teoria auđului, a sunetului și a proprietăților lorü. *Instrumente acustice,* se ڭicü la nisque instrumente que mărescö sunetulü saû auđirea. Acoustique.
- Acusticü-â.** *adi:* Quea que produce, potrivește, împuternicesce sunetulü. Acoustique.
- Acuseriü.** *s. m.* Moșeriü, mamosü, doctorü ajutătorü la nascerea unü pruncü. Accoucheur.
- Acvilâ.** Veđi aquilâ.
- Acvilinü.** Veđi aquilinü.
- Acvilonü.** Veđi Aquilonü.
- Acvisițiune.** Veđi aquisițiune.
- Adagio.** *adv: t. de mus:* Încetü, mólle. Însemnésâ uâ mișcare mólle de melodî. Adagio.
- Adâlmașü.** *s. etr.* beuturâ que'si daü unî altora, dűoe saû mai multe persóne dupe sevîrșirea unei tocmelile de obiecte saû de animale între dînsele. Pot de vin; beuvante.
- Adamantâ.** *s. f. t. de bot:* érbâ tare que nu se pôte pulverisa. Adamante.
- Adamantinü-â.** *adi: t. de min:* De natura diamantului. *Spatü adamantinü:* uâ piétrâ de curândü descomparitâ, de târia diamantului, și quare pulverisatâ servâ a lustrui și a tăia pietrele scumpe. Spath adamantin.
- Adamiți.** *s. plr:* Uâ sectâ de ereticî quare ڭicü quâ ómenî arü câta sâ umble golî qua Adamü în momentulü creatiunei lui. Adamiens.
- Adamü.** *s. m.* Primulü omü; numele primului omü. Adam.
- Adâogare.** *v. ac.* A adâoga, a uni unü lucru la altulü; a pune queva mai multü. Ajouter. A adâoga, a cresce, a mări, a face unü lucru măi mare unindu'lü cu altulü de aquelași felü. Augmenter. *A adâoga plata uvrierilorü:* a 'i spori peste tocmellâ. Augmenter des ouvriers. — *V. pas, ref. veniturile sêlle se adâogü pe totâ ڭioa:* crescü, se îmmlțescü necontentitü. Ses biens augmentent tous les jours. *Frigulü se adâogâ în tôte ڭillele:* cresce, se măresce. Le froid augmente tous les jours. *A adâoga uâ ڭicere, uâ frasâ; a adâoga uâ ڭi lui februarü.* Veđi intercalare. — *A mai adâoga, a se mai adâoga.* Surajouter, se surajouter. — *Adâogatü-â. sup:* ajoutê-e, augmentê-e, surajoutê-e (Se conj: qua lăudare.)
- Adâogare, adâogaturâ.** *s. f.* Fapta, lucrarea d'a adâoga. Veđi ad.

- dițiune, augmentațiune, intercalațiune.
- Adăogătoriū-ă.** Veđi aūgmentativū, aūgmentatoriū.
- Adăogătū-ă.** *sup*: Veđi Adăogare *v*:
Adăogătură. *s. f.* Veđi Adaogare *s*:
Adaosū. *s. etv.* Veđi aūgmentațiune, accessoriū. *Adaosū la numerū, Adaosū la cantitate, Adaosū la putere.* Surcroît. *Qua adaosū la nenorocire*: spre a fi nenorocirea și mai mare. *Pour surcroît de malheur*: Adaosū de norocire: surcroît de bonheur.
- Adăpare.** *v. s.* A adăpa, a da cui-va saū la queva sâ bé. — A duce unū animalū la gîrlă, la uă fontână qua sâ bé apă. *Abreuver. Fig: Adăpatū în sciūntie.* Veđi versatū, eruditū.
- Adăpare, Adăpătură.** *s. f.* Lucra-rea de a adăpa. *Abreusement.*
- Adăpătoriă.** *s. f.* Loculū saū vasulū din quare saū unde se adăpū animalile domestice. *Abreuvoir.*
- Adăpatū-ă.** *sup*: și *adi*: Săturatū, sătulū de apă. *Abreuvé-e.* Adăpatū: umlutū, plinū, pētrunsū de apă saū altū que-va. *Imbu-e.* *Adăpatū cu bune principiuiri*: pētrunsū, îndotatū de bune principiuiri. *Imbu de bons principes.*
- Adăpostellă, Adăpostire.** *s. f.* Fapta d'a adăposti, de a pune que-va saū pe quineva la adăpostū. *Action d'abriter.*
- Adăpostire.** *v. s.* A adăposti, a pune în adăpostū, a pune la ferellă; la locū sigurū de scăpare; a apăra de vîntū de timpū reū. *Abriter.* — A se adăposti. *S'*— *Fig*: a protege, a sprijini.
- Adăpostū.** *s. etv.* Loculū de adăpostire. — *Scutellă. Fig*: apărare, protecțiune, sprijinire. *Abri. A se pune la adăpostū de vîntū; a fi sub adăpostulū unū zidū*: a fi adăpostitū de vîntū, d'unū zidū. *Se mettre à l'abri duvent; être à l'abri d'une murailles.*
- Adăstare.** *v. s.* A adăsta. (Veđi asteptare.)
- Adăstare.** *s. f.* Fapta d'a adăsta, d'a astepta. (Veđi expectațiune.)
- Adăstătoriū-oriă.** *s.* Quare adastă. (Veđi expectantū, expectatoriū.)
- Adcântare.** *v. ac*: A adcânta, a în-timpina, a eși înainte cu cântări.
- Adessū-e.** *adi*: Desse-orî. *Fréquent-e. Adesse-orî.* *adv*: de multe-orî. *Frequemment. Souvent.*
- Adițiunalū-ă, și Adițiunalū.** *adi*: De adăogatū, adăogatū, quare se pôte adăoga. *Additionnel-le.*
- Adițiunare, și Adițiunare.** *v. s.* A adăoga, a adăoga; a aduna, *Additionner.* (Se conj: qua lucrare.)
- Adițiune, și Adițiune.** *s. f.* Adițiunare, adăogare, adunare de mai multe numere saū sume. *Addition.*
- Addormire, și Adormire.** *v. s.* A adormi, a face sâ adormă, sâ dormă. *Endormir. S'endormir. Fig: a adormi în Domnulū*: a muri. *S'endormir dans le seigneur, s'endormir du sommeil de la tombe.* — *Fig: fam: a adormi pe teciuinî*: a moșmoli, a migăli fără sporū, a nu căuta cu îngrijire de unū lucru. *S'endormir sur le rôti. La addormitū cu speranție vane*: l'a purtatū cu ne-dejdi zadarnice, l'a făcutū sâ nu bage de sēmă spre a lū încela. *Il l'a endormi avec de vaines espérances.*
- Addormire, și Adormire.** *s. f.* Fapta d'a addormi. *Endormissement. Addormirea maicū Domnulū*: uă serbătóriă. *Assomption.*
- Addormitoriū-oriă.** *adi*: Și Adormitoriū. *Quare are însușirea d'a aduce somnū, d'a adormi. Somnifère:*
- Adducătoriū-ă, și Aducătoriū.** *adi*: Quare adduce, cară; quare causă que-va. *Cellū qui apporte quelque chose. Adducătoriū de rouă*: Rorifière.
- Adducere, și aducere.** *v. s.* A ad-

- duce, a lua de undeva și a aduce la locul unde ne aflăm; a căra. Amener; Apporter. *Fig: a adduce pe quineva la ūă opiniune:* a 'i inspira ūă opiniune, a lū face sâ fiă de opiniunea que dorimū. Amener quelqu'un à une opinion. — *Fig: a addnce-aminte.* Remémorer. *A 'și adduce aminte de unū lucru.* Se remémorer quelque chose, Se souvenir. *Îmī adducū-aminte sâ fi cetitū.* Il me souvient d'avoir lu. — Addussū. *sup:* Apporté-e. Amené-e.
- Adducere-aminte.** *s. f.* (Veđi suvenire, reminiscență.)
- Ademenire.** *v. s.* A ademeni, a îndupleca, a atrage, a încela. Débaucher.
- Ademenitoriū-óriă.** *s.* Înduplecătōriū, atrăgătōriū, încelătōriū. Débaucheur-se.
- Adeptū.** *s. adi:* Quellū que este inișiatū, legatū în secretele unei secte. Aquella quare crede quā a aflatū piētra filosofalā saū arta de a preface în aurū orī que materiă. Adepte.
- Adevēratū-ă.** *adi:* Sigurū, veritabilū, fără înduoellā, învederatū. Certain-e, sur-e, véritable, vrai-e, positif-ve. *Aquesta este unū amicū adevēratū:* în quare se pōte quineva încredința, rezima. C'est un ami sur. *Unū adevēratū amicū.* Un véritable ami. *Este adevēratū quā...* Il est vrai que, il est vrai de dire que... Adevēratū. *Adv:* Cu adevēratū, într'adevērū. Certainement, reelement, véritablement, vraiment, positivement.
- Adeverință.** *s. f.* Quitanță, biletū de desfacere; biletū de primire a queva, încredințătoriu despre queva. Quitance, certificat, reçu, reconnaissance.
- Adevērū.** *s. etr.* Veritate, însușirea lucrului, faptei adevērate. Vérité. *într'adevērū: loc: adv:* en vérité, en effet, au vrai, effectivement.
- Adeverire.** *v. s.* A adeveri, a întări, a afirma, a încredința, (Veđi afirmare:) A adeveri: a încredința despre adevērulū unū lucru. Avērer. A adeveri. (Veđi certificare, atestare, legalizare.)
- Adeveritoriū-óriă.** (Veđi afirmativū, certificatoriū.)
- Ad-hoc.** *adv:* Într'adinsū, pentru a quēsta, d'a dreptulū, într'unū chipū exactū; specialemente, deosebitū, cu deosebire. *Divanū ad-hoc:* adunarea generală a Romînilorū numită asfelū în conferința de Paris.
- Adiacentū-ă.** *adi:* D' alături, de margine, aprōpe, lipitū. Adjacent-e. *Unghūri adiacente.* Unghūri alăturate. Angles adjacents.
- Adiată.** *s. f.* (Veđi testamentū.)
- Adică.** *conj:* Va să ăicā, voiū să ăicū. C'est à dire, savoir, c'est à savoir.
- Adiectivū.** *s. etr.* Numele qualitài que se adogă sustantivelorū qua sâ le arētte que felū suntū. Adjectif.
- Adieo.** *intr.* Cu sănătate, cu Domnulu, remini sănătōsū. Adieu.
- Adiere.** *v. s.* A adie, a sufla zefirulū, a trece, a curge vîntulū ușorū, linū. Souffler légèrement. *Adie vîntulū.* Le vent souffle à peine.
- Adiere.** *s. f.* Suflare lină, ușorā a vîntului. Brise. Vent léger.
- Adinēoră.** *adv:* De curîndū, nu de multū prea pușinū înainte. Peu avant, recemment, naguère, peu auparavant.
- Adinsū.** *adv:* (Cu prep: în, din, întru.) În adinsū, din adinsū, într'adinsū: expressū, cu scopū, a nume. Exprès-se, expressément, à dessin.
- Adițiune.** *s. f.* adițiune de creditate. Declarațiune quā se primesce moștenirea pentru quare i s'a lăssatū cui-va timpū d'a se chibzui. Adition d'héritité.
- Adiunțăiune, Adiunțăiă.** *s. f.* Însoțire, dare de ajutoriū; uuire. Adjonction.
- Adiunctū.** *s. m.* Ajutoriū. Adjoint.

Adiutant. s. m. Ajutor, officier datu capiloru de comandă. Adjutant. Aide de camp.

Adincătură. s. f. Desertul, goli-ciunea unei prăpastii, unui ochi de apă, unei sâpătură în jossu, unei fontâne, puțu, găuri, unei linguri, etc. Enfonçure, profondeur.

Adincime. s. f. Qualitatea, însușirea lucrurilor adinci. Profondeur.

Adincire. v. s. A adinci, a face să fiă adinciu, a face mai adinciu, a săpa în jossu, în adinciu. *Fig.* a se adinci, a pătrunde adinciu în cunoștința unui lucru. Approfondir. — A-se —, s —

Adincire. s. f. Lucrarea d'a adinci, d'a se adinci. Approfondissement.

Adinciu-ă. adi: Afundă, profund. Profond-e.

Adinciu. s. etr. — *pl. adincurile mării.* (În s-ta scriptură) les profondeurs, les abîmes de la mer. *Din adinculă Iadului.* Du profond des enfers.

Adjudicare. v. s. A adjudica, a otârî, a declara prin judecată quă unu lucru contestatū între dūoe părți, se cuvîne cu dreptate unia din dūoe. — Într'ua vîndare publică, într'ua licitațiune, a da preferința quellui que a datū mai multū; iar într'ua întreprindere de construcțiune a unui lucru, quellui que lassă ori cere mai puținū de quātū alții. Adjuger. (Se conj. qua lăudare.)

Apjudicariu. s. m. Persóna assupra quâria se lassă, se adjudică que-va la mezatū dupe formele de justițiă. Adjudicataire.

Adjudicațiune, Adjudicațiă, Adjudicare. s. f. Actū de justițiă saū de administrațiune prin quare quineva adjudică cu glasū tare saū prin înscrișșū; vîndare de queva făcută în publicū și prin concurențiă. Dare, lăssare, luare, remânere assupra cui-va la me-

zatū, prin concurență. Adjudication.

Adjudicativă-ă. adi: Quea que dă cui-va unu lucru prin judecată dupe allū seū dreptū: quare co-prinde în sine adjudicatiune. *Otârrire adjudicativă.* Arrêt adjudicatif.

Adjudicator. s. Quare adjudică, quare otârasc quă unu lucru se cuvîne cui-va dupe dreptate. Adjudicateur.

Adjunct. Veđi Adijunct.

Adjurare. v. s. A adjura, a jura. a lega, a chiea solemnemente pe quine-va qua să facă ori să dică queva. *Te adjură pe viuă Dumneđeu:* te jură pe Dumne-deulū quellū viu. Je t'adjure par le Dieu vivant. — *A adjura în numele onorei, în numele patriei:* adjurer au nom de l'honneur; au nom de la patrie. — A blasfema, a afurissi unu spiritū necuratū. — (Se conj: qua jurare.)

Adjurațiune, Adjurațiă, Adjurare. s. f. Fapta de adjura; blasfemū, afurissaniă în contra spiritelorū necurate spre a le goni. Adjuration.

Ad-libitum. adv: Dupe voiă, dupe plăcere, ori cumū, într'unu chip saū într'altulū. Ad-libitum.

Admăestrare. v. s. A admăestra, a exercita, a deprinde pe quine-va la ūă artă.

Administare. v. s. A administra, a governa, a cărmui affaceri publice saū particulare. — A avé îngrijirile cerute pentru unu lucru: a veghia la conservațiunea, manținerea, prosperitatea unui lucru. Administrer. (Se conj: qua lucrare.)

Administrațiune, Administrațiă, Administrare. s. f. Lucrarea de a administra, de a da îngrijirile selle unui lucru, de a veghia la conservațiunea, la manținerea, la prosperitatea unui lucru. Se đice despre totū que face parte în guvernămîntulū unui statū. (Oblăduire

cârmuire.) Administrațiune: loculul, cancelaria în quare lucrésă personalul administrativ. — Aplicațiunea principiilor și a legilor. — *Administrațiune centrală*: corp administrativ stabilit în fiă quare despărțemintu pentru împărțirea contribuțiilor, etc: *Administrațiune municipală*: corp administrativ însărcinat în fiă-care municipalitate cu diverse funcțiuni alle administrațiunei și alle poliției. Administrațiune municipale. *Administrațiune intermediariă*: se numia administrațiunile districtelor que ținea meșlocul în administrațiunile municipale și administrațiunile centrale. — *Administrațiune, Guvernământ, Regim, însemnă*: *Guvernământul* direge quelle publice și ordonă; *Regimul* este regula stabilită de guvernământ și modul politic sub quare quineva trăesce; *Administrațiunea* este maniera cu quare se execută quea que s'a ordonat prin guvernământ și s'a regulat prin regim. *Guvernământul* se cade a fi înțelept, *Regimul* dulce, *Administrațiunea* dréptă.

Administrativ-ă. adi: Quare privesce, quare ține de administrațiunea publică; quare este conformă cu regulile, cu principiile administrațiunei. Administrativ-ve.

Administrator-ă. s. Aquella saū aquea quare administră, quare guvernă saū dirige unū stabilitment publicū, uă casă însemnată, uă casă a guvernului, uă funcțiune administrativă. — Cârmuire, oblăduire. Administrateur-trice.

Admirabilmente. adv: Cu manieră admirabilă; de uă perfecțiune extraordinariă. Admirablement.

Admirabil-ă. adi: De mirare, de minune, quare causă mirare, quare merită admirațiune. În sti-

lulū familiarū: frumosū, bunū, excelentū. Admirable.

Admiralū. Veși amiralū.

Admirare. v. s. A admira, a privi queva cu mirare, a se mira, a se minuna de queva. — A fi surprinsū de uă întâmplare, de uă faptă rară în feliulū ei. Admirer. (Se conj: qua mirare.)

Admirațiune, Admirațiă, Admirare, s. f. Fapta admirării; mirare, minunare; sentimentulū, simțirea, miscarea quellui que admiră. Se dice de uă persónă ilustră quă este *admirațiunea secolului*, etc: este obiectulū de quare ne mirămū, pe quare admirămū. Admiration.

Admirativ-ă. adi: Arettătorū de mirare, quare însemnă mirare. *Puntū admirativū saū puntū de mirare*: unū semnū quare exprimă mirare, exclamațiune. (!) Point admiratif, point d'admiration.

Admirator-ă. s. Aquella saū aquea quare admiră, quare se miră de que-va, quare privesce queva cu mirare. Se ica quâte uă dată și qua adi: *unū populū admiratorū*: un peuple admireteur.

Admirromaniă. s. f. Maniă d'a admira, d'a se mira de tôte. Admirromanie.

Admirroman-ă. adi: și s. Quare are mania d'a admira tôte. Admirromane.

Admissibilitate. s. f. Qualitatea d'a fi admissibilū. Admissibilité.

Admissibil-ă. adi: De admissū, de priimitū, de îngăduitū, quea que se pôte admite, quea que pôte fi priimitū. Admissible.

Admissiune, Admissiă, Admitere. s. f. Lucrarea d'a admite. Priimire, recepțiune, îngăduire. Admission.

Admiss-ă. sup: și adi: Priimitū, îngăduitū. Admis.

Admitere. v. s. A admite, a priimi

- pe quineva în societatea sea, în casa sea, la împărțâșirea unui lucru; a îngădui; a recunoște de bună, de adevărată. Admettrc. *Aquestă affacere nu admite de locă întârziere*: nu suffere întârziere. Cette affaire n'admet point de retard. (Se conj: qua trimitere.)
- Admonițiune, Admonițiă.** *s. f.* Cërțare din partea judecătoriaului. — Însucițare, adducere-aminte. Admonition.
- Admonitoriū.** *s. m.* Însucițatoriū, aducătoriū-aminte. Admoniteur.
- Admurmurare.** *v. s.* A admurmura, a murmura în contra cui-va. (Se conj: qua murmurare.)
- Adnavigare.** *v. s.* A adnaviga, a da cu nava peste queva, a o isbi de queva. (Se conj: qua adăogare, lăudare.)
- Adnavigațiune, Adnavigațiă, Adnavigare.** *s. f.* Fapta, întâmplarea d'a adnaviga, d'a lovi, d'a da cu nava peste queva.
- Adnotare.** *v. s.* A adnota, a pune note, a face însemnări pe unū textū. A face inventariū, catagrafiă de lucrurile unui culpabilū, unū acusatū. Annoter. (Se conj: qua lucrare.)
- Adnotațiune, Adnotațiă, Adnotare.** *s. f.* Lucrarea d'a adnota. Note; însemnări la unū textū. Inventariū, catagrafiă de lucrurile unui culpabilū saū acusatū. Annotation.
- Adnotatoriū-ă.** *s.* Aquella quare face note, pune note, însemnări pe unū textū. Annotateur.
- Adochire.** *v. ac.* A adochi, a face semnū cu ochiulū.
- Adolescentă.** *s. f.* Juniă, juneță, tinerețiă, fleciăi; epoha de la 14—25 ani a unū june. Adolescence.
- Adolescenti-ă.** *s.* June, Jună de la 14—25 ani. Adolescent-e.
- Adoptabilū-ă.** *adi:* De adoptatū, quare se pôte adopta, priimi. Adoptable.
- Adoptare.** *v. s.* A adopta, a priimi de fiū, a înfia pe quineva, a face pe quineva fiū de suffletū. — Fig: a privi queva qua allū seū, a priimi ũă scriere, ũă opiniune; a prefera, a alege de mai bună. Adopter. Adoptatū-ă *sup: sus:* fiū de suffletū. Adopté-e.
- Adoptiune, Adoptiă, Adoptare.** *s. f.* Lucrarea d'a adopta. Priimire, luare de fiū de suffletū. Fig: Priimire, alegere, preferire. Adoption.
- Adoptivū-ă.** *adi:* Aquella quare este adoptatū, priimitū fiū de suffletū. Adoptif-ve.
- Adorabilū-ă.** *adi:* Demnū de adoratū, de iubitū cu passiune, de stimatū. Adorable.
- Adorare.** *v. s.* A adora, a mări, a închina, a aduce închinare lui Dumnezeu, — A iubi cu passiune pe quineva, pe uă femeia. Adorer. (Se conj: qua lăudare.)
- Adorațiune, Adorațiă, Adorare.** *s. f.* Fapta d'a adora. Stimă, închinare, amorū extremū. — Ceremoniă religiôsă; cultū publicū. Adoration.
- Adoratoriū-óriă.** *s.* Aquella quare adóră, aquella quare iubescce cu passiune. — *Fam.* Amoresū. Adorateur.
- Adornamentū.** *s. etr:* Podóbă. (Veđi ornamentū.)
- Adornare.** *v. s.* A adorna, a împodobi, a înfrumuseța.
- Adornatū-ă.** *sup: adi:* Împodobitū, înfrumusețatū.
- Adpulberare.** *v. s.* A adpulbera, a arunca, a asvirli pulbere în quineva, spre quine-va.
- Adpunere.** *v. s.* A adpune, a pune, a aloca, a aședa, a apleca.
- Adragantū.** *s. etr.* Unū felū de gumi quare curge din nisque plante. Adragant.
- Adregere.** *v. s.* A adrege, a dressa, a învăța, a deprinde. Dresser. *A adrege unū callū, a adrege unū căine:* a înveța unū callū, unū

câine. Dresser un cheval, un chien. Adressă-essă. *sup*: dressé-e.

Adreptare. *v. s.* A adrepta, a îndrepta, a redica dreptă, a înălța însussă, în picior. A egala, a îndrepta, a aplană. Dresser. *A adrepta ună catartă*: a 'lă-redica, a 'lă înălța. Dresser un măt. *Ună callă que se adreptă pe piciorle dinapo*: que se redică... un che val qui se dresse sur les pieds de derrière. *Fig. aquêsta face să se adrepte përrulă în capă*: să se redice, să se sburlăscă. Cela fait dresser les cheveux. *A adrepta statuie*: a înălța, a redica... dresser des statues. *A adrepta o piêtră: a o potrivă*. Dresser une pierre. Adreptăfă-ă *sup*: dressé-e

Adressă. *s. f.* Îndreptare, arrettare de numele și locuința cui-va. Însemnare pe ăă scissóre de quine a nume să se primăscă, unde să se trimetă. *t. de juris.* Hirtie cu respectă que se trimete din partea unei autorități către alta. *Fig*: îndemînare dibăciă, iscussință, astuciă, fineță. Adresse. *Buroă de adresse*: locul unde quine-va se adressă pentru diverse trebuințe, mai cu ossebire pentru însciințeri și cereri relative la jurnale. Bureau d'adresses. *Fig*; *Buroă d'adresse*: se dăce unei persóna quare află tôte într'ună orașă și quărui place a le comunica, a le spune la toți.

Adressantă-ă. *adi*: Quare se adressă, quare este adressată. Adressant-e.

Adressare *v. s.* A adresa, a trimite d'a dreptulă la ăă persónă, la ună locă;—a adresa ăă scissóre; a adresa vorba către quineva. A adresa dorurile, dorințele, ruga către ceriă. Adresser. *A adresa parola către quineva*: a îndrepta vorba către quineva. Adresser la parole à quelqu'un. A se adresa. *Aquêsta se adressă către*

vo. Cela s'adresse à vous. — (Se conj: qua lăudare, qua apăsare.)

Adressură. *s. f.* Învețatură, deprindere, învețare.

Adscuipare. *v. s.* A adscuipa, a scuipa în fața cui-va.

Adședere. *v. s.* A adședé, a ședé aprópe de...

Adședătoriă. *s. m.* Assessoră (Veđi Assessoră).

Adsemnare. *v. s.* A adsemna, a adnota, a însemna, a nota. Veđi Adnotare.

Adsemnare. *s. f.* Lucrarea d'a adsemna, d'a însemna, d'a adnota. adnotațune. Veđi adnotațune.

Adstante *adv*: Aflătoriă de față, presinte.

Adstrigare. *v. s.* A adstriga, a striga pe quineva să vină.

Adșuerare. *v. s.* A adșuera, a șu-
era, a fluera pe quineva, dupe quineva.

Aducere. Veđi adducere.

Adulabilă-ă. *adi*: Priimitoriă de adulațuni, de lingușiri, de mîn-găeri. Qu'on peut adulé.

Adulare. *v. s.* A adula, a linguși, a flata cu bassecă. A lăuda mîn-țindă. Aduler. (Se conj: qua lucrare.)

Adulațune, Adulațiă, Adulare. *s. f.* Fapta de a adula. Lingușire, îngiosșitoriă, lașă și interessantă. Laudă peste măsură adressată ună quare nu merită. Adulation.

Adulatoriă-óriă. *adi*: și *sus*: Lingușitoriă, quare adulăscă, lingușesc cu bassecă. Adulateur-țrice.

Adulmecare. *v. ac*: A adulmeca, a mirossi dupe queva, a descoperi queva prin mirossă. Se dăce de carnivore quândă ăea urma a queva cu nasulă. *Fig*: a urmări, a căuta pe quineva; a urmări planurile cui-va. Flairer. *A adulmeca vînatulă*: a mirossi urma lui. Halener.

Adulmecare. *s. f.* Lucrarea d'a a-

- dulmea d'a urmări queva cu nasul, cu mirossul.
- Adulmecătoriu-óriá.** *adi: și sus:* Quare adulmecá, urmăresce queva dupe mirossu.
- Adulterare.** *v. s.* A adultera, a strica, a prefaca, a falsifica (mai cu semá medicamentele) Adultérer. (Se conj: qua lucrare.)
- Adulterațiune, Adulterațiá, Adulterare.** *s. f.* Lucrarea d'a adultera, d'a strica quea que este curatú; falsificațiune. — Stricarea medicamentelorú amestecându-le cu que-va. Adultération.
- Adulteriá.** *s. f.* Preacurviá. Înclinare, comerčiu ilegítimú cu persóne căsătorite. Adultère. *Dublá adulteriá:* Quândú și bărbatulú și femeia preacurvescú, înclinare nelegítimá între persóne căsătorite. Double Adultère.
- Adulterinú-á.** *adi:* născutú din preacurviá. Adultérin-e.
- Adulterú-á.** *sus:* Preacurvarú. — Úá amestecăturá rea, viçiósá, greșítá. Adultère.
- Adultú-á.** *adi: și sus:* Aquella quare a ajunsú în etatea junei; a minții. vírsnicú. Quare se aflá între jumiá și bătríneçá. Adulte.
- Adumbrire.** *v. s.* A adumbri, a da umbre, a umbri în dessemnú; a dessemna în grabú. — *s. f.* Prima însemnare a unui dessemnú.
- Adumbrire.** *s. f.* Lucrarea d'a adumbri. Dessemnú făcutú îngrabá; prima inspirațiune însemnatá ușorú, Schiçá.
- Adunanțiá.** *s. f.* Adunare, unire, împreunare de mai multe persóne la unú locú de considerațiune. Assemblée, Assemblage.
- Adunare.** *v. s.* A aduna, a strînge de pe jossú, a culege. Ramasser. A aduna. A chema în adunare, în adunanțiá. Assembler. A aduna. A strînge la unú locú quea que era resspítú, împreștiatú. Rsembler. — A aduna sume. (În aritmeticá.) Additionner.
- Adunare.** *s. f.* Fapta adunárii. Unire, împreunare de mai multe lucruri și uneorí de mai multe persóne. — Potrivirea foilorú unei cârți dupe rândulú semnului lorú. Assemblage. Adunare *t. de arit:* una din quelle 4 lucrári alle aritmeticii. (Veđi addițiune.)
- Adunăturá.** *s. f.* Strínsurá, grámádire de quea que era împreștiatú. — Adunăturá. Resultatulú adunárii; mulțimea adunată la unú locú de óre quare persóne inferiorie. Rassemblement.
- Adúoa-đi.** *adv:* Lendemain. *Plecará adúoa-đi:* ils partirent le lendemain. *Adúoa-đi dupe nuntá:* le lendemain des noces.
- Advelire.** *v. ac:* A adveli, a descoperi, a desveli. A redica vélulú. Devoiler.
- Advéluire.** *v. s.* A advélui, a desvélui, a desfășura, a desdepéna.
- Advenire.** *v. s.* A adveni, a apropia, a se apropia.
- Adverbialemente, Adverbialicesce.** *adv:* Într'unú chipú adverbialú, cu manierá adverbialá. Adverbialement.
- Adverbialitate.** *f. s.* Înșușirea de adverbú. Adverbialité.
- Adverbialú-á.** *adi:* Qua unú adverbú, quare se ica qua adverbú. Adverbial-e.
- Adverbú.** *s. m.* Una din părțile cuvîntului gramaticii. Adverbe.
- Adversariú-á.** *s.* Protivnicú, inamicú. Aquella quare se aflá cu noi în óre quare luptá, îndisputá inamicá. Adversaire.
- Adversativú-á.** *adi:* Quea que stá în contrá la altú queva, împrotivoriú. Adversatif-ve.
- Adversitate.** *s. f.* Înțimplare suferátóriá; norocú rău, nenorocú, res-triște. Adversité.
- Adversú-á.** *adi:* Împrotivá, d'împrotivá. Adverse. *Fortuná adversá.*

- nenorocire, fortună pe dossu. Fortune adverse. *Partea adversă*: partea împotrivică, d'împotrivă. Partie adverse.
- Advitalitate.** *s. f.* Pe viață, dreptul de a se folosi de queva în viață. Advitalité.
- Advocatū.** Veđi Avocatū.
- Aerianū, Aericiū-â.** *adi*: Formatū din aerū; quare ține de aerū, quare este allū aerului, quare trăsce, funcționésă în aerū. Aérien-ne.
- Aerificare.** *v. s.* A aerifica, a schimba unū que în aerū, a 'lū face aerū.
- Aerificațiune, Aerificațiâ, Aerificare.** *s. f.* Lucrarea de a prefăce în aerū ũă substanță, saū de a trage aerulū din alte corpuri. Aérification.
- Aeriformū-â.** *adi*: În forma aerului, quare are proprietățile, qualitățile aerului. Aériforme.
- Aericū-â.** *adi*: Veđi aerianū.
- Aerire, Aerissire.** *v. s.* A aeri, a aerissi, a da aerū, a înnoi aerulū. — A aeri, a svînta; a scôte, a întinde la aerū. Aérer. Aeritū, aerissitū-â *sup*: Aéré-e.
- Aerisare.** *v. s.* A aerisa, a face subțire qua aerulū. Aériser.
- Aerófanū-â.** *adiec*: Strevedătoriū, sprevedătoriū, transparentū, prin quare se vede din-colo. Aéroplane.
- Aerofonū.** *s. etr*: Unū nou instrumentū de musică de vîntū, cu clape. Aérophone.
- Aerofoviâ.** *s. f.* Frică de aerū. Aérophobie.
- Aerofovū-â.** *adi*: Fricosū de aerū, unū felū de maladū freneticū. Aérophobe.
- Aerografiâ.** *s. f.* Descrierea aerului și a proprietăților lui. Aérographie.
- Aerolitū.** *s. m.* Piétră cădută din aerū. Aérolithe.
- Aerologiâ.** *s. f.* Tractatū assupra aerului și assupra proprietăților lui. Aérologie.
- Aeromanciâ.** *s. f.* Devinățiâ, ghicire prin aeru și prin fenomenile lui. Aéromancie.
- Aerometriâ.** *s. f.* Arta de a măsura aerulū. Aérométrie.
- Aerometru.** *s. etr.* Instrumentū de mesuratū densitatea saū dessimea aerului. Aéromètre.
- Aeronautū.** *s. m.* Aerostatorū, quare plutesce, înnotă în aerū, în aerostate saū balòne. Aeronaute.
- Aerosferâ.** *s. f.* Atmosfera planetelorū. Aérosphère.
- Aerostaticū-â.** *adi*: Que se atinge de arta d'a face și d'a întrebuiça aerostate saū balòne. Aérostatique.
- Aerostațiune, Aerostațiâ.** *s. f.* Arta d'a construi și d'a întrebuiça Aerostate. Aérostation.
- Aerostatū.** *s. etr.* Machină saū balonū ori beșică plină cu aerū mai fluidū și mai ușorū de quătū quellū atmosfericū, și prin quare se ardică, se înalță Machina în atmosferâ. Aerostat.
- Aerostierū.** *s. m.* Quare face a funcțiōa, a se mișca aerostatulū prin meșilocolul unei funii. Aérostier.
- Aerū.** *s. etr.* Atmosfera pământului que resuflămū; vîntū, gazū. *Fig*: Manieră, chipū de a se înfășișă, de a se purta, de a face queva. *Air. a lua aerū*: a respira aerū curatū, sănătosū. *Prendre l'air. A schimba aerulū*: a schimba loculū de ședere pentru aerū. *Changer d'air. in aerū liberū*: într'unū locū largū, plinū de aerū. *En plein air. A da aerū unei camere*: a 'i deschide ferestrele qua să intre aerū. *Donner de l'air à une chambre. A despica aerulū*: a sbura repede, a alerga iute. *Fendre l'air. Fig*: a avé nnū aerū de grandetă: a se arrétta mare, a fi mărețū. *Avoir un air de grandeur. Fam*: a lua aerū, a 'și da aerū, a afecta

unŭ tonŭ, nisque maniere mai pre
sussŭ de condiŭiunea nŭstră. Pre-
ndre des airs, se donner des airs.
a avé aerulŭ cui-va; a avé as-
semănare cu quine-va. Avoir
de l'air de quelqu'un. *A trage
în aerŭ*: a da cu puŭca în secŭ,
în vîntŭ. Tirer en l'air. *Vorbe
în aerŭ*: vorbe în vîntŭ, netemei-
nice, neîntemeate, ne adeverate.
Paroles en l'air.

Aesthetică *s. f.* Arta de a simŭi ŭi
a judeca. Veŭi estetică.

Afară. *Adv.* Dehors. *A da pe qui-
neva afară*: a 'lŭ goni. mettre
quelqu'un dehors. *De afară, d n
afară, pe din afară*. De dehors, en
dehors, par dehors. *Afară daca...*
à moins que.... *Afară daca ũ
vei vorbi, Afară numai daca ũ vei
vorbi*. à moins que vous ne lui par-
liez. *Afară daca este nebuŭ*: da-
ca nu cumva este nebuŭ. à mo-
ins d'être fou. *Afară de, din...* à
la reserve, excepté, hors. *Toŭi au
peritŭ, afară de cinci sau ŭesse
persŭne*. Ils ont tous péri, excepté
cinq ou six personnes. *De afa-
ră, de din afară*. Veŭi externŭ.
De din afară. Extérieurement: *Pe
din afară*: Par coeur. *A înveŭa
pe din afară*: a înveŭa de rostŭ,
a înveŭa unŭ textŭ, ũa lecŭiune
qua să o ŭică fără a se ũita pe
carte. Apprendre par coeur.

Afeliă. *s. f. l. de astr*: Puntulŭ quellŭ
mai depărtatŭ de sŭre allŭ giuruluŭ
unei planete. Aphélie.

Afemeiatŭ-ă. *adi*: muerelnicŭ, slabŭ
înjositŭ qua ũa muere, quare e-
ste datŭ prea multŭ muerilorŭ, qua-
re are maniere de femeia. Effémi-
né-e.

Aferesă. *s. f.* figură de gramatică
prin quare se elide, se lépédă ũa
silabă ori ũa literă de la începu-
tulŭ unei vorbe. Aphérèse.

Affabilitate, ŭi Afabilitate. *s. f.*
Bunătate, civilitate, omeniă, blîn-
deŭă, dulcetéă în maniere, în vor-

be, întru a priimi pe quineva, în-
tru a asculta păsulŭ cui-va. Af-
fabilité.

Affabilŭ-ă ŭi afabilŭ. *adi*: Quare
priimesce bine pe quineva, îlŭ ascultă
cu blîndeŭă ŭi cu bunătate. Af-
fable.

**Affabulaŭiune, ŭi afabulaŭiune,
Affabulaŭiă**. *s. f.* Partea unei fa-
bule quare desluŭeŭe înŭelesulŭ ei
moralŭ. Affabulation.

Affaceri ŭi Afaceri. *s. etr*: Tre-
bile, pricinile statuluŭ. Lucru que
cată a 'lŭ sevîrŭi, alŭ termina, alŭ
face; totŭ que este subiectŭ alŭ u-
nei ocupaŭiuni. Affaire.

Affectare, ŭi affectare. *v. s.* A af-
fecta, a se preface, a 'ŭi aretta cu
prissosŭ starea morală în quare
se află; a aretta întristare, bucu-
riă, erudiŭiune, amorŭ, amiciŭiă,
etc: mai multŭ de quătŭ are, mai
multŭ de quătŭ simte. — A con-
tra-face, a imita manierile, vorbe-
le cui-va. — A se schimonossi în
vorbe în maniere qua să se aréte
delicatŭ, nobilŭ, civilisatŭ — A se
attaca de ũa maladiă. — A se
întrista, a se atinge în adevérŭ
fŭrte multŭ de unŭ que. Affecter.
A affecta uă mare umilitate: a
arretta uă mare umilinŭă. Affect-
ter mne grande humilité. *Fig: a-
quęsta ilŭ affectă fŭrte multŭ*: îlŭ
miscă, îlŭ petrunde la inimă. Ce-
la l'affecte beaucoup. (Se conj: qua
lăudare, cântare.)

**Affectaŭiune, Afectaŭiă, Afecta-
re**. *s. f.* Fapta d'a affecta manie-
ră prefăcută, viciŭsă, prea studia-
tă în vorbe sau în fapte. Preten-
ŭiuni la ũa calitate, la ũa virtute
que n'o are. — Dorinŭă, sfortă
de a da calitatilorŭ que posedă
mai multă întindere de quătŭ au
în adevérŭ. — Schimonossire în
maniere, în vorbe, vrîndŭ a imi-
ta pe altulŭ, sau a se aretta mai
multŭ de quătŭ quea que este.
Affectation.

Afectatū-â *sup: și adi*: Prefăcutū, meșteșugitū. Miscatū, pētrunsū la inimă. Affecté-e.

Afecționare. *v. s.* A afecționa, a avé afecțiune, a iubi, a avé înclinațiune, applecare, tinerețā, iubire către ūā persōnā, către que-va. A se interessa cu ardōre, cu passiune pentru quineva. Affect-ionner. *Allū vostru afecționatū servitorū*: Allū domnii-talle cu tōtā dragostea servitorū. Votre affecti-onné serviteur. (Se conj: qua lucrare.)

Afecțiune, afecțiā, afecționare. *s. f.* Lucrare d'a afecționa. Amorū, interessare fōrte mare, dragoste, înclinare, închinare pentru unū que, pentru ūā persōnā; Amicițiā, bună voințā, tinerețā pentru quine-va, Affecti-on.

Afectivū-â. *adi*: Mișcatoriu, atin-gătoriu; drăgăstosū. Affectif-ve.

Afectuosū-ósâ. *adi*: Plinū de af-ecțiune, de iubire, de amorū; dragū, drăgostosū, Affectueux-se.

Affigere. *v. s.* A affige, a pironi ochiū, a privi nemışcatū, înmărmur-itū la queva saū la quine-va.

Affilū-â. *adi*: Fără frunze, fără foi. — Aphyllé.

Affinagiu și Afina-giu *s. ctr.* Afina-țiune, Affināmintū; curățirea, lă-murirea metalelorū și a zaharului. — Subțierea inului. Affinage, Af-finement.

Affinare, și afinare. *v. s.* A affi-na, aface finū; a lămuri, a curățī, a subția. A se affina, a se face mai mōlle, a se curățī; a se îndrepta. Affiner. (Se conj: qua lucrare.)

Affinatorū și Afina-torū. *s. m.* Lă-muritoriu, curățitoriu de metale; quare curățē lămuresce aurulū, arg-intulū; meșterū de a face telū, sir-mă. Affineur.

Affine. *s. t. plr.* Unū felū de rodū, de pōme selbatice: arburellulū que face aquestū rodū. Airelle, myrtille.

Affinitate, și Afinitate. *s. f.* Ra-portū, legăturā intimā, assemēnare, însușire que aū sustanțele d'a se uni una cu alta, tendințā a dūoe corpuri spre a se uni. — cuscre-niā, cumetriā, rudeniā. Affinité.

Affionū, și Afionū. *s. ctr.* Opiumū, mustū de macū somniferū. Opium, méconium.

Affirmare, și Afirmare. *v. s.* A af-firma, a întāri; a încredințā quā unū lucru, ūā faptā este adevēra-tā. Affirmer. (Se conj: qua laudare.)

Affirmațiune, Affirmațiā, Affirma-re. *s. f.* Întārire, încredințare, pro-punere prin quare se întāresce quā unū lucru este adevēratū. Affir-mation.

Affirmativā, și Afirmativā. *s. f.* Propunere prin quare se affirmā, se întāresce que-va. Affirmative.

Affirmativū-â. *adi*: Întāritoriū, în-credințatoriu, quare affirmā, întā-resce unū lucru de adevēratū. Af-firmatif-ve. *A vorbi cu unū tonū affirmativū*: A vorbi într'unū tonū otāritoriū. Parler d'un ton af-firmatif.

Affisare, și Afisare. *v. s.* a affișā, a da încunoscințā, a publica prin affișū. Afficher.

Affisariū *s. m.* împărțitoriu de af-fișe. Afficheur.

Affisū. *s. ctr.* Însciințare. Hîrtie scrissā orī tipăritā que se lipesce pe zidiurile stradelorū, și prin qua-re se anun-ciā queva publiculū. Affiche.

Affinare, și Afinare. *v. s.* A affi-na, a rāri qua finulū din claiā, a-desdessi.

Afinatoriu-oriā. *adi*: Quare are însușirea d'a affina, d'a rāri, d'a cresce rāindū volumulū unui corpū.

Affrontare, și Afrontare. *v. s.* A affronta, a ofensa prin vorbe su-părātōrie; a lovi, a isbi cu îndrēs-nellā; a nāvāli asupra inamicu-lui; a nu bāga-sēmā pericolulū. Af-fronter, regouler. *A affronta pe ina-*

- mică*: a năvăli vitejiasce asupra inamicului. *Affronter l'ennemi*: a *affronta pericolele*: A le desprețui, a nu le băga-semă. *Affronter les dangers*. *A affronta pe quine-va*; a'lă ofensa. *Affronter quelqu'un* (se conj: qua lucrare.)
- Affrontătoriu-ă**. *s.* Affrontoriu, înfruntătoriu, atacătoriu, quare affrontésă, desonoră prin vorbe pe quine-va.
- Affronteriiă**. *s. f.* înfruntare, lovire, atacă cu curagiū, cu îndresnelă. Neconsiderațiune, nebagare în semă, nesocotire. *Affronterie*.
- Affrontoriū**. Veđi *Affrontătoriu*.
- Affrontū**. *s. etr.* Atacă prin vorbe sau fapte. *Affront*.
- Affrontatū-ă**. *adi*: Pussă față 'n față, frunte către frunte, întorsă cu fața unului către altul. *Affronté-e*.
- Affumare, și afumare**. *v. s.* A afuma, a usca la fumū. *Saurer*. *A affuma*: a expune unū corpū în fumū. *Fumiger*. *Fumer*.
- Affumare**. *s. f.* *Lucrarea d'a affuma*. *Action de fumiger, de fumer*; *Fumigation*.
- Affumariū**. *s. etr.* *Lucrulū pe quare se expune queva la fumū*.
- Affumătoriū-óriă**. *s.* *Quare affumă*. *Fumigateur*.
- Affundare, și Afundare**. *v. s.* *A affunda, a adinci, a profunda*. *Approfondir*. *A se affunda*. *S'enfoncer*.
- Affundare**. *s. f.* *Affundătură, affundămîntū, adincire*. *Action d'approfondir*.
- Affigere**. *v. s.* *A affige, a pironi, a înșepeni, a prinde cu cuiū*.
- Afflare**. *v. s.* *A afla, a găssi quea que era doritū sau căutatū, quea que era perdutū*. *Trouver*. *A se afla*: a fi cumū-va, a fi într'unū chipū. *Se trouver*. *Se află norocitū*: *Il se trouve heureux*. *A se afla bine*: a fi mulțumitū cu pozițiunea sea. *Se trouver bien*. *A se afla reū*: a se afla într'ă stare tristă. *Se trouver mal*. *A se afla față*.
- a fi de față. *Veđi assistare*. — *A afla*: a inventa, a născoci. *Veđi inventare*.
- Afflare**. *s. f.* *Găssire de unū que perdutū și doritū sau căutatū*. *Action de trouver*: — *Născocire*. *Veđi inventiune*.
- Aflătoriū**. *s.* *Aquella quare află, inventă, născocesc*. *Veđi inventatoriū*.
- Aflogisticū-ă**. *adi*: *Quare nu se pôte aprinde*. — *În contra inflamațiunei, aprinderii*. *Aphlogistique*.
- Afomare**. *v. s.* *A afoma, a înfoma, a aduce pe quine-va la fôme, alū posti, a'lū constrînge prin fôme*.
- Afomenintū**. *s. etr.* *Înfomeșare, fême; strîmtorare, perire de fôme*.
- Afoniă**. *s. f.* *Lipsă de tonū, de voce; greutate în scôterea tonului, a vocei*. *Aphonie*.
- Aforismū**. *s. etr.* *Sentintă, maximă în puține vorbe și cu înșelessū mare*. *Aphorisme*.
- Aforisticū-ă**. *adi*: *Quare ține de aforismū*. *Aphoristique*.
- Afrodisiacū**. *adi*: și *s. t. de med*: *Sustanță quare întărită spre plăcerile amorului*. *Aphrodisiaque*.
- Afroditiū**. *s. pl.* *Serbătorile Venerii sau Venus*. *Aphrodisies*.
- Afrodită**. *s. f.* *Deița amorului, a frumusșei*. — *Ūă insectă, unū felū de omidă sau verme de marre*. — *Adi*: *frumôsă qua Afrodita*, — *Plante sau animale quare se reproducū fără a li se cunôsce semnele genitale*. *Aphrodite*.
- Afronitru** *s. m.* *Spumă de silitră*. *Aphronitre*.
- Aftū**. *s. etr.* *Bubuliță, beșicuță în gură, la omșorū, la gitlejū*. *Aphte*.
- Afurissaniă**. *s. f.* *Veđi Anatemă*.
- Afurissire** *v. s.* *A afurissi*. *Veđi Anatematisare*.
- Afurissitū**. *adi*: și *sus*: *Veđi Anatematisatū*.
- Agapă**. *s. f.* *Gustarea sau mâncaerea que făceaū împreună quei dinții creștini la bisserică, dupe cuminicare*. *Agape*.

Agapite, *s. f. pl.*: Fete quare trăia în Monastiri în epoha dintîi a crestinismului, însă fără a se călugări. Agapètes.

Agătare, *v. s.* A agăta, a prinde în cuiu, a anima. Accrocher. *A se agăta de queva*: a se atîrna de queva. S'accrocher à quelque chose. *A se agăta de gîtulă cui-va*: a se atîrna de gîtulă cui-va. S'accrocher à quelqu'un. *A se agăta*: a se burica. Grimper.

Agătare, *s. f.* Atîrnare, punere de queva în cuiu; aninare. Accrochement. *Agătare*: întîia pricină de gîlcévă. Agression.

Agătătoriu-óriă, *s.* Quare se urcă, se agată prin ajutoriulă labelorū, unghiilorū. Grimpant-e.

Agătatură, *s. f.* Sfişitură la haină apucănduse, prinđindu-se de queva; lucrulă de quare îşi rupe quineva haina agăţand'o. Accros.

Agatū, *s. etr.* unū felū de piétră fôrte tare; ori que lucru făcutū din agatū. *Agate*. *Agatū arborisatū*; piatră, cremene quare are vîne asemenea qua arburii, cu crăci, etc: *Agate arborisée*.

Agemū, *s. etr.* Unū semnū în notele orientale bissericesci.

Agendă, *s. f.* Memoriū, cārticică, castihū în quare scrie quine-va que are de gîndū să facă. — Tipicū, ritualū. *Agendă*.

Agentiă, *s. f.* Cancelaria, funţiunea Agentului austriacū în România. Agence.

Agentū, *s. m.* Putere, forţă quare produce să quare tînde a produce uă mişcare; cauza quare face vre-uă lucrare. — Aquella quare conduce affacerile unei comunitaţi, unui particulariu, quare lucrésă în numele lorū. — Însărcinatulū unui principe la curtea altui principe, fără a avé caracterū publicū. În sârcinatulū Austriei în Principate cu interesele supuşilorū ei, etc: — Amploiatū, funcşinarū publicū

cu ôre-quare atribuşuni mărginite. — *Agentū allū polişiei*: impiegatū allū polişiei a quărui funcşionii suntū mai adesse secrete. Agent.

Agerime, *s. f.* Iuşime, uşurinţă, dibăciă în miscările corpului, său în pîtrunderea spiritului. Agilité. *Fig*: însuşirea lucrurilorū lesne spărgătorie. Se iea cu înţelessū de *frăgedime*

Agerire, *v. s.* A ageri, a face să fiă agerū, lesne spărgătoriu; a ascute, a subţia.

Agerū-ă, *ad:* Îute, sprintenū, uşorū; quare are agerime. Agile. — Suppusū frāngerii lesne, spargerii iuşi.

Agiotagiu, *s. etr*: Zaraficū cu bilete de bancă; schimbū de bani cu profitū; meşlôce secrete pusse în jocū spre a sui său a scăde fondurile publice, or preşurile mărfelorū cu quare se speculă quineva. Agiotage.

Agitare, *v. s.* A agita, a mişca, a sgudui, a clătina; *fig*: a turbura, a întărîta. — A discuta, a debate cu aprindere. *Aşi agita braşele piciorere*: a da din mâini şi din piciorere. *Agiter ses bras et ses jambes*. *A agita popululū*: alū întărîta, alū aşiţa, ai mişca passiunele. *Agiter le peuple*. *A agita uă questiune*: a deschide vorba despre que-va. *Agiter une question*. (Se conj: qua lucrare.)

Agitaşime, Agitaşia, Agitare, *s. f.* Lucrarea de a agita, d'a se agita; mişcare repetată: sguduire, clătinare, scuturare. Turburare, neodină, neliniste que se manifestă într'uă adunanţă, într'unū oraşū. *Fig*: turburare, neodină que passiunile causă în sufletū. Agitation.

Agitatoriu-óriă, *s.* Aşişătoriu, întărîtătoriu; turburătoriu de linistea publică. Agitateur.

Agii. Veşî hagiū.

Ag lactaşime, Ag lactaşia, *s. f.* În-

- țercare, oprirea laptelui pentru unû copillû. Aglactation.
- Aglicâ.** *s. f.* Uâ plantâ. Gazon d'es-pagne.
- Aglomerare.** *v. s.* A aglomera, a se grâmâdi, a se aduna la unû locû, a se ghemui. Agglomérer. (Se conj: qua lucrare.)
- Aglomeratiune, Aglomerațiâ, Agglomerare.** *s. f.* Fapta aglomerației, Adunăturâ de lucruri la unû locû, grâmâdire, înghesuire, ghemuire. Agglomération.
- Agnițû.** *s. etr:* (Mielulû lui Dumneđeî; Sînta pîne, corpulû lui Hr: închipuitû în pîne: Agneau. fig:
- Agonie.** *s. f.* Lupta sfișitóriâ în ultimile ore alle murindulû. Agonie.
- Agonisare.** *v. s.* Â agonisa, a se afla în agonie, în luptele morții. Agoniser.
- Agonissellâ, Agonissire.** *s. f.* Lucrarea d'a agonissi, d'a munci și à câpâta; dobîndire, câștigare. Acquisition.
- Agonissire.** *v. s.* A agonissi, a câștiga prin muncâ, a câpâta, a aduna folósse cu mari ostenelli. Acquérir.
- Agonissitû-â.** *sup:* Câștigatû, dobînditû cu ostenelli. Acquis-e
- Agrafû.** *s. etr:* Cataramâ, copcâ. Agrafe, fermail.
- Agraricû-â.** *adi:* Agrariû, de plugâriâ. *Legea agraricâ:* legea agrariâ, uâ lege la Romani dupe quare se împârția cetățenilorû, ostașilorû locurile coprînse de la inamicî. Loi agraire.
- Agrariû-â.** Veđi Agraricû.
- Agreabilû-â.** *adi:* Plăcutû, quare place. *Persônâ, fisionomie; conversațiune, locuințiâ, situațiune agreabilâ:* plăcutâ. Agréable.
- Agregare.** *v. s.* A agrega, apriimi într'ûâ societate; a grâmâdi, a înturma, a întrupa. Agréger. (Se conj: qua lăudare.)
- Agregațiune, Agregatiâ, Agregare.** *s. f.* Fapta d'a agrega. Înso-
- cire, întovâroșire, înturmare, priimire într'ûâ societate, într'unû corpû, într'ûâ companiâ. — Gradû, titlu de însoțire la universitate. — *t. de fisic:* împreunare, unire a ó-re quârui numerû de părți omogene sau eterogene quare se ținû strînsû unele cu altele în quâtû cu anevoiâ se despartû. Agrégation.
- Agregatû-â.** *sup:* Agrégé-e. Agrégatû. *s. m.* Adunăturâ, strînsurâ, unire. — *t. de him:* Corpû solidû alle quârui pârțicelle se ținû strînsû una de alta. Agrégat.
- Agressivû-â.** *adi:* Quare începe gilcéva, quare năvălesce, atacâ întiû. Agressif-ve.
- Agressiune, Agressiâ.** *s. f.* Năvălire, atacû întiû, fapta aquelluâ quare atacâ întiû, quare dâ mai întiû impulsâ gilcevî. Agression.
- Agressorû.** *s. m.* Quare atacâ întiû, quare începe întiû gilcéva. Arțagașû, gilcevașû. Agressueur.
- Agrestû-â.** *adi:* Câmpestru, de țerâ, de câmpû; rusticû. Agreste.
- Agricolû-â.** *s.* Arătoriû, cultivatoriû, quare se ocupâ cu lucrarea pâmîntului, de agriculturâ. Agricole.
- Agricultoriû.** *s. m.* Lucrătoriû de pâmîntû. Agriculteur.
- Agriculturâ.** *s. f.* Arta de a cultiva, de a lucra pâmîntulû. Agriculture.
- Agrimensurâ, Agrimensațiune.** *s. f.* Arpentagiû, mesurătórea țarinilorû, câmpului. Agrimensation.
- Agriofagiû, Agriofagû.** *s. m.* Quare mănîncâ fiare selbatice. Agriophage.
- Agripniâ.** *s. f.* Nedormire, insomnia. Agrypnie,
- Agrișe.** *s. f. plr:* Unû rodû, unû felû de cócâze. Groseille à maquereau, groseille verte.
- Agrografû.** *s. m.* Autorû quare scrie asupra agriculturî. Agrographe.
- Agronomiâ.** *s. f.* Teoria agricul-

- turii, teoria în agricultură. Agronomie.
- Agronomică-ă. adi:** Quare ține de agronomiă, quare are raportă cu agricultura. Agronomique.
- Agronomă. s. m.** Quare scrie, quare cunoșce teoria agriculturii, arta lucrării pământului. Agronome.
- Agru. s. etr.** Locă de aratū, holdă, arătură, țerină, ogorū.
- Agrușorū. s. etr:** *dîm:* Agru-micū, holdiciă, holdișoră.
- Aguridatū-ă. adi:** Dressū, înăcritū cu aguridă. Verjuté-e.
- Aguridă. s. f.** Strugurē, pómă crudă fórtē acră. — Zémă que se face din strugurī acri. Verjus.
- Ah. intr.** Vai, Ah.
- Aici. adv:** și Aci. Ici. *P'aici:* pe aici, pe aci. Par ici. *A trecutū p'aici.* Il a passé par ici. *Aici-jossū:* în lumea aquēsta. Ici-bas. *Până aici.* Jusque ici.
- Aide, și Haide. intr:** Fie, mérgă. Va. *Aide, haide:* sâ mergemū, sâ plecămū, sâ pornimū. Allons, Va, Allez.
- Aieptămintū. s. etr.** Aieptare, îndemnare, amăgellă, încuragiare către amăgirī.
- Aieptare. v. s.** A aiepta, a îndemna la ũă plăcere, a amăgi.
- Aiū. s. etr.** Veđi usturoiū.
- Aiurare. v. s.** A aiura, a vorbi aiurea, a buigui; a vorbi qua unū smintitū, qua unū nebuñ. Délirer. (Se conj: qua lucrare; unū însă ilū facū de conj: IV. Aiurare.)
- Aiurare. s. f.** Fapta d'a aiura. Buiguellă, vorbire într'aiurē, nebuñă. Radotage, délire.
- Aiurē. adv:** Într'altū locū, nu aici. Ailleurs. *Într'aiurē; loc: adv:* Qua unū nebuñ, qua unū smintitū, qua unū capiū.
- Ajunare. v. s.** A ajuna, a posti, a nu mânca nimicū saū prea puñinū, Jeûner.
- Ajunătorii-óriă. s.** Postitorii, quare ajună, postesce. Jeûneur-se.
- Ajungere. v. s.** A ajunge, a sossi, a atinge, a se afla la loculū saū la lucrulū unde a pornitū, unde s'a întinsū. Arriver. *Fig:* A atinge scopulū, ținta, planulū meditatū. Parvenir. — *A ajunge:* a fi destulū. Suffir. *Aquēsta imi ajunge,* saū numai *ajunge:* destulū, numai trebuie; destulū, sâ nu mai vorbimū despre aquēsta, Cela me suffit. Saū numai Suffit. — *A ajunge cu căpētūlū.* Aboutir.
- Ajungere. s. f.** Fapta d'a ajunge, d'a sossi, d'a veni; sossire, venire. Arrivée.
- Ajunsū-ă. sup:** Sossitū. Arrivé-e. *D'ajunsū. loc: adv:* îndestulū. Suffisamment.
- Ajunū. s. etr:** Postū, nemîncare, mîncare puñină și simplă. Jeûne.
- Ajustare. v. s.** A ajusta, a agiusta, a aproba, a conforma, a potrivi. — A împăca, a învoi. Ajuster. (Se conj: qua lucrare.)
- Ajutare. v. s.** A ajuta, a da ajutorū: Aider. *Se cuvine a ne ajuta unū pe altū.* Il faut s'aider les uns, les-autres. *A ajuta:* a sprijini, a protege, a apăra. Secourir, Assister. *A se ajuta unulū cu altulū:* a ajuta unulū altuia. S'entre-aider, S'entre secourir.
- Ajutătorii-óriă. sus: și adi:** Sprijinitorii, quare ajută, sprijine, apără pe quineva. Assistant-e, Secourable.
- Ajutorare. v. s.** A ajutara, a da, a aduce queva într'ajutorū, veđi subvenire.
- Ajutorință. s. f.** Ajutorare, sprijinire, ușurare de greutate, de împovărăre que se face unei persóne din partea cui-va.
- Ajutorū. s. etr:** Sprijinū, ușurare la ũă lucrare, la ũă povără prin împreunarea lucrării unei adūoa persóne. Secours. Persónă que stă lângă alta qua sâ lucrese împreună

- saŭ sub dînsa. Aide. *A implora ajutorulŭ cŭi-va*: a cere cu stăruință ajutorŭ de la quine-va. Implorer le secours de quelqu'un. *Ajutorŭ! Ajutorŭ!* Alergați spre ajutorŭ, ajutați. Au secours! à l'aide! *Prin ajutorulŭ, cu ajutorulŭ. loc: prp*: à la faveur. *Ajutorŭ în bani*: ajutorŭ bănescŭ. Veđi subvențiune.
- Alabastrŭ. s. m.** Uă piétră transparentă. Albătre. *Fig: alabastrulŭ sîmulŭ ei*: albécia sîmului ei. L'albătre de son sein. *Unŭ sînŭ de alabastru*: unŭ peptŭ fórte albŭ. Un sein d'albătre.
- Alacŭ. s. etr.** Unŭ felŭ de grŭi; secară albă. Froment-locar; épeautre.
- Alaiŭ s. etr:** Veđi cortegiu, convoiu.
- Alaltaeri. adv:** (A-l-altă-eri) đioa trecută înaintea quellii de eri. Avant-hier.
- Alamă. s. m.** Unŭ metalŭ. Cuivre-jaune; laiton.
- Alămăriă. s. f.** Totŭ feliulŭ de scule, lucruri, unelte de alamă. Dinanderie.
- Alămariu. s. m.** Quare lucrésă alama, quare lucrésă în alamă. Dinandier.
- Alambicŭ. s. etr.** Cazanŭ micŭ de distilatŭ spirturŭ. Alambic.
- Alăptare. v. s.** A alăpta, a da țîță, a da să sugă lapte. Allaiter.
- Alăptare. s. f.** Fapta d'a alăpta, d'a da să sugă, d'a da țîță. Allaitement.
- Alărgire, v. s.** A alărgi, a delăți, a destinde, a întinde.
- Alarmă. s. f.** Strigare spăimîntătorîă qua aquea quândŭ alergŭ la arme. *Fig. spăimă, grijă. Alarme. A suna alarma*: a trage clopotulŭ penfru alarmă. Sonner l'alarme.
- Alarmantu-ă. adi:** Quare dă, aduce spăimă, turburare. Alarmant-e.
- Alarmare. v. s.** A alarma, a spăimînta, a turbura; a da alarma. Alarmer. (Se conj: qua lucrare.)
- Alăturare. v. s.** A alătura, a pune alături, a pune în paralelŭ, a compara. Mettre en parallèle. Comparer. *A alătura*: a apropia. Approcher, rapprocher. *A se alătura*: se rapprocher.
- Alăturare. s. f.** Lucrarea d'a alătura, d'a se alătura. Veđi comparațiune, paralelŭ s:
- Alăturatŭ-ă. sup: și adi:** *Alăturatŭ cu...* Comparé à, mis en rapport avec...
- Alături, Alăturé. adv:** Lîngă, aproape. À coté, Attenant-e, Près l'un de l'autre.
- Albăstrire. v. s.** A albăstri, a da colora albastră, a face albastru. Bleuir.
- Albastru-ă. adi:** Bleu-e. *Albastru azuriŭ*: În fața ceriului. Bleu d'azur.
- Albăstruiŭ-ă. adi:** Camŭ albastru, quare bate mai multŭ în albastru de quătŭ în alte colorŭ, în quare predomină albastru. Bleuâtre.
- Albétă. s. f.** Înșușirea, calitatea lucurilorŭ albe. Blanc, blanchissure. *Albétă în ochiŭ*: Cataracte, Albugo, nubecule, leucoma, dragon.
- Albiă. s. f.** Vasŭ de lemnŭ în quare se spală, se albesce queva. Lavoir. — Albiă: Matca unui riŭ. Veđi matcă.
- Albiciosŭ-ósă. adi:** Alburiŭ, quare batte în albŭ. Blanchâtre. *T. de anat*: quare este formatŭ din fibre albe. Albugineux-se.
- Albină. s. f.** Insectă, muscă que produce céră și miere. Abeille.
- Albinosŭ-ă. s.** Omŭ cu fața smédă, cu perrulŭ capului și allŭ corpului mai totŭ albŭ, iar ochii de uă fașă cenușiă roșcată. Albinos.
- Albion. s.** Anglia. Albion.
- Albire. v. s,** A albi, a înalbi, a face, a da colora albă ori prin vâpsellŭ saŭ prin spalare. Blanchir.
- Albire. s. f.** Lucrarea de a albi, de a face albŭ. Blanchiment.

Albitură. *s. f.* Spălătură, spoire. Blanchissage.

Albū-â. *adi:* Quare are colora albă; quare este curatū, spălatū, albū. Blanc-che. *Drapelū albū:* stégū albū que înalță quei blocați spre semnū de capitulare, de suppunere. Drapeau blanc. *Carne albă:* carnea de passere, de vitellū. Viande blanche. *Biletū albū:* biletū de loteriă pe quare nu este scrissū nimicū. Billet blanc. *Ferū albū:* tinichea. Fer-blanc. *Versurī albe:* versurī fără rimă. Vers blancs. *Rufe albe:* rufe, cămeși curate. Linge blanc. *Fig. fam. a scăpa de ūă acușatiune, dintr' ūă afacere albū qua zapada:* a scăpa dintr' ūă învinovățire. Sortir d'une accusation, d'une affaire blanc comme neige. *Albū qua laptele:* blanc de lait. *A cădutū brumă albă.* Il a-gelé à blanc. *s. albulū ochiulū:* pelița, posghița quea albă a ochiulū. Cornée; le blanc de l'oeil. *Albū:* felilū ômenilorū Albī spre de-ossebire de Negri. Blanc-blanche.

Albuminā. *s. f. t. de him:* Albumulū oulū și orī que sustanță de aquestă natură pre cumū se găsesc în vegetale. Albumine.

Albuminosū-ôsă. *adi:* Quare coprinde albuminā. Albumineux-se.

Albumū. *s. etr.* Portofoliū, carte, foite que aū călătorii și în quare eī invită persône distinse ași serie numele, la quare aqueștia adaogū quâte ūă maximă, quâte ūă sentință. Album.

Alburiū-â. *adi:* Quare batte în albū. Blanchâtre.

Albușū. *s. etr.* Materia albă și mucosă a oulū. Glaire; blanc de l'oeuf.

Alcalescentiā. *s. f. t. de med:* Putreficațiune produssă de alcaliū. — Fermentațiunea alcaliilorū. Alcalescence.

Alcalescentū-â: *adi: t. de med:*

Quare coprinde alcaliū, amoniacū, quare tinde a da în fermentațiune alcalinā și putredă. Alcalescent-e.

Alcalinū-â. *adi: t. de him:* Quare se raportă la alcaliū, quare ține, quare are proprietățile alcaliulū. Alcalin-e.

Alcalisare. *v. s. t. de him:* A alcalisa, a face să se desvôlte într' ūă sustanță proprietățile alcaline quare erau ascunse întrinsa de ūă altă sustanță, saū, a face alcalică ūă sustanță punindū întrînsa Alcaliū. Alcaliser. (Se conj: qua lucrare.)

Alcalisatiune, Alcalisatiā, Alcalisare. *s. f.* Lucrarea d'a alcalisa. Operațiune quare extrage alcaliulū. Alcalisation.

Alcaliū. *s. m. t. de him:* Potassa, soda quare suntū nisque oxide de potassă de sodă; amoniaculū que este compussū din idrogenū și din azotū. Alcali.

Alcătuire. *v. s.* A alcătui. Veđi compunere, construire.

Alcătuitoriū. Veđi compunătorii, constructorii.

Alcoolicū-â. *adi:* Quare coprinde alcoolū. Alcoolique.

Alcoolisare. *v. s.* A alcoolisa, a curăți spirtulū de apa que se coprinde întrînsulū. — A amesteca, a combina alcoolū cu altū liquidū. Alcooliser. (Se conj: qua lucrare.)

Alcoolū. *s. m. t. de him:* Liquidū ușorū și volatilū quare este întrîsulū rezultatū allū fermentațiunei zaharului. — Spirtū de vinū curatū, din quare s'a scossū apa que coprindea. Alcool.

Alcoranū. *s. etr.* Cartea que coprinde legea lui Mahometū. Coran, Alcoran.

Alcovū. *s. etr.* Affundătură într' ūă cameră spre a pune patulū. Alcove.

Alegătorii-ôriā. *s.* Quellū que alege unū obiectū din mai multe. Celui qui Choisit, qui préfère. A-

- quella quare este chiebată a alege unu deputatū saū mai mulți, pentru ũă cameră, unū parlamentū, ũă adunare națională. Electeur.
- Alegere.** *v. s.* A alege, a prefera, a scôte, a lua din mai multe obiecte, din mai multe persóne una saū mai multe quare ne aū atrassū plăcerea orī trebuința. Élire. A deossebi, a prefera dintre mai multe alte lucruri saū persóne, una. Choisir, opter, trier. — *Alessü-éssâ.* *sup:* choisi-e, élu-e, opté-e, trié-e. *Mulți chiebatți și puțini aleși.* Beaucoup d'appelés et peu d'élus.
- Alegere.** *s. f.* Fapta alegerii; lucrarea d'a alege ũă persónă pentru ũă Adunanța, și quare se face prin voturi. Election. Alegere: deossebire, preferare; dreptū, putere de a alege; choix. — Alegere: putere, dispozițiune, lucrare de a alege. Option.
- Alleuia.** *intr:* Strofă în psalmi și cântările eclesiastice. — ũă plantă. Alleuia.
- Alegaciū.** *s. m.* Alergătoriu, servū călărețū.
- Alegare.** *v. s.* A alerga, a fugi către queva. Accourir. *A alerga spre ajutoriulū cui-va:* accourir au secours de quelqu'un. *A alerga:* a fugi. Courir. *A alerga cu postea:* a umbla, a călători, a merge cu postea. Courir la poste. *A alerga dupe quineva:* a lū goni spre alū prinde. Poursuivre; courir après quelqu'un. *A alerga în cóce și în colo:* a nu sedé pe locū, a se afla neîntreruptū în mișcare. Tracasser.
- Alegare.** *s. f.* Fapta d'a alerga. Fugă, ducere, trecere în fuga. Course. *Alegare:* gónă dupe quineva saū queva spre a prinde. Poursuite.
- Alegate.** (pe, în) *adv:* pe alergate, în alergate: Cu fuga, în fugă.
- Alessü** — *s. m.* Quellū alessü, quellū preferatū într' ũă însărcinare, în simțeminte, în virtuți, etc. Élu.
- Alessü-éssâ.** *adi.* Preferatū, căutatū în felulū seū, prea bunū. Exquis-e. — *A avé unū gustū alessü:* unū gustū forte bunū, plăcutū. *A voir un goūt exquis.* *De alessü:* quea que se pôte alege, quea que merită d'a se alege d'a se prefera. Veđi eligibilū.
- Alessurá, Alegăturá, alessăturá.** *s. f.* Alegerea perrului în cărări, în codițe.
- Alfabeticamente, Alfabeticesce.** *adv:* Într' unū chipū alfabeticū, dupe rândulū alfabetului. Alphabétiquement.
- Alfabeticū-â.** *adi:* Quare este aședatū dupe alfabetū, dupe rândulū abeceułui, a litterilorū. Alphabétique.
- Alfabetū.** *s. etr.* Adunarea regulată a totolorū litterilorū unei limbī. — Abecedariū. Alphabet.
- Alfonsinū.** *s. etr.* Instrumentū hirurgicū de scossū glónțele din corpū. Alphonsin; tire-balle.
- Algebrá.** *s. f.* Sciința calculelorū prin littere. Algèbre.
- Algebricū-â.** *adi:* Que se atinge de algebrá. Algèbrique.
- Algebrisare.** *v. s.* A algebrisa, a vorbi, a scrie multū despre algebrá. Algèbriser.
- Algebristū.** *s. m.* Quellū que scie algebra, quellū que lucrésă, face lucrări algebrice. Algèbriste.
- Alhimiá.** *s. f.* Artă himerică quare era de a căuta unū medicamentū comunū, generalū și unū međi-locū prin quare sã se pótã preface metalile unulū într' altulū. Alchimie.
- Alhimičū-â.** *adi:* Quare ține de alhimiá. Alchimique.
- Alhimistū.** *s. m.* Aquella quare se ocupă cu alhimiá. Alchimiste.
- Alice.** *s. f. plur.* Plumbū măruntū pentru vınatū. Grenaille, menu plomb, dragée. *A încarca ũă puș-*

că cu alicé: charger un fusil de menu plomb, avec de la grenaille. *Aquéstă pușcă respîndesce alicele:* ce fusil écarte la dragée.

Alidadă. *s. f. t. de geom:* Dioptră, instrumentū matematicū cū quare se iea mesura unghiūrilor. Alidade.

Alifiă *s. f.* Untū făcutū, preparatū spre a unge cu dînsulū bube, ranē. etc. Onguent.

Alimentare *v. s.* A alimenta, a hrăni, a da Alimentū, hrană, nutrientū. Alimenter. (Se conj: qua lucrare.)

Alimentariū-ă. *adi:* Quare hrănesce, pôte hrăni, quare dă hrană; quare ține de alimentū. Alimentaire. *Regimū alimentariū:* dietă în hrană, despre hrană. Regime alimentaire.

Alinare. *v. s.* A alina, apotoli, a domoli, a ușura. Alléger, lénifier. *A alina durerea:* a o potoli, a o ușura. Alléger la douleur.

Alinare. *s. f.* Lucrarea de a alina, de a se alina, de a potoli, de a se potoli. Allégement. Action de lénifier.

Alinătoriū-óriă *adi:* Potolitoriū, ușurătoriū. *T. de med:* quare alinésă, potolesce saū quare servă a alina. Lénitif-ve.

Aliniare. *v. s.* A alinia, a îndrepta, a pune în liniă dréptă, a pune la liniă. Aligner.

Aliniare. *s. f.* Lucrarea d'a alinia d'a îndrepta pe liniă, pe sfóră unū zidū, unū drumū, unū aleiū, unū pavagiū, uă stradă, etc: Alig-nement.

Allegațiune, Allegațiă. *s. f.* Aducere saū pomenire de uă părere, de uă faptă a cui-va spre întărîrea cuvîntului; — propunere dovedită, constatată prin quelle citate. Allégation.

Allegoriă. *s. f.* Chipū, manieră, meșlocū d'a înfățișa unū obiectū asfelū qua sâ se înțelégă alta. *t. de*

retor. Figură quare nu este altū queva de quătū uă metaforă prelun-gită quare exprimă una și înțe-lege alta; — Scriere într' unū felū cu înțelesū de altū feliū. Allé-gorie.

Allegoricamente, Allegoricesce. *adv:* Cu unū chipū, cu uă mani-eră allegorică. Allegoriquement.

Allegoricū-ă. *adi:* Quare ține de allegoriă, que se reduce la alle-goriă. Allegorique.

Allegorizare. *v. s.* A allegorisa, a da unū sensū allegoricū, a tâl-măci allegoricamente. Allegoriser.

Allegoristū. — *s. m.* Quellū-que tâl-măcesce unū autorū, unū textū allegoricamente. Quare explică saū face Allegoriū. Allegoriste.

Allegreto. *adv: t. de mus:* Camū vessellū, óre cumū vesselū. Al-légretto.

Allegretă. *s. f.* Vesseliă. Bucuriă. Allégresse.

Allegro. *adi: t. de mus:* vesselū Allégro.

Allegriū-ă. *adi: t. de mus:* Voiosū, vioiū; ariă, cântare voiosă, ves-selă. — Sprintenū, ușorū, iute. Allègre.

Alleū. *s. etr.* Drumū artificiosū prin grădinī. Allée.

Alleluia. Veđi aleluia.

Alliagiū. *s. etr: t. de him:* Ames-tecū, într' unire de metale, de ma-teriū. *fig:* amestecare de bune cu relle. Alliage.

Allianță. *s. f.* Unire, confederați-une, legătură de staturī, de pu-terī între elle. — Unire prin maritagiu, rudire, în rudire. Alliance.

Alliare. *s. f.* A alia, a amesteca, a combina; — *fig:* a uni, a împre-una lucruri deosebite, nepotrivite. — A se allia: a se uni staturī, su-veranī, puterī, particularī pentru allū lorū interessū comunū. Al-lier, s' —

Alliatū-ă. *adi:* Unitū, ruditū; — a-mestecatū, combinatū. — *S:* Le-

gatū; unitū cu altulū pentru interese comune. *Allié-e.*

Allodialitate. *s. f.* Eliberare de ori que imposițiã proprietariã Allodialité.

Allodialu-â. *adi:* Liberū de ori que dâri proprietariẽ. Allodial-e.

Allodiū. *s.* Liberū.

Allocare. *v. s.* A alloca, a pune la locū, a applega.

Allocuțiune, Allocuțiã. *s. f.* Discursuri que țineau generalii și imperațiū romanī oștirilorū lorū. — Medaliiile aquelle pe dossulū quãrora aqeste persõne suntū reprezentate pe ũã catedrã vorbindū ostașilorū. Allocution.

Allū-Â. *art:* *Allū Domuulū, a patriei;* *plr:* *Ai mei, alle melle.*

Allusiune, Allusiã. *s. f.* Figurã de retoricã quare stã întru a țice unū lucru, prin quare sã se înțelegã altulū, saū quare se reduce la unū altulū. Allusion.

Alluviune. *s. f.* Adaosū de pãmîntū que se face pe nesimțite la malulū unū riū; saū quãndū se trage apa și apucã altū drumū. Alluvion.

Almanahū, Almanacū. *s. etr.* Calendaru; cãrți que se tipãrescū pe totū anulū și quare coprindū afarã din calendarū și multe alte sciințe folossitõrie. Almanach.

Almarū. *s. etr.* Dulapū. Armoire.

Alminterea. *adv:* Altū feliū, nu așã, nu p'acolo, pe quea-l-altã parte. — *d'Alminterea.* *Loc: adv:* de altū feliū, într'altū chipū, în fine. Au reste, du reste.

Aloieticū-â. *adi:* Aloiosū, de aloiū, de odagaciū. Aloétique.

Aloiosū-õsã. *veđi* Aloieticū.

Aloiū. *s. etr.* Odagaciū, arburū de India a quãruī lemnū este mirositorū și quare se assãmãnã multū cu mãslinulū. Untū scossū din sustanțe grasse que se întrebuingã în medicinã. — Untulū cu qua-

re s'a unsū corpulū Domnului. Aloès.

Altanū. *s. etr.* Podū pe acopere-mîntulū casii.

Altariū. *s. etr.* Despãrțirea din întrulū bessericii făcutã prin catapetesmã și unde preotulū sevîrșesce misterele liturgiei. Autel.

Alterabilū-â. *adi:* Quare alteresã, quare se schimbã, quare se pôte schimba. Altérable.

Alterare. *v. s.* A altera, a schimba, a falsifica, a schimba starea unū lucru, a lū schimba din bine spre reū. Altérer. *Se pãrea fõrte alteratū:* fõrte schimbatū, turburatū. Il paraissait tort altéré. (Se conj: qua lucrare.)

Alteratiune, Alteratiã, Alterare *s. f.* Schimbare, stricare, schimbare în starea unū lucru de la bine spre reū; stricarea unei monede. — Sete mare. Altération.

Alternare. *v. s.* A alterna, a face pe rândū aquellași lucru; a urma pe rândū și regulatū. Alternner. (Se conj: qua lãudare.)

Alternativã. *s. f.* Starea de a nu se puté quineva apëra qua sã alegã una din dõoe; starea în quare se aflã quineva quãndū nu pôte alege de quãtū nu mai dintre dõoe lucruri unulū. — Priimire, alegere din dõoe una. Schimbarea a dõoe lucruri quãndū vinū unulū dupe altulū. Alternative.

Alternativemente, Alternativesc. *adv:* Pe rândū și una saū unulū dupe altulū. Alternativement.

Alternativū-â. *adi:* Se țice de dõoe lucruri quare vinū saū lucrésã pe rândū unulū dupe altulū. Alternatif-ve.

Alternatū. *s. etr:* Lucrare saū dreptū de a se schimba pe rândū, și unulū dupe altulū. Alternat.

Altețiã. *s.* Înãlțime, Mãrire, titlu que se dã principilorū. Altesses.

Altierū-â. *adi:* Semețū, orgoliosū, mîndru, trufașū. Altier-ère.

Alțime. Veđi înălțime, Altitudă.

Altimetriă. *s. f.* Știința de a măsura înălțimile. Altimetrie.

Altimetru. *s. etr.* Instrumentū cu quare se măsoră înălțimile la orizontū. Altimètre.

Alțițiă. *s. f.* Ūă cusetură cu picăturī mărunte de diferite colorī que facū femeile de munte pe cămeși. Pava, vanta cusută asfelū.

Alto. *s. m. t. de mus:* Unū tonū din tonurile que compunū corulū. — Unū felū de violină. Alto.

Altoellă, Altoire. *s. f.* Lucrarea d'a altoi, d'a comunica altuia ūă maladiă. Inoculation. *Altoire de vârsatū.* Vaccination.

Altoire. *v. s. t. de med:* A altoi, a împărtăși, a comunica altuia prin artă ūă maladiă molevsitōriă. *A altoi vârsatūlū, a altoi de vârsatū.* Inoculer, vacciner. *a altoi arburī.* Veđi hultoire.

Altoitoriū. *s. m. t. de med:* A quella quare comunică prin artă ūă maladiă molevsitōriă, contagiōsă, quare altoesce de vârsatū. Inoculateur.

Altoiū. *s. etr: t. de med:* Materia cu quare se altoesce de vârsatū. Vaccine.

Altū-ă. Veđi înaltū, naltū.

Altū-ă. *nedeter:* Autre. *Articulatū* Altulū-Alta. Autrui; autre. *Una vorbesce și alta face:* vorbesce într'unū chipū și face altū felū. Il dît d'une facon et il fait d'une autre. *Unulū qua altulū:* cumū unulū și quellū-l-altū. L'un vaut l'autre. *Unulū cu altulū, una peste alta:* l'un dans l'autre, l'un portant l'autre. — *A judeca pe alțiū, pe altulū dupe sine:* juger d'autrui par soi-même. *Altū felū.* *Loc: adv:* într'altū chipū. Autrement. *Plr: Alți-Alte. Articulatū:* Alți-altele. *Altă-dată.* *loc, adv:* într'altū timpū. Autre fois. *Altă parte.* *Loc: adv:* într'altū locū. Autre part. *Prov: alți timpī, alte griji.* Autres temps, autres

soins. *Altă vorbă saū fig: prov: altă căciulă:* c'est une autre paire de manches. *Din altă parte:* de altă parte. D'autre part.

Aluatū. *s. etr:* Plămadă: Sustanță acră quare face să fērbă corpulū cu quare se amestecă. Levain.

Alună. *s. f.* Rodulū que produce Alunulū. Noisette, aveline.

Alunecare. *v. s.* A aluneca, a scăpa, a cădé alunecândū pe unū locū alunecosū. Glisser. *Fg: a se aluneca:* a greși, a se încela, a se abatte de la cuviințe, din datoriī.

Alunecare. *s. f.* Alunecătură. Glissement. Fapta alunecării. Glissade.

Alunecosū-ōsă. *adi:* Locū pe quare alunecă quineva lesne. Glissant-e.

Alunecusū. *s. etr:* Locū, ghiacă pe quare Alunecă, se dă quine-va alunecândū. Glissoire.

Alungare. *v. s.* A alunga a isgoni, a fugări. Chasser.

Alungare. *s. f.* Veđi isgonire, fugărire. s.

Alungătoriū. *s.* Veđi isgonitoriū.

Alunică. *s. f. dim:* Alună mică.

Aluniță. *s. f.* Pată nēgră rotungiōră que se face pe pellea omului.

Alunū. *s. m.* Arburele que face alunē. Avelinier, coudrier.

Alveolă. *s. f.* Chiliuță, căsuță în quare albina depune mierea. — Găurile în quare staū înțepeniți dinții și măsellele. Alvéole.

Alveolariū-ă. *adi: t. de anat:* Que se ține de alveolele dinților. Alvéolaire.

A-ma. *inter:* Așa! que ai făcutū? De que așa? A-pas!

Amabilitate. *s. f.* Caracterulū personēi amabile, plăcute, drăgostōse, bune. Amabilité

Amabilū-ă. *adi:* drăgostosū, demnū de amatū, plăcutū, bunū. Aimable.

Amăgire. *s. f.* A amăgi, a încela,

a face pe quineva să facă ūă greșellă. Séduire. *Aquéstă femeică s'a lăssatū a se amāgi*: s'a lăssatū s'o încelé, să 'i redice onórea. Cette femme s'est laissé séduire.

Amāgire, Amāgellă. s. f. Fapta d'a amāgi, de a încelă. Séduction.

Amāgitoriū-óriă. s. Încelătoriū, aquella quare amāgesce, încelă. Quare amāgesce fără vâtămare. Séduisant-e.

Amalgamare. v. s. t. de him: a amalgama, a uni, a împreuna mercuriulū cu unū altū metalū. — A împreuna lucruri nepotrivite. Amalgamer. (Se conj: qua lăudare.)

Amalgamațiune, Amalgamațiă, Amalgamare. s. f. Lucrarea d'a amalgama. Lucrarea prin quare deossebesce aurulū și argintulū din pământū saū din piétră prin amestecare de mercuriū saū argintū-viū. Amalgamation.

Amalgamă. s. f. t. de him: Amestecarea, unirea, combinațiunea argintulū-viū saū a mercuriulū cu altū metalū. — *Fig: fam*: Amestecū de persóne saū de lucruri quare nu suntū firesce saū totū-d'a una unite. Amalgame. *Caracterulū seū este unū amalgamū de basseță și de insolentă*: caracterulū seū este ūă amestecătură, ūă combinațiune de jossire și de semețiă. Son caractère est un amalgame de bassesse et d'insolence.

Amandă. Veđi amendă.

Amanetū. Veđi emanetū.

Amantū-ă. s. Aquella quare amă, iubescce cu pasiune ūă persónă de altū sexū; amoresū. Amant-e.

Amarantă. s. f. Ūă plantă prea frumósă cu faćia purpuriă. *Adi*: cu faćia morico, purpuriă. Amaranthe.

Amare. v. s. A ama, a iubi cu pasiune ūă persónă, unū obiectū; a avé mare dragoste, plăcere la que-

va. Aimer. (Se conj: qua lăudare.)

Amarinagiū. s. etr: t. de mar: Lucrarea de a într'arma, d'a echipa ūă navă luată de la inemici cu ómenii necessarii. Amarinage.

Amarinare. v. s. A amarina, a echipa cu quelle necessariū ūă navă luată de la inemici. — A se familiarisa, a se deprinde cu marea. Amariner.

Amăriciune. s. f. Însușirea lucrurilor amare. — *Fig*: întristare, supărare, durere suffletescă; necazū, obidă. Amertume. *Cu amăriciune. loc: adv*: cu amarū, într' unū chipū tristū. Amérement.

Amărire. v. s. A amărî, a face amarū, a da gustulū fierii, bilef. *Fig*: a întrista, a supăra, a necăji. Remplir d'amertume. *A se amărî*: a lua gustū amarū. — *Pren-dre le gout amer. Fig*: a se supăra, a se întrista, a se implé de amăriciune suffletescă. S'attrister profondément.

Amăritoriū-óriă. s. și adi: aquea saū aquella quare causă amăriciune, obiectulū que introduce amăriciune. *Fig*: întristătoriū, supărătoriū, durerosū; quare este causă de nemulțumiri suffletesci.

Amarnicū-ă. adi: Terribilū, tare, exactū, imposantū, strașnicū în înfăćșare, în fapte.

Amarū-ă. adi: nesuferitū la gustū, quea que are însușirea amăriciunei. — *Fig*: tristū, aspru, supărătoriū, durerosū. Amer-ère. — *Amarū. adv*: Cu amarū, cu amărâciune. Amérement. *s.* Amarū. *Amer. Amarulū vieții*: durerile, întristările din vieță.

Amassare. v. s. A amassa, a grămădi, a strînge quelle ressipite la unū locū. — A culege, a aduna quelle de pe jossū. A aduna; a uni multe persóne; a aduna, a strînge banī. Amasser.

Amatelotagiū. s. etr: t. de mar:

- Oranduirea, arangerea matroșilor, a mateloșilor în lucru quâte dūoi, dūoi. Amatelotage.
- Amatelotare.** *v. s. t. de mar:* A amatelota, a pune, a aședă, a orându matroșii de la uă navă quâte doi, doi qua sâ ajute și sâ împlinescă unulū loculū altuia într'aqueași funcțiune. Amateloter.
- Amatoriu-oriă.** *s.* Iubitoriū, rîvni-toriū, applectatū; aquella quare are multă applecare pentru unū lucru, pentru uă artă. Amateur.
- Amatū-ă.** *adi: și sup:* iubitū, fidelū, Aimé-e, Amé-e.
- Amazonă.** *s. f.* Femeiă de unū curagiū bărbătescū și resbelicū. — Femeiă cu uă țită numai. Amazone. *Haină de amazonă:* haină que pörtă damele quândū încalecă pe cai. Habit d'amazone.
- Ambarassare.** Veđi imbarassare.
- Ambarū.** Veđi hambarū.
- Amassadă.** *s. f.* Soliă. Deputațiă trimissă la unū statū suveranū; tôte persónele que compunū ambassada, palatulū și cancelaria unū Ambassadorū. Ambassade.
- Ambassadorū.** *s. m.* Solū, reprezentantū, trimissū alū unei puteri la uă alta. Ambassadeur.
- Ambe.** *adi. plr.* Amîndūoe. *Ambe-măini, ambe-sexe, ambele-picioare.*
- Ambe-mânaticū-ă.** *adi: și sus:* în dūoe-mânaticū saū îndemânicū: aquella quare se servă cu amîndūoe mâinele. Ambidextre. *Fig:* abilū, dibaciū, quare are înlesnire, iuțellă, pricepere, activitate. Habil-e.
- Ambigenū.** *s.* De amîndūoe sexurile, genurile; ermafroditū. Ambigène.
- Ambigū-ă.** *adi:* quare se pôte lua cu dūoe înțeleșurī. Ambigu-ë.
- Ambiguimente, Ambigumente.** *ad.* într' unū chipū ambigū, equivocū. Ambigument.
- Ambiguitate.** *s. f.* Nedeslușire, îndūoellă, nelămurire, defectulū unū cuvîntū, unei vorbe equivoce; înțeleșū întunecatū. Ambiguité.
- Ambiționare.** *v. s.* A ambiționa, a căuta, a dori unū lucru cu ardóre, a rîvni, a căuta, onóre mărire, etc: cu mare stăruiță, cu ambițiune. Ambitionner. (se conj. qua lucrare)
- Ambițiune, Ambițiă, Ambiționare.** *s. f.* Fapta d'a ambiționa; dorință, dorire nemărginită de onóre, de mărire, de disticțiune. Ambition.
- Ambițiosū-ósă.** *s. și adi:* aquella quare umblă, cercă, caută, doresce onóre, mărire, etc: Ambitieux-se. Se đice și despre ori que lucru quare coprinde ori însemnésă ambițiune. *Ornamente ambițioșe:* affectate, încărcate, căutate. Ornaments ambitieux.
- Ambligonū-ă.** *adi: t: de géom:* cu unghiuri teșite. Amblygone.
- Ambliopiă.** *s. f.* Uă maladiă a ochilorū. Amblyopie.
- Ambră.** *s. f.* Chihlibarū. Ambre.
- Ambrare.** *v. s.* A ambra, a afuma cu ambră, cu chihlibarū. Ambrer, (se conj: qua lucrare.)
- Ambratū-ă.** *sup și adi:* quea que are mirosū de ambră. Ambré-e.
- Ambrosiă.** *s. f.* Nutrimențulū, hrana Deilorū; nectarū, balsamū cereșcū. — Ceaiū de Mexicū cu unū mirosū dulce și sudoricū. Ambrosie. Ambroisie.
- Ambulanțiă.** *s. f.* Spitalū purtărețū, umblătoriū. Ambulance.
- Ambulantū-ă.** *adi:* purtărețū, umblătoriū, miscătoriū. Ambulant-e.
- Ambulatoriū.** *adi:* schimbătoriū, nestatornicū. Ambulatoire. *Voința omulū este ambulatoriă:* este schimbătoriă. La volonté de l'homme est ambulatoire.
- Améđiă-đi.** veđi méđiă-đi.
- Ameliorare.** *v. s.* A ameliora, a face mai buuū, a îmbunătăți. Améliorer. (Se conj: qua lucrare)
- Ameliorațiune, Ameliorațiă, Ame-**

Horare. *s. f.* Fapta de a ameliora; îmbunătățire, stare mai bună. Amélioration.

Amenageare. *v. s.* A amenagea, a tăia regulat și economic ță pădure qua sâ nu se pôtã isprãvi vre-ță datã. Aménager (se conj. qua lucrare).

Amenagemântũ. *s. etr.* Tãierea economicã a pădurilorũ, tãere regulatã în quãtũ sâ nu se isprãvescã nici ță datã. Aménagement.

Amendabilũ—ã. *adi:* supussũ la amendã, la glóbã. — Que se mai pôte îndrepta. Amendable.

Amendamentũ. *s. etr.* Îmbunãtãțire, îndreptare. Modificãțione, schimbare que se adaogã unui proiectũ de legiuire. Amendement.

Amendare. *v. s.* A amenda, a îndrepta, a îmbunãtãți. — A globi, a ossîndi la glóbã de banî. Amender.

Amenințare. *s. v.* A amenința, a amerința, a înfricoșa; a pedice, a spune cui-va cu minia ță pedepsã. Menacer, comminer. *Aquestã întâmplare ți amenințã vięta.* Cet accident menace sa vie. *A fi amenințatũ de ță disgrãțume, de ță bancruția:* être menacé d'une disgrace, d'une banqueroute. *A questũ stabilimentũ, aquestũ imperiũ amenințã a se ruina:* cet établissement, cet empire menace ruine.

Amenințare. *s. f.* Fapta d'a amenința, d'a înfricoșa pe quineva. Menace, imminence. *Amenințãri în vintũ:* đadarnice, quare nu și aũ loculũ. Menaces en l'air.

Amenințãtoriiũ—oriã. *adi:* înfricoșetorũ; aquella quare aduce înfricoșeri, amenințãri. Menaçant-e, imminent-e.

Amestecare. *v. s.* A amesteca, a încurca, apune unulũ peste altulũ, unulũ într'altulũ. Mêler, mélanger. A amestecã, a încurca unũ lucru cu altulũ; a nu face deos-

sehire între lucruri saũ perssone. Confondre. — A amesteca liquide, medicamentũ cu queva mai reũ, mai prostũ. Mixtionner. A amesteca, a combina mai multe lucruri diferite, și a face unũ totũ nepotrivitũ. Tripoter. *A amesteca cãrțile:* a face cãrțile de jocũ spre a le împãrți jucãtorilorũ. Mêler les cartes. *Fig. a fi amestecatũ într'ũã pricinã uritã:* a fi incurcatũ în queva ne onestũ saũ vãtãmãtoriiũ. Être mêlé dans une mauvaise affaire. *Dumneđeu amestecã vanele proiecte alle ómenilorũ:* le incurcã, le stricã. Dieu se plaît à confondre les vains projets des hommes. *a fi amestecatũ într'ũã crimã:* tremper dans un crime. *Amestecatũ. sup.* mêlé-e, mélangé-e, confondu-e, mixtionné-e, tripoté-e. *Vinũ amestecatũ:* vinũ dressũ quare nu este curatũ. Vin mixtionné.

Amestecãturã, Amestecare. *s. f.* Fapta amestecãrii. Mélange. *Amestecãturã uritã:* nepotrivitã, Tripotage. *Amestecãturã de vinuri.* Ripopée. Amestecare de diferite lucruri într'unũ liquidũ spre a face unũ medicamentũ. Mixtion. *Amestecãturã:* neorãnduellã. veđi confusiune.

Amestecũ. *s. etr.* Confusiune; grãmadã saũ trupã de lucruri, de ființe que nu se potrivescũ între elle. Mélange.

Amețellã, Amețire, *s. f.* Fapta de a ameți; învîrtirea minții, eșire din minte, smintire momentanã. Vertige. Étourdissement.

Amețire. *s. v.* A ameți, a se învîrti mintea, a se uimi. Étourdir, abalourdir, abasourdir, avoir des vertiges.

Amețitoriiũ—oriã. *adi:* quare are a-amețelli, quare este supussũ la amețelli. Vertigineux-se.

Amfibologiã. *s. f.* Înțeleșũ cu în-

- dăoellă, înțelesă în două chipuri, equivocă. Amphibologie.
- Amfibologică-ă.** *adi:* equivocă, cu înțelesă înduioită, întunecată, cu înduioellă. Amphibologique.
- Amfiguri.** *s. m.* Frasă, discursă, poemă burlescă, quare înfăcișesă i-dei nedeterminate, întunecate. Amphigouri.
- Amfigurică-ă.** *adi:* quare are caracterul unui amfiguri. Amphigourique.
- Amfionă.** *s. m.* musicantă, cântăreț. Amphion.
- Amfipteră.** *s. m.* Ună serpe cu două aripe que se vede pe unele mărci. Amphiptère.
- Amfiscienă.** *s. plur.* Se dă aquestă nume locuitorilor din zona ferbinte quare aș sôrele dreptă d'assupra loră. Amphisciens.
- Amfitană.** *s. f.* ũă piétră prețiosă quare se dicea quă atrage aurul și ferulă. Amphitane.
- Amfiteatru.** *s. etr.* Sală de teatru, sală de academiă; -- oră que locă sferică și alle quărui împregiururi findă măi redicate de quătă meșloculă se vedă din aquellă meșloculă. Amphithéatre.
- Amfiviolită.** *s. m.* Ună amfiviă împietrită. Amphibiolite.
- Amfiviă-ă.** *adi: și sus:* Quare trăesce și în apă și pe uscată. Se dice și de plante. Amphibie.
- Amforă.** *s. f.* Ună vasă la quei vechi cu două tórte în quare se puneă vină. Amphore.
- Amiadă-dă.** Vedă meșdă-dă.
- Amiantă.** *s. f.* Piétră compassă de nisque așisore din quare se pôte face pînză que nu se arde. Amiante.
- Amicabilă-ă.** *adi:* Prietenosă, dulce, blajină. Amiable, Ami-e.
- Amicalmente.** *adv:* Cu chipă amicală; prietenesce. Amicalement, Amialement, à l'amiable.
- Amicală-ă.** *adi:* Prietenescă, de prietenă, de amică. Amical-e.
- Amiciță.** *s. f.* Amiciă, prieteșugă, relațiune, înclinare strînsă între doi săi măi mulți. Amitié.
- Amică-ă.** *s.* Prietenă. Ami-e.
- Amintire.** *v. s.* A aminti, a aduce aminte, a pomeni. Mentionner.
- Amină.** *intr:* Așa să fiă. Amen, Ainsă soit-il.
- Amirală.** *s. f.* Vasulă quellă măi mare într'ũă flotă. Amirale.
- Amiralitate.** *s. f.* Funcțiunea amiralului. Amiraute.
- Amirală, Admirală.** *s. m.* Capulă puterii navale de unui stată. Comandantă de uă escadră, de uă flotă, etc. Amiral.
- Amirossire.** *v. s.* A amirossi, a mirossi, a cunósce din mirossă.
- Aminare.** *v. s. t. de juris:* A amina, a prelungi ună termină, a lăsă pentru altă timpă. Surseoir, Superséder. *Se va amina execuțiunea otărrii:* se va lăsă pentru altă dată punerea în lucrare a otărrii. Il sera sursis à l'exécution de l'arrêt. *A amina:* a nu grăbi otărriea unei osinde. Amplier. *A amina:* a lăsă pentru adăoădi. Procrastiner. Remettre. — *A amina:* a prelungi. Veđi prorogare. — *A amina:* a întârđia. Veđi diferire.
- Amindăoi — Amindăoe.** *adi:* Și unulă și altulă. Tous deux, tous les deux.
- Aminuire.** *v. s.* A aminui, a da din mină, a remitte, a streda. Remettre, redonner.
- Amnară.** *s. etr:* Uă bucată de oțelă cu quare se scapără în cremene spre a aprinde easca. Briquet. — *Amnare.* *Plur:* lemne scurte cu quare se prindă grinđile unui tavană.
- Amnistă.** *s. f.* Ertare generală și complectă dată de ună suverană revoluționariloră săi desertoriloră. Amnistie.
- Amnistiare.** *v. s.* A amnistia, a erta individe revoluționară, a uita

- quelle commise mai 'nainte, a coprinde în amnistia. Amnistier.
- Amobilământu.** Veđi mobilare, mobilământu.
- Amobilare.** *v. s.* A amobila, a preface ăa avere nemisăcătoria în mișcătoria. Ameublir. (Se conj: qua lucrare.)
- Amoia.** *v. s.* A amoia, a muia, a topi, a descăli.
- Amoietură.** *s. f.* Descălitură, topitură.
- Amoniacalŭ-ă.** *adi:* Que coprinde amoniacŭ, țeperigŭ. Ammoniacal-e.
- Amoniacŭ.** *s. etr:* Țeperigŭ. Ammoniac — *Adi:* *gumi amoniacŭ:* unŭ felŭ de reșină dintr'ăa plantă de Africa que sémănă cu țeperigulŭ. Gaume ammoniaque.
- Amonite.** *s. f. plr: t. de ist: nat:* Scoice saŭ ghióce de unŭ felŭ de melci fossili quare sémănă cu córneli berbeculŭ. Ammonite.
- Amorașu.** *s. m. dim:* Amoreșu fără pasiune adeverată; amorŭ de petrecere. Amourette.
- Amorósă.** *s. f.* Amantă, iubită. Veđi amantŭ.
- Amoresare.** (se) *v. s.* A se amoresa, a dobîndi pasiune amorósă de quineva; a iubi nebunesce. Amouracher.
- Amoroso.** *adv: t. de mus:* Cu tandreță, cu tinereță qua amoresatŭ. Amoroso.
- Amorosŭ-ósă.** *adi:* Appecatŭ spre amorŭ; iubitoriu, amoresatŭ, quare exprimă, aréttă simțeminte de amorŭ, quare are pasiune mare pentru unŭ lucru. Amoureux-se.
- Amorțellă, Amorțire.** *s. f.* Fapta d'a amorți, starea de înțepenire, de neputință de a se mișca uuŭ membru allŭ corpulŭ. Engourdisement, Catalepsie.
- Amorțire.** *v. s.* A amorți, a înțepeni, a sta nemisăcatŭ, nesimțitoriu, a numai simți quineva. Engourdir. *Fig:* unŭ suffletŭ amorțitŭ, unŭ suffletŭ rece, nesimțitoriu. Une
- âme engourdie — *A amorți:* à potoli, a tăia effectulŭ unŭ rēu. Amortir.
- Amorŭ.** *s. etr.* Dragoste, iubire, pasiune mare, aplecare pentru querva. Amour. *Amorŭ platoniceŭ:* amorŭ innocentŭ între persóne de differitŭ sexŭ. Amour platonique. *Amorulŭ pėrințilorŭ:* amorulŭ que aŭ pėrinți. L'amour des pėres. *Amorŭ propriŭ, amorŭ de sine:* iubire de sine. Amour propre, amour de soi. *A fi în amorŭ* se di-ce de animale, de passeri pe cândŭ elle se află în amorulŭ lorŭ, pe cândŭ caută a se împerechia în timpulŭ primėverii. Être en amour.
- Amovibilitate.** *s. f.* Înșușirea lucrulŭ amovibilŭ, proprietatea de ase puté stremuta, schimba. Amovibilité.
- Amovibilŭ-ă.** *adi:* Quare se pôte stremuta dupe voiă. Amovible.
- Amplificare.** *v. s.* A amplifica, a-desvolta unŭ subiectŭ que se tratésă prin scrissŭ, ori prin graiŭ. — A întinde, a mări. Amplifier. (Se conj: qua lăudare.)
- Amplificațiune, Amplificațiă, Amplificare.** *s. f.* Lucrarea de a amplifica. Desvoltarea unŭ obiectŭ. — Amplification.
- Amplitudă, Amplitudine.** *s. f. t. de geom:* Liniă dréptă coprinsă între amîndŭoe căpėtiile arculŭ unei paralele. *t. de ast:* arculŭ coprinsŭ pe sfera ceréscă între punctulŭ estŭ saŭ vestŭ allŭ orizontulŭ, și punctulŭ aquelluiași cercŭ în quare ăa sté resare, ori appune într'ăa di dată — Amplitude.
- Amputare.** *v. s. t. de hir:* A amputa, a tăia unŭ membru saŭ ăa parte a corpulŭ. Amputer.
- Amputațiune, Amputațiă, Amputare.** *s. f. t. de hir:* Operațiunea prin quare se taiă unŭ membru saŭ ăa parte din corpŭ. Amputation.

Amuletă. *s. f.* Chipă, figure, litere scrise, etc.: que unui omeni pörtă ätirnate la gütü saü în vre unü locü pe corpü cređindü quä aquelle aü puterea d'a apëra de öre quare relle, de maladüi, de deochiü, de fermece, etc. Amulette.

Amurâ. *s. f.* funiörä, fringhie de corabiä. Amure.

Amusantü-â. *adi:* Quare amusä quare causä petrecere pläcutä, quare desfëtésä. Amusant-e.

Amusare. *v. s.* A amusa, a petrece, a desfëta. *A se amusa:* a 'și petrece, a 'și perde timpulü. Amuser. (Se conj: qua läudare.)

Amusemintü. *s. etr:* Amusare, petrecere cu pläcere, desfëtare; perdere de timpü, zëbavä. Amusement.

Anvonü. *s. etr:* Tribunä în bissericä în quare se predicä saü se spune evangeliulü. Chaire. Ambon.

Anabaptistü. *s. m.* Üä sectä de creștini quarü credü quä nu trebuie a se boteza copii mai nainte d'a ajunge în vîrsta minții saü quä la aquestä vîrstä sä se boteze din nöi. Anabaptiste.

Anacardä. *s. f.* Üä pómä în formä de inimä, a quärii simbure este bunü la mâncare. Anacarde.

Anacardierü, Anacardü. *s. m.* Arbure în Indiile orientale, quare produce anacardele. Anacardier.

Anaclasticä. *s. m.* Sciința despre resfrängerea rađelorü luminiü. Anaclastique.

Anacolutü. *s. etr: t. de gram:* E lipsä prin quare se lepëdä dintr' uä frasä đicereä, terminulü quare este corelativü cu una din đicerele din terminii exprimați. Anacoluthe.

Anadiplosä. *s. f.* Figurä de retoricä, quändü üä propozițiune începe cu đicerea cu quare s'a terminatü quea din aintea ei. Anadiplose.

Anafora. *s. f.* Carte judiciariä în quare este așternütü șirulü unui procesü și otärîrea judëcătorilorü.

Anaforä. *s. f. Fig:* de retoricä în quare se repetä aqueași đicere la începutulü mai multorü frase saü a diverselorü părți alle periodulü. Anaphore.

Anafroditü. *s. m. t. de med:* Famenü, nesimșitorü la amorü, ne demnü pentru generațiune. Anaphrodite.

Anafurä. *s. f.* Pîine sînțită que represintä corpulü Domnulü. Pain bénit; chanteau.

Anagnostü. *s. m.* Nume que da Romanii sclavulü que avé însärçinarea a ceti pe quändü Domnulü lui dormia. Anagnoste.

Anagogicü-â. *adi: t. de teol: interpretatiune anagogicä:* înțellessü, tâlcuire que se ica dintr' üä înțelegere frîscä și litteralä qua sä o redice la üä înțelegere spirituallä și misticä. Interpretation anagogique.

Anagramä. *s. f.* Înțellessü scossü prin mutarea litterilorü unei vorbe. Anagramme.

Anagramatistü. *adi:* Aquella quare face anagrame. Anagrammatiste.

Anahoretü. *s. m.* Pusnicü. Anachorète.

Anahronismü. *s. etr:* Greșellä la data hronologicä, greșellä la hronologiä. Anachronisme.

Anale. *s. f. plur:* Istoriä quare așterne înțimplările anü dupe anü. — Istoriä. Annales.

Analecte. *s. f. plur:* bucäți alesse dintr'unulü saü mai mulți autori. Analectes.

Analemä. *s. f.* Proiecțiune ortograficä a totulorü cercurilorü sferii pe locurile solștițiunilorü. Analeme.

Analepticü-â. *adi: t. de medi:* Se đice de medicamentele saü hrana împuternicitoariä que se dä maladiulü quändü începe a se însänătoși. Analeptique.

Analisă. *s. f.* Desfacere, deslegare, descompunere a unui lucru în părțile lui principale. *t. de him:* operațiunea prin quare se descompună corpurile și se deosebesc elementele lor. *t. de mat:* ună metodă de deslegare a problemelor. — Extractă, prescurtare rezonată, critică a unei scrieri. Analyse.

Analizare. *v. s.* A analiza, a descompune, a desface ună que spre a cunósce din que este compusă; a face analiza unui lucru. Analyser.

Analizator. *s. m.* Aquella quare analiză cu abilitate în matematică, în gramatică. Analyste.

Analist. *s. m.* Quare scrie Anale. Annaliste.

Analiticamente, Analiticesce. *adv:* Într'ună chipă analitică, prin analiză. Analytiquement.

Analitică-ă. *adi:* Quare ține de analiză, quare operă prin analiză. Analytique.

Analogiă. *s. f.* Semuire, assemenare, potrivire, raportă. Analogie.

Analogicemente, Analogicesce. *adv:* Într'ună chipă analogică, cu analogiă. Analogiquement.

Analogică-ă. *adi:* Quare are analogiă, semuire, assemenare, potrivire, raportă. Analogique.

Analogă-ă. *adi:* Quare are analogiă, semuire, assemenare, raportă cu altă lucru. Analogue.

Anamnetică-ă. *adi:* Medicamentă quare întăresce memoria, ținerea de minte. Anamnétique.

Anamorfoasă. *s. f.* Tablouă aquărui vedere se schimbă dupe punctul de unde îl privește quine-va. Arta d'a face asfelu de tablouri. Anamorphose.

Ananasă. *s. f.* Ūă plantă de India; rodul ei. Ananas.

Anapleretică-ă. *adi:* *t. de med:* Que a que face să crească carne prin rane. Anaplerétique.

Anarabac. *f. s. t. de antic:* Sacrificatoră evreă. Anarabaque.

Anarhiă. *s. f.* Nerânduellă mare, desordină, confusiune de puteri. Starea unui populă fără capă, fără autoritate, fără legi de quare să se guverne. Anarchie.

Anarhică-ă. *adi:* Quare ține de anarhiă; părțitoră anarhiei. Anarhique.

Anarhismă. *s. etr.* Sistemă, opini-ună anarhice. Anarchisme.

Anarhistă. *s. m.* Partisană allă anarhiei; quare pricinuesce Anarhiă într'ună stată. Anarchiste.

Anasarcă. *s. m. t. de med:* Infiltrețune derosă a țeseturei celulare dupe sub pelle; ună felu de idropică. Anasarque.

Anasonă. *s. f.* Ūă beutură spirtosă, preparată cu anasonă. Anisette.

Anasonare. *v. s.* A anasona, a da gustă de anasonă. Aniser.

Anasonă. *s. etr.* Ūă semină a unei plante. Anis.

Anastaltică-ă. *adi:* *t. de med:* Medicamentă stiptică, strângătoră. Anastaltique.

Anastomosă. *s. f. t. de anat:* Îmbucarea unui vasă într'altulă, unei vine într'alta. Anastomose

Anastomosare. *v. s. t. de anat:* A anastomosa, a îmbuca, a se îmbuca ūă vină într'alta, ună vasă într'altulă. Anastomoser.

Anastrofă. *s. f. t. de gram:* Resturnare a construcțiunei firesci și ordinare. Anastrophe.

Anatemă. *s. f.* Afurissire, blasfemă, blestemă; *fig:* ossindă, diffăimare solemnă. Anathème.

Anatematisare. *v. s.* A anatematisa, a afurissi, a blasfema, a ossindi. Anathematiser.

Anatematisată-ă. *sup:* și *adi:* Afurissită, blasfemată; ossindită cu apăssare; dată urei, diffăimării. Anathème.

Anatocismă. *s. etr.* Speculațiune de a lua dobândă la dobândă

pentru banii împrumutați. Anatomicisme.

Anatomia. *s. f.* Arta de a tăia, de a diseca, de a împărți un corp de om, de animal ori de vegetale, și a-i cunoște toate părțile și funcțiunea fiă quăria. Anatomie. *Anatomia hirurgicală:* știință quare are de scopu d'a cunoște căile quelle mai facile spre a opera cu instrumentele hirurgicale. Anatomie chirurgicale. — *Anatomia patologică:* știință quare descopere alterațiile cauzate de maladii. Anatomie pathologique. — *Anatomia comparată:* știință quare regulésă raporturile și diferențiile dintre structura omului cu a animalelor. Anatomie comparée. *Anatomia vegetală* sau *Anatomia plantelor:* recercări despre structura interioră a plantelor. *fig: a face Anatomia unui discursu, unei cărți:* faire l'anatomie d'un discours, d'un livre.

Anatomicamente, Anatomicesce. *Adv:* Dupe anatomia, într'un chip anatomic. Anatomiquement. **Anatomică-ă.** *adi:* Quare ține de anatomia, privesce la anatomia. Anatomique.

Anatomisare *v. s.* A anatomisa, a face, a opera anatomia, a diseca. Anatomiser. *fig: a anatomisa uă carte, un discursu:* a le cerceta, a le examina toate părțile cu amăruntul. Anatomiser un livre, un discours.

Anatomistă *s. m.* Quare se ocupă de anatomia. Anatomiste.

Ancienetate *s. f.* Vechime, înțitate în dritul virstei. Ancienneté.

Ancoră. *s. f.* Anghiră, racă prin quare se opresce uă navă dupe voința navigatorului. *t. de arh:* scobă de feru cu quare se prinde que-va. Ancre. *A arunca ancora:* Mouiller l'ancre. *fig: Aquesta este ancora noastră de mântuire:* este singurul medilocu de scăpare.

C'est notre ancre de salut. — Ancora este simbolul speranții.

Ancoragiu. *s. etr: t. de mar:* Locu potrivit pentru a arunca ancora; plata, taxa que se dă pentru a-questa. Ancrege, Mouillage.

Ancorare *v. s.* A ancora, a arunca ancora. Ancrer, Mouiller. Ancoratu-ă, *sup:* Ancré-e.

Ancoratu *s. etr.* Veđi Ancoragiu.

Andante. *s. f. t. de mus:* Dicere italiană quare se pune în capul unei cântări, și însemnésă nici prea iute nici prea rară. Andante sau Andanté.

Andantino. *adv: t. de mus:* Mai încetu de quātu andante. Andantino.

Andrea și undrea. *s. f.* Sîrmă subțire, acū mai lungu de împletit ciorapi. Aiguille à tricoter.

Androgină. *s. m.* Ermafroditu, fețele. Persônă quare are amînduoe părțile sexuale. *t. de bot:* plantă cu amînduoe părțile sexuale într'aqueiași flóre. Androgyne.

Andromedă. *s. f. t. de astr:* Uă constelațiune. Andromède.

Anecdotă *s. f.* particularitate lăsată, uitată de istoria, remassă a se povesti. Anecdote.

Anecdotică-ă. *adi:* se đice de povestiri, istorisiru que coprindă anecdote, particularități extraordinarie. Anecdotique.

Anecdotieră *s. m.* Aquella quare adună, ori povestesc anecdote. Anecdotier.

Anegritură *s. f.* Înnegrăllă, diffaimă, Calomniă.

Anelare. *v. s.* A anela, a încărli-onța, a inela. Se đice de perru. Anneler. — *Anelată-ă.* *Sup: și adi: t. de ist: nat:* quare este inelată, încongiurată cu inelușe pre cumu albinele, etc: Annelé-e.

Anelide. *s. f. plr: t. de ist: nat:* Nume allu unei clase de viețuitoarie quare coprinde vermi quei cu sînge roșu, și allu quăroru

- corpū este inelatū în curmezișū.
Annelides.
- Anelū.** *s. etr.* Veđi inelū.
- Anelurā.** *s. f.* încārliontare, inelurā.
 Annelure.
- Anemometru.** *s. etr.* Instrumentū
 cu quare se mēsorā puterea vîn-
 tulū. Anémomètre.
- Anemoscopū.** *s. etr.* instrumentū
 quare aréttā din cātro batte vîn-
 tulū. Anémoscope.
- Anevoîă.** *adv.* Într'unū chipū greū,
 difficilū. Difficilement.
- Anevoință.** *s. f.* Veđi dificultate.
- Anevoiosū-ósă.** *adi.* Veđi diffi-
 cilū.
- Anevrismă.** *s. f.* Umflarea peste
 mēsură ā arteriilorū și a altorū
 vîne. Anévrisme, Anévryse.
- Anevrismalū-ă.** *adi.* *t. de med.*
 Que se atinge de anevrismă, de
 umflătura arteriilorū. Anévrisma-
 le.
- Anexă.** *s. f. t. de juris.* Pămînturī
 saū dominiurī que se alăturā la
 altū dominiū de quare elle nu
 eraū atîrnate; aquea que este a-
 lăturatū pe lingā altū lucru. A-
 nnexe.
- Anexare.** *v. s. t. de juris.* A anexa,
 a alătura; a uni, a întrupa. An-
 nexer.
- Anexiune.** *s. f.* Alăturare, adăoga-
 re de pămîntū, de moșiă, de dreptū
 la altū pămîntū, moșiă, funcțiune,
 saū dreptū. Annexion.
- Anfiare.** *v. s.* A anfia, a adopta, a lua
 fiiū de suffletū. Adopter.
- Angageare.** *v. s.* A angagea. Veđi
 engageare..
- Angagemîntū.** Veđi engagemîntū.
- Angara.** *s. f.* Beilicū, podvadā; sar-
 cină, îndatorire pussā assupra po-
 pululū de autoritate peste quelle
 regulate saū legiuite. — Tóte
 dările popululū către autoritate în
 banī saū obiecte. — *Fig.* orī que
 îndatorire saū sarcină neacceptatā.
- Angelică, Anghelică.** *s. f.* Uă plan-
 tă. Angélique.
- Angelicamente, Angelicesce.** *adv.*
- Îngeresce, într'urū chipū Ange-
 licū, cu uă manieră Angelică. An-
 géliquement.
- Angelicū-ă.** *adi.* Îngerescū, que se
 ține de angelū. Angélique. *Salu-
 tațiunea Angelică:* salutația înge-
 rului; buna-vestire. Uă serbătóriă.
 La salutation angélique.
- Angelū.** *s. m.* Ingerū. Ange.
- Angerona.** *s. f.* Deăa tăcerii. *t. de
 mitol.*
- Anghină.** *s. f.* Uă materie ordina-
 riă țesutā din cânipă.
- Anghinare.** *s. f.* Articiocă. Uă plan-
 tă. Artichaut.
- Angilū.** *s. m.* Helū, fussarū, țiparū,
 murenă: unū felū de pesce. An-
 guille.
- Angină.** *s. f. t. de med.* Strîmto-
 rare, nevoîă, neputință de a resuf-
 fla orī de a înghiți cu lesnire; in-
 flamațiune, appîndere a murilorū
 gîtulū și a omșorului. Angine.
- Angiografîă.** *s. f.* Descrierea vîne-
 lorū, arteriilorū și a vînișorelorū
 limfatice alle corpului umanū. An-
 giographie.
- Angiologiă.** *s. f.* Partea anatomiei
 quare tratésă despre vîmile, arte-
 riile și vînișorele limfatice alle
 corpului omenescū. Angiologie.
- Angiospermiă.** *s. f. t. de bot.* Num-
 me que se dă, dupe sistema lui
 Line, la classa que coprinde plan-
 tele angiosperme. Angiospermie.
- Angiospermū** *adi.* *t. de bot.* Se
 țece despre plantele a quărurū se-
 mințe suntū într'ūă căsuță deosse-
 bită. Angiosperme.
- Anihilare.** *v. s.* A anihila, a ani-
 mici, a desființa. Annihiler.
- Anihilațiune, Anihilațiă.** *s. f.* A-
 nimicire, nimicire, desființare, anu-
 lare. Annihilation.
- Animadversiune, Animadversiă.**
s. f. Mustrare, dojenă, împutare,
 grondare. Animadversion.
- Animalisare.** *v. s.* A (se) anima-
 lisa, a dobîndi însușirile sustanțe-
 lorū animale; a se asemăna cu

- chiar substanța viețuitorului. *Fig*: A se înjosi la gradul animalelor. *Animaliser.* (Se conj: qua lucrare.)
- Animalisațiune, Animalisațiã, Animalisare.** *s. f.* Lucrarea de a se animalisa. Transformarea, prefacerea nutrimentului în chiar substanța sa corpul viețuitorului quare trãesce cu dînsa. *Animalisation.*
- Animalitate.** *s. f.* Starea animalului, însușirea que face pe animalu a se deossebi de quelle-l-alte ființe. *Animalité.*
- Animalulã.** *s. f.* Animalu microscopicu, quare nu se vede de quãtũ cu microscopulũ. *Animalcule.*
- Animalculistũ.** *s. m.* Quare studiã animalculele. *Animalculiste.*
- Animalũ.** *s. etr.* Dobotocũ, totũ que este viețuitorũ. *Adi*: Quea que este numai materialũ, que ține de animalũ, que are înclinare cu dobitoculũ. *Animal. Adi*: *unturĩ animale*: quare se scotũ din materĩi animale. *Huiles animales. Himiã animalã*: himiã quare se ocupã cu analiza materiilorũ animale. *Chimie animale.*
- Animare.** *v. s.* A anima, a inima, a însuffleți; a încuragea, a aprinde; a învia, a face pe quineva sã lucrese cu energie; *Fig*: a da putere și cãldurã la unã lucrare a spiritului, la unũ discursũ quãndũ se pronunțã, quãndũ se scrie, quãndũ se citește. *Animer. A anima conversațiunea*: a o face mai vie, mai intereșantã. *Animer la conversation.* (Se conj: qua lucrare.)
- Animatiune, Animațiã, Animare.** *s. f.* Însuffletire, operațiune prin quare se unesc suffletulũ cu corpulũ în copillũ din pintecele mamei. *Animation.*
- Animicire.** *v. s.* A animici, a anula, a desființa, a anihila. *Annihiler.* (Se conj: qua nimicire.)
- Animiștĩ.** *s. m. plur: t. de filos*: Se dice asfelũ aquellora quarĩi attribuescũ suffletului tôte fenomenile economiei animale. *Animistes.*
- Animositate.** *s. f.* Aversiune, ressimimentũ quare împinge la a face reũ cuĩ-va. — *Inimosiã, energiã, cãldurã, ardore.* *Animosité.*
- Aninare.** *v. s.* A anina, a apinde, a suspinde, a agãța. — *Fig: a se anina*: a se lega de quineva, a nu lã lãssa în pace.
- Aninãriã.** *s. f.* Locũ, coprinsũ, pãdure cu anini. *Aunaie.*
- Aninũ.** *s. m.* Unũ arbure selbaticũ que nu produce fructe. *Aune, Vern, Vergne.*
- Aniversariũ-ã.** *adi: și sus*: Timpulũ, dioa quare în toți anii înfãțișesã aducerea-aminte a nascerii cuĩ-va, a unei victorii, etc: *Aniversaire. s. Astã-ã este aniversaria nascerũ selle*: — *C'est aujourd'hui l'anniversaire de sa naissance.*
- Anobilãmintũ.** *s. etr.* Înnobilãmintũ, înobilare. *Anoblissement.*
- Anobilare.** *v. s.* A anobila, a înnobila, a face nobilũ. *Anoblr.*
- Anodiniã.** *s. f. t. de med*: Lipsã de simfulũ durerilorũ. *Anodine.*
- Anodinũ-ã.** *adi: t. de med*: Se dice de medicamentele que aũ însușirea a potoli durerile. *Anodin-e.*
- Anomaliã.** *s. f.* Neregularitate, nepotrivire, amestecãturã. — *t. d- astr*: depãrtarea locului quellũ adevãratũ saũ quellũ de meșlocũ allũ unei planete de la afeliã saũ de la apogeu. *Anomalie.*
- Anomalisticũ-ã.** *adi: t. de astr*: *Anũ anomalisticũ*: Timpulũ que întrebunșesã pãmintulũ pornindũ de la unũ punctũ allũ orbitei lui și întorcãnduse la aquellași punctũ, saũ timpulũ quare trece între minutulũ quãndũ pãmintulũ este în afeliã, și între aquella quãndũ se

- face iarăși afeliă în anul următoriu. Année Anomalistique.
- Anomală-ă.** *adi:* Neregulat, nepotrivit, neobicit; în desordine. Anomal-e.
- Anominațiune, Anominația, s. f.** Joc în diceră, în vorbe quare aș totu aqellū sunetū. Annomination.
- Anonimă-ă.** *adi:* Fără nume. Anonyme.
- Anordă.** *s. f.* Furtună despre nord. Anordie.
- Anorexiă.** *s. f.* Grătă, scârbă de bucate. Anorexie.
- Anorganică-ă.** *adi:* Fără organe, lipsit de organe; fără vieță. Anorganique.
- Anormală-ă.** *adi:* În contra regulor, neregulat, nepotrivit. Anormal-e, Anormé-e.
- Anormă-ă.** Veđi abnormă.
- Anostitură.** *s. f.* Prefăcatură, afecțiune, întrecatură.
- Anotare.** *v. s.* A anota, a face note. Veđi adnotare.
- Anotațiune.** Veđi adnotațiune.
- Anotatoriū.** Veđi adnotatoriū.
- Anotimp.** *s. etr.* Timp de an, unul din timpii anului.
- Anramatică.** *s. f.* Ūă plantă de la Madagascar a quârî frunze que imită forma unui vas cu capacul lui, este plină cu apă. Anramatique.
- Antagonism.** *s. etr.* Rivalitate, împotrivire, opozițiune politică ori filosofică. — *t. de anat:* miscare împotrivitoriă a mușchilor: adică, quând se mîscă unul într'ă parte și altul într'alta. Antagonisme.
- Antagonistă-ă.** *s.* Rival, adversariū, împotrivitoriū. — *t. de anat:* *Muschii Antagonistii:* quari sunt legați de aqueiași bucată și quari o tragă unul într'ă parte și altul într'altă parte. Muscles antagonistes.
- Antalgă.** *s. f. t. de med.* Lipsă de dureri. Antalgie.
- Antalū s. etr.** Buriū. Un vas pentru liquide qua de 50. vedre.
- Antambū s. m.** un animal de la Madagascar quare sēmēnă cu tigrulū. Antamba.
- Antanaclasă s. f. t. de retor:** primirea unei vorbe luată în deosebită înțelegere; repetițiunea unei assemenea vorbe. Antanaclase.
- Antanū adv:** an, în an, acum un an. — *sus:* anul dinainte quellū de față. Antan.
- Antapodisissū.** *s. etr;* fig: de retorică quare stă într'a nu pune pozițiā principală de quātū dupe que vei explica-o printr'ă altă propositiā quare sâ i serve de terminū de comparațiune.
- Antareticū-ă.** *adi: t. de Geog: și de Astr:* austral, meridional; de la meridiă, de la mediă-di. Antaretique.
- Antebracială-ă.** *adi: t. de anat:* nerva antebrațului.
- Antecedentă s. f. t. de log:** partea întiū a unui argument quare se numesce Antimemă. *t. de mat:* quellū dintiū din dūoi termini ai unui raport, cu împotrivire la consecuent, quare însemnă pe quellū d'allū dūoile. Antécédent.
- Antecedentă-ă.** *adi:* Quare vine saū este mai din'ainte, quare este pussū înainte, quare a trecut înainte; un quare urmat saū făcut mai d'ainte. Antécédent-e. *sub: etr:* ūă faptă, ūă întâmplare trecută de quare ne aducemă aminte vorbind de ūă faptă d'acum. Antécédent.
- Antecedere.** *v. s.* A antecede, a trece, a merge înainte; a se pune, a sta mai înainte. Antécéder. (Se conj: qua purcedere).
- Antecessorū.** *s. m.* Quare a fost, a existat mai dinainte. Antecesseur.
- Antediluviană-ă.** *adi:* Quare a fost, a existat mai înainte de deluviul lui Noe. Antédiluvien-ne.
- Antefialtică-ă.** *adi si sus.* un re-

mediu Antefalticū: unū medicamentū, unū lécu în contra nădufuluī. Un remède antéphialtique.

Antecristū, Anticristū *s. m.* În contra lui Cristū, lui Cristosū. — Unū amăgitoriū quare în timpurile de apoi va căuta să amăgescă pe creștini cu ūă religiă împrotivitoriă. Antéchrist.

Antelmenticū — *s. etr.*: Medicamentū în contra limbricilorū, a vermilorū din întru. Anthelmentique.

Antemeridianū, și Antemeridialū-ă, *adi*: Unū que quare urmésă, se face înainte de mediulū țillei.

Antemeticū, *adi*: Medicamentū în contra vârsăturii. Antémétique.

Antemuri, *s. etr.* Muri, zidurile din împregiurulū unei cetăți.

Antenă, *s. f. t. de mar*: Ūă vérgă sau prăjină lungă quare este pusă dă curmezișulū catartulū și susține vella. Plr: córnelé insec-telorū que se credū a fi organulū pipăiriī lorū. Antenne.

Antenați, *s. m. plur.* Quei născuți înaintea noastră.

Antenistū-ă, *adi*: Quare are antene. Antenniste.

Antenolă, *s. f.* Antenă mică. Antenolle *Sau* Antenulle.

Antenuptialū-ă, *adi*: Quare se face, se petrece înaintea nunții.

Antepenultimă *s. f.* Silaba atreia înnumerându de la quea din urmă, într'ăă țicere. Artépénultième.

Antepilepticū-ă, *adi*: Medicamentū în contra epilepsiei. Antépileptique.

Anteră *s. f. t. de bot*: Semănța sau galbenulū din meșilocolū roși; — capulū staminelorū de la ori que flóre. Anthere.

Anteridū, *s. etr.* Piciorulū, reze-mătoria unui murū sau zidū. Antérides.

Anterioresmente, Anterioricesce. *Adv*: mai dinainte, de mai înainte. Antérieurement.

Anterioritate, *s. f.* Prioritate de timpū, quea que precede, quea que a urmatū sau urmésă înaintea unei lucrări, întâiere dupe timpū; protimississū. Antériorité.

Anteriorū-ă, *adi*: Quare este sau vine mai dinainte, vorbindū de lucruri sau timpū. Trecutū; mai dinainte. Antérieur-e.

Anteriū, *s. etr.* ūă Haină lungă, grécă peste quare încingînduse cu tacitū îmbrăca giubéoa.

Antesă, *s. f. t. de bot*: timpulū cândū tóte organele unei flóri aū ajunsū la întréga lorū crescere. Anthése.

Antestatură, *s. f.* Șânquire mică que facū aquei que impressoră unū lagărū, ūă cetate, unū locū. Antestature.

Antete, *adi*: Îndărâtnicū, neîntorsū, neînvinșū în păreri; quare se ține de quea que scie, quare face quea que numai lui place. Aquella quare nu priimesce de bune, de quătū numai părerile sélle. Entété-e.

Antevenire, *v. s.* A anteveni, a eși înaintea cui-va, a întâmpina pe quine-va. — A întâmpina unū reū, unū pericolū. (Se conj: qua venire.)

Anti, *prtc*: țicere que servē în compunerea unorū vorbe și însemnésă, în contra, împrotivă; înainte. Anti.

Antiacidū-ă, *adi*: În contra acidulū. Antiacide.

Antiapoplecticū-ă, *adi*: Medicină în contra apoplexieī, a damblalei. Antiapoplectique.

Antiasmaticū-ă, *adi*: Medicină în contra astmulū, a grellei resuf-flări. Antiasmatische.

Antiborealū-ă, *adi*: De quea-l-altă parte de nordū din colo de nordū. Antiboréal-e.

Antică, *s. f.* Obiectū remassū din anticitate, din vechime. Antique.

Fig: fam: Persônă cu principe,

- cu maniere antice, vechi. Medalii, statue, etc: remasse din anticitate.
- Anticabinetu.** *s. etr.* Sală, intrare dinaintea unui cabinetu. Anticabinet.
- Anticacohimicū-â.** *adi:* medicină în contra cocohimiei. Anticacochymique.
- Anticalii.** *s. pr:* Vechituri, ponosituri, trențe; lucruri vechi, de lepădatu. Antiquaille.
- Anticameră.** *s. f.* Întîia stantia a unei camere, prin quare intră quinevâ în quelle-l-altē și în quare astēptă pînă a fi primitu. — *Fam. a face anticameră:* a astēpta quineva pînă a i se da permissiune d'a intra. Faire Antichambre.
- Anticariatu.** *s. etr:* Cunoscintia anticităților; locul în quare se pēstresu anticitățile; *t. de antic:* sarcina anticariloru. Antiquariat.
- Anticariu.** *s. m.* Quare cunōsce bine anticitățile; negociantū de antice. Unū funcționarū în antic: Antiquaire.
- Anticipare.** *v. s.* A anticipa, a apuca, a trece, a veni înainte, a grăbi unū que, a face unū lucru mai înainte de timpū. Anticiper. *A anticipa dioa, timpulu:* a preîntimpina, a face queva mai nainte de dioa, de timpulu otărîtu. Anticiper le jour, le temps. (Se conj: qua lucrare.) Anticipatū-â *sup:* și *adi:* quea que se face mai nainte de timpulu cerutū. Anticipē-e.
- Anticipațiune, Anticipațiă, Anticipare.** *s. f.* Fapta de a anticipa, d'a pune queva inainte. Preîntimpinare, apucare mai înainte. Hrăpire, usurpațiune de drepturi, de avuturi alle altuia. Figură de retorică prin quare oratorulū tăgăduesce mai dinaintē împotrivirile que arū putē sâ i se facă. Anticipation.
- Anticitate.** *s. f.* Mare vechime. Timpū depărtatū înapoi. Quea que a remassu în monumente din timpū depărtați, în povestiri, în istorie din vechime. Antiquité.
- Anticivicū-â.** *adi:* În contra civismului, zelului, patriotismului unui cetățēnu. Anticivique.
- Anticivismu.** *s. etr:* Conduită, purtare în contra virtuților cetățene. Anticivisme.
- Anticolericū-â.** *ad:* Antiholericū, în contra coleriī morbusu. Anticholerique.
- Anticonstituționalū-â.** *ad: și s:* Contrariū constituțiunei. Anticonstitutionnel-le.
- Anticresă, Antihrisă.** *s. f. t. de Jur:* învoire prin quare unū datornicū dă creditorului seū emanetū unū lucru nemiscătoriu cu venitulū quarui ellu sē se desfacă și de capete și de dobîndă într' unū timpū otărîtu. Antichrése.
- Anticrestianismū, Anticrestinismu.** *s. etr.* În contra creștinismului. Antichristianisme, Antichrétienté.
- Anticrestinescū-éscă.** *adi:* Necrestinescū. Antichrétien-ne.
- Anticrestinū-â.** *ad:* În contra creștinilorū. Anticrétien-ne.
- Anticristū.** *s. m.* Antihristū. Veđi Antecristū.
- Anticritică.** *s. f.* Critică la critică, critică în contra criticeī. Anticritique.
- Anticronismū, Antihronismū.** *s. etr.* Greșellă în calcularea timpulu. Antichronisme.
- Antictericū-â.** *ad: și s:* Medicină în contra gâlbînării. Antictérique.
- Anticū-â.** *adi:* Fôrte vechiu, fôrte de de multu. Antique.
- Anticurte.** *s. f.* Curtea dinaintea casei. Anticour.
- Antidartrosū-â.** *adi:* Medicamentū în contra pecingenii. Antidartreux-se.
- Antidatā.** *s. f.* Dată mincinosă, mai vechiă saū mai nouă de quātu quea adeverată. Antidate.
- Antidatare.** *v. s.* A antidata, a pu-

- ne ăă dată mincinăsă, mai vechiă la unŭ actŭ, la ăă scrissóriă, etc. Antidater. (Se conj: qua datare, lucrare.)
- Antidinicŭ-ă.** *adi: t. de med:* Remediŭ în contra ametelliŭ. Antidinique.
- Antidisentericŭ-ă.** *adi: t. de med:* Remediŭ în contra disenteriei. Antidyssentérique.
- Antidotŭ.** *s. etr.* Medicină quare preservă, păzesce de otravă, de ciumă, de veninŭ. Antidote.
- Antiemeticŭ-ă, Antemeti-cŭ.** *adi: t. de med:* În contra vărsăturii, a emeticii. Antiémétique.
- Antiemorodialŭ-ă** *adi: t. de med:* În contra emoroidelorŭ, a trînjilorŭ. Antihémorrhoidal-e.
- Antiepilepticŭ-ă.** *adi: t. de med:* În contra epilepsiei. Antiépiléptique.
- Antieticŭ** *adi: t. de med:* În contra etisiei, fisiei, Antihectique.
- Antifarmacŭ.** *s. adi:* În contra otrăvii. Antipharmăque.
- Antifatŭ.** *s. m.* Margeanŭ negru, zofitŭ. Antiphate.
- Antifebricŭ-ă.** *adi: s. t. de med:* În contra frigurilorŭ. Antifébrile, fébrifuge.
- Antifilosoficŭ.** *adi:* Contrariŭ filosofiei. Antiphilosophique.
- Antifilosofismŭ.** *s. etr:* Contrariŭ filosofismului. Antiphilosophisme.
- Antifilosofŭ.** *s. m.* Inamicŭ allŭ filosofii. Antiphilosphe.
- Antifisicŭ-ă.** *adi:* În contra fisiceii, natureii. Antiphysique.
- Antiflogistică.** *adi: t. de med:* Medicină recoritóriă, în contra flogosului, a aprinderii singelui. Antiphlogistique.
- Antifonariŭ.** *s. etr:* Carte cu antifonele bissericescŭ. Antiphonaire, Antiphonier.
- Antifonŭ.** *s. etr:* Începutŭ, debutŭ de cântare, cântare cu dŭoe horuri în bisserică. Antiphone. Antienne.
- Antifrasă.** *s. f.* Figură prin quare se întrebuingesă ăă vorbă, ăă frasă qua să înțelegemŭ altŭ queva de quea que însemnésă. Antiphrase.
- Antifroditicŭ-ă.** *adi: t. de med:* În contra plăcerii amorose.
- Antiftisică.** *adi: t. de med:* În contra ftisiei, ofticii. Antiphthisique.
- Antigalacticŭ.** *adi:* Antilapticŭ, în contra laptelui, medicină qua să oprescă laptele țitelorŭ și qua să aducă remediŭ maladiilorŭ que vinŭ dintp'insulŭ. Antilaiteux-se.
- Antigoriŭ.** *s. etr:* Smaltŭ que se întrebuingesă la porțelanulŭ quellŭ mincinosŭ. Antigorium.
- Antiidrovovicŭ.** *adi: t. de med:* În contra turbării. Antihydrophobe.
- Antiidropicŭ.** *adi: t. de med:* În contra idropisiei. Antihydropique.
- Antipohondriacŭ.** *adi:* Medicină în contra ipohondrieii. Antihypocondriaque.
- Antiistericŭ** *adi:* în contra isteriei. Antihystérique.
- Antilapticŭ.** Veđi Antigalacticŭ.
- Antilide.** *s. f. plr.* plante leguminose, arbustŭ que se întinde în creșcere pe alte plante saŭ arburii. Antilides.
- Antilocuțiune.** Veđi Antilogiă.
- Antilogaritmulŭ.** *s. etr: t. de mat:* Complinirea logaritmului unui sinus. Antilogarithme.
- Antilogiă.** *s. f.* Antilocuțiă. Contrađicere într'unŭ discursŭ. Antilogie.
- Antilopŭ.** *s. m.* Patrupedŭ mami-ferŭ, unŭ feliu de capră selbatică. Antilope.
- Antimefiticŭ-ă.** *adi.* Medicină în contra putoreii, mefitismului. Antiméphytique.
- Antimelanholicŭ-ă** *adi:* Medicină în contra melanholieii. Antimélancolique.
- Antimeriă.** *s. f.* figură de retorică quare întrebuingesă ăă parte pentru alta. Antimeria.
- Antimetabolă, Antimetalepsă.** An-

- timetatesă. s. f.** Figură de retorică, unŭ felŭ de repetițiune. Antimétable, Antimétalépe, Antimétathèse.
- Antimonarhică-ă. adi:** În contra monarhieî. Antimonarchie.
- Antimonială. adi:** Quare are raportŭ cu antimoniulŭ. Antimonial-e, Antimonié-e.
- Antimoniŭ. s. etr.** Sarea pissicii; unŭ mineralŭ. Antimoine.
- Antimorală-ă. adi:** În contra moraleî. Antimoral-e.
- Antinațională-ă. adi:** În contra a totŭ que este naționalŭ. Antinațional-e.
- Antinefreticŭ adi:** Medicină în contra colicii nefretice. În contra maldiilor de șelle. Antinéphrétique.
- Antinomiă. s. f.** Contradițiune în legi. Antinomie.
- Antinomială-ă. sus: adi:** Inamicŭ allŭ legelorŭ, quare nu va să le cunoscă, Antinomien.
- Antiodontalgicŭ. adi:** Medicină în contra durerilorŭ de dinți. Antiodontalgique.
- Antiparalelŭ. adi: s. t. de geom:** Linii paralele quare facŭ cu alte două linii secții contrarie. *t. de gram:* Repetițiune resturnândŭ ordinulŭ vorbelorŭ. Antiparallèle.
- Antiparaliticŭ. adi:** Medicină în contra paralisiéî. Antiparalytique.
- Antiparastasă. s. f.** Figură de retorică prin quare unŭ acusatŭ vré să dovedescă quă ellŭ merită laudă în locŭ de diffaimă. Antiparastase.
- Antipatiă. s. f.** Ură, aversiune asupra cui-va, assupra a que-va. Antipathie.
- Antipaticŭ. adi:** Împrotivitoriŭ, contrariŭ, que ține aversiune, ură, antipatiă. Antipathique.
- Antipatŭ. s. etr: t. de ist: nat:** Verme din familia polipierilorŭ coralligene. Antipathe.
- Antiperistalticŭ. adi: t. de med: de anat:** Mișcare neregulată a intes-
- tinelorŭ de jossŭ în sussŭ. Antiperistaltique.
- Antiperistasă. s. f.** Fapta saŭ rezultatulŭ a două calități contrariŭ quare se ajută între elle. Antiperistase.
- Antipestilanțialŭ, Anticiumalŭ. ad: t. de med:** Bunŭ în contra pestiî, ciu-meî. Antipestilentiel-le.
- Antipireticŭ. adi: t. de med:** În contra frigurilorŭ. Antipyrétique.
- Antipiroticŭ. adi:** În contra arsuriî. Antipyrotyque.
- Antipleureticŭ. adi:** medicină în contra pleuresiéî, junghiului. Antipleuretique.
- Antipodagricŭ. adi:** În contra podagriî. Antipodagrique.
- Antipodalŭ. adi:** Quare ține de, saŭ este de la Antipodi. Antipodal-e.
- Antipodŭ. s. m.** Se ȳice locuitorilorŭ din locurile de pe globŭ, diametralŭ oppuși cu noi, pre cumŭ suntŭ locuitorii din partea queal-altă a pământului. — *Fig:* Contrariŭ, împrotivitoriŭ. Antipode. *Fig: Aquestŭ omŭ este antipodulŭ bunului simțŭ:* contrariulŭ judecării generale, a dreptului cuvîntŭ. Cet homme est l'antipode du bon sens. *plr: fig: Antipodi.* Împrotivitori unulŭ altuia. se ȳice și de ómenî și de lucruri.
- Antipoforă. s. f.** Figură de retorică quare este d'a întimpina băgările de sémă, obiecțiunile, făcîndu-și-le însuși și aruncândule. Antipophore.
- Antipsoricŭ. adi: s.** Medicină în contra riei. Antipsorique.
- Antiptosă. s. f. t. de gram:** Întrebuințarea unui casŭ în loculŭ altuia. Antiptose.
- Antiputredŭ. adi: s.** Bunŭ a opri putrediciunea saŭ gangrena; în contra putrediciuneî. Antiputride, Antiseptique.
- Antirahiticŭ. adi:** În contra rahitismului. Antirachitique.

- Antisatiră.** *s. f.* În contra satirei. Antisatire.
- Antisciciu.** *adi: s.* Antiscianu. *t. de geogra: astr:* Locuitoru de dincolo și de dincóce de equatoru, și a quâroru umbre suntu contrarii: adică, stându sórele d'assupra și în meșilocolu loru aruncă umbra unuia către septentriă și a altuia către meridiă. Antisciens.
- Antiscorbuticu.** *adi: s.* În contra scorbutulu, bunu a remedia scorbutulu. Antiscorbutique.
- Antisepticu.** Veđi Antiputredu.
- Antisifilicu.** Veđi Antivenerianu.
- Antisocialu.** *adi:* În contra societății, quare ațintesă a strica ori a desființa societatea. Antisocial-e.
- Antisofistă.** *m. s.* Quâruiă nu 'i placu sofismele. Antisophiste.
- Antispasă.** *s. f. t. de med:* Cursulu umoriloru, umedelleloru întórse din drumulu loru, abbattere loru către uă altă parte. Antispase.
- Antispasmodicu.** *adi:* Bunu a remedia spasmurile, în contra spasmuriloru, a convulsiiuniloru. Antispasmodique.
- Antistrofă.** *s. f.* A dăoa stanță de poesiă lirică. *t. de gram:* resturnarea de dăoi termini, întércerea điceriloru. Antistrophe.
- Antitacți.** *s. m. plur:* Eretici quaru făceaū quoa que legea opră. Antitactes.
- Antitenariu.** *s. m. t. de anat:* Mușchiulu quare trage degetulu quellu mare în intru. Antithénar.
- Antitermopsicu.** *s. etr.* Termometru dublu, cu dăoe beșice, și cu dăoe țeve unite cu uă a treia. Antithermopsychre.
- Antiterorismu.** *s. etr:* Sistemă în contra terorismulu. Antiterrorisme.
- Antiteroristă.** *s. m.* Quare este în contra terorismulu. Antiterroriste.
- Antitesă.** *s. f.* Opoșițiune de idei, de cugetări, de vorbe. *t. de algb:* Transpoșițiunea, mutarea unu ter-
- minu, unei ecuațiuni dintr'unu numeru într'altulu. Antithése.
- Antitesuri.** *s. etr: plur:* Duhuri relle. Antithées.
- Antiteticu.** *adi:* Quare se ține de antitesă sau quare este plinu de antitesa. Antithétique.
- Antivenerianu.** *adi: s. t. de med:* Antisifilicu, medicină în contra patimiloru veneriane. Antivénérien-ne.
- Antiverminosu.** *adi: s.* vermifugiu, medicamentu în contra vermiloru. Antivermineux-se, Vermifuge.
- Antofagu.** *s. și adi:* Insectă quare mănincă florile. Anthophages.
- Antofilu.** *s. adi:* Insectă quare trăesce pe flori. Anthophiles.
- Antografiă.** *s. f.* Manieră de a se coresponde prin simboluri de flori. Anthographie.
- Antologiă.** *s. f.* Florilogiă, tractatū assupra floriloru. *fig:* Colecțiune de poesiă alesse. Anthologie.
- Antonomasă.** *s. f.* Întrebuințarea epitetulu în loculū numelu. Antonomase.
- Antosă.** *s. f.* Flóre de rosmarinu. Anthos.
- Antrace, Antraxă.** *s. f.* Piétră precioasă de unu roșiu viu qua carbunele aprinsu. — Buboiu forte inflamatu și durerosu. — Unu felu de fluture. — Anthrax.
- Antracometru.** *s. etr:* Instrumentu de mesuratu acidulu carbonicu coprinsu în aeru. Anthracometre.
- Antracosă.** *s. f.* Inflamațiune în ochi, umflătură. Anthracôse.
- Antreprenoru.** *s.* Întreprindătoriu, întreprenoru. Veđi întreprenoru.
- Antreu.** *s. etr:* Locu, sală pe unde se intră unde va. Entrée. *fig:* Ocasiune; deschidere; începutu.
- Antropofagiă.** *s. f.* Mincare de carne omenescă. Anthropophagie.
- Antropofagu.** *s. m.* Mincătoru de carne de omu. Anthropophage.
- Antropogeniă.** *s. f.* Cunoscința ge-

- nerației omului. Anthropogenie.
- Antropoglită.** *s. etr:* Piétră reprezentându-și ore quare părți d'alle omului. Anthropoglyphite.
- Antropografiă.** *s. f.* Descrierea omului. Anthropographie.
- Antropograf.** *s. f.* Quare scrie despre om, Anthropographe.
- Antropolatră.** *s. m.* Eretic, nestorian, quare tãgãduia divinitatea lui Is: Hr: Anthropolatre.
- Antropolit.** *s. etr:* Piétrã quare are forma unei părți din corpul omului. — Petrificațiune umană. Anthropolyte.
- Antropoliă.** *s. f.* Descriere despre statura omului, despre corpul lui. — Figurã de retoricã prin quare se dã lui Dumneșeu însușiri, fapte, applicãri omenesci. Anthropologie.
- Antropomanciã.** *s. f.* Devinațiune prin inspecțiã mâruntaielor de victime de omeni, și prin apariția morților. Anthropomancie.
- Antropomancian.** *s. m.* Quare preșice prin antropomanciã. Anthropomancien.
- Antropometriã.** *s. f.* Anatomia quare se ocupã cu proporțiunile corpului omenesc. Anthropométrie.
- Antropomorfism.** *s. etr.* Eresu, sau învețãtura aquellora quari dã lui Dumneșeu figurã omenescã. Anthropomorphisme.
- Antropomorfite.** *s. f. plr:* animale que sãmenã cu ore quare părți alle omului. Anthropomorphite.
- Antropomorfit.** *s. m.* Quare dã lui Dumneșeu figurã omenescã. Anthropomorphite.
- Antroponomiã.** *s. f.* Cunoscința legelor relative la formațiunea omului. Anthroponomie.
- Antroposofiã.** *s. f.* Cunoscința naturii omului. Anthroposophie.
- Antropotomiã.** *s. f.* Dissecțiunea anatomicã a omului. Anthropotomie.
- Antru.** *s. etr:* Viđuniã, Cavernã, peșterã, gaurã sub pãmîntenã. Antre.
- An.** *s. m.* Cursul, spațiul timpului de 12 luni. Année, An. *la anul:* în anul viitoriu. L'année prochaine. *Aquestu an:* estimp. Cette année. *A felicitã de an nou pe quineva:* a'i poști an bun. Souhaiter la bonne année à quelqu'un. — *Stabã an:* an în quare semãnãturile, recolta este pe jumãtate de quãtu în quellu ordinariu. Demi-année. *Anulã lumii:* Anul de la facerea lumii. L'an du monde. *Anulã mîntuirii, Anulã de la Hristos:* L'an de grãce, l'an de notre Seigneur.
- Anual-ã.** *adi:* Quare ține un an; quare vine, se întimplã se face în toți anii. Annuel-le Annal-e.
- Anualmente, Anualicesce.** *Adv:* Pe fiã quare an. Annuellement.
- Anuar.** *s. m.* Pentru tôte șilele anului; carte que se tipãresce pe totu anul, quare coprinde întimplãrile dintr'insul, sau sciințe asupra industriei, statistice, etc. Annuaire.
- Anube.** *s. adi:* Copilandru, nevîrnic, quare încă nu este în vîrstã de pubertate.
- Anuitate.** *s. f.* Suma unor bani împrumutați pe quare debitorul se îndatorã a desface în cursu de atîși ani otãriți plãtindu pe fiã quare an șa sumã ore quare que coprinde și capete și dobîndã. — Venitã anualã, pe totu anul. Annuité.
- Anulabil-ã.** *adi:* Quare se pôte anula, desființa, strica. Anulable.
- Anulare.** *v. s.* A anula, a desființa, astrica unu sequestru sau unu Actu, etc: Annuler. (Se conj. qua lucrare).
- Anulațiune, Anulațiã, Anulare.** *s. f.* Fapta de a anula. Desființare, stricare, redicare, de unu sequestru, stricare de unu Actu, etc: Annulation.

Anume. *adv.*: Pe nume, dupe nume, a numitū. Du nom, nommé.

Anumire. *v. s.* A anumi. Veđi denumire.

Anumitū. *sup.*: și *adv.*: Veđi Anume.

Anunțiare, și Anunțiere. *v. s.* A anunția, a anunția, a publica, a înscința, a vesti, a da de scire, a aduce, a da de veste. Annoncer. (Se conj: qua lăudare.)

Anunțiațiune, Anunțiafiă, Anunțiere. *s. f.* Fapta de a anuncia; mesajiu, dare de scire, în cunoștință. — *Anunțiațiune*: buna vestire. Annonciation.

Anunțiativă-ă, și Anunțiativ. *adi.*: Queaque anuuciă, vestesce, dă de scire, dă semne. Annonciatif-ve.

Anunțiator, Anunțiatoriu. *s. m.* Aquella quare anunția, quare vestesce, quare dă de scire. Annonciateur, Annonceur.

Anunțiu, și Anunțiu. *s. etr.* Înscințare, încunoștințare, vestire. Annonce.

Anu-țerțiu, Anu-tierțiu. *s.* (Se iea mai multă qua *adv.*:) anulū d'allū treilea înapoi; în timpulū d'acumū trei ani.

Anxietate. *s. f.* Grijă, neliniste, neodină, neastîmpărū; turburarea spiritului. Anxiété.

Aoileo, Aoleo. *intr.*: Valeū, vai-de mine. Ah.

Aonide. *s. f. plr.* muse din munții Aonidei. Aonides.

Aortă. *s. f. t. de anat.*: Arteriă, vînă quare esse din sîmulū stîngū allū inimii și pe aquării canalū se duce sîngele în totū corpulū. Aorte.

Apă. *s. f.* Elementulū destinatū spre potolirea setii. Eau. *Apă Stătătătoră*: lacū que n'are scurgere. Eau dormante. *Apă ferată* sau *apă cu feră*: în quare se află minerale de ferū. Eau ferrée. *Apă baptismală*: apa botezului. Eau baptismale. *Apă sântită*: Aghi-

asmă. Eau bénite. *În facia apei*: pînă la suprația apei. A fleur d'eau. *Apele suntū mici*: aū scăđutū. Les eau sont basses. *fig.*: *Aquēsta face a lăssa gura apă*: se đice quândū quine-va vede quevā plăcutū și poftesce. Cela fait venir l'eau à la bouche. *Apă de trandafili*: Eau rose. *Apă tare*: Eau forte.

Apăducū, Apeducū. *s. etr.* Canalū pentru aducerea apei dintr'unū locū într'altulū. Analogicamente, în limbagiulū anatomistilorū: ore quare locuri alle corpului pe unde intră saū trece apa. Aqueduc.

Apagogiă. *s. f.* Demonstrațiune que se face dovedindū quā contrariulū unū lucru ore quare nu pôte exista și prin urmare aquellū lucru urmēsă sâ fiă astfelū. Apagogie.

Apalihină. *s. f. t. de bot.*: Arbustū din America septentrională aquărūi frunză este unū feliu de cēiu. Apalachine.

Apalatū. *s. etr.* Ūă plantă bine mirossitōriă și folossitōriă în medicină. Apalath.

Apamarina. *s. f.* Ūă piétră preciōsă, verde qua apa mării.

Apanagiare. *v. s.* A apanagia, a da unū apanagiū. Apanager.

Apanagistū. *s. m.* Aquella quare are unū apanagiū. Apanagiste.

Apanagiū. *s. etr.* Venitulū quē daū suveranii prințilorū născuți dupe quellū chiebatū la moștenire. Queaque se da cadetilorū caselorū quellorū mari în moșii, din averea perintēscă. — *fig.*: proprietate, însușire; — parte, adaossū la queva. — urmare; darū. Apanage.

Apantropiă. *s. f.* Unū felū de maladiă la quare maladiulū urasce pe toți ómenii și nu voesce s'î vedă. Apanthropie.

Apărare. *v. s.* A apăra, a ocroti, a sprijini, a protege pe quineva saū queva. Défendre. — *A apăra*: a isgoni, a alunga muscele-

- a face vîntu cu uâ apărătoria qua sâ fugâ. **Éventer.** a apăra cu uâ apărătoria spre a aduce recorire. **Éventer.** A se apăra de queva: a se feri, a ocoli queva, a evita. veđi evitare. *aquestâ perdé ne va apăra de sóre:* ce rideau nous garantira du soleil.
- Apârare.** *s. f.* Fapta de a apăra, de a ocroti, de a sprijini, de a protegia pe quineva saũ que-va. *Dé-fense.*
- Apărătoria.** *s. m.* Ori-que lucru cu quare quineva, își face vîntu spre a se recor. *Éventail.* Apărătoria de alungatũ muscele, lucrata din cõdã de callũ. *Émou-choir.* Apărătoria de musce. *Chasse-mouches.*
- Apăratoriũ-oria.** *s.* Aquella quare apăra, ocrotesce, sprijine. *Défenseur.* Aquella quare apăra și protege pe quineva. *Protecteur-trice.*
- Apãssabilũ-ã.** *adi:* Quare apassã, quare servã a apãssa. *Oppressif-ve.*
- Apãssare.** *v. s.* A apãssa, a îngreuea; a strînge unũ lucru astfelũ qua sã se micșorese. *Comprimer.* A apãssa: a strîmtora, a assupri; a apãssa stomaculũ, peptulũ, etc. *Oppresser.* A apãssa: a assupri, a suppone cu forța. *Opprimer.* Veđi comprimare, oppressare, oprinare.
- Apãssare** *s. f.* Lucrarea de a apãssa. Veđi compressiune, pressiune, oppressiune.
- Apãssatoriũ-oria.** *s.* Quare apassã. Veđi oppressorũ, oppressivũ.
- Apatia.** *s. f.* Starea unui sufletũ quare nu este priimitoriu de nici uâ lucrare lãuntricã; nesimfire, nepãssare de nimicũ. *Apathie.*
- Apaticũ-ã** *adi:* Nesimțitoriu, nesimțibilũ, quare nu simte la nimicũ. *Apathique.*
- Apatisare.** *v. s.* A apatisa, a face sã devie apaticũ, nesimțibilũ. *Su-*
- ferințele mari apatisesũ:* Les grandes souffrances apathisent.
- Apatistũ.** *s. m.* Sectarũ quare se dã la uâ apatiã sistematicã. *Apathiste.*
- Apãtosũ-õsã.** *adi:* Quare are în sine apă multã; aposũ. *Aqueux-se.* *Apãtosũ:* mocirlosũ. *Aquatique.*
- Apeducũ.** Veđi apãducũ.
- Apercepțiune, Aperceptia.** *s. f.* cunoscința nemeditatã de spre sine însuși, simțimentũ interiorũ de spre propria sea consciința. *Aperception.*
- Aperceabilũ-ã** *adi:* Quare se pôte pricepe, zãri, coprinde. *Apercevable.*
- Apercevanță.** *s. f.* Facultatea saũ puterea sufletului de a pricepe, de a coprinde. *Apercevançe.*
- Aperceverare.** *v. s.* A apercevera, a pricepe, a zãri; a descoperi; a cunõsce, a bãga de sãmã, a simți. *Apercevoir.* (Se conj: qua lucrare.)
- Aperitivũ-ã.** *adi: t. de med:* Deschidãtoriu; quare defundã, descuiã, înlesnesce eșirea udului, umedellelorũ. *Apéritif-ve.*
- Apetalũ-ã.** *adi: t. de bot:* Fãrã petale, fãrã foi. *Apétale.*
- Apilepsia.** *s. f.* Apoplexiã, damba. *Apilepsie.*
- Aplanare.** *v. s.* A aplanã, a potrivi, a neteđi, a obli, a regula, a îndrepta quea que este strîmbũ. — a potrivi, a nivela; a face mãi lesniciosũ; *fig:* a redica piedicile, greutãțile. *Aplanir.* (Se conj: qua lucrare. Unii îlã facũ de conj: a IV. neregulatũ și atunci se conj: qua gîndire.)
- Aplanimentũ.** *s. etr.* Aplanare, potrivire, neteđire, oblire, regulare. *fig:* înlesnire, redicarea piedicilorũ. *Aplanissement.*
- Aplanitoriu.** *s. m.* Quare aplanesã. *Aplaneur.*
- Aplumbũ.** *s. etr.* Liniã perpendiculariã la planulũ orizontului.

- Încredințare în chipul d'a se înfățișa, d'a vorbi, d'a lucra, quare dovedesce cercare și tactū. *Apomb.* *D'aplumbulū:* *adv:* perpendicularmente, d'a dreptulū în jossū. *D'aplomb.*
- Apocalipsă** *s. f.* Apocalipsisū, scrierea visiunilorū *Ș-t;* Ioanū. *Apocalypse.*
- Apocalipticū-â.** *adi.* Fôrte întunecatū, fôrte greu de înțelesū. *Apocalyptique.*
- Apocopă.** *s. f. Fig:* de gramatică prin quare se lepedă uâ litteră orī uâ silabă de la finitulū unei vorbe. *Apocope.*
- Apocrifū-â.** *adi:* Necunoscutū, ascunsū, cu înduoellă. *Apocryphe.* se dice de cărțile și de scriitorii aquârorū autoritate este, cu înduoellă, și de cărțile pe quare bisserica nu le priimesce de canonic. *Nvelă apocrifă:* noutate cu înduoellă. *Nouvelle apocryphe.*
- Apodactricū-â.** *adi. s.* Medicină acră și iute quare face sâ curgă lacrimile și apoī le opresce. *Apodactryque.*
- Apodicticū.** *adi.* Încredințatoriu, învederatū. *Apodictique.*
- Apodipnū.** *s. etr.* Cântecū grecū dupe cină, Irmosū. *Apodeipne.*
- Apodopnicū.** *s. adi:* Pumpă, fôle saū foī spre a restatornici resufflarea la înnăbușiți, la asfixiați. *Apodopnique.*
- Aposisă** *s. f. t. de anat:* Ossū crescutū saū eșitū afară din corpū maī multū de quātū arū trebui dupe natură. *Apophyse.*
- Apoflegmaticū-â.** *adi: s.* Quare face salivațiā, scôte scuīpatū multū. *Apophlegmatique.*
- Apoflegmatismū.** *s. etr.* Medicamentū que scôte flegma. *Apophlegmatisme.*
- Apostegmă.** *s. f.* Maximă, vorbă însemnată a vre-unei persône renumite. *Apophtegme.*
- Apogeū.** *s. etr. t. de astr:* puntulū în quare uâ planetă se află în quea maī mare depărtare de la pâmîntū. *Apogée.*
- Apografū.** *s. etr.* Copiā, bruillonū. *Apographe.*
- Apoi.** *prp.* Pe urmă, dupe aqueia, Puis. *Maī apoī.* *Loc: adv:* puținū dupe aqueia, maī pe urmă. *Ci-aprés,* peu apres. *Dupe cumū se va vedē maī apoī:...* maī pe urmă. *Comme on verra ci-aprés. Înapoī.* Veđi îndērātū. *Maī d'apoī.* *Loc: adv:* Plus tard, *Aprés midi.*
- Apologeticū-â.** *adi.* Quare coprinde uâ apologiā. *Apologétique.*
- Apologiā.** *s. f.* Justificațiā verbală saū scrissă. *Discursulū* quare o coprinde. *Laudă.* *Apologie.*
- Apologicū-â** *adi:* Quare ține de apologiā. *Apologique.*
- Apologisare.** *v. s.* A apologisa, a apăra pe quineva prin Apologiā. *Apologiser.*
- Apologistū.** *s. m.* Quellū que face Apologia, justificațiunea aqueva saū a cui-va. *Apologiste.*
- Apologū.** *s. etr.* Fabulă, istoriā închipuită, morală și instructivă. *Apologue.*
- Apomecometriā.** *s. f.* Arta de a mesura distanța obiectelorū depărtate. *Apomécomètrie.*
- Apoplecticū-â.** *adi:* Suppusū la apoplexiā, la dambla; atingătoriu, pricinuatoriu de apoplexiā; folositoriu pentru apoplexiā. *Apoplectique.*
- Apoplexiā.** *s. f.* Dambla. *Apoplexie.*
- Aporiā.** *s. f.* Problemă, propunere grea. *Apore.*
- Aposū-ósă.** Veđi apătosū.
- Apostasiā.** *s. f.* Lepedare de religiā; lepedarea călugherului de călugheriā; lepedarea de unū partitū, părăsirea unei opiniuni. *Apostasie.*
- Apostasire.** *v. s.* A apostasi, a face apostasiā, a se lepeda în publicū de uâ religiune, de călugăriā. *Apostasier.*

- Apostatū.** *s. și adi:* Quare s'a lepedatū de religiunea sea, de călugăriă; aquella quare a pârăssitū ūă sistemă, ūă opiniune unū partitū pentru unū altulū. **Apostat.**
- Apostemă.** Veđi apostimă.
- Apostilă** *s. f.* Adăogări, băgări de sêmă făcute pe marginea unū înscrisū său din jossulū unei scrisorī. — Recomandațiune, rezoluțiune pe marginea său din jossulū unei petițiuni, unū înscrisū. **Apostille.**
- Apostilare.** *v. s.* A apostila, a pune apostile; adăogiri său băgări de sêmă pe marginea său din jossulū unei scrieri, unū înscrisū. **Apostiller.**
- Apostilatoriu.** *s. m.* Aquella quare face, pune apostile. **Apostillateur.**
- Apostimă.** *s. f.* Coptură, împuroiellă. **Apostume, Apostême.**
- Apostimare.** *v. s.* A apostima, a se apostima, a se face apostimă, a se cōce, a face purōie. **Apostumer.**
- Apostolatū.** *s. etr.* Apostoliă, funcțiunea, sarcina Apostolulū. **Apostolat, Apostolicitē.**
- Apostoliă, Apostolicitate.** *s. f.* Veđi Apostolatū.
- Apostolicesce, Apostolicamente.** *adv:* Qua unū apostolū, cu chipū apostolicū. **Apostoliquement.**
- Apostolicescū.** Veđi Apostolicū.
- Apostolicū-ă.** *adi:* Apostolicescū, quare ține de apostoliă. **Papalū,** quare ține său este allū Papii. **Apostolique.**
- Apostolisare.** *v. s.* A apostolisa, a face pe Apostolulū, a propovedui, a propaga qua Apostolii. **Apostoliser.**
- Apostolitate, Apostolicitate.** *s. f.* Veđi Apostolatū.
- Apostolū.** *s. m.* Quellū que se sacrifică în propagarea unei sisteme, unei înveșături, unei păreri noi. **Apōtre.**
- Apostrofă.** *s. f.* Partea dintr'unū cuvintū adresată către ūă persónă său unū lucru personificatū. — **Mustrare,** vorbă fōrte supērătōriă adresată cui-va. — **Semnulū scōterii** său lipsei unei vocale ( ) precumū: *d'acumă* în locū de, *de acumū.* **Apostrophe.**
- Apostrofare.** *v. s.* A apostrofa, a adresa, a îndrepta vorba către quineva spre alū insulta, alū muștra, etc: **Apostropher.**
- Apotecă.** Veđi Apoticăriă.
- Apoteosă.** *s. f.* Deificațiune, înđireia unū Eroū mortū. **Lăudă** peste măsură, onorī fără margini adusse unei persōne înviață. **Apoteose.**
- Apoteosare.** *v. s.* a apoteosa, a pune pe quineva în rândulū Đeilorū. **Apothēoser.**
- Apoticăriă.** *s. f.* Apotecă, spițieriă, farmaciă, magazinū de medicamente. **Sciința,** arta spițierilū. **Apothicaierie.**
- Apoticariū.** *s. m.* Spițieriu, farmacistū, aquella quare prepară medicamentele, remediurile. **Apothicaire, Pharmacien.**
- Apozemă, Apozeniă.** *s. f. t. de med.* ūă beutură de erburī, unū dicoctū de sustanțe vegetale. **Apozême.**
- Apparațiune, Apparațiă.** *s. f.* preparativele unei pompe, unei solemnități, unū spectaculū; lucrulū într'aquestū chipū preparatū. *t. de him:* vasele, instrumentele, uneltele cu quare se prepară vre-ūă experiență spre a face queva. **Appareil.**
- Apparatū.** *s. etr.* Pompă, fală, său pregătire luxosă, ornată quare însoșesce unele discursuri, unele fapte. — **Carte înformă** de Dicționarariū, culegeri de điceri spre a înlesni studiul unei limbi, unei sciințe, unū autorū classicū. **Apparat.**
- Apparentū-ă** *adi:* visibilū, învederatū, de față, arettatū; — pârutū, quare nu este astfelū precumū se

- arătă. *Apparent-e. Quei mai aparenti a ți orașului:* Persoane sau lucruri mai însemnate într'unu orașu. Les plus apparents de la ville. — *Muvimentulă aparentu allă sôrelui în giurulă pământului:* mișcarea pârută a sôrelui împregiurulă pământului. Le mouvement apparent du soleil autour de la terre.
- Apparere.** *v. irr:* A appare, a se ivi; a pâră, a se aretta fără veste. Apparaître, Paraître. *A appare în publicu:* a se aretta, a eși între omeni. Paraître en public. *Appare ăă cometă:* se ivesce ăă cometă. Il paraît une comète.
- Apparință.** *s. f.* Exteriorulă, vederea de dinafară, de pe dinafară a lucrurilor. — Probabilitate, idee de asemenare, de adevăr; pârere. Apparence. *L'a încelată sub aparință de amiciță:* l'a încelată cu masca de amiciță. *N'a mai remassă aqestii femeii nici ăă aparință de frumuseță:* nici unu semnă, nici ăă trăsură de frumuseță. Il ne reste à cette femme aucune apparence de beauté. *În aparință. adv:* pre cumă se arătă, pre cumă se vede, dupe cumă se pare pe din afară. En apparence.
- Apparițiune, Appariță.** *s. f.* Vișiune, vedeniă, ivire; fapta arettării, a ivirii; manifestațiune a unu fenomenă; manifestațiune subită, d'ăădată, pe neasteptate. — I-lusiuni, năluciri alle minții turburate ori retăcite. Apparition.
- Appartementă.** *Appartementă. s. etr:* ăă despărțire, ăă parte cu mai multe camere sau stanțe dintr'ăă casă mare ori palatū. Appartement.
- Appellantă.** *s. m.* Aquella quare appellă, quare dă, face ăă appelațiune. Appelant.
- Appelare.** *v. s. t. de jur:* A appela, a prochiema, a chiema în judecată; a da appelațiune, hirtie prin quare se chiemă, se appellă în ju-
- decată quine-va. — A chiema, a numi, a țice pe nume. *A appela în judecată:* a chiema în judecată. Appeler en justice. *Aquăstă crimă appellă vendeta legelor:* cere resbunarea legelor. Ce crime appelle la vengeance des lois. (Se conj: qua lăudare.)
- Appelațiune, Appelață, Appelare.** *s. f.* Prochiemăciune, chiamare, numire. *t. de juris:* fapta sau hirtia prin quare se chiemă quineva în judecată de către adversariulă lui. Appelation.
- Appelativă-ă.** *adi:* Que se pôte appela, sau la quare se pôte appela.
- Appelă.** *s. etr:* Provocațiune, prochiemăciune, chiamare. Semnă que se dă cu trompete spre a se aduna soldații. Appel. *A face ună appellă la generositate cu-va:* a cere ajutoriū. Faire un appel à la générosité de quelqu'un.
- Appendice.** *s. m.* Adaossă, supplementă la finutulă unei cărți. Appendice.
- Appentă.** *s. f.* Poftă, dorință, instințu, pornire firăscă pentru unu lucru ôre-quare. Appétence.
- Appetibilitate.** *s. f.* Făcultate de a dori, de a pofti queva din instințu, qualitatea de a fi demnă de dorită, de poftită. Appétibilité.
- Appetibilă-ă.** *adi:* Demnă de a fi poftită, dorită. Appétable.
- Appetilantă.** Vedă Appetitivă.
- Appetițiune, Appetiță.** *s. f.* Pof-tire, rîmnire. Appétition.
- Appetitivă-ă.** *adi:* Pof-titoriū, doritoriū, rîmnitoriū. Appétitif-ve.
- Appetită.** *s. etr:* Dorință, poftă mare de a mânca; fôme. Appétite.
- Applaudă.** *s. etr:* Applausă, battere în palme spre semnă de approbațiune, de laudă, de admirare. Applaudissement.
- Applaudare.** *v. s.* A applauda, a batte din mîini spre semnă de laudă, de approbare, de admirare. Applaudir. (Se conj: qua lăudare.)

Applaudătoriu. *s. m.* Quare applaudă, quare batte din palme spre semnă de laudă de approbare. *Applaudisseur.*

Applecare. *v. s.* A applega, a alăpta prunculă, aî da lapte. — *Al-laiter.* A se *appleca*: a se pleca către queva, spre queva; a se înclina, a se povîrni; a se da către queva, a căpetea applecare bună sau rea către queva, a se oțări pentru queva. *Pencher.*

Applecare. *s. f.* Fapta d'a se applega; propensiune, tendință firăscă a unui corpă, unui punctă către altă corpă sau punctă. — *Applecare*: înclinare către bine ori către reă, către quineva sau către queva. *Propension.* *Applecare spre bine*: *Propension au bien.*

Applecată-ă. *sup*: Dată la țigă; se țice de copii și de viței. — *Applecată.* *adi*: plecată spre, către queva, către altă corpă; spre queva reă. *Enclin-e.*

Applicabilă-ă. *adi*: Quare se pôte applica la ună que, pe queva, quare se pôte potrivi. *Applicable.*

Applicare. *v. s.* A applica, a pune ună lucru pe altulă spre a se lipi de dînsulă; — a face aplicațiunea unei legi, unei Maxime, unui preceptă. — A se ocupa cu mare stăruiță, a se sili. *Appliquer, s'Appliquer.* (Se conj: qua lăudare.)

Applicațiune, Aplicațiă, Aplicare. *s. f.* Lucrare d'a applica ună lucru la queva, saă pe queva. — Punere; aședare; întrebuițare; ocupațiune cu stăruiță; silință. *Application.*

Apportare. *v. s.* A apporta, a aduce; *Apporter.* (Se conj: qua lăudare.)

Aposițiune, Appussăciune, Aposițiă. *s. f.* Punere, unire a unoră corpuri cu altele de aquelăși felilă, saă numai apropierea loră. — *Figură de retorică* quare

unesce ună sustantivă cu altulă fără prepozițiune saă conjugativă și cu chipă de elipsă qua să arête ună atribută particulariă allă lucrului de quare se vorbesce. *Apposition.*

Appreçabilă-ă. *adi*: Quare pôte fi apreçuită, quare se pôte preçii, *Appreçiable.*

Appreçatiune, Appreçatiă, Appreçuire. *s. f.* Fapta de a apreçii, de a preçii ună lucru. *Appreçiation.*

Appreçativă-ă. *adi*: Quea que arêttă apreçuirea unui lucru; apreçiativă. *Appreçatif-ve.*

Appreçiatoriă, Apreçiatoriă. *s. m.* Quare apreçiesce. *Appreçiateur.*

Appreçuire. *v. s.* A apreçii, a preçii, a arêttă preçii atătă în sensulă fisiculă quătă și în quellă morală. *Appreçier.* A *apreçii uă carte*: a stima uă carte pentru meritulă ei cetindu-o multă. *Appreçier un livre.*

Approbare. *v. s.* A approba, a acorda, a întări, a încuviința, a găssi cu calle. *Avoir, donner l'approbation.*

Approbațiune, Approbațiă, Approbare. *s. f.* Priimire, încuviințare, găsire cu calle, aflare de bună a ună que; critică favorabilă que se face asupra a queva; mărturissire que se face meritelor cui-va. *Approbation.*

Approbativemente, Approbativescce. *adv*: Cu manieră approbativă. *Approbativement.*

Approbativă-ă. *adi*: Quare arêttă approbațiune, quare coprinde, arêttă întărire. *Approbatif-ve.*

Approbatoriă-oriă. *adi*: *s.* Quare aprobă, încuviințesă, găscesce de bună ună que. *Approbateur.*

Approfundare. *v. s.* A approfunda, a adînci, a săpa mai adîncă. *Fig*: a pētrunde mai departe cu mintea, a cerceta ună lucru cu amărun-

- tulŭ; a adinci, a affunda. Approfondir. (Se conj: qua lucrare.)
- Appropriantă.** *s. f.* Improprietărire, luare în proprietate. Appropriance.
- Appropiare.** *v. s.* A apropria, a 'și însuși unŭ lucru, a și 'lŭ face allŭ seŭ. Appropriier. (Se conj: qua lucrare.)
- Appropriațiune, Appropriațiã,** **Appropriare.** *s. f.* Fapta de a 'și apropria, d'ași însuși unŭ lucru, d'a și 'lŭ face allŭ seŭ. — *t. de him:* unirea a dŭoe corpuri prin ajutorulŭ, cooperarea unui allŭ treilea corpŭ. Appropriation.
- Approvizionare.** *v. s.* A aprovizionare, a câpui cu quelle necesarii. — A aduna, a strînge provisiunile necesarii, precumŭ hrană, haîne, lemne, etc. Approvisionner. (Se conj: qua lucrare.)
- Approvizionariŭ.** *s. m.* Approvisionatorŭ, quare face, adună provisiuni; quare aprovizionesă. Approvisionneur.
- Approvizionemintŭ.** *s. etr.* Approvisionare, câpuiere, strîngere de quelle necesarii, de provisiuni pentru hrană, etc: pentru unŭ orașŭ, ũă armie, pentru sine, etc: Approvisionnement.
- Approximare.** *v. s.* a Approxima, a apropia, a assemena, a aduce să fiã aproape de quea que este într'adevărŭ. Approximer. (Se conj: qua lucrare.)
- Approximativŭ-ã.** *adi:* prin aproximațiã, cu aproximațiã. Approximatif-ve.
- Approximațiune, Approximațiã,** **Approximare.** *s. f. t. de mat:* Calculŭ, valöre quare nu este justã, tocmaï, ci aproape de adevărŭ, de quătimea căutatã, Approximation.
- Appunere.** *v. s.* A appune. Se dice de sóre cândŭ scapătã sub-orizontŭ. Coucher. *Fig:* a înceta, a se sfirși, a conteni. Cesser, Finir.
- Appunere.** *s. f.* Lucrarea, fapta de a apune (sórele.) Veđi appussŭ.
- Appunere:** Fapta d'a appune, d'a înceta, d'a numai fi. Action de cesser, de finir, de mourir.
- Appussenŭ-ã.** *s.* Occidentalŭ; locuitorŭ, vîntŭ, etc: quare este, quare vine de la appussŭ, de la vestŭ, de la occidentŭ. Occidental-e.
- Appussŭ-ã.** *sup:* Veđi Appunere. — *s. etr:* se dice de Appunerea sóreliŭ. Couchant. — Partea despre appussulŭ sóreliŭ. Veđi occidentŭ, vestŭ. **Appussulŭ sóreliŭ:** sântirea, scâpătarea sóreliŭ sub orizontŭ. Le coucher du soleil. *t. de pict:* unŭ tablouŭ que represintã sórele la appussŭ saŭ în appussŭ. Un coucher de soleil.
- Appriatŭ-ã.** *adi:* Deschissŭ, lămuritŭ, respicatŭ. — *adv:* Chiarŭ, determinatŭ; înadinsŭ; a nume.
- Apricosã.** *s. f.* Unŭ soiŭ de pómã, de zarzărã saŭ caissã. Abricot.
- Aprigŭ-ã.** *adi:* Iute, dibaciŭ, avanŭ, strașnicŭ.
- Aprîndere.** *v. s.* A aprinde, a da focŭ; a face foculŭ; a aprinde luminarea, etc. Allumer, Embraser. *Fig: A se aprinde:* a se inflama, veđi inflamare. *A se aprinde:* a se întãrita, a se mînia. Allumer, Courroucer, Exalter.
- Aprîndere.** *s. f.* Lucrarea d'a aprinde, d'a se aprinde; ardere, pîrjolŭ. *fig:* întãritare, turburare. Embracement.
- Apriliŭ.** *s. m.* Prierŭ, una din quelle dŭoe-spre-đece luni alle anului. Avril.
- Aprîndeciosŭ-ósã.** *adi:* Veđi inflamabilŭ.
- Aprîndeciune.** Veđi inflamabilitate.
- Propiasŭ-ã.** *adi:* Vecinŭ, quare este, șede aproape. Prochain-e. sus: Aprópele, saŭ fiã quare omŭ câtre noi. Prochain.
- Propriaticŭ-ã.** *adi:* De apropiatŭ, aquella de quare te poți apropia,

cu quare te poți acomoda, obicini. Abordable, Accostable, Ap-prochant, Accessible. Veđi abor-dabilū, accessibilū, acostabilū.

Aprindetoriu-óriã. *ad:* Quare aprinde, quare înflăcărăsã, quare ca-usã inflamațiune. Veđi inflamato-riū. *s:* *Aprindetoriu:* quare aprinde, dã focū luminãrilor. Allu-meur.

Aprópe *adv:* Nu departe, aci, lîngã. Prés. *A ținê pe quine-va de aprópe:* alū ținê din scurtū, a nu' lãssa multã libertate. Tenire quel-qu'un de prés. *Aprópe de aice:* prés d'ici. *Aprópe de prîndiu:* prés de midi. *Aprópe:* camū, mãi. A peu-prés, à peu de chose prés. — *Aprópe:* vecinū, lîngã. Proche. *Aprópe:* camū, queva mãi multū, queva mãi puținū. Environ. *Aprópe:* puținū lipsesce, mãi mãi. Presque.

Apropiare. *v. s.* A apropia, a se apropia, a se da aprópe, a veni și a sta aprópe. Approcher. Rap-procher. *Fig: Aquestã princê l'a a-propiatū lîngã dînsulū:* l'a pri-mitū în familiaritatea sea, ia datū ũã funcțiune lîngã persóna sea. Ce prince l'a approché de lui. — *A se apropia:* a avé óre quare raportū, óre quare assemenare. *A-queste dũoe colorí se apropiũ multũ una de alta:* sémênã multū una cu alta. Ces deux couleurs ap-prochent beaucoup l'une de l'autre. *Fig: Amorulũ apropiã dis-tanțele:* între quei que se iubescū nu se considerã deossebirea condițiunei saũ a stãrii. L'amour rap-proche les distances. *Fig: inte-ressulũ desparte pe ómenĩ, trebu-ința ũã apropiã:* L'interêt divise les hommes, le besoin les rap-proche.

Apropiare *s. f.* Fapta d'a apropia, d'a se apropia. Approche. *Lunetã de apropiare:* ochianū. Lunette d'approche. *Apropiare:* vecinãtate;

— rudeniã între dũoe persóne. Proximité. *A avé unũ lucrũ în a-propiare:* a'lũ avé aprópe: avoir une chose à proximité.

Apropo *adv:* La timpū, tocma la vorbã, potrivitū la locū, la, per-sónã, la timpū, la vorbã. A propo-s.

Apside. *s. f. plur. t. de astr:* Quelle dũoe puncturi alle giurului unei stelle que este quea mãi departe și quea mãi aprópe de uã altã stea. Apsides.

Apterã *s. f.* Insectã fãrã aripĩ, pre-cumũ paiajenii, puricii, etc. Ap-tère.

Apteroditã. *s. f.* Passere cu aripĩ scurte și quare se scufundã lesne sub-apã. Aptérodite.

Aptitudine, Aptitudã. *s. f.* Capa-citate, facilitate, îndemînare la que va. Dispozițiune naturalã pentru unũ-que, pentru arte, pentru sci-inție. Aptitude.

Apucabilũ-ã. *adi:* De apucatũ, de luatũ, quare se póte apuca, pe quare se póte pune mîna. Sais-sissable.

Apucare. *v. s.* A apuca, a prinde, a lua cu mîna, a pune în mînã. Sais-sir. — *A apuca:* a prinde cu ghiara. Gripper. *A se apuca:* a începe que-va peste puținã. S'e-valtonner. *A apuca iute:* a în-hãția, a hrãpi, a rãpști. Attraper. *Apuce quare quãtũ póte:* Attrape qui peut.

Apucare. *s. f.* Fapta de a apuca, d'a lua, d'a prinde, d'a pune mîna. Action de saisir. — *Apucare:* prin-dere de frigũ, de fricã, de spaĩ-mã. Saisissement. Fapta d'a a-puca, d'a prinde, d'a opri pentru sine. Interception, Préhension. *Apucare:* inhãțiare. Action d'at-traper. *Apucare cu ghiarele.* Ac-tion de gripper.

Apucãtoriu-óriã. *adi: s.* Aquella quare apucã cu iuțellã, quare în-hãția. *Fig.* Quare aruncã cu lã-

comiã, quare iewa queva prin amãgire, quare are obiceiũ d'a lua que nu este allũ seũ. Attrapeur-se.

Apucãturã. *s. f.* Aquea quãtũ se apucã, quãtũ se iewa, quãtũ se pãte lua cu dũoe saũ trei degete. Pincãe.

Aquadorũ. *s. m.* Unũ pesce sburãtorũ, quare vrĩndũ a scãpa de unũ altulũ que'lũ alungã sborã quãtũ batte pusca d'assupra apei și plutesce în aerũ pãnã i se usucã aripile apoi cade iar în apã. Aquador.

Aquatĩcũ-ã. *adi:* Aposũ, apãtosũ, de apã, din apã; quare viețuesce, se nutresce, orĩ cresce pe apã saũ în apã. Aquatique.

Aquatilũ-ã. *adi: și sus: t. de bot:* Quare se nasce și se nutresce în apã. *Plantã aquatilã:* quare este cu totulũ în apã saũ plutesce pe d'assupra ei. *Plantã aquaticã:* que cresce în locurĩ bãltãse, umede. Plante aquatile, Plante aquatique.

Aqua-tinta. *s. f.* Gravurã, sãpãturã cu apã tare. Aqua-tinta.

Aqua-tofana. *s. f. t. de ist: nat:* Unũ pesce fãrte subtilũ. Aqua-tofana.

Aqueducũ. Veđĩ apeducũ.

Aquea și A. (*Se citește acea*). *demons: f:* cu quare arẽttãmũ queva mãi departe. Articulatũ: *Aqueã, Aĩ-a.* Celle, Ça. *plur: Aquelle și Alle.* Articulatũ *Aquellea și Allea.* Cela, Ces. *Aquea-l-altã:* Celle-lã *Aquelle-l-alte:* Celles-lã.

Aquellũ și Allũ. (*Se citește acellũ*) *demons: m:* cu quare arettãm queva mãi departe. articulatũ *Aquell-a și All-a.* Celui. *Plr: Aqueĩ și Aĩ.* Articulatũ *Aqueĩ-a și Aĩa.* *Aquella-l-altũ.* Celui-lã. *Plr: Aqueĩa-l-altĩ.* Ceux-lã.

Aquestã și Astã. (aceastã) *demons: f:* cu quare arẽttãmũ queva aprãpe. Articulatũ *Aquest-a și Ast-a.* Cette. *Plr: Aqueste, Aste; A-*

queste-a, Aste-a. Ces. *Aquestã-l-altã:* Celle-ci. *Aqueste-l-alte:* Celles-ci. (Între aqueste demonstrative și nedeterminatele que le compunũ se pune adesse-l-pentru eũfoniã, precumũ se vede.)

Aquestũ și astũ. (acestũ) *demons: m:* cu quare arẽttãmũ queva aprãpe. Articulatũ *Aquest-a Ast-a* Ce, Cet, Celui ci. *Plr. Aquestũ, Astũ; Aquesti-a, Astia.* Ces, Ceux-ci. *Aquestũ-l-altũ, Aquesti-l-altĩ.* Celui-ci, Ceux-ci.

Aquetã. *s. f.* (Aketã) beuturã aromaticã de Italia. Aquette.

Aquilã. *s. f.* (Acvilã. În latina Aquila) Vulturũ. — *Fig:* Stindardũ de resbelũ.

Aquilonũ. *s. etr:* (Akilonũ) vintũ de la nordũ. Vintũ rece, crivẽțũ. Aquilon.

Araba, haraba. *s. f.* Cãrușã turcã. Araba.

Arababurã. *f. s.* Amestecãturã, grãmadã de lucrurĩ amestecate, încurcate. *Arababura. adv.* unulũ peste altulũ, amestecatũ, încurcatũ. se đice de lucrurĩ, de ideĩ încurcate, amestecate, nedeslușite. Pẽle-mẽle.

Arabescũ-ã. *adi:* Dupe maniera, dupe stilulũ Arabilorũ. *Arhitecturã, ornamentũ arabescũ:* Architecture, ornements arabesques.

Arabescurĩ. *s. etr. plr: t. de pict: și scul:* Ornamente de ramurĩ, de frunze și de figure împleticite. Arabesques.

Arabicũ-ã. *adi:* Din Arabia, de Arabia. Arabique.

Arabilũ-ã. *adi:* Que se pãte ara, lucra, sãpa. Arable.

Arabũ-ã. *s.* Locuitoriu din Arabia. *Arabe. adi: cifre arabe:* cifrele aritmetice. 1, 2, 3, etc. Chiffres arabes. Arabũ saũ harapũ. Veđĩ Negru.

Arãcire. Veđĩ hãrãcire.

Aracũ. Veđĩ haracũ.

Aragũ. *s. etr:* unelã de trassũ ri-

- gle spre a scrie dreptu; hambacü. Jambage.
- Arahneide.** *s. f. plur.* Insecte de familia paiajinilorü, fără grebenü, cu optü picioäre. *t. de anat:* uä peliñia que înfaşurä creerii. Arachnoide.
- Arahneolitü.** *s. m.* Cancru saü paiajinü de marre. Arachnéolithes.
- Aramä.** *s. f.* Corpü metalicü, roşieticü, topiciosü, quare se întinde, se läşesce sub ciocanü. Cuivre, Cuivre rouge.
- Arämariä.** *s. f.* Negoçiu cu aramä; fabricä, lucrätoria de vase în aramä; cäläräria. — *Quantitate de scule, de vase în aramä.*
- Arämiü-ä.** *adi:* De colora aramiü. Cuivreux-se.
- Arämosü-ösä.** *adi:* Quare coprinde în sine mai multä aramä de quätü altü metalü.
- Araneologie.** *s. f.* Tractatü assupra paiajinilorü. Aranéologie.
- Arangeare, Arangare.** *v. s.* A arangea, a aranga, a regula, a întocmi, a pune într'ua ordine convenabilä. Arranger. (Se conj: qua lucrare.)
- Arangemintü.** *s. etr.* Arangeare, fapta d'a arangea, rezultatulü aquestii fapte. Ordine într'unü discursü. *Arangemintü de doveçi, de ideï, de diceri:* Arrangement des preuves, des idées, des mots. — împäcare, conciliañiune. *A face unü arangemintü între dñoe persöne.* Faire un arrangement entre deux personnes.
- Arapü.** Veçi Arabü, Negru.
- Arare.** *v. s.* A ara, a resturza bradsa cu aratrulü, cu plugulü. Labourer.
- Arariü.** *s. f. plur.* Unelte de aratü, de agriculturä, de plugäria. Araires.
- Arariü.** *s. etr.* Unü feliu de şiolü grossü şi rarü, şesutü din perrü de caprä din quare se face tra-
- iste pentru caü saü se acopere cäruñe ordinare.
- Arätare.** Veçi Arettare.
- Arätatoriu.** Veçi Arettätoriü.
- Aratoriu-ä.** *adi:* De aratru, de plugäria; quare serve, quare se raportä la agriculturä. Aratoire.
- Aratriformü-ä.** *adi:* În forma aratrului, a plugului. Aratriforme.
- Aratru.** *s. etr.* Plugü. Aratre, charrue.
- Aräturä.** *s. f.* Arare, lucrarea d'a ara, rezultatulü aquestii lucräri; loculü aratü, brasdatü cu aratrulü. Charruage.
- Arbagicü.** *s. etr.* Cepşorä, uä cépä förte märuntä quare semenatä dä cépa mare. Ciboule.
- Arbitragiu.** *s. etr.* Judecata, tratañia unü procesü prin arbitri. Jurisdicñiune privatä que particularii constituä pentru a judeca afacerile lorü. Arbitrage.
- Arbitralemente, Arbitralicesce.** *adv:* Prin arbitri. Arbitralement.
- Arbitralü-ä.** *adi:* De arbitru. Arbitral-e. *Sentinñia, judecatä arbitralä..* Otärire, judecatä făcutä de arbitri, de judecätori aleşi. Sentence arbitrale, jugement arbitral.
- Arbitrare.** *v. s.* Ä arbitra, a judeca, a otäri, a da alegerea, a preçiuui qua unü arbitru, qua unü judecätoriü. Arbitrer.
- Arbitralemente, Arbitraricesce, Arbitrariü.** *adv:* Într'unü chipü arbitrariü, cu deplinä, nemärginitä, de la sine voia. Arbitrairement.
- Arbitrariü-ä.** *adi:* Unü que quare se judecä, se otärasce, se face nu dupe lege ci dupe singurä voinñia unuia. — Despoticü, dupe voia saü capriciulü Domnitoriului. Arbitraire.
- Arbitrañiune, Arbitrañia, Arbitrare.** *s. f. t. de juris:* preçiuire în totalü iar nu cu de amäruntulü. Arbitration.
- Arbitru.** *s. m.* Facultatea liberä a sufletului de a alege, de a se o-

- târî la ună que; putere de a alege. — Judele alessu de părțile împurinate; eretocritu, quare și dă otârîrea fârâ a fi apelată. — *Fig*: Domnû absolutu, voința libera. Arbitre.
- Arbiu**. *s. etr.* Vêrgâ, bețișorû cu quare se încarcâ pistolulû. Baguette de pistolet.
- Arborare**. *v. s.* A arbora, a împlînta, a înfige queva qua sâ stea dreptu qua unû arburu. Arborer. *A arbora unû stîndardû*: a înâlția, a redica unû stêgû. Arborer un etîndard. (Se conj: qua lucrare.)
- Arborisatû-â**. *adi*: Se dice de unele pietre în despîcătura quârora se vedû nisque vine în chipulû arbustilorû. Arborisê-e.
- Arburellû**. Veđi arbustû.
- Arburû, Arbure**. *s. m.* Copaciû, pomû. Arbore. *Arburulû cruciû*: Veđi lemnulû cruciî. *fig*: *Arburulû genealogicû*: descrierea unui némû făcutû în chipû de arburu cu ramure. Arbore généalogique. *Arburû enciclopedicû*: tablou sistematicû de sciinție și arte formatû qua unû arburu. Arbore encyclopedique. *Arburulû Dianei* sau *Arburû filosoficû*: cristalisațiune râmuroasă și simetricâ de argintû curatû quare se face prin međilôce himice. Arbore de Diane, sau Arbore philosophique.
- Arbustû**. *s. m.* Arburû micû, stufossû; tufâ micâ, copăcellû. Arbuste, Arbrisseau.
- Arcadare**. *v. s.* A arcada, a arcui, a zidi cu boltiturâ. Cintrer.
- Arcadâ**. *s. f. t. de arh.* Boltiturâ, arcuire, căscăturâ, aducere în chipû de arcû de edificațiune, de arcû de zidâriâ. Cintre, Arcade. *Arcade de verdêțiâ*: bolte de verdêțiâ. Des arcades de verdure.
- Arcanâ**. *s. f.* Misterû, secretû, lucrare taînicâ. *t. de him.* compozițiune aquârîi alcătuire se ține secretâ. — Medicinâ secretâ. Arcane.
- Arcanû**. *s. etr.* Funiâ lungâ cu ochiû la unulû din căpetîie și cu quare hergheligiulû prinde callulû din hergheliâ — Opritôriâ, cursâ.
- Arcașû**. *s. m.* Ostașû în anticitate, aquella quare mînuîa bine arculû. Jaculateur.
- Arcerû, și Arciarû**. *s. m.* Unû arburû sau copacû selbaticû fârâ rodû, fôrte tare la lucrulû tîmplâriei.
- Arcerû**. *s. etr.* Piêtrâ pe quare bârbieriulû ascute bricele.
- Arciû**. *s. etr. t. de arhit:* Boltiturâ de ușâ, ori de ferêstrâ: — Unû ornamentû de sculpturâ. — *t. de hir*: instrumentû în formâ de arcû în quare se aședâ unû piciorû smințitû. Arceau.
- Arcticû-â**. *adi*: De la nordû; septentrionalâ. Arctique.
- Arcû**. *s. etr.* Armâ anticâ cu quare se arunca sâgeți. — *t. de geom*: uâ parte din cercû mai micâ de quâtû jumetate. — *t. de arhi*: boltâ sau întorsura unei bolți formatâ de una sau de mai multe părți alle cercului. — Arc. *Arcû de triumfû*: monumentû quare se compune din porți ornate cu figure și inscripțiuni spre amintirea unei mari isprâvi sau biruințe. Arc de triomphe, Arc triomphal.
- Arcû-butantû**. *s. etr.* Stîlpû, proptê, popû quare se terminâ în jumetate de arcû și quare sprijine pe din afarâ uâ boltâ, unû zidiu, etc. — *Fig*: capulû, căpetenia, rézemuulû unui partitû, unei întreprinderi. Arc-boutant.
- Arcuire**. *v.* A arcui, a încovoia; a se arcui: a se încovoia, a se lâssa, a da međilocû. Arquer. *Aquêstâ grindâ începe a se arcui*: începe a se lâssa, așî da međiloculû. Cette poutre commence à arquer.
- Arcuitû-â**. *sup: și adi*: Cereuitû, în

- convoiată, lăssată de meșilocă. Arqué-e
- Arcă-încerău.** *s. etr.* Veđi curcubeu
- Arcuș.** *s. etr.* Arculă que se tra-ge pe cōrdele violinei, arcă de vioră. Archet.
- Ardeciosă-ôșă,** *adi:* Quare pōte să ardă, suppussă ardecionei; brula-bilă. Brûlable. *Ardeciosă:* veđi combustibilă.
- Ardecione.** *s. f.* Veđi combustibili-tate.
- Ardeiare.** *v. s.* A ardeia, a pipera, a pressăra cu ardeiu. Mettre, sau-poudrer de piment.
- Ardeiată-ă.** *sup:* și *adi:* Piperată, iuțită prin ardeiu. Saupoudré de piment. *Fig: fam:* supărăciosă, necajiciosă, quare se superă, se aprinde, se turbură lesne. Celui qui s'anime, qui s'irrite légèrement.
- Ardeiu.** *s. m.* Piperușă. ũă plantă forte iute la gustă. Piment.
- Ardentă-ă.** *ad:* Ardinte, Aprinsă, în-flăcărătă, ardetoriă, înfocată; iute. Ardent-e.
- Ardere.** *s. v.* A arde, a pune focă, a da focă și a mistui. — A în-călđi peste măsură, a înferbînta. Brûler. *Măinele lui ardă:* suntă forte calde. Ses mains brûlent. *Ăi lăssată să ardă friptura:* să se în negrăscă de arsură, să se în-scrumese. Vous avez laissé brûlé ce rôti.
- Ardere.** *s. f.* Lucrarea de a arde. Brû-lement, de a se mistui prin ar-dere, Combustion. *Ardere:* aprin-dere. Veđi ardóre.
- Ardesiă.** *s. f.* Ardósă. Placă de pié-tră pentru scrisă și pentru aco-perită case. Ardoise.
- Ardesiată-ă.** *adi:* Ardósiată. Qua-re are fația ardesiei. Ardoisé-e.
- Ardesieră.** *s. f.* Ardósieră. Loculă de unde se explótă ardesiile. Ar-doisière.
- Ardetoriă-óriă.** *adi:* Veđi ardentă.
- Ardibilă-ă.** *adi:* Veđi ardeciosă, com-bustibilă.
- Ardicare.** *v. s.* A ardica, a redica, a înălța, a sui. Hausser. *A ardica din umeri:* a aretta prin ardicarea umeriloră quă ună lucră nu ne place, quă ne supără. Hausser les épaules. *A ardica voca:* a înălța glassulă, a cânta mai sussă și sub-țire. Hausser la voix. *Fig: A ardica tonulă:* a vorbi mare și mai tare spre a înfricoșă. Hausser le ton.— *A ardica salariulă ună domestică:* a mări, a i adăoga simbria. Haus-ser les gages d'un domestique. *A ardica moneda:* a sui preçı-ulă monedii. Hausser la monnaie. *Fig: preçıulă grăulă s'a ardicată:* s'a redicată, s'a suită, grăulă s'a scumpit. Le pris du blé a bien haussé.
- Ardicare.** *s. f.* Fapta d'a ardica, d'a redica, d'a sui, d'a înălța. Haus-sement.
- Ardicată-ă.** *sup:* Haussé-e. *adi:* înaltă, sussă. Haut-e.
- Ardóre.** *s, f.* Ardere; aprindere que se simte la ôre quare maladii. *Fig:* căldură, inferbințellă; iuțime; do-—rință mare de ună que. Ardeur.
- Ardósă.** } Veđi ardesiă.
- Ardosieră.** }
- Arđoiă-óiă.** *adi:* Attrăgătoriă, căl-durossă, quare attrage la sine în-tr'ună chipă plăcută. Attrayant-e.
- Arenă.** *s. f.* Circă, Amfiteatru de lup-tă. — Nissipă măruntă, pietrișă cu quare se acopere ôre-quare lo-curi; loculă acoperită asfeliă. — Pietrișulă de pe prunturile mărri-loră și a rîuriloră. Arène.
- Arendă.** *s. f.* Sumă, preçıulu que se dă ori se iea pentru ună lucră arenduită. Fermage.
- Arendare.** *v. s.* A arenda, a da cu arendă, în arendă, a împossesui. Affermer, Arranter.
- Arendăș.** *s.* Aquella quare ține, quare are în arendă, în posesiă ũă moșiă, ună obiectă ôre-quare. Fermier-ère.
- Arenduire, Arendare.** *s. f.* Fapta

- d'a arenda; învoire, tocmellâ que unû proprietariû face pentru moşia saû obiectulû seû pe quare îlû dâ altuia a se folossi de venitû pe unû terminû ôre-quare. Ferme.
- Arenosû-ôsâ.** *adi*: Nissiposû, quare coprinde nissipû multă. Arèneux-se.
- Areolâ.** *s. f.* Ariâ mică, suprafaçiâ mică. — Cercû coloratû quare încongiôrâ sfirculû ţiţei. — Cêrcânû que se face împregiurulû unei bube. etc: Areole.
- Areometru.** *s. etr: t. de fis*: Instrumentû cu quare se mesôrâ greutatea specificâ afluidelorû, a curgâtôrelorû. Aréomètre.
- Areopagitû.** *s. m.* Membru allû areopagiului. Aréopagite.
- Areopagiû.** *s. m.* Tribunalû allû Ateniî antice renunitû pentru a sea reputaţiune. *Fig*: adunare de înţelepţi, de magistri integri. Aréopage.
- Areostilû.** *s. m. t. de arht*: Zidire alle quârii colône suntû forţe depârtate una de alta. Aréostyle.
- Areotectonicâ.** *s. f.* Parte din arta inginerescâ quare privesce la ataculû şi la apărarea cetăţilororû. Areotectonique.
- Arettare.** *v. s.* A aretta, a face sâ se vedâ. *Montrer. Fig fam; a aretta calcâlele*: a se retrage, a fugi, a se trage dintr'unû locû, dinaintea unei persône. *Montrer les talons.* — *A aretta pe quineva cu degetulû*: alû aretta qua exemplu de despreçiû, de ridiculû. *Montrer quelqu'un au doigt.* *A aretta curagiû*: *Montrer du courage.* *Îi voiû aretta quâ n'are dreptate*: Je lui montrai qu'il a tort. *A aretta*: a însemna uâ persónâ saû unû lucru. *Indiquer.* *A aretta*: a exprima, a face cunoscutû, a enunçia. *Veđi enunçiare.* — *A aretta*: a însemna uâ persónâ saû unû lucru prin nisque semne saû expresiuni quare ne facû sâ lû cunoscemû. *Désigner.*
- Arettare.** *s. f.* Fapta d'a aretta. *Veđi* Apariţiune, Enonçiaţiune, Indicaţiune, Designaţiune.
- Aretâtoriû-óriâ.** *s. şi adi*: Aquella quare arettâ saû cu quare se arettâ. *Veđi* Indicatorû, Indicativû.
- Arfâ.** *s. f.* Harfâ, instrumentû de musicâ cu mai multe côrde. Harpe.
- Arfistû.** *s. m.* Aquella quare cântâ cu arfa. Harpiste.
- Argâssellâ.** *s. f.* Materia acrâ în quare se argâssescû peile. Argâssellâ, Argâssire. Fapta d'a argâssi, d'a dubi peile.
- Argâsseriâ.** *s. f.* Tâbâcire de pei de animale; loculû unde se argâssescû pei de caprâ, etc: Chamoi-serie.
- Argâssire.** *v. s.* A argâssi, a dubi, a face prin dubellâ sâ se curâţe perrulû dupe peile otârîte a se lucra.
- Argâssitoriû.** *s. m.* Quare argâssesc peile. Argâssitoriû de pei de câpriôrâ. Chamoiseur.
- Argâţiâ.** *s. f.* Slugâriâ, Sarcina argatului, qualitatea de argatû. Valetage.
- Argâţire.** *v. s.* A argâţi, a servi în calitate de argatû; *fig: fam*: A osteni, a lucra în folossulû cuiva fârâ a fi resplâtitû. Valeter.
- Argatû.** *s. m.* rânduşû, servitorû la grajdiû. Valet de ferme. Servitoriû la cuine, la grădinâ, la boii unei curţi.
- Argé.** *s. f.* Bordeiû, temnicû în pâmîntû, în quare ţerancele ţessû pînzâ, materii que cerû localû umedû.
- Argilosû-ôsâ.** *adi*: Humosû, clissosû, lutosû, de natura humei, a argilului. Argileux-se.
- Argilû.** *s. etr*: Humâ, pâmîntû grassû, clissosû. Argile.
- Argentare.** *v. s.* A arginta, a argintui, a polei cu argintû. Argenter.

- Argintăriă.** *s. f.* Arta d'a lucra în argintă sau aură feliură de obiecte: lucruri, scule, obiecte de argintă și aură; — loculă sau magazinulă unde se fabrică sau se vîndă aqweste obiecte. Orfèvrerie.
- Argintariu.** *s. m.* Aurariu, mesteru sau negociantă quare face, quare vinde totă feliulă de argintăriă. Orfèvre, Argenteur.
- Argintină-ă.** *adi:* Quare are sune-tulă argintulă, — luciosă, albă qua argintulă. Argentin-e.
- Argintă-ă.** *adi:* De colora argintulă. Argente-e.
- Argintă.** *s. m.* Metalulă din quare se fabrică bană și diferite obiecte; — bană. Argent. — *Argintă viu:* mercuriă. Vif-argent, Argent-vif. *Argintă curată:* Argent blanc.
- Argintuire.** Veđi argintare.
- Argintură.** *s. f.* Foi de argintă lipite pe d'assupra ună obiectă. — Arta d'a lipi argintulă pe obiecte. Argenture.
- Argiraspidi.** *s. m. plur.* Soldați d'ai lui Alexandră macedonă quari pur-taș scuduri de argintă. Argyraspides.
- Argonauți.** *s. m.* Nume sub quare se înțelegea jună grecă quari se îmbărcară cu Iasonă pe nava Argo, și se dusseră în Colhida să iea pella de aură. Argonautes.
- Argotă.** *s. etr.* Limbă, vorbă a ho-șiloră și a șireșiloră prin quare se înțelegă între ei fără să șăi price-pă alții. Argot.
- Argumentală-ă.** *adi:* Quare se ține de argumentă, quare este de natura argumenteloră. Argumental-e
- Argumentantă.** *s. m.* Aquella quare aduce dovedă în contra, într' uă dispută. Argumentant.
- Argumentare.** *v. s.* A argumenta, a face argumente, a dovedi prin argumente, a da argumente, a trage consecuință în contra cui-va dintr' uă propozițiune, în contra u-nă lucră din altă lucră. Argu-menter.
- Argumentatiune, Argumentațiă, Argumentare.** *s. f.* Fapta d'a argumenta, arta de a dovedi ună lucră prin argumente. — Dovedă. Argumentation.
- Argumentatoră.** *s. m.* Aquella quăruă place a argumenta, quare cată a argumenta, îi placă argumen-tele. Argumentateur.
- Argumentă.** *s. etr.* Rationamentă prin quare se scôte uă consecu-ințiă din una sau mai multe pro-pozițiuni. — Dovedă, probă, are-tare; părere. Subiectulă în scurtă allă unei scrieri sau cărți. Argu-ment.
- Argus.** *s. m.* Omă fabulosă cu uă sută de ochi. *Fig:* spionă dome-stică, omă quare petrunde tôte miscările din casă. Argus.
- Argutiă.** *s. f.* Subtilitate, fineță sé-ca, raționamentă fără temeiu quare se exprimă prin vorbe góle sau seci. Argutie.
- Argușiosă-ósă.** *adi:* Quare face sau se dă desse-oră la arguții. Arguti-eux-se.
- Arangelă.** *s. m.* Îngeră de pri-mulă ordină. Archange.
- Arheologiă.** *s. f.* Sciința quare se oc-upă de antiquități: monumente, statuie, etc. Archéologie.
- Arheologistă.** Veđi Arheologă.
- Arheologă.** *s. f.* Arheologistă. Aquella quare cercetăsă antiquități. Archéologue.
- Arhetipă.** *s. etr:* Originală, modelă dupe quare se lucrăsă queva. Monedă quare serve de mostră. Archétype.
- Arhi.** dicere grecă quare serve în compunerea mai multoră vorbe qua să arette întietate în feliulă loră. Archi.
- Arhicancelieră.** *s. m.* Primulă, ma-rele cancelieră. Archichancelier.
- Arhidiaconată.** *s. etr.* Arhidiaconiă, demnitatea de arhidiaconă; fun-

- ciunea, sarcina arhidiaconului. Arhidiaconat.
- Arhidiaconiă.** *s. f.* Veđi Arhidiaconat.
- Arhidiacon.** *s. m.* Primul Diacôn pe lângă un episcop. Arhidiacon.
- Arhiducat.** *s. etr.* Ţera, copri-sulă que administră un Arhiduce; — funciunea unui Arhiduce. Archiduché.
- Arhiduce.** *s. m.* Titlu de onóre dat unor principii. Archiduc.
- Ahiducessă.** *s. f.* Soăia unui Arhiduce. Archiduchesse.
- Arhiepiscopălu-ă.** *adi:* Arhiepiscopescă, que ține, que este all Arhiepiscopiei. Arhiepiscopal-e.
- Arhiepiscopat.** *s. etr.* Eparhia unu Arhiepiscop; demitatea, funciunea, durata, locașul Arhiepiscopului. Archevêché.
- Arhiepiscopiă.** *s. f.* Veđi Arhiepiscopat.
- Arhiepiscop.** *s. m.* Mitropolit, aquella quare are ũă Arhiepiscopiă, ũă Mitropolie, sau quare este Arhiepiscop titulariu (fără eparhiă). Archevêque.
- Arhiereu.** *s. m.* Vlădică, aquella quare este episcop titulariu, fără eparhiă.
- Arhimandriă.** *s. f.* Un rang călugăresc însoțit de un beneficiu, de ũă Monastire. Archimandritat.
- Arhimedic.** *s. m.* Primul medic, proto-medic. Archimédecin.
- Arhipelag.** *s. etr.* ũă parte a mării mediterane între Grecia și Asia. Ori que marre quare coprinde mai multe insule. Archipel.
- Arhipresviterălu-ă.** *adi:* Protopopesă, que privesce, que ține de protopopiă. Archipresbyteral-e.
- Arhitectonică-ă.** *adi:* Quare ține de arhitectură. Arhitectonique.
- Arhitectonografiă.** *s. f.* Descrierea zidirilor dupe rangul Arhitecturii. Arhitectonographie.
- Arhitectonograf.** *s. m.* Aquella quare se ocupă cu descrierea zidirilor, edificiurilor. Arhitectonographe.
- Arhitect.** *s. m.* Învețat în arta arhitecturii. Arhitecte.
- Arhitectură.** *s. f.* Artă de a face calculul, planul unu edificiu, de a închipui mai din ainte quelle necessarii în calitate și în cantitate pentru ũă zidăria. Arhitectură. *Arhitectură militară:* artă de a construi ũă cetate. Arhitectură militare. *Arhitectură navală:* artă de a face, de a construi nave, vase, bastimente. Arhitectură navale. *Arhitectură idraulică:* artă de a face machine pentru ducerea ape la fontăni. Arhitectură hydraulique.
- Arhitecturală-ă.** *adi:* de arhitectură. Arhitectural-e.
- Arhitravă.** *s. f.* Birna, grinda que se pune d'assupra pe capitelurile colonelor, córdă principală. Architrave.
- Arhivă.** *s. f.* Hirtii, dossiere vechi alle unu stat. — localul unde se păstrăse aceste hirtii. Archives.
- Arhivar.** *s. m.* Quare are postulul, funciunea de a direge Arhiva statului. Archiviste.
- Arhivist.** Veđi Arhivariu.
- Arhivoltă.** *s. f.* ũă parte din ornamentele unu edificiu. Archivolte.
- Arhondăria.** *s. f.* Veđi Arhondaric.
- Arhondaric.** *s. etr.* Case, aparatmentul ossebit într'ă Monastire, într'unu cenoviu destinat pentru priimirea și ospitalitatea străinilor. Hôtellerie.
- Arhondariu.** *s. m.* Călugăr înșărcinat, a direge, a administra un Arhondaric. Hôtelier. — Arhondarissă. Călugărice cu asemenea sarcină într'unu cenoviu de Maice. Hôtelière.
- Arhont.** *s. m.* Titlu allu quellor

mai însemnași funcționari ai anticilor Elini. Archonte.

Arianismă. *s. etr.*: Sistema, doctrina, erezul lui Arie. Arianisme.

Ariană. *s. m.* Eretică quare exercită învețătura lui Arie. Arian-ne.

Ariciu. *s. m.* Ună quadrupedă cu perru forte înțepătoriu. Hérisson.

Aridna. *s. f.* Stéoa din corôna boreală.

Arie. *s. f.* Loculă, fațada circulară pe quare se trieră bucatele, grînele. Aire. *Aria lunii*: cerculă que se face în giurulă lunii. L'aire de la lune. *Aria unei case*: spațiulă, fața lăuntrică a unei case. L'aire d'une maison.

Arie. *s. f. t. de mus*: Cântare, compozițiune musicală. Air.

Arietă. *s. f. t. mus*: Arie mică. Ariette.

Arimană. *s. m.* Principiulă reului la Persani, unulă din țeitățile lor. Arimane.

Arimaspi. *s. m. plr*: ómeni fabuloși cu ună ochiă în frunte. Arimaspes.

Aripă. *s. f.* Brațele înpenate alle passeriloră prin ajutorulă quârora elle sboră. Aile. — *Fig: frica dă aripă*: frica face pe omă iute la fugă saă la lucră. La peur donne des ailes. — Se țice la mai multe lucruri que aă asemenarea aripiloră. *Aripă roșă*: fofedă de la róta în quare batte apa. — *Aripă trăsuri*: apărătoria de asupra rôteloră quare apără de noroiă. *Aripă bisserci*: strășina de la quellă mai de sussă turnă. etc.

Aripătă-ă. *adi*: Quare are aripă, quărui 'i a crescută aripă; într'aripătă. Ailé-e. Pterophor.

Aripioră. *s. f. dim*: Aripă mică. *Aripioră de pesce*. Nageoire.

Aristodemocrațiune, Aristodemocrațiă. *s. f.* Guvernă de aristocrați și de populă. Aristodemocrație.

Aristodemocrată. *s.* Membru saă partisană allu unui guvernă, ori

constituțiune aristocratică și democratică. Aristodemocrație.

Aristocrațiă. *s. f.* Classa privilegiată numită nobleță. Aristocrație.

Aristocraticamente, Aristocraticesce. *adv*: Cu chipă, cu manieră aristocratică. Aristocratiquement.

Aristocratică-ă. *adi*: Quare privesce pe aristocrațiă, quare ține de dînsa. Aristocratique.

Aristocrată. *s. m.* Membru, amică, partisană allă aristocrației. Aristocrate.

Aritmanciă, Aritmomanciă. *s. f.* Devinațiă prin numere. Arithmancie, Arithmomancie.

Aritmetică. *s. f.* Artă de a calcula cu numere; carte quare înveță numerile și calculațiă cu numere. Arithmétique.

Aritmematicamente, Aritmematicesce. *adv*: Cu chipă, cu manieră aritmetică. Arithmémiquement.

Aritmeticariă, Aritmeticiană. Aritmetică-ă. *s.* Calculatoră, soțitoră cu numere. Arithméticien-ne.

Aritmetică-ă. *adi*. Que ține de aritmetică. Arithmétique.

Arlequinadă. *s. f.* (Arlekinadă) bufoneriă, vorbe, gesturi de arlequină. Arlequinade.

Arlequină. *s. m.* Bufonă îmbrăcată pestriță, personagiulă comediloră Italiane; ună felă de paiațiu. Arlequine.

Armă. *s. f.* Uneltă de resbellă: pușcă, sabie, etc: Arme. *plr*: Arme: fapte de resbelă; milițiă. *Suspensiunea armeloră*: încetarea provisoră a resbelului. Suspension d'armes. — Armatura unui ostașă. — Marca, semnele eraldice alle unei țeri, alle unei familii nobile. Armes.

Armadă. *s. f.* Vedă armată.

Armănilă. *s. f.* Flotă mică spaniolă, fregată mică que urma aquești flote. Armadille.

Armamentū. *s. etr.* Înarmare, găti-re mare de resbelū. Armement. *Armamentulū, unū bastimentū:* gă-tirea unei nave, unei corăbii pen-tru unū scopū. L'armement d'une vaisseau.

Armanū. Veđi Armēnū.

Armanū. *s. etr.* Împrejmuire cu gardū, în lâuntrulū quâria se pă-strésă clâi, stoguri de finū, de bu-cate. etc.

Armare. *v. s.* A arma, a înarma, a căpui oștirile cu tôte armele ne-cessarîe pentru resbelū. — *A se arma:* a se căpui cu arme pen-tru drumū saū vînătoriă. Armer.

Armărialū. *sus:* Carte quare co-prinde armăriile, marcile nobleții dintr'unū statū. Armorial. *adi:* Que se ține de armele, de armă-riile, de mărcile unū statū, unei familii. Armorial-e.

Armăriare. *v. s.* A armăria, a pu-ne, a dessemna, a sâpa armăriū, mărci pe vre unū lucru. Armorier.

Armărieriū. Veđi armăristū.

Armăriū. *s. f. plr:* Armoriū, arme, marcă, semne de distincțiune alle u-nei familii nobile. Armoiries, Armes.

Armăristū. *s. m.* Quare fabrică ar-măriū; quare învătă arta d'a cu-nosce Armele, Mărcile, Armăriile; quare scrie assupra armăriilorū. Armoiriste.

Armariū. *s. m:* Veđi armurieriū.

Armatorū. *s. m.* Quare armésă ūa corabiă. Armateur.

Armatură. *s. f.* Gătire, căpuire, în armare cu quelle necessarie pen-tru resbelū. Armature. — *Arma-tură:* tôte armele unū ostașū; totū tacîmulū unū callū de căllă-rie saū de hamū. Harnois; Harnais.

Armelină, *s. f.* Ermelină, ūă bla-nă fôrte subtîre. Armeline.

Armenū. *s. m.* Locuitoriū din Ar-menia. Arménien-ne.

Armiă. *s. f.* Armată, numerū mare de oștire adunată la unū locū sub comanda unū generalū. Armée.

Armilarîū. *adi:* Sferă armilară: Sferă, machină, globū rotundū și miscătoriū compassū din mai mul-te cercuri quare imitésă cercurile que Astronomii își închipuescū trasse pe ceriū. Sphère armillaire.

Armile. *s. f. plr:* Ūa parte din or-namentulū capitelului doricū. Ar-milles.

Armistițiū. *s. f.* Încetare de arme, de luptă pentru quătū-va timpū. Armistice.

Armonia. *s. f.* Acordū plăcutū de diferite sunete auđite de ūa-dată. — *Fig:* potrivire dessevîrșită a părților din quare se alcătuesce unū totū. — Bună înțelegere în-tre idivide. Harmonie. *Armonia vocii sêlle:* sunetulū quellū curatū, dulce și plăcutū allū glassului, allū vocii sêlle. L'harmonie de sa voix. *Armonia universului:* nestremutata regulă de mișcare a corpurilorū, etc. din universū. L'harmonie de l'univers.

Armonică. *s. f.* Instrumentū de mu-sică. Harmonica. — Sciința des-pre relațiunea sunetelorū. Har-monique.

Armonicamente, Armonicesce. *adv:* Cu chipū armonicū, cu ar-moniă, dupe legile armoniei; du-pe raporturile armonice alle su-netelorū. Harmoniquement, Har-monieusement.

Armonicū-ă. *adi: t. de mus:* Qua-re privesce la armoniă; quare pro-duce armoniă. Harmonique. *Scara armonică:* scara sunetelorū dupe rândulū armonicū. Échelle har-monique.

Armoniosū-ósă. *adi:* Quare are armoniă, quare produce unū ef-fectū plăcutū. Harmonieux-se. *Co-lore armonică:* feție hine potri-vite și plăcute într'unū dessemnū, Couleurs harmonieuse.

Armonisare. *v. s.* A armonisa, a potri-vi, a forma ūa armoniă, unū effectū plăcutū. Harmoniser.

- Armonistă.** *s. m.* Musicantă quare cunósce armonia, regulile armoniei. Harmoniste.
- Armorii.** *Veđi* Armării.
- Armă.** *s. etr.* Parte din corpulă unuî animală cu ună picioră.
- Armură.** *s. f.* Armele quare aperă corpulă soldatuluî, pre cumă zaoa; Coifulă, scutulă, etc. *Fig:* scutire, apărare. Armure. Harnois.
- Armurieră.** *s. m.* Armără, aquela quare face saă vinde arme pentru apărare, pre cumă coifuri, zalle, scuturi, etc. saă arme de atacă, pre cumă puşci, pistole, sabii etc. Armurier.
- Arniciă.** *s. etr.* Bumbacă văpsită roşiu, albastru, verde, etc.
- Aromă.** *s. f.* Aromată, mirosă, parfumă, ori-que produce ună mirosă plăcută. Arome, Épice.
- Aromateră.** *s. f.* Spiţeriă. Épicerie.
- Aromatică-ă.** *adi:* Mirositoră, quare are mirosă, parfumă plăcută. Aromatique.
- Aromatisare.** *v. s.* A aromatisa, a pune aromate, mirosă, parfume în medicamente saă în bucate. Aromatiser.
- Aromatisăune, Aromatisăiă, Aromatisare.** *s. f.* Lucrarea d'a aromatisa, d'a -pune aromate, mirosă în queva. Aromatisation.
- Aromatită.** *s. f.* Ūă piétră mirositoră. Aromatite.
- Aromată.** *s. etr.* *Veđi* aromă.
- Aromire.** *v. s.* A aromi, amiji de somnă, a sta jumătate adormită. Roupiller.
- Arpă.** *s. f.* *Veđi* Arfă.
- Arpacăşă.** *s. etr.* Ună felă de orză curăţită de posghiţă din quare se face ciorbă, etc : Orge mondé, Orge perlé.
- Arpagonă.** *s. m.* Bătrînă scumpă, avară, sgîrcită. Harpagonă.
- Arpegă.** *s. etr. t. de mus:* Lovirea repede a tutoră sunetele unuî acordă unulă quâte unulă. Arpegement.
- Arpentăgiu.** *s. etr.* Măsurarea de pămîntă, sciinţă de a redica planuri, de a mesura locuri, moşii. Arpentage.
- Arpentare.** *v. s.* A arpentă, a mesura pămînturi, moşii. Arpenter.
- Arpentoriu.** *s. m.* Mesurătoră de pămîntă, ingineră topografă. Arpenteur.
- Arponă.** *s. m.* Ūă lance cu cârligă que întrebuncesă pescariă la prinderea chituluî. Harpon.
- Arrestantă, saă Arrestată.** *s.* Închissă, puşă la închissore; persónă puşă la arrestă, la opréllă. Prisonier.
- Arrestare.** *v. s.* A arrestă, a opri, a pune mîna pe quineva, a lă pune în arrestă, în închissore. Arrêter. (Se conj: qua lucrare).
- Arrestaţiune, Arrestaţiă, Arrestare.** *s. f.* Fapta d'a arrestă, d'a opri, d'a pune la închissore din ordină autorităţii pe quineva. Arrestation.
- Arrestă.** *s. etr.* Oprire, închissoriă; loculă, casa în quare se închide, în quare se arrestesă quine-va prin vre ūă autoritate. Arrêt.
- Arrier-gardă.** *s. f.* Partea armatei que vine, que stă în urma corpuluî de oştire. Arrière-garde.
- Arrivăgiu.** *s. etr:* Sossirea, ajungerea la portă; ajungerea la loculă căutată. Arrivage.
- Arrogantă.** *s. f.* Orgoliă, mîndriă despreţitoră şi insultantă. Pretenţiă în sine. Arrogance.
- Arrogantă-ă.** *adi:* s. Mîndru, orgoliosă, vană, fodulă. Arrogant-e.
- Arrogare.** *v. s.* A arroga, aşi apropiă, a lua assuprăşi fără cuvîntă. s'Arroger. (Se conj: qua rugare.)
- Arroundimentă.** *s. etr:* Rotundire; — plassă, ocolă dintr'ună ţinută. Arrondissement.
- Arrosăgiu.** *s. etr.* Udare, stropire. Arrosage.
- Arşă.** *s. f.* Postavă saă altă ma-

- teriă ornată cu cusure que se pune pe șaoa callului. Schabraque, Caparaçon, Housse.
- Arsenalū.** *s. etr.*: Locū otârîtū pentru fabricația sau depositarea toturū armelorū de resbelū, și a amunițiilor. Arsenal.
- Arseniatiū.** *s. t. de him.* Arsenicatū, nume genericū allū toturū sărrurilorū compuse de acidū arsenicū și de ūă basă. Arséniate.
- Arsenicalū adi.**: Quare are arsenicū. Arsénicale.
- Arsenicatū.** Veđi Arseniatū.
- Arsenescū.** Veđi Arsenicū.
- Arsenicū.** *s. etr.* Săricică. Unū felū de otravă. Arsénic.
- Arsenicū-ă.** *adi. t. de him.* Se ȕice de unū acidū formatū din arsenicū și de oxigenū. Arsénique.
- Arsenite.** *s. f. plur. t. de him.*: numire comună a unorū sărrurū compuse de oxidū, de arsenicū și ūă basă. Arsenite.
- Arseū.** *s. etr.* Unelta de grădinăriă făcută qua ūă lopată de ferū, cu cōdă de lemnū și cu quare se sapă pământulū. Bêche.
- Arsicū.** *s. etr.* Ossū de la încheetura piciorulū meilorū din quare copii facū unū felū de jocū. Osselets.
- Arșinū.** *s. m.* Ūă măsură russă.
- Arșită.** *s. f.* Căldura ȕillelorū de veră. Le feu de l'été.
- Arsură.** *s. f.* Mirossū de quea que a arșū. Brûlé. *Aici mirōsă a arsură:* mirōsă a que-va quare a arșū. Il sent ici le brûlé.
- Artă.** *s. f.* Metodū de a face bine unū lucru, meșteșugū de a lucra, d'a opera duple ore-quare regule; adunarea, copriinderea într'unū totū a aqestorū regule; — totulū allū meșlōcelorū, allū experiințelorū, allū invențiunelorū, spre a reuși. Art. *Arte libere:* Artele la quare se cere mai multū puterea spiritulū. Arts libéraux. *Arte mecanice:* arte la quare se cere mai multū puterea corpulū, întrebuințarea ma-
- chinelorū. Arts mécaniques. *Arte frumōse:* Arta eloquenții, a poesiei, a picturii, a sculpturei, a arhitecturēi, a muzicei, a danțului. — Beaux-arts. Talentū, istețime, iscusință.
- Artanū.** *s. etr.*: Ūă bucată mare de carne de animalū.
- Arteră.** *s. f.* Vasulū, canalulū quare duce sîngele de la inimă la vîne, către extremități. — Canalulū resufflării. Artère.
- Arterialū-ă.** *adi.*: Quare ține de arteră, que se comunică către arteră. Artériel-le. *Vîne arteriale:* vînele plămînilorū. Veines artérielles.
- Arteriolă.** *s. f. dim.*: Vînișoră, vînă mică. Artériole.
- Arteriologiă.** *s. f.* Tractatū assupra arteriilorū, Artériologie.
- Arteriosū-ōsă.** *adi.*: Veđi arterialū.
- Arteriotomiă.** *s. f.* Deschiderea vîniū cu lanțeta. Artériotomie.
- Artesianū-ă.** *adi.*: Cu artă, de artă, meșteșugitū. Artésien. *puțū artesianū.* Veđi puțū.
- Articulare.** *v. s.* A articula, a pronunța, a exprima curatū, netedū litterile, silabele, ȕicerile. — *A se articula:* a se încheia, a se uni ōsele prin încheieturī. Articuler.
- Articulariū-ă.** *adi. t. de anat.*: Quare are înclinare cu încheiăturile corpulū. Articulaire.
- Articulațiune, Articulațiă, Articulare.** *s. f.* Încheetură, încheere de ōsse. Pronunțā de vorbe, legătura lorū. Noduri que se formesū la arburī. Articulation.
- Articulatū-ă.** *adi. t. de bot. anat.*: Quare are mai multe încheeture. Articulé-e.
- Articulū, Articolū.** *s. etr.* Încheetură. — ūă pârțicică dintr'ua carte, dintr'unū discursū, dintr'unū tractatū, dintr'unū contractū ori socotellă, etc.: Article.
- Artifice.** *s. f.* Măestriă, messeriă; — încelăciune, vicleniă. — Messeriășū, meșterū, artistū. Artifice.

Artificialmente, Artificialicesce.

adv. Meșteșugesc, cu ingeniositate, cu meșteșug, cu măestria. Artificiellement.

Artificială-ă. *adi.* Quare se face cu măestria; făcută cu artă. Artificiel-le.

Artificiul. *s. m.* Quare face artificieri, sau focuri de artificiu. Artificier.

Artificiosă-ăsă. *adi.* Cu multă măestria, cu mare artă; îndemnos, iscusit, priceput; — șiret, viclen. Artificieux-se.

Artificiu. *s. etr.* Fineșă, iscusință. — Compozițiune de materii aprindecișe. Artifice.

Artileria. *s. f.* Partea oștirii que aperă cu tunurile numa. Artilerie.

Artilerist. *s. m.* Ostaș din artileria. Artilleur.

Artimon. *s. m. t. de mar.* Catartul dinapaia corăbiei. Artimon.

Artisan. *s. m.* Lucrătorul, mester; autorul, cauza unui lucru. Artisan.

Artisonată-ă. *adi.* Măncată, găurită, rossă de insectele numite Artisoni. Artisonné-e.

Artison. *s. m.* Nume comun que se dă la toate insectele quare quamoliile și cari rod lemnele, etc. Artison.

Artisticamente, Artisticesc. *adv.* Cu artă, cu meșteșug. Artistement.

Artistică-ă. *adi.* Quare este allă artei, allă artistului; de meșteșug, meșteșugesc. Artistique.

Artistă-ă. *s.* Învățat, deprins, îndemnatic, capabil într'una din arte. Artiste. *Artistă veterinară:* medic de vite. Artiste vétérinaire.

Artofag. *s. m.* Măncător de pâine, de artos. Artophage.

Artofor. *s. etr.* Vas în quare se pestră sinta pâine. Giboire.

Artolită. *s. f.* Pâine împietrită. Artolithe.

Artorossire. *v. s.* A artorossi, a ardică la mezată prețul lucrului que se vinde, a da mai multă de câtă altul. Enchérir.

Artritică-ă. *adi. t. de med.* Se dice de maladiile încheeturilor, precum și de medicamentele întrebuințate la aqweste maladii. Artritique.

Arumă. *s. f. t. de bot.* Ūă plantă. Barba lui Aron, piciorul vișelului, măreșă. Arum.

Aruncare. *v. s.* A arunca, a asvîrli cu mâna sau într'altă chip. Jeter. *A arunca pe sine un șal, ūă manta, etc.* a pune, a arunca pe sine cu ôre-quare îndemănare și iuțellă, un șal, ūă manta. Jeter un chăle, un manteau, etc: sur ses épaules. *t. de mar: a arunca ancora:* a lăssa ancora în marre spre a opri corabia. Jeter l'ancre. *A arunca cărțile:* a 'și juca cărțile que are un jucător. Jeter les cartes. *A arunca un pod peste un riu:* a face, a construi un pod peste un riu sau gîrlă. Jeter un pont sur une rivière. *Fig: fam: a arunca pulbere în ochi:* a încela, a ameși pe quineva; a 'lă orbi (în sens moral.) Jeter de la poudre aux yeux. *Fig: a arunca val peste un lucru:* a tăce, a ascunde un lucru, a nu 'lă spune, a 'lă uita. Jeter un voile sur quelque chose. *Fig: a arunca ochi pe quineva:* a pune ochi, a alege, a prefera pe quineva. Jeter son dévolu sur quelqu'un. *Fig: fam: și a aruncat tot veninul:* și a vârsat tot necazul, tot mânia, a dîss tot que avé în inimă. Il a jeté tout son venin. — *A arunca:* a asvîrli cu putere, a repeși. Elancer. *A se arunca în noroi:* a intra, a căde în noroi. Se flanquer dans la boue. — *A arunca:* a lepeda, a depărta cu ură, cu asprime; a refusa, a nu voi, a nu priimi. Re-

- buter; Rejeter. *A arunca*: a lepeda, a părăsi cu despreț. Reprouver. *A arunca sorți*: Tirer au sort.
- Aruncare.** *s. f.* Fapta d'a arunca; asvîrlire, lepedare, nevrere, neprimire a unui lucru. Rejet. *Aruncare*: împingere de la sine. Veđi emissiune. *Aruncare*: asvîrlire. Veđi proiecțiune.
- Aruncătorii-oria.** *adi*: Asvîrlitorii; quare aruncă, saŭ prin quare se aruncă, se asvîrle queva — *t. de mec*: *muvimentu aruncătorii*, *forțiã aruncătorii*: miscare, putere aruncătorii, asvîrlitorii. Mouvement projectile, force projectile.
- Aruncatū-ã.** *sup*: *De aruncatū*. *loc*: *adi*: de lepădatū, que pôte saŭ cată a se arunca, a se lepăda. Rejetable.
- Aruncăturã.** *s. f.* Asvîrliturã, asvîrlire. Jet. *Aruncătura bombelorū*: Arta aruncării bombelorū, ghîulelorū. Le jet des bombes. *Arme de aruncăturē*: orī que arme cu quare se aruncă queva precumū praștia, etc. Armes de Jets. *Aruncăturã d'ũã piētrã, de piētrã*: spațiu quātū aruncă queva cu ũã piētrã. Jet de pierre. *Aruncăturã*. Țișniturã, asvîrlirea apei în sussū cu putere. Jet.
- Aruspice.** *s. m.* Profetū la Romani quare pređicea que are sã se întimple observîndū măruntafele animalelorū sacrificate. Aruspice.
- Aruspicine.** *s. f.* Profetiã, prorocia, predicerea aruspicelei. Aruspicine.
- Arvunã.** *s. f.* Cãparã, aquea que se dã qua unū gagiū înainte de cãtre cumpăratorii vîndetoriului unui-lucru și quare se socotesce parte din prețulū tocmeli. Arrhes.
- Arvunire.** *v. s.* A arvuni, a angagiã pe vîndetoriulū unui obiectū prin ore-quare sumã numitã arvunã. Arrher.
- Ascaride.** *s. f. t. de ist*: *nat*: Unū verme micū și rotundū quare se aflã în mațe în cantitate mare; unū feliu de limbrici. Ascarides.
- Ascendantū-ã.** *adi*: Ascendentū, quare se suie, se urcã se înalță. *t. de juris*: din quare își trage începutulū que-va, de la quare se pogorã. Ascendant-e.
- Ascensionalū-ã.** *adi*: suitorii, înalțătorii, urcătorii. Ascensionelle. *Fortiã ascensionalã*: putere suitorii prin quare unū corpū se silește a se înalță. Force ascensionelle. *Diferințiã ascensionalã a unei astre*: deosebire între înalțarea directã și piezișã a unei stelle. Difference ascensionelle d'un astre.
- Ascensiune.** *s. f.* Înalțare, redicare, suire, urcare. Înalțarea lui Is: la ceruri. Ascension.
- Asceticū-ã.** *adi*: Sihastricū, pusnicū, schimnicescū, quare are raportū cu viețuirea spiritualã. *s. plr*: *Ascetici*: călugări, sihastri, pusnici. Ascétique.
- Ascetū.** *s. m.* Călugărū, sihastru, pusnicū, schimnicū quare se dã cu totulū la viața spiritualã. Ascète.
- Așchiã.** *s. f.* Bucatã, fãșie, țîanderã luata în lungulū lemnulū saŭ dintr'unū osșū. Esquille, Çopeau, Cale.
- Așchiare.** *v. s.* A așchia, a țînderi, a lua suvișie, fãșii lungi din queva solidū, a reduce în așchi.
- Ascieni.** *s. plr*: *t. de geog*: Fãrã umbrã. Locuitorii de pe equatorū. Ascians.
- Ascultare.** *v. s.* A asculta, a auzi; a lua aminte, a da ascultare cui-va. — Ecouter. — *a asculta*: a auzi. Entendre. *A asculta liturgia, predica*: Entendre la messe, le sermon. *A asculta la quineva*: a'lū asculta cumū vorbesce, cumū declamã, cumū cãntã, etc: Entendre quelqu'un. *A asculta*: a se supune la voința, la ordinele cui-va. Obéir, Obtempérer. *A asculta și împlini ũã rugãciune*. Exaucer. *În fine Dumneđeu ne a ascultatū*: ne

a împlinită dorințele. Enfin dieu nous a exaucé.

Ascultare. *s. f.* Fapta d'a asculta, d'a se supune. Obéissance. *Ascultare:* împlinire de ăa rugăciune. Exaucement. — *Ascultare:* fr-sârcinări, trebî la quare se chiamă în cenovii călugării. Obédience. *Datū de ascultare:* saū, *Ascultătoriū:* aquella quare este datū unū bătrînu spre a 'i servi în casă, saū quare s'a trimissū cu ăa affacere d'alle cenoviului afară. Obédien-cier.

Ascultătoriă. *s. f.* Locū de unde pôte quineva asculta saū auđi fără a fi vedutū. Écoute.

Ascultătoriū-óriă. *s.* Aquella quare ascultă fără a vorbi. Écoutant-e. Quellū que pune urechia și ascultă vorbe oprite a eseci. Écouteur. — *Adi: ascultătoriū:* priimitoriū de consiliū și suppassū. Veđi docilū. *Ascultătoriū.* suppassū, plecatū; flexibilū. Obéissant-e.

Ascundere. *v. s.* A ascunde, a piti, a pitula, a face sâ nu se mai vedă queva. Cacher. *Fig: Ași ascunde marșa:* ași ascunde planurile, proiectele. Cacher sa marche. *Ascunsū-ă. sup: și adi: fig: aquesta este ăa comoră ascunsă:* este plinū de virtuđi, înzestratū de talente pe quare nu le aréttă. C'est un trésor caché. *A se ascunde în gaură:* se dice de vînatū. S'enclotir. *A se Ascunde sub pămîntū, în pămîntū saū dupe pămîntū:* Se terrer. — *A se ascunde dupe brade, dupe gloduri:* Se dice de potîrnichî. Se motter. *A ascunde unū lucru între mai multe:* Enfouir. *Fig: Să nu ascundă quineva talentulū seū:* Il ne faut pas enfouir son talent.

Ascundere. *s. f.* Fapta de a ascunde, d'a se ascunde. Action de cacher, de se cacher, de s'enclotir, d'enfouir. Enfouissement. — *Ascunderea unei stelle:* întunecarea

ei quândū se află în dreptul lunei. Occultation.

Ascunđetóriă. *s. f.* Locū secretū, ascunsū spre a ascunde întrînsulū queva. Cache. *Ascunđetóriă mică:* Cache. *Ascunđetóriă:* colțū ascunsū, mai puđinū vedutū. Recoin. *Fig: fam: Ascunđetoriile inimă, consciinței:* quea que are inima, consciința mai ascunsū. Les recoins du coeur, de la conscience.

Ascunsū-ă. *sup:* Pititū, neveđutū. Caché-e. *Ascunsū în pădure:* Enforesté-e. *Pe ascunsū: loc: adv:* în secretū, într'unū chipū acoperitū. Couvertement.

Ascutiře. *v. s.* A ascuți, a face ăa armă, ăa unéltă de ferū saū de lemnū sâ taiă, sâ înțepe. Aiguiser. — *a Ascuti:* a da la tocilă. Affiler.

Ascutișū, *s. etr.* veđi tăișū.

Ascutióriū. *s. m.* Quare ascute. Affiler.

Ascutițū-ă. *sup:* Tăiosū, înțepătoriū. Aigu-ă, Pointu-e. *t. de grm: Accentū ascutițū:* Accentū de la drépta spre stînga. Accent aigu. *t. de geom: Unghiū ascutițū:* Angle Aigu. — *t. de bot: foă ascutițe:* frunze ascuțițe la vîrfū, Feuilles aiguës. *sus: Ascutițū:* Veđi tăișū.

Ascutițură, Ascutiře. *s. f.* Fapta d'a ascuți. Aiguisement.

Aședare. *v. s.* A aședa, a pune, a întocmi cu rânduellă, în rânduellă. Veđi coordonare. *A aședa în clasă:* a pune, a regula queva dupe clasă. Enclasser. *A aședa:* a înțepe; a statornici. Établir. *A aședa în postū:* a pune în funcțiune, a da postū. Poster. *A aședa la postū:* a pune la postū, la locul de gardă. Poster. *A aședa în lăđi:* Encaisser. *A aședa mobilile într'ăa cameră:* Emménager. *A aședa:* a pune sâ ședă pe queva. Asseoir, Poser. *A aședa cu cerimoniă.* Veđi Instalare. *A aședa:* a situa. Veđi situare. *A se aședa la mésză:* a se pune la mésză

- sa de mâncare. Se mettre à table, S'atabler. Aședatū-â. *sup*: — *adi*: linistitū, mărețiu. Posé-e.
- Aședemintū.** Veđi stabilimentū.
- Asfaltū.** *s. etr*: Duhotū, smólă, păcură gróssă que se găssece pe d'assupra unorū lacurī. Asphalte.
- Asfixiâ.** *s. f. t. de med*: Leșinū în quare vîna nu mai batte și omulū nu resufflă. Asphyxie.
- Asfixiare.** *v. s.* A asfixia, a omorî, a muri prin asfixiâ, prin înecare cu unū gazū, pre cumū gazulū mângalulū, etc: Asfixier.
- Asfodelū.** *s. m. t. de bot*: Aișorū. Uă plantă. Asphodèle.
- Așia, Așa.** *adv*: Da, asfeliū. Oui, Si. — Asfeliū, cu chipulū aquesta. Ainsi. *Așia și cu quelle-l-alte*: Ainsi des autres choses. *Așia dar*: conj: prin urmare. Ainsi donc; Ainsi; donc. *Așia pre cumū...* Ainsi que... *Voi dăceți nu, eă dăcū quă așia*: Vous dites que non, et je dis que si.
- Asiaticamente, Asiaticesce.** *adv*: Cu chipū, cu manieră qua în Asia; barbarū, barbaricesce, Asiaticement.
- Asiaticū-â.** *adi*: Que-ă que este saū ține orī se raportă la Asia. Asiaticque.
- Asie.** *s. f.* Asia, continentulū quellū mai din anticitate cunoscutū din quelle cincī alle globulū. Asie.
- Asilū.** *s. etr.* Locū de scăpare, de mîntuire de uă persecuțiune, de uă pedépsă meritată, etc: *fig*: Ajutorū, protecțiune. Se dăce și de persóne și de lucrurī. *Voi sunteți asilulū meū; Justitia tribunalelorū este asilulū nenorocițilorū*: Vous êtes mon asyle; la justice des tribunaux est l'asyle de malheureux. — Localū, locuință. *Aici este asilulū virtutū, innocentū, păcū.* — Ce lieu est l'asyle de la vertue, de l'innocence, de la paix. Asilū — Refugiū (însem:) quândū quineva are frică de uă primejdiă, caută
- Asilū, iar quândū este atacatū de dînsa caută Refugiū. de ex; unū portū este în totū timpulū unū Asilū, dar în timpū de furtunī este unū Refugiū.
- Asimetriâ.** *s. f.* Nesimetriâ, neproportiune, lipsă de simetriâ. Asymétrie.
- Asimtotâ.** *s. f. t. de geom*: Linie dréptă quare prelungită nemărginitū se apropiă necontenitū de uă alta strîmbă fără a puté să o taiă vre uă dată. Asymtote.
- Asimtoticū-â.** *adi*: Quare se raportă la Asimtotă. Asimtotique.
- Asinū.** *s. m.* Magarū: unū animalū. Asine.
- Aspectū.** *s. etr.* Vederea, privirea unū lucru; chipulū cu quare se înfăcișasă. Aspect. *A considera unū obiectū sub tóte aspectele selle*: alū lua în considerațiune în tóte chipurile, sub tóte rapórtete. Considerer un objet sous tous ses aspects. *Fig: Aquéstă întreprindere se presintă sub unū tristū aspectū*: Se pare quă nu va reuși. Cette entreprise se présente sous un fâcheux aspect.
- Aspidă.** *s. f.* Uă insectă veninosă. Aspic. *Fig: uă aspidă; uă limbă de aspidă*: persónă fórte cicălitóriă, rea; uă gură clevetitóriă. Un aspic, une langue d'aspic.
- Aspirantū-â.** *adi: t. de idraul*: Sorbitorū, sugătorū. Aspirant-e.
- Aspirantū.** *s.* Quare aspiră, quare speră, voiesce, doresce, pretinde la unū que: funcțiune, demnitate, etc. Aspirant.
- Aspirare.** *v. s.* A aspira, a dori, a voi, a pretinde unū lucru, uă funcțiune, demnitate, etc: — A sorbi aerulū în plămîni; a se sorbi apa lăssândū golū, — Aspirer.
- Aspirațiune, Aspirațiă, Aspirare.** *s. f.* Fapta d'a aspira; resufflare, tragerea aerulū în plămîni. Ore quare mișcări alle suffletulū către Dumneđeū. Aspiration.

- Asprime.** *s. f.* Însușirea lucrurilor aspre, calitatea de a fi aspru. — Iuțellă, reutate, strășnicia, neblindeția. *Âpreté.* **Asprime:** necioplire, impoliteția; iuțime. *Rudesse:* — **Asprime:** strășnicia; chinuire a corpului său a spiritului que și face quineva. *Austérité.* **Cu asprime:** *loc: adv:* cu strășnicia, într'un chip aspru, reu, iute, nemilosu. *Austérement, Âprement, Rude-ment, Durement.*
- Asprire.** *v. s.* A face aspru; a se iuți. *Fig:* a se sburli, a se sborși, a se necâji.
- Aspru-â.** *adi:* Quare nu este nedu, dulce la pipăitu. — Ștrașnicu, iute, fără blindeția. *Âpre, Austère, Dur-e.* — **Aspru:** *adv:* cu chipu reu, cu manieră neimblindită, iute strășnicu, *Austé-ment, Âprement, Durement.*
- Assaltare.** *v. s.* A assalta, a năvăli, a da năvală, a face assaltu. *Assaillir.*
- Assaltatoriu.** *s.* Quare assaltă, dă năvală, quare năvălesce, isbesce. *Assaillant.*
- Assaltu.** *s. etr:* Năvălire, isbire grabnică și cu putere. *Assaut.*
- Assassinant-â.** *adi:* Forte supe- rătoriu, nesufferitu. *Assassinant-e.*
- Assassinare.** *v. s.* A assassina, a u- cide, a omori. *Assassiner.*
- Assassinatü.** *s. etr.* Assassinare, o- moru, ucidere. *Assassinat.*
- Assassinu.** *s. m.* ucigașu, omorito- riu; quare omora tâlxăresce în secretu pe quineva. *Assassin.* *Adi:* *ochi assassini:* ochi quare rânescu. *Des yeux assassins.*
- Assecurantü.** *s. m.* Assigurătoriu; aquella quare pentru uă sumă de bani asigură corăbiu, mărfuri, ca- se. etc. *Assureur.*
- Assecuțiune, Assecuția.** *s. f.* Câ- stigarea, dobîndirea unui venitü pe viață. *Assécution.*
- Assemblagiu.** *s. etr:* Unire, adunare, împreunare de mai multe lucruri sau persoane. *Assemblage.*
- Assemblare.** *v. s.* A assembla, a aduna, a uni, a chema în adu- nare. *Assembler.*
- Asemenare.** *v. s.* A asemena a face să semene; a assimila, a po- trivi, a complana, a face să fiă de uă potrivă. *Assimiler.*
- Asemenare.** *s. f.* Potrivire, com- planare. *Veți Assimilațiune.*
- Asemenea.** *adv:* Totu așa, cu a- quellași chipu, cu aqueași mesu- ră, de uă potrivă. *Aussi, Pareil- lement.*
- Asemnare.** *v. s.* A asemna, *veți* *assinnare.*
- Asemnătü.** *s.* *Veți* *assignatü.*
- Assentimentü.** **Assimțemintü.** *s. etr:* Priimire, acordare, învoire, mulțumire; mulțumirea que se dă pe uă otărnicia, pe uă otărire. *Assentiment.*
- Assemuire.** *v. s.* A assemui. *Veți* *semuire.*
- Assertiune, Assertia.** *s. f.* propo- sițiune que pune quineva înainte și pe quare o sprijine qua adeve- rată. *Assertion.*
- Asservire.** *v. s.* A asservi, a robi, a duce la robia, la servire, la servi- tudine pe quineva. *Asservir.*
- Asservismentü.** *s. etr.* Asservire, robire. *Asservissement.*
- Assevissantü-â.** *adi:* Quare as- serve; robitoriu, supunătoriu. Se dice de lucruri. *Asservissant-e.*
- Assessorü.** *s. m.* Supleantü, aquel- la quare este adăogatü la uă ju- decătoria qua să împlinescă în împregiurări lipsa unui Membru. *Assesseur.*
- Assiduiement.** *adv:* Cu assiduitate, cu stăruință, cu rîvnă, fără pre- getü. *Assidument.*
- Assiduitate.** *s. f.* Stăruință, nepre- getare, exactitate d'a ne afla la loculü unde datoria ne chiamă. *Assiduité.*

Assignabilă-ă. *adi:* Assignabilă, Veđi Assignabilă.

Assignare. Veđi Assignare.

Assignatū. *s. m.* Assignațiă, Assemnatū, bani de hîrtiă; nisque hîrtii imprimare quare circulă în locū de bani. Assignat.

Assigurantū. *s. m.* Veđi Assecurantū.

Assiguranțiă. *s. f.* Siguranțiă, încredințare; încredere; înscrisū prin quare se asigură despăgubirea a ôre-quare obiecte întîmplîndu-se a se perde saū a se strica. Assurance. *Camera de asigurantie;* compania, asociațiunea quare face siguranțele maritime, etc: Chambre des assurances.

Assigare. *v. s.* A assigura a pune la locū feritū, la pozițiune sigură unū obiectū, unū individū, ũă stare, etc: — a *Assigura:* a încredința pe quine-va, a i garanta despre que-va prin înscrisū saū altū međilocū. — *A assigura, A se assigura:* a lua mesuri spre a nu avé lipsă de queva — *A assigura:* a adeveri, a încredința despre veritatea unū lucru. Assurer. *A assigura equipagiulū unū bastimentū:* a garanta pentru despăgubirea equipagiulū unei corăbii la întîmplare d'a se perde. Assurer le capitaine et l'équipage d'un bâtiment.

Assigare. *s. f.* Fapta d'a assigura. Action d'assurer; Assurance.

Assigurantū-ă. *sup: și adi:* Căputū, îngrijitū cu quelle necessariū în casă, în călătoriă, etc: Assuré-e. *s. m.* Persóna quare pentru uă sumă de bani și a asiguratū despăgubirea corăbii, mărfii, casii, etc. Assuré.

Assimilare. *v. s.* A assimila, a assemăna, a face sâ fiă assemenea, sâ ieă aqueiași formă, aqueiași natură. Assimiler.

Assimilațiune, Assimilațiă, Assimilare. *s. f.* Assemenare, potri-

vire assemenea, fapta d'a assimila. Assimilation.

Assinnare. *v. s.* A assinna, a assigna, a assemna, a determina, a defige, a otărî, a soroci. — A otărî fondurile necessariū pentru plata unei datorii, unū venitū, etc: Assigner.

Assinnabilū. *adi:* Assignabilū, quare pôte fi assinnatū, determinatū, otărîtū, sorocitū. Assignable.

Assimulare. *v. s.* A assimula, a se preface, a se arettaquă simte que a que nū simte; a se aretta que a que nū este. Simuler.

Assimilațiune, Assimilațiă Assimulare. *s. f.* Fapta d'a assimula; prefăcatură, obiecțiune vagă, pricinuire în deșertū. Assimilation.

Assistanțiă. *s. f.* Aflare, stare de față a unū funcționarū la ũă lucrare, a unei persóne la ũă ceremoniă. Ajutoriu, ajutorințiă. Assistance.

Assistantū-ă. *adi: și sus:* Aquella quare stă, se află față la queva. *s.* Ajutoriu, quare este pe lîngă ũă persónă eclesiastică în officulū sacru, saū în suita ei. Assistent-e.

Assistare. *v. s.* A assista, a fi, a sta de față. — A ajuta, a da ajutorū, Assister.

Assistinte. *adv.* De față, presinte.

Associare. *v. s.* A associa, a asocia, a uni, a împreuna; *a se associa,* a se uni, a se însoçi, a se întovăroși cu quine-va. Associer, s'—.

Asociațiune, Asociațiă, Asociare. *s. f.* Însoçire, companiă, întovăroșire; societate, tovăroșiă negociantă. Association.

Asociatū-ă. *sup: și adi:* Întovăroșitū, unitū. Asocié-e. *Membri asociatū* saū numai *Asociațiū:* membrii asociați pentru ũă întreprindere, ũă lucrare ôre-quare. Membres associés. *Cutare negociantū și asociatū se,* și mai obicinutū *Cutare și compania:* cutare cu

tovaroșii. Un lel negociant et ses Associés; Un tel et compagnie.

Assomțiune, Assomțiâ. *s. f.* Și Assumțiune. Adormirea Maicii Domnului. *t. de log:* a dăoa propozițiune a unui silogismă. Assomption.

Assonanță. *s. f.* Assemenare nepotrivită, nepotrivirea sunetului la finitulă diceriloră. Assonance.

Assonantă-â. *adi:* Quare dă assonanțe; nepotrivită la sunet. Assonant-e.

Assorbire. Veđi Absorbire.

Assortimentă. *s. etr.* Colecțiune de mai multe obiecte de a queiași natură, quare aū óre quare assemenare, quare se potrivescū óre cumū între elle. Quantitatea unoră mărfuri de aquelași felu. Assortiment. *Assortimentă de color:* colecțiune, adunare de tóte vepselle necessarii unui zugravă. Assortiment de couleurs.

Assucire. *v. s.* A assuci, a învîrți, a încolăci, a încovoia.

Assudare. *v. s.* a assudă, anăduși; a curge sudoră, nădușellă; a trece prin porii unui corpă nădușellă. Transsuder, Suer. *Fig:* a osteni, a pune mare silință spre a sevărși ună lucră.

Assudare. *s. f.* Fapta d'a assuda, d'a năduși. Transsudation, Exsudation. *Fig: assudăr.* *pr:* ostenelle, silințe mari. Sueurs.

Assudătoriă-óriă. *adi:* Quare casă assudare. Veđi sudorifică.

Assufflare. *v. s.* A assuffla, a spulbera, a vîntura.

Assugere. *v. s.* A assuge, a începe a suge.

Assulfurare. *v. s.* A assulfura, a depucioșă, a extrage pucioșă.

Assumuțare. *v. s.* A assumuța, a înțărîta, a ațîța. Se dice de căine quândă quineva voesce a 'lă revolta assupra cuiă saū quândă vă a 'lă înfuria, a 'lă aprinde pentru queva.

Assupra. *prp:* Pe, pre, peste, preste. Sur. *D'assupra:* sussă, pe partea quare stă, quare este sussă. Dessus. *Pe d'assupra:* loc: adv: Par dessus, Au dessus. *D'assupra colo. loc: adv:* pe aquellă lucră sussă. Là dessus. *Pe d'assupra. loc: adv:* în trecătă. Superficielement.

Assuprime. *s. f.* Înșușirea, qualitatea de a fi assupritoriă.

Assuprire. *v. s.* A assupri, a apăsă, a nedreptăți; a cere de la quei slabă quea que nu potă da saū împlini; a pune altuă greutăți, sarcină nedrepte, assupritorie. Opprimer.

Assuprire. *s. f.* Fapta d'a assupri d'a nedreptăți; jafă, mîncătoriă în administrațiune, în judecatoriă; sarcină nedreptă, apăsare din partea quelloră mari către quei mică. Oppression, -Concussion.

Assupritoriă. *s. m.* Aquella quare assupresce, quare nedreptătesce, quare apassă pe quei mai slabă, pe quei mai mică. Oppresseur. Mîncătoriă, jăfuitoriă, quare prin puterea que are nedreptătesce, jăfuesce, apassă, assupresce pe alții. Concussionnaire.

Assurdellă, Assurdire. *s. f.* Fapta d'a assurđi, d'a pierde auziulă; effectulă assurđirii, deffectulă d'a fi surdă. Action d'Essourder.

Assurdire. *v. s.* A assurđi, a deveni surdă, a perde auziulă. Essourder, Devenir sourd.

Assurditoriă-â. *adi:* Se dice Sgomotulă que se face și quare împiedecă auziulă, luarea aminte.

Astă. *adi:* Veđi Aquestă.

Astă-đi, și Ađi. *adv:* În đioa asta, de acumă; acumă. Aujourd'hui.

Astărire. *v. s.* A astări, a pune astară pe uă haină, a o căpuși cu astară.

Astară. *s. etr:* Căpușellă de pînză que se pune pe dossulă unei haine.

Asteniă. *s. f.* Lipsă de putere, ne-

- putință în corp, slăbiciune în mușchi. Asthénie.
- Asterometru.** *s. etr.*: Instrumentul de calculat resăritul și appusul sôrelui, sau altei stelle. Astéromètre, Astéromètre.
- Asterisc.** *s. etr.*: Steluță, semn în formă de sté. (*) Astérisque.
- Asterism.** *s. etr.*: Constelația, ă grupă de mai multe stelle. Astérisme.
- Astmatică-ă.** *adi.*: Quare are astmă, stenosă, năduf, ă maladiă nervosă caracterisată printr'ă mare greutate d'a resuflă. Asthmatique.
- Astm.** *s. etr.*: Stenosă. năduf, mare neînlesnire la resuflare. Asthme.
- Astragal.** *s. m. t. de arh.*: Brîu, rondă quare încongiôră căpetiulul de sussă all'unei colône. *t. de anat.*: Arșicul glesnelor. — *t. de bot.*: un fel de plantă. Astragale.
- Astrală-ă.** *adi.*: Sfelariu, quare se cuvine sau se reduce la Aste, la stelle. Astral-e.
- Astriețiune, Astrieția.** *s. f.*: Strîngere; stîfosire. Astriktion.
- Astridă.** *s. f.*: Și Astrea. Dea dreptății. *t. de ist. nat.*: polipieriu pietros, un fel de caracatiță a cărui suprafață este prerată de stelle. Astrée-, Astroide.
- Astringentă-ă.** *adi. t. de med.*: Strîngătoriu; stîfos. Astringent-e.
- Astrolab.** *s. etr.*: Instrumentul spre a mesura stellele și a cunôsce latitudinea unde quineva se află. Astrolabe.
- Astrologia.** *s. f.*: Arta himerică de a cunôsce venitoriu dupe stelle. Astrologie.
- Astrologică-ă.** *adi.*: Quare este sau se cuvine Astrologiei. Astrologique.
- Astrolog.** *s. m.*: Aquella quare profesă Astrologia. Astrologie.
- Astromanciă.** *s. f.*: Devinăția, predicțiune depe stelle. Astromancie.
- Astronomie.** *s. f.*: Știința cursului, mărimei, și a pozițiunei stellelor. Astronomie.
- Astronomicese, Astronomicamente.** *adv.*: Cu chipul, cu maneră astronomică, qna un astronomic. Astronomiquement.
- Astronomică-ă.** *adi.*: De astronomia, all' astronomiei. Quare ține de astronomia. Astronomique.
- Astronom.** *s. m.*: Quare cunôsce Astronomia. Astronomie.
- Astroscop.** *s. etr.*: Ochian de observat stellele. Astroscopie.
- Astru.** *s. etr.*: Sté. Aste.
- Astu.** Veđi aqest.
- Astă-feliu.** sau mai obicînuit, **Asfelu.** *adv.*: În chipul, cu chipul aqesta. De la sorte, Tellement. *Asfelu. conj.*: așa. Ains. *Asfelu în quăt.*... De maniere que, de sorte que, en sorte que. *Asfelu*: assemenea. Tel-le. *Asfelu*: quăt de mult, până într'ăta. Si. *Voî sciți asfelu de bine.* Vous savez si bien. *Vîntul este asfelu de tare în quăt rupe arburi.* Le vent est si grand qu'ils rompt les arbres.
- Astupare.** *v. s.*: A astupa, a pune dopă astupuș; a închide; a acoperi. Boucher. *Fig. fam.*: *Aquéstă sumă este dcostul de bună spre a astupa ă gaură*: este destul de mare spre a plăti ă datoră, a întîmpina ă trebuință. Cette somme est assez grande pour boucher un trou. *A astupa*: a opri, a împedca curgerea unu liquid. *Étancher. A astupa cu călți*: Étouper. — *A astupa cu dopă*: Tamponner. *A astupa crăpături*: precum quelle de la uși, ferestre. etc. *Calfeutrer. A astupa ă țevă, ună canală.* Engorger. — *A astupa găuri la ă corabiă.* Calfater.
- Astupare.** *s. f.*: Astupătură, fapta d'a astupa, d'a pune dopă; d'a opri, d'a închide; d'a opri cu dopă, cu călți găuri, crăpături. etc. Action de boucher; étanchement; action de tamponner; calfeutrage; cal-

- fatage. — *Astupare de sine a unei feci, a unei curgeri.* Engorgement.
- Astupătură.** *s.f.* Veđi Astupare.
- Astupușu.** *s. etr.* Dopu de lemnu, mototolu de carpe, cocoloșu de hirtia cu quare se astupă queva. Tampon, Etoupillon.
- Astuția.** *s.f.* Fineția cu reutate, vicleşugă, încelâciune. Astuce.
- Astuțiosu-ósă.** *adi:* Quare are astuția, fineța, vicleşugă; viclenu. Astucieux-se.
- Atacabilu.** Veđi Attacabilu.
- Atacu.** Veđi atacu.
- Ataraxia.** *s.f. t. de fil:* Odihna, liniștea, neturburarea sufletulu. Ataraxie.
- Atare.** *adi:* Cutare, așia feliu de (omă).
- Atātu.** *adi:* Tant. *adv:* — Tant, și. *Atātu și Atātu:* Tant et tant. *Prov. quātu face, atātu plătesce:* quātu merită, atātu i se dă. Tant tenu, tant payé. *Atātu mă bine:* Tant mieux. *Atātu mă reu:* Tant pis. *Atātu se scie quă...* Tanta y que... *Atātu quātu:* Tant que. *Atātu a-sfeliu.* *Vintulu este atātu de tare în quātu rupe toți arburii.* Le vent est si grand qu'il rompt tous les arbres. *Atātu de multu, Atātu de tare în quatū...* Si bien que... *Atātu.* Autant. *Cu atātu mă bine, cu atātu mă puțin.* D'autant mieux, d'autant moins.
- Ataxiă.** *s.f. t. de med:* Totu feliulu de nerânduella, de neregulare, de abusu în cursulu unei maladii. Ataxie.
- Ataxicu-ă.** *adi: t. de med:* Quare are înclinare cu Ataxia, quare se raportă la Ataxiă. Ataxique.
- Ateismu.** *s. etr.* Doctrina, părerea Ateiloru. Athéisme.
- Ateistū.** *s.m.* Veđi Ateu.
- Ateliă.** *s.f.* Oficină, lucrătoriu, sală, cameră în quare lucrăsă maestrui, Artistii de ori que industriă. Atelier.
- Ateneu.** *s. etr. t. de antic.* Locu publicu la Romanii unde retorii și poeții citea scrierile lorū și unde dă lecțiuni quei que învețaū pe alți artele frumoșe. — Stabilimentu unde se adunū învețații qua să facă cursuri și să citescă. Athénée.
- Atermomentu.** *s. etr. t. de comer:* Concordatu, învoella unui debitoriu cu creditorii sei quare'i dău soroce spre a se plăti saū quarii adessea îi ertă uă parte din datorii. Atermoiement.
- Ateu.** *s.m.* Quare nu crede în Dumneđu. *Adi:* fără dumneđu, Athée.
- Ațiă, Ață.** *s.f.* tortu resucitu, sforicică. Tortis. Ațiă: frū de inu, de cânipă, de mătăsă, etc: veđi frū. Ațiă: tortu, sforă gróssă. Chégros.
- Atindere.** *v.s.* A atinde, a așinti luarea aminte.
- Atingătoriu-oriă.** *Adi:* Quare atinge, miscă inima, quare móiă, aplcă, înduplecă către milă. Touchant-e. *Atingătoriu:* quare atinge, quare mușcă, întepă prin vorbe. Fiquant-e.
- Atingere.** *v.s.* A atinge, a ajunge, a lovi queva din depărtare; a atinge queva pe departe; atteindre. *a atinge inima:* a o mișca. Toucher. *A atinge:* a lovi. Toquer. *A atinge:* a pune mâna pe queva, la queva. Toucher. *A atinge:* a se atinge de vre uă atribuțiune, de vre uă îndatorire a cui-va. Concerner.
- Atingere.** *s.f.* Fapta d'a atinge; lovire, isbire. Atteinte. *Atingere:* pipăire. Attouchement. *t. de mat:* *Puntulu de atingere:* puntulu unde uă liniă dréptă atinge uă altă curbă; saū unde dūoe curbe se atingū, să tăia. Point d'attouchement. Atingere de dūoe corpuri. Veđi contactu.
- Așintire, adșintire.** *v.s.* A așinti, a lua la șintă, la catare. Mirer. Fixer. *A așinti:* a aspira, a năzui la unu que, spre que-va: la

uă demnitate, etc: Aspirer, Mirer.

Așișare. *v. s.* A așișă, a întărîta, a rescuța, a aprinde la rescuțare, la revoltă. Soulever. *A așișă:* a aprinde focul, a întărîta pasiunile, etc: veđi excitare. *A așișă:* a întoși, a întărîta, a aduce pe qui-neva de a face queva. Inciter. *A așișă:* a îmboldi, a sumuța. Veđi Instigare. (Se conj: qua lăudare.)

Așișare. *s. f.* Fapta d'a așișă, d'a excita, d'a incita, d'a instiga. Veđi excitațiune, incitațiune, instigațiune.

Așișătoriu-óriă. *adi: și sus:* Quare așișă, excită, incită. veđi excita-tor, incitator, instigator.

Atirdissire. *v. s.* A atirdissi, a urca preglu unu lucră în licațiă. Enchérir.

Atirdissire, Atirdissellă. *s. f.* Fap-ta d'a atirdissi, d'a scumpi, d'a urca preglu unu obiectu în lica-tiă. Enchérissement.

Atirdissitoru. *s. m.* Aquella quare atirdissesse. Enchérisseur.

Atirna. *v. s.* A atirna, a spînzura în aeru, la vîntu. Pendiller. *A atirna:* a depinde, a fi subordinatū altuă. Veđi depindere. *A atirna:* a agăta, a spînzura de queva. Apprendre. *A se atirna:* a se agăta. Rattacher. — *A atirna:* a timporisa, a lăssa lucrulū începutu, a se da leni, a selenevi; a zebăvi.

Atirna. *s. f.* Fapta d'a atirna, de a depinde de altul. Veđi depin-dință. *Atirna:* zebăvire, amînare. Veđi suspensiune.

Atlantă. *s. f. t. de arh:* Figură de omū quare ține locu de colônă spre a sprijini queva la uă zidire. Se ăice și Cariatidă. Atlante.

Atlanticu-ă. *adi: Marrea, oceanulū atlanticu:* unul din oceanele quel-le mari spre appussu de Europa și Africa. La mer Atlantique. *Formatu Atlanticu:* formatu din cōla întregă. Format atlantique.

Atlasu. *s. etr.* Veđi Satinū.

Atlasu. *s. etr.* Colecțiune de harte geografice. Atlas.

Atlasuire. *v. s.* A atlasui. Veđi sa-tinare.

Atletică. *s. f.* Ū parte a gimnasti-cii antice; — Arta atletiloru. Athlétique.

Atleticu-ă. *adi:* Que se ține de at-leți. — *Fig:* virtosu, țepenu. Athlétique.

Atletu. *s. m.* Aquella quare se lup-ta în jocurile solemne alle greciei vechi. — *Fig.* Omū tare, vînosu, țepenu și deprinsu în exercitiuri gimnastice. Athlète. *Fig: Atletu credințu:* martiri, mucenicu. Les Athlètes de la foi.

Atlotetu. *s. m.* Aquella quare pre-sida în jocurile gimnastice la quei anticu și îngrija de paza legiloru aqestorū jocuri. Athlète.

Atmosferă. *s. f.* Totu aerulū quare încongioră, înveluie pămîntulū. Atmosphère.

Atmosfericu-ă. *adi:* Quare ține de atmosferă, se află în atmosferă. Atmosphérique.

Atoate. Veđi Atôte.

Atomistū. *s. m.* Partisanu învătăru-rii despre Atome. Atomiste.

Atomu. *s. etr:* Moleculă, corpū, păr-ticică forțe mică que nu se mai pôte împărți cu quare se compunū corpurile; pulbere, prafu subțire que jocă în aeru și quare se ve-de cându uă rază a sōrelui pre-trunde într'unu locu întunecosu. — *Fig.* Micșorime forțe însemnată a unorū corpuru comparandule cu altele forțe mari, sau cu spatiulū unde se află. *Atome. Omenū suntū nisque atome pe globu:* suntū nisque corpuru forțe mici pre pămîntu. Les hommes sont des atomes sur le globe.

Atoniă. *s. f. t. de med.* Slăbirea orga-nelorū corpului, și mai cu sēmă - a nevrelorū, a mușchilorū. Atonie.

Atonicū-â. *adi: t. de med:* Quare rezultă din Atoniă. Atonique.

Atóte-vedetoriū. *s. m.* Epitetū datū lui Dumneșeu qua quellū-que vede tóte.

Atotū-puterniciă. *s. f.* Puterea quea mare a lui Dumneșeu. Toute-puissance.

Atotū-puternicū. *adi: și sus:* Se dice numai pentru Dumneșeu qua quellū-que póte tóte. Tout-puissant.

Atotū-sciitoriu. *s. m.* Se dice despre Dumneșeu qua quellū-que scie tóte.

Atotū-vedetoriū. Veđi Atóte-vedetoriū.

Atroce. *adi:* Crudū, cumplitū, fierosū, barbarū. Atroce. *Durere atroce:* durere mare, petrunđetóriă. Douleur atroce.

Atrocitate. *s. f.* Cruđime, fieroșiă, barbariă, ferocitate. — Mărime îngrozitóriă, peste măsură. Atrocité.

Atrofiă. *s. f. t. de med:* Slăbire peste măsură a corpului său a unei părți a corpului. Atrophie.

Atrofiatū-â. *adi:* Slăbitū peste-mesură. Atrophié-e.

Attacabilū-â. *adi:* De atacatū, de lovitū, de isbitū, que se póte ataca, lovi. Attaquable.

Attacantū. *s. m.* Assaltatoriu, năvălitoriu, isbitoriu. Attaquant. *Attacantū fură respinși:* inemicii năvălitori fură înfrinți. Les Attaquants furent repoussés.

Attacare. *v. s.* A ataca, a lovi, a isbi, a începe lupta. — *Fig:* A atinge onórea, a insulta, a provoca. Attaquer: *fig.* A ataca *viciurile, abusurile:* a le critica, a le isbi, a le sdrobi. Attaquer les vices, les abus. A ataca *ună maladiă:* a o nemeri și a o lovi în rădăcină. Attaquer une maladie. — A Attaca *ună actū:* a'l critica și a nu'i recunósce valabilitatea, tária. Attaquer un Acte. *Aquestă scriere*

attacă religiunea: o atinge, se atinge de dinsa, de sântenia ei. Cet ouvrage attaque la religion. — *Rugina atacă ferulū:* ilū mănincă. La rouille attaque le fer. (Se conj: qua lăudare, călcare.)

Attacătoriu-óriă. *s.* Veđi atacantū. *Attacătoriu cu injellă.* Veđi virulentū.

Attacū. *s. etr:* Începutul de luptă, isbire, assaltū. *Fig:* Atingere, insultă, provocațiune; atacū, lovire iute de vre ũă maladiă. Attaque.

Attașamentū. *s. etr.* Înclinare, legătură simtimentală către quineva, saū de queva. — Aplicațiune, simlînță mare. Attachement.

Attașare. *v. s.* A attașa, a lipi, a prinde, a se prinde, a se lega prin simțimente de quine-va. A lua, a apropia lîngă sine pe quineva pentru serviciū, pentru ũă funcțiune. A se attașa: a se lega, a se apropia de quine-va în recunoscînță pentru queva. Attacher, s'attacher. (Se conj: qua lucrare.)

Attelagiū. *s. etr:* Căii saū alte animale que se înhamă saū se injugă la ũă trăsсурă. Attelage.

Attelare. *v. s.* A attela, a înhăma, a injuga la ũă trăsсурă, Atteler. (se conj: qua lucrare.)

Attentare. *v. s.* A atenta, a face ũă încercare criminală, de omorū. Attenter. (Se conj: qua lucrare.) *A atenta viēta cuiva, a atenta onórea unei femei:* a căuta, a cerca să iea viēta cuiva, să atace, să strice onórea unei femei. Attenter à la vie de quelqu'un, à l'honneur d'une femme.

Attentatoriū-â. *adi:* Quare attentésă, quare aduce attentatū. Se dice de lucruri. Attentatoire. *Mesură attentatoriă proprietății:* măsură quare attentésă, atacă proprietatea. Mesure attentatoire à la propriété.

Attentatū. *s. etr.* Întreprindere, încercare criminală, de omorū; cri-

mă capitală *Attentat*. *Attentatū contra libertății publice*: lovire, atacū în contra libertății publice. *Attentat contre la liberté publique*.

Atențiativū, Attentivū-â. *adi*: Băgătoriu de sémă, luătoriu aminte; priveghitoriu, observatoriu asupra unu lucru. *A pune ũă urechiă Atențiativă*: a asculta cu băgare de sémă, cu atențiune. Prêter une oreille attentive. *A fi atențiativū la lucrulū seū*: a fi cu băgare de sémă la ũă lucrare, la unū lucru allū seū. Etre attentif à son ouvrage.

Atenționatū-â. *adi*: Quare are atențiune, băgare de sémă, quare este gata a servi. *Attentionné-e*.

Atențiune, Attențiă. *s. f.* Mare băgare de sémă, luare aminte. *Attention*. *Are pentru mine Atențiuni nemărginite*: se silește forțe multū amī servi, a mē indatora. Il a pour moi des attentions infinies.

Atteragiū, Așermagiū. *s. etr. t. de mar*: Ajungere la șermū, apropiere de uscatū; plutire aprôpe de uscatū. *Atterage*.

Attestare. *v. s.* A atesta, a mărturisi, a încredința, a adeveri, a dovedi prin graū saū prin scrisū. *Attester*. *Lacrămile Attestă căința se*: dovedescū remustrarea, remușcarea, căința. Les larmes attestent son repentir.

Attestațiune, Attestațiă, Attestare. *s. f.* Fapta d'a atesta; încredințare, dovedă, mărturiă scrisă. *Attestation*.

Attestatū. *s. etr.* Certificatū, testimoniū, mărturiă scrisă. *Attestation*.

Attică. *s. f. t. de arh.* Catū micū d'asupra cornișului de sussū allū unei case, allū unei zidiri. *Attique*.

Atticesce, Atticamente. *adv.* Infeliulū, în dialectulū Atticiū. *Attiquement*.

Atticismū. *s. etr.* Delicatețā la vor-

bire, finețā la gustū precumū aveau Attenieniū. *Atticisme*.

Atticistū. *s. m.* Scriitoriu grecū quare a imitatū stilulū scriitorilorū Attici. *Atticiste*.

Atticiū-â. *adi*: *t. de arh.* Atticescū; quare are relațiune cu maniera și cu gustulū Atteneilorū anticī. *Attique*.

Attidă, Attitudine. *s. f.* Pozițiunea, ținătura corpului, chipulū cu quare și ține quineva corpulū. *Attitude*.

Attraționariū. *adi*: *s.* Partisanū allū sistemei de attrațiune. *Attractionnaire*.

Attrațiune, Attrațiă, Attrațere. *s. f.* Fapta attragerii; puterea necunoscută quare atrage corpurile terestre și ceresci, unele către altele. *Attraction*. — *Attrațiunea newtoniană*: însușirea que dă Newtonū materiei dupe quare însușire unū corpū trage pe altulū la sine. *L'attraction newtonienne*.

Attractivū-â. *adi*. Quare atrage la sine, Attrăgătoriu. *Attractif-ve*.

Attrăgătoriu-óriă. *adi*: Quare atrage la sine într'unū chipū plăcutū. *Attrayant-e*. — *Attrăgătoriu*. Se dice de corpuri, și de lucruri. Veđi *Attractivū*.

Attragere. *v. s.* A atrage, a trage la sine. *Attirer*. *Magnetulū atrage ferulū*: L'aimant attire le fer.

Attribuire. *v. s.* A atribui, a referi, a reporta, a însuși unū que cuiva, a da pe sēma cuiva, a alătura queva drepturi, folóse. *Attribuer*. *I se attribue aquéstă victoriă*: se dă aquéstă biruință qua sevirsită de ellū. On lui attribue cette victoire. *Se attribue aquéstă maladiă climēi*: Se crede quā clima a casuatū aquéstă maladiă. On attribue cette maladie au climat. *Voī îi atribuiși virtuți pe quare nu le are*: diceți a avē virtuți, dar nu le are. Vous lui attribuez des vertus qu'il n'a pas. *A'și atribui*:

a'și însuși queva. s'Attribuer. (Se conj: Attribuiū, Attribui, Attribue, Attribuiimū, etc: qua fugire) *A attribui*: a raporta unū lucru la altulū. Veđi referare.

Attribuțiune, Attribuțiã. s. f. Privilegiū, prerogativã, dreptū que are quineva într'ũã funcțiune a da otârri, a cãrmi, a intra în cercetare, a ordona, etc: se întrebuingesã mai multū la plurariū. Attribution.

Attributiv-ã. adi: Quare attribue, quare se attribue. Attributif-ve.

Attributū. s. etr. Proprietate, însușire particulariã a unui lucru, a unei ființe. *t. de pic*: semnulū prin quare se deosebesce ũã figurã mitologicã sau alegoricã de alte figurī sau de alte lucruri. — *t. de log*: quea que se întãresce ori se tãgãduesce de subiectulū unei propozițiuni. Attribut.

Attrupare. v. s. A attrupa, a strĩnge, a aduna ómenī spre a forma ũã turburare; a strĩnge împrejurū turburãtori; — a aduna leneșī. Attrouper. — *Își attrupã totã canalã, pe toți leneșii*: strĩnse împregiurulū seū pe toți mișeiū, pe toți leneșii. Il attroupa toute la canaille, tous les fainénts. (Se conj: qua lucrare.)

Attrupenintū. s. etr: Attrupare, strĩngere la unū locū de ómenī cu scopuri turburãtorie, sgomotóse. Attrouperment.

Atu. s. etr. Cozū; colora, masla cãrșilorū pe quare jocã, pe quare se scólã quine-va. A-tout.

Aũ. conj: Veđi sau.

Audace, Audaciosū, Audaciū. adi: Cutezãtoriū, temerariū; întreprinđetoriū. Audacieux-se.

Audaciã. s. f. Cutezare mare, insolentã sau nobilã; temeritate. Audace.

Audaciosū, Audaciū-ã. Veđi Audace.

Audiențiã. s. f. Ascultare. Timpulū

que unū superiorū acórdã unui inferiorū spre a lū asculta. Audien-ce. *A cere, a acorda ũã audiențiã*: a cere, a da voĩã și locū pentru vorbire și ascultare. Demander, accorder une audience. — Seanțiã unde se ascultū reclamațiunile sau deslușirile pãrșilorū prigoni-torie. — Loculū în quare se acórdã audiențiã.

Audientū-ã. s. Auditoriū, Aquella quãruī i se dã audiențã. — Aquella quare ascultã lecțiunile nere-gulatū într'ũã classã.

Audire. v. s. A audī, a asculta. Entendre. *A audī bine*: a avē audīū bunū. Entendre clair. *A nu audī bine*: a fi tare de urechī, a avē audīulū stricatū. Entendre dur. *A audī.* Ouīr. *Ați audītiũ aquestũ sgomotũ mare?* Avez-vous ouĩ ce grand bruit? *Audĩndu-se raportulū cutãruia*: Ouĩ le rapport d'un tel. (La infinit: face și Audere, Aude. *Se conj*: audū, audī, aude; audemū și audimū, Audeți și audīți, audū. — Audĩam și audeam, Audĩai și audeai, Audĩã și Audeã; audĩamū și audeamū, audĩaiți și audeaiți, audeiã și audeã. Audĩiū, audĩși, audī; audĩrãmū, audĩrați, audĩrã. — etc.)

Audire, Audere. s. f. Fapta, lucrare d'a audī. Action d'entendre, d'ouĩr. *Audire*: quea que se vorbesce și se aude, quea que a aflatū quineva din audīū, de la alți. Ouĩ-dire.

Audițiune, Audițiã, Audire. s. f. Ascultare. *t. de juris: Audițiunea mãrturiilorū*: ascultarea, cercetarea mãrturiilorū la judecatã. L'audition des tẽmoins. *Audițiunea unui compti*: examenulū unei socotelli. Audition d'un compte.

Auditoriū. s. etr. Localū, coprinsū, împrejmuire unde se face adunare spre a se asculta discursuri publice; localulū, pretoriulū unde se examinã procesele în tribuna-

- luri. — Adunarea tutori persónelorú quare ascultá unú discursú, úa lecturá que se ñice în publicú. Auditoare.
- Auditoriú-óriá.** *s.* Ascultătoriú, audientú, aquella quare ascultá unú discursú, úa lecturá într'úa adunare; elevú, școlariú. Auditeur.
- Audiú.** *s. etr.* Simțiulú auđirei; unulú din quelle cinci simțiri alle omului. Ouie. *A avé auđiulú finú:* a avé urechiá buná, a auđi bine. *Avoir l'ouie fine.*
- Aú-dórâ, Aú-darâ.** Conj: de întrebare assupra unuí lucru que se sciá, que e sigurú cu tóte a-queste. *Aú-dórâ, nu va fi milá ta spre noi?* puté-vomú crede cá nu ai milá de noi? (în S-ta scripturá.)
- Aúgmentare.** *v. s.* A augmenta, a mári, a adâoga, a cresce. Augmenter. (Se conj: qua láudare, qua cântare.)
- Aúgmentațiune, Augmentațiá, Augmentare.** *s. f.* Adâogare, cresce. Augmentation.
- Aúgmentativú-â.** *adi: t. de gram:* Crescătoriú, máritoriú, adâogătoriú. Se ñice de óre-quare vorbe que însemnesú ființa saú lucru mái mare de quátú e naturalú, cumú, *lupoiú*, mái mare de quátú lupulú cunoscutú; *vulpoiú, căsoiú, furcoiú, pietroiú:* mái mare de quátú vulpe, casá, furcá, piétrá etc:
- Auguralú-â.** *adi:* Quare ține de augurá, de prevedere, de predicțiune, de prevestire. Augural-e.
- Augurare.** *v. s.* A augura, a pređice, a devina, a presuppone, a presimți, a prevedé. Augurer. (Se conj: qua lucrare.)
- Aúgurú.** *s. etr. și Aúgurâ.* Predicțiune, devinațiune, gicire din sborulú saú cântarea passeril rú; presimțemîntú, prevedere. Augure. *Buná, rea aúgurá:* Semnú bunú, semnú reú. Bon, mauvais augure.
- Aúgustinú-â.** *s.* Cálugárú, cálugáriçe din ordinulú S-t: Augustinú.
- Augustú.** *s. etr.* Una din lunile anuluí. Aoút.
- Augustú-â.** *adi:* Titlu de împárați, de regi; epitetú de márire que li se dá. Auguste.
- Auksiliariú.** Vedí auxiliariú.
- Aurare.** Vedí aurire.
- Aurâriá.** *s. f.* Argintárii, totú felulú de scule de aurú saú de argintú. Orfèverrie.
- Aurariú.** *s. m.* Quare aduná aurú pe rúrú. Orpailleur.
- Aurariú.** *s. m.* Argintariú, maestru quare lucrésá în aurú și argintú. Orfèvre.
- Aureolá.** *s. f. t. de pic:* Cercú luminosú împregiurulú capului la sánți. Gradulú de márire quare deossebesce pe sánți în ceriú. Auréole.
- Auriferú-â.** *adi.* Quare produce aurú; quare coprinde aurú. Aurifère.
- Aurifice.** *s. m.* Quare lucrésá în aurú. Orfèvre.
- Aurificiná.** *s. f.* Magasinulú aurariului, aurificelui.
- Aurificú-â.** *adi:* Quare face aurú; quare schimbá în aurú; quare apropiá aurulú, sémená cu aurulú. Aurifique.
- Aurifodiná.** *s. f.* Miná de aurú.
- Auripigmentú.** *s. etr:* Úa compositiune de arsenicú, puciósá și alte materii vulcanice, întrebuite qua vèpsé galbená.
- Aurire.** *v. s.* A auri, a polei cu aurú, a suffla, a acoperi cu aurú. Dorer, *Fig: poet: Sórele auresce vârfulú munșilorú, allú arburilorú:* sórele luminésá vârfulú, etc: Le soleil dore la cime des montagnes, des arbres.
- Aurire.** *s. f.* Lucrarea d'a auri; poleire, sufflare, acoperire cu aurú. Dorage.
- Aurú-â.** *adi:* aureú, quare are colora aurului. Doré-e.
- Auroná.** *s. f.* Lámúórâ, úa plantá que se cultivá în grádiní pentru mirosulú ei. Aurone.

Aurorâ. *s.f.* Dîorile, albulu dîlleî, faptulû dîlleî, lumina dimineţîi pe ceriû. Aurore. *Fig: poet: Lacrămîle aurorî:* roa dimineţîi. Les pleurs de l'aurore. *Aurora borealâ:* fenomenû albû, luminosû quare appare quâte-ûa-datâ nôp-tea în ceriulû despre nordû. Aurore boréale. — *Fig: începutulû tânârû allû unorû lucruri.* — *în poes:* resâritulû. — Unû felû de fluture

Aurû. *s.* Metalû galbenû roşieticû mai scumpû qua argintulû. Or. *Aurû albû:* platina. Or blanc. — Monedâ, banî. — *Fig: fam: A se îneca în aurû şi argintû* saû *a înnota în aurû:* a fi fôrte avutû. *Marcher sur l'ôr et sur l'argent.* *Fig: Vîrsta de aurû, Vêculû de aurû:* primii timpî ai lumii quândû ómenî, se crede, trăiaû în inocenţia şi fericire. L'âge d'or, Le siècle d'or.

Auscultâţiune, Auscultâţiâ. *s. f.* Ascultare, lucrarea de a pune urechiâ qua sâ audâ sunetele. Auscultation.

Auspiciu. *s. etr.* Aûgurâ, devinaţiune. *Fig: protecţiune, sprijinû, favorû.* Auspice. *Fig: Sub norocite auspiciurî:* în împregiurâri de norocitû aûgurû. *Sous d'heureux auspices.* *Sub auspiciurile cui-va:* sub protecţiunea, în rézimulû, în favorulû cui-va. *Sous les auspices de quelqu'un.*

Austeritate. *s. f.* Rigurositate, severitate, asprime, strâşnicia. Austérité.

Austerû-â. *adi:* Aspru, rigurosû, severû, strâşnicû. Austère.

Australû-â. *adi:* De la austru, meridionalû, de médiâ-đi. Austral-e.

Austru. *s. etr.* Vîntulû de médi-đi. — Partea meridionalâ a unui locû saû ţeri. Auster, Autan.

Autenticamente, Autenticesce. *ad:* Cu chipû autenticû, cu autenticitate. Authentiquement.

Autenticare. *v. s. t. de juris:* A autentica, a face autenticû. Se đice de acte. Authentifier.

Autenticû-â. *adi: t. de juris:* Quare are autenticitate, autoritate şi formele de legî; allû quârui adeverû saû autoritate nu se potû tâgâdai. Authentique.

Autocefalû. *adi: t. de ist: ecles:* Epitetû que se da episcopului grecû quare nu era suppusû jurisdicţiunei Patriarhului lorû. Autocéphale.

Autocraţiâ. *s. f.* Monarhiâ absolutâ, guvernâmîntû despoticû neobservatû de nimeni în administraţiune. Autocratie.

Autocraticû-â *adi:* Quea que este, quea que ţine de autocraţiâ, Autocratique.

Autocratorû. *s. m.* Suveranû absolutû, quare guvernâ de sine fără controlû saû observaţiuni de vre uâ lege. Autocrate.

Autocratû. Veđi Autocratorû.

Auto-dafe. *s. m.* Actû de credinţâ, cerimoniâ prin quare inquisiţiunea punea în lucrare otârîrile sêlle; punerea în lucrare a otârîrilor ei de ardere în focû. Auto-da-fê.

Autografiâ. *s. f.* cunoscînţa cârţilor autografe. Arta de a imita şi de a îmmulţi ûa scripturâ de mânâ prin litografiâ. Autographie.

Autografiare. *v. s.* A autografia, a scóte copii prin arta autograficâ, Autographier.

Autograficû-â. *adi:* Quare se atinge de autografiâ. Autographique.

Autografû-â. *s. şi adi:* Quare este scrissû cu chiar mîna autorului. Autographe.

Autohtonû. *s. adi:* Se đice de quei din tíiu locuitori ai unei ţeri spre ai deossebi de quei aşeđaţi mai în urmă în ţerâ. Autochtone.

Automaticû-â. *adi: t. de med:* Se đice de mişcările que se facû fără a lua parte la đînsele voinţa. Mi-

- șcărilor fără scopu alle unui ma-
ladu. Automatique.
- Automatü.** *s. m.* Machinã quare are
în sine principiul mișcării și qua-
re imită machinalmente mișcarea
corpurilor vii. Automate.
- Automnalü-â.** *adi:* Tomnaticü, de
tómna. Automnal-e.
- Autonomiã.** *s. f.* Înșușirea dreptu-
rilorü, legerorü autonome alle
unei țeri. De sine legiuire. Au-
tonomie.
- Autonomicü-â** *adi:* Quare se a-
tinge de autonomiã, que este allü
autonomiei unei țeri, unei legiu-
iri. Autonouique.
- Autonomü-â.** *adi:* Titlulü orașelorü
quare avea privilegiu a se căm-
mui singure fără amestecü de a-
farã. Autonome.
- Autopsiã.** *s. f.* Visiune intuitivã de
mistere; contemplațiunea Divini-
tãții — Fapta de a vedé unü lu-
cru cu însuși ochiü seî. Vedenie
aeeva. *t. de med:* deschiderea unui
cadaverü spre aî cunósce cauzele
morții. Autopsie.
- Autorisare.** *v. s.* A autorisa, a da
cui-va putere, dreptü, autoritate
de a face queva. Autoriser. (Se
conj: qua lucrare.)
- Autorisatü-â.** *sup. și adi.* Împuter-
nicitü. Autorisé-e.
- Autorisațiune, Autorisațiã, Au-
torisare.** *s. f.* Fapta d'a autorisa,
d'a împuternici pe quineva pen-
tru queva; voia, împuternicire,
permissiune. Autorisation.
- Autoritate.** *s. f.* Putere legitimã, pu-
tere, dritã de a suppone; perso-
nalulü întregü que compune aqú-
stã putere. Puterea guvernului.
Fig. considerațiune, opiniune ci-
tatã dintr'unü autorü. — Semti-
mentulü unei persóne respectabile
adussü spre dovédã, spre întãrire;
— márturissirea, credința, opiniu-
nea tutorü ómenilorü assupra u-
nui lucru. Autorité. *A face unü
lucru prin autoritatéa sea privatã:*
- a face queva fără a avé dreptü
și fără a păzi formele cuvenite.
Faire une chose de son autorité
privée. *Agențiü Autoritãtî:* func-
tionariü guvernului. Les agents de
l'autorité.
- Autorü.** *s. m.* Aquella quare este
prima causã ființei unui lucru. In-
ventatorü, scriitorü quare a com-
pussü uã carte, uã scriere. Au-
teur. *Autorü dillelorü nóstre:* pá-
rinți: tatãlü și muma. Les au-
teurs de nos jours. *Ellü este auto-
rulü aqústü descoperiri:* ellü este
aflãtorulü, inventatorulü aqústui
lucru noü. Il est l'auteur de cet-
te découverte. *Aqústã damã e-
ste autorulü unui frumosü romanü:*
Cette dame est l'auteur d'un fort
joli roman.
- Auxiliarü-â.** *adi:* Ajutãtorü. Au-
xiliaire. *Armatã auxiliariã:* os-
tire de ajutorü, ajutãtoriã. Ar-
mée auxiliaire. *t. de gram:* verbü
quare serve a forma timpüi com-
pusü. Avere, Voire, Fire suntü
verbü auxiliariü aî limbei romãne.
- Ava.** Espressiune în cârțile eclesi-
astice, și mai cu ossebire în pa-
tericü, quare însemnãsã, tatã,
moșü, de la latinulü Avus.
- Avactü.** *s. etr:* Taxã pussã pe unü
lucru ori parte dintr'unü lucru —
taxã la uã pãdure, taxã la unü
podü etc.
- Avalenidã, și Avelanidã.** *s. f.* ghi-
óce quare încongiórã partea jos-
nicã a ghindei, a jirului, etc; A-
velanède.
- Avalü.** *s. etr. t. de banc:* *A pune ava-
lulü seü pe uã poliță:* a o subsem-
na adögãndü dicerile pentru a-
valü și a se angagea printr'aqú-
sta a plãti valórea ei quãndü a-
quella assupra quãruü este trassã
nu o desface. Mettre son aval sur
une lettre de change.
- Avancemintü.** *s. etr.* Veđi avînta-
res:
- Avan-gardã** *f. s.* Prima despãrtire

de trupe quare merge înainte corpului de oștire. Avant-garde
Avan-gustū. s. etr. Gustū de mai nainte pentru vre unū lucru plăcutū. Se întrebuingesă numai în figuratū. Avant-goūt. *A avé avan-gusturi de paradisū:* a mirossi a raŭ. Se ŭice în rīdicolū de quei quari prin devoŭiunī affectate vorū sâ se arette quā umblā sâ câștigel raifulū. Avoir des avant-goūtŝ de paradis.

Avan-corpū. s. etr. t. de arh: Partea scōssā, eșitā afarā dintr'ua zidire. Avant-corps.

Avan-cotū, Avan-braçū. s. etr. t. anat. Partea mâinii de la cotū pînā la închietura palmei. Avant-bras.

Avan-curierâ. s. f. Înainte mergătōriā, prevestitōriā. *În poesiā; Avan-curiera sōrelui, çillei:* aurora, çiorile. L'avant courrière du soleil, du jour.

Avan-curte. s. f. Curtea quea din afarā de curtea unei zidiri. Avant-cour.

Avan-portū. Intrarea, loculū de intrare a unui portū mare quare este mai afarā din ocolulū lui. Avant-port.

Avan-postū. s. etr. For-postū, postū înaintatū quātū mai aprōpe de ostirea inemicā. Avant-poste.

Avan-scenā. s. f. Partea teatrului dinainte decoraçiunelorū quare merge pînā la orhestrā. *Fig:* Accidentele, întâmplările que se socotescū urmate înainte faptei que se tratēsā într'ua bucatā de teatru. Avant-scène.

Avantagiare. v. s. A avantagia, a da avantagiū, folōsse unuia mai multū de quātū altuia, a folossi pe quineva mai multū de quātū pe altulū. Avantager. (Se conj. qua lucrare.)

Avantagiosū-ōsâ. Adī: Folositorū, câștigătōriū, tōrte bunū. Avantageux-se.

Avantagiū s. etr. Folosū, profitū, câștigū; reușitā, isbîndā, victoriā. *t. de juris:* darū, daniā. — Quea que dā înainte unū jucătōrū bunū altuia mai slabū în ore quare partide de jocū. Avantage.

Avançiā. s. f. Partea scōssā mai afarā a unei zidiri, a unei case. Spațiū de drumū cu quare quineva a trecutū înainte altuia. *Are atâtea leghe avançiā înainiea nōstrā:* a trecutū înainte nōstrā cu atâtea leghe. Il a tant de lieus d'avance sur nous. *A lua avançiā:* a trece înainte. Prendre l'avance.

Avanū-â. adī: Aprigū, amarnicū, reū, strașnicū, — mărăștu, orgoliosū, mîndru.

Avariciā, Avariçiā. s. f. Iubire de argintū pînā la sgîrceniā. Cumplire, scumpeniā cumplitā asupra banilorū. Avarice.

Avanū-â. adī. Sgîrcitū, scumpū, cumplitū, iubitorū de argintū cu prissossū; economū, scumpū în tōte. Avare.

Avecinare. v. s. A avecina, a învecina, a apropia.

Avenemintū. s. etr. Suire, înălțare pe tronū. Timpulū în quare s'a aretatū și se va aretta Is. Hris: ómenilorū. Avènement. *Întîiulū, allū duoilea avenemintū allū Messii:* întîia a dūoa venire a Messii. Le premier, le second avènement du Messie.

Aventurare. v. s. A aventura, a risca, a pune în riscū, în primejdiā; a da, a lăssa întâmplării. Aventurer.

Aventurâ. f. s. Întimplare, accidentū neasteptatū, curiosū, fabulosū. Adventure.

Aventurieriū. s. m. Svînturaticū, quare 'și iea lumea în capū și intrā de bunā voiā în mari pericole, saū întreprinde fapte îndrāsneșie qua reușindū sâ tragā unū folosū ore quare. Aventurier.

Aventurinâ. s. f. Ūa piétrā negru iā saū gālbuia cu punturī strelu-

citórie de aurü saü de argintü.— Compozițiune în chipulü aventuriniî făcută cu prafü de aurü aruncatü dupe întâmplare pe lustru saü pe sticlă topită. Aventurine.

Aventurosü-ósă. adi. Riscantü, primejdutoriü, aquella quare dă queva întâmplăriî, quare s'apucă lesne de ori que lucru. Aventurieux-se.

Avere. v. s. A avé, a posseda queva, ori que lucru, uâ personă, uâ pasiune, unü sentimentü, uâ funcțiune, stare, amici, rude, inamicü și totü que ne împregiără și ni se póte atribui ori însuși atătü în sensü firescü quätü și figuratü. Se dice și de lucruri între dânsele. *Avoir. A avé unü tată, uâ mamă, unü frate, unü medicü, unü domesticü, unü apărătorü, etc.* Avoir un pére, une mère, un frère, un médecin, un domestique, un défenseur, etc: *Aveți unü inelü în degetü, am noroiü pe haine, omulü are mâini.* Vous avez une bague au doigt, j'ai de la boue sur mes habits, l'homme a des mains. *Aquéstă casă are mulți locatarü (chiriași.)* Cette maison a beaucoup de locataires. *Camera vóstră are uâ vedere admirabilă:* Votre chambre a une vue admirable.—Aquestü verbü urmatü d'unü infinitivü *Am a... are a... aveam a... etc,* saü de subjonctivü *Am să... are să... aveam să... însemnésă* necesitate, dispozițiune, saü voință d'a face aquea que exprimă aquellü infinitivü saü aquellü subjonctivü. *Am multe a vë spune, are multü a sufferi cu dînsa, am să 'i adresesü complimentele melle, aveți să vedeți pe avocatulü vóstru.* J'ai beaucoup de choses à vous conter, Il a beaucoup à souffrir avec elle, J'ai à lui adresser mes compliments, Vous avez à voir votre avocat. *Avere* qua auxiliariü ajută a conjuga pe sine: *am avutü, ai*

avutü; A conjuga auxiliariulü *Voire, ați voitü, ar voi, arü voi;* Asemenea și verbulü *Fire. așü fi, fir'așü, a fostü, fost'a;* Cumü și toți verbii predicativi: *ai adormitü, a fugitü, am scâpatü, etc:* (Se conj: am, ai, are saü a, și, așü, ai, ar; avemü, aveți, ai, și, amü, ați, arü. Aveam, aveai, avea; aveamü, aveai, avea și aveai. Avui, avuși, avu; avuramü, avurați, avurä și avusei, avuseși, avusse; avussemü, avuseși, avusserä. Avussessem, avusseseseși, avussesese; avussememü, avusseseseși, avussesesserä. **Am** avutü, etc. **Am** fostü avutü, etc. **Voiü** avé, etc. **Așü** avé, etc. **Așü** fi avutü. etc. **Aibi,** aibä; sä avemü, aveți, aibä. **Qua** sä am, qua sä ai, qua sä aibä; qua sä avemü, qua sä aveți, qua sä aibä. **Qua** sä fiü fostü avutü, etc. **Qua** sä fiü fostü avutü, etc. **Avere,** Avé. Avindü. Avutü.)

Avere. s. f. Avuțiä, Avutü, Stare. *Avoir. Iată totă averea mea:* Voilà tout mon avoir. *Averile mișcătórie și nemișcătórie.* Les biens meubles et immeubles.

Aversiune, Aversia. s. f. Urä, uräciune, antipatiä, neplăcere. Aversion.

Avertinü-ă. adi. Avertinosü, Capiü, amețitü, buimăcitü. Avertineux-se.

Avertismintü. s. etr. Însciințare, vestire; precuvintare, prefaçă. Avertissement. *Fig. aquesta este unü avertismintü cerescü:* este unü semnü cerescü, uâ întâmplare la quare trebue uâ gândire seriósă. C'est un avertissement du ciel.

Avgustü. Veți Augustü.

Avidement, Avidicesce. adv. Lăcomesce, cu chipü, cu manieră avidă, lacomă. Avidement.

Aviditate. s. f. Lăcomiä, nesațiü, rîmrire mare. Avidité.

Avidü-ă. adi: Lacomü, nesățiosü. Avide.

Avisare. v. s. A avisa, a însciința,

- a face cunoscutū. — A zări, a vedé de departe. — A lua în băgare de sémă, a se gândi, a se chibzui asupra unū lucru. *Aviser.* (Se conj: qua lucrare.)
- Avisatū-â.** *adi: sup:* Înțeleptū, prudentū, cu minte, bângătoriu de sémă. *Avisé-e.*
- Aviso.** *s. t. de mar:* Vasū micū de resbelū întrebuițatū qua curierū. *Aviso.*
- Avisū.** *s. etr:* Părere, opiniune; așgură, presimțimentū; însciințare. *Avis.*
- Avitalare, Avitare.** *v. s.* A avitala, a avita, a aproviona cu hrană, a căpui cu alle hraneî, cu nutrimentulū necessariū unū orașū, ūă ostire, ūă corabiă. *Avitailler.* (Se conj: qua lucrare.)
- Avitalmîntū.** *s. etr:* Aprovionămîntū; provisiunea de hrană făcută unū orașū, unei oștiri, unei corabiî. *Avitailement.*
- Avintare.** *v. s.* A avînta, a înainta, a împinge înainte; a întinde înainte; — a spori, a folossi; — a merge, a trece înainte. *Avancer.* *A avînta departulū, dineulū:* a grăbi plecarea, prîndiulū. *Avancer le depart, le diner.* *Aquesta nu 'mî avîntă nimică:* nu 'mî folossesce nimică. *Cela ne m'avance guère.* *Timpulū, diua se avîntă:* timpulū diua înaintesă, trece. *Le temps, le jour, la saison s'avance.* *Affacerea este bine avîntată:* pricina este bine înaintată. *L'affaire est bien avancée.* (Se conj: qua lăudare, cântare.)
- Avîntū.** *s. etr: și* Avançă. Mergere, sporire înainte, înaintare; sporire, sburare în calle, în idei, în perfecțiune. *Avance.*
- Avinturosū-ôsă.** *s.* Svînturătoriu, svînturosū. *Veđi* Aventurieriu.
- Avocatū.** *s. m.* Vechilū, procuratorū, quellū-que apără pe quineva, se judecă în loculū cuiva. *Avocat.* *Avocatū generalū:* avocatū allū guvernulū pe lîngă ūă curte judiciariă quare apără pe criminali. *Avocat général.* *Avocatū obstescū:* *Avocatū* monăstirescū, quare sprijine interesele monastiresci alle statulū. *Avocat général.*
- Avocațiune, Avocațiă.** *s. f.* *Avocatlicū;* fapta, arta avocatulū. *Avocasserie.*
- Avocățire.** *v. s.* A avocăți, a face pe avocatulū, a avé cariera de avocatū. *p. u.* *Avocasser.*
- Avortare.** *v. s.* A avorta. *Veđi* abortare, aburtare.
- Avortamîntū.** *s. etr.* *Veđi* abortiune.
- Avortonū.** *Veđi* abortonū.
- Avuțiă.** *s. f.* *Veđi* avere, stare, bogățiă.
- Avutū.** *Supînă de la Avere.* *Avutū.* *s. etr.* *Veđi* avere, stare. *s:* *Avutū:* înstăritū, quare are avere, stare mare; bogatū. *Riche.*
- Axifugiū-â.** *adi:* *Putere axifugiă:* putere prin quare unū corpū que se întorce în giurulū unū axū, tînde a se depărta de aquestū axū. *Force axifuge.*
- Axiomă.** *s. f.* Maximă, propozițiune generală priimită într'ūă sciință; veritate, adeverū quare nu are trebuință de demonstrațiune, de dovédă. *Axiome.* *Axiomă, Maximă, Sentență, Apoftegmă, Aforismă,* însemnésă: *Axioma* este unū adeverū capitalū quare captivă prin ellū însuși. *Maxima* este ūă instruciune importantă quare servé a lumina și a povețui pe ómeni. *Sentența* este ūă învețatură scurtă quare ne aréttă que se cuvine a face. *Apoftegma* este uă trăsșură remarcabilă născută de unū sufletū saū d'unū capū energicū, și quare face assupră-ne ūă viă impressiune. *Aforisma* este ūă învețatură doctrinală, que în puține vorbe coprinde aquea que urmésă a se sci: se pôte numi substanța unei doctrine.
- Axometru.** *s. etr: t. de mar:* Machină

quare aréttâ posițiunea drugului cîrmei într'ûa corabiâ. Axomètre.

Axă. s. etr: Liniâ dréptâ, ossiâ închipuitâ quâ trece prin centrulî unui globû și în quare aquestû globû se învîrtesce. Axe. Se dice în generalû de mai multe linii drepte que petrundû ôre-quare corpuri și în quare aqueste corpuri se învîrtescû.

Azi. Veđi astâđi.

Azimâ. s. f. Turtâ, pâine cóptâ din aluatû nedospitû. Azime, Azyme.

Azimitû. s. m. Quellû que mîncâ azimâ, pâine nedospitâ. Azymite.

Azimutalû-â. adi: Quare înfâcișesâ saû mesórâ azimutele. Azimutal-e.

Azimutû. s. m. t. de astr: Unghiulû coprinsû între meridianû și ûa verticalâ ori-quare, în quare se aflâ sórele saû ûa stea. *Azimutû magneticû:* mesura declinațiunei acului magneticû. Azimut magnéti-que.

Azotû. s. etr: t. de him: Gazû: unû fluidû elasticû quare intrâ în compositiunea aerului atmosfericû. Azote.

Azuratû, Azuriû, Azuricû, Azurinû-â. adi: În faça azurului, albastru deschissû. Azuré-e. *Cerulû azuratû, cerulû azuriû, azuricû, azurinû:* Cerulû albastru, limpede. Le ciel azuré.

Azuricû-â. Veđi azuratû.

Azurinû-â. Veđi azuratû.

Azurû. s. etr: Álbastru deschissû.— Unû mineralû de culora albastrâ; culora albastrâ a aquestui mineralû. *Poet. Azurulû mârriilorû, azurulû cerurilorû, azurulû a dâioi ochi frumôși:* culora albastrâ a aquestora. L'azur des mers, l'azur des cieux, l'azur de deux beaux yeux.

B.

B. s. m. A dâoa litterâ a alfabetului, și prima consonâ.

Ba. adv: Nu. Pas., non. *Voî diceți ba și eû da:* vous dites que non, et je dis que si. *Ba așia:* cû dicû din contra. Si fait.

Ba. int: Bah! așia! așil! que se potrivesce? nu se pôte, nu cređû. Bah!

Babâ. s. f. Femeia bătrîna, matusiâ. Se dice unei bătrîne mai multû în ridiculû. Vieille.

Babâ. s. f. Trunchiu saû căpetîiu de lemnû de sprîjinitû greutâți saû corpuri voluminose. — Uâ grindâ saû tâlpôia que intrâ în construcțiunea unei mori.

Bâbarû. s. m. Aquella quârui place a sta a casâ quâ ûa babâ; quare se adunâ cu babe. *Fam: pop:*

Babeloniâ. s. f. Vaveloniâ, mare confusiune, neînțelegere, sgomotû într'ua adunare unde tôte persónele vorbescû de uâ datâ.

Babelonire. v. s. A babeloni, a vaveloni, a vorbi mai mulți de uâ datâ; a vorbi neisprăvitû despre mai multe lucruri.

Babelonû, Vavelonû. s. m. Orașû anticû în Asia. *Turnulû babelonulû:* unû turnû în Asia de unde dupe S-ta Scripturâ s'aû împărțitû limbele pe pâmîntû. Tour de babel. *Aquêsta saû Aici este turnulû babelonulû.* Se dice prov: de uâ societate, de ûa adunare în quare predominâ uâ amestecăturâ de vorbe, de opiniuni confuse. C'est la tour de babel.

Babițiâ. s. f. Pelicanû. Uâ passere albâ mare, que frequentesâ în grâmadâ lacurile, bălțile mari din quare vînesâ cu uâ manierâ curiósâ pescele Pélican.

Baboiu. s. m. Pesce micû, măruntû, pescisorû, petroșellû. Alevin.

Babonû. s. m. Bubâ venericâ que se face pe la stinghiî. Poulain

Babordü. *s. etr. t. de mar:* Partea stîngă a corabiei. Babord.

Băbușcă. *s. f. dim:* Babă mica. Se țice în mîngîiere unei babe, unei bătrîne.

Băcâniă. *s. f.* Magasinü, prăvelia, dughiană în quare băcanulü vinde obiectele sélle.

Băcanü-éssă. *s.* Negociantü în mă-runtü de feluri de obiecte pentru hrană, cumü măslîne, orezū, undelemnü, mezelle, etc

Băcanü. *s. m.* Unü lemnü roșiu cu a quărui apă fêrtă se roșescü oüe-le, etc: Bois de brésil, bois de fernambouc; campêche.

Bacalaureatü. *s. etr.* Primulü gradü que iea quine-va într'üă facultate spre a ajunge la doctoratü. Bac-calauréat

Bacalaureü. *s. m.* Quellü que a do-bînditü gradulü de bacalaureatü într'üă facultate, dupe quare ur-mésă licențiatü apoi doctorü. — Nobilü june quare învêță sub sté-gulü altuia arta armelorü. — Ju-ne, flăcăü de însuratü. Bachelier.

Bacanală. } Veđi Bahanală.

Bacantă. }

Bacciferü-â. *adi: t. de bot:* Se țice de-unü arburü, de uă plantă alü quărui rodü este üă brobónă. Baccifere.

Baciü. *s. m.* Aquella quare într'üă stînă saü cășeriă îngrijesce de brînzuri și face cașulü. Fromager.

Băciuire. *v. s.* A băciui, a sta, a se opri dessü la uă casă, la uă fa-milie, la uă persónă óre quare. *fam:*

Baclăgiü. *s.* Arangemîntulü vase-lorü într'unü portü spre a se pu-té face vinderea mărfurilorü cu quare suntü încârcate. Plata que se dă officierului poliției pentru a-questü arangemîntü. — Închide-rea unü portü prin lanțuri, etc. a u-nü rîu prin bariere cu țepi. Baclage.

Baclare. *v. s.* A bacla, a bacula, a închide uă ușa, uă feréstră cu drugü, etc. — A închide intrarea unü portü cu lanțü, trecerea unü

rîu cu bariere. — A încărca saü a descărca marfa unü vasi. Bacler.

Baclava, paclava. *s. f.* Plăcintă turcă saü grécă, cu miere saü za-harü, cu nucü saü migdale.

Bacșișü. *s. etr.* Mică recómpensă în bani pentru unü serviciü, darü de parolle făcutü unü domesticü, unü băetü. Pourboire.

Bactreolă. *s. f.* Bracteolă, fâșie, fo-ițe de aurü. Bactréole, Bractéole.

Bădăramü. *s. m.* Grossolanü, îngîm-fatü prostü, quare între ai sei tre-ce de persónă cu merite, quare sub maniere ridicole affectésă pe nobilulü, pe avutulü, pe omulü de spiritü. Maroufle. Boerü de țé-ră, prostü, îngîmfatü și mîndru. Hobereau.

Bade. Vocativü adressatü de fratele maü micü quellü maü mare. Veđi nene, neică. Dîcemü unü săténü agricultorü în semnü de conside-rațiune: *Bade Grigoriü, Bade Stane, unde este Badaea Mateiu?*

Bădițe, Bădică. *dim: de la bade.* Neică, Neicuțe. Asfelü dîce fra-tele micü quellü mare vrändü a-lü mângăia.

Badinagiü. *s. etr.* Glumă, plesante-riă, șagă. Badinage.

Badinare. *v. s.* A badina, a glumi, a șugui; a se juca, a face nebu-niü, badinagiuri. Badiner. (Șe conj: qua lucrare).

Badineriă. *s. f.* Totü que dîce saü face quineva glumindü. Badinerie.

Baederă. *s. f.* Imbrăcăminte de e-tiquetă que punü damele pe u-meri în locü de șalü.

Baeră. *s. f.* Capetü, căpetîiu de în-cingătóriă, etc: que remăne afară peste nodulü de strînsură saü de înnodare. — Cheotóre de ațiă, de sfóră, de găitanü la uă haînă, la uă cămêșă, etc.

Băetellü-țea. *s. dim: de la băetü.* bă-étü micü, băețesü. Terminü de mângăere. Garçonnet.

Băteșcū-escă. *adi:* Que are asemănare, raportū cu manierele său mintea băetului.

Băetū. *s. m.* Feciorū micū, fiu micū allū unui tată. *Enfant, Garçon, Gamin, Marmiton.*

Baga. *s.* Unū felū de ossū din quare se face diferite lucruri și scule precumū tabachere, inele, brațele, etc:

Bagagiū. *s. etr.* Tóte lucrurile luate cu sine într'ua căllătoriă, într'unū resbelū; calabalicū. *Bagage.*

Băgare. *v. s.* A băga, a vîrî, a face sâ între; a aședa, a pune, a face la queva locū p'ntre altele. *Fourrer. Fig: fam. A căuta locū sâ se bage:* a căuta de lucru, a căuta funcțiune, ocupațiune. *Chercher quelque trou á se fourrer. Fig: fam. A băga unū lucru în capulū cui-va:* a isbuti qua sâ facă a crede quine-va que-va, qua sâ înțelégă unū lucru. *Fourrer quelque chose dans la tête de quelqu'un.* — *A băga:* a petrece, a vîrî unū firū prin urechele acului său altui que-va găuritū, *fig:* a băga într'ua pagubă, a se băga într'ua perdere. *Enfiler. A băga în grînarū:* *Engranger.* *A băga în pivnițiă:* *Encaver.* *A băga în coliviă:* *Encager.* *A băga în cop-torū:* *Enfourner.* *A băga în pun-gă:* *Embourser.* *A băga în sacū:* *Ensacher.* *A băga în coșū (la móră.)* *Engrener.* *A băga în tēcă:* *Engainer.* *A băga vină:* *Fignoler.* *A băga de sēmă, în sēmă:* *Faire attention, considérer.* *A băga sēmă:* *Prendre garde, Remarquer, Observer.*

Băgare s.f. Fapta, lucrarea de a băga, de a vîrî, de a face sâ între. *Action de fourrer, de mettre dans, dedans.* *Băgare de sēmă:* *Veđi Attențiune, observațiune.* *Băgare în sēmă:* *Veđi Considerațiune.*

Bagatelosū-ósă. *Veđi minuțiosū.*

Bagatelū. *s. etr.* și **Bagatelă.** *f.*

Lucru de micū prețū, de nimicū, puținū trebuinciosū. *Bagatelle. A se amusa cu bagateluri:* a se ocupa cu lucruri de nimicū, nu cu datoriile sēlle. *S'amuser à la bagatelle. A! bagatelū:* nimicuri! nu'mi passă, nu mă superū! *Bagatelū:* nimicū, lucru de nimicū. *Veđi Minuțiū.* *Bagatelū:* jucăriă, lucru de micū prețū. *Brimborion.*

Băgătoriu-óriă. *adi:* Quare bagă său prin quare se bagă. — *s:* *Băgătoriu de sēmă.* *Veđi Attentivū, Observatoriu.*

Baghetă. *s. f.* *Vergă, vergé, nué.* bețișorū. *Baguette. Baghetă devinătoria:* ramură, bețū crăcānatū de cornū cu quare se ȃicea quă se póte descoperi minile, isvórele, urma tâlharilorū, a hoțilorū. *Baguette devinatoire. Baghetă magică:* toégū magicū, fermecătoriu. *Baguette magique. Baghetă de pușcă, de pistolū:* *vergă de pușcă, arbiū de pistolū.* *Baguette à fusil, de pistolet. Baghetă de tamburū:* bețū, ciocanū de tobă. *Baguette de tambour.*

Bagnoletă. *s. f.* *Banioletă.* Unū felū de acoperemintū de vólū pentru dame. *Bagnolet, Bagnolette.*

Bahanală și Bacanală. *s. f.* *Danțulū bahantelorū și allū satirilorū.* — *fam:* bețiă, larmă mare, sgomotū bețivū, de bețivi. *Bacchanal. plr. Bahanale:* serbători rușinóse în onórea lui Bahusū. *fam. messe, māncări, beuturi quare se facū cu marī sgomote. Bacchanales.*

Bahantă, Bacantă. *s. f.* *Preotessa preotului lui Bahusū quare celebra bahanalele.* — *Femeiă desfrīnată, dată plăcerilorū, bețivă. Bacchante. — Ménade.*

Bahanți, Bacanți. *s. m. plr.* *Preoți lui Bahusū quare celebrau serbătorile lui cu urlete îngrozitórie. Bacchants.*

Baiă. *s. f.* *Scăldătoriă cu apă rece*

saŭ caldă: — vasulŭ în quare se îmbăiește quineva. Bain. *Jumătate de baia*: baia în quare intră quineva pînă la briu. Demi-bain. *Baia de ședutŭ*: baia în quare și scaldă quineva numai ședutulŭ. Bain de siége. *A face ūă baia de aerŭ*: a se expune golŭ în aerŭ pe quătŭ timpŭ trebue a sta într' ūă baia. Prendre un bain d'air. *Băi*. pl: localulŭ, coprinsulŭ unde se adunŭ persóne pentru îmbăire; a-pele calde din natură. — *Baia*: cameră încăldită tare, qua sâ facă pe quellŭ que se află în intru sâ se nădușescă. *Étuve. Aquestă cameră este baia*: se încâldește bine, ține caldŭ érna. Cette chambre est une étuve. — *Baia de picióre*. Veđi pediluvŭ.

Baia. *s. f.* Baia. Sînu de marre, limanŭ, adăpostŭ allŭ corăbiilorŭ. Baie.

Băierŭ. *s. m.* Proprietarulŭ unei băi. — Domesticulŭ de la ūă baia; —

Bairamŭ. *s. etr*: Serbare mahometană que se ține la finitulŭ ramanululŭ saŭ postuluŭ lorŭ. Bairam, Beiram.

Baionetă. *s. f.* Armă ascuțită în capulŭ pușcii — *fig: pl*: armă, oștire, ostași. Baionette, Bayonette.

Baiŭ. *s. etr*. Sînu de marre. Veđi baia.

Băjenia. Veđi bejenia.

Bală. *s. f.* Scuipatŭ; spuma bálósă que lassă din gură unele animale. Bave, Salive. *Fig. pop. aquesta este ūă adeverată bală*: este ūă pingăriciune, ūă spurcăciune. C'est une vraie salope. *Ūă bală*: ūă femeia desfrînată și murdară. Une salope.

Bălăcellă, Bălăcire. *s. f.* Fapta d'a bálăci; spălătura, scaldătura mingălósă în apă murdară, a unui vasŭ. — Scaldătură nebunatică în apă. — Bălăcire în apă necurată cu mănele. Patrouillage.

Bălăcire. *v. s.* A bálăci, a spălăci,

a lincări cu mănele în apă necurată. Patrouiller. **A bálăci**: a se muia, a se távali în noroiŭ, în glodŭ. Patauger. **A bálăci**: a se scaldă, a se îmbăia făcândŭ nebunii.

Baladinagiŭ. *s. etr*: Glumă, șagă mucalită, ridiculă și próstă, șagă prostatică. Baladinage.

Baladinŭ-ă. *s.* Jucătorŭ la teatru; — mucalitŭ, ridiculŭ, caraghiosŭ. Baladin-e.

Balafră. *s. f.* Crestătură, tăietură, scrijilitură de briciŭ pe obrazŭ. Semnŭ, marcă de ūă assemenea tăietură. Balafre.

Bălălăcellă și Bănânăcellă. *s. f.* Bălălăire, bânânăire, miscarea într' ūă parte și alta a limbei clopotuluŭ saŭ a altui queva assemenea.

Bălălăire, Bânânăire. *v. s.* A bălălăi, a bânânăi, a se clătina, a se misca într' ūă parte și alta, a da la queva miscarea clopotuluŭ quândŭ este trassŭ. Brimbaler.

Bălălău, Bănânău. *s. etr*. Ori que stă atîrnatŭ qua ūă limbă de clopotŭ și quare se clătina într' ūă parte și alta mișcându-lŭ quineva.

Balama. *s. f. pl.* Balamalle. Ferulŭ țintuitŭ în ușă, în pórtă, în oblóne. etc: prin quare aquestea se închidŭ și se deschidŭ. Charnière.

Balamutŭ-ă. *s.* Omŭ tontŭ, prostŭ, puținŭ vorbitorŭ, aprópe de mutŭ. Stupide, Imbecile.

Balamuția. *s. f.* Veđi stupiditate, imbecilitate.

Balanită. *s. f.* Unŭ felŭ de scoică împietrită. Balanite.

Balanțare. *v. s.* A balanța, a cumpeni, a precumpeni. — A legăna unŭ corpŭ, a mișca unŭ lucru într' ūă parte și alta, a dăina. Balancer. *A balanța pagubile cu căștigurile*: a le potrive, a le aduce la aqueia qua nici pagubă nici căștigŭ sâ remină. Balancer les pertes par les gains. *Resónele, dovedile lui balanța pe alle vóstre*:

cuvintele, dovedile lui sunt de uâ potrivă cu allevostre. Ses raisons, ses preuves balancent les vôtres. *A balanța victoria:* a face biruința neotârîtă. Balancer la victoire. *t. de danțu.* A face pasulă numitū balanțeu. *A balanța:* a sta în cumpenă, a nu se otârî, a se applica quândū la uâ parte quândū la alta. — (Se conj: qua lăudare, cruțare.)

Balanță. *s. f.* Cumpene, terezii, cântarū. *Fig:* cumpenă, equilibru, comparațiune, cumpenellă. Balance. *a sta în balanța:* a sta în cumpenă, a fi la înduocellă, a nu sci que otârîre, que pârțitū sâ iea. Être en balance. *Balanța Eūropei,* cumpenirea puterilorū politice din Eūropa. La balance de l'Europe, — *t. de com:* Veđi Bilanțū. *Balanța comerțului:* diferența între importățiă, și exportățiă de mărfuri într' unū statū. Balance du commerce. — *t. de astr:* Cumpena: uâ constelațiă, unū semnū din zodiacū.

Balanțemintū. *s. etr:* Legânarea unū corpū într' uâ parte și alta. Balancement.

Balanțeu. *s. etr.* Passū de danțū în quare corpulū balanță într' uâ parte și alta. Balancé.

Balanțieră. *s. f.* Uneltă quare într' uâ machină regulésă mișcarea tuturor quellorū—l—alte bucăți alle ei. Balancier. *Balanțiera unū orologiu:* limba, pendululū orologiu. Le balancier d'une horloge, d'une montre. — Prăjină, cumpenă cu quare se ajutū jucătorii pe funiă qua sâ se cumpenescă.

Balanțieriu. *s. m.* Quellū que face balanțe, cumpene, dramuri. Balancier.

Balanțină. *s. f.* Funiă quare merge de la catartū la vėrgă. Balancine.

Balanțoriū. *s. etr.* Lėgănū, dulapū, scărciumū; — legănătoriū, cumpenitoriū de scândură pussă cu međiloculū pe queva și pe căpe-

tiele quăria stăndū dūoi inși, se lėgănū. Balançoire.

Balanū-ă. *adi.* Veđi blondū, plăvițū.

Bălăriă. *s. f.* Burueni selbatice, netrebnice que înnecă unū locū de cultivatū, uâ câmpia; loculū acoperitū de bălării. Bruyère.

Balaurū. *s. m.* Smeū: unū monstru fabulosū. — Unū șerpe mare cu aripi. *t. de astr:* uâ constelațiune de la međiă-nopțe. Dragon. *Fig:* personă mare, puternică și îngrozitōriă.

Balbuțiare. *v. s.* A balbuția, a gongāni; a vorbi pelticū, a articula, a pronunția difficilū tōte litterile unei vorbe. — A se încurca în vorbe, în cuvinte de complimentū; a se încurca în vorbire din sfiellă, saū din multă slăbiciune. Balbutier. *A balbuția unū complimentū:* a încurca vorbele unū complimentū. Balbutier un compliment. (Se conj: qua lucrare.)

Balbuțiemintū. *s. etr:* Veđi Balbuțiune.

Balbuțiune, Balbuțiă, Balbuțiare. *s. f.* Balbuțiemintū. Fapta balbuțiunei; vorbirea stricată que începe unū copillū a pronunția, a gongāni. — Pelticiune, defectulū în pronunția allū pelticilorū. Balbutiement.

Balconū. *s. etr:* Pridvorū neacoperitū, încongiuratū cu grilagiuri și aședatū saū scossū în fația unorū case, galeriă mică d'amîndūoe părțile avan-sceniū la uâ sală de spectaculū. Balcon.

Baldahinū. *s. m.* Uraniscū, ceriū făcutū în forma uranisculū d'asupra unū tronū, unū Altariū. etc. — Uranisculū de d'assupra unū patū și de quare se atirnū perdellele. Baldaquin.

Balenașū. *s. m. dim:* Balenă tânără, chitū micū. Baleineau, Baleinon.

Balenatū-ă. *adi:* Făcutū cu, saū

- din ossă de pesce, cumă suntă corsetele, umbrelele, etc: Baleiné-e.
- Balenâ.** *s. f.* Chită, quellă mai mare dintre pesci și animale. — ũă constelațiune în emisfera australă. Baleine.
- Balenieră.** *s. f. t. de mar:* Corabiă echipată pentru vinarea baleni. Baleinier.
- Baligă.** *s. f.* Excremintulă animalelor, a boulu, a vaci. Bouse. a callului, etc. Crottin, a omului și alte animale. Excrément, Etron.
- Baligare** *v. s.* (se) a se băliga, ași lepeda baliga. Se đice de animale. Fienter. (Se conj: qua lăudare.)
- Băligariu.** *s. etr.* Grămadă de baligi, de gunoiu, de pământă gunoiosă, putredă. Fumier, Tourbe.
- Balisă.** *s. f. t. de mar:* Semnă que se pune la intrarea în portă, la gura unui rîu spre a se feri corăbiile de locurile periculose. Întindere de locă que quineva este datoră a lăssa pe maluri spre a trage vasele de edecă. Balise.
- Balisagiū.** *s. etr. t. de mar:* Punere, aședare de balise. Balisage.
- Balisare.** *v. s. t. de mar:* A balisa, a pune balise. Baliser.
- Balisatorū.** *s. m.* Quellă însărcinată a pune balise pe la gura unui rîu, la intrarea în porturi spre a areta corăbiilor ferirea de locurile periculose. — Quellă însărcinată a îngriji qua locuitorii mărginași ai unui rîu să lasse pe mallă drumulă trebuinciosă pentru tragerea la edecă a corăbiilor. Baliseur.
- Balistă.** *s. f.* ũă machină în formă de praștie la quei vechi cu quare aruncau pietre, săgeți etc: asupra inamicului. Baliste.
- Balistariū.** *s. m.* Quellă însărcinată cu îngrijirea balistelorū. Balistaire.
- Balistică.** *s. f.* Arta de a mesura cerculă que descrie corpurile grele mai cu sémă bómbele la aruncarea lorū. Balistique.
- Balivagiū.** *s. etr.* Alegerea și însemnarea arborilor que se oprescū la tăierea unei păduri. Balivage.
- Baliveiū, Balivu.** *s. m.* Arburulă însemnată spre a reminea la tăierea unei păduri. Baliveau.
- Ballă.** *s. f.* Coletă, tencă, legătură mare de mărfuri. Balle.
- Balladă.** *s. f.* Ună feliu de poesiă. Ballade.
- Balladeră.** *s. f.* Locă, sală de dănuțitū. Balladere.
- Balletū.** *s. etr.* Danțū figuratū, jucată de mai multe persone pe scenă; ũă operă cu danțuri. Ballet.
- Ballonațū-ă.** *adi:* Umflată qua ună ballonă, qua ũă beșică. Ballonné-e.
- Ballonemintū.** *s. etr. t. de med:* Umflarea pîntecelui prin grămădirea gazelor. Ballonnement.
- Ballonierū.** *s. m.* Aquella quare face și vinde ballone. Ballonnier.
- Ballonū.** *s. etr.* Beșică umflată cu aerū mai ușorū de quătū quellă que resufflămū noi, numitū gazū. Ballon, Ballon aérostatique. *A fi umflată qua ună ballonă:* a fi fôrte umflată. Être enflé comme un ballon. *t. de him:* beșică saū vasū mare de sticlă în formă sferică otărîtă spre a priimi fluidele quare se desvoltă prin nisque operațiunii. — Ori que feliu de beșică umflată cu aerū.
- Ballotă.** *s. f.* Bilă que se întrebuingesă la ballotagiū. Ballotte.
- Ballotadă,** *s. f. t. de man:* Ună feliu de săritură a callului. Ballottade.
- Ballotagiū.** *s. etr:* Veđi Ballotațiă.
- Ballotare.** *v. s.* A ballotă, a clătina, a mișca într'ũă parte și alta — A ballotă, a face ballotagiū, a arunca sorți. Balloter.
- Ballotațiune, Ballotațiă, Ballotare.** *s. f.* Aruncare de sorți. Ballotage.

Ballotemintă. *s. etr.* Mișcare, clătinare, smâcinare cându într'ă parte cându într'altă. Ballotement.

Ballotină. *s. etr.* Tenculecū, ballotū micū de marfă. Ballotin.

Ballotū. *s. etr.* Tencū micū, coletū, legătură de măruri. Ballot.

Băloșare. *v. s.* A băloșa, a curge bale, a lăssa bale; *a se băloșa:* a se umplé de bale. Baver.

Bălosă-ósă. *adi. și s.* Quare coprinde, are bale; quărui curgū balele. Baveux-se.

Balsamicū-ă. *adi:* Quare are însuririle balsamului; medicamentū cu balsamū saū quare însuși este unū felū de balsamū. Balsamique. *Aerū balsamicū:* aerū plinū de miróse que exalesū plantele. Air balsamique.

Balsamierū. *s. m.* Arburū din quare curge balsamulū. Balsamier, Baumier.

Balsamină. *s. f. t. de bot.* Plantă din India din familia graminelorū și quare se cultivă și în Europa. Balsamine.

Balsamū. *s. etr. t. de bot.* Ęrbă medicinală și mirositoră. — Licuorū que curge din óre-quare arburī. — Ūă compositiune bună la rane. *Fig:* consolațiune, ușurare, mângâere. Baume. *Balsamū de copai:* Veđi copai

Baltă. *s. f.* Apă stătătoră, mocirósă. Marais, Lagune. *Fig. fam. tóte interesele ne staū baltă:* tóte operațiile de comerciū aū încetatū, staū în nemiscare.

Băltăcăellă, Băltăcăire. *s. f.* Lucrarea, fapta de a băltăcăi. — Sburarea cu sgomotū que facū passerile prin baltă.

Băltăcăire. *v. s.* A băltăcăi, a băltăci, a alerga prin baltă înnotândū saū sburândū; a sbura cu peptulū pe d'assupra și piciórele prin apă. Se đice de passeri.

Băltacū. *s. etr:* *dim:* Baltă mică, lacū micū, mocirlosū. Flaque.

Baltagū. *s. etr:* Armă antică în formă de toperellū cu códă lungă. Astă-đi se pórtă de unii cállători la oblinculū șellei.

Băltărețiū-éfiă. *adi:* Quare este de la baltă, quare vine despre partea unde se află bălți, ape multé. — *s.* Vintulū que uă bate despre bălți și quare aduce plóia. Autan.

Bălțiare. *v. s.* A bălția, a pestriția, a înpestriția, a dessemna cu feluri de colorī, de picăturī. Barioler.

Bălțiatură. *s. f.* Pestițiatură, amestecătură de feluri de colorī neregulate pe uă materiă. Bariolage.

Bălțișū. *s. etr.* Baltă mică formată prin ploī.

Balū. *s. etr.* Petrecere de etiquetă dată în onórea cui-va saū pentru queva, cu musică si danțiū. *Regina balului:* dama în onórea quăria se dá balulū. La reine du bal.

Balustradă. *s. f.* Galeriă, parmaclicū d'assupra unū edificii pe margine. Balustrade.

Balustrare. *v. s.* A balustra, a pune, a închide, a orna cu balustrade. Balustrer. (Se conj: qua lucrare.)

Balustru. *s. etr:* Parmaclicū, vergé saū stłpulețiū cu quare se face ūă balustradă. Balustre.

Bambusū. *s.* Unū feliu de trestie de India quare cresce la ūă înălțime de sésse-đeci picióre. — Bastonū de bambusū, de trestie. Bambou.

Baue, Bambe. *s. plur.* Ūă legumă saū zarzavatū.

Banalitate. *s. f. t. de feud:* Dreptū que avea unū proprietariū a suppone pe vassalii (clăcași) sei a măcina la móra sé, etc: Banalité.

Bancă. *s. f.* Lavițiă, scaunū lungū și îngustū. Banc. *Băncile scólet:* pe quare staū scolariī. Les bancs de l'école. — *t. de mar:* stăncă prelungată pe sub apă în marre;

grâmădiri de nissipurî, de nomolû, etc. sub apă în mării, în râuri. — **Bânci de gheaça**: grămești, munți de gheaça que plutescû pe mările de la poli. Banc de glace. **Bânci de piétrâ**: grămești naturale de pietre, de stânci. Banc de pierre. — În adunările politice, Deputații de aqueiași opiniune și quarii trecû la uâ lature. **Bânci din stânga**, **Bânci din dreapta**, **Bânci din centru** se înțelegû Deputații de cutare saũ cutare opiniune. Les bancs de la gauche, Les bancs de la droite, Les bancs du centre. Se dice asemenea **Banca ministrilor** în locû de: ministrii. Le banc des ministres. **Banca avocaților**, **Banca acusaților**: locul destinatû, rezervatû aqes-tora într'unû tribunalû. — Banca era uâ datâ loculû unde sta banquierulû. Veđi jossû.

Bancă. s. f. Stabilimentû, casâ unde se traficâ banii, de unde se iew saũ unde se dâ bani cu dobîndâ, casâ publicâ unde se punû bani cu dobîndâ. Banque, Maison de banque.

Bancalû, Bancroșû-â. adi: și s: Persônâ cu picioarele strîmbe. Bancal-e, Bancroche.

Bancărutâ. s. f. Falimentû, moflusiâ, bancruțiâ, (de la bancâ-ruptâ: Italianii rupeaũ banca banchierului que eșia falitû.) Banqueroute, Faillite. **Bancărutâ simplâ**: falimentû causatû din vre uâ mare greșellâ. Banqueroute simple. **Bancărutâ falsâ**: cu încelâciune. Banqueroute froduleuse.

Bancărutierû. s. m. Bancrutierû, falitû, moflusû, quellû que a eșitû moflusû, quare a făcutû bancărutâ. Banqueroutier.

Bance. s. plr. Asternutû de piétrâ mólle pe fundulû mării. Banche.

Bancellâ. s. f. Bancâ, laviçâ lungâ și îngustâ. Bancelle.

Banchetâ. s. f. Laviçâ, scaunû fără

spete. — **Banchetâ.** Veđi trotoarû. *t. de fortif*: redicaturâ de pâmîntû, înălțare de brasde, etc. la pólele și din dârâtulû unui parapetû de pe quare soldații battû cu pușca. — Partea redicatâ a unui drumû, a unui podû, a unei treceri óre-quare pentru mergerea passage-rilorû pe jossû. Banquette.

Banchetare. și Benquetare. v. s. A bancheta, a benqueta, a ospeta, a mînca și a se vesseli; a da banchete, a ține ospeție. Banqueter.

Banchetû, Banquetû. s. etr. Banchetû, méssâ, ospețiu magnificû. **Banchetulû regalû**: méssâ de eti-quetâ la quare regele mîncâ în publicû cu totâ familia și rudele sêlle. Banquet royal.

Banchierû, Banquierû. s. m. Zarafû, schimbătorû de bani, împrumutătorû de bani. — Aquella pe a quârui sumâ de bani jôcâ mai mulți pontatori. Banquier.

Bancnotâ. s. f. Biletû, çedulâ de bancâ, assignatû. Papier-monnaie, Assignat.

Banco. adi. Dicere întrebuiçiatâ de comercianți spre a deossebi printr' însa cursulû banilorû la bancâ din cursulû lorû în dar-averi. Banco.

Bancrutare. v. s. A bancruta, a eși falitû, a face bancărutâ, a moflusi. Faire banqueroute; Faillir.

Bancrutierû. Veđi bancărutierû.

Bancrutû. Veđi falitû.

Bancruțiâ. Veđi bancărutâ.

Bancruțire. Veđi bancrutare.

Bancû. s. etr. Unû jocû cu cârți. Baniî que pune în jocû banchierulû. **A sparge banculû**: a câștiga toți baniî de dinaintea banchierului. Faire sauter la banque.

Bandâ. s. f. Bantâ, batâ, fâșie; legâturâ; șinâ; ori que lucru quare este mai multû lungû de quâtû latû. Bande. **Uâ bandâ de pâmîntû**: uâ fâșie, uâ sfioricâ de pâmîntû. Une bande de terre. **Bande lumînose se întindeaũ la orizoni**: nisque

- fășii luminose se desfășurau la orizont. Des bandes lumineuses s'étendaient à l'horizon. **Bandă.** Veđi mandané.
- Bandă.** *s. f.* Trupă, grămédă de mai mulți inși, însoțire de persoane cu cugetă bună sau reu. Bände.
- Bandagistă-ă.** *s.* Quare face sau vinde bândagie, fășii de materiă de legatū, de încinsū. *Hirurgă bandagistă:* quare se ocupă cu perfecțiunea bandagiilor și quare le aplică, Chirurgien bandagiste.
- Bandagiū.** *s. etr:* Bantă, fâșie de legatū queva; meșteșugul de a face legături pentru ūă rană, frântură, etc. — Încingătoriă pentru surpați; suspensoriū de boșorogi. Șină de ferū sau de altū metalū cu quare se șinuesce rôtele, etc: Bandage,
- Bandare.** *v. s.* A banda, a lega, a strînge cu bandagiū, cu ūă legătură, cu ūă fâșie, cu ūă panglică; a lega ochii. — A fi întinsū, a se încorda. Bander. (Se conj: qua lucrare.)
- Bandeletă.** *s. f.* Panglică, cordellă, legătură mică. *t. de arhit:* ciubuce, chenaruri mici que se tragū pe murei unei camere. Bandelette.
- Banderolă.** *s. f.* Stegușorū micū que se pune pentru ornamentū la diferite lucruri; ciucuri. — Curé de pușcă etc: de quare se atîrnă queva punîndu-o peste umere. Banderole.
- Bandieră,** *s. f.* Stégū, Stindardū. Bandière.
- Banditū.** *s. m.* Tâlhariū, lotru, făcătorū de relle, hoșu. Bandit.
- Bandulieră.** *s. f.* Curé lată de quare militarij atîrnă patronașulū sau pușca. Bandouliere.
- Bănescū.** Veđi pecuniariū.
- Bănetū.** *s.* Quantitate, grămédă mare de bani. Quantité d'argent en numéraire.
- Bani.** *s. m. plr:* Monedă în quantitate. Argent.
- Baniai.** *s. m. plr:* Idolatrii din India orientală, quari credū în metempsicosă și nu mănîncă nimicū viū. Banians.
- Banieră.** *s. f.* Steagū, Stindardū *t. de mar:* Bandieră que se pune la corăbii. — Praporū, stégū de morți. Bannière.
- Bani-gata.** *s. plr:* Bani-nahtū, monedă în numerătoriă. Argent-comptant. *A plăti cu bani-gata:* a plăti cu bani în numerătoriă, pe șinū. Payer comptant. *Cu bani-gata:* A beau deniers comptant.
- Baniță.** *s. f.* Mesură de capacitate, cu quare se mesoră grînețe și quare coprinde 20 ocalle.
- Bănițiare.** *v. s.* A băniția, a mesura grîne cu baniția.
- Bănosū-ôsă.** *adi:* Quare are sau costă mulți bani. Veđi pecuniariū.
- Bantă,** Veđi bandă.
- Banū.** *s. m.* Monedă, argintū, ori que felū de monedă. Monnaie, Argent. *Bani-gata, Bani-nahtū.* veđi aqweste điceri. — *Fig: prov: Banulū reū nu se perde:* omulū fără merite, neînsemnatū, nu se prăpădesce, nu este amenințiatū, nu mōre lesne bolnăvinduse. — *Fig: fam. A da cuiăca bani pe miere:* a lū mustra, a lū gronda, a lū critica în față, a lū înveția minte, a lū batte, — *N'are mulți bani,* Il n'a grand argent.
- Banū.** *s. m.* Quellū mă mare gradū de nobleția în România. — Gradū de nobleția secundariă în Moldavia.
- Bănuellă, Bănuire.** *s. f.* Fapta de a bănuj; înduocellă despre sentimentulū, despre conduita cui-va; dare cu socotellă, părere simplă queși face quine-va despre queva. Soupçon. *Am bănuellă quă ellū a venitū în lipsa mea:* daū cu socotellă, mi se pare quă ellū a venitū în lipsa mé. J'ai quelque soupçon que c'est lui qui est venu

- pendant mon absence. — *t. de jur.*: prepussü, neîncredere. Suspicion.
- Bânuelnicü-â.** *adi.*: Veđi bânui-toriu.
- Bânuinciosü-ósâ.** *adi.*: Veđi bânuitoriu.
- Bânuire.** *v. s.* A bânui, a avé înduóellâ despre sentimentulü, despre conduita, despre fidelitatea cuiva; a avé părere înduóelnicâ despre unü lucru, despre que-va. — A da cu socotellâ, a i se păré. Soupçonner, Suspecter. *Bânuescü forte fidelitatea aquestü domesticü*; mẽ înduóescü forte multü despre credinça aquestei slugi. Je suspecte fort la fidélité de ce domestique.
- Bânuitoriu-óriâ.** *adi. și sus.*: Bânuciosü, bânuelnicü, quare bânuesce lesne, quare se înduóesce despre queva, despre quineva. Soupçon-neux-se. — Bânuitü-â. *sup. adi.*: veđi suspectü.
- Baobabü.** *s. m.* Arburü în Africa quellü mai mare din vegetalele cunoscute. Baobab.
- Baptemâ.** *s. f.* Veđi baptismâ.
- Baptisare.** *v. s.* A baptisa, a botesa. Baptiser, donner le baptême. *prov. fam.*: *A baptisa pe quine-va*: a'î da unü supra nume, a'lü porecli. — Baptiser quelqu'un.
- Baptismalü-â.** *adi.*: Quare ține de baptismâ, de botesü. Baptismal-e. *Apa baptismalâ*: apa de botesü. L'eau baptismale.
- Baptismâ.** *s. f.* Botesü, unulü din quelle sépte mistere sacre. Baptême.
- Baptisterâ.** *s. f.* Loculü saü vasulü în quare se face botesulü. Baptistere.
- Baptisteriü-â.** *adi.*: *Registru baptisteriü*: registru în quare se scrie numele quellorü botesați. *Registre baptistaire. Extractü baptisteriü*: extractü din aquestü registru cu numele botesatului și tim
- pulü quândü i s'a făcutü botesulü. *Extrait baptistaire.*
- Barabanü.** Veđi toboșarü, tamburü.
- Baraboïu.** Veđi barlaboïu.
- Barabulâ.** *s. f.* Veđi cartofü, picuică.
- Baracâ.** *s. f.* Coșarü, casâ próstâ. Baraque.
- Barbâ.** *s. f.* Partea obrazului ce este de la gurâ în jossü. Menton. *Barbâ*: perrulü que acopere partea ăissâ. *Barbe. A rade barba, a'și rade barba, saü, a se rade*: veđi radere. *A i rade barba saü* numai *A lü rade*: a lâssa fârâ banî pe quineva într'unü jocü. Veđi radere. *A rade barba cuiva*: a lü affronta; a lü batte. Veđi fre-care. *A face drumü prin barbâ*: a repeta mai de multe ori, a obi-cinui dessü quea que la întîia încercare s'a permisü, s'a ertatü, s'a trecutü cu vederea qua gre-sellâ. *Quine are barbâ sa aibâ și peptene*; quine are unü lucru catâ sä lü aibâ complectü cu tóte accesoriiile lui spre a nu se im-prumuta, ori a ruga pe altulü qua sä i le înlesnescâ. — *A căuta cui-va în barbâ*: a stima, a respecta pe quineva; a'și stâpîni furia că-tre ellü pentru vîrsta saü ore qua-re virtuți que posedâ. Tóte a-queste expressiuni suntü în sti-lulü *fam.*: saü *prov.*: *t. de bot.*: *Bar-ba călugărului*: cucuta. *Barbe de moine. Barba căprii*: uâ plantâ. *Barbe de bouc. Barba lui aronü*: Pied de veau. *Barba sassului*: pěr-rulü porcului, códa callului. *Prèle.*
- Barbaremente, Barbaricesce.** *adv.*: Cu chipü, cu manierâ barbarâ Barbarement.
- Barbarescü-â.** *adi.*: Quare este din populusü, din Barbariâ Africei. Barbaresque.
- Barbariâ.** *s. f.* Cruđime, cruđiâ, necivilitate, grossietate, selbâteciâ. Barbarie.
- Bârbâriâ.** *s. f.* Bâtrînü bârbosü. Se

dice în ridiculul orî quârui bătrîn. *Jună își ridă de bărbari*: își battă jocul de bătrîni. Les jeunes gens se moquent des barbons.

Barbarisare. *v. s.* A abarbarisa, a face barbarismî în vorbire, a nu păzi regulile gramaticale sau a le idiotismulî limbei. Barbariser.

Barbarismă. *s. etr.* Greșellă în vorbire nepăzindă regulilă gramaticelî sau alle idiotismulî limbei. Barbarisme.

Barbară-â. *ad. și sus.* Cruntă, crudă, neomenosă, nepolită, necivilisată; selbatecă. Barbare.

Bărbătesce. *adv.* Într'ună chipă bărbătescă, cu manieră bărbătescă, qua ună bărbat. — Voinescesce, cu curagiu și stăruință. Virilement.

Bărbătesc-escă. *adi.* De bărbat, allă bărbatului. Viril-e. *Etatea bărbătescă*: vîrsta de bărbat. Age viril. *fig.* *Suffletă bărbătescă, curagiu bărbătesc*: suffletă, îndresnellă de bărbat stăruitoriu. Ame virile, courage viril. *Bărbătesc. t. de gram.*: veđi masculin

Bărbăția *s. f.* Veđi virilitate, masculinitate. *Cu bărbăția. loc. adv.*: veđi bărbătesce.

Bărbat. *s. m.* Sođiu cu cununie allă unei femeî. Mari. *Bărbat*: persoană bărbătescă, omă. Homme. *Ună mare bărbat, ună mare omă*: persoană renumită, distinsă prin nascere, putere, demnitate, capacitate, talente, etc. Un grand homme.

Bărbătuș. *s. m.* Bărbat, partea bărbătescă la passerî, la mai tôte genurile de animale. Măle.

Bărbie. *s. f.* Carne que se lassă sub barbă la quei grași. — Quelle dăoe bucăți de carne roșie de sub barba cocoșului. Barbe.

Bărbieră. *s. f.* Dogana, dughiana, prăvălia, localulî în quare bărbierulî professesă messeria lui. Meșteșugulă bărbierului. Barberie.

Bărbierire. *v. s.* a bărbieri, a se bărbieri; a rade, a se rade, a face

barba cuiă, a și face barba. Barbifier.

Bărbieriu. *s. m.* Aquella quare rade, quare are messeria de a rade, de a face barba altora. Barbier.

Barbișon. *s. m.* Căcellă flocosă; pudelașă. Barbicho...

Bărbos. *adi.* Quare are barbă mare și dessoră, sau quare are barbă. Barbu-e, Barbifere.

Barcă. *s. f.* Luntre, vasă mică de plutire pe riuri, mării sau lacuri. *Fig. poet.* *Suntă aprăpe de barca fatală*: suntă aprăpe de sfirșit, de morțe. J'approche de la barque fatale. *Mitol.* *Barca lui Haronă, Barca fatală*: în quare suffletele trecea Stixulă qua să între în Iad. La barque de Caron, La barque fatale.

Barcarolă. *s. f.* Cântecă Italiană que se cântă de gondolieri la Veneția. Danșiu dupe tactulă barcarolei. Barcarolle. — *Barcarolă*: barcă mică, luntre fără catartă. Veđi bărcuță, bărcușoră.

Bărcușoră, Bărcuță. *s. m. diminutivulă lui barcă*: barcă mică, fără catartă. Barquerolle.

Bardă. *s. f.* Ună felă de secure a timplariloră cu tăișulă lată și cōda scurtă, cu quare lucrăsă număi cu uă mână. Hache.

Bardacă. *s. f.* Vasă mică de pămîntă, ulcă cu tōrtă de beută apă.

Bărdăhănellă, Bărdăhănire. *s. f.* Fapta de a bărdăhăni; bărdăhănellă, spărquire, sfășiare cu cruđime a unei vietăți pre cumă facă lupii quăndă apucă în međilocă uă vacă.

Bărdăhănire. *v. s.* A bărdăhăni, a bărdăni, a spărcui, a sparge, a sfășia cu cruđime ună animală, uă vietate.

Bărdăhan. *s. etr.* Saculă que închide baliga. etc. într'ună viețuitorî. — Tiplă que ține locă de gîamă la uă ferestră de casă pró-

- stă, și quare este făcută din pe-
lea bårdăhanului.
- Bardü.** *s. m.* Preotü și poetü celticü
quare cânta faptele și virtuțile ó-
menilorü illustri. Se ñice și unui
poetü eroicü. Barde.
- Bárduellá, Bårduire.** Fapta de a
bárdui; lucrarea cu barda; — cio-
pliturile que cadü din barda.
- Bårduire.** *v. s.* A bårdui, a lucra,
a ciopli, a tăia cu barda în lemnü.
- Baregiü.** *s. etr.* Uă țesetură de lî-
nă fórte rară și ușoră. Barège.
- Baretá.** *s. f.* Cáciulá preotéscá pa-
trunghiulariá. Barette.
- Baritonü.** *s. m. t. de mus:* Unü tonü
grossü, jossü; — personagiulü que
executa aquestü tonü într'unü horü.
Baryton.
- Barlaboiiü.** *s. m.* Uă plantá a quâ-
rii rádáciná albá are gustulü cas-
taneii iar din foi se face salatá.
Terre-noix.
- Barometricü-â.** *adi:* Que ține de
barometru, quare este allü baro-
metrului. Barométrique.
- Barometrografie.** *s. f.* Arta, sciin-
ța barometrelorü, descripțiunea ba-
rometrului. Barometrographie.
- Barometrografü.** *s. etr.* Unü felü
de barometru que aréttá variați-
unele que se facü în greutatea a-
erului, pre cumü și timpulü chiar
quândü aquesta aü sá se întimple.
— Aquella quare fabricá baro-
metre. Barométrographe.
- Barometru.** *s. etr.* Instrumentü me-
teorologicü quare aréttá greutatea
aerului. Baromètre.
- Baronatü.** *s. etr.* Baroniá, moșiá,
domenü quare dá proprietarului
titlu de baronü. Baronnie.
- Baronetü.** *s. etr.* titlu datü în An-
glia unui ordinü de Cavaleri și
quare trece prin moștenire numai
la partea bərbátescá. Baronnet.
- Baroniá.** *s. f.* Veđi baronatü.
- Baronü.** *s. m.* Titlu de nobletá maí
mare de quátü gentilomü, datü de
împérați, de regi persónelorü de
distingțiune. Baron.
- Baroscopü.** *s. etr.* Veđi barometru.
- Barotá.** *s. f.* Grindá de pussü în cur-
međisulü unei corábii saü zidirü.
Barot.
- Barricadá.** *s. f.* Întárire, grámádire
de lucruri multe într'unü drumü,
în capetile unorü uliçe spre a în-
chide trecerea inamicului. Barricade.
- Barricadare.** *v. s.* A barricada, a
face barricade, a grámédi feliuri
de lucruri în drumü qua sá lü as-
tupe și sá nu póta trece inami-
culü. Barricader. *fig: fam:* A se
barricada: a se închide în casá
qua sá nu vedá pe nimeri. Se bar-
ricader.
- Barricü.** *s. etr.* butoiü, bolobocü; me-
surá de vinü, de rachiü quare ține
a patra parte dintr'úá bute.
Barrique.
- Bárzeune.** *s. m.* Unü gîndacü que
sbárnáe quándü sbórá.
- Basá.** *s. f.* Fundamentü, temeiu, te-
meliá; sprijinü. — *t: de mat:* par-
tea unui triunghiü oppussá, saü
quea din dreptulü unghiului orí
vîrfului lui. *t: de chim:* pámintü o-
xidü metalicü saü alcaliü quare
unitü cu unü altü oxidü, formé-
sá úá sare. *fig.* principü, începutü,
temeiu. — Base.
- Basaconiá.** *s. f.* Faptá comediasá,
urmare mucalită; cabaslicü; neru-
șinare. Obscénité.
- Basalticü-â.** *adi:* Făcutü, formatü
din basaltü. Basaltique.
- Basaltü.** *s. etr.* piétrá vulcanicá. Ba-
salte.
- Basare.** *v. s.* A basa, a întemeia; a
pune basa, a fonda. *A se basa:* a
se întemeia, a se rezima, a se în-
credința pe persóná, pe vorbá, etc.
Baser.
- Baschiná.** *s. f.* rochie, robá, fustá
que portü femeile spaniole. Bas-
quine.
- Bas-contrá.** veđi bassü-contrá.
- Basculá.** *s. f.* Cumpená în mecani-

- că. Jocul a duoî băeți que se lă-gână stândū pe căpetiile unei scân-dure aședată în cumpenă. Bascule.
- Bas-curte.** veđi bassū-curte.
- Basé.** *s. f.* Materiă a quării urzellă este de ația cu bătătura de bum-bacū. Basin.
- Bas-fundū.** *s. etr.* Locū jossū, și în-fundatū; locuri în marre unde apa nu este adîncă pe unde însă potū trece corăbiile; spre deosebire de *sus-funduri*: locuri que ajungū la sus fația mării și quare suntū pe-riculoșe pentru corăbii. Bas fond.
- Băsică.** veđi beșică.
- Basilariu-ă.** *adi:* Se dice de păr-țile quare ajutū a se forma basa altorū părți, saū quare suntū așe date pe aqueași basă, quare se nascū din aqueași basă. Basiliaire.
- Basilice.** *s. f. plur.* Pravilile împără-tesci tălmăcite în limba grécă din ordinulū imperatului Vasilie. Ba-siliques.
- Basiliconū.** *S.* Unū feliu de alifie. Basilicon, Basilicum.
- Basilicū-ă.** *adi: și sus: t: de anat:* Se dice de vîna quea mare, vîna imperătéscă. Basilique.
- Basiliscū** saū **Vasiliscū.** *s. m.* unū feliu de sérpe fabulosū quăruia quei vechi îi daū puterea de a omorî cu singură vederea lui. Basilic. *fig. fam: ochi de basiliscū:* ochi aprinși de mîniă în contra cui-va, ochi quare exprimă superare, turbare, necazū în contra cui-va. Des yeux de basilic.
- Bășină.** veđi beșina.
- Basma.** *s. f.* bucată de materiă de bumbacū saū de matassă cu quare sterge quine-va nasulū. Mouchoir. *Basma de gîtū:* Basma de legatū la gîtū. Mouchoir de cou.
- Basmangiu** *s. m.* Aquella quare fa-brică, saū vinde basmalle. Fabri-cant, Marchand de mouchoir.
- Basmu** veđi basnu.
- Bâsnariu, bâснаș, basnitorū** *s. m.* Aquella quare la uă ședetoriă, la uă petrecere sătéscă de nóptea, spune basne, povestesece întîmplări fabuloșe. Orî quare are obiceiū a spune, a povesti neadeveruri, a minți. Conteur-se.
- Bâsnire.** *v. s.* A bâsni, a spune, a povesti basne, fabule; — a spune minciuni, a minți. Conter.
- Bâsnitorū.** veđi bâsnariu.
- Basnu.** *s. etr.* poveste, povestire, is-torissire de întîmplări închipuite. Conte. — *fam:* istorii glumeție, a-deverate saū închipuite que se spunū pentru plăcere, rîssū, diffăimare, etc:
- Bas-officieriu.** *s. m.* unterū-officie-riu, sub-officieriu. Bas-officier.
- Bas-reliefū, Bareliefū.** *s. etr.* sco-bitură, cioplitură de figurî scóse afară pe jumătate; figurî sculptate, cioplite pe façada unui murū, u-nui perete, etc: jumătate eșite a-fară. Bas-relief.
- Bassefiă.** *s. f.* micșorare, josciorare, microprepiă, orî que faptă înjosse-rătóriă pentru unū omū onestū. Bassesse.
- Bassină.** *s. f.* unū vasū qua tingi-rea în quare se fierbe orî se to-pesce que-va. Bassine.
- Bassinetu.** *s. etr.* lighianū micū. — tigaie la armele de focū. Bassinet.
- Bassinoriū.** *s. etr.* Unū feliu de ti-gaie qua unū mangalū cu capacū găuritū cu quare se încălđesce unū patū. Bassinoire.
- Bassinū.** *s. etr:* Teassu, tavă, discū pe quare se priimescū prinóssele que se aducū la liturgiă. Bassin. *bassinū de rassū:* lighianū de rassū barba. Bassin à barbe. *t: de mar:* portū, locū unde vasele aruncū ancora. — *bassinū de construc-țiuni:* loculū unde se lucrésă cō-răbiile și de unde se aruncū în apă. Bassin de construction. —
- Bassistū.** *s. m. t. de mus:* Baritonū. Aquella quare execută înr'unū horū tonulū quellū grossū. Basse, Bas-se-contre.
- Bassū.** *s. etr: t. de mus:* Tonuulū,

- glassulü quellü mai grossü din armonia musicală. *s. m.* Aquella quare ține, execută bassulü. — Violinü mare quare ține bassulü. *s. etr.* cörde grösse alle unui instrumentü musicälü. Basse.
- Bassü.** *s. (t. de mar:)* Locü în mare unde apa nu este adîncă și unde este grămăditü multü nissipü, stânci și coraliü. Basse.
- Bassü-contră.** *s. etr.* Tonü grossü, jossü într'unü horü. *s. m.* Bassistü, quare execută bassü-contră. — Partea dintr'üă cântare que o sevîrșește, o încheiă bassistulü. Basse-contre.
- Bassü-curte.** *s. f.* Curte de la üă casă de țeră unde se aruncă gunoiulü, unde se ținü passerile, etc: — în orașe, curtea deosebită de casă unde stău trăsșurile, grajdiulü, etc: Basse-cour.
- Basta.** *adv. inter.* Destulü, ajunge. Se ȳice la joculü cărților quändü va quineva a opri pe banchierü d'a mai da și alte cărți. Baste.
- Bastardare.** *v. s.* A bastarda, a degenera, a corci, a strica natura.
- Bastardieră.** *s. f.* Resadü de arburü quare cresce în scöla arburilorü spre a se presădi mai apoi în altü locü. Batardiäre.
- Bastardisă.** *s. f.* Starea aquellüa quare este bastardü; însușirea de a fi bastardü. Bâtardise.
- Bastardü-ă.** *adi:* Quare nu este de felü adeveratü, dar quare se apropriă, quare a degeneratü, ș'a degeneratü. — Corciü. *sus:* Copilü d'n florü. Bâtard-e.
- Basternü.** *s. etr:* Carü de boi cu quare umblău populațiunele antice alle nordului, și regii din prima dinastiă în Francia. Basterne.
- Bastidă.** *s. f.* Nume que se dă în părțile meridionale alle Francii la nisque case de țeră; casă de petrecere. Baștide.
- Bastilă.** *s. f.* Închissóriă în Parissü sdrobotă de populü la revoluția mare. 1789. Bastille.
- Bastimentü.** *s. etr.* Vasü de navigațiune, de ori que felü de transportü saü mărime; corabie. Bâtiment. *bastimentü de guerră, de transportü:* corabie de resbelü, de transportü. Bâtiment de guerre, de transport.
- Baștină.** *Adv. (de) De baștină:* nestremutatü, neînstreinatü, nemiscatü din locü de ani nepomeniți. *Locuitori de baștină:* locuitori quare nu s'au stremutatü din loculü, din satulü, ori din orașulü saü din țera que locuescü nici uă datü. Se ȳice mai multü despre ómeni.
- Bastingă.** *s. f. t. de mar:* Salté, sacü umplutü cu lină cu quare se serviaü înainte corăbierii spre a se apăra de glónție. Bastingue.
- Bastingăgiu.** *s. etr: t. de mar:* Meteresü que se face pe podulü corăbiei din saltellele corăbierilorü spre a se apăra de cartacele inamicului; lucrarea, construcțiunea aqestorü bastiöne saü meterese. Bastingage.
- Bastingere.** *v. s. t. de mar:* A bastinge, a face bastinge, a se apăra prin bastinge. veđi bastingă. Bastinguer. (se conj qua stingere.)
- Bastionatü-ă.** *adi:* impresuratü, întăritü prin bastiöne. Bastionné-e.
- Bastionü.** *s. etr.* Meteresü, întărire, fortificațiune făcută în giurulü saü coprinsulü unei cetăți. Bastion.
- Bastonadă.** *s. f.* Bătaia cu bastöne, cu toege. Bastonnade.
- Bastonare.** *v. s.* A bastona, a batte cu lovituri de bastöne, cu toege. *Bătonner A bastona pe quineva:* a 'lū batte cu bastonulü, cu toégulü. *Bătonner quelqu'un.* (se conj qua lucrare.)
- Bastonașü, Bastonelu.** *s. etr. dim.* Bastonü micü. Bătonnet.
- Bastonieriu.** *s. m:* aquella quare păstrésă la sine bastonulü unei

- cete, unui isnafă, și quare'lă pòrtă la cerimonii. *Bâtonnier*.
- Bastonistă.** *s. m.* Aquella quare scie să pòrte, să jòce, să mânuescă bastonulă qua pe uă armă. *Bâtonniste*.
- Bastonă** *s. etr.* Toégă, bățu. *Bâton*. *Bastonulă de mareșali:* bastonulă que pòrtă mareșalii în Francia dreptă semnă de demnitatea loră. *Lebâton de maréchal*. *Bastonă pastorală:* cârja episcopului. *Bâton pastoral*. *Bastonă de măsură, de tactu:* bastonașulă directorului unei orhestre și cu quare bate tactulă. *Bâton de mesure.* — *Bastonă:* uă taxiă, ună ploconă que daă preoții de miră episcopului eparhieii. — *Baniă bastonului:* taxiă bastonului în bani,
- Bașă.** *s. etr.* Quea que se lassă schimbătorului pentru schimbatulă unei monede.
- Bas-vintre.** *s. f.* Burtă, partea de jossă a pîntecelui. *Bas-ventre*.
- Bată.** *s. f. plur.* Bete. Veđi bantă.
- Bătaciă.** *s. m.* Aquella quărui place să battă. *Fouetteur-se*. *Aquestă înveșetoră este ună mare bătaciă:* Îi place să battă scolariă, Ce mătre d'écòle est grand fouetteur.
- Bătaia, Bătaiă.** *s. f.* Lovitură que se daă unui culpabilă, unui greșit. *Châtiment.* — *Bătălia, resbelă.* Veđi resbelă. *bătăia în palmă:* Lovirea palmeloră, bătăia în mână. *Batement de mains.* — Lupta a óre-quare patrupele saă passeră între dînsele. *Bătaia cocoșiloră:* Joute. *Bătaia pesciloră:* lucrarea și timpulă quândă pescele își depune icrele. *Frai*. *Bătaia:* urcū, resbateră într'uă pădure cu gonaci și pușcași pentru vînat. *Traque, Battue*.
- Bătăiașă.** *s. m.* Gonaciă, quare într'uă bătăia, într'uă gônă resbatteră pădurea făcîndă sgomotă spre a eși vînatulă la pușcași. *Batteur, Traqueur*.
- Bătăiosă.** *s. m. fam.* Quare întrece pe alții în curagiū, în bărbăția; quare este prea furiosă, prea iute; *fem.* quare este prea frumósă; quare are înfăcișare curagiósă, bărbătésă.
- Bătălău.** *s. etr.* Maiū, saă lopățică, pentru bătutulă rufeloră, cămeșiloră, pînzeturiloră albe quândă le spală saă quândă le bilesce la gîrlă. *Lopățică de bătută mincea*. *Battoir*.
- Bătălia.** *s. f.* Luptă, resbelă între dūoe saă mai multe armii, între dūoe saă mai multe individe. *Bataille.* — *Bătălia:* veđi guerră, resbelă.
- Batalionă.** *s. etr.* Companiă, corpă, rôtă de pedestri, de artileristi, etc: din quare se formésă ună regimentă. *Bataillon*. *Școlă de batalionă;* teoriă de deossebite manevre que cată a sci să le facă ună batalionă. *Ecole de bataillon*.
- Batalogiă.** *s. f.* Repetiția, pofitorire netrebuinciósă de aquellași lucru. *Battologie*.
- Bătătoră.** *s. m.* Aquella quare batte, saă cu quare batte quineva queva. *Batteur, Battant-e*. *Ună bătătoră de ómenii:* Un *batteur de gens*. *Bătătoră de grîne:* bătătoră de snopi, mlăciū quare batte spicele spre a se alege grînețele. *Batteur de grange*. *Bătătoră de aură:* quare batte aurulă spre a lă face foi subțiri. *Batteur d'or.* — *Bătătoră la ochiū:* lucrulă, saă fapta quare batte la ochiū, quare aduce impressiune, quare place vederii. *Bătătoră:* Mîtcă, făcălețulă cu quare se batte putineiulă. *Batte à beurre*.
- Bătătură.** *s. f.* Locă bătută, îndesată, întărită prin călcare, prin umblare; coprinsulă unei ogrăđi, unei curți quare totă d'auna se află bătăturită. — *Redicătură, învîrtoșare de pielle, de carne la*

degetele piciorilor, la mână. Durillon, Calus.

Bătături. *v. s.* A bătături, a călca locul, pământul qua să se așede. Frayer. A călca, a apăsa uă haînă qua să se așede.

Bătașu. *s.* Harțegașu, gîlcevitoriu, bătătoriu, quare sare lesne la bataie; quare batte tare. Batteur; Battant-e.

Batelașu. *s. etr.* Ducere și întorcere de batele, de vase mai mici încarcându-se și descarcându se uă corabiă. Batelage.

Batelă. *s. f.* Luntre, caică, șaică, dubă que servă pe ape curgătorie. Bateau. *Podu pe batele:* podu pe vase peste unu riu. Pont de bateaux. *Batelă cu sarre, cu finu, etc:* vasu încarcatu cu sarre, cu finu. etc. Bateau de sel, de foin, etc:

Batelă. *s. etr.* Luntrișoră, vasumicu. Batelet.

Batelieriu. *s. m.* Luntrașu, caicciu, șaicariu. Batelier.

Bateré. *v. s.* A bate, a lovi, a da bataia, mai multe lovituri cui-va. Battre. *t: de guer:* A goni bătindă pe inamici: a pune pe fugă pe inamicu. Mener battant les ennemis. — *A bate aurulu, argintulu, arama, etc:* a bate aqweste metale qua să facă dintr'însele foi subțiri. Battre l'or, l'argent, le cuivre, etc; *A bate monedă:* a tăia monedă, a face bani. Battre monnaie. *A bate toba:* a chiama prin tobă oștirea. Battre le rappel, l'assemblée. — *t: de mus:* *A bate tactulu:* a bate mesura, a da tactulu. Battre la mesure. — *A bate podulu:* a oinări, a bate ulicele, a umbla fără lucru pe poduri. Battre le pavé. *A se bate în peptu:* a se lăuda și a amenința pe quineva. — *A bate:* a pedepsi pentru greșelle pe quineva. Châtier. — *A bate:* a lovi, a da mai multe lovituri în queva saū în quine-va. Taper. *A bate cu piciorulu:* a da cu piciorulu în pâ-

mîntu. Taper du pied. *A bate pari:* a'i înțepeni cu unu capu în pâ-mîntu. Piloter. *A bate la capu:* a așteți prin ore quare gazuri, aburi din stomacu saū de afară. Entêter. *Cărbuni batu la capu,* cărbunii evaporesu unu gazu de quare dore capulu. Le charbon entête. *A bate cu piciorulu în pământu.* Trépingner. *A se bate cocoșu.* Jouter. *A se bate unulu cu altulu.* S'entrebattre, s'entrefrapper. *A se bate în cărduri:* se dice de oștiri. Escarmoucher. *A și bate jocu:* a rîde, a ridicula pe quineva saū queva; a desprețui, a nesocoti. Moquer. *A se bate pescele:* se dice quăndu pescii lépedă sâmința saū icrele loru. Frayer. *A bate cu bita:* a lovi cu bita, cu bisdoga pe quineva. Gourdiner. *A batte cu bastonulu:* veđi bastonare. *A bate putineulu:* a alege untulu din zeru. Baratter. *A și bate capulu;* a medita, a cerca, a se gîndi în totu chipulu spre a afla, a inventa queva. Se rompre la tête à quelque chose. *A și bate capulu:* a se sili spre a isbuti. Se battre les flancs pour quelque chose. *A i bate inima:* a avé mare neastîmperu, a fi în mare mișcare și nerăbdare așteptîndu queva de bucuria saū de întristare. *A bate potcovele:* a le țintui pe piciorulu callului saū pe toculu cismeloru, veđi potcovire. *A bate unu berbecu:* a'lă scopi, a'lă întorce. Chatrer un mouton. *A bate cuie:* a înțepeni queva cu cuie, a înțepeni cuie în queva. Enclouer. — *A bate vina:* a se bate, a svicni. Palpiter. *A bate la ușa:* Frapper, battre à la porte. *A bate în palme:* a aplauda. Battre des mains, Applaudir. *impers: bate vîntulu,* suflă vîntulu. Il fait du vent.

Bateré. *s. f.* Fapta, lucrarea de a bate. Battement. *Bateré în palme:* Battement de mains, Applaudissement.

Bateriă. *s. f.* Tunuri așezate în regulă de bataiă; locul unde s'au așezat tunurile spre a bate. *t. de măr:* Rândurile de tunuri pusse de amînduoe laturile unei corăbii. — *t. de fis:* *bateriă electrică:* împreunarea a mai multe butilce de Leidă prin quare se produce uă mai mare putere de electricitate. Batterie électrique.

Bațiachină. *s. f.* Uă semîntă în formă de piperă que se face în România.

Batistă. *s. f.* Uă materiă dăssă, albă, subțire. — Batiste, Toile de batiste.

Batistară. *s. m.* Quare fabrică sau vinde batiste. Musquier; fabricant, negociant de toile de batiste.

Batjocoră. *s. f.* Bătaie de joc, insultă ridiculă, derisoriă; luare în rissă. Dérision, Persiflage, Risée. *Ellă a devenită batjocora orașului:* s'a făcut de rissă în oraș. Il est devenu la risée de la ville.

Batjocorire. *v. s.* A batjocori, a insulta, a arunca batjocore, vorbe insultătorie asupra cui-va. — A vorbi cu ironiă și în bătaia de jocă cui-va; — A ridicula, a lua pe quineva în rissă, a-și bate joc de dînsul spunîndu'i lingușiri pe quare ellă le crede de adeverate. Persifler, Railler, Bafouer.

Batjocorituri-oriă. *s.* Aquella quare batjocoresce, quare insultă, quare atacă pe quineva prin vorbe triviale, ridicole. — Quare rîde de quineva, quare iea în rissă pe altul. Persifleur, Moqueur, Dérisoire.

Batometru. *s. etr.* Instrumentă de mesurată adîncimele mării. Bathomètre.

Batrahită. *s. m.* Petrificațiune que semănă cu brôscă. Batrachite.

Bătrînescă-escă. *adi:* Que este allă bătrînețeloră, que ține de vîrsta bătrînului. Vieil, Vieux — Vieille. *Are ună aeră bătrînescă:* are

ună aeră de bătrîn. Il a un air vieux.

Bătrîneția. *s. f.* Starea, vîrsta înaintată a bătrînului. Vieillesse. *Rezemulă bătrînețeloră:* Se țice unei persoane quare îngrijesce, ajută, sprijine pe ună tată, pe ună bătrîn. Bâton de vieillesse. — *prov. Dăca jumeță ar sci și bătrîneță ar pute:* dăca jumeț ar avé experiență și bătrîni putere. Si jeunesse savait et vieillesse pouvait — *Bătrînețe neputînciose.* Veți caducitate.

Bătrînciosă-ósă. *adi: și sus:* Se țice în ridiculă aquelloră mică de stată și quare au plecată spre bătrînețe. Vieillot-te.

Bătrînă-ă. *adi.* Quare are bătrînețe, quare a ajunsă în vîrsta bătrînețeloră. Vieil, Vieux-Vieille. *A fi bătrînă mai nainte de vîrstă:* a îmbătrîni înainte de timp. Être vieux avant l'âge. Bătrînă, însemnă venerabilă, respectabilă. *Bătrînulă Corneilă, Bătrînulă Mircea* — însemnă quate uădată vechi. *Timpă bătrîni, vină bătrîni, hăină bătrîni* sau *bătrîni hăină:* *s: Ună bătrîni, uă bătrîni:* ună unchiășă, uă mătușă, ună moșă, uă babă. *A face pe bătrînulă:* a lua aeră, tonă de omă bătrîni. Faire le vieux. *Bătrîni desfrînată:* curvariu. Vieux penard. — *Bătrîni neputînciosă:* Caduc-que.

Bătrînoră-óră. bătrînelă — bătrînică. *Adi: și sus: dim: lui bătrîni, bătrîni.* Titlu de mîngăere dată bătrîniloră.

Bătă. *s. etr.* Lemnă, bastonă simplu. Veți bastonă. *Bătă de tobă:* ciocănelă de bătută toba. Baguette de tambour.

Bătă-Beută. veți v: bere.

Băutură. veți beutură.

Bavardă. *s. etr.* Vorbire multă și fără nici ună înțelesă, limbucă, flecăriă. Bavardage.

Bavardare. *v. s.* A bavarda, a vor-

- bi multû și fără socotellâ, a vorbi nimicuri, a flecări, a nu se gândi la vorbă. Bavarder.
- Bavarderiâ.** *s. f.* Flecărire, limbuire, viciulă bavardului. Bavarderie, Bavardise.
- Bavardü-â.** *adi: și sus:* Limbutü, flecariu, palavragiü. Bavard-e.
- Beatificare.** *v. s.* A beatifica, a face norocitü, fericitü. — A aședa între sânți, între fericiti, a canonissi, a pune în numărul fericitilor. Béatifier. (se conj: qua laudare, stricare.)
- Beatificațiune, Beatificațiâ, Beatificare.** *s. f.* Fapta de a beatifica, d'a aședa în numărul sântilor, fericitilor. Béatification.
- Beatificü-â.** *adi:* Quare face fericirea, quare causâ fericire, beatitudine. Béatifique. *Visione beatificâ:* privirea lui Dumneșeu de quare se bucurâ quei aleși în ceriu. Vision béatifique.
- Beatitudine, Beatitudâ.** *s. f.* Fericire peste măsurâ, fericire cerescâ. — Unü felü de delirü, de leșinü de fericire. Béatitude. *Beatitudinile:* *prk:* fericirile de quare vorbesce evangeliulü. Veđi fericirile.
- Beatü.** veđi bétü.
- Becabunga.** *s. f. t. de bot:* Unü felü de veronicâ, plantâ antiscorbutică que cresce pe bordurile riurilor. Bécabunga.
- Becarü.** *s. m.* Unü semnü în notele de musicâ. Bécarre.
- Becassinâ, becașinâ.** *s. f.* Femela becassului. Bécassine, Becfigue.
- Becassü, becașü.** *s. m.* Snepü, fluerătorü, uâ passere cu cioculü lungü. Bécasse.
- Becherü.** *s. m.* (bekerü,) neînsuratü, flăcaü, holteiu bătrînü. — se dice și de unü callü de poște cadutü, stricatü, que nu se mai pöte întrebuința. Bête épaulée.
- Beciü.** *s. etr.* Pivnice, hrubâ, zidire suteranâ în quare se păstrésâ vinuri și alte liquide în vase. Cave
- Beciuritü.** *s. etr.* Taxa beciului pentru vinulü que quine-va depune spre pastrare în beciulü altuia. Cellerage.
- Bedinü.** *s. m.* Arabü din pustia; tâlharü arabü; sectarü d'af lui Ali. Bédouin.
- Belicü.** *s. etr:* Drumü cu povérâ que facü sâtenii fără platâ sau cu uâ platâ micâ în trebuințele autorității.
- Bejeneriâ.** *s. f.* Veđi transmigațiune, emigațiune.
- Bejenârire.** *v. s.* A bejenâri, a emigra. Veđi emigrare.
- Bejenâritü.** veđi bejenâriâ.
- Bejenariü.** veđi emigrantü.
- Bejeniâ.** *s. f.* Veđi emigațiune.
- Belandrâ.** *s. f.* Corabiâ micâ de transportü, cu fundulü lătäreșu, que se întrebuinșesâ pe rîuri și canaluri. Bêlandre.
- Belciugü.** *s. etr:* Zallâ, verigâ, inelü dintr'unü lanțü. Anneau. Belciugulü de la limba clopotului. Belière. Belciugü de chei, verigâ de chei. Port-clefs
- Beldie.** *s. f.* Prâjinâ lungâ, dréptâ. — Lemnü de focü quare nu are grossimea que s'ar cuveni.
- Belé.** *s. f.* Veđi nepaste.
- Belemnitâ.** *s. f.* Unü felü de melci fossilii. Bêlemnite.
- Belire.** *v. s.* A beli, a descoji, a scöte cöja ori pielea de pe unü lucru, de pe unü corpü, de pe unü cadaverü. Écorcher. *fam: strigâ qua cumü l'ar belü quineva:* Il crie comme si on l'écorchait.
- Belitorü-oriâ.** *s.* Quare belesce, jupöie que-va. — Écorcheur. — Instrumentü, cușitü cu quare belesce, jopöie que-va.
- Beliturâ, Belire.** *s. f.* Fapta de a beli: — rana que remîne scoșindü cöja ori pielea de pe que-va. Écorchure.
- Bella-dona.** *s. f.* Mâtrâgunâ, uâ plantâ otrăvitöriâ. Bella-dona.
- Belligerantü-â** *adi:* Resbellitorü,

- resboitoriu, quare dă resbellū, se afă în luptă. Belligérant-e.
- Bellicosū-ōsă.** *adi*: Resbelnicū, resboinicū, luptătoriu. Belliqueux-se
- Bellisimū-ă.** *adi*: Fôrte frumosū. Bellissime.
- Bellona.** *s. f.* Dea resbellelorū, sora lui Martiū. Bellone.
- Bellū-ă.** *adi*: Furmosū. Beau, belle. *Bella-meă*: draga mea, iubita mea. *Ma belle.* *Artele belle*: frumosele arte, adică: dessemnulū, sculptura, arhitectura, musica, danșulū; — elocuența, poesia. *Uă bellă fortună*: uă stare mare. Unē belle fortune. (Se întrebuingēsă mai multū la femininū.)
- Belșugū.** *s. etr*: Îndestulare, abondanșiă, rodire multă, fertilitate. Veđi abondanșiă.
- Belté.** *s. f.* Șerbetū de dulcēșiă.
- Belvederū.** *s. etr*. Pavilonū, chioșcū, turnū la ūă casă. Locū de unde are quineva ūă frumōsă vedere împrejurū. Belvédère, Belvédér.
- Bemolū.** *s. m.* Unū tonū de musică. Bémol.
- Benedicitate.** *s. f.* Închinăciune, rugăciune, binecuvîntare înaintea mesșii. Bénédicité.
- Benedicționariū.** *s. etr*. Carte que coprinde. formele de binecuvîntări, (molitfelnicū.) Bénédictionnaire.
- Benedicțione, Benedicșiă.** *s. f.* Binecuvîntare; favóre, grașiă a ceriulū. Bénédiction.
- Benedictū, Benedictinū-ă.** *s.* Călugărū, călugărițe din ordinulū sânt: Benoît. Bénédictin-e.
- Beneficēșă.** *s. f.* Facere de bine, binefacere. Bénéficence.
- Beneficialū-ă.** *adi*: Quea que privesce la beneficiū, quea que este allū folosurilorū, allū căștigurilorū, veniturilorū eclesiastice. Bénéficiale.
- Beneficiare.** *v. s.* A beneficia, a trage unū profitū, unū căștigū, unū folosū. Bénéficier. (Se conj: qua lucrare.)
- Beneficiariū-ă.** *adi*: Se dice de aquella quare moștenesce quea que va găssi dupe catagrafia casii. Actorulū, personagiulū într'allū quărui beneficiū se dă ūă representașiune teatrală. Bénéficaire.
- Beneficiū.** *s. etr*. Privilegiū datū de unū suveranū, de ūă lege. — folosū, căștigū, profitū. — Titlu, dregătoriă eclesiastică însoșită de unū venitū. Bénéficé.
- Benevolū-ă.** *adi*: Binevoitoriū. Bénévole.
- Benoarū.** *s. etr*: Logele de jossū de la teatru. — Baiă, scăldătoriă. Baignoire.
- Benzoe.** *s. m.* Unū felū de balsamū. Benjoin.
- Benzoicū-ă.** *adi*: *t. de him*: Se dice de acidulū que se scôte din benzoe saū din alte sustanșe analoge. Benzoïque.
- Berărie.** *s. f.* Localulū unde berariulū prepară saū vinde berea. Brasserie.
- Berariū.** *s. m.* — *fem.* Berărēșă. A quella quare fabrică, quare prepară beutura numită bere. Brassur-se.
- Berbănșiă.** *s. f.* Conduita berbantuliū, însușirea de a fi berbantū, manierele de berbantū.
- Berbantū-ă.** *s.* Aquella quare frecantă adunările desfrîinate, quare demoralisēsă, corrumpe pe alșii, quare se ține de craișicuri; craiū; omū desfrînatū. Vaurien.
- Berbece.** *s. m.* Unū butucū cu quare printr'ūă mașină saū cu mâinele a mai multī ómenī, se batū pari, tarăși în zăgașuri și la alte trebuinșe. Mouton.
- Berbecū.** *s. m.* Sexulū bărbătescū la oi. Bélier. *Berbecū batutū* saū *scopitū*: berbeculū quare s'a scopitū. Mouton.
- Berbelēcū.** *adv*: (d'a) *D'a berbelēcū*: d'a rostogolu, d'a tumba. *Cășetură d'a berbelēcū*: cădere peste capū, d'a róta. Culbuté.

- Bercaliă.** *s. f.* Staulă, târlă, locă unde se închidă oile. Bercail.
- Bercu-ă.** *adi:* Scurtă de codă. Se dice de uă passere que n'are codă saă quare o are prea scurtă.
- Bere.** *v. s.* A bé, a înghiți ună liquidă, apă, vină, etc.: pentru sete saă plăcere. Boire. *A be pentru quineva:* a bé în sănătatea cuiă. Boire à quelqu'un. *Fig:* a be pa harulă: a gusta, a înghiți uă amărăciune, a sufferi uă durere. Boire le calice. *A bé adălmașu:* Boire le vin du marché. A bé cu paharulă rassă. Boire un rouge-bord, uné rassade.
- Bere.** *s. f.* Uă beutură preparată din orzū. Biere.
- Beretă.** *s. f.* Ună felū de bonetū de Dame. — Casquetă, pălăriă, căciulă, șapcă rotundă. Beret.
- Bergamă.** *s. f.* Uă tapițeriă ordinară que s'a inventatū la Bergamū. Bergame.
- Bergamotū,** și **Pergamotū.** *s. etr.* Se dice de nisique pere și portocale quare aū unū mirossū fôrte plăcutū. Bergamote.
- Berigată.** *s. f. t. de anat:* Înghițoria, partea din sussă a resufflării. Larynx, Sifflet. *A tăia berigata cui-va.* Couper le sifflet à quelqu'un.
- Berilū.** *s. etr.* Pictră scumpă de unū verde albastru strevedetoriū. Beryl, Béril.
- Berlină.** *s. f.* Ună felū de trăsșură cu patru rôte cu quare se servă quine-va în orașū și în călătoriă. Berline.
- Bermudiană.** *s. f. t. de bot:* Plantă din insulile Bermudiane. Bermudiane.
- Bernaculă.** *s. f. t. de ist: nat:* Scoică cu cincă ghioci quare se lipesc de stînci și de corăbi. Bernacle.
- Besé.** *s. f.* Sărutare. Semnū de sărutare que facemū unei persône depărtate. Baiser.
- Beșacté.** *s. f.* Toaletă închissă în quare Damele păstresū felurite obiecte de cusetură. Chiffonier.
- Beșică.** *s. f.* Pielea, punga que închide udulū. Vessie. Redicătură, umflătură saă bubulițe que esse pe pielle. Vessie. Redicături qua uă beșică transparentă que face picătura de plôia pe suprafața apei. Vésicule. *Beșică* se dice quâte uă dată ballonulū.
- Beșicare.** *v. s.* (se) A se beșica, a se face beșici, a se redica în piel-le beșicuțe, bubulițe.
- Beșicatū-ă.** *sup. adi.* *Struguri, pomă beșicată,* saă numai *Beșicată.* *s.* unū felū de struguri din quare se scôte unū vinū mai plăcutū.
- Beșicătură, Beșicare.** *s. f.* Fapta, lucrarea de a beșica, de a se beșica, chiar bubulițele, beșicele que essū în pielle.
- Beșicosū-ôsă.** *adi:* Piellea saă cōja quare are beșici multe, quare are bubulițe pe dînsa. — *t. de bot:* quare este în formă de beșicuțe, Vésiculaire.
- Beșicuțe.** *s. f. dim:* Beșică mică, măruntă, bubulițe quare esse în pielle. Elevure.
- Beșină.** *s. f.* Aerulū que esse pe ședutū. Pet, Vesse. *t. de bot.* *Beșina porculū:* unū felū de ciupercă plină cu vîntū și unū felū de prafū. Vesse-dé-loup, saă Vesse-loup.
- Beșinăriă.** *s. f.* Mai multe beșini date una dupe alta. Sgomotū în sunetulū beșinei que face quineva din gură spre batjocora cui-va. Pétarade. — Loculū, aerulū puturosū în quare staū mai mulți inși.
- Beșinărire.** *v. s.* A beșinări, a părții din gură spre batjocora cui-va. *fam: pop:*
- Beșinosū-ôsă.** *adi: și sus:* Aquella quare besse multū, quare are învețiulū de a beși. Péteur-se, Vesseur-se.
- Beșire.** *v. a.* A beși, a da beșină, Péter.

- Besnă.** *s. f.* Veđi abisū, întunericū.
- Beşondră.** *s. f.* Babă, bătrână pretenţiosă. Supranume de despreţiu que se dă unei bătrîne cu pretenţiuni de tânără.
- Besserică.** *s. f.* Adunarea, totalitatea tuturilor creştinilor. — Templul, edificiul consănit pentru oficiul sacru, şi închinarea creştinilor la Dumnezeu. — Starea bessericescă, clerul bessericesc. Eglise.
- Bessericaşu.** *s. m.* Funcţionariū allū bessericii. Quare ţine de besserică. Eclesiastique.
- Bessericesce.** *adv.* Veđi eclesiasticamente.
- Bessericescū-escă.** *adi.* Veđi eclesiasticū.
- Bessericosū-ósă.** *adi.* Quare merge dessū la besserică, quare se închină multū; religiosū. Devot-e.
- Bestaliă.** *s. f.* Ciredă, cantitate, numărū mai mare de animale domestice. Betail.
- Bestiă.** *s. f.* Animalū, vită, dobitocū. Bête. *fig.* Persónă fără spiritū, forte stupidă. Bestiasse.
- Bestiagiū.** *s. etr.* Clacă, robotă cu boi, lucrul unui clăcaşu cu vitele. Bétage.
- Bestialemente, Bestialicesce.** *adv.* Qua uă bestiă, cu chipū dobitocesū. Bestialement.
- Bestialitate.** *s. f.* Dobitociă. Bestialité.
- Bestialū-ă.** *adi.* Dobitocesū. Bestial-e.
- Bete.** *s. pl.* Marginile postavurilor. Încingătoria que facū unii din aceste margini alle postavurilor. — Încingătoria, brnişorū impletitū que facū ţerancele din lână colorată, cu ciucuri la capete. Ceinture.
- Betegellă, Betegire.** (unii scriū be-tejellă.) *s. f.* Fapta de a betegi; vătămarea unei părţi a corpului. Maladiă, infirmitate. Impotence.
- Betegire.** *v. s.* A betegi, a vătama uă parte a corpului. — *A se betegi:* a se bolnăvi.
- Betegu-ă.** *adi.* Infirmită, maladū; vătămătū în vre-ua parte a corpului; schilăvitū, ologū, ciungū. Impotent-e. *Este betegu d'ua mână:* Il est impotent d'un bras. *Betegu:* quare nu este în stare să lucrese qua să se nutrească. Veđi invălidū.
- Betellă.** *f. f.* Firū lungū, lătăreţiu de aurū sau de argintū. Battu.
- Beteliă.** *s. f.* Bete, chenarū, bandă mică, îngustă que se cöse pe alocurea la uă haină; tivitură lată la uă fustă, la ismene, la pantaloni. Ceinture.
- Betesugū.** *s. etr.* Veđi infirmitate.
- Beţiă.** *s. f.* Patima de a bé, patima beţiei, înveţiū, obicinuinţiă de a bé, de a se îmbeta. Ivrognerie. Starea unei persóne bete; ameţială din beaturi spirtóse; îmbetare. Ivresse, Enivrement.
- Beţivesce.** *adv.* Cu manieră de beţivū, de omū betū.
- Beţivescū-escă.** *adi.* Quea que este allū patimei beţiei, que ţine de beţiă.
- Beţivie.** *s. f.* Faptă beţivă, de beţivū; ameţielă, turbare qua de beţiă, qua de beaturi spirtóse. Ebriété.
- Beţivū-ă.** *s. şi adi.* Supussū, datū la beţiă, quare are patima beţiei. Ivrogne, — Ivrognesse, Biberon-ne, Buveur.
- Betonică.** *s. f. t. de bot.* Uă plantă cu unū mirosū forte petrunđetoriū din familia labialelorū. Bétoine. Bétonie.
- Betū.** Veđi bietū.
- Betū-ă.** *adi.* Ameţitū de beaturi spirtóse. Ivre, Imbriaque. *A fi betū mortū:* a şi fi perdutū tóte simţirile de betū. Être ivre mort. *fig. betū de sânge:* se dice aquellui-que a versatū sânge multū, quare

- a comissū multe omoruri și caută încă a omori. Ivre de sang.
- Beuțū.** *sup: de la bere. — De beuțū.* *loc: adi:* quare se pôte bé. Potable. *Paralle de beuțū:* paralle destinate a se da pe beatură. Pour boire.
- Beatură, bere.** *s.f.* Fapta de a bé. Liquidulū preparatū, destinatū spre a se bé. Boire, Boisson. *La mîncare puțină, beatură multă:* cândū nu prea este de mîncatū cată a bé mai multū spre despăgubire. A petit manger bien boire.
- Bezé** vedī besé.
- Bezoardū.** *s. etr:* ūă piétră que în India se formésă în întrulū unorū animale și quārū în vechime i se atribuia nisque puteri secrete. Bézoard.
- Bibanū.** *s. m.* unū felū de pesce micū de baltă.
- Biberonă.** *s. f.* unū vasū micū cu gîtu sau tévā din quare se dă copiilorū și malađilorū de beuțū. Biberon.
- Biblică** *s.f.* Ūă passere domestică de feliulū potîrniceilorū. Pintăde.
- Biblie** *s.f.* Testamentulū vechiū, vechea scriptură. Bible.
- Biblicū-ă.** *adi:* Dupe cumū este în biblie, assemenatū bibliei. Biblique. *Societate biblică:* societate allū quārū scopū este întinderea cunoscînții santei scripturī între populi. Societé biblique.
- Bibliografiă.** *s.f.* Sciința de a cunosce totū feliulū de scrieri, de cărți; sciința de a citi manuscrite vechi. Bibliographie.
- Bibliografū.** *s. m.* Quellū-que cunosce totū feliulū de cărți și deosebitele lorū edițiunā; quellū quare serie asupra aquești materii. Bibliographe.
- Bibliofilū-ă.** *s.* Amatorū de cărți, aquella quārū place a aduna totū feliulū de cărți și mai cu sémă cărți antice. Bibliophile.
- Bibliomaniă.** *s.f.* Maniă, passiune de a avē totū feliulū de cărți. Bibliomanie.
- Bibliomanū.** *s. m.* Quellū-que are passiunea de ași aduna totū feliulū de cărți. Bibliomane.
- Bibliopolū.** *s. m.* Librarū, vîndetoriū de cărți. Bibliopole.
- Bibliotecariū.** *s. m.* Ingrijitoriulū unei bibliotecī. Bibliothécaire.
- Bibliotecă.** *s.f.* Localulū, încăperea unde se păstrésă unū mare numerū de cărți pusse în rându-ellă. Dulapū făcutū pentru păstrare de cărți. — Cărțile que se află într'ua bibliotecă. Bibliothèque.
- Bicisnică.** *s.f.* Micșorime de suffletū, lipsă de curagiū; nevoioșă. Pusillanimité.
- Bicisnicū-ă.** *adi: și sus:* Micū de suffletū, fără curagiū, nevoiașū. Pusillanime.
- Biciū** *s. etr.* Harabnicū de surugiū, biciu de vizitiū cu quare se mînă caii d'a căllare sau din trăsșură. Fouet. *fig. Biciū:* bătaia, pedepsă. Fléau. *Biciulū lui Dumneđeu:* bătaia que trimite Dumneđeu ómenilorū. Le fléau de Dieu. *Biciulū ciumei, Biciulū resbelelorū:* Lé fléau de la peste, de la guerre.
- Biciuellă, biciuire.** *s.f.* Lucrarea de a biciui; bătaia, muncă cu biciulū. Flagellation, Fustigation.
- Biciuire.** *v.s.* A biciui. a bate cu biciulū: Flageller, Fustiger, Fouetter.
- Biciușcă.** *s.f.* Biciū lungșorū și subțire. Cravache.
- Bicornū-ă. și Bicornutū.** *adi: Animalū bicornū, ori bicornutū:* animalū, dobitocū cu dūoe córne. Bicornu-e.
- Bidiné** *s.f.* Unū felū de perie sau mătură cu quare se spoesce, se văruesce pereții unei case.
- Bietū-ă** *adi:* Sermanū, sêracū, vrednicū de milă. *Bietulū omū;* seraculū omū. *Đicemū de uuū omū* cândū ne este milă de dînsulū. Le pauvre homme.

- Biformă-ă.** *adi.* Făcută, construită, compusă, alcătuită cu două forme. Biforme.
- Biftecă.** *s. etr.* Carne friptă pe grătară. Biftec.
- Bifurcare.** *v. s. (sc)* A se bifurca, a se înfurca, a se încrâcâna. Bifurquer. (Se conj: qua lăudare, urcare.)
- Bifurcațiune, Bifurcațiă, Bifurcare.** *s. f.* Fapta de a se bifurca. Locul unde un lucru se desparte qua uă furcă în două, se înfurcă. Bifurcation, Bifurcation.
- Bigadine.** *s. f.* Gadine, tot felul de musculice, de insecte. Bigaille.
- Bigamiă.** *s. f.* Luarea în căsătoriă a două persoane. În pravila bessericăscă însemnă a două căsătoriă. Bigamie.
- Bigamă-ă.** *adi. și sus.* Aquella quare s'a însurată cu două femei de uă dată. În pravila bessericăscă se dice și de aquella quare s'a însurată de două ori. Bigame.
- Bigoteriă.** *s. f.* Devoțiune, evlavie peste măsură și superstițiosă; piositate mincinosă, ipocrisiă. Bigoterie.
- Bigotismă.** *s. etr.* Caracterul bigotului. Bigotisme.
- Bigotă-ă.** *adi. și sus.* Ipocrită, religiosă mincinosă; evlaviosă peste măsură și superstițiosă. Bigot-e.
- Bijuteriă.** *s. f.* Giuvaergeriă, arta giuvaergeriului. *plr:* scule prețioase de pietre scumpe cu aură. Bijuterie.
- Bijutieră.** *s. m.* Giuvaergeriu; lucrător în aură cu pietre scumpe. Bijoutier-ère.
- Bijută.** *s. etr. și Bijută.* *f.* giuvaerăscă prețiosă. Bijou.
- Bilă.** *s. f.* Oulă de ossă de la biliardă. Bille.
- Bilanț.** *s. etr.* Asternere de quea que are să iewă și să dea ună comerciantă: fôia, catastihulă pe quare s'a asternută assemenea bilanț. Bilan.
- Biletariu.** *s. m.* Aquella quare dă bilete pentru ore quare trebuință. Biletier.
- Biletă.** *s. etr.* Mică revășellă cu ordine, sau cercetări ori informațiuni. Bilet. *Biletă dulce:* biletă de corespondinție amorose, de amoră. Bilet doux. *Biletă de a lua parte:* sau *Biletă de participatiune:* biletă prin quare se comunică cuiva uă căsetoriă, uă nascere, uă mörte. Bilet de faire part sau bilet de part. *Biletă de bancă:* hirtie quare are credită de bană în pētiă. Bilet de banque. — zapisă, poliță, înscrissă prin quare se obligă quine-va a plăti ore-quare sumă. Bilet. *Biletă de vamă:* prin quare se permite trecerea unei mărfi, unoră bucate prin vamă sau de la ună locă la altulă. Passavant.
- Biliă.** *s. f.* Umorea corpului alēssă în ficată; fiere, venină. Bile.
- Biliardă.** *s. etr.* Mēssa pe quare se jōcă bilelele biliardului; localulă, camera în quare se face acestă jocă. Billard.
- Biliariu-ă.** *adi.* Veninariu, quare privesce, se reduce la biliă, la fiere, la venină. Biliare.
- Bilionariu.** *s. m.* Capitalistă de monedă în biliōne.
- Bilionă.** *s. etr.* Suma de uă miă miliōne. Billion.
- Bilosă-ă.** *adi.* Veninosă, ferosă, quare are multă fiere, multă biliă. Billeux-se.
- Bilotă.** *s. etr.* Jujău que se pune la gătulă porciloră, căiniloră și animaleloră domestice spre a le opră d'a face stricăciuni. — Trunchiulă cilindrică și retesată în suprafață plană la căpetiulă de susă. — Trunchiă pe quare se reteza capulă ossinditului la francesi. Bilot.
- Bilă.** *s. etr.* Proiectă de vre ună actă allă parlamentului Anglu. Bill.

Bimănală-â. *adi.* Quare are două mâini, două torțe.

Bimană-â. *adi: și sus:* Cu două mâini. Bimane.

Bina. *s. etr:* Edificiul, clădire, zidire; acaretul. Édifice, Bâtisse.

Binariu. *adi: t. de arit:* Compussul, alcătuit din două unimi. Binaire.

Bine. *s.* Folosul, stare bună, condițiune favorabilă. Bien. (Se întrebuintesă mai multă la plr: bunuri.)

Bunurile și reellele acestui vieți:

Les biens et les maux de cette vie. *Bunurile corpului:* sănătatea și țaria corpului. Les biens du corps. *Bunurile sufletului:* virtuțile. Les biens de l'âme. *Binele publică:* folosul, binele comun. Le bien public. *fam:* *Aquestă femeia îți va binele:* îți gîndesce bine, îți este amică. Cette femme vous veut du bien. *A vorbi în bine de quineva:* dire du bien, parler en bien de quelqu'un. *Nu te a vorbită nici de bine nici de rău către mine:* Il ne m'a parlé ni en bien ni en mal de vous. *A conduce ăa trebă cu bine:* a o duce la sfîrșitul bun. Mener une affaire à bien. *Aquestă lucru merge spre bine:* înaintesă bine, se îmbuneteșce. Cet ouvrage vient à bien. *A lua, a tălmăci în bine queva:* a lua în bine, spre bine queva. Prendre, interpréter quelque chose en bien *prov:* *Mai-binele este inamicul binelui:* de multe ori căutându mai bine perdemul que aveamul bine. Le mieux est l'ennemi du bien. *Cu bine și cu onore:* cu gîndul bun. En tout bien et en tout honneur.

Bine. *adv:* Într'unul chip favorabilul, priimitul, plăcutul. Bien. *Bine ăa prinsul quă s'a dussul:* bine a făcutul quă s'a dussul. Bien lui a pris de s'en aller. *Ellul este bine la curte:* este bine priimitul, bine vedutul la curte, are trecere: Il est bien à la cour. *Unul june bine îm-*

brăcatul: îmbrăcatul cu gustul. Un jeune homme bien mis. *A fi bine între ei:* a se avé bine. Être bien ensemble. *A fi bine:* a fi sănătosul. Se dice de un maladul în sănătoșatul. Être bien. — *Multul mai bine:* Bien mieux. *Îți vine bine a îndrepta pe alții:* Îți este lesne a îndrepta pe alții. C'est à vous, il vous sied bien de reformer les autres. *Ei bine, cum ăi se pare?* Eh bien, que vous en semble? *Ei bine, que dicei de aquesăta?* Eh bien, qu'en dites vous?

Bine-cunoscătoriul-oriă. *s.* Quare cunosce forte bine queva.

Bine-cuvintare. *v. s.* A bine cuvinta, a chiea benedictiunea, favorulul, grația ceriului asupra cui-va, peste que-va.

Bine-dicere. *v. s.* A bine-dice, a bine vorbi; a dice, a vorbi bine, de bine. Bien-dire.

Bine-făcătoriul-oriă. *s.* Aquella quare face bine cui-va. Bienfaiteur-trice, Bienfaisant-e.

Bine-facere. *v. s.* A bine-face, a face-bine cui-va. p. u.

Bine-facere. *s. f.* Beneficentiă, face-re de bine. Bienfaisance, Bienfait. *Societate de bine-facere:* Societé de bienfaisance. *Uă bine-facere nu este nicul ăa dată perdută:* ăa faptă bună, ăa facere-de-bine nicul ăa dată nu se perde. Un bienfait n'est jamais perdu. *Bine-facerile sciinții:* folosele que aduce sciinția. Les bienfaits de la science.

Bine-gînditoriul-oriă. *s.* Aquella quare gîndesce, cugetă bine, saul de bine.

Bine-grăitoriul-oriă. *s.* Quare grăesce, vorbesce bine, saul de bine.

Bine-norocitul-ă. *adi:* Fôrte fericitul, fôrte norocitul. Bienheureux-se. Se iea quate ăa dată și în locul de fericitil din quea-l-altă lume. Vedil fericitul.

Bineșorul, și Binișorul. *adv:* Nu

- reŭ, nu multŭ bine. Passablement.
- Binetă.** *s. f.* Sapă mică a grădinărilor pentru prășitŭ. Binette. — Ūă prăjitură saŭ plăcintă mică făcută din felii de pome învelite în cocă de făină. Beignet.
- Bine-venitŭ-ă.** *adi:* Se ȃice unei persoane quare a sossitŭ dintr'ŭă cĂllĂtorĂ, quare vine, intrĂ în casă. *Fi bine-venitŭ:* Soyez bien-venu.
- Bine-voințĂ.** Veȃi bunĂ-voințĂ.
- Bine-voire.** *v. s.* A bine-voi, a avĂ aplicare în binele cui-va, a avĂ milostivire, bunĂ voințĂ cĂtre quine-va. Daigner.
- Bine-voitoriŭ-ĂriĂ.** *s.* Aquella quare bine-voesce, voesce binele cui-va. Bienveillant-e.
- Bine-vorbitorŭ.** *s.* Veȃi bine-grĂitorii.
- Biniȃiŭ.** *s. m.* Gembașŭ, quare încallecĂ caŭ neînvețai și cu nĂravŭ. Casse-cou.
- Binișorŭ.** Veȃi bineșorŭ.
- Binoculariiŭ-Ă.** *adi:* Pentru amĂndŭoi ochii. Se ȃice de telescopuri. Binoculaire.
- Binocolŭ.** *s. etr.* LornetĂ, ochianŭ portativŭ și dublu prin quare obiectele se vedŭ cu amĂndŭoi ochii. Binocle.
- Binomŭ.** *s. etr. t. de algeb.* Quantitate algebricĂ, compassĂ din dŭoi termini uniți prin semnul plus. (+) saŭ minus. (—) Binome.
- BiografĂ.** *s. f.* Scrierea, descrierea vieții ămenilor particulari; sciințĂ, descrieri relative la biografĂ. Biographie.
- Biograficŭ-Ă.** *adi:* Que este allŭ biografiei, que se atinge de biografĂ. Biographique.
- Biografŭ.** *s. m.* Scriitoriŭ de biografii, de vieți, autorŭ que scrie vieți de ămeni particulari. Biographe.
- Bipedalŭ-Ă.** *adi:* Quare este de dŭoe
- din dŭoe picĂore. Se ȃice despre mesuri. Bipedal-e.
- Bipedŭ-Ă.** *adi: și sus:* Cu dŭoe picĂore, quare are, umblĂ în dŭoe picĂore. *Omuli este unŭ bipedŭ:* este ŭă fințĂ cu dŭoe picĂore. L'homme est un bipede. *t. de ist. nat.* felulŭ de tĂritĂrie cu dŭoe picĂore din familia șopirlelorŭ, gușterilorŭ. *Bipedŭ anteriorŭ:* picĂorele dinainte alle callului. Bipede antĂrieur. — *Bipedŭ posteriorŭ:* picĂorele dinapoi alle callului. Bipede postĂrieur. — *Bipedŭ lateralŭ:* picĂorele din drĂpta, ori din stĂnga. Bipede latĂral. *Bipedŭ diagonalŭ:* unŭ picioru dinainte și unulŭ dinapoi socotite crucișŭ. Bipede diagonal.
- BirjĂ.** *s. f.* TrĂssurĂ de preumblatŭ, de cĂllĂtoritŭ cu platĂ; — localulŭ unde intr'ŭă capitalĂ saŭ birjele. Fiacre.
- Birjariŭ.** *s. m.* Aquella quare posedĂ ŭă birjĂ, aquella quare conduce ŭă trĂssurĂ de birjĂ. Fiacre.
- Birnicŭ.** *s. și adi:* Suppusŭ la birŭ; dajnicŭ; quare plĂtesce birŭ, dajdie statului. Tailable.
- Birtașŭ-Ă.** *s.* Quare posedĂ unŭ birtŭ. Aubergiste, HĂtelier-Ăre. HĂte-esse.
- Birtŭ.** *s. etr:* CasĂ, hanŭ unde cĂllĂtorii gĂssescŭ totŭ-d'auna mĂsĂ pe platĂ. Auberge, HĂtel, HĂtellerie. — *Birtŭ prostŭ:* Gargote.
- Birŭ.** *s. etr:* Dajdie, tributŭ que locuitorii plĂtescŭ țeriŭ lorŭ. Impôt. — Tributŭ que unŭ Statŭ plĂtesce altui statŭ. Veȃi tributŭ.
- BiruințĂ.** *s. f.* Veȃi victoriĂ.
- Biruire.** *v. s.* A birui, a reusi, a avĂ victoria. Avoir la victoire. *A birui:* a ĩntrece, a trece maŭ presussŭ. Surmonter.
- Biruitoriŭ-ĂriĂ.** *adi. și sus.* Veȃi victoriosŭ.
- Bis.** Veȃi bisŭ.
- Biscotŭ.** *s. m.* Pesmetŭ, posmagŭ,

- pâine uscată cu zaharū saū fără zaharū. Biscuit.
- Bismutū.** *s. m.* Tuté, unū felū de metalū lesne frângătorū și de uă coloră albă camū galbenă. Bismuth.
- Bisonū.** *s. m.* Unū boū din America septentrională. Bison.
- Bissectū, și vissectū.** *s. și adi:* Anulū în quare februarīū are 29 ȃlile. Bissexte, Bissextil-e.
- Bissexuală-ă, și Bissexū.** *adi. t. de bot:* Plante quare aū organele bār-bătesci și femeesci unite totū într' uă flóre. Bissexuel-le, Bissexte.
- Bistru.** *s. ctr.* Văpsé de zogrăvitū, de uă coloră qua rugina. Bistre.
- Bisū, și Bis.** *adv:* Încă uă dată, sâ se ȃlică, ori sâ se faca, saū sâ se cante încă uă dată. *s. Aquestū cupletū acu onorurile bisului. intr: bisū! bisū!* — *adi. Numerulū 3 bis, fôia 8 bis* însemnă: sâ se repetē numerulū 3, fôia 8.
- Bitonū.** *s. m.* Parulū, țerușulū, po-ciumpulū que se bate pe malū spre a lega unū vasū. Bitton.
- Bitumā.** *s. f.* Păcură, catranū. Bitume.
- Bituminosū-ósă.** *adi:* Păcurosū, că-tranosū. Bitumineux-se.
- Bivacare, Bivuacare.** *v. s. t. de guer.* A bivaca, a bivuaca, a tăbari oș-tirea sub ceriū, pe uă câmpiă, spre a se repausa. *fam.* a petrece uă nópte pe câmpū, sub ceriū. Bivaquer, Bivouaquer. (Se conj: qua lăudare, stricare.)
- Bivacū, Bivuacū.** *s. ctr. t. de guer:* Tăbărîrea, popossirea pe câmpū liberū pentru repausū a unei oș-tiri. Loculū, câmpulū pe quare se face aquestă tăbărîre. — Armia bivacată. — Garda extraordinariă aședată nóptea în câmpū. Bivac, Bivquac.
- Bivolăriă.** *s. f.* Închissóriă, adăpostū pentru bivoli.
- Bivolariū.** *s. m.* Quare îngrijesce de bivoli, quare'î conduce în păscutū.
- Bivolașū.** *s. m. dim:* Malacū. Buf-fetin.
- Bivolice.** *s. f.* Femela bivolului. Buf-fle femelle.
- Bivolū.** *s. m.* Animalū cornatū, do-mesticū. Buffle.
- Bizaremente, Bizaricesce.** *adv:* Într'unū chipū bizariū, ciudatū. Bizarrement.
- Bizareriă.** *s. f.* Capriciū, extrava-ganță. caracterulū quellū bizarū. Bizarrerie.
- Bizarū-ă.** *adi:* Extravagantū, ca-priciosū, fantascū, neobicinuitū. Bizarre.
- Bizuellă, Bizuire.** *s. f.* Fapta bizu-irii; cutezare, îndrăsnellă, întreprindere eu curagiū. Témérité.
- Bizuire.** *v. s.* (se) A se bizui, a cuteza, a îndrăsnî, a pune temeii cu credință, a întreprinde cu curagiū.
- Bizuitoriū-óriă.** *adi. și sus.* Quare se bizuesce, cuteză, îndresnesce cu curagiū a întreprinde que-va. Téméraire.
- Bilbiellă, bilbiire.** *s. f.* Fapta bil-biirei; vorbă stricată, pronunțîă îngînată, împedecată. *fam:* Balbutie, Balbutiement.
- Bilbiire.** *v. s.* A bilbiî, a vorbi, a pronunțîa bilbiitū, stricatū, îngî-natū, împedecatū. *fam:* Balbutier.
- Bilbiitoriu-óriă.** *s.* Quare bilbies-ce, vorbesce bilbiitū, quare pronunțîă îngînatū, împedecatū, stricatū.
- Bilciū.** *s. ctr.* Ermarocū, sborū, tîrgū mare que se face pe alocurea în ôre quare serbători alle anulū. Foire.
- Bintuellă, Bintuire.** *s. f.* Stricare, vătămare în ôre quare lucruri, în interese. Vătămare, stricare morală a suffletului.
- Bintuire.** *v. s.* A bintui, a strica, a vătama queva, pe quineva. *A se bintui:* a se vătama moralicesce.
- Bintuitoriū-óriă.** *s. și adi:* Quar

bîntuesce, vatâmă, strică moralicesce.

Bîrfellă. Bîrfire. *s. f.* Fapta bîrfirei; vorbe que atingû, que vatâmă onôrea cui-va. Babillage, Calomnie.

Bîrfire. *v. s.* A bîrfi, a vorbi de reû pe quine-va, a cleveti; a flencâni, a vorbi nimicuri, a vorbi netrebnicû. Babiller.

Bîrfitoriu-óriă. *s. și adi:* Vorbitoriu de reû, flencânitoriu, flecarîu, clevetitoriu, hulitoriu; quârui place sâ vorbescă multe nimicuri. Babillard-e, Maldisant-e, Médisant-e.

Bîrnă. *s. f.* Grindă mare, talpă. Traverse, Chevêtre.

Bîrsană. *s. f.* Unû feliu de lînă lâțiosă; ôia quare dă uă asfeliu de lînă. Coaille.

Bîrû. *intr:* Expressiune cu quare chiamă quine-va oile.

Bîsdócă. *s. f.* Veđi bîtă.

Bîtă. *s. f.* Măciucă, bîsdócă, scurtătură de lemnû grössă. Goudin, Gourdin, Trique. Bîtă que portû ciobani, pâcurarii, pâstorii de oi. Houlette.

Biziellă, biziire. *s. f.* Lucrarea de a bizi; sgomotulû que facû insectele sburându saû cândû se află multe la unû locû, precumû albinele în stupi.

Biziire. *v. s.* A bizi, a sbîrnai; se dice de sunetulû que facû albinele în stupû, în uleiû, în stupină.

Blagosloveniă. *s. f.* Veđi benedictiune, bine-cuvîntare.

Blagoslovire. *v. s.* A blagoslovi, a binecuvînta. Veđi bine-cuvîntare.

Blajinitate, și Blajiniă. *s. f.* Blîndefiă, smereniă, bunetate, caracterulû quellui bunû și blîndû. Mansuetude.

Blajinû-ă. *adi:* Blîndû, bunû, amabilû, affabilû. Débonnaire.

Blană. *s. f.* Pielie cu përrû argăssită și cu quare se câptușesce uă haină de érnă; chiar haina câp-

tușită cu blană. Fourrure — Scândură lată, lungă. Planche.

Blânăriă. *s. f.* Mesteșugulû, meseria blânarului; dughiana, lucratoriulû blânarului. — Quantitate mare de blane.

Blânarû - réssă. *s.* Aquella quare blânesce haine, saû quare vinde blane. Fourreur.

Blanchetû. *s. etr.* Biletû de poste în Moldavia, quitanță, adeverințiă de plata taxi cuvenită statului de la poste.

Blancû-ă. *adi:* Albû, nescrissû, hîrtie numaî cu iscălitura que se dă în unele casuri îputernicitului. Blanc-Blanche. — Dreptû la cumpenă. Se dice de galbeni cândû aû greutatea și valora cuvenită.

Blânire. *v. s.* A blani, a captuși uă haina cu blane. Fourrer.

Blasfemă. *s. f.* Blestemû, afurisană; diffaimă, hulă. Blasphème. *Assemenea critice suntû nisque blasfeme:* suntû diffaima, hule. De telles critiques sont des blasphèmes

Blasfemare. *v. s.* A blasfema, a blestema, a afurisi, a arunca blasfeme în contra cui-va saû a que-va; a huli, a deffaima. Blasphémer.

Blasfematoriû-ă. *adi:* Quare comprinde unû blasfemû, uă hulă. Blasphématoire.

Blasfematorû. *s.* Quare blasfemă, blestemă, afurisesce, hulesce. Blasphémateur.

Blasonare. *v. s.* A blasona, a zugrăvi mărcile cu colorile que li se cuvinû. — A tâlmăci, a descrie mărcile cu terminî proprii în sciințiă eraldiciî. Blasonner.

Blasonorû. *s. m.* Quare se ocupă cu sciințiă eraldiciî. Blasonneur.

Blasonû. *s. etr:* Eraldică, armăriă, tôte decorațiunile que compunû marca. Cunoscințiă mărcilorû, sciința de tôte quâte se atingû de mărci. Blason.

Blastru. *s. etr:* Cataplasma, emplastru, alifiă întinsă pe pînză spre

- a o applica pe ăăăăăă. Emplătre.
- Bleandă.** Vezi bléndă.
- Bleavă.** Vezi blévu.
- Blegă-ă.** *adi:* Molatică, nătărău, tântălău, prostă. Blêche, Blanc-bec.
- Bleuire.** *v. s.* (se) a se blegui, a se nătărăi, a se mollatica, a se prosti. Blêchir.
- Blejdellă, blejdire.** *s. f.* Fapta de a blejdi; căscarea, holbarea ochiloră la que-va, rămînere cu ochii blejdiți, sgiuți la que-va.
- Blejdire.** *v. s.* A blejdi, se dice de ochi numai. *A blejdi ochii.* A rămăne cu ochii căscăți pe que-va, a sta cu ochii așintiți, pironiți pe que-va, la que-va. *fam.* Bayer.
- Blejditoriu-óriă.** *adi:* și *sus:* Vezi gură-cască.
- Bléndă.** *s. f.* Uliă, gae de nôpte cu penele cenușii. Se dice quâte uă dată și uliului que vînésă passeri, găni, etc.
- Blessură.** *s. f.* Rană, vulnă, vătămăre, bubă în carne. Blessure.
- Blestemare.** *v. s.* A blestema, a pre-dice cu aprindere relle cui-va, a arunca vorbe de reu venitoră cui-va. Maudire, Pester. *Blestemată-ă sup. și adi:* forțe reu. *sus:* *blestemată*, omă de nimică, ștregară, desfrinată, obraznică. Maudit-e, Bougre — resse, Coquin-e, Maraude-e, Marauidilles. *Duceți-vă blestematiloră în foculă eternă:* în foculă quellă nestinsă. Allez, maudits, au feu éternel.
- Blestemătiă.** *s. f.* Faptă neertată, neconvenabilă; faptă tâlhărescă, criminală; faptă de craiu, de desfrinată. Coquinerie, Coquinisme.
- Blestenuț.** *s. etr.* Blasfemă, afurisană; urare, postire de nenorociri aruncate asupra cui-va. Blasfeme, Malediction, Maudisson, Imprecation.
- Blévu.** *s. etr.* Ună feră que îmbracă ossia unei trăsșuri spre a nu se ródere. Happe.
- Blevuellă, Blevuire.** *s. f.* Lucrarea de a blevui, de a căptuși capetile unei ossii cu blévuri.
- Blevuire.** *v. s.* A blevui, a căptuși, a îmbrăca cu blévuri căpetfiile unei ossii.
- Blidărire.** *v. s. fam:* A blidări, a scotoci mănăcare prin blide. — a umbla, a frecanta messele streine.
- Blidariu.** *s. m.* Quare fabrică blide, vase de pămîntă precumă: strachină, talere, etc. *fig. fam.* quare umblă din mésză în mésză, lingău, hîrbară.
- Blidă.** *s. etr.* Vasă ordinară de pămîntă pentru bucate: strachină, taleră castronă, olă. *Écuelle, Gatte, Gamelle.* — Blide, *plr:* totă feliolă de vase de pămîntă. Vaisselle.
- Blindă.** *s. f.* Bubuliçe; redicături în piele quare causesă mănăcarime. Échauboulure.
- Blindă-ă.** *adi:* Plină de blindă. Échauboulé-e.
- Blîndeția.** *s. f.* Blajiniă, bunătate, vorbire dulce către quei mă mică; primire cu bunătate către quei mă slabă. Affabilité, Bénignité.
- Blîndă-ă.** *adi:* Vezi affabilă — Domestică, dumesnică, quare nu este selbatică, quare s'a îmblîndit. Niquet-te.
- Blocadă.** *s. f.* Vezi blocă.
- Blocare.** *v. s.* A blocă, a împressura, a încongiura ăăăăăă, ună portă, ună lagără qua să numai potă nimeni nici eși, nici intra. Bloquer.
- Blocă.** *s. etr.* Blocadă; impressura, încongiurarea ună portă, lagără, orașă. Blocus.
- Blondină-ă.** *sus:* Quare are perră plăvișă, galbenă, albineșă. Blondin-e.
- Blondă-ă.** *adi:* Plăvișă, albineșă; perră galbenă, bălană. Blond-e.
- Blonduri.** *s. etr:* *plr:* Horbote de matasă. Blonde.
- Blotă.** *s. etr.* Instrumentă de me-

- suratū quātū drumū face ūă corabiă. Blot.
- Blusă.** *s. f.* (uniū scriū bluză) ūă haînă de véră, ușure în formă de cămășă. Blaude, Blouse.
- Boa.** *s. m.* Unū șerpe quellū mai mare în Africa, în Ostindia. Blană qua unū sulū, lungă, que punū damele érna dupe gîtū. Boa.
- Boabă.** Veđi bóbă.
- Boală.** Veđi bólă.
- Boare.** *s.* Aerū recorosū, mișcare parțială și recoroasă a aerului. Fraicheur.
- Boașe.** Veđi boșū.
- Bóbă.** *s. f.* Firulū, semănta plantelorū, a legumelorū. Grain. *Ūă bóbă de mazere, ūă bóbă de porumbă. etc.* — *Bóbe de fasole:* Féve-rolé.
- Bobîță.** *s. f.* Bóbă mică. *Bobîță de pómă:* brobónă de strugure.
- Bobîțare.** *v. s.* A bobîța, a culege bóbete, bobîțele, brobónele de pe ciorchinele strugurelui. Égrapper.
- Bobîțiosū-ósă.** *adi:* Quare este îmbrăcatū cu bóbe multe, quarc coprinde multe bobîțe.
- Bobîrnăcire.** *v. s.* A bobîrnăci, a da bobîrnace peste nasū. Nasarder, Croquignoter.
- Bobîrnacū.** *s. etr.* Lovitură, datătură peste nasū cu degetulū. Nasarde, Croquignole, Casse-museau, Chiquenaude.
- Bobocellū.** *s. m. dim:* Bobocū micū de flóre. Puîșorū de gîscă, de rațiă. — Epitetū de mîngăere que se dá copiilorū.
- Bobocū.** *s. m.* Puî de gîscă. Oison; puî micū de rațiă. Caneton.
- Bobocū.** *s. etr:* Se đice la ūă flóre quândū este încă închissă în frunzele eî, saū quândū a începutū a-și desvolta foile colorate.
- Boboșare.** *v. s.* A boboșă, a se face qua bobulū rotundū, se đice de ochi quândū îi deschide quine-va prea multū remiindū așințați assupra cui-va cu mîniă: A
- boboșă ochii:* a'i ținti, a'i stîlpi, a'i holba, a'i deschide mari.
- Boboșatū-ă.** *sup: și adi:* Quea que este umflatū ori eșitū afară qua bobulū. *Ochi boboșati:* ochi a quărora prunelă este eșită qua la brósce.
- Bobotéză.** *s. f.* Botezulū Domnului, serbătórea Botezulū Domnului Is: Epiphanie.
- Bobū,** *s. etr:* Ūă plantă saū legumă. Féve. Se đice și de mai multe fire de plante leguminóse precumū fasolea, mazărea, etc: Grain, Graine, saū neleguminóse precumū caféoa, etc. Féve.
- Bocalū.** *s. etr:* Vasū de sticlă, butilcă cu gîtulū scurtū și gura largă. — Unū feliu de glóbū de sticlă cu apă que servă lucrătorilor a concentra rađiele luminei de la lampă saū lumînare pe lucrulū lorū. Bocal.
- Bocce.** *s. f.* Șalū que punū damele pe spate. Veđi șalū. — Bucată de materie căptușită în care se strînge ossebite lucruri în pînzuri, cumū: cămeși, haîne, etc:
- Boccegiū.** *s. m.* Negociantū que'și pórtă marfa în bocce.
- Boccelicū.** *s. etr:* Darū în prime-nellī strînse într'ua bocce que se presintaū mirelui din partea miresii.
- Bodirlăū.** *s. m.* Lișițiă: unū soîu de rațiă cu penele negre și cioculū ascuțitū. Plongeon.
- Boé.** *s. f.* Sosū la bucate preparatū cu očetū și legume, cu untū saū unt de lemnū. Vinaigrette.
- Boéllă.** *s. f.* Văpsea de ori que coloră. Teinture.
- Boengeriă.** *s. f.* Mesteșugulū boengiului; — localulū, lucrătorulū unde boengiulū exercită mesteșugulū lui. Teinturerie.
- Boengiū.** *s. m.* Quare boesce, quare vâpsește pînzeturī, bumbacū, lînă, etc. Teinturier-ère.
- Boerenașū.** *s. m. t. de ant:* Boeriū

- mică, gradulă quellă mai de jossă de boeriă, de noblețâ în România.
- Boeresce.** *adv.* Qua ună boeriū, cu manieră de boeriū, de avutū, de nobilū.
- Boerescū-escă.** *adi.* Que este allū boeriului, que ține de boeriū. — în Moldavia se ȕice *Boerescū*, *s.* la munca que clăcașulă face pe socotella proprietarului.
- Boeriă.** *s. f.* Noblețâ notabililoră moldo-romini, qualitatea de a fi boeriū. Dignité de boyard, Noblesse.
- Boerime.** *s. f.* Toți boerii, noblețâ intrăgă, nobilimea din Moldo-România, classa boeriloră. La noblesse, Le corps des boyards.
- Boerire.** *v. s.* A boeri, a face pe quine-va boeriū, a'î da rangū de noblețâ. Faire boyard, Anoblir.
- Boeriū.** *s. m.* Nobilū, ori quare are unū rangū de noblețâ. Boyard. *Boeriū de neamū:* neamū, singurulă rangū de noblețâ que la Români se mostenesce din tată în fiū și mai încolo, Noble de race.
- Bogatū-ă.** *adi. și sus:* Avutū, aqella quare are stare însemnată în bani saū acarete ori moșii. Riche, Opulent-e.
- Bogătașū-ă.** *s. fam:* Fôrte bogatū. Richissime.
- Bogățiă.** *s. f.* Multă avere, stare mare, îmbelșugare de avere grămădită la unū locū. Richesse, Opulence. — *Cu bogățiă: loc adv:* qua unū bogatū, cu îmbelșugare mare. Richement, Opulement.
- Boghianū.** *s. m.* Nume propriū que Români daū unū boi, precumū și joianū, mândrilă, etc.
- Bogorodicină.** *s. f.* Ūă } Diceri încântare, unū tropariū }
 } pentru Născătoria de }
 } Dumneđeū. }
 } te în căr- }
 } țile bise- }
 } ricesci. }
- Bogoslovū.** *adi.* De Dumneđeū cuvîntătoriū.
- Boire.** *v. s.* A boi, a vâpsi, a da ūă coloră ôre-quare la ūă materiă. Teinter, Teindre.
- Boiu.** *s. etr.* Statură, taliă. Taille.
- Bojbăellă, bojbăire.** *s. f.* Lucrarea de a bojbăi; — căutare a queva prin întunericū, pe pipăite, fără a vedé.
- Bojbăire.** *v. s.* A bojbăi, a căuta que-va prin întunericū, a dibui cu ochii închiși, a umbla cu ochii închiși în calle.
- Bojocū.** *s. m.* Una din măruntaele din întru la omū și animale. Tripe, Tripaille.
- Bolă.** *s. f.* Maladiă, starea aqelluia que este bolnavū. Maladie, Mala se. *Bolă copiiloră.* Veđi epilepsia — se ȕice și despre plante, și grîne. *Bolă cartofloră...* se ȕice și despre perrū. *Bolă perrulă:* bolă din quare cade perrulū. Pelade, Alopecie.
- Bolboră.** *s. f.* Și volboră adîncime de apă învîrtitóriă; ochiū de apă.
- Bolborossellă, bolborossire.** *s. f.* Lucrarea de a bolborossi, de a fierbe, de a clocoti apa într'unū ochiū; fierbătură de apă într'ūă adîncime a unei gîrle. — *fig. fam:* vorbire multă fără șirū și înțelessū; stricare în vorbire, în pronunțâ. Bredouillement, Baragouinage.
- Bolborossire.** *v. s.* A bolborossi, a clocoti, a se învîrți cu sgomotū apa într'ūă adîncime, într'unū ochiū de apă. *fig. fam.* A vorbi multe și iute fără șirū saū înțelessū. Bredouiller, Baragouiner.
- Bolborossitoriu-ôriă.** *s.* Aqella quare bolborossesce, quare vorbesce multū și fără înțelessū. Bredouilleur-se, Baragouineur-se.
- Boldellă, boldire.** *s. f.* Fapta de a boldi, de a înțepa cu boldulă, cu stremurarea, cu unū boldū ôre quare.
- Boldire.** *v. s.* A boldi, a da, a înțepa, a împunge cu boldulă, cu stremurarea. Aiguillonner.

Bolditoriu. *s.* Quare dă, întepă cu boldulă, quare boldesce cu que-va.

Boldu. *s. etr.* Acu cu gamaliă. E-pingle. — Nué lungă, stremurare cu quare împunge, boldesce boii qua să mērgă. Aiguillade.

Boleşnițiă. *s. f.* Molevmă, maladiă contagiosă. Veđi epizootie.

Bolnăviciosu-ôsă. *adi:* Maladifū, quare este mai multū bolnavū de quātū sântosū, quare este sup-pussū bólelorū. Maladif-ve. Infirme, Valetudinaire.

Bolnăviciune. *s. f.* Veđi infirmitate.

Bolnăvire. *v. s.* (se) a se bolnăvi, a căde bolnavū, maladū. Tomber malade, devenir malade.

Bolnavū-ă. *adi:* Maladū, infirmū, quare zace de ūă bólă, quare pătinesce de ūă maladiă. Malade, Infirme.

Bolniceriu. *s.* Quare caută, îngrijesce de bolnavi, de neputincioși într'ūă bolničiă, într'unū spitalū, într'ūă monastire. Infirmier-ère. (la fem: face bolniceréssă.)

Bolničiă. *s. f.* Spitalū într'ūă monastire, într'unū cenoviū. Infirmierie.

Bolobocu. *s. etr:* Vasū de vinū saū de rachiū, de ūă mesură între 70 și 100 vedre, mai micū de quātū butea. Barrique.

Bolocanu. *s. m.* Nume propriū que se dă unū boū. — *fam:* nerodū, stupidū, prostū qua unū boū.

Bolovănellă, bolovănire. *s. f.* Fapta de a bolovăni, de a căsca, de a holba ochii. *fam:*

Bolovănire. *v. s.* A bolovăni, a holba, a căsca ochii, a'i face, a'i deschide mai mari de quātū cumū suntū firesci.

Bolovanū. *s. m.* Piétră mare, rotundă neregulată. Bloc. *Bolovanū de sare, Bolovanū de piétră:* bucată mare de sare, de piétră.

Boltă. *s. f.* Cupola unei bisserici, a unei zidării ori quare. Voût. — Magasinū, prăvăliă, dughénă de zidiū boltită. *Magasin, Boutique.*

— *Boltă de verdetă:* Tonnelle. *Boltă de viță:* Treille.

Boltașu. *s. m.* Negociantū quare are ūă boltă și vinde marfă într'insa.

Boltire. *v. s.* A bolti, a face boltă la ūă zidire, a încheia sussū ūă zidire. Voûter. *A bolti:* a da forma unei bolte la que-va. Veđi bombare. — *Boltitū-ă sup: și adi:* încheiatū în boltă. Voûté-e, Ceintré-e, Bombé-e.

Boltitură, Boltire. *s. f.* Lucrarea boltirii; lucrulū boltitū. Action de voûter.

Bombă. *s. f.* Ghiulé de ferū găurită și umplută cu prafū de pușcă, quare aprinđindu-se și spărgându-se causă mórte împregiurū. Bombe.

Bombănellă, bombănire. *s. f.* Fapta de a bombăni; vorbire, cărtire surdă a unū inferiorū assupra superiorului lui; respunsuri superătórie abia auđite.

Bombănire. *v. s.* A bombăni, a mormăi, a cărti, a respunde încetū și supēratū; a respunde prin vorbe superătórie abia auđite. Bougonner, Grommeler, Hogner, Ragoter.

Bombănioriu-óriă. *s.* Aquella quare bombănesce, cărtesce, mormăe de vre ūă nemulțemire. Bougon, Grogneur-se, Grognon.

Bombardă. *s. f.* Machină de aruncatū bombe. Bombarde.

Bombardămintū. *s. etr.* Bombarcare, aruncare de bombe. Bombardement.

Bombardare. *v. s.* A bombardă, a arunca bombe assupra unei cetăți. *fig:* a attaca, a offensa, a atinge. Bombarder.

Bombardieriu. *s. m.* Artileristū quare aruncă bombe. Bombardier.

Bombare. *v. s.* A bomba, a da la que-va forma unei bolte, a da unei supra-feċie ūă formă rotundă, gogonéfiă. Bomber. *Sticle bombate:* sticle umflata qua beșica de

- ăcoperitū orologū de mésză, vase, etc. Verres bombés.
- Bombarū.** *s. m.* Unū felū de gîndacū sburătoriu. Frelon.
- Bonbonieră.** *s. f.* Cutiă de cofeturi, de bonbóne. Bonbonniere.
- Bonbonū.** *s. etr.* Cofeturi, zaharicale. Bonbon.
- Bondă.** Veđi bundă.
- Bondocū-ă.** *s. și adi:* Scurtū, micū, îndessatū, piticū. Ragot-e, Tra-pu-e, Goguelu-e.
- Bonetadă.** *s. f.* Căciulire, complimente desse, salutare cu scóterea căciuli. Bonnetade. (Se đice număi în glumă.)
- Bonetare.** *v. s.* A boneta, a se căciuli, a face complimente cu luarea căciuli. Bonneter.
- Bonetăriă.** *s. f.* Meșteșugul, meseria căciulariului, scufieriului; marfa que vinde bonetariul. Bonneterie.
- Bonetariū, și Bonetieriū.** *s. m.* Quare face și vinde bonete, căciule, scufii. Bonnetier.
- Bonetū.** *s. etr.* Scufiă, căciulă, căi-țiă. Bonnet.
- Bonificare.** *v. s.* A bonifica, a îmbunetăți, a face mai bunū, a pune în stare mai bună; — a implini lipsa. Bonifier.
- Bonificațiune, Bonificațiă.** *s. f.* Despăgubire, îmbunetățire. — Adăogirea venitului unui lucru. Bonification.
- Bonitū.** *s. m.* Unū pesce de marre. Bonite.
- Bon-mo.** *s. etr.* Vorbă đissă în glumă, de spiritū și bunū gustū. Bon-mot.
- Bonomiă.** *s. f.* bunetate naturală a inimii, omeniă, încredere. — Simplitate a inimii peste mesură, încredere mare. Bonhomie.
- Bonóre.** *s. f.* Norocire, norocū. Bonheur.
- Bonsensū.** *s. etr.* Bunū sensū, Minte sănătósă, minte de omū. Bon-sens.
- Boracicū-ă.** *adi: t. de him:* Acidū de boraxū. Boracique.
- Borangicū.** *s. etr.* Mătassă de gîndaci que facū țeranele române.
- Borațiă.** *s. f.* Boragină, arețiiellū; uă plantă. Bourrage.
- Boraxū.** *s. etr.* Unū felū de sare quare înlesnesce topirea metalelorū. — Unū felū de piétră que se găssece în capulū bróscelorū. Borax.
- Borcănellū, Borcănașū.** *s. f. dim:* Borcanū micū de pomadă, de alifi, etc: Petit bocal.
- Borcanū.** *s. etr.* Găvănósū, vasū de pămîntū saū de sticlă, scurtū și largū la gură. Bocal.
- Borcutū.** Veđi borvisū.
- Borde.** *s. f.* Vorbă que însemnésă uă finciă de spaimă cu quare mu-mele spariū copii spre a tăcé.
- Bordeiū.** *s. etr.* Locuință săpată în pămîntū, locuință próstă. Taudis, Chaumiere.
- Bordelierū.** *s. m.* Quare umblă dupe femeī desfrîmate, dupe curve: curvariū. Bordelierū.
- Bordelū.** *s. etr.* Casă de desfrînări, de femeī curve. Bordel.
- Bordufū.** *s. etr.* Piellea de la trăs-sură quare în timpū de plóiă apără pe călătoriu din intru saū de pe capră. Tablier. *Bordufū:* ori que piele unflată cu aerū și astupată.
- Bordură.** *s. f.* Chenarū, margine que împodobesce unū lucru, quare îmbucă saū coprinde marginea unui lucru; pervazū, cercevé, ramă în quare se pune uă imagină, unū tablou, uă oglindă. Margine scós-să de la uă monedă. Bordure.
- Borealū-ă.** *adi:* De nordū, de méđiă-nópte, septentrionalū, quare este saū ține de partea despre nordū. Boréal-e.
- Borfă.** *s. f.* Rufă, vechitură. Se đice mai multū la *plr:* și însemnésă totū felulū de pînzeturi vechi, ponossite. Vieux, Vieillerie.
- Borfăellă, Borfăire.** *s. f.* Fapta de a borfăi, de a fura, de a jefui qua

- unû borfaşû; — Fapta de a scotoci borfele, de a câuta queva prin borfe.
- Borfăire.** *v. s.* A borfăi, a jăfui, a fira cui-va dessagi, gemântanû, borfe, rufe. Dévoliser. — *A borfăi:* a scotoci, a câuta que-va prin borfe, a rescoli borfele.
- Borfaşû.** *s. m.* Hojiû de borfe, de lucruri mici, pungaciû. Cliqueur, Dévaliseur.
- Borhotellâ, Borhotire.** *s. f.* Fapta borhotirii; terberea borhotului, dospirea lui în câdi saû gropi.
- Borhotire.** *v. s.* A borhoti, a ferbe, a dospî borhotulû.
- Borhotû.** *s. etr.* Terciulû de prune grâmedite şi pregătite a se face rachiû. Ori que materiâ dospită asfeliû qua sâ se facâ rachiû, bere. etc: — *Borhotû de bere:* Drèche.
- Boricû-â.** *adi: t. de him:* Se dice de quea que are acidulû formatû din borû şi oxigenû. Borique.
- Borire.** *v. s.* A borî, a vârsa mîncarea din stomacû nemistuitâ, pe gurâ. *pop:* Vomir, Dégobiler.
- Borire.** *s. f. pop.* Fapta de a borî; vârsare. Vomissement.
- Bortiturâ.** *s. f.* Vârsăturâ, materia vârsată din stomacû pe gurâ. Dégobillis.
- Borşire.** *v. s.* (se) A se borşi a se acri, a se face acru qua borşulû. *Fig: fam:* a se iuşi, a se turbâci, a se turbura, a se sporovâi. Se dice de ûa persônâ turburatâ que strigâ fârâ a face effectû.
- Borşû.** *s. etr.* Apâ acritâ prin dospirea târîtelorû într'însa. Ori que ciorbâ făcutâ din borşû.
- Bortâ.** *s. f.* Veđi gaurâ.
- Bortilellâ, Bortilire.** *s. f.* Fapta de a bortili, de a găuri, de a face bortâ, gaurâ în queva. Action de trouer, de caver.
- Bortilire.** *v. s.* A bortili, a găuri, a sfredeli. Trouer.
- Borţioşare.** *v. s.* Veđi îmborţioşare.
- Borţioşellâ, Borţioşare.** Fapta d'a borţioşa; îngreunarea unei femei, starea femeii îmborţioşate, însâr-cinate.
- Borţiosû-ósâ.** *dia:* Umflatû în bur-tâ, quare are borţulû mare. Ventru-e. Se dice mai multû de femei cândû suntû grele, îngreunate. Enceinte.
- Bortire.** *v. s.* A borti, a face bortâ, găunoşiturâ; a scobi în arburû, în pâmîntû. Creuser.
- Bortiturâ.** *s. f.* Găunoşiturâ, sâpaturâ. Creusement.
- Bortosû-ósâ.** *adi:* Găunosû, scorborosû; burduşitû, golû pe din întru, secû, adîncû. Creux-se.
- Borû.** *s. etr: t. de him:* Corpû elementariû quare combinatû cu oxigenû face acidulû boracicû. Bore.
- Borvisû.** *s. etr:* Borcutû, apă mineralâ acrişorâ.
- Boscutû, Bosquetû.** *s. etr.* Dumbravâ, pădure micâ, tufişû. Bosquet.
- Bosforû.** *s. etr:* Strîmtóre de apă între dîoe uscaturî prin quare comunicâ dîoe mări. Bosphore.
- Bosmale.** *s. f. plr: fam: pop:* Comediû, nesdrăveniî, drăciî, fapte mulcalite dar vătămătorie.
- Boşorogellâ, Boşorogire.** *s. f.* Fapta boşorogirei; vătămare, surpare, umflarea saû căderea bôşelorû jossû; starea boşorogului. Entérocele, Hernie.
- Boşorogire.** *v. s.* A boşorogi. (se) A se boşorogi, a se surpa, a se vătâma, a şi strica bôşele. Se donner une hernie.
- Boşorogû-ogâ.** *adi. sus:* Quare este vătămatû, surpatû, quare are bôşele stricate, umflate. Hernieux-se.
- Bostanâ.** *s. f.* Locû sâditû, semănatû, coprînsû cu pepeni, saû harbuzi.
- Bostânariâ.** *s. f.* Vallea, locurile sâdite cu pepeni, cu harbuzi saû cu bostani; pepenâria, harbuzariâ.

- Bostânariu.** *s. m.* Pepenariu, harburarü; quare păzescce saü vinde la uâ bostanâ.
- Bostanü.** *s. m.* Dowlécü mare. Citrouille.
- Boștinâ.** *s. f. t. debot:* Sustanția câr-nósâ și mólle a pómelorü și a legumelorü; međiulü, partea câr-nósâ a vegetalelorü prefăcutâ în terciu, în turtâ, în pastâ. Pulpe.
- Boștinare.** *v. s.* A boștina, a aduna boștinâ; a prefaca în boștinâ; a o stôrce, a o terciu sâ i éssâ vinulü, untulü, céra. Pulper.
- Boștinariu.** *s. m.* Quare adunâ, saü quare stôrce boștina.
- Boșu.** *s. etr.* Coiu. *prl.* Bóșe. Génitoires, Testicule.
- Bosumflare.** *v. s.* (se) A se bosumfla, a se minia. Se đice de copii quândü se miniu quáci nu li s'a acordatü uâ cerere. Bosumflatü-â. *sup: și adi:* Se đice de copii quândü suntü minioși. — Se đice și de uâ persónâ quare trecindü alături nu ne vorbesce fiindü superatâ pe noi. Bouffer, Boudier.
- Bosumflare, Bosumflaturâ.** *s. f. fam:* Mîniâ, superare quare face a trece pe lîngâ amicü färâ sâ i vorbescâ ori sâ lü privescâ avîndü uâ micâ superare assuprâ-i. Bouderie.
- Botâ.** *s. f.* Unü vasü de lemnü înfundatü în quare lucrătorii agricolii pestresü apă de beutü pe câmpü. Botiche.
- Botanicâ.** *s. f.* Sciința quare tratésâ despre plante considerate qua ființe naturale organice, cumü și despre proprietățile și clasificățiunea lorü. Botanique.
- Botanicü-â.** *adi:* Quare ține de botanicâ, quare se raportésâ la botanicâ. Botanique.
- Botanisare.** *v. s.* A botanisa, a căuta plante: a le studia. Botaniser, Herboriser.
- Botanisaforü.** *s. m.* Cântătorü de plante. Botaniseur.
- Botanistü-â.** *s.* Quare scie, quare învêțiâ botanica, quare se ocupâ cu dînsa. Botaniste.
- Botanofilü-â.** *s.* Quârui place multü botanica. Botanophile.
- Botanografiâ.** *s. f.* Descripțiunea plantelorü, a botanicii. Botano-graphie.
- Botanologiâ.** *s. f.* Tractatü raționatü assupra botaniceii. Botanologie.
- Botanomanciâ.** *s. f.* Arta de a pređice dupe vegetale. Botanomancie.
- Boțellâ, Boțire.** *v. s.* Starea unei materii, unei haïne boțite, ghemuite, turtite.
- Botesare.** *v. s.* A botesa, a face creștinü. Baptiser. — *A botesa:* a stro-pi preotulü cu apă sântită pe enoriași la fie quare începutü de lunâ.
- Botesătoriu.** *s.* Aquella quare botesâ quare sevîrsesce misterulü sacru allü botesului.
- Botesü.** *s. etr.* Unulü din quelle sêpte mistere sacre alle bessericii. Baptême. *Botesü prin cufîndare în apă:* Baptême par immersion; *Botesü prin stropirea cu apă:* Baptême par aspersion.
- Boțianâ.** *s. f.* Nume propriü que daș țeranii la vaci.
- Botilâ.** *s. f. dim:* Botâ micâ. Petite botiche.
- Botinâ.** *s. f.* Cismâ micâ, cismuliță de damâ. Bottine.
- Boțire.** *v. f.* A boți, a ghemui, a turti uâ haînâ, uâ materiâ.
- Boțiu.** *s. etr.* Bulsü, ghemü, mototolü; — Ori que materiâ saü haînâ făcutâ mototolü, strînsâ ghemü.
- Botniță.** *s. f.* Belciugü, curé saü altü que-va que se pune la botulü unü animalü qua sâ nu musce saü sâ pascâ. Museliere.
- Botnițiare.** *v. s.* A botnița, a pune botniță, a pune unü belciugü saü altü que-va de botulü unü animalü quare mușcâ. Museler, Em-museler.
- Botosü-ósâ.** *adi:* Cu botulü, cu ritulü mare, grossü... *fig. fam:* O-*

- braznică, fără rușine, îndrăsnețiu. Outrec uide-e.
- Botă. s. etr.** Gură de animală. Gueule. — *Botă*: partea de la ochi până în vârful nasului la animale. Museau. *Botă-grossă*: ță pas-sere. Gros-bec. *Botă de passere*: ciocul passerilor. Bec. *Botă de cismă*: La carre d'un soulier.
- Boț. s. m.** Animală domestică cornată. *fig: fam*: persoană prostă; nătărău, dobitoc. Boeuf.
- Bourénă. s. m.** Nume propriu que se dă unui boț.
- Boziă. s. m.** Ță buruénă. Yéble, Hyéble.
- Brabante. s. f. plr.** Ună felă de pîn-ză gróssă. Brabantes.
- Brațeletă. s. f.** Brățiară mică. Bra-celet.
- Brațială-ă. adi:** Que ține de brațiu, que se află la brațiu. Brachial e.
- Brațiu. s. etr.** Partea mâinii de la cotă la umeră. Bras. — partea de la cotă la palmă. Avant-bras. *A da brațiuă cu-va*: a-lă lua la bra-țiu, a-lă însoți de brațiu. Donner le bras à quelqu'un. *fig. fam.* *A avé ună brațiu de feră*: puternic, țepénă. Avoir un bras de fer.
- Brac. s. etr.** Oră que rămăne mai netrebnică între mai multe obiecte alesse.
- Bradată-ă. adi:** *Locă bradată*: locă acoperită cu brați.
- Brădetă. s. etr.** Pădure de brați, locă întinsă acoperită numai cu brați; brădiș. Sapinière.
- Brădiș. Veți brădetă.**
- Bradă. s. m.** Ună arbură selbatică. Sapin.
- Bragă. f. s.** Ță beutură a locurilor căldurose, gróssă și acră făcută din malaïu de meiu. Cervoise.
- Bragageriă. s. f.** Localul unde se prepară să se vinde braga; mes-seria bragagiului. Brasserie de cervoise.
- Bragagiă. s. m.** Aquella quare face și vinde bragă. Cervoisier.
- Brahigrafă. s. f.** Arta de a scrie cu prescurtări. Brachigraphie.
- Brahigrafă. s. m.** Quellă-que scrie cu prescurtări. Brachigraphe.
- Brahmanică-ă. adi:** Quare ține de brahmani, quare are a face cu brahmanii. Brahmanique.
- Brahmanismă. s. etr.** Doctrina, în-vețătura brahmanilor. Brahmanisme.
- Brahmană. s. m.** Bramină, popă saă filosofă de India. Brahmane.
- Brancardă. s. f.** Ună pată saă sca-ună de purtată, de transportată que-va pe dînsulă. — Hulubele între quare se înhamă ună callă. — I-nima carului. Veți inimă. — Bran-card.
- Brandadă. s. f.** Ță mîncare de pes-ce cu smîntînă, usturoiă pissată, undelemnă, etc: Brandade.
- Brandeburgă. s. f.** Casacă, ță hăi-nă, ță dulamă de drumă cu măn-icile lungi. — Ornamentă în cu-seturi saă găitane pe la găurile nasturilor de la ță hăină. Bran-debourg.
- Brăsdă. s. f.** Fășie de pămîntă res-turnată cu plugulă. Sillon, Motte.
- Brăsdare. v. s.** A brăsdă, a trage, a resturna brăsdă cu aratrulă. Sil-lonner. *A brăsdă*: a asterne que-va cu brăsdă verđi de pămîntă. Gazonner.
- Bravadă. s. f.** Lucrare, vorbă, ma-nieră prin quare quine-va aréttă quă nu i passă. Bravade.
- Bravare. v. s.** A brava, a aretta prin faptă, vorbă, manieră quă nu i passă, quă nu se inchietă, quă nesocotesce, desprețuesce queva saă pe quine-va. Braver. *A bra-va primejdiile, rușinea*: a înfrun-ta primejdiile, rușinea, a se ex-pune loră fără frică. Braver les dangers, la houte. (se conj: qua lucrare.)
- Bravamente, Bravicesce. adv:** În-tr'ună chipă bravă, cu manieră de

- bravû, cu iscusință, cu destoinică, cu demnitate. Bravement.
- Brovo.** *intr:* Exclamațiune de aplaudare, de laudă. Bravo.
- Bravû-â.** *adi: și sus:* Curagiosû, tare, vitezû. Brave.
- Bravurâ.** *s. f.* Marinimiâ, târiâ de suffletû quare nu cunôsce frica; vitejiâ, ispravâ militarâ, resbelicâ. Bravoure.
- Brebene.** *s. m. t. de bot:* uâ flóre.
- Brebenellû, brebenașû.** *s. m. dim. t. de bot:* Brebene micû. Uâ flóre.
- Brebû.** Veđi castorû.
- Brehanace.** *s. f.* Bléndâ, buhâ cenușiâ, uliû de nôpte.
- Bréslâ.** Veđi corporațiune.
- Breslașû.** *s. m.* Messeriașû, aquella quare ține de uâ bréslâ, de uâ corporațiune.
- Breșâ.** *s. f.* Gaurâ, spârturâ, pîrlésû, stîrbire la unû lucru, saû la unû zidû de cetate. Brêche.
- Brésû-â.** *adi: sus:* Animalû cu patâ albâ în frunte. Pommelé-e.
- Bretelle.** *sf. plur* Patesci, curelle que se punû peste umeri spre a ținê pantalonii. Curelle adusse pe dupe umeri spre a țirî, a trage quava. Bretelle.
- Brevetâ.** *s. f.* Patentâ de privilegiu; diplomâ que se dâ în numele suveranului, guvernului, etc: Brevet.
- Brevetare.** *v. s.* A breveta, a tenta, a da diplomâ, patentâ de privelegiu. Bréveter.
- Brezaiâ.** *s. f.* Uâ țigancâ îmbrăcatâ cu frunze verđi quare în vechime se purta de altele și o jucaû din casâ în casâ în serbătorile rusaliilor. *fig: fam:* Femeia bătrîna que se încarcâ cu dressuri și alte podôbe qua sâ placâ.
- Bricégû.** *s. etr:* Cuțitașû tâiosû, cu maî multe limbi saû ascuțituri. Canif, Jambette.
- Bricegellû.** *s. etr. dim:* Bricégû micû.
- Briciû.** *s. etr.* Custura bărbieriului cu quare rade barbele. Rasoir.
- Bricû.** *s. etr:* Uâ micâ navâ armată, vasû cu duoe catarte din quare quellû mare este plecatû spre partea din apoi. Brick, Brig, Bric.
- Brigadâ.** *s. f.* Corpû de oștire din maî multe bataliône saû escadrône sub comanda unui generalû; trupâ de matrođi tunari adunați qua sâ lucrese. Brigade.
- Brigadieriu.** *s. m.* Generalû majorû; — câprariû de cavaleriâ; — quellû dintîiu din matrođi quare se îmbarcâ. Brigadier.
- Brigandagiu.** *s. etr.* Tâlhâriâ, hoțî; jâfuire, hrâpire. Brigandage.
- Brigandare.** *v. s.* A briganda, a tâlhâri, a hoți; a prâda, a jâfui, Brigander.
- Brigandû,** *s. m.* Tâlharîu, hoțîu, hrâpitoriû, quare se înavușesce prin jâfuri. Brigand.
- Brigantinâ.** *s. f.* Corabiâ micâ cu unû catartû saû dūoe que se întrebuingesâ în Mediterana. Brigantine.
- Brilantû-â** *adi:* Strelucitoriû, luminosû, strelucitû, viû. Brillant-e.
- Brilare.** *v. s.* A brila, a streluci, a luci. Briller. (se conj: qua lucrare)
- Brilantû.** *s. etr.* Giuvaerû, sculâ de piêtrâ scumpâ; uâ piêtrâ strelucitoriâ, diamantû lucratû cu fețe și pe d'assupra și pe de dessubtû. Brillant.
- Brișcariû.** *s. m.* Quare fabricâ saû vinde brisce.
- Brișcâ.** *s. f.* Trâssurâ micâ desvelitâ, de unû callû saû dūoi. Vource.
- Britanicû-â.** *adi:* Din Britania, allû Britaniei saû Angliei. Brétanique.
- Brinariû.** *s. m.* Aquella quare face brîne, curelle, cingători. Ceinturier.
- Brinețiu, și brinișorû.** *s. etr.* Șeretû saû gâitanû cu quare se încingû, se înnodû ismenele.
- Brincâ.** *s. f. t. de medi:* Uâ maladiâ la quare se umflâ capulû și obrazulû; quâte uâ datâ se umflâ numai picîorele. Êrésipèle.
- Brincosû-ôsâ.** *adi: t. de med:* Quare

se ține de brîncă, quare are brîncă. *Érésipélateux-se.*

Brînă. *v. f.* Veđi brîu.

Brinză. *s. f.* Cașă fremântată. Fromage.

Brinzeriă. *s. f.* Cășeriă, stîină, localul unde se face brînză, cașulă, urda, cașcavalulă. Fromagerie.

Brinzariu. *s. m.* Quare face brînză, saū quare o vinde. Fromager-ère; vasulă în quare se pune chiagulă și se fremântă brînză. Fromager.

Brînzetură. *s. etr. plur.* Totă felială de brînză, de lăpturi, unturi.

Brîu. *s. etr.* Cingătoria, cordonă, fâșie de materiă ori de piele cu quare se încinge quine - va peste međilocă. Ceinture, Ceinturon.

Brobédă. *s. f.* Brobodellă, vală, volală, învelisă de capă. Voile.

Brobodellă, Brobodire. *s. f.* Fapta de a brobodi, de a voala d'a acoperi capulă cu voală. Action de voiler.

Brobodire. *v. s.* A brobodi, a voala, a înveli capulă cu brobédă, cu voală. Voiler.

Brocantăgiu. *s. etr.* Negoșu cu tablouri, monede și alte lucruri; negoșu cu lucruri, cu obiecte de întimplare. Brocantage.

Brocantare. *v. s.* A brocanta, a negocia tablouri, monede și alte obiecte de întimplare. Brocanter.

Brocantoră. *s. m.* Negociantă quare cumperă și vinde tablouri, cadre, monede, curiositați și alte obiecte de întimplare. Brocanteur-se.

Brodare. *v. s.* A broda, a cöse cu flori, a cöse flori saū alte figură pe que-va; a cöse la gherghefă. *fig. fam.* A împodobi ũă povestire cu ore quare amărunte, întimplări, împrejurări plăcute. Broder.

Brodellă, brodire. *s. f.* Întimplare, întîlnire întimplătoria a dăoe fapte neașteptate, a dăoe persone pe negîndite. Rencontre.

Broderiă. *s. f.* Cuseturi cu flori și

alte figură, cusetură la gherghefă; podóbă adăogată la ună textă, saū la ũă povestire. Broderie.

Brodire. *v. s.* A brodi; a veni, a aduce, a da la timpă și pe negîndite. — A se întîlni dăoe saū mai multe lucruri, dăoe saū mai multe persone pe negîndite, spre bine ori spre reū. Rencontre.

Brojbă. *s. f.* ũă pómă selbatică. Rave.

Brojbăria. *s. f.* Locă semănată cu brojbe. Raviere.

Brojbară. *s. m.* Quare adună saū cultivă brojbe. *fig. fam.* quare șede a casă, quare păzesce casa, quare nu prea essă din casă

Broncotomiă. *s. f. t. de hirur.* Operațiune la arteriile resufflătoria. Bronchotomie.

Bronșă. *s. f. t. de anat.* Una din quelle dăoe despărțiri la resufflătoria prin quare intră aerulă în plămîni. Bronche.

Bronșială-ă. *adi* Que se atinge de despărțirile resufflătoria în gită, de plămîni. Bronchial-e.

Brontofovă-ă. *adi.* Fricosă de tunetă. Brontophobe.

Bronzare. *v. s.* A bronza, a vâpsi în colora bronzulă. Bronzer. *sup. adi.* *Faciă bronzată:* faciă bronzulă, coloră quare se apropie de colora arămia. Teint bronzé.

Bronză. *s. etr.* Metală compussă din amestecare de aramă, cositoră și zincă. Ori que sculptură în bronză. Bronze. *fig. A avé inima de bronză:* a avé o inimă tare, nesimțitoră. Avoir le coeur de bronze.

Broșă. *s. f.* Cheia que agață damele de brîu și de quare este prinsă orologiulă. Broche.

Broșăgiu. *s. etr.* Lucrarea de a broșă ũă carte, de a o lega în mai multe broșure. Brochage.

Broșare. *v. s.* A broșă, a lega ũă carte în broșure. — A cöse, a împletă, a țesse cu firă, cu matasă ũă stofă, etc. spre a face deosse-

- bite flori și figure. Brocher. (se conj: qua lucrare.)
- Bróscă.** *s. f.* Ūă amfiviă. Grenouille. *Bróscă rűósă:* Crapaud. *Bróscă festósă.* Tortue. *Bróscă, t. de med:* ūă umflătură que se face la gîtū și sub limbă. Grenouillette. — *Bróscă:* iucuetória de la ūă uşă compussă din clanțiă, zevorū și cheiă. Bénade, Serrure. *fig. fam. Bróscă:* se dice unū copilū și în ridiculū unū băetū que face pe junele, pe bărbatulū, Babin.
- Brosăriă.** *s. f.* Lacū în quare se găsescū bróscē multe, lacū de bróscē. — Brosce multe. locū, și lacū necuratū, murdarū, băltosū, umedosū, nesănătosū. Crapaudière, Grenouillère.
- Broscoiu.** *s. m. augm:* Bróscă mare. Se iea cu înțelessū de genulū masculinū allū bróscelorū. Grenouille.
- Broşură.** *s. f.* Carte mică saū partea unei cărți nelegate ci numai prinsă cu ațiă și cu scórge subfiri. Brochure.
- Brosurariu.** *s. m.* Quare scrie; saū quare légă broşure. Brochurier; Brocheur.
- Brotacū.** *s. m.* Broscoiū micū.
- Brotăcellū.** *s. m. dim:* Brotacū micū, verde, brotăcariū. Graisset.
- Brudină.** *s. f.* Vadū, trecătoriă; plata que se dă pentru trecutulū vadulū, a podulū.
- Bruetă.** *s. f.* Róbă, cărucioră cu uă rôtă cu quare se cară molosū, etc: împingind'o. Brouette.
- Bruilonū.** *s. etr:* Ciornă, que scrie quine-va de o cam dată spre a trece în urmă pe curatū. Bruillon.
- Brumă.** *s. f.* Rouă înghiecată pe erbă în timpū de tómnă. Brume.
- Brumalū-ă.** *adi:* De ernă. Brumal-e.
- Brumărellū.** *s. m.* Brumariulū micū adică luna lui octomvriū numită asfelū de popululū românū. Petit brumaire, l'octobre.
- Brumariū-ă.** *adi:* Se dice de pielcellele cu perrū albū și negru.
- Brumariū.** *s. m.* Luna lui noemvriū numită asfelū de țeranū românū. Brumaire.
- Brumosū-ósă.** *adi:* Cu brumă gróssă, încărcatū de brumă. Brumeux-se.
- Brunetă.** *s. f.* Fată óchişă, negrişoră. Brunette.
- Brunetū-ă.** *adi:* Óchişū, negrişorū. Brunet-te.
- Brunū-ă.** *adi:* Óchişū. Brun-e.
- Bruscheriă.** *s. f.* Răstire, iuțellă cu vorbe aspre, răstite; însușirea aquelluia quare este iute și aspru; lucrulū făcutū cu iuțellă și asprime. Brusquerie.
- Bruscū-ă.** *adi:* Iute și aspru la purtare, răstitū în vorbe și în maniere. Brusque.
- Brusturaşū.** *s. m. dim: t: de bot:* Brusturellū, brusturū micū, tănărū. (ūă plantă.)
- Brusturū.** *s. m. t: de bot:* Ūă plantă cu fôia lată bună pentru rane, bube, umflături.
- Brută.** Veđi păne, pită.
- Brutalmente, Brutalicesce.** *adv.* Dobitocesce, cu brutalitate, fără cuviințiă, fără socotellă. Brutalment.
- Brutalitate.** *s. f.* Dobitociă, conduită brutală, fapte saū vorbe bare. Brutalité.
- Brutalū-ă.** *adi:* Dobitocescū, barbarū, grossū, necioplitū, peste măsură iute și aspru. Brutal-e.
- Brutariū.** *s. m.* Quare face păne, brută; quare vinde păne; pănariu, pitariu. Boulanger-ère,
- Brutăriă.** *s. f.* Păneriă, pităriă, locū unde se fabrică păne, brută, pită, jimblă. Boulangerie.
- Brutificare.** *v. s.* (se) a se brutifica, a se dobitoci, a se prosti, a deveni brutū. Brutifier.
- Brutificațiune, brutificațiă, brutificare.** *s. f.* Fapta de a se bru-

- tifica; dobitocia, dobitocéllă, prostellă, prostire. Brütification,
- Brutü-ă.** *adi:* Aspru, nelucratü, nelustrütü, ne neteditü, necioplütü, neîndreptatü, necultivatü. *Pămîntü brutü:* pămîntü quare n'a mai fostü lucratü. Terrain brut. *Bestiä brută:* dobitocü prostü, lipsitü de judecată. Bête brute. — *t: de ist: nat:* *Corpurî brute:* corpurî minerale, que n'ău organe, este opositü la *corpurî organisate;* quare suntü vegetalele și animalele. Corps bruts. — *t: de agric:* *Productü brutü:* venitulü, productulü peste totü que dă üă moșie fără a se scăde cheltueile făcute cu lucrarea ei. Produt brut. *Greutate brută:* greutatea mărfilorü împreună cu lădile, pînza, etc: în quare se află învelite. Poids brut. — *sus:* bestia, animalü, dobitocü fără raționamentü, fără simțire. *fig: fam:* persónă fără spiritü, fără minte. Brute.
- Bubă.** *s. f.* Besică în piele que cöce. Bube. *Bube dulci:* unü felü de bube que se facü împregiurulü gurii. Feu volage, Achores. *Bubă:* rană. Veđi vulnă.
- Buboü.** *s. m. t: de med:* Arsură gangrenösă a țeseturii celulariä de sub pielle; unflătură rotundă în carne quare sparge dupe que a coptü. Bubon, Charbon, Anthrax.
- Bubonocelă.** *s. f. t: de hirur:* Unü felü de boșorogéllă que se formésă în partea mólle a pîntecelui unde suntü canalurile quare mergü spre părțile genitale saü rușinöse. Bubonocèle.
- Bubosü-ösă.** *adi:* Quare are bube, rane multe, que cocü și formesü puroi. Qui a des bubes.
- Bubuéllă, bubuire.** *s. f.* Fapta de a bubui: vuetü înfundatü, sgomotü nealesü. Grondement.
- Bubuire.** *v. s.* A bubui, a urla, a face unü sgomotü surdü qua a-
- quella allü tătütulü, allü cutremurulü de pămîntü. Gronder.
- Bubulice, bubușoră.** *s. f. dim:* Buba mică, măruntă. Petite bube.
- Bucă.** *s. f.* Partea cărnösă a obrazului; partea cărnösă a șeđutului. *Buca obrađului.* Joue. *Buca șeđutului.* Fessier.
- Bucălare.** *v. s. (se)* A se bucăla, a se face rotundü și plinü la obrazü.
- Bucălatü-ă.** *sup: și adi:* Busnatü, cu obrazii plini și rotunđi, grăssuliü la obrazü. Rejoui-e, Grasset-te.
- Bucălătură.** *s. f.* Crescătură cărnösă, grăssuliă a obrazilorü.
- Bucată.** *s. f.* Știucü, parte tăiată, ruptă, despărțită dintr'unü lucru öre-quare. Morceau, Pièce.
- Bucătariü-tărăssă.** *s.* Quare prepară bucate într'üă bucătăriä, într'üă cuñie. Cuisinier-ère.
- Bucătăriä.** *s. f.* Cămara, casa, localulü în quare se prepară bucate pentru mésză. Cuisinerie, Cuisine.
- Bucate.** *s. m:* Nutrimentü, hrană, măncari gătite que se aducü pe mésză. Mets. *Bucate de postü:* Maigre. *Bucate de dulce:* Gras. — Totü feliolü de cereale, de grîne, de pâine que se cultivă și se adună de pe câmpü. Céréal, Blé, Produits de la terre.
- Bucățé.** *s. f. dim:* Parte mică dintr'üă bucată mólle cumü pâine, carne, etc: Petit morceau.
- Bucățică.** *s. f. dim:* Parte mică din öre quare lucru tare cumü ferü, lemnü. Petite pièce.
- Bucé, Bucșă.** *s. f.* Colacü de ferü din întrulü roțü quare o apără a nu se röde de ossiä.
- Bucefalü.** *s. m.* Nume propriü allü callului lui Alexandru quellü mare. — Callü de paradă, callü de bătalie. Bucéphale.
- Bucentaurü.** *s. m.* Centaurü mitologicü allü quăruü corpü semëna cu allü bouluü. Bucentaure.
- Buchetieră.** *s. f.* Florărăssă, aqueea

- quare compune bucheturi de flori spre a le vinde. Bouquetiere.
- Buchetieru.** *s. m.* Florariu, aquella quare compune, face bucheturi de flori; — vasu in quare se tine flori. Bouquetier.
- Buchetu.** *s. etr.* Legatură, manunchiu de diferite flori. — Adunare de mai multe obiecte legate impreună, sau quare se tinu firesce impreună. Bouquet.
- Buciumu.** *s. etr.* Tēja mare de lemnu întorsă la unu capetu in quare pistorii suffă, cântă de resună vâile. Chalumeau.
- Bucă.** *s. f.* Zulfu, perru încarlionțatu. Inelū, verigă, cataramă; cercelū. *t. de arhi:* Ornamentu de zidăria in formă de inelū, de cercu. Boucle.
- Buclare.** *v. s.* A bucla, a imbucla, a încarlionța, a încreți perrulū, a-lū face bucle. — *A bucla:* a încătărâma, a începcea, a strînge cu ūă buclă. Boucler. — *Buclatu-ă sup:* încarlionțatu. Bouclé-e.
- Bucmé.** *s. f.* Găitanașu que se cöse qua chenaru pe marginea sau la impreunarea a dūoe foī cusute.
- Bucolicu-ă.** *adi:* Păstoralu; se dice de poesiiile que descriu vieța pastorală, țerănescă. Bucolique.
- Bucoli, și Bucolice.** *s. plr:* Poesii păsturale; cântecele păstoriloru elini. Bucoliques, Bucoliasmes.
- Bucsă.** Vedi bucé.
- Bucsăiosu-ósă.** *adi:* Quare este îndessatu scurtu și grassu. Se dice copiiloru.
- Bucsăiu, Bucsăilă.** *s. m. pop:* Copillu îndessatu, grassu și scurtu.
- Bucșare.** *v. s.* A bucșă, a căptuși cu bucșă gaura roșii spre a nu se røde de ossiă.
- Bucurare.** *v. s. (se)* A se bucura, a și face bucuriă, a se da bucuriei. Jouir, Réjouir, Se gaudir. — *A se bucura de plăcerile lumii:* a gusta cu mulțumire plăcerile lumii. Jouir des plaisires du monde.
- A se bucura de quineva:* a avé libertatea, timpulū, permissiunca de a vorbi cuiva îndestulū, de a dobîndi queva de la ellū. Jouir de quelqu'un. *A se bucura de quineva:* a simți bucuriă pentru buna pozițiune a cui-va, pentru înaintarea cui-va. *A se bucura de ūă femeia:* a avé a face cu ūă femeia. Jouir d'une femme. *Mé bucură a 'i aduce aquestă bună nvelă:* simțu mulțumire a 'i comunica aquestă noutate bună. Je me réjouis de lui apprendre cette bonne nouvelle.
- Bucurătoriu-oria.** *adi:* Quare casuă, aduce bucuriă. *Faptă, vorbă, împrejurare bucurătoriă:* Pricinuitoriă de bucuriă. Réjouissant-e.
- Bucuriă.** *s. f.* Miscare suffletescă viă și plăcută; vesseliă, umorū vesselū, chefū. Joie, Réjouissance, Gaieté, Gaudisserie.
- Bucurosū-ósă.** *adi:* Quare are bucuriă, quare are applecare vesselă pentru que-va... — *Bucurosū.* *adv:* cu totă inima, cu totă plăcerea. Volontiers, Gaiement.
- Budgetu, și Bugetu.** *s. etr:* Socoțellă înainte aproximativă, de cheltuelle pe unū anū a unū statū, a unei case publice. — Bilanțu aproximativu de venitū și cheltuellu pe unū anū. Budget.
- Budoaru.** *s. etr.* Cabinetu ornatu frumosu in quare se retragu damele quându vorū să remîne singure, sau quându vorū să vorbescă cu quine-va in secretu. Boudoir.
- Buduiu.** *s. etr.* Ghisdū de puțiu făcutu din întregulū tulpiniū unū arburū.
- Buestrașu.** *s. m.* Mersū in buestru micu allū unū callū. Chiar callulū que are aselū de mersū.
- Buestru.** *s. etr:* Umbletulū callulū quându in mersulū lui redică de ūă dată dūoe piciorle laterale.
- Bufă.** *s. f.* Bufnă, ūă passere nopturnă cu capulū stufosū și mare

- fig: fam:* muere que umblă nepeptenată, cu perrulă vilvoiă, încurcată. Hulotte, Huelle.
- Bufetă.** *s. etr.* Cămară, odaiă, măsă cu feliori de zaharicale la teatru, la ună bală. Buffet.
- Buflată-ă.** *adi:* Quare are obrazii umflați, groși. Moufflard-e.
- Bufnă.** Veđi bufă.
- Bufnare.** *v. s. (se)* A se bufnă, a se îmbufnă, a se mînia, a sta mîniosă și a nu vorbi cu quei din casă. Veđi bosumflare.
- Bufnellă.** Veđi îmbufnellă.
- Bufnice.** *s. f.* Veđi bufă.
- Bufonare.** *v. s.* A bufona a face bufonerii, glume, a șugui, a pruji, a face qua alții să rîdă. Bouffonner.
- Bufoneriă.** *s. f.* Glume, șegă, prujitură, vorbe sau fapte de bufonă. Bouffonnerie, Trivelinade.
- Bufonă.** *s. m.* Persônă comică de teatru quare face publicii să rîdă. *adi:* Glumețiū, șegalnicū, prujitorū, (măscăriciū, caraghiosū) Bouffon-ne, Trivelin.
- Bugégū.** *s. etr.* Partea mlăstinosă și abundantă în erbă din Bassarabia.
- Bugetă.** Veđi bugetū.
- Buhavă-ă.** *adi.* Quare are fața, obrazul galbenū și umflatū; buflatū, umflatū la obrazii de bețiă sau de somnū. Boursouffé-e, Bouffant-e.
- Buhă.** Veđi bufă.
- Buhăellă, Buhăire.** *s. f.* Buhăvire. Fapta de a se buhăi, de a se buhăvi, de a se umfla. Bouffissure, Boursouffure, Boursouffage.
- Buhăire, Buhăvire.** *v. s. (se)* A se buhăi, a se buhăvi, a se umfla carnea pe omū, a se umfla obrazii de somnū sau de bețiă ori din alte împrejurări. Bouffir, Boursouffler.
- Buăma.** *s. f.* Ūă materiă de bumbacū pentru îmbroboditi.
- Buăuellă, Buăuire, Buăuitară.** *s. f.* Vorbire într'ăiurea causată din vre ūă maladiă; fapta de a buăui. Reverie, Délire.
- Buăuire.** *v. s.* A buăui, a vorbi într'ăiurea, a aiuri, a spune lucruri extravagante, fără nici ună înțelesū. Délirer, Rever.
- Buămacă-ă.** *adi.* Confusū, amețitū. Veđi confusū.
- Buămăcellă, Buămăcure.** *s. f.* Starea persônei buămăcite, confuse, uluite, amețite; amețellă, încurcatură în trebi; — fapta de a se buămăci. Confusion, Étourdissement.
- Buămăcure.** *v. s. (se)* A se buămăci, a se ameți, a se năuci, a umbla confusū, amețitū în trebi.
- Bulă.** *s. f.* Scrisșore a Papii pe pergamentū sigilată cu plumbū quare coprindea vre-ūă ordonanțiă din parte-î, sau prin quare se erta păcatele cui-va. — Lege fundamentală que se dă de vre ună împăratū. Bulle.
- Bulamacū.** *s. m.* Stîlpū grossū, stîlpū de pörtă.
- Bulăndră.** *s. f.* Trénțiă, cîrpă; peticū de lepedatū. *fig. fam.* Persônă desprețuită, lepedată, netrebnică.
- Buletinare.** *v. s.* A buletina, a publica prin buletinū.
- Buletinistū.** *s. m.* Quellū que ține registrulū publicațiilor prin buletinū. Bulletiniste.
- Buletinū.** *s. etr.* Fôia prin quare se publică pe tótă ziua întimplări sau lucrări de interessū publicū. Buletin.
- Bulevardū.** *s. etr:* Bastionū, pămîntū redicatū, înălțatū împrejurulū unei întăriri, unei cetăți. — Aleiū, preumblare sădită cu arburî în apropierea unui orașū. Boulevard, Boulevert.
- Bulgărellū, bulgărașū.** *s. m: dim:* Bulgărū micū de pămîntū.
- Bulgărire.** *v. s.* A bulgări, a aruu-

ea cu bulgări, a sburătui cu bulgări.

Bulgarū. *s. m.* Locuitorū din Bulgaria.

Bulgărū. *s. m.* Bucată, fărîmătură de pămîntū; bucată de sare.

Bulinare. *v. s.* A bulina, a pune bulinū, a pecetlui cu bulinū.

Bulinū. *s. etr.* Ostiă, cocă uscată, lată, rotundioră de pecetluitū scrisori. Pain à cacheter.

Bulionū. *s. etr.* Essențiă de carne scóssă prin ferbere; essențiă de verdețuri saū de altū queva extrasă prin ferbere. Bouillon.

Bulucū. *adv.* A venitū, a cădută, a datū bulucū: a venitū grămédă; a cădută totū grămédă; a datū busta, a năvălitū iute, cu îndrăsneală.

Bulzū. *s. etr.* Globulă, unū que rotundū; ghemū, bulgărășū, corpū rotundū, rotocolū. Globule, Boule.

Bumbăcăriă. *s. f.* Casa, camera, localulū în quare se lucrésă ori se vinde ossebite lucruri de bumbacū.

Bumbăcariū-cărésă. *s.* Quare vinde bumbacū, quare lucrésă feliori de găitane saū materii de bumbacū. — Arburulū pe quare cresce bumbaculū. Cottonnier.

Bumbăcélă, Bumbăcire. *s. f.* Lu-crarea de a bumbăci, de a umplé queva cu bumbacū.

Bumbăcire. *v. s.* A bumbăci, a umplé cu bumbacū, a căptuși queva cu bumbacū. — *A se bumbăci:* a se face mólle qua bumbaculū, a se flocoșa qua bumbaculū. Cottonner.

Bumbăcosū-ósă. *adi:* Mólle qua bumbaculū; fulgosū, cu perrū qua bumbaculū. Cotonneux-se.

Bumbacū. *s. etr.* producțiune a locurilor cãlduróse din quare se face pînzeturī și diverse materii. Coton. *fig:* a cresce unū copillū în bumbacū: a 'lū cresce prea moleșitū, a 'lū îngriji fórtē multū în

crescere. Elever un enfant dans du coton. *fig:* *fam:* A da cui-va cu bumbacū la nasū saū, a-lū atinge delicatū, a-ī atinge fórtē finū unū viciū, unū defectū que are.

Bumbū. *s. m.* Nasture de metalū; mugurū, bobocū de plantă, de flóre. Bouton.

Bună. Vedī bunică.

Bună-cuviință. *s. f.* Cuviință bună în conduită, în vorbire, în manieră. Bienséance.

Bună-điūa. *s. f.* Salutațiune în timpulū đillei que adressămū altuia. Bonjour.

Bună-óră. *loc: conj:* Adică, cumū amū đice, đicândū așia,

Bună-séra. *s. f.* Expressiune de complimentū que se đice altuia în timpulū seriī. Bonsoir.

Bunătate. *s. f.* Blindeșă, politetiă, bună-voință, caracterulū aqellū que este bunū. Bonté, Bénignité, Bonhomie.

Buna-vestire. *s. f.* Aniversariă vestiriī prin angelū a nascerii mîntuitorului către fecióra Maria. Annonciation.

Bună-voință. *s. f.* Dragoste, favorū, aplecare din partea unū mai mare către unū mai micū. Bienveillance.

Bundă. *s. f.* Cojocellū scurtū, fără mînici.

Bunică. *s. f.* Bună, muma mumei saū a tatălui. Grand'mère.

Bunicellū-é. *adi: dim:* Mai pușinū de quatū bunū, nu tocmai bunū.

Bunū-ă. *adi:* Favorabilū, priinciosū, qualitatea lucrului saū finței que place, que este priimitū saū de doritū. Bon-ne. Benin-igne.

Bunū. *s. m.* Moșū, tatălū tatălui. Grand-père.

Bură, Burare. *s. f.* Plóia mică, picături repeđi de plóia scurtă și rece. Bruine.

Burare. *v. s.* A bură, a ploūa măruntū, a pica plóia mică. Bruiner.

- Burdufū.** *s. etr.* Piele întrégă de capră făcută sacū în quare se pune untū de lemnū, brînză, etc. Outre.
- Burdusēilă, Burduşire.** Umflătura, redicătura que facū de uscăciune saū de umedēllă scândurile și alte lucruri construite din scânduri.
- Burduşire.** *v. s. (se)* A se burduşi. a se scoroji, a se umfla, a se redica que-va de pe basă dintr'ăa uscăciune saū umedēllă mare.
- Burete.** *s. m.* Orī que soiū de ciupercă; muşchiū crescutū pe arburi bătrîni.
- Burete.** *s. m.* Ūă sustanţă que se scôte de pe fundul mării, quare înghite multă apă. Se întrebuiņesă la spălatul ranelorū, etc: Éponge.
- Burgadă.** *s. f.* Bîlcū, ermarocū de satū. — Orășellū, burgū micū. Bourgade.
- Burgesă.** *s. f.* Corpulū burgesilorū; însuşirea de burgesū, de cetățēnū; cetățeniă, orășeniă, orășenime: clasa negocianților, a messeriașilor, a artistilor, a avocaților; toți a-questia împreună. Bourgeoisie.
- Burgesū.** *s. m.* Cetățēnū, orășēnū, locuitorū allū unū oraşū în quare ellū exercită uă profesiune, unde ellū trăesce din venitulū saū prin industria sa, și unde se bucură de ore-quare privilegii. *Burgesū* este opositū la *nobilă*, la *militarū*. *Burgesū* este unū terminū la unele partituri que însemnēsă uă aristocrațiă nouă quare, qua noblețiă altă dată, își grāmădesce la privilegii. Bourgeois. *Burgesă:* femeia burgesulū. Bourgeoise. Se întrebuiņesă quate uă dată qua adiectivū. *Haînă burgesă; aerū, mină burgesă:* haînă de orașanū, nu militariă saū de funcționarū; aerū, maniere comune, nu de la curte. Habit bourgeois; air bourgeois, mine bourgeoise.
- Burghiū.** *s. etr.* Sfredelū micū, pret-carū. Perçoir, Gibelet, Laceret.
- Burgū.** *s. etr.* Tîrgū de satū; bîlcū. Bourg.
- Burhală.** *s. f.* Plóiă măruntă cu atmosfera negurósă; timpū ploiosū, calle norioasă.
- Buriasū.** *s. etr.* Buriū de la 5-20 de vedre. Tonnelet.
- Buricalū-ă.** *adi. t. de anat:* Que pri-vesce la buricū, que este allū buriculū. Umbilical-e.
- Buricare.** *v. s. (se)* A se burica, a scôte, a eși, a gurguța buriculū, burta înainte; a se burica a se-tîri cu buriculū pe queva.
- Buricatū-ă.** *adi. t. de bot:* Quare are forma, adîncătura buriculū. Umbiliqué-e.
- Buricēllă.** *s. f.* Gurguțiare. Veđi convexitate.
- Buricosū-ósă.** Veđi pinticosū, bur-tosū.
- Buricū.** *s. etr. t. de anat:* Partea adîncată a burtei unde mōșa lēgă mațele copillulū. Umbilic, Nombril.
- Buriū.** *s. etr.* Vasū de vinū, de rachiū, de oțetū de la 20-40 vedre. Tonne.
- Burlescū-ă.** *adi:* Glumeçiū în lucruri seriose. Burlesque.
- Buroū.** *s. etr.* Scriitorū; casa, camera, méssa de scrissū; casa în quare se facū operațiunile telegrafice. Bureau.
- Bursă.** *s. f.* Locū unde se adunū negocierii și banchierii spre a'și pune la calle trebile negoçiulū. Bourse.
- Bursucū.** *s. m.* Unū animalū. Taisson.
- Burtă.** *s. f.* Pîntece, fôle. Abdomin, Ventre, Panse.
- Burtalū-ă.** *adi:* Pinticalū, que ține de burtă, que are raportū cu burta. Ventral-e.
- Burtosū-ósă.** *adi:* Quare are burtă, pîntece, fôle mari; borțiosū. Ventru-e, Pansard-e, Pansu-e.
- Burtucală.** *s. f.* Demîncare, bucate forte próste și fără gustū.

- Buruéná.** *s. f.* Orî que érbâ, orî que plantâ medicinalâ.
- Buşellâ, buşire.** *s. f.* Lucrarea de a buşi, de a isbi cu pumnulû, cu buşil.
- Buşilâ.** *s. m.* Quare are obiceiû a buşi, a da, a lovi cu buşulû, cu pumnulû.
- Buşire.** *v. s.* A buşi, a isbi, a lovi pe quineva saû în queva cu buşulû cu pumnulû, cu dupaculû.
- Busnatû.** Veđi bucâlatû.
- Bussolâ.** *s. f.* Acû magneticû aşedatû în cutiâ dupe quare se oriontesû navigatorii şi inginerii în arta lorû. *fig:* conductorû, poveţitorû; regulâ, modelû. Boussole.
- Buştenû.** *s. m.* Trunchiû de lemnû fârâ ramure saû crâci.
- Bustû.** *s. etr.* Statuâ que represintă numaî peptulû, capulû şi umerii fârâ braçie. Buste.
- Buş.** *s. m.* Pumnû, loviturâ de pumnû fórte tare. — quâtû se îea, se aruncâ într'unû pumnû. — *Pietricelle* jucate într'unû jocû allû copiilorû cu mâna, cu pumnulû. *D'abuşile, loc. adv:* pe brînci, pe mâini, cu mâinele pe pâmînti.
- Busuicû.** *s. etr.* Uâ plantâ mirositóriâ. Basilic.
- Butâşellâ, butâşire.** *s. f.* Lucrarea de a butâşi, de a pune butaşi într'ûa viâ. Provignement.
- Butâşire.** *v. s.* A butâşi, a pune butaşi de viţă tânârâ, a îmmulţi viţia înviâ. Provigner.
- Butaşû.** *s. m. t. de agr:* Ressadû, copăcellû saû viţia que se plântâ, que se ressâdesce. Viţia tânârâ de viâ pânâ a nu face struguri. Plant, Provin.
- Bute.** *s. f.* Vasû mare de vinû, de rachiû, de ogetû de la 100-200 vedre. Tonneau.
- Butelcâ, buteliâ.** *s. f.* Sticlâ, carafâ, vasû de vinû saû altû que-va de sticlâ. Bouteille.
- Butnârellâ, butnârire.** *s. f.* Butnâritû, dogâritû, lucrarea de a face buţi, butóie, etc.
- Butnâriâ.** *s. f.* Dogâriâ, mesteşugulû butnariulû saû dogariulû, loculû unde se facû buţi, butóie şi alte assemenea vase. Tonnellerie.
- Butnârire.** *v. s.* A butnâri, a face a construi buţi, burie, butóie, etc.: a cercui, a repara buţi etc.
- Butnariû.** *s. m.* Dogariû, maisterû de buţi şi alte assemenea vase. Tonnelier.
- Butoiaşû şi butoeshû.** *s. etr: dim:* Vasû de vinû etc: maî micû de quâtû butoiulû. Tonne.
- Butoiu.** *s. etr.* Vasû de vinû şi alte liquide saû mărfuri de la 50-80 vedre. Tonne.
- Butucosû-ósâ.** *adi.* Greû, mare qua unû butucû.
- Butucû.** *s. m.* Trunchiû de arburû mare, trunchiû din quare se scotû prin ferâstrâul dulapî, scânduri, şindrilâ, etc:
- Butucû.** *s. etr.* Machinâ de lemnû în quare se punû piciórele orî gîtulû unû criminelû spre a nu fugi. — Câtuşî que se punû de piciórele vinovaşilorû. Ceps, Cangue.
- Buturugâ.** *s. f.* Râdâcina cu uâ parte din trunchiû que remîne dupe que s'a tăiatû unû arbure. Chicot.
- Buzalû, şi buzialû-â.** *adi:* Labialû, que a que stâ în raportû cu buzele, quare are relaţiune cu buzele. Se đice despre consónele pronunçiate prin ajutorulû buzelorû. Labial-e.
- Buzatû-â.** *adi:* Cu buze mari, late orî grósse.
- Buzâ.** *s. f.* Quelle dŭoe părţi cânóse din giurulû gurei. *t: de bot:* crescăturâ în formâ de buzâ la unele plante. *t. de hirur:* marginea unei rane. Lèvre. — *Buzâ:* margine de orî que lucru adâncatû. Labrosité.
- Buzâlatû-â.** *adi. t: de bot:* Tăiatû în forma buzelorû. Se đice de florile unorû plante. Labiè-e. *s. f. Fa-*

milia buzelatelor: uâ clasă, uâ familiă de plante sau flori. La famille des labiées.

Buzduganū. *s. etr.* Unulū din tuū-rile mărcii romănesci, unū sceptru cu globū în vîrfū. Marteau d'armes.

Buzialū. Veđi buzalū.

Buzilā. *s. f.* Nume propriū que se dā unūi boū... Buzā que atîrnā în jossū la unele dobitóce. Babine.

Buzosū-ósā. Veđi buzálatū.

Buzunarū, și poșunarū. *s. etr.* Despărțire qua uâ pungā, qua unū seculeçiu făcutā la uâ hainā spre a pune queva întrînsa. Poche.

Buzunārașū, Poșunārașū. *s. etr.* Buzunarū micū. Pochette.

Buzunārēllā, buzunārire, *f. s.* Scotocire prin buzunāri spre a fura queva; furțișagū de banī de prin buzunāri.

Buzunārire. *v. s.* A buzunāri, a căuta, a scotoci prin buzunārē, a fura parolle de prin buzunāri.

Buzunāritū. *s. etr.* Furțișagū de banī de prin buzunāri.

C.

C. s. m. A 3 litterā a alfabetulūi. Numele lui propriū este ce (че) și se pronunціă asfelū numai quāndū stā cu e și i: *Cerū, cenușā, circū, ciórā.* În tóte quelle-lalte casuri se pronunціă k: *calle, clemențiā, cloșcă, colnicū, cremene, cunoscințiā, etc.* — C. se pronunціă qua ț (г) quāndū are cedilā. Façiā, înfaçișare, feçiuire (fața, înfațișare, fețiuire) în đicerile *kipū, kiemare, kembricā, inkeiare* quare catā a se scrie cu c iar nu cu k, se va pune lîngā dînsulū unū h. și se va pronunціa k. *chipū, chie-mare, chembricā, incheiare, etc.* așia dar ch se pronunціă qua k.

Ca. conj. Veđi qua.

Cā. conj. Veđi qua.

Cabalā. *f. s.* Unū felū de tradițiune ebraicā assupra explicației alegorice a vechiului testamentū. Sciințiā misticā și himericā d'a avē înțelegere cu finție sau geniuri imaginarie. — Complotū formatū între mai multe persóne; înțelegere secretā între mai mulți cu scopū reū; — persónele que facū uâ cabalā. Cabale. — *Cabalā, complotū, conspirațiune, conjurațiune* însemnēsă: *Cabala* este uâ intrigā a unūi partitū sau facțiuni quare prin međilóce secrete lucrēsă a aduce la scopū'i evenimentele orī cursulū lucrurilor. *Complotulū* este uâ resoluțiune între dūoi sau mai mulți d'a attaca sau d'a comite unū atentatū. *Conspirațiunea* este uâ urzēllā surdā, uâ înțelegere mutā spre a surpa óre-quare putere nesufferitā. *Conjurațiunea* este uâ asociațiune, uâ confederațiune între cetățeni sau supuși puternici spre a opera prin întreprinderi violente uâ revoluțiune în interessū publicū. — *Cabala* are uâ intrigā a mánui, *complotulū* uâ lovire de făcutū, *conspirațiunea* unū succesū a pregāti, *conjurațiunea* uâ mare întreprindere prin mari obstacule.

Cabalisticū-ā. *adi.* Que se atînge de cabala evreilorū; — que privesce la pretinsa sciințiā de a comunica cu fințiile imaginarie. Cabalistique.

Cabalistū-ā. *s.* Învețiātū în cabala evreilorū. Cabaliste.

Cabanā. *s. f.* Colibā, bordeiū; — convergā. Cabane.

Cabilā. *s. f.* Semințiā arabicā, asociațiune de familie sub uâ căpeteniā. Cabille.

Cabinā. *s. f. t. de mar.* Odāiçe sau cămāruçiā în unele corābii de comerçiū. Cabine.

Cabinetū. *s. etr.* Odaiā micā, locū retrassū lîngā unū apartamentū

- pentru îmbrăcare, sau vorbire particulariă, ori spre a studia și a lucra que-va. Locu în quare se păstrésă diverse obiecte de curiositate, etc. — *Omă de cabinetu*: pe quare profesiunea sé flū îndatorésă a lucra în cabinetu. *Homme de cabinet*. *Cabinetu de lectură*: locu, cameră unde pe uă retribuțiune găssece quineva a ceti jurnală și cărți. *Cabinet de lecture*. *Cabinetu de toaletă*: unde se îmbracă, se gătesce quine-va. *Cabinet de toilette*, *Boudoir*. *Cabinetu de curiosităi*, *de tablouri*, *de medalii*, *de antiquităi*, *de istoria naturală*, etc: în quare se află expusse differite obiecte rari. *Cabinet de curiosités*, *de médailles*, *de tableaux*, *d'antiques*, *d'histoire naturelle*, etc. — *Cabinetu de dame*. Veđi budoarū. — *Dulapū*, *armariū* cu multe seltare. — *Guvernămintū*; *sfatū*, *consiliū* que tratésă despre affacerile statulu.
- Cabrioletū.** *s. etr.* Trăssură mică pe dūoe rôte, trassă de unū callū. Unū feliu de foteliū, de jețiu portativū. *Cabriolet*.
- Cacă.** *s. f.* Scârna copiilorū. Dicere que întrebūncesū mumele și doicele vorbindū de murdaliculū copiilorū. *Caca*.
- Căcăciosū-ósă.** *adi: sus*: Quare căcă dessū. *Chieur-se*.
- Cacadă.** *s. f.* Căcare, deșertarea pîntecelu. *Cacade*.
- Căcălăū.** *s. etr.* Scárnă multă, căcatū multū. *fig: pop*: *quantitate însemnată de lucruri próste*, *de lepedatū*, *netrebnice*. *Vidange*.
- Căcănarū.** *s. m.* Aquella quare deșertă, curățe umblătorile. *Vidangeur*.
- Căcănăū.** *s. m.* Ūă passere.
- Căcáo.** *s. m.* Unū arbure din America a quărui rodū se întrebūncesă la ciocolată; rodulū aquestu arburū. *Cacáo*.
- Căcáre.** *v. s.* A căca, (se) a se căca, ași deserta pîntecelē. *Chier*.
- Căcáre.** *s. f.* Fapta de a căca, de a se căca. *Chiade*, *Cacade*.
- Căcárésă.** *s. f.* Baliga, excremîntulū unorū animale, a epurilorū, caprelorū, oilorū, șorecilorū, etc: *Crotte*.
- Căcâ-sânge.** *s. f.* Urdinare, eșire afară cu sânge. *Caquesangue*.
- Căcâstóre.** *s. f.* Eșitóre, umblátóre, plimbátóre. *Latrines*, *Retrait*.
- Căcatū.** *sup: de la căcare.* **Căcatū** *s. m.* Materia que scóte omulū și unele animale deșertîndū pîntecelē. *Merde*, *Excrément*. *He, căcatū!* fugi, lassămă 'n pace, nu voū s'audū! *Eh merde!*
- Căcî.** Veđi quáci.
- Căcicū.** *s. m.* Nume de prince în Mexicū și în óre-quare regiunī din America. *Cacique*.
- Căciulă.** *s. f.* Acoperemîntū de capū, bonetē de piellē de óiă que portū țeranii în capū. *Tapabore*, *Bonnet*.
- Căciulire.** *v. s.* (se) A se căciuli, a face complimente cu luarea căciuli. *Bonneter*. *fig: fam*: a se ruga, a stărui rugîndū pe quine-va pentru queva; a linguși, a se pleca, a se smeri.
- Căciulire.** *s. f.* Fapta de a se căciuli, de a flata, de a ruga; complimente cu scopū de a dobîndi que-va. *Bonnetade*.
- Căcodemonū.** *s. m.* Demonū, spiritū, duhū reū. *Căcodémon*.
- Căcofoniă.** *s. f.* Discordanțiă de sunete, de glassuri; silabe sau vorbe quare sună uritū, quare n'au dulcēțiă la pronunciă. *Căcophonie*.
- Căcografiă.** *s. f.* Ortografiă viciósă, scriere greșită. *Căcographie*.
- Căcologiă.** *s. f.* Vorbire viciósă, greșită. *Căcologie*.
- Căcomū.** *s. m.* Ermelină, animalū que dă uă blană scumpă. *Hermeline*, *Hermine*.
- Căcotrofiă.** *s. f. t: de med*: *Nutrimențu*

stricătu quare causă maladiă. *Cacotrophie*.

Cadă. *s. f.* Vasă mare din dōge cercuite în quare se pune varđiă, boștină de struguri, etc. Baquet, Vaisseau.

Cadastrală-ă. *ad.* Quare ține de cadastru. Cadastral-e.

Cadastru. *s. etr.* Registru publică în quare se însemnă cu amăruntulă quantitatea și precială venituriloră din moșile publice, lucrarea prin quare se determină întinderea și valora moșiloră, a-careturiloră, venituriloră publice. Cadastre.

Cadavrică-ă. *adi. t. de anat.* Que are înclinare, raportă cu cadavrulă, cu leșulă. Cadavérique.

Cadavrosă-ă. *ad.* Quare ține de cadavru, quare este aprōpe qua cadavrulă. Cadavreux-se.

Cadavru. *s. etr.* Corpă mortă, leșă, mortăciune, se đice mai multă despre corpulă omulă. Cadavre.

Cadelniță. *s. f.* Tămietōriă cu quare cădesce preotulă, cu quare tāmîră în besserică. Encensoir.

Cadență. *s. f. t. de mus.* Potrivirea passuriloră dântūitorulă cu mesura însemnată de instrumentă. *A nu păzi cadenția:* a nu juca dupe tactulă musice. *Sortir de cadence.* Terminățiunea armonică a unui frasă musicală. — În discursură, terminațiunea, căderea, potrivirea sfirșitulă unui periodă, saă a unui membru allă lui. — În poesiă, agreabilă mesură a unui versă bine adussă, saă a unui periodă poetică armoniosă. — *t. de mang:* umbletulă, passulă potrivită allă unui callă. — În exercițiurile militare *Cadenția passulă,* mișcare regulată a passulă.

Cadențiare. *v. s.* A cadenția, a conforma passurile, mișcările cu cadență, dupe ore quare mesură. — A da numerulă silabeloră, saă

tactă unoră versură, unui periodă. Cadencer.

Cadențiată-ă. *sup. ad.* Versă în quare este păzită cadenția; passă cu mesură; — Omă quare vorbesce, se mișcă cu cadenția. Cadencé-e.

Cădere. *v. s.* A căde, a pica, a fi trassă dintr'ua înălțime în jossă de propria sé greutate. *A căde la genuchă cui-va:* a se arunca la piciorere lui, a îngenuchia, saă a se pleca înainte lui cu quelle mai umilite suplicațiuni. *Tomber aux genoux de quelqu'un.* *Aquestă omă a cădută pe spate:* Cet homme est tombé les quatre fers en l'air. — *A căde pe spinarea cui-va:* a se afla spre greutatea cui-va. *Tomber sur les bras de quelqu'un.* — *A căde în desprecă:* Tomber dans le mépris. *A căde în disgrăciă:* a căde în ura unui mai mare. *Tomber en disgrâce.* — A și perde reputățiunea, credetulă. *Aquestă piessă de teatru a cădută absolutente:* numai face nici uă impresiune, nu mai place. *Cette pièce de théâtre est absolument tombée.* — *A căde sub poveră sea:* a căde de greutatea que pōrtă. *Succomber.* — *A căde perrulă.* Dépiler. — *A căde,* a merge către uă stare prōstă, a ajunge reș, saă a merge către neputință. *Déchoir.* *Ia cădută fōrte multă reputățiunea:* Il est fort déchu de sa réputation. *Incepe a căde:* a slăbi, a îmbătrîni. Il commence à déchoir. *A căde:* a se afla cu locuința la... a fi la... *A căde la podă:* a fi cu locuința la podă. *Donner sur,* être situé sur la rue. *A căde:* a culca, a trînti, a omorî. *A cădută uă mîră de omenă pe câmpulă de luptă:* aș murită, aș remassă morți. Il est demeuré mille hommes sur la place. (se conj: qua împlere, vedere) — *A se căde.* *unipers: reflex:* a se cuveni, a sta bine, a fi

- de cuviință. Convenir, Seoir. Cu acestu înpelessu se conj: numai la a 3. persónă: Se cade sau cade-se; se cădea; se cădu; s'a cădutu; se va căde; sâ se cădă, etc.
- Cădere, cădeturâ.** *s. f.* Fapta de a căde prin greutatea sea de sussu jossu. Chête. *Cădereca perrulii:* Dépilation. *Cădere* sau *decădere*, veđi decadență. *Cădere:* dreptu, dritu. Veđi competență. — *Cădere* cuviință, ședere bine, bună. Pertinence.
- Cădeturâ.** *s. f.* Veđi cădere.
- Cădetu-â.** *s.* Quellu mai micu între frați sau sorori. Se ăice și quellu mai june între mai mulți fără a fi frați. — June nobilă înrolatū qua soldatū spre a înveția arta armelorū, matematica, desenulū etc. Cadet.
- Cădire.** *v. s.* A cădi, a afuma tămă cu cadelniția. Encenser.
- Cădire.** *s, f.* Afumare, tămiere cu cadelniția. Encensement.
- Cădiu.** *s. m.* Judecătorū la Turci. Cadi.
- Cădină.** *s. f.* Femeiă de haremū; femeia, soția turculu. Femme mariée aux turcs, femme turque.
- Cădmiă.** *s. f. t. de ist. nat.* Mineralū fossilū sau naturalū; calamină curată, sau piētra calaminariă que coprinde zincū, ferū, etc. Cadmie.
- Cădoū.** *s. etr.* Lucru mai multū plăcutū de quātu de flossū — Presentū, darū, *fam.* Cadeau.
- Cădră.** *s. f.* Ramă; pervasū, cerceve în quare se pune unū tabloū, ua hartă, etc. Cadre.
- Cădragenarū.** Veđi quadragenarū.
- Cădragesimă.** Veđi quadragesimă.
- Cădragesimalū.** Veđi quadragesimalū.
- Cădrangulariū.** Veđi quadrangulariū.
- Cădranū.** *s. etr.* Orologiū de sóre; tablă, surfația pe quare suntū însemnate orele în cifre. Cadran, Cadran solaire.
- Cădrare.** *v. s.* A cădra, a face unū careū, unū patratū quare sâ coprinđă atăta spațiu quātu are uă altă figură. Cadrer.
- Cădratinū.** *s. etr. t. de impr.* Cădratū micū, spațiu patratū de plumbū, ghefirtū. Cădratin.
- Cădratū.** *s. m. t. de impr.* Spațiu de plumbū quare ămple intervalulū que cată a sta albū într'uuū rândū. Cădrat.
- Cădratură.** Veđi quadratură.
- Cădrilare.** *v. s.* A cădrila, a dessemna pe uă materiă figurī patrate, a face în patru colțuri.
- Cădrilū.** Veđi quadrilū.
- Cădru.** *s. etr.* Planū, pregătire cu tôte părțile necesarie unū lucru, *Cădru bine imaginatū, lesne de ămplinitū.* Cadre bien imaginé, facile à remplir. — Officierū, sub-officierū attasatū în companiū și formandū cădrurile de soldați din quare elle suntū compuse. *Cădrurile unū regimentū, unei armī:* Cadres d'un régiment, de l'armée. — Se ăice în administrațiune despre totalitatea ămpiegaților ei. *A scôte, a sterge unū ămpiegatū din cădruri:* a' lua funcțiunea. Rayer un employé des cadres.
- Cădrumanū.** Veđi quadrumanū.
- Cădrupedū.** Veđi quadrupedū.
- Cădruplicare.** Veđi quadruplicare.
- Căduceū.** *s. m.* Bastonū ăncolăcitu de dūoi serpi pe quare poeții ilū daū lui Mercurū. Bastonū ănfășuratū cu catifē și ărnatū cu liniū que purtaū capii de arme și eroldii la ceremoniile mari. Caducée.
- Căducitate.** *s. f.* Slăbiciune de bătrîneția, gârbovire de bătrîneția. Caducité.
- Căe.** *s. f.* Ținta, cuū de potcova la cismă sau la piciorulū callului.
- Căerū.** *s. etr:* Fuiorū, cânpă dărăcită și făcută păpușă que se pune în furcă spre a o torce. Filasse.
- Căfē.** *s. f.* Semănția, bobulū, rodulū plantei numită cafeierū — beutura

- que se face dintr'aquéstă semânția.
- Café turcescă*: café à l'eau. *Café cu lapte*. Café au lait. *A bé uâ café*: prendre une tasse de café. *Café prăjită*: café brûlé. *Café pisată*: café moulu. — *Suntemu la café*: ne aflăm în timpul de dupe mésză quândü bemü café. Nous en sommes au café.
- Cafegiü**. *s. m.* Quare întreține uâ cafené; quare face și vinde cafelle într'uâ cafené. Cafetier.
- Cafeierü**. *s. m.* Arburulü que face café. Cafier.
- Cafeiformü-â**. *adi*: În forma cafeliü, quare are asmenare cu caféoa. Caféiforme.
- Cafené**. *s. f.* Casa, localulü în quare se bé cafele, prâvelia cafegiuluü. Café.
- Cafeniü-â**. *adi*: Quare are colora cafeliü pissate saü a cafeliü cu lapte. Couleur de café, couleur café.
- Cafetierü**. *s. etr.* Ibricü pentru café. — Frigare de café. Cafetière.
- Cafri**. *s. plur.* Populü din Africa meridională. Cafres.
- Cafstanü**, *s. etr.* Haină de distincțiune la Turci și în timpulü fanarioților la Români, cu quare îmbrăca pe quellü que lua unü gradü de nobleția. Cafetan.
- Cahecticü-â**. *ad: t: de med:* Quare este atacatü de cahexiä; quare ține de cahexiä. Cachectique.
- Cahexiä**. *s. f. t: de med:* Sfirșaniä a corpului, dispozițiune rea din öre quare maladiü. Cachexie.
- Caicciü**. *s. m.* Veđi batelierü.
- Caicü**. *s. etr.* Luntre alăturată la uâ galeră; barcă de corsari; barcă de negočiu pe rüri mari. Caic, Caique.
- Caieü**. *s. etr.* Tretagiü, tretadiü, mai multe foi de hîrtie strînse la unü locü și cusute spre a scri que-va, saü în quare este scrissü que-va. Cahier.
- Căimăcamiä**. *s. f.* Locotenentiä de domniä în România pe timpulü fanarioților; persónele que gu-
- vernă țera în lipsă de Domnü. Caimacamie.
- Caimacamü**. *s. m.* Locotenentü de Domnü în România pe timpulü fanarioților. Caimacan.
- Cainacü**. *s. etr.* Cöja grössă que prinde laptele fertü pe d'assupra. Quea que stă d'assupra și este mai bunü într'uâ mâncare.
- Căinare**. *s. f.* (se) A se căina, a se plînge, a se tîngui către quine-va. Complaindre. *A se căina*: a se plînge, a se tîngui de uâ perde-re que a sufferitü. Veđi regretare.
- Căinări**. *s. f. plur.* Tînguirü, plîngerü, mărturisiri de ticăloșiü, de nevoi, de superări. Regrets.
- Căine**. *s. m.* Căçe, căte *sem*: Quadrupedü domesticü que laträ, förte suppusü, prea întelegătorü; de mai multe soiuri. Chien-ne. *Căine de gardă* saü *căine de casă*: quare se întrebuișesü în paza casii etc. Chien de garde. *Căine de oi*: quare pâzesce oile. Chien de garde, chien de berger. *Căini de vînatü*. Chiens de chasse. Veđi copoiü, prepelicerü, ogarü. — *Căine scopitü*, veđi scopire. *A întörce căiniü*, a-i întörce din góna greșitã a unui vînatü. Rompre les chiens. *A muri qua unü căine*: a muri neconfessatü, necuminecatü. Mourir comme un chien. *A se tîri qua unü căine*: a linguși cu multã înjossorare. Faire le chien couchant. *Căine que dă furisü*: căine quare mușcă fărã a lâtra. Chien traître. *Căine que mușcă* saü *dă furisü*: se dice unei persóne que vinde secretulü aflatü cu mari lingușiri, que vinde pe amiculü seü... *A se iubi, a se avé qua căinele cu pissica*: a fi totü d'auria în dispute. S'aimer, s'accorder comme chiens et chats. *Nu totü căinele que laträ, mușcă*: nu facü reulü toți quei que se laudă, ameninția. Tous les chiens qui aboient ne mordent pas. *A fi obos-*

- situ qua unū căine*: a fi foarte os-
tenitū. Être las cōme un chien.
— Vorbindū despre strigătulū căi-
nelui se ȃice quā latrā.
- Căinesce.** *adv.*: Qua unū căine, cu
cruđime, cu ferocitate, fără milā.
- Căinescū-escā.** *ad.* De căine, allū
căinelui. Canin-e, Chiennine. *Fō-
me căinescă*: fōrte mare. Faim ca-
nine. *Dinți căinesci*: patru dinți,
colți ascuțiți din gurā. Dents ca-
nins.
- Căiniā.** *s. f.* Tăriā, îndărătnicia fe-
rosā a inimii: reutate, nemilosti-
vire, neînduplecare a inimii.
- Căinosū-ōsā.** *adi*: Reū la inimā, la
suffletū; ferosū, neînduplecatū, in-
dărătnicū.
- Căințiā.** *s. f.* Căire, muștrare que
simte quine-va pentru păcate. Re-
pentence. — Părerere de reū pentru
uā faptā a sa, măhnire pentru que-
a que a făcutū și n'a isbititū. Re-
gret.
- Căire.** *v. s.* (se) A se căi, a se muș-
tra de cugetū, a se muștra sin-
gurū de quea que a făcutū, saū
de quea que nu a pututū să fa-
cā, de uā greșellā ōre quare. Se
Repentir. *Îlū voiū face sā se că-
escā.* Je l'en fairai bien repentir:
- Căire, căințiā.** *s. f.* Fapta căirei;
părerere de reū de uā greșellā. Re-
pentence, Repentir, Regret.
- Caisā.** *s. f.* Unū rodū de mărimea
și colora zarzārelorū galbene. A-
bricot.
- Caisū.** *s. m.* Arborulū que face cai-
se. Abricotier.
- Caisū-pastramā.** *s. f.* Mușchiu de
vacā uscatū, pastramā de quea mai
bunā calitate.
- Căiția, Căițiā.** *s. f.* Scufiorā micā
que pōrtū copii în capū și legatā
pe sub barbā. Bèguin, Tètière.
- Calabalicū.** *s. etr.* Bagagiū, tōte lu-
crurile necesarii într'unū voiagiū.
— Lucruri amestecate, încurcate
într'ua casā. Bagage, Hardes.
- Calaminū.** *s. m.* Oxidū de zincū na-
tifū que se întrebuingiasā la fa-
bricarea arāmiū galbene și altorū
metale. Calamine.
- Calamitā.** *s. f.* Magnetū, acū mag-
neticū, bussolā, unulū din numi-
rile que se dā acului magneticū,
bussolei. — *t: pe minr.* Unū pāmintū
cleiosū, albū, quare trage, suge
scuipatulū quāndū îlū ține quine-
va în gurā. Calamite.
- Calamitate.** *s. f.* Nenorocire mare,
nenorocire publicā, grāmedire de
nenorociri pe unū omū saū pe mai
mulți. Ticăloșie, biciulū. Calamité.
- Calapărū.** *s. m.* Uā plantā cu frun-
da fōrte mirositōriā.
- Calapodū.** *s. etr.* Calupū, calipū, ti-
parū de lemnū allū cismarilorū.
Forme, Embauchoir, Embouchoir.
- Calasticū-ā.** *adi*: Quare mōiā, slā-
besce fibrele. Se ȃice despre me-
dicamente. Chalastique.
- Calatravū.** *s. m.* Numele unū or-
dinū militarū în Spania. Calatrava.
- Călcăiū.** *s. etr.* Partea piciorului din
apoi pe quare calcā. — Partea cis-
mei, a pantofului și a orī que în-
călcēminte pe quare stā călcăiulū
piciorului. (la cisme, la pantofi se
ȃice și tocū iar la ciorapi, la căl-
çiuni nu.) — Partea cărnōsā a pal-
mei quare însă se ȃice și *podulū
măinei*. Mai multe obiecte, și re-
dicături alle unorū lucruri que aū
asemenarea călcăiului. Talon. *fig
fam*: *Arētā-ți călcăiele*: fugi, ca-
rā-te, depărtēsā-te d'aci. Tournez-
moi les talons; Montrez-nous les
talons. *A'și bate călcăiele*; *a bate
în călcăie*: a sārri de bucuriā; a'și
bate jocū, a nu'i pāsă. Se donner
des talons, du talon dans le der-
rière.
- Calcanumū.** *s. m. t. de anat*: Quellū
mai mare ossū de la călcăiū. Cal-
canéum.
- Călcare.** *v. s.* A călca, a apāsă cu
piciorulū, cu călcăiulū; a sdrobi,
a strivi cu picioarele. Conculquer,
Fouler. *A călca în picioare*: Fou-

ler aux pieds. *poet.* *Călcăm cu respectū p'aquestū pământū sântițitū:* Je foulais avec respect ce sol sacré. *A călca legele, credinția.* Veđi violare. *A călca uă ordine, uă instrucțiune, uă datoriă.* Transgresser, contrevenir. *A călca rufe:* a trece cu ferulū pe elle. Repasser. *A se călca:* se dice de cocoși și alte passeri quândū sarre pe femelă. Cocher. — *fig.* *A călca pe urmele cui-va:* a semena cui-va, a imita faptele cui-va. Marcher sur les traces de quelqu'un. *Aquēstā fatā călcā pe urmele mămă-sei:* se iewa cu înțelesū mai multū de reū. Cette fille marche sur les talons de sa mère.

Călcare. *s. f.* Călcătură, lucrarea de a călca cu piciorulū, sub picioare. Foule, Foulage, Foulure. — *Călcare:* apăsare, neteđire, saū, împilare, silniciă. Foule. *Călcare:* siluire. Veđi violațiune. *Călcare de ordine.* Transgression. Călcare cu ferulū. Repassage. *Călcare de contractū, de reguli polițienesci, de porunci, etc.* Veđi contravențiune. *Călcare de jurământū:* vindere, trădare. Félonie.

Calcariū-ă. *ad.* Vărosū, quare arđindū se preface în varū. *s.* pământū vărosū saū quare coprinde materii văroșe, calcarie. Calcaire.

Călcătorū-ore. *adi: și sus.* Quare calcă cu picioarele saū în picioare. Foulant-e. — quare calcă struguri în linū. Foulour. *Călcare de porunci, etc.* Veđi transgressorū. — *Călcătorū de legi, etc.* Veđi violatorū. *fem:* *Călcătoare:* femeia quare calcă rufe. Repasseuse. *Călcătorū de jurământū:* sperjurū. Parjure, Felon-ne.

Calcavură. *s. f.* Capcană, uă machină mică de prinsū vînatū. *fam pop:* Bătăia, lovituri que se daū unui băetū.

Calce. *s. f.* Uă plantă. Caltha.

Calcidoscopū. *s. etr.* Tēvă de car-

tonū saū de altū que-va avindū înluintru ūă prismă sécă formată de oglindī, astupată la amîndūoe căpetiele cu sticle, coprinđindū la partea inferioră ore quare obiecte quare reflectate de pismă, formésă nisque dessemnuri frumóse și variate cu quātū învîrtesci țeva. Calcidoscope.

Calcinabilitate. *s. f.* Înșușirea que aū unele minerale de a se preface în varū nestinsū. Calcinabilité.

Calcinare. *v. s.* A calcina, a preface în varū nestinsū prin ajutóruľ unei mari călduri. — A arde în focū qua sã se preface în praľu ori que lucru solidū. — A se calcina. Calciner, se calciner.

Calcinațiune, Calcinare, Calcinațiă. *s. f.* Lucrarea de a calcina, de a se calcina, transformarea, prefacerea în varū nestinsū prin lucrarea focului. Calcination.

Calcitū. *s. etr. t: de him:* Sulfatū de aramă, uă piétră de cernellă roșie. Chalcite.

Calcografiă. Veđi halcografiă.

Calculabilū. *ad:* Quare se póte calcula, socoti. Calculable.

Calculare. *v. s.* A calcula, a face calcule; a socoti, a face socotellă. — A applica regulile aritmeticii saū algebrī la determinațiunea unei cantități. Calculer, Supputer, Compter. *A calcula unū ectipsū:* a otări quândū este sã se întimple. Calculer une éclipse. *A calcula bine, a calcula reū:* a lua bune saū relle mesuri. Bien calculer, mal calculer. (se conj: qua lucrare.)

Calculațiune, Calculațiă, Calculare. *s. f.* Lucrarea de a calcula, de a socoti. Supputation. *Calculațiune.* Veđi calculū.

Calculatoriū-ă. *adi:* Quare ține de calculū, este allū calculelorū. Calculatoire.

Calculatorū-trice. *s.* Aquella quare calculésă, quare se ocupă cu calcule. *Calculatorū bunū:* bon cal-

culateur. Se iea și qua *adi: sângele rece calculatoră* său *calculatorulă sânge rece allă egoismulă se numesce prudență, abilitate; calculatricea perfidiă se ascunde și isbește din umbră.* Le sang-froid calculateur de l'égoïsme se nomme prudence, habileté; la perfidie calculatrice se cache et frappe dans l'ombre.

Calculă. *s. etr.* Socotella mai multoră sume adunate, scădute, imulțite său împărțite; știința numeriloră. — Gîndire, chipuire, socotella que face quine-va într'ua întreprindere, într'ua lucrare. Calcule.

Căldare. *f. s.* Vasă de aramă cu tórta în belciuge pentru fertă. Chaudron, Bouilloire.

Căldărăriă. *s. f.* Localulă, prevălia, magazinulă unde se fabrică său se vinde căldări, tingiri, vase de aramă. Chaudronnerie.

Căldărără-ressă. *s.* Aquella quare face și vinde căldări și alte vase de aramă. Chaudronnier.

Căldărășă. *s. f. dim:* Căldare mică. Petit Chaudron.

Căldicellă-cé. *adi: dim:* Abia caldă, prea puțină caldă.

Căldirîngiă. *s. m.* Aquella quare face căldirîmuri, quare pavésă ună drumă. Paveur.

Căldirîmă. *s. etr.* Veđi pavagiă.

Căldă-ă. *adi:* Quare nu este rece, quare este încăldită; quare are, quare dă căldură. Chaud-e. *Sóre caldă, apă caldă:* soleil chaud, eau chaude. *prov: fig: Bate ferulă pînă este caldă:* folossesce de circumstanțele favorabile, nu scăpa timpulă și ocașiunea favorabilă. Il faut battre le fer pendant qu'il est chaud. — *Căldă. adv.* *A mînca, a bé caldă:* Manger, boire chaud. *Aquéstă manta ține caldă:* Ce manteau tient chaud. *A muri de caldă, a crăpa de caldă, a innăbuși de caldă:* Mourir, cre-

ver, étouffer de chaud. *Este caldă, 'mă e caldă:* Il fait chaud, j'ai chaud.

Căldură. *s. f.* Qualitatea lucrului caldă, înferbîntată; Chaude, Chaleur, Chaud. *Vinulă aduce căldură stomahului:* le vin est chaud sur l'estomac. *Căldură mare.* Chaleur. *Căldura a fostă mare anulă a-questa; pe căldurile quelle mară.* La chaleur a été grande cette année; durant les grandes chaleurs.

Căldurosă-ă. *adi:* Plină de căldură, quare are multă căldură naturală. Chaleureux-se, chaud-e. *Aquéstă blană este căldurosă:* Cette pelisse est chaude. *A fi căldurosă în amicițiă:* Être chaud en amitié. *prov: Măni recă, amoră căldurosă.* Froides mains, chaudes amours.

Căle. Veđi calle.

Călească. Veđi calléscă.

Căleidoscopă. Veđi Kaleidoscopă.

Căleamară. *s. f.* Se întrebincésă măi multă la *plr:* Călemări, și călimări. Vasă mică de sticlă, de lemnă, de porțelană, etc: cu negrellă din quare scrie quine-va. Encrier, Écriteiro.

Călembură. *s. etr.* Jocă de diceră cu dăoe înțeleșuri. Calambour.

CăleNDARă. *s. etr:* Distribuțiunea dilleloră que compună anulă civilă, în dille, în septemăni, în luni, însemnăndă și deossebindă serbătorile de dillele ordinariă. *Dicemă CăleNDARă vechiă:* aquelluă cu quare se serve populațiunea de bisserica resșărituluă, și *CăleNDARă noiă* său *gregoriană* quelluă reformată de papa Gregoriă XIII și quare avîntă cu 12 dille pe quellă vechiă. — Carte său tablă que coprinde ună căleNDARă cu însemnarea serbătoriloră și altoră dille solemnele. Calendrier.

CălePINă. *s. etr:* Culegere de diceră, de note, de extracturi que

- quinea face pentru trebuința sea. Aquéstă dicere a fostu numele unu gramatistū și a unu dicționarū făcutū de aquesta. Calepin.
- Calfă.** *s. f.* Ucenicū înaintatū, mai mare peste quei-lalți într'ua cizmăriă, croitoria, bătăniă, etc. Garçon ouvrier. *Calfă la brutăriă:* Mitron.
- Calibrare.** *v. s.* A calibra, a face calibrulū, grossimea, lărgimea cerutā la uā gaurā, la uā țîavā. A mesura lărgimea unei assemenea găuri. Calibrer. *Calibratū-ă. sup:* și *adi:* găuritū din capū în capū. Calibré-e.
- Calibru.** *s. etr.* Mărimea, lărgimea diametricā a unei găuri de țîavā. a unei arme de focū. *Calibrulū unu tunū, unei puscī, unei carabine, unu pistolū.* Le calibre d'un fusil, d'une carabine, d'un pistolet. — Instrumentulū cu quare se face, saū se mesorā calibrulū.
- Calicellā, Calicire.** *s. f.* Caliciā, fapta de a calici, de a cerșetori, de a cere qua unū calicū. Lipsā mare, sārăciā. Gueuserie.
- Calicia.** Veđi calicellā.
- Calicime.** *s. f.* Cerșetorime, mulțime de calici, de cerșetori. Gueussaille.
- Calicie.** *v. s. t. de mepr:* A calici, a cere milā, a cerși. Gueuser. *A se calici:* a cere qua unū calicū, qua unū milogū, a se umili cerșindū qua unū milogū. Gueussailer.
- Calicosū-ósă.** *adi:* Quare îmblā și cere qua unū calicū; quare strînge, pune bine, ascunde qua unū calicū.
- Calicu-ă.** *s. adi:* Lipsitū de hranā și de međilócele d'a și o procura și apoi cere la drumū; cerșetori, milogū. Gueux-se, Gueusant-e. *Calicū prefăcutū:* Gueusard.
- Califarū.** *s. m.* Uā passere aquaticā. Oie sauvage.
- Califatū.** *s. etr.* Dregătoria califulū; demnitătea luī. Califat.
- Califū.** *s. m.* Titlu a óre quare suverani mahometani quari aveau cu puterea spiritualā și pe quea politicā. Calife.
- Caligrafia.** *s. f.* Scriere frumosā. arta d'a forma bine caracteri scrieri. — Foice, cārticē scrissā qua modelū quellorū que învățu a scrie. Calligraphie.
- Caligraficamente, Caligraficesce.** *adv:* Cu chipū caligraficū, qua uā caligrafia, dupe caligrafia.
- Caligraficū-ă.** *adi:* Quare este scrissū dupe caligrafia; quare ține de caligrafia. Calligraphique.
- Caligrafū.** *s. m.* Quare scrie frumosū; quare face, compune caligrafii, quare se aplicā la caligrafia. Calligraphe.
- Calimarā.** Veđi călemări.
- Călină.** *adi:* Rodulū, bobiița roșie que face arborulū numitū călinū.
- Călinū.** *s. m.* Arbure mare cu frunzā măruntā que face unū felū de bobiița roșia, zemósă și acrișorā.
- Calinū.** *s. m.* Metalū chinesisū que semănā cu plumbulū și cu cossitorulū. Calin.
- Călire.** *v. s.* A căli, a iuți ferulū băgîndulū roșiu în apă. Tremper. *fig: fam:* *A se căli:* a se îmbeta quava, a se căraui. Se griser. Être chaud de vin.
- Călire, Călitură, Călăllă.** *s. f.* Fapta de a căli ferulū. Action de tremper; Trempe. *Călăllă, călitură:* fapta de a se căli, de a se îmbeta puținū.
- Călitū-ă.** *sup: adi:* Îuțitū. Se dice de ferū quândū îlū bagā roșiu în apă. Trempé-e. — *Călitū.* Bétū, cărauiu. Gris-e.
- Călitură.** Veđi călire. *s.*
- Calipū, Calupū.** Veđi calapodū.
- Caliu.** Veđi gelatū, gide.
- Căllărașū.** Valetū, domesticū que se iewă căllare pe lîngā uā trăs-surā. Chevaucheur.
- Căllare.** *adv:* *A fi căllare, a sta căllare:* a încăllica pe callū saū altū

queva. Être à chevale, Chevaucher. *fig: fam: A fi căllare pe queva, în queva: a fi stăpînă pe unŭ lucru, a birui que-va. Être à cheval sur quelque chose.*

Căllărețiu-età. *s.* Omŭ quare este, quare trece căllare. Chevalier. — *A fi bunŭ căllărețiu: Être bon cavalier. Aquestă damă este uă bună căllărețîă: Scie bine să încallice. Cette femme est bonne cavalière.*

Căllăriă. *s. f.* Căllăritŭ, mesteșugulŭ de a sci să umble căllare, mesteșugulŭ de a încallice. Équitation. Deprinderea unuŭ callŭ la șa, la căllăriă. Chevaucherie. *Callŭ de căllăriă: quare este numai pentru șa, nu și pentru hamŭ. Cheval de selle.*

Căllărime. *s. f.* Ostire căllărețîă, cavaleriă. Veđi cavaleriă.

Căllărire. *v. s.* A căllări, a umbla căllare pe callŭ. Chevaler, Chevaucher.

Căllăritŭ. *s. etr.* Mesteșugulŭ căllăriei. Veđi căllăriă.

Căllătoriă. *s. f.* Ducere în depărtare, mergere și întorcere cu vre uă însărcinare. Voyage, Tournée.

Căllătorire. *v. f.* A căllători, a se duce pe drumŭ în depărtare. Voyager. *A căllătoritŭ forțe multŭ: a umblatŭ multe țeri. Il a bien voyagé.*

Căllătoriŭ-óriă. *s.* Aquella quare căllătoresce, quare se căllătoresce, quare umblă drumŭ, calle depărtată. Voyageur-se.

Căllăusă. *s. f.* Povețitorŭ, conducătorŭ, aquella quare însoșesce pe quineva într'ŭă căllătoriă spre a'î aretta drumulŭ. Persone que conducŭ uă ostire prin munți, pre poteci cunoscute numai lorŭ. — Învețătorŭ quare arătă altora cumŭ trebuie să se pörte, săŭ cumŭ trebuie să urmesce într'ŭă pricină. — Titlu datŭ la unele cărți que cöprindŭ poveție și sfătuirŭ. Guide.

Căllăusare. *v. s.* A căllăusa, a însoși pe quineva spre a'î aretta drumulŭ. — A mîna, a povețui, a îndrepta. Guider. (Se conj: qua lucrare.)

Calle. *s. f.* Drumŭ, potecă, cărare, pe quare quine-va căllătoresce de la unŭ locŭ la altulŭ. Voie. În S-ta Scriptură: *Dömnö invētemē căile talle: Seigneur, enseignez-moi vos voies. Callea quea strîmtă, callea mîntuirii: La voie étroite, la voie du salut. Callea quea largă: drumulŭ que duce la peire. La voie large. — A pune pe quine-va la calle, a-lŭ lumina, a-lŭ desluși, a-i aretta drumulŭ pe quare să pötă a-și ajunge la scopŭ. Mettre quelqu'un sur la voie, sur les voies. — Calle: spațitulŭ, drumulŭ pe quare se merge de la unŭ locŭ la altulŭ. Chemin. *O să me puŭ în calle-i: ilŭ voŭ contraria. Il me trouva en son chemin. — A lăsăsa que-va în calle: a nu pune la locŭ feritŭ que-va. Laisser une chose en voie, Laisser en vue. t. de juris: Callea dreptăți: Voies de droit. Este pe callea de împăciuire: Il est en voie d'accommodement. — Calle bună: bon voyage.**

Căllășcă. *s. f.* Trăssură de luxŭ, elegantă, pe arcuři. Calèche.

Callŭ. *s. m.* Caŭ *plr.* Animalŭ domesticŭ învețiatŭ a duce povără și a tîri dupe dînsulŭ greutăți. Cheval. *Callŭ albŭ, callŭ negru, quare are perrulŭ albŭ săŭ negru peste totŭ; Roibŭ, quare are perrulŭ roșiŭ. Roibŭ închissŭ, allŭ quărui perrŭ roibŭ tinde către murgŭ. Murgŭ: cu perrulŭ mai multŭ negru de quătŭ roibŭ, săŭ castaniŭ. Surŭ, quare are perrulŭ amestecatŭ negru cu albŭ săŭ argintiu. Rotatŭ: surŭ cu pete ronde mai închisse. Brézŭ: quare are uă pată albă în frunte. Pintenogŭ: quare are unulŭ săŭ tôte piciorerele albe la glesne. Bălșiatŭ: quare are vergi*

late d'ua altă coloră în curmezișul corpului. *Callū spētītū*: quare are picîorele de dinainte stricate în spata saū la încheietura de sussū. *Callū cu tecnefessū*: quare are nădufū, tușesce și sufflă greū quāndū ostenesce. *Mîrțiogă* se dīce de unū callū prostū, slabū, stricatū. *Veđi mîrțiogă*. — *Muncesce quātū unū callū*: se dīce de uā persónă quare muncesce saū lucrésă fără a obossi în quātū se pōte compara cu tăria unū callū, C'est un cheval pour le travail. *Mānincă bé quātū unū callū*: se dīce aquelluia quare mānincă și bé fōrte multū. *Uā fugă de callū*: distanțiā quātū fuge unū callū. *prov: fig: callulū cu patru picîore și se pōticnesce*: nu este nimenī quare sâ nu greșescă. Il n'y a si bon cheval qui ne bronche. *Callulū de darū nu se caută în gură*: nu se lépedă darulū que ni se aduce, sâ nu despreçiimū presentulū que ni se face. A cheval donné, on ne regarde point à la bouche, à la bride. *callū de lemnū. t. de maneg*: figură de lemnū în forma unū callū pe quare se invēțiā quineva a voltigea. Cheval de bois. *Callū de povēră*: destinatū pentru transportū de poverī. Sommier. *prov. fig: Dupe mōrte și callū de ginere*: dupe uā nenorocire și alta; dupe uā întristare, dupe uā durere, dupe uā pagubă însemnată a veni alta și mai însemnată, și mai simțitoră. Tomber de fièvre en chaud mal.

Callușé. *s. f. dim*: Noatină, épă tânără, mică. Cavale.

Callușellū. *s. m. dim*: Callū micū și tânărū, noatinū. Bidet, Criquet.

Callușerū. *v. d.* Călușarū.

Călușū. *v. d.* Călușū.

Calmucū. *s. m.* Tărtarū nomadū. *Calmucă, fem. t. de com*: uā materiă de lînă din quare se face îmbrăcăminte. Calmouck.

Calomelū. *s. m.* Mercuriū sublimatū, muriatū de mercuriū dulce. Calomel.

Calomniă. *s. f.* Defăimare, vorbire de reū, hulă. Calomnie.

Calomniare. *v. s.* A calomnia, a defăima, a vorbi de reū; a ataca onórea cui-va vorbindulū de reū. Calomnier.

Calomniatorū-óriă. Defăimătorū, hulitorū, atacatorū de onórea cui-va. Calomniateur-trice.

Calomnicesce. *adv.* Cu defăimare, cu chipū hulitorū. Calomnieusement.

Calomniosū-ósă. *adi*: Quare calomniă; quare coprinde calomniī. Calomnieux-se. *Discursū, vorbe calomniose, acușatiune calomniosă*: Discours calomnieux, accusation calomnieuse.

Caloricū. *s. m.* Elementulū, principulū căldurī. Calorique.

Caloriferă. *s. f.* Sobă mare din quare se împarte căldură în mai multe case, odăi. Calorifère.

Calotă. *s. f.* Fessū, căciuliță pe virfulū capului. *t. de anato*: Tēsta capului. — *t. de geomet*: uā parte a globului socotită qua unū fessū. Calotte.

Calpuzanlicū. *vd.* Contrafacțiune, contrafactū.

Calpuzanū. *vd.* Contrafactorū.

Caltaboșū, Cartaboșū. *s. m.* Cărnatū împlutū cu grăssimē, tocătură, sânge de rimătorū și arómate. Boudin, Saucisson.

Calțivetă. *s. f.* Uă decorațiune anglă.

Calțivete. *s. f. pr.* Legături de panglice saū de gumelasticū cu quare damele prindū ciorapii sussū pe piciorū.

Călționarū. *s. m.* Quare fabrică călționi, ciorapi.

Călținū. *s. m.* Ciorapū, încălțăminte de bumbacū, matasă saū de aba. Bas.

- Călugărașu.** *s. m.* Călugărū micū, neînsemnatū. Moinillon.
- Călugăresce.** *adv.* Monahicesce; cu chipū, cu manieră călugărescă. Monacalement, En moine.
- Călugărescū-escă.** *adi.* De călugărū, allū călugărului, que ține de tagma călugărilorū Monacal-e. — Călugărescū. Quare este allū unui ordinū de călugări. Religieux-se.
- Călugăriă.** *s. f.* Qălitătea quellūi que este călugărū; însușirea de călugărū. Moinerie.
- Călugărițe.** *s. f.* Religieuse; Moinesse, Nonne, Nonnette.
- Călugărime.** *s. f.* Mulțimea, aduna rea călugărilorū; totă tagma călugărilorū. Moinerie, Moinaire.
- Călugărire.** *v. s.* A călugări, a îmbrăca pe quineva cu mantia călugărescă; a face pe quineva călugărū. — A se călugări, a se face călugărū, a lua mantia de călugărū. — *A călugări pe quineva:* Mettre quelqu'un en religion, fair moin, entroquer. *A se călugări:* Prendre le froc.
- Călugărū.** *s. m.* Moine, Religieux. *prov:* Nu face haina pe călugărū: nu trebuie să judeci pe quineva dupe quelle din afară. L'habit ne fait pas le moine.
- Călușe.** Veđi Călușe.
- Călușarū.** *s. m.* Peclivanū, jucătorū pe funiă, comedianū. *Călușarū,* tînărū luptătorū, jucătorū la ore quare serbători. Bateleur.
- Călușellū.** Veđi Călușellū.
- Călușū.** *s. etr.* Șcălusū, proțiapū, lemnișorū que se pune cui-va în gură qua sâ nu pôtă vorbi. Baillon. — Scaunū de violinū. Sillet.
- Calvinū, Calvinistū.** *s.* Aquella quare professesă doctrina lui Calvinū. Calvinien. Calviniste.
- Cam.** *adv.* Puținū, abia, p'apropē. A peu près, à peu de chose près, quasi, presque. Aquestă dicere însoșindū unū verbū, unū adiectivū sau unū altū adverbū micșoresă sau slăbesce adevărata semnificațiune a aquestora. *Aquestū diurnalū cam minte:* nu minte multū sau totū d'auna. *Aquestū elevū cam bate podurile:* nu le bate totū d'auna, ci merge și la scōlă. — *Este cam multū timpū de quândū nu ne-amū večutū:* nu atăta multū ci que-va mai puținū de quātū multū. *D-lū se află cam tristū:* nu multū tristū, ci puținū tristū. *Orologiulū este așeđatū cam sussū:* nu sussū, ci mai jossū queva de quātū quea que se înțelege prin singură dicerea sussū.
- Camară.** *s. f.* Cellariū, celulă, casă mică într'unū colțiu sau în cutulū de jossū allū unorū case mari în quare se păstrēsă pâine, cār-nuri, dulcețe și alte provisiuni. Garde-manger, Cellier, Petite-chambre.
- Camără.** Veđi Camără.
- Camarađiă.** *s. f.* Familiaritate între camaradı. Camaraderie.
- Camaradū.** *s. m.* Tovarosū, companiōnū de profesiune, aquella quare viețuesce, lucrēsă, studiă cu altulū. Camarade.
- Câmărașū.** *s. m.* Officierū la cămara unū prince, unū Domnū, unū rege, etc: *Marele Câmărașū* sau *Câmărașulū quellū mare:* primulū officierū la cămara domnescă, sau la a unū rege, etc: Grand Chambellan. *Câmărașū* se dice și aquellū que are administrațiunea unorū mine de sare în România.
- Camardinarū.** *s. m.* Aquella quare la uă curte, la uă casă mare îngrijesce de haïne și îmbracă pe domnulū seū.
- Camarieră.** *s. f.* Cameristă, damă de cameră la uă princessă spaniolă, portughesă sau italiană. Cameriste. Fată, servantă într'ūă casă ordinară. Chambrière.
- Camarierū.** Veđi cămărașū.
- Câmărușă.** *s. f.* Cămară mică, strîm-tă, de păstratū feliuri de obiecte

pentru nutrimentu, etc: Petite chambre, Cellier, Petite gardemanger.

Câmașă. Veđi cămeșă.

Camătă. *s. f.* Veđi usură, dobîndă.

Câmâtarnicū. Veđi usurierū.

Câmâtăria. Veđi usură.

Cambialū-ă. *adi.* De schimbū, quare se raportesă la messeria cambistului.

Cambistū. *s. m.* Aquella quare se specula uă dată cu polițe. Cambiste, Agent de change.

Cameleonū, Hameleonū. *s. m.* Unū feliu de șopîrlă, de gușterū que se credea quă și schimbă colora pieliei dupe obiectele de quare se apropia. *fig. fam.* persóna schimbăciósă, quare și schimbă lesne ideile sau partitulū. *t. de astr:* uă constelațiune australă. *t. de bot.* *Cameleonū albū:* uă plantă. *Caméleon blanc.*

Cameliă. *s. f. t. de bot:* Arburelū totū d'auna verde, cultivatū în grădinile din China și Japonia; flórea ei, totū cu aquestū nume, este remarcabilă pentru frumuseștia que are. *Camélia.*

Camelină. *s. f. t. de bot:* Plantă cruciferă din quare se extrage unū feliu de untū pentru arsū numitū *untū de camomilă.* *Cameline.*

Camelotū. *s. etr.* Uă materiă de perrū de capră, sau de lînă cu matasă. *Camelot.*

Cameră. *s. f.* Casă, etacū. Se dice la quelle mai multe odăi alle unorū case, iar mai cu ossebire la aqueia în quare se culcă quineva. *Camera de culcatū, camera pentru focū, camera parchetată, camera de sussū, camera de jossū, camera mobilită, etc.* *Chambre à coucher, chambre à feu, chambre parquetée, chambre haute, chambre basse, chambre meublée.* — *Valetū de camera, haină de camera:* Valet de chambre, robe de chambre. — *Camera de consiliū:*

case de chibzuire într'unū tribunalū. *Chambre de conseil. fig:* Se dice de óre-quare adunări legislative. *Camera pairilorū; camera deputațilorū; a convoca camerile; drepta, stînga, centrulū camerii:* dūoe camere în Francia; a chie-ma camerile; deputații de diferite opiniuni în cameră. *Parlamentulū anglu are dūoe camere: camera de sussū: a pairilorū; camera de jossū, a comunilorū; la chambre haute, la chambre basse.*

Cameristă. *s. f.* Veđi camarieră.

Cămeșă. *s. f.* Îmbrăcăminte de pînză albă cu quare se îmbracă quineva pe piele. *Chemise. Înelitória, acoperemîntulū, sau cója a mai multorū lucruri pre cumū dicū zidarii la unū feliu de tencuellă a murilorū, tîmplarii la unele căptușeli, topitorii la suprafația învîrșiată a materiei topite, femeile la căimaculū liquidelorū sau unturilorū que se prînde pe d'assupra; — Bucată de pînză sau de hirtie în quare este învelitū quava; — fóiă de hirtie que se lasă albă la începutulū și finitulū unei cărți legate; — peliția subțire que prînde vinulū pe d'assupra; — Cămeșă de ferū: făcută din veriguțe sau anele de oțelū cu quare se îmbracău ostașii în vechime spre a și apăra corpulū de sabiă sau săgétă. *Chemise de maille. A fi în cămeșă, a scăpa cu cămeșă.* Être en chemise; Se sauver en chemise. — *A juca pînă la cămeșă,* pînă la quea din urmă para. *Jouer jusqu'à sa chemise. fig: A lăssa pe quine-ca în cămeșă:* a-lū ruina, a-lū sârăci. *Mettre quelqu'un en chemise. A nu avé nici cămeșă:* a fi foarte sârăcū. *N'avoir pas de chemise. prov: fig: Mai aprópe 'mă e cămeșă de quată mantăia:* să vedemū întiū de noi, de interesele nóstre pînă*

- la alle altora. Notre peau nous est plus près que notre chemise.
- Camforatū-â.** *adi:* Făcutū, lucratū în camforū, cu camforū. *s.* unū felū de apă și pomadă lucrată cu camforū. Camphré-e.
- Camforicū-â.** *adi: t. de chin:* Quare vine de la camforū, quare este allū camforulū. Camphorique.
- Camforū.** *s. etr.* Substanțiă albă, transparentă, ușure, cu unū mirosū aromaticū forte tare, cu unū gustū acru cam amarū, pricinuinđū unū felū de recellă în gură dar forte inflamabilū. Se găsesce în mai multe feluri de vegetale din quare se și extrage. Camphre.
- Câmilă.** *s. f.* Animalū cu picioarele nalte, cu gîtulū forte lungū, cu capulū micū și cu una saū mai multe cocōse în spinare. Chameau. Câmilă cu dūoe cocōse. Béchet.
- Câmilarū.** *s. m.* Conductorū de câmile. Chamelier.
- Camilafcă.** *s. f.* Unū acoperemîntū de capū pentru paradă a călugărilor quare este uă materiă de lînă négră forte fină que o aruncă peste culionū și lassă dūoe căpetiie înapoi, allusiune la aripī, unulū spre drépta altulū spre stînga. Capuchon.
- Câminū.** *s. etr.* Vétră, locū unde se face focū pentru ferberea nutrimentulū d'assupra quăruia este unū burloiu pe unde esse fumulū; — partea saū soba que ține de aquéstă vétră; — coșulū fumulū de la câminū. Cheminée. — În romăna însemnésă și totū coprinsulū unei case; locuințiă.
- Camisolă.** *s. f.* Peptarū, vestă de pinză de lînă împletită; flanelă în formă de cămășă scurtă. Camisole.
- Camomilă.** *s. f.* Plantă vivace (quare trăsce multū) corimbiferă, aromatică. — Romoniçe, mușeșielū. Camomille.
- Campanelă.** *s. f.* Clopoçelū de pădure. Uă plantă. Campanelle.
- Campaniă.** *s. f.* Resboiū, miscarea ostirilorū spre resboiū. Campagne. *A deschide, a începe campania:* a începe resboiulū. Ouvrir, commencer la campagne. *Campaniă:* timpulū quătū ține unū resboiū. *Aquestū officierū a făcutū, s'a aflatū în dūoezeci de campanii:* a fostū în dūoezeci de bătălii. Cet officier a fait vingt campagnes.
- Campaniardū-â.** *adi: și sus:* Ţeranū, quare trăsce mai multū la țéră. *s.* omū de țéră, omū prostū. Campagnard-e.
- Campanierū.** *s. m.* Clopotarū, trăgătorū de clopote. Campanier.
- Campaniformū-â.** *adi: t. de bot:* În forma clopotulū. Campaniforme.
- Campanilă.** *s. f.* Clopotniçe, turnū de clopote; turnū micū de beserică. Campanile.
- Campanulă.** *s. f.* Clopoçelū. Uă plantă. Campanule.
- Campare.** *v. s.* A campa; a tábărî, a așeza lagărulū, ostirea. Camper.
- Câmpenesce.** *adv:* Qua la câmpū, pre cumū se urmēsă, se face, se obicinuesce la câmpū.
- Câmpénū-â.** *adi:* De câmpū, allū câmpulū, quare este, quare vine de la câmpū. *s.* locuitorū de la câmpū. Champêtre.
- Câmpestru-â.** *adi:* Ţerănescū, de țéră nu de orașū. *Viațiă câmpestră,* viațiă, traiū qua la țéră, singuraticū. Vie champêtre.
- Câmpiă.** *s. f.* Șessū, întindere mare de pămîntū considerată sub raportulū culturii. *Câmpiile fertile alle Romăniei; seceta a arsū câmpiile nōstre:* Les campagnes fertiles de la Romanie, la sécheresse a brûlé nos campagnes.
- Campionū.** *s. m.* Luptătorū, bătăliașū: quei quare se bâteaū pentru alții, quei quare se alegeaū din partea a dūoe armii ostile qua să se bată în loculū lorū. — *fig:* apărătorū,

defensorü. — Aquella quare scie saü vorbesce în favorulü unü partitü. Champion.

Câmpü. *s. etr.*: Locü planü, întindere de pâmîntü șessü, fără munți saü delurî. Champ. În međiloculü câmpulü: en plein champ. Câmpulü lui Marsü: locü consacratü pentru exercițiurî militare. Champ de Mars. Câmpulü de bătăiä: loculü unde se face uä bătăiä. Champ de bataille. — *A lâssa cui-va câmpü liberü*: a nu'i mai contraria voinția, pretențiunile. etc: Lesser à quelqu'un le champ libre. *A avé câmpulü liberü*: a avé libertatea de a face unü lucru. A voir le champ libre. *A mîna cutare saü cutare vite la câmpü*: a le scöte la câmpü qua sä pascä. Mener telles ou telles bêtes aux champ. *Peste câmpü*: d'a drep-tulü, nu pe drumü. Ä travers le champ. *A lua câmpü*: a se duce, a se retäci. Courir le champ. — *Câmpü Elisienü saü câmpurile Elisiee*: în quare dupe mitologiä locuiaü sufletele quellorü vertuoși. Les champs Elysées, Elysiens. — *Väpséoa așternutä pe uä suprafa-ğiä și pe quare se dessemnésä que-va*. — *A lua câmpü*: saü *A apuca câmpü*: a apuca înainte, a în-trece pe altulü. Gagner chemin, Gagner du pays. *Câmpü* cândü se ieä în figuratü face mai ades-se ori pluralulü masculinü *Câmpü*, avîndü accentulü la silaba *Cäm* iar nu la *pü* qua în pluralulü sus-tantivulü *câmpia*.

Canä. *s. f.* Cepü grossü, găuritü qua uä țevä, de lemnü ori de metalü que se pune la uä bute, la uä cadä, la uä fontänä spre a scöte cu înlesnire liquidulü que coprînde. Cannelle, Cannette.

Canä. *s. f.* Vasü de pâmîntü, de porțelanü, largü la gurä, cu törtä și cu quare se scöte vinü și alte li-quide: Cruche. Canä, vasü micü

de pâmîntü cu quare se bé apă Veđi cupä.

Canafü. *s. etr.* Veđi ciucure.

Canaliä. *s. f. t. de mepr.*: Populația vilä, próstă, uriciósä; partea quea mai de jossü și mai desprețuitä a popululü. — Quei pe quare îi desprețuesce quine-va. *Ne a tratatü qua pe canaliä*: Il nous traita de canaille. — *Aquestia suntä nis-que canali:* ómenî de rändü, rei, obraznici. Ce ne sont que des canailles.

Canalisare. *v. s.* A canalisa; a sâ-pa, a deschide, a construi mai multe canalurî în țerä. — A transfor-ma în canalurî. Canaliser.

Canalisațiune, Canalisațiä, Canalisare. *s. f.* Lucrarea de a face canalurî; construirea unü canalü; sistemü de comunicațiune într'üä țerä prin canalurî. Međi-loculü de a face navigabilü unü rîü, strîngîndulü în albia sa și așe-đîndü stavile. Canalisation.

Canalü. *s. etr.*: Albia, matca, scur-sura pe quare curge uä apă; a-peducü, șanțiu subalternü. *Canalü de plumbü, de ferü, de lemnü, de piéträ*. — *Canaluri* se đicü asse-menea căilorü naturale alle ape-lorü, alle aburilorü, alle gazelorü, etc: din sînulü pâmîntulü. — Al-bia, patulü, matca, cursulü unü rîü. *Canalü navigabilü* saü *canalü de navigațiune*: spațiü, șanțiu sâ-patü spre a aduce pe đînsulü ori apa dintr'üä marre, saü a unuia ori mai multe rîuri, gîrle, pâraie, etc: și pe quare sä pôtä pluti ba-telurî, bärcei, luntre, etc: *Canalü* se đice șanțifulü pentru scurgerea lacurilorü, pentru udarea grădine-lorü. — *fig.* însemnésä calle, međi-locü; međilocire. — În anatomiä, întindere găuritä a unü lucru. — ulucä pe quare se scurge apa de pe strêșini în jossü. — Ori que lu-cru que are assemenarea scoçulü,

sghiabului, șanțului său quare are uâ adincătură prelungată. Canale.

Canapé. *s. f.* Scaunū lungū cu dos-sarū îmbrăcatū cu luxū. Canapé.

Canapeluțe. *s. f. dim.* Veđi taburetū.

Canariū-â. *adi:* Quare are colora penelorū canarului.

Canariū. *s. m.* Uâ passere mică cu penele galbene din insulile Canare. Canari.

Canatū. *s. etr.* Oblonū de ușă, de ferestră que se deschide în dūoe. Vantail.

Cânățuiă. *s. f. dim.* Cană mică de mesuratū liquide. Canette.

Cancanū. *s. etr.* Discursū, plângerī făcute cu mare sgomotū, mâniă și reproșuri. — Vorbe relle în contra cui-va. — Jocū, danșu desfrînatū. Cancan.

Cance, Cange. *s. f.* Cârliġū de ferū cu cōdă lungă de apucatū que-va. Croc. *Câncele ancorei:* Les pattes d'une ancore.

Cancelă. *s. f.* Racū micū de coloră roșiă. Cancellē.

Canceleriă. *s. f.* Casa, camera în quare uâ casă publică, unū departamentū, unū tribunalū, unū particularū își lucrēsă hârtiele de corespondențiă, etc.: Chancellerie.

Canceleristū. *s. m.* Lucrătorū într-uă canceleriă publică saū particulariă.

Cancelierū. *s. m.* Officierū, funcționarū însârcinatū cu îngrijirea arhivei statului. — Capulū supremū allū justiției. — Ministru que ține pecetiele statului. — Într-uă universitate aquella quare dă gradele și împarte diplomele. — Quellū însârcinatū cu ținerea registrelorū și administrațiunea canceleriei unū consulatū saū a unei societăți ori corporațiuni. Chancelier.

Cancerosū-ōsă. *adi: t. de med:* Gangrenosū. Veđi aquestă dicere.

Cancerū. *s. m.* Racū — *t. de astr:* Zodiă saū constelațiune que are as-

semenarea unū racū. — *t. de med:* Bubă gangrenōsă, gangrenă. Cancer.

Candelă. *s. f.* Lampă mică que lumine-să nōptē într-uă cameră de culcatū. Veilleuse. — Vasū în quare se pune undelemnū și se a-prinde printr'unū mucū numitū fești-lă. Lampe.

Candelabru. *s. etr.* Stîlpū, colónă quare ține unū felinarū que lumine-să nōptea respîntiile podurilorū prin orașe. — Policandru, luminariū cu mai multe ramure saū bra-ște. Candelabre.

Candelierū. *s. f.* Luminariū, (sfeș-nicū.) Chandelier. *Candelierū cu multe ramure* (policandru). Chandelier à plusieurs branches.

Candelū. *s. m.* Zaharū fiertū, zaharissitū, bunū pentru tussă.

Candidatū. *s. m.* Quelque are dreptū la uâ funcțiă, la uâ demnitate îndatā que arū remănea vacantă; quel-que așteptā cu dreptū a i se da uâ funcție, uâ preoțiă, etc. Candidat.

Candidatură. *s. f.* Starea, calitatea unū candidatū. Candidature.

Candidū-â. *adi:* Curatū la inimă, neprefăcutū, fără viclesugū. Candide.

Candoare. *s. f.* Curățenie de sufletū, sinceritate de sufletū, inimă deschissă; însusirea aquelluia quare spune totū d'auna dreptū fără a se preface. Candeur.

Cândū. *vd.* Quândū.

Canefore. *s. f. plur.* Fete june quare duceaū, în anticitate, jertfele otărite ore quărorū deitățī, în coșuri. — Unū felū de statuă cu coșuri în capū que servă dreptū ornamentū în arhitectură. Canéphore.

Canevasū. *s. etr.* Unū felū de pîn-ză grōssă cu quare se serve tapi-țerii. Canevas.

Cange. Veđi cance.

Cangrenă. *s. f.* Veđi gangrenă.

Canibalū. *s. m.* Antropofagū, mân-cătorū de carne de omū în Ame-

- rica. — Ori que omă cruntă și selbatică. Cannibale.
- Caniculă.** *s. f.* Uă constelație quare se crede a cauza căldurile quelle marī din Iuliu și Augustū fiindū quă resare și appune uă dată cu sórele într'aqueste lunī; — timpulū arșiți dintr'aqueste dūoe lunī. Canicule.
- Caniculariu-ă.** *adi:* Allū cănelui. Caniculaire. *Dillele caniculaire:* quândū constelația cănelui resare și appune uă dată cu sórele. Jours caniculaires.
- Cânipă.** *s. f. t. debot:* Cînipă, uă plantă din a quărui lujerū se scôte aștele saū firile numițe assemenea cânipă, și din quare se face pîn-ză. Chanvre. — *Semântiă de cânipă:* Chenevis.
- Câniparū.** *s. m.* Aquella quare face saū vinde cânipă. Chanvrier.
- Canonadă.** *s. f.* Descărcare de mai multe tunuri de uă dată, saū unulū dupe altulū neîntreruptū. Canonnade.
- Canonagiū.** *s. etr.* Arta tunarilorū. Canonnage.
- Canonare.** *v. s.* A canona, a descărca tunuri de uă dată saū pe rândū ne întreruptū; a bate cu tunuri uă forteteșă, o cetate, unū orașū. Canonner.
- Canonarū-ă.** *s.* Quare citește în besserică canónele; quare cunósce bine canónele. Canoniste.
- Canonialū-ă.** *adi.* Allū canónelorū, allū cântării canónelorū bessericesci. Canomial-e.
- Canonicesce.** *adv.* Dupe canóne, dupe regulile bessericiī. Canoniquement.
- Canonicitate.** *s. f.* Înșușirea canonică, qualitatea lucrului canonicū. Canonicité.
- Canonicū-ă.** *adi:* Dupe canónele bessericiī; allū regulilorū bessericesci. Canonique.
- Canonierū.** *s. m.* Artileristū, tunarū. Canonnier.
- Canonisare.** *v. s.* A canonisa, a așeđa în numărulū sântilorū cu canonū. Canoniser.
- Canonisațiă, Canonisare.** *s. f.* Fapta de a canonisa, de a trece între sânti cu ęeremoniile que cere besserica. Canonisation.
- Canonistū-ă.** *s.* Quare scie canónele; quare cunósce bine dreptulū canonicū. Canoniste.
- Cañonū.** *s. etr.* Regulă, otărire dată de către unū soborū în pricina legiī, a credinęii. — *Canonū;* troparele așeđate și împărțite în mai multe stări, (pesne) que se cântū ori se cetescū diminęița în besserică spre lauda sântului ęillii. — *Canonū,* pedepsă que se face călugărilorū greșiți, abātuși din buna rânduelă. — *Canonū,* tunū; quea mai mare armă de focū. Canon.
- Canotierū.** *s. m.* Corăbierū quare conduce, quare mînă uă canotă. Canotier.
- Canotū.** *s. etr. și Canotă f:* luntre, barcă mică, făcută din cójă saū dintr'unū singurū trunchiū de arbure precum obicinescū selbaticiī. Luntrea mică de la uă navă. Canot.
- Cantabilū-ă.** *adi:* Quare se pôte cânta, lesne de cântati. Cantable.
- Cantalupū.** *s. m.* Unū soiū de pepene saū de castraveși subțiri și lungi. Cantaloup.
- Cântare.** *v. s.* A cânta, a scôte tonuri melodióse cu vocea saū cu instrumentulū, se ęice assemenea de passerī, de greere, etc. Chanter. *A cânta uă arie:* chanter un air. *A cânta cu flautulū, cu flue-rulū:* a cânta cu violina: Jouer de la flūte; Jouer de violon. *A cânta cu clavirulū.* Toucher du clavecin, du piano. *A cânta cu ęitara, cu arsa:* Pincer de la ęuitare, de la harpe. *A cânta cu trîmbița:* sonner de la trompette. *A cânta qua greerele:* Grilloter. *fig. fam.* *Ilū voiu face să cânte:* voiu face să fie cu minte, să se pörte bine.

- Je le ferai bien chanter. — *A cânta*: a lăuda, a celebra. *A cânta pe quine-va*: a'î face versuri. Chanter quelqu'un. *A cânta gloria, faptele mari alle cui-va*: Chanter la gloire, les hauts faits de quelqu'un. *fam: Que'mi cânti?* que'mi spuî, que'mi ñici? *Que me chantez-vous là? Să vedemă que cântă aqwestă carte, aqwestū autorū?* que scie, que ñice? *Voyons ce que ce livre, ce que cet auteur chante?* — *prov. f. Nu se cade să cânte găina.* Nu se cade femeia a lua drepturile bărbatului. *Ce n'est pas à la poule à chanter devant le coq.* — *A cânta încetū:* Chantonner.
- Cântare.** *s. f.* Fapta de a cânta. Action de chanter. Cântare din gură, din instrumentū, cântarea passerilorū, etc. *Chant. Cântare, cânticū;* înțeleslul aqwestorū dūoe ñiceri adesse se confundă și de multe ori punemū *cântare* în locū de *cânticū* și *cânticū* în locū de *cântare*; cântare însă însemnășă fapta de a cânta, iar cânticū este cântarea compassă și asternută pe uă hărtiă prin note ori prin literē. *De la cântarea cocoșului:* de diminēția, din ñiori, dis de diminēția. *Dès le chant du coq.*
- Cântăreția.** *s. f.* Sarcina cântărețiu-lui, a aquelluia quare cântă la bessoricā. Chanterie.
- Cântărețiu-ēția.** *s.* Persōna qaare cântă la bessoricā. Chantre.
- Cantaridă.** *s. f.* Gindacū de turbare que se întrebuingēsă măi multū la visicātorī. Cantharide.
- Cantaride.** *s. f. plur.* Unū felū de insecte, familia insectelorū coleoptere. Cantharidies.
- Cantată.** *s. f.* Poemă mică făcută a se cânta. — Musica quare acompaniasă uă cantată. Cantate.
- Cantatilă.** *s. f.* Cantată mică. Cantatille.
- Cântătoriu-ia.** *s.* Aquella quare cântă. *Passerile cântătorie:* les oiseaux chanteurs. *Cântătorī. plur.* cocoșii. *La cântătorī:* în ñiori, pe quândū cântă cocoșii.
- Cantarice.** *s. f.* Cântăreția rēnumită în arta musicēi. Cantarice.
- Cânticellū.** *s. m. dim.* Cânticū micū. Chansonnette.
- Cânticū.** *s. etr.* Versū micū que se cântă, compunere în prosă cântată. Chanson.
- Cânticū.** *s. etr.* Cântare cânticū saū măi bine poemă lirică consacrată în gloria lui Dumneđeū și în lauda faptelorū sēlle. în scripturile bessoricīi nōstre se ñice cântare. *Cânticulū canticelor:* Cântarea cântărilorū, una din cărțile lui Solomonū que coprinde unū felū de epitalame spirituale și mistice. *Cantique des cantiques.*
- Cantonadă.** *s. f. t. de teat:* Interiorul culisselorū. Cantonnade.
- Cantonali-ă.** *adi.* Quare este allū cantonului, que se află într'unū cantonū; — ținutalū, județialū. Cantonal-e.
- Cantonare.** *v. s.* A cantona, a împărți și a așeđa trupele prin cantōne; — a se retrage în cantōne spre siguranția de que-va. Cantonner.
- Cantonemintū.** *s. etr.* Starea trupelorū cantonate; loculū în quare suntū cantonate trupele. Cantonement.
- Cantonierū.** *s. m.* Cantonarū, aquella quare într'unū cantonū îngrijasce de drumuri, de șosselle. Cantonnier.
- Cantonū.** *s. etr.* Uă parte dintr'uă țeră; — împărțirea unū arondismentū. — Districtū, județiu, ținutū, plaiū, ocolū etc. — locuinția cantonierului de pe șosselle și drumuri; distanția șosselliī de la uă locuinția a cantonierului pînă la queia-l-altă. Cantone.
- Cantorū.** *s. etr.* Mēssă de numeratū și de socotitū banī; -- localulū un-

- de se adună mărfuri streine alle unei societăți de negoțiu; câmara, locul unde șede administratorul ocnelor. — Casă de însciințiare. Comptoir.
- Cântu.** *s. etr.* Cântare, se întrebucă numai în poezie. Chant. *Cântulă întău, cântulă allă dăoile, etc.:*
- Canulă.** *s. f.* Tévă cu șurupă, țevă mică din vârful unei tulumbe; — un fel de mossoră allă hirurgiloră cu quare ținuă rana deschisă și stropescă într'insa cu queva. Tévă que se pune la uă bute în loculă cepulă spre a curge liquidulă din ea. Canule.
- Canva.** Veđi canevasă.
- Caos.** *s. etr.* Veđi haos.
- Capabilă-ă.** *adi.* Vrednică, destoinică, quare are qualitàle cerute spre a puté face queva, quare este în stare a face ună lucră ore quare. — îndemănică, iscusită, pricepută. Capable.
- Capace.** *adi.* Cavaleră vrednică de a comanda. Capax.
- Capacitate.** *s. f.* Încăperea unui vasă, lărgimea și adăncimea lui, câtă pôte ținea ori încăpe săă coprinde. *fig.* Destoinică, pricepere, iscusință, îndemănare, petrundere a minții. Capacité. *Capacitatea spiritului:* darulă, talentulă naturală allă spiritului de a înțelege queva. Capacité de l'esprit.
- Capac.** *s. etr.* Acoperemintă, quea que servă a acoperi uă olă, uă cutie, ună vasă. etc. Couvercle. Capacă cu quare se acopere multe lucruri. Chapelle.
- Capama.** *s. f.* Uă mâncare, uă éhnie dréssă cu lămăia.
- Căpăstru, Căpestru.** *s. etr.* Legătură de curé saă de cânipă que se pune de capulă callulă și cu quare se légă la esle. Licon, Longe.
- Căpătare, Căpetare.** *v. s.* A căpăta, a căpeta, a dobândi, a căstiga quea que ceremă saă dorimă. Obtenir, Acquérir, Gagner.
- Căpătină.** Veđi căpețină.
- Căpătuire.** Veđi căpetuire.
- Căpcană.** *s. f.* Cursă, prindetória pentru lupi, vulpi, etc. Chaussetrape, Chambre.
- Capelă.** *s. f.* Paraclisă, besserică mică precumă se află pe la unele case mari. Chapelle. — *Capelă:* pâlărie de dame. Veđi pâlărie.
- Capelan.** *s. m.* Preotă la uă capelă, la ună paraclisă. Chapelain.
- Capelenie.** *s. f.* Însărcinarea, postulă capelanului. Chapellenie.
- Capel-maistru.** *s. m.* Quellă que dirige cântările într'ua besserică, într'ua orhestră de musică, la ună bală, la ună teatru, etc. Maître de chapelle.
- Capere.** *s. f. plur.* Ună rodă que se pune în salamură, que se murésă și apoi se întrebucă qua sossă, saă se facă cu carne. Căpres.
- Capete.** *s. plur.* Capitală, sumă, bani împrumutați, ori dați cu dobândă. Capital. *A plătită dobânda, dar capetele datorésă încă:* Il a payé les interêts mais il doit encore le capital. — *A îndăoi capetele:* a adăoga pe atăta banii împrumutați ori băgați în comerciū. Doubler son capital. *Capete,* individe saă animale. Tête. Are uă cirédă d'atâtea capete de vite. Il a un troupeau composé de tant de têtes.
- Căpeteniă.** *s. f.* Șefă, capă allă unei comande, capă de oștire; aquella quare este mai mare allă unei adunări. Se țice și capă. — Căpetenia unui complotă, unei factrii, unei cabale, etc. Chef, Tête. *Căpetenia batalionului, căpetenia familiei,* etc. Chef de bataillon, chef de famille. A fi căpetenia unei întreprinderi. Le chef d'une entreprise. De căpeteniă *loc. adv.* de frunte, principală; mai cu semă, mai alessă. Principalement, Principal.
- Căpețină.** *s. f.* Căpățina, capulă fără creeri, țestă de capă secă. Crără

ne, Caboche. — Căpeșină se dice la mai multe lucruri que aș asemenarea rotundirii capului. *Căpeșină de rotă*: butucul în quare sunt aședate spișele roșii. Moyeu. — *Căpeșină de verđiă*: uă verđiă singură. Pomme de chou. *Căpeșină de zaharü*. Pain de sucre. *Căpeșină de usturoiu*: quare cöprinde într'insa mai mulți căței său fire de usturoiu; rădăcina usturoiului.

Căpeșinosü-ösä. adi. Cu capulü, cu căpeșina mare. Se dice de ómenü și de lucruri. — *Aquesta este unü căpeșinosü*: este unü prostü, unü nepriceputü.

Căpetiü. s. etr. Perină său altü que va que se pune sub capü qua sã sté mai redicatü quändü quine-va dörme. Chevet. — Lemnü scurtü și grossü que se pune sub uă bute, ladă, sipetü, etc. qua sã sté depärtatü de umeđella pãmintului. — *Virfü, margine. Tête, Bout.* — *fig. Nu i se înțelege căpetiüü*: nu scie quine-va que dorește, que vré, cumü sã se pörte cu dînsulü. On ne sait par quel bout le prendre. *fig. Omü fără căpetiü: vagabondü, quare n'are nicü casă, nicü méssä. Sans feu ni lieu.* — *Căpetiü de așă, de matasă, de bumbacü*: Sentène, Sentaine.

Capetü. s. etr. Fine, sfirșitü, încheiare, aqueia que termină său în quare se termină que-va. Fin. — *Virfü, căpetiü, margine. Bout. Unü capetü de luminare*: uă mică parte dintr'uă luminare. Un bout de chandelle. *La capetulü anulü*: la sfirșitulü anulü. Au bout de l'an. *fig. A scöte pe quine-va în capetü*: a'lü ruina; a'lü pune într'uă stare în quätü sã nu mai scie que sã facă. Mettre quelqu'un à bout. *A scöte pe quine-va din capete*: a'lü scöte din răbdare, a'lü face sã și pörđă răbdarea. Pousser la patience de quelqu'un à bout.

Căpetüellä, Căpetuire. s. f. Fapta de a căpetü, de a pune căpetiü sub capü. *p.us.* — Fapta de a căpetui, d'a assigura subsistențią cui-va, d'a assigura traülü cui-va dîndu'i uă funcțiune ori învețindu-lü, applicându'lü, la unü meșteșugü. Veđi căpire, assigurare.

Căpetuire. v. s. A căpetui, a pune căpetiü sub queva. Cu aqestü înțelessü *p.us.* — *A căpetui*: a assigura cu susținerea vieții pe quine-va, a' i procura subsistențią, a' i assigura traülü, viitorulü. *A căpetui uă fată*: a o mărta. Établir une fille. Aqestă dicere este sinonimă cu căpire. Veđi căpire.

Căpiare. v. s. A căpia, a se uimi, a se ameți, a se sminti; a avé maladia numită căpiare. Tomber en tournis. *fig.* se dice de unü omü que se turbură desse ori pentru lucruri de nimicü.

Căpiare. s. f. Căpiellä, restugü, virteju, uă maladiă a oilorü de quare se învîrtescü necontentitü și aü nisque mișcări convulsive; nebulnia oilorü. Tournis, Tournioement. *fig. fam.* mânia, aprindere, nebulniă, turbare de necazü.

Căpice. Veđi căpișă.

Capigi. s. m. Portarulü seraülü Sultanilorü la Constantinopolü. Capigi. **Capigi-bașa. s. m.** Comandantulü portarilorü seraülü Sultanilorü. — Messengerü allü Sultanului, quare cu firmanü, se trimité a tăia capulü quellorü căđuși în disgrațią lui. Capigi-bachi.

Capiste. s. f. Numire que dă populusulü templului idolilorü. Temple du paganisme; Pagode.

Căpisterü. s. etr. Covată în quare se frãmintă pâinea la uă brutăriă. Pétrin, Huche. *Căpisterile morü*: în quare curge făina de la piétră. La huche d'un moulin.

Căpișă. Veđi căpișă.

Capitală. s. f. Orașulü principalü allü unei țeri, a unei provincii, a

- unui districtu, etc. Capitale. — Literă mare sau măuscă quare se pune la începutul unei scrieri, unui periodu sau dupe un punct.
- Capitalizare.** *v. s.* A capitalisa, a face capete; a pretace un venit, un productu allu pământului în capitalu. Capitaliser.
- Capitalistă.** *s. m.* Quellu que posedă capitaluri însemnate, fonduri mari de bani pe quare le face a circula în negoțu. — Capitaliste.
- Capitalu.** *s. etr.* Sumă însemnată de bani, fondu mare de bani băgați în comerțu. — *adi:* *Capital-ă*, de căpeteniă, principalu, que este mai însemnatu, mai importantu, mai alessu, mai întîsu. Capital-e.
- Căpitanu.** *s. m. t. de guer.* Capul unei companii de cavaleriă, sau de infanteriă. *t. de mar.* Aquella quare comandă unu bastimentu de guerră sau de comerțu. *Căpitanu de marrină:* capul soldaților gardienți de la unu portu. *Capitaine de mariné.* *Căpitanu de portu:* officieru fără comandă atașatu cu ore quare putere pe lingă poliția maritimă a unui portu. *Capitaine de port.* *Căpitanu de talhari, de brigand:* căpeteniă unor hoși, unor brigandți. *Capitaine de voleurs, de brigands.* — *Căpitanu-pașa:* Capul puterii maritime la turci, marele admiralu allu inperiului turcu. *Capitan-pacha.*
- Capitațiă.** *s. f.* Dajdie, biru, căpüştepă, taxă pe capu, pe persoană, plată que dă quine-va statului pentru persoană sea; contribuțiune. *Capitation.*
- Capitelu.** *s. etr. t. de arht:* Ornamentu în capul colonelor, partea superioară a unei colone. Ori que felu de ornamentu făcutu în partea superioară a zidărilor. *Chapiteau.*
- Căpițiă.** *s. f.* Porcoiu, prepeliču de finu, stogu de finu. Din mai multe căpițe se face clăia de finu. Meule, botte de foin.
- Căpițiare.** *v. s.* A căpiția, a face finul căpiți. Ameulonner.
- Capitolinū-ă.** *adi. t. de antic:* Allu Capitolului, din Capitolu. *Joe. capitolinulu:* adoratu în Capitolulu din Roma. *Jupiter capitolin.* *Jocuri capitoline:* quare se jucau în onorea lui Joe capitolinulu. *Jeux capitolins.*
- Capitolu.** *s. etr.* Templulu lui Joe în Roma. *Capitole.*
- Capitulare.** *v. s.* A capitula, a lamenta, a trata, a se învoi despre condițiile cu quare se închină uă cetate împressurătorilor; a se învoi silitu pentru supunere. *Capituler.*
- Capitulariū-ă.** *adi:* Quare se atinge de vre unu soboru, de vre uă adunare de călugări. *Capitulaire.* *Resoluțiă capitulariă:* Otărire dictată de uă assemenea adunare. *Résolution capitulaire.*
- Capitulație, Capitulare.** *s. f.* Supunere prin învoellă silită a unei cetăți ori orașu cu împressurătorii; condițiile cu quare se supună împressurații. — Convenție, învoire dupe quare supuși unu statu se bucură în altu statu de ore quare drepturi. *Capitulation.*
- Capiū-ă.** *adi:* Ameșitu, buimacu, buimăcitu. *Avertineux-se.*
- Capladissellă, Capladissire.** *s. f.* Lucrarea de a capladissi de a căptuși cu mătăsăriă uă giubé de postavu.
- Capladissire.** *v. s.* A capladissi, a căptuși cu mătăsăriă uă giubé.
- Capnomanciă.** *s. f.* Devinațiă, ghicire prin fumă. *Capnomancie.*
- Capo d'operă, Cap-d'operă.** *s. etr.* Uvrăgiu lucratu cu quoa mai mare măestriă; lucru dessevrișitu și frumosu în felulu seū. *Chef-d'oeuvre.* *Aquestu palatu este unu capu-d'operă în arhitectură.* Ce palais est un chef-d'oeuvre d'architecture.

Caporalu *s.m.* Câprară, unteru-oi-geru de jossu. Caporal.

Capotu *s.etr.* Uă haină femeescă, rochie deschisă dinainte. Capote. Capotu. *adi:* marțiu, se zice la jocul pichetu și altele cându unulu din jucători nu ıea nici unu jocu, aquella este capotu. Capot.

Capră *s.f.* Animalu que dă lina și laptele. Chèvre, Bique. *Barba caprii*. *t.de bot.* uă plantă. Barbe-de-chèvre, de bouc. — *Capră* uă machină de ridicatū greutăți. Chevrete. *Capră*, unu scaunū saū picioare de lemnū pe quare se aședă uă messă saū se taiă lemne de focu cu ferăstrăulū. Tréteau. *Capră*, a machină pe quare lucrésă mesterii dulgheri și alții. Chevallet. — *Capră*, scaunulū trăsuriū pe care șede vizitiulū.

Capraru *s.m.* Mai josu de quatū tistulū la dorobanți, înaintatulū cu unu gradū între dorobanți saū jandarmi. Caporal.

Capriciosu-ósă *adi:* Fantascu, supussu capriciilorū, schimbărilorū. Se dice de ómeni și de lucruri. Capricieux-se. Se ıea și qua substantivū. *Capriciosule; aquesta este unu capriciosu.*

Capriciu *s.etr.* Mișcare repede, ıute a suffletulū quare face a dori, a voi, a ıubi, a urı, a priimi, a arunca, a consimți, a blama, etc. fără motivū și fără resonū, ci numai din nestatornicia și ușuritatea caracterulū. Caprice. *A avé capriciū, a urma capriciilorū sêlle.* Avoir des caprices, suivre ses caprices. — *fig: Capriciile modei, fortunei, favorulū, amorulū, tiraniei, etc.* Les caprices de la mode, de la fortune, de la faveur, de l'amour, de la tyrannie, etc.

Capricornu și Cornu - Caprii *s.m.t: de astr:* Uă constelațiă pe zodiacu. Capricorne.

Capriolă *s.f.* Săritură de danțu pe funiă quare stă într'a căde într'

unu piciorū, săritura que face quineva cându se scólă ıute. Desghinū, săritarā que face unu callū cu quate patru picioarele în sussu. Capriole, Cabriole.

Căprioară *s.f.* Femela caprii selbatice. Chevrete, Chamois femelle.

Căprioru *s.m.* Țiapū selbaticū, partea bărbătescă a căprioarei. Chevreuil; Chamois. — *plr.* Lemne grósse, lungi, pe quare se batū lanții învelișulū casei. Chevron.

Capripedū-ă *adi.* Quare are picioare de capră, qua de capră. *mitol.* Supranumele Satirilorū. Capripède.

Căpriiă *s.f.* Capră mică, jună. Chevreau. — *t: de bot:* uă plantă. Salicor, Salicorne.

Căpruiu-ă *adi:* Ochii între negri și albastri. Châtain.

Capsă *s:f:t: de bot:* Capsulă, tēcă în quare staū semınțele și grăunțele a mai multorū plante. *Capsă:* ineluş de metalū que înțepenescū croitorii și cismarii în găurile făcute la materii de haıne. — *Capsă: t: de anat:* unele părți alle corpulū que aū forma de săculețiu, de tocū. — *t: de him.* unu felū de vasū que servă la evaporatiă liquidelorū. — *Capsă:* petițiă cu fosforū în ea que se pune la arme de focu în locū de cremene. Capsule.

Cap-ștepū *s.etr.* Birū, dajdie pe capū, pe persóna sea singurā. Veđi capitație.

Capsulariū-ă *adi. t: de bot.* *Róde capsularie:* róde que crescū într'unu felū de tēcă, de pâstaiă — *t: de anat:* *Vine capsularie:* vine que aū forma unui săculețiu. Fruits capsulaires; Veines capsulaires.

Căpsună *s.f.* Fragă mare. Fraise. *Sădu de căpsune:* locū săditū cu căpsune. Fraisier.

Captivare *v.s.* A captiva, a face captivū pe quineva, a lū robi. Captiver. *Aquesta este unu omū quare nu se captivă:* quare nu se va supune. C'est un homme qui ne

saurait se captiver. — Se iewa mai multu în figuratü. *A captiva atenta*: a atrage bâgarea de semâ a altora. Captiver l'attention. *A captiva bună voinția cui-va*: a o câștiga. Captiver la bienveillance de quelqu'un.

Captivitate. *s. f.* Starea quellui captivü, sclavü, robü. Starea închisului în temnițâ. Robie, lipsâ de libertate, închissoriâ. Captivité.

Captivü-â. *adi*: Sclavü, robü; prinsü, luatü în guerâ, robitü. Captif-ve. *Ordinulü rescumperârü captivilorü*: unü ordinü religiosü de cavaleri, întocmitü pentru rescumperarea creștinilorü robiți de mahometani. Ordre de la redemption des captifs. *Uâ passere captivâ*: încissâ în coliviâ. Un oiseau captif.

Capturâ. *s. f.* Închidere, punere la închissore a unui datornicü, a unui vinovatü; contrabandâ, apucare, luare de mârfuli que s'aü prinsü intrîndü pe furișü într'uâ țerâ. — luare, prindere de mârfuli saü corabiü alle inamicului cu quare este quineva în resbelü. — jafü saü plêscâ que facü soldațiü quândü suntü în resbellü. Capture.

Capturare. *v. s.* A captura, a închide, a pune la închissore, la oprêlâ pe unü datornicü, pe unü vinovatü. — a lua, a prinde uâ corabiâ a inamicului. — A face jafü saü plêscâ în resboiu. Capturer.

Câptușellâ, Câptușire. *s. f.* Lucrarea de a câptuși. — Materia que servâ a câptuși uâ altâ materiâ saü lucru. Doublure. — Șuviție, placâ, tâble de lemnü que servâ a câptuși que-va. Veđi placagiü. — Materia, varulü, nissipulü, pietrișulü cu quare se îmbracâ, se câptușesce unü murü, unü șanțiu, etc. Revêtement. *fig. fam.* Încelâciune ușorâ, micâ. Friponnerie, Fourberie.

Câptușire. *v. s.* A câptuși, a pune dossü, câptușellâ de materia unei

alte materii. Doubler. *A câptuși uâ manta.* Doubler un manteau. *A câptuși uâ corabiâ.* Doubler un navire. — A îmbrâca, a asterne, a acoperi cu varü, cu nissipü, cu pietrișü, etc. Revêtir. *fig. fam.* *A câptuși*: a încela. Friponner. *A câptușitü aquestü orologiü.* Il a friponné cette montre. *A câptuși la jocü*: a încela, a fura la jocü. Friponner au jeu. —

Capü. *s. etr.* (Pluralulü face *Capete* vorbindü de capulü animalelorü. *Capü* vorbindü de persône, de câpeteniü, de șefi. *Capuri* vorbindü de promontoriü saü uscatulü que se întinde în mare.) — Partea viețuitoarelorü que se légâ de corpü prin gîtü, și quare este scaunulü minții, ochilorü, urechilorü, etc. Tête. *A avê capulü înghessitü în umeri*: a avê umerii prea redicați. Avoir la tête enfoncée dans les épaules. *A tâia capulü*: Trancher, couper la tête. *fig.* *Aquesta este unü bunü capü*: se đice spre a exprima justeția și soliditatea minții. C'est une bonne tête, C'est une tête carrée, C'est une tête forte. *prov.* *Capü mare, mînte n'are*: mai adessê persônele cu capulü mare n'aü mînte. Grosse tête, peu de sens. — *Capü pleșuvü*: fără perrü precumü aü bătrîniü. Tête pelée, chauve. *A'și avê capulü ametitü*: a fi förte ocupatü și încurcatü în affaceri. Avoir la tête pesante, embarrassée. *Durere de capü*: Mal de tête, douleur de tête. *fig.* *A nu sci que să'și facâ capulü*: a nu sci saü a nu avê de que să se apuce; a nu sci que va ajunge; a fi în mare încurcâturâ. Ne savoir où donner la tête. *A umbla cu capulü sussü*: a fi mîndru. Aller partout tête levée. *A plâti atâta de capü*: a plâti quâte atâta de fie quare persônâ. Payer tant par tête. *Capulü unü podü, capulü unü șirêgü*: partea dinainte a unui

podă, a unui șir de soldați. Tête d'un pont, Tête d'un défilé. — **Capă** se dice și începutului unei cărți. — Mai multe lucruri que aș asemenarea capului. — Extremitățile, sau marginile, ori virfurile a mai multor lucruri. *Capulă mi se despica*: me dore foarte reu. La tête me fend. *Mi se încirtesce capulă*: suntă amețit în quătă lucrurile se pară a se încirti împrejură. La tête me tourne. — *fig.* *A sparge capulă cui-va*: a lă su-peră, a nulă lăssa în pace cu vorba. Rompre la tête à quelqu'un d'une chose. *prov.* *Quâte capete atătea păreri*: quăți înși atătea gusturi, sau atătea idei. Autant de têtes, autant d'opinions. *A se sui în capă*: se dice de vinulă que ameteșce. Porter à la tete. *Îmipui capulă*: me prindă, pariesă quă... Je parie ma tête. — *Capă*: individă. *Veđi capete*. — *Din capă în capă, loc. adv.*: de la uă extremitate pînă la alta. De bout en bout. *Capă*. *Veđi șefă căpeteniă*. *Capulă unei cărți*. Chapitre. *Capă*: vîrfă. Point.

Căpuellă, Căpuire. *s.f.* Fapta de a căpu pe quine-va sau de a se căpu, cu quelle necesariă într'ua întreprindere. Équipement.

Căpuire. *v.s.* A căpu, a gâti pe quineva cu quelle necesariă într'ua căllătorie, într'ua întreprindere, etc; a căpu ună soldată, uă corabiă, uă flotă, uă trăssură, uă casă, etc: cu quelle necesariă. Équipier, Munir. *A se căpu*: a se îngriji cu quelle necesariă. Se munir.

Căpușă. *s.f.* Uă insectă que se prinde pe pe lăea căiniloră, oiloră, etc. Pou de chien, de mouton.

Capușonă. *s.etr.* Ună felă de manta; glugă. — Camilafca călugăriloră. Capuchon.

Căpută. *s.f.* Partea piciorulă de la încheetura glesneloră pînă la de-

gete. — Partea încălțemintei que îmbracă piciorulă de la glesne în jossă. Empeigne, Paton.

Căputare. *v.s.* A căputa, a însura, a pune căpută la carîmbii sau turceii unei cisme.

Căputatū-ă. *sup. și adi.* *Cisme căputate*: quare nu suntă noăe, quare aș carîmbii vechi și număi căputa noăă. *s.etr.* *Căputatulă cismeloră*: lucrulă, lucrarea căputării cismeloră.

Căputătură, Căputare. *s.f.* Fapta de a căputa cismele. Chiar cismele căputate.

Cara, Caro. *s.f.* Una din quelle dăoe coloră roșii în cărțile de jocă; tobă. Carreau.

Cărabănellă, Cărabănire. *s.f.* Fapta cărabănirei. *pop.fam.* Fapta d'ă apuca que-va iute, cu lăcomiă și asprime. — Încărcare și ducere cu ură dintr'ună locă; pornire iute fără a lăssa cui-va regrete. — Bătaia, trîntellă iute înscotă de lovituri cu pumnulă, cu palma ori cu bățulă.

Cărabănire. *v.s.* A apuca iute și cu lăcomiă, a căra iute la gură queva bucățile. — *A cărabăni*: a apuca pe quineva iute și a i dă desse lovituri cu palma, pumnulă ori vérga. — *A se cărabăni*: a se încărcă și a pleca, a și lua tôte și a pleca fără a lăssa în urmă păreri de reu. Prendre la clef des champs.

Carabină. *s.f.* Armă de focă ghintuită pe din întru și quare bate mai departe și mai dreptă de quătă pușca. Pușcă scurtă, cu gura largă sau musquetonă que pörtă cavalieri. Carabine.

Carabinadă. *s.f.* Detunări, focuri de mai multe carabine, descărcare de uă dată a mai multe carabine. Carabinade.

Carabineră. *s.m.* Soldată cu carabină; — Soldată de infanteriă sau de cavaleriă dintr'ună regimentă

- orî companiã que pörtã numele de carabinieri. Carabinier.
- Cãrãbușü.** *s. m. t. de ist. nat.*: Insectã volantã, gîndacü cam roșiü, unü coleopterü, din familia lamelicórnelorü. *fig: fam*: june, copillü nebunaticü. Hamneton.
- Caracatiçe.** *s. f.* Viețitorü de apă din classa zoofitelorü. Polype.
- Caracterisare.** *v. s.* A caracteriza, a însemna, a otãri, a aretta caracterulü, însușirile unei persóne; a aretta semnele prin quãre unü lucru se deossebesce de altulü. *Caractériser. Simptomele que caracterisã cutare maladiã*: quare suntü proprii la cutare bólã, quare o deossibescü de alte bóle.
- Caracterismü.** *s. etr: t. de bot*: Asemenare și potrivire de plante cu unele părți ale corpului omenescü. *Caractéristime.*
- Caracteristicã.** *s. f.* Descrierea semnelorü morale prin quare se deossebesce queva, quineva de altulü asemenea. *Caractéristique.*
- Caracteristicü-ã.** *adi*: Quea que este propriü la queva saü quineva, quea que face a fi queva deossebitü de altü queva. *Caractéristique. Literã caracteristicã*: literã dupe quare se cunósce de que declinațiã este saü de que conjugare este uã đicere, saü de la que altã đicere este derivatã a quea đicere. *Lettre caractéristique.*
- Caracterü.** *s. m.* Semnü, literã tipãritã orî scrissã saü sãpatã în queva. *Caractère. Amü cunoscutü în scrissóre caracterü Domnütale* (condeiulü, mîna.) *Caracteri algebrici*: semnü de algebrã. — *Caracteri*: litere de tipografã. *fig: caracterü*: titlu, demnitate, putere que are quineva în societate. *Caracterulü de ambassadorü*: titlu, demnitate de ambassadorü. — *Caracterü. s. etr*: semnü, însușire propriã prin quare se deossibesce unü lucru, uã persónã de alta asemenea. — *Însușire bunã orî rea prin quare se deossebesce uã nație de alta. Aquesta'i unü bunü caracterü de omü: Aquesta are unü caracterü bunü, Aquesta'i unü omü de caracterü; se vede caracterü în fisionomia sea. t. de istor. natur*: semne prin quare se deossebesce unü animalü de altulü, uã plantã de alta. *Caracteruri generice*: semnele unui genü întregü de plante saü de altü queva.
- Caracudã.** *s. f.* Unü felü de pesce măruntü.
- Carafã, Garafã.** *s. f.* Sticlã cu gîtu lunguãtã, în quare se pune vinü apă, etc. la mesã. Carafe.
- Caragace, Garagațiã.** *s. f.* Țiarcã, coștofanã, uã passere bãlșiatã cu cõda mãi lungã; popululü crede quã la casa unde cãntã caragaceã vorü veni óspeți.
- Caraghioslicü.** Vedü bufonerie.
- Caraghiosü.** Vedü bufonü.
- Caraitü.** *s. m.* Evreü que urmésã, que ține, que crede scriptura și nu priimesce tradițiunile, Talmudulü, etc. Caraite.
- Carambolagiü.** *s. etr.* În joculü biliardului ciocnirea, lovirea orî atingerea biliu jucate cu altã bilã nejucată. *Carambolage.*
- Carambolare.** *v. s.* A carambola, a face carambolagiü. *Caramboler.*
- Carambolü.** *s. etr.* Nesdrãveniã, pocitanã, boroboatiã, cabaslicü, comedie.
- Caramelü.** *s. etr*: Zaharü arsü. Caramel.
- Cãrãmidã.** *s. f.* Bucatã de pãmintü patratã și arsã în focü din quare se face case, binale, sobe, etc. Brique.
- Cãrãmidãriã.** *s. f.* Loculü unde se fabricã și se arde cãrãmidã; loculü unde se aflã mãi multe cop-tóre de cãrãmidã. *Briqueterie.*
- Cãrãmidarü-ãressã.** *s.* Mesterü

- quare fabrică cărămidă. Briquetier, Mouleur.
- Caramușă.** *s. f.* Ună felă de navă turcască. Caramoussail, Caramoussat.
- Caranfilă.** *s. f. dim:* Carafă mică. Petite carafe, Carafon.
- Carantină.** *s. f.* Lazaretă, timpulă quătă staă oprite la granițā persōne saă lucruri que vină din țeri molefsite. Quarantaine.
- Carară.** *s. f.* Marmură de carara din Toscana. Carrare.
- Cărare.** *s. f.* Potecă, drumă mică de picioră, calle strimțā pe quare nu trecă trāsuri. Sentier. — *Cărarea perrului.* Raie.
- Cărare.** *v. s.* A căra, a duce, a transporta queva cu carulă. Charroyer, Voiturier. *A căra:* a muta, a transporta, a duce queva cu brațulă dintr'ună locă într'altulă. Transporter, Porter. *fig. Cară-te:* fugi d'aici, du-te. Tournez-vous les talons, Allez-vous promener. — *fam. A se căra:* a se duce, a fugi, a și muta locuințā.
- Carară.** *s. etr.* Drumă, direcțiune, calle în sensă morală saă figurată.
- Cărăriă.** *s. etr: dim:* Cărare mică. potecă strimțā de picioră.
- Cărătoră-ore.** *s. m.* Aquella quare cară queva, quare încarcă și duce queva undeva. Porteur se.
- Căratură.** *s. f.* Cărare, fapta de a căra, de a încarca și aduce queva undeva. Voiture, Charriage.
- Cărăuella, Cărăuire.** *s. f.* Fapta de a căraui, de a se căraui, de a se căli, de a se îmbeta puțină, de a prinde la chiefi.
- Cărăuire.** *v. s.* A căraui, a căli, a ameți pe quineva cu beatură, a se căraui, a se ameți, a se îmbeta puțină. Griser. *Queva, queva dacă be, se cărauesce.* Pour peu qu'il boive il se grise.
- Cărăuă.** *s. adi:* Bétă, amețită de beție, pe jumătate bétă. Gris-e. *A*
- și cărauiă, puțină cărauiă.* A fi călită, pe jumătate bétă. Être gris, un peu gris.
- Caraulă.** *s. f.* Ostași quare se află puși spre pază de queva. Gardé. *A schimba caraula:* Changer la garde. — Numeră de ostași que saă pussă unde-va de strējă; postă, pichetă. Corps de garde. — Loculă unde se află caraula. Corps de garde.
- Cărăușă.** *s. f.* Messeria cărașului.
- Cărăușă.** *s. m.* Cărăușă, quare încarcă cu carulă și vitele selle măr-fură, bagage si alte lucruri de transportă pe ore-quare plată. Voiturier, Roulier, Charretier.
- Cărăvane.** *s. etr: plur:* Nădragi turcesci, sirbesci, que pōrtă muncitorulă, largi sussă și strinși jossă la picioră cu nasturi de găitană, saă copci de sarmă.
- Caravană.** *s. f.* Trupă, companiă de neguțitori căllători, saă hagi que mergă împreună qua să nu fie atacăți de hoși. Se dice mai cu sēmă de aqueia quare căllătorescă în părțile Orientulă. Caravane.
- Caravanieră.** *s. m.* Conductorulă caravană. Caravanier.
- Caravan-serai.** *s. etr.* Hană în părțile orientulă unde conăcescă caravanale și unde se priimescă cu ună prețiu saă plată moderată. Caravansérai, Caravansérail.
- Carbonă.** *s. f. t. de him:* Substanțā elementariă carbonică din quare se compune diamantulă, și quare se găsescă amestecată cu alte substanție în cărbuni și în alte lucruri. Carbone.
- Carbonadă.** *s. f.* Carne friptă pe cărbuni. Carbonnade.
- Carbonagiă.** *s. etr:* Dreptulă de a face cărbuni într'ua pădure. Carbonnage.
- Carbonare.** *v. s.* A carbona, a preface în cărbuni. — *A carbona,* a negri, saă a scr cu cărbuni. Charbonner. *A carbona ună pa-*

- rete*; a scrie saũ a desemna cu cãrbunĩ pe unũ perete. Charbonner une muraille. *Grãu carbonatũ*: grãu stricatũ de mãlurã, fãcutũ cãrbune, tãciune. Blés charbonnés.
- Carbonatũ.** *s. etr. t. de him*: nume genericũ, de obște, que sã dã sãrurilor compuse din acidũ carbonicũ și din vre uã altã basã. Carbonate.
- Carbonicũ-ã.** *adi. t. de him*: Que este formatũ din carbonã și din oxigenũ. Carbonique.
- Carbonisare.** *v. s. t. de him*: A carbonisa, a preface în cãrbunĩ. Carboniser.
- Carbonisațiã, Carbonisare.** *s. f. t. de him*: Prefacere în cãrbunĩ prin meșilõce himice. Carbonisation.
- Carbonũ.** *s. etr. t. de him*: Cãrbune curatũ quare nu se põte descompune, principũ carbonosũ, substanțã elementariã. Veđi carbonã.
- Cãrbunare.** *v. s.* Veđi încãrbunare.
- Cãrbunarũ-ãræssã.** *s. m.* Aquella quare face cãrbunĩ, mangalũ. Charbonnier-ère.
- Cãrbunãriã.** *s. f.* Loculũ, cãmara unei case unde se pãstræsã cãrbunii, mangalulũ. Charbonnier. *Cãrbunãriã.* Locũ în pãdure unde se face mangalulũ saũ cãrbunii. Charbonniere.
- Cãrbunãrire.** *v. s.* Cãrbunare. Veđi încãrbunare.
- Cãrbune.** *s. m.* Mangalũ stinsũ ori aprinsũ. Charbon. *fig: fam: Cãrbune stinsũ: cãrbune acoperitũ.* Se ãice de uã persõnã quare cugetã, saũ are applicare a face reulũ fãrã sã spue, saũ sã se arête. Se ãice unei persõne tãcute și pline de reutate și viclesugũ.
- Cãrcãlãllã, Cãrcãlire, Cãrcãlitorã.** *s. f.* Fapta de a cãrcãli, de a mĩnji, de a mĩnzeli; scrissõre uritã, încurcatã que nu se põte ceti. Griffonnage.
- Cãrcãlire.** *v. s.* A cãrcãli, a mĩnzãli, a scrie prostũ; a desemna uritũ. Griffonner.
- Cãrcãlitorũ-õriã.** Autorũ, scrietõrũ quare scrie prostũ. — Griffonneur. Aquella quare nu scrie bine, quare cãrcãlesce, mãi multũ mãnzelesce de quãtũ scrie; aquella quare desemnæsã, zugrãvesce prostũ, uritũ. Griffonnier.
- Cãrcãlitorã.** *s. f.* Fapta cãrcãlirei; chiar hãrtia scrissã ori lucrul desemnatũ prostũ. Griffonnage.
- Carcassũ.** *s. etr.* Scheletũ, ossemintele unui animalũ que se ținũ încã înșirate, însã fãrã carne pe dĩnesele. — Coșulũ, corpulũ unui basimentũ spartũ. — Telurĩ cu quare marșandele se ajutũ a face gãtellele, podõbele, conciuurile capulũ. *fig*: persõnã fõrte slabã saũ bãtrĩnã. *t. de mepr*: Carcasse.
- Cardana.** *s. f.* Uã plantã. Cardamine, Cresson.
- Cardanomã.** *s. f.* Plantã aromaticã que se întrebunțæsã a face tiriaculũ. Cardamome
- Cardiacũ-ã.** *adi*: Medicamentũ pentru inimã, întremãtõriũ, imputericitõriũ. *t. de anat*: que se atinge, que este allũ inimiĩ. Cardiaque.
- Cardiagrafiã.** *s. f.* Descrierea inimii. Cardiographie.
- Cardialgiã.** *s. f.* Durere de inimã. Cardialgie.
- Cardinalã.** *s. m. t. de bot*: Uã plantã din America. Cardinale.
- Cardinalatũ.** *s. etr.* Demnitatea saũ gradulũ de cardinalũ. Cardinalat.
- Cardinalũ.** *s. m.* Întiulũ gradũ duple papa între quei bissericesci la catolicĩ. — Arhiereũ catolicũ. Cardinal.
- Cardinalũ-ã.** *adi.* Principalũ, întiũ, mãi însemnatũ. Cardinal-e. *Punturile cardinale alle sferi*: adicã, orientulũ, occidentulũ, sudulũ și nordulũ. *Vinturi cardinale*: vinturile que suflã dintr'aqueste

- patru puncturi său părți alle sferii.
— *Numere cardinale*: quare aretū numerulū, quātimea; este opusū la *numere ordinale*: quare aretū trépta.
- Care.** Veđi quare.
- Carelagiū.** *s. etr.* Pardossire cu lespeđi de piétră, cu plăci patrâte de piétră; pardossellă făcută cu asfelū de lespeđi. Carrelage.
- Carelare.** *v. s.* A carela, a pardossi cu lespeđi, plăci pātrate de piétră saū cu cărāmiđi. Carreler.
- Carenă.** *s. f. t. de mar.* Partea que stă în apă a corābiei. Carene.
- Caretă.** *s. f.* Trāssură mare infundată que aū prinđi și nobiliū pentru paradă.
- Caretașū.** *s. m.* Caritașū, căruțașū, meșterū quare face carete, căruțe, trāssurī. Carrossier.
- Careți.** *s. m. plur.* Unū felū de cari saū vermuși în lemnū. Lepture.
- Careū.** *adi. și sub.* Pātratū. Se đice de uā surfađiă cu patru laturī și patru unghieri drepte. Ostire aședată asfelū în quātū să închipuéscă unū patratū. Carré-e. Careū. *t. de arit.* productū scossū prin înmulțirea unū numerū cu sine.
- Cari.** *s. m. plur.* Insecte que rodū lemnulū. Perce-bois.
- Căria.** Veđi quăria.
- Cariatidă.** *s. f. t. de arhit.* Figură de femee ori de bărbatū, etc. quare ține pe capū uā cornișă, unū balconū, etc. Cariatide.
- Caribdă.** *s. f.* Uā adăncime de mare cu vırtejū assupra cōstelorū Siciliei. Charybde. *fig.* A căde din *Caribda în Schila*: dintr'unū pericolū într'altulū, din reū în mai reū. Tomber de Charybde en Scylla.
- Caricatură.** *s. f.* Schimonossitură în zugrăviă; figură pocită, desfigurată, dessemnată reū qua să riđă quineva veđind'o. — *fig.* Persónă îmbrăcată, gătită reū. Caricature.
- Carie.** *s. f.* Uā maladiă quare face să putređescă, să se gănușese, să se mănince óssele; putređiciunea bucatelorū, a pāinii pe cāmpū. Carie.
- Carieră.** *s. f.* Calle, drumū; cursulū vieții; timpulū quātū petrece quineva într'ūă funcțiune; messeria, ocupația, arta din quare trāesco quineva. Cursulū, saū drumulū în viața pe quare apucă quineva. Carrière. A deschide *cuiva uā carieră*: a înlesni *cuiva* să'și arette talentele într'ūă artă, într'unū meșteșugū, etc. Ouvrire à quelqu'un une carrière.
- Cariolă.** *s. f.* Cotigă, trāssură cu dūoe rōte. Cariol.
- Caritabilū-ă.** *adi.* Haritabilū, compătitorū, milosū, îndurătorū. Charitable.
- Caritate.** *s. f.* Veđi haritate.
- Carimbī.** *s. m.* Tureci, partea cismii de la căpută în sussū. Tige de bottes. *Carimbū*, uā uneltă din quelle que compunū carulū. Ridelle.
- Caritașū.** Veđi caretașū.
- Carită.** Veđi caretă.
- Carlinū.** *s. m.* Uā monedă de Italia. — Unū felū de căine. Carlin.
- Carmaniolă.** *s. f.* Unū felū de danțiu și cântare patriotică. — Unū felū de pieptarū. Carmagniole.
- Carmelitū.** *s. m.* Unū felū de călugări la catolici din muntele Carmelū. Carme.
- Carminū.** *s. m.* Văpsé roșie. Carmin. *Buze qua carminulū saū de carminū*: de uā coloră roșia forte viă. Des lèvres de carmin.
- Carnagiū.** *s. etr.* Vărsare mare de sânge, omorū, măcelū de ómeni. Carnage.
- Cărnăriă.** *s. f.* Locū de păstratū cărnuri sarate. Charnier.
- Carnassieră.** *s. f.* Tolbă de vînatū. Carnassiere.
- Carnassierū-ă.** *adi.* Măncătorū de carne crudă, doritorū, poftitorū de a mânca carne crudă, viă. *s. t. de ist. nat.* Animale que se nu-

trecu cu carne crudă precum suntă căni, pissicele, etc. — Omă quare mânincă carne multă, Carnassier-ère.

Carnațiã. *s. f. t. de pic.* Zugrãvire de cărnuri. Colorarea cărnurilor în zugrãvie. — Colora piellii omului. Carnation.

Cãrnatũ. *s. m.* Mațiu de porcũ, de boũ împlutũ cu carne tocatã și aromate. Saucisse.

Carnavalũ. *s. etr.* Cãșlegi de ẽrnã; dulcele Crãciunului, timpul pe treceerilor de la Botezulũ Domnului pînã la postulũ mare. Carnaval.

Carne. *s. f.* Viande, chair. *Carne albã:* cărnuri de passeri și de ori que dumesticũ. Viande blanche. *Carne nẽgrã:* Carne de vinatũ. Viande noire, chair noire. — *Carne:* totũ felulũ de cărnuri que servã spre hrana omului. — *Cãrnuri bãlõse:* cărnurile unei rane. Chairs baveuses. *A fi în carne:* a fi plinũ, grossũ la corpũ. Être en chair. *Aquestũ callũ este în carne:* este grassũ. Ce cheval est bien en chair. *fig: fam: Carneã nutresce pe carne:* carnea este quea mãi bunã hranã. La chair nourrit la chair. *Aquesta este numã o grãmãdire de carne:* este numã carne fãrã spiritũ. C'est une masse de chair. *A mânca carne:* a nu posti, a mânca dulce. Manger gras, Faire gras. *fam. fig. Carne cu ochi:* prostũ, nãtãrãu, quare n'are pe trundere, înțelegere. C'est une masse de chair.

Carnificare. *v. t. de med. (se)* A se carnifica, a se preface în carne. Se carnifier.

Carnificațiã, Carnificare. *s. f. t. de med.* Prefacerea ossemintelor și altorũ substanție într'ũã materiã quare sãmenã cu carnea. Carnification.

Carnivorũ-ã. *adi. și sub.* Quare se nutresce cu carne, mãncãtorũ de

carne, Carnivore. *plr. Carnivorele:* animalele que se nutrescũ cu carne. Les carnivores.

Cãrnoșiã. *s. f.* Veđi carnositate.

Cãrnoșire. *v. s.* A cãrnoși a se cãrnoși, a se muia qua carnea, a se face qua uã carne din quea que era tare, virtosũ mãi nainte; — A dobindi colora cãrni. Carner.

Carnositate. *s. f. t. de hirur.* Cãrnositate, crescãturã, umflãturã de carne la vre unũ locũ mãi cu sãmã în canalulũ udului. Carnosité.

Cãrnosũ-õsã. *adi:* Trupeșũ, mare la carne; — formatũ din carne, compussũ din carne multã. Charneu-e, Charneux-se.

Caronculã. *s. f.* Umflãturã micã, saũ ghindã micã de carne que se face în unele pãrți alle corpului. Caroncule. *Caronculã lacrimalã:* umflãturã micã roșieticã que se face în colțulũ din intrũ allũ ochiului. Caroncule lacrymale.

Caroticũ-ã. *adi:* Supussũ la admire adincã. — *s. etr.* Gaura din ossulũ tãmpelorũ prin quare trece carotida. Carotique.

Carotidã. *s. f.* Arteria saũ vîna prin quare se duce sãngele în creeri. Carotide.

Carotidianũ-ã. *adi. t. de anat.* Carotidien. *Canalũ carotidianũ:* canalũ prin ossulũ tãmpelorũ prin quare trece carotida. Canal carotidien.

Carotũ. *s. m.* Suciturã, ciulã. *Carotũ de tutunũ:* suciturã, ciulã de foi de tutunũ. Carotte de tabac.

Carpesie. *s. f.* Unũ felũ de burueni que înlesnescũ eșirea udului. Carpesie.

Cãrpinellũ, Cãrpinãșũ. *s. m. dim.* Cãrpinũ micũ, tinerũ. Charmille.

Cãrpinetũ, Cãrpinușũ. *s. etr.* Locũ cu cãrpinũ multĩ, pãdure de cãrpinĩ. Charmoie.

Cãrpinũ. *s. m.* Unũ lemnũ selbaticũ que se întrebuingesã la lucrũ și pentru focũ. Charme.

Carpobalsamũ. *s. m.* Unũ felũ de

- róde din quare se scóte balsamũ.
Carpobalsame.
- Carpolite.** *s. f. plur.* Róde împietrite.
Carpolithe.
- Carpusũ.** Veđi harbusũ.
- Cartá.** Veđi hartá.
- Cartaboşũ.** Veđi caltaboşũ.
- Cartace.** *s. etr. plur.* Glónţe mari cu quare se umple unũ tunũ. Mitraille, Cartouche.
- Carte.** *s. f.* Mai multe foi de hirtie scrise orĩ tipárite şi legate. Livre. *Carte rea*, quare nu trebue sã se citescã. Mauvais livre. *Cãrţi elementarie*: quare coprinđũ elemente de queva. Livre élementaires. *Cãrţi classice*: cãrţi allũ quãrorũ meritũ este cunoscutũ. Livres classiques. *Cãrţi bissericesci*; *cãrţi de rugãciune*. Livres d'eglise; livres de prières. *Cartea*, *cartea mare a naturii*: natura privitã în efecte şi în cause. Le livre, le grand livre de la nature. *Aquesta a fostũ scrissã în cartea destinului*. Cela était écrit dans le livre du destin. *Carte*: una din pãrţile principale que formesũ, que compunũ uã seriere mare. *Cãrţile sacre*: cãrţile st. Scripturi. Livres Sacrés. *Cãrţi apocrife*: cãrţi pe quare bisserica nu le cunósce. Livres apocryphes. *Cartea facerũ în biblie*. La Genese. *Carte de blestemũ*: scrissóre din partea unũ arhierẽu prin quare se îndatorésã unulũ saũ mai mulţi a spune cu jurãmintũ adeverylũ, a mãrturissi quea que sciũ assupra unei crime saũ altũ queva, ameninţinđũi cu anatema de vorũ tãgãdui. Lettres monitoires, saũ numai, Monitoire. Carte, scrissóre, epistolã. Lettre. — *Carte*: una din quelle 52 foice de jocũ. *A amesteca, a face cãrţile*: Mêler, Faire les cartes. *A da cu cãrţile*: a ghi-ci cu cãrţile. Tirer les cartes. — *Carte blancã* saũ *cart-blansã*: înputernicire de a face orĩ que în locũ. *A da cart-blansã cuiãva*: a da cuiãva putere sã facã orĩ que va gãssi cu calle. Donner carte blanche à quelqu'un. *Carte de despãrtire*: otãrirea consistoriei prin quare se desparte unũ bãrbatũ de femeia sea. *Carte de judecatã*: otãrire judecãtoréscã scrissã.
- Cartesianismũ.** *s. etr.* Filosofia lui Descartũ. Cartésianisme.
- Cartesianũ-ã.** *adi*: Que se atinge de filosofia lui Descartũ; partisanũ allũ filosofiei lui. Cartésien-ne.
- Cãrticicã, Cãrtisorã.** *s. f. dim.* Carte micã, cãrţuliã. Livret.
- Cartierũ.** *s. m.* Fãcãtorũ saũ vîndetorũ de cãrţi. Cartier.
- Cartilaginosũ-ósã.** *adi*: Sgirciosũ, de natura cartilagiului, a sgirciului. Cartilagineux-se.
- Cartilagiũ.** *s. etr. t. de anat.* Sgirciũ, partea albã din corpũ, vîrtóssã, flexibilã, elasticã, netedã, uniformã. Cartilage.
- Cãrţiuliã.** *s. f.* Carte micã de cetitũ orĩ de jucatũ, biletũ que se dã de poliţiã lucrãtorilorũ şi domesticilorũ coprinđinđũ numele lorũ, locuinþia lorũ, etc. Livret.
- Cartoforũ.** *s. m.* Jucãtorũ de cãrţi, quellũ que are patima jocului de cãrţi. Joueur.
- Cartofũ.** *s. m.* Picicocã, crumpene, barabulã, alunã de pãmîntũ. Pomme-de-terre.
- Cartomancie.** *s. f.* Vrajã saũ divinaþie cu cãrţile. Cartomancie.
- Cartonagiũ.** *s. etr.* Legatulũ cãrþii cu macava, cu cartonũ. Cartonage.
- Cartonare.** *v. f.* A cartonã, a lega uã carte cu cartonũ, cu macava. Cartonner.
- Cartoneriã.** *s. f.* Mestegulũ de a face macava saũ cartonũ; localulũ unde se fabr. cã cartonulũ. Cartonerie.
- Cartonierũ.** *s. m.* Fãcãtorũ saũ vîndetorũ de macava; quellũ que

- face deosebite lucruri din cartonă sau macava. Cartonier.
- Cartonă.** *s. etr.* Macava de hîrtie. *Cartonă fină:* macava subțire. Carton fin. — Cutie făcută de macava. *Cartonă de desemnă:* cutie de păstrat zugrăvellele într'însa. Carton de dessins.
- Cartulară.** *s. etr.* Culegere de acțiuni, de hrissôve alle unei Monastiri, Biserici, etc. Cartulaire.
- Cărturară.** *s. m.* Quare face, compune cărți, autoră de messeriă. Livrier. — Învețiată, persoană erudită, învețiată. Lettré-e.
- Cară.** *s. etr.* Trăssură de boi cu patru rôte que slujesce la cărată. — *Cară. t. de astr.* uă constelație. Chariot. *Cară cu lemne.* Charretée de bois. *Cară de proviantă.* Saison. *prv. fig. Să vii cu carul:* nu vei avé que ceri, nu 'ți voiî da que prețindî nici uădată. — *fig. prv. La pèrulă lăudată să nu a-lergî cu carulă mare:* de multe ori nisque speranțe sigure chiar ne încelă. Se dice și *la pèrulă lăudată să nu te ducî cu saculă mare.*
- Cară.** *s. m.* Veđi carî.
- Căruță.** *s. f.* Trăssură de cał. Voiture. *Căruță de birjă.* Voiture de place. — Cară mică de boi. Charrette. *Căruță lungă,* fără loitre pentru transportă de mărfuri, burie, etc. Haquet.
- Căruțașă.** *s. m.* Quare duce cu căruța sea persoană sau marfă. Voiturin, Voiturier, Charrettier. — Quare are căruța sea și cară nissipă, pămîntă, gunoiă. Tombelier, Gravatier.
- Cărucioră.** *s. etr. saă feminină. Cărucioră.* Căruță mică, cară mică, ușurellă. Charrette, Charretin, Tombereau.
- Cărunteță.** *s. f.* Starea, calitatea omului căruntă; bătrîneță. Chenure, Canitie.
- Cărunțire.** *v. s.* A cărunți, a deveni căruntă, a începe perrulă să albescă. Grissonner.
- Căruntă-ă.** *adi.* Albă jumetate de bătrîneție, cu perrulă albă jumetate. Grison-ne, Chenu-e.
- Carvasara.** *s. f.* Locul unde este aședată vama. Bâtiment de la douane.
- Casă.** *s. f.* Locuința omului fie uă cameră sau ună appartementă de zidă, de lemne ori de pămîntă în paente. Maison. — Familiă; avere; cămină, împrejmuire. — *Casă* se dice asemenea unei companii. — *Casă* se mai dice familiilor ilustre que aū aqueiași origină: *Casa Burboniloră.* — Stabilimentă de comerciu. *Are uă casă la Constantinopolă, alta la Galați.* — *Casa șfatului, Casa orașului, Casă comună,* unde se adună mai mulți pentru regularea affacerilor comune. Maison, Hôtel-de-ville. *Casa lui Dumneđeă:* Besserica. *La maison de Dieu. Casa nebuniloră,* în quare se închidă smintiți. Petites maisons. *Casă de arrestă,* închissore. Maison d'arrêt. *A ține casă:* a avé familiă și a îngriji de menađulă ei. Tenir maison. *A păzi casa:* a nu eși din casă, a ședă a casă. Garder la maison. *prv. đicemă quă: Ori que omă e domnă în casa lui,* face que vré și trăsce cumă 'i place în casa sea. Le charbonnier est maître dans sa maison. *Păine de casă, Pinză de casă,* quare face quineva în casa sea. Pain de ménage, Toile de ménage. *A strica, saă a sparge uă casă:* a strica armonia dintre ună bărbată cu femeia sea. Troubler un ménage. *Are casă grea:* are familiă numerosă pe quare o îngrijesce. Il a un grôs ménage sur les bras. *Casa copilului.* Arrière faix, Secondines. *Casă de curve, casă desfrînată.* Lupanaire, Prostibule, Bordel. — *Casă:* ladă, locă de păstrat banii

- statului, a unui banqueru său negociant. Caisse. *Casă*, Cameră, Appartament. Veđi a queste điceri.
- Casacă.** *s. f.* Unu feliu de haină que se îmbracă pe d'assupra, cu mânicile fórte largi. Casaque. — Femeia casacului. Cosaque.
- Căsăcescú-escă.** *adi.* De casacú, allú casacilorú. De cosaque.
- Casachină.** *s. f.* Casacă mică, uă haină qua unu feliu de camisolă. Casaquin.
- Casacú-ă.** *s.* Unu populu russú. — Miliția din Ucraina și de pe Donú la confinií Poloniei. *Casaca* saú *Căsăcesca*: unu danțiu allú casacilorú. La cosaque.
- Căsănellú.** *s. etr. dim.* Casanú micú de distilatú spirturi. Alambic.
- Casangiú.** *s. m.* Meșterú, fabricantú quare face casane, căldări mari. Chaudronnier.
- Casanie.** *s. f.* Biografia, descrierea vieții unui sântú. — Cartea quare coprinde viețile sântilorú. *fig.* Descriere, povestire lungă și superătóriă. Légende.
- Casanú, Cazanú.** *s. etr.* Căldare mare, vasú mare de aramă în quare se ferbe que-va în quantite mare. Chaudière.
- Casarnă.** *s. f.* Edificiú mare construitú pentru locuinția ostirilorú într'unú orașú. Caserne.
- Casarmare.** *v. s.* A casarma, a așeđa trupele în casarme; a locui, a ședé în casarmă. Casarner.
- Căsătóriă.** *s. f.* Înșurătóriă, măritagiú; fapta de a se căsători quine-va, de a se face cu casă adică cu soție, etc. Mariage.
- Căsătorire.** *v. s.* A căsători pe quine-va, a-lú însura; a se căsători, a se însura. Marier. *Aquestă fată este în vîrstă d'a se căsători*: este fille est bonne à marier.
- Cască.** *s. f.* Armatură apărătóriă a capului soldașilorú; coifú, chiveră. Casque.
- Cascadă.** *s. f.* Căderea apei, naturalú saú prin artă, dintr'uă înălțime, dintr'uă stâncă, dintr'unú munte, etc. Cataractú. Cascade.
- Cascadilă.** *s. f.* Cascadă mică, cataractú micú. Cascatelle.
- Căscare.** *v. s.* A căsca, a crăpa, a deschide. Băiller. *A căsca ușa, ferestra*: Băiller une porte, une ténêtre. — *A căsca gura, ochiú*: a privi cu gura, cu ochiú căscași. Badauder. Bayer. Băiller.
- Căscare.** *s. f.* Căscătură, fapta de a căsca, de a deschide. Băillement. Căscare de somnú. Oscitation. Băillement.
- Căscătură.** *s. f.* Veđi căscare. *s.*
- Cașcavalú.** *s. etr.* Brînză pussă în țipare și tescuită. Fromage, Meule de fromage. Cașcavalú de Olanda. Cote-blanche.
- Căscioră și Căsuță.** *s. f. dim.* Casă mică. Maisonnette, Chambrette, Cassine.
- Casemată.** *s. f. t. de fortif.* Pămîntú înălțiatú, redicatú sub fortificații pentru așeđarea tunurilorú. — Bateria acoperită. Casemate.
- Cășerie.** *s. f.* Locú, temnicú, căsóiă într'uă stînă unde se face cașulú, cașcavalulú, brînza. Fromagerie.
- Casimirú.** *s. etr.* Unu feliu de postavú subțire. Casimir.
- Casino.** *s. m.* Casă de jocú în Florenția unde se adună nobleția. — Casă în quare se adună quine-va pentru petrecere, jocú, conversațiune a quării cheltuelli se ținú prin abonamentú. Casino.
- Casma, Cazma.** *s. f.* Uneltă de ferú qua unu toporú cu dñoce părți nu totú de uă formă, cu coddă de lemnú și cu quare se sfarmă pietre, se sparge ziduri, etc. Pic.
- Casnă, Cznă.** *s. f.* Tortură, chinuire que se dá unui culpabilú spre a spune tóte împregiurările crimei. — Muncă, ostenellă, appli-

cațiune mare la uă lucrare. Torture, Tourment.

Câsnicie. *s. f.* Economie casnică, îngrijiri bune în casă, administrația trebelor casii. *Ménage. fam.* *A da uă fată în câsnicie:* a o mărita. *Mettre une fille en ménage. Aquestă bărbatū cu femeia sea trăescū bine saū reū în câsnicia lorū.* Ce mari et cette femme font bon ou mauvais ménage. *Fericită câsnicia!* acolo unde tôte prosperă. *Heureux ménage.*

Casnicū-ă. *adi.* Quare este din casă, ține de casă, quare privește la trailulū, la quelle din întru casii, familiei. *Domestique.*

Câsnire, Caznire. *v. s.* A câsni, a chinui, a tortura. *Torturer. fig.* a necăzi, a supera, a turmenta. *Torturer, Tourmenter.*

Câsnire, Casnă. *s. f.* Fapta de a câsni, de a turmenta, d'ă tortura. *Torture, Tourment.*

Căsăiă. *s. f.* Casă saū cameră fără lumină alături cu camera saū casa de locuită a țeranului. *Cabine.*

Casquetă. *s. f.* Șapcă, acoperemintū de capū cu visieră, cu cozorocū. *Casquette.*

Cassadă. *s. f.* Minciună de glumă saū de silă. — *fam.* sumă mare que pune quineva în joculū cărților spre a sili pe quei-l-alți să se tragă din jocū. *Cassade.*

Cassăpie. Veđi măcelăria.

Cassația. *s. f. t. de juris.* Nimicire, desființare, stricare judecătorească a unui actū, a unei judecăți, a unei proceduri. Otărîrea quellū din urmă curți prin quare se strică, se desființesă uă judecată urmată pînă aici. *Cassation. Curtea de cassatie:* quea mai înaltă curte de judecări quare are dreptū a strica uă otărîre de judecată, quândū s'au vătămatū ori s'au applicatū reū legele saū nu s'au păzītū formele prescriste. *Cour de cassation.*

Cassetă. *s. f.* Sipeçelū, beșacteluțe,

lădiçe în quare se închidū scule preçiōse; vistieria particulară a unui rege. *Cassette.*

Cassieră. *s. f.* Cămara, localulū, casa, camera în quare se păstrésă casa de bani. — Funcția cassierului. *Caisse.*

Cassierū. *s. m.* Aquella quare păstrésă, ține casa de bani, lada cu bani la unū banchierū, negoçitorū, administrație, aședemintū obstescū, etc. *Caissier, Questeur.*

Cassiope. *s. f. plr.* Uă constelație din emisferulū septentrionalū. *Cassiopee.*

Cassoletă. *s. f.* Cățue pentru afumatū în casă, afumătore. *Cassollette.*

Cassură. *s. f.* Frântură, ruptură, spărtură, loculū unde s'a ruptū ori s'a spartū queva. *Cassure.*

Castă. *s. f.* Seminția idolatră în India, sectă de uă credință ore quare. — Classă, tagmă deosebită întruă soçietate, precumū classa popilorū, a boerilorū, etc. *Caste.*

Castană. *s. f.* Unū rodū. *Châtaigne, Marron. Castane zaharissite. Marrons glacés.*

Castanietă. *s. f.* Instrumentū compusū din dūoe bucăți de lemnū găurite que le lovesce quineva cu tactū una de alta; unū felū de zamparale. *Castagnette.*

Castaniū-ă. *adi.* De faça castaniū, cam în colora castanelorū. *Châtain, chataigné-e, Couleur marron.*

Castanū. *s. m.* Arburulū que face castane. *Châtaignier, Maronnier.*

Castelanū. *s. m.* Proprietarulū unui castelū; comandantulū, îngrijitorulū unui castelū, unei cetățuiă. *Castelan.*

Castelū. *s. etr.* Cetățuiă, palatū tare, culă; casă mare saū palatū întăritū allū vre unei persōne mari. *Castel.*

Căștigare. *v. s.* A căștiga, a dobîndi bani, a agonissi prin nego-

- çiu saũ alte mişilõce avere, stare, favorũ. Gagner, Obtenir, Acquérir.
- Cãstigãtorũ-õre.** *adi.* Quare produce cãstigũ, quare cãstigã. Gagnant-e.
- Cãstigũ.** *s. etr.* Folosũ dobõnditũ prin negoçiu saũ altũ queva, folosũ în banĩ, de banĩ, que esse peste quea que se aştepta, peste capetele saũ capitalulũ pussũ în vrẽ unũ negoçiu. Gain. *Cãstigũ*, folosũ pe furişu şi cũ nedreptũ que unũ agentũ, unũ comissionarũ trage din tĩrgulũ fãcutũ pentru altulũ. Nivet.
- Castitate.** *s. f.* Virtutea quellũ castũ, curatũ, neprihãnitũ, feciorelnicũ. Chasteté.
- Castoreumũ.** *s. m.* Uã substançia grassã şi mirossitõriã que se scõte din corpulũ castorului, unũ felũ de moscũ. Castorée, Castoréum.
- Castorinã.** *s. f.* Unũ felũ de materiã de linã. Castorine.
- Castorũ.** *s. m.* Animalũ quadrupedũ amfiviũ, din ordinulũ rodetõrelorũ şi remarcabilũ prin industria cu quare şi construe locuinçia. — Pãlãriã fãcutã de perrũ de castorũ. Castor.
- Castrare.** *v. s.* A castra, a jugãni, a scopi, a claponi; a tãia testiculele qua sã numai põtã servi la generaçione. — Vorbindũ de õmeni, a face eunucũ. Chãtrer.
- Castratũ.** *s. m.* Scopitũ, cumũ suntũ unii din lipoveni. Cãntãreçũ scopitũ din copillãrie spre a'ĩ remãne glassulũ supfire. Castrat.
- Castrãçie.** *s. f.* Scopire, operaçia de a scopi unũ omũ, de a jugãni unũ animalũ. *t. de bot.* Lucrarea prin quare se iea de la uã plantã puterea de a da seminçe. Castration.
- Castravete.** *s. m.* Rodũ allũ unei plante que se face murãturi. Concombres. *Castraveçi acri:* murãturi. Cornichon.
- Castronaşũ.** *s. etr.* Castronũ micũ, vasũ micũ de ciorbã, etc. Petite soupière.
- Castronellũ.** Veçi castronaşũ.
- Castronũ.** *s. etr.* Ciorbalicũ, vasũ mare şi adãncũ în quare se aduce ciorba, supã pe mæssã. Soupière.
- Castũ-ã.** *adi.* Curatũ, neprihãnitũ, neĩntinatũ, depãrtatũ de tõtã desfrinarea; modestũ, înşeleptũ. Chaste.
- Casũ.** *s. etr. t. de gram.* Unulũ din quelle cincĩ casuri de declinaçie a ðicerilorũ. Cas. *Casulũ dativũ, casulũ nominativũ, etc.* Casũ, întĩmplare, împregiurare, accidentũ, evenimentũ, înlesnire, prilejũ. *A fi în casũ de a face queva:* a ave prilejũ, înlesnire de a face queva. Être dans le cas de faire une chose. *În casũ de...* la întĩmplare de. En cas de...
- Caşũ.** *s. m.* Brĩnzã cumũ se aflã în sedile ne scursã încã de zerũ. Fromage.
- Casualmente, Casualicesce.** *adv.* Dupe întĩmplare. Casuellement.
- Casualitate.** *s. f.* Întĩmplare, qualitatea, însuşirea a queva quare n'are nimicũ otãritũ, sigurũ. Casualité.
- Casualũ-ã.** *adi.* Întĩmplãtorũ, quare se põte întĩmplã saũ nu. — *s. õre* quare folõsse, venitũ, saũ cãstigũ întĩmplãtorũ de la queva. Casuelle.
- Casuistũ.** *s. m.* Teologũ quare învẽþia moralulũ religiosũ, şi quare deslẽgã nedomiririle consciinçii. Casuiste.
- Cataclismũ.** *s. etr.* Potopũ, ãnnecãciune mare. Cataclysmes.
- Catacombe.** *s. f. plur.* Suterane, cimitire, gãuri boltite, suterane, în quare Romaniĩ îngropaũ pe morçii lorũ. — Suterane în quare se îngropa unũ numerũ mare de martiri — Boltã suteranã în quare se aşedũ simetricesece ossemintele scõsse din cimitirũ. Catacombes.
- Catacresã.** *s. f.* Figurã de retoricã

prin quare se depărtesă quine-va de origina însemnare a unei diceri spre a'i da unŭ altŭ înțelesŭ asemenea, precumŭ a *merge călare pe unŭ bastonŭ*. Cătachrèse.

Catacusică. *s. f. t. de fșic.* Ramură de sciințŭa fizică quare are de obiectŭ sunetele reflexive, ehurile. Catacoustique.

Catadioptrică. *s. f. t. de fșic.* Sciințŭa quare tratēsă despre lumină. Catadioptrique. — *adi.* *Telescopŭ catadioptricŭ*: ochianŭ compusŭ din sticle quare frângŭ și resfrângŭ rađele luminii. Telescope catadioptrique.

Catadupŭ. *s. etr.* Cascadă, cataractŭ, căderea unui riŭ dintr'ŭa înălțime însemnată. Catadoupe, Catadupe.

Catafalcul. *s. etr.* Decorație, ornamentŭ funebru d'assupra unui sicriŭ în timpulŭ șerimoniei de îngropare a mortulu. Catafalque.

Catagmaticŭ-ă. *adi.* Bunŭ de a lipi, de a ferbe ôssele frânte. Catagmatique.

Catagrafă. *s. f.* Înscrierea locuitorilorŭ unei țeri. Scrierea obiectelorŭ que compunŭ starea unei persoane, unei case, unei monastiri, unei bessericŭi, unui falitŭ, unei familii, etc. Catagraphie.

Catalecte. *s. f. plur.* Adunare, culegere de fragmente, de bucăți de ossebite. Catalectes.

Catalecticŭ-ă. *adi.* Versŭ grecescŭ sau latinŭ de la quare lipsesce ŭa silabă. Catalectique.

Catalepsie. *s. f.* Unŭ felŭ de apoplexie, de dambla cu amôrțirea sau înșepenirea membrilorŭ corpulu, remândŭ numai resuflarea liberă. Catalepsie.

Catalepticŭ-ă. *adi.* Atacătŭ de catalepsie. Cataleptique.

Catalige. *s. f. plur.* Piciorônge: dŭoe crăcane sau cărlige pe quare se urcă quine-va și umblă cu elle spre a se areta mare, naltŭ.

Catalogŭ. *s. etr.* Listă, catastihŭ în

quare se trecŭ nume de ômeni, sau de lucruri. Catalogue.

Catalpa. *s. f.* Unŭ arburŭ din America. Catalpa.

Catană. *s. f.* Soldatŭ ungurŭ. Soldat hongrois.

Cataplasma. *s. f.* Emplastru, oblojellă spre a împuternici ŭa parte slabă, și spre a face să se mofă ŭa parte întărită a corpulu. Cataplasme.

Cataplexie. *s. f.* Amôrțellă, înșepnire iute a unei părți a corpulu. Cataplexie.

Catapultă. *s. f.* Machină de gueră în anticitate cu quare se arunca pietre și săgeți assupra inamiculu. Catapulte.

Cataractŭ. *s. etr.* Cascadă, căderea cu iuțellă a apeŭ unui riŭ mare dintr'ŭa înălțime ôre quare. Potopŭ de apă que cade, que se vērșă din nori cu îmbelșugare. Cataracte.

Cataractŭ. *s. etr.* Albēțiă în ochi. Cataracte.

Cataralŭ-ă. *adi.* Quare ține de catarŭ, de guturaŭ; guturâiosŭ, catarosŭ. Catarrhal-e.

Cataramă. *s. f.* Încheotore la haine sau la altŭ que-va de metalŭ. Boucle. — Cataramă cu curé de încinsŭ. Cordon.

Cătare. *v. s.* A căta, a ținti, a aținti, a lua în cătare. Mirer. *A căta oŭele*: a le privi în lumină spre a cunôsce daca suntŭ prôs-peie, orŭ clocite. Mirer des oeufs. — *A se căta în oglindă*. Se mirer. *unipers.* *Cată să lucrămŭ*. Il faut travailler. *Cată să fugă*. Il fallait s'enfuir. *Unŭ lucrătorŭ bunŭ căta să'lŭ pveferămŭ înaintea quelluŭ prostŭ*. Un bon ouvrier doit être prêtéré à un mauvais.

Cătare. *s. f.* Fapta de a căta, de a se căta; privire, ochire. — *Cătare*, semnŭ pe quare îndreptēsă quineva ochiulŭ, vederea, privirea. *Mire. A lua în cătare*: a aședa, a

- îndrepta prin ochiu uâ armă de foc. Prendre sa mire. *Puntulă de câtare*: ținta unde ochiesce quineva a lovi. *fig*: scopul, sfârșitul unde țintesc quineva să ajungă.
- Cataroiu. s. etr.** Veđi cataru.
- Cataros-ôsă. adi.** Quare are cataru, guturaiu; supusă la guturaiu. Catarrheux-se.
- Catartic-ă. adi. t. de med.** Curățitoru, quare curățe, înlesnește eșirea afară. Se ăice despre medicamente. Catartique, Cathartique.
- Catartu. s. etr.** și Catargu. Pilotu mare la corăbi de quare sunt legate pînzele. Măt.
- Cataru. s. etr. t. de med.** Cataroiu, guturaiu, trôhnă. Catarrhe.
- Catastihă. s. etr.** Listă mare cartonată în quare se însemnă feluri de obiecte, Livre de dépense. *Catastihă mică*: listă que pörtă quineva cu sine spre a însemna dăruverile într'insulă. Carnet.
- Catastrofă. s. f.** Ultimul și principalul evenimentu dintr'ua tragedie. Întimplare, evenimentu funestă, nenorocitoru. — Sfirșitu nenorocită, întimplare tristă, jalnică. Catastrophe.
- Catecumenie. s. f.** Galeria bissericii. Catéchuménie.
- Catecumenă. s. m.** Aquella quare învétă, se pregătesce pentru a priimi baptema. Catéchumène.
- Catedrală. s. f.** Besserica principală dintr'ună stată, saă dintr'ua eparhie. Besserica dintr'ua Episcopie saă Mitropolie. Cathédrale.
- Catedrantu. s. m.** Aquella quare învétă din catedrală. Cathédrant.
- Catedrală. s. f.** Postă, funcție de profesoră. Scaunul pe quare stă profesorul quândă face lecție. Chaire de collège.
- Categoricesce. adv.** Într'ună chipă categorică, rezonabilă; într'ună chipă curată, otărită. Catégoriquement.
- Categorie. s. f.** Classă în quare se pună maă multe lucruri que suntă de felu deosebită, dar quare suntă totă de ună nemă. Classă în quare se trecă, se aședă maă multe lucruri ori persone de aqueași natură. Categorie. *Aqueste două lucruri nu suntă de aqueași categorie*: nu se potriveșă. Ces deux choses ne sont pas de même catégorie. *fig. fam.* *Aquesti omeni suntă de aqueași categorie*: aă aquellăși năravuri și caractere. Ces gens-là sont de même catégorie.
- Categoric-ă. adi.** Dupe dreptulă cuvintă, dupe orânduellă, dupe cuviință; curată, luminată, otărită. Catégorique.
- Catehisare. v. s.** A catehisa, a înveța pe quineva taînele, dogmele credinții și quelle maă principale puncturi alle religiei creștinesci. — *fam*: a înveția bine pe quineva que trebe să ăică saă să facă. Catéchiser.
- Catehismă. s. etr.** Învețetură despre temeele și misterile credinții; cartea quare coprinde aqueastă învețătură. Catéchisme.
- Catehistă, saă Catihetă. s. m.** Aquella quare într'ua școlă învétă catehismul pe elevi. Aquella quare învétă elevi rugăciuni, închinăciuni religiose. Catéchiste.
- Cățelandru. s. m. dim.** Cățellă mică saă măricellă.
- Cățelire, Cățelire. v. s. (se)** A se cățeli, a se pui. Se ăice de lupi și de căini quândă suntă în amorul loră. Ligner.
- Cățellă. s. m. dim.** Căine mică, pui quare încă suge. Babiche, Babichon. — Unulă din firle que compună rădăcina usturoiului și altoră plante.
- Cățellușă. Veđi cățellă.**
- Cateretic-ă. adi. t. de med.** Quare mănincă, råde carnea crescută de prissosă la uă rană. Se ăice despre medicamente. Cathérétique.
- Catetă. s. f. t. mat.** Linia, basa unui

- triumphiu dreptu unghiū. Cathète.
- Catetru.** *s. m.* Instrumentū de hirurgie găuritū și încovăiatū, făcutū spre a lū băga în beșica udului. Cathéter.
- Catifea.** *s. f.* Ūă materie fôrte dulce la pipăitū. Velours. *Catifea înlăo-ită, întreită, etc.* Velours à deux, à trois, à quatre poils. etc.
- Catihetū** *s. m.* Veđi catehistū.
- Cătină.** *s. f.* Mărăcine dessū și ghimposū que face nisque bobice roșie și mărunte.
- Cătiră.** *s. f.* Cătirū parte feminină. Mule.
- Cătirarū.** *s. m.* Păzitorū de cătirī. Conductorū și îngrijitorū de cătirī. Muletier.
- Cătirū.** *s. m.* Animalū domesticū născutū din epă cu unū măgarū, saū din măgărice cu unū armăsarū. Mulet. *Cătirī. plr.* unū feliū de încălcēminte prōstă.
- Catolicesce.** *adv.* Potrivitū cu credința bissericīi catolice. Catholiquement.
- Catolicismū.** *s. etr.* Credința, religia catolică. Catholicisme.
- Catolicitate.** *s. f.* Besserica catolică, adunarea catolicilorū într-ūă credință. Tōte țerile catolice. Catholicité.
- Catoliconū.** *s. m.* Numele unū lexiconū. — Ūă dohtorie universală. Catholicon.
- Catolicū-ă.** *adi.* Quea que este de obște, imprăștiatū pretutindenea; que ține de religia catolică romană. — *s.* Persōnă de religia catolică romană. Catholique.
- Catoptrică.** *s. f. t. de fis.* Ūă parte a opticii quare deslușeste efectele resfringerii luminii. *adi.* Se ăice de totū que are înclinare cu catoptrica. Catoptrique.
- Cătrănellă, Cătrănire.** *s. f.* Lucra-re de a cătrăni, de a spoi cu catranū ūă corabiă saū funiile ei, etc. Action de goudronner. — *fig.* Reutate, îndărătnicia: amărăciune a temperamentului, a naturii unei persoane. Exaspération.
- Cătrănire.** *v. s.* A cătrăni, a spoi cu catranū ūă corabiă, funiile ei saū altū que-va spre a nu se strica de apă. Goudronner. — *fig. fam.* *A se cătrăni:* a se amărî; a se iuți, a se înreutăți, a se turbura; a se înfuria. S'exaspérer.
- Cătrănitū-ă.** *sup. adi.* Quare are catranū, quare este spoitū cu catranū. Goudronné-e. *fig. fam.* În-furiatū, turburatū, necăjitū; pre-tențiosū neimpăcatū. Exaspéré-e.
- Catranū.** *s. etr.* Smolă cu quare se ungū corăbiile, funiile de la corăbiū, etc. spre a nu se strica de apă. Guitrañ.
- Către.** *ppp.* Spre, la, în. Vers, En-vers, *A. Către patru ore.* Vers les quatre heures. *Çaritabilū, harita-bilū către săraci:* charitable envers les pauvres. *A apăra pe qui-ne-va de către și în contra totu-lorū:* Défendre quelqu'un envers et contre tous. *Către Domnulū...* A Monsieur...
- Cătrință, Cretință.** *s. f.* Fotă, fus-tă de lână que punū femeele să-tene de la briū în jossū, deschis-să dinainte.
- Căti.** Veđi etagiū. *Catulū de jossū:* camere sub caturile unū appa-ramentū que staū mai în fața pâ-mintului. Rez-de-chaussée.
- Cățuia** *s. f.* Veđi Cassoletă.
- Cățunū.** *s. etr.* Numerū micū de ca-se cămpestre respindite ici colé, fără besserică. Hameau.
- Cătușare.** *v. s.* A cătușa. Veđi în-cătușare.
- Cătușarū.** *s. m.* Quare la ūă în-chissóre are sarcina a pune că-tuși prisonierilorū criminali.
- Cătuși.** *s. f. plr.* Uneltă de suppliciiū în quare se punū mânele ori pi-cioarele criminalilorū. Menottes.
- Causă.** *s. f.* Principū, începutū, pri-cină; quae que face qua unū lu-cru să fie, să se întimple. Cause.

- Causă finală:** scop, sfinșit. Cause finale. *A fi cauza:* a fi pricina. Être cause. *A fi afară din causă:* a nu fi în pricină, a fi afară din prigonire. Être hors de cause. *A face causă comună cu quine-va:* a'și uni interesele cu alle altuia, a se uni cu dînsul. Faire cause commune avec quelqu'un. *Din causa,* din pricină. *A cause.* *Din causă quă,* pentru quă, fiindu quă, quăci. *A cause que.*
- Causalitate.** *s. f.* Chipul cu quare lucrésă uă pricină, cu quare'și arétă efectul. Causalité.
- Causare.** *v. s.* *A causa,* a fi pricina, causa, începutul la ună que; a pricinui queva cuiva. Causar.
- Causativă-ă.** *adi.* De causă, de pricină. Causatif-ve. *Particulă causativă:* particulă de pricină, de causă. Particule causative.
- Caustică.** *s. f. t. de fis.* Linia asupra quăria se adună rațele resfrînte saū rupte de uă surfaciă. Caustique.
- Causticitate.** *s. f. t. de med.* Qualitatea, însușirea substanțelor quare ardū, rodū, mânîncă. Causticité.
- Caustică-ă.** *adi. s.* Quare arde, rōde, mânîncă. Se dice de ore quare substanție chimice pre cumū acidulū nitrosū, arseniculū, piētra Iadulū, etc. *fig.* Satiricū, mușcătorū, atingătorū. Caustique.
- Căuta.** *v. s.* *A căuta,* a cerca, a ispiti, a umbla să afe, să găsescă que-va perdutū ori doritū. Chercher, Quêter. *Quine caută, găsesc:* quine stâruesce, isbutesc, quine ostenesce, lucrésă; agonisesc, capătă. En cherchant on trouve. *A căuta să se însore:* Chercher femme. — *A căuta:* a privi, a se uita la queva, la quine-va. Regarder. *A căuta la quine-va cu ochi bunī:* a privi cu bună voințiă, cu dragoste la quine-va. Regarder quelqu'un de bon oeil. *A căuta cu milă,* Regarder en pitié.
- A căuta d'apropo lucrurile:* a le îngriji, a le socoti bine. Regarder de près à toutes choses. *A căuta de copii:* Soigner des enfants. *A căuta unū maladū:* Soigner un malade. *Unū căine que caută bine:* que mirósă, adulmecă bine urmele vînatulū pînă ilū găsesc. Un chien qui quête bien.
- Căutare.** *s. f.* *Fapta de a căuta,* de a umbla să găsescă, să afe que-va. Cherche, Recherche, Action de chercher. *Căutare:* privire, uitare la que-va, la quine-va. Regard. *Căutare:* îngrijire de unū maladū, de ună infirmū, d'unū betégū. Soin. *Căutare:* se dice de lucrurile quare suntū la modă și se cautū. *A quéstă marfă are căutare:* Cette marchandise est en vogue.
- Căutător-ore.** *s.* Aquella quare caută que-va, quare cercă que-va. Chercheur-se.
- Căutătură.** *s. f.* Privire, uitare cu atentiune. Regard. *Căutătură:* *Fapta de a căuta vînatū.* Quête. *A și preface căutătura:* a'și o schimba, a'și o masca qua să nu fie înțeleșū de quea que cugetă saū doresce. Composer ses regards.
- Căutericū-ă.** *adi. t. de med.* Quare arde, rōde, mânîncă carnea. Cautérétique.
- Căuterisare.** *v. s. t. de med.* *A căuterisa,* a arde cu ferulū arsū în focū; a deschide fontăné. — *A arde cu causticū.* Cauteriser.
- Căuterisăție.** *s. f. t. de med.* Ardere cu unū ferū arsū în focū; deschidere de fontăné. Cauterisation.
- Căuterū.** *s. etr. t. de med.* Medicamentū quare arde, rōde, mânîncă părțile asupra quăroră se aplică; — gaură în carne, făcută cu focū saū cu unū causticū spre a causa întrînsa uă formație de puroi. Ulceră, bubă, rană artificială, fontăné. Cautère.
- Căuție.** *s. f.* Garanțiă. Încredințare asupra împlinirii unei îndatoriri.

Sumă de bani depuși la uă administrație, la un tribunal, qua asigurare pentru queva saă qua să se pôtă face appellu. Cauție, chezașu, quellu que se îndatorésă pentru quineva, în locul cuiva. Caution.

Cautionare. *v. s.* A cauționa, a da chiezășie pentru quineva, a lua în chiezășie pe quineva, a se pune chiezașu. Cautionner.

Cautionemintu. *s. etr.* Chiezășuire; înscrissulu de chezașie. — Depositulu, suma de bani que legile îndatorésă pe ôre quine a depune spre siguranțâ despre respunderea la quare este chiebatu. Cautionnement. Cu aqestû înțelesșu se dice mai multu *Cautie*.

Căvâfiă. *s. f.* Localulu, magazinulu unde se lucrésă orî se vinde totu felulu de încălciăminte, de cismăriă. Cordonnerie. *Marfă de căvâfiă* saă numai *căvâfiă*: marfă compussă din pantofi, cipici, cisme, papuci. etc.

Cavafu. *s. m.* Mesteru quare lucrésă feluri de încălciăminte din piei, tăbăcite precum: pantofi, papuci, iminei, etc. Cordonnier.

Cavalcadă. *s. f.* Mersu pomposu de ômenî căllări într' uă ceremoniă mare. *fam.* promenadă de plăcere que facu mai multî inși căllări. Cavalcade.

Cavalerescu-escă. *adi.* Que ține de rangulu, de însușirea unu cavaleru. *fig. fam.* bizaru, mîndru, voinicescu, semețiu. Chevaleresque, Cavalier-ère. *Qua unu cavaleru*, A la cavalière.

Cavaleresce. *adv.* Într' unu chipu cavalerescu, cu maniere de cavaleru, qua unu cavaleru. A la cavalière. Cu unu chipu semețiu, mîndru, desprețuitoru. Cavalièrment.

Cavalerie. *s. f.* Ostiri, trupe quare slujescu căllări pe cai. Cavalerie. *Cavalerie grè*: armată greu. *Grosse cavalerie*. *Cavalerie ușoră*: armată ușor. Cavalerie legère. Ca-

valerie: rangulu, însușirea cavalerulu; întocmirea; ordinulu, corpul, adunarea cavalerilor. Chevalerie. — Deossebite ordine militare și religiose în quare cavalerii avîndu aqueiași uniformă purtaș resboi în contra necredincioșilor, etc. — *Cavalerie*: decorație. Veđi decorație.

Cavaleru. *s. m.* Căllărețiu, omu quare este saă umblă căllare pe callu. — Căllărețiu, soldatu quare slujesce căllare. — Nobilu quare avé professia armelor. — Bărbatu, spre deossebite de damă. Cavalier. — *Cavaleru*: aquella quare a priimitu ordinulu cavalerii. Chevalier. *Cavaleri retăcitori*. Cavaleri quare umbla prin lume, pedepsîndu pe quei rei, protegîndu pe quei apăsăși și apărîndu onorea și frumuseția damelor lor împrotiva totolor. — *fig. Ellu este cavalerulu cutăru dame*: se ține și îngrijesce cu deossebite de cutare damă. Il est le chevalier de telle dame. — *Cavaleru*: quare s'a priimitu în vre unu ordinu militar saă religiosu. — Titlu simplu de noblețâ que se dă la ôre quare persone, quare nu înu de nici unu ordinu de cavaleri. — *Cavaleru de onore*: consiliaru, sfetnicu cu sabie quare avé dreptu a asista în seanțele curților suverane. Chevalier d'honneur. *Cavaleru de onore*: quellu întiu officieru quare dă mâna reginii și la prinçesse quându mergu. Chevalier d'honneur. — *fig. fam. Cavaleru de industrie*: personă quare trăesce cu dibăcia spiritulu seș, cu međiloce que inventă capulu seș. Chevalier d'industrie. *Cavaleru*: quellu ce este decoratu; nobilu, bărbatu capabilu.

Cavalquetă. *s. f.* (Cavalketă,) unu marșu executatu din trîmbițe quându cavaleria se apropiă de unu orașu. Cavalquet.

Cavalu. *s. etr.* Unu flueru lungu cu cin-

cî găuri și cu quare obicinuescî ciobanii a cânta. Flageolet, chalumeau.

Cavatină. *s. f.* Arie scurtă de musică. Cavatine.

Cavernă. *s. f.* Pesteră, gaură, grăpă, ocnă în piatră, în stânci, în munți, sub pământ, *fig.* locu de adunare, de întîlnire pentru talhari și alți ômeni cu cugetu reu. Caverne.

Cavernositate. *s. f.* Locul, spațiul quellu golu allu unui corpă găunosu, pesterosu. Cavernosité.

Cavernosă-ôsă. *adi.* Pesterosu, găunosu, plinu de pesteri, de găuri, de gropi. — *t. de anat.* Quare are găuri mici qua buretele de mare. Caverneux-se.

Cavitate. *s. f.* Găunoșitură, gaură, grăpă, locu golu, deșertu într'unu corpă solidu. Cavité.

Cazanu. Veđi casanu.

Caznă. Veđi casnă.

Ce. *rell.* Veđi que.

Cea. *art.* Veđi quea.

Ceafă. Veđi cefă.

Ceănicu. Veđi cėinicu.

Ceairu. Veđi cėiru.

Ceacirare. Veđi cėkirare.

Ceapă. Veđi cėpă.

Ceară. Veđi cėră.

Cearcănu. Veđi cėrcănu.

Ceartă. Veđi cėrtă.

Ceasornicaria. Veđi orologeriă.

Ceasornicarū. Veđi orologierū.

Ceasornicu. Veđi orologiu.

Ceasu. Veđi oră.

Ceată. Veđi cėtă.

Ceață. Veđi cėță.

Cecumu. *s. m. t. de ant.* Quellu dintiū intestinū grossu, cu uă singură uvertură. Coecum.

Cedere. *v. s.* A cede, a lăssa unu que cui-va. — A se lăssa, a se supune, a se pleca, — a se lăbărta unu que, a se încovoia, a se înduoi. — A nu se mai împotrivi. Céder. *fig. este mai bine a cede de câtă a disputa:* il vaut mieux céder que de disputer. — A cede

puteri, timpulū, reulu, resonulu, dureri, etc. a se lăssa, a se supune, a se pleca aquestora. Céder á la force, au temps, au mal, à la raison, à la douleur, etc. *Interesulu particularu cată a cede interesulu generalu,* cată a se supune, a nu fi consideratū, a cədə, a peri înaintea quellu generalu. L'interêt particulier doit céder à l'interêt général. (Cedu, ceđi, cede; cedemu, ceđeți, cedu. — Cedeam, cedeai, cedeu; cedeamu, cedeaiți, cedeau. — Cedui, ceduși, cedu, ceduramu, cedurați, cedura. — Am cedut, etc. qua perdere.)

Cedilă. *s. f.* Semnu ortograficu, unu feliu de virgulă que se pune sub unele littere spre a le schimba pronunțiașinea. Cumu, de la *blindu* face *blindu, imblindire*; de la *vedere, veđi*; — de la *multu, multu*; de la latinulu *facies*, în romăna *fația, și fața, făquire* sau *fequire, făcișu*; etc: qua cumu aru fi scrissu *fația, făcișu*, etc. asemenea și *façadă (fațiadă.)* Litterile priimitorie de cedile în romăna suntu c, spre alu ceti ca ț; d, spre alu pronunția z; s, spre alu ceti qua anticulu m sau qua francesulu h; t, spre alu ceti qua anticulu u. Cédille

Cedru. *s. m.* Kedru, bradū de Libanu, unu arburu coniferu, tot-d'una verde; însuși lemnulu aquestui arburu. *Cèdre.*

Cefă. *s. f.* Scufundătura gıtuului din apoi; gıtuulu din apoi între capu și grebenuku spatelu. Nuque; Chignon.

Cefalalgia. *s. f. t. de med.* Orı que feliu de durere de capu. Cefalalgie.

Cefalgicu-ă. *adi. t. de med.* quare coprinde, quare are cefalalgia. Céphalalgique.

Cefalalogia. *s. f. t. de med.* Descrierea creeriloru sau a capulu. Céphalalogie.

Cefalicu-ă. *adi. t. de med.* Quare se

ține de cap, quare are raport, relațiune cu capul. *Céphalique*.

Cefeiu. *s. etr. t. de astr.* Constelațiune din Emisferul Septentrional, compassă din trei-deci și patru stelle. *Cephée*.

Cegă. *s. f.* Ună pesce de ape mari, curgătorie. *Espèce de poisson d'eau douce*.

Céinicu. *s. etr.* Vasu în quare se prepară, se opêresce céiul. *Théière*.

Céiraru. *s. m.* Pâzitoriu de céir, de livédă cu fnu saũ cu arbură roditoră. *Gardien du Céir*.

Céirũ. *s. etr.* Câmpu cu verdétiă împrejmuitu cu gardu que se cosesce din timpũ în timpũ, saũ unde pascũ animalele domestice. *Sorte de pré fermé où il vient de l'herbe qu'on fauche en certains temps et où l'on fait paître les animaux, les boeufs, etc.*

Céiũ. *s. etr.* Frunză mică a unui arburellũ que cresce în India și China și quare opêrită în quantitate mare dă uă zémă fórte întrebunçată în beutura numită totũ céiũ. *Thé. A bê céiũ.* Prendre du thé.

Cékirare. *v. s.* (dicere turc.) A cékira, a se uita, a privi cékiru, crucișũ, pieșisũ. (Puținũ întrebuințatũ.) *Loucher*.

Cékiriă. *s. f.* (dicere turc.) Crucișă în vedere, căutătură crucișă pieșisă. *Loucherie*.

Cékirũ-ă. *adi. și sus.* (dicere turc.) Quare se uită crucișũ, quare are vederea saũ luminile ochilorũ nepotrivite. Se dice mai multũ despre cai. *Louche*. Quare are unũ ochiu de uă coloră differită d'a quellui-l-altũ, quare are prunela încongiurată d'unũ cêrcânũ albiu.

Celebrantũ. *sus.* Preotulũ quare implinesce, sevîrsesce liturgia, quare celebră officiulũ divinũ. *Célébrant*.

Celebrare. *v. s.* A celebra, a lauda cu mare pompă, cu mare solemnitate. *Célébrer. A celebra uă di santă* (uă serbătorie.) *A celebra*

liturgia, cununiile, baptsima, etc. a le serba, a le serbători (a le sluji.) *Célébrer une fête, la messe, un mariage, le baptême, (se conj. qua lucrare.)*

Celebrațiune, Celebrațiã, Celebrare. *s. f.* Fapta de a celebra, de a serba, de a serbători. *Célébration. Celebrațiunea liturgiei, sântelorũ mistere, officiulũ divinũ — Celebrațiunea unei dille sante, unui maritagiu.* Serbarea, serbătorirea cu pompă, cu solemnitate, cu cerimoniile prescise liturgiei, bessericii, etc. *Célébration de la messe, des saints mystères, de l'office divin.* — *Célébration d'une fête, d'un mariage.*

Celebritate. *s. f.* Nume mare, renume, reputațiune mare. *Celebritatea numelui, gloriei selle: celebritatea unui voragiũ, unui evenimentũ.* Întinderea renumelui saũ gloriei cui-va; însemnătatea quea mare a unei opere, a unei lucrări, a unei întâmplări. *La célébrité de son nom, de sa gloire, d'un ouvrage, d'un événement.* — *Solemnitate, serbătorire cu pompă.*

Celebru-ă. *adi.* Renumitũ, faimosũ, vestitũ; cu nume, cu reputațiune mare. *Însemnăsa mai puținũ de quătũ illustru, și este mai nobilũ de quătũ faimosũ.* *Célèbre*.

Celestũ-ă. *adi.* Cerescũ, quare face parte din ceriũ, quare ține de ceriũ, este a ceriului. *Céleste*.

Celibatariũ-ă. *s.* Quare petrece în celibatũ, în neînșurare, în nemarkitiu de și are etatea cerutã; quare nu se mai însorã; holteiu. *Célibataire*.

Celibațiã. *s. f.* Veđi celibatũ.

Celibatũ. *s. etr.* Starea unei persoane neînșurate, necăsătorite; neînșurare, holteia. *Célibat*.

Cellã. *s. f.* Camerã mică de conservatũ mîncării, beuturii, etc. *Veđi camãrușã, camarã.*

Cellariã. *Veđi chellariã.*

Cellariu. Veđi chellariu.

Celle-l-alte. Veđi quelle-l-alte.

Cellu-cea. Veđi quellu-quea.

Cellu-â-cea-a. Veđi quellu-a.

Cellu-l-altu. Veđi quellu-l-altu.

Cellulâ. *s. f.* Cellă. Chilliă, cameră mică de călugăru. Cabinetu, odăiță, etacū — chilliunțele, cămărușele, găurile, bortele, alveolele făgurilor de miere. *t. de bot.* găurile în quare se află simburii pómelorū. — *t. de anat.* găurile sau cămărușele quare înfăcișesū țesetură cellulariă; — canalū în quare se află măduva. Cellule.

Cellulariu-â. *adi. t. de anat.* Quare are cellule. Se dice de uă țesetură compusă din mai multe filamente fôrte subtiri și împletite, quare încongiôră și pătrunde în tôte organele corpului umanū — țesetură cellulariă, membrană cellulariă: țesetură sau membrană quare prin firșorele ei formesă cellule în quare se produce și se păstrăsă grăssimea. — *t. de bot.* Învelișu cellulariu sau țesetură cellulariă: quea dintiū pelițe quare se găsesc sub cōja de din afară a unei plante. Enveloppe cellulair ou tissu cellulaire.

Cellulosu-ôsă. *adi. t. de anat. s. bot.* Quare este împărțitū în cellule, în găurele cu grăssime, măduvă și alte sustanție. Celluleux-se.

Celticu-â. *adi.* Quare ține de Celti; unū populū anticū allū Galiei. Celtique.

Cementare. *v. s. t. de him.* A cementa, a face cementație, a alege metale; a curăți, a spăla aurulū prin međiloculū unui prafū (se conj. qua lucrare.) Cémenter.

Cementație, Cementația, Cementare. *s. f.* Lucrare himică prin quare se alegū metalele or se curăță aurulū. Cémentation.

Cementatoriu-â. *adi.* Que se ține de cementație, quare are ra-

portū, înclinare cu dinsa. Cémentatoire.

Cementu. *s. etr. t. de him.* Unū prafū que se întrebuinșesă spre a alege aurulū din argintū, sau spre a curăți, a spăla aurulū. Cément.

Cenacu. *s. etr.* Vasū, blidū de pămîntū pentru bucate, pentru mîncare, pentru cinare. Terrine.

Cenotafu. *s. etr.* Mormîntū golū; mormîntū înălțatū în memoria unei persōne môrte allū quăru corpū lipsesce. Cénotaphe.

Cenovia. *s. f.* (Veđi chinoviu.)

Cenoviticu. (Veđi chinoviticu.)

Cenovitu. (Veđi chinovitu.)

Censorialu-â. *adi.* Que este, que privesce la censura guvernului. Censorial-e.

Censoru. *s. m.* Aquella quare este însărcinatū într'unū Statū a censura scrierile quare se publică prin tiparū. Censeur.

Censură. *s. f.* Funcțiunea censorului. Examinulū scrierilorū, cărțilorū, jurnalelorū, etc. quare se face de către Censorulū Statului mai 'nainte d'a se publica. — Critică, corecțiune. Censure.

Censurabil-â. *adi.* Quare se pôte censura, quare merită a fi censuratū. Censurable.

Censurare. *v. s.* A examina, a cerceta uă carte, uă scriere, și a sterge quea quare nu place guvernului sau quare este vătămătoriu. — A critica, a corrige. Censurer (se conj. qua lucrare.)

Centaură. *s. f.* Centaulă, uă plantă quare se întrebuinșesă în medicină. Centaurée.

Centauru. *s. m.* Fiinșă fabulosă, unū monstru jumătate callū, jumătate omū. — *t. de astr.* uă constelație în Emisfera Australă. Centaure.

Centigradu-â. *adi.* Împărțitū într'uă sută de grade. Centigrade. Termometru centigradu.

Centigramu. *s. etr.* A sută parte din

gramă în measurele noie. Centigramme.

Centigravă. *s. etr.* A suta parte din gravă. Centigrave.

Centilitru. *s. etr.* A suta parte din mesura numită litru. Centilitre.

Centimă. *s. f.* Monedă măruntă, a suta parte dintr'ună francă. Centime.

Centimetru. *s. etr.* A suta parte din metru. Centimètre.

Centisteră. *s. etr.* A suta parte din steră. Centistère.

Centonă. *s. etr.* Scriere compusă din bucăți luate de la alți autori. Centon.

Centralizare. *v. s.* A centraliza, a concentra, a aduna în centru; a uni, a strânge la centru. (se conj. qua lucrare.) Centraliser.

Centralizațiune, Centralizația, Centralizare. *s. f.* Adunare de queva în centru. *Centralizațiune de puteri.* Reuniunea autorității în mâinele unui mic număr de persoane. Centralisation des pouvoirs.

Centrală-ă. *adi.* Quare este în centru, în meșloc; quare este allă centrului. Central-e. *Puntulă centrală.* Puntulă din centru. *Focă centrală.* Focă imaginată a se afla în centrul pământului. *t. de meca.* *Puteri centrale:* prin quare un corp ore-quare tinde către un centru de mișcare, sau de la quare se depărtesă. *fig. Școlă centrală, administrațiune centrală,* quare este în meșloc, de la quare qua dintr'ună centru se împarte înveștăura sau cîrmuirea.

Centrifugă-ă. *adi.* Quare tinde, caută, trage a se depărta, a fugi din centru. Centrifuge.

Centripetă-ă. *adi.* Quare trage, tinde către centru. Centripète.

Centru. *s. etr.* Puntulă din meșlocul unui cerc, glob, unei sfere; punctulă către quare concură tôte diametrile. Meșlocul unui spaciū ore-quare. — Puntulă, lo-

culă de unde s'au lățit, s'au împărșiată împregiură ore-quare acte de sciințe, de civilizațiune, de arte, etc. Centre.

Centumviră. *s. m.* Ună dregătoriă, ună magistrată la Romani. Centumvir.

Centuriă. *s. f.* Sutime. Centurie.

Centuriă. *s. m.* Sutaș, officieră cu comandă de ună sută omeni la Romani. Centurion.

Cenușă. *s. f.* Aquea que rămîne în vetră dupe arderea lemnului și topirea cărbunilor. Cendre. *fig. a face penitență cu sacă și cu cenușă,* în sânt. scriptură, *m'am îmbrăcată cu sacă și cenușă:* a se da cu riguroșitate la post, la rugăciune spre a i se erta greșelile. *Faire pénitence avec le sac et la cendre.*

Cenușare. *v. s.* A cenușa, a face prafă qua cenușa, a prefăce în cenușă. — A da la que-va fația cenușei. — A acoperi, a prăfui que-va cu cenușă. Cendrer.

Cenușă-réssă. *s. f.* Femeiă, que adună cenușă. — *fig. pop.* femeiă murdară și stupidă. Cendrillon.

Cenușariă. *s. m.* Aquella quare adună cenușă pentru fabricațiunea sepunului. — Loculă sub sobă unde cade cenușa. Cendrier.

Cenușată-ă. *sup. și adi.* Făcută prafă qua cenușă; quare are colora cenușii, se dice cu aqestă înțelesș și cenușii. Cendré-e.

Cenușii-ă. *adi.* În fația cenușei, de colora cenușei. Cendré-e. *Cenușii,* quare are ună coloră de albă cu negru. Gris-e. *Cenușii-vinetă,* sau *vinetă-cenușii,* quare bate în vinetă. Grisâtre.

Cenușosă-ósă. *adi.* Plină de cenușă, acoperită de cenușă. Cendreuse.

Cepă. *s. f.* (se cetesce cepă) Ună plantă forțe întrebuintată în bucate. Oignon, Ognon. — *Cepă-ciorii:* ună plantă, hașmea, alma, ună

- felu de purü. Churle, Ornithogalon; Cive, Civette.
- Cepăriä.** *s. f.* Locü câmpia, țerinä seménatä cu cöpä. Oignonière, Ognonière.
- Ceparü-âressä.** *s.* Quare cultivä cöpä în quantitate mare. — Quare vinde cöpä. Celui qui cultive d'ognon.
- Ceprezăriä.** *s. f. dic. turc.* Localulü, magazinulü în quare se fabricä saü în quare se vinde ceprézuri; — mesteșugulü ceprézariulü. Le magasin, l'art du frangier.
- Ceprezariu.** *s. m. dice tur:* Quare fabricä saü vinde cepréziuri, ciucuri. Frangier.
- Ceprezü.** *s. etr. dic. turc.* Ciucure făcutü de matassä, de bumbacü ori de linä; țeseturä, împletiturä de quare atîrnä fire saü ciucuri și quare se întrebuingesä qua ornamentü la mobile, haime, etc. Frange.
- Cepü.** *s. etr.* Fussulețiu que astupä gaura datä la unü vasü, la uä bute spre a scöte liquidulü dintr'însa dupe trebuinçä. Dusil, Fausset, Filipot. *Gaura cepulü:* gaura în quare stä cepulü spre a nu curge liquidulü. *Cepü de bradü:* nodulü saü rădăcina ramurilorü unü bradü împlantate în trunchiulü lui. Noeud de sapin.
- Cerä.** *s. f.* Materiä que remîne dupe störcerea mierii albinelorü. Cire. — *Cerä din urechî:* materiä que se formesä în urechî. Cire, Cérumen. *Cerä roșia saü cerä de pe cethuitü:* unü felü de compozițiune formatä în ciubuce și cu quare se pecetluesce scissorî, etc. Cire à cacheter, Cire d'Espagne. — *A fi galbenü qua cerä,* a fi förte galbenü de vre uä maladiä, de fricä. Se dice de persöne. Être jaune comme une cire. În Sânta Scripturä. *Sä se topescä qua cerä de faça foculü:* unü felü de blasfemațiune, de imprecäțiune. Sä piérä, sä se stingä, sä se ruinesc, sä mörä în îndelungî chinuri și dureri.
- Cerberü.** *s. m. mit.* Căine cu trei cepe te quârui dupe fabulä era încredinçatä garda Iadului și a palatului lui Plutonü. — *fig.* gardianü, portarü, păzitoriü aspru, neomenitü la uä pörtä, la uä ușä. Cerbère.
- Cerbicalü-ä.** *adi.* Quare ține de cerbice, quare se raportesä la cerbice, la grumazü. Qui appartient, qui a rapport au chignon.
- Cerbice.** *s. f.* Grumazulü, gîtulü, partea din apoi a gîtului. Chignon, la derrière du cou. *fig.* *A fi tare în cerbice:* a fi nefnduplecatü, a nu se mlădia, a nu se pleca la cereri, la rugăciuni; — a sta dirjü.
- Cerbicosü-ösä.** *adi.* Quare are cerbice grössä, tare, nemlădiösä, neplecatä. *fig.* se dice de uä persönä dirjä, neplecatä, neflexibilä.
- Cerböicä.** *s. f. augment. fem.* Ciutä mare. Se obicinuesce cu greșellä a se lua cu îteșlessü de femela cerbului și quarii arü trebui sä i se dicä cerbä, iar nu cerböicä. Veđi ciutä.
- Cerbü.** *s. m.* Animalü quatrpedü, cornatü, mamiferü rumegătoriü quare locuesce pădurele. Cerf. *Córnele cerbului:* córnele cerbului vivantü, vietuitoriü, viü. Bois de cerf. — *Córne de cerbü:* córne luate de la cerbü dupe que a muritü. Cornes. Cândü unü cerbü strigä se dice qua *sbiarä*, il brame.
- Cercagiü.** Veđi escarmuşorü.
- Cercänire.** *v. s.* A cercäni, a face, a trage cercänü, cercü, ocolü, rotocolü pe que-va, în giurulü unui centru, unui lucru. Cerner. (Se conj. qua gîndire.)
- Cercänü.** *s. etr.* Cercü, ocolü, rondü, rotocolü făcutü pe pämintü, pe nisipü, pe unü lucru în giurulü unui punctü öre-quare. — Rondü vînëtü que se formesä în giurulü unei plage, unei ränî, în giurulü

- ochiloră. *t. de bot.* cercuri concentrice que se vedă în tăetura curmezișă a unui arbură și quare însemnă să crescerea lui anuală, quăci fie-quare ană allă crescerii formă să ună cercănu. Cerne.
- Cercare.** *v. s.* A cerca, a face tururi, mișcări, ostenelli, a pune griji spre a afla que-va. Chercher. Cercare. A cerca, a ispititi, a face cercare, probă la ună lucru, la uă lucrare Essayer. — A confrunta, a proba uă povără, uă măsură, etc. Échantillonner. — *A recerca:* Retenter. Veđi recercare. (Se conj. qua lăudare, qua stricare.)
- Cercare, Cercătură.** *s. f.* Fapta de a cerca; ispitire, încercare que face quine-va cu ună lucru, cu que-va ori cu quine-va. — Operațiune prin quare se asigură quine-va despre curățenia unui metală, etc. — Primele producțiuni alle spiritului assupra unei materii. Essai.
- Cercătoriu-óriă.** *s.* Aquella quare cercă, caută, umblă a afla, a cunoște que-ya. Chercheur-se. Se ia quate uă dată cu înțelesă reu și însemnă să spion. Veđi spion.
- Cercei.** *s. m. plur.* Verigă, bucle que atrină femeele de urechi pentru podóbă. Boucles d'oreilles.
- Cercellariu.** *s. m.* Tolbașu, coropcaru que pörtă în spinare ladă cu cercei, cu feliuri de obiecte mărunte pentru trebuința femeelor, cumă ace, bolduri, mângelie, etc. Colporteur qui vend de boucles d'oreiller, d'anneaux de bagues, etc.
- Cercellu.** *s. m.* Verigă, tórtă, buclă que pună femeele de urechi. Veđi cercei.
- Cercetare.** *v. s.* A cerceta, a examina. Veđi examinare. A cerceta, a căuta să se informese, să scie, să afle. Enquerir.
- Cercetare.** *s. f.* Fapta de a cerceta, de a examina. Veđi examenă, examinațiune. *Cercetare prin măr-*
- turii:* Veđi enquetă. *Cercetare neprecurmată:* Veđi investigațiune.
- Cercetătoriu-óriă.** *s.* Quare cercetă, quare examină cu scrupulositate. Investigateur. — Trimissă allă guvernului qua să cercetese, să examine uă întâmplare, uă faptă extraordinariă.
- Cercevea.** *s. f.* Pervăsu de ușă, de ferestră, de tablou, de cadră, etc. Pied-droit.
- Cercu.** *s. etr. t. de geom.* Figură plană formată dintr'ă singură liniă curbă numită circonferențiă, trasă în giurulă unui centru. — În generală ori que figură rondă trasă în giurulă unui corpă ore-quare. *Cercu de bute, de cofă. Cercuri paralele, de rotă, de colonă, etc.* Cercle, Cerceau. *Cercuri paralele sau concentrice:* mai multe cercuri trasse din aquellași centru. Cercles parallèles ou concentriques. *Cercuri excentrice:* quare suntă trasse din differite centruri. Cercles excentriques. — *Cercu:* reuniune, adunare de mai mulți într'ă casă particulariă pentru conversațiune, pentru petrecere. — *fig.* în sensulă morală: sferă, întindere, limite în atribuțiuni, în cunoștință, în ocupațiuni. — *t. de astr.* *Cercuri de declinațiune:* quare trecândă prin poli suntă perpendiculare la equatoră. — *Cercuri polarie:* cercuri paralele equatorului quelle mai aproape de poli. *Cercuri de latitudine;* perpendiculare la planulă eclipticei. *Cercuri de longitudine:* cercuri mai mici paralele la ecliptică quare se micșoresă cu depărtarea loră graduală de la ecliptică. *Cercu:* ocolă que face pământulă în spațiă, Veđi orbită. — *Cercu repetitoriă:* cercă de aramă împărțită în 360 grade. *Cercu de arpentoră:* instrumentă de luată unghiuri. *Cercu de surpași.* Veđi suspensoriă. *Cercu de rochiă:* înduoetară rondă a materiei la uă

- rochiă, în formă de cerc. Troussis.
- Cercuélă, Cercuire.** *s. f.* Fapta, lucrarea de a cercui, de a pune cercuri, de a lega cu cercuri que-va. Reliage.
- Cercuire.** *v. s.* A cercui, a pune cercuri la que-va, a strânge, a lega cu cercuri unu vasu, uă bute, uă cadă. Cercler, Encercler, Relier. — *A cercui căpățina roșii:* a'i pune cercuri să nu crape. Fretter. (se conj. qua gîndire.)
- Cercuitoriu.** *s. m.* Aquella quare cercuesce, quare pune cercuri, quare legă cu cercuri unu vasu. Cerclier.
- Cerdaciu.** *s. etr.* Veđi pavilonu.
- Cereală-ă.** *adi.* Quare este allu cerealeloru, quare ține de cereale. Se dice despre plantele quare producă grîne din quare se face pâine. Céréal-e. *s. plur.* Cereale: totu feliu de grîne, de grăunțe din quare se face pâine. Céréales.
- Cerebrală-ă.** *adi. t. de anat.* Quare ține de creeri. *t. de med.* quare afectă, aprinde creerii. Cérébral-e.
- Ceremoniă, s. f.** Formalități que se observă în acțiunile solemnele spre a le face mai pompoze, mai eclatante. — Forme de afară alle oficiului religiosu. — Cérémonie.
- Ceremonială-ă.** *adi.* Quare se raportésă, quare ține de ceremoniă; quare coprinde ceremonii. Cérémonial-e.
- Ceremoniosă-ă.** *adi.* Quare face prea multe ceremonii. Cérémonieux-se.
- Cerere.** *v. s.* A cere, a propune cui-va să dea que-va, să acorde que-va. — A întreba. Demander. (se conj. qua trecere.)
- Cerere.** *s. f.* Fapta, lucrarea de a cere, de a întreba. Demande. *Cerere cu umilință:* Veđi implorare, implorațiune.
- Ceresa.** *s. f. mitol.* Deita secerișului, agriculturii. *t. de astr.* uă planetă. Cérés.
- Cereșă, Cerేశă.** *s. f.* Uă pomă, unu rodă a quărui carne este foarte zemosă. Cerise.
- Ceresce.** *adv.* Într'unu chipu cerescu; qua în ceriu.
- Cerescū-escă.** *adi.* Quare este allu ceriului, quare se raportésă la ceriu. *Globu, sferă, corpū cerescū* figură cerescă. Céleste.
- Cereșiu-ă.** *adi.* Quare are colora cereșii. Cerise. *Roșiu-cereșiu.* Roșiu viu, și camu strevedetoriu. Rouge-cerise.
- Cereșu.** *s. m.* Arburu quare produce cereșe. Cerisier.
- Cergă.** *s. f.* Veđi pătură, plocatū.
- Ceriu.** Veđi ceru.
- Cerlataneriă.** *s. f.* Vorbe, flaterii arteficiose, înjossitorie spre a încela pe quine-va. Charlatanerie.
- Cerlatană-ă.** *s.* Vîndetoriu de obiecte false, încelătoriu, medicu în celătoriu quare se laudă quă vindecă orî que feliu de maladii, orî quare se laudă a posseda secrete minunate spre a aduna banî de la creduli, orî quare prin vorbe și maniere se silesce a încela. Charlatan-ne.
- Cernellă.** *s. f.* Negrăllă de scrissu; materiă grössă și negră spre a țipări litere pe hirtia, etc. Encre.
- Cernere.** *v. s.* A cerne, a trece que-va prin sită. Sasser, Passer par le tamis, Tamiser. *A cerne fărînă.* Bluter.
- Cernere.** *s. f.* Fapta, lucrarea de a cerne, de a trece que-va prin sită, de a alege fărîna din țărițe. Action de sasser, de tamiser, de bluter.
- Cernire.** *v. s.* A cerni, a îmbrăca que-va în negre; a acoperi cu negre. — A îmbrăca în doliu. *A se cerni:* a se îmbrăca în negre, a lua, a purta doliu. Tendre quelque chose, une chambre, une eglise en deuil; Prendre le deuil.
- Cersafu.** *s. etr.* Prostire, pînză albă de așternutū patulu pentru cul-

- care. Toile blanche qu'on tend sur le lit pour y coucher.
- Cerșitoriă.** *s. f.* Milogire; starea de cerșetoriu, de milogü. Mendicité.
- Cerșire.** *v. s.* A cerși, a cere milă. Veđi cerșitorire.
- Cerșitorime.** *s. f.* Toți cerșitorii; căta, tagma cerșitorilorü.
- Cerșitorire.** *v. s.* A cerșitori, a cerși, a cere milă, pomană. Mendier. *fig.* a cere, a recăuta cu multă stăruință și cu unü feliu de înjosțiorare qua unü cerșitorü.
- Cerșitoriu-öriă.** *s.* Quare cerșitorisce, cerșesce, cere de milă. Milogü, calicü. Mendiant-e, Demandeur-se.
- Cértă.** *s. f.* Price, gîlcévă, dispută aspră între dñoi saü mai mulți inși. Querelle, Noise; Mêlée.
- Certare.** *v. s.* A certa, a dojeni, a reprimanda, a gronda, a ăice cui-va vorbe aspre și superătörie, meritare. Quereller, Gronder. *A se certa:* Se quereller. (se conj. qua laudare, cãntare.)
- Certare.** *s. f.* Fapta de a certa. Veđi cértă.
- Certătoriu-öriă.** *s. și adi.* Gîlcevitoriu, quãruî place a certa, a se certa. Querelleur-se.
- Certificare.** *v. s.* A certifica, a a-deveri, a încredința quã unü lucru este adeveratü. Certifier. (se conj. qua stricare.)
- Certificațiune, Certificațiã, Certificare.** *s. f.* Lucrarea de a certifica; — atestațiune, încredințare, întãrire din jossulü unü înscrissü, unü memoriü, unü registru de șocotellî. Certification.
- Certificatorü.** *s. m.* Quare certificã, adevăresce, încredințesã üã märturiã, üã promissiune, unü biletü, unü înscrissü; adevăritoriu, încredințãtoriu, răspundetoriu. Certificateur.
- Certificatü.** *s. etr.* Atestatü, adevărintã, înscrissü quare încredințesã despre que-va. Certificat.

Certitudine. *s. f.* Încredințare întrégã și pe deplinü despre que-va. — Ștatornicia, nestremutare. Certitude.

Cerü saü Ceriu. *s. etr.* Bolta aerică de d'assupra capetelorü nöstre, nemãrginitulü. spațiü în quare. se mișca stellele. — Ciel. *A înãlța pe quine-va pînã la cerü:* a'lü lauda prea multü. Élever quelqu'un jusqu'au ciel. *Aquestea suntü departe qua cerulü de pãmîntü:* aqueste nu se potrivescü, aü üã mare diferențã între elle. Ces deux choses sont éloignées comme le ciel et la terre. *A strebate cerulü și pãmîntulü spre a...* a întrebuingã tôte međi-löcele possibile spre a... Remuer ciel et terre pour... Aerü: *Cerulü este seninü, împede, întunecatü; roia cerulü, passerile cerulü:* — Locuința fericitilorü: *fericirea cerulü; împërãtia cerurilor.* — *Cerulü unü patü:* partea superiorã a unü patü. *Cerulü unü tabloü,* partea tabloulü que înfãțisêsã aerulü. *Cerulü gurü,* partea superiorã din întrulü gurii. Palais. — Cerü, se ăice uraniculü, quãte üã datã. Veđi uranicü.

Ceruclã, Ceruire. *s. f.* Fapta de a cerui, de a da que-va cu cërã. Cirure, acțiune de cirer.

Ceruire. *v. s.* A cerui, a da cu cërã, a freca cu cërã, a lustra cu cërã supra-fația unorü lucruri de lemnü, pînzã, saü pielle. Encirer, Cirer. (se conj. qua gîndire.)

Cerusã. *s. f. t. de him.* Oxidü albü de plumbü. — Sulimanü, dressü albü. Cëruse.

Cervișü. *s. etr.* Grãssime curatã scös-sã din cãrnuri și össe prin ferbere în zãhana, și quare se pãstrêsã în beșici pentru bucãtãrii.

Cesarü. *s. m.* Kesarü, numele unü faimosü imperatü quare mai apoi a devenitü unü nume comunü allü imperațilorü, este sinonimü cu imperatü, monarhü. César.

Ceșcă. *s.f.* Vasă mică de porțelană pentru beutură de cafea, ceai, etc. Tasse. *A bê uâ ceșcă de café.* Prendre une tasse de café.

Cessellă. *s.f.* Pieptene de fier cu dinții așezați în tablă, cu care se pieptenă, se frecă, se curățe caii. Étrille.

Cesselare. *v.s.* A cessa, a freca, a curăți cu cessa una callă. *fig. fam.* a bate pe quine-va. Étriller, Panser. (Se conj. qua lăudare, aflare.)

Cessionariu-ă. *adi. și sus.* Quare îngăduiesce, permite, lasă altuia un lucru, un drept de voie sau prin canalul judiciar. Cessionnaire.

Cessiune, Cesiă. *s.f.* Darea, mutarea, stremutarea, îngăduirea unui lucru, unui drept către altul. Cession.

Ceștiă. *s.f.* Negură, piclă, aer rece, mai mult sau mai puțin dăruș, quare întunecă ore-cumă atmosfera. Brouillard, Brume, *Uâ ceștiă umedă, uâ ceștiă grăssă, dăssă:* un brouillard humide, un brouillard épais.

Ceștiău. *s. etr.* Vergă de fier sau de lemnă adăogată la ță căruță spre a inhăma de dănsa ună allă trei-lea callă qua să tragă. Long, verge qu'on attache à une carrosse pour y atteler un troisième cheval.

Cetă. *s.f.* (De la cetate, cetățeni, adunați în cetate, în societate.) Adunare de mai mulți; uă despărțire dintr'unu numeru mai mare de individe însoțite pentru un scop, pentru ță lucrare ore-quare. *Quelle năoe cete alle angeliloră:* les neuf choeur des anges.

Cetate. *s.f.* Orașu que coprinde ță cantitate însemnată de case; cantitate mare de case împresurate cu ziduri. Cité. *Cetate, Orașu însemnésă:* Cetate se reduce mai multă la ună înțelesu de drepturi, *Orașu* se reduce la case, la

populațiune. *Cetatea* are cetățeni, *Orașulu* are case și locuitori. *Orașulu* este către *Cetate* aquea que este casa către familiă în sensu propriu și naturalu. *Cetatea* pôte să se părădă qua familiă; *Orașulu* stă însă qua uă casă împremuită. — *Cetate*, se ăea de multe ori cu înțelesu de *fortereșă*, de *orașu întăritu*. Veđi orașu, fortereșă.

Cetățianu-ă. *s.* Persônă que se bucură de drepturile unui orașu, unei cetăți, unui pământu, unei țeri. — Locuitoru într'unu orașu, într'ună cetate; orașianu, pământenu. Citoyen-ne. Se ăea quâte-uă dată cu înțelesu de burgesu. Veđi burgesu.

Che. Se pronunță ke. Veđi observațiunile de la litera C.

Cheagu. Veđi chiagu.

Chebă. Veđi ghebă.

Cedru. Veđi cedru.

Chee. Veđi cheiă.

Chefliu-ă. *adi.* Vesselu, voiosu, quare are chefu. Veđi Kefliu.

Chefu. Veđi Kefu.

Chegli. Veđi Quigle.

Cheftea. Veđi Keftea.

Cheiă. *s.f.* Chee, uneltă de fier ori de lemnă cu quare se descuiă ță încuietore, uă brăscă, ună lacătă, etc. Clef. *Cheiă falsă:* mincinósă, cu quare se descuiă ori que încuietore, pe quare o păstrésă quine-va ascunsă spre a o întrebunința cu scopu reu. Fausse-clef. *Cheiă de orologiū:* Clef de montre. *Cheiă de șurupuri:* Clef à vis, Tourné vis. *Cheiă de clăviru:* Clef de clavecin. *fig. Aquestu locu este cheiă regatulu:* este pozițiunea unde inamiculu va pune mară silințe a o lua. Cette place est la clef du royaume. *fig. Studiulu timbeloră este cheiă sciințeloră:* L'étude des langues est la clef des sciences.

Cheiağıu. *s. etr. t. de mar.* Plată que daū negocianții într'unu portu spre

- a li se permite descărcarea mărfurilor în piața portului. Quaiage.
- Cheiu.** *s. etr.* Stradă, înălțare de pământ redicată pe marginea unei ape, unei mări, unui râu, între oraș și apă spre a opri inundațiile sau spre a descărca mărfuri. Quai.
- Chelăcăellă, Chelăcăire.** *s. f.* Fapta d'a chelăcăi, d'a țipa câinii cându ți bate quineva. — *fig.* Țipetulu, plînsulu neîncetat, îndelungu allu copiiloru. Piaillerie.
- Chelăcăire.** *v. s.* A chelăcăi, a țipa, a striga, a se vaeta câinii de bătaia. *fig.* Se ăice și de copii cându plîngu continiu și aducă superare prin plînsulu loră. Piailler.
- Chelbășiă.** *s. f.* Pleșuviă, lipsă de perru în capu, rezultatulu căderii perrului. Calvitie, Chauveté.
- Chelbășire.** *v. s.* A chelbăși, a rămăne în capu fără perru; a căde perrulu; — *A se chelbăși:* a căde penele sau perrulu de pe unu animalu. Devenir chauve.
- Chelbașu-ă.** *adi.* Chelă, golașu, quare n'are perru, quare n'are pene sau tuleie.
- Chelbe.** *s. f. t. de med.* Nisque bube que se facu în capu și de quare cade totu perrulu capulu. Teigne.
- Chelbosu-ósă.** *adi.* Quare are chelbe, cheliă în capu. Teigneux-se.
- Cheliă.** *s. f.* Veđi chelbe. *fig. fam.* *A freca cu-va cheliă:* a'lă bate reu. Frotter la couenne à quelqu'un.
- Chellăriă.** *s. f.* Funcțiunea, însărcinarea unu chelariu; — localulu unde chellariulu păstrésă vase, mănăcări, beuturi, etc. alle unei case. Sommellerie, Cellier, Cellérierie.
- Chellariu-réssă.** *s.* Aquella quare la uă casă mare are assupra sea mai multe chei sau mai multe cămări cu vinu, păine, legume, făină, etc. Cellérier-ère, Sommelier-ère.
- Chelneru.** *s. m.* Valetu la birtu, la biliardu. Garçon.
- Cheltuellă, Cheltuire.** *s. f.* Fapta de a cheltui; quea que se cheltuesce; suma cheltuită, sau de cheltuitu. Partidă într'unu catastihu unde se trecu sumele cheltuite. Dépens, Dépense, Frai. *A ține cheltuella:* a fi însărcinată cu îngrijirea cumberării quellorū necessariū într'uă casă. Faire la dépense. *A trăi cu cheltuella altuia:* a se susține de altulu, a trăi din averea altuia. Vivre aux dépens d'autrui. *fig.* *A petrece în cheltuella altuia;* a petrece, a se amusa rîndindu de altulu. Se divertir aux dépens de quelqu'un. *A se pune pe cheltuell:* a cheltui mai multu de quātu duple obiceiu. Se mettre en frais. *fig.* *A face prea multă cheltuella:* a se sili spre a isbuti în que-va, sau spre a plăce în societate ori în conversațiune. Se mettre en frais. *fam.* *Fără multă cheltuella:* fără multă ostenellă sau superare în reușita unei întreprinderi. A peu de frais. *Cu mai puțină cheltuella:* cu mai puțină ostenellă, sau luptă. A moins de frais. *Cheltuell, pr. t. de juris.* *A fi condamnată și cheltuellele:* a fi osânditu să plătescă și cheltuellele unu procesu. Être condamné aux dépens. *Cheltuell prejudiciarie:* bani que depune quine-va pentru asigurare mai nainte d'a începe unu procesu. Frais préjudiciaux.
- Cheltuire.** *v. s.* A cheltui, a da banii pe que-va necessariū sau de prissossu. Dépenser. *fig. fam.* *A se cheltui:* a se osteni qua să reușescă. Se mettre en frais.
- Cheltuire.** *s. f.* Veđi cheltuella.
- Cheltuitoriu-oriă.** *adi. și sub.* Aquella quare cheltuesce, quaru place a cheltui. Dépensier-ère.
- Chelu-élă.** *adi.* Veđi chelbașu.
- Chembrică.** *s. f.* Unu felu de materiă de pînză vâpsită și lustruită.

Chenarŭ. *s. etr.* Bordurá, margine, aquea que împodobesce marginile unui lucru, quare îmbracă să cuprinde marginile unui lucru. Bordure. *Chenarŭ*: tivire gróssá, latá, beteliá la marginile să încheeturile unei haíne. Bordement, Lisière. *Chenarurŭ. ph.* Ciubuce trasse pe la marginile unei zidárii. Cordon.

Cheotóre. *s. f.* Şnurŭ, gáitanŭ, şiretŭ quare trece prin gaura numitá încheetóre spre a încheia, a lega, a strînge queva. Cordon.

Chepenégŭ. *s. etr.* Glugá, manta pentru plóia. Capuce.

Chepengŭ. *s. etr.* Tarabá, oblonŭ, usá que se redicá la unele právilii să la ferestre. Abatant.

Cherestea. *s. f.* lemne pentru cládiri, pentru case, etc. Bois de charpente, Maisonnage. *Cherestea*: alcátuirea láuntricá a unui lucru, tóte amáruntele que cuprinde în sine uá machiná.

Cherestegiá. *s. f.* Curte mare în quare se pástresŭ să se vîndŭ lemne de cherestea. Chautier.

Cherestegiŭ. *s. m.* Aquella quare are uá cerestegiá şi vinde cherestea.

Chercánire. *v. s.* A chercáni. Veđi círñire,

Chervanŭ. *s. etr.* Veđi caravaná.

Chestie. Veđi questiune.

Chestionare. Veđi questionare.

Chezásiá, Kezásiá. *s. f.* Veđi garanţia.

Chezasŭ. Veđi garantŭ.

Chezásuire. *v. s.* A chezásui, a kezásui. Veđi garantare.

Chezásuitorŭ, Kezásuitorŭ. Veđi garantŭ.

Chczásuitŭ. *s. m.* Aquellŭ luatŭ în chezásásiá, aquella pentru quare garantá quineva. Veđi garantatŭ.

Chiagŭ. *s. etr.* Unŭ felŭ de maia; unŭ felŭ de acidŭ animalŭ să vegetalŭ cu quare se închiagá laptele. Présure.

Chiar. *adv.* Însusí, aquellasí, într'adeverŭ. Même, Voire. *Judecátorulŭ catá să facá uá egalá justifiá la tótá lumea, chiar inamicilorŭ lui.* Les magistrats doivent rendre une égale justice à tout le monde même à leurs ennemis. *Toŭ eraŭ de párerea aquésta şi chiar D. N.* Tout le monde était de cet avis voir M-er. N. *Aquestŭ remediŭ este nefolossitorŭ, ba chiar vátámatorŭ:* Ce remède est inutile, voire même pernicieux.

Chibitcă, Kibitcă. *s. f.* Cárugiá micá d'unŭ callŭ să de dŭoi şi desvelitá. Petite carrosse, petite voiture.

Chibritŭ, Kibritŭ. *s. etr.* Bâţigorŭ unsŭ la unŭ căpetiŭ cu puciósá şi cu quare se aprinde luminarea, etc. Allumette. *Aqueste lemne ardŭ qua chibriturile:* ardŭ bine, lesne. Ces bois brûlent comme des allumettes.

Chipzuéllá, Chipzuire. *s. f.* Acţiunea de a chibzui, de a închipi cu mintea, de a judeca în minte que-va. Avis, Conjecture, Délibération.

Chibzuirea medicilorŭ: rezultatulŭ consultaţiunei maí multorŭ medicí. Avis des médecins. *Chibzuire doctrinalá:* simţimîntulŭ unuia să multorŭ doctorí în teologiá assupra vre unui punctŭ de doctriná. Avis doctrinal. — *Chibzuire:* Veđi conjecturá. — *Chibzuire:* consultaţiune spre a sci daca se cuvine a se face să nu unŭ lucru. Veđi deliberaţiune.

Chibzuire. *v. s.* A chibzui, a gîndi, a rezona, a face socotéllá şi a gási quea que este bunŭ să dreptŭ assupra unei împregiurári, unui lucru. Veđi conjecturare, avisare, deliberare.

Chibzuitorŭ-óriá. *s.* Aquella quare chibzuesce, se gîndesce a gási que este bunŭ să dreptŭ; quare se gîndesce şi'şi dá párerea. Veđi deliberantŭ.

Chicá. *s. f.* Codice, perru mai lungu que lassá quine-va în apoia capului. Cadenette.

Chichinéfiá, Kikinéfiá. *s. f.* Cotinéfiá, cásóia, casá saú despárțire strimțá pentru passeri... Ori que casá micá întunecosá... — Práve-liá micá, próstá. Cabaret borgne.

Chichișrá, Kikișrá. *s. f.* Ládișá la uá trássurá sub locul de ședere allú vizitiului.

Chicotéllá, Chicotire, Kicotéllá, Kicotire. *s. f.* Fapta de a chicoti, de a ríde înfundatú; rissú cu clicú.

Chicotire. *v. s.* A chicoti, a ríde înfundatú, stápinitú, a ríde făcîndú din limbá chic, chic.

Chicșurá, Kieșurá. *s. f.* Unú felú de ghiatiá saú brumá gróssá que se prinde érna de arburí și quare prin greutatea ei face a se încovoia saú arcui ramurile lorú. Givre.

Chiemare, Kiemare. *v. s.* A chie-ma, a appela, a numi, a țice pe nume. Appeler. A chie-ma, a striga. Clamer. — A chie-ma, a postí, a convoca, a țice sá se adune, sá se strîngá la unú locú mai multe persóne pentru interessú comunú. Convoquer. *fig. Iatá ce se chiamá a vorbi:* așa se vorbeșce qua omú, aquésta e vorbá cumú se cade. Voilá ce qui s'appelle parler. *A chie-ma într'ajutorú.* Appeller au secours, Appeller à l'aide. *Ellú chiamá într'ajutorú violenția și intriga:* Il appelle à son secours le manège et l'intrigue. *A chie-ma la judecatá.* Appeler une cause, Appeler en justice. *A chie-ma de márturiá.* Appeler en garantie. *Chiematú-á sup: și adi.* quare este chie-matú; chie-matulú. *Appelé-e. s. Mulți chie-mați puținí aleși.* Beaucoup d'appelés et peu d'élus. — *A chie-ma:* a convoca: *a chie-ma camerile.* Convoquer les chambres. *A chie-ma spiritele, sufletele morșilorú:* Évoquer. *A chie-*

ma ajutorulú Dumneșeirú saú allú unei persóne înalte. Invoquer.

Chiemare. *s. f.* Fapta, lucrarea de a chie-ma; fapta d'a numi, d'a țice pe nume. Appellation, Appel. *Chiemare:* convocație de mai multe persóne, de deputați. Convocation. *Chiemarea unú sinódú.* Indiction. *Chiemare de Duhurí, de sufletele quellor morș.* Évocation. *Chiemarea ajutorulú lui Dumneșeú saú allú unei persóne înalte.* Invocation. *Chiemare nominalá:* strigare dupe catalogú a nume. Appel nominal.

Chiemátoriu-óriá. *s.* Aquella quare chiamá, aquella quare numeșce, strigá.

Chietismú. Veđi quietismú.

Chietistú. Veđi quietistú.

Chietudine. Veđi quietudine.

Chihlibarú, Chihlimbarú. *s. etr.* Materiá bituminósá, vártósá, tare, din quare se lucrésá ossebite scule pre cumú imamelle, țigaretete, metáni, etc. Ambre, Carabé, Succin.

Chilá. Veđi Kilá.

Chiláú. Veđi Iláú.

Chilavú. Veđi Schilavú, Schilodú.

Chilipirgire. Veđi Kilipirgire.

Chilipirú. Veđi Kilipirú.

Chillia, Killia. *s. f.* Camerá micá în quare locuesce unú cálugărú; — ori-que camerá, casá, appartementú din coprinsulú unei monastiri, unú cenoviú. Cellule.

Chilliuțe. *s. f. dim.* Chillia micá, chilliórá, găurile din fagurulú de miere. Cellule.

Chilná. Veđi chichișrá.

Chilogramú. Veđi Kilogramú.

Chilometru. Veđi Kilometru.

Chimá. Veđi cimá.

Chimbale. Veđi cimbale.

Chimenú. *s. etr. t. de bot.* Uá plantá

Chimerú. Veđi Kimerú.

Chimionú. Veđi Chimonú.

Chimirú. *s. etr.* Pungá de baní largá și latá que se pórtá la brú:

- Brîu latu de piele în quare mocaniî tinu bani și se încingû cu ellu. Gibecière.
- Chinitirû.** Veđi cimitiriû.
- Chinâ.** Veđi quina.
- Chinanciâ** Veđi Kinanciâ.
- Chindii.** *s. f. plr.* Timpulû ðillei între 3. ore și appussû, timpulû quândû sórele se apropiâ a scâpâta dupe munți saû sub orizonû.
- Chingâ.** *s. f.* Colanû, încingátore, brîu de curea micû. Sangle. *Chingâ:* bandâ lungâ de cânipâ ori de curea cu quare strînge șaûa ori hamurile pe callû. Surfaix. — *Chingâ t. de lemnâriâ:* ori que bucatâ de lemnû que se prinde ori se lipesce în curmeđișulû unorû scânduri încleiate; saû între picîorele unei messe, unui patû spre a nu se deschide ori apropia între dânsele. Traversin, Traversine.
- Chingare.** *v.* Veđi închingare.
- Chingû.** Veđi Kingû.
- Chininâ.** Veđi quininâ.
- Chinovarû, Cinabarû.** *s. etr.* Mineralû roșiû, fórte greû. Cinabre, Vermillon.
- Chinovialû-â.** Veđi chinoviticû.
- Chinoviticû-â.** *adi.* Chinovialû, de chinoviû, allû chinoviuluî. Cénobitique.
- Chinovitû-â.** *s.* Calugârû, calugârice din chinoviû. Cénobite.
- Chinoviû.** *s. etr.* Cenoviû, mânâstire de chinoviți, de calugâri que trâescû de obște, în de comunû. Couvent.
- Chinû.** *s. etr.* Chinuèllâ, casnâ. Veđi torturâ, turmentû.
- Chinuèllâ, Chinuire.** *s. f.* Fapta de a chinui, de a se chinui. Veđi torturâ, turmentû, macerațiune, maleficiû.
- Chinuire.** *v. s.* A chinui. Veđi torturare, turmentare, macerare, mortificare.
- Chinuitorû.** Veđi turmentantû, mortificantû.
- Chinuitû-â.** Veđi torturatû, tur-
- mentatû, maceratû, mortificatû, maleficatû saû maleficiatû.
- Chiorire.** *v. s.* A chiorî, a remâne fără unû ochiu, a perde unû ochiu. Éborgner. *fig. fam.* a închide dintr'unû ochiû și a vedé numai cu unulû ori pentru a îndrepta uâ liniâ, a câta daca este dréptâ, saû spre a privi pe quine-va cu desprecîu. Bornoyer.
- Chiorû-órâ.** *adi.* Orbû de unû ochiu, quare vede numai cu unû ochiu. Borgne.
- Chioșcû.** Veđi Kioșcû.
- Chiotèllâ, Chiotire.** *s. f.* Fapta d'a chioti, de a da chiotû, d'a striga. Clameur.
- Chiotire.** *v. s.* A chioti, a da chiotû, a striga, a face larmâ. Clamer.
- Chiotû.** *s. etr.* Strigare, larmâ, sgototû de strigâte multe qua aquèlla que facû Românii țeranî la nuntele lorû. Clameur.
- Chiovénû-â.** *s.* Cârâușû, chirigiû cu carû mare și cu mal mulți cal.
- Chiparosû.** *s. etr.* Kiparosû, ciparosû, arburû reșinosû totû-d'auna verde. Cypres. Quei vechi îllu luaû de simbolû allû morțiî.
- Chipcellû.** Veđi Kipcellû.
- Chipeșû-â.** *adi.* Chiposû, omû cu chipulû, cu fața mare. *fig.* mârețiu, falnicû, mindru. Veđi impasantû.
- Chiprioticû-â.** *adi.* De la Chipru, uâ insulâ în Mediterana. *Vinû chiprioticû* saû numai *chiprioticû*; unû vinû dulce, grossû și tare. Vin de Chypre ou vin chypriot.
- Chipû.** *s. etr.* Fața, forma, figura din afarâ, din fața a unui lucru, a unei persône; obrazîu. Figure. *A avé chipû frumosû:* a avé fața, obrazîulû frumosû. Être bien de figure. — Închipuire, înfațișare a unei persône, a unui obiectû în desemnû, în sculpturâ, etc. — *Chîpurî de plante:* Des figures de plantes. — Formâ dupe quare unû lucru este saû pôte fi făcutû, în-

- făcișatū. *Chipulū unū contractū, unei quitanție*: formula dupe quare aquesta este obicinuitū a se face. La forme d'un contrat, d'une quittance. *Chipulū unū argumentū*: forma dupe quare suntū aședate părțile lui qua sâ fie dupe regulile logiceî. La forme d'un argument. *Chipulū guvernământulū*: forma, constituțiunea cu quare este întocmitū unū guvernământū. La forme du gouvernement. *Chipū*: manieră, feliu, meșlocū. Manierē. *Chipū de vorbire*: feliu de expresiune. Manierē de parler. *Cu chipū de... loc. adv.* par forme de... en forme de... *Într'unū chipū asfelū quā... De manière que, de façon que... Într'unū chipū*: de manière.
- Chipușorū, Chipulețu.** *s. etr. dim.* Chipū micū, figură mică de omū, de femeia jună. Minois.
- Chircănellă, Chircănire.** *s. f.* Fapta de a chircăni; glassulū que scôte curca quândū chiémă puii.
- Chircănire.** *v. s.* A chircăni, se ȳice de curci quândū chiemū puii dupe elle.
- Chiriașū-ă.** Veđi locatarū.
- Chiriă.** *s. f.* Plata que se dă pentru casă ori altū que-va închiriatū. Loyer. *A lua uă casă cu chirie.* Prendre une maison à loyer. *Chirie de coptorū*: plată pentru quea que se cōce la unū coptorū. Fournage.
- Chirșenire.** *v. s.* A chirșeni. Se ȳice de glassulū que scotū ore quare animale rođetōrie precumū șōriciî, etc.
- Chirū.** Veđi kirū.
- Chișcă.** Veđi caltaboșū.
- Chišiă, Kișitiă.** *s. f.* Încheetura piciorulū de d'assupra copitei cailorū. Couronne.
- Chissălice.** Veđi pissălișă.
- Chissea.** *s. f.* Vășū micū de sticlă ori de porșelanū în quare se pune dulcēția. Petit pot de confitu-
- re. — Pungă de tutunū. Blague; Sac à tabac.
- Chitară.** Veđi ghtară.
- Chitellă, Chitire.** *s. f.* Lucrarea de a chiti, de a se chiti; dechissellă, potrivire, împodobire în îmbrăcăminte. Ajustement.
- Chișcanellă, Chișcănire.** *s. f.* Fapta de a chișcăni; glassulū que scotū chișcaniî.
- Chișcănellū.** *s. m. dim.* Chișcanū micū. Raton.
- Chișcănire.** *v. s.* A chișcăni, a chiștei. Se ȳice de șōriciî mari quândū scotū glassū.
- Chișcănitorū-ōriă.** *adi.* Quare chișcănesce, chiștesce. Se ȳice de șōriciî quei mari. Guirant-e.
- Chișcanū.** *s. m.* Chișoranū, șōrice mare, cu cōda lungă. Lerot.
- Chitie.** *s. f.* Scufie de copillū de curândū născutū. Tētiere.
- Chișoranū, Kișoranū.** *s. m.* Veđi chișcanū.
- Chitire.** *v. s.* A chiti, a dichissi, a împodobi, a potrive frumosū îmbrăcăminte, hainele, podōbele, ori lucrurile într'ua casă. Ajuster. (se conj. qua gîndire.)
- Chitră, Kitră.** *s. f.* Unū feliu de lămîă mare și mirositōriă, cu cōja grōssă din quare se face dulcēția. Poncire. *Dulcēția de chitră.* Ecorce de citron.
- Chitru.** *s. m.* Arburulū que produce chitre. Bois de poncire, Cēdrat.
- Chitū.** *s. m.* Quellū mai mare animalū între vietățile de apă și de uscatū. Baleine.
- Chiū.** Veđi chiotū.
- Chuire.** Veđi chiotire.
- Chiupū.** Veđi kiupū.
- Chivernissellă.** Veđi kiversnissellă.
- Chivernissire.** Veđi kiversnissire.
- Chivotū.** Veđi kivotū.
- Ci.** *conj.* Însă, dar. Se întrebuingēsă în frase scurte cu înțelesū mai scurtū, de quātū însă și dar. Mais. *Nu eū, ci tu ai făcutū aquēsta.*
- Ciașū.** *s. m.* Officierū turcū. — Că-

- prariu de dorobanți. — Vâtafulu, căpetenia surugiilor de la poștele statului. Chiaoux.
- Cicală. s. f.** Femeia que nu'i tace gura găsindă totu-d'a-una în casă pricină de cêrtă. Dagorne, Pie gri-èche. Se dice cu assemenea înțeleșu și de bărbați. Incidentair, Chipoteur, Chipotier-ère.
- Cicălire. v. s.** A cicăli, a certa, a disputa în casă pentru nimicuri, a căuta pricină de certuri, de dispute între ai sei. Chipoter. (se conj. qua gîndire.)
- Cicălitoriu-oriă. s. și adi.** Veți cicală.
- Cicălitură, Cicălire. s. f.** Fapta cicălirei; cêrtă, dispută, gâlcévă în casă pentru nimicuri. Chipoterie.
- Cicatrice. s. f.** Sennulă unei vulne, unei rane, unei blessure, unei bube que rămâne dupe vindecare. Cicatrice. — *fig.* vătămare adusă onôrii, reputăunei.
- Cicatrizare. v. s.** A cicatriza, a se cicatriza, a se tîmêdui, a se vindeca, a se închide uă rană, uă vulnă. Cicatriser. (se conj. qua lucrare.)
- Cicatrizațiune, Cicatrizațiă, Cicatrizare. s. f.** Fapta de a se cicatriza; închidere a unei rane, vindecarea ei. Cicatrisation.
- Cicero. s. m.** Ună feliu de littere de tiparū. Cicero.
- Cicerone. s. m.** Aquella quare arê-tă streinilorū curiositățile, raritățile unui orașu. *fig.* Deslușitoriu, tîlmăcitoriu, tălcuitoriu. Cicerone.
- Ciceronianu-ă. adi.** Quare este imitatū dupe Ciceronū, oratorulū romanū. Se dice despre stilū, frase, eloquentiă etc. Ciceronien-ne.
- Cicisbeu. s. m.** Curtesanū allū unei femei măritate quare'i inlesnesce tôte alle casii, quare o însocesce ori unde esse. Sigisbée.
- Ciclicu-ă. adi.** Poetū que compune versuri scurte, cântice la deosbite întimplări; *s.* înșeși versurile,
- cântecele de felulū aquesta. Nume allū unorū anticîi poeți ai Greciei quare au scrissū istoria fabulosă. Cyclique.
- Ciclotriă. s. f. t. de geom.** Arta de a mesura cercurile, sau ciclurile. Cyclométrie.
- Ciclopū. s. m. t. mitol.** Uriașu lucrătoriu de ferū, cu unū ochiu în frunte. Cyclope.
- Ciclu. s. etr. t. de astr.** Crugū, periodū sau numerū otârîtu de ani. *Ciclułū sôrelui:* crugulū sôrelui, revoluțiunea sau periodulū de dūoe-deci și optū de ani solarî. Cycle solaire.
- Cicmegea. s. f.** Cutie, lădiță în quare se aruncă banii vînderilorū de diua într'uă prăvăliă.
- Cicore. s. f.** Plantă amară a quării rădăcină se întrebuingesă în medicină și în mîncări. Chicorée.
- Cidru. s. etr.** Beutură făcută din mustulū merelorū tescuite sau murate. Cidre.
- Cigală. s. f. t. de ist. nat:** Unū feliu de greere. Cigale.
- Cilenū. Veți membru.**
- Cilindricu-ă. adi.** Quare are forma unui cilindru, sau quare se raportésă la cilindru. Cylindrique.
- Cilindride. s. f. plur.** Melci împietriți. Cylindrides.
- Cilindriformū. s. etr.** Solidū, corpū que are assemenarea, forma unui cilindru. Cylindriforme, Cylindroide.
- Cilindru. s. etr.** Solidū geometricū quare este unū feliu de prismă rondă în formă de colonă și a quării tus-dūos base superioriă și inferiôriă formesū nisque cercuri egale. — Ori que vâlătugū, valū de metalū, de lemnū, etc. Cylindre.
- Cimă, Kimă. s. f.** Virfū, culme, culmine, partea quea mai înaltă a unui munte, a unei stînce, a unui arburū. Cime. *fig.* Moldovénulū dice. *Kima* sau *Cima reului, necaziulū:* gradulū quellū mai naltū,

- quellü mai mare allü reului, allü necaziului.
- Cimbale.** *s. f. ptr.* Kimbale, saũ kimvale, instrumentũ musicalũ anticũ: dũoe talere de metalũ quare lo-vite unulũ de altulũ daũ unũ sunetũ. Cymbale.
- Cimbistrã.** *s. f.* Instrumentũ cu quare se smulge perrii. Pincette.
- Cimbistrare.** *v. s.* A cimbistra, Ța scõte perrii cu cimbistra. Pincetter. (se conj. qua lucrare.)
- Cimbrisorũ.** *s. m. dim.* Cimbru selbaticũ, uã plantã mirositõriã.
- Cimbru.** *s. etr. t. de bot.* Uã plantã que se cultivã în grãdinã. Sariette, Tyme.
- Cimentũ.** *s. etr.* Tencuellã, cĩumurũ, carasmeũ; amestecãturã de cãramidã pissatã cu varũ, din quare se face uã tencuellã traĩnicã. Cement.
- Cimitiriu, Kimitiriu.** *s. etr.* Țintirimũ, ĩngropelniȚiã, progadiã; locũ ĩmprejmuitũ unde se ĩngropũ morȚii. Cimetiẽre.
- Cimpoeriu.** *s. m.* ȚQuare cãntã cu cimpoĩulũ. Joueur de cornemuse.
- Cimpoiașũ.** *sus.* Quare cãntã cu cimpoĩulũ. VeȚi cimpoeriu. *fig. fam.* quare face nesdrãveniĩ, borobõȚie, snõve, nebunii.
- Cimpoiu.** *s. etr.* Instrumentũ musicalũ cãmpestru, compassũ din dũoe țevi și uã pielle de țapũ, de caprã, pe quare o ĩmfã sufflãndũ în țeva de sussũ. Cornemuse, Musette. *A cãnta din cimpoiu, a ĩmfla cimpoiu-lũ:* Jouer de la cornemuse, emfler la cornemuse.
- Cinã.** *s. f.* Supeũ, mãncare, mæssã de sãra. Soupée, Souper. *Dupe cinã:* dupe mæssã, dupe mãncare. Après soupée. *Cina quea de taĩnã,* cina que a ținutũ Isus sãra cu discepolii seĩ. Cène.
- Cinaculũ.** *s. etr.* Foișorũ, coridoru, cerdacũ de cinatũ. Sala în quare Is: Chr: a cinatũ cu discepolii seĩ. Cénacle.
- Cinanciã.** *s. f. t. de med.* Uã maladiã la quare se ĩmfã limba și atĩrnã afarã din gurã. Cynancie.
- Cinantrofiã.** *s. f.* Turbare din mușcãtura cãinelui turbatũ. Cynanthrophie.
- Cinantropiã.** *s. f. t. de med.* Unũ felũ de nebunie ĩn quare maladulũ se crede a fi cãine și ĩmitã õre quare fapte alle lui. Cynanthropie.
- Cinare.** *v. s.* A cina, a mãncã, a ședẽ sãra la mæssã. Souper. (se conj. qua lucrare.)
- Cinci.** *adi. num.* Numerũ fãrã soȚiu ĩntre patru și șesse. Cinq. *Allũ cincilea. adi. ordinalũ m.* *A cincea. fem.* quare este, quare stã la rãndulũ, la gradulũ cinci. Cinquiẽme. *EtaȚiulũ allũ cincilea: a cincea-õrã.* Le cinquiẽme étage, la cinquiẽme fois.
- Cinci-Țeci.** *adi. numer.* De cincĩorĩ quãte Țece. *De cincĩ-Țeci de orĩ; cincĩ-Țeci de francĩ. etc.* Cinquante fois, cinquante francs, etc. *Allũ cincĩ-Țecilea. m.* *A cincĩ-Țeclea fem.* quare este, quare ține ordinea, rãndulũ, gradulũ cincĩ-Țeci. *Articolulũ allũ cincĩ-Țeclea; cartea a cincĩ-Țeclea:* l'artice cinquantĩeme, le cinquantĩeme chapitre. (quãte-uã datã se scriã și se pronunȚiã mai scurtũ: *Cin-Țeci, allũ cin-Țeclea, a cin-Țeclea.*)
- Cinci-spre-dece.** *adi. numer.* Cinci peste Țece, Țece și cinci, de treĩorĩ quãte cinci. Quinze. *Allũ cincĩ-spre-Țeclea m.* *A cincĩ-spre-Țeclea f.* quare arẽttã, ĩnsemnẽsã rãndulũ cincĩ-spre-Țece. Quinziẽme. (unii scriũ și pronunȚiã mai scurtũ, *cĩn-spre-Țece allũ cĩn-spre-Țeclea.*)
- Cinci-sute.** *adi. Nume:* De cincĩorĩ uã sutã, uã sutã ĩmmulȚitã cu cincĩ. Cinq-cents. *Allũ cincĩ sute-lea, a cincĩ suta.* VeȚi sutã.
- Cine.** VeȚi quine.
- Cine-va.** VeȚi quine-va.
- Cingere.** *v.* A cinge. VeȚi ĩncingere.

- Cingetóriá**, sau **Cingátóriá** *s. f.* Brinú, cordonú, bete, etc. cu quare încinge quine-va međi-loculú corpului. — Cingetóriá, mezilocolú corpului pe unde se încinge quine-va. Ceinture. *fam. Nu'ri ajunge nici la cingetóriá*: se dice cândú quine-va compará uá persóná micá cu alta mare. Il ne lui va pas à la ceinture.
- Cinghelú**. *s. etr.* Dicere turc. Veđi cãrligú.
- Cinicú-à**. *adi. și s.* Quare n'are rușine qua unú cãine. Sectá de filosofi satirici și fãrã rușine quare se degradaú pînã la trépta animalelorú. Cynique.
- Cinismú**. *s. etr.* Filosofia, sistema, doctrina, caracterulú cinicilorú; nerușinare cinicã. Cynisme.
- Cinovnicú**. *s. m.* Cercetãtoriu; trimissú allú guvernului qua sã cercetese, orí sã înlesnescã que-va. Veđi delegatú, trimissú.
- Cinste**. *s. f.* Veđi onóre, stimã, onestate, deferențã, probitate.
- Cinstime**. *s. f.* Veđi onestațiune, venerațiune.
- Cinstire**. *v. s.* A cinsti. Veđi onorare, onestare, reverare.
- Ciobãnessã, Ciobãnice**. *s. f.* Femeia ciobanului; femeia que pãstoresce oi, pãstorice. Bergerette, Bergère.
- Ciobanú**. *s. m.* Pãstoriu, pãcurarú pãzitoriu de oi. Berger.
- Ciobú**. *s. etr.* Fãrimãturã de sticlã spartã, fãrimãturã de ólá, de strachinã, de orí que vasú de pãmîntú; hîrbú. Tesson, Têt.
- Ciocã**. *s. f.* Passere de soilú cioricilorú. Graille, Choucas. *Ciocã*: uá uneltã a dogarilorú quare lovitã cu unú ciocanú împinge cercurile la loculú lorú. Chassoir.
- Ciocãnașú**. *s. m.* Ocnașú quare taie, quare scóte prin ciocanú sare din ocne, din mine de sare. Mineur.
- Ciocãnãtore**. *s. f. și mas.* Ghionóia, passere que ciocãnesce în cõja arburilorú spre a afla vermi pentru hranã. Pivert.
- Ciocãnellã, Ciocãnire**. *s. f.* Fapta de a ciocãni, de a lovi, de a bate cu ciocanulú. Action de marteler.
- Ciocãnellú**. *s. etr. dim.* Ciocãnașú, ciocanú micú, Martelet.
- Ciocãnire**. *v. s.* A ciocãni, a bate cu ciocanulú sau cu altú lucru asemenea ciocanulú. Marteler. *fig. fam.* a propune întrebãri superãtorie, a face desse propozițiuni, desse cereri, a nu înceta din cereri.
- Ciocanú**. *s. etr.* Instrumentú de ferú cu cõdã, que servã a bate a fãuri ferulú; — orí que uneltã de figura ciocanului. Marteau. *Ciocanulú porții*: quare aú porțile și prin quare se dã semnalulú de a deschide quellú din întru. Heurtoir. *Ciocanú de potcovariú* cu quare bate caellele potcovelorú. Ferretier. *fig. fam.* *A sta ciocanú în capulú cui-va*: a stãrui cu multã nerãbdare pe lingã quine-va pentru dobîndirea unui lucru, orí spre a 'lú îndupleca la queva. — *prov.* *A fi între ciocanú și nicovellã*. Veđi nicovellã. — *Quãte-uã datã se dice cu greșellã ciocanú, în locú de cocianú*. Veđi cocianú.
- Ciocirlanú, Ciokirlanú**. *s. m.* Uá micã passere. Alouette.
- Ciocirliã, Ciokirlie**. *s. f.* Uá passere de felulú ciocirlanului a quãrii ciripire primãvera este fõrte încãntãtõriã. Mauviette.
- Ciocirtellã, Ciocirtire, Ciokirtellã, Ciokirtire**. *s. f.* Fapta de a ciocirti, de a ciopli fãrã interessú, de a strica cioplindú, tãitãndú. — *fig. fam.* tãiare într'uã bãtãliã de mãini, picióre, de cãrnuri fãrã a omori. — Strepungere, înțepare, tãiãrea unui corpú în bucãți. Veđi mutilare, trunchiare.
- Ciocirtire, Ciokirtire**. *v. s.* A ciocirti, a ciopli, a tãia stricãndú óre-quare lucru. — *fig.* a strepunge

- ge, a înțepa, a tăia în bucăți unŭ corpŭ viu. Veđi mutilare, trunchiare.
- Cioclire.** *v. s.* A ciocli, a căra morți, a îngriji de îngroparea ciumașilorŭ, saŭ altorŭ felŭ de morți.
- Cioclu.** *s. m.* Persónă que cară morții la grópă în timpŭ de ciumā. Corbeaux. — Aquella quare este însărcinatŭ de municipalitate a redica cadavrele și a le duce la cimitiriŭ. Croque-mort.
- Ciocmănellă, Ciocmănire.** *s. f.* Fapta de a ciocmăni. *pop.* cértă, dispută cu vorbe atingătorie, atacătorie între dŭoe saŭ mai multe persóne. Conflit, Querelle, Differand.
- Ciocmănire.** *v. s.* A ciocmăni, a se ciocmăni, a se ciocni, a se certa, a se disputa atacându-se dŭoe saŭ mai multe persóne. Se quereller.
- Ciocnellă, Ciocnire.** *s. f.* Fapta de a ciocni, de a lovi cu cioculŭ. — D'a lovi, d'a isbi, d'a țieni dŭoe lucruri între elle. Heurt, Heurtement.
- Ciocnire.** *v. s.* A ciocni, a lovi cu cioculŭ; a lovi, a isbi óre-quare lucruri fragate, delicate între elle. *A ciocni oŭe:* a se sparge la pasci oŭe. — A lovi que-va qua cu unŭ ciocŭ. — Choquer, Heurter. *A ciocni paharele,* saŭ numaŭ *A ciocni:* a lovi paharele închinându pentru sănătate, etc. Choquer le verre à table, ou, choquer. *A ciocni,* a sparge cu cioculŭ. Pillotter. (Se conj. qua gândire.)
- Ciocoime.** *s. f.* Céta ciocoilorŭ, toți ciocoiŭ.
- Ciocoire.** *v. s.* (se) A se ciocoi, a se pleca, a se linguși, a face pe ciocoilŭ, pe slugariŭlŭ, pe domesticulŭ. (se conj. qua gândire cu pron: me, te, se.)
- Ciocoismŭ.** *s. etr.* Sistemulŭ, maniera ciocoiuluiŭ; — lingușiri slugarnice.
- Ciocoiŭ.** *s. m.* Domesticŭ boerescŭ; boerŭ făcutŭ din slugă. Se dice ori-quariŭ persóne que are maniere lingușitorie, plecate, slugăresci. — (Teraniŭ poreclescŭ asfelŭ pe toți funcționariŭ, pe toți boeriŭ.)
- Ciocolată.** *s. f.* Unŭ felŭ de pastă vértosă compusă din cacao și alte substanție. — Beutura que se face din aquéstă substanția. Chocolat.
- Ciocŭ.** *s. etr.* Pliscŭ, botŭ de passe-re. Bec.
- Ciodolanŭ.** *s. etr. augm. lui ciolanŭ.* *pop.* Ossŭ mare dintr'ŭa animală, bucată mare de ossŭ, ossŭ dintr' unŭ cadavru.
- Cioflingariŭ.** *s. m. pop.* Persónă quariŭ place a se împodobi, a se areta fără a avé vre unŭ meritŭ, aquella quare fiindŭ în classa de josŭ affectă aerŭ de nobilŭ, quare prin óre-quare hânișóre affectă pe avutulŭ.
- Ciokine.** *s. pr.* Curellușă din apoia șellei de quare căllăreșulŭ își légă bagagele. Trousse. *fam. prov.* *A lega, a atârna, a spensura que-va la ciocchine:* a pârâssi, a abandona, a lepêda de bună-voiaŭ uâ datoriă, uâ funcțiune, uâ însărcinare.
- Ciolacŭ-â.** *adi. și sus.* Veđi ciungŭ.
- Ciolanosŭ-ósă.** *adi.* Quare are ciolane mari în corpŭ. *s. persónă* mare, trupeșă și uscată.
- Ciolanŭ.** *s. etr.* Veđi ossŭ.
- Cioltarŭ.** *s. etr.* Veđi harșa, arșă.
- Ciomăgașŭ-â.** *s.* Aquella quare este appecatŭ a bate, a da îndată cu ciomagulŭ; — quare face des-se bătăi, quare la quea mai mică cértă este gata de bătăi. — Se dice și de copii arțăgoși, gilcevitóri, și de aquei que batŭ boiŭ. Assommeur.
- Ciomăgellă, Ciomăgire.** *s. f.* Fapta de a bate cu ciomagulŭ. — Bătăi peste mesură, cumplită. Action d'assommer.
- Ciomăgire.** *v. s.* A ciomăgi, a bate

cu ciomagulū; — a bate pe quine-va peste mesură. Assommer. (Se conj. qua gândire.)

Ciomagū. *s. etr.* Bățiu lungū și grossū; unū feliu de bită, de măciucă. Assommoir.

Ciontellă, Ciontire, Ciontitură. *s. f.* Fapta de a cionti, de a strica, de a știrbi, de a rupe ori de a sparge unū lucru. Este sinonimū cu ciuntellă, și se dice numai de lucruri iar nu și de vietățî.

Ciontire. *v. s.* A cionti, a strica, a stirbi din corpulū unū lucru; a rupe din întregulū unū lucru în quătū sâ devia ciontū, bontū, uritū, greū de întrebuițatū, sau uritū de veđiutū. (Se conj. qua gândire.)

Ciontū-ă. *adi.* Bontū, uritū, stricatū în virfū, în margini prin spargere ori rupere, sau tăiere. Mousse. *s. etr.* ciomagū sdrobitū, crîmpeiū remassū dintr'ua bucată mai mare de bățū, de lemnū, de ciomagū, de ramură. Se dice și ciumpū. Moignon.

Cioplăllă, Cioplire. *s. f.* Lucrarea de a ciopli, de a tăia în lemnū cu unū cuțitū, bardă ori toporū.

Cioplire. *v. s.* A ciopli, a neteđi, a tăia în lemnū cu cuțitū, bardă ori toporū. Emmenuiser. *fig. fam.* (se) a se ciopli. A se poli, a deveni delicatū, a se deprinde cu obiceiuri bune; a și cultiva, a și orna spiritulū. Polir.

Cioplitură. *s. f.* Fapta ciopliirii; efectulū ciopliirii; surcelle, așchiū cădute prin cioplire.

Cióră. *s. f. și m.* Uă passere năgră pe pîntece cenușă, inai mare de quătū cióca și mai mică de quătū corbulū. Corneille; Corneille emmantelée.

Ciorăire. *v. s.* A ciorăi, a cărăi, a cânta qua cióra. (Se conj. qua gândire.)

Ciorapū. *s. m.* Călciuni, încălçămintē que se pune pe piciorulū golū,

de lină bumbacū sau de matassă. Bas.

Ciorbă. *s. f.* Veđi supă.

Ciorbariū, Ciorbalicū. *s. etr.* Supierū, castronū pentru ciorbă sau supă. Soupière.

Cióreci. *s. m. plur.* Pantaloni, nădragi, țari de aba, de sucmanū que portū țeranii plugari. Cordillas, Gregues.

Ciorkinașū, Ciorkinellū. *s. m. dim.* Ciorkine micū, strugurașū. Grappillon.

Ciorkinū. *s. etr. unū ciorkinū de strugurū:* unū strugurū de pómă de via. — Grappē.

Ciornă. *s. f.* Veđi bruilonū.

Ciornire. *v. s.* A ciorni, a face uă ciornă, uă copie. Minuter.

Ciorováellă, Ciorováire. *s. f.* Cértă, gilcévă mică pentru nimicuri. Bisbille.

Ciorováire. *v. s.* (se) A se ciorovái, a se gilcevi, a se disputa pentru óre-quare bagatele.

Ciortauū. *s. etr.* Bucată de ossū de vacă cu carnea lui, de la uă măcelăriă.

Ciotorosū-ósă. *adi.* nodurosū, quare are cioturi, noduri, cepuri mulți pre cumū bradulū și alți arburī.

Ciotū. *s. etr.* Nodū, cepū în arburū, într'unū lemnū óre-quare. Noeud d'arbre.

Ciovlică. *s. f.* Nagițîă, uă passere que locuesce margenile bălților, lacurilor, și se nutresce cu vermi și insecte. Vanneau.

Cipicū. *s. etr.* Botină; cismă, ciobotă fără carîmbū. Bottine.

Ciracladissellă, Ciracladissire. *s. f.* Ciraclicū, (dicere turc:) fapta de a ciracladissi, de a scóte pe quine-va ciraacă, întocmai qua noi într'ua artă, sau viciū. Clientèle.

Ciracladissire. *v. s.* (dicere turc:) A ciracladissi, a scóte ciraacă pe quine-va, a învăța pe altulū întocmai quea que scimū noi, sciinție sau arte; — a înavuți pe altulū dintr'alle nóstre sau prin îngriji-

- rile noastre. — *fam.* a deprinde sau a obicnui pe altul la pasiunile, aplecările, vițiurile și defectele noastre.
- Ciracū.** *s. m.* Elevū, ucenicū perfecționatū qua și noi în vre uă artă sau sciințā, ori în avuțiā. — *fam.* Aquella pe quare l'amū deprinsū l'amū applicatū la tōte defectele și vițiurile noastre. Élève, Client-e.
- Circompolarū.** *adi.* Quare stā în apropierea polilorū. Se đice de constelațiile și de stellele aprōpe de poli. Circompolaire.
- Circoncire.** *v. s.* A circonci, a tăia împrejurū, (actū religiosū la E-vrei și Turci.) Circoncire. (Se conj. qua gândire.)
- Circoncisiune, Circoncisiā.** *s. f.* Tăiere împrejurū, fapta de a tăia împrejurū, de a circonci. (actū religiosū la Jidovi și Turci.) Circoncision.
- Circoncisorū.** *s. m.* Aquella quare circonsesce, taie împrejurū. Circonciseur.
- Circonferențiā.** *s. f.* Congiurulū, conturulū unū cercū. *t. de geom.* linia curbā que închide unū cercū sau unū spațiū circulariu. — Totū felulū de ocolū sau de congiurū allū unū corpū rotundū sau nu rotundū desevrșitū. Conference.
- Circonflexū.** *s. etr. t. de gram.* Unū semnū ortograficū (^) quare se pune d'assupra lui a qua sâ se pronuncîă închissū qua kiriliculū ъ. *lăudare, cālăriā* d'assupra lui i, qua sâ se pronuncîă qua kiriliculū ѝ. *imperatū, încordare, etc.* Circonflexe.
- Circonlocuțiune, Circonlocuțiā.** *s. f.* Perifrasū, încongiurū de vorbe pronunțate sau scrise, spre a însemna unū lucru que nu voimū a lū numi. Circonlocution.
- Circonscriere.** *v. s.* A circonscrie, a însemna, a pune otarele, confiniī, limitele unei moșii, unū lu-
- cru. A scrie împregiurulū unei figure alte figurī quare sâ se atingā de quea din tîū. Circonscriere. (se conj. qua scriere.)
- Circonscripțiune, Circonscripțiā, Circoncriere.** *s. f.* Lucrarea de a circonscrie uā figurā qua sâ atingā unū cercū. — Mărginire, quea que mărginesce, otărasce întinderea unū corpū, circonferențiā lui. — Despărțire administrativā, militarā ori eclesiasticā a unei țeri, ocolū, ogrugū. — *t. de bot.* congiurulū frunzelorū. Circonscription.
- Circonspectiune, Circonspectiā,** *s. f.* Prudențiā, înțelepciune, pazā în vorbe, discrețiā în conduitā, în fapte. Circonspection.
- Circonspectū-ā.** *adi.* Înțeleptū, discretū, prudentū în vorbe, în maniere, în fapte. Circonspecte.
- Circonstanțiā.** *s. f.* Particularitate que însoșesce uā faptā, uā navelā, etc; împregiurare. Circumstance.
- Circonstanțiālū-ā.** *adi.* Quare arettā circumstanțiile, împregiurările. *t. de gram.* se đice despre vorbele quare arettū circumstanțiile și modificațiunile que potū influința asupra semnificațiunelorū unei điceri. Circumstanciel-le. -
- Circonstanțiare.** *v. s.* A circumstanția, a povesti, a descrie que-va cu tōte împregiurările, întâmplările, amăruntele. Circumstancier.
- Circonvalațiune, Circonvalațiā.** *s. f.* Șanțuire, întărire que impresurătorii facū împregiurulū lagărulorū spre a se apăra de atacurile de afarā. Circonvallation.
- Circonvecinū-ā.** *adi.* Vecinū de aprōpe; quare se aflā împregiurū, aprōpe, rezorașū. Circonvoisin-e.
- Circonvenire.** *v. s.* A circonveni, a amāgi, a încela, a întrebuița međ-lōce artificiose spre a îndupleca pe quine-va qua sâ facā quea que postimū de la dînsulū. Circonvenir. (Se conj. qua venire.)

Circonvențiune, Circonvenția. *s. f.* Încelăciune, uneltire artificiosă spre a încela. Circonvention.

Circonvoluțiune, Circonvoluția. *s. f.* Mai multe învîrtiri făcute în giurul unui centru comun; învîrtire, încolățacire, ocole în giurul unui punct. *t. de anal.* aședarea încolăcită a mațelor în pîn-tece, a creerilor în cap. — *fig.* plecare, pornire lingusitória, fă-çiarnică a corpului. Circonvolution.

Circă. *s. etr.* Locă rondă, rotocolă destinată la Romanii pentru jocurile publice, pentru alergări de cai și care. Iar astă-đi teatru fără înveliș, sub ceriu, în quare se află ună circă pentru exercițiul cailor. Cirque.

Circulantă-ă. *adi.* *Dicere forte întrebuințată în comerțiu,* quare circulă, quare este în circulațiune. Circulant-e.

Circulare. *v. s.* A circula, a se mișca circularemente: în fiziologiă despre sânge; în comerțiu despre circulațiunea banilor; în căllătorii despre trecerile în suss și 'n joss pe drum; în publicațiuni despre respîndirea nuvelor, a scrierilor în public. Circuler. (se conj. qua lăudare.)

Circularemente, Circularicește. *adv.* Într'un chip circulari, rondă, rotundă. Circulairement.

Circulariă. *s. f.* Poruncă, însciințare, adresă, hîrtiă prin quare se comunică que-va de uă dată la mai multe persone. Circulaire.

Circulariă-ă. *adi.* Quare este în formă de cerc, rotund, quare are figura unui cerc, quare se mișcă descriind un cerc. Circulaire.

Circulațiune, Circulația, Circulare. *sf.* Lucrarea de a circula; mișcarea lucrului que circulă, que umblă. *Circulațiunea sîngelui:* mișcarea sîngelui din artere în vine,

și din vine în artere. La circulation du sang. *t. de finan.* *Circulațiunea banilor, a efectelor comerciale:* trasportul capitalurilor, a efectelor comerciale de la uă mână la alta. La circulation de l'argent, des effets de commerce. — învîrtire, mișcare que se face de giur impregiur. — Înlesnirea de a merge, de a veni, de a curge pe drumurile publice. *Circulațiunea căllătorilor, trăsșurilor.* La circulation des passants, des voitures. — *A pune în circulațiune uă scriere, uă nuvelă:* a le respîndi în public. Mettre un écrit, des nouvelles en circulation.

Circulatoriă-ă. *adi.* Quare ține saă are raport cu circulațiunea sîngelui. — *Mișcare, înțellă circulatoriă:* mișcarea saă înțella unui corp quare se învîrtesce în giurul unui punct. Mouvement, Vitesses circuloire.

Circumpolariu. Veđi circumpolariu.

Ciréiă. *s. f.* Trupă de mai multe animale, boi și vaci. Bestiaux, Bétail.

Ciripellă, Ciripire. *s. f.* Lucrarea de a ciripi; cîntarea sgomotósă, confusă a passerilor. Gazouillement. Cîntarea naturală a passerilor. Ramage.

Ciripire. *v. s.* A ciripi, a cînta passerile. Gazouiller, Ramager, Gringotter.

Cirografă. *s. etr.* Semnătură, simboluri, figure, caractere pe marginea unui scriss, spre a se tăia în dăoe scoțindu-se de unde este prins, precum la bilete de bancă, etc. Ciropraphe.

Cirtă. *s. f.* Semn mic, ună que forte neînsemnată, în sânt: *scrip-tură. A nu lăssa; a nu scote nici uă cirtă, nici uă iotă:* a nu lăssa neobservat, netrecut; a nu lepeda nimic din quea que s'a vedut, s'a audut, s'a cetit; a scrie întocmai, a povesti toate.

- Cislă.** *s. f.* Analogie, potrivire în împărțirea unei contribuții, socotellă quate quātū se cuvine a plăti fie quare, qua sã se îmbrace, sã se însumese uã sumã ore quare que se cere a se plăti. *Calculs et distribution des impôts entre les habitants.*
- Cisluellă, Cisluire.** *s. f.* Fapta, lucrarea de a cislui, de a împărți fie quārū sātēnū suma convenită de plată. *Action d'asséer.*
- Cisluire.** *s. f.* A cislui, a face cislă pentru birū, a socoti și a arunca pe fie quare suma que se cuvine spre a împlini banii birului que se cerū. *Asséer.*
- Cisluioriu.** *s. m.* Aquella quare face cislă, aquella quare adună dupe la dajnicii banii cisluiți, socotiți a'i plăti. *Asséeur.*
- Cismă, Cizmă.** *s. f.* Încălcaminte cu carimbî, cu turetcî; ciobotă. *Botte.*
- Cismărăssă.** *s. f.* Femeia cismarului. *Bottière.*
- Cismăriă.** *s. f.* Prăvelia în quare se lucrésă ori se vinde cisme; — meștesugulū de a face cisme; ciobotăriă, lucrătoriă de ciobote. *Cordonnerie.*
- Cismărire.** *v. s.* A cismări, a face cisme, ciobote. — *Botter.*
- Cismarū, Cizmarū.** *s. m.* Aquella quare face, lucrésă, vinde cisme. *Bottier, Cordonnier.*
- Cismuliçe.** *dim.* Veđi botine.
- Cistoflexiă.** *s. f. t. de med.* Paralisia beșicii udului. *Cystoplexie.*
- Cistoflogiă.** *s. f. t. de med.* Inflamația beșicii udului. *Cystophlogie.*
- Cistotomiă.** *s. f.* Operația que se face la beșica udului. *Cystotomie.*
- Cistotomū.** *s. etr.* Unū instrumentū de hirurgiă. *Cystotome.*
- Citadelă.** *s. f.* Fortereția, cetățuia quare comandă unei cetăți. *Citadelle.* Ori que locū fortificatū de marginea unui orașū întăritū, sau unei campanii.
- Citadinū-ă.** *s.* Cetățianū, orășianū. *Citadin-e.*
- Citare.** *v. s.* A cita, a însemna și a face cunoscută ȃiua de înfățișare într'unū procesū. — A spune, a cita passagiuri dintr'unū autorū. — A spune, a pune de față, a cita nisquai împregiurări sau exemple. *Citer.*
- Citația, Citațiune.** *s. f.* Expunerea unui passagiū, unei bucați, unui fragmentū trassū dintr'uă scriere, dintr'uă faptă spre dovédă. — Hirtie prin quare se înștiinçesă despre ȃiua fixată spre înfățișare persónele intrate în procesū. — *Sorocire. Citation.*
- Citatorū.** *s. m.* Quare citésă, spune, aduce, expune nisquai-va passagiuri dintr'unū autorū. *Citateur.*
- Citeriorū-ă.** *adi. t. de geog.* De din cóce, în partea noastră, spre noi, mai aprópe de noi. *Citérieur-e.*
- Citernă.** *s. f.* Reservoriū, pēstratorū de apă, depositū suteranū de apă de plóia; hasna. *Citerne.*
- Citețiu-etiă.** *adi.* Quare se citește lesne, lisibilū. *Lisible.*
- Citețiu.** *s. m.* Aquella quare citește bine și lute, aquella quare obiceinesce a citi multū, cititoriū. *Liseur-se.*
- Citire.** *v. s.* A citi, a pronunția aquea que este scrissū. *Lire.*
- Citire.** *s. f.* Lectură, citanie. — Arta de a citi. *Lecture.*
- Cititoriū-óriă.** *s.* Aquella quare citește, aquella a quārū funcția este de a citi, lectorū. *Lecteur-trice, Liseur.*
- Citratū.** *s. m. t. de him.* Sare formată dintr'uă combinare de acidū cu alte deossebite base. *Citrate.*
- Citū.** *s. etr.* Uă materiă ordinară de bumbacū.
- Citură.** *s. f.* Gălétă, vasū legatū de cumpena unui puțiu cu quare scóte apa dintr'insulū. *Seau.*
- Ciuberū.** *s. etr.* Hirdăū cu dūoe toarte de-căratū apă. *Șeau.*

- Ciabucciū.** *s. m.* Domesticū însărcinatū a împlé și a aprinde ciubuculū domnului seū.
- Ciubuce.** *s. plur.* Dungî, brîne, vergi făcute în lungulū unei colône, unū stîlpū, saū pe pereții unei zidiri. Cannelure.
- Ciubucellá, Ciubucire.** *s. f.* Lucrarea de a trage, de a face ciubuce, vergi pe pereții saū plafondurî. Action de canneler.
- Ciubucellū.** *s. etr. dim.* Dungulice în formá de toégū que zidarii facū pe pereți, tavanurî saū plafondurî. Baguette.
- Ciubucire.** *v. s.* În zidarie, a ciubuci, a trage ciubuce, dungî, vergi pe pereții saū pe plafondurî. Canneler. (se conj. qua gîndire.)
- Ciubucū.** *s. etr.* Toégū, vérgă găurită din capū în capū quare servá a fuma tutunū prin ea.. *Ciubucū:* toégū, vérgă que zidarii facū pe pereți, pe plafondurî. Baguette.
- Ciuciulete.** *s. m.* Unū felū de burete, de ciupercá galbená. Caliette.
- Ciucurare.** *v. s.* A ciucura, a face ciucurî; a ressuci matasa, lîna ori bumbaculū spre a'lū face ciucurî. — A împodobi cu ciucurî. Frannger, Houpper.
- Ciucurarū.** *s. m.* Aquella quare face saū vinde ciucurî. Ceprasariū. Frangier.
- Ciucurașū.** *s. m. dim.* Ciucure micū, ciucurellū. Frangeon.
- Ciucurá și Ciucure.** *s. m.* Împletiturá, suciturá de matasá, de lîná ori de bumbacū cu quare se împodobescū marginile unei haîne saū altū que-va. Frange. *Ciucure,* moțū, canafū. Houppe.
- Ciudá.** *s. f.* Necazū, mâniá, desdemnū; — *Ciudá,* extravagantá, bizarerie, capriciū. Bizarrerie, Morosité.
- Ciudáțeniá.** *s. f.* Capriciū, ciudá: purtare ciudatá, bizará. Bizarrerie.
- Ciudáțeste.** *adv.* Cu ciudá, cu necazū, cu mâniá. Bizarrement.
- Ciudatū-á.** *adi.* Capriciosū; împotrivoriu, extravagantū, straniū. Bizarre, Drôle, Morose. *Ciudatū adv.* Drôlement.
- Ciufū-á.** *s. m.* Omū, femee nepretenatá, smultá. Gauphine.
- Ciufū.** *s. m.* Ciuhurete, ciuhuresū, unū soiū de bufničá. Chouette.
- Ciufuțenie.** *s. f.* Sgârcenie, economie murdará, avarițιά cumplitá. Lésine.
- Ciufuțire.** *v.* A ciufuți, a face uá economie cumplitá, a fi ciufutū. Lésiner.
- Ciufutū.** *s. m.* Sgârcitū, scumpū, cumplitū, avarū. Chiche.
- Ciugulcellá, Ciugulire, Ciuguliturá.** *s. f.* Lucrarea de a ciuguli, de a mânca qua passerile; de a mânca fără poftá. Action de pignocher.
- Ciugulire.** *v. s.* A ciuguli, a mânca ciupindū cu cioculū, cu plisculū. se dice de passeri. — A mânca fără poftá, a mânca luândū bucățelle fórte mici în gurá, — *fig.* a se seruta. (se dice de dūoi juni quândū în amorulū lorū se serutū.) Pignocher.
- Ciuhurete.** *s. m.* și ciuhuresū. Veđi ciufū.
- Ciulama.** *s. f.* Uá mâncare gátită cu passere, fâiná și untū.
- Ciulinū.** *s. m.* Uá plantá netrebnică și cu ghimpî. — *Ciulinî. plur.* bucățelle de aluatū fremântatū cu ou și prejitū în untū.
- Ciulire.** *v. s.* A ciuli, a ciusdi. *A ciuli urechele.* se dice de cai, măgarî și catîri. Chauvir les oreilles. (se conj. qua gîndire.)
- Ciumá.** *s. f.* Maladie epidemicá quare pricinuesce uá mare mortalitate în ómenî. Peste.
- Ciumare.** *v. s.* A ciuma, a se bolnăvi de ciumá, a se înciuma. Se pestiférer.
- Ciumare.** *s. f.* Lucrarea, fapta de a se ciuma; molevmá de ciumá; ciumá împrástiatá într'ua țérá. Pestilenc e

- Ciumată-ă.** *adi.* Bolnavă de ciumă, molevsită de ciumă. *s.* persoană ciumată, contagiată, lovită de ciumă. Pestiféré-e. *A fugi de quine-va qua de ciumată:* a se feri de dînsul. Fuir quelqu'un comme un pestiféré.
- Ciunosă-ósă.** *adi.* Molevmosă, de quare ciumésă, se molevsesce quine-va. Pestilentiél-le, Pestilenti-eux-se.
- Ciumpăvire.** *v. s.* A ciumpăvi, a scurta, a tăia, a rupe qua sâ se scurtese uă haină, uă materiă.
- Ciumpavă-ă.** *adi.* Ciuntă, ciontă. Se dice de materiă mai multă, cându se rupă, se scurtesă
- Ciungire.** *v. s.* A ciungi, a tăia cода unui callă, urechile unui căine. Courtauder. A tăia, a rupe córnel-le. Ecorner.
- Ciungă-ă.** *adi. s.* Quare este lipsită de uă mână, unimană; sau cu uă mână mai scurtă, ciolacă, ciuntă. Mançhot-te.
- Ciuntire.** A ciunti. Veđi ciuntire, ciungire.
- Ciuntă.** *s. adi.* Scurtă ori tăiată de urechi, de cода, d'uă mână. Courtaud-e.
- Ciupăgire.** *v. s.* A ciupăgi uă rochiă, a'i face ciupagulă, a o pune în ciupagă, adică a'i cöse pôlele de peptă, a le împreuna.
- Ciupagă.** *s. etr.* Partea rochiă que îmbracă peptulă și spatel.
- Ciupercă.** *s. f.* Ună burete din quare se face mîncare; mînatărcă. Agaric, Champignon.
- Ciupire.** *v. s.* A ciupi, a pișca cu cioculă. (Se dice de passeră.) A ciupi, a pișca, a apuca din carne cu degetele și a strînge pînă la a ustura. Pincer.
- Ciupitoriă-óriă.** *adi. s.* Aquella quare ciupesce, quare apucă de carne cu degetele și strînge.
- Ciupitură.** *s. f.* Ciupire, lucrarea de a ciupi. — Pișcătură, ciupitură, semnă que remăne pe pelle din pișcături, din ciupituri. Pinçon.
- Ciurară.** *s. m.* Aquella quare face ciure. — Aquella quare ciuruesce grîne; ciuruitoriu. Cribleur-se; Criblier.
- Ciură.** *s. etr.* Sită de cernută, de petrecută printr'însa neghinele, gunoifulă din grîu, orzu, ovăsă, semînțe, etc. Crible. *fig fam.* Făcută ciură: spartă peste totu. Criblé-e.
- Ciuruire și Ciurare.** *v. s.* A ciurui, a cerne semînțe spre a căde que este reu, stricată. Cribler. — *A ciurui:* a curge, a pica plóiă sau ori que altă liquidă qua prin ciură.
- Ciuruitoriu.** *s. m.* Veđi ciurară.
- Ciută.** *s. f.* Femela cerbului. Biche.
- Ciutacă-ă.** *adi.* Prostă, prostănellă, stîngačiu, nerodă. Gauche.
- Ciutură.** *s. f.* Veđi citură.
- Civică-ă.** *adi.* Cetățenescă, que privesce la ună cetățiană, que se cuvine luă, quare se atinge de cetățeni, de civisi. — *Inscriptă, virtută, drituri civice.* Civique.
- Civilisare.** *v. s.* A civilisa, a face sociabilă; a lumina, a îmbunătăți obiceiurile și năravurile. Civiliser. (se conj. qua lucrare.)
- Civilizață, Civilizațiune.** *s. f.* Fapta civilizării, efectele ei; sociabilitate; luminarea și îmbunătățirea obiceiurilor; îndulcirea sau stergerea năravurilor. Civilisation.
- Civilitate.** *s. f.* Maniere oneste și nobile de a trăi și de a conversa în societate. Civilité.
- Civilă-ă.** *adi.* Quare privesce pe civisi, s'atinge de concetățeni. *t. de jurisprud.* Tribunală civilă; spre deosebire de quellă criminală. — Quare nu este militară. — Cetățenescă, orașenescă. Civil e.
- Civisiă.** *s. f.* Veđi burgesiă.
- Civismă.** *s. etr.* Zelă, patriotismul de quare ună cetățenă, ună civisă este însuflețită; caracterul adevăratului cetățenă. Civisme.
- Civisă-ă.** *s.* Burgesă. Veđi burgesă.

Civită-â. *adi.* Uâ colôră albastru-închissă. Minime.

Cilifû. Veđi Kilifû.

Cilfi, Kilfi. *s. etr plur.* Remășițuri de cânipă, saũ de inũ; partea din cânipă saũ inũ que nu se mai tórce spre a 'lũ face pînză, furdafia cânipiũ saũ a inului. Bourre, Ê-toupe.

Cilfiosũ-ôsă. *adi.* Quare are assemenare cu cilfi; quare este mólle, quare a devenitũ cu fire qua de cilfi. Se đice despre pôme stricate și fãra gustũ.

Cilțuire, Kilțuire. *v. s.* A cilțui, a astupa cu cilfi. Êtouper.

Cintaragiũ. Veđi Kintaragiũ.

Cintărellă, Kintărire. Veđi kintărellă.

Cintărire. Veđi kintărire.

Circeiũ. *s. etr.* Unũ felũ de mișcare convulsivă la quare suntũ supuse unele persone. Constriction, Tic. *Circeiũ de vițã.* Tendon de vigne. *Circeiũ la unele plante.* Vrille. *Circeiũ:* lanțũ de ferũ saũ de lemnũ que se pune în capulũ tînjellũ spre a pune încã dũoi boi înaintea quellorũ dũoi de la rôte. Chaînon de charrette.

Circiumă. *s. f.* Prăvelie, localũ în quare se vinde vinũ, rachiũ, etc. Cabaret. Circiumă unde se găsesc și queva mîncare. Taverne. Circiumă próstă, în quare adesea nu se găsesc nicĩ beutură. Cabaret borgne.

Circiumărie. *s. f.* Messeria circiumarului.

Circiumarũ-ressă. Quare ține circiumă, quare vinde vinũ într'ũă circiumă. Cabaretier-ère.

Circiire. *v. s.* Veđi circiire.

Circuire. *v. s.* A circui, a tãcé, a nu đice uâ vorbă mâcar. Ne sonner mot.

Circotașũ-â. *s.* Pricinitorũ, quare nu urmésă tocmellũ, învoellũ făcute uâ dată; quare încurcă saũ stricã quea que s'a otărîtũ uâ dată, cu

quare nu pôte quevea sã sevîrșescă queva pe drumũ onestũ. *Circotașũ:* gilevitorũ, quare face pricină, quare caută pricină. Querrelleur-se.

Circotă. *s. f.* Pricinuire, pricină. Cértă, gilecvă. Demélé, Altercation.

Cirdoșellă, Cirdoșire. *s. f.* Fapta de a cirdoși, de a se aduna cirdui, de a se însoçi dũoi saũ mai mulți pentru petreceri.

Cirdoșire. *v. s.* A cirdoși. Veđi încirdoșire.

Cirdũ. *s. etr.* Grămédă, cėtă; mai multe passeri, animale saũ ómeni strînși la unũ locũ și quare umblă de colo, colo. Horde, Band. *Unũ cirdũ de hoși.* Une horde de brigands.

Ciriellă, Ciriire, Kiriellă, Kiriire. *s. f.* Fapta de a cîri. Se đice de gâini quândũ caută a se oũa și scóte unũ felũ de glassũ. — Glouissement. *fig. Ciriellă:* cîrtire, cîcãliturã necontentită în casă. Veđi cîcállélă. *Ciriellă:* cloncănellă, glassũ que scotũ ciocile, ciorile. Veđi cloncănellă.

Ciriire. *v. s.* A cîri, a chercani, se đice de gâini quândũ cãntă și cută a se oũa. Pepier, Piauler. *fig. fam. A cîri:* a cîrti mereũ în casă. Veđi cîcãlire.

Cirjă. *s. f.* Unũ tocgũ saũ unũ felũ de sceptru lungũ que portũ episcopii quândũ celebrã st. Liturgie. Crosse. Ori que felũ de lemnũ, bătũ cu mânerũ încocîrjatũ. Crosse. *Cirjă:* lemnũ, bastonũ în quare se sprijine unũ bãtrînu saũ unũ ologũ. Béquille, Potence.

Cirlană. *s. f. Lînă cirlană:* lînă que s'a tunsũ de pe oi tîneres, de pe cirlani, lînă scurtă, subțire la perrũ.

Cirlanũ-â. *s.* Miellũ, saũ oiçe tînără saũ altũ animalũ domesticũ d'unũ anũ. Antenois. Saũ de dũoi ani. Poulain-e.

Cirligare. *v. s.* A cirliga, a da for-

- ma cîrligului; a face qua cîrligulū, assemenea cîrligului. Faire crochet, donner la forme d'un crochet à quelque chose. *A cîrliga uâ notă*: a 'i face cîdă. Crochuer.
- Cîrligătură. s. f.** Înduioitură, încovoetură qua cîrligulū, assemenea cîrligului. Crochure.
- Cîrligellū. s. et. dim.** Cîrligūmicū de închissū feréstra saū pentru altū queva assemenea. Cramponnet. *Cîrligellū*: Cîrligū micū que se atîrnă de altulū mai mare. Cremaillon.
- Cîrligū. s. etr.** Ferū saū lemnū lungiatū, întorsū la unū capū, spre a apuca queva cu dînsulū saū a agăția, a atîrna într'însulū queva. Croc, Crochet. *Cîrligū în perete*: Mantonnet. *Cîrligū de ciorapi*: Aiguille à tricoter. *Cîrligū de atîrnatū căldărea pe focū*. Cremaillère.
- Cîrlionțare. v. s.** A cîrlionța. Veđi încîrlionțare.
- Cîrlionțū. s. m.** Perrū încrețitū, inelatū. Anneau.
- Cîrmă. s. f.** Machină prin quare se cîrmuesce uâ corabie, unū vasū de apă, uâ plută, etc. Timon, Gouvernail. *Cîrmă*: oiște, tînjellă. Timon. *fig. A apuca cîrma statulū*: Prendre le timon de l'état. *Cîrmă*: oblăduire, guvernū, administrație într'unū statū. Gouvernail.
- Cîrmaciū. s. m.** Quellū que ține cîrma unei corăbii. Timonier. *Cîrmaciū*: rotașū, callū de lingă oiște. Timonier. *Cîrmaciū*: quare cîrmuesce pe alți, dupe quare se ieau quei-l-alți. Veđi călăusă. *cîrmaciū*: vîslașū bunū quare scie să cîrmuescă bine pînzele, funiile, etc. într'uă corabie. Manoeuvrier.
- Cîrmellă, Cîrmire. s. f.** Fapta de a cîrmi; abatere din direcție, din drumulū apucatū, într'altă parte. Déviation. *fig. fam.* întorcerea paroliū, schimbarea ideii quellorū disse; tîgăduire de quelle vorbite.
- Schimbare déssă în idei, în proiecte. Vacillation.
- Cîrmilă. s. m. f.** Aquella quare cîrmesce vorba, idea; quare se plécă quândū într'uă parte quândū într'alta. Vacillant-e.
- Cîrmire. v. s.** A cîrmi, a se abate din direcție, a apuca altū drumū, Dévier. *fig. fam.* A se abate de la quelle disse saū otărite, a tîgădui quelle disse uâ dată; a nu sta la uâ vorbă în respunsurile salle, a respunde aci într'unū felū, aci într'altulū. Vaciller.
- Cîrmizū. s. etr.** Unū felū de coșenilă din quare se face vâpséua stacojie. Kermès. *Cîrmizū*: unū felū de vâpsé quare face pe quelle-alte; vâpsea roșie închissă. Cramoisi.
- Cîrmuire. v. s.** A cîrmi, a governa, a mâna, a îndrepta mînândū queva: a administra, a îngriji de trebî publice saū particulare. Gouverner, Gérer, Administrer, Régir. *A cîrmi pînzele, funiile, și tôte quelle dintr'uă corabie*. Manoeuvrer. *fig. prov. A cîrmi bine barca sea*: a 'și îngriji bine de interesele selle. Gouverner bien sa barque. *Reū și a cîrmitū trebile selle*: Il a mal géré ses affaires. *Legile quare cîrmuescū unîversulū*: Les lois qui régissent l'univers.
- Cîrmuire. s. f.** Fapta de a cîrmi, de a administra, de a governa. Veđi guvernămînt, administrațiune.
- Cîrmuitorîū-óriă. s.** Quare cîrmuesce, quare administrésă, guvernésă: veđi guvernatorū, guvernorū, guvernantū, administratorū, regissorū.
- Cîrneciū. s. m.** Poreclă, supra nume ridicolū que se dă unei persóne cîrne.
- Cîrnie. s. f.** Qualitatea persónei cîrne, starea persónei cîrne.
- Cîrnū-ă. adi. și sus.** Fără nasū; quare n'are nasū saū are unū nasū prea micū. Camus e.

- Cirpaciū.** *s. m.* Quare se nutresce cu cîrpitulū încâlçiemintelorū vechi. Savetier, Ravauder-se; quare cîrpece drege, meremetisesce. Raccommodeur-se. *Cirpaciū:* Quare lucrésă prostū, mesterū prostū. Savetier.
- Cirpâ.** *s. f.* Trénțîă, peticū, bucată de pînză vechie, ruptă, otrepū. Loquette, Chiffon. — Materie de pînză slabă, próstă. Chiffe.
- Cirpéllă, Cirpire, Cirpitoră.** *s. f.* Fapta de a cîrpi, de a cóse quea que s'a ruptū, de a pune peticū, cîrpâ unde s'a spartū; lucrarea de a drege, de a meremetissi unū zidū, uă casă, unū perete. Raccoutrement, Ravaudage, Raccommodage.
- Cirpire.** *v. s.* A cîrpi, a cóse que este discusutū saū ruptū. Raccoutrer, Ravauder, Rapetasser. *A cîrpi uă încâlçăminte ruptă, spartă.* Saveter, Rapiécér. *fig. fam. A cîrpi minciunî:* *pop:* a nâscoci, a spune minciunî. Dire de mansonges. *A cîrpi uă palmă:* *pop:* a da cui-va uă palmă. Flanquer un soufflet.
- Cirpitoriu-óriă.** *s.* Aquella quare cîrpesce. Vedî cîrpaciū.
- Cirpitoră.** *s. f.* Vedî cirpéllă.
- Cirpocéllă, Cirpocire.** *s. f.* Lucrarea de a cîrpoci; peticire, cuse-tură de petice, de trenție, de cîrpe. Rapiécetage.
- Cirpocire.** *v. s.* A cîrpoci, a petici, a pune peticū peste peticū la vre unū lucru qua sâ se drégă. Rapiéceter, Rabobeliner.
- Cirsteiu.** *s. m.* Uă passere. Rále.
- Cirtéllă, Cirtire.** *s. f.* Fapta de a cîrti; cicălire, împutare, mustrare pentru lucrurî de nimicū; murmurare, vorbe de nemulțemire, de ne împăcare în casă. Pointillerie, Semonce.
- Cirtelnicū-ă.** *s. și adi.* Bombânitorū. Bougon.
- Cirtire.** *v. s.* A cîrti, a face vorbă pentru lucru de nimicū, a aretta prin vorbe nemulțemire, neîmpă-care, cu quea que se gâscesce, se află, orî se face; a împunge, a atinge cu vorbe de nemulțemire pe quei din casa sea. Bougonner, Pointiller.
- Cirtitoriu-óriă.** *adi.* Cirtelnicū, cicălitorū, observatorū în tóte amănuntele cu nemulțemire. Pointilleux-se, Grondeur-se, Grognard-e.
- Cirtițiă.** *s. f.* Sobolū, unū felū de quadrupedū que trăesce pe sub pămîntū. Taupe.
- Cirtițiarū.** *s. m.* Prîndetorū de cîrtițe, de soboli. Taupier.
- Cislegi.** *s. plur.* Dulcele crăciunului. Carnaval. Se dice și de orî que spaciu de timpū în quare se mânăncă dulce. *Cislegi de tómnă, de érnă, cislegele Sân-Petrului.*
- Ciștiu.** *s. etr.* Vedî semestru, trimestru.
- Clăbucū.** *s. etr.* Spuma sepunului; — nădușéllă spuméssă que facū caii de ostenéllă.
- Clacă.** *s. f.* Lucrulū, munca, plata que dă unū locuitorū de moșie proprietarului ei. — Orî que muncă, lucrare, saū plată que face quineva fără voia și fără a avé vre unū folosū dintr'însa. Chasse-morte. *Clacă:* muncă que facū sâ-teniî în grămédă în serbătorî mici proprietarului moșii saū altui consâtenū qua uă facere de bine. *Corvée. Clacă cub oî:* *Sommege. fig. A vorbi de clacă; a veni, a umbla, a osteni de clacă:* a vorbi în zadarū; a veni, a umbla, a osteni fără nici unū folosū. Parler en vain; Aller, Venir, Travailler en vain.
- Clăcășire.** Vedî clăcuire.
- Clăcașū-ă.** *s.* Locuitorū sâtenū que plătesce, que lucrésă clacă proprietarului moșiei și quare nu se pôte stremuta dupe moșie fără voia autoritățilorū. Serf de la grêbe, Colon partiaire.
- Clăcuire.** *v. s.* A clăcui, a lucra clacă, a face clacă, a munci pro-

- prietarului pe moșia quăruia se află muncitorul.
- Clădărae.** *s. f.* Grămădire de lucruri; lucruri aruncate unul peste altul în cantitate mare.
- Clădellă, Clădire, Clăditură.** *s. f.* Lucrarea de a clădi, de a face clae snopi de grâu, orz sau fin. Mise en meule; Action, manière de mettre en meule. *fig.* Construcțiunea de binale, de case de zid sau piatră. Veđi edificiu, construcțiune.
- Clădire.** *v. s.* A clădi, a aduna și a grămădi la un loc; a face clae de fin, de orz, de grâu, etc. Mettre en meule. A construi a edifica, a zidi, a redica, a face uă casă, etc. Veđi construi, edificare.
- Clae.** *s. f.* Căpițe, stog de fin, ori de snopi de grâu, etc. Meule, Maye. *fig. pop.* *Clae peste grămădă:* mult peste mult, reu peste reu. — Cădere, resturnare de multe lucruri unul peste altul.
- Clăișoră.** *s. f. dim.* Clăițe, clae mică. Petite meule.
- Clamabilă-ă.** *adi.* Que se pôte cere, reclama, chiema. Clamable.
- Clampă.** Veđi clapă.
- Clămpănire.** *v. s.* A clămpăni, a juca clapele unui instrument de musică. Toucher les soupapes. — *fig. fam.* a plescăni, a plesni din gură, a clefeti quând mănincă.
- Clandestin.** *adi.* Secret; făcut în secret și în contra legilor; pe furiș, pe sub ascuns, poprit de legi. Clandestin-e. *Amor, curnie, adunare etc. clandestine:* poprite de pravilă.
- Clanția.** *s. f.* Ferul, limba de fer de la brôsca uși quare o ține închisă. Clinche, Cadole, Loquet. *Clanția de oblon.* Loqueteau. *Clanția.* *fig. fam.* muere sau bărbat quare nu i mai tace gura. Pie-grièche. *Quē clanția de muere, quē clanția de român:*
- Clanțianellă, Clanțianire, Clăn-**
- țianitură.** *s. f.* Fapta de a clănțian, de a lovi, de a suna dessu clanția uși. — Dirdiurea, tocarea dinților în gură quând tremură quine-va de frig. — *fig. fam.* Dirdiure, vorbe multe și seci, vorbi-re fără șir, superătoria, atingătoria. Claquement. *Clanțianella dinților.* Claquement des dents.
- Clanțianire.** *v. s.* A clănțian, a trinti tare și dessu clanția uși... *A clănțian:* a lâtra qua căței mici. Japper. *A clănțian dinți:* a toca dinții în gură de frig. Claquer des dents; Grelotter. *fig. pop.* a dirdi, a flecări, a vorbi nimicuri superătoria a nu mai tăce din gură.
- Clanțiau, Clănțe.** *s. m.* Aquella quare nu i tace gura vorbind neîncetat nimicuri, flecară. Claque-dent.
- Clapă.** *s. f.* Căpăcell quare se redică și se lassă prin ajutorul unei corde pre cumă au flautele, claranetele, tulumbele, hasnallele, etc. Soupape, Lanquette.
- Claponire.** *v. s.* A claponi, a face clapon, a face un cocosu clapon. Chaponner. (Se conj. qua gândire.)
- Claponaș, Claponell.** *s. m. dim.* Clapon tînăr. Chaponneau.
- Clapon.** *s. m.* Cocosu castrat, de la quare s'au scossu bôzele. Chapon. *Clapon quare cântă.* Cocaire.
- Clarificare.** *v. s.* A clarifica, a curăți, a lămuri, a limpeđi. Clarifier.
- Clarificațiune, Clarificațiă, Clarificare.** *s. f.* Fapta de a clarifica. Curățire, lămurire, limpeđire. Clarification.
- Clarinet, Clarinet.** *s. etr.* Un instrument de musică cu clape. Clarinette.
- Clarinu.** *s. m.* Clopoțell quare se atiră de gitul animalelor domestice quând merg la pâsciune. Clarine, Clairon. *Clarinu:* un fel de trompetă, trîmbiță. Clairon.

Claritate. *s. f.* Lumina sau efectul luminii de a pute deosebi obiectele. *Claritatea dillei, sorelui, etc.* La clarté du jour, du soleil. — *Transparența: Claritatea sticlei:* La clarté du verre.

Classă. *s. f.* Despărțire, tréptă, deosebitele părți sau grade în care se împartă ómenii sau lucrurile. *Classe. Înaltele classe:* nobleția. *Les hautes classes. Aquestă carte se potrivește la toate clasele de lectori:* Cet ouvrage convient à toutes les classes des lecteurs. *Este ună învețată de cea întâi classă.* C'est un savant de la première classe. *Classă. Camera, sala de învețat.* — *Classă:* împărțire, sau gradualitate de învețatură. *Suntă șase clase în colegiul nostru.* Il y a six classes dans notre collège. *Scolarii intră în classă.* Les écoliers entre en classe. — *Classă de începători, clasele de jossu.* Basses classes.

Classare. *v. s.* A classa, a regula, a împărți în clase, dupe ore-quare regule. — A judeca, a aprecia. *Classer.*

Classicitate. *s. f.* Tréptă înaltă, gradă înaltă. Se țice despre limbă. *Classique.*

Classică-ă. *adi.* Dovedit, recunoscut de un grad înalt. *Classique. Autoră classică:* autor mare, recunoscut, aprobat, de model. *Auteur classique. Carte classică:* carte antică, recunoscută, primită pentru meritele ei. *Livre classique. Pământă classică:* în care s'a cultivat vre uadată literatură, artele sau mestegurile. *Terre classique. Formată classică:* format în 12. *Format classique.*

Classificare. *v. s.* A classifica, a aședa în clase; a împărți, a despărți, a statornici, a otări clasele, tréptă, gradul. *Classer, Classifier.*

Classificațiune, Classificația,

Classificare. *s. f.* Fapta de a classifica, împărțire, aședare în clase, în părți deosebite. *Classification.*

Clătellă, Clătire, Clătitură. *s. f.* Lucrarea de a clăti, de a spăla queva afundându și scoțind din apă, sau bătind, turburind apa, Rincement, Rinçage.

Clătinare. *v. s.* A clătina, a legăna, a misca într'ua parte și alta. *Frisser, Osciller, Vaciller, Ballotter.* — *A clătina din capu:* Hocher. *A se clătina, t. de mar.* a se legăna. Se țice de apele mării cândă abia se mai clatină dupe uă furtună. *Clapoter.* (se conj. qua lăudare.)

Clătinare, Clătinătură. *s. f.* Fapta de a clătina, de a se clătina; legănare, miscare legănătoră. *Oscillation, Vacillation, Ballottement. Clătinare din capu.* Hochement. *Clătinarea apelor mării,* dupe uă furtună. *Clapotage.*

Clătinatoriă-oriă. *adi. s.* Quare clatină, quare se clatină, se legăna, oscilatoriă. *Vacillant-e, Oscillatoire.*

Clătinătură, Veđi clătinare. *s.*

Clătire. *v. s.* A clăti, a spăla queva clătind, turburând, bătind apa, pre cumă cândă se spală cești, pahare, sticle, etc. *Rincer. A și clăti gura:* a și o spăla cu apă. *Rincer sa bouche. A clăti rufe:* a le spăla, a le limpedi în quea din urmă apă. *Aiguayer du linge.*

Clătite. *s. pl.* Lalanghite, prăjituri prea subțiri. *Gaufre.*

Clătitoriă-oriă. *s.* Aquella quare spală clătind în apă. *Rinceur-se.*

Clătitură. Veđi clătellă, spalăciatură.

Clausă, Clausulă. *s. f.* Încheiere, dispozițiă particulară, condiție, articol deosebit, que se pune într'un tractat, într'un contract, etc. *Clause.*

- Clave.** *s. f. ph.* Limbile de fildiş, de abanosu de la unu clavirü saü organü que se lovescö cu degetile quändu va quineva sä cânte.— Spaşurile de alamä saü de ossü dupe cöda unei ghitäri saü altü instrumentü assemenea, prin quare se facü jumetätile de tonü. Touche.
- Claviculä.** *s. f. t. de anat.* Lingurëua pieptului. Clavicule.
- Claviristü-ä.** *s.* Quellü que cântä cu clavirulü, quare dä lectiï de clavirü. Clavecinate.
- Clavirü.** *s. etr.* Unü instrumentü de musicä. Clavecin. *A cânta cu clavirulü:* Toucher de clavecin.
- Clefetellä, Clefetime, Clefeturä.** *s. f.* Lucrarea de a clefeti, de a astupa găuri, cräpäturi, la uä bute la uä feresträ, la uä uşä, la uä corabiä, etc. Calfeutrage, Calfatage. *fig. fam.* Mestecarea bucatelorü în gurä färä ajutorulü dinşilorü.
- Clefetime.** *v. s.* A clefeti, a astupa cräpäturile, găurile de la buţi şi alte vase, de la uşi, de la ferestre, de la coräbiï etc. Calfeutrer, Calfater. *fig. fam.* A clefeti, a mesteca reü din gurä din lipsa dinşilorü ori a mässelilorü.
- Clefetitorü-öre.** *s.* Aquella quare clefetesce, quare astupä găuri la vase, la uşi, la ferestre, etc... — *Clefetitorü.* Quare mestecä reü cu gura ne avindü dinşi ori mässelle... *Clefetitorü,* mäncäciosü, quare mänincä, clefetesce mereü din gurä. Machedru, Macheur-se. *Clefetitorü:* uä uneltä a dogarilorü, ciöca dogarului. Chassoir.
- Clefü.** *s. m.* Hoşiu. Nume que se da locuitorilorü din Olimbü, Pindü, etc. quariï adesea se cobörau şi nävăliaü în satele şi oraşele învecinate, făcindü pradäciuni. Clephite.
- Cleiosü-ösä.** *adi.* Väscosü, quare este mänjitü, plinü cu queva väscosü, cleiosü. Glueux - se. Gluant-e, Glutineux-se, Colleux-se.
- Cleioşellä, Cleioşire.** *s. f.* Fapta de a cleioşi. — *Cleioşellä,* mänjiturä cleioşä, materie lipicioşä, väscü. Glu.
- Cleioşire.** *v. s.* A cleioşi. Veđi în cleioşire.
- Cleire.** *v. s.* A clei, a lipi cu cleiü. Veđi în cleire.
- Cleiü.** *s. etr.* Materia cu quare se încele, se lipesce queva. Colle, Colle-forte, Glu.
- Clemenşä.** *s. f.* Îndurare, virtute quare face pe unü superiorü a erta, a înpuşina pedepsä; bunetate, milostivire. Se dice despre Dumneđu, despre dömnitori, şi despre pärinşi în raportü cu fiï lorü. Clémence.
- Clementü-ä.** *adi.* Quare are clemenşä; îndurätoriü, bunü, blindü, milostivü. Clément-e.
- Clénü.** *s. m.* Unü felü de peste.
- Clepsidrä.** *s. f.* Orologiü de apă. Clepsydre.
- Clericalü-ä.** *adi.* Clericescü, que se atinge de clerü, que ţine de clerü. Clérical-e.
- Clericatü.** *s. etr.* Starea, condişia, sarcina unui clericü. Cléricature, Cléricat.
- Clericeşte, Clericalemente.** *adv.* Cu manierä clericalä, dupe clericü. Cléricalement.
- Clericescü-escä.** *adi.* Veđi clericälü.
- Clericü-ä.** *s.* Persönä din clerü, persönä în funcşia clericului. Clerc.
- Clerü.** *s. etr.* Töte persönele bessericesci, preoşi, arhierei, episcopi, călugäri. Clergé.
- Cleştare.** *v. s.* A cleşta. Veđi în cleştare.
- Cleşte.** *s. m.* Uneltä de ferü a mestericilorü feräri cu quare apucä ferulü que 'lü lucrésä. Tenailles, Pince, Pincettes. Ori que felü de uneltä que face slujba cleştelui. — *Cleşte de potcovitu.* Tricoises.
- Clia, Clio.** *s. f.* Una din muse a queia quare presida istoria. Clio.

Clică, Clicală, Cricală. *s. f.* Adunătură de ómenî spre a conspira, de intrigantî pentru óre-quare scopu. Clique.

Clicu. *s. etr.* Rîsû. Imitația sunetului que scóte quineva prin limbă quândû rîde... *Rîsû cu clicu:* rîsû în quare limba face cli, cli.

Clidomancie. *s. f.* Ghicire, devinație prin chei. Clidomancie.

Clientelă. *s. f.* Toți queî apărați, sprijiniți într'ua judecată de unû advocatû. Clientii unûi advocatû; maladii unûi medicu. Clientele.

Clientu-ă. *s.* Aquella pe quare îlu apăară unû advocatû, unû procuratorû; maladulû unûi medicu. Client-e.

Climă. *s. f.* Temperatura atmosferii în ossebite părți alle pămîntului, fie quare din liniile paralele alle globului prin quare se arêttă împărțirea climii; partea globului coprinsă între dūoe linii paralele la equatoru. Climat.

Climațu. *s. etr.* Veđi climă.

Clină. *s. f.* Scoborișu, pogorișu; cóstă, locu quare merge scoborîndu. Déclive.

Clincellă, Clincire. *s. f.* Veđi încîrligare, înnodare.

Clincire. *v. s.* A clinci. Veđi încîlincire.

Clinciû. *s. etr.* Clinu micu. — Cîrligû. — *fig.* cîrciogû, pricină, pricinuire, îndreptare que gâssesce, que propune quineva la uă faptă împutată, la uă greșellă făcută.

Clinicu-ă. *adi.* Pe sfîrșitû. Clinique. *Secta cliniciloru:* uă sectă de creștini quare se botezaû pe patulû morții. *Cununie clinică:* cununie, însurătore que face quineva aprópe de mórte. — *Medicină clinică:* medicină quare se pune în lucrare lîngă patulû murîndului. — *s. f.* *Clinică:* Lecții que dă unû profesorû de medicină lîngă patulû maladului arătândû cumû sâ se pu-

nă în lucrare căutarea lui. La sec-te des cliniques; Médecine clinique; La clinique.

Clintellă, Clintire, Clintitură. *s. f.* Fapta de a clinti, de a mișca din locu; de a se mișca, de a se muta din locu. Action de bouger.

Clintire. *s. v.* A clinti, a se clinti, a mișca din locu. Bouger. *Nu te clinti de acolo:* nu te mișca. Ne bougez de là. *A nu se clinti din locu:* a sta în locu nemișcatu. Ne bouger d'un lieu.

Clinu. *s. m.* Peticu de pînză que se pune lâ mânica cămeșii. Gouset. — *Clinu:* Peticu, fâșie de pămîntu, bucată lunguiată de locu, de moșie. Coin de terre. *clinu de ciorapi.* Coin. *Clinu* que se cósse la uă haină. Pointe.

Clipă. *s. f.* Grabă, iuțellă. Clin. *clipă de ochiû.* Clin d'oeil. *Clipă,* momentu fôrte scurtu, quellu maî micu spațiu de timpû. Instant. *Uă clipă!* stăi puținû, opresce, astêptă unû momentu. Un instant. *În totă clipa.* *loc. adv.* neîncetatû, continiû, necontentiû. A chaque instant, A tout instant. *Intr'ia clipă.* *loc. adv.* în fôrte scurtu timpû, într'unû minutû, îndată. En un clin d'oeil, A l'instant, Dans l'instant.

Clipellă, Clipire. *s. f.* Fapta de a clipi, de a închide dessu din ochi, de a nu puté pironi ochii assupra obiectelorû, clipellă fără voia din ochi. Papillotage, Clin d'oeil, Clignotement.

Clipelnicu-ă. *adi.* De o clipă, quare nu ține de quătû uă clipă. Instantané-e.

Clipire. *v. s.* A clipi, a închide dessu din ochi. Papilloter, Ciller, Clignoter. *A clipi cuî-va din ochi.* Faire un clin d'oeil à quelqu'un.

Clirosu. *s. etr.* Veđi Cleru.

Clissă. *s. f.* Unû felû de pămîntu galbenû cleiosu, lipiciosu. Limon.

- Clissosŭ-ósâ.** *adi.* Cleiosŭ, tare, quare are asmenare cu clissa la cleioşellâ. Limoneux-se.
- Clistirare,** *v. s.* Veđi giistirare.
- Cloacă.** *s. f.* Canalŭ, hasnea pe sub pâmintŭ pentru scursulŭ murdăriilorŭ dupe uliçe. Cloaque.
- Clocellâ, Clocire, Clociturâ,** *s. f.* Fapta de a cloci. Couvement, Couvaision, Incubation.
- Clocică, Cloşcă.** *s. f.* Veđi cloşca.
- Clocire.** *v. s.* A cloci, a scôte uâ passere puî. Couver, S'accouver. *A cloci; pop:* a ține ascunsŭ unŭ lucru, unŭ planŭ, a lŭ pre-gâti în secretŭ. *Aquestâ resbelŭ clocia de multŭ timpŭ.* Cette conspiration, cette guerre couvait depuis longtemps.
- Clocitŭ-â,** *sup. și adi.* Oŭ clocitŭ, oŭ în quare s'a formatŭ pu-lulŭ, Oeuf bisché. — *sus.* *Clocitŭ;* omŭ frigosŭ, quare șede mereŭ lîngâ focŭ. Accouvé-e. *Clocitŭ:* stricatŭ, quare nu e bunŭ. Couvi.
- Clociturâ.** *s. f.* Veđi clocellâ. *Clociturâ:* mâncare rea, stricatŭ; ori que lucru de mâncare quare prin ședere s'a stricatŭ, s'a clocitŭ.
- Clocotellâ, Clocotire.** *s. f.* Fapta de a clocoti, de a colcoti, mișcarea, săltătura que face unŭ liquidŭ cândŭ fierbe în clocote. Bouillonnement.
- Clocotire.** *v. s.* A clocoti, a colcoti, a fierbe în clocote, a se umfla și a da în focŭ clocotindŭ. Bouillonner. *fig.* *A clocoti de mânie.* Bouillonner de colère.
- Clocotitoriu-óriâ.** *adi.* Quare fierbe în clocote. Bouillonnant-e.
- Clocotŭ.** *s. etr.* Undâ, săltare, valurŭ que face pe d'assupra unŭ liquidŭ cândŭ fierbe în clocote. Bouillon. *În clocote. loc. adv.* A gros bouillon.
- Cloncânellâ, Cloncânire.** *s. f.* Cân-
- tarea găinii cândŭ va să clocéscâ saŭ cândŭ chiamâ puî. Gloussément, Clossement.
- Cloncânire.** *v. s.* A cloncâni, a cârri, a cânta qua cíora, qua cloncânilulŭ. Jacasser. *A cloncâni,* se dice de găini cândŭ chiamâ puî. Glousser, Closser.
- Cloncânitŭ.** *sup. și sub.* *Cloncânitulŭ cloncânilorŭ, cloncânitulŭ cloșcelorŭ.*
- Cloncânŭ.** *s. m.* Corbŭ tînărŭ, cio-roiu.
- Clondirŭ.** *s. etr.* Șipŭ, sticlâ pentru păstratŭ liquide cu gîtŭ scurtŭ și strîmptŭ.
- Clopotarŭ,** *s. m.* Aquella quare tór-nâ clopote; — aquella quare vinde clopote; — aquella quare tócă și trage clopotele la uâ bessericâ. Campanier, Sonneur. *Clopotarŭ:* animalŭ din herghelie, din turmâ, din cîredâ, ori de la trăssurâ, de gîtulŭ quârui se atîrnâ unŭ clopotŭ. Sonnailler. *Clopotarŭ:* ber-becele dinaintea turmii cu clopotŭ de gîtŭ. Clocheman.
- Clopoțellŭ.** *s. etr. dim.* Clopotŭ micŭ. Grelot, Clochette, Clocheton. Clopoțellŭ de chieimatŭ domesticulŭ. Sonnette. *Clopoțellŭ:* uâ plantâ. Campanule. *Clopoțellŭ de pădure:* uâ flóre. Campanelle, Campanette. *Clopoței:* flori quare aŭ forma clopoțellulŭ. Fleurs en cloche, Fleurs en grelot. *Clopoței: phr.* Zurgalâi que se punŭ érna la hamurile cailorŭ, que se punŭ la picíorele coruilorŭ. Sonnette.
- Clopotniçe.** *s. f.* Turnŭ pentru clopote la bessericâ. Campanile, Clocher. *Clopotniçe* de observație, de pazâ. Belfroi.
- Clopotŭ.** *s. etr.* Instrumentŭ de metalŭ făcutŭ în formâ de pérâ cu gura pe din jossŭ în quare bate uâ limbâ spre a suna. Cloche. *A trage clopotele.* Sonner les cloches. *A trage clopotele de leturgie.* Son-

- ner la messe. *A trage clopotele de mortu.* Sonner pour les morts. *fig. fam.* *A trage clopotul:* a publica, a spune, a nu ține secretu uâ faptă, uâ împrejurare; a spune totu lăudându-se. *prov: Pissica cu clopotu nu prinde șoarici:* quare nu tace, quare spune totu, nu ține secretulū, adesea nu isbutesce... — *Sgomotū de clopote:* Sonnerie. *Clopotū:* capacū de sticlă în formă de clopotū cu quare se acoperū unele plante tinere sau flori delicate. Cloche. *Clopotū de scufundare:* machinā prin ajutorulū quāria pōte sta quineva mai multū timpū sub apă. Cloche de plongeur. *Clopotū pentru animale.* Sonnaile.
- Cloșcă.** *s. f.* Găina que clocesce, sau quare are puī. Clousse-poule, Couveuse. *Cloșcă. t. de astr.* Constelația pleiadelorū. Poussinière.
- Cloșcarū.** *s. m.* Persōnă quare stă mai multū a casă, quare nu se mișcă de a casă.
- Clubistū.** *s. m.* Membru alū unui clubū. Clubiste.
- Clubū.** *s. etr.* Societate, adunare de mai multe persōne cu scopū politicū, filantropicū, etc. Club.
- Coacāsă.** *s. f.* Rodulū coacāsului; nisque bobice mici, roșii, transparente. Se dice și *pomușoră.* Groseille. *Coacāse verđi* sau *Agrīse:* coacāse mai mari de quātū precedentele, se facū în coacāsulū spinosū, și suntū albe cu vine verđi. Groseille à maquereau.
- Coacāsū.** *s. m.* Arburellulū que produce coacāse. Groseillier.
- Coacere.** Veđi cōcere.
- Coadă.** Veđi cōdă.
- Coafurā.** Veđi coifurā.
- Coaie.** Veđi cōie.
- Coajă.** Veđi cōjă.
- Coalescentiā.** *s. f. t. de med.* Crescere și lipirea părțilorū que erau despărțite mai nainte, unirea, lipirea lorū. Coalescence.
- Coalisare.** *v. s.* A coalisa, a reuni, a allia puteri cu scopū offensivū sau defensivū. — *A se coalisa:* a se uni, a se allia spre a apăra uâ causă, spre a forma unū parūtū, etc. Coaliser, Se coaliser.
- Coalițiā.** *s. f.* Alianțiā, confederațiune de mai multe puteri contra unei singure. Coalition.
- Coamă.** *s. f.* Perrū stufosū de pe grumazulū sau cōrda callulū, ori a leului. Crinière, Jube, Crin. — Mucbe, culme, vîrfū. *Coama delu-lū, Coama muntelui:* culmea quea mai naltă și lungă a unui delū ori munte. Le sommet, le haut d'une montagne. Se dice cu aquestū întelessū și mai bine: *Culmea delu-lū, muntelui.* Veđi culme.
- Coapsă.** *s. f.* Partea șoldului de la încingătore pînă la genuchi. Cuisse. *Încinge sabia ta peste coapsa ta puternice.* David. psalm.
- Coaptațiune, Coaptațiā.** *s. f. t. de hir.* Aședarea, potrivirea la locū a unui osū frântū. Coaptation.
- Coardă.** Veđi cōrdă.
- Coarjă.** Veđi cōjă.
- Coarnă.** Veđi cōrnă.
- Coasere.** Veđi cōsere.
- Coassă.** Veđi cōssă.
- Coassociatū.** *s. m.* Quellū que este asociatū, insocitū, întovăroșitū cu alții într'unū negocū. Coassocie.
- Coastă.** Veđi cōst.
- Coate.** Veđi cōte, cotū.
- Cobaltū.** *s. m.* Unū felū de metalū albū cu quare se dă sticlii fața albastră. Cobalt.
- Cobe.** *s. f.* Uă maladie a găinilorū, de quare nu potū bé și cânta; țifnă. Pépie. *fig. fam.* persōnă ur-susă, de reū aūgurū. Homme de mauvais augure.
- Cobellă, Cobire, Cobitură.** *s. f.* Fapta de a cobī, de a reū pre-vesti, de a pređice reū. Mauvais augure.
- Cobilice.** *s. f.* Coromīslă, unū lemnū încovoiatū, cu elinciuri la capete pe

- quare duce quineva dŃoe cofe cu apă. — Ori que lemnŃu încovoiatŃu pu-
tinŃu qua cobilięa de cãratŃu apă.
Cerceau, Bãton de porteur d'eau.
- Cobire.** *v. s.* A cobii, a pređice reŃu.
Augurer mal.
- Cobitoriu-óriã.** *adi. sub.* Aquella
quare cobesce, pređice reŃu. Per-
sonne de mauvais augure.
- Coborire.** *v. s.* A coborii, a scoborii,
a pogorii, a da jossŃu treptatŃu din-
tr'ua înãltime ore quare, dintr'unŃu
locŃu înãltŃu; a descinde, a scoborii.
— Descendre. *Coborire, Pogorire,*
Scoborire, însemn: *Coborire* se đice
quãndŃu quine-va coborã sau
se coborã treptatŃu dintr'ua înãl-
țime de delŃu, de munte, dintr'ua
camerã de sussŃu, etc. *A coborii*
din munte la câmpŃu, dintr'unŃu ar-
burŃu, de pe uã casã, dintr'ua ca-
merã, de pe callŃu, din trãssurã,
etc. Descendre d'une montagne
dans la plaine, d'un arbre, du
haut d'une maison, de sa cham-
bre, de cheval, de voiture, etc.
Pogorire are unŃu înțelesŃu mãi
înãltŃu și se ıea mãi multŃu în figu-
ratŃu. *A se pogorii pînã la rugã-*
ciune, se pogorã prin mumã din
vechii regi ai ferii; l'am vedutŃu pe
quãndŃu pogorisse din vechia sea
glorie, din vechia sea putere; a se
pogorii în sine, în consciința sea.
Descendre jusqu'à la piere, il
descendait par sa mère des an-
ciens rois du pays; je le vis lors-
qu'il était déjà descendu de sa
gloire, de son ancienne puissance;
descendre en soi-même, dans sa
conscience. *Scoborire* este sino-
nimŃu cu *coborire,* pôte cu greșelã
este adãogatŃu unŃu-s-înaintea
đicerii.
- Coborire.** *s. f.* Fapta de a coborii,
de a se coborii, d'a se da, d'a se
lãssa jossŃu dintr'ua înãltime ore-
quare. Descente. *La coborirea din*
cãrucia, din trãssurã, de pe sca-
rã: în momentul de a se da qui-
ne-va jossŃu din cãrucia, etc. À
la descente du carrosse, de la voi-
ture, de l'escalier, etc. *Coborirea*
de pe cruce. Veđi pogorire. *Cobo-*
rirea mitrei, lãssarea, cãderea ei
mãi jossŃu. Descente de matrice.
- CoborișŃu.** *s. etr.* Clinã, povirnișŃu
pe quare se coborã quine-va la
valle. Descente.
- Coboritoriu-óriã.** *adi.* Quare co-
borã, sau se coborã; quare se dã,
se lassã de sussŃu în jossŃu. Des-
cendant-e. *Coboritoriu s.* Veđi po-
goritoriu, descendantŃu.
- CoburŃu.** *s. etr.* TocŃu de pistole que
se atirnã de șea. Fonte.
- Cobzã.** *s. f.* UnŃu felŃu de ghitarã
scurtã în gîtŃu, cu 12 corde. Es-
pèce de guitare à 12 cordes.
- CobzarŃu.** *s. m.* LãutarŃu quare cân-
tã cu cobza.
- Cocã.** *s. f.* CleiŃu fãcutŃu cu fãinã și
apã de lipitŃu hãrtie, etc. Colle de
farine. — *Cocã:* aluatŃu de fãrinã
pregãtitŃu, fremintatŃu pentru pãine.
Pâte.
- Cocardã.** *s. f.* PeticŃu de materie,
rondŃu, sau placã de metalŃu zu-
grãvitã, ori panglicã simplã de
colorã diferitã: SemnŃu distinctivŃu
allŃu militarilorŃu, allŃu funcționari-
lorŃu civili, sau allŃu unei națiunii
ori allŃu unui partitŃu, și quare se
pörtã pe coifurã sau la peptŃu. *Co-*
cardã naționalã: semnŃu cu trei
colore, roșiŃu, albastru și albŃu que
se obligã quine-va a purta în
timpŃu de revoluțiune. Cocarde na-
tionale. — UnŃu nodŃu sau fionęŃu
în coifura femeelorŃu.
- Cocenu.** *s. m.* LujãrŃu, gîtŃu de vër-
điã, de porumbŃu; ciocãlãŃu; inima,
međiloculŃu unei pome de la qua-
re s'a luatŃu totŃu que era bunŃu de
mãncare. Trognon. *UnŃu cocenu de*
vërđiã. Un trognon de chou.
- Cocere.** *v. s.* A cõce, a frige. Cui-
re. *A cõce pãine:* Cuire du pain.
Sõrele cõce fructele: cõce rodurile.
Le soleil cuit les fruits. *A se cõ-*

- ce: Mûrir. *A cõce buba, rana:* a face puroi. Suppurer, abceder. *fig. fam. I-o cõce de resbunare* sãu numai *I-o cõce:* Il lui garde rancune. *O sã țì se cõcã într'ua dî:* o sã țì o facũ uã datã, o sã'mi resbunũ și o sã te cãesci. Il vous en cuire quelque jour. *Aquestuia n'o sã'i mãi cõcã mintea:* n'o sã'i mãi vinã minte, n'o sã mãi aibã minte. Cet homme ne mûrira jamais.
- Cõcere.** *s. f.* Fapta de a cõce, de a se cõce, de a se frige. Cuisson, Coction. *Cõcerea fructelorũ.* Maturation, Maturitã. *Cõcerea ranelorũ, bubelorũ.* Suppuration. *fig. Cõcere de resbunare.* Rancune.
- Cochetare.** *v. s.* A cochetã, a fi cochetũ, a face cocheterii. Coqueter.
- Cocheteriã.** *s. f.* Manierele persõnei cochetã; silințã de a place; meșlõce, vorbe cu scopũ de a place. Gãtellã, podõbã în îmbrãcãminte, îngrijire în aședãrea potrivitã a conciarei, a hainelorũ spre a place. Coquetterie. *Cocheteria este fericirea femeelorũ, Cocheteria este mincõuna amorului.* La coquetterie est le bonheur des femme, La coquetterie est le mensonge de l'amour. — *fig.* Manierã ossebitã în stilũ, în vorbire quare place. *Cocheteriã, Galanteriã* însem. *Cocheteria* cãrcã a nasce dorințe, *Galanteria* a și le satisfãce. Quea dintũu este uã desonorantã neregularitate a spiritului, quea de a dõoa unũ viciũ.
- Cochetũ-ã.** *adi.* Quare face pe galantulũ, quare cautã a place, a însuffla amorũ prin vorbe, prin maniere. Coquet-te.
- Cochinaliã,** *s. f.* Cõtã, trupã de ștren-gari, de cochini, de blestemați. Coquinaille.
- Cochinerie.** *s. f.* Blestemãție, ștren-gãrie, crailicũ. Coquinerie.
- Cochinũ-ã.** *s. adi. t. de inj. și de mepr.* Friponũ, pungașũ; blestematũ, infãmũ, mișellũ, fãrã inimã, fãrã o-nõre. Se dõce quãte uã datã și fãrã înțelessũ de injurie, ci qua glumã. Coquin-e.
- Cocinã.** *s. f.* Locũ închissũ pentru ținutũ porci; cotețũ. Étable à cochons, á porcs.
- Cociõbã.** *s. f.* Casã prõstã, spartã, quare abia se ține, quare este a-prõpe de cãdutũ. Taudis, Taudion, Bicoque.
- Cociorbã.** *s. f.* Prãjinã de amestecatũ varulũ cu nissipũ, prãjinã cirligatã la unũ capũ de trassũ foculũ la coptõre mari. Bouloir, Fourgon.
- Cocelã, Coclire.** *s. f.* Fapta de a cocli, de a se cocli; — chiar materia verdie que se prinde pe arãmurĩ și alte metale. Veđi cocliturã. Action de verdir; Verdet.
- Coclire.** *v. s.* A cocli, a prinde arama cocelã sau cocliturã. Verdir.
- Cocliturã.** *s. f.* Unũ feliu de ruginã verde și veninõsã que se prinde pe õre quare metale și mãi cu ossebire pe aramã quãndũ se ține într'unũ locũ umedũ. Vert-de-gris.
- Cocoloșellã, Cocoloșire.** *s. f.* Fapta de a cocoloși, de a mototoli de a strõnge și a face cocoloșũ uã hainã, uã materie õre-quare. Action de chiffonner, de froisser. *fig. fam.* Ascunderea unei greșelle, unei fapte neertate, unei urmãri rușinãtorie de cãtre aquei que suntũ în dreptũ a ni-o ãputa.
- Cocoloșire.** *v. s.* A cocoloși, a mototoli, a strõnge și a face uã materie õre quare cocoloșũ; — a strõca, a turti uã gãtellã, uã conciurã de damã. Chiffonner; Bouchonner; Froisser. — *fig. fam.* A ascunde, a tãgãdui uã greșellã fãcutã, uã faptã neertatã de cãtre quei ãndreptũ a ni-o ãputa.
- Cocoloșũ.** *s. etr.* Mototolũ, bulsũ, astupușũ de cãrpe, de hãrtie, de pãmõntũ; — orĩ que materie mototolitã, cocoloșitã, ghemuitã. Tam-

- pon, Chiffon; Bouchon de paille, de linge, etc.
- Coconare.** *s. plur.* Ună rodă que produce locurile căldurose, albă, ovală de mărimea și forma simbului de corne, fără cójă.
- Cocónă.** *s. f.* Madamă, domnă. Titlu de onoare que se dă damelor nobile. Madame.
- Coconașu.** *s. m. dim.* Domnișor. Titlu de onoare que se dă unușor nobilu.
- Coconișe.** *s. m. dim.* Domnișoră, damicellă. Titlu de onoare que se dă junelor nobile.
- Coconu.** *s. m.* Domn. Titlu de onoare que se dă boerilor, nobililor.
- Cocorare.** *v. s.* (se) A se cocora, a se sui, a se înălța, a se redica pe que-va mai sussu: — a înălța capul cu mândrie qua cocorul.
- Cocoru.** *s. m.* Uă passere que emigrésă în grupă sburându într'ua înălțime foarte mare. Grue.
- Cocoșă.** *s. f. t. de med.* Ghebă, eșitură la ossul spinării. Gibbosité. oră que parte a corpului eșită mai afară de câtă cere proporținea quellor-l-alte părți. Bosse.
- Cocoșaru.** *s. m.* Uă passere de mărimea sturzului. Draine.
- Cocoșatu-ă.** *adi. s.* Ghebosă, cu spinarea eșită mai sussu, quare are cocoșă în spinare. Gibbeux-se.
- Cocoșeliu.** *s. m. dim.* Cocoșu tinere, micu, cocoșu puțu. Cochét.
- Cocoșilă.** *s. m.* Supra-nume, poreclă ridică que se dă unușor cocoșatu. Gobin, Bossu.
- Cocostircu.** *s. m.* Erodiu, uă passere aquatică, cu picior și gîtă lungă. Héron. Cormoran.
- Cocoșu.** *s. m.* Passere domestică, bărbătușul găinei. Coq. *Cocoșu selbaticu.* Coq de bruyère. — Cio-cânellul pușcer în quare este înțepenită cremenea. Chien.
- Cocosu.** *s. m.* Rodul cocotierului; are mărimea unușor pepene; înainte de a se coci are în întru uă apă curată, limpede, miroșitoră și foarte plăcută la gustu. Coco.
- Cocoșiare.** *v. s.* (se) A se cocoșia a se sui, a se urca găinele sussu, pe cracă, pe culme sau pe ramuri. Jacher; se percher. *fig. pop.* a se urca, a se aședa unde nu i se cuvine.
- Cocotieru.** *s. m.* Ună arbură de uă înălțime foarte mare, cu foi de uă lungime de la deșe pînă la cinspre-deșe picior. Rodul lui bun la mănecare este cocosu. Cocotier.
- Cocuce.** *s. m.* Nume de mîngăere que mumele dau copiilor.
- Coda.** *s. f.* Partea în quare termină corpul a ore-quare animale în apoi, la quadrupede partea que ține de șirul spinării și se lassă în jossu, la passeră penele crescute mai lungi supra șeșutului. *Coda unușor căine, coda unușor pănu.* — La queue d'un chien, la queue d'un paon. La pesci, la șerpi și ore quare insecte, partea de la burtă pînă la extremitatea opussă la capu. *Uă coda de moruă, coda unușor crapu.* Une queue de morue, la queue d'une carpe. La floră, la foi, la roduri, partea prin quare ținu de arburi, de plante. *Coda unușor pepene.* La queue d'un melon. Veđi petiolă, pedunculă. *Coda* se dice prin analogie la mai multe lucruri que au asemenarea codii animalelor. *Coda unușor p, unușor g, etc.* — *Coda unușor cometă, coda olei, coda tingiri, coda hăinei, coda mantali; — coda unei armii, unușor regimentu.* — *Coda* sau *gîtul violinei, ghitari.* — *Coda:* țiopu, perru din apoia capului, împletit și legat cu panglică sau gaitană que spîndură pe spate. *A împleti coda cui-va, A și împleti coda.* Faire la queue à quelqu'un, faire sa queue. — Extremitate, margine, sfirșitu. *Coda ochiulu, coda sprîncenelor, Le coin de l'oeil, L'extrémité des sourcils.* — *A privi cu coda ochiu-*

lui: a se uita furișu, fără a se aretta quâ se uită. Regarder du coin de l'oeil. — *Códa unei trăs-sure*: le derrière d'une voiture. *fig. fam.* *Cu códa între picioare*: Confusă, rușinată qua căinele cându se trage sau fuge vîrîndu códa între picioare. Quinaud-e. *În códă. loc. adv.* în urmă, pe urmă, la sfîrșit. A la queue, En queue, *Cu códă*: codat. Caudé-e. *t. de bot.* *Códa callului*; *códa leului*, *códa purcellului*; *códa vulpei*, *códa șoricelui*: nisque plante și florî. Queue de cheval, Prêle; Queue de lion, Queue de pourceau; Queue de renard, Queue de souris.

Codaciu-â. adi. și sus. Animală que vine, que remâne pe urma quelor-l-alte animale... *Codaciu*: persoană que stă totu la spate, que vine totu în urmă. *fig.* aquella quare se micșorésă, se pogorâ, se tîrâscă, se lingușescă qua sâ încele, qua sâ cástige.

Codalbă-â. s. Boi sau vacă cu códa albă. Nume propriu que daă români boilor și vacelor, precum; boghiană, dîorilă, joiană și *codalbă. dim. Codalbuță*: codalbă mică, jună.

Codană. s. f. Fată intrată de curîndu în rândul fetelor mari.

Codată-â. adi. Cu códă mare, frumósă. Se dice de passerî și animale domestice. *Codată*. Se dice de plante. Pédiculé-e; de florî, de póme. Pédonculé-e, Pétiolé-e.

Codellă, Codire. s. f. Fapta de a codi, de a cîrmi, de a nu umbla dreptu sau cu dreptate, într'ua affacere uneltire viclenă, fineșă de a scâpa de uă îndatorire, de uă însarcinare, de uă responsabilitate. Biaisement, Tortillement.

Codică. s. f. Vedî codu.

Codișe. s. f. dim. Códă mică de perru, chică împletită. Cadenette.

Codicilă. s. m. Adaosă que se face

într'unu testamentu sevîrșitū de mai nainte. Codicille.

Codire. v. s. A codi, a umbla cîr-mindū, a nu merge dreptu. *fig.* a nu umbla d'a dreptulū în ore quare affacere, a întrebuița finește, meșlôce viclene qua sâ scapă de que-va. Biaisier. — *A codi*: a nu sci que sâ otârască, a nu puté sâ se otârască, a se feri, a fugi de uă otârîre ore-quare. Barguigner. *Suntă împregiurări quîndu cată sâ scie quine-va a mai codi.* Il est des circonstances où l'on doit savoir biaiser.

Codiriă. s. f. Códă carului, adaosulū que are carulū din apoi. Le derrière d'une voiture, d'un carrosse.

Codobatură. s. f. Uă passere mică que jocă mereu códa. Hochequeue, Bergeronnette.

Codonatarū. s. m. Condâniașu, quellū que este părtașu cu altulū la uă danie. Codonataire.

Codru. s. etr. Pădure întinsă, dessă, bătrînă. Bois, Forêt. *Codru*: bucată dintr'unu întregu quare nu este împărțitū în patru părți tocmăi. Quartier.

Codū. s. etr. Codică, adunare de legiuri, de ordonanșe, de pravili sistematicū întocmite. — Tratație asupra dreptulū quare coprinde maximile și aședemintele despre ore-quare materie. Code.

Coeficientū. s. m. t. de alg. Numerū sau quâtime cunoscută que se scrie înainte unei quâtimî algebrice și arettă de quâte ori cată sâ se îm-mulțescă aquea quâtime. Coefficient.

Coegală-â. adi. În tôte de uă potrivă cu altulū. Coégal-e.

Coercibilă-â. adi. Quare póte fi silitū, strîmtoțatū; *t. de fis.* quare póte fi adunatū, strînsū în ore-quare spațiu. Coercible. *Aburulū apê este coercibilū.* La vapeur de l'eau est coercible.

Coerciție. *s. f.* Coercițiune, putere, dreptu, faptă de a sili la uă datorie, la credință, de a împiedea a se depărta, a se abate de la dinsa. Dreptu de a sili pe quine-va să și împlinescă datoria sea. Coërcition.

Coercitivu-ă. *adi.* Quare are în sine puterea de a sili, de a aduna, de a strîntora la unu locu. *t. de drept.* quare silesce pe altulū de a face que-va. Coërcitif-ve.

Coereditaru-ă. *s.* Commoștenitoru, quare moștenesce împreună cu altulū. Cohëritier-ère.

Coexistare. *v. s.* A coexista, a conviețui, a se afla în ființă, în viață împreună cu altulū. Coexister.

Coexitență. *s. f.* Existență simultană a mai multorū lucruri. Coexistence.

Coexistentu-ă. *adi.* Conviețitoru, existentu totu uă dată cu altulū; quare se află în ființă în același timpū, totu uă dată. Coexistent-e.

Coeternelu-ă, Coeternu-ă. *adi.* Împreună eternu, perpetuu cu altulū, quare are eternitate împreună cu altulū. Coëternel-le.

Cofă. *s. f.* Vasu micu, de lemnū, ceruitu pentru căratu apă și alte liquide; donițe, vedră pentru apă și vinu. Broc, vase à mettre de l'eau, du vin, etc.

Cofeu. *s. etr.* Cofă mică și largă. Petit broc, Botiche.

Coferu. Veđi cuferu.

Cofetărie. *s. f.* Artă cofetarulu; — loculū, magazinulū cofetarulu. Confiturerie, Confiserie.

Cofetarū. *s. m.* Quare fabrică și vinde dulceți, feluri de cofeturi sau zaharicalle. Confiseur.

Cofleșellă, Cofleșire. *s. f.* Faptă d'a se cofleși; — rezultatulū cofleșellii. Veđi cofleșire.

Cofleșire. *v. s.* (se) A se cofleși, a se moia, a se moleși; — a se strica, a se putređi de multă ume-

đellă; a se strica dospindū. Se đice de pome mai multu cându putređescū.

Cofru. Veđi cuferu.

Coftu, sau Coptu. *s. și adi.* Locuitorū antinci ai Egiptulu, urmași quărora îmbrăcișandū creștinismulū, suntū secta Iacobițilorū. Quei mai mulți vorbescū limba arabă. Cophite, Copte.

Cohelitū. *s. m. t. de ist. nat.* Scoică împietrită quare sēmenă cu melculū. Cochlite.

Coibție. *s. f.* Oprire, încetare a unei lucrări contra-voiuții. Cohibition.

Coice. *dim. lui cōie.* Cōie mici. Petite testicules.

Cōie. *plurariulū lui coiū.* Veđi coiū.

Coifare. *v. s.* A coifa, a acoperi, a împodobi capulū, a gâti capulū cu coifură. Coiffer. (Se conj. qua lucrare.)

Coifarū. *s. m.* Aquella quare face coifure, quare face gâtelle, podobe de capū, quellū que gâtesce pe alții la capū. Coiffeur-se.

Coifū. *s. etr.* Chiveră, cască que purtaū ostași elini și romanī. Armure de tete, ou coifure pour la guerre.

Coifură. *s. f.* Acoperemintū, ornamentū, podobă, gâtellă pentru capū, — chipulū cu quare femeele împodobescū capulū dupe obiceiulū loculu. Coiffure.

Coimacu. *s. m. dim.* Flăcăiașū, tinărū que începe a curta fete, femei.

Coincidare. *v. s. t. de geom.* A coincide, a se potrivi, a se uni, unulū cu altulū în quātu să nu se cunoscă. Coïncider. *Aqueste dăoe surfece coïncidesu:* se potrivescū. Ces deux surfaces coïncident.

Coincidentu-ă. *adi. t. de geom.* Lină coïncidente: que se potrivescū una cu alta. Lignes coïncidentes.

Coincidentiă. *s. f. t. de geom.* Starea, calitatea a dăoe lucruri, quare se potrivescū unulū cu altulū. Coïn-

cidence. fig. Coincidenția acestorū dūoe evenimente este prea de însemnatū: întâmplarea de uâ datâ a acestorū dūoe evenimente este de luatū aminte. La coincidențe de ces deux événements est très-remarquable.

Coindicație. *s. f.* Conarettare, arettare de uâ datâ, împreună. Coindication.

Cointeligențiã. *s. f.* Conînțelegere, înțelegere cu quineva. Coïntelligence.

Coionare. *v. s.* A coiona, a rîde de quineva, a se purta cu quineva qua c'unū coionū, a 'și bate jocū de quineva. Coïonner.

Coionerie. *s. f.* Basseția inimii; nevrednicie; impertinențiã; bâtae de jocū, glumã proustã. Coïonnerie.

Coionū. *s. m.* Mișelū, omū fricosū, de nimicū, quare suferẽ orî que ofensã. Coïon.

Coiosū. *adi.* Cu cõie mari, quare este de felulū seū cu cõiele mari. Celui qui a les testicules gros.

Cõiu. *s. etr. t. de anat.* Boșū, oulū în quare se perfecționẽsã semînțiã saū materia generațiunei. Testicule, Génitoires.

Coindatorare. Veđi coobligare, coobligatiune.

Coindatoratū. Veđi coobligatū.

Cõjã. *s. f.* Cõrjã, scõrțiã, partea vegetalã que învelesce rãdãcinele, trunchiū arburilorū, lujerii plantelorū, ramurele, etc. — Pellea, posghițiã ore quãrorū semînție, saū pome. Écorce. — Pellițiã a ore quare legume și roduri. Pélure. — *Cõjã de ou:* gãoçe, ghiõce de ou. Coque. — *Cõjã de nucã, de migdalã, de mazãre, de bobū, etc.* Coque, Écale, Cosse. — *Cõjã de pãine:* Croûte. — *Cõjã de prãiturã:* de queva prãjitū. Croûte. — *Cõjã de bubã:* que se prinde pe d'assupra unei rane saū bube. Croûte. *Cõjã de castanã, de jirū.* Bogue. — *Cõjã verde de nucı, de*

migdale. etc. Brou, Brout — *Cõjã de scoicã, de melcū, etc.* Coquille. *Cõjã de teiū pentru funiū, de cãnipã.* Tille.

Cojanū-ã. *s.* Cãmpenū, locuitorū de la cãmpū. Veđi cãmpenū.

Cojire. *v. s.* A coji, a despoia de cõjã, a jupui cõjã. Écroûter.

Cojocãrie. *s. f.* Blãnãrie, meșteșugulū de a pregãti peile cu perulū lorū spre a face blane dintr'însele; negoțulū cu blane, cu pei din quare se facū blane, cojõce; — Butica, dogana, prevãlia cojocarulū. Pelletterie.

Cojocarū. *s. m.* Meșterū quare face cojõce saū quare blãnesce, cojõcesce ori vinde blane, cojõce. Pelletier-ère. Marchand de melote, de pelisson.

Cojocellū. *s. etr. dim.* Cojocū micū. Petit pelisson.

Cojocire. *v. s.* A cojoci, a blãni cu pelle de õiã.

Cojocū. *s. etr.* Uã hainã din pelle de õiã cu perrū lungū. Pelisse, Pelisson, Melote.

Colabescențiã. *s. f.* Cufundare, apãssare, lãssare în jossū a unū lucru prin greutatea sea. Collabescence.

Colabescențū-ã. *adi.* Quare cade, se 'ncovõiã de slãbiciune. Collabescence.

Colaborațiune. *s. f.* Lucrulū, lucrarea colaboratorulū. Collaboration.

Colaboratorū-trice. *s.* Quellū que lucrẽsã împreunã cu altulū spre a'i da ajutorū, quare ajutã pe altulū la uã carte, la uã funcție, etc. Collaborateur-trice.

Colãcarū. *s. m.* Se đice mai multū la pluralū, *colãceri.* Înainte-mergãtorı ai mirelui quare cu quãteva ore înaintea mirelui se ducū la mirẽsã, o feliicitã, și facū uã orație din partei atãtū miressiū quãtū și pãrinșilorū ei. Se đicū

- și soli, și pe mire que 'i a trimissü, ei ilü numescü împăratü.
- Colăcellă, Colăcire.** *s. f.* Fapta de a colăci, de a recomanda queva cuiva, *pop.* Veđi recomandațiune.
- Colăcire.** *v. s.* A colăci, a recomanda pe quineva sau queva către uă persônă. *pop. fam.* Veđi recomandare.
- Colacü.** *s. m.* Pâine în formă de cercü. — Ori que lucru în formă de cercü. — *Colacü de puți:* ghisduri de piétră que se punü sussü împregiurulü unui puțiü. Margelle. *Colacü de sirmă, de telü.* Cueil-lée.
- Colanü.** *s. etr.* Brü, curea, cordonü. Ceinturon.
- Colărezü.** *s. m. plr.* Unü felü de mâncare que se face din făină de grâu și cu lapte. Fromentée.
- Colarinü.** *s. m. t. de arh.* Ornamentü la capitelulü colónelorü toscane și dorce. Colarin.
- Colastră.** *s. f.* Coraslă, corastă, quellü dintiü lapte allü femeilorü dupe facere, dupe nașcere. Colastre, Colostre.
- Colateralü-ă.** *adi. t. de jur.* De alături, conlăturașü. Collatéral-e. *Rude colaterale:* de alături, precumü suntü unchiü, frațiü, sororile. *etc.* Parents collatéraux. *Linie colaterală:* linie de rude d'alătura. *Ligne colatérale. t. de geog.* *Punturi colaterale:* quare se află între quelle cardinale, cum nordü-estü, sudü vestü, *etc.* Point collatéraux.
- Colație.** *s. f.* Prînđiü ușorü în loculü ciniü, dejunulü prînđiului, gustare. Collation.
- Colbăire.** *v. s.* A colbăi; a face, a scorni colbü, prafü. Veđi prăfuire.
- Colbărie.** *s. f.* Colbü multü, prăfărie. Multü prafü scornitü în casă, ori afară de vintü. Veđi prăfărie.
- Colbü.** *s. etr.* Prafü; aerü plinü de prafü, de colbü. Veđi prafü.
- Colégü.** *s. etr.* Unü felü de ghetе, de tslugi que se încheie pe piciorü cu copci. Sorte de bas. — Mănicarü, manșonü în quare staü mâinele spre a nu îngheța. Manchon.
- Colcotire.** Veđi clocotire.
- Colectă.** *s. f.* Strângere de bani pentru vre unü sffrșitü. Adunare de prenumeranți. Collecte.
- Colectantü.** *s. m.* Culegătoriü, strângătoriü, adunătoriü de prenumeranți, de bani, *etc.* Collecteur.
- Colectare.** *v. s.* A colecta, a strânge bani pentru vre unü bine obțescü. — A aduna prenumeranți. Collecter.
- Colectariü.** *s. etr.* Condică în quare se însemnesü banii strânși pentru ore-quare sffrșitü. Collectaire.
- Colectiune, Colectie.** *s. f.* Adunătură, culegere de mai multe lucruri que aü ore-quare assemănare. Collection.
- Colectivü-ă.** *adi. t. de gram.* Parte de cuvintü quare la singuritü însemnesă mai multe persône sau lucruri. — Quare înfăcișesă uă idee coprinđetoriă de unü totü, compussü din mai multe individe. *Poporü, armată,* suntü điceri colective quăci aréttă sau coprinde mai multe individe. Collectif-ve. *Intr'unü chipü colectivü:* într'unü chipü în quätü mai multe lucruri de quare vorbimü să se privescă de unü totü. D'une manière collective.
- Colectorü.** *s. m.* Adunătoriü. Veđi colectantü.
- Colegatarü.** *s. m.* Conmostenitoriü dupe diata cui-va, mostenitoriü împreună. Colégataire.
- Colegü.** *s. m.* Soçu, tovaroșü în vre uă funcție, în vre uă dregătorie. Collegus.
- Colegialü-ă.** *adi.* Que ține de colegiü, que este allü colegiului, dupe colegiü. Collegial-e.
- Colegianü.** *s. m.* Elevü que învétă într'unü colegiü. Collégien.

- Colegiu.** *s. etr.* Aședemîntu, stabilimentu pentru învețătura sciințelorū, limbelorū, artelorū etc. — Companie de persóne de aqueași demnitate și capacitate. Collége.
- Coleopterū-â.** *adi. sub. t. de ist. natur.* Insectă cu patru aripî din quare quelle de sussū quare suntū tari qua de cornū acoperū pe quelle de jossū. Coléoptère.
- Colerâ.** *s. f.* Mînie. Colère.
- Colericū-â.** *adi.* Applecatū spre mînie, iute la mînie. Colérique.
- Coletâ.** *s. f.* Ornamentū, gătellă de gîtu pentru dame. *Coletă:* gulerū, éca, semisetū. Collet.
- Coletū.** *s. etr. t. de com.* Teancū de marfă. Colis.
- Colibâ.** *s. f.* Covergă făcută de nuelle și învelită cu paie în quare șede unū pázitorū de țerinî. Cabane.
- Colibarū.** *s. m.* Colibașū, quare păzesce uă colibă, saū quare șede în colibă, într'uă covergă pentru paza unei țerinî, unei pepeneriî, unei vii, etc.
- Colibriū.** *s. m.* Colibru. Quellū mai micū soiū de passere din America și locurile călduróse, quare are penele forțe frumóse în quātu pare a fi ornatū cu felurimî de pietre scumpe. Colibri, Oiseaux-mouches.
- Colicâ.** *s. f.* Durere de inimă. Colique.
- Colificetâ.** *s. f.* Bagatelă, jucăriă, nimicuri. — Orî que lucru que nu póte servi la nimicū de quātu nomaî la gătelli femeesci. — Orî que ornamentū micū pussū la locū nepotrivitū. Colifichet.
- Colilie.** *s. f.* Uă flóre de câmpū, albă.
- Coliliū-â.** *adi.* În fața colilieî, quare are colora colilieî.
- Colinâ.** Veđi clină, colnicū.
- Colindâ.** *s. f.* Cântare în ressuvenirea Nasceriî lui Cristosū cu quare tineriî visitesū casele crestini-
- lorū în ajunulū Crăciunulū, cum și allū anulū noū, în quare se adaogū și felicității pentru quellū visitatū. *A umbla cu colinda:* a umbla din casă 'n casă, cu interessū fără interessū; a umbla mai multū în visite, a nu mai sta p'a casă.
- Colindare.** *v. s.* A colinda, a umbla cîntândū colinda din casă în casă. Veđi colindă. *fig. A colinda:* a umbla prin tóte casele, a nu sta a casă, a umbla mai multū în visite, cu lucru fără lucru.
- Colindătoriū.** *s. m.* Aquella quare cîntă colinda umblîndū din casă 'n casă în ajunulū Crăciunulū și allū anulū noū. *Colindătoriū:* quare umblă cercetândū, visitândū mereū pe vecinî, cu interessū fără interessū.
- Coliseū.** *s. m.* Unū felū de amfiteatru la Romani. Colisée.
- Colisiune, Colisie.** *s. f.* Isbire, ciocnire, lovire a dūoe lucruri ori corpuri. *fig.* isbire de partituri politice; — încurcare, luptă, bătăe, Collision.
- Colivâ.** *sf.* Grîu fierțū que se duce la besserică qua uă jertfă, qua unū prinosū către sânti, către quelle sante. Colybes.
- Colivie.** *s. f.* Cușcă. Închissóre luminósă de nuelle, bățișóre saū de sîrmă pentru passeri. Cage. Colivie mare cu multe despărțiri. Volière.
- Colnicū.** *s. etr.* Delū, movilă lungu-iată. Colline.
- Colo.** *adv.* Acolo, departe. Là. *Colea:* aici, lîngă mine. Ici.
- Colofanū.** *s. etr.* Sacîzū: materie resinósă cu quare musicanții frecū, ungū córdle, perrulū de la arcușulū violinei. Colophane.
- Colocare.** *v. s.* A coloca, a aședa, a pune pe quineva într'unū locū. — A aședa în rîndū pe creditorî qua să se plătescă unulū dupe altulū din banii lucrurilorū que se vîndū la međatū. Colloquer.

Colocațiune, Colocație, Colocare.

s. f. Fapta de a coloca; aședare în rândul a creditorilor dupe cum au să și primescă banii; rândul în quare s'au aședatū fie-quare creditorii; suma banilorū que are să primescă. Collocation.

Colónă, Coloană. s. f.

Stâlpū rotundū que sprijine sau ornēsă unū edificiu; — stâlpū redicatū qua monumentū istoricū. Colonne. *fig.* *Colónele bessericū, Colónele statului:* bărbații mari que sprijină besserica și statulū prin virtuțile, capacitatea, și curagiulū lorū. Colonne de l'Eglise, Colonne de l'État. *Colónă itinerariă:* uā colónă cu façada aședatā în respîntiile drumurilorū mari, pe quare este însemnatū numele fie quārui drumū din dreptulū aquellorū façade. Colonne itinéraire. — *Colóne miliariē:* stâlpusori aședati din distanță în distanță pe drumurile mari spre a arēta lehele. Colonnees milliaires. *t. de anat.* *Colónă vertebrală:* ossulū, șirulū spinării. Colonne vertébrale. *t. de guer.* Unū corpū de trupe înșiratū pe uā liniă lungă, cu frontū ascuțitū. *Colónă mobilă:* corpū de trupe destinatū a se preumbla printr'ua țēră spre a manține liniștea. Colonne mobile. — *t. de impr.* Despărțirile prin linii de sussū în jossū a rândurilorū unei feçe scrisse ori tipărite. *Aquestū vocabularū este în dūoe colóne:* Ce vocabulaire est a deux colonnes. — *Colónă de cifre:* mai multe cifre aședate una sub alta. Colonne de chiffres. *mitol. la plr.* *Colónele lui Erculū:* quei dūoi munți de la Gibraltarū. Les colonnes d'Hercule. — *t. de físic.* *Colónă de aerū:* quantitate de materie fluidă, de figură cilindrică que are basa pe corpurile d'assupra quārora se înalță. Colonne d'air.

Colonadă. s. f.

Șirū de colóne, de

stâlpī aședati cu simetrie spre a face ornatura unei zidiri mari, unei pieçe publice, unei grădine, etc. Colonnade.

Colonelū. s. m. Polcovnicū, comandirū de regimentū, sau aquella quare are în oștire numai rangulū fără comandă. Colonel. *Colonelū generalū:* quare în puterea titlului se află în fruntea totolorū corpurilorū d'aquestū feliu de trupe. Colonel-général.

Colonialū-ă. adi. Quare are înclinare cu coloniile, quare vine din coloniū. Colonial-e.

Colonie. s. f. Numerū de persóne, de familiū trimisse dintr'ua țēră într'alta spre a se aședa acolo. — *Colonie:* țēră, loculū locuitū de uā colonie. Colonie.

Calonisare. v. s. A colonisa, a aduce, a aședa coloniū într'ua țēră, într'unū locū. Coloniser.

Calonisațiune, Colonisație, Colonisare. s. f. Fapta de a colonisa. Colonisation.

Colonistū. s. m. Aquella quare este din numerulū unei coloniū, quare locuesce într'ua colonie. Colon.

Colonū. s. m. Plugarū, muncitorū quare lucrēsă unū pământū, uā țēră în ori quare țēră. Colon. — Colonū, colonistū. Veđi colonistū.

Colorantū-ă. adi. Quare colorēsă, quare vâpsește, dă façă. Colorant-e.

Colorare. v. s. A coloră, a da coloră, a da cu vâpsea. *fig.* a coloră, a da uā frumósă înfaçiare la unū que quare este uritū, reū, prostū. Calorer.

Coloră. s. f. Colóre, colorū, façă, vâpsea, boia; ori que façă de haină sau de altū que-va, afară din negru și albū. Couleur. *Colora focului, a rosii, a cărnii, a lămâiei, etc.* lucrulū que are faça focului, etc. La couleur de feu, de rose, de chair, de citron, etc. *A amesteca colorele:* a amesteca vâpselle-

- le, boellele. Mêler les couleurs. *A-questă tabloă are uă frumôsă coloră*: îi sîntă frumosă potrivite vâpsellele. Ce tableau est d'une bellecouleur, *fig. Și a descrissă nenorocirea cu quelle măi vii coloră*: cu expressiile, vorbele quelle măi vii și atingătorie. Il peignit son malheur des plus vives couleurs. *Stilulă seă are uă coloră antică*: este d'ua însușire, d'ua natură vechiă. Son style a une couleur antique.
- Colorifică-ă. adi.** Quare produce colora. Colorifique.
- Colorigradū. s. etr. t. de fisic.** Instrumentū quare dă colorele și le întăresce în quătū sâ nu se măi schimbe. Colorigrade.
- Colorisare. v. s.** A colorisa, a dă vâpsellele cuvinciosse unei gravure, unui dessemnū, etc. — A amesteca bine vâpsellele și a le întrebuinta la zugrăvirea unui tabloă. Coloriser.
- Colorisațiune, Colorisatie, Colorisare. s. f.** Fapta de a colorisa. — Schimbarea de colore a substanțelor, a lucrurilor; prefacere înfclurită a vâpsellelor. — Treccere de la uă nuanțā la alta. Colorisation.
- Coloristū. s. m.** Zugravū quare cunoșce, înțelege bine arta colorolorū, arta de a combina bine colorele, — aquella quare dă colorele pe stampe, gravure, dessemne, etc. Coloriste.
- Coloritū. s. etr.** Amestecū de colore; efectulū, rezultatulū, contrastulū, armonia colorolorū într'unū tabloă, etc. Coloris.
- Colorū. s. etr.** Veđi coloră.
- Colossalū-ă. adi.** De uă mărime peste mesurā, uriașă. *fig.* Se đice despre ori-que quare are putere, întindere, mărime peste mesurā. Colossal-e.
- Colossū. s. etr.** Statuā de uă mărime extraordinariă. *fig.* omū, ani-
- malū foarte mare, uriașū. — Împerăție, putere mare, întinsă; imperatū, suveranū fôrte puternicū. Colosse.
- Colțarū. s. m.** Unghierū, dulapū aședatū în colțulū a dūoi pereți într'ua casă. Encoignure, Encognure, Coin.
- Colțiatū-ă. s. și adi.** Quare are colți, dinți mari în gură. *fig. fam.* *Colțiatū*: obrasnicū, reū, quare face cértă, pricină numai de quătū.
- Colți. s. m. plur.** Dinți mari și ascuțiți la animale. Croc, Pines. *Colți de măssea, de dinte.* Chicot. *Colți de mistreți, de Elefantū, etc.* cu quare se apără. Défense.
- Colțū. s. etr.** Unghiū, ascuțișū, muche, locū unde se întîlnescū dūoe laturī făcândū unghiū saū colțū. *Colțulū unui drumū, unei case, unei vetre.* Le coin d'une rue, d'une maison, d'une cheminée. *Negoțitorulū din colți*: Le marchand du coin. *Quelle patru colțuri alle lumăi, alle orașului*: extremitățile lorū. Les quatre coins du monde, d'une ville. Locuințā mică: *Ellū locuesce pe unū colțū.* Il est logé dans un coin. — *Unū colțū de pământū, de locū*: Un petit coin de terre. *Aruncă aquesta într'unū colțū*: Jeter cela dans un coin. *Colțū dosnicū*: ascundetóre. Re-coin. *Colțū de piétră*: din fața apei. Recif, Rescif. — *Colți*: cotū, capū, ori que capetū ascuțitū, scossū saū lăssatū măi afarā din linia volumulū. *Colțū de munte, de mēssă, de pînă, de hîrtie.* Coin. — *Colțū de zidū, de rîu, de drumū*: Unghiulū, cotitura que facū aqueste la întorsuri. Coude. *Colțū. t. de bot*: puīu que esse dintr'ua mlădițā, din rădăcina unei plante quare precede unei florī. Caiou.
- Coltueū. s. etr.** Codru, colțū de pîne; bucatā dintr'ua pîne. Entame.
- Colțunași. s. m. plur.** Unū felū de efcalce saū plăcinte micī cu brînză, făcute în colțuri.... *t. de bot.*

Colțunași: uâ flóre. Capucine.

Colțurare. *v. s.* A colțura, a face colțuri, a lucra uâ materie lăssându'i colțuri multe, a face colțuri multe la que-va.

Colțurată-â. *sup. și adi:* Cu colțuri, cu unghiuri multe, cu mărgini în colțuri multe.

Colțurosă-óssâ. *adi.* Cu muchi, cu colțuri eșite afară. Se dice de stânci, de munți, déluri acoperite cu pietre colțurose. Hérisse de rescif.

Coludare. *v. s.* A coluda, a se înțelege în secretă dūoi înși spre a încela pe unū allū treilea. Colluder.

Columbarū, Columbierū. *s. etr.* Cotețū, căsuțe în formă de turnū rotundū saū patratū în quare se ținu, se crescū porumbii. Colombier.

Columbū. *s. m.* Porumbū, porumbițe. Colombe.

Colure. *s. f. plur. t. de astro.* Dūoe mari cercuri alle sferii quare taia equatorulū și zodiaculū în patru părți de uâ potrivă și quare arettū quelle patru timpuri alle anului. Colure.

Colusiune, Colusie. *s. f.* Înțelegere secretă între dūoe saū mai multe persóne spre a încela pe uâ a treia; ori que înțelegere secretă spre a încela pe quineva. Collusion.

Colusoriū-â. *adi.* Quea que se face prin înțelegere secretă între óre-quare persóne spre a încela pe quine-va. Collusoire.

Comă. Veđi coamă.

Comandă. *s. f.* Poruncellă, învoire, tocmellă. que face quineva cu unū fabricantū saū cu unū meșterū, ordinulū que dă qua sâ'i facă óre quare lucru și quare sâ fie isprăvitū într'uâ vreme otărîtă. Comande. *Lucru de comandă:* lucru de poruncellă. Ouvrage de comande.

Comandamentū. *s. etr.* Comanda, ordinulū que dă unū comandantū,

que dă aquella quare comandă, quare are putere de a comanda pe uscatū saū pe apă. — Autoritate, putere de a ordona, de a comanda. Commandement.

Comandantū. *s. m.* Quare are comanda garnisonului dintr'uâ cetate, quare comandă trupe, oștiri. — Capū de batalióne, de escadróne. Commandant.

Comandare. *v. s.* A comanda, a ordona, a da comandă, a dice cui-va sâ facă que-va. Commander *A comanda que-va la unū lucrătorū, la unū meșterū:* a da ordinū sâ facă unū lucru de messeria sea. Commander quelque chose à un ouvrier, à un artisan. *fig. A comanda respectulū, stima:* a însufla respectulū, stima. Commander le respect, l'estime. *A comanda:* a comândui, a porunci soldaților sâ facă manevre. *A comanda uâ armie, unū regimentū, unū batalionū, uâ flotă, etc.* Commander une armée, un régiment, un bataillon, une flotte, etc.

Comandirū. *s. m.* Veđi comandantū.

Comandită. *s. f.* Societate de comerčiu în-quare, unū punū banii, alții suntū însărcinați cu purtarea de grijă a trebilorū. Commandite.

Comanditarū. *s. m.* Aquella quare dă banii la uâ societate de negoțū, tovaroșū la uâ societate de negoțū. Commanditaire.

Comandū. *s. m.* Aquella quare însărcinésă pe altulū qua sâ'i cumpere queva. Command.

Combatantū. *s. m.* Răsboinicū, resbelnicū, luptătoriu, quare se bate, se luptă. Combattant-e.

Combatere. *v. s.* A combate, a bate, a lovi împreună cu mai mulți. Combattre. *A combate pentru țera sea.* Combattre pour son pays.

Combinabilū-â. *adi.* Quea que póte fi combinatū, potrivitū, împreunatū. Combinable.

Combinare. *v. s.* A combina, a așeza, a potrivi mai multe lucruri, punîndule totu quite dăoe sau aședăndule între elle cu ôre quare orănduclă. *fig.* A combina: a face combinații, chibzuirî, calcule, socotelle, a lua ôre quare mesuri spre a înlesni isbutirea, reușirea unei trebî, unui lucru. — *t. de chim.* a uni dăoe sau mai multe corpuri qua sâ formese numai unul. *Combiner, Se combiner. Combinatū-ă. sup. și adi. Armie combinată:* armie compusă de dăoe sau mai multe puteri aliate. *Armée combinée.*

Combi-na-țiune, Combinare. *s. f.* Lucrarea de a combina, aședare, potrivire de mai multe lucruri aședate quate dăoe, sau aședate între elle dupe ôre quare orănduclă. Calcule, socotelle, chibzuirî, mesure prin quare se pregătesce reușita unei pricinî, unei fapte, unui lucru. — *Combi-na-țiune: t. de him:* unire din întru prin quare părțile a dăoe sau mai multe corpuri se împreună spre a forma unū corpū nou. *Combinaison.*

Combinatoriă. *s. f.* Arta, sciință de a face combinări. *Combina-toire. adi. Combinatoriū-ă:* quare este relativū la combinațiunî.

Combucurare. *v. s.* A combucura, a se combucura, a se vesseli împreună cu altulū de vre uă întimplare norocită. *Se conjouir.*

Combucurare, Combucurie. *s. f.* Bucurie, vesseli que aréttă quineva altulū pentru norocirea que i s'a adussū. *Conjouissance.*

Combustibilitate. *s. f. t. de him.* Proprietatea; însușirea que aū mai tôte corpurile, de a se uni cu oxigenulū, de a arde. *Combustibilité.*

Cobustibilū-ă. *adi.* Quare are proprietatea de a arde, de a se uni cu oxigenulū. — *Lesne aprinde-torū, lesne ardetorū. s.* Orî que

felū de materie cu quare se pôte face, sau din quare se pôte face focū. *Combustible.*

Combustie. *s. f.* Fapta arderii de totū; ardere, mistuire totală prin focū. — *Aprindere, focū quare arde și mistuesce uă zidire. fig.* turburare, aprindere, neorănduclă iscată de uădată într' uă adunare, într' uă nație, etc. *Combustion.*

Comediantū. *s. m.* Actorū comicū. — *Comedianți, plr.* scamatori; trupă de scamatori. — *Persône quare se preumblă prin țeri și facū feluri de figuri de manegiū cu caii lorū. Comédien.*

Comedie. *s. f.* Poemă dramatică, bucată comică de teatru. *Comédie. În-nalta comedie:* comedie în quare se înfăcișesă moravurile și caracterele. *La haute comédie. Comedie de moravuri;* comedie în quare jôcă mai cu sémă moravurile. *Comédie de moeurs. Comedie de caractere:* în quare jôcă caracterele. *Comédie de caractere. Comedie de intrigă:* în quare autorulū se însemnésă printr' uă faptă de intrigă și alte felurite împregiurări. *Comédie d'intrigue. Comedie eroică:* în quare se înfăcișesă uă faptă, uă întimplare seriôsă între persône de rangū înaltū. *Comédie héroïque. Comedie pastorală:* quare coprinde împregiurări petrecute între păstorî. *Comédie pastorale. Comedie istorică, anecdotică:* allū quării subiectū este trassū din istorie, din vre uă anecdotă. *Comédie historique, anecdotique.* — *Comedie:* orî que întimplare, faptă, lucrare de rîssū, glumétiă.

Comemorabilū-ă. *adi.* Vrednicū de pomenire, de sciutū, de a fi pomenitū. *Commémorable.*

Comemorativū-ă. *adi.* Quare re-chiamă suvenirea despre quineva, quea que ne aduce aminte de queva. *Serbare, ceremonie comemora-*

- tivă*: quare ne aduce aminte unū evenimentū. Commémoratif-ve.
- Comemorațiune, Comemorație, s. f.** Pomenire, ceremonie quare aduce aminte unū evenimentū, memoria unui sântū; serviciulū que se face la besserică spre memoria unui repositū. Commémorati-on. *Comemorațiunea morților*: pomenire de simbăta a morților. Commémoration des morts.
- Comendatarū. s. și adi.** Administra-torū provisoriu veniturilorū unei parohii, unei monastiri; popă, pre-otū quare are veniturile unei pa-rohii. Comendataire.
- Comensurabilitate. s. f. t. de mat.** Raportū de numărū către numărū între dūoe mărimi quare aū totū uă mesură. Commensurabilité.
- Comensurabilū-ă. adi.** Quare se pōte mesura cu aqueiași numărū saū aqueiași mărime. Commén-surable.
- Comentare. v. s.** A comenta, a fa-ce comentarii; a desluși, a tâlmă-ci, a lămuri prin băgări de sémă și însemnări. Commenter.
- Comentariū. s. etr.** Tâlmăcire, des-lușire, explicare, lămurire, băgări de sémă, observație assupra unei scrieri, unei cărți, unui textū spre a'lu face să fie înțelessū, spre a face să i se simțā frumusețele ori defectele. Commentaire. *Nu voiū comentariū*: se dice unui mai micū spre a face să tacā quāndū aquel-lā voesce a face observații assu-pra lucrului que i se comandā a sevărși. Point de commentaire.
- Comentatorū. s. m.** Quare face co-mentarii; tâlmăcitoriu, tilcutoriu, deslușitoriu. Commentateur.
- Comerciabilū-ă. adi.** Que se pōte comercia, quare se pōte vinde și cumpera, assupra quāruia saū cu quare se pōte face comerčiu, ne-goșū. Commerçable.
- Comercialemente, Comercialice-ște. adv.** Qua unū comerciantū, cu chipū de comerčiu; negoșito-rește. Commercialément.
- Comercialū-ă. adi.** Que ține de comerčiu, que are înclinare cu ne-goșulū. Commercial-e.
- Comerciantū. s. m.** Quare negoșito-resce unde se face comerčiu mare, negoșitorū mare. Commerçant-e.
- Comerciare. v. s.** A comercia, a negoșitori, a face comerčiu, ne-goșū. (se conj. qua lucrare.) Com-mercer.
- Comerčiu. s. etr.** Negoșitorie, ne-goșū cu mărfuri ori cu bani, în mare saū în măruntū. Commerce. *Cameră de comerčiu*: adunare de comercianți însărcinați a comuni-ca autorităților locale de quea que se atinge ori privesce la co-merčiu. Chambre de commerce. — *Comerčiu*: legăturī, uniri, încli-nări, petreceri que persōnele aū unele, cu altele pēntru ori que lu-cru. *A fi în comerčiu cu...* a fi înclinatū, încirdoșitū, în relațiuni cu... Être en commerce avec...
- Comercidū-ă. adi.** Omoritoriu, sugrumătoriu de comerčiu; quare ucide comerčiu, ilū împiedecā, îi opresce desvoltarea. Commer-cicide.
- Cometū. s. f.** Stea cu cōdā, corpū cerescū cu cōdā luminōsā. Co-mète, Comète à queue.
- Comestibilū-ă. adi.** De mâncare, bunū de mâncare, quare pōte o-mulū să mânince. Comestible.
- Cometografie. s. f.** Descrierea co-metelorū. Cométographie.
- Comicește, Comicamente. adv.** Într'unū felū saū chipū comicū, de rissū, mucalitū, posnașū. Co-miquement.
- Comicū-ă. adi.** Que se ține de co-medie, quare are înclinare cu co-media. — *Comicū*: glumețū, muca-litū, posnașū, quare face pe alții să rișā. Comique. *Autorū comicū*: quare compune comedii. *Actorū*

- comică*: quare jôcă role comice. Auteur, Acteur comique.
- Comigrație. s. f.** Stremutare dintr'unu locu la altulu. Commigration.
- Comiserație, Comiserațiune. s. f.** Milă, compătîmire, sentimentu de compătîmire. Commiseration.
- Comissariatu. s. etr.** Înșușirea, calitate, dregătoria, însărcinarea unu comissarū; — timpul quātu ține însărcinarea unu comissarū. Commissariat.
- Comissarū. s. m.** Quare este însărcinatu a împlini uă sarcină, uă funcție provisorie într'uă pricină particulariă. *Comissarū*: însărcinatu cu uă missiune secretă, politică, extraordinariă din partea unu suveranū. — *Comissarū*: polițaiū, saū subalternū allū unei poliții într'uă vâpsea. Commissaire.
- Comissionare. v. s.** A comissiona, a da comissionū, a da ordinū însărcinare cuiva, împuternicindu'lū de a face unū lucru. Commissionner.
- Comissionarū. s. m.** Însărcinatu a face que-va în locū. Aquella quare are însărcinare a cumpera queva pentru altulu. Commissionnaire. *Comissionarū expeditorū*: quare îngrijesce a trimite mârfele în trăssurī. Commissionnaire de roulage. — *Comissionarū de încârcare*: quare îngrijesce a se încârcă și a se trimite mârfele în corăbiū. Commissionnaire chargeur.
- Comissionū. s. etr.** Însărcinare. Veđi Comissiune.
- Comissiune, Comissie. s. f.** Adunare de persône însărcinate qua să împlinescă ôre-quare funcții speciale. — Cercetarea unu lucru, unei lucrări, unei fapte; tribunale extraordinarie rânduite a cerceta și a judeca ôre quare pricinī deossebite. — *Comissiune*: funcția unu comissarū, — localulū și cancelaria unde unū comissarū caută affacerile însărcinării selle. *Comissiune și comissionū. etr.* însărcinare dată cuiva spre a spune, a duce, a aduce, a face que-va. Commission.
- Comite. s. m.** Conte. Veđi conte.
- Comitere. v. s.** A comite, a sevrși, a face. — *A comite*: a compromite, a expune, a risca. Commettre. *A comite uă greșellă*: Commettre une faute (se conj. qua înțelegere)
- Comitetu. s. m.** Adunare de bărbați convinși, încărcați a discuta uă affacere. Buroū compassū de mai mulți membri ai unei adunări spre a examina ôre-quare affaceri și questiuni. Societate de unū micū numerū de persône între quare se află ôre quare intimitate. Comité.
- Comitatū. s. etr.** Județū, districtū, ținutū.
- Comoditate. s. f.** Înlesnicieune, îndemănare; înlesnire, stare, poziție, în quare se află quine-va bine, în tîcnă. — Înlesnire de a căllători în tîcnă, comodū, în trăssură saū în corabie. Commodité.
- Comodū-ă. adi.** Potrivitū, cuviinciosū; înlesniciosū, îndemănosū, în voia în tîcnă, în răhatū. Commode. *Viația, traiū comodū*: viația plăcută și tîcnită. Vie commode. *Îmbrăcăminte comodă*: quare stă bine, nu strînge, quare este în voia. Habit commode.
- Comodū. s. etr.** Dulapū, almarīu, scrinū cu multe seltare pentru rufe, pînzeturī, etc. Commode. *Comodū cu dūoe, cu trei seltare*. Commode à deux, à trois tiroirs.
- Comoră. s. f.** Banī, avuții, scule ascunse în pămîntū și uitate. Trésor, Magot. — *Comoră*: orī que lucruri scumpe: banī, avuții, bogății, que posedă quine-va. Orī que lucru mai prețiosū în arte, în litere, în natură, etc.
- Comoțiune. s. f.** Sguduitură, cutremurare silnică, mare. *fig.* turburare mare între ômeni, în spiritele ômenilorū. Commotion. *Comoțiune electrică*: isbire que simte

- quinea prin descărcarea electrică. Commotion électrique.
- Compacitate.** *s. f.* Qualitatea lucrului compactă. — Îndessătură, strînsură. Compacit .
- Compactă- .** *adi.* Dess , str ns , b tut ,  ndessat . Compacte. *Ediție compac :* din quare fie-quare volum  coprinde mai multe volume din edi iile obicinuite. * dition compacte.*
- Companie.** *s. f.* Adunare, societate de mai multe persoane adunate pentru pl cerca de a fi împreună. Tovero ie de d oe sau mai multe persoane quare sunt  împreună, quare fac  împreună aquella i lucru. Compagnie. *Companie bun :* societate de bărbați distin i prin educa ie, polite i   i ton  bun . Bonne compagnie. *C inele lui pentru d nsa este u  companie:* este u  tovero ie, u  petrecere. Son chien est pour elle une compagnie. *Dam , damicell  de companie:* Dam  sau damicell  que  nsoce e pe u  alta în tot  locul . Dame, Demoiselle de compagnie. *A se furi a dintr'ua companie:* a se trage pe furi , a fugi dintr'ua societate. Fausser compagnie. *Companie:*  nsocire, societate comercial , tovero ie de nego . *Cutare  i compania:* cutare  i tovero ia sau tovero ii. Un tel et compagnie. — *Companie:* adunare de persoane quare formes  un  trup , u  c t , u  tagmă. *Compania Iesui ilor :* numele societ ii Iesui ilor . *Companie:* un  numer  de solda i sub comanda unui c pitan .
- Companion .** *s. m.* So , tovero , camarad , firtat ; quare este de comun  cu altul, quare face împreună cu altul aquella i lucru. Compagnon.
- Comparabilă- .** *adi.* Quare se p te compara, se p te alătura cu altă que-va pentru  re quare asseme-
- nare que are cu d nsul . Comparable.
- Comparare.** *v. s.* A compara, a alătura, a pune alături  i a assemena; a aretta raporturile, assemenarea între d oe lucruri, sau nepotrivirea lor . — A egala, a alătura, a potrivi u  pers n  cu alta; a pune pe aqueași linie; a confrunta. Comparer. (se conjug  qua l udare.)
- Comparativă- .** *adi.* De compara ie, quare arett  compara ia, quare serv  spre a compara, spre a alătura. Comparatif-ve.
- Compara iune, Compara ie, Comparare.** *s. f.* Fapta de a compara; alăturare, assemenare de d oe lucruri sau persoane. — Vorbele prin quare se arett , se face assemenarea a d oe lucruri sau persoane. Comparaison. * n compara ie:*  n alăturare cu... En comparaison.
- Comp rtas - .** *adi.  i sus.* Quare se  mp rtas e e împreună cu altul din que-va. Compartageant-e.
- Compassiune.** *s. f.* Compătimire, mil , durere a sufletului, atingere de necazurile, nenorocirile altului. Compassion.
- Compass .** *s. etr.* Perghel ,  erc l ; — capra dogarului. Compas. *Compass  de propor ii:* instrument  de matematic  cu quare se serv  la ossebite casuri  ngererii, geometrii. Compas de proportion.
- Compatibilitate.** *s. f.* Qualita ile,  nsu irile lucrurilor quare se potrive , quare se pot  uni sau  voi, quare se sufer  una pe alta. Se  ice de d oe dregătorii, de d oe func ii que se pot  împlini  ntraquella i timp  tot  de către u  pers n . Compatibilit .
- Compatibilă- .** *adi.* Quare se unesc cu altul, îngădue pe altul, quare se potrive , quare p te suferi pe altul. Se  ice de u  funcție quare se p te sevri,  m-

- plini într'unu timpu cu alta. *Compatible.*
- Compătîmire.** *v. s.* A compătîmi, a'i fi milă, a avé milă. *Compatir.*
- Compătîmire.** *s. f.* Fapta de a compătîmi, de a suferi împreună cu quellu nenorocitū, de a avé milă de dînsulū. *Pitié, Compassion.*
- Compatriotū-ă.** *s.* Quare este dintr'aqueași patrie, dintr'aqueași țeră cu altulū. *Compatriote.*
- Compendie.** *s. f.* Prescurtare. *Compendium.*
- Compensare.** *v. șs.* A compensa, a face compensație, a potrivi, a împlini, a respălăti; a balanția, a cumpeni preculū a dūoe lucruri que se îndeplinescū cu altele. — A repara, a îndrepta unū reū printr'unū bine; a despăgubi uă perdere, a desdamna, etc. — *Compenser.*
- Compensațiune, Compensație,** *Compensare.* *s. f.* Potrivire, împlinire, respălătire, desdăunare, despăgubire. — *Refuire, isprăvire de socotellă, de daravere între dūoe persóne quare una altia era creditórie și debitórie. Compensation.*
- Competenția.** *s. f. t. de juris* Dreptulū que unū judecătorū sau tribunalulū are de a intra în cercetarea unū lucru, unei pricinī; dreptū de a cunósce, de a cerceta queva. Capacitatea unei persóne de quare se póte judeca unū lucru, quare póte vorbi frumosū asupra unei materii, etc. *Compétence.*
- Competentū-ă.** *adi. t. de juris.* Quare are dreptulū de a judeca; de a se amesteca, de a cunósce și a judeca uă pricină. Cuviiñcósū, cerutū, în dreptū, căzutū; capabilū, iscussitū, abilū de a'și da părerea asupra unū lucru, unei materii. *Compétent-e.*
- Competitorū-óre.** *s.* Concurrentū, compețitorū, aquella quare pretinde, quare cere aqueiași vrednicie, aqueiași dregătórie, aquellași lucru, aqueiași posiție dupe quare umbilă și altulū. *Compétiteur-trice.*
- Compilare.** *v. s.* A compila, a culege, a strînge, a aduna din mai multe cărți, și a face unū corpū de scriere allū seū. *Compiler.*
- Compilațiune, Compilație, Compilare.** *s. f.* Fapta de a compila; adunătură, strînsură, culegere de fragmente, de frase luate din mai multe cărți sau autorī și împreunate într'unū corpū de scriere. *Compilation.*
- Compilerul.** *s. m.* Quare compilesă, strînge, adună, din mai multe cărți, din mai mulți autorī și face uă altă scriere, carte a sea. *Compileteur.*
- Complăcere.** *v. s.* A complăcé, a se potrivi cu sintimentulū, cu gustulū cui-va spre a'i plăcé; a se da dupe voința lui, a se uni cu părerea lui. *Complaire.*
- Complectare, Completare.** *v. s.* A completa, a întregi, a împlini, a dessăvîrși, a face complectū. *Compléter.*
- Complectivū, Completivū-ă.** *adi. t. de gram.* Quare servă de complinire. *Complétif-ve.*
- Complectū, Completū-ă.** *adi.* Întregū, dessevîrșitū, deplinū, isprăvītū, perfectū, quăruia nu'i lipsesce nici una din părțile necesarie. *Complet-ète.* — *sus. Complectulū unū regimentū.* Le complet d'un régiment.
- Complementariū-ă.** *adi.* Quare servă spre a completa, a întregi, a face unū lucru întregū. *Complémentaire.*
- Complementū.** *s. etr.* Veđi complinire.
- Complezanția.** *s. f.* Complăcere, dulcēfiă de caracterū, blândetiă; mlădiere de applecări, de gusturī, de simțimente în complăcerea altuia, dupe voinția altora; mulțumirea, plăcerea, îndatorirea que facemū altora prin vorbele și lucrările nóstre: — plăcerea sau mulțumirea

que simțimū vorbindū de lucrurile sau persoanele quare ne placū. Complaisance.

Complesantū-â. *adi.* Complăcutū, plăcutū, îndatorătorū, drăgostosū, gata a servi, a obliga; quare place, quare se silesce a inspira plăcere prin vorbe și maniere. *s.* persoană quare este forte îndatorătoră. Complaisant-e.

Complexitate. *s. f.* Completitură, calitatea, însușirea lucrului completitū, compussū. Complexité.

Complexū-â. *adi.* Completitū, compussū, quare coprinde în sine mai multe lucruri, quare nu este simplu. *t. de arit.* Numere complexe: numere compuse din deosebite feluri de unimi. Complexe.

Complice. *adi.* Quare iewa parte la uă crimă, părtașū la crima altuia. Culpabilū cu altulū la uă crimă, la uă greșellă, la uă nelegiure. Complice.

Complicare. *v. s.* A complica, a amesteca, a aduna împreună mai multe lucruri. — A încurca, a întuneca (affaceri, pricină, lucrări.) Compliquer.

Complicațiune, Complicație, Complicare. *s. f.* Fapta de a complica, adunătură, strînsură, grămădire la unū locū de mai multe lucruri diferite: — încurcătură. Complication. *Complicațiune de crime, de necazuri, de maladii, etc.* Complication de crimes, de maux, de maladies.

Complicatū-â. *sup. și adi.* Amestecatū cu altele; încurcatū, întunecatū, quare nu este simplu, quare este greu de descursatū, de înțeleșsū. Complicé-e.

Complicitate. *s. f.* Împărtășire la crima altuia. Complicité.

Complimentare. *v. s.* A complimenta, a face complimente; a face, a aretta multă politețią. Complimenter.

Complimentarū. *s. m.* Aquella qua-

re într'uă societate de negoțū, pórta firma, sau în numele quăruia se administrésă trebile de negoțū. Complimentaire.

Complimentoriū-óriă. *adi. și s.* Quare face prea multe complimente. Complimenteur-trice.

Complimentū. *s. etr.* Vorbe polite, îndatorătorie, lingușitorie prin quare mărturissimū altuia respectū, iubire; sau, partea que luămū în întâmplările altuia plăcute ori neplăcute. Compliment. *fam.* *Să lăsămū complimentele; slăbesce-mă cu complimentele; fără complimentū:* să lăsămū vorbele polite; mai puțină politică; liberū, curatū, fără lingușiri. Laissons-là les compliments; trêve de compliments; sans compliment.

Complinire. *v. s. t. de gram.* A complini, a da complinirea, regimulū unei părți de cuvântū, unei propozițiuni, Ajouter un complément à un mot, à une proposition.

Complinire. *s. f.* Fapta d'a complini; quae que se adaogă unui lucru spre a lū face completū, întregū. *t. de gram.* Quae que se adaogă unei điceri, unei propozițiuni spre a'i determina însemnarea. *Adverbii suntū complinirile verborū, și adiectivilorū:* Les adverbies sont les compléments des verbes et des adjectifs. *t. de arit.* *Complinire aritmetică a unui logaritmū:* quae que lipsesce unui logaritmū spre a fi egalū la uă sută milioane suposândū logaritmii din nūoe caractere. Complément arithmétique d'un logarithme.

Complingătoriū-óriă. *s.* Jeluitorū, quare se plinge înaintea judecătii pentru queva. Complainant-e.

Complingere. *v. s.* A complinge, a plinge, a jali pe quineva, a avé milă de dînsulū, a avé părere de reū pentru unū reū que i s'a întâmplatū. A lū căina. Complaindre.

- Complîngere.** *s. f.* Fapta de a complînge, d'a se complînge, de a plînge înainte judecâții. — Jâluire; Jâlire, cainare. Complainte
- Complotare.** *v. s.* A complota, a face complot, a conspira în contra cuiva, a urzi complot. Comploter.
- Complotistă.** *s. m.* Quare este în complot, quare face complot, quare conspiră în contra cuiva. Comploteur.
- Complot.** *s. etr.* Plan, otârîre, cugetare urdită într'ascuns între doi sau mai mulți spre a face un reu, spre a intenta la viața domnitoriului, ori a unui membru din familia sea. Complot.
- Componentă, Componistă.** *s. m.* Veđi compositor.
- Compozițiune, Compoziție, Compunere.** *s. f.* Fapta de a compune, de a alcătui queva. Amestecare, unire, combinare de ore quare substanție. Resultatul a questii amestecării. Composition.
- Compositor.** *s. m.* Componentă, componistă, alcătuitoare, aquella quare compune, alcătuesce arii, cântări, etc. asupra musicii. Compositour.
- Composită.** *s. etr. adi.* Ordin, stil de arhitectură compusă. Composite.
- Compotieră.** *s. f.* Farfurie, strachină, blid pentru complot. Compotier.
- Compot.** *s. etr.* Chisselițe, pome fierte cu puțin zahar. Compote.
- Compressă.** *s. f.* Legătură, cîrpă, petică cu quare se legă uă rană. Compresse.
- Compressibilitate.** *s. f. t. de fisic.* Qualitatea, însușirea unui corp quare se pôte lâssa, se pôte strînge sau micșora prin apăsare. Compressibilité.
- Compressibilă-ă.** *adi. t. de fisic.* Quare se pôte apăssa, se pôte strînge prin apăsare. Compressible.
- Compressiune.** *s. f.* Fapta de a comprima, de a constrînge; de a împușina volumul, mărimea unui lucru strîngîndu'l, apăsându'l, comprimându'l. — Strînsură, efect quare se produce prin strînsură, prin apăsare. Compression.
- Compressivă-ă.** *adi. t. de hir.* Quare servă de a comprima, de a constrînge, de a strînge, de a lega strîns și apăsată. Compressif-ve.
- Comprimativă-ă.** *adi.* Quare pôte fi comprimată, constrînsă, restrînsă prin apăsare, prin strînsură. Comprimable.
- Comprimare.** *v. s.* A comprima, a constrînge, a restrînge cu virtute, a apăssa un lucru astfel qua să se micșorese. Comprimer. *fig.* A *comprima*: a constrînge, a împiedeca, a opri.
- Compromissă.** *s. etr.* Act, învoellă prin quare ore quare persoane se legă a se supune otâririi arbitrilor. Compromis.
- Compromitere.** *v. s.* A compromite, a pune în pericol, a aduce pe quineva într'ua învâlmașellă; — *a se compromite*: a și pericula onorea, renumele; a face queva que pôte să 'i aducă supărare, vătămare. Compromettre.
- Comproprietară.** *s. m.* Quare este proprietară cu altul pe queva; d'avâlmaș. Compropriétaire.
- Comprotectoră-ă.** *s.* Conprotector, protector împreună cu altul. Comprotecteur.
- Comprovincială-ă.** *adi.* Dintr'ua provincie cu altul, dintr'aqueiași provincie, dintr'aqueiași ținut. Comprovincial-e.
- Compuitoră-ore.** *s.* Componentă, componistă. Veđi compositor.
- Compunere.** *v. s.* A compune, a alcătui uă scriere, uă carte, versuri, etc. — A alcătui, a forma un tot, un lucru din mai multe părți;

a lucra spre a produce, spre a face queva allü spiritului. — *t. de mus*: A scöte vre uâ arie, vre unü cântecü, vre unü valsü, etc. noüe: Composer.

Compussü-â. *sup. și adi.* Quare este alcătuitü din mai multe părți differite ori assemenate. Composé-e.

Comună. *s. f.* Obște, corpü de locuitori ai unü satü, ai unü burgü, ai unü orașü. Loculü, casa unde se adunü funcționarii, dregătorii unei comune, unei obște de orașü saü de satü. — *Burgesia, civisia englesä. Commune. Comuna saü Camera Comunelorü*: parlamentulü de jossü din Englitera compussü din deputații comitatelorü și ai orașelorü regatului. *Chambre des Communes.*

Comunistü-â. *sub.* Membru allü unei comunități, allü unei soçietăți. *Communiste.*

Comunalitate. *s. f.* Veđi comunitate.

Comunalü-â. *adi.* Quea que este allü unei comune, quare privesce la uâ comunä, la uâ obștie orășenescä, ori sätescä. *Communal-e.*

Comunicabilitate. *s. f.* Înșușirea unü lucru de a se putë împärtäși, comunica altuia. *Communicabilité.*

Comunicabilü-â. *adi.* Quare se pöte comunica, împärtäși altuia, quare se pöte spunë, se pöte face cunoscutü altuia. *Communicable.*

Comunicare. *v. s.* A comunica, a împärtäși, a face cuiva parte din queva saü la queva. *Communiquer. Sörele comunicä lumina sea la totü pämintulü*: le Soleil communique sa lumiere à toute la terre. *Aquestä persönä comunicä maladia sea alteia*: dete bóla sea altia, molevsi de bóla sea și pe altä persönä. *Cette personne communique sa maladie à une autre.* — A spune, a descoperi, a face cu-

noscutü. *A comunica durerea sea la totä lumea*: Communiquer sa douleur à tout le monde.

Comunicativü-â. *adi.* Quare se pöte comunica, se pöte da, se pöte împärtäși altora cu înlesnire. *Communicatif-ve. Rísulü este comunicativü*: Se întinde din omü in omü. — Le rire est communicatif.

Comunicătorü-â. *sub.* Aquella quare are pläcere de a spune altora, de a le face cunoscutü gindurile, ideile, cunoscințele selle. *Communicatif-ve, Celui qui fait part de ses pensées, de ses connaissances, de ses limières.*

Comunicațiune, Comunicație, Comunicare. *s. f.* Fapta de a comunica; compärtășire, supunere, descoperire de queva cuiva prin graiü saü prin scrissü. — *Comunicațiune, corespondințiä, înclinare, amesticü que are quineva cu altulü.* — Međilocü prin quare se legü, se unescü, corespundü döoe saü mai multe lucruri ori punturi între elle. *Communication.*

Comunismü. *s. etr.* Soçietate de comunisti. — Sistemü allü quellorü que pretindü quä soçietatea catä redussä la unü felü de împärtire dréptä în averi, în muncä, în platä.

Comunismü. *s. m.* Persönä quare aspirä la sistemulü comunismulü.

Comunitate. *s. f.* Corpulü, obștea locuitorilorü orășani și mai cu sémä a sätenilorü. — Soçietate de mai multe persöne quare viețuescü împreună sub öre-quare regule. — Soçietatea adunată în stabilimentele de pietate, cum Monastiri, Cenovii, Seminarie, Spitaluri, etc. — Soçietate în averi între döoe saü mai multe persöne, între unü bărbatü cu uâ femee prin maritagü, etc. *Communauté.*

Comuniune. *s. f.* Unirea mai multorü persöne într'aqueeași religie

- Communion. *Comuniune*: împărțire cu St. Taine. Veđi cumini-care.
- Comunŭ-â.** *adi.* Quae que este pen-tru toți, quae que este a mai mul-tora. — Ordinarŭ, vulgarŭ, de rindŭ, de obște. — Generalŭ, u-niversalŭ. Commun-e.
- Comutativŭ-â.** *adi.* Quare este sup-pussŭ la schimbŭ, quare este în relație cu vre-unŭ schimbŭ. Com-mutatif-ve. *Contractŭ comutativŭ*: prin quare fie-quare din părțile contractante se îndatoresŭ a da ori a face unŭ lucru equivalentŭ cu aquella que primesce. Con-trat commutatif.
- Comutațiune, Comutație.** *s.f.* Schim-bare. Commutation. *Comutațiune de pedepsă, de ossindă*: schim-bare, micșorare de ossindă. Schim-bare dintr'una într'alta mai mică. Commutation de pein.
- Conabiŭ-â.** *adi.* Quare are coloră roșie, quare este roșiŭ.
- Conăcellă, Conăcire.** *s. f.* Fapta de a conăci, de a sta la conacŭ, de a face conacŭ. Action de fai-re halte, de halter.
- Conăcire.** *v. s.* A conăci, a sta din drumŭ, a se opri spre a se re-pausa. Halter, Gîter, Faire-halte.
- Conacŭ.** *s. etr.* Arbure, locŭ, casă, hanŭ unde se opresce quineva din drumŭ spre a resuffla, spre a mânca queva; sălaşŭ unde petrece nótea unŭ călătorŭ. Cina și șederea u-nuŭ călătorŭ în hanŭ. Halte, Cou-chée. Connac.
- Concavitate.** *s.f.* Adîncătura, gāvâ-nătura din întru a unuŭ corpŭ rondŭ și scobitŭ; cavitatea unuŭ corpŭ rotundŭ; starea lucruluŭ con-cavŭ. Concavité.
- Concavŭ-â.** *adi.* Adîncatŭ, scobitŭ, quare are uă suprafață rotundă și în întru adîncatŭ. Concave. Se iew și qua *sus*. *Concavulŭ unuŭ globŭ*. Le concave d'un globe.
- Concedere.** *v. s.* A concede, a da drepturŭ, a încuviința privelegiurŭ. Concéder. (se conj. qua înțelegere.)
- Concelebrare.** *v. s.* A concelebra, a conserba, a serba împreună. Con-célébrer.
- Concenie.** *s. f.* Sfirșenie, prăpădire de totŭ, peire, sleire, extermina-țiune, concenire. Extermination.
- Concenire.** *v. s.* A conceni, a strica, a prăpădi, a sfărîma, a face să pérâ de totŭ; a stinge, a ex-termina. Exterminer.
- Concenitorŭ-óriă.** *s.* Aquella qua-re concenesce, extermină, quare strică, aduce la peire; prăpăditorŭ. Exterminateur.
- Concentrare.** *v. s.* A concentra, a aduna la centru; — a-și aduna min-tea la unŭ singurŭ lucru. Con-centrer.
- Concentrațiune, Concentrație, Concentrare.** *s. f.* Fapta de a concentra; adunare, unire într'unŭ punctŭ, stringere la unŭ locŭ. Con-centration.
- Concentricŭ-â.** *adi. t. de geom.* Cer-curŭ sau liniŭ curbe quare aŭ a-quellași centru. Concentrique.
- Concepțiune, Concepție.** *s. f.* Ze-mislire, fapta prin quare unŭ pruncŭ se zemislesce în mitră. Concep-tion. — *fig.* Fapta de a înțelege, de a pricepe, de a priimi în min-te uă idee; idee, plăsmuire, năs-cocire a spirituluŭ, a înțelegerii, a minții.
- Conceptorŭ.** *s. m.* Quellŭ que, năs-cocesce, zemislesce, plăsmuesce, inventă queva cu mintea. Con-cepteur.
- Conceptŭ.** *s. etr.* Idee, închipuire, așternere que'și face quine-va în minte despre unŭ lucru sau împregiurare. — (Ciornă.) Concept.
- Concertantŭ-â.** *adi. și sus.* Musicantŭ din concertŭ, quellŭ que are par-tea sea la unŭ concertŭ. Concer-tant-e.
- Concertare.** *v. s.* A concerta, a face concertŭ, a căuta cercândŭ îm-

- preună uâ bucată de musică pentru a o înveța, a o sci cânta la timpū mai bine. — A da concertū, a face concertū. *Concerter.*
- Concertū.** *s. etr.* Armonie formată de mai multe glassurī sau instrumente de musică. *fig.* Înțelegere, unire de mai multe persoane spre a face queva; potrivire în sentimentele mai multora. *Concert.* În *concertū.* *adv.* toți cu unū glassū, toți împreună. De concert.
- Concessionarū.** *s. m.* Aquella quârui a s'a făcutū vreună concessiune. *Concessionnaire.*
- Concessiune, Concessie.** *s. f.* Lucrarea de a cede; îngăduire, acordare, de ôre-quare drepturi, lăssare de ôre-quare privilegiuri în favorulū cuiva. — Darulū que statulū face de pământū nelucratū cu condiție de a se lucra. — Dreptū sau voiă que se dă cuiva în ôre-quare pricină. — Dreptate que dămū adversarului la ôre-quare prigonire. *Concession.*
- Concessivū-â.** *adi.* Îngăduitorū; que se pôte îngădui, lăssa, acorda. *Concessif-ve.*
- Concătățenū-â.** *s.* Cetățenū, orășenū împreună cu altulū. *Concittoyen-ne.*
- Concherare.** Veđi conquistare.
- Conciliabilū-â.** *adi.* Lesne de împăcatū, de putrivitū, de unitū. *Conciliabile.*
- Conciliabilū.** *s. etr.* Adunare de oameni unde lucresū în contra regulelorū, quare aū unū gindū reū. — Adunare ilegală a clerului, strîngere de preoți eretici, și shismatici. *Conciliabule.*
- Conciliantū-â.** *adi. s.* Împăcatorū; quare are voință și pôte să împăce spiritele și interesele între ômeni. *Conciliant-e.*
- Conciliare.** *v. s.* A concilia, a împăca, a învoi, a face pace, a uni. *Concilier.*
- Conciliaremente.** *adv.* Cu chipū conciliariū, dupe conciliū, sobornicește. *Conciliairement.*
- Conciliariū-â.** *adi.* Sobornicū, que se atinge de unū conciliū, de unū soborū. *Conciliaire.*
- Conciliatorū-trice.** *s. m.* Medilocitorū, făcătorū de pace, de învoire; împăcatorū de persoane cu interese și păreri contrarii. *Conciliateur-trice.*
- Conciliațiune, Conciliație, Conciliare.** *s. f.* Fapta de a concilia, împăcare, învoire, facere de pace. Acordare de legi sau altū queva quare se parū a fi improtivitorie una altia. *Conciliation.*
- Conciliū.** *s. etr.* Soborū, sfatū, adunare legală de prelați spre a delibera, a decide, a otări asupra unei questiuni de doctrină, de disciplină bessoricască. *Concile.*
- Concisiune, Concisie.** *s. f.* Qualitatea lucrului concisū, constrinsū. Înșuirea stilului de a aretta ideile pe scurtū, în puține vorbe. *Concision.*
- Concisū-â.** *adi.* Scurtū și strînsū, făcutū astfel în quātū prin puține vorbe să arēte multū. Se dice de stilū. *Concis-e.*
- Conclamațiune, Conclamație.** *s. f.* Strigare mare. *Conclamation.*
- Conclavă.** *s. f.* Adunarea cardinalilor spre a alege unū Papă. — Loculū unde se face adunarea a-questa. *Conclave.*
- Conclavistū.** *s. m.* Quare însoșece pe unū cardinalū la conclavă. *Domesticulū unū cardinalū din conclavă. Conclaviste.*
- Conclusiune, Conclusie.** *s. f.* Încheiare, sfișitulū unei trebi, unei lucrări, unei cuvîntări, unū discursū. — Urmare trassă dintr' uă dovédă. Consequența unū raționamentū, unū argumentū; — ultima propozițiune a unū silogismū. *Conclusion.*
- Conclusivū-â.** *adi.* Quare încheiă, quare termină, conchide, sfișesce. — Prin quare se arēttă urmarea,

- încheierea, conclusia que tragemă din queva. Conclusif-ve.
- Concordanță. s. f.** Raportă; potrivire; conglăssuire. Concordance. *Este uă minunată concordanță între evangelisti.* Il y a une merveilleuse concordance entre les Evangélistes.
- Concordantă-ă. adi.** Unită, potrivită, conglăssuitoră. — *s. m. t. de mus.* Glassă de meșlocă între tenorulă quellă de sussă și quellă de jossă. Concordant-e.
- Concordare. v. s.** A concorda, a uni, a fi în unire, a sta în bună înțelegere, în concordie. Concorder.
- Concordat. s. etr.** Învoire între ună bancrută cu creditorii se; — învoire între Prinți cu Papa în pricină bessericescă. Concordat.
- Concordie. s. f.** Unire, conformitate de voințe. — Pace, bună înțelegere între ômenă. Concorde.
- Concordă-ă. adi.** Unită, învoită, conformă. Concorde.
- Concreteune, Concreteie. s. f.** Înțărirea, învîrtoșarea, îngroșarea ună corpă môle. — Unire de mai multe părți într-ună corpă solidă. *t. de hir.* Lipire de părți quare fioresce cată să fie despărțite. Concrétion.
- Concretă-ă. adi. t. de logi.** Concret-e *Termină concretă:* termină săă diceră prin quare se arătă uă însusire que se află într-ună subiectă. (Stă în opoziție cu *abstractă.*) *Pălărie rotundă:* aici *rotundă* este concretă fiindă quă se ată la pălărie în fințiă. Dar *rotundă* este abstractă fiindă quă stă fără subiectă. *t. de arit.* *Numeră concretă:* numeră prin quare se arătă și felulă unimeloră, de ex. *Dece ômenă;* în timpă que *dece* singură este abstractă. *t. de him.* întărită, îngroșată; — crescută, lipită de queva.
- Concubină. s. f.** Femea quare trăesce cu ună bărbată fără a fi cunată; țitôre, possadnică. Concubine.
- Concubinagiă, Concubinată. s. et.** Petrecere împreună de bărbată cu femea fără a fi cunată, possadnicie; starea, calitatea quellă que trăesce cu uă possadnică, cu uă concubină. Concubinage.
- Concubinară. s. m.** Aquella quare trăesce cu uă femea ne cunată, quare are țitôre, possadnică. Concubinaire.
- Concuistă. Veți conquetă.**
- Concurare. v. s.** A concura, a lucra împreună cu altulă la queva, a conlucra, a se sili cu altulă împreună a seviră queva; — A se uni pentru ună sfrșită. — *fig.* a se întrece cu altulă la queva, a se pune în concurențiă, a se lupta pentru ună premiă, pentru uă cunată. etc. — Concourir (se conj. qua lăudare.)
- Concurențiă. s. f.** Pretențiă, tendințiă a mai multora săă a mai multoră lucruri la aquellași scopă, la aquellași sfrșită. *t. de com.* Luptă comercială și industrială de întrecere; — întrecere. Concurrence.
- Concurentă-ă. s.** Quare concură pentru aquellași lucru în aquellași timpă, quare se întrece cu altulă la queva. Concurrent-e.
- Concursă. s. etr.** Fapta concurenției, fapta de a concura, de a se întrece. — Dispută, întrecere între mai mulți pentru uă catedră, pentru ună beneficiă, pentru ună premiă; — înghesuirea mulțimei curiose la uă privelisce, etc. Concours.
- Concussie, Concussione. s. f.** Asuprire, jafă, mănătorie que se face de către funcționari. Concussion.
- Condacă. s. etr.** Irmosă, uă cântare bessericescă.
- Condamnabilă-ă. adi.** Quare merită a fi condamnată, ossîndită, învinovățită la uă pedepsă; quare

merită a fi criticată. *Condannable*.
Condannare. v. s. A condamna, a ossîndi; a da uâ otârîre juridică în contra cui-va. — A critica. *Condanner*.

Condannațiune, Condannație, Condannare. s. f. Fapta de a condamna. — Ossîndire, ossîndă. — Judecată quare condamnă, ossîndesce. *Condannation*.

Condannatoriū-â. adi. Ossînditorū, quare face sâ se ossîndescă, sâ se învinovățescă quine-va, saū queva. *Condannatoire*.

Condeiu. s. etr. Pénâ cu quare se scrie. Plume. *Ellū trâesce cu condeîlū*: se susține cu scrissulū fărâ a avé altū mestesugū. Il vit de sa plume. — *Condee. plr.* sume de bani așternute într'ua socotellâ, într'ua condică, însemnată a nume în que s'a întrebuingatū. *fig.* A *trage condee*: a încela, a pângubi pe quine-va încelându-lū; — a minți, a spune minciuni. — *Condeiu de plumbū*: Crayon.

Condensabilitate. s. f. Înessăciune, însușirea unū corpū de a se puté înessa. *Condensabilité*.

Condensare. v. s. A condensa, a înessa, a strînge unū corpū asfelū înquâtū sâ coprinđă unū spațiu, unū locū mai micū. *Condenser*.

Condensațiune, Condensație, Condensare. s. f. Fapta de a condensa. *t. de fis.* Înessarea unū corpū în quātū sâ coprinđă unū spațiu mai micū. *Condensation*.

Condensatorū. s. m. t. de fis. Instrumentū prin ajutorulū quârūia electricitatea se grâmedesce și se înessă la unū locū. *Condensateur*.

Condescendantă. s. f. Însușirea de a împlini voința altuia, de a mai lâssa de la sine, de a nu fi greū, mîndru. *Condescendance*.

Condescendantū-â. adi. Quare împlinesce voința altuia, quare mai

lassă din dreptulū seū, de la sine. *Condescendant-e*.

Condescendere. v. s. A condescende, a împlini voința altuia, a mai lâssa din dreptulū seū. *Condescendre. A condescende la febleșele cui-va*: a face que-va, a lâssa que-va pentru altulū privindū la slăbiciunele, la neputința lui. *Condescendre aux faiblesses de quelqu'un. A condescende la gusturile cui-va*: a'î împlini gusturile. *Condescendre aux goûts de quelqu'un*.

Condescentă. s. f. Scăpare de sub epitropie, din epitropie. *Condescente*.

Condică. s. f. Catalogū, registru, jurnalū mare cartonatū, în quare se trecū ossebite lucruri. *Matri-cule. Condică de poște*, în quare se scriū la poște tôte quâte se trimitū prin ea. *Consige, Consive*.

Condicarū. s. m. Quare are în pâtre condicile unei arhive, unei cancelarii. *Vechiū. Archiviste à une chancellerie*.

Condicțiune. s. f. Cererea îndărătū, înapoi a unū lucru furatū ori opritū. *Condiction*.

Condigneste. adv. *Condignemente*, dupe cumū învrednicesce, merită quineva, dupe cumū se potrivescce. *Condignement*.

Condignitate. s. f. Potrivire; qualitatea quellū que este condignū. *Condignité*.

Condignū-â. adi. Potrivitū, dupe cumū se cuvine, se potrivescce. *Condigne*.

Condiscopolū. s. m. *Conscolarū. Condisciple*. — Companionū, tove-roșū de scólă.

Conditionalū-â. adi. Supussū la condițiuni, coprinđindū în sine óre-quare condițiuni, óre-quare împregiurări neprevedute. *t. de gram. Proporțiune condițională*: prin quare se exprimă, se aréttă uâ condițiune. *s. etr.* modulū condiționalū saū modulū verbelorū prin quare

se afirmă, se întărește queva, însă cu ôre-quare condițiunii. Conditionnel-le.

Condiționare. *v. s.* A condiționa, a fabrica cu condițiunile cerute; a da unui lucru însușirile cerute; a băga într'unu înscrișșu, într'ua tocmellă sau alcătuire condițiunile cerute, convenite, necesarii. Conditionner.

Condițiune, Condiție. *s. f.* Starea, natura și însușirea unui lucru de a fi într'unu felu. — Starea, calitatea unei persône de a fi în ôre-quare felu sau tréptă. — Îndatoriri, clause, sarcine de împlinitu dupe învoellă, dupe contractu. — Condition. *Aquestu lucru n' are condițiunile cerute:* n'are însușirile pentru quare se caută. Cette chose n'a pas les Conditions requises. *A fi de uă însemnată condițiune:* a fi de famalie mare. Être de grande Condition. — *Fie quare cată să trăescă dupe condițiunea sea:* dupe starea, dupe posițiunea que are. Chacun doit vivre selon sa condition. *A împlini condițiunile:* îndatoririle la quare ne amă supussu. Satisfaire aux conditions. *Cu condițiune qua...* À condition que...

Condoleanță. *s. f.* Mărturissire de durere, de mîhnire, de părere de reu pentru altulu. — Compătimire, condurere. Condoléance.

Condormițiune, Condormiție. *s. f.* Dormire la unu locu, într'aqueiași cameră a mai multora de sexu deossebitu; împreunare trupescă între quei căsătoriți. Condormition.

Condorū. *s. m.* Condurū, passere de America forțe mare. Condor.

Conducere. *v. s.* A conduce, a duce, a povețui pe quineva în calle, a servi de căllăusă, a căllăusi pe quineva. — *A conduce:* a povețui, a comanda uă armie. — *A conduce:* a mâna, a povețui animale. — *A conduce:* a mâna, a cîrmui uă

barcă. Conduire une armée, Conduire des animeaux, Conduire la barque. *Domesticū meū te vorū conduce:* te vorū însoți. Mes domestiques vous conduiront.

Conductorū-ôre. *s.* Căllăusă, povețuitoru; cîrmuitoru, cîrmaciū. Conducteur-trice.

Conduită. *s. f.* Ducere, povețuire, mânare; purtare, chipu, manieră cu quare se pôrtă quineva în soțietate. Conduite.

Condurare. Vedī condoleanță.

Conexitate. *s. f.* Raportulu între dūoe sau mai multe lucruri unite; dispoșiție que aū unele lucruri de a fi unite, legate. Connexité.

Conexiune. *s. f.* Unire, legare que aū unele lucruri între dînsele. Connexion.

Conexū-ă. *adi.* Legatū, unitū cu altū que-va. Connexe.

Confabulare. *v. s.* A confabula, a vorbi, a convorbi palavre cu quine-va. Confabuler.

Confabulațiune, Confabulație. *s. f.* Convorbire familiară, ședere de vorbă, palavragie. Confabulation.

Confabulatorū. *s. m.* Convorbitorū, quellu que șede cu quine-va de vorbă, de palavre. Confabulateur.

Confederalū-ă. *adi.* Quare face parte dintr'ua confederație. Confédéral-e.

Confederare. *v. s.* A confedera, a se confedera, a intra în confederație, a se uni. Confédérer.

Confederațiune, Confederație. *s. f.* Legătură, unire, alianță de staturi, de popore, de cetățeni liberi. Confédération.

Confederativū-ă. *adi.* Que privesce la uă confederație. Confédératif-ve.

Confederatū-ă. *adi.* Unitū prin confederațiune, aliatū prin confederație. Confédéré-e.

Conferare. *v. s.* A confera, a da: a dărui, a acorda cui-va que-va, — a vorbi, a raționa împreună des-

- pre queva, a se sfătui despre ôre quare affaceri. Conférer.
- Conferență. s. f.** Adunare, strîngere de diplomați spre a discuta, a vorbi și a chibzui despre ôre quare înpregiurări: — Convorbire între dŭoe saŭ mai multe persóne despre uâ causă seriósă. Conférence.
- Confessare. v. s.** A confessa, a mărturissi, a spune greșellele, păcatele sélle la confessorŭ, a se confessa, (a se ispovedi,) a se mărturissi. Confesser. *prov. Greșella confessată este pe jumetate ertată:* Une faute confessée est à demi pardonnée.
- Confessionalŭ. s. m.** Scaunulŭ duhovniculŭi, confessionarului, loculŭ unde se face confessiunea, cabinetulŭ confessorului, (a duhovniculŭi.) Confessionnal.
- Confessiune, Confessie. s. f.** Mărturissire, (ispovedire) de greșelle la confessorŭ. Confession.
- Confessorŭ. s. m.** Preotŭ quare are darulŭ de a confessa, de a asculta confessiunea altuia și de a erta păcatele. (Duhovnicŭ, ispoveditorŭ.) Confesseur.
- Confidare. v. s.** A confida, a încrede queva cui va; a încredința unŭ lucru fidelității, discrețiunei și îngrijirilorŭ cui va. Confier. *A confida unŭi domesticŭ garda casei sélle:* a încrede domesticulŭ pa za casei. Confier à son domestique la garde de sa maison. *A confida secretulŭ seŭ unŭi amicŭ:* Confier son secret à un ami. *A se confida:* a se încrede, a avé încredere, confidență în quine va, în que va. Se confier. (Se conj. qua lucrare.)
- Confidență. s. f.** Destăinuire, comunicațiune, împărtășire dată ori priimită despre unŭ secretŭ. Confidence. *În confidență. loc. adv.* în secretŭ, cu secretŭ. En confidence.
- Confidențialŭ-ă. adi.** În parte, cu încredere; quare se dice, se face, se spune în confidență, cu încredere. Confidential-le. Stă în opoziție cu officialŭ.
- Confidentŭ-ă. s.** Persónă quăria încredemŭ, confidămŭ secretele nóstre; — credinciosŭ. Confident-e.
- Confiență. s. f.** Credință, încredințare. Speranța que pune quine va în Dumneđeŭ ori în sânti. Confiance. *A pune confiența sea în Dumneđeŭ:* credința, speranța sea în Dumneđeŭ. Mettre sa confiance en Dieu. — *Omŭ de confiență:* de credință, în quare póte să se încredă quine va. Homme de confiance. *A vorbi cu confiență:* cu încredere, cu siguranță, cu îndrăsnellă, a vorbi liberŭ. Parler avec confiance.
- Configurare. v. s.** A configura, a figura împreună. A închipui unŭ lucru împreună cu altulŭ. Configurer.
- Configurațiune, Configurație. s. f.** Formă exterioră, figură de afară a unŭi lucru; rânduellă, dispoziție de suprafeție. *t. de astr.* Situația perspectivă a planetelorŭ. — Assemenare. Configuration.
- Confini. s. etr. plur.** Ôtare, margini alle unei țeri. Confins. *fig. La confinŭi pământului:* la marginele pământului. Aux confins de la terre.
- Confirmare. v. s.** A confirma, a întări, a face mai tare, mai adevăratŭ; a încredința, a întări, a adeveri unŭ que, a dovedi quă unŭ lucru este adevăratŭ. Confirmer.
- Confirmațiune, Confirmație, Confirmare. s. f.** Fapta de a confirma; întărire, adevărire. — Quea que face mai tare, mai sigurŭ, mai adevăratŭ. *t. de retor.* Partea discursului quare coprinde dovedile. Confirmation.
- Confirmativŭ-ă. adi.** Quare confirmă, întăresce, încredințesă, adevăresce. Confirmatif-ve.

Confiscabilă-ă. adi. Quare pôte fi confiscatû, que se pôte lua, confisca de stâpînire. Confiscable.

Confiscantû. adi. și sus. Quellû que este într'ua stare în quâtû averea lui sâ se pôtâ confisca, saû lua de stâpînire. Confiscant.

Confiscare. v. s. A confisca, a lua guvernulû pe sêma sea averea unui culpabilû spre pedêpsâ. Confisquer. (Se conj. qua lăudare.)

Confiscațiune, Confiscație, Confiscare. s. f. Fapta de a confisca. Confiscation.

Conflagrațiune, Conflagrație. s. f. Aprindere, ardere obstescâ. — *fig.* Revoluție mare que pune în mișcare tôte spiritele. Conflagration.

Conflictû. s. etr. Lovire, isbire, ciocnire. — Disputâ între mai multe autorități quândû fie quare 'și atribue orî și tângăduescq cunosinția unei affaceri. *fig.* Întîlnire de pasiuni contrarie. Conflit.

Confluentû. s. etr. Loculû unde se întîlnescû dŭoe rîuri. — *adi: în botanică,* se dice de foile que se împreună prin basa lorû. *În med. vârsatû confluentû:* din bube forte desse, una lîngă alta. Petite vérole confluenta.

Conformare. v. s. A conforma, a face conformû, a da asemenea formâ la queva, a face sâ fie potrivitû, sâ fie asemenea. — *A se conforma:* a se da dupe voința cuiva, dupe împregiurări, dupe timpû. Conformer. Se conformer.

Conformațiune, Conformație, Conformare. s. f. Fapta de a conforma, de a se conforma. Chipulû, felulû cu quare unû corpû este organizatû, este conformatû. Aședarea părților unui lucru, unei ființe. Conformation.

Conformitate. s. f. Raportû, asemenea între dŭoe lucruri. — Potrivire de caracteruri, etc. Conformité. *Conformitate cu voinția lui Dumnezeu:* supunere, urmare

dupe voinția lui Dumnezeu. Conformité à la volonté de Dieu.

Conformû-ă. adi. Assemenea, de uâ potrivâ cu altulû, quare are aceeași formâ; quare are conformitate, asemenea, potrivire, raportû. *Umorulû seû este conformû cu allû vostru:* firea lui se potrivește cu a vóstrâ. Son humeur est conforme à la vôtre. *Pentru copie conformâ:* pentru întocmai copie. Pour copie conforme. *A duce uâ viață conformâ cu profesiunea sea:* a trăi potrivitû cu meseria sea. Mener une vie conforme à sa profession. *Conformû cu adeverculû:* dupe cumû cere adeverculû. Conforme à la vérité.

Confortabilû-ă. adi. Orî que lucru serve spre a face viața mai plăcutâ. Confortable.

Confortare. v. s. A conforta, a întări, a împuternici, a da putere. Conforter. *Aquêsta confortâ stomaculû:* îl întărește. Cela conforte l'estomac. (Se conj. qua lăudare.)

Confortațiune, Confortație, Confortare. s. f. Fapta de a conforta; — întărire, împuternicire de stomacû, de nevre, etc. Confortation. *Unû stomacû slabû are necessitate de confortatiune:* de împuternicire. Une stomac affaibli a besoin de confortation.

Confortativû-ă. adi. și sus. Bunû, îndestulătorû. *t. de med.* întăritoriû, nutritoriû, împuternicitoriû. Confortatif-ve. Confortant-e.

Confrate. s. m. Frate, soçiû, companionû allû unei companii, toveroșii, allû unei societăți de binefaceri saû de pietate — Companionû cu altulû la uâ însârcinare, la uâ funcțiune orî la altû queva. Confrère.

Confraternizare. v. s. A confraternisa, a înfrăți, a se înfrăți. Confraterniser, Se confraterniser.

Confraternitate. s. f. Înfrățire, qua-

- litatea de confrate; unirea persónelorú unei toveroşii. Confraternité.
- Confrătie.** *s. f.* Înfrăţire, întoveroşire, însoţire de persóne pentru vre-úă faptă pióasă, evlavióasă. Confrérie.
- Confruntare.** *v. s.* A confrunta, a pune faţă dúoe persóne, a pune de faţă cu martorii pe unú acusatú. A alătura unú lucru cu altulú; a examina; a face comparaţiune. Confronter, Accarer. *A confrunta copia cu originalulú:* Confronter la copie à l'original. (Se conj. qua láudare.)
- Confrunţaţiune, Confrunţaţie, Confruntare.** *s. f.* Fapta de a confrunta, de a pune de faţă cu martorii pe acusatú; examinarea a dúoe scrieri; comparaţiune. Confronter, Accariare.
- Confundare.** *v. s.* A confunda, a amesteca, a încurca semnificaţia unuí lucru cu a altuía; --- a nu face deosebire între persóne saú lucruri, a lua unú lucru saú persóná pentru alta. Confondre. *Dumnezeú confundá proiectele zadar-nice alle ómenilorú:* le amestecá, le încurcá. Dieu se plaít à confondre les vains projets des hommes. (Se conj. qua láudare.)
- Confusemente.** *adv.* Cu úă manierá confusá. Confusément.
- Confusibilú-á.** *adi.* Quare meritá ruşine în publicú dreptú ossíndá. Confusable.
- Confusiune, Confusie.** *s. f.* Încurcáturá, amestecáturá, nerânduéllá, turburare confusá; turburare politicá, resvrătire. — Ameţire, úimire. Confusion.
- Confusú-á.** *adi.* Amestecatú, încurcatú, fără órânduéllá. Confus-e. *Confusú.* *adv.* încurcatú, amestecatú, într'unú chipú întunecatú, nelámuritú. Confusément.
- Confutaţiune, Confutaţie.** *s. f.* Refutaţie, împotrivire prin cuvinte. Veđi refutaţie. Confutation.
- Congediare.** *v. s.* A congedia, a da congediú, a da voiá de a se duce, de a se retrage. Congédier.
- Congediú.** *s. etr.* Voiá, permissiune, îngáduire de a se duce, de a se retrage. Congé.
- Congelaţiune.** *s. f.* Îngheţare; închiegare, învîrtoşare, sleire; *t. de fis.* trecere din starea de fluiditate a unei substanţie la soliditate, prin recéllá. Congélation.
- Congenariú-á.** *adi. t. de ist. nat.* De aquellaşi soiú, de aquellaşi genú, némú. Congénère. *Plante, animale congenarie:* quare suntú de aquellaşi genú, soiú, saú némú. Plantes, animaux congénères.
- Congenitalú-á.** *adi. t. de med.* Orí que are quineva din nascere, cu quare s'a născutú pre cumú suntú unele maladii, etc. Congénital-e.
- Congestiune.** *s. f. t. de med.* Grámedire de umeđelli într'úă parte a corpului. Congestion.
- Congiurú.** *s. etr.* Linia quare măr-ginesce, quare coprinde, quare încongiórá úă figurá şi prin quare se înfăcişésá aquea figurá. — Coprinsú, ocólú; — congiurú que face quineva cândú nu merge, nu urmésá drumulú dreptú. Circuit.
- Conglobaţiune, Conglobaţie.** *s. f. t. de retor.* Grámedire de dovedí, de argumente spre a face úă propoziţie, unú lucru adeveratú. Conglobation.
- Conglomerare.** *v. s.* A conglomerá, a grámedi, a pune mai multe lucruri la unú locú; *a se conglomerá:* a se amesteca; a se uni, a se grámedi. Conglomérer, Se conglomerérer, S'agglomerérer.
- Conglomeratú-á.** *adi. t. de anat.* Grámeditú, pussú la unú locú. Conglomeré-e.
- Congratulare.** *v. s.* A congratula, a gratula, a felicita, a poşti cuí-

- va tôte quelle bune. Congratuler, Féliciter.
- Congratulațiune, Congratulație, Congratulare.** *s. f.* Fapta congratulării; felicitățiune, gratulațiune. Postire cuiwa de norocū, de fortună, de tôte quelle bune. Congratulation.
- Congregabilū-â.** *adi.* Que se pôte aduna, strînge împreună. Congrégable.
- Congreganismū.** *s. etr.* Spiritū de congregațiune, sistemū favorabilū congregațiunelorū. Congréganisme.
- Congreganistū.** *s. m.* Membru allū unei congregațiuni. Congréganiste.
- Congregațiune, Congregație.** *s. f.* Confrăție, companie trăindū sub aqueași regulă religioasă. — Adunarea cardinalilorū și a prințilorū spre a se consulta assupra a ôre quare pricină. Congrégation. *Congregațiunea credincioșilorū, Congregațiunea israelițilorū.* La congrégation des fidèles, la congrégation des israélites.
- Congresū.** *s. etr.* Adunare de suverani saū ambassadori spre a trata despre pace, despre questii atîngătorie de popore, despre interesele staturilorū lorū. — Adunare obștescă în staturile republicane din America. Congrès.
- Conhidă.** *s. f. t. de geom.* Unū felū de linie curbă. Conchoide.
- Conhiliologie.** *s. f.* Descrierea scoicelorū. Conchyliologie.
- Conhiliologistū.** *s. m.* Quellū que se ocupă cu conhiliologia. Conchyliologiste.
- Conhilū.** *s. m.* Unū felū de scoică din quare se scôte fața stacojie. Conchyle.
- Conhitū.** *s. etr.* Scoică împietrită, piétră que are asemenarea scoicii. Conchite.
- Conicū-â.** *adi.* În forma conului, formatū qua conulū. Conique.
- Coniferū-â.** *adi. t. de bot.* Cū rodū în formă de conū, qua bradulū, pinulū, etc. Conifère.
- Conivare.** *v. s.* A coniva, a fi prea îngăduitorū, a trece cu vederea, a greși ne oprindū reulū que arū trebui saū arū puté quineva să'lū opréscă. Conniver.
- Conivență.** *s. f.* Trecere cu vederea, complicitate prin toleranță și dissimulație a reului que quineva e datorū și pôte a'lū împiedeca; Complicitate. Connivence.
- Coniventū-â.** *adi. t. de bot.* Se dice despre părțile plantelorū quare umblă să se apropiă. Connivent-e.
- Conjectură.** *s. f.* Pressupunere, părere, opiniune întemeiată pe aparințe, pe quelle de dinafară, dare cu socotellă. Conjecture.
- Conjecturalū-â.** *adi.* Întemeiatū pe păreri, pe pressupunerī, pe aparințe. Conjectural-e.
- Conjecturare.** *v. s.* A conjectura; a forma, a face conjecture, a face pressupunerī; a face socotellă, ași da părerea, a fi de părere. Conjecturer.
- Conjuncțiune.** Veđi conjuncțiune.
- Conjunctivū.** Veđi conjunctivū.
- Conjugamente, Conjugalicește.** *adv.* Într'unū chipū conjugalū. *A vietui conjugamente.* Vivre conjugalement.
- Conjugalū-â.** *adi.* Quare se atinge de unirea prin cununie; căsătorescū, casnicū; que privesce la viața dintre bărbatū cu muerea sea. Conjugal-e.
- Conjugare.** *v. s. t. de gram.* A conjuga, a aretta modificațiile, terminațiile vorbilorū dupe regulele unei limbī. Conjuguer.
- Conjugare, Conjugație.** *s. f.* Fapta de a conjuga, de a aretta modificațiile unui verbū saū terminațiile lui dupe moduri, timpī și persóne. Conjugaison.
- Conjuncțiune, Conjuncție.** *s. f.* Unire, legare. *Conjuncțiune prin maritađiu:* unire prin căsătorire.

- Conjunction par mariage. *t. de gram.* partea cuvintului quare unesce frasele. Conjonction.
- Conjunctivă-ă.** *adi. t. de gram.* Quare servă a lega, a uni unŭ lucru cu altulŭ. *Particulă conjunctivă, frasă conjunctivă.* Particulă conjunctive, phrase conjunctive..
- Conjurare.** *v. s.* A conjura, a ruga cu multă stăruință, a ruga fierbinte. — A jura, a îndemna cu jurământulŭ. — A goni demoniŭ, tempestele prin rugăciuni. — *A conjura:* a conspira, a forma unŭ complotŭ. Conjurer.
- Conjurațiune, Conjurație, Conjurare.** *s. f.* Fapta de a conjura. Conspirație, complotŭ în contra statuluiŭ, în contra suveranuluiŭ, în contra unui particularŭ. Conjuratiion.
- Conjuratorŭ-trice.** *s.* Aquella quare formesă saŭ conduce uă conjurațiune. Conjurateur-trice.
- Conjuratŭ.** *s. m.* Aquella quare a intratŭ într'ua conjurațiune. Conjuré.
- Conlăturașŭ-ă.** *adi.* Veđi colateralŭ.
- Conlocare.** Veđi colocare.
- Conlocațiune.** Veđi colocațiune.
- Conlocuire.** *v. s.* A conlocui, a locui împreună; a sedé, a sta, a se afla cu altulŭ împreună într'ua locuință, într'ua casă, într'ua țeră, într'unŭ orașŭ, într'unŭ satŭ, etc. Vivre ensemble, habiter ensemble une maison, un pays, une ville, etc.
- Conlocuitorŭ-óre.** *s.* Aquella cu quare locuimŭ împreună uă casă, uă țeră, unŭ orașŭ, unŭ satŭ.
- Conlucrare.** *v. s.* A conlucra. Veđi cooperare.
- Conlucrare.** *s. f.* Veđi cooperațiune.
- Conlucrătorŭ.** Veđi cooperatorŭ, colaboratorŭ.
- Conopidă.** *s. f.* Unŭ soiŭ de vėrdă, cu seminția albă și tare, din quare se face supă și alte mănăcări. Chou-fleur.
- Conotațiune, Conotație.** *s. f.* Semnificațiune întunecată, puținŭ înțelėsă a unei điceri, peste semnificațiunea ei firėsă. Connotation.
- Conotativŭ-ă.** *s. f.* Împreună însemnătorŭ, însemnătorŭ cu, în aquellasŭ timpŭ. Connotatif-ve.
- Conquerantŭ-ă.** *s.* La masculinŭ, aquella quare prin arme a subjugatŭ mai multe popóre, a supussŭ mai multe țeri. — La femininŭ, persóna quare atrage, supune inime. Se fea și qua adiectivŭ. *Unŭ rege conquerantŭ, Națiuni conquerante.* Un roi conquérant, des nations conquérantes.
- Conquetă, Conquistă.** *s. f.* (Konketă, Konkistă.) Lucrarea de a conquista. — Lucrulŭ, țera conquistată. *A face uă conquetă:* uă biruință prin arme. Faire une conquête. *fig.* Conqueta inimelorŭ, suppunerea, căstigarea amicitiei, amorului cui-va. La conquête des coeurs.
- Conquistare.** *v. s.* (Konkistare) a conquista, a suppone, a căstiga prin arme. *fig.* a căstiga inimele, stima. Conquérir. (se conj. qua lăudare.)
- Consacrantŭ.** *adi. și sus.* Episcopŭ quare hirotoniscesce pe altulŭ; — preotŭ quare consacrá officiułŭ liturgiei. Consacrant.
- Consacrare.** *v. s.* A consacra, a închina, a dedica lui Dumneđeŭ cu óre quare ceremonii. *A consacra uă bessorică, ea 'și consacrá virginitatea lui Is. Crs.* Consacrer une église, elle consacra sa virginité à Jés. Chrs. — A devota, a destina, a sacrifica. *A 'și consacra juneția, viața la studiŭ, la resbelŭ; a consacra pentru quine-va timpulu săŭ, veghierile selle, îngrijirile selle.* — *A se consacra:* a se devota, a se da cu totulŭ la queva. *A se consacra în binele saŭ pentru binele semenilorŭ săŭ.* Consacrer sa jeunesse, sa vie à

- l'étude, à la guerre; Consacrer à quelqu'un son temps, ses veilles, ses soins. — Se consacrer au bien de ses semblables. (se conj. qua lăudare.)
- Consalutare. v. s.** A consaluta, a saluta unul pe altul, a saluta reciproc.
- Consalutațiune, Consalutație, Consalutare. s. f.** Fapta de a consaluta, salutațiune, închinăciune, complimente unul altuia.
- Consăngenitate. s. f.** Rudenie din aquellași tată, dupe tată. Veđi consăngenū. Consanguinité.
- Consăngenū-ă. adi.** Rudă dupe tată; de unū sânge, de aquellași sânge. Se đice de frați și de sorori quare aū aquellași tată spre deosebire de *uterinī* quare suntū din aqueiași mumă cu tată differitū. Consanguin-e.
- Consănțire. v. s.** A consănți. Veđi consacrare, sacrificare.
- Consănțire. s. f.** Fapta de a consănți. Veđi consecrațiune, sancțiune.
- Consciință. s. f. t.** Metaforicū, simțimentū que dă suffletulū cunoscința pătrunderilorū, înțelegierilorū lui; conscința despre quelle que simte quine-va. — Lumină, simțimentū interiorū prin quare omulū 'și mărturissese lui însuși binele și reulū que face. — Strimtorare saū dificultate que simte quineva d'a đice orī d'a face que-va. — Conscience. *În consciință adv.* în adevērū, dupe regulele consciinții. En conscience.
- Consciințiosū-ósă. adi.** Quare are consciința delicată, quare anunțită, dovedesce consciință. Consciencieux-se.
- Conscriere. v. s.** A conscrie, a scrie pe quei chieați la oștire; a'i recruta, a'i înrola în oștire. Faire conscription, recrutement; recruter.
- Conscripțiune, Conscripție, Conscriere. s. f.** Înrolare fixată de legi; înscriere, inscripțiune într-
- unū registru de numele cetățenilorū chieați prin vîrsta lorū în serviciulū militarū; recrutațiune. Conscription, Recrutement.
- Conscriptū, Conscrissū. s. m.** A- quella quare este supussū la conscripțiunea militară. — Soldatū de curândū înscrissū, și quare n'are încă experiența saū obicinuința armelorū. Conscrit.
- Consecreațiune, Consecrație. s. f.** Actiunea prin quare unū lucru este consacratū. — Fapta prin quare preotulū consacra pâinea, vinulū, apa, la liturgie. — Momentulū quândū se consacra aqweste. *Consănțire*, sanțire, hirotonissire, tîrnoissire. Consecration.
- Consecuțiune, Consecuție. s. f.** Urmare a unui lucru, consequența. *t. de astr.* Spațiulū timpului de la uă lumină nouă pînă la alta. Consecution.
- Consecutivū-ă. adi.** Pe rândū, d'a rândulū, quare urmésă unulū dupe altulū. Consecutif-ve. *Cinci đille consecutive:* Cinci đille pe rândū. Cinq jours consecutifs.
- Consequență. s. f.** (Konsekuență, konsekvență.) Conclusiune, încheere trassă d'intr'una saū mai multe propositiuni. — Urmare, sffirsitū que uă lucrare saū faptă pôte avé. *Fără consequență. adv:* fără atențiune, fără bāgare de sēmă. Sans conséquence. *Cu consequență. adv:* într'unū chipū consequentū. Conséquent.
- Consequentū-ă. adi.** (Konsekuentū, konsekventū.) Quare lucrésă, quare raționésă cu consequență, cu uă manieră raționată, cu bāgare de sēmă. *Unū omū este consequentū, quândū acórdă conduita cu principurile sēlle.* Un homme est consequent, etc.
- Conservare. v. s.** A conserva, a păstra, a păzi cu grijă, a ține unū lucru în bună stare. Conserver. *Uă viață regulată conservă și for-*

tifică sănătatea: Une vie réglée conserve et fortifie la santé. *A se conserva curatū în meşilocolū corrupţiunei generale*: Se conserver pur au milieu de la corruption générale. (Se conj. qua lăudare.)

Conservă. s. f. Dulceta făcută cu substanţie vegetale. — Unū felū de siropū din dulcetiā de vişine cu apă rece. Conserve.

Conservaţiune, Conservaţie, Conservare. s. f. Fapta prin quare se conservă unū que. Conservation.

Conservatore. s. f. sau *etr. Conservatoriu*. Loculū unde se conservă, se păstrăsă queva. Conservatoire.

Conservatorū-trice. adi. şi sus. Quare conservă queva; păstrătoriu, îngrijitoriu. Conservateur-trice. *s. Conservatorū*, apărătorū allū unei sisteme de guvernū, quare este în contra reformiū.

Conservū. s. etr. Veđi rezervoriū.

Considerabilū-ă. adi. Quare merită a fi consideratū; — însemnatū, remarcabilū, mare, numerosū; — puternicū, importantū. Considérable.

Considerare. v. s. A considera; a privi, a lua aminte, în bāgare de sēmā; a examina, a se uita la unū lucru cu bāgare de sēmā. — A stima pe quineva sau queva; — a avé respectū. Considérer. *Nu considerū avuşiile selle*: le nescotescū, le despreţuescū. Je ne considère ses richesses. (Se conj. qua lăudare.)

Consideraţiune, Consideraţie, Considerare. s. f. Fapta de a considera, de a examina, de a lua în bāgare de sēmā. — Respectū, stimă pentru quineva sau queva. — Meritū, nume, reputaţiune. — Importanţiā. — Motive, cuvinte. Considération. *Consideraţiuni assupra istoriei*: priviri, reflexii, chibzuirī assupra istoriei. Consideration sur l'histoire. *Cumpenesce bine tôte a-*

queste consideraţiuni: a queste cuvinte, doveđi. Pesez bien toutes ces considérations. — *Este în mare consideraţiune*: este în mare stimă. Il est en grande considération.

Consignare. s. f. A consigna, a da în mină, a pune depositū, a încredinţa, a da în păstrare cuiva uā sumă de bani cu condiţiune s'o respundă quāndū se va cere. Consigner. — *A consigna în hirtie*: a da înscrisū pentru suma que este datorū quineva sâ o pună depositū. Consigner en papier. *fig. Aquestă faptă este consignată în analele nōstre*: este însemnată, în scrissă, în analele nōstre. Ce fait est consigné dans nos annales. (Se conj. qua lăudare.)

Consignaţiune, Consignaţie, Consignare. s. f. Fapta de a consigna, de a deposita, de a da în păstrare uā sumă de bani sau altū queva în mâinele unei persōne publice. — Depositulū său suma dată în păstrare. Consignation.

Consignū. s. etr. Ordinū, poruncă, poveţuire, lozincă dată unui soldatū de gardă. Ordinū que se dă unui portarū său persōnelorū que pāzescū la intrarea unui locū publicū. — Portarulū unui oraşū său cetăţi întărite. — *adi. t. de alg.* Cu aquellēşi semne. Consigne.

Consiliare. v. s. A consilia, a sfătuī, a poveţui; a da consiliū cui-va. Conseiller. (Se conj. qua lăudare.)

Consiliariū. s. m. Sfetnicū, poveţitorū, sfătuitorū, quare dă consiliū său quare are aquestū titlu de onōre. Conseiller-ère *Consiliariū de statū*. Membru allū consiliului ministrilorū. Conseiller d'état.

Consiliū. s. etr. Sfatū, sfătuire, poveţiā, înveţetura. — Sfatū, adunare de mai multe persōne spre a se chibzui despre queva. Con-

seil. *A cere consiliulă cui-va:* a cere povéștiă, sfatū. Demander conseil à quelqu'un. *Cutare este consiliulă lui:* Cutare îlă învêștiă que se facă. Un tel est son conseil. *Consiliulă statului:* Sfatulū în quare se examină politica și administrațiunea unū statū, în quare se facū legi, și quare dă quea din urmă otărire în pricină administrative. Conseil d'état. *Consiliū privatū:* Sfatū particularū allū unū Suveranū. Conseil privé. — *Consiliū de gueră:* Sfatū de resboiū; adunare de ofițieri spre a otări, a chibzui queva. Conseil de guerre. *Consiliū de familie:* sfatū între rude spre a pune la calle quești de familie. Conseil de famille. *Camera de consiliū:* Camera în quare judecătōrii trecū a face chibzuire mai nainte de a încheia jurnalulū. Chambre de conseil.

Consimțimentū. *s. etr.* Fapta consimțiri. Priimire, încuviințare, găsire cu calle, învoire a unei propunerī, a unei lucrări. Consentement.

Consimțire. *v. s.* A consimți, a priimi, a învoi, a încuviința; a priimi de bunū, a găsi cu calle. Consentir. *Părinti aū consimțitū la aqestū maritagiū:* aū priimitū, aū datū voiă a se face căsetoria. Les parents ont consenti à ce mariage. *Quine tace consimte:* quine nu respunde se înțelege quă acordă quea que s'a vorbitū ori s'a întreatū său s'a cerutū. Qui ne dit mot consent. *Alianța consimțită de aqestū prince:* învoită, priimită. L'alliance consentie par ce prince.

Consistanțiă. *s. f.* Îngroșella, în-vîrtoșarea unū fluidū. Starea unū fluidū quăudū este vîrtoșū, solidū; stare de soliditate, de tărīe. Consistance. *Cera are mai multă consistanțiă de quātū reșina:* are mai puțină tărīe, vîrtoșie. —

fig. Lucrurile lumū n'ău nici uă consistanțiă: n'ău statornicie. Les choses du monde n'ont point de consistance.

Consistantū-ă. *adi.* Quare consistă, stă, se află în queva, se alcătuesce din queva. *t. de fis.* Quare are soliditate; — vîrtoșū, tare. Consistant-e.

Consistare. *v. s.* A consista, a consta, a sta în que-va, a se cuprinde în queva. Consister. *Perfecțiunea omulū consistă în buna întrebuințare a raționamentulū seū:* stă, atrnă de la buna întrebuințare que face cu mintea sea. La perfection de l'homme consiste dans le bon usage de sa raison. *Totulū consistă într'a sci...* Le tout consiste à savoir... *Flota consistă în trei-deci vase.* La flotte consiste en trente vaisseaux.

Consistorialū-ă. *adi.* Que se atinge de unū consistoriū. Veđi consistoriū. Consistorial-e.

Consistoriū. *s. etr.* Adunare de cardinali spre a se chibzui despre ore-quare pricină importante; loculū unde se face aqestă adunare. Adunare de popi protestanți și alte persōne spre a chibzui în pricina bessericii lorū. — Consiliū de preoți în România quare tratésă affaceri de căsnicie. Consistoire.

Consoarte-ă. *s.* Soțiu, bărbatū său femee însoțitū prin cununie. Mari, Femme.

Consoțiu-ocșiă. *s.* Soțiu, toveroșū, companionū împreună cu altulū la que-va. Veđi companionū. Se iea și cu înțelesū de consōrte. Veđi aqestă dicere.

Consolă. *s. f.* Bucată de arhitectură que esse din zidū servindū de rezimū unei cornișe, unū frontonū, unei ferestre, etc. — Ūă messiciōră, unū felū de mobilă. Console.

Consolabilū-ă. *adi.* Quare pōte fi consolatū, mângăiatū. Consolable.

Consolare. *v. s.* A consola, a mîngăia, a ușura, a îndulci, a îmbuna necazul, durerea cui-va prin vorbe, prin îngrijiri, prin exemple, etc. Consoler. *Să năsuimă la aceea quare consolă:* să alergăm la Dumne-deu. Ayons recours à celui qui console. (se conj. qua lăudare.)

Consolațiune, Consolație, Consolare. *s. f.* Fapta de a consola, de a mîngăia. Ușurare dată la uă mahnire, la uă durere, etc.: — la jocul cărților, suma que plătesce quellu que perde jocul. Consolation.

Consolatorŭ-trice. *adi. și sub.* Quare mîngăia, quare consolă. Consolateur-trice, Consolant-e. *Angelŭ consolatorŭ, speranția consolatrice.* Ange consolateur, espoir consolateur. *Consolatorulŭ:* mîngăitorul, sântulŭ spiritulŭ, sântulŭ duhŭ. Le consolateur.

Consolidantŭ-ă. *adi. și sub. t. de med.* Medicamentulŭ que se socotesce potrivitŭ pentru a vindeca, a întări părțile tăiate alle corpului. Consolidant-e.

Consolidare. *v. s.* A consolida, a întări; a face solidul, tare, virtosul. *t. de med.* A vindeca rane, a lipi, a fierbe la loculŭ osse frante. Consolider. (se conj. qua lucrare.)

Consolidațiune, Consolidație, Consolidare. *s. f.* Starea lucrului consolidatŭ, întăritŭ; fapta de a consolida. Consolidation.

Consonantă. *s. f.* Veđi consunantă.

Consonanția. *s. f.* Veđi consunanția.

Conspirantŭ-ă. *adi. t. de meca.* Conlucrătorŭ. *Puterŭ conspirante:* quare conlucresulŭ spre a produce unŭ efectul. Puissances conspirantes.

Conspirare. *v. s.* A conspira, a face uă întreprindere secretă cu scopul bunul sau reul, în contra guvernului sau unei persone. A face complotul. Conspirer. *fig. Tote conspiră spre fericirea mea:* tote se u-

nescul qua sâ me facă fericitul. Tout conspire à mon bonheur.

Conspirațiune, Conspirație, Conspirare. *s. f.* Fapta de a conspira. Conjurație, întreprindere secretă de mai mulți în contra guvernului, unŭ Domnitorul sau altei persone. Conspiration.

Conspiratorŭ. *s. m.* Quare conspiră în contra guvernului sau unei persone. Conspirateur.

Constanția. *s. f.* Statornicie; stăruire; neschimbare. Tărie de sufletul, virtute quare întăresce pe quineva în contra durerii, adversității, nenorocirii, asteptării, etc. Statornicie în otăriri, în proiecte, în dorințe, etc. Constance. *Se cade sâ aibi multă constanția spre a supporta atâtea capricii:* multă statornicie, răbdare spre a suferi atâtea capricii. Il faut que vous ayez bien de la constance pour supporter tant de caprices.

Constantŭ-ă. *adi.* Statornicul; stăruitorul. Constant-e. *Vinturŭ constante:* vinturŭ quare suflă multul timpul într-aceiași direcțiune. Vents constants. — Statornicul, quare nu este supusul la schimbare. *Aquesta e unŭ adeverul constantul:* sigurul, la quare nu încape înduoel-lă. C'est une vérité constante.

Constatare. *v. s.* A constata; a dovedi, a întări veritatea; a întări adeverul unŭ lucru sau fapte prin doveđi sigure. Constater.

Constelațiune, Constelație. *s. f.* Adunătură de stelle, unŭ numerul de stelle fixe quarora li s'a datul unŭ nume spre deosebirea unia de alta. Constellation.

Consternare. *v. s.* A consterna, a se consterna, a se coprinde de spaimă, de mirare. A încremenii de mirare, ori de spaimă. Consterner.

Consternațiune, Consternație, Consternare. *s. f.* Fapta de a se consterna. Coprinde de spaimă, de mirare în pierderea de cura-

giu; turburare, spaimă mută, încremenire de spaimă sau mirare. Consternation.

Constipare. *v. s.* A constipa, a se constipa, a se încuia, a se strînge pîntecelile și a împiedeca eșirea afară. Constiper.

Constipațiune, Constipație, Constipare. *s. f.* Fapta de a se constipa. Greutate la eșire afară, încuiare. Constipation.

Constituantă. *s. f.* Prima cameră legislativă de la revoluția franceză. 1791. Constituante. Veđi constituantă. *adi.*

Constituantă-ă. *adi.* Constitutoră, quare constituie, alcătuesce, din quare se constituie que-va. Constituant-e.

Constituire. *v. s.* A constitui, a întocmi, a alcătui, a compune, a forma ună totă din lucruri adunate; — a aședa, a statornici, a face afirea sau ființa unui lucru; a pune, a aședa, a organisa, a întocmi uă constituțiune. Constituer. (se conj. qua fugire.)

Constituțională-ă. *adi.* De constituție; conformă, potrivită cu constituția unui stată. Constitutionel-le.

Constituțiune, Constituție. *s. f.* Compunere, alcătuire, întocmire, formare de ună totă, de ună lucru întregă din mai multe părți unite împreună. — Natură, temperamentă, aședemintă lăuntrică allă corpului omenescă. — Regulamentă, lege fundamentală, voință scrisă a unei țeri quare regulēsă drepturile politice din lăuntru. — Aședemintă, orânduire, întocmire de ună venită, de uă pensie. Constitution. Constituția corpului. Trempe.

Constitutivă-ă. *adi.* Quare constituie ființa unui lucru, quare constituie esențială ună lucru. Constitutif-ve.

Constricție, Constricțiune. *s. f. t.*

de fis. de med. Strîngere, sgîrcire a unor părți alle corpului. Constriction.

Constringere. *v. s.* A constrînge, a viola pe quineva, a 'lă strîmtora qua să facă queva în contra voinții selle. — Contraindre. *prov.* *Necessitatea constrînge legea:* trebuința silesce quăte uă dată a se călca legea. La nécessité contraint la loi. — A strînge, a strîmtora, vorbindă de haîne și de încălțeminte.

Constringere. *s. f.* Fapta de a constrînge, de a strîmtora; violațiune, strîmtorare que exersămă asupra cui-va d'a face queva fără voia. — *Constrîngerea a făcută totă-d'auna ipocriții și ignoranți:* La contrainte n'a jamais fait que des hypocrites et des ignorants. — Reținere que respectulă și considerațiunea obligă d'a avé quineva. — Genă, strîmtorare în nisque haîne prea strîmte. — Actă în virtutea quăruia se constrînge uă persónă d'a plăti. — *t. de jur.* differitele căi permisse que se ieau spre a forța pe quineva la quea que este obligată ori condamnată.

Constrînsă-ă. *adi. și sup.* Silită, strîmtorată, genată; quare nu este naturală, liberă. Contrain-e. *Stilă constrînsă:* quare nu este liberă, quare este silită. Style contraint.

Construcțiune, Construcție, Construire. *s. f.* Fapta de a construi. — Resultatulă construirei. Edificiă, clădire, bina. Construction. *t. de gram.* Așederea diceriloră dupe regulele unei limbi.

Constructoră-ă. *s.* Aquella quare construesce, face, clădesce, edifica, etc. Constructeur. (Veđi construire.)

Construire. *v. s.* A construi, a zidi, a cladi, a edifica, a face uă casă, uă zidire, uă corabie, uă machină, etc. Construire.

Consubstanțialitate. *s. f. t. de teol.*

Unire și indentitate în fire a St. Treimi; — unire și indentitate de substanță. *Consubstantialité.*

Consubstanțială-ă. *adi.* De aqueiași fire sau natură, de aqueiași substanță. *Consubstantiel-elle.*

Consulariă-ă. *adi.* Quea que era a consularorū Romani, quea que privea la dânși. *Consulaire.*

Consulat. *s. etr.* Demnitatea, dregătoria unui consul; timpul câtă ținea consulatul. Dregătoria unui agent, unui consul în orașele sau porturile streine. Locul unde locuesce un consul, unde își are cancelaria. *Consulat.*

Consul. *s. m.* Unul din dregătorii quei înalți în republica romană. — Agent rânduitor de stăpînirea sea într'unu oraș sau port strein spre a căuta de afacerile supșilor ei aședați acolo. *Consul.*

Consultă-ă. *adi. și s.* Quare consultă, sfătuesce, dă povești și consilii. *Consultant-e. Advocat consultant:* avocat quare dă numai consiliuri fără a înfățișa pricină în judecătoria, quare numai desluesce uă pricină, consultă assupra ei. *Avocat consultant.*

Consultare. *v. s.* A consulta, a lua, a cere consiliu, sfat de la quineva; a da consiliu, povetă. — *A se consulta:* a se sfătui împreună. — *Consulter.* (Se conj. qua lăudare.)

Consultațiune, Consultație, Consultare. *s. f.* Fapta de a consulta; consult, conferință, adunare, vorbire împreună assupra unei afaceri, unei maladii. — Părerea înscrissă que advocații ori medicii dau assupra materiei sau maladii pentru quare s'au fost consultat. Înscrissul quare coprinde părerea aqwestora. *Consultation.*

Consultativă-ă. *adi.* Deliberativă, quea que se consultă, assupra quă-

ruia se cere consiliu, povetă; — quare este orânduitor, întocmită a da consiliu, sfat, povetă în orequare materii. *Consultatif-ve.*

Consumantă-ă. *adi.* Quare consumă, mistuesce, mănincă, cheltuesce. *Consumant-e.*

Consumare. *v. s.* A consuma, a mistui, a strica, a prăpădi, a învechi, a nimici; a întrebuița totă fără să mai lasse queva. — *A se consuma:* a și ressiți totă averea, a și strica sănătatea, a și slei puterile; — a și întrebuița timpul ostendind a sevși queva greu. — *Consumar.* *Aquestă omă se consumă:* se topesce din cauza lucrului ori a mahnirii sau altă queva. *Cet homme se consume.* — *A consuma:* a isprăvi, a termina, a împlini, a aduce la perfecțiunea sea; — a strica, a cheltui prin întrebuițare. *Consommer. A consuma multă carne:* a se întrebuița a se mânca multă carne. *Consommer beaucoup de viande. Aqueste dulcețe consumă multă zahar:* Ces confitures consomment beaucoup de sucre.

Consumațiune, Consumație, Consumare. *s. f.* Fapta de a consuma, de a mistui, de a cheltui, de a nimici. — *Isprăvirea, încheerea unui lucru, unei afaceri. Consommation. Consumația secolilor, timpilor:* sfirșitul veacurilor, sfirșitul lumii. *La consommation des siècles, des temps.*

Consumpțiune, Consumpție. *s. f.* Mistuirea prin foc sau prin altă queva; slăbire, uscare de pe picior. *Consumption.*

Consumtivă-ă. *adi. t. de med.* Medicament, quare arde, mănincă carnea, etc. mistuitor. *Consumptif-ve.*

Consumantă. *s. f.* Consumă. Literile din alfabet quare nu se pot pronunța fără ajutorul vocalelor.

Consonne. *Vocalele și consunantele*: Les voyelles et les consonnes.

Consunanță. *s. f. t. de mus.* Consunare de două sau mai multe tonuri; acordul plăcut de două sunete; asemenarea a două țiceri în terminațiunea lor. Consonnance.

Consunantă-ă. *adi. t. de musi.* Consunător, conglăssuitor, quare consună, quare produce uă consunare, quare este formatul din tonuri quare consună. Consonnant-e. *Țiceri consunante*: țiceri quare în terminația lor se potrivesc la sunet. Mots consonnants.

Consunare. *v. s.* A consuna, a suna împreună și potrivit; a forma uă consunanță, a resuna împreună, în armonie. Consonner.

Consunătoriu-orie. *adi.* Sunătoriu împreună. Vezi consunant.

Contabilitate. *s. f.* Aședarea socotellelor, chipul de a da sau a asterne socotellele. Comptabilité. *A aședat cu multă ordină contabilitatea sa*: a pus în bună orânduellă socotellele selle. Il a mis beaucoup d'ordre dans sa comptabilité.

Contabilă-ă. *adi.* Dator a da contul, răspunător. Comptable. *fig.* *Suntem contabili către patrie cu talentele noastre*: suntem datori a servi patria cu talentele noastre. Nous sommes comptables de nos talents à la patrie. *Contabilă s.* *Aquesta este un bun contabil*: este un bun socotitor, se pricepe bine la aședarea, la darea socotellelor. C'est un bon comptable.

Contact. *s. etr. t. de fis.* Atingere a două corpuri. — Proximitate, frequentățiune. *fig.* Legătură, înclinare, relațiune. Contact.

Contagios-ósă. *adi.* Quare se întinde, se comunică; lipicios, molesvitor. Se țice despre maladii, vulne; și moralicește, despre ori quare rellé și, quare se comunică

altora prin însoțire, prin exemple rellé. Se țice asemenea și despre ore-quare lucruri quare n'au într'insele nimic primețdios. *Risul este contagios*: se întinde de la unul la altul. Contagieux-se.

Contagiune, Contagie. *s. f.* Moli-mă, lipiciune, comunația unei maladii prin atingere sau prin respirarea aerului. *fig.* Ori quare lucru sau aplecare rea quare se comunică altora prin însoțire sau prin exemple. Contagion.

Contare. *v. s.* A conta, a numera, a socoti. Compter. *A conta orele*: a numera, a socoti orele. Compter les heures. *A conta uă sumă cui-va*: a da, a numera, a plăti uă sumă de bani cui-va. Compter une somme à quelqu'un. *fig. fam.* *A conta toți pasii cui-va*: a băga de sémă la toate quate face quineva. Compter tous les pas de quelqu'un. *Noi eram doi-spre-dece fără a conta copii*: fără a numera și copii. Nous étions douze sans compter les enfants. *A conta pe quine-va*: a se încrede, a spera în quineva. Compter sur quelqu'un. (Se conj. qua lucrare.)

Conte. *s. m.* Grafi, comite. Titlu de nobleță. Comte.

Contemplare. *v. s.* A contempla, a privi, a considera, a lua în mare băgare de sémă cu ochii sau cu mintea; a se gândi adinc; a admira. Contempler. (Se conj. qua laudare.)

Contemplațiune, Contemplație, Contemplare. *s. f.* Fapta de a contempla, de a privi cu ochii sau cu mintea, cu spiritul; — adăncire în gânduri. Contemplation.

Contemplativă-ă. *adi.* Dată la contemplațiune prin cuget, cu mintea, quare simte plăcere a se gândi neîncetat, quare privește cu gândire în sine. Contemplatif-ve. *Viață contemplativă*: viață petrecută

numai în gândiri. Vie contemplative.

Contemplatoră-trice. *s.* Quare contemplă, privesce, se gândesce în sine, quare se perde în gândurile sêlle. Contempleteur-trice.

Contenanția. *s. f.* Coprindere, încâpere, întindere. — Postura, ținutura corpului, chipul ținerii corpului. — Caracteru otârîtă; curagiū.

Contenance. — *Aquestă corabie are uă contenanția de atâtea butoie:* coprinde, încape, iewa atâtea butoie. Ce navir est de la contenance de tant de tonneaux. *A nu avé de locū contenanția:* a nu sci cumū sâ sté, cumū sâși ție corpulū. N'avoir point de contenance. *fig. A'si da uă bună contenanția:* a se aretta otârîtă, statornicū; a aretta statornicie. Faire bonne contenance.

Contendantū-ă. *șus. și adi.* Concurrentū, compețitorū, quare caută, cere que-va împreună cu altulū, quare concură, dispută cu altulū pentru unū lucru. *pl. Contendantī:* prigonitori. Contendant-e.

Contenire. *v. s.* A conteni, a înceta, a întrerupe. Discontinuer. *Plōia a contenitū:* a încetatū. La pluie a discontinué.

Contenire. *s. f.* Lucrarea de a conteni; întrerupere, încetare. Discontinuation.

Contescū-escă. *adi.* Grafescū, allū contelui, de conte, que ține de conte saū de contie. Comtal-e.

Contessă. *s. f.* Grafină, soția unū conte. Comtesse.

Contestabilū-ă. *adi.* Quea que se pôte contesta, quare se pôte tângădui. Contestable.

Contestantū. *s. m.* Aquella quare contestă, tângăduesce, nu priimesce uă acusație, uă propunere, uă arettare făcută la judecată. Contestant-e.

Contestare. *v. s.* A contesta, a tângădui, a nu cunósce dreptulū que

uă persónă pretinde a avé; a tângădui dreptatea unū principū, unei maxime, adevurulū unei fapte, unū lucru. — A disputa, a debata, a se prigoni pentru que-va. Contester. (Se conj. qua lăudare.)

Contestațiune, Contestație, Contestare. *s. f.* Fapta de a contesta; desbatere, dispută, prigonire pentru queva. Contestation.

Contextū. *s. etr.* Textū, coprinderea unū actū, unū înscrisū publicū saū particulariū. *Intregulū que formésă angagementulū recipocū allū differitelorū clause que compunū unū actū.* Contexte.

Contextură. *s. f.* Tesselatura, legătura părților que formesū unū totū. *fig.* Legătura deossebitelorū părți alle unū uvragiū, precumū uă poemă, unū discursū, etc. Contexture.

Contie. *s. f.* Grafie, rangulū contelui. Comté.

Contigū-ă. *adi.* Quare se lipesce, se atinge de unū lucru fără sâ fie queva între dîsele, quare este unulū lîngă altulū, lipitū de altulū, mîrginașū, răsasū. Contigu-ă.

Contiguitate. *s. f.* Starea a dūoe lucrurī quare se atingū, suntū lipite, suntū unulū lîngă altulū Contiguité.

Contimporaneitate. *s. f.* Existenția, aflare a dūoe saū mai multe persóne într'aqueleși timpū; convecuire. Contemporanéité.

Contimporanū-ă. *adi.* Din aqueleși timpū, convecuitorū. Contemporain-e.

Continentalū-ă. *adi.* Quare ține de continentū, quare are raportū cu continentulū; quare se află pe continentū. Continental-e. *Sistemă continentală:* uă sistemă siluitōriă inventată și pussă în lucrare de Napoleonū prin quare închidea comerçulū Englesū tóte porturile continentulū Europenū. Systéme continental.

- Continență.** *s. f.* Conținere, oprire de la ôre quare plăceri, virtute quare consistă întru a se înfrina, a se abține de la plăcerile corporale. Continence.
- Continentū.** *s. etr.* Întindere mare de pământū cu mai multe țeri, și împressurată de ape. *Continentulū vechiū și continentulū noi:* adică, Europa, Asia, Africa, quellū vechiū; și America cu alte locuri noi descoperite, quellū noi. *L'ancien continent, Le nouveau continent.*
- Conținere.** *v. s.* (se) A se conține. Veđi abștinere.
- Contingență.** *s. f.* Putința qua unū lucru să se pôta saū nu întîmpla. *t. de geom.* Unghiulū que face uā linie dreptă cu una curbă pe quare o atinge, saū pe quare îlū facū dūoe curbe que se întîlnescū într-unū punctū. Contingence.
- Contingentū-â.** *adi.* Întîmplătorū, quare se pôte saū nu întîmpla. *s.* Numerū de trupe que are să dea în Germania fie-quare statū la întîmplare de resbelū. Contingent-e.
- Continualū-â.** *adi.* Neîncetatū, neînteruptū, neprecurmatū, necontentitū. Continuel-le.
- Continuare.** *v. s.* A continua, a urma quea que s'a începutū, a urma înainte uā lucrare, a nu înceta, a nu precurma. Continuer. (Se conj. qua lăudare. *Continuū, continuū, continuă; continuămū, continuați, continuă, etc.)*
- Continuatorū-â.** *s.* Quare continuă unū vragiū, quare urmēsă lucrulū începutū, quare urmēsă înainte quea que s'a începutū de altulū. Continuateur.
- Continuațiune, Continuație, Continuare.** *s. f.* Lucrarea de a continua, de a urma înainte unū lucru începutū de altulū și lăssatū. Continuation.
- Continuitate.** *s. f.* Legătură neînteruptă de părți. — Dănire, și-
- nere, urmare neprecurmată. Continuité.
- Continuū-â.** *adi. și adv.* Neîncetatū, neprecurmatū, necontentitū, — fără încetare, fără precurmare. Continue, Continent.
- Conto.** *adv.* (a) *A conto.* pe datorie, în socotella... *A compte.*
- Contoarū.** *s. etr.* Měssă de socotitū și de numeratū. — Cantorū obștescū de comerciū que are uā națiune într'uā țeră streină. Comptoir.
- Contra.** *adv.* În contra, împrotivă. *Contre. s.* În jocuri de cărți, de biliardū, *Uā contra, dūoe contre.*
- Contra-admiralū.** *s. m.* Quare are allū treilea gradū saū rangū dupē admiralulū unei marine militare. *s. f. Contr'admiralā:* corabie în quare se află contr'admiralulū. *Contre-amiral.*
- Contra-balanșiare.** *v. s.* A contra-balanșia, a kintări, a cumpeni unū lucru cu altulū; — a ține cumpenă, în cumpenă. *Contre-balancer.* (Se conj. qua balanșiare.)
- Contra-bandă.** *s. f.* Importație furișă de mărfi oprite; — mărfi oprite de a se importa, d'a se aduce într'uā țeră. *Contre-bande.*
- Contrabandierū-â.** *s.* Quare importēsă într'uā țeră mărfi oprite. *Contrebandier ère.*
- Contrabassū.** *s. m.* Viôra quea mai mare quare face bassulū. *Contre-basse.*
- Contra-baterie.** *s. f.* Baterie în contra altia, baterie quare apără de tunuri uā altă baterie que este aședată a sparge unū zidū. *fig. fam.* Quēa que întrebuiuesă quine-va spre a se împotrivi inamicilorū, saū atacurilorū lorū. *Contre-batterie.*
- Contra-biletū.** *s. etr.* Biletū, adeveriță contra altia. *Contre-billet.*
- Contractantū-â.** *sus. și adi.* Aquella quare contractă, quare se obligă respectivemente cu altulū print'unū contractū. *Contractant-e.*

Contractare. *v. s.* A contracta, a face unŭ contractŭ, uâ învoiełlă, uâ convențiune cu quine-va. — A face datorii, împrumutări, etc. **Contracter.** *A contracta amicitie cu quine-va:* a se face amicŭ, a se împrieteni. **Contracter amitié avec quelqu'un.** — *A contracta datorii:* a face datorii, a se îndatori. **Contracter des dettes.**

Contractiune. *s. f. t. de fis.* Mișcarea mușchilorŭ, a nevroilorŭ unuŭ corpŭ cândŭ se întindŭ și se restrîngŭ. — *t. de gram.* Unirea, reducțiunea a dŭoe silabe într'una. **Contraction.**

Contractŭ. *s. etr.* Actŭ, înscrissŭ între dŭoe sau mai multe persóne quare se obligă respectivemente la queva. **Contrat.**

Contractualŭ-â. *adi.* Quare e stipulatŭ, învoiełlă, acordatŭ prin contractŭ; dupe contractŭ, potrivitŭ cu contractulŭ. **Contractuel-le.**

Contra-curgere. *v. s.* A contra-curge, a curge în contra. Se dice de undele que curgŭ contra altora.

Contra-curgere. *s. f.* Fapta d'a contra-curge. Curgerea unei ape quare intră, se vîră într'alta. **Contrecourant.**

Contra-danțiu. *s. etr.* Unŭ felŭ de danțiu. **Contre-danse.**

Contra-dicătoriu-óriă. *adi.* Quare contra-dice, quârui place a contra-dice. **Contre disant-e.**

Contra-dicere. *v. s.* A contra-dice, a vorbi, a spune în contra; a se opune la quea que dice altulŭ. *A contra-dice pe quine-va, a contra-dice uâ propozițiune:* a face înscrissuri spre a desfinția dovedile sau cuvintele părții contrarie. — *A se contra-dice:* a dice sau a scrie lucruri opuse unele altora. **Spiritulŭ inima se contra-dicŭ neîncetatŭ.** **Contredire,** **Se contredire.** (Se conj qua dicere.)

Contradictoriu-â. *adi.* Quare conține contradicții, nepotriviri, împotriviri, neînvoiri. **Actŭ de pro-**

cedură făcutŭ înaintea părților interesante în aqueiași pricină. **Contradictoire.**

Contradictorŭ. *s. m.* **Contra-dicătorŭ,** quare dice, quare vorbesce înprotivă, în contra dîsșelorŭ de mai nainte. — Quare are însusiri, dreptŭ de a contra-dice, de a vorbi în contra, de a se opune într'uă judecată. **Contradicteur.**

Contra-dissŭ-â. *adi. și sup.* de la *contra-dicere.* — *s. f.* Responsŭ que se face la quea que s'a dîssŭ. *plr.* **Contra-dissse:** înscrissuri, scrieri prin quare se contra-dice quelle produse ori asternute de partea adversariă. **Contredit,** **Contredits.**

Contradicțiune, **Contradicție,** **Contra-dicere** *s. f.* Fapta de a contra-dice, de a se împotivi, de a contraria; opoziție la opinii, la discursuri; opoziție de opinii, de simțimente, de idei, de vorbe; opoziție de dŭoe propoziții, de dŭoe asserțiuni quare nu potŭ fi amîndŭoe totŭ uâ dată adeverate. **Contradiction.** **Spiritŭ de contradicțiune:** applecare de a contra-dice, de a contraria neîncetatŭ. **Esprit de contradiction.** — Opozițiune, neînvoire între dŭoe sau mai multe lucruri; nepotrivire între elementele unuŭ lucru.

Contrafacere. *v. s.* A contraface, a imita, a representa uâ persónă, unŭ lucru; a copia pe alții, a face sau a vorbi qua dînșii, spre a 'i ridicula. **Contre-faire.** **A contraface uâ carte:** a tipări uâ carte pentru quare are unŭ altulŭ acestŭ dreptŭ. **Contre-faire un livre.** **A contraface postavuri, stofe, etc.** a imita făcîndŭ postavuri, materii, quare suntŭ dreptŭ allŭ altuŭ fabricantŭ. **Contre faire des draps, des étoffes, etc.** **A 'și contraface scrissórea, glassulŭ:** a și le schimbă imitândŭ pe altulŭ qua să nu se cunóscă quâ suntŭ alle sêlle. **Contre-faire son écriture, sa voix.**

- A se contraface*: a se preface, a se schimba, a se ascunde, a se făcărnicii; a se schimonossi, a se poci. Se contrefaire.
- Contrafacțiune, Contrafacție.** *s. f.* Effectul lucrării d'a contraface, sau fasonul propriu allu lucrului contra-făcutu. Contrefaction.
- Contrafactoru.** *s. m.* Calpuzanu, culpabilu pentru contrafacții de cărți, de materii, etc. Contrefacteur.
- Contrafactu.** *s. m.* Copie, imitație, taclitu, înginare; gesturi, vorbe qua alle altuia, pre cumu face unu altulu. — Contre-fait.
- Contrafăcutu-ă.** *adi.* Uritu, schimonossitu, pocitu. Contre-fait-e.
- Contrafasonu.** *s. etr.* Înelăciune prin contrafaceri de cărți, de materii și de alte lucruri cu paguba aquelluia que 'i suntu în dreptu aqeste. Chiar lucrurile contrafăcute. Contrefacon.
- Contrafinețiu.** *s. f.* Finețiu, viclesugă, înelăciune contra altuia. Contre-finesse.
- Contragagiu.** *s. etr.* Gagiu, depositu, zalogu que se depune în contra altui depositu sau gagiu. Asigurare reciprocă, siguranțiu și de uă parte și de alta. Contre-gage.
- Contra-garantu.** *s. m.* Garantu, chezașu pentru chezașu. Contre-plège.
- Contra-gardă.** *s. f.* Întărire que acopere, que apără unu bastionu sau altu lucru de la cetate. Contre-garde.
- Contralațiu.** *s. etr.* Lațu quare se batu d'a curmeșulu altorū lațu, dreptu perpendicularu între câpriori. Contre-latte.
- Contra-lățuire.** *v. s.* A contra-lățui, a lățui cu lațu puși peste alții d'a curmeșulu. Contre-latter.
- Contralto.** *s. m. t. de mus.* Quellu mai grossu glassu de femee. Contralto.
- Contra-mandare.** *v. s.* A contra manda, a da mandatū contra mandatū.
- Poruncă contra poruncă.** A revoca unu ordinu datu, a desfința prin poruncă uă altă poruncă de mai nainte. Contre-mander.
- Contramandatū.** *s. etr.* Mandatū, ordinu quare desfințesă unu altu mandatū sau ordinu. Contremandement.
- Contra-marcă.** *s. f.* Marcă, semnū, gifră pussă sau făcută peste uă altă marcă sau semnū. — A dūoa marcă la unu balotū, la uă argintărie; — allu dūoilea biletu de teatru spre a eși și a reintra. — Marca que se adaogă la uă medalie. Contre-marque.
- Contramarsă.** *s. f.* Marsă în contra aquellia que pârea a face uă armie. — Unu felu de manevră sau mișcare que face uă colônă de soldați. *t. de mar.* Mișcare que se face la întorcerea corabiei cu vintulu înainte. Contre-marche.
- Contramina.** *s. f.* Lagumu, mină, gropi subterane que se facu spre a strica pe aquelle alle inamiculu. Contremine.
- Contraminare.** *v. s.* A contramina, a face mine în contra minelorū subterane alle inamiculu, sau pe sub bastione. Contreminer.
- Contramino.** *s. m.* Quare lucrésă la uă mină subterană contra altia a inamiculu; sau la aquelle que se facu sub bastione. Contre-mineur.
- Contramuru.** *s. m.* Contra zidu, muru que se face în lungulu altuia spre a'lu întări sau sprijini. Contremure.
- Contra-oposițiune.** *s. f.* Parte mică din oposiție quare se desbină în ore-quare împregiurări cu toate quă principiile suntū totu aquelleași. Contre-opposition.
- Contraordinu.** *s. etr.* Ordinū în contra altui ordinu, ordinu que desfințesă unu altu ordinu. Contre-ordre.
- Contrapilastru.** *s. m.* Colônă, stîlpū

- în patru muchi situată alături sau
contra altuia. *Contre-pilastre.*
- Contra-poliție.** *s. f.* Poliție întoc-
mită, orânduită peste altă poliție.
Contre-police.
- Contrapromisiune, Contrapro-
missie.** *s. f.* Promisiune pentru
promisiune, făgăduellă pentru fă-
găduellă. *Contre-promesse.*
- Contrapuntistă.** *s. m. t. de mus.*
Compositoră, alcătuitoare de mu-
sică, quare cunoșce regulele con-
trapuntului. *Contrapontiste.*
- Contrapuntă.** *s. etr. t. de mus.* Artă
de a compune musică cu două sau
mai multe părți; componere, mu-
sică făcută dupe regulele contra-
puntului. *Contre-point.* *Contra
puntă simplă:* contrapuntă la qua-
re deosebitele părți mergă îm-
preună notă cu notă. *Contre-point
simple.* *Contrapuntă figurată* sau
florată: la quare diversele părți
mergă deosebită. — *Contrepoint
figuré, fleuri.*
- Contrarevoluționare.** *v. s.* A con-
trarevoluționa, a face contrare-
voluțiune spre nimicirea isprăvi-
loră quellei dintiă revoluțiunii.
Contre-révolutionner.
- Contrarevoluționară.** *s. m.* Quare
dorește, sau face revoluție în con-
tra alteia de mai înainte. Quare
face uă contrarevoluțiune. *Con-
tre-révolutionnaire.*
- Contrarevoluțiune.** *s. f.* Întorcere,
înturnare la ună guvernă restur-
nată de uă revoluțiune, revoluțiune
în contra constituției întocmi-
te printr' uă revoluțiune. *Contre-
révolution.*
- Contrariantă-ă.** *adi. și sus.* Quare
are mania de a contraria, quare
dice sau face contra de ceea que
dică și facă alții. *Contrariant-e.*
- Contrariare.** *v. s.* A contraria, a
dice sau a face contra de ceea
que dică sau facă alții, a sta în
contra, împotivă, a pune piedici
la uă lucrare, la uă cugetare, la
- uă voință a cuiăva. *Contrarier.* (Se
conj. qua lucrare.)
- Contrarietate.** *s. f.* Opozițiune în-
tre lucruri contrarii; împotivire;
împiedecare, greutate, neînlesnire.
Contrariété.
- Contrariu-ă.** *adi.* Quare este o-
pusă, împotivă; împotivitoră.
Contraire.
- Contrarondă.** *s. f.* A două rondă,
sau a două cercetare que se face
noptea picheturiloră, strejeloră.
Contre-ronde.
- Contra-salută.** *s. etr.* Salutațiune
în protivă; — salutațiune que uă
corabie pe marre face alteia des-
cârcându tunuri. *Contre-salut.*
- Contra-semnală.** *s. etr.* Responsă
que se face la ună semnă que s'a
dată. *Contre-signal.*
- Contra-semnare.** *v. s.* A contra-sem-
na. A iscăli în calitate de secre-
tară, sau în puterea funcțiunei que
are, sub aquella de la quare se
dă ordinulă sau înscrișsulă. A scri
pe ună plică d'assupra numele u-
nuî ministeriū sau altei dregătō-
rii înalte de la quare se trimite
ordinulă închissă în plică. *Contre
signer.*
- Contra-semnătură.** *s. f.* Semnătura,
iscălitura aquelluia que con-
tra semnăsă. Veđi contra semna-
re. *Contre-seing.*
- Contra-sensă.** *s. etr.* Înțelesă îm-
potivitoră la înțelesulă firescū
allă unei diceri, allă unui cuvintă,
frasă, etc. — Ori que sensă sau
înțelesă deosebită de înțelesulă
adeveratū allă unui textū. — Ma-
niera de a ceti, de a declama nu
pre cumă cere sensulă cuvintē-
loră. *Contre-sens.*
- Contrastare.** *v. s.* A contrasta, a
face ună contrastă; a fi, a se a-
tia în contrastă, în nepotrivire, în
împotrivire. *Contraster.* *Conduita
sea contrastă cu starea sea:* nu
se potrivește cu rangulă seū. Sa
conduite contraste avec son état.

Contrastu. *s. etr.* Nepotrivire, opozițiune, diferența de caractere, de simtimente, de gusturi, de figure, de părțile lorū, de colore, etc. (*t. de arte.*) *contrastu frumosu, minunatu, de umbre și de lumini; contrastu uritu, bizaru:* Deosebirea și nepotrivirea que artistulū întrebuinșeșă, aședă în caracterii ori poziția figurelorū sēlle, între părțile aquelliași figure, între corpuri, între lumini ori vāpselli. — În literatură și musică: împotriviri, nepotriviri la quare scriitorulū ori musicantulū alergă spre a produce effectū. — *Arta contrastelorū:* arta, iscussinția de a inventa, de a întrebuința nepotriviri sau contrasturi quare să producă effectū. Contrast,

Contra-terațiā. *s. f.* Terațiā lîngă altă terațiā. Contre-terrasse.

Contra-timpī. *s. etr. plur.* Timpī contrariū, timpī rei; nenorociri. *s.* Unū felū de passū de danțū. — Unū timpū de musică. Contre-temps.

Contravențiune. *s. f.* Înfrângere, călcare de uā lege, de uā ordină, de unū reglementū, de unū contractū que s'a făcutū; — călcare de regule și mesure polițienesci. Contravention.

Cotraveritate. *s. f.* Contra adeverū. Quea que dice quineva qua să se iea într'unū înțelesū contrariū la aquella que se exprimă prin cuvinte. *de ex.* Dicândū de unū avarū quā este *darnicū*, aquēsta va să dică uā *contraveritate*. — Contreverité.

Contravisitā. *s. f.* Visită întorsă quellū que a datū mai nainte uā visitā. Examinare, cercetare din nou que se mai face dupe cererea unia din părțile prigonitorie. Contre-visite.

Contribuabilū-ā. *adi. și s.* Dajnicū, Quare este supussū la contribuție, quare dă contribuție. Contribuable.

Contribuire. *v. s.* A contribui, a a-

juta ori în que chipū spre reușirea unū planū, unei întreprinderi, unū lucru; a da ajutorū, a lua parte la queva. — *A contribui:* a plăti contribuție la statū. *A contribui:* a ajuta cu bani împreună cu alții queva sau pe quineva. — Contribuer. (Se conj. qua gândire.)

Contribuțiune, Contribuție, Contribuire. *s. f.* Fapta de a contribui; imposiție anuală, dajdie. — Dare, quea que dă fie quare la uā cheltuēllă obștēscă. Contribution. *Contribuțiune directă:* taxă que se pune pe averi și persōne. *Contribuțiune indirectă:* taxă que se pune pe lucrurile de negoțū și de consumațiune. Contribution directe; Contribution indirecte.

Contributivū-ā. *adi.* De contribuție, quea que are raportū la uā contribuție sau plată în bani. Contributif-ve.

Contristare. *v. s.* A contrista, a întrista fōrte, a mîxnī, a obida, a supēra. Contrister.

Contristețiā. *s. f.* Sdrobire de căințiā pentru pēcate, înfrângere de inimă, căire pentru pēcate. Contrition.

Contristū-ā. *adi.* Quare este în mare întristare pentru pēcate, quare are inima sdrobită, înfrântă pentru pēcate. Contrit-e.

Controlare. *v. s.* A controla, a priveghia; a examina și a adeveri quā ore quare bani s'aū cheltuitū, quā ore quare socotellī suntū drepte. — *fig.* a censura, a critica faptele, vorbele cuiva; a muștra, a dojeni. Contrôler.

Controlorū. *s. m.* Quare controlēsă. censurēsă ori que lucrare, ori que cheltuēllă spre a vedē de s'a făcutū fără abateri, fără abusū. Contrôleur.

Controlū. *s. etr.* Loculū, cancelaria controlorului. *fig.* priveghiere, censură, critică; muștrare, dojenă. Contrôle.

Controversâ. *s. f.* Desbatere, discuție, dispută asupra unei întrebări, unei păreri; dispută quare are de obiectu puncturile credinței. Controverse.

Controversistă. *s. m.* Aquella quare dispută prin graiul său prin scrissă despre puncturile religiei. Controversiste.

Controversitate. *s. f.* Veđi controversă.

Contă. *s. etr.* Socotellă, numără de socotit. *fig.* *Contă:* socotellă, chibzure, gândire asupra unei lucrări, unei fapte viitoră. *Compte.* *Aquésta este pe contulă* sau *în contulă seă:* în socotella sea. Cela est pour son compte.

Contumare. *v. s.* A contuma, a osindi pentru nesupunerea de a se înfășișă la judecată. Contumacer.

Contumașiune, Contumașiie. *s. f.* Împrotivire, îndărâtnicire, nesupunere de a se înfășișă la judecată unde este chiebată. Contumace.

Contumată-ă. *sup. și adi.* Îvinovățită pentru neînfașișare la judecată, vinovată pentru împrotivirea de a se înfășișă unde este chiebată și pentru quare se dă otărîrea în lipsă fără reparație la aquea judecatorie. Contumax, Contumace.

Contură. *s. etr.* Quea que mărginesce, însemnésă pe de margini ună corpă sau părșile unui corpă, unei figure; rotocolă în giurulă unui corpă. — Ori que felă de otocolă sau giură; gardă, zidă, șanșiu sau altă que-va que închide ună lucru. Contour.

Contusie, Contusiune. *s. f.* Lovitură, sdrobotură, strivellă, măcélă. Contusion.

Contusă-ă. *adi.* Bătută, strivită, sdrobotită. Contus-e. *Rană contusă* rană causată cu ună lucru quare nu taia nici înșepă, ci numai strivesce, sdrosbesce. Plaie contuse.

Conă. *s. etr. t. de mat.* Corpă rotundă și ascuțită sussă în forma căpșinii de zahară. Cône. *Conă trunchiată:* conă din quare s'a tăiată virfulă ascuțită. *Conă dreptă:* conă a quărui ossie cade perpendiculară pe basă. Cône tronqué; Cône droit.

Convalescentă. *s. f.* Întremare, însănătoșire, starea unei persone quare se scólă dintr'ua maladie. Convalescence.

Convalescentă-ă. *adi. și s.* Întremată, quare se rescólă dintr'ua maladie, quare se însănătoșesce. Convalescent-e.

Convecuire. *v. s.* A convecui, a conveciui, a se afla în finiță împreună cu altulă, a fi într'aqueași timpă sau vécă cu altulă. Coexister.

Convecuire. *s. f.* Convecuire, aflare în finiță cu altulă într'aqueași timpă. Coexistence.

Convecuitoră-ore. *s.* Convecuitoră, que se află în finiță într'aqueași timpă cu altulă. Coexistent-e, Contemporain-e.

Convenabilă-ă. *adi.* Cuventă, cuviinciosă, conformă, proporționată, potrivită; que se cade, que este de cuviință. Convenable. *Convenabilă.* *adv.* Într'ună chipă cuviinciosă, potrivită. Convenablement.

Convenanță. *s. f.* Cuviință, conformitate, potrivire. Convenance.

Convenantă-ă. *adi.* Cuviinciosă, potrivită, que șede bine, que se cade. Convenant-e.

Convenire. *v. s.* A conveni, a se uni, a se învoi; a se potrivă; a se cuveni, a se căde; — a plăcé, a primi, a găsi de bună; — a fi de cuviință, a fi de trebuință. Convenir. (se conj. qua venire.)

Convențională-ă. *adi.* Quare pri-vesce, quare resultă dintr'ua învoire, dintr'ua convenșiune. *s.* *Convențională;* membru allă convenșiunei naționale. Conventionnel-le.

- Convențiune, Convenție.** *s. f.* Învoire, învoellă, contractă, legătură între mai multe persoane. — Adunare de reprezentanți în Franța de la 1792 pînă la 1795. *Convention.*
- Convergență.** *s. f. t. de geom.* Posițiune de linii, de rație quare mergă saū cată la aquellași punctū. *Convergence.*
- Convergentū-ă.** *adi. t. de geom.* Se dice de linii saū rație quare mergă la aquellași punctū. *Convergent-e.*
- Conversabilū-ă.** *adi.* Vorbitorū, veselū în conversațiune; que se pōte conversa. *Conversible.*
- Conversare.** *v. s.* A conversa, a convorbi, a vorbi cu altulū familiarū. *Converser.* (Se conj. qua lucrare.)
- Conversațiune.** *s. f.* Conversare, convorbire, vorbire familiară, fără ceremoniă, cu egalitate. *Conversation.*
- Conversiune, Conversie.** *s. f.* Mutare, schimbare de formă, de locū, de credință, de obiceiuri, de simtimente în mai bune, întōrcere de la reū spre bine. *Conversion.*
- Converso.** *s. etr.* Recreație, preumblare pe podulū corăbiei. *Converso.*
- Conversū-ă.** *adi.* Întorsū; mutatū, schimbatū. *Convers-e.*
- Convertibilū-ă.** *adi.* Quare se pōte converti, întōrce, schimba, stremuta, prefăce. *Convertible.*
- Convertire.** *v. s.* A converti, a schimba, a întōrce, a stremuta, a prefăce unū lucru într'altulū; a întōrce de la reū la bine; dintr'ua religie într'alta; a se schimba, a se întōrce din credință, din simtimente, dintr' uă opiniune, etc. *Convertir.* (Se conj. qua fugire. *Convertū, converti, convertite; convertimă, convertiti, convertū; — convertiamă, convertiaș, convertia; convertiamă, convertiaș, convertiaș, etc.*)
- Convertimentū.** *s. etr.* Întōrcere
- stremutare, schimbare, prefăcere. *Convertissement.*
- Convertissorū-oră.** *s.* Aquella quare isbutesce, quare este norocitū a reuși d'a întōrce la religie, la penitență pe păcătoși. *Convertisseur-se.*
- Convexitate, Convexiă.** *s. f.* Rotunđimea exterioră a unui corpū. *Convexité. Convexitate, și Convexū* suntū opusse la *Concavitate* și *Concavū.*
- Convexū-ă.** *adi.* Redicatū și rotundū pe dinafară. Se dice în geometrie despre supra-fația exterioră a unui corpū rotundū. În botanică, despre părțile vegetalei a quării supra-fația exterioră este bombată. *Convexe.*
- Convicțiune, Convicție.** *s. f.* Fapta de a convinge; dovədə învederată a unui lucru, a unui adeverū; încredințarea intimă despre unū que, învingere în sine despre veritatea unui lucru, unei fapte, etc. *Conviction. A avē uă întregă convicțiune despre adeveturile religunei:* a fi cu totulū încredințatū despre... etc. *Avoir une pleine conviction des vérités de la religion.*
- Conviețuire.** *v. s.* A conviețui, a viețui împreună cu altulū la aquellași timpū. *Veđi convecuire.*
- Conviețuitorū.** *Veđi convecuitorū.*
- Convindetorū.** *s. m.* Quare vinde queva împreună cu altulū. *Convendeur.*
- Convingătorū-oriă.** *s.* Aquella quare face pe altulū să se convingă, să se încredințese despre queva, quare are puterea de a încredința, de a convinge. *Convaincant-e.*
- Convingere.** *v. s.* A convinge, a încredința, a face să se credă, a încredința, a dovedi. *A se convinge:* a se încredința; a afla, a cunósce, a se petrunde de adevurulū unui lucru. *Convaincre.* (Se conj. qua înțelegere.)

Convivă-ă. *s.* Persoana quare este invitată și se află la un prânziu cu alții, óspe, mussafiră. Convive.

Convocare. *v. s.* A convoca, a chema, a face să se adune prin autoritate juridică mai multe persoane cu scopul de afaceri politice. Convoquer. *A convoca camerele:* a chema și a deschide camerele, adunanțele naționale. Convoquer les chambres.

Convocațiune, Convocație, Convocare. *s. f.* Lucrarea de a convoca; chemare de a se aduna, de a se strânge la un loc mai multe persoane pentru vre un sfârșit comun, național. Convocation.

Convoiu. *s. etr.* Transportul unui corp la locul de înmormintare; cortegiul que lă însogesece. — Transportul provisiunelor, munițiilor de guerră la tabără; escorta lui. — Mai multe vase de negoț mergînd în companie, escortate de vase de guerră, Convoi;

Convulsare. *v. s.* A convulsa, a se convulsa, a se coprinde de convulsii. Convulser.

Convulsatū-ă. *sup. și adi. t. de med.* Coprinsă, atacată de convulsii, de spasmuri. Convulsé-e.

Convulsionarū-ă. *adi. și sub.* Quare este coprinsă, quare pătinesce de convulsii, de spasmuri. Convulsionnaire.

Convulsione, Convulsie. *s. f.* Mișcare violentă, svicnire, neregulată, fără voia și silită; spasm. Convulsion.

Convulsivū-ă. *adi.* Sgduită, svicnită, însoțită de convulsii, de sgirciri, de circei; — quare este de natura spasmului. Convulsif-ve.

Cooperare. *v. s.* A coopera, a conlucra; a opera, a lucra împreună cu altul la queva. Coopérer. (Se conj. qua lucrare.)

Cooperațiune, Cooperație, Cooperare. *s. f.* Fapta de a coope-

ra, de a conlucra, de a lucra împreună; conlucrare. Coopération.

Cooperatorū-trice. *s.* Conlucrător, quare operesă, lucrésă împreună cu altul. Coopérateur-trice.

Coordinare. *v. s.* A coordina, a pune în ordine, a așeza în regulă ore quare lucruri și dupe cum se cade să fie aședate qua să corespundă la scopul. Coordonner. *Creatorulă a coordinatū tôte ființele:* a întocmită, a făcută tôte ființele qua să corespundă la scopul lor. Le créateur a coordonné tous les êtres.

Coordinațiune, Coordinație. *s. f.* Aședarea lucrurilor dupe raporturile que aș între dîsele, dupe cum cată să fie aședate spre a și împlini scopul. Coordination.

Coordonare. *v. s.* A coordona. Veđi coordinare.

Coortă. *s. f.* Trupă de ómeni mai totă d'auna armați; — pedestri, corp de ostași la Romani. Cohorte.

Copăcellū. *s. m. dim.* Copaci mică, tineri. Arbrisseau, Arbuste.

Copaciū, Copaciū. *s. m.* Arbură, pom. Arbre.

Copae. *s. f.* Covetă, căpistere în quare se fremântă pâinea. Hoche. *Copae:* vas mic de lemn, de cărată queva saū de lucrată queva într'insul. Sébile.

Copaū. *s. etr.* Un fel de balsam que înlesnesce eșirea udui și quare se întrebuiçesă și în alte casuri qua medicament. Copahu, Baume de copahu. *Copaū.* *s. m.* Arburul que produce balsamul cu aquestu nume și quare se face în Brasilia. Cōpaier, Copayer.

Copalū. *s. m.* Un fel de gumi saū reșină mirositóriă. Copal.

Copcă. *s. f.* Agrafă, cataramă, cârlig de încheiat. Agrafe.

Copcă. *s. f.* Produs, produs, gură, spărtură în ghiagia unui riu saū eleșteu, spre a resuffa pesce-

le din întru său pentru a scóte apă.
Copeică. *s. f.* Monedă ruscă de aramă. Copeck.

Copermutant. *s.* Quellū que face schimbū cu altulū. Se dice mai cu semă despre beneficiuri. Copermutant.

Copertă. *s. f.* Tassū de orologiū, tablele que închidū chereștiua unui orologiū. Couvercle.

Copiare. *v. s.* A copia, a scóte copie, a încopia uă scriere, a lua copie dupe dinsa. — A imita cu dessevîrșire unū tablou, uă statuă, etc. — *fig.* a imita manierele, mișcările, etc. alle altuia, a face întocmai quea que face altulū. A imita, a copia pe quineva spre a rîde de dînsulū. Copier. *A copia natura:* a imita natura. Copier la nature.

Copie. *s. f.* Imitație dupe unū originalū. — Ori que lucru este făcutū, scossū, imitatū dupe altulū; *fig.* Ori que persónă quare imitēsă manierele, mișcările, urmările altuia. Copie, Apographe. *fam.* *Aquesta ți unū originalū fără copie:* este atătū de bizarū în quātū se face de rîssū. C'est un original sans copie.

Copillandru. *s. m.* Copillū mărîcellū; june de etate între copillū și bă-étū. Enfançon.

Copillărescū-escă. *adi.* De copillărie, allū copillăriei; que ține, que este allū vîrstiū, allū etății copillulū. Enfantin-e.

Copillărește. *adv.* Qua unū copillū, pre cumū suntū său facū copii, cu manieră de copillū. Puérilement.

Copillărie. *s. f.* Pruncie, etatea copillulū. Enfance. *A eși din copillărie:* a trece peste 12 ani. *Sortir de l'enfance. A face copillărie:* a face lucruri, fapte de copillū. Faire des enfances. *Copillărie. plr.* nebuniū, fapte de copillū. Enfantillage, Puérilité, Batifolage.

Copillărire. *v. s.* A copillări, a pe-

trece copillăria cu, în.. *A copillări cu cutare:* a fi fostū său a fi împreună copillū cu cutare. Se întrebuingēsă mai multū în timpii trecuți. *Copillăriam, copillărie, am copillăritū, etc. cu cutare:* petreceam, petrecuiū, am petrecutū vîrsta copillărescă împreună cu cutare. — *fam.* a se copillări, a face pe copillulū, a se face copillū; a face qua unū copillū nerându-șe, risgăiture, necuviinție etc. — a se micșora prin fapte qua alle copiilorū. Se puériliser, Batifoler, Faire l'enfant. (Se conj. qua gîndire.)

Copillărosū-osă. *adi.* Quare face copillăriei, quare se copillăresce. Puéril-e, Batifoleur.

Copillașū. *s. m. dim.* Se dice în mîngăere unū copillū; — pruncuțū.

Copillū-ă. *s.* Pruncū la țîțe, Nourrisson, Enfant. *fig.* *Aquesta e unū bunū copillū:* este unū bunū țînerū cu quare se învoesce quineva lesne. C'est un bon enfant. *Copillū găsșitū* său *copillū lepedatū:* copillū lepedatū, ai quaruī pârînți nu se scie. Enfant trouvé. *A fi împoveratū de copii:* a avé copii mulți. Être chargé d'enfants. *Aquestū copillū sēmēnă multū mume-sei:* C'est bien l'enfant de sa mère.

Copilū. *s. m.* (*Aquestă dicere are accentulū la co, în timpū que quea de sussū are la pi.*) Ferulū de la ușă în quare cade clanția spre a se închide; cîrlige marī la porți în quare se învirtesce pórta deschidendu-se său închidendu-se. Gond.

Copistū. *s. m.* Quare scóte copii dupe unū originalū; prescriitorū, copiatorū, quellū que imitā manierele, stilulū, etc. alle altuia. Copiste.

Copitā. *s. f.* Partea piciorulū la cai și alte animale quare este d'asupra talpei, formată de unghiă. Sabot.

Copleșellă, Copleșire, Copleși-tură. *s. f.* Fapta de a copleși, de a inunda; cufundare, apăssare, a-fundare sub queva, acoperire din toate părțile printr'ună liquidă. — *fig.* Apăssare în jossă, lăssare de meșilocă, gîrbovire, încovoiaere. Affaissement.

Copleșire. *v. s.* A copleși, a inunda, a afunda, a cufunda, a acoperi peste totă cu ună liquidă; *fig.* A se apăssa în jossă, a se lăssa de meșilocă, a se gîrbovi, a se încovoia. Affaisser, s'Affaisser.

Copoiu. *s. m.* Căine de vînată, căine quare gonesce epuri, quare vînéșă epuri, căpriore, cerbî, vulpi, etc. Chien courant, Limier. *fig. fam.* Copoiu de poliție: spionă. Limier de police.

Coprindere. *v. s.* A coprinde, a ține coprinsă, a avé coprinsă, luată, apucată, a avé stăpînită, a fi stăpîni pe ore quare parte, întindere saă spațiu. — A coprinde în sine, a coprinde cu mîntea. Contenir, Comprendre, Enclaver. *Aquestă lege coprinde douăspre-dece articole:* Cette loi contient douze articles. *Coprîndînduse și...* înțelegîndu-se și... Y compris... *Fără a se coprinde:* fără a se socoti. Non compris. *Ellă voesce să coprîndă aquestă locă în ocolulă grădinii sêlle:* voesce să'lă închiđă, să'lă ocoléscă, să'lă bage în ocolulă grădinii sêlle. Il veut enclaver cette pièce de terre dans son parc. *A coprinde uă țeră:* a o cotropi, a o lua pe nedreptate. Envahir un pays, l'occuper militairement. (Se conj. qua înțelegere.)

Coprindere. *s. f.* Fapta de a coprinde. *Coprîndere:* coprinsă, întindere, încăpere. Contenance. — *Coprîndere cu mîntea:* pricepere. Compréhension. *Coprîndere de țeri, de pămînturi.* Envahissement; occupation militaire.

Coprîndetoriă-óriă. *adi.* Quare co-

prinde, include în ore quare spațiu; — quare coprinde, reține în ore quare margini; — quare coprinde în sine queva. Contenant-e. — *Coprîndetoriă.* *s.* quare coprinde, iew prin forță, prin violență, cu nedreptate locuri, pămînturi, țere, etc. Envahisseur.

Coprînsă-ă. *sup. și adi.* Ocolită din toate părțile, împressurată. Enclavé-e. *Coprînsă cu mîntea:* înțelesă. Compris-e. *Coprînsă:* stăpînită, apucată și ținută, coprînsă prin ostiri. Envahi-e.

Coprînsă. *s. etr.* Locă, țeră, parte dintr'ua țeră, dintr'ună ținută, întindere de locă. Contrée, Enclave. *Coprînsă:* quea que este marginită, închisă, coprînsă în ore quare lucru. Contenu, Teneur. *Coprînsulă unei scrissori, unei otăriri, unui memoriă.* Le contenu d'une lettre, d'un arrêt, d'un mémoire. *Coprînsulă unei sentinție.* La teneur d'une sentence.

Coptorare. *v. s.* A coptora, a mina pămîntulă, a face găuri, scorburî coptore pe sub pămîntă, a'lă ghîorlăni. (Se conj. qua lucrare.)

Coptorără. *s. m.* Brutară, simigiă quare are coptoră publică, și quare cōce pîne la coptoră. Fournier-ère. *Coptorără:* quare face coptore, sobe. Poëlier.

Coptorașă. *s. etr. dim.* Coptoră mică. Fourneau, Fournette. *Coptorașă de bucate.* Réchauffoir.

Coptoréllă, Coptorare. *s. f.* Fapta de a coptora pămîntulă.

Coptoră. *s. etr.* Loculă saă cotlonulă în quare se cōce pîne și altele. Four. *Coptoră:* pentru vară, pentru arșă cărămida, țiglele, etc. Four. *Coptoră de vară:* varnițe. Chaufour, Four à chaux. *Coptoră mare de topită metale.* Fournaise. *fig. Luna lui coptoră:* luna lui Julă, numită așa de țerani pentru căldura aquestei lune.

Coptă-Coptă. *adi.* Rodă saă altă

- queva quare nu este crudă. Mâr-e. *Grâne cote*: Blés mûrs. *fig. Aquês-tă bubă este coptă*: se apropiă a sparge. Cet absces est mâr. *fig. Spiritu coptu*: spiritul aședat, înțelept. Esprit mâr, Esprit rassis. *fig. fam. Este unu coptu*: este foarte slab, infirm... *Omă coptu*: aședat, ajuns în vîrstă...
- Coptură.** *s. f.* Vulnă coptă; materia que curge din buba spartă. Maturation.
- Corabie.** *s. f.* Navă, vassu de plutit cu catarte; bastimentu. Navire, Bâtiment de guerre, de transport.
- Corăbierie.** *s. f.* Atra de a pluti, de a umbla pe mări cu corabia. Veđi navigațiune.
- Corăbierire.** *v. s.* A corăbieri, a pluti cu corabia. Veđi navigare. (Se conj. qua gîndire.)
- Corăbieru.** *s. m.* Veđi navigatoru, marinaru, matelot.
- Corăbióră.** *s. f. dim.* Corabie mică. Petit navire, Coquereau. *Corăbióre.* *plr.* unu felu de zaharicalle.
- Coralide.** *s. f. plr.* Producțiune marină quare semenă cu coraliulu. Coralloïde.
- Coralinu-ă.** *adi.* Quare are colora și virtutea coraliulu. *poet. Gură, Buză coraline*: roși, delicate. Bouche, Lèvres corallines.
- Coraliu.** *s. etr.* Mărgenă, unu felu de copăcellu que cresce în marre, quare devine tare, pietros scofindulu din apă, și de uă coloră roșie; saū dupe unii naturalisti, materie de felulu scoicelor que unele insecte formesu pe fundulu mării. Corail.
- Corană.** Veđi alcorană.
- Coraslă, Corastă.** Veđi colastră.
- Corbă.** *s. m.* Uă passeru cu penele negre. Corbeau. Vorbindu de strigarea corbulu, se đice quă *Cloncănesce*, qu'il croasse. *prv. Negru qua corbulă.* Noir comme un corbeau.
- Corbulecū.** *s. m. dim.* Puiu de corbă. Corbillat.
- Corcellă, Corcire.** *s. f.* Fapta de a corci, de a se corci. Croisement des races, Action de croiser la race des chiens.
- Corcire.** *v. s.* A corci, a se corci, a se împreuna dăoe viețuitoare de soiu ossebitu, precumu unu căine de casă cu unu ogaru, prepeliceru cu copoiu, etc. Croiser la race des chiens, Croiser les races.
- Corcitură.** *s. f.* Quea que s'a nascutu din împreunarea unu căine cu ogaru, unu copoiu cu prepeliceru; ori que animalu nascutu din animale de diferitu soiu. Mulet.
- Corciu.** *adi.* Quare nu este nascutu din animale din aquelași soiu, quare s'a nascutu din împreunarea animaliloru de soiu ossebitu. Veđi corcitură. Métis-se.
- Cordă.** *s. f.* Frînghiă, funiă, sfóră que stă întinsă. Corde. Strună de violină, perru întinsu de la arcusă. Corde á boyau. Struncle de la claviru, de la artă, etc. Corde de metal. — Sfóră întinsă de la unu arcu. *t. de geom.* linia dréptă que unesce capetele unu arcu; în zidărie, arcuirea adussă a unei bolte; la biliardu, linia trassă prin quelle dăoe puncturi fixate peste quare nu pôte pune bila quellu que începe joculu. — Unu ștreangă lungu que se légă de gîtulu calulu pe quare voesce quineva s'ă lu alerge impregiuru. Corde. Sfóra cu quare alinescu queva zidării, grădinării, inginerii, etc. Cordeau. — Grinda curmedişă la uă casă peste quare se aședă podinele saū alte grinđi. Traversine, Matresses traversines.
- Cordagiu.** *s. etr.* Funerie; tóte frânghie, sforele, funiele și strîngurile unei corăbi, unei artilerii, etc. Cordage.
- Cordea saū Cordelă.** *s. f.* Panglică. Ruban.

Cordialitate. *s. f.* Amiciție, dragoste din inimă, amabilitate, afecțiune neprefăcută. Cordialité.

Cordială-â. *adi.* Afectuos, cu amor, cu dragoste. — Intremătoriu, întăritoriu de inimă, que întărește, împuternicesce inima. Cordial-e.

Cordiformă-â. *adi. t. de bot.* În forma inimii. Cordiforme.

Cordonă. *s. etr.* Șnur, șiret, panglică que se pune la queva spre a strânge ori a orna; — găitan, curelușă, brișor de încins ori de legat queva; — panglică la decorațiuni; — în arhitectură, șir sau bri de pietre, de cărămiși scosse mai afară în giurul unei zidării; — marginile sau muchia unei monede; — *t. de guer.* Șir de posturi, de piqueturi garnissite cu trupe. — Panglică que pörtă membrii unui ordin de cavaleri. — Baeră sau căpetiu de uă încingătoare, de un găitan, de uă sfără. Cordon. *Cordonă ombilicală:* mașul prins de casa copillului unei femei prin quare se stecoră sângele destinat pentru nutrimentul lui. Cordon ombilical. *Cordonă sanitară:* linie de militari așezați spre a opri întinderea ciumei sau altei maladii contagiose de felul a questa. Cordon sanitaire.

Cordonaș. *s. m.* Ostaș, grănicer, păzitor la cordon, la frontierele unei țere. Soldat de la suite de postes établies aux frontières d'un pays.

Cordună. *s. f.* Colibă, căsă unde într'un sat șade păzitorul o-rânduittă a priveghia trecerea călătorilor.

Cordunaș. *s. m.* Păzitor la cordonă într'un sat,

Corectare. *v. s.* A corecta. Veđi corrigere.

Corecțională-â. *adi.* Quare este allă corecțiunei, quare se reduce

la corecțiune. Correctional-le. *t. de juris.* se dice despre pedepsele que legea otărasce pentru ore quare delictate mai mici de quătă criminale, și despre tribunalele que le otărăscu.

Corecțiune, Corecție, Corectare, Corigere. *s. f.* Fapta de a corege. *Corecțiunea abuzurilor, moravurilor, unui ueragiū allū spiritului:* Correction des abus, des moeurs, d'un ouvrage d'esprit. — Reprimandă, dogenă, mustrare ușoră. — *t. de impr.* Operațiune prin quare se însemnă într'ua corectură greșelle de tipar; — forma sau hărtia pe quare se face corecțiunea. Veđi corectură. *Buro de corecțiune:* Cabinetul în quare se face corecțiunea la uă imprimerie. — Bureau de correction. — Qualitatea lucrului corect.

Corectivă-â. *adi.* Quare corege, saū quare îndulcesce. *Remediū corectivū.* Remède correctif.

Corector. *s. m.* Aquella quare corege tipărirea unei cărți, quare face corecțiunii într'ua tipografie. Correcteur.

Corectă-â. *adi.* Fără greșellă, făcută întocmai dupe regulele ceterute. Correct-e.

Corectură. *s. f.* Corecțiune, forma, hărtia imprimată pe quare se face corecțiunea la uă imprimerie. Correction.

Coregentă. *s. f.* Demnitatea celui que este regent cu un altul. Corégence.

Coregentă-â. *s.* Regent împreună cu un altul. Corégent-e.

Coregidor. *s. m.* Primul magistrat într'un oraș mare din Spania. Corrégidor.

Corelativă-â. *adi.* Quare aréttă corelația, relația que aū dūoe lucruri opusse între elle, saū quând dūoe lucruri ori diceri se reducū una la alta. Corrélatif-ve.

Corelație, Corelațiune. *s. f.* Relație

- reciprocă a dūoe lucruri, relația que aū dūoe ȕiceri între elle. Corrélation.
- Coreligionarū.** *s. m.* Quare este totū de uā religie cu altulū. Coreligionaire.
- Coreograficū-ă.** *adi.* Quare are înclinare cu coreografia. Chorégraphique.
- Coreografie.** *s. f.* Meșteșugulū de a însemna passurile și figurele danșului, de a compune balete. Chorégraphie.
- Coreografū.** *s. m.* Aquella quare cunoșce și se ocupă cu coreografia. Chorégraphe.
- Corespendentū.** *s. m.* Quellū que are, ține uā corespondențîa regulată cu altulū în pricinī de negoșū, de familie, etc. Correspondant. -- *Corespendentū-ă.* *adi:* Corespunȕetorū, quare coresponde, se potrivește, se assemenă, are apropiere, stă în relație mai de aprópe cu altulū. Correspondant-e.
- Corespundențîă.** *s. f.* Fapta coresponderi; relație que se ține prin scrișori de către negoșetori unulū cu altulū, saū de către ori quare în pricinī de negoșū, de familie, etc: chiarū scrișorile que și trimitū uniī altora. — *Corespundențîă:* Potrivire, assemenare, apropiere de raportū între dūoe saū mai multe lucruri. Correspondance.
- Corespundere.** *v. s.* A coresponde a respunde la scopū, la dorințîa, la asteptare; a fi întocmai dupe cumū cere altulū sâ fimū, a potrivī întocmai dupe dorința altuīa conduita nóstră. — *A se coresponde:* a ține corespondențîa prin scrișori cu altulū. *A coresponde:* a avē comunicație, relație cu queva saū quineva. Correspondre. *A quēstă cameră coresponde cu uā alta printr' uā galeriă:* are comunicațiune. Cette chambre correspond à telle autre par une gal-
- rie. *Inundanțîa împedecă aquestū orașū d'a coresponde cu capitata:* L'inondation empêche cette ville de correspondre avec la capitale.
- Coreū.** *s. m.* Piciorū de versū compassū din dūoe silabe scurte. Chorée.
- Corhană.** *s. f.* Prepastie, adincime ripósă. — Înălțimea, dealulū que predomină uā valle.
- Coriambū.** *s. m.* Piciorū de versū compassū dintr'unū coreū și dintr'unū iambū Choriambe.
- Coriandră.** *s. f.* Uā plantă ombiliferă dintr'alle quăriī brobóne gustóse se facū și cofeturi; buruēna puciosū. Coriandre.
- Coridorū.** *s. etr.* Galeria strîmtă, pridvorū, sâlișă îngustă între apartamentele unei case. Corridor.
- Corifeū.** *s. m.* Primulū cîntăreșū la operă. *fig.* Capulū, căpetenia dintr' uā sectă, dintr' uā partidă; aquella quare se deosbeșce de quei-l- alți în profesiunea sea. Coriphée.
- Corigere.** *v. s.* A corige, a îndrepta greșellele. -- A dojeni, a muștra, a reprimanda. Corriger. *A corige de unū defectū pe quineva:* a 'lū desveția, a 'lū abate de la uā greșellă. Corriger quelqu'un d'un défaut. (Se conj. qua înțelegere.)
- Corigibilū-ă.** *adi.* De îndreptatū, de corissū. Quare se póte corige. Corrigible.
- Corimbă.** *s. f. t. de bot.* Steble de flori saū de roduri. Flóre însteblată. Corymbe.
- Corimbiferū-ă.** *adi. t. de bot.* Cu steble, quare face, produce steble. Corymbifère.
- Corintianū-ă.** *adi.* Allū stilulū de Corintū, quare ține de stilulū corintianū. Se ȕice spre a aretta chipulū cu quare suntū făcute capitelele colónelorū și alte ornamente alle zidăriei. Corinthien-ne.
- Corionū.** *s. etr.* Uā pelice în quare

- este învelitū fătulū, plodulū, copillulū în pîntecēle mumii. Chorion.
- Coristū-ă.** *s.* Cântăreçiu din corū. Cântăreçiu la teatru în coruri. Choriste.
- Coriū.** *s. m.* Vârsatū micū, ilerū. Petite vérole volante.
- Córjă.** Veđi cójă.
- Coriă.** *s. f.* Pescarū, unū felū de pasere de apă. Courlis, Courlieu.
- Corlată.** *s. f.* Lătunoiă, despicătură lată de lemnū cu quare se face unū gardū rarū la vii, liveđi și altele. — Polliță de pussū queva.
- Cormană.** *s. f.* Uă parte a plugulū, aripa que restornă brasda. Frion.
- Cornă.** *s. f.* Rodulū que face arburulū numitū cornū. Cornouille. — Unū felū de strugurī cu brobóna lunguiată și tare la cójă.
- Cornaciū.** *s. m.* Quare cântă cu cornulū, saū cu trîmbița. Corneur. — *Cornaciū.* quare ține plugulū de córne, quare lū îndreptesă pe brasdă ținîndulū de córne.
- Cornacū.** *s. m.* Conductorū și îngrijitorū de elefantū. Cornac.
- Cornalū-ă.** *adi.* Veđi cornutū.
- Cornare.** *v. s.* A corna, a vorbi prin cornū qua să audă unū surdū quelle que'i đicemū. Corner. (Se conj. qua lucrare.)
- Cornare.** *v. s.* A corna, a pune córne. Veđi cornificare.
- Cornăriă.** *s. f.* Simigeriă, brutăriă unde se face cornurī. Veđi cornurī.
- Cornatū-ă.** *adi.* Cu córne, cornosū, quare are córne. Corné-e.
- Córne.** *s. f. plur.* Rodulū numitū cornă. Cornouilles. *s. etr.* quelle dūoe eșituri de ossū întórse que aū vitele cornate în frunte; — quelle dūoe asemenări de córne elastice que aū unele insecte în frunte. Cornes, Cornuchets. *Animale cu córne, (cornute.)* Bêtes à cornes. *fig. A avé córne:* se đice de unū bărbatū quărui nevasta 'i a fostū necredinciosă Avoir des cornes.
- *fig. fam. A face córne, a scóte córne:* se đice de unū sáracū quare înavuțindu-se queva, se face impertinentū, îndrásnețū, temerariū... Lever la crête, le nez; lever la tête. *Córnele plugulū:* Mouchérons.
- Cornetū.** *s. etr.* Cornū, saū trîmbița mică. Cornet. — Stendardulū comandantului mai multorū corăbii. — Stendardulū unui escadronū de cavalerie. — Stegarulū unei cavalerii. — Cornette. *Cornetū acusticū* saū numai *Cornetă:* instrumentū făcutū în formă de pîlnie saū de cornū cu quare se servă surđii spre a puté auđi. Cornet acoustique. *Cornetū:* hîrtie adusă în formă de pîlnie spre a pune queva într'insa. Cornet.
- Cornetū.** *s. etr.* Pădure de corni, arbori mulți de corni la unū locū.
- Cornice.** *s. etr. plur. dim.* Córne mici de insecte. Cornuchets.
- Cornificare.** *v. s.* A cornifica, a pune córne cui-va. Se đice de unū bărbatū a quărui femeie este necredinciosă. Cornifier.
- Cornișū.** *s. etr.* Ornamentū de arhitectură que se face qua nisce ciubuce împregiurulū unei zidării, chienarulū de sub stréșină. Corniche.
- Cornorare.** *v. s.* A cornora. Veđi încornorare.
- Cornoratū-ă.** *sup. si adi.* Veđi încornoratū.
- Cornū.** *s. m.* Unū arbure a quărui lemnū este fórte tare. Cornouiller.
- Cornū.** *s. etr.* Unulū din quelle dūoe eșituri de ossū întórse que scotū unele animale în capū. — *Cornū de bou, Cornū de berbecū, Cornū de capră, etc.* Corne. *A'si aretta córnele:* a se pune în poziție de apărare. Montrer les cornes. *Cornulū abundantū:* cornulū umplutū cu felurī de róde și florī, simbolū allū îmbelșugării. Corne d'abondance. *Cornū:* ossū, jumetatea de cornū cu quare se trage uă în-

- călcieminte strîmtă în picioru. **Corne**. — *t. de astr.* **Cornulă caprii**: uă constelație. Veđi capricornu. **Cornu**: pâine făcută în formă de cornu. **Cornu**: unu instrumentu de musică. **Cor**: **Cornu** de pussu érbă, prafu. Fourniment, Poulverin.
- Cornulecū**. *s. etr. dim.* Cornu micu. Cornuchet.
- Cornutū-ă**. *adi. și s.* Cu corne, se ăice de animale. *Vite cornute*: animale cu corne: Bêtes à cornes.
- Cornuți**. *s. m. plur.* Unu soiū de scaiū ghimposū și mărunțu.
- Coroborantū-ă**. *t. de med.* Quare întăresce, dă putere. Corroborant-e *s. vinulū este unū coroborantū*: este unu felū de medicamentu que dă putere. Le vin est un coroborant.
- Coroborare**. *v. s. t. de med.* A corobora, a întări, a da putere, a da virtute organelorū. Se ăice de medicamente și alimente. Corroborer. (Se conj. qua lucrare.)
- Coroborațiune**. *s. f. t. de med.* Fapta de a corobora, de a întări, de a împuternici. Corroboration.
- Coroborativū-ă**. *adi.* Veđi coroborantū.
- Coródere**. *v. s.* A coróde, a róde, a mânca încetū printr' uă substanția corodetóriă. Corroder. *Otrava 'i a corossū mașele*: i le a arsū, rossū, măncatū. Le poison lui a corrodé les intestins.
- Corodetoriū-ă**. *adi. t. de med.* Quare coróde. Corrodant-e.
- Corolă**. *s. f. t. de bot.* Partea flororū în quare se află organele de fecundație. Corolle.
- Corolariū**. *s. m.* Unu felū de adossū prin quare se mai întărescū cuvintele de quare ne amū servitū spre a dovedi queva. Corollaire.
- Coroliticū-ă**. *adi.* Împodobitū cu frunze, cu flori. Se ăice despre colóne saū stîlpi. Corolitique.
- Coromislă**. *s. f.* Veđi cobilițe.
- Coronă**. *s. f.* Cunună ornată, luxósă
- que punū imperații, regii în capū. *fig.* Puterea imperătescă, regală. — Monarhiă, statū cîrmitū de imperatū saū de unū rege. — În-suși suveranulū. — Ori que lucru quare are formă circulariă și sémená cu uă coronă saū cunună. — Meteorū que se aréttă în cêrcănū luminosū împregiurulū sórelui și allū lunii. *t. de astr.* Dúce constelațiunii una în emisferulū septentrionalū și alta în quellū meridionalū. *t. de bot.* Se ăice la mai multe soiuri de flori și plante. Couronne.
- Coronare**. Veđi încoronare.
- Coropcarū**. *s. m.* Gentașū, tolbașū, lipovénū quare umblă prin sate cu lada de cercei saū mărgele în spinare.
- Corosie, Corosiune**. *s. f.* Coródere: lucrarea de a coróde. Ródere: efectulū que produce uă substanția quare róde mănîncă încetū-încetū unū corpū. Corrosion.
- Corosivū-ă**. *adi.* Corodetoriū, quare coróde, róde, mănîncă și schimbă corpurile de quare se atinge. Corrosif-ve. *s. A întrebuiția corosivele*: a se servi cu substanție rodetóriie. Employer les corrosifs.
- Corporalierū**. *s. etr.* Toculū antimissului. Corporalier.
- Corporalū**. *s. m.* Antimissulū que se întrebuițiasă la liturgie. Corporal.
- Corporațiune, Corporație**. *s. f.* Isnafū, bréslă, cétă, trupă de meseriași de negoțitori, etc. Corporation.
- Corporealistū**. *s. m.* Quellū que socotesce tóte de trupesci. Corporealiste.
- Corporeitate**. *s. f.* Trupeșie. Corporeité.
- Corporelū-ă**. *adi.* Allū corpului, allū trupului, trupescū. Corporel-le.
- Corporeificare**. *v. s.* A corporeifica, a întrupa, a preface în corpū, a aduce în trupū. A socoti quă unū lucru are corpū cu tóte quă nu

are. Corporifier, Corporiser. (Se conj. qua lăudare.)

Corporificațiune, Corporificare, și Corporisațiune. *s. f.* Fapta de a Corporifica, de a corporisa; *t. de him.* întrupare, încorporare, prefacere în corp. Corporification, Corporisation.

Corporisare. *v. s.* A corporisa. Veđi corporificare.

Corporisațiune. Veđi corporificațiune.

Corp. s. etr. Trup. Partea animalului și mai cu ossebire a omului compusă din carne, ősse, sânge, etc. Corps. *Suffletul este unită cu corpul:* L'âme est unie au corps. *Ună frumosă corp:* un trup frumos. Un beau corps. — *Corp mort:* cadavru. Corps mort, *A priimi corpul Domnului:* a priimi trupul Domnului, a se griji, a se cumina. Recevoir le corps de Notre-Seigneur. — *Corp:* partea quea mai însemnată a unui lucru. *Corpul unei corăbii:* corabia fără catarte și ancore. Le corps d'un vaisseau. *Corpul unei căruțe:* căruța fără rôte, coșul. Le corps d'une carrosse. *Corpul unui stat:* întinderea pământului unui stat. Le corps d'un état. *Corpul de balet:* trupa jucătorilor, quare represintă un balet. Le corps de ballet. *Corpul unei cărți:* cartea fără prefață, note și harte. Le corps d'un livre. *Corpul unui arbur:* trunchiul unui copaci. Le corps d'un arbre. *Corpul unui edificiu:* zidăria fără lemnărie a unei case. Le corps d'un édifice. *Corpul soretul:* discul, rotocolul său globul soretului. Le corps du soleil. — *fig.* *Corp:* soțietate, adunare, unire de mai multe persone. *Corpul nobletii:* totă nobilimea. Le corps de noblesse. *Corpul diplomatic:* ambasadorii, ministrii streini que se află acreditați la uă curte suve-

rană. Corps diplomatique; — *Corp administrativ:* adunare însărcinată cu administrațiunea. Corps administratif. *Corp saș corpuss:* uă armie întrégă saș parte dintr'ua armie. — *Corp de gardă:* strēja; obahț, locul unde se aședă strēja. Corps de garde. — *Corp de doctrină:* unirea, culegerea principiilor din quare se alcătuesce uă sistemă. Corps de doctrine. *t. de anat.* *Corpur caverne:* părți găunose alle corpului, etc. Corps caveaux. *A căștiga quea cu sudorea corpului se:* cu mari ostenele și greutăți. Gagner quelque chose à la sueur de son corps.

Corpulentă. *s. f.* trupeșie, grossime și mărime de corp. Corpulence.

Corpulentă - a. *adi.* Trupeș, cu corp mare. Corpulent-e.

Corpusul. *s. f. t. de fis.* Trupșor, părțică forțe mică a unui corp. Corpuscule.

Corpulariă - a. *adi.* Quare stă în relație cu corpuri mititelle saș atome. Corpusculaire. *Filosofie corpulariă:* filosofă quare va să tâlmăcescă tôte din mișcarea atomelor. Philosophie corpusculaire.

Corsagi. *s. etr.* Talia, forma corpului femeelor. Corsage. *Corsagiul unei rochiă:* talia rochiei. Le corsage d'une robe. Talia corpului callului, cerbului, de la umeru pînă la șale.

Corsăriă. *s. f.* Piraterie, tâlhărie pe marre. Corsairage.

Corsar. *s. m.* Pirat, hoț de marre. Corsaire.

Corset. *s. etr.* Un fel de pieptar allu femeelor que coprinde și strînge partea corpului de la piept pînă la meșlocu. Corset.

Cortegi. *s. etr.* Suită numerosă de persone quare însoșesce ceremonialu pe unu om mare, saș pe unu mortu la înmormintare. Cor-

- tège. fig. Infirmitățile sunt cortegiul bătrânețelor*: neputințele, slăbiciunile însoțesc bătrânețele. Les infirmités sont le cortège de la vieillesse.
- Cortelū.** *s. etr.* Veđi umbrelă.
- Corteți.** *s. m. plur.* Adunare de staturi din Spania și Portugalia. Consiliuri superioare. Cortès.
- Cortinā.** *s. f.* Perdēua quea mare de dinaintea scenii la teatru. Cortine.
- Cortinierū.** *s. m.* Funcționarū quare sta la cortina saū la ușa imperațilorū greci. Perdierū saū perdegii. Cortinaire.
- Cortū.** *s. etr.* Umbrarū mare. Tente. *A campa sub corturi*: a tăbărî, a se aședa soldații sub corturi în timpū de resboiū. Camper sous tente.
- Corū.** *s. etr.* Trupă de musicanți, de actori, de preoți cântându toți împreună. Chorus.
- Coruiū.** *s. m.* Unū soiū de uliū que se învêțiā de vînători a prinde prepelițe.
- Corumpere.** *v. s.* A corumpe, a strica, a altera, a schimba în reū; a deprava, a demoralisa, a desfrâna. — A cumpera, a mitui, a câștiga pe quineva prin dare de bani; a schimba starea, forma bună în rea. Corrompre. (Se conj. qua rumpere.)
- Coruptibilitate.** *s. f.* Înșușirea, proprietatea corpurilorū, de a se strica, de a se altera, de a putrezi, de a se corumpe. Corruptibilité.
- Coruptibilū-ā.** *adi.* Quare se pôte corumpe, strica, desfrîna; quare se pôte cumpera, se pôte mitui. Corruptible.
- Coruptorū-trice.** *s. și adi.* Quare corumpe, quare stricā obiceiurile, mintea, gustulū, martorii; — quare desfrînesă, depravesă, demoralisă pe alții. Quare cumperă, mituesce pe quineva în paguba quellui dreptū. Corrupteur-trice.
- Coruptū-ā.** *s. și adi.* Stricatū, schimbatū în reū; depravatū, desfrînatū. Corrompu-e.
- Corupțiune, Corupție.** *s. f.* Corumpere, stricare de calitate principală în fizicū, în moralū, în obiceiuri, în substanție. Starea lucrului saū persoanei corupte. — Depravăție, desfrânare. Corruption.
- Coruscațiune, Coruscațiā.** *s. f. t. de fis.* Sclipire. Răspîndire de radie; licărire, lucire, strelucire iute que esse dintr'unū corpū luminosū. Coruscation.
- Corvetā.** *s. f.* Unū felū de vassū mai micū de răsboiū. Corvette.
- Cosacū.** *s. m.* Veđi cosacū.
- Coșarellū.** *s. etr. dim.* Coșarū micū pentru viței, găini. Veđi cotețū.
- Coșarū.** *s. m.* Măturătorū de coșuri, sobe, ogeaguri, hornuri. Ramoneur.
- Coșarū.** *s. etr.* Căsă pentru adăpostulū vitelorū; — casă prăstă fără ferestre; unū felū de grajdū pentru animale domestice. Baraque, Hutte, Étable.
- Coșciugū, Cosciugū.** *s. etr.* Sicriū, tronū pentru morți. Bière, Cercueil.
- Coșcovellā, Coșcovire.** *s. f.* Fapta, lucrarea de a se coșcovi, de a se scoroji. Se dice asfelū redicături, deslipirei varului de pe pereți, deslipirei foilorū saū plăcelorū de nucū, etc. de pe fațada pe quare s'aū lipitū.
- Coșcovire.** *v. s.* A coșcovi. (se) A se coșcovi, a se deslipi de vechime saū de uscăciune, pre cumū varulū de pe pereți, fășiile de nucū de pē mobile, etc. (Se conj. qua gîndire.)
- Coșenilā.** *s. f. t. de ist. nat.* Uā mică insectă din quare se face colora cîrmiziā, stacojiā, de ordinulū imenoptelerorū și din familia plantisugelorū. Cochenille.
- Cosecantā.** *s. f. t. de geom.* Secanta

- complementului unui unghiu. Cósécante.
- Cósere.** *v. s.* A cósere, a prinde uá materie cu aþiá, ibriþinã, bumbacã prin ajutorulã acului. Coudre. *A cósere la gherghesã.* Broder.
- Coþmarã.** *s.* Unã felã de apãssare þi de înãbuþire que vine în somnã din cauza îngreueri stomacului þi quare încetêsã îndatã que ne deþeptãmã. Cauchemar, Cochemar.
- Cosmeticã.** *s. etr.* Unã felã de pomadã, saã alife vîrtosã fãcutã cu cãrã pentru perrã. — Unã felã de dressã pentru piele. Cosmetique.
- Cosmogonicã-ã.** *adi.* Que þine, que privesce la facerea lumii la cosmogonie. Cosmogonique.
- Cosmogonie.** *s. f.* Înveþeturã, studiu despre formarea universului, despre facerea lumii. Cosmogonie.
- Cosmograficã-ã.** *adi.* Que se atinge de cosmografie. Cosmographique.
- Cosmografie.** *s. f.* Descrierea universului, a lumii întregi. Cosmographie.
- Cosmografã.** *s. m.* Quare cunósce cosmografia. Cosmographe.
- Cosmolabã.** *s. etr.* Instrumentã cu quare se mesorã pãmîntulã þi spaþiulã atmosfericã. Cosmolabe.
- Cosmologicã-ã.** *adi.* De cosmologie, quare este allã cosmologiei. Cosmologique.
- Cosmologie.** *s. f.* Sciinþa legilorã lumii fisice. Cosmologie.
- Cosmopolitismã.** *s. etr.* Sistemã, obiceiuri de cosmopolitã. Cosmopolitisme.
- Cosmopolitã.** *s. m.* Cetãþianã allã lumii întregi; quare socotesce de patrie totã lumea þi de concetãþeni pe totiã ómenii. Quellã que se acomedêsã lesne cu obiceiurile þi ómenii cu quare trãesce. Cosmopolite.
- Cosmoramã.** *s. f.* Tablouã allã lu-
- mei întregi. — Tablouã que reprezintã uá mare întindere dintr'ua þerã, cu uá mulþime de obiecte. — Sala unde staã aqweste tablouri. Cosmorama.
- Coþniþe.** *s. f.* Panerã, coþã micã împletitã din nuelle. Corbeille. *Coþniþe de zarzavaturi.* Mannequin.
- Coþniciorã.** *s. f. dim.* Coþniþe micã. Corbillon.
- Coþosã-ósã.** *adi.* Quare are coþi, bubuliþe desse, quare sãmenã cu coþii. Pustuleux-se.
- Cóssã.** *s. f.* Uneltã de ferã cu quare se cossece finulã. Faux, Faulx. — *Cóssa finulã, timpulã cóssei:* timpulã quãndã se cossece finulã. Fenaison, Faucheson. *Cóssa finulã,* saã nu mai *cóssã:* plata pentru cossitã. Fauche.
- Cossãnzene, Sãnzienne.** *s. f. plur.* Serbatórea Sãntului Ión de la 24 Iuniã cu dwoe saã trei ðille precedente þi urmãtorie. — Timpulã saã ðillele aqweste. — Epoca florilorã saã înflorilorã dintr'aquestã timpã. Moldovenii pronunþiã cu mare dragã aqwestã ðicere que destãptã resuvenirea florilorã þi timpulã quellã mai frumosã.
- Cossãnzianã, Sãnzianã.** *s. f. t. de bot.* Uá flóre þi înflorirea a mai multora pe timpulã Drãgãiceii saã St. Ión din Iuniã.
- Cossaþã.** *s. m.* Cossitoriu, quare cossece finã, quare lucrêsã cu cósã. Faucheur.
- Cossiþe.** *s. f.* Códã împletitã; kódã de perrã încovoiatã, întorsã împregiurulã capului.
- Cossire.** *v. s.* A cossi, a taia érba, finulã cu cósã. — *fig. A se cossi:* se ðice de unã callã quare 'þi tãrãsc piciorulã descriindã uá jumetate de cercã þi cu quare se sgãriã saã se taia la quellã-l-altã. Faucher.
- Cossitorã.** *s. m.* Veþi cossaþã.
- Cossitã-ã.** *sup. þi adi.* Veþi cossire. *cossitã:* *s. etr.* plata pentru cós-

- sa finului. — Luorarea cossirei. Fauche.
- Cossitură.** *s. f.* Locul, câmpul pe quare se aședă cossașii spre a' lă cossi. Quea que cossesce ună cossașă. Fauchée. *Cossitură, cossire:* fapta de a cossi. Fauchage.
- Cossorașă.** *s. etr. dim.* Cossoră mică cu quare se taia viția, se culegă struguri, se curățe altoi, etc. Serpette, Faucillon.
- Cossoră.** *s. etr.* Ună felă de cuțită înduoită la virfă. Serpe.
- Costă.** *s. f.* Ossulă lungă și curbată quare împreună cu altele formesă pieptulă omului. — Ossele de aqueiași formă la animale. — Mai multe lucruri que aș asmenarea cósteloră omului saă a pozițiunei cósteloră la animale. Coborișulă, clina unuă deală saă munte. — Termii que se întindă în lungulă unei mării, saă riă. Côte. *Cóstele omului, unuă callă; cóstele unei corabi.* Les côtes d'un homme, d'un cheval; Côtes d'un vaisseau. *Cósta unuă munte:* Côte, Coteau. *Pe la jumetalea cóstei dealului:* À mi côte. *prov. I s'ar puté numera cóstele de slabă:* On lui compterait les côtes, tant il est maigre. *A' i rupe cóstele:* a' lă bate peste măsură. Lui rompre les côtes. *A' i mesură cóstele:* a' lă bate cu ună bățu saă biciu. Lui mesurer les côtes. *Cóste la cósle. loc. adv.* Unulă lingă altulă. Côte à côte.
- Costală-ă.** *adi. t. de anat.* De cósle, quare ține de cósle. Costal-e.
- Costare.** *v. s.* A costa, a costissi, a preții atăta, a face atăta, a face de plată atăta. Coûter. *Aquęsta nu' lă costă nimicu:* aquestă lucru nu' lă cruția, nu' i passă de ellă, ilă rissipesce. Cela ne lui coûte guère. *Aquęstă urmare mă costă multă:* aquestă o facă saă amă făcut' o cu părere de reu, fără voia mea. Cette démarche me coûte beaucoup. (Se conj. qua lăudare.)
- Costelivă-ă.** *adi.* Slabă, slăbușoră, quăruia i se vedă cóslele de slabă.
- Costissire.** Vedi costare.
- Costissitoriă-óriă.** *adi.* Quare costă, quare face multă, quare are în sine prețiu mare. — *fig.* Supărătoriă, mihnitoriă, quare causă întristare, mihnire, durere. Cou-teux-se.
- Costișă-ă.** *adi.* Strimbă, la uă parte. Vedi oblică.
- Costorară.** *s. m.* Meșteră quare cósstorese, spoesce cu costoriă. Étameur. Quare fabrică vase de costoriă. Étainier.
- Costorire.** *v. s.* A costori, a da cu costoriă, a spoi ună vasă cu costoriă. Étamer.
- Costorire, Costoréllă.** *s. f.* Lucra-re de a costori, de a spoi cu costoriă. Étamage.
- Costoriă.** *s. etr.* Materie metalică cu quare se spoescă vasele de feră, de aramă, etc. Étain.
- Costă.** *s. etr.* Quea que costă, saă prequesce ună lucru, quătă face saă plătesce ună lucru. Coût.
- Costumare.** *v. s.* A costuma, a îmbrăca dupe costumă, dupe cumă cere moda, gustulă, costumulă. Costumer.
- Costumă.** *s. etr.* Îmbrăcăminte dupe modă, dupe locuri, dupe statură, dupe nații. Costume. — *Costumă:* obiceiurile, moravurile, prejudiciile unei nații, unei epoce que ună scriitoră este datoriu să le arette, să le descrie pre cumă suntă. Coutume, Costume. *Costumă grecă; costumă de bală, de teatru; costumă de deputat:* felulă îmbrăcăminteii cuvenită aquestora. Costume grec, costume de bal, de théâtre; Costume de député.
- Coșă.** *s. etr.* Paneră de rufe, de farfurii, etc. Manne. — *Coșă* de pussă pôme. Noguete, Cueiloir. — *Coșă:* în quare se tóră grăunțele la móră. Trémie. *Coșulă sobii:* Chemi-

- née. Coșulă cărușil.* Le corps d'une corrosse.
- Coșu.** *s. m.* Bubă mică, bubuliçe que esse în pelle și are puroiū. Pustule, Bouton.
- Coșulecū.** *s. etr. dim.* Coșu micū făcutū din cōjă de teiū, sau nuelle impletite. Petite corbeille.
- Cotangentă.** *s. f. t. de geomet.* Tangentă assemenea altia. Cotangente.
- Cotărire.** *v. s.* A cotări, a coti. Veđi cotire.
- Cotăritū.** *s. etr.* Lucrarea, messeria cotaruluș; taxa pentru cotire. Jaugeage, Veltage.
- Cotarū.** *s. m.* Funcționarū quare cotesce bușile; însărcinatū quare priveghiasă asupra mesurătorei cu cotulū. Aneur, Veltour, Jaugeur.
- Cotcodăcellă, Cotcodăcire.** *s. f.* Fapta de a cotcodăci, de a cânta dupe que a făcutū oū. Se dice de găini. Action de crêteller.
- Cotcodăcire.** *v. s.* A cotcodăci, a cânta găina dupe que a oūatū. Crêteller. *Aquéstă găină a oūatū quacī cotcodăcesce.* Cette poule a pondu car elle crêtelle. Cândū vorū se oūă, *cîrie, chercâne.* Elles caquetent. Cândū cadū cloșce și clocescū, *cloncâne.* Elles gloussent, glossent, glocissent, ou clocloquent.
- Cotcodacū,** *s. etr.* Cântarea găinei dupe que a făcutū oulū.
- Coteletă, Cotletă.** *s. f.* Uă mânca-re din costiçe cu carne pe dînsele. Côtelette.
- Cotellă, Cotire.** *s. f.* Fapta de a coti, de a cotări, de a mesura cu cotulū. Jaugeage, Aunage.
- Coterie.** *s. f.* Adunare, societate de persône quare petrecū în mare familiaritate. Se dice maș cu ossebire de uă societate quare face intrigă a perde quineva credetulū, sau a dobîndi unū altulū unū creditū que nulū merită. Coterie.
- Cotețū.** *s. etr.* Cocină de porcī. Veđi cocină. **Coteștu:** găinărie, locū închissū, coșărellū pentru găini și alte passerī domestice. Poulailier. **Coteștu de pesce:** gardū de papură, de trestia pentru a ține pescele închissū într'unū eleșteu. Bordigue.
- Coticerū.** *s. m.* Îngrijitorū de coteșie într'unū eleșteu. — Aquella quare cunósce cotiturile și adîncăturile unei bălși întinse. Côtier.
- Cotidianū-ă.** *adi.* De tôte șillele, quare se face, se dă, se cere, se urmésă în tôte șillele. Quotidien-ne.
- Cotierū.** *s. m. t. de mar.* Luntrașū, corăbierū quare cunósce bine țermiū unei mării. Côtier.
- Cotigă.** *s. f.* Carū cu dūoe rôte. Cariol.
- Cotigellă, Cotigire.** *s. f.* Veđi cîrmellă.
- Cotigire.** *s. f.* A cotigi, a cîrmi. Veđi cîrmire.
- Coșofană.** *s. f.* Garagace, țarcă. Pie, Margot.
- Cotiledonū.** *s. etr.* Plantă cu frunza cărnósă. — Quelle dūoe foiçe alle mitrei. Cotyledon.
- Cotire.** *v. s.* A coti, a mesura cu cotulū unū vasū, uă corabie, uă bute spre a cunósce quātū iea, quātū încape. Jauger. — *A coti bușile.* Velter. — *A coti:* a mesura cu cotulū materii, pinzeturī. Auner. — *A coti:* a ocolī unū punctū ore quare, unū locū, unū munte, unū rîu făcândū unū drumū pe uă linie curbă sau qua figura cotulū mării. Tournailier, Tournoyer.
- Cotisare.** *v. s.* A cotisa, a cislui, a otărī cui-va suma que are sâ plătescă, a se uni și a da fie quare dupe putere uă sumă ore quare pentru vre unū sfișitū. Cotiser.
- Cotisașie, Cotisașione, Cotisare.** *s. f.* Lucrarea de a cotisa, de a cislui; cislă, refenea, otărīrea sumei quātū se cade sâ plătescă fie quare dupe meșilócele sêlle. U-

- nire de persóne que fie quare daũ
quâte queva pentru uã facere de
bine. Cotisation.
- Cotitoru - óre.** *s.* Aquella quare
cotesce. Veđi cotarũ. *Cotitoru* :
quare cotesce, ocolesce, incongió-
rã unũ locũ, unũ munte, uã apã.
— *Cotitoru* : quare cirmesce, co-
tesce. Veđi cirmitoriu, coditoriu.
adi. Rũ cotitorũ, Dealũ cotitorũ,
Drumũ cotitorũ: quare nu ține li-
nie dreptã, quare cotesce.
- Cotiturã.** *s. f.* Întorsurã în forma
cotului mâinii. Détour, Sinuosité,
Tournant. *fig. Cotiturã. pr.* Întor-
surã, înduóituri, increțituri, ascun-
surã alle inimei.
- Cotlonellã, Cotlonire.** *s. f.* Lucra-
rea de a cotloni, de a face cot-
lone la sobe. *fig. fam.* Scotocellã,
scociórellã, căutare de que-va pe
supatũ, prin cotlone, prin așter-
naturã, etc.
- Cotlonire.** *v. s.* A cotloni, a face
cotlonele unei sobe, unei zidãrii,
unui beciu. ... *fig. fam.* A *cotloni*:
a scotoci, a scocióri, a revãși, a
resturna lucrurile prin casã cău-
tãndũ queva perdutũ; a căuta sã
fure, sã iea queva și sã ascundã.
Farfouiller. (Se conj. qua gindire.)
- Cotlonũ-** *s. etr.* Firidã, formã de fe-
restrã în zidũ dar fãrã luminã;
boltiçelle, cotruçele que zidãrii
facũ pe sub sobe.
- Cotoire.** *v. s.* A cotoi, a se cotoi.
Se ðice de împreunarea cotoiului
cu pissica.
- Cotoiu.** *s. m.* Motanũ, pissoiu, par-
tea bãrbãtescã a pissicelorũ.
- Cotonogellã, Cotonogire.** *s. f.* Fap-
ta de a cotonogi, de a rupe saũ
a vãtãma cui-va mãinele de prin
cote. — Lovire tare și durerósã pe-
ste mãini, peste braçe.
- Cotonogire.** *v. s.* A cotonogi, a lovi
cu putere pe quineva peste braçe
în quãtũ sã'lu dórã fórte tare, a'lu
lovi așa în quãtũ sã nu pótã în-
trebuiça braçe. A se paralisa
braçe printr'ua loviturã.
- Cotonogũ-ógã.** *adi. și s.* Ologũ din
cote, fãrã mãna din cotũ. Man-
chot-e.
- Cotoroanțã.** *s. f.* Babã fãrã dințã.
fig. fam. femee fórte rea, quãriã
nu'ı tace gura ocãrãndũ, strigãndũ,
cãrtindũ tótã ðiũa. Se ðice cu as-
semenea înțelesũ și unui bãrbatũ.
Pie-grièche, Margot.
- Cotorũ.** *s. etr.* Códã de sapã, de
hírleçũ, de toporũ. Manche. Códã
saũ lujãrulũ unei plante, unei flori,
unei póme. Pedoncule. *Cotorũ* :
mãnerũ de satirũ, de cușitũ mare,
códã unei lingure marĩ de lemnũ.
Manche.
- Cotoșmanũ.** *s. m. augm.* Cotoiu ma-
re, scopitũ.
- Cotro** (în) **Încotro.** *adv.* Spre qua-
re parte, la quare parte, în que
direcțione, pe unde?
- Cotruçe.** *s. f.* Vetrã micã; fridã,
cotlonașũ de sobã.
- Cotũ.** *s. etr.* Închietura, montulũ de
la închietura braçelorũ. — Partea
braçului de la încheietura cotu-
lui pînã la degete. — Cotulũ mã-
nicei saũ partea mãnicei quare a-
copere cotulũ. — Întorsãtura co-
titura, colțulũ unei zidiri, unei
girle, etc. — Loculũ unde se taia
direcția orĩ-quãruĩ lucru dreptũ.
Coude. *Cotũ*: lungimea braçului
de la cotũ pînã la vîrfulũ dege-
tului din meșilócũ. Coudée. *A'și*
avé cotele libere: se ðice quãndũ
șede quineva între mãi mulți pre-
cumũ la meșã, etc. Avoir ses
coudées franches.
- Cotũ.** *s. m.* Mesurã de lungimea bra-
çului de la cotũ pînã în vîrfulũ
degetului din meșilócũ, și quare are
unũ piciorũ și jumãtate. Coudée,
Aune. — *Cotũ de buți.* Velte.
- Cotuleçiu, Coticiũ.** *s. etr. dim.* Cotũ
micũ pe malulũ unei girle acope-
ritũ, îmbrãcatũ cu crivinã, cu mã-
rãcini, cu tufușore.

- Covăceriă.** *s. f.* Localulă, cujnița, magazinulă, prăvelia unde lucră-să covăciulă. — Meșteșugulă covăciului. Veđi făurăriă.
- Covăciu.** *s. m.* Fabricantulă de feluri de obiecte din ferulă, meșterulă de ferării. Veđi făurulă.
- Covăssellă, Covăssire.** *s. f.* Lucrarea de a covăssi, de a se covăssi, de a se închiega, saulă covăssi. Se đice despre lapte cândulă se îngroșiă ori se închiagă. Caillement.
- Covăssire.** *v. s.* A covăssi, a se covăssi, a se îngroșiă saulă a se închiega. Se đice despre lapte. Cail-ler, Se cailler. *Covăssitū-ă. sup. și adi.* închiegatulă, prinsulă, îngroșiătatulă. *Lapte covăssitū.* Du caillé.
- Covergă.** *s. f. t. de vînat.* Colibă în pădure, ascunđetore în pădure, făcută din frunze cu nuelle. — Coșarulă, casă próstă. Cabane, Petite hutte de feuillage.
- Covertă.** *s. f.* Podulă corabiei. Couverte, Pont ou Tillac.
- Covetă.** *s. f.* Albiă, copae mare. Sebile.
- Covirșire.** *v. s.* A covirși, a trece peste, a întrece, a se sui mai sussulă: a fi mai înaltulă, mai presussulă; a birui în queva pe altulă. Surmonter, Surpasser, Être supérieur — *A covirși:* a trece mesura, a eși afară, a încărca multulă. Combler. *A covirși în merite, în qualitàți:* Exceller.
- Covirșire.** *s. f.* Fapta de a covirși, de a trece peste, de a întrece, de a se sui mai sussulă, de a fi mai naltulă, mai sussulă; fapta de a birui în queva pe altulă. Comblement. — *Covirșire:* quea que trece peste mesură; virfulă, gradulă quellulă mai mare de bucuriă, de onóre, de nenorocire. Comble. *Ellulă căștigă bătălia, și, pentru covirșire în gloriă, făcu prizonierulă pe generalulă inamiculă:* Il gagna la bataille, et, pour comble de gloire, il fit le général ennemi prisonnier.
- Covirșitoriu-óriă.** *adi.* Eminentulă, quare întrece pe alții. Eminent-e. *Covirșitoriu* prin bunătate și des-săvîșire. Excellent-e.
- Covorașulă, Covorellulă.** *s. etr.* Covorulă miculă. Petit tapis.
- Covorulă.** *s. etr.* Scórțiă, velințiă țesută din lînuri cu bumbaculă saulă matasă. Tapis.
- Covrigăriă.** *s. f.* Veđi simigeriă.
- Covrigarulă.** *s. m.* Simigiulă, quare face covrigi. Veđi simigulă.
- Covrigulă.** *s. m.* Cerculeculă făcutulă de pâine și coptulă. Craquelin. *fig. fam.* *A ajunsulă la covrigi, a remasulă la covrigi, saulă strigă la covrigi:* a ajunsulă sâraculă, a sârăcitulă qua unulă covrigarulă quare umblă cu covrigi de vinđare. *fam.* *S'a uscatulă covrigulă:* a slăbitulă forțe multulă din cauza maladielorulă, saulă a multorulă grijori ori meditațiunii.
- Covultirulă.** *s. etr.* Acoperemintulă de la uă căruțiă. Impériale.
- Cozulă.** *s. m.* Atutulă saulă atulă. În joculă cărților colora saulă masla pe quare se scolă unulă jucătorulă. Atout, Triomphe.
- Cra saulă Crac.** *v. s.* Trosc, pleoșc, poc. Đicere familiară quare exprimă sunetulă que face unulă lucru cândulă crapă, trosnesce, plesnesce, pocnesce. Crac, Cric-crac.
- Cracă.** *s. f.* Créngă, ramură mare dintr'unulă arburulă. Rameau, Mère branche.
- Crăcană.** *s. f.* Prăjină quare în virfulă se desparte în două crăci saulă în două crăci qua uă furcă de finulă. — Lemnulă saulă ramură compussă din două crăci. — Mai multe unelte de lemnulă cu două crăci. Fourchet.
- Crăcănare.** *v. s.* A crăcănă, a crăci, a căsca piciorole, a le desface. Égrailer. A desface unulă lemnulă în două crăci. Veđi crăcire.
- Crăcellă, Crăcire, Crăcitură.** *s. f.* Fapta de a crăci, de a se crăci,

- de a face ori a se desface în două craci. — Crăcănarea picioareloră qua craciă unei furci. Action de fourcher, de faire la fourche; Action d'égrailer.
- Crăcire.** *v. s.* A crăci, a face, a aduce ună lemnă sau două ramure în formă de craci. Faire la fourche, Fourcher.
- Crăciunū.** *s. etr.* Serbarea Naseriū Dōmnului de la 25. Decembriū. Noël.
- Crăcosū-ōsă.** *adi.* Rămurosū, quare are multe crăci sau ramure. Rameux-se.
- Cracū.** *s. m.* Ramură que se desparte din alta și cu quare împreună formēsă unū felū de furcā; loculū de unde se despartū două ramurē sau crăci. Fourchure. *Cracū:* ramură, piciorū de riū, parte dintr'unū riū que se desparte și quare mai la valle dā iarāși în matca lui. Branches d'un fleuve. *Cracū:* piciorū de compasū. Branche de compas, jambe. *Cracū de munte:* piciorū, ramură de munte. Pied de la montagne. *Cracū:* piciorulū de la încheetura de sussū pînă jossū quāndū quineva stă crăcănātū saurescrăcănātū. Jambe. *Cracū de trāsūră:* profiapulū. Armon. *Cracū de furculiçe, de furcā:* colțulū furculiçei, cornulū unei furci. Fourchon.
- Crăcuçe, Crăcușorā.** *s. f. dim.* Cracă mică, rămurea, rămurică, crengeuce. Ramereau.
- Crăescū-ēscă.** *adi.* Veđi regescū, regalū. — *fig. fam.* que este, que ține de unū libertinū, de unū desfrānātū. Libertin-e.
- Crăēssă.** Veđi reginā.
- Crăēste.** *adv.* Cu chipū, cu manieră de crai, de berbantū, cu conduită insolentă către dame.
- Crăetū.** *s. etr.* Adunătură de mai mulți crai, berbanti, desfrānați, libertini.
- Crăiçe, Crăițiā.** *s. f.* Crăicea mare, Crăicea mică: la joculū concinei, cartea cu dece ochi de caro, și quea cu două ochi de treflă.
- Craidonū.** *s. m.* June que începe, que învățā a curta femeii, începutoriū la crailicuri, la viēția libertină.
- Craiā.** *s. f.* Veđi regatū.
- Crailicū.** *s. etr.* Veđi libertinagiū.
- Crăime.** *s. f.* Veđi regatū. *fig. fam.* grămēdă de desfrānați. Veđi crăetū.
- Crăișorū.** *s. etr.* Diminutivulū lūi craiū în sensū propriū și figuratū.
- Crăișiarū, Creișiarū.** *s. m.* Mone-dă austriacă de aramă sau de argintū. Kreutzer.
- Craiū.** *s. m.* Veđi rege. — *fig. fam.* june, persōnă quare se conduce de plăceri, de immoralități. Libertin.
- Cramă.** *s. f.* Încăperea în quare la uă vie stă linulū, tēseulū, buți, tōcitori, etc. alle viei. Cuvage.
- Cranū.** *s. f.* și **Cranū.** *s. etr.* Căpețina capului; țēsta creerilorū. Crâne.
- Cranga.** *adv.* Într'unū chipū rătăcitū. *Umblă cranga:* umblă pe drumuri, pe uliçi, rătăcesce, fără să scie singurū pe unde umblă.
- Cranologiā.** *s. f.* Cunoscinția a ore quare trāsūre, eșiture, redicătore sau cocōșe alle craniū, și de semnele que ore quare anatomistii tragū dintr'insele spre a otărî diferitele aplecări sau dispozițiunī morale alle omului. Crânologie.
- Crăpăciosū-ōsă.** *adi.* Quare crapă, plesnesce, sau este crăpatū. Gerțeux-se.
- Crăpare.** *v. s.* A crăpa, a se despica; a plesni, a se sparge. Crever. *A crăpa de grāsime:* a fi fōrte grassū. Crever de gresse. *fig. fam.* *A crăpa:* a mânca fōrte multū. Manger comme un crevé. *fig. fam.* *A crăpa de ostenēlă:* a munci și a osteni fōrte multū. Se crever de travail. *A crăpa:* se dice de ole, sticle, vase de pământū sau sticlă. Fêler. *A crăpa pellea:*

de vîntu, de frigü, etc. Gercer. *A crâpa lemnulü, zidulü, pâmîntulü, tencuella*: de căldură saü secetă. Gercer. *A crâpa pâmîntulü*: Crevasser. *A crâpa*: a spinteca, a despica. Fendre. *A inghiecatü de crapă pietrele*. Il a gelé à pierre fendre. *fig. fam. A se crâpa de diüa*: a eși diörile, a se lumina de diüa, a se aretta diüa. Paraître le crépuscule.

Crâpatü-â. *sup. adi. Uă ôlä crâpată, unü clopotü crâpatü*: Un pot fêlé, une cloche fêlée.

Crâpătură, Crâpare. *s. f.* Fapta de a crâpa, de a se crâpa. Fêlure, Crevasse. *Crâpătură*: căscătură que se face quândü crapă queva. Fente. *Crâpătură*: în lemnü, în zidü, în pâmîntü, etc. saü în pelle la mâini, buze, etc. de vîntü ori frigü. Gerçure.

Crapü. *s. m. t. de ist. nat.* Unü pesce de bălți și de riuri din ordinulü ossoșilorü. Carpe.

Crâpusténü, Crâpcénü, Crâpușorü. *s. m. dim.* Crapü micü. Carpillon, Carpeau.

Craterü. *s. etr.* Partea superioră a unui vulcanü, gura prin quare vulcanulü aruncă foculü, cenușa, lava, etc. Cratère.

Cratiçe. *s. f.* Unü felü de tigăiçe adîncă. Poêlon.

Cravată. *s. f.* Legătură de gîtü. Cravate.

Créngă. *s. f.* Veđi cracă.

Creanțiă. *s. f.* Ori que unü suveranü confide unü ministru spre a trata cu unü altü suveranü. *Scrisorü de creanțiă*: quare asigură quă se pôte da creanțiă aquel-lü que le aduce. Lettres de créance. *Carte, biletü, saü hîrtie de creanțiă*: Scissöre saü biletü que unü comerciantü ori banchierü dá unü căllătorü spre a'i servi de polliță avîndü nevoiă de bani. Lettre de créance. — Suma que dătoresce quine-va unü creditorü.

Creanțiă hirografară: quare este fundată pe unü titlu sub semnătură privată-și quare nu cere ipotecă. *Creanțiă delegată*: aqueia pe quare unü allü treilea este însărcinatü a o plăti în defacerea altuia. *Creanțiă ipoteciariă*: quare rezultă dintr'unü titlu autenticü precumü dintr'ună judecată, și quare aduce saü cere în folosulü creditorului ipotecă pe starea obligatului. *Creanțiă ordinariă*: quare nu este privilegiată. *Creanțiă personală*: prin quare numai persoana se obligă. *Creanțiă privilegiată*: quaria legele îi acordă unü favorü particulariü și uă preferințiă către quelle *ordinarie*. *Creanțiă solidariă*: quare este de comunü a mai multorü persóne quare fie-quare este în dreptü a cere totalitatea fără qua quei-l-alti în urmă să o mai cêră și ei. — Créance chirographaire, Créance déléguée, Créance hypo hécaire, Créance ordinaire, Créance personnelle, Créance privilégiée, Créance solidaire. *Creanțiă* se iea quâte uă dată cu înțelessü de *Creanțiă*. Veđi aquisță đicere.

Creare. *v. s.* A crea, a zidi, a face, a înființiă din nimicü. Créer. *Dumneđeü a creatü lumea*: Dieu créa le monde. *fig.* A afla, a inventa, a născoci, a'și închipui, a întocmi, a face queva que n'a fostü mai nainte. *A crea datorü*: a face datorii. *A crea đicerü*: a născoci đicerü noüe. *A crea uă armia*: a întocmi, a strînge uă armie. Créer des dettes, Créer des mots, Créer une armée. (Se conj. qua lucrare.)

Creatorü-trice. *s.* Ziditoriu, făcătoriu; quare face, creșă queva din nimicü. Se đice despre Dumneđeü. *fig.* inventatorü, plăsmuitoriu, aflătoriu quellü dintiü allü unui lucru. Créateur. Se iea și *adi. Unü geniü creatorü, uă putere creatrice.*

Creatură. *s. f.* Făptură, ființă creată de Dumnezeu, însuflețită sau nu. — *fig.* persoană que este datorită pozițiunea saŭ averea sea altuia. Créature.

Creățiune, Creație, Creare. *s. f.* Fapta de a crea, de a zidi, de a înființa, lucrarea prin quare Dumnezeuŭ a creatŭ lumea. Création. *Creățiunea mundului:* zidirea lumii. *Minunile creațiunei:* minunile din universŭ, minunile creaturelorŭ lui Dumnezeuŭ. — *fig.* invenție a queva que n'a fostŭ mai înainte.

Creșemintŭ. *s. etr.* Credere, creșiare, încredere; fapta de a crede, de a priimi queva qua adeveratŭ. — Credere, încredere que dămŭ cui-va. Croyance.

Credență. *s. f.* Messicioră în altarŭ pe quare staŭ vasele sântite. Cédence.

Credere. *v. s.* A crede, a priimi de adeveratŭ queva, a fi încredințatŭ de adeverculŭ unŭ lucru; a lua, a priimi în sine qua adeveratŭ aflarea în ființă a que-va. Croire. *A crede pe quineva:* a da creșemintŭ la quelle que ăice. Croire quelqu'un. — A știma, a avé opiniune quă... *A crede pe quineva înțeleptŭ, prudentŭ.* Croire quelqu'un sage, prudent. — *A crede:* a avé credență. *A crede în Dumnezeuŭ, în Is. Crist.* Croire en Dieu, en Jês. Christ. — *A se crede. Ellŭ se crede de iscussitŭ:* Il se croit habile homme. *A nu crede:* a nu priimi de adeveratŭ, a refusa de a crede, a bănui. Mécroire. (Se conj. qua tacere.)

Creșetoriu-oriă. *adi. și s.* Veși credulŭ.

Creșeu. Veși credo.

Creșiare. *s. f.* Veși creșemintŭ.

Credibilitate. *s. f. t. de dogm.* Înșurșirea que face qua unŭ lucru să fie creșutŭ; rașionamente, motive de a crede unŭ lucru. Crédibilité.

Credibilŭ-ă. *adi.* De creșutŭ, que se pôte crede. Croyable.

Credincioșă-ósă. *adi. și s.* Quellŭ que crede și urmésă cu sânteniă înveșeturele și poruncele religiei, credenții selŭe. Croyant-e. *Credincioșŭ:* fidelŭ, quare crede și păs-trésă bine quelle încredințate; statornicŭ, neschimbatŭ în sentimentele de dragoste și respectŭ; exactŭ, neabătutŭ din adeverŭ și datorii. Fidèle.

Credență. *s. f.* Deplină încredere que avemŭ în queva, în quineva; încredințarea que punemŭ saŭ dămŭ ființii unŭ lucru. Croyance. *Credență:* lege, religiune, obiec-tulŭ credenții religioșe; dogmele que uă religiune înveșă a se crede qua unele que suntŭ descoperite de la Dumnezeuŭ. Chiarŭ aquéstă religiune. Foi. *A nu avé nici credență, nici lege:* a nu avé nici religie, nici moralŭ. N'avoir ni foi, ni loi. *A crede que-va qua articulŭ de credență:* a crede que-va fără nici uă îndușellă. Croire une chose comme un article de foi.

Creditare. *v. s. t. de com.* A credita, a da creditŭ, a da pe creditŭ; a trece uă sumă dată în partida cui-va; — a trece în registru sumele que datorămŭ saŭ quare ne datorésă quineva. Créditer. *Suntŭ creditatŭ la Bucuresci:* am creditive, scrissorŭ în puterea quăroră pocŭ saŭ redicŭ banŭ la Bucuresci. Je suis crédité sur Boucoureste.

Creditorŭ. *s. m. t. de neg.* Quellŭ que a datŭ pe creditŭ, quellŭ que a împrumutatŭ banŭ și are să ăea. Créditeur.

Creditŭ. *s. etr.* Încredere de a da ori de a împrumuta banŭ. Crédit. *Are creditŭ:* îlŭ împrumută ori quine fiindŭ socotitŭ de onestŭ și sigurŭ. Il a du crédit. *Scrissóre de creditŭ:* scrissóre în puterea quăria purtătorulŭ ei pôte la necessitate să redice banŭ de

la quellu către quare este adresată. Lettre de crédit. *fig.* încredere, putere, autoritate que are quineva.

Credîulû. Veđi credo.

Credo. *s. m.* Credîulû, Credeulû, Simbolulû credinții que coprinde articoliî principali ai dogmei nôstre. Îsemnêsă *Credû*, đicere cu quare începe aquestu simbolû. Credo.

Credulitate. *s. f.* Lesnirea, plecarea, mlădierea de a crede fără cercetare. *Crédulité.*

Credulû-â. *adi.* Quare crede prea lesne, lesne cređetoriu. *Crédule.* *Ômenii bunî suntû credulî, nenorocitulû este credulû.* Se iewa și qua *sust:* *Aquesta este unû credulû.*

Creere. *s. m. t. de anat.* Substanția môle que se află în capacitatea ossosă a cranei, și quare este unulû din principalele organe alle vieții. *Creerele* este organulû cugetării. Cerveau, Cerveille. *fig. fam.* Spiritû, minte, înțelegere.

A'și ferbe creerî: a se aplica la que-va cu uă prea mare căldură a spiritului. *S'alambiquer le cerveau.* *A'și sparge creerî qua să astê queva:* a'și bate capulû spre a afla queva. Se creuser le cerveau pour trouver une chose. *fig. fam.* *Creerî aprinși:* persônă extravagantă. Cerveau brûlé. *A'î sdrobi creerî c'ua armă:* a'lû împușca d'a própe prin creerî. Brûler la cervelle à quelqu'un. *fig. fam.* *Aquesta'î ferbe de multû timpû în creerî:* se gîndesce de multû la aquesta. Cela lui trotte depuis longtemps dans la cervelle. *fig. fam.* *Aquesta'î bunû de creerî:* este cu judecată, cu simțiri. C'est une bonne cervelle.

Creionare. *v. s.* A creiona, a însemna, a dessemna cu creionulû; a însemna trăsșurile principale la queva. Crayonner.

Creionû. *s. etr.* Condeiu de plumbû. Crayon.

Cremă. *s. f.* Smîntînă. Crème. Cu aquestu înțelessû se iewa mai multû în figuratû: ori que este mai bunû, mai pređuitû în queva. *Crema soțietății, Crema nobleții, Crema unû discursû, etc:* *Cremă:* unû felû de bucată preparată cu oue, lapte și alte substanție. Crème.

Cremene. *s. f.* Piétră virtosă quare lovită cu unû amnarû dă scânteie. *Cremene:* piétră que se pune în cocoșulû unei arme. Caillou, Pyrite, Pierre à feu.

Cremenosû-ôsă. *adi.* Quare este de natura cremenii. Siliceux-se, Quartzeux-se.

Cremotartarû. *s. etr.* Unû felû de materiă pietrosă, acră la gustû, que se pissesă și se dă qua unû medicamentû. Crème de tartre.

Crengă. *s. f.* Creangă. Veđi cracă,

Crengosû-să. *adi.* Cu crengi multe, cu multe crăci saû ramure. Ramoux-se.

Creolû-â. *s.* Americanû născutû din pârînți Europei. Creole.

Crepusculă. *s. f.* Murgulû serii și rêversatulû saû îngînatulû dimineții. Crépuscule.

Crepusculariû-â. *adi. t. de astr.* Que se atinge de crepusculă, saû murgulû serii și crăpatulû đillei. Crépusculaire.

Crescătură. *s. f.* Crescere; fapta de a cresce. Veđi crescere. *Crescătură: t. de anat.* Umflătură, eșitură. Protubérance.

Crescendo. *adv. t. de mus.* Crescândû, întărindû din que în que tonulû. Crescendo.

Crescere. *v. s.* A cresce, a se face mai mare; a înainta, a se îngroșa în volumû, în corpû, în grosime, în înălțime. — A se îmulții, a se mări. Croître. *fig.* *A cresce în frumusseția:* a se face din que în que mai frumosû. Croître en beauté. *Luna începe a cresce:* se măresce din đî în đî. La lune commence à croître.

- Crescere, Crescăturâ.** *s. f.* Fapta de a cresce, de a se mări, de a se face mai mare. Croissance. *Aquestu callu nu'și are încă totă crescerea.* Ce cheval n'a pas encore toute sa croissance. *Crescere:* adăogire a apii, a corpului, etc. Crue.
- Crespenū.** *s. etr.* Unū felū de haină mai comodă de quătū ghëroculū.
- Creștâ.** *s. f.* Moșulū saū corôna que aū unele passeri pe capū, precumū cocoșulū, etc. Crête. *Creșta zidulū:* partea de sussū a unui zidū acoperitū cu strëșinâ. Pignon.
- Creștare.** *v. s.* A creșta, a face creștături, a tăia în queva făcîndū crește, colți, dinți. Déchiqueter, Denteler, Entailler.
- Creștatū-â.** *sup. și adi.* Quare este creștatū, colțuratū, dințelatū. Denté-e, Déchiqueté-e, Dentelé-e. *t. de bot.* Se dice despre frunze. Lacinie-e. — *Creștatū:* cu creștâ, quare are creștâ. Crété-e.
- Creștăturâ.** *s. f.* Creștare, fapta de a creșta, de a tăia făcîndū creștături, muchi, colțuri. Crénelure, Incision, Entaillure. — *Creștăturâ:* tăeturâ creștatâ, croellâ cu colți, cu dinți în vre uâ materiâ. Cran, Déchiqueture.
- Creștelniçe.** Veđi baptisterâ.
- Creștetū.** *s. etr. t. de anat.* Partea quea mai de d'assupra a capului, vîrfulū capului. Sinciput, Sommet. — *Creștetū:* vîrfū, culme, coamâ de dealū, muchiâ. Sommet.
- Creștinare.** *v. s.* A creștina, a face creștinū, a boteza. Christianiser, Baptiser.
- Creștinâitate.** *s. f.* Dogma, credința Creștinilorū. — toți creștinii din lume. Chrétienté.
- Creștinescū-escâ.** *adi.* Quare ține de creștinū, quare este allū creștinului, allū creștinismului. Chrétien-ne.
- Creștinește.** *adv.* În chipū creștinescū, cu uâ manierâ creștinescâ, precumū face, urmëșâ creștinulū. Chrétiennement.
- Creștinismū.** *s. etr.* Legea, religia lui Is: Cris. Christianisme.
- Creștinū-â.** *s.* Quellū botezatū și mărturissitū în religia lui Is: Crs. Chrétien-ne.
- Creștâ, Cridâ.** *s. f.* Tibișirū: unū felū de pămîntū albū. Craie, Blanc d'espagne.
- Creșțiturâ.** *s. f.* Creșțurile: unei materiâ, unui zăbranicū. Crépage, Fronçure, Fronçis.
- Creșțu-éștâ.** *adi.* Încîrlionțiatū, sburlitū. Se dice de perrū. Crépu-e.
- Creștosū-ôsâ.** *adi.* Cridosū, tibișirosū. Crétacé-e.
- Crezemîntū.** Veđi creșemîntū.
- Cricalâ, Clicalâ.** *s. f.* Veđi clicâ. *fig. fam.* Măncare gătîtă prostū.
- Cridâ.** Veđi creștâ.
- Crimâ.** *s. f.* Faptâ rea, nelegiuire, vinâ, culpâ, păcatū, călcarea unei legi, a moralei saū a religiunei. Crime.
- Criminaliceste, Criminallymente.** *adv.* Într'unū chipū criminalū, vinovatū, precumū cere, precumū se potrivește unei crime. Criminellemente.
- Criminalicescū - escâ.** *adi.* Veđi criminalū.
- Criminalizare.** *v. s. t. de juris.* A criminalisa, a trimite, a redica unū procesū civilū și a'lū da în cercetarea unui tribunalū criminalū. A schimba unū procesū civilū în criminalū. Criminaliser.
- Criminalistū.** *s. m.* Autorū quare a scrissū assupra materiilorū criminale; quellū que cunoște drepțulū criminalū. Criminaliste.
- Criminalitate.** *s. f. t. de juris.* Starea, calitatea, însușirea unei crime, unui criminalū. Criminalité.
- Criminalū-â.** *adi.* Quare are raportū cu crima, quare se reduce la crime. *s.* quare a comissū uâ crimâ; culpabilū pentru vre uâ crimâ. Criminel-le.

- Criminațiune, Criminație.** *s. f.* Acuzație, învinovățire de crime. Crimination.
- Crinieră.** *s. f.* Cómă de leu sau de callu. Crinière, Crins. *Criniera unei casce*: coama de perru de la uă cască. La crinière d'un casque.
- Crinū.** *s. m. t. de bot.* Uă flóre albă și mirossitóriă. Lis, Lys.
- Criptogamie.** *s. f. t. de bot.* Classa în quare dupe sistema lui Line s'au aședatū plantele criptogame. Cryptogamie.
- Criptogamū-ă.** *adi. t. de bot.* Plantă la quare nu se vedū organele sexuale. *s. f. plr. Familia criptogamelorū*: Famille des cryptogames.
- Criptografie.** *s. f.* Arta de a scri cu semne ascunse. Cryptographie.
- Crisă.** *s. f.* Periculū; momentū periculosū sau otărtorū allū unui lucru, allū unei împregiurări. Timpulū în quare uă maladie se schimbă în bine sau în mai reū. Crise.
- Crisalidă.** *s. f.* Starea omișelorū quândū se află în gogóșă de unde se transformă eșindū în fluture. Chrysalide.
- Crisantemă.** *s. f. t. de bot.* Unū felū de plante cu florile galbene; ochiulū boului. Chrysanthème.
- Crisoberilū.** *s. m.* Unū felū de piétră scumpă. Chrysobéril.
- Crisocalū.** *s. etr.* Compozițiune metalică quare imitésă aurulū. Chrysocale.
- Crisocolă.** *s. f.* Materie que apa iewă și deslipesce de la minele de a-ramă, aurū, argintū și plumbū și quare mai nainte era lipită de metalū. Chrysocolle.
- Crisocomă.** *s. f. t. de bot.* Unū felū de plantă cu florī de fața aurului. Chrysocome.
- Crisolitū.** *s. m.* Unū felū de piétră scumpă cu fața galbenă qua aurulū. Chrysolithe.
- Crisomelă.** *s. f.* Unū felū de gîndacū coleopterū. Chrysomèle.
- Crisoprasă.** *s. f.* Unū felū de piétră scumpă de unū verde deschissū amestecatū cu galbenū. Chrysoprase.
- Crispațiune, Crispație.** *s. f.* Restrîngere, sgărcire în corpū, în mație, în nevre, etc. Crispation.
- Cristalerie.** *s. f.* Meșteșugulū de a fabrica deosebite lucruri din cristalū. — Loculū sau fabrica unde se facū aqelle lucruri. Cristallerie, Crystallerie.
- Cristalierū.** *s. m.* Săpătoriu, scobitoriu în cristalū. Cristallier, Crystallier.
- Cristalinū-ă.** *adi.* Qua cristalulū; curatū și strevedetorū qua cristalulū. Se dice de apă. *t. de anat. Cristalulū ochiului*, lumina sau umedella strevedetóriă în forma unui bobū de lînte que se află în ochiu. *Cerū cristalinū*: Ceriū de cristalū. Cristallin-e, Crystallin-e.
- Cristalisare.** *v. s.* A cristalisa, a închiega, a produce, a preface în cristalū; a face unū lucru să fie curatū și strevedetorū qua cristalulū. Cristalliser, Crystalliser.
- Cristalisațiune, Cristalisație, Cristalisare.** *s. f.* Fapta de a cristalisa, de a se cristalisa; lucrurile, materiile cristalisate. Cristallisation, Crystallisation.
- Cristalografîă.** *s. f.* Sciințîă quare descrie formele geometrice que primescū corpurile quândū se cristalisescū. Crystallographie.
- Cristalomanciă.** *s. f.* Devinație que se face prin oglindī. Crystallomancie.
- Cristalotomiă.** *s. f.* Împărțirea, despărțirea cristalelorū, cristalinelorū. Crystallotomie.
- Cristalū.** *s. etr.* Sticlă gróșă, fórte curatā, din quare se facū ogliindile și ossebite obiecte de luxū. Crystal. *fig. poet. Cristalulū apelorū*: însușirea apei de a fi strevedetóriă și limpede qua cristalulū. Le cristal des eaux.
- Cristianisare.** Vedī creștinare.

Cristianismă. Vedî creştinismă.

Cristomatie. *s. f.* Culegere de bucăţi alesse, de instrucţiune, trase din autori classici. Chrestomathie.

Cristosă, Hristosă. *s. m.* *Iesusă Cristosă.* Fiulul lui Dumnezeu, Messie. Christ.

Cristă. *s. m.* Vedî Cristosă.

Criteriumă, Criteră. *s. etr. l. de dogm.* Semnul prin quare se cunoşce adevărul şi alte obiecte intelectuale. Criterium.

Criticabilă-ă. *adi.* Que se pôte critica dupe totă dreptatea, supussă la critică, Critiquable.

Critică. *s. f.* Artă de a judeca cu de amăruntulă despre unŭ lucru de artă, de spirită; disertaţiune, discuţiune spre desluşire; vorbire cu reutate despre scrieri, despre purtare. etc. Critique.

Criticare. *v. s.* A critica, a cerceta, a judeca asupra unui lucru, faptă saă persônă, şi a 'i aretta bunulă saă reulă; a vorbi cu reutate despre unŭ lucru de artă, despre purtarea cuiva; etc. a defăima. Critiquer. (Se conj. qua lăudare.)

Critică-ă. *adi.* De crisă, de periculă. Critique. Ori que lucru casă schimbare spre bine saă spre reă, prin quare se otărasce queva într'unŭ felă. *A se afla într'ua poziţiune critică:* într'ua poziţiune periculosă. Se trouver dans une position critique. *Pulsă critică, di critică:* bătaia de vină quare arătă quă maladia 'şi face crisa; di în quare maladia face crisa ei. Pouls critique, Jour critique.

Critică. *s. m.* Quellă que examină, cercetăsă şi critică cărţi şi altele. A quella quare găssece defecte la tôte şi diffaimă tôte. Critique.

Crivăţiă. *s. etr.* Vintă que bate tare şi rece de la nordă în timpulă ernă. Aquilon, Borée, Bise.

Crivină. *s. f.* Dessişă de mărăcină mară, cu arbură pintre ei, pe co-

turile saă malurile rŭriloră şi unde se adăpostescă epură, potîrnice, etc. Remise, Petit bocage de ronce.

Crimpeiă. *s. etr.* Scurtătură de lemnă bucată din queva mai multă grôsă de quătă lată. Tronçon, Garrot.

Crimpotellă, Crimpotire, Crimpotitură. *s. f.* Lucrarea de a crimpoti, de a reduce unŭ lemnă, uă materiă, unŭ lucru ore-quare în crimpeiă, în bucăţi mici şi mari. Action de fracasser, de tronçonner, de taillader.

Crimpotire. *v. s.* A crimpoti, a face dintr'unŭ lucru întregă numaiă crimpeiă, numaiă bucăţi; a reduce unŭ lemnă, uă materiă saă ori que altă în bucăţi; a 'lă tăia, a 'lă rupe în părţi mai mici, în crimpeiă. Fracasser, Tronçonner, Taillader. (Se conj. qua gândire.)

Crimpotitură. *s. f.* Lucrarea crimpotirii; — chiar lucrulă redussă în crimpeiă.

Crimpoiă. *s. etr. aug.* Crimpeiă mare, bucată mare de lemnă ruptă s ũ remassă de la lucrulă crimpotită. Se dice şi de bucăţi mari dintr'ua materiă.

Crincenă-ă. *ad.* Cruntă, reă, barbară, — durerosă; nemilosă, neîndurată. Sanglant-e, Cruel-le. *fig. Sörtă crincenă:* răsboiă crincenă. Sort cruel, Guerre cruelle. *Mörte crincenă:* mörte silnică şi cu vârsare de sânge. Mort sanglante.

Cringosă-ă. *adi.* Stufosă, dessă, quare are cringă întinsă; quare are crengă, crăci, ramuri desse. Bocageux-se.

Cringă. *s. etr.* Pădure de câmpă isolată. Bocage, Triage, Bois taillis. *Cringă:* pădure, crăci, ramuri, lemnăriă que se trîntesce la unŭ zăgază spre a 'lă repara dupe uă inundaţie. Fagotaille.

Croamică. *s. f.* Artă de a amesteca vâpsellele. Chromatique.

Croase. *s. f.* Uă materiă saŭ stofă. Du croisé, Etoffe croisée.

Crocodilū. *s. m. t. de ist. nat.* Tiritóre saŭ animalū amfibiū cu patru picîore, de forma unei șopîrle fôrte mare, și quare trăesce în rîurile Africeî. Crocodile.

Croellă, Croire, Croitură. *s. f.* Lucrarea de a croi, de a tăia într'ua materiă, Coupe, Taille.

Croire. *v. s.* A croi, a tăia dintr'ua materiă cu fôrfecele. Tailler. — *A croi de haîne:* Couper d'après la mesure, Couper un habit. — *fig. fam. A croi nouțăî;* a croi minciunî; a o croi la fugă; a croi d'a dreptulū: a născoci nuvele; a spune minciunî; a începe a fugi; a merge, a da d'a dreptulū cu grabă. *fig. fam. A 'i croi palme:* a lūbate cu palmele peste obrazū. *A croi din bucată:* a osîndi judecatorulū pe quineva fărâ a mai aplica legele. *fig. A croi uă casă, uă zidire:* a pune temelia unei case, a se căpui de materialū pentru uă zidire.

Croitoriă. *s. f.* Meștesugulū croitorulū de haîne. — Magasinulū, prăvelia, casa unde șede și lucrésă croitorulū haînele. Tailleurie.

Croitorū-réssă. *s.* Meșterū quare croesce și cósese haîne. Tailleur-se, Habilleur. *fig. fam.* Quellū que croesce la minciunî, etc. Veđi semnificațiunile în figuratū la croire.

Croitură. Veđi croellă. *Croitură,* tăietură cu fôrfecele în materiă. — Haîna croită; materia croită, tăiată. Taillade, Taille.

Cromă. *s. f. t. de chim.* Substanțîa metalicā alle quârî combinări cu alte corpuri suntū cu fege. Chrome.

Cromaticū-ă. *adi. t. de mus.* Musică, cântare que se face jucândū pe multe semi-tonuri. Chromatique.

Cromatū. *s. m.* Nume comunū que se dă sârurilorū compusse din acidū cromaticū și dintr'ua basă órequare. Chromate.

Cromicū-ă. *adi.* Acidū formatū de cromă și oxigenū. Chromique.

Croncănellă, Croncănire. *s. f.* Fapta de a croncăni, de a face qua croncanulū. — Strigarea corbulūi, croncanulū. Croasement.

Croncănire. *v. s.* A croncăni, a striga qua corbulū, qua croncanulū. Croasser.

Croncanū. *s. m.* Corbū mare.

Cronică. *s. f.* Istoriă alcătuită dupe ordinulū timpilorū, carte în quare se trecū quelle que se întimplă din timpū în timpū. Chronique. *fig. fam. Cronica scandalósă:* fapte, vorbe, lucruri, nuvele urite, relle, defăimătórie, scandalóse. La chronique scandaleuse.

Cronicarū. *s. m.* Autorū, scriitorū de cronice. Chroniqueur.

Cronicitate. *s. f.* Qualitatea, însușirea quellūi que este cronicū. Chronicité.

Cronicū-ă. *adi.* Quare dură, quare ține multū timpū. Se đice despre maladii îndelungate și quare din que în que se desvoltesū. Chronique.

Cronografiă. *s. f.* Cronologiă. Sciințîa, doctrina ordinulū timpilorū. Aședarea istoricā a întimplărilorū dupe timpulū în quare s'au petrecutū; arta de a raporta evenimentele la adeverata lorū epocă. Chronographie, chronologie.

Cronografū, Cronologū. *s. m.* Autorū de cronologii; quare se ocupă cu cronologia. Chronologue, Chronographe.

Cronogramū. *s. etr.* Inscriptie în quare literile que coprindū numerū formesū data întimplării despre quare se vorbesce. Chronogramme.

Cronologic. Veđi cronografie.

Cronologicū-ă. *adi.* Quare ține saŭ are raportū cu cronologia. Chronologique.

Cronologistū. *s. m.* Quarc scrie cro-

nologia; quare învătă, quare scrie assupra ei. Veđi cronografu.

Cronologu. Veđi cronografu.

Cronometru. *s.m.* Instrumentu de mesuratü timpü în musică. Chronomètre.

Cronţenellă, Cronţenire. Cronţeni. *s.f.* Fapta de a cronţeni, de a ronţei. Veđi ronţeellă.

Cronţenire. *v.s.* A cronţeni, a ronţei. Veđi ronţenire.

Cropellă, Cropire. *s.f.* Fapta de a cropi, de a se cropi. Qualitatea liquidulu nici fierbinte nici rece. Veđi încropellă.

Cropire. *v.s.* A cropi, a da în fiertü. Veđi încropire.

Cropitü-ă. *adi.* Quare nu este nici fierbinte, nici rece. Se đice de liquide. Tiède.

Cropitură. *s.f.* Cropü, liquidulu nici fierbinte nici rece. Veđi încropitură.

Cropü. *s.etr.* Sinonimü cu cropitură.

Crosnă. *s.f.* și **Crosniă.** Sarcină de lemne quätü iea quineva în spinare, legată cu funii adusse crucișu pe pieptü. *fig. fam.* Ori que felü de povérá iea quineva în spinare. Povérá que ducü hamalii înspinare. — Funiă saü curea cu quare se légâ în spinare uá povérá. Crochet, Crocheton.

Crosnare. *v.s.* A crosna, a se crosna, a se sili saü munci qua sâ rádice o crosnă, uá greutate órequare. Veđi încrosnare.

Crosnarü. *s.m.* Purtătoriü de crosne, hamalü quare duce cu spinarea bagage, lucruri, etc. Veđi hamalü. Crochetier.

Crosü. *s.etr.* Notă de musică cu códá în forma unui cirligü. Croche.

Cruce. *s.f.* Lemnulü pe quare s'a restignitü D. Is. Crs. — *Cruce:* semnulü que facü creștiniü de bisserica ressăritulü quändü se rógâ, se închină lui Dumneđeü. *Cruce:* Ori que figură que are assem-

nare cu crucea. Croix. Le signe de la croix. — *Crucea st. Ane, crucea st. Andreiü, crucea st. Antonie, marea cruce: crucea de ferü:* Decorațiuni, cavaleriü, insignii de distincțiune que daü suveraniü persónelorü distine prin merite și serviciuri. — *Crucea ferestü:* fere, saü lemne pusse crucișu în lumina ferestelorü. Meneau, Croissillon, Crois-e. *Crucile cărucei:* oricurile și lemnulü pussü crucișu pe oiște de quare suntü prinse oricurile. — *fig. fam. A umbla cu crucea în sinü, a fi cu crucea'n sinü:* a fi dreptü, nemitarnicü, a nu se mitui. Se iea mai multü în sensü contrariü și se đice despre aqella quare iea mită, quare nu este dreptü, quare năpăstuesce, face nedreptate cuiva. — *A pussü cruce la casă:* 'i a pussü semnü, quare este uá cruce, quă adică este de vîndare. *fig. fam. 'I a pussü cruce:* a părăsitiü, a abandonatü uá casă, uá funcțiune, uá lucrare órequare, uá datorie. — *fig. fam. Quändü a auđitü aquesta 'și-a făcutü cruce:* quändü i s'a spussü despre aquesta întîmplare s'a miratü fórté multü, a remassü înmărmuritü, încremenitü. *A pune cruce:* a însemna cu cruce într' unü catastihü saü carte, spre a se scóte saü a se gási lesne quelle însemnate. Croiser. *Cruci și res-crucü:* veđi rescruci.

Cruciadă. *s.f.* Unire de ostași și expediția aqwestora în contra Musulmanilorü qua sâ iea din mâinele lorü locurile sante. Quei que întreprindea aqweste expedițiuni purtaü uá cruce pe haïne. Croisade.

Crucialü-ă. *adi.* În crucișu, făcutü în formă de cruce. Crucial-e.

Cruciatü-ă. *adi.* Quare ține de cruciadă. Croisé-e. *Expedițiunile cruciate:* expedițiile que făceau creștiniü la Palestina în contra Mu-

sulmanilor spre a le lua Ierusalimul. — *Cruciatu*. *s.* frate de cruce, ostaşu din expedițiile cruciate quare punca uâ cruce pe hainâ spre a se cunoşce. Croisé.

Cruciferu *â*. *adi. t. de bot.* Plante alle quâroru flori închipuescû unû felu de cruce. Crucifere. — *t. de arh. Colônâ cruciferâ*: stîlpû pe quare este înfiptâ uâ cruce. Colonne Crucifere.

Crucificare. *v. s.* A crucifica, a restigni, a pironi pe cruce. Crucifier. (Se conj. qua lăudare.)

Crucifiementu. *s. etr.* Crucificare, restignire, întindere pe cruce. — Imagine que represintă restignirea Domnului. Crucifiement, Crucifiment.

Crucifixu. *s. etr.* Imaginea restignirii Domnului. Crucifix.

Cruciliçe și **Crucisorâ**. *s. f. dim.* Cruce micâ. — *Cruciliçe. plr.* unû felu de plantc. Croisette.

Crucişu *â*. *adi.* Quare stâ, quare are poziție încrucişată. Croisé-e. *Drumû crucişu*; *braçe crucişe*; *vedere crucişâ*: drumû quare se taia de unû altulû; braçe strînse la pieptû unulû peste altulû; vedere, veđû allû omului încrucişatû. — *Teseturâ crucişâ*: Croisure.

Crudiciune. Veđi cruditate.

Crudine. *s. f.* Neomeniâ, barbariâ, selbâtaciâ. Cruauté, Férocité.

Cruditate. *f. s.* Crudiciune, însușirea lucrurilor crude. Crudité.

Crudû *â*. *adi.* Quare nu este coptû: *Pâine, carne, bucate crude*: quare nu suntû cöpte ori ferte. *Pöme crude*: pöme quare încă nu s'aü coptû, quare staü acre. Cru-e. — *fig.* Cruntû, nemilosû, crîncenû, neomenitû, barbarû, setosû de sânge. Cruel-le, Féroce. — *Crudû. adv.* într'unû chipû neomenitû, barbarû, crîncenû. Cruellement. — *s. fig. fam.* *Aquesta este unû crudû de min-te*: este încă unû prostû. C'est une cervelle évanté.

Crugû. *s. etr. t. de astr.* Orbitâ, cercû, spațiu que alergâ uâ planetâ în totâ întinderea cursului ei. Drumulû que face, que descrie pâmîntulû într'unû anû în pregiurulû sórelui, luna împregiurulû pâmîntului, etc. Orbe, Orbite. *Crugulû sórelui*, *Crugulû lunii*: cerculû que descrie pâmîntulû împregiurulû sórelui și luna împregiurulû pâmîntului.

Cruntare. *v. s.* A crunta, a încrunta, a possomorî, a încreși sprîncenele și buzele cu possomorîre. A se crunta, a se uita cruntû, crudû, possomorîtû, a privi cu crudime. Froncer.

Cruntû *â*. *adi.* Quare este crudû, quare are maniere barbăre, crîncene; quare se uitâ, privesce queva saü pe quineva cu amarâciune, cu crudime, cu ochii possomorîți. Cruel-le, Sanglant-e.

Crupû. *s. etr.* Uruclă de orzû; bulgurû, orzû sdrobotû puținû din quare se face ciorbâ, saü mânca-re îngroșată cu unturâ.

Cruțiare. *v. s.* A cruția, a pâstra, a economissi, a apăra de stricâciune, de vătămăre, de perdere. Ménager. *fig. A'și cruția vorbele*: a'și economissi, a'și cumpeta vorba, a vorbi puținû. Ménager ses paroles. *A se cruția*: a'și pâstra senătatea. Ménager sa santé, se ménager. *A cruția unû callû*: a nu prea osteni unû callû. *A'și cruția terminii*: a'și mesura vorbele. Ménager un cheval, Ménager les termes. — *A cruția unû lucru pentru quineva*: a ilû pâstra, a ilû economissi. Ménager une chose á quelqu'un. *A cruția pe quineva*: a'lû trata bine qua sâ nu'lû atingâ, sâ nu'lû supere queva. Ménager quelqu'un. *Aquestâ omû se cruția bine*: are multâ îngrijire de sine, de senătatea sea. Cet homme se ménage beaucoup. (Se conj. qua lăudare.)

- Crușiare. s. f.** Lucrarea de a crușiă, de a se crușiă; de a economissi, de a se economissi; de a păstra, de a se păstra. *Ménagement.*
- Crușiătoriu - orșiă. s. și adi.** Quare crușiă, economissesece, păstresă. *Ménager-ère.*
- Cse. Veđi xe.**
- Cserasie. Veđi xerasie.**
- Ctitoriă. s. f.** Veđi fundațiune.
- Ctitorŭ. Veđi fundatorŭ.**
- Cu. prep.** Împreună. *À, Avec. Cu a-questŭ preçŭ:* À ce prix. *A diss'o cu gîndŭ bunŭ:* Il l'a dit à bonne intention. *A lucra cu aculŭ:* Tra-vailler à l'aiguille. — *Cu braçe deschisse. Á bras ouverts. Îlŭ trătă cu amicitșiă:* Il le traita avec amitié.
- Cua. Veđi qua.**
- Cuădragenarŭ-ă. Veđi quadrage-narŭ.**
- Cuăkerŭ. Veđi quakerŭ.**
- Cuălităte. Veđi calitate.**
- Cuăntitate. Veđi cantitate.**
- Cuărtă. Veđi quartă.**
- Cuăternŭ. Veđi quaternŭ.**
- Cuărtirŭ. Veđi quartirŭ.**
- Cuarșosŭ-ôsă. adi.** De natura cŭar-șului. *Quartzeux-se.*
- Cuărșŭ. s. etr.** Cremene, unŭ felŭ de piétră fórte tare și grea și quare dă scănteie lovind'o cu amnarulŭ. *Quartz.*
- Cuărtŭ. Veđi quartŭ.**
- Cuătrinalŭ. Veđi quatrinalŭ.**
- Cubagiŭ. s. etr.** Cubatură, aflarea, găssirea quătimitiŭ unimilorŭ cubi-ce coprinse într'unŭ volumŭ; me-todulŭ de a le găssi; chiar quăt-imea aqestorŭ unimi. *Cubage, Cubature.*
- Cubare. v. s. t. de geom.** A cuba, a găssi numerulŭ unimilorŭ cubice que se coprindŭ într'unŭ volumŭ. — *t. de arit.* a găssi cubulŭ unui numerŭ; a reduce unŭ numerŭ în cubŭ, a'lŭ face cubŭ. *Cuber.*
- Cubebă. s. f.** Unŭ felŭ de plantă piperôsă. *Cubébe.*
- Cubicŭ-ă. adi.** De natura cubului, de cubŭ, allŭ cubului. *Cubique.*
- Cubŭ. s. etr. t. de geom.** Corpŭ, vo-lumŭ, solidŭ alle quărui suprafeție aŭ ș'isse pătrate egale. *t. de arit.* cubulŭ unui numerŭ saŭ produc-tulŭ patratulŭ unui numerŭ îm-mulțitŭ cu ellŭ însuși. Asfelŭ, cu-bulŭ lui 2, este 8. *Cube.*
- Cucă. s. f.** Căciulă princiarșiă de pa-radă, a Domnilorŭ Romăniei.
- Cucernicește. adv.** Într'unŭ chipŭ cucernicŭ, evlaviosŭ, pietosŭ, cu frica lui Dumneđeŭ. *Pieusement.*
- Cucerniciă. s. f.** Religiositate, de-voțiune, bisericie. *Dévotion.*
- Cucernicŭ-ă. adi.** Religiosŭ, bes-sericosŭ, devotŭ, temătoriŭ de Dum-neđeŭ. *Dérot-e. sub. A face pe cucerniculŭ:* Faire le dévot.
- Cuciu-cŭciŭ. inter.** Expressiune cu quare quineva chiamă cănele.
- Cucŭ. s. m.** Uă passere que pórta a-questŭ nume dupe căntarea ei. *Cucu:* unŭ jocŭ allŭ băeșilorŭ que imită căntarea cucului. *Coucou.*
- Cucuire. v. s.** A cucui, a striga imi-tândŭ căntarea cucului. *Coucouer.*
- Cucuiŭ. s. etr.** Îmfătură, redicătură în carne, mai cu ossebire la capŭ, causată printr'ua lovitură. *Tumeur. Excroissance.*
- Cuculegiŭ. s. m. dim.** Cucŭ micŭ. Se đice cucului spre mângăiere în ó-re-quare căntece de înturnarea lui și a primăverei. *Petit coucou.*
- Cucurusŭ. Veđi popușoiŭ, porumbŭ.**
- Cucută. s. f. t. de bot.** Uă plantă ve-ninosă din familia ombiliferelorŭ, que cresce în locuri umede. *Ciguë.*
- Cucuvae și Cucuvea. s. f.** Passere nopturnă allŭ quărui strigătŭ se iewe de reŭ așgurŭ. *Hibou, Hu-lotte. A ajunsŭ cŭibŭ de cucuvelle:* se đice de uă casă, de uă locuin-șă que a remassŭ pustiă. *C'est une retraite de hiboux, un nid de hiboux.*

- Cuejdîu.** *s. etr.* Gîrlă, pîrău micu quare prin plóie cresce și curge cu óre quare furie. Petit torrent d'eau.
- Cuestiune.** Veđi questiune.
- Cuestorû.** Veđi questorû.
- Cuferarû.** *s. m.* Meșterû quare face și vinde cufere, lâđi, șipeștelle, gente, etc. Malletier.
- Cuferașû.** *s. etr. dim.* Cuferrû micu, sipeșteliu, lâđiçe. Coffret, Mallette.
- Cuferrû.** *s. etr.* Sipetû, ladă, cutie, géntă. Coffre, Malle.
- Cufundare.** *v. s.* A cufunda, a băga affundû în apă sau în altû liquidû. — *A se cufunda:* a se da affundû, a se băga în fundulû apei saũ altû liquidû. — *fig. A se cufanda:* a se adinci în gîndiri, în cugetări. Plonger, Abimer, Faire le plongeon.
- Cufundare, Cufundătură.** *s. f.* Lucrarea de a cufunda, de a se cufunda; affundare în apă sau în altû liquidû. Immersion. *fig.* Lăssare în jossû a queva prin greutatea sea. Collabescence. *Cufundare:* lăssare, îndessare, aședare de pămîntû, de uă zidire prin greutatea sea. Tassement.
- Cufundătoriu-óriă.** *s. și adi.* Aquella quare se cufundă în apă, quare scie a se da affundû în apă. Plongeur.
- Cufundătură.** Veđi cufundare.
- Cufurélă, Cufurire.** *s. f.* Fapta de a cufuri, de a se cufuri, de a urdina. Foire. Chiarû materia scóssă afară.
- Cufuriciosû-ósă.** *adi.* Quare cufuresce, quare se cufuresce, quare are urdinare, quare urdină subțire. Foireux-se.
- Cufurire.** *v. s.* A cufuri, a se cufuri, a trepăda, a urdina, a eși afară dessû și subțire. Foirer.
- Cugetare.** *v. s.* A cugeta, a gîndi, a chibzui în gîndu despre queva, a se gîndi la queva. — Réfléchire. (Se conj. qua lăudare.)
- Cugetătoriu-óriă.** *adi. și sub.* Aquella quare cugetă, se gîndesce la queva, chibzuesce despre queva. Pensant-e, Penseur, Pensif-ve, Meditatif ve.
- Cugetû.** *s. etr.* Gîndire profundă. Veđi reflexiune. *Cugetû:* gîndu, scopû. Dessein, Cogitation. *Cugetû:* consciință. Veđi consciință.
- Cuhnîe.** Veđi cuîne.
- Cuî.** *adi.* Quărui, la quine. À qui, au quel.
- Cuibărire.** *v. s.* A cuibări, a face cuibû; — *a se cuibări:* a se pune pe cuibarû. Se dice de găini și alte passerii. *fig. fam.* a se aședa, ași face locu unde-va qua să se așede, qua să ședă. Nicher. *A cuibări:* a prăși porumbulû saũ fassolea făcându'i moșoroiu la rădăcină.
- Cuibărû.** *s. etr.* Cuibû de passere plinû cu oîe saũ cu puî. Nichée.
- Cuibû.** *s. etr.* Loculû, căsuța que și pregătescû passerile spre a depune oîele și a scóte puî. Nid. *fig. Cuibû de tâlhari:* locu, pădure, codru unde se ascundû, se retragû hoții, tâlhari. Repaire.
- Cuierire.** *v. s.* A cuieri, a pune, a aședa prin cuie, în cirlige; a agăția, a atîrna în cuîu. Accrocher.
- Cuierû.** *s. etr.* Unû lemnû saũ ferû cu mai multe cuie în quare se agăția, se atîrnă haîne. Portemanteau.
- Cuîetismû.** Veđi quietismû.
- Cuîetudine.** Veđi quietudine.
- Cuîglă.** Veđi quigle.
- Cuîneriă.** Veđi cuîniă.
- Cuîniă.** *s. f.* Cuhnîă, bucătăriă; locululû, casa în quare se gătescû felurî de bucate pentru mésză. Cuisine, Cuisinerie.
- Cuîntalû.** *s. m.* Cîntarû, majă, greutate quare trage 100 livre saũ funți. Quintal.
- Cuîntă.** Veđi quintă.
- Cuîntuplare.** Veđi quintuplare.
- Cuirassă.** *s. f.* Platoșă, plăci de ferû cu quare ostașii își acoperiău

corpul de la umeri pînă la brîu.
Cuirasse.

Cuirassier. *s. m.* Ostașu său cavaleru que purta cuirassă. Cuirassier.

Cuișoră. *s. f.* Uă plantă aromatică. Clou de girofle, Girofle, Gerofle.

Cuișor. *s. etr. dim.* Cuișu micu. Petit clou. *Cuișor* de cataramă. Ardillon.

Cuitanția. Veđi quitanția.

Cuitu. Veđi quitu.

Cuiu. *s. etr.* Pironu său țință de metalu. Clou. *Cuiu de lemn*. Gornable. *Cuiu* său *Cîrlig* în quare se învîrtesce pórta, se mișcă uă machină, etc. Tourillon.

Cujnice. *s. f.* Făurăriă; ferăriă, potcovăriă. Forge, Chaufferie.

Culă. *s. f.* Hrubă. Veđi suterană.

Culbută. *s. f.* Restogolire, dătătură peste capu; resturnare, săritură, cădere peste capu, cu picîorele în sussu. Culbute.

Culbutare. *v. s.* A culbuta, a resturna, a restogoli, a da peste capu, a căde cu picîorele în sussu, a sări peste capu. Culbuter. (Se conj. qua lăudare.)

Culbutoriu-óriă. *adi. și sub.* Quare culbută, sare, se dă peste capu. Culbuteur.

Culcare. *v. s.* A culca, a da jossu, a trînti, a omori pe quineva. — *A culca*: a pleca la uă parte. — *A se culca*: a se aședa în patu, pe pămîntu său pe altu que-va spre a dormi ori a se repausa. Coucher, Se coucher. — *Du-te de te culcă*: mergi de te culcă spre a dormi. Allez-vous coucher. *Culcă pușin*u hîrtia și veđi scrie mai bine: pléc'o la uă parte quă veđi scrie mai bine. Couchez un peu votre papier, vous écrirez mieux. *Vîntulu culcă bucatele*: le plécă, le dobóră jossu. Le vent couche les blés. *fig. fam.* *Mergi de te culcă*: lassămé în pace, fugi d'aci. Allez-vous coucher. *iro. prov.* *Cul-*

că-te pe urechia aqueia: în darnu sperî saũ aștepți quă nu veđi avé quea que gîndesci ori ceri. Attendez-moi sous l'orme, Attendez-vous y. *A culca uă corabiă*: a o pleca la uă parte. — *fig. fam.* *A o culca la fugă*: a fugi iute ținđu corpulu plecatu spre ași înlesni săriturile, a fugi de frică. — *fig. fam.* *A se culca cu găinile*: a se culca, a se vîri în așternutu pînă a nu însera.

Culcare. *s. f.* Fapta de a culca, de a se culca; culcatu, culcatulu, aședarea omulu în așternutu, a passeriloru, a animaleloru în culcușu. Coucher. *De la culcarea gănelor*u pînă la cîntarea cocoșiloru: de séra pînă diminéția.

Culcatu. *sup.* Couché. Veđi culcare. *v. și sus.* Coucher. Veđi culcare. *s.*

Culcușu. *s. etr.* Locașu, locu unde dórme epurele, lupulu și alte vietăți selbatice. *Culcușu de găini*: cotéța unde dormu găinele și alte passeri domestice. Gîte. Se dice quâte uă dată și despre locul în quare se culcă omulu. Couchée. *Culcușu*: așternutu de paie în grajdîu pentru cai saũ boi. Litière.

Culme. *s. f.* Vîrfu, cómă, înălțimea ascuțită și prelungată orizontalu a unu munte, dealu, saũ a unu zidu ori casă. Faîte, Cime. — Prăjină lungă atîrnată la ore quare înălțime și pe quare se culcă găinele. Perchoir, Juchoir. — *Culmea* bîrbierulu. Baillard. *fig.* Veđi culmine.

Culminantu-ă. *adi. t. de astr.* Se dice de punctulu quellu mai înaltu allu unei stelle d'assupra orizontulu; — de partea quea mai redicată, quea mai înaltă a unor lu-cruri. Culminant-e.

Culminare. *v. s. t. de astr.* A culmina, a trece prin meridianu. Se dice despre stelle. Culminer.

Culminațiune, **Culminație**, **Cul-**

- minare. s. f.** Fapta de a culmina, de a trece prin meridiană. — Minutulă trecerii unei stelle prin meridiană. Culmination.
- Culmine. s. f.** Înălțime, mărime, gradă mare de norocire sau nenorocire; de durere, de întristare sau de bucurie. Le plus haut degré de quelque chose, des bonheurs, des infortunes, etc.
- Culpă. s. f.** Greșellă, crimă; vină; păcată. Coulpe.
- Culpabilitate. s. f.** Starea, poziția aqnelluia quare este culpabilă sau socotită de culpabilă. Culpabilité.
- Culpabilă-ă. adi.** Vinovată, quare a comissă un greșellă, ună crimă. Coupable. *sus.* persóna que a comissă greșella sau crima.
- Cultivabilă-ă. adi.** De cultivată, que se cultivă, quare se pôte cultiva, lucra. Cultivable.
- Cultivare. v. s.** A cultiva, a lucra pământulă, a'lă face roditoriu. Cultiver. — *fig.* A cultiva sciințele: a lucra spre a perfecționa sciințele. Cultiver les sciences. *fig.* A și cultiva spiritulă: a și dessevîrși mintea prin studiū. Cultiver son esprit. *fig.* A cultiva amicicia cūva: a economissă în amicicie pe quineva spre a'lă face mai bună amicū. Cultiver l'amitié de quelqu'un. *Aquesta'î unū omū que se cade a'lă cultiva:* aquesta'î unū omū que cată sālă economissăcā quineva spre a nu'î perde buna-voință. C'est un homme qu'il faut cultiver.
- Cultivoră-trice. adi.** Quare cultivă, lucrésă queva. *Popórele cultivatrice:* *sus.* Aquella quare cultivă pământulă ori altă queva. Cultivateur-trice.
- Cultă. s. etr.** Onóre, închinare la Dumnezeu prin acte de religiune. — Totă cerimonialulă religiosū. — Se dice și în locū de *Religiune*, vorbindū chiarū de idolatrie. — *fig.* Mare considerațiune sau atașamentū pentru quine-va ori queva. Culte.
- Cultură. s. f.** Arta de a lucra, de a cultiva pământulă sau plantele spre a le face să producă rodulă lorū; chipulă și îngrijirile que se pună la aquesta. — *fig.* Lucrare, îndeletnicire, silință spre a cultiva spiritulă spre a perfecționa sciințele, artele;—civilizațiune, polire. Culture.
- Cumetriă. s. f.** Însușirea, qualitatea înrudirii de cumetru. Compérage, Commérage. *fig. fam.* Petrecere, vesseliă făcută de mai multe persónne împreună. Commérage.
- Cumetru-ă. s.** Aquella quare s'a înrudită cu altulă prin a boteza sau a i se boteza în familiă unū copilă. Compère, Commère. *fig.* Amicū. *Cumetra vulpe, cumetru-lă lupă.* (în fabule.) Compère le renard, le loup.
- Cumettere. v. s.** A cumette, a se cumette, a bizui, a se bizui, a îndrăsni, a cutesa qua să facă queva quare este mai pre sussū de puțină sea. Oser, Avoir le courage de...
- Cumunicantă-ă. adi. și s.** Aquella quare se cuminică, se grijesce, se împărtășesce cu st-le tainé. Communiant-e.
- Cumunicare. v. s.** A cuminica, a se cuminica, a se grijă, a se împărtăși cu st. cuminicătură, sau a da altuia st. cuminicătură, st. euharistiă. Communier. (Se conj. qua lăudare.)
- Cumunicatorū. s. m.** Preotulă que dă cuminicanților st. cuminicătură.
- Cuminicătură. s. f.** Cuminicare, fapta de a cuminica, de a se cuminica. — Chiarū euharistia din st. potirū. Action de communier; Communion.
- Cu-minte. loc. adv.** Vedă minte.
- Cumuâțiă. s. f.** Înrudirea de cumnată sau cumnată.
- Cumnată-ă. s.** Quellă que a luatū

în căsătorii sora ori vara altuia câtră aquesta, sau aquesta către aquella. Aqueștia dicu unulū altuia *cumnatū* ori *cumnatā*. Beaufrère, Belle — soeur.

Cumpenâ. *s. f.* Drugū de kintarū, de cumpene, etc. prin a quârui declinațiune se otârâsce cantitatea saū mârimea unei greutăți. — *Cumpenâ:* grinda puțului que balanția în capulū unei furce. Balance, Balancier, Bascule. *Cumpenâ de plumbū.* Muel. — *fig. A pune în cumpenâ:* a cerceta, a cumpeni în minte quelle que suntū spre favorū saū în contra. Mettre en balance. *A se pune în cumpenâ:* a se compara, a se puue în alăturare cu... Entrer en balance. *A sta în cumpenâ:* a fi în înduocșlâ, a nu sci que sâ otârâscă. Être en balance. *t. de astr.* Uâ constellațiune zodiacă. Balance. *Cumpene. pr.* Veđi balanția, dramuri, terezii.

Cumpenellâ, Cumpenire. *s. f.* Lucrarea de a cumpeni, de a balanța. Balancement. Veđi cumpenire *v.*

Cumpenire. *v. s.* A cumpeni, a pune în cumpene saū în cumpenâ, a kintari. — *A cumpeni:* a legâna, a dâna într'ua parte și alta. — *fig. A cumpeni:* a pune în cumpenâ. *A se cumpeni:* etc. Veđi cumpenâ, balanțiare. — *A cumpeni:* a pune în cumpenâ, în echilibru. Veđi ponderare, echilibrare.

Cumpenire. *s. f.* Fapta de a cumpeni. Veđi cumpenellâ, Ponderațiune, echilibru.

Cumpenitoriu - ôriâ. *adi.* Quare serve, ajutâ a cumpeni, a se cumpeni queva ori quineva. — *sus.* Aquella quare cumpenesce, quare kintâresce; aquella quare se cumpenesce în mișcări, în maniere, în vorbe, etc; — cumpenitoriu. Veđi ponderosū.

Cumperare. *v. s.* A cumpera, a do-

bîndi, a lua queva cu bani; — a dobîndi; a avé queva prin ostennelle, prin sacrificiuri, prin darea de queva în locū. Acheter.

Cumperare, Cumperătore, Cumperăturâ. *s. f.* Fapta de a cumpera; tîrguellâ, tîrguire. Achat.

Cumperătoriū-ôriâ. *s.* Quare cumperâ, quare adunâ queva prin cumperare, quare totū cumperâ. Acheteur-se.

Cumperăturâ. *s. f.* Veđi cumperare.

Cumpetare. *v. s.* A cumpeta, a se cumpeta, a se modera, a se tempera. Veđi moderare, temperare.

Cumpetare. *s. f.* Fapta de a cumpeta, de a se cumpeta; temperanția, înfrinare, abștinere de pasiuni, dorinție, gusturi, plăceri. Temperance, Retenue, Sobriété.

Cumpetătorū. *s.* Quare se cumpetésă, se domolesce, se înfrânesă, se abștine în vorbe, în conduită, în idei. Modérateur-trice.

Cumpetatū-â. *sup. și adi.* Moderatū, temperatū, cu minte, cu mesurâ, quare nu trece mesura, nu abusă, quare are mesuri bune; domolū; simplu. Modéré-e, Tempéré-e, Retenu-e, Sobre, Frugal-e.

Cumpetū. *s. etr.* Cumpetare. Veđi moderațiune. *Cu cumpetū. loc. adv.* cu mesurâ, într'unū chipū cumpetatū, moderatū, cu minte. Modérément, Sobrement.

Cumplire. *v. s.* A cumpli. Se întrebuintésă numai în sustantivū și adiectivū.

Cumplire. *s. f.* Selbâtăciune, crudime. Férocité. *Cumplire:* sgîrce-niâ, avarie-iâ, iubire de argintū mare, scumpeniâ pentru bani, lâcomiâ mare asupra banilorū. Avarice.

Cumplitū-â. *adi. și sus.* Selbaticū, crudū, feroce, barbarū, nemilosū, reū la suffletū. Féroce.

Cumū. *adv.* Comme. *Đicerile în a, cumă casă, mână, plută; în e, cumū munte, câne, valle.* — *Qua cumū:*

Comme si. *Mă trată qua cumă așu fi servulū lui.* Il me traite comme si j'étais son valet. *Precumă:* Comme. *Precumă sôrele întrece pe quelle l'alte stelle, așu și...* Comme le soleil efface les autres astres, ainsi... *Nici de cumă:* Jamais point. *Nici qua cumă:* Point. — *Dupe cumă.* Comme. *Cumă?* în que chipă, în que fellū, que felliu. Comment? *Cumă te aști?* Comment vous portez-vous?

Cumulare. *v. s.* A cumula, a grămedi, a aduna, a uni măi multe lucruri. Cumuler. *A cumula posturi, funcțiuni:* a ocupa măi multe posturi uă dată. Cumuler des places. (Se conj. qua lucrare.)

Cumulativă-ă. *adi. t. de juris.* Quare se face prin acumulațiune, prin grămedire, prin adăogare de măi multe lucruri. Cumulatif-ve.

Cumă-va. *adv.* Aquestū adverbū iea totū-d'a-una înainte ori negativulū nu, și însemnă uă negațiune înduoelnică, uă bănuellă. *Nu cumă-va pređici viitorulū?* poți a pređicē viitorulū? *Nu cumă-va să te arunci în primejdiă:* păzescete de a căde în pericolū. *Nu cumă-va să mă încell:* mă înduoscū daca ai să mă încellī său nu. Ori propozițiunele *de, dacă:* și însemnă uă condițiune înduoelnică. *De cumă-va 'lū vei vedē, spune'i complimente;* *Daca nu cumă-va timpū se vorū schimbă, căderea este aprôpe.*

Cunoscătoriu-oriă. *adi. și sus.* Quare cunósce, pricepe, scie que-va, quare înțelege unū lucru. Connaisseur, Connaisseur-se. *Cunoscătoriu de drumuri:* quare scie, cunósce bine drumurile. Routier.

Cunós cere. *v. s.* A cunósce, a scii, a pricepe. Connăitre. *A cunósce binele și reulū:* Connăitre le bien et le mal. *fam. Nu cunosculū pe altulū:* Je ne connais autre. *fig. A nu voi să cunós că de locū pe qui-*

neva: a nu considera, a nu vrē să scie pe quineva său de quineva. Ne point connăitre quelqu'un. *De quăndū este în funcțiune nu măi cunósce pe nimeni:* de quăndū este în funcțiune nu măi consideră pe quei cu quare a trăitū măi nainte, îi nesocotesce. Depuis qu'il est en place, il ne connăit personne. *A nu măi cunósce de quătū interesele selle:* a nu considera nimicū, a nu scii de nimicū altū de quătū de interesele sille. *A cunósce uă limbă:* a înțelege, a scii, a vorbi uă limbă ôre-quare. Connăitre une langue. — *Stilulū seș se cunósce lesne:* stilulū seș se deosebesce de allū altora, se înțelege, se pricepe. Son style est aisé à connăitre. — *Cunoscutū-ă. sup. și sus.* Vedī cunoscutū.

Cunoscință. *s. f.* Puterea, facultatea sufletulū de a cunósce și a deosebi lucrurile. Connaissance. *A avē uă mare cunoscință despre cărți:* a cunósce bine cărțile, scrierile. Avoir une grande connaissance de livres. — *A face cunoscință:* a dobîndi cunoscinția, amicitia cui-va, a intra în relațiuni amicale cu quineva. Faire connaissance. *Cunoscință de lume:* sciinția bună de obiceiuri, de politețā, de etichetele societății. Savoir-vivre.

Cunoscutū-ă. *adi. și sus.* Quare este sciutū, quare se cunósce, quare este învederatū, doveditū, înțeleșū. Connū-e, Notoire. — *sus. Cunoscutū:* Persônă cu quare ne cunóssemū, ne scimū, cu quare suntemū în ôre-quare relațiuni. Connū-e.

Cunună. *s. f.* Coronă de flori que se pune pe capulū învingătorulū la unū concursū colegialū. — Se đice și coronă. Courone. — *Cunună:* una din quelle dñoce cununī que se punū pe capetele mirelui și mireșii quăndū sevrșescū çer-

monia cununiei. Couronne du mariage. *Cunună*: legătură, smoc, snop, mai multe lucruri legate împreună. *Uă cunună de cêpă*: Une glane d'oignons.

Cununare. *v. s.* A cununa, a pune cunună cui-va pe cap. Veđi încoronare. — *A cununa*: a sevîrși cerimonia cununiei, a pune cununii mirelui și miressii prin preot și nună. — *A însura*, a căsători, a mărită. Marier, Épouser, Couronner le mariage, prendre la couronne du mariage, faire les épousailles, épouser par paroles de présent.

Cununătoriu-óriă. *s.* Vđei nună.

Cununiă. *s. f.* Serbarea, lucrarea de a cununa pe mire și miréssă, de a pune pe capul lor cununii prin preot și nună. Épousailles, Couronnement du mariage.

Cupă. *s. f.* Năstrapă, un fel de vas, pahar sau cêșcă mai largă de quătă adîncă. — *poet.* Ori que vas pentru beut. Coupe.

Cupellă. *s. f.* Vasul în quare se topește aurul și argintul spre a le lămuri și a le deossebi de alte metale cu quare sunt amestecate. Coupelle.

Cupellare. *v. s. t. de chim.* A cupella, a topi în cupellă aur sau argint. Cupeller.

Cupellațiune, Cupellare. *s. f. t. de chim.* Lucrarea de a cupella. Cupellation.

Cupiditate. *s. f.* Lăcomiă mare de averi, rîvnă nemesurată que are quineva d'a se înavuți. Cupidité.

Cupidă-ă. *adi.* Lacom de averi, lacom de a se înavuți. Cupide.

Cuplet. *s. etr.* Strofă, stanția, număr de versuri quare sunt parte a unui cîntec. — *Cuplete. plr.* Cîntec; tiradă, cantată de ore quare întindere. Couplet.

Cupolă. *s. f.* Turlă, turnul cu bolta unei besserici. — Însăși besserica cu boltă. Coupole.

Cuptor. Veđi coptor.

Cură. *s. f.* Tratarea, îngrijirea, căutarea unui malad spre a lă vindeca; chipul cu quare se caută, se tratésă uă maladiă, uă plagă spre a o vindeca. Curation, Cure.

Curabilă-ă. *adi.* Quare se pôte le- cui, quăria i se pôte face cură, se pôte vindeca, tămădui. Curable.

Curăgiosă-ósă. *adi. și sus.* Îndrăsnéștiu, inimos, quare are curăgiu, quare se expune prin curăgiu. Se đice despre persone cum și despre lucrări, vorbe, discursuri, imaginații, etc. Courageux-se.

Curăgiu. *s. etr.* Mare îndrăsnellă; quea que face, silesce, applcă pe quine-va a se expune, a îndrăsnă, a cutesa în maniere, vorbe, etc. Courage.

Curând. *adv.* Îndată, îngrabă, grabnic, iute. Vite, Vitement, Tôt. *Curând sau mă târđii*: Tôt ou tard. *De curând*: nu de mult, de puțin timp. Récemment.

Curare. *v. s.* A cura, a curăți, a destupa, a desfunda uă adîncătură, un puțiu, uă fontână, un șanțiu, de pămînt sau de gunoi ori de pietriș și nomol. — *A cura*: a curăți, a mătura uă curte sau ogradă de gunoi, etc. Curer.

Curatellă. *s. f. t. de jur.* Epitropiă;— puterea și însărcinarea unui curator, unui epitrop sau îngrijitor de averea altuia. Curatelle.

Curățeniă, Curățiă. *s. f.* Însușirea, starea aquellia que este curat, qualitatea lucrului sau ființii quare este nesoiosă, nemînjită, nepătată, neîntinată. — Qualitatea liquidelor quare nu sunt amestecate cu materii nepriincioase sau vătămătorie. Propreté, Netteté, Pureté. *Curățeniă*: un medicament quare curățe stomacul prin eșire afară sau vârsătură. Purgation, Purge, Purgatif. *A da uă curățeniă foarte ușoră*: slabă, nu tare. Donner un purgatif fort doux.

Curățire. *v. s.* A curăți, a face curat, a introduce curățenia; a scutura, a mătura, a neteși. Nettoyer. — *A curăți:* a purifica, a lămuri, a scote substanțele necurate și streine din queva. Purifier. *A curăți:* a se cura, a lua curățeniă, medicamentu spre a se curăți. Purger. *A curăți:* a șterge uă vulnă de purtore, de zeurile stricate. Mondifier. *A curăți* de cōjă, de posghițe. Monder. *A curăți petele.* Détacher. *A curăți foile, frunzele;* a defoila. Défeuiller. *A curăți vase:* a le freca, a le spăla. Écurer. *A curăți unu puiū:* a lū slei. Écurer. *A curăți dintū:* Curer. — *A curăți:* a lămuri, a limpedi. Épurer. — *A curăți de unsore,* de soșoșă. Dégraisser, Décrasser. — *A curăți de omiți:* Écheniler. — *A curăți de ramuri,* de crăci. Déramer, Émonder, Ébrancher. — *A curăți sângele,* a lū lămuri. Dépurer. *A curăți metalulū.* Dépurer. *A curăți aerulū* de putore, de molimă. Désinfecter. *A curăți cu nissipū,* a freca cu nissipū. Sablonner. *A curăți unū locū* de tuffe, de mărăcinī, de burueni. Défricher, *fig. A curăți uă casă:* a lua dintr'nsa totū, a o lăssa pustiă. Nettoyer une maison. — *A curăți drumurile de tâlhari,* de corsari: a gonī pe hoși de pe drumuri, a stīrpi hoșiile, a assigura umblarea călătorilorū pe drumū. Nettoyer, Balayer l'état de voleurs, Balayer le pays. *fig. A'și curăți spiritulū de prejudițiuni:* a lepăda ideile greșite, opiniunile retăcite. Purger son esprit de préjugés. — *A curăți unū puiū, uă fontână:* a o

slei. Écurer un puit. — *A'și curăți dintū:* securer les dents. — *fig. A'și curăți stilulū, gustulū:* a și le îndrepta. Épurer son style, son goût. *fig. A'și curăți inima:* a depărta ori que simțimentū contrariū religiei, bunelorū moravuri, etc. Épurer son coeur. *A'și curăți păcatele:* a se spăla de păcate, (a se pocăi.) Expier ses péchés.

Curățire. *s. f.* Fapta de a curăți, de a mătura, de a scutura. Nettoyage, Nettoiement. *Curățire:* veși purificațiune, purgațiune. *Curățire:* lămurire, limpedire; îndreptare. Épurement; Épuration. *Curățirea moravurilorū:* îndreptarea moravurilorū. Épuration des moeurs. *Curățirea unei companii:* depărtarea quellorū rei șau necapabilī dintr' uă societate. Épuration d'une compagnie. *Curățire de pete de grāsime,* de soire de pe postavuri, materii, etc. Dégraissage, Dégraisement. *Curățire. t. de med.* limpedire. Dépuration. *Curățirea unū locū:* desțelinare de unū locū, de unū pământū spre a lū face să se pōtă ara, lucra. Défrichement. — *Curățire de păcate:* Expiation.

Curățitorii-oriă. *adi.* Quare curățe, are puterea de a curăți corpulū pe din întru. Purgatif-ve. *s.* Aquella quare curățe, spală, frēcă vase de mēssă și de cuiună. Cureur. *Curățitorii:* îndreptătorii. Épureteur. *Curățitorii de pete,* de pe haïne. Dégraisseur. *Curățitorii de sânge,* de umeșellile corpului. Dépurgatif-ve, Dépurgatoire. *Curățitorii de curătură.* Défricheur. *Curățitorii de păcate:* quare spală păcatele, greșellele. Expiatoire.

Curățitură. *s. f.* Veși curățire. *s. Curățitură. plr.* Crăci, ramure de arburi de prissosū, que se taiă și se lepădă. Émondes.

Curățivū-ă. *adi.* Vindecătorii, tă-^o mādutorii, quare vindecă vre uă maladiă. Curatif-ve. *s. plr.* *A în-*

trebuința curative: a întrebuința medicamente vindecătorie. Employer les curatifs.

Curatorū. s. Epitropū, administratorū, îngrijitorū, judiciariū allū averiū unui nevirsnicū. Curateur.

Curatrice. s. f. Epitropā, administratrice, îngrijitoare de averea altuia. Curatrice.

Curatū-â. sup. și adi. Quare are curățeniā, quare s'a adussū în stare de curățeniā, quare este curatū. — Nesoiosū, nemînjitū, nepătătū, neîntinatū; neamestecatū. Pur-e, Monde, Net-te. *Curatū, adv.* Purement. *A vorbi, a scrie curatū*: a vorbi și a scrie dupe cumū cere geniulū unei limbe. Parler, Ecrire purement. *A dessemna curatū*: a dessemna exactū, corectū. Dessiner purement. *Sticlă curatā*: Verre clair. *Timpulū este curatū*: este seninū. Le temps est clair. *Bani curafi*: drepți, que 'i pôte lua quineva ori quāndū. Argent clair. *A vede curatū*: limpede. Voir clair. *A vorbi curatū*: deslușitū. Parler clair.

Curăturā. s. f. Locū, câmpū curățitū de pădure și rădăcini spre a'lū ara. Défrichement.

Curbare. v. s. A curba, a strimba, a încovoia, a arcui unū que quare era dreptū. — *fig.* A se girbovi de bătrîneție, de sarcină grea, de anī, etc. — A se pleca sub voinția altuia; a da, a aretta cui-va semne de suppunere, de plecare. — *A se curba*: a se închina făcândū complimentū. Courber, Se —.

Curbațiune. s. f. Vedī curbăturā.

Curbăturā. s. f. Girbovire, obosellā de bătrîneție, de anī, de sarcină. — Încovoetura unei linii. Curvature.

Curbū-â. adi. Strimbū, încovoiatū, arcuitū. Courbe. *Curbā. s. f. t. de geom.* liniā quare nu este dreptā ci arcuitā. Ligne courbe, ou Courbe.

Curcă. s. f. Femela curcanului. Dinde, Poule d'inde.

Curcanū. s. m. Uā passere domesticā. Dindon, Coq d'inde.

Curcubetā. s. f. Tigvā, unū felū de dovlecū. Courge. — Tigvā secā în quare căllătorii pōrtā apă, rachiū sau vinū. Gourde.

Curcubeū. s. m. Unū felū de me-teorū; bande de diferite colore dispuse în arcū și formate prin resfrângerea rađielorū sórelui. Arc-en-ciel.

Curcuma. s. f. t. de bot. Șofranū de India, uā plantā. Curcuma.

Curea. s. f. Șuvice de pelle lungā și îngustā. Lanière, Courroie. *Curea de scarā*: de la scările șellii. Étrivière. *A scurta curellele scărilorū, sau, a scurta scările.* Raccourcir les étrivières. *fig. fam.* *A nu'li ține curellele*: a nu cuteza, a nu se bizui, a nu avé curagiū qua sâ concure cu quineva, sau sâ se compare.

Curechiū. s. etr. Vedī vérdā.

Curellăriā. s. f. Meștesugulū curellarului; — magazinulū, prāvālia în quare lucrēsā curellarulū. Bourrelerie.

Curellarū. s. Fabricantū de curelle; lucrătoriu, meșterū de curelle, de șelle. Bourrelier.

Curellușā. s. f. Curea micā. Petite lanière.

Curentū-â. adi. și Curantū. Curgătoriu, alergătoriu; quare merge, curge, alérgā. Courant-e. *Anulū curentū*: anulū în quare ne aflāmū. L'année courante. *Luna curentā* luna de față, presentā, quare se aflā acumū. Le mois courant.

Curgătoriu-óriā. adi. Quare curge, quare merge curgîndū. Ruis-selant-e, Coulant-e. — Quare curge, picā încetū, pe nesimțite. Filant-e. *Curgătoriu*: quare curge acumū; quare trece, merge, curge în timpulū de față. Courant-e. *Preçulū curgătoriu*: preçulū obi-

ecteloră, producteloră, mărfeloră quare se află, curge acumă. Prix courant.

Curgere. *v. s.* A curge, a trece curgindă; a merge, a înainta prin curgere. Couler. *A curge* qua ună rîu, qua uă gîrlă. Ruisseler. *Aquéstă luminare curge;* i se topește seulă și curge. Cette chandelle coule. *A face să curgă sângele:* a fi cauza unei vărsări de sânge. Faire couler le sang. *fig. Versurile curgă din péna sea:* le face fôrte lesne. Les vers coulent de sa plume. — *Aquéstă bute curge:* esse liquidulă dîntr'însa. Ce tonneau coule. — *A curge către.. A curge în... A curge spre que-va.* Affluer. *Măi multe rîuri curgă în Ronă:* se varsă în Ronă. Plusieurs rivières affluent dans le Rhône. *A curge mulțimea:* a se strînge, a se aduna cu grămăda. Affluer. — *A curge. t. de med.* Se đice de umedellele quare curgă din corpă, din vulne, etc. Fluor. — *A curge purăie:* a eși coptură. Suppurer.

Curgere. *s. f.* Fapta, lucrarea de a curge; scurgere, scursură. Coulement, Écoulement. *Curgere de umedelli:* grămădirea loră la uă parte. Afflux. *Curgere de purăie.* Suppuration. *Curgere de sânge,* dîn nasă. Saignement.

Curieră. *s. m.* Aquella quare alergă cu poștia purtândă depeșe, scissoră, ordine. — *fam.* Oră que persônă quare duce oră aduce nouvelle, scissoră, etc. Courrier.

Curiositate. *s. f.* Dorință de a vedé, de a afla, de a șci, de a învêția: *Curiosități.* *plr.* lucrură rare și curioșe, neobicinuite, produse de natură saă de arte. Curiosité.

Curiosă-ósă. *adi.* Quare are curiositate, dorință de a vedé, de a așci, de a afla, de a șci, de a învêția, etc. *sus.* Ciudată, extravagantă. Curieux-se.

Curășă-ă. *adi.* Quare are ședăită mare; bucalată la ședăită. Fessu-e. **Curmallă.** *s. f. și Curma.* Rodulă curmallulă. Datte.

Curmallă. *s. m.* Arbură din locurile căldurôșe quare face curmalle. Dattier.

Curmare. *v. s.* A curma, a înter rumpe, a tăia șirulă la que-va. Vedă înter rumpe. *A curma:* a rupe, a frânge ună lucru, ună lemnă, uă materiă. Rompre.

Curmătoră-oriă. *adi.* Quare curmă, rumpe, frânge în dăoe que-va... *Curmătoră:* înteruptoriă, quare curmă, înter rumpe vorba altăia. Interrupteur.

Curmătură. *s. f.* Valle quare curmă, taiă ună drumă, uă trecere prin munți. *Curmătura dealulă:* Vallea unde ună deală își curmă muchăia, culmea și peste quare aquea culme iarăși urmășă.

Curmedășă. *s. etr.* Întinderea ună corpă privită în lărgimea sea. Travers. *Curmedășă-ă.* *adi.* Poncișă, piđișă. Transversal-e, Transversalement, De travers, Au travers, En travers.

Curpenă. *s. m. și Curpene.* Mlăđice lungă de viă saă de altă plantă que se încolătăcesce în creșcerea ei pe dupe oră que întilnesce în calle.

Cursă. *s. f.* Uneltă, machină, lașiu cu quare se serve quineva spre a prinde animale, passeră, etc. Piège. *Cursă de șorică:* capcană. Souricière, Ratière. *Cursă de animale mari.* Traquet, Traquenard. *fig.* Međilôce secrete, viclene que întinde quineva spre a încela, spre a vătăma pe altulă. Piège, Embuche, Lacet. *fig.* *A întinde curse.* Tendre des embuches. — *A se arunca în cursă, a căde în cursă:* a intra fără judecată saă dîn greșellă într'ua încurcătură dîn quare nu e posibilă a eși. Se jeter dans la souricière. *A căde în*

cursă, a da în cursă: a se înce-
la de quineva. Donner dans le
traquet.

Cursieru. *s. m.* Callu mare, frumosu,
falcicu. Coursier.

Cursivă-â. *adi. t. de caligra.* Curgă-
toriu, plecatu. Se dice despre unu
felu de scrissore plecatu quea
mai obicinuita si lesne la scrissu.
sus. f. Cursivă. Scrissorea chiar.
Cursif-ve. s. La cursive.

Cursu. *sup. lui Curgere.* Cursu. *sus.*
etr. Curgerea, miscarea unui li-
quidu, unui riu, unei ape. Cours.
fig. A da cursu liberu lacramiloru
selle: a lasa sa curga lacramele,
a plinge nemingaiatu. Donner un
libre cours a ses larmes. — *Cur-*
sulu sangelui: miscarea lui prin
vine. Le cours du sang. — *Direc-*
tiunea, drumulu, callea que ieau
ore-quare lucruri, sau li se dau.
— *Cursu*: urmare de lectiuni in
ori-que materia. — *t. de com.* Pre-
ciulu presinte allu marfuriloru, allu
dobindiloru, allu obiecteloru de
negociu. *Cursulu turgulu, Cursulu*
vinderiloru, Cursulu pietii, Cursulu
producteloru, etc. — *Cursu*: ducere,
trecere, mergere, alergare, fuga.
Course. *Cursulu stelleroru, Cur-*
sulu viefii, Cursulu drumulu, Cur-
sulu timpulu, etc.

Curtare. *v.* Vedii curtenire.

Curte. *s. f.* Palatu, casa mare in e-
tagiuri cu multe apartamente. Vedii
palatu. *Curte*: ograda, spatiulu in-
chissu in giurulu unei curti sau
palatu, in giurulu unor case de
ori que marime. Cour. *Curtea din*
faça: ograda mare sau quea din
faça unor case, unui palatu. Cour
d'honneur. *Curtea din dossu*: o-
grada sau imprejmuirea din dos-
sul unui palatu sau casa. Bas-
se-Cour.

Curte. *s. f.* Suita, persoanele civile
ori militare quelle mai distinsse
que insocescu apururea pe unu
rege, pe unu suveranu. — Suita, per-

soñele que stau pe lîngă ori que per-
sonă mare. Persoñele que cultivă
pe uă alta mai de considerațiune
silindu-se a o îndatora, a'i plăcé.
— Loculu unde se află suvera-
nulu cu suita sea; suveranulu cu
consiliarii sei; — Consiliulu sau
cabinetulu suveranulu in raportu
cu politica de afară. — *Aerulu* sau
tonulu curti: maniera, chipulu, me-
diloculu de a trai la curte. L'air
et la maniere de vivre de la Cour.
Curtenire, respectu, onore dată u-
nei persoane; aflarea, stăruința, în-
soțirea ei pretutindenii spre a'i
plăcé și a'i căștiga buna-voința.

Curte. *s. f.* Judecătoria înaltă. Cour.
Curtea de cassatiă. Vedii cassatiă.
Curtea pairiloru: camera pairiloru
quare se constituă in curte judi-
ciariă spre a judeca uă crimă de
statu. La cour des pairs.

Curteniă, Curtenire. *s. f.* Fapta de
a curteni, de a curta; de a lin-
guși, de a cultiva pe quineva. —
Purtare polită; complesanția. Ac-
cortise, Cour.

Curtenire. *v. s.* A curteni, a curta,
a face curte cui-va de interessu;
a linguși, a se sili de a place spre
a dobîndi queva de la quellu cur-
tatu. — *A curteni*: a face curte da-
meloru. — Courtiser. *A curteni uă*
femeiă, uă fată: a se sili spre a
place unei dame, unei damicelle.
Courtiser une femme, une fille.
Se dice și *Muguet*, dar prea rarū.

Curtesanu. *s. m.* Personă de curte,
a curti; quare se află, merge dessu
la curtea suveranulu, princelui.
— *Curtesanu*: quare face curte,
quare curtescesce pe quineva din
interessu. — *Curtesană*. *s. f.* femeia
publică; femeia depravată, que-va
considerată pentru manierile ei
graciöse. Courtisan; Courtisanne.
Curtesanu: personă galantu îmbră-
cată și quăria 'i place a face cur-
te dameloru. Muguet.

Curțișoră. *s. f. dim.* Curte, Palatu

mică; — ogradă, împrejmuire mică în gîrurulî unor case mari. Courtille.

Curî. *s. m.* Partea cărnosă a ședutului la om și animale. *prov. fig. A'și bate curî:* a și bate joc. S'en battre les fesses.

Curvarû. *s. m.* Aquella quare umblă, visitêsă multă curvele, desfrînată. Putassier, Paillard.

Curvâ. *s. f.* Femeiă sau fată publică, desfrînată. Putain; Raccrocheuse, Paillarde, Garce, Catin.

Curvâsseriă. *s. f.* Viață, petrecere de curvâ; traîu cu curvele, curviă, desfrînare curvêsă. Putasserie, Putanisme, Paillardise.

Curvâsserire. *v. s.* A curvâsseri, a curvi; a face curvi. Paillarder.

Curvesce. *adv.* Cu manieră de curvâ, cu chipă curvescū, desfrînată. *fig. fam.* Cu chipă încelătoriu, adiminatoriu, trădătoriu, vinđetoriu. D'une manière de putain; — D'une manière trăitre, frodulseuse.

Curvescū-escă. *adi.* Allă curvei, quare ține sau este allă curvei.

Curviă. Veđi curvâsseriă.

Curvire. *v. s.* Veđi curvâsserire.

Cusetorêssă. *s. f.* Femeiă quare cöse, quare are de messeriă a cöse; croitorêssă. Couseuse, Couturiere.

Cusetoriă. *s. f.* Croitoria, meșteșugul cusetorilor, cusetoresselor. — Odae, prăvăliă, dughiană, magazin în quare lucrêsă cusetorii. Couturerie.

Cuseturâ. *s. f.* Lucrarea de a cöse; meșteșugul de a cöse; chipulă cu quare se cöse queva. Couture.

Cușcă. *s. f.* Veđi coliviă. — *Cușcă:* închissorea que și facă Evrei la nisque serbători alle lorū. Serbătore evreescă pe quare ei o serbêsă afară din casă, în corturi sau în cușci.

Cuscreniă. *s. f.* Încuscire, rudeniă de cuscu; unire sau facere de rudeniă între dŭoe familii prin încuscire. Affinité.

Cuscire și Încuscire. *v. s.* A cuscri, a încuscri, a se încuscri, a se cuscri; a se înrudi, a se face cuscu cu altul. — A se înrudi dŭoe familii prin căsătorirea fiului unia cu fiica quellii-l-alte. Devenir parent d'une famille par le mariage de nos fils.

Cuscru-ă. *s. f.* Persóna que s'a făcută rudă, rubedeniă, rudeniă cu alta prin căsătorirea filorū lorū între dînși. Celui qui est devenu parent d'une famille par le mariage de leurs fils.

Cussurū. *s. etr.* Metehnă. Veđi defectū. — *Cu cussurū.* *loc. adv.* Veđi defectuos.

Custodie. *s. f.* Pază, gardă, strejă. Custodie.

Custodială-ă. *adi.* Que se cuvine, que este allă unei custodii. Custodial-e.

Custodii. *s. m.* Gardianū, pázitorii, strejarū. Custode.

Custurâ. *s. f.* Limba, ferulă unui cuțit fără mâner. Se đice și la ori que cuțit prost, netăios, stricat. Alumelle.

Cută. *s. f.* Muchiă, înduoiră, încrețitură la postavă, la materii. Pîngure, Pli.

Cutare. *s. m.* Supra numire quare se pune în loculă a ori que nume sau numire de lucru, persónă, vorbă, etc pe quare nu voește quineva a le numi. Tel. *Dupe cutare și cutare raționamentă,* pentru cutare și cutare cuvînt. Par telle et t elle raison. *Ună cutare:* uă persónă ore-quare. Un tel.

Cutcurigare. *v. s.* A cutcuriga, a cânta cocoșul. Coqueliner.

Cutcurigu. *s. etr.* Cântarea cocoșului de diminēțiă. Coquerico.

Cute. *s. f.* Gressiă, piatră de ascuțit ună tăiș, ună cuțit, etc. Queux.

Cutezare. *v. s.* A cuteza, a îndrăsni, a se cumette. Oser. *Daca cuteză a o spune:* daca îndrăsnesc, da-

- ca amū voiă a o ȕice. Si j'ose le dire.
- Cutezare.** *s. f.* Fapta de a cuteza; îndrăsnellă, semeȕiă. Hardiesse.
- Cutezătoriu-óriă.** *s. și adi.* Îndrăsnelșu, curagiosū în întreprinderi, în vorbă, etc. Audacieux-se, Hardi-e.
- Cutiă.** *s. f.* Lădiȕe que aū unele paturi, messe, etc. *Cutiă* în quare se pune queva spre păstrare. Etui, Boite, Casette. *Cutiă:* ochiu de caste în quare staū litterile. Casetin. *Cutiă* de cofeturi. Bonbonnière.
- Cuțitarū.** *s. m.* Meșterū quare fabrică cuțite, fôrfecî și le vinde. Coutelier-ère.
- Cuțitașū.** *s. etr. dim.* Cuțitū micū, bricégū. Canif, Petit couteau.
- Cuțiteriă.** *s. f.* Meșteșugulū de a fabrica cuțite, fôrfecî, etc. Lucrătoriuul unde se facū cuțite, etc. Lucrurile que facū și vîndū cuțitarii. Coutellerie.
- Cuțitóiă.** *s. f.* Uneltă de ferū cu unū tăișū și cu quare se servū dogarii, caritașii, etc. Plane. *Cuțitóiă potcovarului,* cu quare taia unghia callului. Rogne-pied, Rénette.
- Cuțitoare.** *v. s.* A cuțitoi, a tăia cu cuțitóiă, a potrivî ciopindū cu cuțitóiă queva. Planer. *A cuțitoi* copita callului. Rénetter.
- Cuțitū.** *s. etr.* Uneltă de ferū tăiôsă. Couteau. *fig. A avē cuțitulū la gîtū:* a fi strîmtoțatū, silitū, amenințiatū qua sâ facă, sâ sevîrșescă queva fără voiă. Avoir le couteau sur la gorge. *Aqueștia suntū la cuțite:* suntū inemici neîmpăcași. Ils en sont aux couteaux tirés. *Cuțitū de altoitū.* Greffoir. *Tecă de cuțitū.* Coutelière, Étui à couteaux.
- Cutniă.** *s. f.* Uă mătăsăriă, uă materiă gróssă de matassă.
- Cutră.** *s. f.* Femeiă desfrînată, ușarnică, quare alérgă într' uă parte și alta, quare îndémnă pe alte
- la desfrînări, quare pórta vorbele între amanți. Gouine.
- Cutremurare.** *v. s.* A cutremura, a face sâ se cutremure, a causa cutremurū cui-va saū la que-va. Trembler. *A se cutremura:* a se smuci, a se sgudui. *fig.* a se înfiora, a se înfricoșă, a tressări. Tressaillir, Trembler.
- Cutremurare.** *s. f.* Lucrarea de a cutremura, de a se cutremura, de a se sgudui, de a se hățina. Se ȕice de cutremurarea que face unū corpū mare, și mai multū pentru pâmîntū. — *fig.* frică, gróză, spăimă mare. Tremblement, Tressaillement.
- Cutremurătoriu-óriă.** *s. și adi.* Tremurătoriu, quare se cutremură, se înfioră, tressare. Tremblant-e. *adi.* quare produce, causă cutremurare. Qui produit du tremblement.
- Cutremurū.** *s. etr.* Cutremurarea pâmîntului, sguduirea, hăținătura que face pâmîntulū cândū în lâuntrulū seū se aprindū bitumele saū cândū se înfuriésă vre unū vulcanū. Tremblement de terre.
- Cutremurătură.** *s. f.* Veđi cutremurare. *s.*
- Cuvenire.** *v. uni. (se)* A se cuveni, a se cade, a fi dreptū de a se da, ori d'a se face, saū d'a se ȕice. A fi cuviinciosū d'a se afla în óre-quare chipū. Convenir, Faloir. (Se conj: *se cuvine; se cuvenia; se cuveni; s'a cuvenitū; cuvine-se, etc.* qua fugire, venire.)
- Cuvertură.** *s. f.* Invelitóre, acoperemîntū de postavū, pînză, hîrtiă, etc. cu quare se acopere, se invellesce queva. — Plapomă, oghialū. Couverture.
- Cuviinciosū-ósă.** *adi.* Quare este cu cuviință, de cuviință, quare se cade; potrivitū, conformū, proporționatū; quare este pre cumū se cade, pre cumū se cuvine. Con-

venable, Pertinent-e, Décent-e, Conventant-e.

Cuviință. *s. f.* Convenanță, pertinentță; conduită bună, plăcută; conformitate, potrivire, cădere. Conventance, Pertinence, Décence. — *Cu cuviință, de cuviință, loc. adv.* într'unu chipu convenabilu, cuviinciosu, dupe cumu se cade, cu judecată. Convenablement, Pertinemment.

Cuvioșă. *s. f.* Qualitatea de cuviosu, însușirea unui călugărū de a fi cuviosu. *Cuvioșia ta, cuvioșia sea:* titlu que dămū unui călugărū distinsū prin cuvioșă, cuceriă, ori prin funcțiune quândū ne adresămū către dñsulū saū quândū vorbinū de dñsulū.

Cuviosū-ósă. *adi. și sus.* Călugărū cucernicū, cu purtări bune, cu conduită de sântū. Quare împlinesce cu sântenie chiemarea sea într'unū cenoviū, într'uă comunitate de călugări.

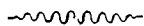
Cuvintare. *v. s.* A cuvînta, a grăi, a face cuvîntū, a predica despre quelle sântē, despre morallă. — *A cuvînta:* a grăi în publicū asupra urei materii, unei cause drepte. Haranguer, Pérorer.

Cuvintare. *s. f.* Fapta de a cuvînta, de a grăi, de a predica, de a perora. Action de pérorer, de haranguer.

Cuvîntătorū. *s. m.* Aquella quare cuvintēsă, quare grăeșce în materii sântē, quare face laude quellorū sântē, assupra moralei evangelice. Prédicateur. — *Cuvîntătorū de Dumneđeū:* quei trei retori bissericeșci: Vasiliū quellū mare, Ioan și Gregoriū.

Cuvîntū. *s. etr.* Vorbă, pārolă, dicere, veđi aqeste điceri. — *Cuvîntū:* orațiă, discursū, predică. Oraison, Harangue, Discours. *Cuvîntū funebru:* discursū, orațiă spre lauda unui mortū în fața mormîntului lui. Oraison funebre. *fig.*

Cuvîntulū lui Dumneđeū: cuvîntulū quellū împreună vecinicū; cuvîntulū quellū măi pre sussū de fire: (în cărțile bissericeșci) fiulū lui Dumneđeū. Is. Chs.

D.

D. *s. m.* A patra literă a alfabetului. D. se pronunță adese ori qua Z. și atunci priimesce cedilă. *Caldū, calđi; cadă, cādī; cădere, cădetură; cadū, cađi, etc.* Așia și međi-locū cu derivatele međi-locire, međi-locitorū și međiū đi de la latinulū *medius locus, medius dies.* Assemenea și în multe alte điceri în quare se pronunță Z, este derivatū din latinulū D. *Điūă, đicere, đeū, đurnalū* saū *đivalū* ori *điuarū* de la latinulū *dies, dicere, deus, etc.*

Da. *adv.* Așia, așia este, este adeveratū. Oui. Se iea și substantivemente. *Đi unū da și voiū remâne mulțumitū.*

D'aberbeléu. *adv.* Peste capū, d'a róta, d'a rostogolu. A la renverse, En culbutant, Dégriugolando.

D'abia. *adv.* Veđi abia.

D'abună. *adv.* Špre bine, spre favorū. D'une manière qui annonce un bon succès.

D'abușile. *adv.* A merge d'abușile: a merge, a umbla pe brînci, tîrîșū, qua unū copillū que nu se pôte redica pe picioare. Marcher à quatre pattes.

Daca. *conj. cond.* Cu condițiune quā... în casū quândū, fără numai. *Si. Te voiū respłăti bine, daca voiū fi mulțumitū de tine.* Je vous récompenserai bien, si je suis content de vous. *Nu sciū daca este adeveratū.* Je ne sais si cela est vrai. *Daca nu.* Altū felū, fără quare. Sinon. *Daca numai.* Sinon que, Si ce

- n'est que. — Se ȳea quãte uã datã substantivemente. *Quãdũ n'arũ fi unũ daca, quãdũ nu s'arũ adãoga unũ daca, arũ merge prea bine.*
- D'a capo.** *adv. t. de mus.* De la capũ, de la începutũ, d'adũoa órã, din noũ. Da-capo.
- Dacia.** *s. f.* În vechime se numea asfelũ Romãnia, Moldavia, Transilvania, Banatulũ. etc. Dacie.
- D'acordũ.** *adv.* În unire, în înțelegere; mẽ unescũ, priimescũ. D'acord.
- Dactiloglifũ.** *s. m.* Scobitorũ, sãpãtorũ de sigiliuri în metale sau piãtrã. Dactyloglyphe.
- Dactiliomanciã.** *s. f.* Devinațiune, ghicire pe inele. Dactyliomancie.
- Dactiliotecã.** *s. f.* Colecțiune, descriere de pietre scumpe lucrate. Dulapulũ în quare se pãstrãsã a-queste obiecte. Dactyliotheque.
- Dactilologiã.** *s. f.* Limbã sau vorbire din degete. Dactylogie.
- Dactilonomiã.** *s. f.* Artã d'a calculã, de a socoti pe degete. Dactylonomie.
- Dactilũ.** *s. etr.* Piciorũ de versũ grecũ sau latinũ, compassũ dintr'ũã lungã și dũoe scurte. Dactyle.
- Dacu-ã.** Locuitorũ din Dacia sau Romãnia de astã-đi. Dace.
- D'acumũ.** *adv.* De astãđi, din timpul presentũ. — *D'acumũ înainte:* de astãđi înainte, d'aci înainte, în viitorime, pe viitorũ. Désormais, Dorénavant.
- Dadã.** *s. f.* Lele, leica, lelice. Titlu que daũ copii, și dupe copii și alđii, sorii sau și altei femei mãi mare. Dada. (*Explication de Ménage.*)
- Dadacã.** *s. f.* Femeiã sau fatã que îngrijesce de curãțenia unũ copillũ, que cresce unũ copillũ micũ. Bonne, Remueuse.
- Dãdãcellã, Dãdãcire.** *s. f.* Fapta de a dãdãci, de a îngriji în crescere unũ copillũ sau mãi mulđi.
- Action de soigner des petits enfants.
- Dãdãcire.** *v. s.* A dãdãci, a face pe dãdaca, a îngriji de copii în crescerea lorũ. Soigner des enfants. Se dit d'une bonne, D'une remueuse.
- D'adreptulũ.** *adv.* În liniã drãptã, fãrã a ocoli. Directement.
- D'adura și D'adira.** *adv.* A merge d'adura: a merge iute și învãrtindu-se qua uã rãtã, a merge durindũ, fãcãndũ unũ sgomotũ, uã duruellã. Aller et avancer comme une roue de carrosse.
- Dafinũ.** *s. m. t. de bot.* Arbustũ totũd'a-una verde, cu a quãruĩ foi se dã unũ mirosũ aromaticũ bucatelorũ, etc. Daphné, Lauréole. *Untũ de dafinũ.* Daphnéleon.
- Dafnomanciã.** *s. f.* Devinațiune prin dafinũ sau laura consacratã lui Apolonũ. Daphnomancie.
- Dagherotipũ.** *s. etr.* Artã d'a imprima imagine dupe naturã ñutr'ũã camerã obscurã; — instrumentulũ cu quare se reproduce a-questũ efectũ. Daguerrototype.
- Dajdiã.** *s. f.* Veđi birũ, tributũ. *Dajdia preođilorũ:* bastonulũ, uã taxã a preođilorũ cãtre Episcopulũ eparhieĩ. Obvention.
- Dajnicũ.** Veđi birnicũ, tributarũ.
- Dãinellã, Dãinire.** *s. f.* Fapta d'a dãini, d'a ține multũ timpũ; ținere îndelungã. Durée.
- Dãinire, Dãnuire.** *v. s.* A dãini, a dãnuĩ, a dura, a ține multũ timpũ. Durer.
- Dãnitoriu-óriã.** *adi.* Durabilũ, quare dãinesce, quare ține multũ timpũ, quare ține îndelungũ. Durable.
- Dalacũ.** *s. etr. t. de med.* Uã bubã a cailorũ forte periculãsã.
- Dalailama.** *s. m.* Capulũ religiunei Tartarilorũ idolatri, sau mãi bine Dumneđeulũ lorũ viețuitorũ. Dalai-lama.
- Dalcaucũ.** *s. m.* Parasitũ, lingãũ, qua-

- re caută messele altora. Pique-assiette.
- Daldissellâ, Daldissire.** *s. f.* Fapta de a daldissi; urcare prin concursu în jocul cărților, redicare cu riscu a talonului său a sumei de jocu.
- Daldissire.** *s.* A daldissi, a urca prin concursu talonul orî suma pe quare jocă quine-va.
- Dalei-Dômne.** Ștrofă repetată în cântecele vechi române, quare povestescă victoriile său alte fapte și virtuți alle stremosiloru.
- Daliâ.** *s. f. t. de bot.* Uâ plantă de mai multe genuri quare face nis-que flori felurite și forte frumose. Dahlia.
- Dalmaticâ.** *s. f.* Uâ haină a diacônloru catolici cu quare se îmbracă cându servă pe preotul în altarul. Dalmatique.
- Daltâ.** *s. f.* Uâ uneltă a lemnariloru cu quare scobescă în lemnul găuri în unghiuri. Gouge, Ciseau.
- Dâltice.** *s. f. dim.* Daltâ mică. Gougette, Ciselet.
- Dâltuêllâ, Dâltuire.** *s. f.* Fapta de a dâltui; scobitură, săpătură cu dalta. Ciselure.
- Dâltuire.** *s. f.* A dâltui, a scobi cu dalta în lemnul. Ciseler.
- Dâltuitorul.** *s. m.* Lucrătorul, scobitorul, săpătorul cu dalta. Ciseleur.
- Damâ.** *s. f.* Titlu que se dă femeilor de calitate și în generalul la tôte femeiele măritate. — Unul felu de jocu; — unul micul bățisorul de lemnul său de ossul la jocul tricracu și dame. — La jocul cărților a dîoa carte dupe rigă cu imaginea unei femei. Dame.
- Damascâ.** *s. f.* Unul felu de materiă de mătassă și de lînă cu flori. — Sabia dintr'unul oțelul forte finul, și prea ascuțitâ. Damas.
- Damascare.** *v. s.* A damasca, a fabrica uâ materiă sau uâ pînză dupe cumu este damasca. Damasser.
- Damascetâ.** *s. f.* Unul felu de materiă cu flori de aurul, de argintul sau de mătassă. Damasquette.
- Damascînâ.** *s. f.* Pînză damascată. Damassé, Du damassé.
- Damascînare.** *v. s.* A damascîna, a împlânta, a țintui floricele de aurul sau de argintul în ferul ori în oțelul. Feliulul aquesta de lucrare în metalul este venitul de la orașul Damascul. Damasquiner.
- Damascîneriâ.** *s. f.* Artă de a damascîna. Damasquinerie.
- Damascînurâ.** *s. f.* Orul que lucru damascînatul. Damasquinure.
- Damascul.** *s. etr.* Orașul în Siria, unde se vedu palaturi și moskee magnifice. Comerțicul damascului consistă mai cu ossebire în arme, quare suntul prea căutate. Damas.
- Dambla.** *s. f. t. de med.* Apoplexiă, uâ maladiă a creieriloru, înțepenirea sau înăbușirea principiului nervelor, quare opresce cu iufellâ simțirile și mișcarea corpului. Apoplexie.
- Damblaliul-â.** *adi.* Suppusul la dambla; quare este atacatul de dambla. Qui appartient à l'apoplexie, Qui est attaqué d'apoplexie, qui menace d'apoplexie; Apoplectique.
- Damnâ.** Vedul daunul.
- Damnabilemente.** *adv.* Damnabilul, într'unul chipul damnabilul, demnul de ossîndă, de blestemul. Damnablement.
- Damnabilul-â.** *adi.* De damnatul, de ossînditul, quare merită ossînda eternă. Damnable.
- Damnare.** *v. s.* A damna, a ossîndi la muncile Iadului. — A declara pe quineva demnul de ossînda Iadului. Damner.
- Damnațiune, Damnare.** *s. f.* Condamnățiune la muncile Iadului. — Starea unui damnatul. — Unul felu de înjurare. Damnation.
- Dânânaiâ.** Vedul dandana.
- Dandana.** *s. f.* Borobôțtă, pricină, dânaia, faptă necuviinciosă, curiosă și vătămătoră, que causă

nemulțumire și aduce discordiă saă rușine. — Intrigă, discordiă. Action par laquelle on suscite, on excite une querelle, un différend, une rixe, du trouble, et fait du mal, du tort.

Dandiū. *s. m.* Se ȕice unui omū ne-bunū de toaleta și de turnura sea și quare affectă conformitate exactă cu tôte modele. Dandy.

Daniă. *s. f.* Donațiune, darū făcutū prin testamentū. Donation, Of-frande.

Dantellă, Dintellă. *s. f.* Horbotă. Dentelle.

Dantelură, Dintelură. *s. f.* Uvragiue de sculptură dintelatū; -- ori que lucru crestatū, tăiatū în forma dinților. Dentelure.

Danțare. *v. s.* A danța, a juca, a misca corpulū în cadențią cu pasurī mesurate și dupe tonulū musiceī. Danser. *A danța pe funiă:* Danser sur la corde.

Dantistū. *s. m.* Hirurgū quare se ocupă cu quelle que se atingū de dinți. Dentiste.

Danțū. *s. etr.* Jocū dupe musică, miscarea corpului în cadențią dupe tactulū musiceī. — Maniera de a danța. Danse.

Danțuellă, Danțuire, Danțare. *s. f.* Fapta de a danțui, de a danța. Action de danse.

Danțuire. Veđi danțare.

Danțuitorū-ore. *s.* Aquella quare danță saă quare are meseria de a danța. Danseur-se.

Danubianū-ă. *adi.* Allū Danubiului, dupe Danubiū, de la Dunăre, dunărēnū. Danubeen-e.

Danubiū. *s. etr.* Fluviulū Dunării. — Danube.

Dănuire. *v. s.* A dănuī; a face, a da daniă. Faire une donation.

Dănuitorū-ore. *s.* Aquella quare dănuiesce, quare face uă daniă. Donateur-trice.

Dănuitū și Dănuitoriū. *s. m.* Aquel-

la quărui se face uă daniă. Donataire.

Dar. *conj.* Însă, ci, iar. Mais. *Nu numai este bunū, dar și bravū:* Non-seulement il est bon, mais encore il est brave.

Dara. *s. f.* Scădemintulū que se face unei cantitățī saă greutățī ore-quare pentru vasulū în quare stă marfa kintărită. Tare.

Dărabū. *s. etr.* pop. Băcată, ștucū, parte mare din queva. Morceau.

Dăracellă, Dăracire. *s. f.* Lucrarea de a dărăci, de a peptena lină, inū, etc. Action de carder.

Dăracire. *v. s.* A dărăci, a peptena inū, cānipă, lină ori bumbacū cu peptenile numitū dăracū. Carder. *A dărăci lână:* Carder de la laine.

Dăracitorū-ore. *s.* Aquella quare dărăcesce, quare peptenă lină, etc. cu dăraculū. Cardeur-se. — Peptenile cu quare dărăcesce. Cardes.

Dăracitură. *s. f.* Cantitătatea de lină, de bumbacū, etc. dărăcită que se ȕea dupe d'assupra peptenilorū. Cardée.

Dăracū. *s. etr.* Unū felū de peptene cu quare se dărăcesce lină, călți, bumbacū, etc. Carde.

Dar-averă. (dare, avere.) *s. f.* Relațiuni de comerciū între mai multe individe. Relations et correspondances commerciales entre plusieurs individus.

Dardă. *s. f.* Lance, sulice. Dard.

Dardacă, Tartacă. *s. f. t. de bot.* Unū rodū de mărimea și colora unei portocale dar, cu cōja fōrte tare, în intru n'are međiū.

Dare. *v. s.* A da, a întinde cuiua să ȕea, a dărui, a dănuī, a pune cuiua în mână; a procura; a causa. Donner. *A da să bea, a da de spălatū:* Donner à boire, Donner à laver. *Daū uă sută de franci pe...* J'en donne cent francs. *A da mâna cuiua:* a'ī întinde mâna spre a' lū sprijini d'a merge. Donner la main à quelqu'un. *A da*

benedicțiunea: a bine-cuvînta. Donner la bénédiction. **A da sã se întelégã:** Donner à entendre. **A'și dã mãna:** a se apropia și a fi de concertu într'ũã împregiurare, dũoi saũ mai mulți inși. Se donner la main. — **A da jossũ:** a doborî. Abattre. **A da jossũ uã casã, unũ zidũ, arburĩ, rodurĩ.** Abattre une maison, une muraille, des arbres, des fruits. **A da de valle:** a da jossũ, a pogorî. Dévaler, Descendre. **A se da jossũ:** a se pogorî. Descendre. **A da în publicũ:** a publica. Publier. **A da de façã:** a descoperi în publicũ. Ébruiter. **A da de minciunã:** a deminți, a spune cui-va quã a mințitũ. Démentir. **A da reũ cãrțile:** a greși împãrțirea lorũ. Médonner. **A da pe brasdã:** a da în calle, a pune pe drumũ bunũ uã lucrare. Acheminer. **A da credemintũ cui-va:** a lũ crede. Donner croyance, ajouter foi à quel-qu'un. **A da:** a aduce. Rendre. **A da gloriã, grațiã lui Dumnedeũ:** a aduce mãrire, mulțumire lui Dumnedeũ. Rendre gloire, grãce à Dieu. **A da onõre, laudã, suppunere, respunsũ, socotellã lui. . .** Rendre honneur, hommage, obeissance, réponse, compt à... **Aquestã flõre dã unũ mirosũ plãcutũ:** Cette fleur rend une odeur agréable. **A da unũ dreptũ înapoĩ:** a înapoia unũ dreptũ. Rétrocéder. **A se da înapoĩ, a se da îndãrãtũ.** Reculer. **A se da cu totulũ:** a se applica cu mare pasiune la queva. S'adonner. **A da:** a lovi, a bate. Battre. *fig.* **Aquestũ drumũ dã în cutare altulũ.** Ce chemin tombe dans tel autre. **A da cu cãrțile:** a devina cu cãrțile de jocũ. Tirer les cartes.

Dare. s. f. Fapta, lucrarea de a da. Action de donner. **Dare înapoĩ a unũ dreptũ.** Rétrocession. **Dare îndãrãtũ, dare înlãturĩ.** Reculement. **Dare cu cãrțile:** devinațiune cu cãrțile de jocũ. Carto-

mancie. **Darea socotellelorũ:** Reddition de compt.

Dãrimare. v. s. A dãrimã, a ruina, a doborî, a strica uã casã, unũ edificiu, a da jossũ unũ arbure. Débãtir, Dẽmaçonner, Dẽmanteler, Dẽmolir, Crouler. **A se dãrimã.** S'écrouler. Se iea și în figuratũ și se ñice de uã putere, de uã monarhiã.

Dãrimare. s. f. Fapta de a dãrimã, doborîre, dare jossũ, cãderea unei zidurĩ, etc. Croulement, Dẽmolition, Dẽmantellement.

Dãrimãtorũ. s. m. Aquella quare dãrimã, quare dã jossũ ore-quare uvrãgiũ de zidãriã, de arhitecturã. Dẽmolisseur. Se iea și în figuratũ și se ñice de aquella quare desfințiasã, stricã unũ guvernãmintũ, uã putere, etc.

Dãrimãturã. s. f. Fapta dãrimãrii. Materialulũ unui lucru dãrimatũ. Dẽmolition. — Stãrea lucrului dãrimatũ, cãdutũ. Eboulement, Éboullis. — Efectulũ dãrimãrii. Encombrement.

Dãrniceste. adv. Veđi liberalamente.

Dãrnicia. s. f. Veđi liberalitate, galantomiã.

Dãrnicũ. adi. Veđi liberalũ, galantomũ.

Darũ. s. etr. Presentũ, lucrulũ que se dãruesce, que se dã gratisũ. — Avantãgiũ, grațiã, favorũ. Don, Présent. **Darurile ceriului, alle naturii.** Les dons du ciel, de la nature. — Talentũ. **Darulũ eloquenții;** **Darulũ de a place.** Le don de l'éloquence; Le don de plaire. — Presentũ. **Daruri din aintea nuntii.** odõre, queia que se dã reciprocũ cu ocasiunea unui maritãgiũ. Présents de noces. **Darũ de anũ noũ.** Étrenne. **Darũ micũ.** Cadeau.

Dãruellã, Dãruire. s. f. Fapta de a dãru, de a da în darũ. Action de donner gratuitement, de faire don, d'offrir une chose présente.

Dãruire. v. s. A dãru, a presenta,

- a da gratisū, a da darū, unū lucrū. Présenter; Donner, Offrir une chose présente.
- Dâscâléllâ, Dâscâlire.** *s. f.* Fapta de a dâscâli; învețîtură, consiliū, povețuire que dămū cui-va d'a face bine ori reū. Action par la quelle on donne à quelqu'un de bons ou de mauvais conseils.
- Dâscâliâ,** *s. f.* Veđi profesoratū, învețetură.
- Dâscâlire.** *v. s.* A dâscâli, a învețîa pe quineva qua unū dascâlū; a'lū povețui, a'lū consilia d'a face bine ori reū. Donner à quelqu'un bons ou mauvais conseil; Le conseiller en bien ou en mal.
- Dascâlū.** Veđi învețetorū, profesorū. — *Dascâlū:* quare cântă la besserică. Veđi cântărețîū.
- Dâssagâ.** Veđi dessagâ.
- Dată.** *s. f.* Cifră que însemnêsă anulū, luna, đîia quândū unū lucrū s'a făcutū. Date. *A fi așeđatū dupe ordinulū datei între creditorî:* a fi regulatū între creditorî dupe data înscrissurilorū que posedă. Être colloqué en ordre de date. La pluralū face *date*.
- Dată.** *s. f.* Aquêsă đicere însocindū unū nume de numerū saū quare subînțelege numerū, însemnêsă cantitatea saū timpulū lucrurilorū despre quare se vorbesce. Fois. *Nu l'amū veđutū de quatū uă dată, astă-dată.* Je ne l'ai vu qu'une fois, que cette fois. La pluralū face *datî*, dar mai nici uă dată nu se întrebunțiasă servindu-ne în locū cu đicerea ori: *de đioe ori, de mîi de ori.* Deux fois, mille fois. — *Quâte uă dată:* din timpū în timpū, une-ori. Quelquefois, — *De fois à autre.* *De uă dată, toți uă dată.* À la fois, Tout à la fois. *Altă - dată,* Autre fois. — *Îndată.* Tout à coup, Tout de suite, Sur le champ, Aussitôt, Promptement, Sans délai.
- Datate.** *v. s.* A data, a pune, a în-
- semna data pe queva. *A data:* a fixa unū timpū ore-quare. Dater.
- Dâtătorū-ore.** *s.* Aquella quare dá. Rendeur-se, Rendant-e. *Dâtătorulū unei socotelle.* Rendant-e, Le rendant-compt.
- Dâtatură.** *s. f.* Fapta dării. Action de donner. — *Lovitură, isbire.* Veđi lovitură.
- Datină.** *s. f.* Obicețuri, deprinderi que se practică într'uă națiune dupe applecările și necessitățile que o încongîurū. Moeurs, Coutumes d'une nation.
- Dativū.** *s. etr. t. de gram.* Unulū din casurile limbei în quare se declină numele. În romăna se face respundîndū la întrebările *cui? la quine? la que?* În francesă este însoctū de particulele *a, au, à l', à la, aux.* Datif.
- Datorare.** *v. s.* A datora, a fi datorū, a se afla datorū que-va către quine-va. Débiter.
- Datoriâ.** *s. f.* Debitū, aquea que este quineva datorū a da ori a plăti saū a întorce. Dette. — *Quea que este quineva obligatū d'a face, d'a împlini, quea que legea, onóra, cuviinția quere a împlini quineva.* Devoir. — *Plată în banî, producte, saū în alte lucruri que datorêsă quine-va anualū.* Redevance.
- Datornicū-â.** *s.* Veđi debitorū.
- Datoriu-oriâ.** *adi.* Aquella quare are uă datoriâ de împlinitū saū de plătitū. — *fig.* Quare are obligațiunii de împlinitū către quine-va. Redevable, Obligé.
- Datū-in darū.** Veđi gratuitū.
- Daună.** *s. f.* Pățire, nenorocire; — pagubă, perdre. Dam, Dommage.
- Dăunâđi.** Veđi deunâ-đi.
- D'avalma.** *adv.* Împreună, nedes-părțitū, cu mai mulți. Par indivis, Indivisément.
- D'avalmașiâ.** *s. f.* Toveroșiâ, starea lucrului și mai cu ossebire a unui pămîntū din a quărui pro-

ducțiunii se bucură mai mulți fără a fi împărțit. Indivision.

D'avalmașu. s. Comproprietar, proprietar cu altul într'ua moșie fără a fi pământul împărțit. Copropriétaires qui jouissent en commun.

De. prepozițiune. Quare legă dicerile arătându differite raporturi și înțelesuri. *Uâ mässă de marmoră, unû paharû de apă:* Une table de marbre, un verre d'eau. Aquestă prepozițiune se pune mai tottîd'una înaintea substantivelor și infinitivelor complement. *A scăpa pe quineva de închissore, a se silî de a trăi bine:* Délivrer quelqu'un de prison, Tacher de bien vivre. — Raporturi. *Timpû: Va pleca de nôpte:* Il partira de nuit: *Locû. A se mișca de sussû în jossû:* Se mouvoir de haut en bas. *Quantitate. de quâte orî? de cincî orî.* etc. *De* intră în compunerea a mai multor dicerî fără a strica înțelesul lor, dar quare strică pe allû alteia de mai sussû. *Denegare:* negarea a queva dîssû mai dinainte. *Derîdere:* rîdere de unû rîssû făcutû. *De* strică saû contradice sensul dicerii que uâ compune. *Demembrare:* desfăcerea construcțiunei membrilor unû corpû. Totû cu aquestû înțelesû, de multe orî pentru eufoniă priimesce în compunere unû s. *Desaprobare, Desmostenire, Desfășurare.* etc. *De* dă uâ mulțime de expresiuni adverbiale. Veđi A. *prp.* — *De* apostrofă mai totû -d'una e quândû urmésă uâ vocală și mai cu ossebire prepozițiunea a. *D'a merge, d'a face,* etc.

De. intr. Haide, mergî, mișcă. **De.**

De-a-berbelécu. Veđi d'aberbelecu.

De acumû. Veđi d'acumû.

Dealbațiune, Dealbație. s. f. t. de chim. Schimbarea colorii negre în albû prin lucrarea focului. Déalbatation.

Dealû. s. etr. Colnicû, movilă, redi-

cătură de pământu lunguită. Colline. *Dealû:* locû plântatû cu viie. Se dice viilorû fiindû aședate pe dealuri. Vignoble.

Dealungulû, D'alungulû. adv. În lungû; luatû în lungû, în lungime. En longueur, Longitudinalement.

Deamăruntulû, D'amăruntulû. adv. Luatû, cercetatû în măruntû, căutatû în măruntû. *Cu d'amăruntulû.* Scrupuleusement.

Deandăratele, D'andăratele. adv. Mersû îndărătû, cu unû chipû înapoi, cu manieră împrativă. A reculons. *Deandăratele:* pe spate, pe dossû. *A cădê deandăratele.* Tomber à la renvers, à l'envers. *Trebile sêlle mergû deandăratele.* Ses affaires sont à l'envers.

Deapropé, D'apropé. adv. Dinscurtû. *A'lû lua d'apropé, a'lû tinê de apropi:* a'lû observa din scurtû, cu scrupolositate, a'lû urmări bine. Prendre quelqu'un de court, Tenir quelqu'un de court.

Dearóta, D'aróta. adv. În chipulû mergerii roții. Veđi rôtă.

Deasburata, Deasbuțatele. adv. Luatû din sporû, prinsû în sporû, în trecătû. A la volé.

Deassupra, D'assupra. adv. Sussû, peste queva. Dessus. *Pe d'assupra.* Par-dessus. *A sâri, a trece pe d'assupra.* Sauter, passer par-dessus. *A înveția pe d'assupra:* a înveția în memoria, a înveția să dică queva fără quelle scrisse de față. Apprendre par coeur.

Deasurda, D'asurda, De surda. adv. Într'unû chipû surdû, ne auzîtû, ne înțelesû. Sourdemment. — Într'unû chipû zădarnicû, în darnû, fără effectû. Vainement, En vain. *A lucra d'asurda saû desurda.* Travailler vainement. *A vorbi d'asurda saû de surda.* Parler vainement.

De-atumba. Veđi d'aberbelécu.

Debaptisare. v. s. A debaptisa, a desboteza; a lua drepturile, folósesele, din botezû. Débaptiser.

- Debarcaderă.** *s. f. t. de mar.* Locu povernitū pe lîngă marre unde se potū încărca corăbiile. Débarcadère, Débarcadour.
- Debarcămîntū.** *s. etr.* Desbarcămîntū, debarcū, eșirea din corabie pe uscatū; descărcarea corăbiei de marfă. Débarquement.
- Debarcare.** *v. s.* A debarca, a debarca, a eși din corabie; a descărca corabia, a scôte mărfile din corabiă. Débarquer.
- Debarcū și Desbarcū.** *s. etr.* Momentul desbarcămîntului. Débarquer.
- Debarassă.** *s. f.* Desbăerare, descurcare, desvălmășellă; — scăpare de uă greutate, de uă strîmtorare, de uă supărare. Débarras.
- Debarassămîntū.** *s. etr.* Desbăerămîntū, desbărămîntū, depărtarea piedecelorū que ne stă înainte. Débarrassement.
- Debarassare.** *v. s.* A debarassa, a desbăera, a desbăra, a desvălmăși. Débarrasser.
- Debatațiune, Debatație.** *s. f.* Desbatere, prîgronire, dispută; desbatere într'ua cameră, desbatere assupra unei pricinii în judecătoria. Débat.
- Debate** sau **Debatele.** *s. etr.* Unū Jurnalū în Parisū. Débat.
- Debere.** *v. s.* A debe, a trebui, a fi datorū, a se cuveni, a fi îndatoratū. Devoir.
- Debilemente.** *adv.* Într'unū chipū debilū, slabū, neputinciosū. Débilement.
- Debitare.** *v. s.* A debilita, a slăbi, a se face slabū, neputinciosū; a împușina puterile stomahului, vederii, etc. Débiliter.
- Debitate** *s. f.* Slăbiciue, neputință. Débilité.
- Debitațiune, Debilitație.** *s. f.* Slăbire, neputință. Débilitation.
- Debilă-ă.** *adi.* Slabū, neputinciosū, fără putere. Débile.
- Debitare.** *v. s.* A debita, a spune, a recita, a povesti. — *A debita unū cuvîntū:* a spune unū cuvîntū. — *A debita la minciună.* — *A debita:* a lua ori a da în datorū, a datora. Débiter.
- Debitorū-ore.** *s.* Quare spune, recitesce, povestescue queva. — Quare este datorū; datornicū, datorū. Débiteur-se.
- Debitū.** *s. etr.* Deverū, vîndare, însemnare în catastihū de quelle vîndute. Débit.
- Debordare.** *v. s.* A deborda, a da afară peste bordū, a eși peste matcă, a se vărsa peste malū. — Déborder.
- Debordămîntū.** *s. etr.* Vărsare, eșire din matcă, trecere peste malū a unei ape. Débordement.
- Deboșare.** *v. s.* A deboșa, a desmierda, a desfrăna pe quine-va; a strica credința cui-va, a abate pe quineva de la îndatoriri, alū ademeni. Débaucher.
- Deboșă.** *s. f.* Desmierdare; — mîncare și beutură peste mesură; obiceulū de a bé și de a mânca prea multū: — desfrănare. Débauche.
- Debutare.** *v. s.* A debuta, a începe în que-va, într'ua professie; a face începere, a face quelle dîntiū passuri în ore quare întreprindere. Débiter.
- Debutū.** *s. etr.* Începere la uă întreprindere. Début.
- Déca.** Veđi daca.
- Decadă.** *s. f.* Numerulū de đece. — Spațiū de đece đille. Se đice și despre împărțirea de đece a unorū cărți. Decade.
- Decadenția.** *s. f.* Dispoziție, applecare, pornire către ruinare, decădere; începere de a se strica de a se ruina, de a căde, de a scăde. Decadence.
- Decădere.** *s. f.* Veđi decadenția.
- Decagonū.** *s. m.* Figură cu đece unghiuri. Se întrebuișiasă și qua adiectivū. Décagon.
- Decagramū.** *s. m.* Mesură în Fran-

- ția, quare are țece grame. Déca-gramme.
- Decalcare.** *v. s.* A decalca, a aședa pe hîrtiă, aramă, etc. tiparul, isvodulū unū dessemnū, unei zugrăvelle quare mai întiū aū fostū scōsse dupe originalū pe hîrtie transparentă. Decalquer.
- Decalitrū.** *s. m.* Mesurā în Franția quare coprinde țece litruri. Décalitre.
- Decalogū.** *s. etr.* Quelle țece comande alle lui Dumneđeū date prin Moisi Evreilorū în muntele Sinai. Décalogue.
- Decameronū.** *s. m.* Scriere quare povestesc quelle que s'aū făcutū în cursulū de țece ȃille. Se ȃice mai cu sēmă despre scrierile lui Bocacie. Décaméron.
- Decametrū.** *s. m.* Mesurā quare coprinde țece metre. Décamètre.
- Decampare, Descampare.** *v. s.* A decampa; a scōte, a muta oștirile din lagărū. *fig.* A se trage, a fugi fără veste; a o sbughī, a o tuli. Décamper.
- Decampemintū.** *s. etr.* Decampare, mutarea, schimbarea lagărului său taberii dintr' unū locū într' altulū. Décampement.
- Decanalū.** *adi.* Quea que se atinge de unū decanū, que este allū decanulū. Décanal-e.
- Decanatū.** *s. etr.* Demnitatea, funcțiunea unū decanū. Décanat.
- Decandră.** *s. f.* Clasă de plante quare, dupe sistema lui Line, are țece vase sexuale. Décandrie.
- Decantare.** *v. s.* A decanta, a scurge, a vârsa cu încetulū unū liquidū spre a nu se amesteca cu drojdiile que s'aū aședatū în fundulū vasului. Décanter.
- Decantațiune, Decantație.** *s. f. t. de chim.* Scurgere, vârsare cu încetulū a unū liquidū spre a nu se amesteca cu drojdiile que s'aū aședatū pe fundulū vasului. Décantation.
- Decanū.** *s. m.* Quellū mai bătrīnū dintr' uă corporație, dintr' nnū corpū, dintr' uă adunare de învețați. — Titlu de demnitate eclesiastică. Doyen.
- Decapitare.** *v. s.* A decapita, a descăpățina, a tăia capulū. Décapiter. (Se conj. qua lucrare.)
- Decapitațiune, Decapitație.** *s. f.* Fapta de a decapita, de a tăia capulū; descăpăținare, tăierea capului. Décapitation.
- Decaptivare, Descaptivare.** *v. s.* A decaptiva, a descaptiva, a libera de la închissōre. Décaptiver. (Se conj. qua lucrare.)
- Decarū.** *s. m.* Carte de jocū cu țece ochi. Au jeu, Carte à dix points
- Decasilabū-ă.** *adi.* Versū de țece silabe. Decasyllabe.
- Decasteră.** *s. f.* Mesurā quare are țece stere. Décastère.
- Decasteriă.** *s. f.* Sfatū din țece. Collegiū judecătorescū, curte judecătorească. — Sfatulū de preoți allū unei eparhii quare judecă pricinī căsătorești. Dicasteries.
- Decasterialū-ă.** *adi.* Que este allū decasteriei, quare se atinge de decasteriă. Dicastérial-e.
- Decastilū.** *s. etr.* Edificiū cu țece colōne în față. Décastyle.
- Decatirare.** *v. s.* A decatira, a scōte lustrulū que a datū fabricantulū postavului la gătirea lui. — A da unū asemenea lustrū unū postavū. Décatir.
- Decatirū.** *s. etr.* Lustru datū unū postavū, scōtarea lustrului que a datū fabricantulū postavului la gătirea lui. Décatissage.
- Decatissorū.** *s. m.* Meșterū que scōte lustrulū datū postavului de fabricantū la gătirea lui. Decatisseur.
- ȃece.** *num.* Numerū soçiū compassū din dūoi cinci. Dix.
- Decembriū.** *s. etr.* Quea din urmă lună a anului. Décembre.

- Decemvirală-ă.** *adi.* Que se rapoartă la Decemviră. Dăcemviral-e.
- Decemvirat.** *s. etr.* Magistratura decemvirilor; — durata funcțiuniloră aqwestii sarcini. Dăcemvirat.
- Decemvir.** *s. m.* Numele a dece magistrați creați cu autoritate suverană, que guvernau republica romană în locul consuliloră. Dăcemvir.
- Decenală-ă.** *adi.* Quare dură dece ani; quare se întorče, revine la toți dece ani. Dăcennal-e.
- Decenale.** *s. f. plr.* Serbători que împărații romană celebrau la fie-quare dece ani ai Domniei loră. Dăcennales.
- Decenția.** *s. f.* Cuvinția, onestate exterioră; purtare onestă în gesturi, haîne, vorbe, etc. Dăcence.
- Decentralizare.** *v. s.* A decentralisa, a face quea que era reunită în centru, într'ună singură locă, să nu mai fie așa. Dăcentraliser.
- Decentralizațiune, Decentralizațiă, Decentralizare.** *s. f.* Sistemă contrariă centralizațiunei; opusitulă centralizațiunei. Dăcentralisation.
- Deceptiune, Deceptie** *s. f. t. de jur.* Surprisă, încelăciune, amăgire; retăcire. Dăception.
- Deci.** Conjunctivă que servă a însemna conclusiunea unui raționamentă. Donc. *Ellă este părintele teă, deci cată a'ă respecta.* Il est votre père, donc vous devez le respecter. — Se ăea și qua substantivă priimindă ună *u.* Veđi deciu.
- Decidere.** *v. s.* A decide, a determina, a otărî. Dăcider. (Se conj. qua înțelegere.)
- Decigramă.** *s. m.* Mesură de greutate: a decea parte din gramă. Dăcigramme.
- Decilitru.** *s. m.* Mesură de capacitate, a decea parte din litru. Dăcilitre.
- Decimală-ă.** *adi. t. de arit. Fracțiună deșimală:* alle quăroră părți suntă din deșimi, sutimi, miă, etc. Fractions dăcimesales.
- Decimare, Dăcimare.** *v. s.* A deșima, a deșima; a scôte, a strica, a perde, a omori din dece unulă. — *t. de arit.* A peface întregii în deșimale. Dăcimer.
- Decimațiune, Dăcimațiune.** *s. f.* Dăciuellă, fapta de a deșima, de a deșiu, de a perde la dece unulă. Dăcimation.
- Decimator.** *s. m.* Dăciutoră, dișmară din dece, quare are dreptă a lua una din dece.
- Decime, Dăcime.** *s. f.* Numerulă de ce luată qua substantivă fem. și însemnășă cantitatea întregă săă totulă coprinsă de la unulă allă unui lucru pînă la dece.
- Decimetru.** *s. s.* Mesură de lungime, a decea parte din metru. Dăcimètre.
- Decisiune, Decidere.** *s. f.* Fapta de a decide. Resoluțiune, otărîre. Dăcision.
- Decisivă-ă.** *adi.* Quare decide, determină, otărasce; otărîtoră. Dăcisif-ve.
- Decisă-ă.** *sup. adi.* Resolută, otărîtă, neschimbată; de ună caracteră tare, nestremutată. Dăcidé-e.
- Decisteră.** *s. m.* Mesură de soliditate, a decea parte din steră. Dăcistère.
- Deciu.** *s. etr. t. de jur.* Părtea unei otărîre judiciariă quare coprinde părerea, săă resoluțiunea, ori sentinția judicătoriloră. Dictum.
- Declamare.** *v. s.* A declana, a spune cu glasă mare și cu ună tonă oratoriă, ună discursă, uă orațiă, versuri, etc. — A roști, a pronunția cu tonă și gesturile cuvenite. Dăclamer.
- Declamațiune, Declamație.** *s. f.* Fapta declamării, chipulă cu quare se declamă; arta de a declama queva. Dăclamation.

Declamatoriū-â. *adi.* Quare se atinge, que nu coprinde altă queva de quātū declamațiunii. *Déclamatoire.*

Declamatorū-óre. *s.* Aquella quare declamă, quare pronunțîă unū discursū. — *Déclamateur.*

Declarare. *v. s.* A declara, a manifesta, a aretta opiniile sêlle; a face cunoscutū, a numi în publicū; a face cunoscutū prin autoritate publică. *Déclarer.* (Se conj. qua lăudare.)

Declarațiune, Declarație, Declaraare. *s. f.* Fapta de a declara, de a face cunoscutū; arêttare, spunere, dare de față a unei fapte, a unū sentimentū. *Déclaration.*

Declarativū-â. *adi.* Quare declară voinția saū altū queva, quare face cunoscutū, prin quare se face cunoscutū, se dă de față unū lucru. *Déclaratif-ve.*

Declaratoriū-óriă. *adi.* Quare declară, proclamă, arêttă, face cunoscutū queva; actū prin quare se declară, se arêttă queva în publicū. *Déclaratoire.*

Declinamatare. *v. s. t. de bot.* A declinamata, a desobicinui uă plantă de clima ei, a o obicinui cu altă climă. *Déclimater.*

Declinabilū-â. *adi. t. de gram.* Quare se pôte declina, se pôte aplica în tôte casurile. *Déclinable.*

Declinare. *v. s.* A declina, a se povîrni, a se pleca spre sfîrșitū; a scăde, a se slăbi, a se îpușina. — A se abate, a se depărta de la equatorū. Se dice despre stelle. *t. de gram.* A declina, a aplica unū substantivū saū altă parte de cuvîntū în tôte casurile. *Décliner.*

Declinațiune, Declinație, Declinare. *s. f. t. de gram.* Fapta de a declina, de a aplica uă dicere în tôte casurile. — *t. de astron.* Arculū sferii ceresci prin quare se determină depărtarea unei stelle de la equatorū. *t. de fis.* Aba-

tereă aculū magneticū de direcțiunea lui către nordū. *Déclinaison.*

Declinū. *s. m.* Plecare, povîrnire, scădere; apropiarea unū lucru de sfîrșitū; pierdere de putere, de strălucire. *Déclin.* *Declinulū dil-lei, vârstei, etc. fig. Declinulū unū imperiū, Declinulū frumuseti.* Le déclin du jour, de l'âge. Le déclin d'un empire, de la beauté.

Declivitate. *s. f.* Situația lucrului que stă plecatū, povîrnitū. Costișū, povîrnișū. *Déclivité.*

Declivū-â. *adi.* Quare este costitū; povîrnitū, plecatū. *Déclive.*

Decoctū. *s. etr.* Decocțiune, apă fêrtă cu burueni quare servă de medicamentū. *Décoct, Décoction.*

Decoifare, Descoifare. *v. s.* A decoifa, a descoifa, a lua coifura, gătella saū podoba capulū; a desgăti, a strica conciura, a strica përrulū, a lū aduce în desordine. *Décoiffer.*

Decoifură. *s. f.* Decoifură, desgătirea capulū, despodobirea lui. *Action de decoiffer.*

Decolorare. *v. s.* A decolora, a decolora, a strica colora, așa, vâpsêua; a face qua unū lucru săși përdă așa firêscă. *Décolorer.*

Decolorațiune, Decolorație. *s. f.* Descolorațiune, starea lucrului decoloratū; perdere de față, de colora firêscă. *Décoloration.*

Decompozițiune, Decompunere. *s. f.* Descompoziție, descompunere, analisare, desfăcerea unū corpū în părțile, elementele sêlle. — Schimbare, stricăciune, putređiciune. *Décomposition.*

Deconcertare. *v. s.* A deconcerta, a desconcerta, a turbura unū concertū, uă armonie vocală ori de instrumente. *fig.* A dejuca mesurile, planurile cuiva. — A turbura, a amefi pe quine-va în quātū să nu mai scie que să dică, que să facă. *Déconcerter.*

Deconcertū. *s. etr.* Desconcertū, ne-

- înțelegere, învâlmășellă. Décon-
cert.
- Deconsacrare.** *v. s.* Desconsacrare. A deconsacra, a desconsacra, a redica consacrația, a face profană, mirénü. Déconsacrer.
- Deconsiderare.** *v. s.* Desconsiderare. A deconsidera, a redica considerația, stima cuiăva. Déconsi-
derer.
- Deconsideratü-â.** *sup. adi.* Quare numai este vrednicü de stimă, de respectü, de considerație. Décon-
sideré-e.
- Deconsiderațiune, Deconsidera-
ție.** *s. f.* Nestimă, lipsă de con-
siderație; perderea stimii, a consi-
derației, a respectului. Déconsi-
dération.
- Deconsiliare.** *v. s.* A deconsilia, a sfătui împotrivă pe quineva, a'lü povețui să nu facă unü lucru, a'l întörce mințele. Déconseiller.
- Decorare.** *v. s.* A decora, a orna, a înfrumuseția unü salonü, unü teatru, etc. — A da cuiăva uă decorație. Décorer.
- Decoratorü-â.** *s.* Făcătorü de decorații pentru teatru, pentru case la serbători, etc. Décorateur.
- Decorațiune, Decorație.** *s. f.* Înfrumusețiare, ornamentü în zugră-
viă, sculptură, arhitectură. — Semnă de distincțiune, de vred-
nicie, de onóre. Décoration.
- Decorü.** *s. etr.* Ornamentele que se întrebuințesă într'unü apartamentü, într'ua sală, etc. Podóbă, gâtellă dinafară. Décor.
- Decorumü.** *s. m.* Bună cuviinția. Décorum.
- Décreditare.** *v. s.* A decredita, a descredita, a face să'și perđă cre-
detulü quine-va. *fig.* A face pe quine-va să'și perđă stima, res-
pectulü, onórea, încrederea de qua-
re se bucura. — Se dice și des-
pre lucruri. Décréditer.
- Décreditü.** *s. etr.* Descreditü, per-
dere de creditü. *fig.* Perdere de
stimă, de onóre, de respectü către
alții. Décréditement.
- Décrepitü-â.** *adi.* Îndillitü, förte
bâtrînü, gîrbovitü de bâtrîneție.
Décrepit-e.
- Décrepitudă.** *s. f.* Décrepitudine,
îndillire, bâtrîneție adînci, gîrbo-
vire de bâtrîneție. Décrepitude.
- Décretale.** *s. f. plur.* Scrisori de des-
lusiri, de orânduelli, de puneri la
calle alle Papilorü din vechime.
Décrétales.
- Décretare.** *v. s.* A decreta, a da unü
decretü, a decreta uă lege, uă o-
târîre. Décréter.
- Décretistü.** *s. m.* Quare face decre-
te saü quare dă afară decrete; —
quare a priimitü unü decretü. Dé-
crétiste.
- Décretorü.** *s. m.* Aquella quare fa-
ce otârîrea spre a punc pe qui-
neva la închissóre saü spre a se-
chestra. Décréteur.
- Décretü.** *s. etr.* Ordonanția, porun-
că; decisiune, otârîre; lege. — Vo-
inția lui Dumneđeü; sórtă, orân-
duită, ursită. Décret.
- De-curândü.** *adv.* Adinórá, nu de
multü. Jeunement.
- Decurgere.** *v. s.* A decurge, a curge
din... a eși din... a se trage
din...; — a se scurge, a se pre-
linge, a piști, a curge quâte pu-
ținü și curmatü. Découler.
- Decuriă.** *s. f.* Décime de ostași ro-
manî, trupă de soldați romanî al-
cătuită din quâte dece ómeni. Îm-
pârțirea popolului romanü în quă-
te dece cetățeni quare erau a de-
cea parte dintr'ua centuriă. Dé-
curie.
- Dedală.** *s. f.* Labirintü, locü plinü
cu aleie și detururi în quare se
retăcesce quine-va. *fig.* Incurcă-
tură, amestecătură în affaceri, în-
vâlmășellă; intrigă. Dédale.
- Dedare.** *v. s.* A deda, a obicinui,
a deprinde. Se întrebuințesă mai
multü qua reflexivü cu pronume-

- nile. *se.* A se deda: a se deprinde, a se obișnui. S'accoutumer.
- Dedemabilă-ă.** *adi.* Demnă de despreț, a nebăga în sémă; a fi dedemnată, desprețuită. *Dédaignable.*
- Dedemmare.** *v. s.* A dedemna, a desprețui, a nebăga în sémă; a arunca, a lepăda, a nu priimi. *Dédaigner.*
- Dedemnațiune, Dedemnație, Dedemmare.** *s. f.* Dedemnă, desprețuire, nebăgare în sémă, despreț, nesocotință despre uă persoană sau lucru. *Dédain.*
- Dedemni.** Veđi dedemnațiune.
- Dedemultă.** *adv.* De atunci; din dillele, din timpul, din epoha aquea depărtată, din anticitate. *Depuis longtemps.*
- Dedeparte.** *adv.* Din depărtare, din distanță mare. De loin. *A fi rudă de departe.* Être parent de loin. *Prea de departe.* De bien loin. *L'amă veđută de departe.* Je l'ai vu de loin.
- De-dessub.** *adv.* Cu titlul sub, forțe mai jossă. Dessous, Par-bas. *Ei cadă unul d'assupra, altul dedessub.* Ils tombent l'un dessus, l'autre dessous. *Dedessub de...* *prep.* A trece pe dedessub de mésză, pe dedessub de pod. *Passer par-dessous la table, Par-dessous le pont.* *adv.* *Aquestă lemnă este măncată de vermă (verme-nosă) pe dedessub.* Ce bois est vermoulu en-dessous. — Se iew și qua sus. *Dedessubul.* — *adv.* *A locui dedessub, A ședé dedessub:* a locui, a ședé în camerele quelle mai de jossă alle casei. Être logé par bas.
- Dedicare.** *v. s.* A dedica, a consacra la cultul divin; a dedica, a închina unui sântă un templu, uă bessorică; a închina cui-va cu adressă uă carte, un uvrăgiu. *Dédier.*
- Dedicatoriă-ia.** *adi.* Quare coprinde uă dedicațiune. — *Dédicatoire.*
- Dedicatoră-trice.** *s.* Autoră quare dedică un uvrăgiu, quare adulesă, flată spre a avé un dar. *Dédicateur-trice.*
- Dedicațiune, Dedație.** *s. f.* Consecrație, închinare, a unui templu la un sântă, a unui uvrăgiu la un protectoră ori amic. *Dédicace.*
- Dedinjossă.** *adv.* De acolo din jossă; din partea josnică. Au dessous.
- Dedinsussă.** *adv.* De acolo din sussă, din partea quare este din sussă. Dessus, Par dessus.
- Dedorare.** *v. s.* A dedora, a despolei, a sterge poleella. *Dédorer.*
- Deducere.** *v. s.* A deduce, a scăde dintr'ă sumă. — A scôte, a trage uă consequență, uă urmare dintr'ă împregiurare, dintr'ă vorbă ore quare; a scôte ună înțelesă ore quare. *Déduire.*
- Deducțiune, Deducție.** *s. f.* Scădere, quea que se scade dintr'ă sumă, quea que se scôte afară dintr'ă sumă. — Lucrarea prin quare se trage uă consequență dintr'ă împregiurare, deducerea unui raționamentă dintr'altulă. *Déduction.*
- Dedulcire.** *v. s.* (se) A se dedulci, a se îndulci la queva, de que-va, în queva; a urma înainte, a urma mai de multe ori, aquea que întiu numai s'a cercat; a ține, a posseda ună lucru ori pasiune quare ne a venită prin întâmplare și pe quare nu o cunoseamă la începută. S'accoutumer avec plaisir, ou bien se donner du plaisir à renouveler l'exercice de quelque chose, d'une passion, etc.
- Defacă.** *adv. prep.* Veđi presintă.
- Defaimă, Defaimare, Diffamațiune.** *s. f.* Vorbe prin quare quineva defaimă; vorbire în contra

- onorei cui-va; calomniã. Diffamation.
- Defãimare.** *v. s.* A defãima, a calomniã, a strica reputația, renumele cui-va prin vorbe, a'i vãtãma onorea. Diffamer, Blãmer.
- Defãimãtoriũ-oriã.** *adi.* Quea que defãimã; faptã, lucru quare defãimã, quare aduce defãimã, quare calomniã. Diffamatoire. *Libelã defãimãtoriã.*
- Defãimãtorũ-ore.** *s.* Aquella, aqueia quare defãimã, vatãnã prin vorbe onorea cui-va, quare calomniã pe quine-va. Diffamateur-trice.
- Defavorabilũ-ã.** *adi.* Nefavorabilũ, nepriinciosũ, neplãcutũ; pãgubitorũ; quare nu este favorabilũ. Dẽfavorable.
- Defavorare.** *v. s.* A defavora, a defavorisa, a nu favora, a lipsi pe quineva de favorũ, a'i fi defavorabilũ. Defavoriser.
- Defavorũ.** *s. etr.* Încetare de favorũ; disgrãtiune, perdere de favorũ. Dẽfaveur. *Defavorã, Disgrãtiune.* însem. *Defavorulũ* este preludiulũ *disgrãtiunei*: întãiu avemũ defavorulũ și apoi cãdemũ în disgrãtiunea unui prince.
- Defecare.** *v. s. t. de farm.* A defeca, a scõte drojdiile saũ materia grõssã a unui liquidũ. Dẽfquer. (Se conj. qua lãudare.)
- Defecațiune, Defecație, Defecare.** *s. f. t. de chim. de farm.* Limpețirea unui liquidũ prin aședarea pãrtilorũ quare'lũ faceãu turbure. Dẽfecațion.
- Defecțiune, Defecție.** *s. f.* Pãrãsirea unei partide, unui stindardũ; desbinare. Dẽfecțion.
- Defectivitate.** *s. f.* Starea lucrului defectivũ; nedessevãrsire. Dẽfektivitẽ.
- Defectivũ-ã.** *adi.* La quare lipsesce uã parte ore quare. *Verbũ defectivũ*: verbũ quare nu are toți timpii, tõte modurile, saũ tõte persõnele. Dẽfectif-ve.
- Defectũ.** *s. etr.* Vițiũ, neperfectiune (cussurũ), nedessevãrsire fizicã ori moralã, metehnã. Dẽfaut.
- Defectuositate.** *s. f.* Vițiũ, defectũ, lipsã, neajungeri que se gãssesce în ore quare lucruri. Dẽfectuositẽ.
- Defectuosũ-õsã.** *adi.* Quare are defecte, vițuri, greșelle; nedessevãrsitũ, quãruia i lipsesceũ însușirile, qualitãțile cerute. Dẽfectueux-se.
- Defeliũ.** *adv.* Nici de cumũ, nici uã datã. Jamais, Point du tout. Aquestũ adverbũ sub-întelege dupe dõsulũ totũ-d'auna - *nu. Defeliũ-nu.*
- Defendã.** *s. f.* Apãrare, ocrotire, sprijinire. Dẽfends, Dẽfens. — Opriturã, pãdure opritã de a se tãia. Bois en dẽfens.
- Defendere.** *v. s.* A defende, a apãra, a ocroti, a sprijini pe quineva saũ queva. Defendre. (Se conj. qua întelegere.)
- Defensibilũ-ã.** *adi.* Quare servã spre a defende, a apãra; quare se põte apãra, quare se põte opriti. Dẽfensable, Dẽfensible.
- Defensivã.** *s. f.* Stare de defendã, de apãrare; mesura que se iea spre a se apãra de atacũ. Dẽfensive.
- Defensivũ-ã.** *adi.* Fãcutũ spre a defende, spre a apãra. Dẽfensif-ve.
- Defensorũ-ã.** *s.* Quare apãrã, quare protegã, quare ocroteșce; apãrãtorũ, ocrotitorũ, sprijinitorũ. Dẽfenseur-se.
- Deferanțã, Deferare.** *s. f.* Supunere, respectũ. Dẽfẽrence.
- Deferare.** *v. s.* A defera, a da, a dãrui; a otãri, mãi cu sãmã onorurii, funcțiune cui-va. — A aretta cui-va, suppunere, respectũ. Dẽfẽrer.
- Deficitũ.** *s. etr.* Quea que lipsesce, nu se ajunge în finanțã; lipsã, neajungere în cheltuelle. Dẽficit.
- Defidare.** *v. s.* A defida, a provo-

ca, a chiuma la luptă; a face uă chiumare întăritătoră, așfătoră la queva; a declara cuiăa quă nu va puté face unŭ lucru cu tôte meșlocele que are. — A nesocoti, a brava ôre quare lucru periculosŭ. — A bănui, a presupune, a se teme de queva, a prevedé unŭ lucru de temutŭ. *Défier.* (Se conj. qua lăudare. Unŭ 'lŭ facŭ de conj. III *defidere* și atunci se conj. qua înțelegere.)

Defidență. *s. f.* Bănuellă, temere de a fi încelatŭ saŭ surprinsŭ; — neîncredere în puterile saŭ meșlocele ori talentele sêlle. *Défiance.*

Defidentŭ și Defiantŭ-ă. *adi.* Bănuitorŭ, prepunătorŭ, temătorŭ despre vre uă întimplare îngrijitoră. *Défiant-e.*

Defigurare. *v. s.* A defigura, a defigura; a strica figura, fața, obrazulŭ; — a strica forma, figura unŭ lucru, a'lŭ denatura, a'lŭ poci, a'lŭ sluti. *Défigurer.*

Defilare. *v. s.* A defila, a deșira; a trage, a scôte firulŭ, așia, sfôra quare a fostŭ băgată, petrecută prin ôre quare lucru. — *A se defila:* a se deșira, a se desfăce quea que a fostŭ înșirată ori depănatŭ. — *A defila:* a merge în șirŭ unulŭ dupe altulŭ. Se dice despre trupe quândŭ mergŭ în șirŭ spre a fi veđute, observate. *Défiler.*

Defileŭ. *s. etr.* Strîmtóre, trecătóre îngustă. — Strîmtorare, poziție încurcată. *Défilé.*

Definare. *v. s.* A defina, a desluși, a tălmăci que este unŭ lucru, a'î aretta însușirile quare'lŭ deosebescŭ de altŭ lucru. — A descrie însușirile unei persône. *Définir.* (Se conj. qua lucrare. Unŭ 'lŭ facŭ de conj. IV *definire* și apoi 'lŭ conjugă qua pe întîia.)

Definire. *v. s.* A defini, a însemna, a determina timpulŭ, loculŭ, otărăle. *Définir.* (Se conj. qua iubire.)

Definițiune, Definiție. *s. f.* Descriere, explicație curată și exactă a naturii unŭ lucru; explicația înțeleșului vorbelorŭ, a ideelorŭ que se ținŭ de dînsele. *Définition.*

Definitivŭ-ă. *adi. t. de gram.* Otăritorŭ, isprăvitorŭ, quare decide, quare otărasce. *Définitif-ve.*

Definitŭ-ă. *adi. și sup. t. de gram.* Otăritŭ, mărginitŭ. *Défini-e.*

Deflagrațiune, Deflagrație. *s. f. t. de chim.* Lucrare prin quare unŭ corpŭ se arde cu flacăre. *Déflagration.*

Deflecțiune, Deflecție. *s. f.* Abatere, dare într'uă parte. *Déflexion.*

Deflegmare. *v. s. t. de chim.* A deflegma, a scôte părțile apôse dintr'uă substanță. *Déflegmer.*

Deflegmațiune, Deflegmație, Deflegmare. *s. f. t. de chim.* Lucrare prin quare se scôte din liquidele spirtôse, apa que elle coprindŭ. *Déflegmation.*

Deflorare. *v. s.* A deflora, a desflora, a desfeciori uă jună fată. *Déflorer, Dépuceler.*

Deflorațiune, Deflorație, Deflorare. *s. f.* Desfeciorirea unei fete. *Défloration, Dépucelage.*

Deflorire. *v. s.* A deflori, a desflori, a se scutura, a pica, a căde florile. Se dice despre arburŭ, plante, etc. *Déflourir.*

Deflorisațiune, Deflorisație, Deflorire. *s. f.* Scuturarea florilorŭ; timpulŭ scuturării florilorŭ. *Déflouraison.*

Defoilare. *v. s.* A defoila, a desfoila, a desfrunza, a curăți frunzele de la plante, de la arburŭ. — A căde frunzele depe arburŭ. *Défeuilleer.*

Defoilemintŭ. *s. etr.* Defoilare, desfoilare, timpulŭ căderei foilorŭ, a frunzelorŭ din arburŭ. *Éffeuillaison.*

Defoilură. *s. f.* Cădere, scuturare de foi, de frunze. *Défeuilleure.*

Deformare. *v. s.* A deforma, a des-

- forma, a strica forma, a schimba forma unui lucru. Déformer.
- Deformațiune, Deformație. s. f.** Alterațiunea, stricarea, schimbarea primitivă a formei naturale. Déformation.
- Deformitate. s. f.** Diformitate, schimonossire, pocire, ismenire; lucrare, faptă immorală, urită, împotriva moralului. Déformité.
- Defortificare, Disfortificare. v. s.** A defortifica, a disfortifica, a strica fortificațiile, întăririle unei cetăți, unui orașu întăritu. Defortifier.
- Defortună. s. f.** Veđi infortună.
- Defrisare, Desfrisare. v. s.** A defrisa, a desfrisa, a strica frisura, gătella perrului din capu, a desface zuluții. Défriser.
- Defrișare. v. s.** A defrișa, a desțelina, a curăți unu locu, unu pământu, smulgindū buruenele, tăindū mărăciniū, scoțindū rădăcinele spre a se lucra, a se ara. Défricher.
- Defrișemintū. s. etr.** Defrișare, desțelinarea, curățirea unui pământu spre a'lu ara. Défrichement.
- Defrișorū-óră. s.** Aquella quare defrișesă, desțelinesce, curăță unu pământu spre a'lu deschide lucrului. Défricheur.
- Degagiare. v. s.** A degagia, a dezalogi, a lua îndărātu quea que a fostu pussū gagiū. A desface, a descurca, a desbăra, a desnodi, a deslega, a desființa uă relație, unu gagiū, uă datorie, uă pasiune, unu interessū, etc. Dégager.
- Degagiū, Degagemintū. s. etr.** Degagiare, dezalogire; deliberare; scuturare; ușurare; desfacere; descurcare; deslegare; desființare de relații, de datorii, de pasiuni, de interese, etc. Dégagement.
- Degarnissire. v. s.** A degarnissi, a disgarnissi, a redica garnitura, ornamentele; a despodobi, a redica podoba, a simplifica, a se îmbrăca, sau a se lăssa îmbrăcatu simplu. Dégarnir.
- Degarnitură. s. f.** Despodobire, simplificare, lăssare în îmbrăcăminte simplă. Action de dégarnir.
- Degenerare. v. s.** A degenera, a se strica, a scăde, a perde din calitate primitivă. *fig.* A se schimba din bunū în reū, din reū în bunū; a bastarda, a 'și strica natura. Dégénérer. (Se conj. qua lucrare.)
- Degenerațiune, Dcgenerație, Degenerare. s. f.** Stricare, perdere, scădere, schimbare din starea primitivă. — Starea unei persóne, unei națiuni quare nu are noblețta, virtuțile, meritul stremoșiloru din quare se trage. Dégénération.
- Degerare. v. s.** A degera, a îngheța pînă la a se paralisa, pînă la a se usca. Engeler.
- Degerătură. s. f.** Fapta de a degera, de a se usca prin înghețare; — rana, maladia produssă din înghețare. Engelure.
- Degitalū-ă. adi.** Quare ține, quare este allū degitulū. Digital-e.
- Degitarū. s. etr.** Năpirstocū, uneltă mică de metalū, rotundă, cu micī găurelle, quare îmbracă virtulū degitulū, une-orī meșilocolū lui, și cu quare se împinge aculū cândū quineva cósă. *Dé. Degitarū de pînă, de pelle:* que servă a îmbrăca unu degitū. Un doigtier de linge, de cuir. — Quea que servă a îmbrăca degitulū uvrierilorū cândū lucrésă que-va. Poucier.
- Degitū. s. etr.** Extremitățile mânelorū și piciorilorū omului și alle unorū animale, împărțite în quâte cincī ramure. — Mesurā saū quantitate mică de lungimea unui degitū. *t. de astr.* A dūoa spre-dece parte a diametrului apparent allū sórelui și a lunei. *Doigt. fig. fam.* A aretta cu degetulū pe quineva: a rīde de quineva, a'lu desprețui publicamente. *Montrer au doigt.* — *Degitulū lui Dumneđeū, degitulū provedinții:* caractere que dove-

- descu scopurile lui Dumnezeu, al-le prevedinții în ore-quare fapte, în ore-quare evenimente. Le doigt de Dieu, Le doigt de la providence. — *A'și mușca degetele.* A se remușca, a se căi. Se mordre les doigts de quelque chose. *A'și trosni degetele:* Faire craquer ses doigts. *A numera sau a socoti pe degete:* Compter sur les doigts. *Degitulă arettătoru.* L'index, L'indicateur. *Degitulă din meșilocu.* Le medius. *Degitulă mare de la mână.* Le pouce. Degitulă mare de la picioru. L'orteil. — *Degitu:* uă măsură din două-spre-dece linii, a două-spre-dece parte dintr'unu picioru. Pouce. *O să'și mușce degetele:* o să se căescă. Il s'en mordra les pouces. *A nu avè nici unu degitu de locu.* Se dice și: *A nu avè nici uă palmă de locu:* a nu avè proprietate nemșcătoria. N'avoir pas un pouce de terre.
- Degrabă.** *adv.* În grabă, curându, iute. Précipitamment, Promptement, Prestement, Tout de suite.
- Degradare.** *v. s.* A degrada, a scôte din funcțiune; — a redica, a lua gradulă cui-va; a'i lua titlulă de nobleția cu rușine; a desonora; a strica; a dărâpâna; a ruina; a împușina pe nesimțite. *t. de art.* *A degrada colorile, nuanșele, luminele, umbrele;* a le subția, a le împușina treptatū. *A se degrada:* a se înjosi, a se pogori immoralmente. Degrader, Se degrader.
- Degradațiune, Degradație.** *s. f.* Fapta de a degrada, de a se degrada; redicare, luare înapoi cu rușine a unui gradū. — Scădere, împușinare cu încetul și treptatū. — Ruinare, derâpânare, stricâciune a unui edificiu. — Înjosire; desrînare. Déggradation.
- Degustare.** *s. v.* A degusta, a gusta vinurile; a cerca beuturile spre a le cunoșce calitatea. Déguster.
- Degustațiune, Degustație, Degustare.** *s. f.* Gustare, cercare que se face cu beuturile gustându din elle spre a cunoșce de suntū bune. Dégustation.
- Degustătoru-ore.** *s. și adi.* Gustătoru, quare gustă, cercă beuturile. Dégustateur.
- Deice.** *s. f.* Divinitate fabulosă de sexu femininū; personagiū mitologicū. Déesse.
- Deicidū.** *s. m.* Ucigașu de Dumnezeu. Se dice Evreiloru quari aū omoritū pe Mîntuitorulū Is. Chs. Déicide.
- Deificare.** *v. s.* A deifica, a pune în rândulū șteiloru, a înșei. Déifier.
- Deificațiune, Deificație.** *s. f.* Apoteosare, înșeire; fapta d'a pune, de a aședa în rândulū șteiloru. Déification.
- Deismū.** *s. etr.* Credinția în existenția unui singuru Dumnezeu, fără revelațiunii sau cultū. Déisme.
- Deisnovă.** *adv.* Veđi d'acapo.
- Deistū.** *s. m. adi.* Quare recunoșce pe unu Dumnezeu, și nu priimeșce revelație, nici cultū. Déiste.
- Deitate.** *s. f.* Deū, șteice sau đina mitologică. Déité.
- Deu.** *s. m.* Căpeteniă turcescă de la Algeria. Dey.
- Dejecțiune, Dejecție.** *s. f.* Deșertarea pîntecelui, materia deșertată. Déjection.
- Dejucare.** *v. s.* A dejuca, a juca cui-va unu renghiu; a strica, a zădărnici, a nimici, a nimici unu proiectū, uă intrigă, a împiedeca unu planū. — A nu juca qua altă dată; a juca, a dansa reū. Dejouer.
- Dejunare.** *v. s.* A dejuna, a face dejunū, gustare de diminēția, a mânca queva. Déjeuner.
- Dejunū.** *s. etr. și Dejunare.* Gustare, mîncare queva de diminēția. — Bucatele que se mîncă de diminēția, cu quare se face gustare. Déjeuner.
- Delegare.** *v. s.* A delega, a însârci-

- na, a trimite pe quine-va cu împuternicire de a lucra, de a judeca, de a cerceta, etc. — A împuternici pe quine-va de a trata în affaceri particulare sau d'alle statului. Déléguer.
- Delegațiune, Delegație.** *s. f.* Sarcină, funcție spre a judeca, sau a trata în numele guvernului. — Actul prin quare se dá aquestă putere. Délégation.
- Delegatū.** *sup. adi. și. s. m.* Deputatū, aquella quare tratésă în numele cui-va. Purtătorū de uâ delegație; însărcinatū cu o missiune. Délégué-e.
- Delfinū.** *s. m.* Unū pesce de marre. Dauphin.
- Deliberantū.** *s. m.* Quare delibérésă, chibzuesce, quare desbate, quare propune în adunări obștesci. Délibérant-e.
- Deliberare.** *v. s.* A delibera, a desbate, a chibzui, a examina în sine sau într'uâ adunare publică, într'uâ affacere. Délibérer.
- Deliberațiune, Deliberație, Deliberare.** *s. f.* Desbatere, consultație; discuție între mai multe persoane spre a da uâ otărire, uâ decisiune. — Resoluțiune. Délibération.
- Deliberativū-â.** *adi.* Quare delibérésă, quare are dreptū de a delibera, quare are însușiri, drepturi la deliberări. Délibératif-ve. *A avé votū deliberativū:* a avé dreptū de a delibera. Avoir voix délibérative.
- Deliberatū.** *s. etr. t. de proc.* Otărire prin quare în urma deliberației se determină, se decide a se face queva, prin quare se chiamă la uâ chibzuire din noū. Délibéré.
- Delibrare.** *v. s.* A delibra, a mîntui, a scăpa, a isbăvi. — *A delibra uâ femeia:* a o ajuta în facere, a o scăpa, a o face să se ușurese, să nască. — *A se delibra:* a se ușura din nascere, a nasce copillū; a nasce casa copillului, soartea. — *A se delibra:* a scăpa, a se descurca; a se desbără. Délivrer, Se délivrer.
- Delibrație.** *s. f.* Scăpare, liberare, mîntuire. — Nascere, facere, ușurare de nascere, de facere. Délivrance.
- Delicatețîă.** *s. f.* Qualitatea, însușirea lucrului sau a persoanei delicate; — qualitatea, însușirea lucrului plăcutū la gustū. — Dispoziție, applecare de a se supăra, de a se atinge îndată, de a se pica. Délicatesse.
- Delicatū-â.** *adi.* Bunū, fainū, supțire, finū, gustosū, plăcutū la gustū. — Simțitoriu, supărăciosū de fie que lucru. Délicat-e. — *Delicatū,* mititellū, gingașū. Mignon-ne.
- Deliciosū-â.** *adi.* Fôrte bunū, fôrte plăcutū, fôrte gustosū; încântătoriu, desfătătoriu, desmierdătoriu. Délicieux-se.
- Deliciū.** *s. etr.* Voluptate, plăcere, desmierdare, desfătare. Délice. *Deliciuri. plr.* desfetări, bucurii încântătorie alle paradisului. Délices.
- Delictū.** *s. etr. t. de juris.* Abatere pe quare legile o pedepsescū corecționalū; greșellă; violațiunea unei legiuri, unei pravile. Délit. *Delictū comunū:* comissū de unū ecclesiasticū și a quărui judecată este dreptulū quellorū ecclesiastici. Délit commun. *Delictū capitalū:* quare merită ossinda morții. Délit capital. *Delictū gravū:* quare merită uâ pedepsă aspră. Délit grave. — *Delictū publicū:* reparațiunea quărui interesă pe publicū. Délit public. *Delictū privatū:* a quărui reparațiune interesă numai pe suplicantū. Délit privé. — *În delictū flagrantū:* assupra fapte, pe quândū sevîrșesce unū delictū. En flagrant délit.
- Delimitare.** *v. s.* A delimita, a otărnici, a însemna și a fixa otare,

- a grăniția unū pământū. *Délimiter.*
- Delimitațiune, Delimitație, Delimitare.** *s. f.* Otârnăcirea; fapta de a otârnăci, de a delimita, d'a pune otare. — Otârnăciă. — *Délimitation.*
- Deliniare.** *v. s.* A delinia, a trage liniă, rigle; a însemna conturul, ocolul unū lucru. A trage quelle dintîu liniă alle unū dessemnū. *Décrire, Représenter un objet par de simples lignes ou traits.*
- Deliniațiune, Deliniație, Deliniare.** *s. f.* Facerea saū însemnarea conturul, ocolul unū lucru dintr'ua singură trăsură. — Figura quare rezultă din deliniație, din tragerea unū conturū. *Délinéation.* — Representația unū lucru numai în liniă. Dessemnū numai în liniă, în trăsurre. — Însemnare fundamentală, urzirea unū dessemnū.
- Delirare.** *v. s.* A delira, a aiuri, a buigui; a înnebuni, a vorbi în nebunăllă; a se afla în mare mișcare saū turburare confusă din lăuntru. *Délirer.*
- Delirū** *s. etr.* Retăcirea a spiritulū, a minții; nebuniă, smintirea minții cauzată de uă maladiă. *fig.* Buiguellă, aiurare, mișcare, aprindere, entusiasmū. *Délire.*
- Delungellă, Delungire.** *s. f.* Fapta delungirei; lungime de timpū, lungire de spațiū, durată. *Durée.* — Amînare, întîrziere. Veđi amînare.
- Delungire.** *v. s.* A delungi, a amîna. Veđi amînare.
- Delustrare.** *v. s.* A delustra, a deslustrui; a lua, a șterge, a spăla lustrulū. *Délustrer.*
- Delustrațiune, Delustrare, Delustrație.** *s. f.* Fapta de a delustra, de a redica, de a șterge, de a lua lustrulū. *Action par la quelle on délustre une étoffe.*
- Deluvianū-ă, și Diluvianū.** Que se atinge de deluviulū, de potopulū întîmplatū în timpulū lui Noe. *Diluvien-ne.*
- Deluviū.** *s. etr.* Potopū, înundare, vârsare mare de ape. *Déluge.*
- Demagogiă.** *s. f.* Facțiune populariă; ambiția de a domina; dominația poporului și a lingușitorilor lui; — međilăce que întrebunțesă quineva spre a dobîndi influință în populū, ideī pârținitorie interreselorū poporului. *Démagogie.*
- Demagogicū-ă.** *adi.* Quare ține de demagogiă. *Démagogique.*
- Demagogismū.** *s. etr.* Sistema demagogilorū. — Purtarea și pâreriile demagogului. *Démagogisme.*
- Demagogū.** *s. m.* Membru allū unei facții populariă; partisanii seī. — Aquella quare apără interessurile popoului, spre a'i căștiga favorulū și sa'lū influințese. *Démagogue.*
- Demăncare.** *s. f.* Măncare, bucate; totū que se pōte mânca; alimentū, nutrimentū. Veđi bucate, măncare.
- Demarcare.** *v. s.* A demarca, a lua marca; a șterge semnulū pussū la unū lucru. — *Démarquer.* A demarca: a grăniția, a otârnăci. *Délimiter.*
- Demarcațiune, Demarcație, Demarcare.** *s. f.* Grănițare, otârnăcirea; fapta de a pune otare, de a otârnăci limitele, frontierele unei țere, provincie, ținutū, etc. *Démarcation.*
- Demarșă.** *s. f.* Pasū, mersū, chipū de a umbla. — *fig.* Urmare, lucrare; manieră, chipū de a lucra, de a se purta. — Queea que se face spre a isbuti într'ua întreprindere, într'ua afacere. *Démarche.*
- Demascare.** *v. s.* A demasca, a lua, a redica cui-va masca de pe o brazū. *fig.* A da pe quineva de față, de golū; a aretta pe quineva așia precumū este, fără voia lui. *Démasquer.*
- Demembrare.** *v. s.* A demembra, a desmembra, a desmădula; a smul-

ge, a scôte, a deossebi membrii, părțile unui corp, a'lă face bucată. *fig.* A lua, a despărți uă parte dintr'ună totă, dintr'ună corpă întregă. Démembrer.

Demențâ, Demințâ. *s. f.* Nebuniă, lipsire de minte, urmare, purtare, lucrare nebună, fără judecată, fără minte. Démence.

Demesurată-ă. *adi.* Peste măsură, afară din calle, nemesurată. Démésuré-e.

Demetamorfosare. *v. s.* A demetamorfoasă, a schimba metamorfoasă; a se schimba, a se preface uă persoană oră ună lucru. Démétamorphoser.

Demințire. *v. s.* A deminți, a face, a scôte pe quine-va de minciună; a spune cui-va quă a mințit, quă n'a spusă adevărul. — A tăgădui adevărul, ființa unei fapte, unui lucru, a declara quă este născocit. Démentir.

Demissionar. *s. m.* Aquella quare a dată demisiune. Démissionnaire.

Demisiune. *s. f.* Actă prin quare quine-va demisionésă, prin quare anunțâ superiorului se lepădărea dintr'uă funcțiune, dintr'uă sarcină, etc. Démission.

Demindare. *v. s.* A demînda, a ruga pe quine-va d'a acorda queva; — a se adresa justiției spre a i se da queva; — A dori, a cere. Demander. *Aquêsta demîndă mară îngrijiri.* Cela demande de grands soins.

Demnitate. *s. f.* Merit, mărime, gravitate, importanță, nobleță que însufă respect. — Funcțiune, post, sarcină considerată, însemnată, distinsă: — înălțare de rang, distincțiune eminentă, dregătoriă de onore. Dignité.

Demnă-ă. *adi.* Quare merită queva, quare are demnitate, quare este onest, (vrednic, destoinic.) Digne.

Democratice, Democrati-ceste. *adv.* Cu maniere de democrat. Démocratiquement.

Democrațiă, Democrațiă. *s. f.* Stăpînire, suveranitate a popului, guvern popular, formă de guvernămînt în quare autoritatea este a popului. Démocratie.

Democrată-ă. *adi.* De democrațiă, allă democratului. Démocratique.

Democratizare. *v. s.* A democratiza, a face pe quine-va să fie democrat, a'lă întorce, a'lă aduce la sistema democratică. Démocratiser.

Democrată-ă. *s.* Quare ține cu guvernul democratic, partisan allă democrației. Démocrate.

Demonescă-ă. *adi.* Que este allă demonului. Veđi demoniac.

Demonetizare. *v. s.* A demonetiza, a face quă uă monetă să și perdă valora que avea mai nainte dupe lege. Démonétiser.

Demonetizațiune, Demonetizație, Demonetizare. *s. f.* Lucrarea prin quare uă monetă își perde preț, valora que avea mai nainte. Démonétisation.

Demoniacă-ă. *adi. și s.* Îndrăcit, posedat de demon, allă demonului. Démoniaque.

Demonism. *s. etr.* Credința în demoni. Démonisme.

Demonistă-ă. *s.* Quare crede în demoni. Démoniste.

Demonocrație. *s. f.* Demonocrație; influință, putere de demoni; credință a ôre quâroră populi din America și din Africa. Démonocratie.

Demonografiă. *s. f.* Descriere despre demoni, draci. Démonographie.

Demonografă-ă. *s.* Quellă que scrie despre demoni, despre draci. Démonographe.

Demonolatriă. *s. f.* Cultă demonescă; închinare, adorare de demoni. Démonolâtrie.

Demonolatru. *s. etr.* Adoratorŭ, închinătorŭ de demoni. Démonolâtre.

Demonomania. *s. f.* Unŭ felŭ de delirŭ în quare quineva se crede a fi posedatŭ de demoni. Nebuniã, epilepsiã. — Descriere, tratare despre aquestã maladiã. Démonomanie.

Demonstrabilŭ-ã. *adi.* Quare se pôte demonstra, aretta, explica, dovedi. Démonstrable.

Demonstrare. *v. s.* A demonstra, a dovedi, a aretta într'unŭ chipŭ adeveratŭ, învederatŭ. A tâlmãci, a aretta lucrurile despre quare vorbimŭ. Démontrer. (Se conj. qua lucrare.)

Demonstrațiune, Demonstrație, Demonstrare. *s. f.* Dovedã evidentã și convingãtoriã, *Demonstrațiune matematicã.* — Semnŭ, nãr-turissire exteriorã, *Demonstrațiune de amicițiã.* — Lecțiunile unorŭ professori, *A face uã demonstrațiune în anatomiã, în botanicã.* Démonstration.

Demonstrativemente, Demonstrativicește. *adv.* Într'unŭ chipŭ, cu manierã demonstrativã, doveditorã, încredințãtoriã. Démonstrativement.

Demonstrativŭ-ã. *adi.* Quare demonstrésã, quare aréttã; doveditorŭ, încredințãtorŭ. *t. de gram.* *Adiectivŭ demonstrativŭ:* aréttãtorŭ. Démonstratif-ve.

Demonstratorŭ. *s.* Quare demonstrésã, quare aréttã; quellŭ que dovedesce queva mãi cu sémã în anatomiã, fisicã, etc. Démonstrateur.

Demonŭ. *s. m.* Dracŭ, spiritŭ necuratŭ, diavolŭ. *fig. fam.* Se ñice unŭ omŭ reŭ, iar mãi cu ossebire bãeșilorŭ. Démon.

Demoralicește. *adv.* Într'unŭ chipŭ ne moralŭ, cu manierã immoralã. D'une manière immorale.

Demoralizare. *v. s.* A demoralisa,

a strica morala cuiva; a corumpe, a strica bunele obiceiuri. Démoraliser. (Se conjugã qua lucrare.)

Demoralizațiune, Demoralizație, Demoralizare. *s. f.* Fapta de a demoralisa; efectulŭ ei; — starea demoralizatã a unŭ individŭ, a unŭ populŭ. Démoralisation.

Demoralizatorŭ-ore. *s.* Stricãtorŭ de moralã, de obiceiurile bune ale cuiva; quare stricã, corumpe pe quineva. Démoraliseur.

Demoralŭ-ã. *adi.* Demoralizatŭ, quare este stricatŭ, coruptŭ, quare n'are moralŭ. Vedŭ immoralŭ.

Denaturalizare. *v. s.* A denaturalisa, a scôte, a lipsi pe quineva de dritalŭ naturalizațiunei, de drepturile câpëtate în pãmîntŭ streinŭ. Dénaturaliser.

Denaturalizațiune, Denaturalizație, Denaturalizare. *s. f.* Fapta de a denaturalisa, de a lipsi de drepturile câștigate într'unŭ pãmîntŭ streinŭ; efectulŭ ei. Dénaturalisation.

Denaturare și Desnaturare. *v. s.* A denatura, a desnatura, a schimba natura unŭ lucru, a redica cuiva sentimentele naturale. — A se desnatura, a perde, a strica calitãțile sêlle quelle bune; a se face neomenosŭ. Dénaturer.

Denaturatŭ-ã. *adi.* Desnaturatŭ, quare este în contra naturii, în contra sentimentelorŭ bune. — Quare urasce pe aquei que s'arŭ cuveni sã'i iubescã. Dénaturé-e.

Dendritŭ. *s. m.* Piétrã pe quare se vedŭ figure de copaci, de tufe, etc. Dendrite.

Denegare. *v. s.* A denega, a tãgãdui, a nu da, a nu face unŭ lucru que cere cuviința, onórea, dreptatea sã'lŭ facemŭ. Dénier. (Se conj. qua lãudare.)

Denegațiune, Denegație, Denegare. *s. f. t. de jurispr.* Fapta de a nega, de a tãgãdui la judecatã.

- Tăgăduire, declarație quâ quelle zise de altulū nu suntū adeverate. Dénégation.
- Denegrire. v. s.** A denegri, a înnegri reputația cuiṽa; a defăima spre a micșora preculū cuiṽa saū la queṽa. Dénigrer.
- Denegritoriū-óriă. s.** Înnegritoriū de onōrea cuiṽa, defăimătorū, hulitorū. Dénigreur-se.
- Denegritură, Denegrire. s. f.** Fapta d'a denegri; înnegrirea reputației; defăimare, hulire. Dénigrement.
- Deneutralizare. v. s.** A deneutralisa, a face qua să pârăssescă, qua să lasse neutralitatea. Dénéutraliser.
- Denominațiune, Denominație, Denuminație, Denumire. s. f.** Numire, însemnarea unū lucru, unei persōne print' uă vorbă quare 'i exprimă starea, felulū, calitatea principală. Dénomination.
- Denominativū-ă. adi.** Denuminativū, numitorū, quare servă spre a numi que-va, quare arcttă numele propriū. Dénominatif-ve.
- Denotare. v. s.** A denota, nota, a pune note; a aretta; a însemna. Dénoter.
- Denotațiune, Denotație, Denotare. s. f.** Notație, însemnare, punere de note. Dénotation.
- Densitate. s. f. t. de fisic.** Dessime, strînsură, însușirea corpurilor de a avé strînse una de alta părțile din quare se alcătuescū. Densité.
- Dentellă. s. f.** Veđi dantellă.
- Denumire. v. s.** A denumi, a însemna print' unū nume, a pomeni de numele unei persōne într'unū actū, într'unū înscrissū. Dénommer.
- Denuminătorū. s. m. t. de arit.** Numitorū; numerulū que arctă în quâte părți se împarte unū întregū. Dénominateur.
- Denunțiare. v. s.** A denunția, a pîrî, a da de golū, a declara, a face cunoscutū, a publica; a spune pe quineva, a 'i aretta fapta la judecată, saū în particulariū. Dénoncer. (Se conjugă qua lăudare.)
- Denunțiemintū. s. etr.** Veđi denunțiu.
- Denunțietorū-ore. s.** Quare denunția, quare pîrasce. Dénonciauteur-trice.
- Denunție, Denunția-re. s. f.** Denunțiemintū, declarațiune publică și solemnelă, pîră la judecată; dare de scire, în cunosciință. Dénonciation.
- Deochiare. v. s.** A deochia, a cauza maladia numită deochiū, a magnetisa pe quine-va privindu'lū cu ochiū reū saū amorosū.
- Deochiū. s. etr.** Maladia, rezultatul de a magnetisa pe quineva prin a'lū privi cu ochi reī saū de amorū. Este în credinția popululū quă uă privire petrūnđetōriă cu ochi de rea voinția saū de amorū extremū, causă maladiă cu dure de de capū quellūi privitū, și quate uă dată chiar mōrte, mai cu ossebire copilorū.
- De-o-cam-dată. Veđi de uăcam-dată.**
- De-o-dată. Veđi de uădată.**
- De-o-parte. Veđi de uăparte.**
- De-o-potrivă. Veđi de uăpotrivă.**
- Deossebi. În Deossebi. adv.** În parte, în particularū. Particulier-ère, Particulièrement, Différemment, A part.
- Deossebire. v. s.** A deossebi, a despărți unū lucru de altulū. A se deossebi: a nu fi de o potrivă. Diferer, Discerner, Distinguer, Séparer.
- Deossebire. s. f.** Veđi distincțiune.
- Deossebitū-ă. adi.** Quare este de natură saū calitate ossebită, diversă; neassemenatū, nepotrivitū; allessū. Divers-e, Différent-e, Distinct-e.
- Departamentalū-ă. adi.** Que se atinge de unū departamentū, quare este allū unū ținutū, districtū.

- Départemental - e, Départementaire.
- Departmentalŭ.** *s. m.* Funcționarŭ într'unŭ departamentŭ. Départemental.
- Departmentŭ.** *s. etr.* Ministeriŭ. — Despărțirea, împărțirea unei țeri în ținuturi. — Județŭ, Ținutŭ. Département.
- Depart.** *adi.* La uâ distanțîă mare de la noi. Loin. *fig. fam.* *A nu vedē măi departe de câtŭ vîrfulŭ nasului:* a nu prevedē nimicŭ. Ne pas voir plus loin que le bout de son nez. — *N'o s'o ducă departe:* i se va împlini. Il ne le portera pas loin. *De departe.* De loin. *A călători departe.* Voyager au loin. *A fi departe de socotellă:* de a-deverŭ. Être loin de son compte.
- Departŭ.** *s. etr.* Plecare, pornire la unŭ drumŭ; fapta de a se depărta, de a pleca, de a porni la drumŭ. Départ.
- Depănare.** *v. s.* A depăna, a desface unŭ firŭ de pe ghemŭ și a 'lŭ strînge pe altŭ queva, saŭ a 'lŭ desface de pe queva și a 'lŭ face ghemŭ. Dévider.
- Depănătore.** *s. f.* Vîrtelniçe, socală, răschitorŭ, rotanŭ, uneltă pe quare se depănă, Dévidoir, Bobineuse.
- Depănătoriŭ-oriă.** *s.* Aquella saŭ aqueea quare depănă. Dévideur-se.
- Depărtare.** *v. s.* A depărta, a trimite departe... a duce, a înstreina departe. Éloigner... *A se depărta:* a se despărți și înstreina. S'éloigner. *A se depărta de la datorŭ.* S'éloigner de son devoir. *Depărtatŭ. sup. și adi.* Quare este departe, depărtatŭ. Éloigné-e, Lointain-e.
- Depărtare.** *s. f.* Lucrarea de a depărta, de a se depărta, de a se înstreina. Éloignement. Lointain.
- Dependemintŭ.** *s. etr.* Veđi dependințîă.
- Dependentŭ.** *adi.* Quare este atîrnatŭ, subordinatŭ, supussŭ altuia;
- quare spëndură, deprinde de altŭ quineva. Dépendant-e.
- Dependințîă.** *s. f.* Dependemintŭ, atîrnare, subordinație, suppunere. Se đice măi cu sēmă de unŭ statŭ que depinde de altŭ statŭ. Dépendance.
- Depindere.** *v. s.* A depinde, a atîrna, a spëndura de altulŭ, a fi subordinatŭ, supussŭ. Dépendre. (Se conj. qua înțelegere.)
- Depeșă.** *s. f.* Scrisșore grabnică, înștiințare fute din pertea unŭ statŭ, saŭ dregătoriŭ. Dépêche. *Depeșă telegrafică.* Stafetă que se trimite prin telegrafulŭ electricŭ.
- Deplorabilŭ-ă.** *ad.* Demnŭ de plînsŭ, de tînguitŭ, de jălîtŭ. — Jalnicŭ. Déplorable.
- Deplorare.** *v. s.* A deplora, a tîngui, a jălî; a căina, a căi. A compătîmi, a avē milă de quineva. Déplorer. (Se conj. qua lăudare.)
- Deplorațiune, Deplorație, Deplorare.** *s. f.* Fapta de a deplora, de a plînge, de a jălî. — Plîngere, tînguire, jale, lamentațiune. Déploration.
- Depopularisare.** *v. s.* A depopularisa, a desopularisa, a perde stima, favorulŭ populariŭ; a perde popularitatea, a perde în opinia populariă. Dépopulariser. (Se conj. qua lucrare.)
- Depopularisațiune, Depopularisare.** *s. f.* Starea unei țere despopulate. Dépopularisation.
- Deportare.** *v. s.* A deporta, a duce, a surguni pe quineva la unŭ locŭ otărîtŭ de unde n'are voiă să se depărtese, Déporter.
- Deportațiune, Deportacie, Deportare.** *s. f.* Isgonire, surguniă perpetuă a unŭ culpabilŭ la unŭ locŭ otărîtŭ. Exilŭ, surgunŭ. Déportation.
- Deportatŭ-ă.** *adi. s. m.* Surgunitŭ, isgonitŭ. Déporté-e. *Quei deportați.* *s.* quei isgoniți. Les déportés.

Deposantü-â. adi. Quellü que încredințesâ queva înaintea judecătorilorü, quellü que depune în păstrare qua depositü, queva. Déposant-e.

Depositare. v. s. A deposita, a depune, a pune în depositü, în păstrare queva, a încredința unü lucru cuiva spre păstrare. Déposer.

Depositarü. s. m. Aquella quare păstrêsâ unü depositü, quârui s'a încredințatü unü lucru, unü depositü spre păstrare. *fig.* Aquella quare păstrêsâ secretulü cuiva, quârui s'a încredințatü unü secretü. Dépositaire.

Deposițiune, Deposiție. s. f. Desțituare, scótere dintr'ua funcțiune, dintr'unü postü. Déposition.

Depositorü-óre. s. Aquella quare are unü depositü în mârfi. Dépositeur.

Depositü. s. etr. Lucrulü, obiectulü încredințatü, asiguratü spre păstrare. Queea que se depune la unü tribunalü spre garanțiã. Dépôt.

Deposeda. v. s. A deposeda, a desposeda; a lua, a redica cuiva possessia unü lucru. Dépósséder.

Deposessiune, Deposessie, Deposeda. s. f. t. de juris. Scótere din possessia unü lucru. Dépossession.

Depostare. v. s. t. de guer. A deposta, a scóte din postü, a goni de la postü; a face pe inemicü sã fugã de la postulü que ocupã. Dépóster.

Depravare. v. s. A deprava, a strica morala, bunele obiceiuri, a desfrina, a demoralisa, a corumpe. Dépraver.

Depravațiune, Depravație, Depravare. s. f. Corumpție, desfrinãre, demoralisare, stricare de bune obiceiuri, de moralã. Dépravation.

Depravatorü-óriã. s. și adi. Demoralisatorü, coruptorü, stricãtorü

de bunele obiceiuri, dârãpãnãtorü de onóre, de stimã, de moralü. Dépravateur.

Depravatü - â. sup. Stricatü, coruptü, desfrinatü, demoralisatü, destrãmatü, blestematü. Dépravó-e.

Deprecia. v. s. A deprecia, a scãde preçulü, a împuțina valora unü lucru, unei fapte, unü sentimentü. Déprécier.

Depreciațiune, Depreciație. s. f. Scãdere de preçü, împuținare în valorã. Dépréciation.

Depracațiune, Depracație. s. f. Figurã de retoricã, quãndü oratorulü postesce cuiva reü saü bine. — Cerere de ertãciune pentru vre uã greșellã. Déprécation.

Deprcativü-ã. adi. Rugãtorü. Déprécatif-ve. *Formulã deprcativã:* formulã prin quare se rógã de ertare, de deslegare. *Formule déprcative.* —

Depressiune, Depressie. s. f. Apãssare în jossü, înghessuire. *t. de hir.* Apãssare fãcutã la vre uã parte a corpului, apãssare firéscã. Dépression.

Depressoriü. s. etr. Machinã, unelãta spre a apãssa queva în jossü. Dépressoir.

Depretutindenea. adv. De peste totü loculü, din ori que locü, de ori unde. De partout.

Deprindere. v. s. A deprinde, a obicínui, a înveția. Accoutumer.

Depudrare. v. s. A depudra, a scutura pudra, prafulü, colbulü din perrü saü perrucã. Dépóudrer.

Depunere. v. s. A depune, a pune unü lucru jossü, unde-va. — *A depune;* a scóte, a depãrta dintr'ua funcțiune. Déposer. *A depune* unü emanetü. Veđi depositare.

Deputare. v. s. A deputa, a însãrcina deputatü, a trimite uã deputațiune. — *A vorbi qua deputatü;* a vorbi, a trata în loculü, în nu-

- mele cuiwa qua deputatü. Députér.
- Deputațiune, Deputație.** *s. f.* Trimiteria unorü persöne din partea cuiwa mai alessü din partea populului qua sä tratase. — Adunarea, corpulü deputaților; însär-cinarea, missiunea de deputatü. Députation.
- Deputatü.** *s. m.* Quellü que se trimite de către uä nație, de către unü prince etc. cu uä însär-cinare ossebitä la uä altä nație, la unü altü prince. — Alessü din partea cuiwa și mai cu ossebire din partea populului și trimissü a trata, a pune la calle affacerile, interesele în loculü lui. Député.
- Derangemintü.** *s. etr.* Derangiere, neoränduellä, turburare, amestecäturä; vätämare, dăräpänare. Dé-rangement.
- Derangiare.** *v. s.* Ä derangia, a rescöli, a scormöli, a desregula; a scöte queva din loculü lui, din rändulü lui; a amesteca, a turbura lucruri pusse la ränduellä. Dé-ranger. (Se conj. qua lucrare.)
- Derbedeü.** *s. m.* Aquella quare umblä färä cäpetiü, färä lucru, quare nu lucräsä nimicü ci numai se preumblä. Vaurien.
- Derdicare.** *v. s.* Ä derdica, a redica de prin casä mobile și așternuturi și a le scutura säu curäți. Déblayer, Faire le ménage.
- Deresonabilü-ä.** *adi.* Fära minte, färä judecatä, prostü; quare nu se potrivese cu drépta judecatä, quare este împrotiva resonului. Déraisonnable.
- Deresonamente.** *adv.* Cu manierä, cu chipü neresonatü, într'unü chipü necuviincösü, färä resonü, färä judecatä. Déraisonnablement.
- Deresonare.** *v. s.* Ä deresona, a vorbi färä resonü, färä judecatä, färä minte, färä cuvintü. Déraisonner.
- Deresonü.** *s. etr.* Prostiä, neghiöbiä; lipsä de resonü, de judecatä, de minte. Déraison.
- Deridere.** *v. s.* Ä deride, a ride în batjocörä; a'și bate jocü de quineva, a lua în rissü, a lua în bätäitä de jocü, a'și ríde de quineva. Rire, Railler, Se moquer de...
- Derisiune, Derisie, Deridere.** *s. f.* Bätäitä de jocü, batjocörire. Dé-rision.
- Derisoriü-ä.** *adi.* Batjocöritoriü, quare ține de derisiune. Dérisoire.
- Derișü-ä.** *adi.* Se đice de caii quare aü perrulü vínätü amestecatü cu roșü și albü. Rouan.
- Derivare.** *v. s.* Ä deriva; a isvorü, a veni, a'și trage origina de la altulü; a se trage de la uä rädä-cinä öre-quare; a isvorü, a trage de undeva, din altü locü. Dériver.
- Derivä.** *s. t. de mar.* Abaterea coräbiei din drumulü ei. Dérive.
- Derivațiune, Derivație, Derivare.** *s. f.* Origina, începutulü unei vorbe; origina, începutulü unui reü, unei maladii. — Abaterea unei ape, unei gırle säu rüü. Dérvation.
- Derivativü-ä.** *adi.* Quare nu este primitivü, quare derivä din altü locü, din altä đicere säu din altä maladiä. Dérvatif-ve.
- Dermä.** *s. f. t. de anat.* Pelle. Dérmé.
- Dermologiä.** *s. f. t. de anat.* Învețäturä, tratatü despre pellea omului. Dérmologie.
- Deroganțiä.** *s. f.* Perderea drepturilorü de noblețiä. Dérogeance.
- Derogantü-ä.** *adi.* Quare schimbä, stricä uä lege, unü contractü, etc. Dérogeant-e.
- Derogare.** *v. s.* Ä deroga, a modifica, a schimba uä lege, unü contractü, etc. — Ä călca uä lege, unü contractü, a face queva în contra legüi, contractulü; a face queva în quätü sä ne perdemü drepturile, privilegiile nobleții. Déroger.
- Derogațiune, Derogație, Dero-**

- gare.** *s. f.* Stricare, desputernicire, călcare de uâ lege dată de mai nainte, de uâ învoellă, de unū contractū, de unū obiceiū. *Dérōgation.*
- Derogatoriū-â.** *adi.* Quare coprînde, quare aduce cu sine schimbarea unei legi, unui contractū, etc. *Dérōgatoire.*
- Dervișū.** *s. m.* Pusnicū săracū, călugărū turcū. *Derviche, Dervis.*
- Des.** Particulă quare serve, în compunere cu alte diceri, a schimba înțelesul lorū din contra. *de ex. Îmbracă, desbracă; avantajū, desavantajū; înmodū, desnodū; armare, desarmare, etc.*
- Desabusare.** *v. s.* A desabusa, a scôte pe quineva dintr'uâ părere greșită; a deschide ochii cui-va, a'lū face să înțelégă. — A se desabusa, a'și înțelege greșella, rătăcirea. *Désabuser, Se Désabuser.*
- Desabusemintū.** *s. etr.* Desabusare, scăpare de uâ părere greșită. *Désabusement.*
- Desacordare.** *v. s.* A desacorda, a strica acordulū cōrdelorū unui instrumentū de musică. *fig.* A desuni, a desbina persōne que trăiaū în acordū. *Désaccorder.*
- Desacordū.** *s. etr.* Neunire, nepotrivire, deosebire între părerile și sentimentele unorū persōne. *Discordiă, neînțelegere. Désaccord.*
- Desafurissire.** *v. s.* A safurissi, a ceti preotulū cui-va de deslegarea unui blestemū, unui jurământū, unei afurissanie. *Ôter formellement l'anathème.*
- Desagremintū.** *s. etr.* Neplăcere, supărare, necazū, desgustū. — Defectū, cussurū que are quineva la făptura sea. *Désagrément.*
- Deșălare.** *v. s.* A deșăla, a strica șalele; a rupe, a vătăma meșiloculū. *Déhancher, Échiner.*
- Deșălatū-â.** *sup. și adi.* Șolditū, stricatū de meșilocū, cu șalele stricate, smintite. *fig. fam.* Quare îm-
- blă șoldiū, quare se légănă cândū merge. *Déhanché-e, Epointé-e.*
- Deșălatură,** *s. f.* Fapta de a deșăla; efectulū deșălării. *Déhanchement.*
- Desalterare.** *v. s.* A desaltera, a potoli setea. *Désaltérer.*
- Desalterațiune, Desalterație. Desalterare.** *s. f.* Fapta de a desaltera, de a potoli setea. Potolirea setii. *Désaltération, Désaltérement.*
- Desamăgellă, Desamăgire.** *s. f.* Fapta de a desamăgi; scôte, scăpare dintr'uâ amăgire, de uâ încellare, dintr'uâ retăcire. *Désabusement, Action de détromper.*
- Desamăgire.** *v. s.* A desamăgi; a scôte, a scăpa pe quineva din amăgire, dintr'uâ încellăciune, din greșellă, din retăcire. — *A se desamăgi:* a'și veni în cunoscință. *Détromper, Desabuser. Se —*
- Desames-tecare.** *v. s.* A desames-teca, a desmesteca, a deossebi, a alege lucruri quare suntū amestecate. *A se desames-teca,* a se descurca, a se desface. *Démêler.*
- Desamețellă.** *s. f.* Desamețire; fapta de a desameți; desmețellă; desnăuccellă. *Action de désétourdir.*
- Desamețire.** *v. s.* A desameți, a desmeți. — A scăpa de amețellă, a se îndrepta de năuccellă, de învîrtirea minții. *fig. A se desameți:* a se destepta, a înțelege, a se domeri. *p. u. Désétourdir, Se désétourdir.*
- Desapplicare.** *v. s.* A desapplica, a abate pe quineva de la aplicațiune, a'lū desveța de silință. *Desappliquer.*
- Desaprobare.** *v. s.* A desapproba, a nu găsi cu calle, a nu priimi de bunū, a nu încuviința queea que s'a approbatū de către altulū. *Désapprouver.*
- Desapropațiune, Desapropație, Desaprobare.** *s. f.* Negăssire cu calle, neîncuviințare, lepădare de

- unŭ lucru său de uă opinie aprobată de altulŭ. Désapprobation.
- Desapprobatorŭ-trice. s. și adi.** A- quella quare nu gâssescă cu calle unŭ lucru, uă faptă; aquella quare lepădă queia que a approbatŭ altulŭ. Désapprobateur-trice.
- Desappropriare. v. s.** A desappropria, a desproprietă, a scôte din proprietate. — *A se desappropria:* a pârâssi uă proprietate, a se lepăda de dînsa. Désapproprier.
- Desappropriațiune, Desappropriație, Desappropriare. s. f.** Pârâsirea, lepădarea de uă proprietate; faptă de a desproprietă pe quineva. Désappropriation.
- Desaprovisionare. v. s.** A desaprovisiona, a lipsi pe quineva de quelle necesariŭ pentru nutrimentŭ. Désaprovisionner.
- Desarborare. v. s.** A desarbora, a da jossŭ pavilionulŭ, stégulŭ; a strînge, a lua stegulețele de la catarte. Désarborer.
- Desargintare. v. s.** A desarginta, a desargintui, a sterge poliella de argintŭ depe ôre-quare lucruri. *fig.* A lâssa pe quineva fără bani, a'ŭ lua tôte paralele, tótă moneta. Désargenter.
- Desarmamentŭ. s. etr.** Desarmare; luare de arme de la ostași și alții. Congediulŭ ostașilorŭ. — Redicarea armelorŭ dintr'ua corabiă. Désarmement.
- Desarmare. v. s.** A desarma, a lua cuiua armele. — A sili pe quineva să dea, să depună armele. — A lepăda armele, a da drumŭ ostașilorŭ, a înceta cu răsboiulŭ. Désarmer.
- Desarmonia. s. f.** Discordanția, neunire, nepotrivire. Veđi discordanția, discordia.
- Desarmoniare. v. s.** A desarmonia, a strica armonia musicală, armonia între ômenŭ, etc.
- Desasociaie. v. s.** A desasocia, a strica uă societate, a se desbina,
- a se despărți de uă societate la quare făcea parte. A desfăcea uă societate. Désassocier.
- Desastru. s. etr.** Nenorocire mare, întîmplare funestă. Désastre.
- Desavantagiŭ. s. etr.** Daună, dăm-nă, neisbutire, neprimță, pagubă. Désavantage.
- Desavîntare. s. f.** A desavînta, a da îndărătŭ, a nu înainta. Désavancer.
- Desbăloșare. v. s.** A desbăloșă, a curăți de bale, de materii băloșe. Ôter les baves, les salives.
- Desbărare. v. s.** A desbăra, a desînveția, a desobicinui pe quineva de unŭ vițiu, de uă pasiune; — *A se desbăra:* a se descurca, a se pârâssi de queva; a numai urma, a numai face. Débarrasser, Se débarrasser.
- Desbărcămintŭ și Debarcŭ. s. etr.** Desbărcare, eșire pe uscatŭ din navă, scóterea mărțelorŭ sau a passagerilorŭ dintr'ua corabie pe uscatŭ. Débarquement.
- Desbărcare. v. s.** A desbărcă, a descărca, a scôte mărțile dintr'ua navă pe uscatŭ, a eși din navă pe uscatŭ. Débarquer.
- Desbărcŭ. Veđi desbărcămintŭ.**
- Desbatere. v. s.** A desbate, a disputa, a discuta ôre-quare subiectŭ cu căldură. Débattre.
- Desbêtare. v. s.** A desbêta, a desameți de bețiă; *A se desbêta:* a se trezi din bețiă. Désenivrer, Se désenivrer.
- Desbinare. v. s.** A desbina, a desprinde, a desfăce dŭoe căpetiie, a strica uă combinațiune ôre-quare. — *A se desbina:* a se despărta de la uă doctrină, a abandona uă opiniune. Détacher les bouts de deux choses, Ôter la combinaison de quelques choses. — Abandonner une doctrine, une opinion.
- Desblănire. v. s.** A desblăni, a scóte blana de pe uă haină. Ôter la fourrure d'un vêtement.

Desbrăcare. *v. s.* A desbrăca, a lua, a redica îmbrăcăminte de pe queva sau de pe quine-va. *A se desbrăca:* a'și lepăda hainele de pe sine. *fig.* A se debarassa, a se desbăra, a se lepăda, se dice cându quineva lépedă unū dreptū, unū interessū, unū vitiū, etc. Deshabiller, Se deshabiller, Dêvêtir, Se dêvêtir. *fig.* Se débarasser.

Desbrobodire. *v. s.* A desbrobodi, a lua, a redica broboda, învelisul capului unei femei. *A se desbrobodi:* a'și desgăti capul, a'și lua broboda de pe capū. Dévoiler la tête, Ôter le voile de la tête.

Descălțare. *v. s.* (se) A se descălția, a scôte încălțemintele, a lepăda cismele, pantofii, ciorapii din picior. Déchausser, Se déchausser.

Descălire. *v. s.* A descăli, a scôte călătura unui oșielū sau ferū. Dêtremp.

Descăllicare. *v. s.* A descăllica, a se da jossū de pe callū. Démonter.

Descampare. Veđi decampare.

Descântare. *v. s.* A descânta, a întrebunța nisque miđilóce magice spre a tāmădui uā maladiā, uā vulnā, etc. Employer des moyens magiques à la guérison d'une maladie.

Descântecū. *s. etr.* Unū felū de operațiune que applicā unele babe pe uā vulnā sau pe unū maladū, efectele quāria, se crede, a avé raportū cu magia. Remâșiță idolo-lică pôte chiarū din timpulū înfloritū allū Egiptulū.

Descăpeșinare. *v. s.* Veđi decapitare.

Descărcare. *v. s.* A descărca, a da jossū povéra que duce unū carū, unū callū, uā persónā, etc. — *A descărca uā armă de focū,* a'ī da focū. Décharger.

Descendentū-ă. *s.* Quare descende, se pogorā, 'și trage origina dintr'ua persónā, dintr'ua familiā. *Descendentū lui Abraamū.* Les descendants d'Abraham. Se ăea și qua

adjectivū: *Linia descendendă:* posteritatea cuiva, genealogiā. Ligne descendante.

Descendere. *v. s.* A descende, a pogorī, a dessui, a da jossū. *A se descende:* a se pogorī, a se da jossū. Descendre, Se descendre. *A descende în detaliile unei affairi, unei questiuni:* a examina pe rândū tóte particularitățile lorū. Descendre dans les détails d'une affaire, d'une question. *A descende din tronū:* a înceta d'a mai domni. Descendre du trône. *A descende la mormintū:* a muri. Descendre au tombeau, au cercueil. (Se conj. qua înțelegere.)

Desceruire. *v. s.* A descerui; a sterge, a scôte cêra de pe queva. Décirer.

Deschidere. *v. s.* A deschide, a desface quea que era închissū. *A deschide uā scrissóre, a deschide gura, a deschide ochiū.* Ouvrir une lettre, ouvrir la bouche, ouvrir les yeux. *A deschide uā adunare, a deschide campania, a deschide porturile, mările, drumurile.* Ouvrir une assemblée, ouvrir la campagne, ouvrir les portes, les mers, les chemins. *A deschide brațele;* a le întinde. Ouvrir les bras. *A deschide puținū:* a crăpa numai. Entr'ouvrir.

Descifrabilū-ă. *adi.* Quare se pôte descifra. Déchiffirable.

Descifrare. *v. s.* A descifra, a explica quelle scrise cu cifre. — *A ceti uā scriere grea, anevoiā de descifratū.* Déchiffrer.

Descifradorū-ă. *s.* Aquella quare descifresā, quare scie explica cifrele, literile, caracterii scripturii. Aquella quare nu pôte bine ceti. Déchiffreur-se.

Descingere. *v. s.* A descinge, a de-cinge, a lua cingătórea, brulū de la quineva. *A se descinge:* a lepăda încingătórea. Déceindre, Se déceindre. *Descinsū-ă. sup. și adi.*

- Déceint-e. (Se conj. qua înțelegere, împingere, învingere.)
- Descleia**re. *v. s.* A descleia, a deslipi, a desface quea que era încleiată, lipită cu clefu său qua cu cleiu. Déglier. (Se conj. qua lăudare.)
- Descojire**. *v. s.* A descoji, a jupui de cójă ună arbură. Écorcer. (Se conj. qua gândire.)
- Descolora**re. *v. s.* A descolora; a strica, a sterge, a împuțina colora. Décolorer.
- Descompunere**. *v. s.* A descompune, a analiza ună corpă, a lă des-părți în părțile din quare este compusă. Décomposer.
- Descoperire**. *v. s.* A descoperi, a lua quea que acoperia ună lucru ori uă personă. — *A descoperi*: a isbuti să afe quea que se ținea ascunsă. — *A declara*, a spune quea que ținea quineva secretă. — *A începe* să zărască queva, să vedă din depărtare, de pe uă înălțime. *A afla*, a găsi ună pământă, uă țără. — *A afla* queva în sciinție, în arte, etc. — *A lua* capaculă său învelișulă de pe queva. Découvrir. — *A descoperi*: a da de față. Veđi revelare. — *A se descoperi*: a eși de față, a se areta, a se dovédi. Déceler. *Crime se descoperi totă-d-a-una*. Le crime se décelle toujours.
- Descoperire**. *s. f.* Fapta de a descoperi, de a desveli; fapta de a declara, de a da de față; — fapta d'a zări, d'a vedé; lucrarea d'a găsi, d'a afla, etc. Veđi diversele semnificațiuni la verbă. Découverte, Décelement, Révélation.
- Descorona**re. *v. s.* A descorona, a lua, a redica corónă. Découronner.
- Descóser**e. *v. s.* A descóse, a desprinde, a desface quea que era cusută. Découdre. *fig.* A cerceta cu fineță marșa óre-quării lucrării, circumstanțele prin quare aũ trecută óre-quare fapte. (Se conj. qua cóser. *Descosă, descoși, descóse; descósemă, descóseși, descosă; descoseam, descoseai, descosea, descoseamă, descoseați, descosea*; — *Descusui, descusuși, descusu; descusurămă, descusurăți, descusură*. — *Descusussem, descususseși, descususse; descususserămă, descususserăți, descususseră*; — *Am descusută*; — *voiă descóse*; etc.)
- Descredita**re. *v. s.* A descredita. Veđi decreditare.
- Descrescere**. *v. s.* A descresce, a diminuea, a scăde, a se împuțina, a se micșora, a se face mai mică, mai puțină. Décroître.
- Descrescere**. *s. f.* Lucrarea de a descresce, de a se diminua, de a scăde. Décroissement.
- Descrețire**. *v. s.* A descreți, a desdăoi, a strica creții, înduóturele unei materii, unei haíne. Déplisser. *fig.* *A descreți sprincenele*: a și înveseli fruntea, a lua ună aeră vesselă. Défroncer les sourcils.
- Descriere**. *v. s.* A descrie, a reprezenta, a înfățișa prin cuvinte, a da uă idee generală despre ună lucru, despre uă faptă, etc. Décrire.
- Descriere, Descripțiune, Descripție**. *s. f.* Fapta de a descrie; discursă prin quare quineva descrie, zugrăvesce, colorésă queva ori pe quineva. Description.
- Descriptivă-ă**. *adi.* Quare coprinde în sine uă descripțiune despre queva. Descriptif-ve.
- Descriptoră**. *s. m.* Aquella quare a făcută, quare a scrisă uă descripțiune despre queva. Descripteur.
- Descuibare**. *v. s.* A descuibă, a scóte passeri din cuibă, de pe cuibă. Dénicher. *fig. fam.* A scóte prin forță din óre-quare locă. *S'a descuibat în fine aquéstă bandă de tâlhari*. On a enfin déniché cette bande de voleurs.
- Desculțiare**. *v. s.* A desculția, a scóte cuiva încălțăminteá din picíore,

- a'lŭ lâssa desculŭiŭ, a'lŭ lâssa cu picîorele gôle. *A se desculŭia*: a'ŝi scôte cismele, a se lâssa desculŭiŭ. Débottes, Dechausser. Aquestŭ verbŭ este sinonimŭ cu *descâlçiare*.
- Desculŭiŭ - â. adi.** Cu picîorele gôle, quare s'a desculŭiatŭ, quare a remassŭ cu picîorele gôle. Déchaussé-e.
- Descuragemintŭ. s. etr.** Perderea curagiului, obossirea inimii. Découragement.
- Descuragiare. v. s.** A descuragiã; a lua, a strica, a redica curagiulŭ cui-va. *A se descuragiã*: a perde curagiulŭ, a perde gustulŭ, plâcereã, voinçia de a face queva. Décourager, Se décourager.
- Descurare. v. s.** A descurca, a desamesteca lucruri încurcate; a pune în ordinã, în rânduellã lucruri que craŭ în confusiune. *fig.* A desluŝi, a limpedi uã questiune, uã affacere, unŭ subiectŭ, uã intrigã, etc. Débrouiller.
- Descurcãturã, Descurare. s. f.** Fapta de a descurca. Débrouillement.
- Descuseturã. s. f.** Loculŭ unde s'a descusutŭ uã materiã, uã pinzã. Fapta de a descöse, de a se descöse. Décousure.
- Desdemnare.** Veđi dedemnare.
- Desdobitocire. v. s.** A desdobitoci, a redica dobitocia, a face sã încetese brutalitatea cuiã, Débrutaliser.
- Desdŭoire. v. s.** A desdŭoi, a desface, a întinde quea que era îndŭoitŭ. *A desdŭoi unŭ șervetŭ.* Déplier une serviette. *A desdŭoi.* a descãptuŝi, a scôte câptușella. Dédoublet.
- Deșellare. v. s.** A deșella, a lua șeŭã de pe callŭ. Desseller.
- Deșellate. adv. (pe)** *Pe deșellate*, fãrã șea. *A încãlica unŭ callŭ pe deșellate*: a'lŭ încãlica fãrã șea, pe perrŭ. Monter un cheval à poil.
- Deșellatŭ-â. sup. și adi.** Quãrui s'a luatŭ șeŭã. Se đice de caŝ. Des-sellé-e.
- Deșertãciune.** Veđi vanitate.
- Deșertare. v. s. (Dezertare)** a deșerta, a pãrãssi, a abandona unŭ locŭ, unŭ postŭ. Se đice de soldatŭ quãndŭ fuge, quãndŭ pãrãssesce stégulŭ, regimentulŭ lui. Désertes. (Se conj. qua lucrare.)
- Deșertare. v. s.** A deșerta, a goli; a scôte quea que coprindea unŭ vasŭ, unŭ lucru, și a lâssa spațiu golŭ. — A pãrãssi, a abandona, a eși silitŭ de quineva dintr' uã locuințã. — A'ŝi goli pãntecelã de excremintã. Vider. *A deșerta*: a maŝ scôte din quea que ãmple unŭ vasŭ. Désempir. — *A deșerta*: a face sã éssã, sã lasse, sã elibere unŭ locŭ. Veđi evacuaire.
- Deșertare. s. f.** Fapta de a deșerta, de a goli. Vidange, Action de désempir.
- Deșertiune, Deșertie. s. f. (Dezerțiune)** abandonarea serviciului de cãtre unŭ soldatŭ; — pãrãssirea unei cauze, unei societãți. Désertion.
- Deșertorŭ. s. m. (Dezertorŭ)** soldatŭ quare deșertésã, quare fuge, quare pãrãssesce serviciulŭ. *fig.* Quare abandonã uã societate, uã credințã, uã causã, etc. Déserteur.
- Deșertŭ. s. etr. (Dezertŭ)** locŭ golŭ și pustiu; întindere mare de locuri nelocuite. Desert.
- Deșertŭ-értã. adi.** Quare uu este plinŭ, quare s'a golitŭ, din quare s'a scossŭ quea que 'lŭ ãmplea. *fig.* Secŭ, quãrui lipsesce quea que se cereã a avé. Vide. *sus. etr.* Golicuinea que coprinde unŭ vasŭ, unŭ lucru, etc. spațiu deșertŭ, golŭ. Vide. — Spațiu dintre cöste și șoldŭ la omŭ și animale. Flanc, Le défaut des côtes. *Deșertŭ*: Golulŭ, golicuinea unui lucru, unui discursŭ. Vague. *fig. adi. Spi-*

ritu desertu: quare n'are resolu-
țiune sigură. *Esprit vague.*

Desfacere. *v. s.* A desface, a strica
quea que era făcutu. *Défaire.*
Quea que tatălă a făcutu, fiulă
desface; *Nu se pôte desface a-*
questu nodu. Ce que le père avait
fait, le fils le défait; On ne peut
défaire ce noeud. — A delibera, a
scăpa de que-va. *A desface uă*
marfă, uă căsniciă, unu tractatū.
Défaire un marché, un mariage,
un traité. *A se desface*: a scăpa
de uă marfă; a scăpa de quea que
i era vătămătoru; a depărta, a
goni de la sine; a părăsi queva.
Se défaire. *A se desface de unu*
domesticu. Se défaire d'un domes-
tique. — *A desface*: a desprinde.
Déprendre. *A mai desface*: a des-
face iarăși. *Redéfaire.* *A desface*:
a disolva. Veđi disolvare.

Desfacere. *s. f.* Fapta de a desface,
de a se desface, de a strica, de
a se strica quea que este făcutu.
Action de défaire. — Fapta de a
desprinde. Action de déprendre.
— *Desfacere*: topire. Veđi diso-
luțiune.

Desfășare. *v. s.* A desfășa, a scôte
fașele unui copillu. *Démailloter.*
A se desfășa. Se démailloter.

Desfășurare. *v. s.* A desfășura, a
descolăci. *Déguinder.* A destinde
quea que era înfășuratū. *Dérouler.*

Desfășurare. *s. f.* Lucrarea de a
desfășura, de a se desfășura, de
a se destinde, de a se descolăci.
Déroulement.

Desferare. *v. s.* A desfera, a scôte
ferăria de pe queva. *Déferer.*

Desferecare. *v. s.* A desfereca, a
deslega, a desface, a desnoda quea
que era legatū, terecatū, feruitū.
Dégarotter.

Desfermecare. *v. s.* A desfermeca,
a desîncânta, a scôte, a eși din
ilusiuni amăgitoare de quare se
încânta quine-va. *Désenchanter,*
Décharmer.

Desfetare. *v. s. (se)* A se desfeta,
a se bucura, a se legăna în pe-
treceři, în veselii, în voluptăți. Se
réjouir avec plaisir et volupté.

Desfetare. *s. f.* Fapta de a se des-
feta. *Délectation.*

Desfetătoriu-óriă. *adi.* Veđi de-
liciosu.

Desfigurare. Veđi defigurare. *Des-*
figurare. A desfigura, a strica fi-
gura obrazului sgăriindu-lu. *Dé-*
visager.

Desfințiare. *v. s.* A desfinția, a
reduce în nimicū, a strica, a per-
de cu desevirșire. *Anéantir.* —
A desfinția uă legiure. Abolir.
A desfinția: a anula, a strica. Veđi
abrogare.

Desfințiare. *s. f.* Fapta de a des-
finția, de a reduce queva în ne-
finția. *Anéantissement.* *Desfin-*
țiare, anulare, stricare. Veđi abo-
lițiune, abogațiune.

Desformare. Veđi deformare.

Desfrisare. Veđi defrisare.

Desfrinare. *v. s.* A desfrina, a lua
frinulū de la callū. *Débrider.* *fig.*
A se desfrina: a se abate la plă-
ceri neertate, la crailicuri; a trăi
în desfriu, în fapte necuviincioșe;
a se abate de la datorii. *Libertin-*
ner. *A se desfrina*: a perde tó-
tă rușinea, a duce uă viață de li-
bertinū, de craiū. Se dévergond-

Desfrinare. *s. f.* Fapta de a des-
frina callulū. *Débridement.* — *fig.*
Desfrinare nerușinată. *Impudicité,*
Luxure. — *Desfrinare scandalósă.*
Dévergondage.

Desfrinatū-ă. *sup. și adi.* Quare nu
are frinū. Se dice despre cai. *Dé-*
bridé-e. *fig.* Fără rușine în pu-
blicū. *Dévergondé-e,* *Dissolu-e,*
Impudique. Se iew și qua *sus.* *Des-*
frinatule, *Unu desfrinatū.*

Desfrunzare. Veđi defoilare.

Desfundare. *v. s.* A desfunda, a lua
fundurile unei buți, unui vasū ore
quare. — A curăți și a săpa pămîn-

- tulă scoțindă rădăcinele, pietrele, etc. Défoncer.
- Desfundare.** *s. f.* Fapta de a desfunda uă bute; de a desfunda ună pământă. Défoncement.
- Desfundatū-â.** *sup. și adi.* Quărul s'ău scossū fundurile. *Bute desfundatā.* Tonneau à gueule bée. — *Drumū desfundatū:* stricatū de ploī. Chemin défoncé.
- Desgarnissire.** Veđi degarnissire.
- Desgătire.** *v. s.* A desgāti, a redica gătella, cofura, concitura capului. Décoiffer. — *A desgāti:* a lua, a redica gătella, podoba. Déparer. *A desgāti:* a despodobi. Veđi desornare.
- Desgătire.** *v. s.* A desgătia, a desprinde din quea que era agătiatū. Décrocher.
- Desgheciare.** *v. s.* A desghecia, a preface în liquidū curgătorū apa îngheciată. *A se desghecia:* a se topi ghecia; — a se împuțina gerulū, frigulū. Dégeler, Se dégeler. *Se desgheciā.* Il dégèle.
- Desgheciū.** *s. etr.* Desgheciatură, topirea gheciū, împuținarea gerului. Dégel.
- Desghinare.** Veđi desbinare.
- Desghinū.** *s. etr.* Săritură vie qua a unei capre, que face callulū. Cabriole.
- Desghiocare.** *v. s.* A desghioca, a desfăce de cōja verde nuci, mazăre, bobū, fassole. Écaler.
- Desgropare.** *v. s.* A desgropa, a scōte afară quea que era pussū într'ua grópă. Déterrer. *A desgropa:* a desmormînta, a scōte unū mortū din mormîntū. Déterrer, Désensevelir.
- Desgroșare.** *v. s.* A desgroșă, a ciopli spre a subția; a face măi subțire quea que era grossū. Dégrossir.
- Desgustare.** *v. s.* A desgusta, a face sâ nu măi aibă quineva gustū. *A se desgusta:* a perde gustulū, placerea despre queva saū quineva. Dégoûter, Se dégoûter.
- Desgustătorū-óriā.** *adi.* Quare dă, aduce, causă, însufflă desgustū, neplăcere. Applicatū pentru persōne se đice măi multū de corpū de quātū de spiritū. *Omū desgustătorū:* soiosū, necuratū, nespălatū, scărbosū, etc. Homme dégoûtant.
- Desgustū.** *s. etr.* Lipsă de gustū, de plăcere. *fig.* Ură, despreciū, scărbă que iewă quineva de uă persōnă, de unū lucru. Dégoût.
- Deshâmare, Dehâmare.** *v. s.* A deshâma, a dehâma, a lua hamurile de pe cai, saū, a scōte caii din hamuri. Déharnacher, Dételer.
- Deshâmare, Dehâmare.** *s. f.* Fapta de a deshâma, de a scōte caii de la hamū. Déharnachement, Dételage.
- Deshârăcire.** *v. s.* A deshârăci, a redica, a lua haracii viiei dupe culegerea ei. Déchalasser.
- Deșirare.** *v. s.* A deșira, a destrâma, a strica quea [que era înșirată. Désenfiler.
- Desjugare, Dejugare.** *v. s.* A desjuga, a dejuga, a lua jugulū din gîtulū boilorū, a scōte boii de la jugū. Dételer.
- Deslânțuire.** *v. s.* A deslânțui, a desfereca, a scōte din lanțuri, din fere, a redica ferele cuiva. Désenchâner, Déchâner. *A se deslânțui:* a scăpa din lanțuri. Se désenchâner, Se déchâner.
- Deslățuire.** *v. s.* A deslățui, a scōte lații de la uă casă. Délatter.
- Deslegare.** *v. s.* A deslega, a desfăce legătura saū nodulū quare legă queva. *A deslega uă funiā, unū paquetū, etc.* Déliaer une corde, un paquet, etc. *fig.* A degagia, a desfăce de uă obligațiune, de unū jurămîntū. *Ellū m'a deslegatū de ori que obligațiune; Procoții aū puterea de a lega și a deslega.* Il m'a délié de toute obligation; Les

- prêtres ont le pouvoir de lier et de délier. *A deslega*: a desface quea que era legatū de que-va saū cu queva. *A deslega unū căine, uā panglică (bandligă.)* Déta-cher un chien, un ruban. *A deslega mărfele.* A scôte mărfele din legătare, din balle. Déballer.
- Deslipire.** *v. s.* A deslipi, a desprin- de unū lucru que era lipitū. Décoller. *A se destipi.* Se décoller.
- Deslipire, Deslipellă.** *s. f.* Lucra- rea de a deslipi, de a se deslipi. Décollement.
- Deslușire.** *v. s.* A desluși, a face unū lucru înduoelnicū sâ se înțe- legă, sâ se pricépă; a da, a face uā deslușire. Commenter, Eclair- cir, Définir. *Maī multī înveștiătī aū deslușitū pe Omerū și Virgilū.* Plusieurs Savants ont commenté Homère, Virgile. *Suntū passagiuri que nu s'aū pututū desluși.* Il y a des passages qu'on n'a pas éclair- cis. *A desluși pe quineva*: a'lū fa- ce sâ înțelgă unū lucru despre quare se înduoia. Eclaircir quel- qu'un. *A desluși uā dicere,* a'ī spu- ne însemnarea ei, a o explica. Définir un mot.
- Deslușire.** *s. f.* Fapta de a desluși; efectulū deslușirii. Veđi comenta- riū, definițiune, explicațiune. — Tălmăcirea unū lucru saū idei întunecate. Éclaircissement.
- Deslușitoriū-óriă.** *adi. și sus.* Veđi comentatoriū, explicatorū.
- Desmădulare.** Veđi demembrare.
- Desmănușare.** *v. s.* A desmănușă, a scôte, a lepeda mănușele din mâini. Déganter.
- Desmarcare.** Veđi demarcare.
- Desmascare.** Veđi demascare.
- Desmierdare.** *v. s.* A desmierda, a mîngăia, a giugiuli; a ține pe qui- neva pe brațe și a'lū mîngăia prin vorbe drăgăstose, amoroșe. Mignoter. *A se desmierda*: a se da plăceri și bucuriei qua unū copillū mîngăiatū. Se Mignoter.—
- A se bucura cu amorū și plăcere de pozițiunea sea fizică și morală.** Se délecter; Se rejouir délicieusement.
- Desmierdare.** *s. f.* Fapta de a des- mierda, de a se desmierda. Ac- tion de mignoter. — *Desmierdări.* *plr.* Veđi deliciuri.
- Desminiare.** *v. s. (se)* A se desmî- nia, a 'și potoli mînia, superarea, a nu maī fi mîniosū. Se défâcher, Se dépiquer
- Desmobilare.** *v. s.* A desmobila, a redica mobilile unei camere, u- norū case. Demeubler.
- Desmolosare.** *v. s.* A desmolosa, a scôte, a redica molosulū dintr'unū locū. Décombrer.
- Desmormintare.** *v. s.* A desmor- mînta, a desgropa, a scôte din mormîntū unū cadaverū. Exhu- mer.
- Desmormintare.** *s. f.* Lucrarea de a desmormînta unū cadaverū. Ex- humation.
- Desmortire.** *v. s.* A desmorti, a re- dica amortella, a scăpa de amor- țellă, de înțepenire. Dégourdir. *A desmorti apa*: a o maī încaldī, a o face maī puținū rece. Faire de- gourdīr de l'eau. — *fig. fam. a des- mortī unū june*: a'lū face maī viū, a'lū fassona, a'lū poli, a'lū cïopli. Dégourdir un jeune homme. — *A desmorti.* A face sâ se móiă, sâ se mlădiă. Déroidir.
- Desmortire, Desmortellă.** *s. f.* Fa- pta de a demortī; încetarea a- mortellei. Dégourdissement.
- Desmoștenire.** *v. s.* A desmoșteni, a scôte pe quineva din moștenire, a lipsi de moștenire. Déshériter. *A desmoșteni fiū.* Exhérer.
- Desmoștenire.** *s. f.* Lucrarea de a desmoșteni. Scôtere, lepedare din moștenire. Déshéritance, Exhé- ration.
- Desnădăjduire.** Veđi desperare-
- Desnădăjduitū-ă.** *sup. și adi.* Qua- re număi are nici uā nădejde, nici

- uă speranță. *Désespéré-e*. Veđi desperatū.
- Desnădejde.** *s. f.* Veđi Desperare, Desperațiune.
- Desnăsturare.** *v. s.* A desnăstura, a desbumba, a desprinde nasturii, bumbii. *Déboutonner*.
- Desnaturare.** Veđi Denaturare.
- Desnăucire.** *v. s.* A desnăuci, a scăpa de năucellă, de amețellă. *Désétourdir*.
- Desnervare.** *v. s.* A desnerva; a slăbi, a desseca puterea, virtutea prin abuzuri. *Énerver; Perdre les forces*; — *A se desnerva*: a se moleși. *s'Énerver, Perdre de son énergie*. (Se conj. qua lucrare.)
- Desnervațiune, Desnervație, Desnervare.** *s. f. t. de med.* Debilitațiune, perderea puterilor. *Énervation*. — Fapta de a desnerva, de a se desnerva, starea quellui que se desnervesă. *Énervement*.
- Desnodămintū.** *s. ctr.* Desnodarea unui lucru, fapta desnodării. *t. de liter. de poes*: chipulū cu quare se termină și se otârască uă intrigă epică saū dramatică; evenimentulū que desnodă firulū unei acțiuni. *Dénoûment, Dénouement*.
- Desnodare.** *v. s.* A desnoda, a desface unū nodū. *fig.* A descurca, a desluși, a desvolta. *Dénouer*.
- Desnodare, Desnodătură.** *s. f.* Fapta de a desnoda. *Dénoûment, Action de dénouer*.
- Desnomolire.** *v. s.* A desnomoli, a scôte din nomolū. *Désembourber*.
- Desnoroiare.** *v. s.* A desnoroia, a scôte afară din noroiū, saū, a curăți de noroiū. *Désembourber*.
- Desobicinuire.** *v. s.* A desobicinui, a desveția pe quine-va de unū obiceii. *Désaccoutumer, Déshabituer*: — *A se desobicinui*: a se desveția, a perde învețiulū, obiceiiulū que avea la que-va saū cu quine-va. *Se Désaccoutumer, se Déshabituer*.
- Desobicinuință.** *s. f.* Perderea unū învețiū. *Désaccoutumance*.
- Desolantū-ă.** *adi.* Desolatoriū, quare desolésă, quare causă desolațiune, întristare, quare redică mîngăerea. Se đice mai multū despre lucruri, despre întimplări. *Désolant-e*.
- Desolare.** *v. s.* A desola, a causa mare întristare; — a turmenta, a neodini, a supera multū. — A pustii, a prăpădi, a ruina. *Désoler*.
- Desolațiune, Desolație, desolare.** *s. f.* Fapta de a desola; întristare mare, durere extremă. — Ruină întregă, destrucțiune, pustiire. *Désolation*.
- Desolatoriū-ă.** Veđi desolantū.
- Desolatorū.** *s. m.* Aquella quare desolésă, pustiesce, ruinėsă, prăpădesce. Se đice numaī de persóne. *Désolateur*.
- Desonorabilū-ă.** *adi.* Veđi desonorantū.
- Desonorantū-ă.** *adi.* Quare desonoră; quare aduce, causă desonóre. *Faptă, Conduită desonorantă; Affrontū desonorantū. Action, conduite deshonorante; Affront deshonorant*.
- Desonorare.** *v. s.* A desonora, a face pe quineva sâ pérdă onórea, reputațiunea. *Deshonorer*. — *A se desonora*: A și perde onórea prin conduita saū vorbele sélle. *Se deshonorer*.
- Desonóre, Desonorare.** *s. f.* Fapta de a desonora; perderea onórei; rușine; pogoremintū; infamiă. *Dés-honneur*.
- Desordină.** *s. f.* Lipsă de ordină; nerânduellă, derangemintū, confusiune. — Turburare, încurcatură, retăcirea spiritelorū. — Jafū, stricăciune. *Désordre*.
- Desorganizare.** *v. s.* A desorganisa; a desregula, a strica organismulū saū regula unui corpū, unei administrațiunii. *Causa quare or-*

ganisă p^ote să și desorganise corpurile. *A desorganisa uă administrațiune. La même cause qui organise les corps peut les désorganiser. Désorganiser une administration.*

Desorganisațiune, Desorganisație, Desorganizare. *s. f.* Acțiunea de a desorganisa, sau efectul aq^uestei acțiuni. *Désorganisation.*

Desorientare. *v. s.* A desorienta; a perde, a nu mai cun^osce partea de unde resare s^orele; iar mai obicⁱnuit^u, a perde drumul^u. *fig.* A pune pe quine-va într'ua amest^ocătură, a l^u deconcerta. *Désorienter.*

Desornare. *v. s.* A desorna, a redica ornamentele de pe un^u obiect^u. *Désorner.*

Despăgubire. *v. s.* A despăgubi, a indemnisa pe quine-va de uă pagubă, de uă perdere que a suferit^u. *A se despăgubi:* a și procura uă despăgubire. *Dédommager, se Dédommager; Indemniser.*

Despăgubire. *s. f.* Reparațiunea unei perderi, compensațiunea unei pagube. *Dédommagement, Indemnisation.*

Despaquetare. *v. s.* A despaqueta, a desface un^u paquet^u. *Dépaqueter.*

Despărțenie. *s. f.* Despărțire, desfacere în căsniciă. *Démariage, Divorcè.*

Despărțire. *v. s.* A despărți; a desuni, a desface, a deosebi părțile un^ui tot^u, ori diferite lucruri grămădite la un^u loc^u. — A face să nu mai fie împreună d^uoe animale, d^uoe pers^one, mai multe lucruri, etc. *Séparer.* — A împărți, a deosebi în d^uoe. *A despărți uă curte în d^uoe printr'un^u zid^u. Séparer une cour en deux par un mur.* — *A se despărți:* a se depărta. *Ell^u se despărți de elev^u s^ui. Il se sépara de ses élèves. A se*

despărți: a se împărți în mai multe părți. — A se depărta, a se deslipi, un^ui de alții. — A se abandona. — A rupe, a desființa comunitatea în maritagiu, în venituri, în aer^u. *Se séparer. A se despărți quei căsători^u. Divorcer.* — *A se despărți prin Consistoriu.* *Démariet.* (Se conj. qua fugire.)

Despărțire. *s. f.* Fapta de a despărți, de a se despărți. *Séparation.* Se tea și cu înțeles^ude *Despărtenia*, veđi aq^uestă đicere.

Despavare. *v. s.* A despava; a strica pavimentul^u, caldarimul^u. *Dépaver.*

Despecetuire. *v. s.* A despecetlui; a strica, a redica, a lua pecetea; *Desceller, Lever le scellé.* — A deschide plicul^u unei scrisori. *Déca-cheter.*

Desperanță. *s. f.* Veđi desperațiune.

Desperare. *v. s.* A despera, a perde speranța. (Se conj. qua lăudare și se întrebuințesă mai mult^u qua reflexiv^u cu unul^u din pronumenile *me, te, se, ne, ve, se.*) *A se despera:* a se desnădăjdi; a se da desperării, desnădejdei; a se turmenta, a se întrista în quell^u mai mare grad^u. *Désespérer, se Désespérer.*

Desperațiune, Desperație, Desperanță, Desperare. *s. f.* Fapta desperării; perderea a totă speranța. *Quâte uă dată desperațiunea re'nduoesce curagiul^u. Quelquefois le désespoir redouble le courage.* — Obossirea sufletului, întristare violentă. *Aq^uestă nenorocire mă aruncă în desperațiune. Ce malheur me plongeă dans le désespoir. fig. fam. A face un^u lucru în desperațiune.* A întrebunința quell^u mai de pe urmă međi-loc^u la quare nu voia quine-va să ajungă. *Faire une chose en désespoir de cause.*

Desperatū-â. *sup. de la desperare. adi.* Quare nu mai dă nici uă speranță. — Quare este într'ua durere, quare se află în disperatiune. — Luatū qua subst. însemnăsă: quare desperă, quare a-perdutū ori que speranță. *A striga qua unū desperatū. Crier comme un désespéré.*

Desperechiare. *v. s.* A desperechiă; a despărți, a dessoçi uă perechiă. Se dice despre animale. *Désapparier.* — A lua, a redica unulū din dūoe lucruri perechiē. Se dice de lucruri, de animale, de cai, de passeri, etc. *Déparier.* (Se conj. qua lucrare.)

Despicare. *v. s.* A despica, a crepa, a spinteca, a tăia în dūoe părțile unui corpū prin lovituri silnice saū și fără violență. *Fendre.* *A despica unū arburū, lemne; a despica capulū cu sabia, etc. Fendre un arbre, du bois; fendre la tête d'un coup de sabre. fam. Pare quā mi se despica capulū:* se dice quāndū quine-va are uă mare durere de capū. *Il me semble qu'on me fend la tête. prov. fig.* Se dice de aquella quare este capabilū a face lucrurile quelle mai difficile quā: *Despica perrulū în patru. Il fend le cheveu en quatre. fig. Sgomotulū aquesta imi despica capulū:* imi causă uă mare durere de capū, mă superă forțe. *Ce bruit me fend la tête. — Passerea saū săgēta que sborā despica aerulū; Pescele que innotā saū corabia que plutesce despica apele. L'oiseau ou la flèche qui vole fend l'air; le poisson qui nage ou le vaisseau qui vogue fend les eaux. A se despica:* a se crepa, a se spinteca în dūoe. *Se Fendre, se Refendre.*

Despicătorū. *s. m.* Aquella quare despica lemne saū petre. Fendeur. — *s. etr.* Pénă, uneltă de despicatū. Fendoir.

Despicătură, Despicare. *s. f.* Fapta de a despica, de a se despica. Crepătură, deschissură que se face despiciāndū que-va saū quare se face singurā. *Fente.* — *Despicătură:* bucată despiciatā dintr' unū lemnū spre a face din ea haraci, lați, cercuri, etc. *Bois de fente. Despicătură de lemnū:* bucată, țandără de lemnū. *Éclat, Buchette.*

Despiedecare. *v. s.* A despiedeca; a redica, a lua piedeca de la unū callū. *Désentraver, Détraver.* Saū de la róta trăsurrei. *Désenrayer.*

Desplăcere. *v. s.* A desplăcé, a nu plăcé, a perde plăcerea despre que-ve saū quine-va. *Déplaire.* (Se conj. qua plăcere.)

Desplăcere. *s. f.* Desplacū; fapta desplăcerei; desgustū, neplăcere. *Déplaisance, Déplaisir, Mécontentement.*

Desplacū. *s. etr.* Veđi desplăcere, neplăcere.

Desplântare. *v. s.* A desplânta, a smulge, a scôte unū lucru plântatū spre a lū planta aiurea. *Déplanter.*

Despletellă, Despletire, Despletitură. *s. f.* Fapta de a despleti perrulū capulū saū cōdele. *Action de décoiffer, de dénatter;* — Fapta de a despleti uă funiă. *Action de décordeur.*

Despletire. *v. s.* A despleti. a desface perrulū capulū saū cōdele, a desface pletele de perrū. *Décoiffer, Défriser, Défaire des tresses de cheveux.* — *A despleti uă funiă. Decorder.* — *A despleti:* a desface veri-que lucru impletitū. *Dénatter, Défaire.* (Se conj. qua gîndire.)

Despletitură. Veđi despletellă.

Despodobellă, Despodobire. *s. f.* Fapta de a despodobi, de a redica podoba unui lucru. *Action de Déparer, de Désorner, de Dé-garnir.*

Despodobire. *v. s.* A despodobi, a

- lua podoba, ornamentele, garnitura que împodobia unŭ lucru. *Déparer, Désorner, Dégarnir.*
- Despoellă, Despoire, Despoetură.** *s. f.* Fapta de a despoia; *Action de Dépouiller.* — Deposdare prin încelăciune sau prin violență. *Spoliation, Dépossession.* Lipsă, sărăciă, miseriă. *Dénûment, Privation.*
- Despoetori-e.** *s.* Aquella quare despoia, jăfuesce, tea prin violență sau fură prin încelăciune. *Spoliateur-trice, Larron, Voleur.*
- Despoiare.** *v. s.* A despoia; a lua, a redica vestmintele și a lăssa golŭ; a lua, a jupui pellea; — a lua prin silniciă, a lua rodurile și frunțele unŭ arburŭ. *Dépouiller.* *fig. a despoia de avere pe quineva: Dépouiller un homme de ses biens. A se despoia: a se desbrăca, a se lăssa golŭ. Se Dépouiller, Oter ses vêtements, se Déshabiller. A despoia: a lipsi pe quineva de totŭ que i este necesariŭ. Dénuer. — A despoia: a lua prin violență, prin încelăciune. Spolier.*
- Despoleire.** *v. s.* A despolei; a lua, a sterge, a redica poleella. *Dédorer.*
- Despopulare.** *v. s.* A despopula, a împuțina popululŭ unŭ locŭ, unei țere prin emigrațiune, prin fôme-te, prin resbelŭ, sau mortalitate. — *fig.* Se dice quâte uă dată și despre animalele unŭ uscatŭ sau unei ape, despre arburii unei pădure sau grădine. *Dépeupler.*
- Despopularizare.** *v. s.* A despopularisa, a face sâ pérđă popularitatea, afecțiunea popululŭ quineva. *A se despopularisa: a perde popularitatea sau afecțiunea popululŭ. Dépopulariser, se Dépopulariser.*
- Despopularisațiune, Despopularisație, Despopularizare.** **Despopularitate.** *s. f.* Perderea po-pularității sau afecțiunilorŭ popululŭ. *Action de dépopulariser; Perte de l'affection, du faveur du peuple.*
- Despopulațiune, Despopulație, Despopulare.** *s. f.* Fapta prin quare se despopulésă unŭ pământŭ; starea unei țere despopulate. *Dépeuplement, Dépopulation.*
- Despopulatŭ-ă.** *sup. de la despopulare.* — Quare numaï este populatŭ, unde numerulŭ locuitorilorŭ este redussŭ prin emigrațiune, etc. Veđi populare. *Dépeuplé-e.*
- Desposghițare.** *v. s.* A desposghiția, a curății posghiția de pe bobŭ, mazere, etc. *Écosser.*
- Despotcovire.** *v. s.* A despotcovi; a scôte, a lua potcovele callulŭ. *Déferrer.*
- Despoticamente, Despoticește.** *adv.* Cu uă manieră despotică, qua unŭ despotŭ. *Despotiquement.*
- Despoticitate.** *s. f.* Putere despotică, absolută. *Despoticité.*
- Despoticŭ-ă.** *adi.* Absolutŭ și arbitrariŭ. *Despotique.*
- Despotisare.** *v. s.* A despotisa; a governa, a administra sau a lucra despoticește. *Despotiser.*
- Despotismŭ.** *s. etr.* Autoritate absolută sau arbitrariă, quare n'are altă regulă de quătŭ voinția quel-lui que guvernă. *Despotisme.*
- Despotŭ-ă.** *s.* Suveranŭ quare guvernă arbitraremente și fără altă regulă de quătŭ voinția sea. *fig.* Se întrebuițesă vorbindŭ de ore-quine quare exersă sau și arrogă uă putere absolută, apăssătóriă, tiranică. *Aquestă femelă este uă despotă. Cette femme est un despote.*
- Despre.** *prp. que arêttă obiectŭ de vorbire. De, Sur. E vorba despre tine. Il s'agit de vous. Am scrissŭ uă carte despre folossulŭ agriculturii. J'ai écrit un livre sur l'utilité de l'agriculture.* — Loculŭ,

- partea unde cade său vine que-va. *Du côté de. Despre resărită Du côté de l'orient.* — Privință, relațiune. *Quant à, À l'égard de, En consideration, en égard à. Despre mine, puteți face que vă place. Quant à moi vous pouvez faire ce qu'il vous plait. N'ai nîmică a î imputa despre eruditîune. Vous n'avez rien à lui reprocher en égard à son érudition. Despre quea que disseși. À l'égard de ce que vous disiez.*
- Desprecia**re. *v. s.* A desprecia, a desprețui, a meprisa, a dedemna, a nu avé nici uă stimă pentru quine-va, său que-va, a nu î da nici unū prețiu, a lū nesocoti. *Mépriser, Dédaigner, Déprécier.* (Se conj. qua lucrare.)
- Despreciațiune, Despreciație, Desprecia**re. *s. f.* Fapta de a desprecia; — starea unū lucru despreciațū. *Dépréciation.*
- Desprecietorū-oriă**. *ad. și sus.* Quare despreciesă, meprisă, dedemnă, nesocotesce. *Méprisant-e, Dédaigneux-se, Dépréciateur-trice.*
- Despreciū**. *s. etr.* Desprecia. *s. f.* Veđi Dedemnațiune, meprisă.
- Desprețuire**. *v. s.* Veđi desprecia-re.
- Despreoțire**. *v. s.* A despreoți, a lua de la quine-va darulū preoției, a lū respopi, a lū despopi. *Déprêtriser.*
- Despreunare**. *v. s.* A despreuna, a despărți, a desprinde, a desuni persóna său lucruri împreunate, unite, legate. *Déjoindre, Séparer, Désappartier, Écartier, Éloigner.*
- Despreunare**. *s. f.* Fapta de a despreuna, de a desprinde, de a desface, de a despărți, de a desuni. *Séparation, Ségrégation, Disjonction.*
- Desprindere**. *v. s.* A desprinde, a degagia, a deslega. *Déprendre, Dégager, Détacher, Déjoindre.* A desprinde uă cusetură: *Découdre.* A se desprinde: a se deslega, a se desface, a se despărți: *se Déchirer, se Déprendre, se Défaire, se Détacher.* (Se conj. qua prindere.)
- Desrădăcinare**. *v. s.* A desrădăcina, a scóte din rădăcină, a smulge cu totulū uă plantă, unū arburū. *fig.* a vindeca de plinū uă maladiă. *Déraciner, Arracher.* — A desrădăcina: a desființa, a sterge obiceiuri relle și vechi. *Extirper.*
- Desrădăcinare**. *s. f.* Fapta de a desrădăcina, d'a extirpa. *Déracinement, Extirpation.*
- Desregulare**. *v. s.* A desregula, a strica regula, a pune în desordină quea que era regulatū. *Dérégler.*
- Desrobire**. Veđi Emancipare, Decaptivare.
- Desroșire**. *v. s.* A desroși, a sterge colora roșiă, a redica roșella. A se desroși: a deveni mai puținū roșiū. *Derougir, se Derougir.*
- Desruginare**. *v. s.* A desrugini; a scóte, a sterge rugina; a se desrugini: a deveni mai puținū ruginosū, a 'și perde rugina. *Derouiller, se Derouiller.*
- Dessagă**. *s. f.* (*Dessacū póto*) unū felū de sacū lungū, deschissū la međilocū și înfundatū la căpetie. *Besace, Bissac.*
- Dessăgarū-ă**. *s.* Aquella quare pórta dessagă de cerșutū; trăistarū. *Besacier-ère.*
- Dessălare**. Veđi deșălare.
- Dessărare**. *v. s.* A dessăra, a scóte sarea dintr'unū lucru prea săratū, a 'lū face să nu mai aibă sare multă, să numai fie săratū. *Dessaler.* A se dessăra: a deveni mai puținū săratū. *Se Dessaler.*
- Dessecare**. *v. s.* A desseca, a lăssa secū, a face secū, a slei. *fig.* A desseca inima, spiritulū, imaginațiunea: a le face nesimțitorie, neroditorie, neproductive. *Dessécher, Épuiser.*
- Dessecațiune, Dessecăciune, Dessecare**. *s. f.* Fapta de a desseca;

- starea unui lucru dessecatū, storsū, sleitū. *Desséchement, Épuisement.*
- Dessemnare.** *v. s.* A dessemna, a însemna quelle d' întîiu trăsurre alle unei figure. — Se dice assemenea de totū que se represintă pe hîrtiă cu creion sau plumbū. *Dessiner.* A dessemna: a aretta uă persônă sau unū lucru prin seme- ne que lū distingū bine de altulū. *Désigner.*
- Dessemnătorū.** *s.* Aquella quare dessemnă, quare scie a dessemna. Se dice unū pictorū quā este: *Dessemnătorū*, quāndū are bunā manieră de a dessemna; quāndū este învățatū, correctū în dessemnulū seū. *Dessinateur-trice.*
- Dessemnū.** *s. etr.* Planulū, proiectulū și profilulū unū uvragiū que quine-va voesce a face. — Represintațiunea unei sau mai multorū figure, dintr'unū peisagiū, dintr'uă bucată de arhitectură, etc. — Arta que învățîă a face asfelū de represintațiunii. — Simplă delineatiune, și conture alle figurelorū unū tablou. — *t. de mus.* Inventatiunea și distribuțiunea fie-quārîi părți a subiectulū. *Dessin.*
- Dessetare.** *v. s.* A desseta, a desaltera; a redica, a potoli setea. *Désalterer.* A se desseta a și stîmpăra setea. *Se Désalterer, Étancher sa soif.*
- Dessetațiune.** Veđi desalteratiune.
- Dessevîrsire.** Veđi perfecționare.
- Dessevîrsitū.** Veđi perfectū.
- Dessime.** *s. f.* Veđi densitate.
- Dissire.** *v. s.* A dessi, a îndessa. Veđi îndessare, condensare.
- Dessișū.** *s. etr.* Tufșū, adunare des-să de tufe; mărăcini, crivină des-să în quare se ascunde epurii. *Fourré, Hallier, Buisson épais.*
- Dessolzire.** *v. s.* A desolzi, a curăți de solzi. *Écailler.*
- Dessū-éssă.** *adi.* Quare nu este rarū, quare stă unulū lîngă altulū. Se dice de lucrurî sau de persōne quare în cantitate mare staū îndessuite unulū lîngă altulū. *Pâ-dure dessă, Griū dessū. Bois épais, Blés trop épais.* — Quare este prea strînsū, alle quārui părți suntū prea îndessuite, quare ocupă puținū locū cu materiă multă. *Dense, Condensé-e.*
- Dessucire.** *v. s.* A dessuci, a desface uă sucitură, a despleti que este sucitū. *Détordre. Firulū se dessucesce. Voilà du fil qui se détord. A dessuci unū șurupū. Dévisser.*
- Destăinuire.** *v. s.* A destăinui. Veđi confidare, revelare.
- Destelinare.** *v. s.* A destelina; a ara, a lucra în țelină; a lucra unū pămîntū nearatū, a lū ogori. *Déchaumer, Défricher.* (Se conj. qua lucrare.)
- Deșteptare.** *v. s.* A deștepta; a scula, a trezi din somnū. *Éveiller, Réveiller, Désendormir.* — A lumina, a desluși, a instrui. *Éclairer, Instruire.* — A îmbărbăta, a încuragia, a face mai activū; a reînsuffleți; a învioșa. *Animer, Encourager.*
- Deșteptare, Deșteptăciune.** *s. f.* Fapta de a deștepta; sculare din somnū. *Réveil.* — Nedormire, prevegchiere. *Éveille.*
- Deșteptătorii-óriă.** *s.* Aquella quare are grija, sarcina de a deștepta din somnū pe alții. *Réveilleur-se. s. etc.* Uneltă la orologiū quare deșteptă la timpū pe quei que dormū. *Réveille-matin.*
- Deșteptū-éptă.** *adi.* Quare nu dorme, quare veghiasă. *Éveillé-e. fig.* Cu minte, cu luare aminte, *Attentif-ve.* Vesselū, sglobiū, vioiū, iute, spirituosū. *Vif-ve, Alerté, Espiègle.*
- Deșterare.** *v. s.* A deștera; a scôte, a goni din țeră. *Bannir, Exiler, Expatrier.* (Se conj. qua lucrare.)
- Deștessere.** *v. s.* A deștesse, a des-

- face uâ țesetură; *a se desțese*. *Détisser, se Détisser*.
- Destinare.** *v. s.* A destina, a dispune de unŭ lucru în spiritulŭ, sau dupe spiritulŭ seŭ. *Ellă a destinatŭ aquești bani pentru sâraci*. — A prepara, a reserva. *Cunoscŭ quea que mi se destină*. *Destiner*.
- Destinată.** *s. f.* Effectulŭ destinulŭ. — Destinulŭ particulariŭ allŭ unei persoane sau lucru. — În poesiă se iew în locŭ de viață, de existență. *Destinée*.
- Destinațiune, Destinație, Destinare.** *s. f.* Dispozițiune que iew quine-va asupra unui lucru în spiritulŭ seŭ. — Întrebuințare proiectată despre cutare persoană ori lucru, sau într'unŭ scopŭ determinatŭ. — Locŭ sau pozițiune que iew quine-va spre a exercita uâ funcțiune sau a împlini uâ misiune. *Destination*.
- Destinatorŭ-trice.** *s.* Aquella quare destină unŭ lucru unei persoane sau în vre-unŭ scopŭ. *Destinateur-trice*.
- Destinatŭ-ă.** *sup. de la Destinare. adi.* Omŭ destinatŭ pentru... *Destiné-e*.
- Destindere.** *v. s.* A destinde, a slăbi quea que era întinsŭ; *a destinde uâ tapisseriă; a destinde corturile, pavilónele unei armŭ; a destinde unŭ arcŭ*. *Détendre*.
- Destinŭ.** *s. etr.* Sörtă, fatalitate; înlănțuirea causerorŭ legate între elle, que face qua lucrurile sâ ajungă unde va neapăratŭ. — Sörtă bună sau rea que ajunge fie-quare, aqueia la quare quine-va este destinatŭ, în poesiă se iew pentru viață, existență. *Destin*. — *Destinŭ, Sörtă (însem.) Destinŭ* differă de *Sörtă*. 1° într'aquesta quă *Destinu* s'applică în deobște la unŭ șirŭ de evenimente înlănțuite și necesariŭ; *Sörtă* la unŭ evenimentŭ isolatŭ și momentanŭ. 2. quă *Sörtă* are queva mai micŭ și mai trecătoriu; *Destinulŭ*, queva mai mare și mai nestremutatŭ. *Đicemŭ dar, lovirile sörteŭ, și, otăririle Destinulŭ*.
- Destituibilŭ-ă.** *adi.* Quare pôte fi destituitŭ dintr'uă funcțiune, dintr'uă sarcină. *Destituable*.
- Destituire.** *v. s.* A destitui; a lipsi, a scóte pe quine-va dintr'uă funcțiune, dintr'uă sarcină. *Destituer*. (Se conj. qua fugire.)
- Destituțiune, Destituție, Destituire.** *s. f.* Lipsire, scótere dintr'uă funcțiune, dintr'uă sarcină. *Destitution*.
- Destivire.** *v. s.* A destivi, a strica, a descóse tivitura depe marginile unei materie. *Désourler*.
- Destoănicia.** *s. f.* Veđi capacitate, aptitudine, abilitate.
- Destoănicŭ-ă.** *adi.* Veđi capabilŭ, abilŭ.
- Destonare.** *v. s. t. demus.* A eși din tonŭ, a nu mai ține tonulŭ, a nu se acorda cu tonulŭ generalŭ. *Détoner*.
- Destrâmăre.** *v. s.* A destrâma; a destace, a scóte firile unei țeseture, unei materie. *Effiler*. — A strica, a desțese uâ țesetură. *Détisser*. — *A destrâma capetele unei bandglice, unei materie*. *Efaufiler*.
- Destrâmătu-ă.** *sup. de la Destrâmăre.* *Effilé, Détissé, Efaufilé-e. adi. fig.* desfăcutŭ, descheiatŭ, descinsŭ, quare pórtă vestmintele pe dinsulŭ în desordină, *qui porte ses vêtements en désordre, et le nez au vent*.
- Destrâmătură, Destrâmăre.** *s. f.* Fapta de a destrâma. *Action d'effiler*. — *Destrâmătură:* fire desțesute alle unei materie. *Effilures*. — Scamă, cãrpă destrâmătu, smocŭ de fire scósse dintr'uă pînză que punŭ chirurgiŭ la rane. *Charpie*.
- Destrîngere.** *v. s.* A destrînge, a slăbi unŭ lucru prea strînsŭ. *Des-*

serrer. A destringe: a strînge, a redica que era întinsu. *Détaler.*

Destronare. Veđi detronare.

Destrucțiune, Destrucție, Destru-gere. *s. f.* Stricare, dărîmare; Dărâpenare, ruinare, doborîre. *Destruction.*

Destructibilitate. *s. f.* Qualitatea lucrului que pôte fi destrussu, stricatü. *Destructibilité.*

Destructivü-â. *adi.* Quare destruge, quare causâ destrucțiunea. *Destructif-ve.*

Destrugere. *v. s.* A destruge, a strica, a dărîma, a ruina, a dărâpena. *Détruire.* (Se conj. qua înțe legere, ducere.)

Destulare. *v. s.* A destula, a îndestula, a da destulü, a mulțemi. *Satisfaire, Contenter.* — A da quelle necessarii. *Fournir, Approvisionner, Pourvoir.* A se destula: a se îndestula, a avé de ajunsü, a se mulțemi. *Se Contenter, Avoir assez.* — A lua cunoscințîa, sciințîa destulâ, deplinâ. *S'informer.*

Destulare. *s. f.* Fapta de a destula, de a mulțimi. Veđi mulțimire, îndestulare.

Destulătorü-óriâ. *adi.* Quare destulésâ, îndestulésâ, satisface, mulțimesce. *Suffisant, Satisfactoire, Satisfaisant-e.*

Destulatü-â. *sup. și adi.* Satisfăcutü, mulțimitü în quea que a doritü quine-va. *Content-e, Satisfait-e.*

Destulü-â. *adi.* Suficientü, abundantü, quare nu cere a mai avé, quare ajunge, este de ajunsü. *Suffisant, Abondant, Assez.* Uâ sutâ ômenî suntü destul spre a apăra aquestü locü. *Cent hommes sont suffisants pour défendre cette place. Avemü destul ômenî. Nous avons assez d'hommes.* *Destulü. adv.* îndestulü, de ajunsü. *Suffisamment, Abondamment, Assez, C'est assez, Cela suffit.*

Destupare. *v. s.* A destupa; a scôte astupușulü, dopulü; a scôte quea

que astupa; — a redica, a curățî, a înlătura quea que astupa sau împedeca uâ trecere, uâ pörtâ, unü drumü, etc. *Déboucher. Détouper.* A destupa uâ butelie; a destupa unü drumü, uâ ușâ. *Déboucher une bouteille; Déboucher un chemin, une porte.* A destupa uâ curgere, unü canalü *Dégorgier un égout.* A destupa de călți. *Débouarrer.* A destupa uâ ferêstrâ, uâ ușâ: a le deschide, a le redica drugii, încuietorile, etc. *Débâcler.*

Destupare. *s. f.* Fapta de a destupa. *Débouchement, Dégorgement.* Destuparea unei butelii, destuparea unei scurgeri. *Le débouchement d'une bouteille. Le débouchement d'un égout.*

Destupătorü. *s. etr.* Instrumentü de scossü astupușulü. *Tire-bouchon.* *Destupătoare.* *s. f.* Canalü de scursü apa de prissosü dintr' uâ baltâ, locü ori eleșteü. *Dégorgeoir.*

Destupăturâ. *s. f.* Gaura, loculü, canalulü que remâne dupe scôtearea unui astupușü que oprîa scurgerea unorü ape. *Dégorgement, Dégorgeoir, Débouchement.*

Desuetudâ, Desuetudine. *s. f.* Se dice de legi, de regulamente etc. desființate ôre-cum prin neîntrebuiințarea lorü. *Ä cädé în desuetudine:* a nu se mai obicinui. Tomber en désuétude.

Desumflare, Desîmflare și Desînflare. *v. s.* A desumfla, a desîmfla, a desînfla; a face să nu mai fie înflatü. *A se desînfla,* a scädé înflătura, a înceta d'a mai fi înflatü. *Désenfler. Genuclütulü i se desînflâ. Son genou commence à désenfler.* — A se respîndi înflătura. *Se Dégonfler.*

Desumflare, Desînflare. *s. f.* Fapta de a desînfla, de a se desînfla, de a se respîndi uâ înflăturâ. *Dégonflement.*

Desumflăturâ. *s. f.* Efectulü desîn-

flării; respîndirea înflării. *Désenflure*.

Desunire. *v. s.* A desuni, a strica uniunea, a despărți; — a demembra. *Désunir*. *A se desuni*: a se despărți, a nu mai fi unite օre-quare persօne sau lucruri. *Se Désunir, se Disjoindre, Rompre l'union*.

Desunire. *s. f.* Veđi desuniune.

Desuniune. *s. f.* Neunire, separațiunea părților que compunú unú totú. — Demembrare, înstreinare, despărțire din întinderea unei enorii sau quartiere. — Divisiune, neînțelegere, discordie. *Désunion*.

Desvelire. *v. s.* A desveli, a redica velulú sau orí-que altú lucru que acoperia sau ascundea unú obiectú. *fig.* A descoperi, a da de față que era ascunsú. *Dévoiler*. *A desveli unú tablou*; — *A desveli unú secretú, unú misterú, uá intrigá*. — *A desveli uá căruce*: a 'i redica, a 'i lua învelișulú. *Débâcher*. — *A desveli*: a da de golú, a descoperi. *Déceler*. *A desveli uá casá*: a 'i lua învelișulú, a 'i redica olanele sau scândurele que o înveliaú. *Découvrir; Óter la couverture d'une maison*...

Desvețiare. *v. s.* A desveția, (Se conj. mai muttú qua reflexivú) a se desveția, a se desobicinui, a uita quea que deprinsesse quine-va. *Désaccoutumer, Dëshabituer*. — A uita quea que învețiasse quine-va. *Désapprendre*, cu aquestú înțellessú se dice mai totú d'ama a uita.

Desvinovățire. Veđi disculpare, excusare, scusare.

Desvirtire. *v. s.* A desvirtii; a desface, a dessuci quea que era învirtitú. *Détortiller*.

Desvoltámintú. *s. ctr.* Fapta desvoltării; efectulú aqwestei fapte. *Desvoltámintulú corpulú, spiritulú, înțelegintú; Desvoltámintulú unú mugurú; Desvoltámintulú u-*

nei doctrine, unei sisteme, Développement.

Desvoltare. *v. s.* A desvolta, a desface, a destinde, a face qua unú lucru sâ iewa crescere, întindere atátú în sensú moralú quátú și fisicú. — *fig.* A desluși, a explica, a lámuri. *Développer*.

Desvoltare. *s. f.* Fapta de a desvolta. Veđi desvoltámintú.

Deszalogire. Veđi Degagiare.

Deszavorire. *v. s.* A deszavori, a scóte závórele, încuietorile de ferú. *Déverrouiller*.

Detalare. Veđi destrîngere.

Detaliú. *s. ctr.* Vorbindú de măruri se iewa qua adverbú. *A vinde în detaliú*: în măruntú, cu mărunțisulú, în părți micí. *Vendre en détail*. Este opositú la *A vinde cu redicata*. *Vendre en gros*. — Vorbindú de affaceri, spunere însoćitá de tóte circumstanțiele. *A intra în detaliuri superátorie*. *Entrer dans des détails ennuyeux*. *în detaliú*. *adv*: în măruntú, în micí mesuri, în quantitați micí, cu mărunțisulú. *En détail*.

Detapissare. *v. s.* A detapissa; a lua, a redica tapisseria, covórele dintr'ua camerá, salá. *Détapisser*.

Defașamentú. *s. ctr.* Trupá de soldați despărțitá dintr'unú corpú principalú și trimissá unde-va. *Détachement*.

Detențiune, Detenție. *s. f. t. de juris*. Possessiune nedreptá a unei mosțeniri. — Închissore, oprellá, capțivitate. *Détention*.

Detentú, Definitú adi. Reținutú cu nedreptú. — Arrestatú, la închissore. *Détenu-e*.

Deteriorare. *v. s.* A deteriora, a strica, a degrada, a face unú lucru mai reú de quátú era. *Détériorer*. *A deteriora măruri, uá causá, unú obiectú օre-quare; A-și deteriora posifiunea*.

Deteriorațiune, Deteriorație, Deteriorare. *s. f.* Fapta prin quare

se deteriorésă que-va; starea unu lucrū deterioratū, stricatū. *Deterioration.* *Aquestū pământū este într' uă deplorabilă stare de deteriorațiune.*

Determinantū-ă. *adi.* Quare determină, său quare servē a determina. *Determinant-e.*

Determinare. *v. s.* A determina, a otări, a decide, a fixa, a regula, în materie de doctrină, de jurisprudență, de guvernământū. — A face să se otărască, a face să se formese său să se iewă uă resoluțiune. *t. de gram.* *A determina sensulū unei diceri:* a' i da uă simnificațiune precisă. — *A determina successulū unei affaceri, unei negociațiuni:* a otări împlinirea lorū la unū timpū. *Determiner.*

Determinațiune, Determinație, Determinare, *s. f.* Resoluțiune, otărire que'și iewă quine-va dupe que-a balanțiatū între mai multe partituri. *Luai'ă în sine uă determinațiune? t. de flos.* Fapta prin quare unū lucru priimitorū de mai multe qualități, de mai multe maniere de a fi, se determină a priimi una mai bine de quātū pe alta. *t. de gram.* Applicațiunea unei diceri la unū sensū determinatū. *Determination.*

Determinativū-ă. *adi. t. de gram.* Quare determină, otărasce simnificațiunea unei diceri. *s. f.* *Uă determinativă:* diceria que determină. *Determinatif-ve.*

Determinatū-ă. *sup. și adi.* Vorbindū de lucruri, resolutū, decisū, fixatū. — Vorbindū de persōne, datū cu totulū la que-va. *Vinătorū, jucătorū, beutorū determinatū:* îndrāsneșu, întropidū. *Soldatū determinatū, faptă determinată.* *Determiné-e.*

Detestabilū-ă. *adi.* Quare merită a fi detestatū, nesuferitū, uritū. — Fōrte reū, de lepedatū, de quare se scribesce quine-va. *Detestable.*

Detestare. *v. s.* A detesta, a urī, a nesuferi que-va său pe quine-va. *Detester.* *Detestū manierele aquestuī omū; A detesta viața.*

Detestațiune, Detestație, Detestare. *s. f.* Faptă său vorbe prin quare arētă quine-va quā detestă, urasce, nesufere unū lucru. *Detestation.*

Deținere. *v. s.* A deținē, a ținē în silă, a reținē cu nedreptū que nu este allū seū. — A opri, a pune la închissōre. *Dețenir.* — *Deținutū sup.* Veși detentū.

Detonare. *v. s. t. de mus.* A detona, a eși din tonū, a nu mai ținē tonulū. — *fig.* A nu se acorda cu tonulū generalū. *Dețoner.*

Detonațiune, Detonație, Detonare. *s. f. t. de mus.* Fapta de a detona, de a eși din tonū; cântare falsă. *Dețonation.*

Detōrcere, De'ntōrcere, D'enturnare. *v. s.* A detōrcē, a întōrce a iūrea; a depărta, a abate de la scopū; — a întōrce, a scālcea, a explica reū, a strica înțeleșulū unei frase; — a descânta, a consilia pe quine-va să nu facă que-va. *Dețourner.*

De tōte-dillele. *adi.* În fie-quare țī, cu fie-quare țī. Veși quotidianū.

Detractare, Detratere. *v. s.* A detracta, a înjossi meritulū cui-va său a que-va. *A detracta virtutea, omienū onestū.* *Dețracter.*

Detractațiune, Detractație, Detractare. *s. f.* Fapta de a detracta. *Dețraction.*

Detractatorū-trice. *s.* Aquella quare detractă, înjossesce, vorbesce de reū que-va, său pe quine-va. *Dețracteur-trice.*

Detragere. *v. s.* A detrage, a întinde trăgindū, a trage întințindū. *fig.* A trage, a scōte que-va de unde-va; a scōte rădăcina unū cuvintū. *Dețirer.*

Detranspunere. *v. s. t. de impr.* A repune, a reaședa la loculū cuve-

nită paginile que s'au fostă reuședată. *Détransposer.*

strefiă. *s. f.* Veđi restricte.

strimentu. *s. ctr.* Stricăciune, pagubă, perdere, daună, vătămare.

Détriment. *Bogățiile adesea se adună cu detrimentul onorei.*

stronare. *v. s.* A detrona, a destrona, a depune din tron; a lua de la unu suveranu puterea, kirma. *Détrôner.*

stronată-ă. *sup. și adi.* Scossă din tron, dată jossă din scaun, din tron. Se ăice de unu suveranu. *Détrôné-e.*

stronemintă. *s. ctr.* Detronare, detronisațiune, fapta de a detrona. *Détrônément, Détrônisation.*

strunchiare, Detruncațiune. *s. f. t. de chir.* Trunchiărea, separațiunea trunchiului de capul unu fătă, într'ua facere difficilă. *Détroncation.*

tunare. *v. s.* A detuna, a tună cu ărie, a se aprinde cu iutellă și trosni. *Détonner.* *A se detuna:* a se ruina, a se dărăma cu sgonotă, a crăpa cu sunetă mare uă ăidire.

tunătură. Detunație, Detunare. *s. f.* Fapta de a detuna; aprindere violentă și iute, însoțită de unu sgonotă sau trosnetă mare.

Détonation. Cădere, surpară, dăimare a unu corpă mare însoțită de unu sunetă teribilă.

turnare, De'turnare. *v. s.* A eturna, a înturna, a detorce, a ătorce. Veđi detorcere.

turnă, De'tornă. *s. ctr.* Întorsură, otitură, ocolă; locă sau trecere uare merge întorcându-se, înturându-se; cercă descrișă împrejură. *fig.* Adressă, subtilitate spre feri unu pericolă, spre a ajunge la scopulă que ăintesă. -- Substrugiă, etc. *Détour.*

De. *s. m. mitol. feminină.* Dea, Deia, Dină. Ființă supremă, divinitate falsă în cultulă religiosă la

pagină. *Dieu-Déesse.* *Marșă este Deulă resboiului, Joe este părintele Deiloră.* Păgînismulă sau idolatria numera la 30,000 de De. Joe era cređută de quellă mai putinte. Păgînii adoraă mai multe soiuri de De: Ceresă, pămîntesă, aquatică și ăi infernului, și eraă classificați în De mari, De mici, și jumătăți de De. Aquestia eraă eroi născuți de unu Deu cu uă muritoare, sau muritori quare prinbele fapte ău meritată dupe mörte a fi priimiți între De. -- Între anticele obiecte alle cultulă idolatru eraă söröle, luna și alte corpuri ceresci; apoi pămîntulă, aerulă, foculă și apa; mai pe urmă vînturile, tunetulă, cometele; în fine s'au pogorită pînă la a adora pesci, șerpă, passerile și, între patrupele, bouă, căinele, pisica, maămuță, țiapulă, etc, ba chiar arburi, plantele, metalele și pietrele. -- Ideea unu singură Deu atotă putinte și neveđută s'a fostă strecurată în cultulă idolatrică printr'unu templu consacrată „Dumne-deulă necunoscută“ de filosofulă. Aquestă idee plântată cu ăsa fiineță în idolatrie făcu cu secolă atăta progressă quă discipulă lui Is. găsi mulți adoratori ăi religiunei fiului lui Dumne-deu nu numai în populă dar chiar în regiunile quelloră puținți și avuți ăi națiuniloră. -- Românulă are de gagă sacru allă veritătă sau allă parolă scelle ăicerea Deu. *Deu nu credă. Ma parole, je n'en crois. Deu, nu suntă vinovată. Ma foi, je ne suis coupable. A ăice deu despre que-va. Faire foi d'une chose.* -- Din Deu limba română a făcută Dumne-deu, ființă supremă. Veđi Dumne-deu.

De-ăă-camă-dată. *express. une adverbială.* Pentru primulă momentă, în prima dată. *D'abord, à l'abord, de prime abord, au premier abord.*

De-uâ-datâ. *locuțiune adverbială.*
Pe locū, îndată. *Tout à coup, Sur le champ, Aussitôt.*

De-uâ-parte. *loc. adv.* La uâ parte, în parte, în laturî. *À l'écart, D'un côté.*

De-uâ-potrivâ. *loc. adv.* Într' unū chipū egalū, assemenea. *Également, Pareillement.*

De-unâ-đi. *loc. adv.* Într'uâ đi nu de multū, ore quândū, în điuă trecută, nu de multū, de puține đile. *Récemment, Naguère.*

Deüterocanicū-â. *adi. t. de teol.*
Se đice d'uâ carte din sânta scripturâ priimitâ mai târđiū în canóne. *Déüterocanique.*

Deüteronomū. *s. etr.* Numele cârđii a 5-a a Pentateŭcului, quea din urmâ din quâte Moisi compusse. *Deüteronome.*

De-valle. *adv.* La valle, din dealū la valle, spre valle, în jossū. *En bas. A da de valle. Descendre en bas.*

Devanđiare, Devintare. *v. s.* A devanđia, a devînta, a apuca înainte; a ajunge înaintea altuia. — A precede dupe ordinulū timpului. *Aurora devanđia sórele.* A întrece, a avé avantajulū. *De și a începutū mai târđiū, dar îndată a devanđiatū pe rivali se.* *Devancer.*

Devastare. *v. s.* A devasta, a pustiî, a prâpâdi, a ruina, a desola uâ țerâ, unū pâmîntū. *Dévaster.*

Devastațiune, Devastație, Devastare. *s. f.* Fapta de a devasta; desolațiune, ruinâ, pustiire a unei țeri. *Dévastation.*

Devastatorū-trice. *s.* Quare devastesâ, ruinêsâ, pustiesce; pustietorū, prâpâditorū. *Dévastateur-trice.*

De-veci. *adv.* În eternū, în perpetuū. Veđi a queste điceri.

Devenire. *v. s.* A deveni; a se face, a ajunge, a începe a fi que n'a fostū pînâ aci, a se face precumū n'a fostū; a lua altâ formâ, altâ

stare, altâ pozițiune. *Devenir.* (Se conj. qua venire.)

Devergonđagiū. *s. etr.* Libertinagiū scandalosū, crailicū nerușinatū, desfrînare, desfrîū. *Dévergonđage.*

Devergonđare. *v. s.* A devergonđa, a se devergonđa, a perde tótâ rușinea, a duce uâ viață libertinâ, desfrînatâ. *Se Dévergonđer.*

Devergonđū, Devergonđatū. *adi.* Quare nu mai are rușine, nerușinatū, desfrînatū; quare face în publicū lucruri neertate, necuviincióse. *Dévergonđé-e.*

Deveste. *adv.* Veđi veste.

Devestire. *v. s.* A devesti, a desbrâca, a lepeda vestmintele, haînele de ceremonie religióse. *fig.* A pârâssi de bunâ voia uâ avere în favorulū donatarîului, saū în a quellui que pretinde. *Dévêtir.*

Devestmentū. *s. etr.* Devestire, desbrâcare de vestimentele ceremoniale. *t. de juris.* Lâssarea, pârâssi-rea unei averi în favorulū cui-va. *Dévêtissement.*

Deviare. *v. s.* A devia, a se abate, a eși din direcțiunea apucată. *Dévier.*

Deviațiune, Deviație. *s. f. t. de fisic.* Schimbarea direcțiunei que încercâ unū corpū în mișcare, quândū întîmpinâ unū obstaculū que lū abate din prima sea calle. — Abatere, eșire din drumū, din direcțiune. *Déviation.*

Deviativū-â. *adi.* Quare se abate, se schimbâ, lassâ direcțiunea apucată. *Dévitatif-ve.*

Devinare. *v. s.* A devina, a ghici, a pređice venitorulū. — A judeca, a cunósce, a descoperi prin devinațiune. *Déviner.*

Devinațiune, Devinație, Devinare. *s. f.* Fapta de a devina; ghicire, pređicere. *Dévinaille, Divination.*

Devinatoriū-â. *adi.* Se đice descinția pretinsâ a devinatorilorū. *To-*

iağü, nuëa devinatoriã. *Baguette divinatoire.*

Devinatorü-trice. s. Aquella quare devinêsã, ghicesce, quare face profesiunea de a descoperi lucruri ascunse saũ de a pãdice lucruri venitãrie. *Devin-cresse, Divinateur-trice. Devineur-se. Nu suntũ devinatorũ:* nu suntũ ghicitorũ; nu puteam sci, cunõsce saũ bãnuĩ unũ lucru que nu mi s'a explicatũ. *Je ne suis pas devin.*

Devisã. s. f. Figurã ñnsocitã de vorbe que exprimã cu uã manierã alegoricã și scurtã uã cugetare õre quare, unũ sentimentũ, etc. — *Devisã* se ñice ñn generalũ cifrelorũ, rebuselorũ, sentențelorũ din puține vorbe, și proverbilorũ, quare, prin figurã saũ allusiune la nume de persõne orĩ de familiĩ, arrettũ noblețĩã saũ qualitãțĩ. Asfelũ vulturulũ s'a numitũ *devisa imperiului;* S, P, Q, R, era *devisa* popululũ romanũ, etc. *Devise.*

Devisũ. s. etr. Asternere ñn mãruntũ a lucrurilorũ que se cerũ fãcute spre a construi uã casã, etc, cumũ și de quãtũ costã. *Devis.*

Devorare. v. s. A devora; a mânca, a sfãșia uã pradã cu dințĩ. Se ñice de animalele feroce. — *fig.* A mânca lãcomește, fãrã sațĩũ: *Aquesta devorã nu mãntĩncã.* A turmenta, a turbura, a chinui. *Fõmea lũ devorã.* A sfãșia, a prãpãdi, a mânca. *Urĩtulũ, ñntristarea, ambițĩunea lũ devorã.* A prãpãdi, a desființa. *Țĩmpulũ, foculũ devorã totũ.* *Devorer.*

Devotamentũ. s. etr. Devotare, abandõnemĩntũ cu totulũ la voințele altuã. Se ñice asemenea, de politețĩã, la sfĩrșitulũ unei scrissorĩ, etc. *Dévouement.*

Devotare. v. s. A devota, a consacra, a da fãrã rezervã; a se devota, a se consacra, a se ñnchina, a se da cu totulũ; a se suppone

cu totulũ voinței altuã. *Dévouer, se Dévouer.*

Devotatũ-ã. sup. și adi. Datũ, ñnchinatũ cu totulũ cui-va saũ unei cause. *Dévoué-e.* Se ñea și substantivũ: *aquesta'ĩ unũ devotatũ* ñn locũ de: *este unũ omũ zelosũ, plĩnũ de zelũ.* A *fi allũ cui-va servitorũ devotatũ,* formulã de politețĩã que se pune la finitulũ scrissorilorũ adressate quellorũ egalĩ saũ și quellorũ inferiorĩ. Se ñice și mai simplu *allũ vostru devotatũ, allũ vostru cu totulũ devotatũ, allũ vostru prea devotatũ* unei persõne cu quare quineva este ñn familiaritate.

Devoțiosũ-õsã. adi. Plĩnũ de devoțĩune, de cucerie. *Dévotieux-se.*

Devoțĩune, Devoțic. s. f. ñnchinare, cucerie, evlavie cãtre Dumneđeũ, religiositate pentru quelle sãnte. — Devotamentũ, dispozițiune d'a face voințĩã cui-va. *Dévotion.*

Devotũ-ã. adi. Cucernicũ, pietosũ; quare are devoțĩune. *Dévot-e.*

Dexteritate. s. f. Adressã, iutellã a mãinelorũ, și *fig.* a spiritului. *Dexteritate, Adressã, Abilitate, ñnsem.* *Dexteritatea,* se raportã mai multũ la maniera d'a executa lucrurile; *Adressa* la meșilõcele execuțiunii, și *Abilitatea* la deosebirea lucrurilorũ. *Dexteritatea* pune ñn lucrare quea que *Adressa* dictesã dupe planulũ *Abilitãțĩũ.* *Dextérité.*

Đi. s. f. (*Zi*) Spațĩulũ timpului de la resãritulũ sãrelui pĩnã la apussũ. *Journée. Đi frumõsã.* Belle *journée.* Se ñea și cu ñntellessũ de claritatea, lumina que respĩndesce soarele ñn Đi și atunci mãi adesse se ñice *Điũã, Jour.* A *face nõptea đĩũã și đĩũã nõpțe, etc.* Veđĩ Điũã. — Đi se pronunțĩã scurtũ ñn compussele *astã-đĩ, a-đĩ, etc.* *Aujourd'hui.*

- Diaconalŭ-â.** *adi.* Diaconescŭ, que ține de diaconie. *Diaconal-e.*
- Diaconatŭ.** *s. etr.* Diaconie, funcțiunea diaconului. *Diaconat.*
- Diaconescŭ.** *s. etr.* Veđi Diaconalŭ.
- Diaconessâ.** *s. f.* Diaconice, femeea diaconului. *Diaconesse.*
- Diaconeste.** *adv.* Qua unŭ diaconŭ, dupe maniera diaconului.
- Diaconie.** *s. f.* Veđi Diaconatŭ.
- Diaconire.** *v. s.* A diaconi, a face diaconŭ. *Diaconiser.*
- Diaconŭ.** *s. m.* Persoana que însocește pe preotŭ în officilŭ divinŭ cu diferite însârcinări inferiore. *Diacre.*
- Diacŭ.** Veđi elevŭ, școlarŭ.
- Diadelfie.** *s. f. t. de bot.* Sistemă sexuală, a șapte-spre-șecia classă dupe Line. *Diadelphie.*
- Diademă.** *s. f.* Unŭ felŭ de legătură de capŭ quare la quei vechi era semnŭ saŭ podobă regală. — Cunună, coronă regală. *Diademe.*
- Diadolŭ.** Veđi mostenitorŭ, cliromonŭ.
- Diafancitate.** *s. f.* Transparențιά, calitatea de a fi diafanŭ, strevedetorŭ. *Diaphaneité.*
- Diafanŭ-â.** *adi.* Transparentŭ, strevedetorŭ, preveđiŭ. *Aerulŭ este mai diafanŭ qua apa. L'air est plus diaphane que l'eau.*
- Diaforesă.** *s. f. t. de med.* Transpirațiune; evacuațiunea prin poria umedellelorŭ corpului. *Diaphorèse.*
- Diaforeticŭ-â.** *adi. t. de med.* Se țice de medicamentele que scotŭ umedellele prin transpirațiune. *Diaphorétique.*
- Diaforie.** Veđi deosebire.
- Diafragmă.** *s. f. t. de anat.* Mușchiŭ prin quare se desparte peptulŭ de pânțece. — Sgîrciulŭ que desparte nârile. *Diaphragme.*
- Diafragmaticŭ-â.** *adi.* Quare se atinge de diafragmă. *Diaphragmatique.*
- Diaftoră.** *s. f. t. de med.* Stricarea alimentelorŭ în stomacŭ. — Stricarea fetului în mitră. *Diaphthora.*
- Diagnostică.** *s. f. t. de med.* Artă de a cunoște simptomele maladiilorŭ. *Diagnosticque.*
- Diagnosticŭ-â.** *adi. t. de med.* Se țice de semnele, de simptomele que arettŭ natura și cauzele maladiilorŭ. *Diagnosticque.*
- Diagonală.** *s. f. t. de mat.* Linie trasă dintr'unŭ unghiŭ către unghiulŭ oppussŭ, într'ua figură rectiliniă și quadrilateră, trecîndŭ prin centru. *Diagonale.*
- Diagonalemente.** *adv.* În diagonalŭ, cu ua manieră diagonală. *Diagonalement.*
- Diagonalŭ-â.** *adi.* Quare ține de diagonală. *Diagonal-e.*
- Diagramă.** *s. f. t. de geom.* Figură saŭ construcțiune de linii que serve a demonstra ua propozițiune. — În musica vechiă însemna queea que se țice în moderna, scară, gamă, sistemă. *Diagramme.*
- Dialectică.** *s. f.* Logică; partea filosofiei quare învețιά regulele raționamentului. *Dialectique.*
- Dialecticamente, Dialecticește.** *adv.* Qua unŭ dialecticianŭ, dupe formele dialectice. *Dialectiquement.*
- Dialecticianŭ.** *s. m.* Aquea quare scie saŭ învețιά dialectica. *Dialecticien.*
- Dialectŭ.** *s. etr.* Idiomă; limbăgiu, vorbire particulară a unei provinții, a unei țeri, a unui orașŭ, etc. derivată din limba generală a națiunei. *Dialecte.*
- Dialogare.** *v. s.* A dialoga, a vorbi între elle mai multe personaje. *Dialoguer.*
- Dialogicamente, Dialogicește.** *adv.* Dupe formele dialogului. *Dialogiquement.*
- Dialogicŭ-â.** *adi.* Quare are forma dialogului. *Dialogique.*
- Dialogisare.** *v. s.* A dialogisa, a face dialoguri. *Dialogiser.*
- Dialogismŭ.** *s. etr.* Artă dialogului. *Dialogisme.*

Dialogistă. *s. m.* Aquella quare face dialoguri. *Dialogiste.*

Dialogă. *s. etr.* Întrevorbire, convorbire între două sau mai multe persoane. Se dice mai multă pentru uă conversațiune scrisă. În musică, compozițiune din duoe părți quare și respundă una alteia. *Dialogue.*

Dială. Vedă diară.

Diamantare. *v. s.* A diamanta, a îmbrăca, a acoperi cu diamante. *Diamanter.*

Diamantară. *s. m.* Lucrătoră în diamantă. *Diamantaire.*

Diamantica. *s. f.* Sculă cu diamante: inelă, bracetă, cercellă, etc. *Toutes sortes de bijouteries en diamant.*

Diamantă. *s. m.* Piătră precioasă, quea mai grea și mai strevedetoriă din tôte. — Uneltă a sticlărilor cu quare taie sticla. *Diamant, Point de Diamant.*

Diametralmente, Diametralicesțe, Diametrală. *adv.* În diametru, de la ună capă allă diametrului la quellă-l-altă. *Diamétralement.*

Diametrală-ă. *adi.* Que se atinge de diametru. *Diamétral-e.*

Diametru. *s. m.* Linie dréptă quare, trecândă prin céntrulă cercului și terminându se d'amendăoe laturile la circonferința sea, lă împarte în două părți egale. *Diamètre.*

Diandră. *s. f. t. de bot.* A două clasă a sistemului sexuală dupe Linne, în quare intră plantele a quărură floră ermafrodite a două stamine. *Diandrie.*

Diandrică-ă. *adi. t. de bot.* Se dice de florile sau plantele que a două stamine. *Diandrique, Diandre.*

Diapalmă. *s. f. t. de farm.* Blastru, emplastru dessicativă que se cöce în foi de palmieră și se aplică pe rane. *Diapalma.*

Diapasmă. *s. etr.* Prafă bine miros-

ătoră cu quare quei vechi își parțumău corpulă. *Diapasme.*

Diapasonă. *s. etr. t. de mus.* La antică Grecă, cunoscința octavei. Astă-ăi, întinderea suneteloră que ună viersă sau ună instrumentă pöte duce de la quellă mai de jossă pînă la quellă mai de sussă tonă. — Instrumentă de oğelă cu două craci quare vibrésă în unisonă și servă a da tonulă în orchestre. *Diapason.*

Diarie. *s. f. t. de med.* Urdinare, trecăpedă, vintără; dăssă evacuațiune de materiă stereorale, apöse, mucöse, mai multă sau mai puțină acre. *Diarrhée.*

Diară, Dială, Diomală, Dillară. *s. etr.* Descriere a totă que se petrece în fie-quare ăi, în fie-quare lună. — Carte în quare ună negociantă scrie ăi-cu-ăi quea que face. — Scriere periodică que se imprimă în tôte lunele, în tôte septemănele, în tôte ăillele. *Journal.*

Diasostică. *s. f.* Partea medicinei quare privesce conservațiunea sănătății. *Diasostique.*

Diastilă. *s. etr. t. de arch.* Edificiă alle quăruri colöne suntă depărtate una de alta de trei ori diametrulă loră. *Diastyle.*

Diată Vedă testamentă.

Diatesă. *s. f. t. de med.* Afectiune naturală sau nu a omului, dispozițiune de a fi supussă la cutare sau cutare maladie. *Diathèse.*

Diatonicamente, Diatoniceste, Diatonică. *adv. t. de mus.* În felulă diatonică. *Diatoniquement.*

Diatonică-ă. *adi. t. de mus.* Quare procede prin tonurile naturale alle gamei. *Diatonique.*

Diatribă. *s. f.* Dissertațiune critică assupra unei opere de spirită; scriere atingătoria, mușcătoria, amară, violentă. *Diatrîbe.*

Diatribare. *v. s.* A diatribă; a scrie, a arunca assupra cui-va diatribă. *Diatrîber.*

Diatritonū. *s. ctr. t. de med.* Dietă de trei dille. *Diatriton.*

Diavolescū-éscă. *adi.* Quare este allū diavolulū; drăcescū. *fig.* Fôrte bles-tematū, reū. *Diabolique.*

Diavoliçe. *s. f. t. de injurie.* Se dice unei femeî blestemate, rea. *Dia-blesse.*

Diavolicește, Diavolicamente. *adv.* Drăcește, cu uă manieră diavol-escă. *Diaboliquement.*

Diavolicū-â, Veđi diavolescū.

Diavolire. *s. f.* Drăcie, maleficie, blestemăție. *fig. fam.* Efecte bles-temate, ticăloșe, cauza quărora nu se scie. *Diablerie.*

Diavolū. *s. m.* Dracū, unulū di. an-geliî rebeli que Dumneđu alun-gă din ceriū în Iadū; Demonū, Satanū. *fig.* Blestematū, reū, stri-catū, ticăloșū, încelătorū. *Diabie.* *A da pe quine-va diavolulū:* a lū blestema, a lū isgoni, a'lū depâr-ta cu desprețiu și injurii. *Don-ner quelqu'un au diable.*

Dibăcie. *s. f.* Abilitate, iscussințā, îndemănare, adressă. *Qualité de ce qui se fait adroitement, avec habilité.*

Dibaciū-ce. *adi.* Veđi abilū, iscus-sitū, îndemănaticū. — quare are adressă, abilitate, îndemănare de a face que-va cu spiritulū său cu corpulū. *Adroit-e.*

Dibuellā, Dibuire. *s. f.* Fapta de a dibui, de a pāși prin întunericū, de a pipāi fără a vedé. *Tâton-nement.*

Dibuire. *v. s.* A dibui, a îmbla prin întunericū dibuindū; a cerca cu picîorele și cu mâinele spre a că-lea saū a merge cu siguranțā. *fam.* A procede cu sfiellā saū nesig-uranțā. *Tâtonner.*

pe **Dibuite.** *loc. adv.* Dibuindū prin întunericū; — *fig.* cu nesiguran-țā. *A tâtons. A pāși pe dibuite* într'uă *affacere:* a procede fără uă

regulā saū unū principū sigurū. *Aller à tâtons dans une affaire.*

Dicasterie. *s. f.* Veđi decasteriā.

Dicătore. *s. f.* Veđi proverbū.

Dicere. *v. s.* A dice, a spune, a ex-prima prin vorbe. *Dire. A Dice* lecțiunea, *a dice* bine de. *Dire sa leçon, dire du bien de.* — A ju-deca. *Nu sciū que sâ dicū despre aquêsta. Je ne sais que dire de tout cela.* — A ordona. *Îți dicū sâ faci asta. Je vous dis de faire cela.* — *Se dice quā... On dit que...* — *Asta nu va sâ dicā nimicū:* nu însemnēsă nimicū. *Cela ne dit rien.* Tôte aqeste expresiuni suntū în stilulū familiarū. *Dissū-ă. sup.* Veđi dissū.

Dicere. *s. f.* Terminū, expresiune, vorbā. *Mot. Dicere propriā,* qua-re exprimā cū mai multā justețā. *Mot. propre. Dicere cu dūoe în-telessurī, cu înduioitū în-telessū.* Quare se ica în dūoe sensuri. *Mot à deux ententes, à double entente* *A traduce unū autorū dicere cu dicere:* a lū tâlmăci vorbā cu vor-bā, din cuvintū în cuvintū, lite-ralemente. *Traduire un auteur mot-à-mot.*

Dichissellā. Veđi dikissellā.

Dicianū. *s. ctr.* Carū mare fără loi-tre, fără carimbî spre a cara lem-ne, kerestelle, etc. *Char, chariot, sorte de voiture propre pour char-rier de bois bruts.*

Dicotiledonū. *adi. t. de bot.* Se dice despre plantele que aū seminția formatā din dūoe cotiledone. *Di-cotylédone.*

Dictando. *adv.* *A scrie dictando:* a scrie quea que altulū dictēsă. *Écrire sous la dictée de...*

Dictare. *v. s.* A dicta, a pronuncia dicere cu dicere quea que altulū scrie într'aquellași timpū. *fig.* A spune cui-va que are a dice; — a inspira bune saū relle cui-va; — a prescrie. *Dieter.*

Dictatoratū. *s. ctr.* Timpulū quātū

- quine-va exercită dictatura; guvernământul, dregătoria dictatorului. *Dictatorat.*
- Dictatorială-ă.** *adi.* Allă dictatorului, allă dictatoriatului, ală suveranului. *Dictatorial-e.*
- Dictatoră.** *s. m.* Magistratū suverană și unică allă anticeii Rome. — Suverană absolută. *Dictateur.*
- Dictatură.** *s. f.* Demnitatea dictatorului; funcțiunea dictatorului. — timpul, epoca, durată a acestei funcțiune. *fig.* — Dominațiune. *Dictature.*
- Dicționaristă.** *s. f.* Autoră de dicționară, lexicografă. *Dictionnariste.*
- Dicționară.** *s. ctr.* Carte que coprinde în rândulă alfabetică toate verbele unei limbe; Dicelnică, vocabulară, lexiconă. *Dictionnaire.*
- Dicțiune, Dicție.** *s. f.* Elocuțiune; partea stilului que privește alegerea vorbelor, dicerilor într'un discursă. *Diction.*
- Dictună.** Veđi deciu.
- Didactică.** *s. f.* Artă de a înveția pe alții. — Limbagiulă didactică, felulă didactică. *Didactique.*
- Didacticamente, Didacticește, Didactică.** *adv.* Dupe didactică, cu uă manieră didactică. *Didactiquement.*
- Didactică-ă.** *adi.* Que se atinge de didactică, quare este merită spre învețetură, quare coprinde precepte. *Didactique.*
- Didascală.** *s. m.* Dascală mare; învețetoră, preceptoră, dascală quare înveția. *Didascale.*
- Didinamică.** *s. f. t. de bot.* Numele clasei a patru-spre-dece dupe sistema sexuală a lui Line, compassă din plantele a quăroră floră ermafrodite aș patru stamine, două mari și două mici. *Didynamie.*
- Dieresă.** *s. f. t. de chir.* Divisiunea, separațiunea părților a quăroră uniune este contra ordinului naturală. — *t. de gram,* împărțirea unui diftongă în două silabe. *Dièrèse.*
- Dieretică-ă.** *adi. t. de med.* Corosifă, rodetoră; propriă a rōde, a mânca. *Dièrétique.*
- Diesă.** *s. ctr. t. de mus.* Ună semnă în musică quare pussă înainte a unei note o face a se urca cu jumătate tonă mai sussă. *Dièse.*
- Dieta.** *s. f.* Regimă, regulă în mâncare și beutură; abstenență, înfrînare totală despre mâncare. — Aduarea stateloră în Alemania, Polonia, Sveția, Germania. *Diète.*
- Dietetică.** *s. f.* Partea medicinei quare se ocupă cu regimulă sănătății que se cade a însemna mlađiloră; artă de a conserva sănătatea. *Diètétique.*
- Dietetică-ă.** *adi. t. de med.* Relativă la dietă, sudorifică și dessicativă. *Diètétique.*
- Difaimă.** *s. f.* Efectele defăimării; faptă difăimării. *Diffamation.* Infamie; calomnie; rușiniă dupe uă faptă desonorantă. *Diffame.*
- Difaimare.** *v. s.* A difaima, a desonora, a calomnia, a înnegri reputațiunea cui-va. *Diffamer.* — A se difaima: a și înnegri singură reputațiunea. *Se Diffamer.*
- Difaimătoriă-ă.** *adi.* Quare causă, quare aduce, quare coprinde difaimă, desonore, calomnie. *Diffamatoire, Diffamant-e.*
- Defăimătoriă-trice.** *s.* Aquella quare difaimă, quare calomnie, (hulesce). *Diffamateur-trice.*
- Diferente.** *adv.* Cu uă manieră diferentă. *Différemment.*
- Diferentă.** *s. f.* Desbatere, contestațiune, prigonire. *Différend, Différent.*
- Diferențiă.** *s. f.* Neasemenare, nepotrivire, distincțiune, diversitate, deosebire. — *t. de log.* Atribută esențială quare distinge uă speție de alta. *In arit. în algeb.* Prissosă, queea que trece mai multă peste uă cantitate, peste uă mărime. *în geom.* Cantitate foarte mică cu

- quare uâ mârime variabilă crește sau scade. *Difference.*
- Diferențială-â.** *adi. t. de geom. Quantitate diferencială*: quâtime forțe mică. *Quantité differentielle. Calcul différentiel*: maniera de a diferenția cantitățile, adică de a găsi diferenția quea mă mică a unei cantități finite și variabilă. *Calcul différentiel.*
- Diferențiere.** *v. s. t. de géométrie transcendente. A diferenția uâ quantitate*: a'i afla și a'i exprima diferenția dupe regulele calculului diferențial. *Differentier. A différence*: a distinge, a deosebi, a pune diferenția între... a însemna, a areta diferenția între... *Différencier.*
- Diferentă-â.** *adi.* Distinsă, diversă, deosebită, neassemănată, nepotrivită, quare difere d'unu altul. *Different-e.*
- Diferire.** *v. s.* A diferi, a deosebi, a nu fi de uâ potrivă, a nu fi qua altul; a fi diferentă, diversă. — A fi de opiniune, de sentimentu contrariu. *Differer.* (Se conj. qua figure.)
- Dificilă-â.** *adi.* Cu greș, anevoiosă, plină de dificultăți, greș de făcut. *Difficile. Temps difficiles*: timp greș, de desordine, de resbele, de turburări, etc. *Temps difficiles.* — Se iew și qua adverbă și însemnă, cu greș, cu anevoiă, cu dificultate. *Difficilement.*
- Dificultate.** *s. f.* Neînlesnire, anevoință, împedecare, queea que face ună lucră dificilă, anevoiosă. — Obiecțiune, înduocllă, questiune. *A propune, a otări uâ difficulté: Proposer, Resoudre une difficulté.* — Contestațiune, prigonire. *A a- vé difficulté cu ôrc quine; Avoir des difficultés avec quelqu'un.*
- Difcultosă-ôsă.** *adi.* Silnică, îndârânică, aquella quare tôte i se pară anevoiă, quare obiecțesă,
- quare gâscesce la tôte greutăți. *Difficulteux-se.*
- Difidență.** Veđi defidență.
- Diformare.** *v. s.* A diforma, a strica forma, a schimba proporțiunea unui lucru. *A se diforma*: a se schilodi, a-și strica forma. *Difformer, Se difformer.*
- Diformită.** *s. f.* Defectă în figură sau în proporțiune. *Difformité.*
- Diformă-â.** *adi.* Desfigurată, defigurată, urită, quare n'are nici figura, nici proporțiunile cerute. *Difforme.*
- Difracțiune, Difracție.** *s. f.* Veđi difringere.
- Difringentă-â.** *adi. t. de opti.* Quare se întorțe, se împarte, se desparte. Se đice de rađiele luminei. *Diffringent-e.*
- Difringere, Difracție.** *s. f. t. de opti.* Înflexiunea sau abaterea que facă rađiele luminei alunecându pe suprafața unui corp. *Diffraction.*
- Diftongă.** *s. m. t. de gram.* Reunirea a dăoe vocale pronunțate într'ua silabă. *Diphthongue.*
- Difusiune, Difusie.** *s. f.* Întindere, respîndire, revărsare a fluideloră sau a luminei. — Întindere în vorbe, în cuvinte de prissosă. *Diffusion.*
- Difusă-â.** *adi.* Întinsă, lungă în discursuri; largă, estină la vorbe. — *fig.* Respîndită, revărsată. *Diffuse.*
- Digamie.** Veđi bigamie.
- Digamă.** Veđi bigamă.
- Digastică-â.** *adi. t. de anat.* Se đice de dăoi mușchi quare aă dăoe porțiuni cârnoșe, sau qua forma a dăoe pîntece separate unul de altul. *Digastrique.*
- Digestare.** *v. s.* A digesta, a face digestiune, a mistui bucatele. — *t. de chim.* A ferbe, a topi printr'ua căldură moderată. *fig.* A suferi, a răbda în sine. *Digérer.*
- Digestiune, Digestie, Digestare.** *s. f.* Faptă si maniera de a digesta materii prin operațiuni chimice.

- Ferberea cărnurilor prin căldura stomacului; mistuire. *Digestion*.
- Digestivă-â.** *adi.* Misturilor, quare are virtutea de a digesta, de a topi, de a mistui. *Digestif-ve.*
- Dignitate.** Veđi demnitate.
- Digressiune, Digressie.** *s. f.* Queea que este, într'unu discursu, într'ua scriere afară de subiectul principalu; abatere, depărtare. *t. de astr.* Depărtarea pârută a planetelor în raportu cu sórele. *Digression.*
- Dihanie.** *s. f.* Monstru, gadină, jiganie; animalu feroce. *Surnom donne à chaque bête feroce ou de testable.*
- Dihonie.** Veđi discordie, intrigă.
- Dihoră.** *s. m. t. de ist. nat.* Animalu puturosă que se ascunde în pământu, mamiferu plantigradu, que are multă asemenare cu ursulu în maniera de a trăi. *Blaireau.*
- Dijmă.** *s. f.* Deciuellă, a țecea parte saũ altă porțiune óre-quare din rodurile pământului, etc. que se dă proprietarului moșiei de către cultivatoru. *Dîme.*
- Dijmară, Dijmuitoară.** *s. m.* Aquela quare ıea dijma, quare dijmucesc produsele. *Dimeur.*
- Dijmuellă, Dijmuire.** *s. f.* Fapta de a dijmuı. *Action de dîmer.*
- Dijmuire.** *v. s.* A dijmuı, a lua dijma, a lua porțiunea convenită proprietarului din produsele cultivatoriloru moșiei. *Dîmer.*
- Dikissellă, Dikissire.** *s. f.* Fapta de a dikissi, de a se dikissi; găttellă, acomodare. *Ajustement, Parure.*
- Dikissire.** *v. s.* A dikissi, a găti, a împodobi, a acomoda. — *A se dikissi:* a se împodobi, a se găti, a se îmbrăca bine. *Ajuster, Parer, Adorner.* — *s' —*
- Dikissu.** *s. etr.* Gătellă, podóbă. *Parure.* — Instrumentu, uneltă. Veđi a queste đicerı.
- Dilatabilitate.** *s. f. t. de fisic.* Proprietatea lucrului dilatabilu; însuşirea corpuriloru de a se pute dilata, întinde, lăđi. *Dilatabilité.*
- Dilatabilă-â.** *adi. t. de fisic.* Întindeciosu, quare se pöte dilata, lăđi, întinde. *Dilatable.*
- Dilatare.** *v. s.* A dilata, a întinde, a lăđi, a lărgi. *t. de fisic.* *A se dilata:* a se mări, a se întinde volumulu unui corpü făcendulu să coprinđă mai multu spađiu. *Dilater, se Dilater.*
- Dilatațiune, Dilatație, Dilatare.** *s. f.* Fapta de a dilata, de a se dilata; — întindere, lăđime, lungime, lărgime. *În astronomie,* Crescerea diametrului planetelor. *Dilatation.*
- Dilatatoru.** *s. m. t. de anat.* Numele a đuoı mușchı aı nasuluı, și a trei alđii aı uretreı. — Instrumentu de chirurgie. *Dilatateur.* — Instrumentu de chirurgie quare serve a deschide și a dilata ranele. *Dilatatoire.*
- Dilecțiune, Dilecție.** *s. f. t. de teol.* Amoru, caritate, dragoste. — Titlu que se dă electoriloru Germaniei. *Dilection.*
- Dilemă.** *s. f.* Unu felu de argumentu que coprinde đuoce propozițiuni contrariu și contradictoriu, din quare adversariulu cată a alege una spre a se convinge. *Dilemme.*
- Diletantă.** *s. m.* Amatoru, iubitoru de uă artă, de teatru, de musică. *Dilettante.*
- Diligență.** *s. f.* Activitate, promptitudine, iuđellă, grabă a face unu lucru. — Îngrijire, căutare de quewa exactă. — Trăssură publică de căllătoritü quare merge mai iute de quātu altele. *Diligence.*
- Diligentă-â.** *adi.* Grabnicu, iute la lucru, expeditivü; silitoru, sîrguitoru, fără pregetu. *Diligent-e.*
- Đille.** Plurariulu lui *Đi, Điuă.* Veđi a queste đicerı.
- Điliaru.** Veđi Điaru.
- Đilnică-â.** *adi.* Veđi Điunalu, Điurnală, Quotidiană.

Diluviană. Veđi deluviană.

Dimensiune, Dimensie. *s. f. t. de geom.* Lungime, mărime; întinderea unui corpă consideratū în toate părțile susceptibile de măsuratū. *Corpurile au trei dimensiuni, lungime, lătime și adâncime sau grossime. Les corps ont trois dimensions, la longueur, la largeur et la profondeur ou épaisseur.*

Dimerlie. *s. f.* Mesură de capacitate pentru grăunție; baniția, obrocu. *Boisseau. A vinde, a mesura cu dimerlia: cu baniția, cu obroculă. Vendre, mesurer au boisseau.*

Dimicare. Veđi dumicare.

Dimie. *s. f.* Materie de lână țesută grossă și forțe bătută. *Aba, Bure.*

Diminēția. *s. f.* În astronomie, începutul dillei, sau timpulă resărării sōrelui; iar mai obicnuită, totū spațiulă coprinsū între mediunōpte și mediū-đi. *Uă oră de diminēția, unspre-dece ore de diminēția. Une heure du matin, onze heures du matin. Lucēferulă diminēti: planeta Venus. L'étoile du matin. adv. Măine diminēti, erī diminēti. Demain matin, hier matin. De diminēti, de bon-heur: a-đi diminēti, ce matin; des-de diminēti; de grand matin.*

Diminețială. Veđi matinală.

Diminuțire, Diminuire. *v. s.* A diminuți, a diminui, a mărunți, a împuțina, a micșora, a face mai mică. *Diminuer.* (Se conj. qua gîndire, amuțire.)

Diminuțiune, Diminuție, Diminuțire. *s. f.* Împuținare, micșorare, restrîngere a părților unui lucru. *Diminution.*

Diminutivă-ă. *adi.* Quare diminuțesce, quare se micșorēsă, se împuținėsă. *Scăunellă este uă expresiune diminutivă a lui scaună. Diminutif-ve.*

Diminutivă. *s. etr. t. de gram.* *Scăunellă este diminutivulă lui scaună. — Aquestă palatū este ună dimi-*

nutivă pe lîngă aquella allă lui... Diminutif.

Din. Prepozițiune quare arrētă origine, punctū de plăcere. *De, Du, D'en, de la. Din apă, de l'eau. Din ceriū, du ciel. A eși din casă, Sortir de la maison. Din que în que mai multă, de plus en plus. Din que în que mai bine, de mieux en mieux. Din înălțimea munte-lui. Du haut d'une montagne. — Causă, motivū. Din mîndrie, par vanité. Din nebăgare de sēmă, par mégarde. Din timpū în timpū, de temps en temps. Din đi în đi de jour en jour. Din que în que. Peu à peu, graduellement, pas à pas. Din adinsă, exprès, à dessein. Cu din adinsu. Expressément, Sérieusement.*

Dină. Veđi deice, dee.

Din afară. Veđi afară.

Dinainte. *adv. și prep.* De față, presinte. *Présent, En présence. Dinainte, visavi. Devant. Pe dinainte, par devant, au devant.*

Dinamică. *s. f.* Știința fortelorū și a puterilorū quare mișcă corpurile. Se ăea și qua adiectivă. *Dynamique.*

Dinamie. *s. f.* Unitate quare serve a mesura efectulă folossitorū allū unei puteri, allū maladiēi. *Dynamique.*

Din-apoi. *adv.* Din dărătū, din urmă. *Derrière, de Derrière. A privi din apoi. Regarder derrière. s. f. Din-apoiă capulă: dossulă lui, cēfa. Le derrière de la tête. Pe din-apoi, Par derrière.*

Dinare. *v. s.* A dina, a prîndi, a ședē la mēssă de prîndiū. *Dîner.*

Dinară. *s. m.* monetă romană cu uă valōre de deuce as și quare se însemna cu X. — Monetă mică de aramă, a dūoa-spre-deuce parte din su. *Denier.*

Dinastică-ă. *adi.* Que ține, que se atinge de dinastie. *Dynastique.*

Dinastie. *s. f.* Șirū de regi saū de

- princi que se pogorū din aque-iași familie și quare aū domnitū într'ua țerrā. *Dynastie.*
- Din-câtrō, Din-cotro.** *adv.* Din quare parte, despre que lature, *D'oū, De quel côté.*
- Din-coa, Din-coaci.** *adv.* De astā parte. *Deça, au deça, par deça, de ce côté-ci; d'ici, audeça, endeça. Din coaci-de: endeça-de. De dincoaci; citérieur.*
- Din-colo.** *adv.* Din partea aqueia. *De là, de ce côté là, au de là. De din-colo; de l'autre côté, ultérieur.*
- Din-contra.** *adv.* Din protivā, *au contraire.*
- Dinéora.** *adv.* Veđi adinéorā.
- Dineū.** *s. etr.* Méssa, mǎncarea de međiū-đi. *Dinée, Diné, Dîner.*
- Din-fire.** *adv.* Din naturā, dupe naturā. *Naturellement.*
- Din-greșellā.** *adv.* Cu greșellā, în greșellā. *Par mégarde.*
- Din-întru, Dintru, Din-lu'ntru.** *adv.* De *dedans, interieurement, intérneur, par dedans.*
- Din-jossū.** *adv. și prepos.* De la valle, din valle. *D'en bas, au bas, au dessous. Din jossū de genuchiū; au dessous de genou. Din jossulū apēi, din jossulū vîntulni. Au bas du courant, au dessous du vent.*
- Din-lu-întru, Din-l'întru.** Veđi din -întru.
- Din-protivā.** Veđi din-*contra.*
- Din-préjmā.** *adv.* Din pregiurū, din locuri vecine, de aprópe. *D'alentour.*
- Din-sussū.** *adv.* Din partea de la dealū, *au dessus, d'en haut, au haut. Din sussulū riulū: din sussū de rîu. Au haut du courant.*
- Dintalū.** *adi. t. de gram.* Se đice consónelorū quare pronunciāndu-se lovescū dinți, asfelū suntū literile, *d, t. Dental-e, se iewa și qua sust. Dintalele.*
- Dintatū-â.** *adi.* Dințiatū, quare are dinți. Se đice despre róte și alte machine que aū dinți saū mǎs-
- selle. *t. de bot.* Se đice de frunđele arburilorū que aū marginile crestate. *Denté-e.*
- Dinte.** *s. m.* Ossū micū înțepenitū în falcā la omū și animale, cu quare mǎnincā, mușcā, etc. *Dent. Dinți de sussū, Dinți de jossū. Dents de dessus ou d'en haut, de dessous ou d'en bas. Dinți de dinainte, de dindărătū. Dents de devant, de derrière, Perie de dinți, Brosse à dents. Essū dințiū aquestul copillū. Les dents percent à cet enfant, lui viennent. Dinți de lapte. Dents de lait. fig. A aretta dințiū la quine-va: a i resista în față. Montrer les dents á quelqu'un. A vorbi p'entre dinți: a nu vorbi curatū, deslușitū. Parler entre ses dents. Dinte se đice la mǎi multe lucruri quare aū assemenarea dinților. Dinți unū peptene, les dents d'un peigne. Dinți unei grape, unei chei. Les dents d'une herse, d'une clef.*
- Dintelare.** *v. s.* A dintela, a cresta în forma dinților. *Denteler.*
- Dintelatū-â.** *adi.* Crestatū în forma dinților. *Dentelé-e.*
- Dintelurā.** *s. f.* Sculpturā, ciopliturā crestată în forma dinților. *Dentelure.*
- Dințierū.** *s. etr.* Șirulū, cerculū, ordinulū dinților. *Dentier, Denture.*
- Dințiformū-â.** *adi.* În forma, qua forma dinților. *Dentiforme.*
- Dințifriciū.** *s. etr.* Substanțā proprie a freca și a curății dinți. *Dentifrice.*
- Dintistū.** *s. m.* Quellū que scóte saū pune ori curățe dinți. *Dentiste.*
- Dintre.** Preposițiune que aréttā despărțire. *Quei mǎi mulți dintre ei, la plupart d'entre eux.*
- Dintru.** Veđi din-*întru.*
- Din-urmā.** *adv.* Din apoi, trecutū. *Dernierre, Derrière.*
- Diocesā.** *s. f.* Ocolulū, ținutulū în

quare unŭ episcopŭ exercită uâ jurisdicțiune eclesiastică. *Diocèse.*

Diocesanŭ-ă. *s.* Quare este dintr' uâ diocesă, eparhiotŭ. *Diocésain-e*

Dioptră. *s. f.* Instrumentŭ de chirurgie quare serve a dilata mitra spre a se puté examina maladiile acestiŭ părți. — *t. de astr.* Găuri făcute în pinurile alidadei. *Dioptre.*

Dioptrică. *s. f.* Sciința visiunei que se face prin rație curmate saŭ frânte, adică prin rație quare trecândŭ de la unŭ punctŭ la altulŭ se frângŭ în trecerea lorŭ și și schimbă direcțiunea: — Cu înțelesŭ mai întinsŭ, partea opticeŭ quare explică efectele resfrângerii luminei. *Dioptrique.* Se ia și qua adiect. *Dioptricŭ-ă.*

Dioramă. *s. f.* Unŭ felŭ de panoramă luminată, dupe diversele părți ale diliei, printr' uâ lumină miscătoria. *Diorama.*

Điori. Veđi đori.

Diplomă. *s. f.* Documentŭ doveditorŭ despre sciința specială a cui va. — Carte de rangŭ, de nobleția. — Actŭ, hrissovŭ, sinetŭ pentru ore-quare drituri saŭ privilege. — Titlu de agregatiune într' uâ societate, într' uâ companie. — Autorisațiune d' a exercita uâ profesiune. *Diplome.*

Diplomatică. *s. f.* Arta de a recunosce diplomele autentice, d' a aprecia valora manuscriselor vechi, d' a le fixa epoca și autenticitatea, d' a le descifra scriptura, etc. — Partea politiceŭ quare tratésă despre dreptulŭ gintelorŭ și a ómenilorŭ. *Diplomatique.*

Diplomaticeste, Diplomaticamente. *adv.* Cu manieră diplomatică. *Diplomatiquement.*

Diplomaticŭ-ă. *adi.* Que se atinge de diplomatică. *Diplomatique.* Corpŭ diplomaticŭ: corpulŭ ambasadrilorŭ și a ministrilorŭ streini de la uâ curte. *Corps diplomatique.*

Diplomație. *s. f.* Sciința guvernământului statelorŭ, a raportelorŭ, a intereselorŭ dintre putere cu putere, dintre suveranŭ cu suveranŭ. *Diplomatie.*

Diplomatistŭ. *s. m.* Aquella quare cultivă diplomația. *Diplomatiste.*

Diplomatŭ. *adi. și sus.* Quare se ocupă cu diplomația; quare cunósce bine diplomația. *Diplomate.*

Direcțiune, Direcție. *s. f.* Conduita, conducere. *A lua direcțiunea unei affaceri. Prendre la direction d'une affaire.* În administrațiuni, funcțiunea directorului, fie generalŭ, fie particularŭ; casa în quare lucrésă, în quare și are buroulŭ; întinderea teritoriului de sub administrațiunea sea. — În mecanică, generalemente, linia directă în quare unŭ corpŭ se mișcă saŭ se înțelege a se mișca; particularemente, linia que passă prin centrulŭ țerii și prin centrulŭ greutatei unui corpŭ. În astronomie, mișcare directă a unei planete. *Direction.*

Directoratŭ. *s. etr.* Funcțiunea directorului; durata ei. *Directorat.*

Directorialŭ-ă. *adi.* Allŭ directorului, allŭ directoriului. *Directorial-e.*

Directoriu. *s. etr.* Consiliŭ saŭ tribunalŭ însărcinatŭ cu uâ direcțiune publică civilă saŭ militară. — Puterea executivă din Francia în 1795, compusă din 5 directori, și pe quarei mai apoi i aŭ înlocuitŭ 3 consuli. *Directoire.*

Directorŭ-trice. *s.* Aquella quare conduce, regulésă, dirige, presidă, administrésă; aquella quare administrésă sub unŭ ministru. *Directeur-trice.*

Directŭ-ă. *adi.* Quare merge linie dréptă, fără abatere. *Direct-e. adv.* în linie dréptă; d' a dreptulŭ. *Directement.*

Dirigentŭ-ă. *adi. t. de med.* Se dice de ore-quare remedii quare aŭ proprietatea d' a dirige către cuta-

- re sau cãtare organũ lucrarea substanțelor. *Dirigeant-e.*
- Dirigere.** *v. s.* A dirige, a conduce, a regula, a îndrepta, a face sã mergã directũ. *Diriger.* (Se conj. qua înțelegere. Moldoveni dicũ diriguire și lũ conj. în a IV qua gîndire.)
- Dis.** Unũ feliu de prepozițiune sau particulã que se pune la începutul unorũ diceri spre a le da adese unũ sensũ negativũ. *Disgratie, Discordanțã.*
- Discalã.** *s. f. t. de com.* Scãdemintũ în greutatea unei mãrfi. *Discale.*
- Discalare.** *v. s.* A discala, a scãde, a perde din greutate. *Aquestã mãtassã a discalatũ dũoe uncii. Cette soie a discalẽ de deux onces.*
- Discedere.** *v. s.* A discede, a se depãrta, a se lepãda d'ũã opiniune. *Disceder.* (Se conj. qua cedere.)
- Disciformũ, Disciformũ-ã.** *adi.* În forma discului. *Disciforme.*
- Disciplinã.** *s. f.* Instrucțiune, educațiune. — Regulamentũ, ordinã, conduitã; — Regulã în funcțiune, în însãrcinãri, în viațã, etc. *Discipline.*
- Disciplinabilũ-ã.** *adi.* Quare este capabilũ de disciplinã, de a fi instruitũ. *Disciplinable.*
- Disciplinare.** *v. s.* A disciplina, a regula, a finẽ în regulã, în rãnduellã; a suppone la disciplinã. *Discipliner.*
- Disciplinariu-ã.** *adi.* Quare se raportesã la disciplinã. *Disciplinaire.*
- Disciplinatũ-ã.** *sup. și adi.* Regulatũ supussũ disciplinei, se dice de ostași. *Soldatĩ bine sau rãu disciplinați. Soldats bien ou mal disciplinẽs.*
- Discipulũ.** *s. m.* Scolarũ, ucenicũ, quare învẽțã de la altulũ óre- quare sciinție sau arte libere. *Discipulũ lui Is. Chrs.* Apostoliũ, ucenicii Mântuitorului. *Discipulũ lui Platonũ.* Scolarii lui... *Disciples*
- de Jesus Christ; Disciples de Platon.*
- Discolũ-ã.** *adi.* Se dice de uã personã cu quare este dificilũ de vițuitũ; sau de aquella quare se depãrtesã de opiniunile priimate de toți. *Dyscole.*
- Discontũ.** Veđi escomptũ.
- Discontinuaire.** *v. s.* A discontinua, a precurma, a întrerumpe unũ lucru începutũ, a înceta. *Discontinuer.* (Se conj. qua continuaire.)
- Discontinuațiune, Discontinuație.** *s. f.* Întrerumpere. *Discontinuation.*
- Disconvenabilũ-ã.** *adi.* Inconvenabile, incõvenentũ, necuviinciosũ. *Disconvenable.*
- Disconvenențã.** *s. f.* Disproporțiune, inegalitate, nepotrivire. *Disconvenance.*
- Discordamente.** *adv.* Cu uã manierã discordantã, neplãcutã. — Fãrã rãnduellã, fãrã armonie. *Discordamment.*
- Discordanțã.** *s. f.* Defectũ, nepotrivire în acordanțã. *Discordance.*
- Discordantũ-ã.** *adi.* Quare nu este d'acordũ, sau, quare se acordã cu greũ. *Discordant e.*
- Discordare.** *v. s. t. de mus.* A discorda, a strica acordulũ. *Discorder.*
- Discordie, Discordã.** *s. f.* Neunire, neînțelegere, vrajbã, divisiune între dũoe sau mai multe persõne. *Discorde. Mẽrulũ discordiei:* quea que este subiectũ, causã de discordie, de divisiune. *Pomme de discorde.*
- Discordũ.** *s. etr.* Nepotrivirea cõrdelorũ, destinsura strunelorũ unui instrumentũ musicalũ. *Discord.*
- Discreditare.** *v. s.* A discreditã, a face sã cađã în discreditũ. Se dice de lucruri în quare și diferã de *descreditare* que se dice de persõne. — *Evidențã chiar se discreditẽsã prin pasiuni. L'evidence mẽme se discreditẽ par les passions.*

Discreditū. *s. etr.* Micșorare, împușinare, perdere de creditū. Se dice de lucruri și de persoane. *Discredit.*

Discrețiune, Discreție. *s. f.* Prudențiã, înțelepciune, conduitã discretã; pazã cu minte în vorbe, în fapte, în păstrarea unui secretū. — Voințiã, bunã-voințiã *A se lãsa în discrețiunea cui-va:* a se da cu totul voințiã cui-va. *Se mettre à la discrétion de quelqu'un.*

Discretoriū. *s. etr.* Localulū în quare se țineau adunãrile discrețiorulū sau a superiorilorū din ore-quare cenovii. *Discretoire.*

Discretū â. *s.* Gãlugãrū sau cãlugãriçe quare într'unū discretoriū represintã corpulū cenoviului seū și 'i este qua unū avocatū. *Discret-ête.*

Discretū-â. *adi.* Înțeleptū, cu minte și pãzitū în vorbele și faptele selle; quare scie sã tacã și sã vorbescã la timpū. — Quare scie sã pãstrese secretulū cu fidelitate. *Discret-ête.*

Discū. *s. etr.* Unū felū de talerū pe quare quei vechi în jocurile lorū l'arunca departe spre a și aretta puterea și adresa lorū. *t. de astr.* Corpulū veçutū allū sòrelui, allū lunei și altorū stelle que se arêttã qua unū talerū latū și rondū. — Ôri-que talerū în formã de discū; orī que suprafaçiã a unui corpū afarã de margini. *Disque.*

Disculpare. *v. s.* A disculpa, a desvinovãți, a justifica pe quine-va assupra unei greșelle, a aretta quã n'a greșitū. *A se disculpa:* a se desvinovãți. *Disculper, se Disculper.*

Disculpațiune, Disculpație, Disculpare. *s. f.* Fapta d'a disculpa, d'a se disculpa; desvinovãțire. *Disculpation.*

Discursivū-â. *adi.* Quare trage uã propozițiune din alta. *Discursif-ve.*

Discursū. *s. etr.* Cuvintū, adunare

de vorbe spre a explica queea que quine-va cugetã. — Operã oratoriã. — Cuvintare, produciune întinsã a spiritului desvoltatã prin raționamente și doveđi. *Discours.*

Discussiune, Discussie, Discutare. *s. f.* Fapta d'a discuta; examenū, cercetare exactã. — Disputã, contestațiune. *Discussion.*

Discutare. *v. s.* A discuta, a examina, a cerceta, a considera cu atențiune; a desbate assupra unui lucru saū faptã. *Discuter.*

Dis-de-diminetiã. *adv.* Prea de diminetiã, din ðiorī. *Dès le matin.*

Disgrațiare. *v. s.* A disgrația, a lipsi pe quine-va de grație, de favóre, de protecțiune; a urgissi, a scôte pe quine-va din dragoste. *Disgracier.*

Disgrațiatū-â. *sup. și adi.* Quare a cãdutū în disgrația, în neplãcerea unei mari persoane. *Disgracie-e.*

Disgrație. *s. f.* Perdere, privațiune de bunele grații alle unei persoane mari. Infortunã, nenorocire. *Disgrace.*

Disgrațiosū-ôsã. *adi.* Quare este neplãcutū, nesuferitū. *Disgracieux-se.*

Disregare. *v. s. t. opt.* A disregga, a respîndi rađiele luminei. *Disgréger.*

Disregrațiune, Disregrație, Disreggare. *s. f. t. de opt.* Respîndirea rađielorū luminei. *Albulū causã disgregațiunea vederilorū:* le superã, le vatãmã-din cauza rađielorū que le pãtrunde din tôte părțile. *Le blanc cause la disgregation de la vue.*

Disjunctiune, Disjuncție. *s. f.* Desunire, despreunare, separațiune a dũoe cause. *Disjunction.*

Disjunctivū-â. *adi. t. de gram.* Disjugãtorū, despãrțitorū. *Disjonctif-ve.*

Dislocare. *v. s.* A disloca, a scriinti; a scôte, a eși din loculū seū. *Disloquer.*

Dislocațiune, Dislocație, Dislocare. *s. f.* Fapta dislocării; scriintire, eșire din locu a unui ossu. — Vorbindu de trupe, d'ua armie, împărțirea que se face de diferite corpuri prin garnisone. *Dislocation.*

Disparadă. *s. f.* Perire, lipsă subită, grabnică. *Disparade.*

Disparată. *s. f.* Abatere, inegalitate, nepotriyire în conduită sau în discursu. În opere de spiritu, viciu opussu la unitate. *Disparate.*

Dispărere. *v. s.* A dispăre, a înceta d'a părea, d'a mai fi de față, în ființă. — A se trage iute la uă parte; a se ascunde; a peri. *Disparaitre.* (Se conj. qua părere.)

Disparitate. *s. f.* Diterința între dūoe persóne sau dūoe lucruri que le compară quine-va. *Disparité.*

Disparițiune, Dispariție, Dispărere. *s. f.* Fapta de a dispăre; încetare de a fi, de a se mai vedé. *Dispartition.*

Dispendiosu-ósă. *adi.* Quare se face cu mari cheltuelli, quare costă multu. *Dispendieux-se.*

Dispensă. *s. f.* Scutire, ertare, apărare de regula ordinariă. — Permissiune. *Dispense.*

Dispensare. *v. s.* A dispensa, a scuti, a erta, a apăra de regula ordinariă, a scuti de óre quare lucru. *A se dispensa:* a se scuti, a se deslega singuru de óre quare lucru. *Dispenser, se Dispenser.*

Dispensațiune, Dispensație, Dispensare. *s. f.* Distribuțiune, împărțire. *Dispensation,*

Dispensativu-ă. *adi.* Quare dispensă. *Dispensatif-ve.*

Dispensatoru-trice. *s.* Aquella quare dispensă. *Dispensateur-trice.*

Dispepsie. *s. f. t. de med.* Anevoință a mistui, digestiune anevoiósă. *Dyspepsie.*

Disperme. *s. f. t. de med.* Alterațiunea spermii. *Dyspermie.*

Dispionie. *s. f. t. de med.* Stricarea grăsimiei. *Dyspionie.*

Dispnevmă. *s. f. t. de med.* Respirațiune silnică, Dificultate de a respira. *Dispnee.*

Disponibilitate. *s. f.* Qualitatea, starea, însușirea lucrului sau faptei disponibile. Se dice mai multu despre militarii que nu suntu în activitatea serviciului loru dar quari se potú chiama în orí que minutu. *Disponibilité.*

Disponibilu-ă. *adi.* Quare are quine-va în dispozițiunea sea. *t. de dreptu.* Despre quare póte quine-va dispune. *Disponibile.*

Disponare. *v. s.* A dispoza, vedí Dispunere.

Dispozițiune, Dispoziție, Dispunere. *s. f.* Arangemintu, orânduire. *Dispozițiunea locuriloru, a trupeloru, a bătăliei, a unui discursu.* — fapta de a dispune despre unu lucru, sau efectulu que resultă dintr'aquestă faptă: *dispozițiune testamentariă.* — *Dispozițiune de lege:* queea que legea prescrie; fie quare din punturile que ea regulésă. — Aptitudine, capacitate, facilitate, applecare naturală: *dispozițiune pentru sau la danțu.* — *Inclinațiune: are mari dispozițiuni la bine.* — Sentimente în privința cui-va: *are prea bune dispozițiuni, este intr'ua dispozițiune prea favorabilă în privința vóstră.* — *Situațiune interioră, a fi în bumă sau rea dispozițiune:* a fi sănátosu sau maladu, a fi bine sau reu. *Disposition.*

Dispositivü. *s. f. t. de cancelarie.* Queea que este pronunțiatu, aster-nutu într'ua sentență, etc. Loculu unde judele ordonă. *Dispositif.*

Dispositivü-ă. *adi.* Quare dispune, quare prepară spre queva. *Dispositif-ve. Unu remediü dispositivü.*

Disproporționare. *v. s.* A disproporționa, a strica proporțiunea, a face qua lucrurile sá nu mai fie proporționate. *Disproportionner.*

Disproporționamente. *adv.* Cu uă

- manieră disproporționată. *Disproportionnement.*
- Disproporționată-ă.** *sup. și adi.* Quârui său quârui lipsesce proporțiunea. *Disproportionné-e.*
- Disproporțiune, Disproporție, Disproporționare.** *s. f.* Inegalitate, nepotrivire, neasemenare, lipsă de proporțiune între două lucruri comparate. *Disproportion.*
- Disponere.** *v. s.* A dispune, a dispoza, a aranga, a pune lucrurile în ore-quare ordine. — A pregăti pentru... a pregăti spre a... *Disposer.* — A avé în dispozițiune întrebuințarea a que-va său a quine-va dupe voință. *A dispune de copii sei.* — A înstreina: *nevîrșnicii nu potî dispune de averile lorî.* — *A dispune de banii sei, de averile selle.* *prov. Omulî propune, Dumneđeî dispune.* (Se conj. qua punere, înțelegere.)
- Dispută.** *s. f.* Luptă, combatere de spiritî prin scrisă său prin versî mare între mai mulți; cértă prigonire assupra unui lucru înduioș. *Dispute.*
- Disputabilă-ă.** *adi.* Quare pôte fi disputatî, assupra quârui se pôte disputa. *Disputable.*
- Disputare.** *v. s.* A disputa, a contesta spre a apuca său a nu lâssa unî lucru ore quare. *A disputa passulî, precădere.* — *t. de guer.* *A disputa terenulî:* a se bate din postî în postî; a apăra unulî dupe altulî loculî pe quare se o-prescî. — A fi în desbatere, a face contestațiune. *prov. A disputa pentru unî vîrfî de acî:* a se disputa pentru nimicuri. *Disputer sur la pointe d'une aiguille.* (Se conj. qua lăudare.)
- Disputător-ore.** *s.* Aquella quare dispută, quârui plăce a disputa. *Disputeur-se.*
- Dissecare.** *v. s.* A dissecă, a spinteca, a tăia, a deschide corpulî unui animalî spre a-i face anatomia. Se dice și despre plante. — *fig. fam.* A tăia cărnuri cu curățenie și îndemînare. — *și mai fig. a dissecă sentimentulî, etc. Disséquer.*
- Dissecator-ă.** *s. m.* Aquella quare dissecă. *Unî îndemânicî dissecator-ă. Un habile disséqueur.*
- Dissecat-ă.** *sup. și adi.* Tăiatî, spintecatî prin dissecțiune. *Disséqué-e.*
- Dissecțiune, Dissecție, Dissecare, Dissecatiune.** *s. f.* Acțiunea de a dissecă unî corpî. — Ștarea unui corpî dissecatî. *Disséction.*
- Dessemblabilă-ă.** *adi.* Neasemenatî, nepotrivitî. — *t. de geom.* *Triunghiuri dissemblabile:* alle quârori unghiuri nu se potrivescî nici cumî. *Triangles dissemblables.*
- Dissemblanță.** *s. f.* Neasemănare. *Dissemblance.*
- Disseminare.** *s. f.* A dissemina, a semăna, a ressiپی, a pune, a arunca încoaci și încolo. *Disséminer.*
- Disseminațiune, Disseminare, Disseminație.** *s. f.* Semănătură ressiپی, ressiپی naturală a grăunțelorî. *Dissémination.*
- Dissenterie.** *s. f. t. de med.* Urdinare cu dureri de pântece; vintre. *Dys-sentérie.*
- Dissenteric-ă.** *adi. t. de med.* Quare ține de dissenterie, are relație cu dissenteria. *Dyssenterique.*
- Dissentiment-ă.** *s. etr.* Deosebire de sentimente, de păreri. *Dissentiment.*
- Dissențiune, Dissenție.** *s. f.* Neînțelegere, neunire, deosebire de cugetări; discordie, gîlcévă pricinuită din împotrivirea sentimentelorî său a interesselorî. *Dissension.*
- Dissertare.** *v. s.* A disserta, a face disertație, discursî, vorbire său scriere assupra vre unei materii. *Dissenter.*
- Dissertațiune, Dissertație, Dissertare.** *s. f.* Discursî, vorbire său scriere cu de amăruntulî assupra unei materii, assupra unei între-

- bări, asupra unei lucrări. *Dissertation*.
- Dissertatorü. s. m.** Aquella quare dissertesă, face disertație. *Dissertateur*.
- Dissidență. s. f.** Scismă, scisiune, depărtare, desbinare de la uă doctrină saü de la uă opiniune în quare staü quei mai mulți. Deosebire, neunire. *Dissidence*.
- Dissidentü-ă. adi.** Quare are, primesce uă doctrină deosebită de aquea a quellorü mai mulți; ereticü. Se întrebunțesă mai multă în materie de religiune și de politică. *Dissident-e*.
- Dissigilare. v. s.** A dissigila, a despecetlui, a deschide que este sigilatü. *Décacheter*.
- Dissilabicü-ă. adi.** Se dice de versuri alle quârorü tôte đicerile suntü dissilabe. *Dissylabique*.
- Dissilabü-ă. adi.** Quare este de dñoe silabe. *Dissylabe*. — *s. f.* Uă *dissilabă*.
- Dissimilariü-ă. adi.** Quare nu este de aqueași natură, de aquelași felü; stă în opoziție cu similariü. *Dissimilaire*.
- Dissimilitudă. s. f.** Întrebunțare de nisque argumente scösse din lucruri neasemenate saü deosebite, qua sâ întemeese altele quare suntü de natură asemenea deosebită. *Dissimilitude*.
- Dissimulare. v. s.** A dissimula, a ascunde, a'și preface cugetele, sentimentele, gândirile. A se preface quă nu vede, quă nu simte, quă nu pricepe queva. A acoperi, a face mai puținü arettosü queva. *Dissimuler*.
- Dissimulațiune, Dissimulație, Dissimulare. s. f.** Făcarnicie, prefăcatorie, ascundere de sentimente, arta de a'și ascunde cugetarea, proiectele, sentimentele. *Dissimulation*.
- Dissimulatorü-trice. s.** Făcarnicü, prefăcătorü, ascunsü, prefăcutü. *Dissimulateur*.
- Dissimulatü-ă. adi.** Ascunsü, acoperitü, făcarnicü, viclenü. *Dissimulé-e*.
- Dissipare. v. s.** A dissipa, a împrăștia, a ressiپی, a sparge, a strica, a cheltui afară din rânduellä. *Dissiper*.
- Dissipațiune, Dissipație, Dissipare. s. f.** Ressianire, evaporație, pierdere prin aburare. Se đice de spirituri. — Ressianپی, cheltuellä mare. *Dissipation*.
- Dissipatorü-trice. s.** Ressianitorü, cheltuitorü peste rânduellä. *Dissipateur-trice*.
- Dissolubilü-ă. adi.** Quare se pöte topi, se pöte dissolve. *Dissoluble, Soluble*.
- Dissoluțiune, Dissoluție, Dissolvare. s. f.** Dissolvanță, desfacerea, despărțirea părțilorü unü corpü quare se dissolve. — Spargerea unei șocietăți, unei adunări. — Topirea, desfacerea unü corpü solidü prin vre unü fluidü cu quare se combină. *Dissolution*.
- Dissolutivü-ă. adi.** Quare are însușirea de a topi, suptia, dissolve. *Dissolutif-ve*.
- Dissolutü-ă. adi.** Desfrănatü, nerușinatü, craiu. *Dissolu-e*.
- Dissolvanță. s. f.** Dissolvație. Veđi dissoluțiune.
- Dissolvantü-ă. adi.** Quare are însușirea de a dissolve, de a topi. *Dissolvant-e*.
- Dissolvare. v. s.** A dissolve, a pătrunde unü corpü solidü și a-ı desface saü desparte tôte părțile; a'lü topi. — *t. de med.* A face sâ încetese obstrucțiunea, încușirea, astuparea³, înecarea. — A sparge, a descompune, a ressiپی uă adunare. *Dissoudre*.
- Dissonanță. s. f.** Acordü falsü, acordü mincinosü, neplăcutü. *Dissonance*.
- Dissonantü-ă. adi.** Quare nu este

- în acordū, quare face dissonanțe, tonū, acordū mincinosū, falsū, neplăcutū la aușū. *Dissonant-e.*
- Dissonare.** *v. s.* A dissona, a face dissonanțe; a da tonū falsū, acordū mincinosū, neplăcutū. *Dissoner.*
- Dissū-â.** *sup. de la dicere. Dit-e. Susdissū. Susdit.* Veđi susdissū.
- Distanțîă.** *s. f.* Intervalulū, spațitulū, loculū de la nnū punctū la altulū. — Depărtarea, spațitulū dintre obiecte. — Depărtarea, lungimea timpului. *Distance.*
- Distantū-â.** *adi.* Depărtatū, departe. *Distant-e.*
- Distihū.** *s. etr.* Se đicū așa đūoe versuri quare coprinđū unū înțelessū întregū. *Distique.*
- Distilare.** *v. s.* A distila, a strecura, a trage prin cazanū feluri de ape, unturi, esențe, spirturi, etc. *Distiller.*
- Distilațiune, Distilație, Distilare.** *s. f.* Fapta de a distila. — Tragere prin cazanū a feluri de fluide. *Distillation.*
- Distilatoriū.** *s.* Lucrulū quare serve, se întrebuingesă spre a distila queva; strecurătoriū. *Distilatoire.*
- Distilatorū.** *s.* Aquella quare distilēsă. *Distillateur.*
- Distilerie.** *s. f.* Localulū în quare se facū distilațiile; povarnă. *Distilerie.*
- Distincțiune, Distincție, Distingere.** *s. f.* Deossebire, diferințîă; despărțire; preferințîă; meritū, prerogativă, deossebire prin nascere, prin funcțiune, semnū de preferințîă, de considerație. *Distinction.*
- Distinctivū-â.** *adi.* Quare distinge, quare se deossebesce; quare ar-ettă, deossebesce curatū, lămuritū, *Distinctif-ve.*
- Distinctū și Distinsū.** *adi.* Deossebitū, alessū, separatū d'unū altulū; curatū, lămuritū, *Distinct-e.*
- Distingere.** *v. s.* A distinge, a deossebi prin simțiri saū prin lucra-
- rea minții. *A distinge obiectele, sunetele, colorele, binele din reū.* — A alege, a cunósce, a deossebi, a prefera. *Distinguer.*
- Distracțiune, Distracție, Distragere.** *s. f.* Uimire, ducere cu mintea gîndire; fugire cu mintea de la ocupația que avemū la alte lucruri que nu suntū de față, neștintirea minții la lucrulū que ne ocupă. — Petrecere, ressipire de gînduri. *Distractiun.*
- Distractū-â.** *adi.* Distrassū, quare lucrândū saū vorbindū, gîndurile, mintea se ocupă de altū que-va, quare are prea puțină bāgare de sēmă la queea que đice saū face, cu mintea dussă la altū que-va; uimitū, dussū pe gînduri. *Distract-e.*
- Distragere.** *v. s.* A distrage, a trage uă parte dintr'unū totū, a despărți uă quātime dintr'uă sumă. — *fig.* A distrage pe quine-va, saū, a se distrage din ore-quare ocupații, dintr'uă cugetare, dintr'uă durere, etc. — A se desfeta, a petrece, a se abate de la lucru, a mai lāssa lucrulū. *Distraine.*
- Distribuire.** *v. s.* A distribui, a împărți între mai mulți; a orāndui pe la locuri cuvenite, *t. de impr.* a distribui literile prin castū: a le împărți pe la locurile lorū. *Distribuer.* (Se conj. qua fugire.)
- Distribuțiune.** *s. f.* Fapta de a distribui, de a împărți; împărțire.
- Distributivū-â.** *adi.* Quare distribue, quare împarte, quare dă pe la unii alții. *Distributif-ve.*
- Distributorū-trice.** *s.* Împărțitorū, dātatorū; aquella quare distribue, împarte. *Distributeur-trice.*
- Districtū.** *s. etr.* Județū, șinutū; despărțire principală a unui deperamentū. — Întindere de jurisdicțiune. *District.*
- Disurie.** *s. f. t. de med.* Anevoință, greutate de a scōte udulū, de a se pișa, încuere de udū. *Dysurie.*

- Diteismă. s. etr.** Sistemă, doctrină a aquellora quare dicū quā suntū dūoe principurī, dūoi dumneđei, unulū allū binelui, altulū allū reului. *Ditheisme.*
- Ditirambă. s. f.** Unū felū de poemă lirică quare diferă de odă printr'unū entusiasmū mai repede, și prin neregularitatea mesurilor și a stanțelorū. *Dithirambe.*
- Ditirambicū-ă. adi.** Quare se cuvine, quare este allū ditirambiū. *Dithirambique.*
- Ditonū. s. m. t. de mus.** Terțiă maioră sau minoră, intervalū compussū din dūoe tonurī întregi, sau de unū tonū întregū și de unulū jumetate. *Diton.*
- Diūă. s. f.** Claritatea, lumina que respîndesce sōrele *Jour.* *Bună diūă.* *Bonjour.* *Diūă* diferă de *Di* informă numai la singulariū fără articulū, în colo aū aqueiași formă, de unde resultă quă chiar semnificațiunea lorū se pare a nu mai diferi pentru unitatea formei. *Di, Diūă* facū amenduoe *Dille, Diūa, Dillele* pentru plurariū nearticulatū și articulatū, și pentru singulariū articulatū numai.
- Diuresă. s. f. t. de med.** Scōtere de udū peste mesurā multū. *Diurése.*
- Diueticū-ă. adi. t. de med.** Quare înlesnesce scōtērea udului. *Diurétique.*
- Diurnalū. s. etr.** Carte de închinăciune quare coprinde serviciulū bessericescū pe fie-quare di. Mineiū. *Diurnal.*
- Diurnū-ă. adi.** De uă di, de tótă diūă. *Diurne.*
- Divagare. v. s.** A divaga, a se abate de subiectulū unei questiuni, a se depărta de scopū, de uă întrebare. — A se retăci încōci și încolo. *Divaguer.*
- Divagațiune, Divagație, Divagare. s. f.** Fapta de a divaga, de a se abate din subiectulū despre quare se vorbesce orī se scrie; depărtare de la scopū; — lăssarea de a umbla retăcindu-se, lăssarea fără pază. *Divagation.*
- Divanistū. s. m.** Membru din divanū, din consiliulū înaltū la Turci și Romāni. *Divaniste.*
- Divanū. s. etr.** Sfētū, consiliū, tribunalū înaltū în Orientū; adunare de quei mai de frunte notabilī în Constantinopolū. — *Divanū:* patū. *Divan.*
- Divegențiă. s. f. t. de geom.** Starea liniilorū, a rațelorū quare mergū căscându-se, depărtându-se una de alta. — *fig.* Contrarietate de păreri, de opiniuni. *Divergence.*
- Divergentū-ă. adi. t. de geom.** Se dice de liniile, rațele quare mergū căscându-se, depărtându-se din que în que mai multū una de alta. *fig.* Păreri quare suntū departe una de alta, quare se deossebescū între elle. *Divergent-e.*
- Divergire. v. s. t. de geom.** A divergi, a se depărta, a se căsca. Se dice de dūoe rațe sau linii quare mergū căscându-se, depărtându-se una de alta. *Diverger.*
- Diversificabilū-ă. adi.** Quare se pōte varia, feluri, schimba. *Diversifiable.*
- Diversificare. v. s.** A diversifica, a feluri, a varia, a schimba în mai multe feluri, în mai multe chipuri. *Diversifier.*
- Diversitate. s. f.** Varietate, feluritate, diferențiă, deossebire. *Diversité.*
- Diversiune. s. f.** Diversie, întōrcere ajuera; lucrarea, fapta de a abate unū gîndū, uă lucrare, uă pornire. *Diversion.*
- Divertire. v. s.** A divertī, a înturna, a abate, a întōrce unū gîndū, uă lucrare, uă pornire; a distraze pe quineva dintr'unū cugetū, dintr'uă ocupație. — A 'și petrece; a 'și rîde, a glumi. *Divertir.*
- Divertissantū-ă. adi.** Quare bucură, învesselesce, quare place; vesse-

- litorŭ, quare desfetesă, quare face de petrecere. *Divertissant-e.*
- Dividendŭ.** *s. m. t. de aritm.* De împărțitŭ; numerulŭ, suma quare este a se împărți. *Dividende.*
- Dividere.** *v. s.* A divide, a împărți în dŭoe saŭ mai multe părți; a despărți. — *fig.* A pune în discordie, a desuni. *Diviser.*
- Divinațiune, Divinație.** *s. f.* Ghicitorie, meștesugŭ pretinsŭ de a ghici de a prevesti viitorulŭ. *Divination.*
- Divinatoriŭ.** *adi.* Quare ghicesce, ghicitorŭ. *Divinatoire.*
- Divinisare.** Veđi deificare.
- Divinitate.** *s. f.* Dumneđeire, Deitate; natura divină, Dumneđeŭ chiar. *Divinité.*
- Divinŭ-ă.** *adi.* Dumneđeescŭ, allŭ lui Dumneđeŭ. Queea que se pare a fi mai pre sussŭ de puterile naturii. — Fôrte frumossŭ, fôrte bunŭ. *Divin-e.*
- Divisare.** Veđi dividere.
- Divisibilitate.** *s. f.* Qualitate, lucrului que se pôte împărți, starea lucrului que este cu înlesnire a împărți. *Divisibilité.*
- Divisibilŭ-ă.** *adi.* Lesne de împărțitŭ, quare se pôte împărți. *Divisible.*
- Divisionarŭ-ă.** *adi. și sus.* De divisiune, din divisiune. *Generalŭ, Inspectorŭ divisionarŭ:* aquela quare comandă divisiunile în marșŭ, aquela quare inspectă într'ua întindere ôre-quare de locŭ. *Divisionnaire.*
- Divisiune, Divisie.** *s. f.* Despărțirea unui totŭ în părțile sêlle; separațiune; împărțire. — *fig.* Desuniune, discordie, neînțelegere. — A patra regulă din aritmetică, dupe quare se împarte unŭ numerŭ numitŭ *dividendŭ* la unŭ altulŭ que se dice *divisorŭ* (aquesti trei termini de aritmetică se dicŭ și *împărțire, deîmpărțitŭ, și, împărțitorŭ.* — Împărțirea unui discursŭ în mai multe părți, a unei poeme în
- mai multe cârți, a unei drame în mai multe acte, etc. — *t. de guer.* Părți alle unei infanterii saŭ cavalerii; parte dintr'ua armie navală saŭ a uneia din scadrele sêlle. — În imprimerie: trăsșură que se pune la finitulŭ rândului cândŭ numai uă parte din dicere lŭ încheiă iar restulŭ ei începe rândulŭ urmatoriŭ. În carte geografice, colora que desparte uă provinciă, unŭ statŭ, etc. de altă provinciă saŭ statŭ. *Division.*
- Divulgare.** *v. s.* A divulga, a da în vulgŭ; a publica; a descoperi, a însciiința în publicŭ; a spune mai multorŭ persône. *Divulguer.*
- Divulgațiune, Divulgație, Divulgarere.** *s. f.* Fapta de a divulga; — starea unui lucru divulgatŭ. *Divulgation.*
- Divulgatorŭ-trice.** *s.* Aquela quare divulgă, quare publică. *Divulgateur-trice.*
- Dilmă.** *s. f.* Redicătură, îmflătură, crescătură rotundă în carne, *Élevure, Excroissance.* — Crescătură de pămîntŭ simplă, isolată. *Monticule.*
- Dinsulŭ-sa.** *pron.* Ellŭ, Ea. *Lui, Elle, Lui-même, Elle même.* Nu lucrésă de câtŭ pentru dînsulŭ. *Il ne travaille que pour lui.* Nu te apropria de ellŭ. *N'approchez pas de lui.* Aquela que se stimă numai pe dînsulŭ, este nesimțitorŭ la nedreptulŭ desprețŭ alŭ altuia. *Celui qui s'estime véritablement lui-même est peu sensible à l'injuste mépris d'autrui.*
- Diră.** *s. f.* Urmă, semnŭ que lassă rôtele unei trăsșure. *Trace.* — Quantitate mică de grâne, faină, cenușă, tencuêllă, apă, etc. vêrsată saŭ respîndită pe calle în lungŭ; — urmă que se face cu carne saŭ cu stîrvŭ pe pămîntŭ spre a atrage prin mirosŭ lupi, vulpi, etc. la cursă. *Trainée.* — Urmă que lassă ôre-quare lucruri trecândŭ. *Sillon.*
- Dirdîre.** *v. s. t. de meprisă.* A dîrdîi, a vorbi neînțeleșŭ și p'între dinți.

Marmoter, Marmoner. — *fig.* A vorbi nimicuri superătorie, atingătorie, atacătorie. *Jaboter, Bavarder, Jaser, Lantiponner, Habler.*

Dîrdorâ, Dildorâ. *s. f.* Pricină, certy, gîlcévâ între mai mulți. *Querelle, Tracasserie, Démêlé.* — Urmâ, dîrâ a unei clice, a unei perre-cerî de libertinî que apucâ quine-va spre a-î afla și a-î însoçi — *fig.* Defectû, viciû que împrumutâ quine-va de la altulû. — *A intra într'ua dîrdorâ:* a lua parte la uâ gîlcévâ ore-quare. *A da peste dîrdora cutârora:* a sossi la loculû unde, fârâ a sci que se petrece, cutare și catare țineau între ei disputâ, certy, gîlcévâ. *A da în dîrdora cutârâia:* a da în urma lui, a-î gâssi urma pe unde a apucatû. *fig.* *Nu suntû în dîrdora lui:* nu suntû cădutû în defectele lui, nu suntû în dîoga lui.

Dîrlogû. *s. etr.* Cureaûa frîlulî de la callulû de cállarie. *Rêne.* Cureaûa de la frîlulû cailorû de trâssurâ se țice *hâțû.*

Dirmonû. *s. etr.* Cîurû de cîuruitû orzû, nissipû, etc. *Crible.*

Dirstâ, Dristâ. *s. f.* Veđî piûâ.

Dîrzû-â. *adi.* Îndrâsnețiu, cutezătorû fârâ socotellâ. Se țice numai de persóne. *Téméraire, Fier-ère.* *Quelû dîrzû intrâ în periculû fârâ a lû cunósce.* *Le téméraire se jette dans le péril sans le connaître.*

Doâ. Veđî dîoe.

Doagâ. Veđî dîgâ.

Doamnâ. Veđî dîmnâ.

Doarâ. Veđî dîrâ.

Dobâ. Veđî tobâ.

Dobitocellû. *s. m. dim.* Dobitocû micû, *Bestiole, Petite bête, Petit animal.*

Dobitocescû-escâ. *adi.* De naturâ, de applecârile dobitoculû. *Bestial-e.* — Quare este mai aprópe de natura dobitoculû de quâtû d'a omulû. *Brutal-e.*

Dobitoceste. *adv.* Cu uâ manierâ do-

bitocescâ, qua unû dobitocû. *Brutalement, Bestialement, En brute, En bête.*

Dobitocie. *s. f.* Brutalitate; qualitatea, însușirea de a fi dobitocû, saû, de a lucra și a vorbi dobitoceste. — Stupiditate, nerođie, vicii de dobitocû. *Brutalité, Bêtise.*

Dobitocire. *v. s.* A dobitoci, a țice cui-va dobitocû, a lû ultragia prin vorbe aspre. *Brutaliser. A dobitoci:* a prosti, a aduce în stare de dobitocû. *Abrutir, Abêtir.*

Dobitocû. *s. etr.* Vitâ, animalû fârâ rațiune. *Bête, Pécure. Dobitóce selbatice:* quare nu suntû îmblîndite, și quare nu se potû îmblîndi. *Bêtes sauvages, Bêtes farouches. Dobitóce crunte saû féroce:* quârórû le place carnea, sângele. Cu aquestû înșelessû se țicû mai multû *fiare, hiare. Bêtes féroces. Dobitocû* se țice reû de multe orî în locû de *Animalû* quâci *Dobitocû* represintâ ideea unei ființe quadrupede, fârâ raționamentû, stupide chiar; de ore-que *Animalû* conține ideea tutulorû ființelorû organizate vii, cumû: cai, boi, passerî, pesci, omû, etc. Așa dar țicemû *Animale terestre, aquatice, volatiles, etc.* în quare țicerea *Animalû* nu se pôte suplini cu *Dobitocû.* — *fig.* Persónâ stupidâ, grossierâ, próstâ, fârâ simțire. *Nu suntû atâtû de dobitocû, Pas si bête.* — *Đicemû dobitóce cormate boilorû, vachelorû, caprelorû și la tóte domesticele cu córne. Bêtes à cornes,* iar în particularû *Vite* boilorû și vachelorû numai, *Bêtes bovines. Dobitocû, Stupidû, Idiotû* însem: *Dobitocû,* lipsâ de inteligințîâ, *Stupidû,* lipsâ de simțeminte, *Idiotû,* lipsâ de cunoscînțe.

Dobindâ. *s. f.* Cametâ, usurâ, interressû, tolossû que trage quine-va din banii dați în împrumutû. *Intérêt.* — Verî-que dobîndesce, que

câştigă quine-va peste suma pusă în activitate. *Profit, Gain, Lucre.* — *Dobînda mică, dobînda mare.* *Petit intérêt, Gros intérêt.* — *Dobînda este atâta la sută pe lună, pe an.* *L'intérêt est à tant pour cent par mois, par an.* — *Dobînda 5 la sută; intérêt à 5 pour cent.* *prov. fam. Dobînda mare rupe clochinele:* quine caută multă perde și que are puțină; propriu înțeles: quine se bucură la dobînda mare adesea perde fondul său capitalul. *Dobînda evrească:* dobînda forte mare, nepravilnică. Veđi *usură.*

Dobîndire. v. s. A dobîndi, a câştiga, a câpăta, a avé unŭ lucru său favorŭ ori stimă dupe uă stăruință ôre-quare. *Obtenir, Rempoter, Gagner, Acquerir, Impctrer.*

Doborire. v. s. A doborî, a dărîma, a da jossŭ, a surpa la pămîntŭ; — *fig.* A resturna, a trînti. *Abatre.* — *A doborî, uă casă, unŭ zidŭ, arburî.* *Abatre une maison, une muraille, des arbres.* *Doborire, Dărîmare, Ruinare, Destrugere, (însemn), Doborŭ* aruncândŭ jossŭ de uă dată corpulŭ întregŭ, *Dărîmă* desunindŭ, desfăcândŭ materialurile. *Ruinesă* stricândŭ, prăpădindŭ degradândŭ cu încetulŭ, *Destrugă* nimicindŭ, desființândŭ ordina lucrurilor.

Doboritorŭ-ôre. s. Aquella quare dobóră, dărîmă, dă jossŭ la pămîntŭ que va. *Abatteur-se.*

Doboritură, Doborire. s. f. Fapta de a doborî, de a surpa jossŭ. *Abattement.*

Docilitate. s. f. Applecare către suppunere; suppunere, plecarea, ascultare la învețetură, la consiliuri *Docilité.*

Docilŭ-ă. adi. Suppusŭ, blîndŭ, ascultătorŭ. *Docile.*

Doctoralŭ-ă. adi. Quare este allŭ doctorului. *Hărnă doctorală, Robe doctorale.*

Doctoratŭ. s. etr. Gradŭ, calitate de doctorŭ. *Doctorat.*

Doctorie. s. f. Veđi medicamentŭ, remediŭ, lécŭ.

Doctorŭ. s. m. Învețiatŭ, aquella quare a studiatŭ ôre-quare sciinție în universitate. *Doctorŭ în medicină:* medicŭ. *Docteur en médecine.* *Doctorŭ în legi:* învețiatŭ în legi, în drepturi. *Docteur en droit* *Doctorŭ bessericiŭ:* Dascălii bessericiŭ, Sântiŭ părinți a quărorŭ doctrine și opiniuni suntŭ, generalmente urmate și autorizate de besserică. *Docteurs de l'Église.* Popululŭ cu greșellă a obicinuitŭ a țice *Doctorŭ* medicului. Veđi medicŭ.

Doctrină. s. f. Erudițiune, învețatură, sciinția adîncă, mai cu ossebare în materie de religiune. *Doctrine.*

Doctrinalŭ-ă. adi. Se țice de părerile que și dau teologiŭ în materie de doctrină. *Doctrinal-e.*

Doctŭ-ă. adi. Învețiatŭ, eruditŭ. — Quare coprinde multă doctrină. *Docte.* Se iewa și qua sus. *Unŭ Doctŭ.*

Documentŭ. s. etr. Hrissovŭ, senetŭ, actŭ autenticŭ quare serve a proba, a dovedi que-va de mare interessŭ. *Document.*

Dodecaedru. s. m. t. de geom. Corpŭ solidŭ regulatŭ a quăruŭ suprafație este formată din dŭoe-spre-dece pentagone regulate și egale. *Dodécaèdre.*

Dodecagonŭ. s. m. t. de geom. Poligonŭ regulatŭ quare are dŭoe-spre-dece laturŭ egale. *t. de fortif.* Înțarire fortificată cu dŭoe-spre-dece bastiône. *Dodécagone.*

Dodecandrie. s. f. t. de bot. A unspre-dece classă din sistema lui Line quare coprinde plantele ermafrodite cu dŭoe-spre-dece pină la nŭoe-spre-dece stamine. *Dodécandrie.*

Dogă. s. f. Scândură lucrată que se

- întrebuințesă spre a face buți, bu-tôie, putini, etc. *Douve, Nouvelle.*
- Dogârie.** *s. f.* Localul unde se facă dōge, saū unde se construe buți, putini, cădi, etc. — Arta, messeria dogarului. *Boisselerie, Tonnellerie.*
- Dogârie.** *v. s.* A dogâri, a face dōge; — a cercui dōgele. *Former de douves, Construire de tonneaux.*
- Dogară-réssă.** *s.* Mesterul quare face dōge, saū quare le combină și face buți, cădi, tocitori, etc. *Boisselier, Tonnelier-ère.*
- Dogatul.** *s. etr.* Demnitatea Dogelui; timpul quātū quine-va era Doge. *Dogat.*
- Doge.** *s. m.* Capul republicei venețiane și aquella allū republicei Genevii. *Doge.*
- Dogellă Dogire.** *s. f.* Fapta de a dogi, de a slăbi, de a strica legătura dogelorū unui vasū.
- Dogire.** *v. s.* A dogi, a strica aședarea, legătura dōgelorū unui vasū. *Casser ou détruire la construction d'une futaille, etc. A se dogi:* a se strica construcțiunea unui vasū de dōge din cauza uscăciunei.
- Dognă.** *s. f.* Punctū de doctrină, principiu pussū și consideratū qua a-deverū necontestabilū în materie de religiune și filosofie. *Dogme.*
- Dogmatică.** *s. f.* Tratatū despre dogme; — stilulū dogmaticū. *Dogmatique.*
- Dogmaticamente, Dogmaticeste.** *adv.* Cu unū modū dogmaticū, cu manieră de învățetorū, cu tonū otâritorū. *Dogmatiquement.*
- Dogmaticū-ă.** *adi.* Que ține de dogme, quare privesce la dogme; se dice de stilulū, de maniera quelui que și dă părerile și le exprimă într'unū modū imperativū și otâritorū în materie de religiune saū de filosofie. *Dogmatique. Filosofū dogmaticū:* quare a stabilitū dogmele în filosofie. *Medicină dogmatică:* practică raționată assupra medicinei.
- Dogmatizare.** *v. s.* A dogmatiza, a înveția pe alții uā doctrină greșită, neînvederată în religiune. — *fig.* A vorbi prin sentenție, ași da părerea în modū dogmaticū. *Dogmatiser.*
- Dogmatismul.** *s. etr.* Principul, doctrină a dogmatistilorū. *Dogmatisme.*
- Dogmatistul.** *s. m.* Quellū quare dogmatizesă, quare aședă dogme. *Dogmatiste.*
- Dogore.** *s. f.* Dogorellă, arsiță, căldură, ferbințellă que dogoresce arde, pîrlesce. *Hale.*
- Dogorellă, Dogorire.** *s. f.* Fapta de a dogori, de a pîrli printr'ua căldură saū ferbințellă ore-quare. *Torréfaction; Action de hâler, de se hâler.*
- Dogorire.** *v. s.* A dogori, a prăji, a pîrli uā suprafață prin căldura focului saū a sôrelui. *A se dogori:* a se aprinde, a se pîrli pe suprafață de uā căldură ore-quare. *Hâler, Griller. Torrêfer; — se...*
- Dohotnice.** Veđi pâcornice.
- Dohotul.** Veđi bitumă, pâcură.
- Doi.** Veđi dūoi.
- Doică.** Veđi nutrice, mancă.
- Doină.** *s. f.* Numire que se dă anticilorū cântece naționale, quare descriu dragostele, luptele și bravurile stremoșilorū. *Titre que nos anciens donnaient à toutes-leurs chansons, soit historiques, tragiques ou héroïques.*
- Dojénă.** *s. f.* Veđi muștrare *s.* grondă, reprimandă.
- Dojenire.** Veđi muștrare. *v.* certare, grondare, reprimandare.
- Dolarul.** *s. m.* Uā monetă în statele unite din America. *Dollar.*
- Dolce.** *adv. t. demus.* Dicere italiană întrebuințată în musică spre a însemna dulce. *Dolce.*
- Doleanță.** *s. f.* Plîngere scrissă ori verbală. — Păssū, tînguire, jăluire. *Doléance.*
- Doliul.** *s. etr.* Tristeția, întristare, durere lungă; jale, jălure pentru unū

- mortu din familie; — haïne, vestiminte de convențiune și de coloră năgră que se pörtă în semnū de durere pentru mörtea unei rude, etc. — Timpulū quätü pörtă quine-va doliū. — Regele Francesū și cardinalii pörtă doliulū în violetū. În Kina se pörtă în haïne albe, în Turcia în albastre sau violete, în Egiptū în galbene sau în fóiă mörtă, în Etiopia în vinețe, în Europa în negre iar fetele în albū quellū puținū în Franca, la Peru în colora vînetū șoricü. *Deuil*.
- Dolmană.** *s. f.* Haină hussărăscă de paradă cu mánicile lăssate în jossū și atîrnată pe unū umerū. *Dolman*.
- Dolofanū.** Veđi durduliū.
- Domesticitate.** *s. f.* Starea de domesticū, de servitorū; slugărie, condiția unū domesticū, unū servū. — Toși ómenii unei case. *Domesticité*.
- Domesticū-ă.** *adi.* Casnicū, allū casei, quare este din casă, ține de casă; quare privesce la traiulū, la quelle din intru alle casei, alle familiei. *Domestique*. — *Domesticū*, blîndū. Veđi dumestnicū.
- Domesticū-ă.** *s.* Servitorū, servantă. Slugă, slujnică. *Domestique*.
- Domiciliare.** *v. s.* A domiciliă, a face domiciliū, casă; a hălădui, a se statornici cu locuinția într'unū domiciliū. *Domicilier*.
- Domiciliariū-ă.** *adi.* De domiciliū, de casă, que privesce la casă. *Visită domiciliariă*: cercetare, visită în casa cui-va din ordinulū stăpînirii. *Domiciliaire*.
- Domiciliū.** *s. etr.* Locuinția, locașū; casa, loculū unde locuesce quine-va. *Domicile*. *Domiciliū politicū*: locū unde quine-va și exercită drepturile sélle politice. *Domicile politique*.
- Dominantă.** *s. f. t. de mus.* Notă quare face uă quintă mare. *Dominante*.
- Dominanția.** *s. f.* Starea qualitatea,
- puterea dominantului; fapta finții que domină. *Dominance*.
- Dominantū-ă.** *adi.* Quare domină; domnitorū; quare are influenția, putere, stăpînire. *Dominant-e*. *Pasiunē dominantă*, *Gustū dominantū*.
- Dominare.** *v. s.* A domina, a domni, a comanda qua unū suveranū; a avē putere nemărginită; a avē influenția, putere assupra cui-va, assupra unū lucru. *Dominer*. (Se conj. qua lăudare.)
- Dominațiune, Dominare, Dominație.** *s. f.* Domnire, domnie; putere, autoritate supremă. *Dominacion*.
- Domnitorū - trice.** *s.* Domnitorū, quare domnesce; quare are putere mare, autoritate suverană. *Dominateur-trice*.
- Domincală.** *s. f.* Dumincală; predică, discursū, cuvîntū que se cîtesce dumnică în bisserică. *Domincale*.
- Domincalū-ă.** *adi. t. de liturgie.* De dumnică, allū dumnicii. *Domincal-e*.
- Domincanū.** *s. m.* Călugărū catolicū din ordinulū Sânt. Dumnicū. *Domincain*.
- Dominiū.** *s. etr.* Coprinsū, locuinția unde quine-va domină. — Moșie a corónei, a statulū, a unū domnitorū. *Domain*. *Dominiulū unei sciințe, unei arte*: întinderea obiectelorū assupra quārora se exercită uă sciinția, uă artă.
- Domino, Dominiū.** *s. m.* Haină năgră, gróssă, de érnă a călugărilor catolici; îmbrăcăminte de balū mascatū; persóna îmbrăcată asfeliu. Unū feliu de jocū din nisque ósse punctate. *Domino*.
- Dómnă.** *s. f.* Titlu de onóre que se dă damelorū; cocónă. *Dame*. *Dóna-mea*. *Madame*. — Socia unū domnū sau prince de România. *Princesse*.
- Domnescū-éscă.** *adi.* Que este allū domnului, allū princeiui; que ține,

que vine de la domnă, de la principele domnitoră allă Româniloră. *Princier-ère. Mèră domnescă*: ună soiu de mere, quelle mai mari și mai bune que se găsescă. *Es-pèce de pomme, la plus grande qu'on connaît.*

Domniçe. s. f. Fiică de domnă, de prinçe. *Princesse, Fille de prince.*

Domnie. s. f. Puterea, autoritatea unui domnă, saă prince de Romănia; — timpulă quătă stă pe tronă ună domnă. — Tèrra que se guvernă de domnă. *Principauté.* — Titlulă de onóre cu quare ne adressămă către altulă. *Domniata. Vous, Votre, Vos. Domnia-ta diçi quă... Vous dites que...*

Domnire. v. s. A domni, a domina, a guvernă qua domnă, qua prinçe uă tèrră. Se diçe de domniă țerreloră române. *Regner, Être prince.* — A domni: a domina, veđi domina-re. — *fig. fam.* — A trăi qua ună domnă: a duce uă vieță liberă, independentă și abonentă. *Vivre en seigneur, Mener une vie indépendante, sans souci ni trouble.*

Domnișoră. s. f. *diminutivulă* lui Dômnă. Titlu de onóre que se dă unei fete nobile. *Demoiselle. Domnișora-mea, Mademoiselle.*

Domnișoră. s. m. *dim. lui* Domnă. Titlu de onóre și de mângăere que se dă unui june nobilă. *Petit monsieur, Jeune seigneur, Jeune homme.*

Domnitoră - ôre. s. Aquella quare domnesce, veđi Dominatoră. *adi.* Quare domnesce, stăpinesce, veđi Dominantă; — quare are uă domnie, funcțiune de domnă, de stăpînitoră într'ua tèrră. *Régnant-e. Duce, prince domnitoră. fig. Maladie domnitore:* quare exista în a-questă momentă. *Duc, prince régnant:* — *Maladie régnante.*

Domnă. s. m. Qualitate, titlu de onóre que se dă unei persône din civilitate și bună-cuviință. *Sieur, Monsieur.* — Persônă distinsă, con-

siderată; nobilă, boeră. *Seigneur, Monseigneur.* — Capulă, princele țerreloră române. *Prince — Domnă* luată absolută și fără complinire însemnă *Dumne-zeu; Dieu, Seigneur.* — *prov. Nu dupe voia omului ci dupe voia Domnului. L'homme propose et Dieu dispose.* — *Dea Domnulă, Plăt à Dieu. Domnulă nostru Iesus-Cristosă. Notre Seigneur Jésus-Christ.*

Domolire. v. s. A domoli, a potoli, a linisti. *Tranquiliser. A domoli:* a alina, a îndulci. *Apaiser, Calmer. A domoli:* a îmblîndi, a suppone, a învinge. *Dompter. A se domoli:* a se liniști, a deveni domolă. *se Tranquiliser, se Calmer, s'Apaiser, se Dompter. A domoli durerea. Apaiser la douleur. Marrea începe a se domoli. La mer commence à calmer. A și domoli măria. Dompter sa colère.*

Domolă - â. *adi.* Pacifică, liniștită, blîndă. *Calme, Doux, Paisible, Pacifique.* — *Domolă:* mólle, trîndavă. *Lent, Tardif, Lourd. Domolă, adv. Doucement, Lentement, Tranquilement.*

Donatară - â. s. Aquella quărui s'a făcută uă danie. *Donatară universală:* quărui donatorulă i a făcută danie tótă starea sea mișcătóră oră nemișcătóră, saă și amenđuoe împreună. *Donataire universel.*

Donătiune, Donație, Danie. s. f. Fapta de a dănu; dară făcută prin actă publică. *Donation.*

Donatoră - trice. s. Aquella quare face uă danie. *Donateur-trice.*

Doniçe. f. s. Cofă, vasă de lemnă și cercuită pentru cărată apă. *Seau, Cornude.* — *diminutivă, Donicioră. Doniçe de grădinari, Chantepleur.*

Donicioră. s. f. *dim.* Doniçe mică. *Cornudet.* — Cană, cupă, vasă mică de beută apă. *Petite Cruche, Cruchette, Coupe.*

Dopia-scriptură. s. f. Sciință que în-

veștă ținerea condicelor de comerciū în numărū înduioitū. *Double-écrit.*

Dopū. *s. etr.* Astupușū; unū que de astupatū gurile său găurile sticlelorū și altorū vase. *Bouchon, Tampon.* — *fig. fam.* Omū micū, scundū, piticū. *Nain-e.*

Dorā. Conjunctivū de îndouellā său de negațiune que se pune în capetulū fraselorū întrebătorie; mai totū-d'aua iea înainte, *sau, aū: Sau dorā;* mai obicinuitū *Aū dorā* *Donc, Ainsi, Ainsi-donc, He bien, Peut-être. Aū dorā nu ți am spus-o? He bien, ne vous l'avais-je pas dit?*

Dordolie, Dordocuce. *s. f.* Fêtā, său femee junā, grăssuliā, vesselā și nu uritā. *Dondon.*

Dordoliū-a. *adi.* Veđi grăssuliū.

Doricū-ā. *adi.* *Ordinulū doricū,* allū dūoile din quelle cinci ordine de arhitectură. *Dialectulū doricū;* limbagiulū particulariū allū unei provincii din Grecia anticā. *Dorique.*

Dorințā. *s. f.* Dorū, poftā mare, sentimentū poftitorū; pornirea, miscarea voinții către unū bine que nu lū are quine-va. *Désir.* Căl durā, vivacitate cu quare lucrēsā său țintēsā quine-va la unū lucru. *Ardeur. A fi plinū de dorințā pentru... Être plein d'ardeur pour...* — Voințā, poftire bunā voitōrie, urare pentru binele cui-va. *Souhait, Voeu.* — *Amū mare dorințā a ve vedē. J'ai grande envie de vous voir. Dupe dorințā:* sâ fie de bine, sănātosū: expressiune de salutație quāndū quine-va sternutā. *A vos souhait.*

Dorire. *v. s.* A dori, a pofti, a voi cu mare căldurā, cu multā plăcere que va. *Désirer, Souhaiter, Avoir envie. A dori sănătate, avuții. Désirer la santé, des richesses; Souhaiter la santé, les richesses.* De multū doriamū a ve întâlni. *Il y a long-temps que je désirais vous rencontrer.* Dorescū

multū a ve vedē. J'ai grande envie de vous voir. Așū dori sâ potū a ve obliga. Je souhaiterais pouvoir vous obliger. — *A dori de quine-va său pe quine-va: Soupirer après quelqu'un, pour quelqu'un. Doritū-ā. sup.* — *De doritū quare meritā a fi doritū, poftitū, avutū. Désirable, Souhaitable. Este de doritū qua.* Se astéptā, se doresce, se voesce cu plăcere qua... *Il est à désirer.*

Doritoriū-óriā. *adi.* Quare doresce, quare voesce que-va cu mare plăcere. *Désireux se. Doritoriu de glorie, de onoruri. Désireux de gloire, d'honneurs.*

Dornesū. *s. etr.* Unū felū de trāssurā de căllătoritū în quare se pōte așeđa patū de culcare. — Unū felū de canapea său foteilū lunguiatū pe quare se pōte dormi. *Dormeuse.*

Dorminte. *adi.* Quare dōrme, său quare stā în nemiscare qua cumū dōrme. *Apā dorminte,* apă quare nu curge, apă stātātōriā. *Eau dormante.* Se đice numai despre lucruri și nici uā datā despre omulū que dōrme.

Dormire. *v. s.* A dormi; a se repausa, a fi în somnū. *Dormir. fam. A dormi pînā n prîndiū,* a prelungi somnulū diminēția, a dormi multū diminēția. *Dormir la grasse matinée. A dormi dussū,* a dormi unū somnū profundū. *Dormir comme une souche, Comme un sabot.* — *A dormi reū:* a fi întreruptū mai de multe ori din somnū. *Mal dormir, Dormir à bâtons rompus.* — *A dormi epuresce:* a dormi cu ochii deschisi. *Dormir en lèvre.* — *A dormi d'ānpicîorele,* a căde de somnū. *Dormir tout debout.*

Dormitare. *v. s.* A dormita, a dormi ușorū și întreruptū; a sta său a îmbla somnorosū; a moțâi, a-î fi somnū. *Sommeiller, Avoir sommeil, Assoupir.*

Dormitare. *s. f.* Fapta de a dormita; somnoroșie, somnă ușor și întrepruptă. *Assoupissement, Sommeil léger.*

Dormitativă. *s. f.* Vești dormitivă.

Dormitivă-ă. *adi.* Quare aduce, quare produce somnă. *Dormitif-ve. Remediū dormitivū.* — *sus.* *Dormitivū:* remediū quare aduce somnă.

Dormitoriū. *s. etr.* Casă, cameră, salonă pentru dormitū în pensionate, etc. *Dortoir.*

Dormitoriū-ōriă. *adi.* Quare dōrme multă. *Dormeur-se.* Vești somnoroșă întrebuițiată mai multă cu aqestū înțelesșū.

Dornicū-ă. *adi.* Vești doritoriū.

Dorobanțu. *s. m.* Sōdatū de poliție. *Gendarme, Garde municipal.*

Dorsalū-ă. *adi. t. de anat.* Quare ține de dossū, quare este allū dossulū, allū spatelū, allū spinării. *Mușchii dorsalī, les muscles dorsaux.*

Dorū. *s. etr.* Dorințā ardentă dupe quine-va saū que-va; *Désir ardent.* — Poftă, dorințā de uā mân-care, de uā beutură ōre-quare. *Envie.* — Dorințā, mișcare amorōsă a inimei pentru uā persōnă iubită și dorită que nu se mai vede. *Regret, Soupir.* — *A se usca de dorū:* a suferi suffletesce pentru lipsa unui obiectū doritū. *Languir dans des soupirs. Mī e dorū,* dorescū multă pe quine-va saū de que-va. *J'ai un désir ardent, Je soupire après. Ellū este obiectulū dorurilorū sēlle:* vorbindū de uā jună înamorată. *C'est l'objet de ses soupirs. Dorulū-meū:* iubitulū meū. *Mon amour, Mon bien-aimé.*

Dosă. *s. f.* Mesurā, cantitate de uā speciă ōre quare quată intră în compozițiunea unui medicamentū: cantitate que țea quine-va d'ua dată din ōre quare lucru. *Uā dosă de zaharū, de piperū, etc; A împărți unū remediū în mai multe dose. Dose.*

Dosnicū-ă. *adi.* Quare este în dossū,

la dossū; quare stă la umbră, la spate. *fig. fam.* Retrassū, quare se feresce a eși la vedere, quārui nu'ī place a se aretta. Qui se trouve, qui reste dans un lieu solitaire, peu fréquenté. — *Locuri dosnice. Lieux retirés. adv. A trăi dosnicū. Vivre en retraite.*

Dospellă, Dospire. *s. f.* Fapta de a dospī; ferberea pāinei, berii, etc. *Fermentation.* Înșuși lucrulū dospitū. *Ferment, Levūre.*

Dospire. *v. s.* A dospī, a ferbe și a cresce unū aluatū, etc. *Faire lever de la pâte; Fermenter, se gonfler, en parlant de la pâte.*

Dospitură. *s. f.* Vești dospellă.

Dossadă. *s. f.* Vești turmentă, mîhnire.

Dossădire. *v. s.* A dossădi. Vești mîhnire, chinuire, turburare.

Dossarū. *s. etr.* Spetesa unui scaunū pe quare se resmă quine-va ședîndū; resmătore, orī que fundū saū lucru de quare se resmă quine-va. *Dossier.*

Dossieră. *s. f.* Delă, actă, colecțiune de tōte hîrtiile atîngătōrie de uā questiune judiciară saū administrativă. *Dossier.*

Dossire. *v. s.* A dossi, a fugi, a da dossulū, a se face neveđutū de unde-va. *S'enfuir; Se dérober à la vue.* — *A dossi:* a codi, a se ascunde, a se feri de uā affacere, de uā însărcinare. *Tergiverser, se Dérober.*

Dossū. *s. etr.* Partea din apoi a corpulū de la gîtū pînă la cōpse la omū; se dice și de partea din apoi a piciorulū, a mînei, a unei cārți, a unei cārții scrissă, a unui cuțitū, unui scaunū, unei haîne, unei materii. *Dos.* — Partea din apoi opussă quellū din față. *Derrière.* — La medalī, la monede, partea opussă quellū cu imaginea suveranulū, a statulū, saū a particularulū în memoria quārui s'a fabricatū; — a dūoa pagină a unei

foi; — partea unei mânice, poala sau peptii unei haime sumete, întorse. *Revers*. — *Dossulul piciorului, mâinei. Le dos du pied, de la main. Dossulul capului, dossulul casei: Le derrière de la tête, le derrière de la maison. A da dossulul: a fugi, a se retrage, a se depărta. Tourner le dos*. — *adv. În dossul, Derrière. În dossul: într'ascunsul. A couvert, Clandestinement, Sous mains, Pas en face, Non face à face. Din dossul. De derrière, Par derrière. Pe dossul. A l'envers. D'andossele: (de-a-în-dossele) din contra. A rebours.*

Dotă. *s. f.* Zestre; stare, avere que dă unu părinte fiicei que mărită sau fiului que însoră. Queea que din caritate dă quine-va la unu monastire în miscătorie sau nemișcătorie. *Dot*.

Dotală. *ă. adi.* Zestralu, quare pri vesce la dotă. *Fondul dotală. Fonds dotal*.

Dotare. *v. s.* A dota, a zestra, a înzestra, a da dotă unei fiice la maritagiu lui ei. — A da unu stabilitamentu publicu fonduri în miscătorie sau nemișcătorie spre a se susține. *Doter*. — A favorisa, a orna, a împodobi. *Douer*. — *Tatalul seil a dotato cu unu sută mil franci. fig. Natura l'a dotatū prea multū qua... Natura te a dotatū cu mai multe talente. — Son père l'a dotée de cent mille francs, La nature l'avait trop bien doté pour que... La nature vous a doué de divers talents.*

Dotatiune, Dotație, Dotare. *s. f.* Fapta de a dota, de a 'nzestra, de a asigura cu fonduri unu fiică, unu institutu, unu monastire. — Veniturile chiar făcute danie sau zestre cui-va. *Dotation*.

Doii. Veđi doi.

Dovédă. *s. f.* Mărturie autentică, încredințare que se face ori se dă despre finția sau nefinția unui lu-

cru, unei fapte. *Témoignage, Preuve. A primi dovédă cui-va. Recevoir le témoignage de quelqu'un. A da doveđi de capacitatea sea. Donner des preuves de sa capacité*. — Se đice quate unu dată chiar persónei que face sau dă unu dovédă. *Temoin*. — Vorbindū despre lucruri, semnū, mărturie. *Ranele selle suntū doveđi de curagiulū seil. Ses blessures sont des témoins de son courage. Quate unu dată se întrebuintesă cu elipsă quândū apoi stă indeclinabilū si totū-d'aua la singulariū. Dovédă cutare lucru, Dovédă quelle que sau întimplatū. Temoin telle chose, Temoin ce qui est arrivé. Felū de jurământū. Dumnezeu imi e dovédă quā... Dieu m'est témoin que...*

Dovedire. *v. s.* A dovedi, a proba, a încredinția prin doveđi scrise sau verbale despre que-va *Prouver, Témoigner, Constater*. Veđi probare, constatare.

Dovedire. *s. f.* Veđi probațiune, demonstrațiune.

Doveditorū. *adi.* Veđi probantū, probativū, probatoriū.

Dovlécū. *s. m. t. grad.* Bostanū micū de grădină, unu rodū forțe cunoscutū, de mărimea castraveților, quate unu dată lungiatū quate unu dată qua unu globū. *Citrouille, Courge, Potiron*.

Doxastarū. *s. m.* Carte eclesiastică în quare suntū aședate tóte mări-rile que se cântă peste anū la serbători. *Livre eclesiastique, qui contient des chants mélodieux*.

Doxologie. *s. f.* Quellū din urmă dueto allu serviciului matinalū în bes-serică și dupe quare îndată se începe liturgia. *Doxologie*.

Drăcescū-escă. Veđi diavolescū.

Drăcește. Veđi diavolesce.

Drăcie. Veđi diavolie.

Dracū. Veđi diavolū.

Dragă. *s. f.* Titlu de mîngăere și de tineretia que și dă unulū altuia

- bărbatul cu femeea sea. *M'amie, Mon amour, Moncher, Machère,*
- Dragomanîtu.** *s. etr.* Însărcinarea, mîssiune unui dragomanu sau tilmaciū, și, a unui cumperătoru de produse, etc. prin sate. *Emploi de Drogman ou Truchement. Charge de celui qui achette quelque chose par commission.*
- Dragomanu.** *s. m.* Tilmaciū, interpretu atașatū pe lingă ambasadoriū creștinū que residū în Constantinopolū. — Însărcinatū din partea unui negociantū a cumpera produse, linuri etc. de prin sate *Drogman.*
- Dragoste.** *s. f.* Veđi amorū, afecciune.
- Drăgostire.** *v. s.* A dragosti. Veđi iubire, amoresare. *A drăgosti:* a mîngăia, a giugūli pe quine-va. *Caresser, Mignoter, Mignarder.*
- Drăgostosū-ōsă.** Gentilū, plăcutū, quare însuffă dragoste, quare atrage dragostea, amorulū altora. *Attrayant e, Cherissable, Aimable, Charmant, Gentil.*
- Dragū-ă.** *adi.* Iubitū cu frăgesine, scumpū. *Cher-ère, Aimé-e, Bien-aimé, Cheri-e.*
- Drahmă.** *s. f.* Monetă grēcă de valora unui dinarū romanū sau dūoi lei și quăte-va parolle banū nostri. *Drachme.*
- Dramă.** *s. f.* Specie particulariă de bucăți teatrale, quare nu este nici tragedie, nici comedie, nici tragi-comedie. I s'a đissū, mai nimeritū: *Tragedie burgesă.* — Acțiune compassă pentru teatru și quare represintă uă faptă comică sau tragică. *Drame.*
- Dramatică.** *s. f.* Arta dramatică sau forma dramatică. *Dramatique.*
- Dramaticū-ă.** *adi.* Se đice de bucățile făcute pentru teatru și quare represintă uă acțiune tragică sau comică. *Dramatique.*
- Dramatistū.** *s. m.* Autorū quare com-
- pune drame pentru teatru. *Dramatiste.*
- Dramū.** *s. etr.* Greutate sau mēsură quare este a suta parte dintr'uă litră. *Dragme.*
- Drămuire.** Veđi balanțiare.
- Dramuri.** Veđi balanță.
- Drănice.** *s. f.* Șindrilă, fășii mici și late de lemnū, cu quare se învelesce casele. *Échandale.*
- Drapare.** *v. s.* A drapa, a acoperi, a îmbrăca cu negru, scaune, căruce, etc, spre semnū de doliū; — în pictură, a îmbrăca uă figură, a represinta îmbrăcăminte. *Draper.*
- Draperie.** *s. f.* Postăverie, manufactură sau negocū de postavuri; profesiunea quellui que face postavuri. — Ornamente de tapisserie cu crețuri; — perdelle cu faturū; în sculptură si pictură, îmbrăcăminte a unei figure, înfățișarea unui vestmîntū largū și încrețitū. *Draperie.*
- Drasticū-ă.** *sus. și adi. t. de med.* *Remediū drasticū:* a quărui lucrare este grabnică și cu putere. *Remède drastique.*
- Dregătorū.** Veđi administratorū, cîrmuitorū.
- Dregere.** *v. s.* A drege, a repara; a cîrpi, a cōse uă materie ruptă, a meremetissi uă casă, și ori que lucru stricatū. *Réparer, Remettre, Retablir. fig.* A spoi, a da unū lustru minciōsū. *Farder.* — *A drege vinulū. Frêlater.*
- Dregere.** *s. f.* Dressū, fapta de a drege. Veđi reparațiune.
- Dreptate.** *s. f.* Justițiă, equitate, virtute morală quare cere să se dea fie quărui de este allū seū. *Justice, Équite, Droiture.* Veđi justițiă, equitate.
- Dreptū-ēptă.** *adi.* Vorbîndū de persoane: quare judeca, sau quare urmēsă și lucrēsă cu dreptate; vorbindū de lucruri, de fapte: quare este făcutū pe dreptate, conformū cu justițiă, sau, quare ține uă li-

nie, uâ direcțiune dreptă, fără abaterere. *Juste, Droit, Équitable*. — *Reflecțiune, observațiune dreptă; măsură dreptă. Reflexion, observation juste; Juste mesure*. — *Omă dreptă. Homme juste*. — *Brațul dreptă, Mâna dreptă. Bras droit, Main droite* — *Omă dreptă și incoruptibilă, Homme droit et incorruptible*. *t. de geom. Unghiū dreptă, Angle droit*. — *Judecată dreptă; Omă, Jude dreptă. Jugement équitable; Homme, Juge équitable*. — *adv.* Cu dreptate, cu raționamentū, întocmai. *Juste, Justement; Droitement, Droit, Équitablement*. — *Spune'mi dreptă quātă o să mă coste. Dites moi au juste ce que cela me coûtera. A merge dreptă la scopū. Aller droit au but*. — *Te voi face să calci dreptă, Je vous ferai marcher droit*.

Dreptū. s. etr. Aqueea que este dreptū, justū. *Aquesta este contra dreptulū și raționamentulū. Cela est contre tout droit et toute raison*. — *Justiție, dreptate: A da dreptū fie cui. Faire droit à chacun*. — *Lege scrisă sau nu: Aquesta este dreptū divinū, dreptū umanū. Cela est de droit divin, de droit humain*. — *Jurisprudenția: a sci, a înveția dreptulū; Doctorū în drepturī. Savoir, enseigner le droit; Docteur en droit*. — *Autoritate, putere: Dreptū de viață și de mörte; este în dreptū de... Droit de vie et de mort; il est en droit sur*. — *Dreptulū naturalū: aquella que natura și raționamentulū dă omienilorū. Droit naturel*. — *Dreptulū gintelorū: dreptulū naturalū aplicatū popórelorū, națiunilorū, statelorū sau capilorū lorū, în relațiunele que șinū împreună și în interesele que aū a menagea între elle. Droit des gens*. — *Dreptulū resbelulū: lege que se păzesce făcândū quine-va resbelū. Droit de la guerre*. — *Dreptulū pu-*

blicū: quare este stabilitū pentru folosulū comunū allū popórelorū considerate qua corpū politicū. Droit publique — *Dreptū privatū: quare are de obiectū binele fie quārīi persóne consideratā în particulariū, și neatîrnatā de quei-l-alfi ómenī. Droit privé*. — *Cu dreptū fără dreptū, expr. adv.* fără a mai examina daca unū lucru este dreptū sau nedreptū. *A tort et à droit*.

Dressare. v. s. A dressa, a îndrepta, a redica în sussū, a face să stea dreptū. — *A gāti, a înorândui, a pune în rânduellā, în stare bună; — a îndrepta, a potrivī. — A înveția, a deprinde la queva unū callū, unū căine, etc. Dresser*.

Dressorū. s. m. Quella que invétiā, deprinde la queva unū dobitocū; quella que pregătesce, potrivescce, aședā, îndreptesā que-va. *Dressure*.

Dressū. sup. de la dregere. — **Dressū s. etr.** Sulimanū; materie cu quare se drege quine-va pe o brazū. *Fard*.

Dressurā. s. f. Dregere, fapta de a drege; chiar lucrulū dressū, reparatū. *Réparation*.

Driadā. s. f. t. de mitol. Nimfā de pădure. *t. de bot.* Uā flóre elegantā din munții Alpī. *Dryade*.

Dricū. s. etr. Trăssura caleșciī fără coșū. *Train*.

Drilū. s. etr. Uā materie, uā pînză de ață de cânipā, albā, galbenā ori vergatā. *Drille*.

Dritū. s. etr. Dreptū, privilegiū. *Droit. Privilège, Prérogative*.

Drimbā. s. f. Uā micā cörd'ă de ferū cu quare se cântă puind o în gurā. *Guimbarde, Trompe, Robute*.

Droae. s. f. Grāmédă de căini, de lupi, de fiare carnivore. *Troupe de bêtes féroces*. — *fig.* Se đice și de ómenī adunați. — Se đice și de passerī. *Bandé, Compagnie*.

Drogū. s. etr. Uā plantā quare place multū epurilorū; — nume gene-

riçă de feluri de erburî quare se întrebuintesă în medicamente și în vâpselle. *Droque.*

Drojdie. *s. f.* Materia gróssă que rămâne pe fundulū unui vasū cu liquide. *Lie. Drojdă de vină, Lie de vin, fig. Drojdia populului:* ómenii quei mai de lepădatū în populū. *La lie du peuple.*

Dromadarū, Dromaderū. *s. m.* Cămilă que are numai uă cocóșă și quare umblă fórte iute. *Dromadaire.*

Dropică. Veđi idropică.

Dropic. *s. f. t. de ist. nat.* Uă passere de mărimea curcanului. *Outarde.*

Dropiorū. *s. m.* Puiū de dropie. *Outardeau.*

Droșcă. *s. f.* Trăssură pe arcuri, pe dricuri; caléscă, birjă. *Fiacre.*

Droșcarū. *s. m.* Birjarū, quare are droșcă de birjă. *Fiacrier.*

Drugū. *s. etr.* Lemnū saū ferū grossū în formă de parū cu quare se închide, se zăvorasce que-va. — *t. de mar.* Fussū quare serve a misca cîrma; — fussulū, sululū pe quare se sucescū, se învîrtescū funiile de la ancoră. — *t. de impr.* Răstăvū cu quare se apassă tésclū. — Stinghie cu quare se despartū caii în grajdū. *Barre, Barreau.*

Druidū. *s. m.* Preotū galū, în anticitate. *Druide.*

Drumū. *s. etr.* Lungă calle que duce unde-va; — loculū pe quare cătă a merge quine-va căllătorindū. — Pe marre: callea que ține uă corabie. — Callea deschissă printr'ua pădure. — Spațilū que facū stellele, apele în cursulū lorū. — *fig.* Conduită que ține, međilóce que apucă quine-va. *Route. A rétăci drumulū, Faire fausse route.* — *Drumulū robilorū:* fășia albă que se vede pe cerū nóptea în timpū seninū. *La voie lactée.* — Dinstanțîă, spațiu pe quare quine-va merge de la unū locū la altulū. *Chemins. A nu apuca pe dăoe drumuri: a*

vorbi și a lucra cu franchețîă, fără întorsuri. *N'aller pas par deux chemins. — A tăia drumulū maladiiei. Couper chemin à la maladie.*

Dualismū. *s. etr.* Opiniunea quellorū que admitū dăoe principuri independente, unulū allū binelū, altulū allū reulū; diteismū. În genere, orî que sistemă quare tratésă assupra a dăoe ordine de lucruri opusse. *Dualisme.*

Dualitate. *s. f.* Qualitatea lucrului dublu, saū, quare reunesce dăoe lucruri distincte. *Dualité.*

Duană. *s. f.* Loculū, puntulū unde quine-va este datorū a și aduce mărfele spre a plăti taxa lorū; carvasara; vamă, taxă que se iewa de la mărfele eșite orî intrate; administrația aquestorū taxe, și cancelaria ei. *Douane.*

Duanierū. *s. m.* Vameșu, aquella quare iewa duană de la mărfuli que intră saū essū dintr'ua țerră. *Douanier.*

Dubă. *s. f.* Cadă mare de dubitū, de tábăcitū pei. *Confit.*

Dubellă, Dubire. *s. f.* Fapta de a dubi pei; chîar materia cu quare se dubescū peile. *Action de confire les peaux; la matière dans la quelle on confit les peaux.*

Dubire. *v. s.* A dubi, a tábăci, a argăssi pei cu perțū de orî que animalū. *Confire les peaux.*

Dubitațiune, Dubitație. *s. f.* Figură de retorică, prin quare oratorulū se face quă șe înduoesce despre quea que va a proba, spre a preveni obiețiunile que i s'arū puté face. *Dubitation.*

Dubitativū-ă. *adi.* Quare serve a exprima înduoełlă. *Dubitatif-ve.*

Dubitatorū. *s.* Quare se înduoesce, *Dubitateur.*

Dublare, Duplare. *v. s.* A dubla. Veđi duplicare.

Dublonū. *s. m.* Uă monetă de aurū spaniolă, și russă. *Doublon.*

- Dublu-â.** *adi.* Duplu, veđi aquestâ dicere.
- Dublurâ.** Veđi duplurâ.
- Ducâ.** *s. f.* de la ducere. Veđi fugâ.
- Ducâ.** Veđi duce.
- Ducalû-â.** *adi.* Ducescû, allû ducelûi, allû ducâi. *Ducal e.*
- Ducatû.** *s. etr.* Terrâ que se guvernâ de duce. *Duché.*
- Ducatû.** *s. m.* Uâ monetâ de aurû sau de argintû a quârui valorâ variésâ dupe ferrele în quare circulâ. *Ducat.*
- Duce, Ducâ.** *s. m.* Nume de demnitate, titlu de nobleçâ quellû mai mare în Francia și quâteva staturî; — titlu unorû princîi suverani. *Duc.*
- Ducere.** *v. s.* A duce, a conduce, a purta cu sine. *Mener. A duce la închissóre, la suppliciu. Mener en prison, au supplice. Du-mé la ministru. Menez-moi chez le ministre.* — Vorbindû de animale, a le conduce; vorbindû de mărfuri, a le câra. — *A duce pe quine-va de nasû:* a face cu dînsulû ori-que. *Mener quelqu'un par le nez. — A duce ua viaçia scandalósâ, sântâ. Mener une vie scandaleuse, sainte. — A duce:* a muta din loculû unde este, într' altulû. *A duce pe quine-va cu sine, Emmener quelqu'un avec soi.*
- Ducessâ.** *s. f.* Femeea ducelûi. *Duchesse.*
- Ductilitate.** *s. f.* Proprietate que aû metalele de a se întinde și lâți sub lovirile ciocanulûi. *Ductilité.*
- Ductilû-â.** *adi.* Se ðice de metalele quare se potû întinde, lâți, lungi prin ciocanû. *Ductile.*
- Dudâ.** *s. f.* Rodulû arburulûi numitû dudû. *Mère.*
- Dudâû.** *s. etr.* Burueni, bâlârii crescute mari; veđi pîrlóge.
- Dudû.** *s. m.* Arburû din locurile câlduróse a quârui frunzâ este quellû mai bunû nutrimentû pentru gîndacii de mâtasâ. *Murier.*
- Duducâ.** Veđi domnişórâ, coconice.
- Duelistû.** *s. m.* Aquella quârui place a se bate în duelû. *Dueliste.*
- Duelû.** *s. etr.* Luptâ singulariâ; luptâ, bâtae între dñoe persóne cu sabia sau cu pistolulû. *Duel.*
- Dueto.** *s. m.* Bucatâ de musicâ făcutâ a se cânta în dñoe versuri sau a se executa de dñoe instrumente. *Duo.*
- Dughenâ, Doganâ.** *s. f.* Prâvâlie, magazinû în quare se vinde feluri de obiecte mai cu ossebire bâcâniî. *Boutique.*
- Duhluelâ, Duhluire.** *s. f.* Fapta de a duhlui, d'a puți. *Action de puer, de sentir mauvais.*
- Duhluire.** *v. s.* A duhlui. Veđi puțire.
- Duhóre.** *s. f.* Veđi putóre, exaburare.
- Duhovnicescû.** Veđi spiritalû
- Duhovnicește.** Veđi spiritalmente.
- Duhovnicie.** Veđi confessiune.
- Duhovnicû.** Veđi confessorû.
- Duhû.** Veđi spiritû, sagacitate, isteție.
- Duioșie.** *s. f.* Simțire a inimei milósâ, tînârâ, amorósâ assupra unei ființie inferiorâ. Mumele aû duioșie către copii, Dumneđeû către ómeni. *Dilection, Tendresse, Cordialité, Affection.*
- Duiosû-â.** *adi.* Quare are duioșie, quare privece ori îngrijesce cu milâ, tinereția și amorû de quineva. *Affectueux-se, Tendre, Cordial-e, Affectionné-e.*
- Dulapû.** *s. etr.* Veđi almariû. *Dulapû* în colțulû unei camere. *Encoignure.*
- Dulapû.** *s. m.* Scândurâ lungâ, latâ și gróssâ.
- Dulapû.** *s. etr.* Scârciumû, légânû, unû felû de scaunû spençuratû cu funii în quare se légânâ quine-va. *Escarpolette.*
- Dulâû.** *s. m.* Câine de oi mare și lâțiosû.
- Dule-amarâ.** *s. f. t. de bot.* Uâ plantâ que se întrebuintésâ în medicamente. *Douce amère.*
- Dulce.** *adi.* Quare face uâ impres-

- siune plăcută la gust. *Zaharul, mierea, laptele sunt dulci*. Este oposită la amar, acru. *Doux* — fem. *Douce*. *Ape dulci*. Se dice apelor curgătoare spre deosebire de apa mării que este sărată. *Eaux-douces*. — *GVERNĂMÎNTUL dulce, vorbe dulci, biletul dulce. GVERNEMENT DOUX, De douces paroles, Billet doux*. — *fig. A mânca dulce*: a mânca carne, a nu posti. *Manger gras, Faire gras. Dulce adv.* Într'un chip dulce, plăcut. *A la douce*.
- Dulcégũ-â. adi.** Quare dă în dulce, quare este puțin dulce, camu dulce și fără un gust bun. *Douceâtre, Doucereux se.*
- Dulcetiã. s. f.** Însușirea, calitatea lucrului dulce. Se ia în propriu și în figurat. — Plăcere, comoditate. *Douceur*. — *Dulcetiã trãssurelorũ, Dulcetiã ochilorũ. La douceur des traits, La douceur des yeux*. — *Dulcetiã*: zaharũ lucratũ cu ore-quare roduri, sau cu zemã de pome. *Confiture*.
- Dulciferũ-â. adi.** Quare produce dulcetiã. *Dulcifere*.
- Dulcificare. v. s.** A dulcifica, a îndulci; a mai potoli acrima unei substanțe prin vre uã amestecare sau combinațiune. *Dulcifier*.
- Dulcificațiune, Dulcificație, Dulcificare. s. f.** Fapta de a dulcifica; îndulcire, potolire a acrimei sau amarului. *Dulcification*.
- Dulcificativũ-â. adi.** Quare îndulcesce. *Dulcificatif-ve*.
- Dulcinee. s. f.** Eroina unui amoru ridiculũ. *Dulcinée*.
- Dulciũ-â. adi.** Dulce fără gust. *Douceureux-se..*
- Dulcõre. s. f.** Plăcere, grație. *Douceur*.
- Dulgherie. s. f.** Arta de a lucra, de a ciopli în lemnũ grossũ. *Charpenterie*.
- Dulgherie. v. s.** A dulgheri, a ciopli, a tăia lemnulũ cu toporul, cu barda, etc. spre a'lũ pregăti pentru que-va. *Charpenterie*.
- Dulgherũ. s. m.** Artisanũ quare lucrêsã dulgherie; lemnarũ. *Charpentier*. Femeea dulgherului, *Dulgheressã. Charpentière*.
- Dulmecare.** Veđi adulmecare.
- Dumbravã. s. f.** Pãdurice în valle, pe malũ de riuri. *Bosquet, Bocage*.
- Dumerellã, Dumerire. s. f.** Fapta de a dumeri, d'a se dumeri. Deslușire; pricepere, înțelegere, descoperire, aflare a unui adeveru întunecatũ, a unei idei despre quare stã quine-va în înduõellã. *Éclaircissement*.
- Dumerire. v. s.** A dumeri, a desluși; a face sã pricepã, sã înțelegã unũ lucru, uã faptã despre quare quine-va nu era bine informatũ. *Faire comprendre, Éclairer, Entre-voir*. A dumeri pe quine-va. *Éclaircir quelqu'un*.
- Dumesticie. s. f.** Starea finții dumesticice, îmblîndite. — Îmblîndire, fapta de a îmblîndi, de a dumesticici. *Domestication, Apprivoisement*.
- Dumesticire. v. s.** A dumesticici, a domesticici, a îmblîndi, a face mai puțin selbaticũ. Se dice în propriu de animale și la figurat de omũ. *Apprivoiser, Domestiquer, Priver*.
- Dumesticũ, Dumesticũ-â. adi.** Blîndũ, îmblînditũ, animalũ quare s'a putut aduce, apropia de casa omului din selbãtacia lui primitivã. *Apprivoisé-e, Domestique*.
- Dumicare. s. f.** A dumica, a demica, a face mai multe bucãți din ore-quare lucru de mîncare. — *fig.* A bucãți, a fãrîma, a hãcui, a toca, a tăia mãruñtũ cu toporul sau cu cușitulũ. *Émietter*.
- Dumicatũ-â. sup. de la dumicare.** — *sus. m.* Bucãți mici de pãine sau altũ que-va, quãtũ imbuçã quine-va. *Miette*.
- Dumicatũrã, Dumicare. s. f.** Fap-

ta de a duminică; starea lucrului duminicată; — părțile, bucățile făcute din lucrul duminicată. *Émiettement.*

Dumincală-ă. *adi.* De duminică, allă duminiceî. *Dumincal-e.*

Dumincă. *s. f.* Ziua a șapte a săptăminei și quea de repausă. *Dimanche.*

Dumi-talle. *În locū de domni-talle, pronumene în casū genetiivū și dativū. Vouē. — Vous, Votre.*

Dumneeî. În locū de domnia sea, a ei. Pronumene de politețîă que se dice în locul numelui persoanei a 3. fem. Elle Lui.

Dumnélui. Pronumene de politețîă, în locū de domnia-lui. *Lui, Il.*

Dumné-ta. Pronumene de politețîă în locū de Domnia-ta. *Vous.*

Dumnețescū-escă Veđi divinū.

Dumnețeste. *adv.* Prin virtutea, prin puterea dumnețescă. Abusivemente, excelentū, dessevîrșitū, forte bunū, saū, bine. *Divinement.*

Dumnețire. *s. f.* Veđi divinitate.

Dumnețeu. *s. m.* Prima și șuverana ființîă, fără începutū nici sfîrșitū, prin quare și întru quare există și subsistă tôte ființele. *Dieu.*

Dunăre. *s. f.* Danubiū, quellū mă mare rîu dupe Volga în Eūropa. *Danube.*

Dunărénū. Veđi danubianū.

Duodramă. *s. f.* Unū felū de bucată dramatică în quare jôcă numai dūoe personaje. *Duodrame.*

Dūoi. *s. m.* Numerulū îndūoitū allū unimeî. *Immutesce dūoi cu trei. Multipliez deux par trois.* — Cifra que represintă numerulū dūoi. *Sterge aquestū dūoi; unū dūoi în cifre. Effacez ce deux; un deux de chiffre.* — *t. de jocū.* Cartea cu dūoi ochi, zarulū cu dūoe puncturi. — *Dūoi-e. adi. numeralū. Dūoi ómenî, Dūoe femeî. Deux hommes, deux femmes.* Uniî scriū doi, alțiî doui iar noi scrimū dūoi queea que ni s'a părutū măi rașionabilū 1° pen-

tru lesnirea pronunției 2° pentru quă și latina are *duo*, și 3° quă dupe analogia lui dūoe vomū căuta a scrie și *nūoe* quare este iarăși numeralū și atunci vomū avé pentru calificativulū *noîă* (quare nu este vechiū) uă diferințîă precumū în sensū și în formă; asemenea și pentru pronumenile *noi* în dativū vomū avé *noă*. Altū felū D.D. gramatici vorū bine voi a însemna cumū să se scrie, fără a se confunda diversele lorū înțelesuri, numeralulū *nūoe*, calificativulū *noîe* și dativulū pronumelui *noi*? — *Cu dūoe corne, Bicorne.* — *Cu dūoi craci, Bisourchu.* — *Cu dūoe fețe. A deux faces, A deux couleurs.* — *Cu dūoe picioare, Bipede.* — *Dūoi inși; Deux individus, Deux personnes.* — *În dūoe alle lunî. Le deux du mois. A dūoa óră. La seconde fois.* — *Dūoi-spre-dece. Douze. Allū dūoi spre-dece-le. Douzième.* — *Dūoedeci. Vingt.* — *Allū dūoi-dece-le, Vingtième.* — *Una și cu una facū dūoe; C'est clair comme deux et deux font quatre.*

Dupe și Dupre. *prep.* În urmă de... *Après. A strîga dupe quine-va: a-î adresa vorbe aspre. Crier après quelqu'un. Aquestū portretū este făcutū dupe natură. Ce portrait est fait d'après nature. Dupe que. Après que. Dupe tôte aques-te: în fine. Après tout.* — *Dupe prîndiū. Après dinée.* — *Dupe amieđiu-đi. Après midi. Dupe cină, Après soupée.* — *Dupe cumū: potrivitū cu. Selon, Suivant que, A ce que.* — *Dupe lucru și plată. Au fur et à mesure. Dupe obicēu. De coutume.*

Duplică. *s. f.* Responsū la replica unū întrebătorū, unū reclamantū. Responsū la responsū *Dupliche.*

Duplicare. *v. s.* A duplica, a face duplicațiunî, a da duplicate, a face

- responsă la responsă. *Dupliquer.* — *A duplica*, a înduoi, a pune înduioit, a pune încă uă dată atătă. *Doubler.*
- Duplicațiune, Duplicație, Duplicare.** *s. f.* Fapta de a duplica, de a înduoi, de a pune încă uă dată atătă. — *t. de arit.* Fapta de a înmulți uă cantitate cu numărul dūoe. *Duplication; Action de doubler.*
- Duplicativă-ă.** *adi.* Quare duplică, quare înduoesce, quare face duplicațiuni. *Duplicatif-ve.*
- Duplicatū-ă.** *sup.* de la duplicare. *Dupliqué, Dablé.* — *s. etr.* Se dice de uă copie de depeșă, de poruncă, de orânduire, de quitanță, și de ori que actū que se face conformū cu originalulū. *Duplicate.*
- Duplicatură** *s. f. t. de anat.* Se dice de părțile que se reînduoescă și de loculū unde suntū înduosite. *Duplicature.*
- Duplicitate.** *s. f.* Se dice de lucrurile que suntū înduosite și quare se cerū să fie unice, simple. *Aqué-stă sticlă causă duplicitate obiectelorū. Ce verre cause duplicité d'objets.* — *fig.* Violenia, rea credință. *Duplicitatea inimii. Duplicité de coeur.*
- Duplu-ă.** *adi.* Aqueea que precūesce, queea que kântăresce sauă atîrnă, queea que coprinde de dūoe ori atătă. Este opositū la *simplu.* *Double.* — *fig.* Se iewa și cu înțelesū de prefăcutū, viclănū, trădătorū. *Inimă duplă, spiritū duplu. Coeur double, esprit double.* — *în term. de liturg.* Uă serbătore *duplă*, dīua în quare se întimplă dūoe serbători. *Une double fête.* — *Actū duplu:* quare se face în dūoe originale. *Acte double.*
- Dupre.** Veđi dupe.
- Durabilū-ă.** *adi.* Traīnicū, quare pōte dura, quare pōte trăi, ținē multū timpū. Se iewa și în fisicū, și în moralū. *Durable.*
- Durare.** *v. s.* A dura, a ținē, a trăi multū timpū. *Durer.*
- Durare.** *v. s.* A dura, a edifica, a clădi. Veđi construire, edificare. Moldovenii dicū *amū duratū uă casă, duresū uă plută.*
- Durată, Durare.** *s. f.* Fapta de a dura, de a trăinici. — Timpulū quătū dură unū lucru. *Durée, Durant.*
- Durdă.** *s. f.* Femee scurtă și grōssă. *Dondon. fig.* Flintă, puscă, armă de focū lungă. Asfelū numescū haīducii sauă brigandii pușca. *Fusil.*
- Durduliū-ă.** *adi.* Dolofanū, quare este scurtū și grassū. Se dice mai multū de copii și copille. *Potelé-e.*
- Durere.** *v. s.* A duré, a avé durere. (Se iewa și în fisicū și în moralū, și se conjugă numai la a 3 personă; vrindū însă aī da tōte persoanele atuncī iewa pronumenile *me, te, ilū; ne, ve, îi*, remīndū invariabilū. Me dōre, te dōre, ilū dōre; ne dōre, ve dōre, îi dōre. — Me durea, etc. — Me duru, etc. — M'a durutū, etc. — Dōră-te, dōră-lū; să ne dōră, dōră-ve, dōră-i. Me va duré, etc. — M'arū duré, etc. — Qua să me dōră, etc. — Durere. *inf.* — Durēndū, durutū.) *Avoir du mal, de la douleur. Me dorū ochii, me dōre piciorulū, etc. J'ai mal aux yeux, à la jambe, etc. — A duré capulū, stomaculū. Avoir douleur de tête, d'estomac. — Ilū dōre piciorulū. Il a le pied douloureux.*
- Durere.** *s. f.* Fapta de a duré. — Simțire durerosă a corpului sauă a spiritului. — Chinū, neodină, turburare, întristare a sufletului sauă a inimiei. *Douleur.* — Simțire durerosă, nesuferită, apăsătoră quare nu este uă curată durere, dar totū-d'auna uă stare contra natu rei, și quare se simte mai multū de quătū se pōte spune. *Mal.* — *Durere de capū. Douleur de tête, Mal de tête, Migrain.* — *Durere de stomacū. Douleur d'estomac, Gas-*

tralgie. — *Durere de inimă*: colică. *Mal de coeur, colique*. — *Durere de dinți*: odontalgie. *Mal de dents, Odontalgie*. — *Dureri de facere*: durerile unei femei cându face sau nasce. *Mal d'enfant. adv. Cu durere*: durerosu. *Douloureuxment*. — *Durere, Doru, Tristeșă, Afflicțiune, Desolațiune* (insemn.) *Durere* se dice de uă potrivă simțirilor neplăcute în corp, și apăsărilor spiritului sau inimei. *Tristeșă și durere* differă de *Doru* într'aqueșta quă *Dorul* este numai interioru, de ore-que *Tristeșă și durerea* se vedu și în față, Ideea *Afflicțiunei* s'adaogă la aqueia a *Tristeșii*; a *Durerii* la aqueia a *Afflicțiunei*; a *Desolațiunei* la aqueia a *Durerii*; a *Tristeșii*, la aqueia a *Doru* u.

Durerosu-ôsă. adi. Quare causă dureri, chinuri. *fig.* Quare causă suferare, mîhnire, întristare mare. *Douloureux-se, Endolori-e, Tourmentant-e.*

Durmale. s. f. p. r. Uă plantă de felulă dovleciloru cu quare se prepară alimente qua și cu dovlecei. *Espèce de citrouille.*

Dușă. s. f. Baiă de apă cădătorîă; — versare, curgere, cădere de apă minerală sau nu, caldă sau rece dintr'uă înălțime pe uă parte maladă spre a o vindeca. *Douche. A da, a lua, a face dușă. Donner, recevoir, prendre la douche.*

Dușcă. s. f. Porție mică de beutură; quătū înghite quine-va uă dată. *Trait. — A înghiți dintr'uă dușcă. Avaler tout d'un trait.*

Duși. Veđi dussu.

Dușmănie. Veđi inamicție, antipatie.

Dușmănosu. Veđi reutăciosu, antipaticu.

Dușmanu. Veđi neamicu, reu, cruntū.

Dussu-â. sup. De la ducere. — *sus. etr.* Transportu, căratu. *Vinulu de Burgonia costă dussulu la Paris*

atata. Le vin de Bourgogne coûte tant rendu á Paris. — s. m. Dussu. Se dice ómeniloru nebunu sau quare suntū în aparință nebuni. *Dussule*: nebune. *Duși de pe lume*: nebuni que fugu, que retăcescu, sau morți. Expressiune populară, ridiculă.

Dușumea. s. f. Adunare de scânduri și alte lemne bine încheiate, asternute orizontalu și prin quare se despartū una de alta, în intru, diferitele etage alle unorū case; — Pardossella de scânduri într'uă cameră sau sală pe jossu. *Plancher. — Dușumea parquetă, iar quea de sussu Dușumea plafonată. Plancher parqueté, Plancher plafonné.*

Ducă. s. f. Monetă vechiă de aramă. Veđi crăițiaru.

Duumviralu-â. adi. Quare se raportésă la duumviru. *Duumviral-e.*

Duumviratū. s. etr. Magistratară, sarcina, demnitatea unu duumviru. *Duumvirat.*

Duumviru. s. m. Titlu datū de Romanu la diferiți magistrați quarii, în originea lorū, eraū numai dūoi. *Duumvir.*

Duzină. s. f. Numerulū, suma de dūoespre-dece; nume que conține obiecte de aquellași felū. *Douzaine. A vinde servete cu duzina. Vendre des serviettes á la douzaine, fig. fam. de duzină, de micu prețiu, de puțină considerațiune. Unu poetu de duzină: prea de rîndu, prea comunu. Un poète á la douzaine.*

E.

E. s. m. A cincea literă a alfabetulu, și a dūoa din vocale. Nu putemū nega a nu avé și poi patru feluri de *E*: adică, *E* închissu, *E* propriu, *E* prelungu, și *E* gerun-

diu. *Ē* închissu este aquella quare se pronunціă cu gura mai închissă de quātu quellu propriu și se însemnă cu semnul scurtării, cumu: *vədū, bəutū*, de la *vedere, bere* în loculū aquestuia, quei vechi, dându preferință metodului foneticu qua quellu derivativu, a priimitu pe kiriliculu *э* și așa scriu *vədū, bəutū*, iar cu latinele *vādū, bāutū*, monstrositate ridiculă de ortografie. *E* propriu, este aquella quare se citește în tote silabele dicerii *mergere*. *Ē* prelungu este aquella quare se pronunціă cu gura mai deschissă, are mai totu-d'a una tonulu assupra lui pentru quare și este accentatū. Quei que ținu metodulu foneticu pe a-questalū represintă prin diftongulū *ea* saū que este mai greșitū, prin *ia* quaci într'adeveru pronunціa lui este assemenea aquestui diftongū. Fiindū însă quā dīcemū *Erburi, rānduelle, prevedere* cată a dīce și a scrie și *Ērbā, rānduellā, a prevedē*, iar nu *earbā, rāndueallā, a prevedea*. *Ē* gerundiū este aquella quare se găsescē mai multū în gerundiū verburilorū în *ere*; ellū este urmatū de *nd* saū *nt* cu quare face uā silabā, și atunci se pronunціă qua kiriliculu *Ī*, cumū, de la *mergere, mergendū*, de la *creștere, crescendū*; assemenea și *pāmēntū, vēntū, etc.* *E*, însemnă 5 în cărți bessericesci și hrissove dupe sistema numerației cu litere. — *E*, pe bussolā și în geografie însemnă vėntulū Orientului que se dīce *Est*. — *E*, se pune în locū de *Eminență, Excelență*. *E. V.* Eminenția vōstrā, *E. S.* Excelenția sea.

E și Este. Persōna 3. singulariā a presintelū indicativū de la verbulū *fire*. *E de doritū qua. Il est à désirer.*

E și Eī. Interecțiune de întrebare și mirare. *E, saū, Eī bine. Eh bien.*

Ea. pronum. A 3 persōnā singulariā femininā. *Elle.* — *Ea se gāsia nenorocitā. Elle se trouvait malheureuse.*

Ea și Eaca. adv. *Ea* acolo, veđi prin aquellū locū. *Voilà.*

Eacā. prp. *Eatā. Voilà.* — *Eacā sossece. Le voilà qui arrive. Eacā iocā. Voilà qu'on sonne. Eacā îndatā. Tout à l'heure, Voilà qui est fait.* Tote a queste expressiuni suntū în stilū familiariū.

Eahnie. s. f. Uā māncare preparată din zarzavatū cu carne și scādutā. *Persillade, Ragoût, Capilotade.*

Eapā. Veđi epā.

Earbā. Veđi erbā.

Earmarocū, Ermarocū. Veđi bilcū, sborū, tīrgū.

Earnā. Veđi ernā.

Eascā. Veđi escā.

Easmā, Eazmā. Veđi monstru.

Eatā, Eacā. (Contractiune de dūoc vorbe, *este astā*, sinonimū cu *ecacā* iarăși contractiune de *e-asta-quā* și quare se talmăcescū *veđi aquēsta, veđi colea*.) preposițiune que serve a aretta quea que este a-prōpe de quellū que vorbesce. *Eatā cartea de quare vorbiți. Voilà le livre dont vous parlez.* Se dīce și despre lucruri que nu se vedū. *Eatā cuvintele melle. Voilà mes raisons.* — *Eatā-lū sossece. Le voilà qui arrive.*

Eazū. Veđi ezū.

Ebdomadariū. adi. Septeminariū, quare se renoesce pe fie-quare septeminā. *Hebdomadaire.*

Ebdomadierū. s. m. Preotū de rândū în sēpteminā la bessericā. *Hebdomadier.*

Ebincā. Veđi ibincā.

Ebraicū-ā. adi. Evreescū, quare ține de evreū, de limba saū religiunea lu, *Hebraïque.*

Ebraisantū. s. m. Quellū-que a studiatū, saū studie limba ebraicā. *Hebraisant.*

Ebraisare. v. s. A ebraisa, a se da

- la studiul limbii ebraice; a adopta dogmele, opiniunile, formele literarii ale Ebreilor. *Hébraïser.*
- Ebraismü.** *s. etr.* Metodul de a vorbi în limba ebraică. *Hébraïsme.*
- Ebraistü.** *s. m.* Quare este înveșiat în limba ebraică, (preferabilu la *Ebraisantü.*) *Hébraïste.*
- Ecárnare.** *v. s.* A ecârna, a cârnoși, a curăți de pe pei carnea remasă. *Écharner.*
- Ecárnorü.** *s. m.* Uneltă de ecarnatü, de curățitü carnea de pe pei. *Écharnoir.*
- Ecarte.** *s. m.* Unü jocü de cărți în dñoe persóne. *Écarté.*
- Ecatarticü-â.** *adi. t. de med.* Se dice de remediile quare aü virtutea de a curăți și a destupa canalulü intestinalü. *Eccathartique.*
- Ecatombâ.** *s. f. mito.* Sacrificiü de uâ sută victime, saü, dupe alții, de dñoe-șeci și cincî dobitóce cu patru piclóre. *Hécatombe.*
- Ecatombe.** *s. f. plur.* Serbătorî în onórea lui Joe și a lui Apolonü. *Hécatombées.*
- Ecatombeonü.** *s. m.* A șesse, saü, dupe alții, prima lună a anului atenianü, numită asfelü *serbătorî ecatombe* quare se celebraü la și întîiu. Aquéstâ lună corespunde cu finele lui Iuliü și cu începutulü lui augustü dupe calendarulü de acumü. *Hécatombéon.*
- Ebolicü-â.** *adi. t. de med.* Se dice de remediile quare grăbescü facerea. *Ebolique.*
- Efraccticü-â.** *adi. t. de med.* Quare înlesnesce, face eșirea afară lesnicíósă. *Ephractique.*
- Echerü, Ekerü, Ecuerü.** Veđi equerü.
- Echilibru, Ecuilibru, Ekilibru.** Veđi equilibru.
- Echipagiü, Ecuipagiü, Ekipagiü.** Veđi equipagiü.
- Echivocü, Ecuivocü, Ekivocü.** Veđi equivocü.
- Eclegmâ.** *s. f. t. de med.* Unü medicamentü de peptü. *Eclegme.*
- Eclecticü - â.** *adi.* *Filosofi eclectici.* Quei quare fărâ a adopta sisteme particulare, alegeaü opiniunile quelle mai adeverate. *Éclectique. sus. Eclecticü.*
- Eclectismü.** *s. etr.* Filosofia eclecticilorü. *Éclectisme.*
- Ecleragiü.** *s. etr.* Iluminarea unui orașü, unei sale de spectaculü. *Éclairage.*
- Eclesiarhicü-â.** *adi.* Quare este allü eclesiarhului; quare ține de eclesiarhie. *Qui appartient à l'ecclésiarque, Qui regarde l'ecclésiarchie.*
- Eclesiarhie.** *s. f.* Funcțiunea, demnitatea eclesiarhului. *Ecclésiarchie.*
- Eclesiarhü, Eclesiarcü.** *s. m.* Aquella quare ține, quare înveșia în besserică ordinea saü regulile que se păzescü în oficiulü divinü. Aquella quare veghêsă pentru buna orânduellâ în bessericile unei eparhiü. *Ecclésiarque.*
- Eclesiasticește.** *adv.* Cu uâ manieră eclesiastică. *Ecclésiastiquement.*
- Eclesiasticü-â.** *adi.* Bessericescü, de besserică, de eclesie. *s. m.* Persónâ în funcțiune de besserică. *Ecclésiastique.*
- Eclesiastü.** *s. m.* Numele unei cărți din biblie. *Ecclésiaste, Ecclésiastique.*
- Eclesie.** *s. f.* Besserică; adunarea crestinilorü guvernați prin legitimi păstori. — Diferitele părți ale bessericii deossebindu-le dupe locuri saü culturî. *Eclesia Orientului, Occidentului; Eclesia grécă, latină.* Veđi besserică. *Église.*
- Eclimetru.** *s. m. t. nou de geom.* Unü felü de grafometru de mesuratü înclinațiunea unui tîrmü. *Éclimètre.*
- Eclipsâ.** *s. f.* Întunecarea unei stelle în totalü saü în parte numaî. Eclipsa sórelui se face punîndu-se luna între pâmîntü și sóre, a lu-

nei cându pământul ajunge între soare și lună. — *fig. fam.* Vorbindu de persoane: disparițiune, nevedere. Vorbindu de lucruri: întunecime, retăcire. *Minea lui e supusă eclipseloră. Sa raison est sujette à des éclipses.*

Eclipsare *v. s.* A eclipsa, a întuneca, a ascunde; a opri de a se vedé. *Luna eclipsă soarele. La lune éclipse le soleil.* — *fig.* A întuneca, a întrece. *Corneilă eclipsă pe toți poeții tragici din timpulă seă.* — *fig. fam.* *Cărțile que le pusseiu bine, eclipsă. Éclipses.*

Ecliptică *s. f. t. de astr.* Linie saă cercu que împarte zodiacul în totă lungimă lui în două părți egale, din quare soarele nu se abate nici uă dată qua cum uă pământul ară sta nemiscatu; drumulă, callea, orbita soarelui. *Écliptique.*

Eclipticū-ă *adi.* Quare are raportu cu eclipsele, cu întunecimile stelilor. *Écliptique.*

Eclogă, Eglogă *s. f.* Uă poemă câmpestră în quare vorbescă păstorii. *Éclogue, Églogue.*

Eco, Eho *s. m.* Resunetu; sunetu întorsu; resfrângerea și repetițiunea unui sunetu que isbesce unu corpă și apoi se întorce; quae que produce aquestă repetițiune; loculă unde se face ea. — *fig.* Se dice unei persoane quare repetă quae que dice alta. — *fem. t. de mit.* Numele unei nimfe fabuloase. *Écho.*

Ecometrie *s. f.* Arta de a mesura eco, de a face instrumente și mai alessu bolte quare să resune. *Échométrie.*

Ecometricū-ă *adi.* Quare este relativă la ecometru, quare este allu ecometriei. *Échométrique.*

Ecometru, Ehometru *s. m. t. de matematică, de acustică și de musică.* Instrumentu de mesurată eco si durata suneteloră. *Échomètre.*

Econducere *v. s.* A econduce, a duce afară, a da afară, a scote din

casă, dintr'ua societate pe quineva cu binișorulă. — A refusa, a nu priimi cererea cui-va cu unu chipu delicatu. *Éconduire.*

Economatū *s. etr.* Sarcina unui economu. *Économat.*

Economiceste *adv.* Cu economie. *Economiquement.*

Economicū-ă *adi.* Quae que privesce la economie, la ținerea cu economie a quellorū din casă. *Économique*

Economie *s. f.* Ordina, regula que se ține în cheltuellele unei case. *fig.* Armonie în diferitele părți alle unui totu. *Economia universulă, economiă corpului omenescă, unui discursu, etc.* — *Economia domestică:* căpuierea quellorū necesarie casei. *Économie domestique.* — *Economia rurală:* arta de a administra veniturile unei moși. *Économie rurale.* — *Economia rustică:* arta de a cunósce tôte obiectele folositorie la lucrarea pământului, de a și le procura, de a le păstra și întrebuința cu folosu. *Économie rustique.* — *Economia politică, Economia socială, Economia publică* saă *generală:* sciința quare are de obiectu d'a considera legile organizațiunei societăților omenesci, și de a căuta meșlôcele que potă face a queste societăți fericite și puternice. *Économie politique, Économie sociale, Économie publique ou générale.* — *Economia animală:* adunarea părților que constituie animalele, pe omă, etc. *Économie animale.* — *Economia vegetală:* organizațiunea vegetaleloră. *Economie végétale.* — *Economie:* funcțiunea, sarcina economului. *Économat.*

Economissire *v. s.* A economissi, a administra cu economie; a păstra, a menagea, a îngriji, a pregăti; a scuti pe quine-va de que-va. *Économiser.* Veđi menageare.

Economistă. s. m. Scriitoră quare se ocupă specialemente de economia politică, de orânduella în administrațiune și de alte meșilóce în ușurarea populului. *Économiste.*

Economă-ă. adi. Păstrătoră, îngrijitoră într'alle casei și *fig.* în vorbe. *Économe.*

Economă-ă. s. Aquella, aqueea quare îngrijesce de quelle din într'alle unei familii. — Aquella quare este însărcinată cu administrațiunea unei case mari, unui institută, unui colegiu. — Aquella quare are administrațiunea veniturilor unei monastiri, unei episcopii sau mitropolii. *Économe.*

Ecornare. v. s. A ecorna, a rupe cornulă sau córnela la... *A ecorna ună taură.* — *fig. fam.* A împușina, a micșora. *A ecorna privilegiete, autoritatea, etc. Écorner.*

Ecorniflare. v. s. A ecornifla, a lingări, a căuta să mănince în cheltuella altuia. *Écornifler.*

Ecorniflerie. s. f. Lingărire, mănicare în socotella altora. *Écorniflerie.*

Ecornifloră. s. m. Parasită, lingău, quare cade pe mēssa altora nepostitū. — *fam. Écornifleur.*

Ecs, Eks. Veđi ex.

Ecsarcomă. s. t. de med. Crescere cārnoasă; înflătură, crescătură cārnoasă. *Ecsarcome.*

Ectară. s. m. Mesură noă de suprafece în Francia quare cuprinde 100 ares sau 10,000 metre quadrate și este cu prea puțină mă mică de quătă dūoe pogóne. (Pe 1296 stînjină quadrați fie-quare pogonă; stînjinulă lui Șerbană Vodă este egală cu stînjinulă francesū.) *Hectare.*

Ectenie. s. f. Uă rugăciune quare se dice de diaconă în meșiloculă besserică.

Ectieă-ă. adi. și sus. t. de med. Se dice de ună felă de friguri necontenite și quare slăbescă puterile

din que în que mă multă. *Hectique, Étique.*

Ectilotică-ă. adi. t. de med. Se dice de óre quare remediuri proprii a curăți de perri de prissosū óre-quare părți alle corpului. *Ectilotique.*

Ectipă. s. etr. t. de antic. Copie, tipară scossă de pe uă medalie, de pe uă pecete, de pe uă inscripțiune, etc. *Ectype.*

Ectisie. s. f. t. de med. Starea aquelluia quare pătimesce de frigurile numite ectice. *Hectisie, Étisie.*

Ecto. s. m. Dicere quare precede numirile de mesuri, și însemnă uă unitate de uă sută de oră mă mare. *Hecto.*

Ectogramă. s. m. Mesură noă a Francesiloră pentru greutăți quare cuprinde 100 grame. *Hectogramme.*

Ectometru. s. m. Mesură noă de 100 metre. *Hectomètre.*

Ecuă. Veđi egală.

Ecuatoră. Veđi equatoră.

Ecuățiune. Veđi equățiune.

Ecuilăterală. Veđi equilăterală.

Ecuilăbru. Veđi equilăbru.

Ecuilăventă. Veđi equilăventă.

Ecumenicămente, Ecumenicește. adv. Cu uă manieră ecumenică; sobornicește, obștește. *Oecuméniquement.*

Ecumenicităte. s. f. Qualitate aquelluia quare este ecumenică; universalitate, obșteimea unui soboră. *Oecuménicité.*

Ecumenică-ă. adi. Universală, din totă pămîntulă locuită. *Soboră ecumenică:* a totă lumea, la quare toți Episcopii bessericăi aū assistatū. *Concile oecuménique.*

Edemă. s. etr. Raiă, grădina paradisuilă. *Eden.*

Ederă. s. f. t. de bot. Ună arbustă quare se întinde și se 'mplintă prin mădicelă lui pe murii vechi. *Lierre.*

Edictală-ă. adi. Potrivită cu edictulă, cu ordonanțiele. *Edictal-e.*

Edictă. s. etr. Ordonanță, lege, con-

stituțiune; manifestă, publicațiune a guvernului, a suveranului. *Édit.*
Edificare. *v. s.* A edifica, a zidi, a clădi, a redica ună palatū, unū templu. *Edifier.*

Edificațiune, Edificație, Edificare. *s. f.* Fapta de a edifica; — *fig.* Sentimente de pietate și de virtute que ôre-quine inspiră prin exemple saū prin discursuri. *Édification.*

Edificatorū. *s. m.* Aquella que edifică, construe unū edificiu. *Édificateur.*

Edificiū. *s. etr.* Bina, clădire, templu, palatū, zidire publică. — *fig.* Se dice de ôre-quare lucruri formate printr'ua adunare, printr'unū concursū și uā combinațiune a mai multorū altora. *Edificiū socialū; Edificiulū fortunei sēlle.* *Édifice.*

Edilū. *s. m.* Magistratū romanū que avea inspecțiunea edificiorū publice, a jocurilor, etc. *Édile.*

Editare. *v. s.* A edita, a proclama, a publica uā ordonanțiā. — A publica uā operă qua editorū. *Éditer.*

Edițiune, Ediție, Editare. *s. f.* Fapta de a edita; publicațiunea unei cărți. *Prima, a doăa edițiune. Bună, rea, nouă edițiune.* — *Edițiune compactă:* a quārei caracteri suntū fôrte strînși. *Édition.*

Editorū. *s. m.* Aquella quare cumpără și imprimă scrierile altuia. Librarū quare imprimă și vinde uā carte. Se iea și qua adiectivū. *Librarū editorū.* — *Editorū responsabilū:* aquella sub a quāru responsabilitate se publică uā fô-iă periodică. *Éditeur responsable.*

Edū. *s. m.* Puī micū de capră. *Chevreau, Cabrit, Biquet.*

Educare. *v. s.* A educa, a instrui, a cresce și a înveția junimea. *Eduquer, Instruire les enfants, Faire leur éducation.*

Educațiune, Educație, Educare. *s. f.* Fapta d'a educa; îngrijire que se iea pentru instrucțiunea juni-

mei exercitându-i spiritulū și corpulū, însufflându-i mai a lessū moravuri bune. — Cunoscinția și practica obiceiurilor societății, relativū la maniere și la politeție. *A nu avē nici uā educațiune:* a fi incivilū, grossierū. *N'avoir nulle éducation.* — Se dice și despre animale: *Educațiunea turmelorū, albinelorū, vermilorū de matasă. L'éducation des troupeaux, des abeilles, des vers à soie.* Și într'unū sensū analogū, vorbindū de vegetale, *Educațiunea aquestei plante este dificilă. L'éducation de cette plante est difficile.*

Educatorū-trice. *s.* Quare face, dă educațiune. *Educateur-trice.*

Edulcorare. *v. s. t. de chim.* A edulcora, a turna apă peste substanție făcute prafū spre a le scôte părțile saline que potū avē. — În farmacie: a face mai dulce unū remediū, saū mai puțin amarū, punindu-i zaharū, miere, siropū, etc. *Édulcorer.*

Edulcorațiune, Edulcorație, Edulcorare. *s. f.* Fapta de a edulcora. *Édulcoration.*

Efcale. *s. f. pl.* Foițe subțiri de aluatū fremintatū cu oue și untū. *Sorte de pâtisserie.*

Efectivă. *s. f.* Numerulū quellū adeveratū allū soldaților unei armii, unei trupe, etc. *Effectif.*

Efectivemente. *adv.* Într'adeverū, cu adeveratū, curatū. *Effectivement.*

Efectivū-ă. *adi.* Vorbindū de ômeni, quare este într'adeverū așa. *Armie de treideci mii ômeni effectivi. Armée de trente mille hommes effectifs.* — *t. de com.* Plată efectivă: înnumerătore. *Paiement effectif.*

Efectū. *s. etr.* Totū que produce uā causă, ori que nasce saū resultă dintr'ua causă ôre-quare. — În pictură: aparințiă que resultă dintr'ua operă. *Aquestū tablou este d'unū frumosū efectū, Aquestă lumină are unū efectū prea tare. Ce ta-*

bleau est d'un bel effet, Cette lumière est d'un effet trop dur. — vorbindu de reprezentațiunii. *Aquestă scenă produce multu efectu.* *Cette scène produit beaucoup d'effet.*

Efectuare. *v. s.* A efectua, a pune în lucrare; a înființa, a realiza. A se efectua: a se pune în lucrare, a se realiza. *Effectuer, s'Effectuer.*

Efelidă. *s. f. t. de med.* Pete pe pelle produsse de arsura sorelui. *Ephélide.*

Efemeride. *s. f. pl.* Table astronomice prin quare se determină pe fie quare și locul fie-quării planete în zodiacu, și circumstanțiile mișcârilor ceresci. — Se dice asfelu și cârților quare coprindă evenimente din fie-quare și. *Ephémérides.*

Efemeru-ă. *adi.* De uă și, quare ține trăsce numai uă și. — *fig.* Trecătoriu, repede, fugitivu, quare ține prea puțin. — *Friguri efemere, Insectă efemeră.* — *s. m.* Uă insectă quare trăsce numai uă și. *Ephémère.*

Efeminare. *v. s.* A efemina, a afe-meia, a înfemeia, a face slabu, molaticu qua uă femee. — *A se efemina. Effeminer, s'Effeminer.*

Efeminațiune, Efeminație, Efeminare. *s. f.* Maniere de femee. Se dice de bărbații a quărură facultăți generatrice sau sleitu prin abusuri. *Effemination.*

Efendi. *s. m.* Domnă. Titlu que dau turcii funcționarilor civili, bessericesci și înveștiților. *Effendi.*

Efervescență. *s. f.* Ferbere, clocoțire que face ună liquidu prin lucrarea căldurii sau printr'ună acidu. *fig.* Miscare, pētrundere viă și trecătoriă a inimei, a suffletulu, a spiritulu. *Effervescence.*

Efervescentu-ă. *adi. t. de chim.* Quare se află în efervescență, în clocoțire. *fig.* *Spirită efervescentu:* neastempăratu, iute. *Effervescent-e.*

Eficace. *adi.* Energicu, quare produ-

ce efectulu seă, lucrarea sea. *Efficace.* — *Remediă, discursă efficace. Remède, discours efficace.* — *t. de teol.* *Grația efficace:* milostivire quare are totu d'auna efectulu ei. *La grâce efficace.*

Eficacitate. *s. f.* Energia, lucrarea sau puterea unei cause de a produce efectulu ei, de a și face lucrarea. *Efficacitè.*

Eficiențu-ă. *adi.* Quea que produce unu efectu. — *t. de med.* *Causă eficientă,* aquea quare determină aparițiunea unei maladii. *Cause efficiente.*

Efigere. *v. s.* A efige, a executa uă efigie. *Effigier.*

Efigie. *s. f.* Reprezentațiunea unei persoane, unei imagine, unei figure. — În monede: partea medaliei pe quare stă în reliefu imaginea princelui domnitoriu. *A executa ună criminală în efigie:* a pune pe eșafodu portretulu lui, uă tăblice, unu manequinu sau figura lui prin quare ellu este reprezentă suferindū supliciu lu quare a fostu condamnat. *Executer un criminal en efigie.* — *Efigie, Imagine, Figura, Portretu (însemn.) Efigia* ține locul lucrulu sau persoanei înseși, *Imaginea* i represintă numai ideea, *Figura* i arăttă atitudinea și dessemnul, *Portretulu* este numai pentru întocma assemnare. — Se execută în *effgie* criminalii fugari, se dessemnă *imaginile* mistereloră nōstre, se facū *figurī* equestre a suveraniloră, se sapă sau se scotū *portretele* omeniloră ilustri.

Efluență. *s. f. t. de fisic.* Emanatie, eșire, curgere învederată ori închiptă de unu fluidu sau de atome nevețute. Se dice mai multu despre curgerea fluidulu electricu. *Efluențe fisice:* rație de materie electrică que essū dintr'unu corpū electrisatū. *Effluences physiques.*

Efluentu-ă. *adi. t. de fisic.* Curgătoru.

Materie effluentă. Veđi materie. *Matière effluente.*

Efluviu. *s. f. plur.* Evaporațiunea apelor dorminte. *Effluves.*

Efluxiune. *s. f. t. de med.* Scurgerea fetului în quelle dintîiu ăille alle zemislirei. *Effluxion.*

Efodü. *s. etr.* Unü felü de brü la popii evreilorü. *Ephod.*

Eforie. *s. f.* Corpü de bărbați meniți a veghia și a dirige öre-quare afaceri comune. — Sarcina aques-torü bărbați; — loculü unde se a-dunü și lucresü. — *Eforia instrucțiunii publice:* quare veghêsä as-supra scölelorü și a fondurilorü lorü.

— *Eforia spitalurilorü:* quare are administrațiunea și ținerea în bunä stare a spitalurilorü. — *Eforia orașului,* municipalitatea. *Ephorie.*

Eforü. *s. m.* Membru allü eforiei. — În anticitate, jude spantanü que veghia assupra autorității regilorü și înfrina excessele. *Ephore.*

Efracțiune, Efracție. *s. f. t. de proc. criminală.* Spargere, rupere, frân-gere que face unü furü spre a fu-ra. *Efraction.* Furtisagü cu efrac-țiune.

Eftinire. *v. s.* A eftini, a face eftinü; a scädé, a micșora, a lăssa mai jossü preçulü curgătoriu allü u-norü mărfuri, allü unü lucru. *Faire bon marché d'une chose. Vendre à non prix.*

Eftinü-ă. *adi.* Quare nu este scumpü, quare se iewä orü se dá, se cum-perä orü se vinde pe unü preçiu mai micü de quätü face. *Bon marché, Meilleur marché.* — *adv.* A vinde, a cumpera eftinü. *Vendre, Acheter à bon marché.*

Efusiune, Efusie. *s. f.* Versarea unui liquidü. *fig.* Efusiunea inimei: vie și sincerä demonstrațiune de confidențiä și amicițiä. *Effusion de coeur.*

Egalare. *v. s.* A egala, a face egalü; a assemena, a potrivi, a face de uä potrivä. *Mörtea egalä pe toți*

ömenä. La mort égale tous les hommes. — A potrivi. *Se cubine a egala aquestü aleiu. Il faut égalet cette allée.* — A deveni assemenea. *Aquestü autorü a egalatü pe quei vechi. Cet auteur a égalé les anciens.* — A egala pe quine-va cu... a pretinde quä este assemenea cu... *Égalet quelqu'un à un autre.*

Egalemente. *adv.* Într'unü chipü assemenea; potrivitü, de uä potrivä. *Également.*

Egalisare. *v. s.* A egalisa, a face împärtire de uä potrivä, a potrivi, a îndrepta. Are mai aquellasi în-țelessü cu egalare, aquesta însä se dice numai despre lucruri și în termini de jurisprudențiä. A *egalisa împärtirea remasurilorü. Égaliser.*

Egalisațiune, Egalisație, Egalisare. *s. f. t. de jur.* Fapta de a egalisa, de a face împärtirea a feluri de obiecte alle unui totü în pärti potrivite. *Egalisation.*

Egalitate. *s. f.* Conformitate, raportü, potrivire între lucruri egale. *Egalitate de drepturi* este a fi toți egalü înaintea legei, și legea pe toți de uä potrivä sä protegesä și sä pedepsescä. — Uniformitate. *Egalitate de spiritü, de stilü. Egalité de droits; égalité d'esprit, de style.*

Egalü-ă. *adi.* Ecuälü, de uä potrivä, assemene, aquellasi, fie în naturä, în cantitate orü în calitate *fig.* Quare este totü d'ä-una aquellasi saü aqueiași. *Spiritü, caracterü egalü. Esprit, caractère égal.* — Potrivitü, aședatü, quare nu are redicäturi. *A.ieu forte egalü. Allée bien égale.* — Uniformü. *A merge c'unü pasü egalü. Marcher d'un pas égal.* — Se iewä quäte uä datä qua sustantivü. *Egalulü, Egalü mei în putere. Mon égal, Mes égaux en puissance.*

Egidä. *s. f.* Pavezä, platoșä. — *fig.* A-perare, scutire, ocrotire. *Egide.*

Egiptenü-ă. *s.* Locuitorü allü Egip-

- tului. — Çiganŭ, Faraonênŭ, Gavaonênŭ: supra-nume que se de sclavilorŭ din Moldo-România emancipați în anulŭ 1856. *Habitant d'Egypte*; — *Egyptien-ne, Bohémien ne*.
- Egirá. s. f.** Era mahometană; data, anulŭ lorŭ quare începe de la 622 dupe Cristosŭ adică pe cândŭ ellŭ a fugitŭ de la Meca. *Hégire*.
- Egoisare. v. s.** A egoisa, a vorbi dessŭ și multŭ despre sine. *Egoiser*.
- Egoismŭ. s. etr.** Amorŭ propriŭ, viciŭ allŭ omului quare face a raporta tôte la sine; pasiune saŭ defectŭ allŭ omului que îngrijesce numai de sine. *Egoisme*.
- Egoistŭ-â. s.** Aquella quare are vițliŭ egoismului, quare se ocupă, îngrijesce și vorbesce numai de sine. *Egoïste*. Se iea și qua adiectivŭ: *Unŭ omŭ, uă femeie egoïstă*.
- Egumenatŭ. s. etr.** Egumenie; sarcina, demnitatea egumenului. *Héguménat*.
- Egumenie. s. f.** Veđi egumenatŭ.
- Egumenŭ. s. m.** Superiorŭ allŭ unei monastiri de călugări la Greci și la Români, îngrijitorŭ și administratorŭ călugărŭ allŭ veniturilorŭ și casei unei monastiri închinata saŭ pămîntene. *Hégumène*.
- Eho.** Veđi eco.
- Ehometru.** Veđi ecometru.
- Ei.** Plurariulŭ lui Ellŭ. *Eux*.
- Ei. inter.** *Ei! quine arŭ fi pututŭ crede quă? Eh! qui aurait pu croire que?*
- Elaborare. v. s.** A elabora, a prepara gradualamente, a pregăti uă lucrare, a perfecționa sururile. Se đice despre operațiunile naturei. — *A se elabora. t. de med.* Se đice de lucrarea, de schimbările successive la quare este suppusŭ sângea mai năinte d'a ajunge la starea lui de perfecțiune. *Élaborer, s'Élaborer*.
- Elaborațiune, Elaborație, Elabo-**
- rare. s. f.** *Fapta d'a elabora. t. de fis. și de med.* *Fapta* prin quare unŭ lucru este sevrișitŭ, perfecționatŭ. *Élaboration*.
- Elasticitate. s. f.** Qualitatea lucrului elasticŭ; proprietatea saŭ puterea corpurilorŭ naturale, prin quare elle vinŭ de sine la figura și întinderea que li se luasse prin óre quare cause de afară. *Élasticité*.
- Elasticŭ-â. adi.** Quare are elasticitate, quare produce elasticitate. — *s. etr. plur. Elasticuri*, arcuři, ressururi, în terminŭ de mecanică. *Élastique, — des Élastiques*.
- Elciŭ. s. m.** Împaternicitŭ allŭ sultanului saŭ altui suveranŭ a merge într'uă țerră streină spre a trata în interesele suveranului lui. *Plénipotentiaire*.
- Ele.** Veđi elle.
- Ele. s. f. plur.** Dupe ideea populului, femei saŭ fete nevedute que jócâ nóptea în câmpuri. Loculŭ în quare aŭ jucatŭ devine periculosŭ: are însușirea de a defigura saŭ de a înțepeni piciórele aueluia que l'a călcatŭ. *Cércâne* de uă erbă mai închissă que se găsescŭ în câmpuri, đicŭ a fi urmele danțului lorŭ. Dupe alții, aqeste suntŭ trei fete que assistă la nascerea unui pruncŭ. Veđi ursitorile. *Femmes ou filles fabuleuses qui chantent et dansent pendant la nuit au milieu des champs*.
- Eleborină. s. f. t. de bot.** Plantă vivace din familia orhidelorŭ, cu florŭ neregulate. *Élleborine*.
- Eleborŭ. s. m. t. de bot.** Boțegelŭ, cuturigă, plantă medicinală, purgativă, prea energică. Quei vechi o credea bună de vindecătŭ nebunia. *Élebore*.
- Electiune, Electție, Alegere. s. f.** *Fapta d'a alege*; alegerea unei persóne spre a împlini uă sarcină, uă funcțiune. *Élection* — *Electiuni* se đice particularemente despre alegeri de deputați. *A pre-*

sida elecțiunile; a influința elecțiunile; buroă de elecțiuni. Præsider les élections; influencer les élections; bureau des élections. — Vasulū elecțiunei, vasulū alegerii: se dice qua titlu excelentū sântulū Apostolū Pavelū. Vase d'elec-tion.

Electivū-â. adi. Quare se face prin alegere, quare se numesce prin elecțiune. *Regatū electivū:* în quare regele se face prin alegere. *Royaume électif.*

Electoralū-â. adi. Quare este allū electorului, quare ține de electorī. *Electoral-e.*

Electoratū. s. etr. Demnitatea, qualitatea electorului. Ținutul suppusū unui electorū de Germania. *Electorat.*

Electorū. s. etr. Quare alege; alegătorū, quare are dreptū la elecțiune. Electorū se dicea în particularū princilorū și prelaților Germaniei que aveau dreptū la alegerea imperatorului. *Électeur.*

Electricismū. s. etr. Sistema electricității. *Électricisme.*

Electricitate. s. f. Proprietatea corpurilor de a se atrage sau de a se rēmpinge prin frecare. Într'unū înțelesū mai modernū și mai întinsū, puterea și acțiunea unui fluidū particularū a quărui grămedire se manifestă prin scântei, face qua sistema nervosă să încerce sgduirī mai multū sau mai puținū tari, și produce efecte analoge cu alle trāsnetului, sau chiarū identice cu aquelle. — *Electricitate medicinală:* aplicațiunea electricității la medicină. *Electricitate medicinale. Electricitate negativă* este, în corpuri, afinaarea sau crescerea fluidului electricū que coprindū naturalemente într'insele. *Electricitate pozitivă:* îndessarea aquestui fluidū într'unū corpū sau pe suprafețele lui. Duple alți fisici, amendūoe aqueste

felurī de electricitate suntū de natură cu totulū diferentă; ei numescū *positivă*, electricitatea sticlei compassă de părți acide; și *negativă* aqueă a reșinei formată din părți alcaline. *Électricité positive et négative.*

Electricū-â. adi. Quare priimesce și comunică electricitate, sau quare are raportū cu dinsa. *Corpū, virtute, fluidū, miscare electrică.* Se dice *Tensiune electrică* puterea repulsivă cu quare moleculele fluidului vitratū sau reșinosū respândite pe suprafața unui corpū tindū a se depărta una de alta. *fig. Libertatea este electrică. La liberté est électrique.*

Electrisabilū-â. adi. Quare se pôte electrisa. *Électrisable.*

Electrisare. v. s. A electrisa, a comunica facultatea electrică, sau mai bine dissū, a o desvolta. *Électriser.* — *fig.* A produce entusiasmū. *Aquestū discursū electrisă tôte spirite. Ce discours electrisa tous les esprits.*

Electrisațiune, Electrisație, Electrisare. s. f. Fapta sau maniera de a electrisa; starea lucrului sau persōnei electrisate. *Électrisation.*

Electroforū-â. adi. t. de fis. Instrumentū încărcatū cu materie electrică. *Électrophore.*

Electrogenū. s. m. t. de fis. Causa necunoscută a fenomenelorū electricē. *Electrogène.*

Electrografie. s. f. descripțiunea fenomenelorū electricității. *Électrographie.*

Electro-magnetismū. s. etr. t. de fis. Classă de fenomene în quare fluidulū electricū și quellū magneticū, jocă amendūoe unū rolū. *Électro-magnétisme.*

Electrometru. s. m. Instrumentū de fisică de mesuratū grădele electricității unui corpū. *Électromètre.*

Electropunctură. s. f. Operațiune quare consistă într'a introduce unū

acû în cârnuri, pe urmă a lû electrisa ușorû spre a face sâ pētrundâ electricitatea în partea mапlâ. *Électropuncture.*

Electroscopû. *s. etr. t. de fis.* Instrumentû menitû a mesura cantitatea electricitatii quare dominâ în atmosferâ. Se applicâ la paratonere. *Électroscope.*

Elefantû. *s. m.* Quellû mai mare quadrupedû, are uâ trompâ saû proboscidâ que o întinde și o restrînge dupe necessitate, și a quârui dinți principali se numescû fildisû quândû nu mai suntû în gura animalului. — Unû ordinû saû decoratiune militarâ în Danimarca. — *Elefantû de marre* unû amfibijû que se dice și *Vacâ marinâ.* *Éléphant de mer.*

Elegamente. *adv.* Cu eleganțîa. *Élégamment.*

Eleganțîa. *s. f.* Podóbâ, frumusețîa, grație, politețîa în vorbe. — Gustû finû și delicatû que se aréttâ în arte, în gâtellâ, în podóbe. *Salonû preparatû cu eleganțîa.* *Salon préparé avec élégance.* — Aerû quare place, grație în forme. *Eleganțîa taiet.* *Elegance de la taille.*

Elegantû-â. *adi.* Alessû, delicatû, politû, vorbindû de langagiû. *Discursû elegantû; Simplicitate elegantâ.* *Discours élégant; simplicité élégante.* Se dice prin extensiune despre opere de artâ. *Conture elegant;* *Edificiû elegantû, Gâtellâ elegantâ.* *Contours élégants; Édifice élégant, Parure élégante.*

Elegiacû-â. *adi.* Quare privesce la elegie. *Autorû elegiacû.* *Auteur élégiaque.*

Elegie. *s. f.* Unû felû de poemâ a quârui subiecte suntû mai obicînitû triste, plîngêtorie, și relative la sentimente duióse saû la durere. *Élégie.*

Elementariû-â. *adi.* Quare ține de elementû, quare-lû constituâ. *Corpurî elementariû.* *Corps élémentaire.*

— Se dice, vorbindû de uâ sciințîa saû artâ, de partea aqestii sciinție saû arte quare stâ din elemente. *Geometrie elementariâ, etc; operâ elementariâ,* quare co-prinde elemente dintr'ua sciințîa, dintr'ua artâ. — *Classâ elementariâ,* în quare se învétîa numai elemente, saû primele principuri *Geométrie élémentaire; Ouvrage élémentaire.* — *Classe élémentaire.*

Elementû. *s. etr.* Corpû simplu quare intrâ în compozițiunea quellorû mixte; principû. *Fisicû vechi sotocia* numai patru elemente: *Apa, foculû, pâmîntulû și aerulû.* *Les anciens physiciens ne comptaient que quatre éléments: l'eau, le feu, la terre et l'air.* — *fig.* Lucrulû în quare place cui va mai multû a fi. *Quândû se aflâ la bucorescî, ellû este în elementulû lui; quândû nu se mai aflâ, este afarâ din elementulû seû; vînatorea este elementulû lui.* *Quand il est à Bucarest, il est dans son élément; quand il n'y est pas, il est hors de son élément; la chasse est son élément.*

— La plur, principuri de uâ artâ, de uâ sciințîa. *Elementele geometriei.* *Les éléments de la géométrie.* În chimie, părțile quelle mai simple din quare suntû compusse corpurile. — În astronomie, articuli principali ai teoriei unei planete; primele rezultate alle observațiunilorû astronomice; și generalemente, tôte numerile essențiale întrebuintiate în construcțiune tabelorû de mișcare alle planetelorû. — *Elementû,* principuri de uâ sciințîa, de uâ artâ óre-quare. *Rudiment.*

Elenescû, Elinescû. Veđi elenicû.

Elenicû-â. *adi.* Elenescû, grecescû, quare este allû Elenilorû anticî saû Grecilorû de astâ đî. *Hellénique.*

Elenû-â. *s.* Elinû, Grecû, locuitorû

allū Greciei antice și allū Eladei de astăzi. *Hellène.*

Elevū-â. *s.* Discipulū, școlarū, uce- nicū, învețicellū. *Elève.*

Eliacū-â. *adi. t. de astr. R-sârire e- liac:* resârirea unei stelle sau pla- nete pe quândū se ivescū rađiele sôrelui și quare se đierescē di- mincția înainte de a se ivi sôrele. *Appussū eliacū:* appunerea unei stelle intrândū în rađiele sôrelui quare o facū neveđutā. *Stea elia- c:* quare resare sau appune în rađiele sôrelui. *Heliacue. Eliace. plr.* Sacrificiū în onôrea sôrelui. *Héliagues.*

Eliberare. *v. s.* A elibera. Veđi deli- brare.

Eliberațione. Veđi delibrație, li- berare.

Elice. *s. f. t. de geom.* Linie trassă, în- virtită în formă de șurupū pe ci- lindru. *Helice.*

Elidere. *v. s. t. de gram.* A elide, a fa- ce uā elisiune, a scôte, a lepeda, a lâssa atarā uā vocală finală que sună reū întilnindu-se cu alta, a- tătū în scriere quătū și în vor- bire. *Elider.* (Se conj. qua în- țelegere.)

Eligibilitate. *s. f.* Capacitatea de a fi alessū. *Eligibilité.*

Eligibilū-â. *adi.* Quare pôte fi alessū, quare are qualitățile cerute spre a fi alessū la ôre-quare funcțiunī, sarcine, etc. cumū: deputatū în camerā, domnū în Principate, sub administratorū în plăși, membru la municipalitate. *Eligible.* Se ȳea și qua sus. *Eligibili. Les éligibles.*

Eliminare. *v. s.* A elimina, a depăr- ta, a isgoni, a expulsa, a da afa- ră. — *t. de algeb.* A desființia uā quântitate, a o face, să se stergă dintr'ua equațiune. *Eliminer.*

Eliminațione, Eliminație, Elimi- nare. *s. f.* Lucrarea de a elimina, efectulū aquestei lucrări. — Ope- rațiune algebrică prin quare unū numerū determinatū de equațiunī

que coprindū unū numerū de uā potrivă determinatū de necunos- cuți, fiindū datū, se gâssesce uā equațiune que nu coprinde de quătū unū singurū necunoscutū, a quârui valoră face să se înțe- legă aqueea a quellorū-l-alti. *E- limination.*

Eliocentricū-â. *adi.* Allū quârui cen- tru este sôrele. Se đice de punctulū unde s'arū putē vedē uā stea pri- vită din centrulū sôrelui. *Hélio- centrique.*

Eliometru. *s. m. t. de astr.* Instrumentū de mesuratū diametrulū sôrelui și allū planetelorū mai exactū de quătū cu micrometrele ordinare. Se numesce și *astrometra* și *mi- crometru obiectivū. Héliomètre.*

Elioscopū. *s. etr. t. de astr.* Lunetă de uitatū la sôre. *Hélioscope.*

Elipsă. *s. f. t. de gram.* Lipsa unei saū mai multorū điceri quare arū fi necessarii spre a face construcți- una plină. *Speranțā în Dumne- deū, frașilorū!* în locū de *Să a- vemū speranțā în Dumneđeū, fra- șilorū!* *t. de geom.* Linie curbă que se formesă tândū pđeđișū unū conū dreptū printr'unū planū quare lū petrece. *Ellipse.*

Elipticitate. *s. f.* Nume datū de geo- metri fracțiunī quare exprimă raportulū diferenții axelorū unei elipse, cu axulū mare sau micū allū aquestei elipse. *Ellipticité.*

Elipticū-â. *adi.* Quare ține de elip- să; quare întrebuintesă multū e- lipsele. *Manieră eliptică de a vor- bi; figură eliptică.* — *t. de geom.* *Spațiū elipticū:* aria închisă prin circonferinția elipsei. — În astro- nomie, quare are figura elipsei. *Elliptique.*

Elisee. *s. f.* Dupe mitologie, locuinția eroilorū și a ômenilorū virtuoși dupe môrte. *fig.* Locū de deliciuri. *Aquestă casă de plăceri este uā adeveratā elisee. Cette maison de délices est un véritable élysée.* —

adi. Câmpiile elisee: câmpii ferice ale morților la păgini. *Champs-Élysées.*

Eliseu. *de la elisee. s. etr.* Ună locū de preîmplare la Parisū. *Elysée, Elyséen.*

Elisiune, Elisie. *s. f. t. de gram.* Scöterea, lăssarea afară a unei vocale de la sfîrșitulū unei diceri quändū diceră que urmăsă începe iarăși cu vocală. Elisiunea se supplinesce printr' unū apostrofū. *V'amă veđutū într'unū cercū d'ua societate que nu s'acomodēsă cu demnitate vöstră, în locū de, ve amū veđutū, întru unū, de uă, se acomodēsă, etc. Elision.*

Elitru. *s. etr. t. de ist. nat.* Aripa superioră, saū, posghiția tare qua pellea lucrată, que învelesce aripioarele delicate alle unorū irsecte. *Elytre.*

Elixirū. *s. etr.* L liquorū spirtosū, extrassū din părți alle unei saū mai multe substanție; essenția lorū. *Élixir.*

Ellū, fem. Ea. pronumene, persóna a 3. singulariă; la plurariū. *Ei - elle. - Ils - elles. - Lui. Ellū nu voesce. Il ne veut pas. Que face ellū? Que fait-il? — Que a dîssū ellū? Qu'a-t-il dit? — Ellū singurū a dîss-o. Il l'a dît lui même. Ellū mi l'a datū. C'est lui qui me l'a donnē.*

Elocuenția. Veđi elocuenția.

Elocuțiune, Elocuție. *s. f.* Langađu, manieră deosebită cu quare quine-va se exprimă. — În retorică, partea que are de obiectū alegerea și aședarea dicerilorū. *Elocution.*

Elogiastū. *s. m.* Oratorū quare laudă reū. *Elogiaste.*

Elogistū. *s. m.* Autorū saū mai bine făcătorū de elogie. *Elogiste.*

Elogiū. *s. etr.* Laudă que se face cui-va, saū unei fapte. — Discursū de laude. *Éloge.*

Elocuenția. *s. f. (elocuenția)* Arta de

a vorbi bine, de a atinge, de a mișca, de a convinge și de a încredinția; arta de a comunica, de a spune bine sentimentele de quare este mișcatū. — *fig. Eloquenția ochilorū, înimī, gestelorū; lacrămele suntū eloquenția unei femeī. Eloquence.*

Eloquentū-ă. *adi. (elocuentū)* Quare are, quare coprinde elocuenția; quare vorbesce bine. — *fig. Gestū eloquentū; Lacrimi eloquente:* quare producū efectulū unui discursū eloquentū. *Eloquent e.*

Elū. Veđi ellū.

Eludare. *v. s.* A eluda, a zădărnici, a face fără efectū, a face să fie nefolositorū; a evita cu adressă, a ocoli. *A eluda uă questiune, uă promissiune, uă pedepsă, uă lege; Eluder une question, une promesse, une punition, une loi.*

Elusivū-ă. *adi.* Queea que zădărnicesce, queea que face să fie nefolositorū; que ocolesce, evită. *Élusif-ve.*

Em. Silabă que întîlnimū în capulū mai multorū diceri de origină elina, pe quare le aū adoptatū latina păsträndū într'unele pe em iar într'altele schimbändū-lū în im, de la quare apoi și romăna a făcutū em mai desse-orī im și mai rare-orī im precumū în diceră împiedicare în latina *impedire*, a încurca, a opri în cursă de ochiuri saū rătelle, formatū din elina *εμποδίζω*, rădăcina *πόδος*, gen. *πόυς*, piciorū; a încurca picioarele. de unde și francesă a făcutū. *Empecher.* Veđi im.

Emanare. *v. s.* A emana; a purcede; a eși din ore-quare isvorū; a veni, a proceda, a decurge. *Mirósele emană din corpuri.* — *fig. Ori que dreptate emană de la Dumneđu. Émaner.*

Emanațiune, Emanajie, Emanare. *s. f.* Fapta de a emana, de a purcede, de a curge, de a isvorī,

de a eși de unde-va. — *t. de fis.* Actū prin quare substanțiile volatile părăsescū, evaporându-se, corpurile alle quărurū suntū, saū cu quare suntū unite. — *Emanatione electrică*, impressiunea que se simte la mână saū pe obrazī, cândū le apropie d'unū corpū electrisatū. Elle suntū efectulū materiei efluente. *Emanation.*

Emancipare. *v. s.* A emancipa, a erta de suppunere, a face independentū; a desrobi; — a face fiu saū fiă sānu maī remāie sub puterea părintescă, saū unū nevīrsnicū a se bucura de veniturile sēlle. — *A se emancipa:* a lua libertate mare, licență multă. *Émanciper, s'* —

Emancipațiune, Emancipație, Emancipare. *s. f.* Fapta de a emancipa, de a se emancipa; actulū emancipării; efectulū auestiī lucrării. *Émancipațiunea unū nevīrsnicū. Emancipation d'un mineur.*

Emanetare. Veđi ipotecare.

Emanetū. Veđi ipotecă.

Emașū, Imașū, Nimașū. *s. etr.* Locū de pāsciune. Veđi pāsciune, islasū.

Emasculare. *v. s.* A emasculă, a scopi, a desbārbāți, a face faminū. *Émasculer.*

Emasculațiune, Emasculație, Emasculare. *s. f.* Scopire. Veđi castrare. *Émascultation.*

Ematită. *s. f. t. de ist. nat.* Unū felū de piētră roșie din quare se face creiōne. Aquestă piētră este unū oxidū de ferū, bună, se dice, în contra emoragiilor saū a curgerilorū sāngelui din nasū, dintr'ua rană, etc. *Hématite.*

Ematosă. *s. f. t. de med.* Sāngeficiație, lucrarea prin quare zemurile se prefacū în sānge. *Hématose.*

Ematurie. *s. f. t. de med.* Pișare de sānge. *Hematurie.*

Embarassantū-ă, Imbarassantū-ă. *adi.* Queea que causă imbarassă, strīmtorare, incurcare, anevoi- niță, iresoluțiune. *Embarassant-e.*

Embarassă. *s. f.* Piedică, obstaculū în calle. *fig.* Confusiune de maī multe lucruri anevoiă de descurcatū; — strīmtoare que causă grāmădirea maī multorū affaceri; — iresoluțiune, perplexitate, nesigurantiă asupra partitulū de îmbrăcișatū. *in med.* Începerea obstrucțiunei, încuierēi. *Embarassă gastrică, stomacală, intestinală.* Veđi a queste adiective. *Embarassă gastrique, stomacal, intestinal.*

Embarassare, Imbarassare. *v. s.* A imbarassa, a causa imbarassă; a incurca, a confusia, a strīmtora. *Embarasser.*

Embărcămintū, Îmbărcămintū. *s. etr.* Embarcare, imbarcare; fapta de a imbarca, de a se imbarca; cheltuellele pentru a imbarca saū a se imbarca. *Embarquement.*

Embarcare, Imbarcare. *v. s.* A imbarca, a imbarca; a pune în barcă, a încărca într'ua corabie. *A imbarca provisiuni, soldași, etc.* — *A se imbarca:* a intra într'ua corabie spre a căllători. *Embarquer, s'* —

Embaticare. *v. s.* A embatica: a da unū locū în proprietatea cui-va cu condițiune d'a plăti pe fie-quare anū unū prețiu fixatū uă dată pentru totū-d'auna. *Donner, céder la jouissance d'un terrein, etc. pendant un temps ou à perpétuité, à la charge d'une redevance annuelle: Donner par emphytéose.*

Embaticarū. *s. m.* Aquella quare are unū locū cu embaticū, quare plătesce embaticū pentru loculū pe quare are clădită casa sea. *Celui qui paie annuellement pour le lieu de sa maison.*

Embaticū. *s. etr.* Plată anuală pentru loculū casii, saū pentru casa cu loculū ei, către proprietarulū que și a înstreinatū pe aquestă plată dreptulū de possessiune. — Embaticulū se dă în bani, si pentru quă proprietarii unorū asse-

menea locuri suntū mai adesea monastirile, ellū se dă si în luminări, sau atâtea ocale de céră, ori în undelemnū.

Emblemă. s. f. Figură simbolică, obicinuitū însocită de vorbe sentențiale; alegorie. *Emblemă ingenioasă; a compune, a explica uă emblemă. Emblème. — Emblemă, Devisă (însēm.)* vorbele emblemii aū singure unū sensū plinū și desevirșitū, și însuși aquellași sensū și semnificațiune cu figura, de oră que vorbele *Devisei* nu se înțelegū bine de quātū însocite cu figura. *Devisa* este unū simbolū determinatū la uă persōnă sau quare exprimă ore-quare lucru que o privesce în particulariu, de oră-que *Emblema* este unū simbolū mai generalū. *Emblema* suposă adese uă comparațiune între obiecte de aquecași natură; *Devisa* se duce la uă metaforă, și suferē qua obiectele comparate sâ fie și de natură diferentă.

Emblematicū-ă. adi. Quare este allū emblemei, ține de emblemă. *Emblematique.*

Embolismū. s. etr. t. de astr. Adaossū que făceaū Grecii, la toți dūoi sau trei ani d'ua a trei-spre-dece lună a anulū lunarū, spre alū apropiā de quellū solarū. *Embolisme.*

Embryonū. s. m. Fētulū quare este în pântecelē mamei. — Se dice și despre plante și roduri quāndū nu suntū desvoltate încă în mugurulū arburilorū, în mustulū rodurilorū. *Embryon.*

Embuscadă, Îmbuscadă. s. f. Ascundetore făcută sau aflată într'ua pădure ori în ore-quare locū dosnicū spre a surprinde pe inamicū. — Locū în quare se pitesce quine-va. *Embuscade.*

Emeritū-ă. adi. Aquella quare din cauza bătrînețelorū sau altei neputințe se trage din funcțiune cu

ore-quare titlu și pensiune. *Emerite.*

Emerodromū. s. m. t. de antic. Gardă quare preveghia pentru siguranța linistei publice în piețe, preumblându-se în giuru-le totā diūa. — Curierū quare mergindū uă și dă depeșa altuia pentru a dūoa-și, și aquesta iarăși altuia pînă la loculū pentru quare este destinată. *Hémèrodrome.*

Emersiuē, Emersie. s. f. t. de astr. Fapta de a se reareta, eșirea unei stelle din umbra alteia. — *în fis.* Eșirea unū solidū în suprafața unui fluidū mai greu de quātū dînsulū în quare a fostū aruncatū sau afundatū prin forță. *Emersion.*

Emeticū. s. etr. Sare de potassă și de antimoniū, quare administrate qua remediū, provocă versătura. Se iea și qua adiectivū. *Prafū, Vinū emeticū. Êmétique.*

Emetisare. v. s. A emetisa, a curăți cu emeticū, a amesteca cu emeticū. *Êmètiser.*

Emeto-Catarticū-ă. adi. și sus. etr. t. de med. Remediū quare curățe pe sussū și pe jossū, prin versătură și eșire. *Emeto-Cathartique.*

Emfasă. s. f. Îngîmfare, manieră pompôsă d'a se exprima și d'a pronunția. Se iea cu înțelesū reū. *Emphase.*

Emfaticamente. adv. Cu emfasă, cu pompă afectată. *Emphaticquement.*

Emfaticū-ă. adi. Îngîmfatū, quare are emfasă. *Tonū, pronunțiațiune, discursū emfaticū. Emphatique.*

Emfiteosă. s. f. t. de drep. Contractū pentru unū feliu de embaticū pe mai mulți ani sau și pentru totū d'auna. *Emphytéose.*

Emfiteoticū-ă. adi. Quare este cu emfiteosă, prin emfiteosă, quare ține de emfiteosă. *Emphytéotique.*

Emfiteotū-ă. s. Aquella quare se bucură de unū fondū prin emfiteosă; embaticarū. *Emphytéote*

Emfracticū ă. adi. t. de med. Quare

- astupă porii; cleiciosă. *Emphractique*.
- Emfraxie** *s. f.* și **Emfraxisă** *s. etr. t. de med.* Obstrucțiune, încuiare a unui canală printr'ua materie ôrequare. *Emfraxie*.
- Emi.** (Abreviațiunea grecescului *ἤμιος*) dicere que intră în compunerea a ossebiți terminî de sciinție și de arte și quare însemnă *jumetate* sau *demi*. — *Hēmi*.
- Emiciclu** *s. etr.* Jumetate de ciclu sau cercu. Se dice de unū locū formatū în amfiteatru, pentru uă adunare de auditori sau de spectatori. *Hēmicycle*.
- Emicranie** *s. f. t. de med.* Durere a capului jumetate. *Hēmicranie*.
- Emigrantă-ă** *adi.* Aquella quare emigră; bejenarū, pribégū. Se iewa și qua sustantivū. *Emigranți*. *Emigrant-e*; — *les Emigrants*.
- Emigrare** *v. s.* A emigra, a 'și pârăssi țerra spre a merge și a se aședa într'alta. *Emigrer*. (Se conj. qua lucrare.)
- Emigrațiune, Emigrație, Emigrare** *s. f.* Fapta emigrării, efectulū aqestii tapte. — Colectivemente se înțelege toți emigranții. — Passagiulū regulatū și anualū allū passerilorū unei regiuni, unei cliime într'alta. *Emigration*.
- Emigrată-ă** *sup. de la Emigrare* — sus. Aquella, aqueia quare a abandonatū țerra sa spre a merge și a se aședa într'alta. *A fi trecutū în lista emigrațilorū*. *Emigré-e*.
- Eminentă** *s. f.* Înălțime; titlu que se dă cardinalilorū sau episcopilorū și mitropolițilorū. — *t. de anat.* Redicatură mică a unorū părți, mai cu ossebire a ôsselorū. *Eminence*.
- Eminentissime** *s. m.* Titlu que se dă particularemente episcopilorū, cardinalilorū și altețfelorū. *Eminentissime*.
- Eminentă-ă** *adi.* Înaltū, sussū. *fig.* Excelentū; quare întrece, quare
- covîrșesce pe alții. *Omă, pericolū eminentă*; *virtute, învețetură eminentă*. — *Eminent-e*.
- Emiplegie, Emiplexie** *s. f. t. de med.* Paralisie, slăbănogie în jumetatea corpului. *Hēmioplegie, Hēmioplexie*.
- Emirū** *s. m.* Titlu de demnitate que se dă descendențilorū în seminția lui Mahometū, visirilorū și pašallelorū, capilorū beduini que rețăcescū în desertele Arabiei, etc. *Emir*.
- Emisferă** *s. f.* Jumetate de sferă; jumetatea globului cerescū sau pămîntescū. — Planū sau proiecțiune pentru jumetate din globulū cerescū sau pămîntescū pe uă suprafaciă plană. Assemenea proiecțiune se dice mai bine *Planisferă*. *Hēmisphère*, — *t. de fis.* *Emisfere de Magdeburgū*, dūoe emisfere concave de aramă, dintre quare una are uă țevă sau cana prin quare se potrivește pe machina pneumatică, și quea-l-altă are uă verigă de aramă. Se unescū amendūoe în formă de globū, și dupe que s'a trassū aerulū que împlea interiorulū, nu se mai potū desface fără uă forțită mare. *Otto gherike* de magdeburgū este inventatorulū aqestorū *Emisfere*.
- Emisfericū-ă** *adi.* Quare are forma unei emisfere. *Hēmisphérique*.
- Emissariū** *s. m.* Aquella quare este însărcinatū, trimissū în secretū spre a sonda sentimentele, planurile, scopurile altuia etc. *A trimite emissari*, *a descoperi pe emissari*. Se iewa spre reū. *Emissaire*. — *Emissariū, Spionū (însem.)* *Emissariulū* este însărcinatū cu uă comisiune însă nu pe faciă; ellū este fără putere; iscussinția lui este de a face sgomotū, alarmă falsă, de a se insinua, și de a rescula. Prin *Emissari* se cărcă, se sondesă dispozițiunea spiritelorū; *Spionulū* are sarcina de a spiona; ellū se găsescē în câmpū, în ar-

senale, în curți, în cabinete. *Emissarulă* se cere a avé talentulă apropoului, ellū se aréttă, se vede și vorbește. *Spionulū* vede numai: ellū se ascunde și tace.

Emissiune. *s. f.* Fapta d'a emite; împărăștiare, aruncare, împingere de la sine. — Versare, eșire, curgere de părțicelle dintr'unū corpū. *Emissiunea rađielorū solare; Emissiunea urinei, seminței. Emission.*

Emistihū. *s. etr.* Jumetatea unui versū saū stihū eroicū orī alexandrinū. *Hémistiche.*

Emitere. *v. s.* A emite; a da, a produce afară; a da în cunoscință, publică, a exprima. *A emite uă părere, uă opiniune, uă dorință, uă mărturișire; a emite unū de cretū, etc. Emettre.* (Se conj. qua înțelegere.)

Emoptisie. *s. f. t. de med.* Scuipare de sânge causată prin ruptura saū mănăcătura unui vassū allū plămînilorū. *Hémoptysie.*

Emoragie. *s. f. t. de med.* Perderea, versarea sângelui pe nasū, printr' uă plagă, etc. *Emoragie cerebrală,* versarea saū respindirea sângelui în interiorulū craniū. *Hémorrhagie cérébrale.*

Emoroidalū-â. *adi.* Quare are raportū cu emoroidede, cu trînjii. *Vasse emoroidale,* a quărorū slăbire și întindere causă emoroidede. — Se dice despre înflăturile quare formesū emoroidede și de sângele que curge din elle. *Hémorrhoidale.*

Emoroide. *s. f. plur. t. de med.* Înflăturī rotunde și dureroșe que se formesū în giurulū ședutului, dilatațiunea vinei emoroidale, quare se iple de sânge. — Scurgerea sângelui prin vassele ședutului; trînji. *Hémorrhoides.*

Emostasie. *s. f. t. de med.* Stațiune, stare în locū totală a sângelui, ocaționată prin pletoră, saū prissos-

sinția umorilorū și a sângelui. *Hémostasie.*

Emostaticū-â. *adi. t. de med.* Se dice de remediile que oprescū emoragiele. Se tea și qua sus. *Un emostaticū. Hémostatique.*

Emoționare. *v. s.* A emoționa, a pune în emoțiune, în mișcare. *Aqueste pilule emoționésă ferea.* A excita, a agita, a întărîta. Se dice de pasiuni. — A atinge, a atrage compătîmirea. *Lacrămele rugăciunile, nimicū n'aū pututū a'lū emoționa. Emouvoir, Emotionner.*

Emoțiune, Emoție, Emoționare. *s. f.* Fapta d'a emoționa; agitațiune, întărîtare, mișcare saū în corpū saū în sufletū *Emoțiune viă, ușure, dulce, passaqueră; A simți, a încerca uă emoțiune; este uă emoțiune în populū. Émotion.*

Empiricū-â. *adi.* Se dice de unū medicū quare consultă, saū se ține numai de experiență fără a urma metodulū obicînuitū. — *s. m.* *Unū empiricū,* se dice unui medicū ciarlatanū. *Empirique.*

Empirismū. *s. etr.* Medicină practică quare se întemeesă numai pe experiență, quare consistă într'a da remedii fără principū și fără raționamentū, ci numai pe experiență. — Ciartanismū. *Empirisme.*

Emplastru. *s. etr.* Blastru, alifie grōsă, virtōsă și cleiōsă que se mōiă la căldură, se întinde pe unū peticū de pînză și se aplică pe partea maladă. *Emplâtre.*

Empressămintū. *s. etr.* Grabă, iuțellă d'a dice orī d'a face que-va. *Empressement.*

Empressare. *v. s.* (se) A se empressa, a se grăbi, a se iuți, a se îndessa la a dice orī a face que-va. — A pune totă silinția, a lucra cu ardōre, cu afecțiune. *s'Empresser.* (Se conj. cu prōnumele *me, te, se, ne, ve, se, me empressū,*

- te impressă, se impressă, etc. qua laudare.)*
- Empiemă.** *s. f. t. de med.* Grămedire de puroie, de coptură. *Empyème.*
- Empioceleă.** *s. f. t. de med.* Imflătură, coptură que se face la țite, la bôșe. *Empyocèle.*
- Empiomfală.** *s. f. t. de med.* Coptură que se face la buricū. *Empyomphale.*
- Empireu.** *s. etr.* Cerilū quellū mai naltū și mai curatū, unde dupe quei vechi se afla locuința deilor și a fericitilor. *Empyrée.*
- Empireumă.** *s. f. t. de chim.* Gustū și mirosū neplăcutū allū substanțelor grasse quândū suntū expusse la unū focū violentū, iute, saū îndelungū. *Empyreume.*
- Emulare.** *v. s.* A emula, a imita prin emulațiune. *Emuler.*
- Emulațiune, Emulație.** *s. f.* Unū felū de gelosie quare îndemnă, la a egala saū a întrece pe quine-va în ore-quare lucru de laudă. *Emulation.* — *Emulațiune, Rivalitate (insem.)* *Emulațiunea* este uă virtute; *Rivalitatea* este unū excesū quare cade în vițiū; quea din tūi arătă uă concurență, quea d'a dūoa conflictū; una excită zelū, alta întărită, invidiasă.
- Emulatorū-trice.** *s.* Quellū que se forția a întrece saū a egala pe altulū în que-va. *Emulateur-trice.*
- Encefalgie.** *s. f. t. de med.* Durere în creeri. *Encephalgie.*
- Encefalicū-ă.** *adi. t. de med.* Quare este în capū. *Organū encefalicū. Encephalique.*
- Encefalită.** *s. f. t. de med.* Inflamațiunea creerilor. *Encéphalite.*
- Encefalită.** *s. etr. t. de ist. nat.* Piétră figurată în forma creerilor. *Encephalithe.*
- Enciclie, Encirclie.** *s. f.* Nume datū de fisici cercurilor concentrice que se formesū pe d'assupra apeī quândū se aruncă uă piétră într'insa. *Encyclie.*
- Enciclopedie.** *s. f.* Cercū saū înșirare din tôte sciințele: — sciință universală. — Titlu unei mare opere redigeată în Francia de uă societate de învățaiși și de omeni de litere, și quare este depositulū tutulorū cunoscințelorū omenescl. *Encyclopédie.*
- Enciclopedicū-ă.** *adi.* Quare coprinde tôte sciințele; — quare are raportū cu enciclopedia. *Encyclopédique.*
- Enciclopedistū.** *s. m.* Nume datū autorilorū enciclopediei. *Encyclopédiste.*
- Endecagonū.** *s. m.* Figură geometrică quare are unspre-dece unghūri și unspre-dece laturī. — Se iewa și qua adiectivū, uă figură endecagonă. *Hendécagone.*
- Endiometru.** *s. m. t. de fis.* Machină cu quare se cunôște curățenia aerului. *Endiometre.*
- Endoctrinare.** *v. s.* A endoctrina, a înveția pe quine-va uă doctrină. Se întrebuintesă mai multū în glumă. — *fig.* A aretta, a înveția pe quine-va que sâ facă saū sâ dîcâ. *Endoctriner.*
- Endofragmă.** *s. f. t. de bot.* Astupătură transparentă que se observă în ore-quare plante. *Endophragme.*
- Endostomă.** *s. f. t. de bot.* Deschissură interioră a seminții vegetale. *Endostome.*
- Eneidă.** *s. f.* Titlulū poemiī epice a lui Virgil, a quării croū este Enea. *Enéide.*
- Energicamente, Energicește, Energicū.** *adv.* Cu energie, cu multă silinția. *Énergiquement.*
- Energicū-ă.** *adi.* Quare are saū coprinde energie. *Énergique.*
- Energie.** *s. f.* Forță a inimei saū a sufletului, virtute: *Energia suffletului.* — *t. de med.* *Energia unū remediū,* puterea cu quare lucrésă; *Energie muschiulară,* puterea muschilorū. — Se dîce și despre stilū, și vorbire. *Aquestū oratorū unesce*

cu puterea raționamentului și energia expresiunilor. *Energie.*

Enervare. *v. s.* A enerva, a slăbi mult. Se iese și în propriu și în figurat. *Excessele enervesu corpului; a enerva sufletul, curagiu.* *Enerver.*

Enervațiune, Enervație, Enervare. *s. f. t. de med.* Slăbiciunea, împușinarea puterilor. *Enervation.*

Enfiladă. *s. f.* Șir lung de odăi, etc. — Focuri de tunuri în linie dreaptă trase dintr'ua corabie. *Enfilade.*

Enflamare. Vezi inflamare.

Engageare și Angageare. *v. s.* A engagea, a angagea, a pune gagiū sau în gagiū; a da pentru siguranța; a zălogi, a emaneta. *A engagea măruri; — a engagea uă casă creditorilor.* — *fig.* *A engagea credința sa, cuvintul se.* — A îndatora sau a invita, a excita, a chema către... *Te engagesu de a tăce, de a avé paciență* — A înrola unū soldatū. *Engager.*

Engageatū-ă. *sup. și adi.* Quare este pusū sau datū gagiū; zălogitū, emanetatū. *fig.* Quare este înrolatū, amestecatū, făgăduitū, îndatoratū la que va. *Engagé-e.*

Engagemintū. *s. etr.* Angagemintū, Fapta de a engagea, sau efectul acestiū fapte: zălogire, emanetare. — Promissiune, obligațiune, îndatorire, legătură prin quare se engageșă quine-va. — Înrolarea unū soldatū. — Baniū que priimesce soldatulū înrolându-se. — Luptă, resbelū scurtū. — *t. de juris.* Actulū prin quare cedă quine-va altuia folosele unū fondū pentru unū timpū. *Engagement.*

Enigmă. *s. f.* Descripțiunea unū lucru în termini metaforici que se dă a se ghici în termini întunecați, și mai adese contradictorii în aparință. — *fig.* Discursū întunecatū a quărui sensū nu se pôte înțelege; și în genere, totū que

este neexplicabilū. *Conduita seă estē uă enigmă pentru mine.* *Enigme.*

Enigmaticamente, Enigmaticeste. *adv.* Pe ghicite, cu uă manieră enigmatică. *Enigmatiquement.*

Enigmaticū-ă. *adi.* Quare ține de enigmă, quare este allū enigmei. *Enigmatique.*

Enigmatisare. *v. v.* A enigmatisa, a face enigmaticū; a vorbi enigmaticamente. *Enigmatiser.*

Enonciare. Vezi enunțiare.

Enoriașū-ă. *adi. și sus.* Locuitorū allū unei enorii, allū unei despărțiri de jurisdicțiune eclesiastică. *Qui est du quartier de la ville appartenant à une eglise; Paroissienne.* — Locuitorū enoriași. *Les habitants de la paroisse.*

Enorie. *s. f.* Quartierū ai quărui locuitorū suntū supuși, în quelle spirituale, conducerii unū preotū. *Paroisse.*

Enormemente, Enormicește. *adv.* Peste mesură mare; forte, multū; cu uă manieră enormă. *Enormement.*

Enormitate. *s. f.* Excesū de mărime, de grosseime. *Enormitatea taliei.* — *fig.* Vorbindū de greșelle, de crime, însemnésă, gavitare, grozăvie. *Enormité.*

Enormū-ă. *adi.* Mare peste mesură, excessivū în mărime, în grosseime, în mulțime: *Uă mărime enormă.* — *fig.* Se iese mai multū în întesșu reū: *Uă crimă, uă ingrătitudine, uă uriciune enormă.* *Enorme.*

Enquetă, și Anquetă. *s. f.* Cercări, cercetări prin ordinele giustitiiei. Se dice *enquetă* în materie civilă și informațiune în materie criminală. *Informațiunile aū fostū întorse în enquetă, s'au făcutū civilū unū procesū criminalū.* *Enquête.*

Enriadă. *s. f.* Poemă epică a lui Vol-

- teru în quare Enricu IV figurésã de eroù. *Henriade*.
- Entimemã** *s. f. t. de logi*. Argumentu din dwoe propozițiuni, antecedenta și consequentã: *Cugetu, așia dar trãescu. Enthymème*.
- Entomologicu-ã** *adi*. Quare are raportu cu entomologia. *Entomologique*.
- Entomologie** *s. f*. Partea istoriei naturale quare tratésã despre insecte. *Entomologie*.
- Entomologistu** *s. m*. Înveșiatu în entomologie, quare a scrissu asupra insectelorù, quare face colecțiuni de insecte. *Entomologiste*.
- Entusiasmare** *v. s*. A entusiasma; a încãnta, a rãpi de admirațiune; a aprinde, a însuffla curagiù, bãrbãtie. *Enthousiasmer*.
- Entusiasmù** *s. etr*. Emoțiune extraordinariã a sufletulu, quare este efectù allu unei inspirațiuni; unù felu de furie profeticã saù poeticã quare transportã spiritulu, quare aprinde și înalțiã imaginațiunea, etc; transportu afarã din sine chiar. — Demonstrațiunea unei vii alegreșie. *Ellu fu priimitu cu entusiasmù*. — Admirațiune mare, gustu excessivù pentru uã persónã saù pentru unù lucru. Entusiasmulu seù pentru aqestù autoru ilu orbesce. *Enthousiasme*.
- Entusiastu-ã** *adi. și sus*. Visionarù, fanaticù. — Aquella quare este pasionatù pentru que-va; quare se entusiasmesã, se afectã forțe pentru que-va. *Enthousiaste*.
- Enumerare** *v. s*. A enumera, a numera quãte una, una. *Enumèrer*.
- Enunțiare** *v s*. A enunția, a exprima quea que are în gindù, a'și da afarã ideea, a face cunoscutù. *Enoncer*. (Se conj. qua lãudare.)
- Enunțiațiune, Enunțiație, Enunțiare** *s. f*. Arettare, expresiune, grãire. — *t. de logi*. Propozițiune quare negã saù afirmã que-va. *Énonciation*.
- Enunțiativù-ã** *adi*. Quare enunția, quare face aducere aminte, citésã. *Enonciatif-ve*.
- Enupere** *s. pr. t. de bot*. Arburellù totù d'auna verde allù quãru rodù, cu aquellași nume, în forma pipelului, dà unù mirosù plăcutù. *Genièvre ou Genèverier*.
- Envidie, Invidie** *s. f*. Neplãcere que simte qume-va pentru binele altuia. — Diferã de *Gelosie* într'aquesta quã quine-va e *gelosu* de quea que posedã însuși, și *envidiosu* despre quea que alții posedù. *Unù amantù este gelosu de amanta sea, unù omù fãrã fortunã este envidiosu de prosperitatea altuia*. — Dorințiã, postã mare și iute de mãncãri de unù felu particulariu precumù se întâmplã adesse femeelorù însãrcinate. — *mitol*. Divinitate alegoricã, forțe uritã, que se represintã cu ochii speriați și afundați în capù, galbenã și sbircitã; cu trei vipere într'uã mânã, uã Idrã cu șapte capete într'alta, și unù șcrpe quei mãnincã sinulù. *Envie*.
- Envidiosu-ósã** *adi. și sus. și Invidiosu*. Aquella quare are envidie asupra cui-va. *Envieux-se*.
- Eolianu-ã** *adi*. *Dialectulu eolianu*: unulù din quelle cincì dialecte grecesci que se vorbã în Eolia. *Eolien-ne*.
- Èpã** *s. f*. Animalù quadrupedù, femela callulu. *Jument, Cavale*.
- Epactã** *s. f*. Numerù de ðille que se adaogù anului lunariu spre a egala anulù solarù și quare serve a cunoșce virsta lunii. — *pr*. *Epacte* în astronomie se ðice de numerulu ðillelorù, orelorù, minutelorù și secundelorù din quare astronomii facù table și prin quare preparã calculele eclipselorù. *Èpacte*.
- Epanortosã** *s. f*. Figurã de retoricã prin quare oratorulu prefãcându-

- se quâ retractă queea que a dîssû, qua dîssû prea slabû, adaogă altû que-va mai forte. *Eû credû, dar que dîcû? Eû suntû sigurû, etc. Epanorthose.*
- Eparhie.** *s. f.* Veđi diocesă.
- Eparhiotû.** Veđi diocesanû.
- Epatalgie.** *s. f.* Durere de ficatû. *Hé-patalgie.*
- Epatică.** *s. f. t. de med.* Inflamațiunea ficatului; gâlbésă. *Hepatite* ou *Hé-pátites.*
- Epicenû-â.** *adi. t. de gram.* Se dîce despre dîcerile comune amenduroră sexelorû. Dîcerile, *rudă, corbû, vulpe* suntû *epicene.* *Épicène.*
- Epiciclu.** *s. m. t. de astr.* Cercû micû imaginatû de astronomii vechi spre a explica situațiunile și retrogradațiunile planetelorû, și a quârui centru este în pîntulû circonferinții unû cercû mai mare. *Épicycle.*
- Epicină.** *s. f. t. de med.* Concepțiune duplă, îngrecare saû însârcinare peste însârcinare în quătû femeea nasce de dîoe orî în timpû deosebîtû. *Épicyème.*
- Epicû-â.** *adi.* Se dîce despre unû felîu de poemă în quare autorulû povesteste ôre-quare fapte eroice pe quare le împodobesce cu adaosuri plăcute, cu episoade, cu evenimente minunate. Poema *epică* povesteste, *dramatica* reprezintă. *Épique.*
- Epicurianû-â.** *sus. și adi.* Într'unû sensû literalû, sectatorû allû lui Epicurû. — Prin extensiune, voluptuosû, omû quare gîndesce numai la placerile sêlle. *Épicurien-ne.*
- Epicurismû.** *s. etr.* Doctrina, morala lui Epicurû. — Vieață voluptuosă, etc. *Épicurisme.*
- Epidemie.** *s. f. t. de med.* Totû soilû de maladii contagiöse și populare. — *fig.* moravuri relle, lucruri relle *Epidémie.*
- Epidemicû-â.** *adi.* Quare ține de e-
- pidemie, se atinge de epidemie. *Epidémique.*
- Epidermă.** *s. f.* Quea dintîiu și quea mai subțire peliția a omului și a quellorû-lalte animale. — În botanică peliția subțire que servê de învelișû generalû și exteriorû la diferite părți alle plantelorû. *Épiderme.*
- Epifanie.** *s. f.* Arettarea sântului spiritû în chipû de columbû, (bobotésă); — Serbătorea manifestațiunii lui Jesus Crist. nêmurilorû. *Épiphanie.*
- Epifonemă.** *s. f. t. de retor.* Exclamațiune, reflexiune viiă și profundă, sentenția prin quare se termină uâ povestire interesantă. *Épiphonème.*
- Epiforă.** *s. f. t. de med.* Scurgere continuă a lacrămelorû cu mâncărimi și înțepături. *Épiphore.*
- Epigastricû-â.** *adi.* Quare se atinge de epigastru. *Épigastrique.*
- Epigastru.** *s. m. t. de anat.* Partea superioară a pîntecelui. *Épigastre.*
- Epigrafă.** *s. f.* Inscripțiune que pune quine-va pe frontispiciulû unû edificii publicû. — Sentenția saû devisă pussă în capulû unei opere de spiritû. *Épigraphe.*
- Epigramă.** *s. f.* Uă mică bucată de versuri a quării meritû stă în quea din urmă cugetare și quare cată să fie viiă, curată și giustă. *Épigramme.*
- Epigramaticû-â.** *adi.* Quare ține de epigramă. *Épigrammatique.*
- Epigramatistû.** *s. m.* Quare compune epigrame. *Épigrammatiste.*
- Epimerimă.** *s. f. t. de logic.* Unû felû de silogismû unde fie-quare premisă este însocită de dovêda sea. *Épimerème.*
- Epilepsie.** *s. f. t. de med.* Bôla copiilorû, nebunellă, năbădăi, stropsellă; atacû de nevre que obicinuitû nu ține multû, maladulû se sgârcesce, se sdrobescce, leșină și cade

- obossitū într'unū somnū profundū. *Épilepsie, Mal-caduc.*
- Epilepticū-â.** *adi.* Que ține de epilepsie, este allū epilepsiei. *Épileptique.*
- Epilogū.** *s. etr.* Conclusiunea, încheierea unei cărți sau a unei opere întregi. *Épilogue.*
- Epimenide.** *s. m. t. mitologie.* Filosofū din Creta. Se ȃice quā intrândū într'uā cavernā, a dormitū acolo 27 ani. (Plutarhū ȃice 50 și Diogenū laerceū 57.) Și quā eșindū numāi cunoscea pe nimeni. *Épiménide.*
- Epinictide.** *s. f. plur.* Arsure de nóp-te, nisque beșicuce que se facū nóp-tea pe pelle. *Épinictides.*
- Epipedologie.** *s. f.* Planimetrie, sciinția de a mesura suprafecie plane. *Épipédologie.*
- Epiplerosā.** *s. f. t. de med.* Înflarea peste mesurā a vînelorū pulsului. *Épiplérose.*
- Episcomanie.** *s. f.* Manie, pornire, dorințā mare de a se face episcopū. *Épiscomanie.*
- Episcopalū-â.** *adi.* Episcopescū, que este allū episcopului. *Épiscopal-e.*
- Episcopatū.** *s. etr.* Demnitatea episcopului, sau timpulū în quare uā persónā este revestitā cu aquestā demnitate. *Épiscopat.*
- Episcopescū.** Vedeți episcopalū.
- Episcopie.** *s. f.* Teritoriū în quare se întinde jurisdicțiunea și autoritatea spiritualā a unui episcopū; — Demnitatea de episcopū. — locuințā, palatulū Episcopului. *E-veché.* În Moldo-România se aflā 5 episcopii și 2 mitropolii. Episcopia Rîmnicū, Buzeū, Argeșū; Romanū și Hușū.
- Episcopū.** *s. m.* Prelatū de rangū înaltū în bessoricā și allū dūoile dupe mitropolitū, însārcinatū cu administrarea spiritualā a unei eparhii. *Évêque.*
- Episodicū-â.** *adi.* Quare ține de e-
- pisodū, quare serve de episodū; întimplatoriū. *Épisodique.*
- Episodū.** *s. etr.* Istorie incidentā, faptā accessorie unitā într'adeverū, sau dupe necesitate, cu faptā principalā a unei poeme epice, a unei bucății de teatru sau a unui romanū. *Épisode.*
- Epistasā.** *s. f. t. de med.* Substanțā que plutesce pe supra-fațā urinei. *Épistase.*
- Epistatū.** *s. m.* Prefectū, guvernorū, vātafū, aquella quare are în loculū cuī-va direcțiunea affacerilorū unei moșii, unei case mari. *Épistate, Intendant.*
- Epistolū.** *s. etr. t. de arhiv. vechiā.* Piétrā sau grindā que se pune pe capitelulū unei colóne. *Épistyle.*
- Epistolā.** *s. f.* Scissorsore. — Epistolje; scissorile sântilorū Apostoli. *Épître.*
- Epistolarū.** *s. etr.* Carte cu epistole, quare coprinde instrucțiuni, regule assupra chipului de compunere, de alcātuire a scissorilorū. — *adi.* quare ține de epistole, de scissorī. *Épistolaire.*
- Epistografie.** *s. f.* Arta de a compune scissorī, epistole. *Épistolographie.*
- Epistografū.** *s. m.* Nume allū autorilorū vechi alle quārorū scissorī suntū adunate la unū locū. — Aquella quare compune epistole. *Épistolographe.*
- Epitafū.** *s. etr.* Inscripție d'assupra mormântului, sâpatā, sculptatā pe piétrā. *Épitaphe.*
- Epitalamū.** *s. m.* Poemā de nuntā spre lauda tinerilorū. *Épithalame.*
- Epitasā.** *s. f.* Partea unei poeme teatrale que vine îndatā dupe expoziție și coprinde întimplărije quare facū legătura dramei. *Épitase.*
- Epitemā.** *s. f. t. de farm.* Medicamentū localū, adicā pussū d'assupra părții pătimașā. *Épithème.*
- Epitetū.** *s. etr.* Prenumire, supranume quare aréttā calitate în reū

- saŭ în bine. — *t. de gram.* adiectivŭ. *Épithète.*
- Epitomă.** *s. etr.* Prsecutare de uâ carte mai cu sémâ istoricâ. *Épitome.*
- Epitropie.** *s. f.* Administrație assupra averii unui nevîrnicŭ, compassâ dintr'ua persônâ saŭ mai multe. — Administrațiunea averilorŭ unei case publice, unei Monastiri, etc, printr'ua persônâ saŭ mai multe orânduite de stâpînire. *Tutelle.*
- Epitropire și Epitropissire.** *v. s.* A epitropi, a administra averile unui mortŭ pinâ urmașii lui sâ aibâ vîrsta de a'și priimi averea lăssată în moștenire. — *fig.* A ocroti, a sprijini pe unŭ nevîrnicŭ, pe unŭ smintitŭ, pe unŭ pătimașŭ, și a'î îngriji de avere qua Epitropŭ. *Faire le tuteur, le curateur. Administrer les biens d'un mineur, d'un dissipateur interdit, ou d'un furieux, d'un imbécille, etc.*
- Epitropŭ.** *s. m.* Membru allŭ unei epitropii. Aquella quare aperâ pe unŭ epitropissitŭ și'î administrés averea. — Aquella quare administrésâ averile unei case publice, unei Monastiri, etc. *Tuteur-trice Curateur, Protuteur.* — *Epitropŭ allŭ unei Bisserici.* *Marquillier:* la Grecii din Turcia, jude arbitru que împacâ disputele lorŭ qua sâ nu reclame magistraților turci. *Épitrope.*
- Epizooticŭ-â.** *adi.* Que se atinge de epizootie. *Épizootique.*
- Epizootie.** *s. f.* Maladie contagiôsâ, lipicîôsâ quare atacâ vitele. *Épizootie.*
- Epocâ și Epohâ.** *s. f.* Datâ însemnatâ prin vre-ua faptâ mare din istorie; timpulŭ unei împrejurarî grandîose, însemnatâ. *Époque.*
- Epodâ.** *s. f.* A treia parte dintr'ua odâ saŭ poesie liricâ quare se împarte în strofâ, antistrofâ, și epodâ. *Épode.*
- Epoletŭ.** *s. etr.* Semnŭ que pörtâ pe umeri ostașii cu rangŭ. *Épaulette.*
- Epopée.** *s. f.* Caracterulŭ unei poeme epice, micâ istorie în versuri a unei fapte adeverate și eroice, poemâ epicâ. *Épopée.*
- Eptagonŭ.** *s. etr. și adi.* Figurâ quare are șapte unghiuri și șapte laturi. *Heptagone.*
- Eptameronŭ.** *s. m.* Scriere compassâ de bucățî împărțite pe șapte zile. *Heptameron.*
- Eptandrie.** *s. f. t. de bot.* Classâ din sistema sexualâ quare coprinde plantele alle quarorŭ flori aŭ șapte stamine. *Heptandrie.*
- Epurașŭ.** *s. m. dim.* Șoldanŭ, vâtuiu, epure micŭ. *Lièvreteau.*
- Epure.** *s. m. t. de ist. nat.* Animalŭ forte fugaciŭ și fricosŭ. *Lièvre.* *A fi fricosŭ qua unŭ epure.* *Être peureux comme un lièvre.* — *fig. prov.* *A goni dŭoi epuri d'ua datâ.* a căuta dŭoe interese d'ua datâ, a fi lacomŭ pentru mai multe lucruri d'ua datâ, saŭ a cerca dŭoe posturi d'ua datâ. *Courir ou Chasser deux lièvre à la fois.* — *A dormi qua unŭ epure,* saŭ, *epureste,* a dormi cu ochii jumetate deschisi, saŭ, *fig.* a dormi cu grijâ, desse ori întreruptŭ. *Dormir en lièvre.* *A fugi qua unŭ epure:* a fugi forte iute. *Courir comme un lièvre, comme un lapin.* — *Epure de casâ.* unŭ micŭ animalŭ de soilŭ epurilorŭ. *Lapin.*
- Epurește.** *adv.* Dupe cum fuge saŭ dörme ori se teme epurele. *En lièvre.*
- Equațiune.** **Equație.** *s. f. (ecuațiune)* În *t. de algeb.* duplâ expresiune a aquelliași cantitățî presintată sub dŭoe denominațiunii saŭ forme diferite. *Équation.* — *Equațiune simplâ* saŭ *de primulŭ gradŭ,* în quare necunoscutulŭ se urcă la quea din tiiŭ putere. *Equațiune patratâ,* saŭ *d'allŭ dŭoi-le gradŭ* în quare necunoscutulŭ este redi-

cată la adăoa putere. — *Ecuațiune cubică* sau *d'altă trei-le gradă*. în quare necunoscutul este redicată la a treia putere. — În genere, uă ecuațiune este de atâtea grade quâte unități sunt în exponentul quellii mai de sussă puteră la quare necunoscutul este redicată. — *Membrii unei ecuațiuni*, amëndăoe cantitățile despărțite prin semnul = sau +. — *Terminii unei ecuațiuni*, diferitele cantități sau părți din quare se compune fie-quare membru allă ecuațiunei, și quare se unescă între elle prin semnele || și —. — *Rădăcina unei ecuațiuni*, valora cantității necunoscute a ecuațiunei.

Equatorială-ă. adi. A equatorului, de equator. *Equatorial-e.*

Equatoră. s. etr. (ecătoră) Unulă din quelle mai mari cercuri alle sferii în giurulă quărui se face miscarea diurnă, que este egalemente depărtată de amëndăoe polurile, și quare, prin urmare împarte globulă în dăoe părți egale, una septentrională, alta meridională. — Planetele quare, qua și pământulă, se întorcă în axulă loră și elle equatorulă și poli loră. *Equateur.*

Equeră. s. etr. (ecăeră.) Instrumentulă de însemnată și de măsurată unghiurile drepte. *Equerre. Equeră de arpentoră*, cerculă de aramă împărțit în patru părți egale prin dăoe lini quare se taia în unghiuri drepte la centru.

Equestră-ă. adi. De cavaleră. *Équestre. Statuă* sau *figură equestră*, înfățișândă uă persoană căllare.

Equi-axă. adi. t. de geom. A quărui axe suntă egale. *Equi-axe.*

Equi-distantă - ă. adi. Egalemente depărtate unele de altele. *Equi-distant-e.*

Equi laterală-ă. adi. t. de geom. Qua-

re are tôte laturele egale. *Équilateral-e.*

Equilibrare. v. s. (ekilibrare.) A equilibra, a pune în echilibru. *Equilibrer.*

Equilibru. s. etr. (ekilibru.) Starea lucrurilor quare, kintărite, suntă d'uă greutate atătă de egală în quătă balanția nu se lassă în nici uă parte mai multă. — În mecanică, egalitate exactă între dăoe corpuri que lucesă unulă contra altuă. — *fig. a pune, a finé în echilibru:* în egalitate. *Mettre, tenir dans l'équilibre.*

Equinoxială-ă. adi. Quare este allă equinoxului. *Équinoxial-e. Puncturi equinoxiale*, amëndăoe puncturile sferii unde equatorulă și ecliptica se taia una pe alta. — *Cadrană equinoxială*, a quărui plană este paralelă la equator. — *Orientă, occidentă equinoxială.* punctulă în quare urizonulă unui locă este tăiată prin equatoră, spre orientă sau spre occidentă. Aqueste suntă adeveratele puncturi alle orientului și alle occidentului, elle formesă resăritulă și appusulă în timpulă equinoxiloră.

Equinoxă. s. etr. (ekinoksiă.) Amëndăoi timpii de peste ană pe quândă sôrele trecendă equatorulă sau prin unulă din puncturile equinoxiale, ziua se face de uă potrivă cu noptea, quea que la noi se întimplă pe la 21 martiă și 23. Septemvriă stilulă noă. *Équinoxe.*

Equipagiă. s. etr. (ekipagiă.) Suită, trenă, ômenă căllări sau în trăsuri. *Equipagiă de resbelă, de vînatore, etc. Equipagiăle armiei. Equipage de querre, de Chasse, etc. Les équipages de l'armée.* — Trăsura și căi de luxă. *Ellă are ună equipagiă. Il a un équipage.* — *t. de mar.* Soldații și mateloții unei corabi. — *t. de opt.* Sticlele que compună ună telescopă, uă lunetă. — În ôre-quare fabrică, adu-

natură de unelte que se întrebuinteșu în ossebite casuri. —

Equipare. *v. s. (ekipare.)* A echipa, a căpui, a găti pe quine-va cu quelle que i suntă necessari; — a pregăti cu quelle necesarie uă flotă, uă corabie, etc. — *A se echipa*, a se pregăti, a se căpui de lucrurile necesarie. *Equiper, s'Equiper.*

Equipolare. *v. s. (ekipolare.)* A equipola, a fi de aquellași prețiu; a prețui atătū (în stilū de cancelarie și de comerțiu.) *Equipoller.*

Equipolențîă. *s. f. t. de log.* Egalitate în valoră. *Equipolentū Propositiu-niloră. Equipolence des propositions.*

Equipolentū-â. *adi.* Quare prequesce atătū quătū... *Aquestū ratiōnamentū este equipolențîă cu allū vōstru. Cette raison est équipollente à la vōtre.*

Equiponderanțîă. *s. f. t. de fis.* Egalitate în greutate, egalitatea tendinții către unū centru comunū a dūoe saū mai multe corpuri. Diferă de *equilibru* într'aqueștă quă *equilibru* rezultă din egalitatea forțelorū que lucesu în sensū contrariū, iar *equiponderanțîă* vine din egalitatea, din gravitațiu-neă corpurilorū comparate. *Équipondérance.*

Equiponderantū-â. *adi.* De aqueeăș greutate. *Équipondérant-e.*

Equitabilū-â. *adi. (ekitabilū.)* Vorbindū de lucruri, conformū cu equitatea, cu dreptatea, *otărîre equitabilă*, vorbindū de persōne, quare are equitate, este drept *Omă, jude equitabilū. Équitable.*

Equitate. *s. f. (ekitate.)* Dreptate. — Justețîă exercitată nu cu rigurositatea legii, ci cu uă îndulcire convenabilă. *Équité.*

Equi-unghiu-â. *adi. t. de geom. [ekinnghiu.]* Cu unghiuri egale altui unghiu saū altei figure. *Équi-angle.*

Equivalare. *v. s. (ekivalare.)* A equivala, a fi de aquellași prețiu, de aqueeăș valoră, saū p'apropē. *Équivaloir.*

Equivalentîă. *s. f. [ekivalentîă]* Valoră egală, egalitate în prețiu. *Équivalence.*

Equivalentū-â. *adi. [ekivalentū.]* Quare equivalēsă, quare este de aquellași prețiu. Se iew și sus. *Aquesta este equivalentulū lui... C'est l'équivalent de...*

Equivocū-â. *adi. (ekivocū.)* Quare are unū duplu sensū, quare se iew cu dūoe înțelesuri. *Équivoque.* se iew și sus. Dicare, expresiune cu dūoe înțelesuri. — Dicare spusă saū subînțelēsă în loculū alteia.

Eră. *s. f. t. de cronologie,* punctū fixū de unde se începe numcrarea anilorū. *Eră*, în astronomie este quea que în cronologie numimū *epocă. Ère.* — *Era fundatiunei Romei.* Anulū 753. înainte de Cristosū, de quândū Romanii numeraū altă dată aniū lorū. — *Era creștină,* epoca naserii lui Iesusū Cristosū, de quândū Crestiniū numerū aniū lorū.

Eradicativū-â. *adi. t. de med.* Se dīce despre remediile quare vindecă din rădăcină uă maladie. *Éradicatif-ve.*

Eradicațiune, Eradica (ie. *s. f.* Fapta de a scōte din rădăcină unū lucru; scōtere, smulgere, rupere din rădăcină. *Éradication.*

Eraldicū-â. *adi.* Quare ține de armării; — quare privesce la arme și la totū que compune mărcelē. *Héraldique.* Se iew și qua sus. fem. veđi blasonū.

Erata. *s. etr.* Listă, scară de greșellele strecurate în tipărireă unei cărți, și de maniera cumū cată să se citescă. *Errata.* Se dīce *erata* vorbindū d'uă listă que coprinde tōte greșellele; și *eratum*

- quândū nu este mai multū de câtū uā greșellā de îndreptatū.
- Erraticū-â.** *adi. t. de med.* Neregulatū, desregulatū. *Erratique. Friguri erraticae.*
- Érbă.** *s. f.* [earbă.] Ori que plantă quare n'are trunchiū, cotorū saū mai bine quare l'a perdutū în timpulū ernii și quare dā numai foi. *Érbă medicinală, veninósă; erburi odoriferante; câmpū, grădină de érbă; érbă pascămeilorū, livețiilorū. Herbe. — prov. A călca pe érbă verde:* a întreprinde quevă sigurū d'a isbuti... — *t. de bot. Érbă căinelui, uā plantă, Chien-dent. — Érbă bróscei, Juncago. — Érbă-dulce, Réglisse, Filicule. — Érbă, prafū, pulbere de pușcă, compozițiune de puciosă cu silitră amestecată cu cărbune, și cu quare se încarcă armele de focū. Poudre à canon.*
- Erbagiū.** *s. etr.* Totū felilū de erburi. — *Érbă livețiilorū în quare se ținū vite la îngrășatū. Herbage.*
- Erbare.** *v. s.* A erba, a da érbă, a cresce érbă într'unū locū óre-quare. *Pousser, Croître de l'herbe.* Cu aquestū înțeleșsū p. u. — *A erba,* a mina que-va cu pulbere de pușcă. Se dice și *A înërba. Remplir quelque chose de poudre à canon pour la faire sauter en l'air.*
- Erbarū.** Veđi erborisatorū.
- Erbărie.** *s. f.* Arta de a fabrica érbă de pușcă; — loculū, stabilimentulū în quare se fabrică pulberea de pușcă. *Poudrierie, Poudrière. Erbarū plr.* provisiuni de prafū de pușcă que însoșescū uā armie. *Provisions de poudre à canon qui accompagne une armée.*
- Erbăritū.** *s. etr.* Plată pentru pascearea erbii de către vite. *Droit qu'on paie pour le pâturage, pour le-lieu où les bêtes vont paître.*
- Erbisóră.** *s. f. dim.* Érbă mică, tînără. *Herbette.*
- Erbiferū-â.** *adi.* Quare produce érbă. *Herbifère.*
- Erbivorū-â.** *adi.* Quare se nutresce numai cu érbă. *Callulū, bouliū, etc, suntū erbivore. Herbivore. — s. t. de ist. nat.* Familie numerosă de insecte coleoptere que se nutrescū cu substanție vegetale.
- Erborisare.** *v. s.* A erborisa; a căuta, a aduna erburi, plante de pe câmpū. *Herboriser.*
- Erborisațiune, Erborisație, Erborisare.** *s. f.* Fapta d'a erborisa; preîmbulare que face quine-va în câmpū spre a culege plante, erburi, flori. — *Quâte uā dată însemnésă dessemnulū unei pietre erborisate. Herborisation.*
- Erborisatorū.** *s. m.* Quărui place a erborisa. *Herboriseur.*
- Erborisatū-â.** *sup. de la erborisare. — adi. t. de ist. nat.* Quare are figurī de plante precumū suntū unele pietre. *Herborisé-e.*
- Erboristū-â.** *s.* Aquella, aqueea quare erborisósă. Mai obicinuitū, aquella saū aqueea quare vinde totū felilū de erburi pentru beuturī medicinale. *Herboriste.*
- Erbosū-ósă.** *adi* Se dice de locurile în quare cresce érbă. *Herbeux-se.* Acoperitū cu érbă, garnisită cu verdăția. *Herbu-e.*
- Erculanū-â.** *adi.* Allū lui Erculū; qua de Erculū. *Luptă erculană, Putere erculană. Herculéen-ne.*
- Erculanum.** *s. prop. m.* Orașū anticū allū Italiei, la dūce leghe de parte de Neapolū. Fu sdrobitū la 79 dupe Cristosū printr'uā erupțiune a Vesuvulū, și descoperitū la 1713 de către unū țerranū que sâpa unū pufiū. *Herculanum.*
- Erculū.** *s. m. mitol.* Semi-deū quărui i se atribuia puterea corpului. Este represintatū sub figura unū omū vigurosū, acoperitū cu uā pelle de leū și armatū cu uā măciucă. — *t. de ast.* Constelațiune boreală compusă din 130 stelle. *Her-*

- cule. fig.* Omă cu uă putere extraordinariă.
- Ereditariu-ă.** *adi.* Quare vine prin dreptulă de successiune, de ereditate; mostenitoriu, quare are raportă cu uă mostenire; de mostenire, stremoșescă. Se ăice despre averi, virtuți, vițuri, maladii, etc. *Héreditaire.*
- Ereditate.** *s. f.* Dreptă de successiune, la ună tronă, la ună privilegiu — Mostenire. — Averă que lassă quine-va murindă. *Héredite.*
- Eremiticū.** Veđi ermiticū.
- Eresiarhū.** *s. m.* Autorulă unū eresū, capulă unei secte eretice. *Heresiarque.*
- Eresie.** *s. f. și Eresū. etr.* Retăcire în materie religiōsă condamnată de besserică; doctrină în contra religiunei. *Herésie.*
- Eresū.** Veđi eresie.
- Ereticitate.** *s. f.* Qualitatea unei propozițiuni oppusă religiunei, și condamnată de besserică. *Heréticite.*
- Ereticū-ă.** *adi.* Quare ține de eresie. *Propozițiune eretică.* — *s.* Quare professă, quare. sprijine uă eresie. *Herétique.*
- Eretismū.** *s. etr. t. de med.* Iritațiune și întindere violentă a fibrelorū. *Eréthisme.*
- Erī.** *adv.* ăiua que a trecutū, quare precede îndată pe aqueea în quare suntemū. *Erī de diminețā, Erī diminețā. Hier au matin, Hier matin.* — *Erī serā. Hier au soir.* — *Alaltă-erī:* ăiua dinaintea quellii de erī. *Avant-hier.*
- Erigere.** *v. s.* A erige, a redica, a înălțā, a consacra. *A erige uă statuă, ună altarū. Eriger une statue, un autel. A se erige:* a se constitui, a și atribui. *A se erige în censorū publicū. S'eriger en censeur publique.*
- Eritagiū.** *s. etr.* Totū que vine saū se pogōră cui-va prin successiune. — Mostenire în pământū, dominiū, casă, etc. *A vinde, a cum-*
- pera, a ameliora ună eritagiu; A-questa-ī eritagiuă părințilorū seī. — Eritagiulă părințilorū mei astăđi se posedă de ună streinū. — fig. Ellū sciu să conserve eritagiuă gloriei stremoșilorū seī. Héritage.*
- Ereditare.** *v. s.* A eridita, a mosteni uă avere materială. *fig.* A mosteni virtuți, vițuri, maladii, etc. *Hériter.*
- Ereditariū-ă.** *s.* Aquella, aqueea quare a eriditată, a mostenită, saū quare este chieimată a mosteni que-va. Se ăea și în propriū și în figuratū. *Héritier-ère.*
- Ermafroditū-ă.** *adi. și sus.* Quare are saū sēmână a avē amēndūoe sexele. — Se ăice despre omă și despre animale. În botanică, plante saū florī quare aū și stamine și pistile. *Hermaphrodite.*
- Ermafrodisimū.** *s. etr.* Starea de ermafroditū. *Hermaphrodisme.*
- Ermarocū.** *s. etr.* Veđi bilciū.
- Ermelină.** *s. f.* Zibelină, ună felū de cacomă a quărui pelle cu perrū se întrebuintēsă la blănăriă. *Hermeline.*
- Ermeneitică.** *s. f.* Tălmăcire, tîlcuire. *Ermeneitică sacră:* tîlmăcirea St. scripturī. — *adi. Ermeneiticū-ă.* — *Regule ermeneitice:* quare serve a explica Sa Scriptură. *Regles érmeneitiques.*
- Eremiticū-ă.** *adi.* Quare ține de ermitū de pusnicū. *Vieăța ermitică.* pusnică, solitariă. *La vie éremitique.*
- Eremitagiū.** *s. etr.* Locuințā unū ermitū. *fig.* Locū singuraticū, la uă parte, casă retrassă, cămpestră. *Ermitage. Hermitage.*
- Eremitū.** *s. m.* Pusnicū, retrassū în pustie spre a servi pe Dumneđeū. *Ermite, Hermite.*
- Ernă.** *s. f.* Quellū mai rece timpū din quei patru ai anului, și quare, dupe astronomi începe la 22 decemvriū și se sfîrșesce la 21 martiū.

- yg.* Se dice în locū de ani vorbindū de persóne. *Numera acumū optū-deci de erni în vieașia sea.* — în t. militari. *Semestru de érnă.* — *Fructe de érnă:* póme que se mănincă numai érna. *Hiver* — *adverbū de timpū.* În timpulū erniī, quātū ține érna. *A sta érna în locū; érna îngheșta apele.* A sta quine-va într'unū locū óre-quare quātū dură timpulū erniī; în timpulū erniī apele îngheașia.
- Ernare.** *v. s.* A ernă; a petrece, a sta érna unde-va. *Hiverner.*
- Ernaticū-â.** *adi.* De érnă, quare este allū erniī, pentru érnă. *Hivernal-é, Hyémal-e.* — *s. etr.* Timpulū în quare stă în locū uă corabie érna *Hivernage.*
- Ernie.** *s. f. t. de chim.* Surpare, boșorigire. *Hernie.*
- Erodiani.** *s. m. plur.* Numele unorū sectari la Evrei, de la regele Erodū capulū lorū, și pe quare-lū priviău qua Messie allū lorū. *Hérodiens.*
- Eroicescū.** Vedī eroicū.
- Eroiceste.** *adv.* Cu uă manieră eroică. *Héroiquement.*
- Eroicitate.** *s. f.* Caracterū a queea que numimū eroicū, virtute eroică, curagiu. este sinonimū cu eroismū. *Héroïcité.*
- Eroico-Comicū-â.** *adi.* Quare este și eroicū și comicū. Se dice de poeme și alte epere. *Héroï-Comique.*
- Eroicū-â.** *adi.* Que este allū unui eroū, a unei eroine, que privește la dinșiū. *Héroïque.* — *uă femeia eroică, unū sufletū eroicū.* — *Poemă eroică,* poemă epică. — *Versurī eroice:* quare aū șesse piciorre, versurī alexandrine. — *Timpī eroicī,* pe quândū figuraū saū trăiaū eroi vechi. — Se dice și despre medicamentele prea tari, prea energice.
- Eroidă.** *s. f.* Epistolă în versurī scrisă sub numele unui eroū saū unei persóne considerate. *Heroide.*
- Eroificare.** *v. s.* A eroifica, a face pe quine-va eroū, a pune în rândulū eroilorū. Se dice numai în stilū comicū. *Héroïfier.*
- Eroină.** *s. f.* Femeie curagiósă, cu uă cutezare și stăruinșia mai pre sussū de sexulū ei. *Héroïne.* — *Eroina unei povestiri, unū romanū, unei bucăși de teatru, etc.*
- Eroismū.** *s. etr.* Caracterū, calitate, virtuși de eroū; mărime de sufletū rară; fapte eroice; vitejie. *Héroïsme.* *Unū actū, uă trăsura de eroismū.*
- Eróre.** *s. f.* Retăcire; opiniune greșită; — greșellă în calculū, saū în conduită. *Erreur.* — *Eroriile juneli, eróre în calculū.*
- Eroticū-â.** *adi.* Quare duce saū aplescă la amorū, *Delirū eroticū, versurī erotice.* *Erotique.*
- Erotidiū.** *s. f. plur. mit.* Serbătorī în onórea lui Cupdonū. *Erotides.*
- Erotomanie.** *s. f. t. de med.* Delirū amorosū, saū mai bine *eroticū,* inversunare de amorū. *Erotomanie.*
- Erotomanū-â.** *s.* Aquella quare este atacatū de uă retăcire mintală causată din amorū. *Erotomane.*
- Eroū.** *s. m.* Semi-deū, titlu datū de anticitatea păgină quellorū que eraū născuși dintr'unū deū saū de ce cu uă persónă muritoră. — Resbelicū de uă vitejie extraordinariă. — Aquella quare în împrejurări arétta uă mărime de sufletū puțin comună. — Persóna principală într'ua poemă. — *fam.* Persóna principală que figurésă într'unū evenimentū. *Heros.*
- Erpetologie.** *s. f.* Partea istoriei naturale quare tratésă despre reptile saū țiritoare. *Erpetologie.*
- Ertăciune, Ertare.** *s. f.* Fapta de a erta; lăssare, uitare, trecere cu vederea a unei greșelle, a unei necuviinșie, a unei culpe. *Pardon, Remission, Excuse.* — *A cere ertăciune. Demander pardon. Îți cerū ertăciune. Je vous en fais excuse.*

A câştiga de la Dumnedeu ertarea păcatelor ū sēlle. Obtenir de Dieu la rémission de ses péchés. Veđi remissiune. Ertare de păcate, de uâ crimă. Veđi absoluțiune. — Ertăciune! sau cu ertăciune! în locu de ertă-me. Veđi ertare.

Ertare. v. s. A erta, a da ertare, a acorda ertăciune pentru uâ greșellă, pentru uâ injurie. *A erta uâ ofensă. Pardonner une offense. Regele l'q ertatū. Le roi lui a pardonné. Ertă-mē,* expresiune de civilitate quândū are quine-va a contra-đice, a deminți. *Pardonnez-moi. — Dumnedeu sã mē erte:* manieră de vorbire familiară quare se pôte lua qua uâ scusă. *Dieu me pardonne. — A erta păcatelē, uâ ofensă. Remettre les péchés, une offense. — Ertă-mē. t.* de civilitate que se întrebuintesă quândū quine-va voesce a contra-đice, sau a face que-va. *Excusez-moi. — A erta:* a da libertate; a scăpa, a scuti pe quine-va de uâ sarcină, de uâ servitudine, de uâ datorie. *Affranchir. — A erta peccatele, greșella, crima unuî acusatū:* a absolve. *Absoudre.*

Ertătorū-ore. s. Aquella quare ertă, quare suffere cu bunătate greșellele altuia, quare îngădue, trece cu vederea. *Celui qui pardonne, Celui qui est indulgent pour les fautes d'autrui.*

Ertatū-ă. sup. și adi. — *prov. Păcatulū mărturissitū este pe jumătate ertatū. Une faute confessé est à demi pardonnée. — De ertatū:* quare merită ertare. *Pardonnable, Remissible.*

Erudițiune, Erudiție. s. f. Întinde-re mare de cunoscinție, de sciinție în totū felulū de literatură; învețetură multă, mare, profundă. *Erudition.*

Eruditū-ă. adi. Înveșiatū, doctū, versatū în sciinție, quare are multă erudițiune, (procopsitū). *Erudit-e.*

Erupțiune, Erupție. s. f. În medicină, spargerea unei copturi și eșire multă de purôie sau de bube. La copii, *erupțiunea dinților:* eșirea dinților din alveole. — Vorbindū de vulcani, eșire, versare multă și iute de lavă. *Eruption.*

Eruptivū-ă. adi. t. demed. Quare este însoțită de erupțiune. *Maladie, frigidité eruptive,* însoțite de bube sau blîndă multă. *Maladie, Fièvre éruptive.*

Es. Prepozițiune que se pune de către unii în compunerea đicerilorū în locu de ex. Veđi ex.

Eșafodagiū. s. ctr. Construcțiunea eșafodulū, skelelorū și podurilorū spre a lucra la uâ zidărie. *Échafaudage.*

Eșafodare. v. s. A eșafoda, a redica eșafodū sau skele spre a puté zidî. *Échafauder.*

Eșafodū. s. ctr. Skelă cu scînduri făcute patū pe lemne înfipte în zidū spre a lucra zidariū pe unde nu ajungū. — *Nenorocitulū s'a sdrobitū cădendū de pe eșafodū. Le malheureux s'est blessé en tombant d'un échafaud. —* Podū sau patū de lemnărie redicatū de pe quare spectatoriū sã pôtă vedé vre uâ represintațiune, vre uâ manivără sau vre-uâ ceremonie publică, — Unū felū de teatru în lemnărie dressatū spre a expune vederiū publice pe făcătorii de relle, sau spre a executa cu mörte pe criminali. *Échafaud.*

Eșarpă. s. f. Bandă lată de stofă que se pune pe unū umerū și se înnodă pe cōpsa oppussă, sau cu quare se încinge qua cu unū brū. *Ūă eșarpă tricoloră,* compussă din trei colore în lungū. *Une écharpe tricolore. —* Unū ornamentū din bandglică făcutū qua unū nodū que portū damele pe brațiu între umerū și cotū. — Ornamentū distinctivū que pörtă de brațiu unū

- officieru în funcțiune de adiutantü.
— Ünü ornamentü la sabie.
- Éscâ.** *s. f.* Ünü feliu de burete qua uâ cüpercâ preparatü asfelü qua dintr'üâ scântee de cremene sä ıea focü; putregaiu de fagü, säü inima lui putredä și uscatä asfelü în quätü ıea focü qua și buretele preparatü. *Amadou, Esca.*
- Escadrâ și Scadrâ.** *s. f.* Mai multe corabiü reunite sub ünü singurü comandantü. Se dä aquéstä numire și fie quâria din quelle trei divisiuni alle unei armii de mare, avan-gardei, corpului de bătăiä, arier-gardei. *Escarde.*
- Escadrilä.** *s. f. dim.* Scadrâ micä. *Escadrille.*
- Escadronare.** *v. s.* A escadrona, a rändui în escadröne. *Escadronner.*
- Escadronü.** *s. etr.* Trupä de cavalerie compassä obicinuitü din patru companii. *Escadron.*
- Escalä.** Veđi scalä.
- Escaladä.** *s. f.* Scaladä, fapta de a escalada; nävălire, assaltü cu scări säü scale. *Escalade.*
- Escaladare.** *v. s.* A escalada, a da assaltü cu scări, a se urca cu scări pe zidurile unei cetäți într'ünü assaltü. — Prin extensiune, a säri peste ünü zidü, säü a se urca într'üâ casä printr'üâ scarä säü altü međilocü. *Escalader.*
- Escamotagiu, Scamotagiu.** *s. etr.* Arta, fapta d'a escamota. *Escamotagiu.*
- Escamotare, Scamotare.** *v. s.* A escamota, a face nevedütü öre-quare lucru prin iscussintia și dibäcia mänelorü; a prefäce, a schimba, a face sä pérä ünü lucru färä sä vedä spectatorulü. *Escamoter.*
- Escamotorü, Scamotorü.** *s. m.* Aquella quare escamotésä, quare face escamotagie. *Escamoteur-se.*
- Escampare.** *v. s.* A escampa, a scäpa; a fugi cu mare grabä, a otuli. *Escamper.*
- Escapadä.** *s. f.* Scäpare, fugire, tulire. *Escapade.*
- Escarmușare.** *v. s.* A escarmușa, a combate, a resboi prin escarmușuri, prin kirduri. *Éscarmoucher.*
- Escarmușorü.** *s. m.* Quare în bătălie se repede întfüu spre a ațiția; quare merge în escarmușü. *Escarmoucheur.*
- Escarmușü.** *s. etr.* Luptä, lovire între soldați din deossebite partituri, între mici despărțiri din oștire, între kirduri ossebite. *Escarmouche.*
- Escaroticü.** *â. adi. t. de med.* Se dice de substanțiele quare, applicate pe uâ parte vivantä, o întăritä violemente, uâ desorganisä și o face sä cađä în escarü. *Escarotique, Escharotique.*
- Escarü.** *s. f. t. de chir.* Cójä négrä que se formésä pe pelle, pe carne, rane säü bube prin aplicațiunea öre-quarorü caustice säü zemuri acre. *Escare, Eschare.*
- Esclavagiu.** Veđi sclavagiu, sclavie.
- Esclavü.** Veđi sclavü.
- Escontare.** *v. s.* A esconta, a face escontulü, a'lü socoti și a'lü reduce; a plăti mai înainte de sorocü prin escontü. *Escompter.*
- Escontü.** *s. etr. t. de comer.* Scädemintü que se opresce dintr'üâ sumä de bani que se respunde mai înainte de sorocü. *Escompte.*
- Escortä.** *s. f.* Trupä armatä que însoșesce pe quine-va spre a'lü apăra de vre uâ insultä, de vre ünü atacü. *Escorte.*
- Escortare.** *v. s.* A escorta, a duce cu escortä, a însoși pe quine-va cu escortä pentru siguranțiä. *Escorter.*
- Escrimä.** *s. f.* Arta de a face arme. *Maistru d'escrimä, salä d'escrimä. Escrime.*
- Esculapü.** *s. m. mit.* Deulü medicinei. Este representatü cu uâ șopirlä pe mänä säü împregiurulü brațiu-lui, și cu ünü cocoșü lingä dîn-

sulă. — *t. de astr.* Uă constelațiune. *Esculape.*

Eșecă. s. etr. Ună jocă orientală turcă. — *fig.* Perdere considerabilă que suferă uă trupă. — *fig.* A ține în eșecă: a împiedica d'a puté să lucrese, a ține în frică, a opri d'a se puté mișcă în vre-uă parte favorabilă. Se dice vorbindă de particulari, de trupe, d'uă armie, etc. *Tenir en echee.*

Eșire. v. s. A eși, a trece din întru afară. *A eși din cameră, din oraș.* *Sortir de la chambre, de la ville.* — A da, a cresce, a se areta: *Grînele, erva essă din pământ; i a eșit ună buboiu. Les blés, les herbes sortent de terre; il lui est sorti un bubon.* — *A eși de la liturgie, de la vespără, de la bal.* *Sortir de la messe, des vêpres, du bal.* — *fig.* A eși din datorii, din otarele modestiei. *Sortir de son devoir, des bornes de la modestie.* — *A eși din cadență, din mesură: a nu mai cânta orî juca cu tactă.* *Sortir de cadence, de mesure.* — *Ît esse făcă din ochi:* este foarte aprinsă de mânie. *Le feu lui sort par les yeux.* — *A eși și a deșerta.* Veđi evacuare. — *A eși printr'ă stăpătore.* *Déboucher.* — *A eși din pădure, din culcuș, în de vînătore.* *Débucher.* — *A eși din ghiocce.* *Eclore.* — În pictură și arhitectură. *A eși în față.* *Saillir.* (Se conj, qua fugire duplicândă pe *s* orî unde dupe dînsulă nu urmésă ună *i*: *Essă, eși, esse, eșimă, eșit, essă; — eșiamă, eșiaș, eșia; eșiamă, eșiaș, eșiaș; — etc.*)

Eșire. s. f. Fapta de a eși. *Sortie.* — *Esirea mărfelor, baniloră afară din țerră.* *La sortie des marchandises, de l'argent hors d'un pays.* — Dreptulă de intrare și de eșire. *Droit d'entrée et de sortie.* — *La eșirea din besserică, de la spectaculă.* *A la sortie de l'église, du*

spectacle. — *Eșire și Eșitură.* Locă de trecere, de eșit: *Issue.* — Potecă, gură, strîmătore pe unde esse quineva. *Débouché.*

Eșitore. s. f. Plimbătore, umblătore, locă destinată pentru ăre-quare necesități naturale. *Latrines, Lieux d'aisance, Retrait.*

Eșitură. s. f. Locă pe unde esse, trece quine-va sau que-va. Veđi eșire. *sus.*

Eșitațiune. s. f. (*ezitatiune.*) Fapta d'a esita; — înduocă, incertitudină, nedumerire. *Hésitation.*

Eșitare. v. s. [*ezitare.*] A esita, a sta în înduocă, a fi nesigură, a nu scî que partită să îmbrăcișese. *Hésiter.*

Esle. s. f. plr. Despărțire făcută dinaintea viteloră într'ună grajdă în quare se pune finulă și ori-que nutrimentă pentru cai, boi, capre, etc. — *Légănulă lui Jesus Cristosă.* *Crèche.*

Esplanadă. s. f. Locă șessă și deschissă dinaintea unei cetăți, etc. *Esplanade.*

Esquianciă. s. f. t. de med. Inflamațiune violentă a gîtlejului; uă înflătură a muriloră gîtului și a omușorului. *Esquiancie.*

Essențiă. s. f. Quea que constituă natura unui lucru, principiulă unui lucru. — În chimie, untă sau liquidă aromatică que se scote prin distilațiune din plante. *Essence.*

Essențialmente. adv. Prin propria sea essențiă. *M'a obligată essențialmente; Iubesc essențialmente pe amicū seș. Il m'a obligé essentiellement; Il aime essentiellement ses amis.*

Essențială. s. m. *Essențialulă unei afaceri:* queea que într'ă afacere este măi principală, măi importantă. *L'essentiel d'une affaire.*

Essențială-ă. adi. Quare este allă essenției, de essențiă. — Absolutmente necesariă. — Importantă, considerabilă. *Ună omă essențială:*

este unŭ omŭ sigurŭ, unŭ amicŭ solidŭ pe quare pŭte quine-va conta. — În medicină, se dice de maldiile quare alteră funcțiunile prin elle însăși fără a depinde de vre uă altă afecțiune. — În chimie, se dice de sărurile que se extragŭ din sucuri, de decoctiunile vegetalelorŭ, prin filtrațiune, evaporațiune și cristalisațiune, de unturi aromatice que se scotŭ prin distilațiune. *Sare esențială, untŭ esențialŭ.* — În musică, se numesce *cŭrde esențiale alle tomulŭ finala, medianta și dominantă.* — *Essentiel-le.*

Essențiare. v. s. A esenția, a parfuma cu esenția. *Essencier.*

Este. Persŭna 3 singulariă de la verbulŭ fire în indicativŭ presinte. Une-orŭ în locŭ de *este* se dice numai *e.* — *Est.*

Estetică. s. f. Cunoscința, simțirea frumusețelorŭ unei opere de spiritŭ; — filozofia frumŭsșelorŭ arte. — *Esthétique.*

Esteticamente, Esteticeste. adv. Într'unŭ chipŭ de bunŭ simțiu, de bunŭ gustŭ. *Esthétiquement.*

Esteticŭ-ă. adi. De bunŭ simțiu, se dice despre aquea que face sâ se simțâ frumusețile unei lucrări. *Esthétique.*

Estimare. Veđi stimare.

Estime. s. f. Veđi perpetuitate, existență.

Estompă. s. f. Stompă. Instrumentŭ de pelle, de cartie în formă de sulŭ ascuțitŭ, cu quare se întinde prin frecare creionulŭ său altă vâpsea spre a potrive umbrele. *Estompe.*

Estompare, Stompare. v. s. A estompa, a freca cu estompa. *Estomper.*

Estropiare. v. s. A estropia, a ologi, a ciungi; a redica, a rupe cui-va său de la que-va unŭ membru. — A râni forțe greŭ. — *fig.* A strica înțellessulŭ unei cărți, figura

unui dessemnŭ, numirea unui lucru, etc. *Estropier.*

Estropiatŭ. s. m. Cerșetorŭ de profesiune estropiatŭ său quare se face a fi estropiatŭ. *Estropiat, Estropie.*

Estropiatŭ-ă. sup. și adi. Quare este lipsitŭ de întrebuițierea unui membru; ologŭ, ciungŭ. *Estropie-e.* Se iewa și sustantivŭ.

Estŭ. s. etr. Resăritŭ, orientŭ, unulŭ din quelle pntru puncturi cardinale alle lumei. — Vântŭ que sufflă din partea aquesta și pe quare navigatorii îl împartŭ în mai multe grade cu diferite numiri. — Partea din drepta pe carte. *Est.*

Etă. Veđi eată.

Etacŭ. s. etr. Cellulă, alveolă, cameră mică de culcatŭ. *Chambre à coucher; Cellule, Alvéole.*

Etagiu. s. etr. Spațiu între dŭoe tavanuri; — Catŭ, rândŭ de camere unulŭ d'assupra altuia; șirŭ de polițe una peste alta într'unŭ dulapŭ. — *fig.* Gradŭ de suire, de înălțiare; Stare, condițiune. — *Etage. Primulŭ etagiu,* șirulŭ case-lorŭ de jossŭ: *allŭ dŭoi-le etagiu,* etc, șirulŭ d'allŭ dŭoile, etc. în sussŭ. — *fig. Omenŭ de etagiu-lŭ de sussŭ, de jossŭ,* de condițiune de sussŭ, de jossŭ. — *Se află spirite de diverse etage,* de deossebite grade.

Etalagistŭ-ă. sus. și adi. Negociantŭ quare 'și etalésă marfa. *Etalagiste.*

Etaligiu. s. etr. Expunerea, întinderea marfelorŭ spre vindere. *Etalage.*

Etalare. v. s. A etala, a întinde, a expune mârfele spre vindere. *Etaler.*

Etapŭ. s. etr. Locŭ într'unŭ orașŭ unde se descarcă mârfele intrate de afară. — Quea que se distribue trupelorŭ pentru nutrimentŭ cândŭ suntŭ în marșŭ. — Loculŭ unde

- se face aquestsă distribuțiune de unde îndată și plăcă. *Étape*.
- Etate.** *s. f.* Starea, vârsta, condițiunea unui fiu sau fiă. *État*. — Diferitele grade ale vieții omului. — Timpul de cându quine-va este în viață. Vârsta, anii que are quine-va. *Age*.
- Eterie.** *s. f.* Asociațiune de Greci oțăriți a scutura jugulü Porții Otomane. *Hétairie*.
- Eternisare.** *v. s.* A eternisa, a face eternü, (a vecinici) a face să nu äibu sfîrșitü. *A-și eternisa numele, memoria, etc. Éterniser son nom, sa-mémoire, etc.*
- Eternitate.** *s. f.* Durată, lungime în timpü quare nu are nici începutü, nici sfîrșitü. *Eternitatea lui Dumnezeu*. Durată que are unü începutü, dar nu are sfîrșitü. *Eternitatea fericirilorü sau a durcerilorü*. — *Din eternitate*, din timpî nepomeniți. *De toute éternité*.
- Eternü-â.** *adi.* Vecinicü, quare nu are nici începutü, nici sfîrșitü. — Quare a avutü unü începutü dar nici uă dată sfîrșitü. *Éternel-e*.
- Eteroclitü-â.** *adi. t. de gram.* Quare este în contra regulelorü comune; dar quare face excepțiune. *Hétéroclite*.
- Eterodoxie.** *s. f.* Oponere la sentimentele ortodoxe. *Hétérodoxie*.
- Eterodoxü-â.** *adi.* Contrariü adeveratei doctrine în materie de religiune. — *s.* Quare nu crede dreptü. Este oppussü la *Ortodoxü. Hétérodoxe*.
- Eterogenitate.** *s. f.* Qualitatea, însusirea lucrului eterogenü. *Hétérogénéité*.
- Eterogenü-â.** *adi.* Quare este de diferită natură. — *t. de gram. Sstantivü eterogenü*: quare este de genü masculinü la singulariü și de femininü la plurariü. Masc. *Lemnü*; fem. *Lemne*. așa dar *Lemnü* este *Eterogenü*. — *Hétérogène*.
- Eteroscieni.** *s. m. plur. t. de geogr.* Nu-
- mele locuitorilorü din zonele temperate quare în mediü-și au umbrele contrariü, quei din zona temperatä septentrională, spre nordü, și quei din zona temperatä meridională, spre sudü. *Hétérosociens*.
- Eterü.** *s. etr.* Materie sau aerü subțire și curatü que este d'assupra atmosferi, și quare se crede quă împlie totü deșertulü în quare stellele și facü cursulü lorü. — În chimie, liquorü förte spiritosü, volatilü și tare. *Éther*.
- Etică.** *s. f. t. didacticü.* Sciința moralei. *Éticelü lui Aristotü*, operile selle morale. *Les éthiques d'Aristote*.
- Etimologicü-â.** *adi.* Quare are raportü cu etimologia. *Étymologique*.
- Etimologie.** *s. f.* Origina unei điceri, începutulü din quare derivă uă đicere; explicațiunea adeveratului ei sensü; dupe sensulü particulariü allü fie-quării điceri elementarie din quare se compune. Đicerea din quare derivă uă altă đicere se numesce *primitivă*, a-queea quare vine din primitivă se dice *derivatä*. *Étymologie*.
- Etimologistü-â.** *s.* Aquella quare cercetäsă sau quare cunoșce origina đicerilorü. *Étymologiste*.
- Etiologie.** *s. f.* Partea medicinei quare tratäsă despre cauzele maladiilorü. *Étiologie*.
- Etiquetä.** *s. f. (etiketä.)* Uă mică inscriptiune, biletü sau cedulă que se pune pe unü paquetü de marfă, pe uă butilie, etc. quare arëtätă que se coprinde în întru. — Cedulă que se pune pe uă colecțiune de acte atingătörie de unü procesü. — Cerimonialulü curțilorü quare reguläsă cuviințele, datoriile exteriore dupe rangü, locü, demnitate, etc. — Diferite formule întrebuiņiate în scrissori, etc. dupe persónele quătre quare suntü adressate. *Étiquette*.
- Etiquetare.** *v. s. (etiketare.)* A pune

- etiquete, cedule pe que-va. *Éti-quetéer*.
- Etnograficū** *â. adi.* Quare se atinge de etnografie. *Éthnographique*
- Etnografie** *s. f.* Parte a statisticeii quare descrie deosebitele națiunii sau populi. *Éthnographie*.
- Etnografū** *s. m.* Aquella quare se ocupă cu etnografia. *Éthnographie*.
- Etnologie** *s. f.* Tractatū, dissertațiune assupra năravurilor. *Ethologie, Ethnologie*.
- Etopee** *s. f.* Descrierea năravurilor și a pasiunilor omenesci sau a unui individū. *Ethopée*.
- Eū** Pronume, persōna I singulariă, în casulū nominativū. La pluralū *noi*; la femininū *ea*; este totū d'a-una subiectulū propozițiunei în quare a rare ori se vede ci mai totū d'auna se subînțelege. *Cântū, înțelegū, vedū, fugū*. Se înțelege *Eū cântū, eū înțelegū, etc.* — Cândū însă se scrie sau se pronunțiă aquēsta este unū felū de repetițiune spre a da mai multă putere ideii allū quārei este subiectū. *Eū, nu voiū suferi nici uă dată a me înjossi; Eū, numai înaintea ta cadū, Dōmne*. Uă idee scurtă, ordinarie nu suferē repetițiunea lui dupe natura limbei franceze, dicemū dar *Alegū cu plăcere a te primū, quāci suntū amiculū teū, o mărturisescū*, unde în *Alegū, suntū, mărturisescū* sub înțelegemū *eū* fără a fi necessariă repetițiunea lui. *Eū* se pune înaintea sau în intrulū frazelorū întrebătorie. *Eū suntū caūsa? Que potū face eū în contra sea?* — Se întrebuițesă qua formulă înaintea numelui unei persōne d'ua autoritate înaltă în capulū unei proclamațiunii, unui decretū, unei legiuri, *Eū* sau *Noi N... N... ordonămū, sau decretămū, etc*; și în contracte ori alte înscrise de îndatoriri din partea ori quāruī particulariū. *Eū subscrissulū N... N...*
- declarū, recunoscū, me engagesū, etc.* — *Je, Moi.* — *Eū* me ducū, je vais. — *Sorā-mea și eū, tu și eū vomū merge la ... Ma soeur et moi, vous et moi nous irons à...*
- Eucologū**. Vedī euhologū.
- Eucrasie** *s. f.* Constituțiune bună și senătōsă a corpului. *Eucrasie*.
- Eudiometricū-ă** *adi.* Que se atinge de eūdiometru, quare privesce la eūdiometrie. *Eudiométrique*.
- Eudiometrie** *s. f. t. de fis.* Artă d'a analiza aerulū atmosfericū, și mai alessū de a recunōsce quāte părți de aerū vitalū sau de gazū oxigenū coprine unū locū ore-quare *Eudiometrie*.
- Eudiometru** *s. m.* Instrumentū de fisicā propriū a mesura salubritatea aerului. *Eudiometre*.
- Eufemismū** *s. m. t. de retor.* Îndulcirea expressiunei, chipulū de a aretta uă idee neplăcută sau urită cu vorbe mai plăcute și mai convenite. *Euphémisme*.
- Eufonicū-ă** *adi. t. de gram.* Quare face pronunțiatiunea mai dulce, mai curgătoare, quare produce eufonie. *Euphonique*.
- Eufonie** *s. f.* Sunetū plăcutū de unū singurū versū sau de unū singurū instrumentū. *t. de gram.* Quare face pronunția lesne și curgătorie. *Euphonie*.
- Euharasticū-ă** *adi.* Que se atinge de cuminecătură, de St. Eucharistie. *Eucharistique*.
- Eucharistie** *s. f.* Cuminecătură, grijanie, corpulū și sângele Domnului Is. Hs. sub chipulū pâinii și vinului. *Eucharistie*.
- Euhologū** *s. m.* Eucologū, uă carte în quare se găsesc officilū besericescū pentru tōte duminicile și serbătorile de peste anū. *Eucologe*.
- Eunucū** *s. m.* Scopitū, famenū que păzesce haremulū unui Mussulmanū. — *t. de ist. ecles.* Sectă de

- eretică din secolulă allă treilea quare se scopiaă. *Eunuque.*
- Europa.** *s. f.* Unulă din continentele pământului. *Europe.*
- Europenă, Europeă.** *s.* Que se ține de Europa. *Européen-ne.*
- Evacuare.** *v. s. t. de med.* A goli, a deșerta, a scôte afară. — *t. de guer.* A eși cu ostirile, a deșerta uă țără de ostiri. *Evacuer.*
- Evacuațiune, Evacuație, Evacuare.** *s. f.* Deșertare, eșire, scôtere afară a zemuriloră sau materiilor stricate; materia deșertată sau eșită afară. — Deșertarea unei țării, unei cetăți, de ostiri în urma unui tractatū, unei învoiri. *Evacuation.*
- Evagațiune, Evagație.** *s. f. t. de devoțiune.* Dispozițiunea spiritului de a nu putē quine-va să și pironescă gândulă la unū locū; — lipsă de evlavie. *Evagation.*
- Evaltonare.** *v. s.* A evaltona, a se întinde prea departe, a se apuca de lucruri prea mari quare suntă peste puterea noastră. *Evaltonner.* A se evaltona: a și lua sborū, câmpū liberū. *s' Evaltonner.*
- Evangeliarū. și Evangelistarū.** *s. m.* Carte în quare se coprindū tôte evangeliile que se citescū preste anū în besserică. *Evangélaire, Evangelistaire.*
- Evangelicește.** *adv.* Dupe chipulă și metodulă evangeliiei. *Evangélique-ment.*
- Evangelicū-ă.** *adi.* Quare este din evangeliū sau dupe evangeliie. *s. m.* Reformatū, de religiunea reformată. *Evangélique.*
- Evangelisare.** *v. s.* A evangelisa, a propaga, a anunția evangelia. *Evangeliser.*
- Evangelistū.** *s, m.* Nume que pörtă quei patru apostoli quare au scrissū evangeliulă. *Evangéliste.*
- Evangeliū.** *s. etr.* Cartea cu morală, legea, doctrina și suferințele lui Is. Cr. *s. f.* Evangeliie: parte din evangeliū que se citește în besserică și alte locuri. *Evangile.*
- Evaporare.** *v. s.* A evapora, a preface în aburū; a se evapora, a se trezi, a eși puterea, târia dintr'unū liquidū. — *fig.* A se vârsa, a se ressiți, a se perde. — *Evaporer.* *Evaporatū, svaporatū.* *sup. adi.* sburdalnicū, nesocotitū, cu minte ușoră. *Evaporé-e.* (Unii scriū și pronunția *svaporare* și *vaporare.* Se conj. qua lucrare.)
- Evaporațiune, Evaporație, Evaporare.** *s. f.* Exalațiunea vaporurilor, eșirea, respîndirea aburilor, prefacerea părților unui liquidū în aburi prin lucrarea focului, a soarelui, a căldurii, a aerului, etc. — *fig.* Ușurințā, ușuritate de spiritū, nesocotințā. *Evaporation.*
- Evaporatū-ă.** *sup. adi.* Veđi evaporare.
- Evașă.** *s. f.* Unū felū de clește allū potcovarului cu quare apucă de nasū pe callū quândū nu stă să lū potcovescă. — *fig fam.* A pune evașăa cui va: a lū angagea să tacă, să nu dică nimicū pentru quelle que vede; a lū cumpera qua să nu se mai pôtă împotrivi la dorințele sau interesele noastre. *Morailles, Torche-nez.*
- Evasiune, Evasie.** *s. f.* Scăpare, fugă pe sub ascunsū. *Evasion.*
- Evenimentū.** *s. etr.* Întîmplare mărēțiā, ori que lucru, faptă însemnată que se întîmplă în lume. — Turburare, rescólă, învâlmășellă neasteptată que se întîmplă, que se petrece în lume, quare superă sau nenorocesc pe unii și satisface pe alții. *Evenement. Evenimentū, Accidentū, Aventurā (însem.)* *Evenimentū* se dice în genere de ori que se întîmplă în lume, fie publicū, fie particularū; *Accidentū* de uă întîmplare tristă que se întîmplă unuia sau mai multora, și *Aventurā* de queea que se întîmplă numai persónelorū, co-

prinđindŭ que va quare ține mai multŭ de norocire de quătŭ de nenorocire: Revoluțiunele statelorŭ suntŭ *Evenimente*; căderile, surpările edificiilorŭ suntŭ *Accidente*; întimplările norocite alle junilorŭ suntŭ *Aventure*.

Eventaliŭ. *s. ctr.* Apărătore cu quare 'și face quine va vîntŭ, queea que servă a face vîntŭ spre a recori. *Éventail*.

Eventualitate. *s. f.* Întimplare, caracterulŭ unui lucru eventualŭ *Éventualité*.

Eventualŭ-ă. *adi.* Făcutŭ, încheiatŭ, pregătitŭ qua să se pue în lucrare la unŭ evenimentŭ despre quare nu se scie încă sigurŭ. daca se va întimpla saŭ nu. Întimplătorŭ, nesigurŭ. *Éventuel-le*. — *Tractatŭ eventualŭ, successiune eventuală.*

Evicțiune, Evicție. *s. f. t. de juris.* Scôțerea cui-va prin canalulŭ judecațiŭ din posesiunea unui lucru. *Éviction*. *Vîndetorulŭ este garantŭ pentru evicțiunea que s'arŭ întimpla cumperătorulŭ. Le vendeur est garant de l'éviction que l'acquereur peut souffrir.*

Evidențiă. *s. f.* Învederare, siguranță învederată, adeverŭ învederată. *Evidence*.

Evidențŭ-ă. *adi.* Învederată, curatŭ, de față, que se pôte cunósce îndată și fără nici uă greutate. *Évident-e*.

Evitare. *v. s.* A evita, a fugi, a se apăra, a ocoli, a se feri de queva neplăcutŭ, superătoriu. *Éviter*. (Se conj. qua lăudare.)

Evlavie. *s. f.* Dragoste către Dumneđeŭ. Veđi pietate.

Evlaviosŭ-ósă. *adi.* Cucernicŭ, cu dragoste către Dumneđeŭ; besericosŭ, milostivŭ, darnicŭ și militorŭ către sâraci. *Pie, Pieux-se*.

Evocabilŭ-ă. *adi. t. de juris.* Que se pôte evoca, da în cercetarea altorŭ judecătorii, altorŭ judecători. *Évocable*.

Evocare. *v. s.* A evoca, a chiema, a face să se aratte, să vină la sine; vorbindŭ de suflete, de morți, de spirite. *t. de jur.* A redica uă pricină de la unŭ tribunalŭ spre a o da în cercetarea altui tribunalŭ. *Evoquer*.

Evocațiune, Evocație, Evocare. *s. f.* Fapta de a evoca; operațiune religiósă a paganismului que se practica în pricina sufletelorŭ, a umbrii morților. — Aquestă đice-re însemnésă asemenea formula que se întrebuintia spre a invita pe Deii protectori ai țerii unde intra quine va cu rebelŭ qua să bine voescă a o abandona și a veni într'ajutorulŭ biruitorilorŭ de quare li se promitea, în recunoscintiă, templuri noŭe, altare și sacrificii. — Se đice și despre operațiunile pretinșilorŭ magici que se laudă d'a scôte prin descântece saŭ fermece din mormintele saŭ întunericele lorŭ, suflete, năluce, fantome, umbre, demoni, etc. — *t. de juris.* Redicarea, mutarea unei pricinii de la uă judecătorie spre a o da în cercetarea și otărîrea altei judecătorii. *Évocation*.

Evoluțiune, Evoluție. *s. f.* Desvoltarea corpurilorŭ organice în timpulŭ formațiunei lorŭ. — Mișcare que facŭ trupelș spre a lua uă nouă pozițiune. *Évolution*.

Evreescŭ. Veđi ebraicŭ, iudaicŭ, jidovescŭ.

Evreeste. *adv.* Jidovește, iudaicește; cu chipŭ, cu manieră ebraică. *En Hébreu, d'une manière hébraïque*.

Evreismŭ. Veđi ebraismŭ, iudaismŭ.

Evreŭ. *s. m.* Jidovŭ, jidanŭ, iudeŭ, israiltênŭ. Femeia evreului, *Evreică* saŭ *Evree*. — *Juif-ve, Hébreu*.

Ex. Proposițiune latină quare înscindŭ uă đicere óre-quare însemnésă 1° queea que uă persónă a fostŭ, postulŭ que a ocupatŭ. *ex-deputatŭ, ex-ministru*. — 2° peste mesură, afară, multŭ. *Ex-altare*,

alțiarē peste, *ex-patriatū*, din patrie afară, *exterminare* terminare multă, mare pînă la prăpădire totală, etc. — *Ex* din mai multe diceri latine, româna l'a schimbatū S. aseliu din *extirpare*, *excrementum*, *extorquere*, *extraneus*, etc, a făcutū *stîrpire*, *scremere*, *stîrcere*, *străinū*, etc. Aquestă schimbare făcută de populū pe cândū limba lui era pură, consultândū neologistii timpului, se pare quă tindū la a fixa uă regulă generală dupe quare dicerile *exterminare*, *expatriare*, *expedițiune*, etc, sâ făcâ *sterminare*, *spatriare*, *spedițiune*, etc; alții iară-și mai puținū cutezetori la a supplini dūoe litere *ex* cu una singură *s*, scriū și pronunțiu *esterminare*, *espatriare*, *espedițiune*, etc. Noi însă făcendū locū în alfabetulū românū și lui *x* (vedī *x*) scrimū *expatriare*, etc, pînă cândū uă societate literariă d'ua autoritate irrevocabilă va decide que e mai raționabilū între aqeste trei opiniunī.

Exaburare. *v. s.* A exabura. Vedī evaporare, exalare.

Exacerbațiune, Exacerbație. *s. f.* (*ekzacerbațiune*) *t. de med.* Vorbindū de friguri continue, creșterea simptomelorū fără tremurare. *Exacerbation.*

Exactemente. *adv.* (*ekzactemente*) Cu exactitate. *Exactement.*

Exactitate, Exactitudine. *s. f.* (*ekzactitate*.) Îngrijire que pune quine-va spre a face unū lucru exactū, cu punctualitate; luare aminte punctuală la împlinirea unei datorii, la sevîrșirea unui lucru. *Exactitude.*

Exacțiune, Exacție, Exigere. *s. f.* (*ekzactiune*.) Fapta de a exige pe căi nedrepte, sau, fapta prin quare exige, pretinde, cere quine-va mai multū de quātū are a lua. *Aquesta-i uă curată exacțiune. C'est une pure exaction.*

Exactū-ă. *adi.* (*ekzactū*.) Quare are exactitate; regulatū, punctualū, fără greșellă; queea que este făcutū cu acuratețią, dupe tôte regulele. *Exact-e. Unū omū forte exactū, socotellă exactă.*

Exaedru. *s. m.* (*eksaedru*) *t. de geom.* Corpū regulatū cu șesse feție, se dice și cubū. *Hexaedre.*

Exagerare. *v. s.* (*eksagerare*.) A exagera; a mări, a împlea cu prisosșe uă povestire, a trece mesura în laude, sau în satire, ori în calomnii. *Exagérer.*

Exagerațiune, Exagerație, Exagerare. *s. f.* Fapta de a exagera. Discursū, lucru quare 'și exageresă efectele selle; queea que trece sau se face ori se dice peste măsură. *Exagération.*

Exagerativū-ă. *adi.* Quare ține de exagerațiune, de covîrșire. *Exagératif-ve.*

Exageratorū - trice. *s.* Aquella, a-queea quare exageresă; covîrșitorū în povestiri. *Exagérateur-trice.*

Exageratū-ă. *sup. și adi.* Quare este făcutū sau dîssū cu exagerațiune. — *sus.* Aquella quare exageresă; entusiastū. *Unū omū exageratū; — ești unū exageratū. Exagère-e.*

Exagonalū-ă. *adi. t. de geom.* [*ekxagonalū*.] Se dice de planurile sau figurile que au șesse lature, și șesse feție. *Hexagonal-e.*

Exagonū-ă. *adi.* Quare are șesse unghiri și șesse lature. *Hexagone.*

Exalare. *v. s.* (*ekzalare*.) A exala, a exabura, a scôte și a resuffla afară din sine în aerū, vorbindū de aburi, vapóre, mirösse. — *Mirrossulū que exală uă rosă, mirrossū que dă unū trandafilū. L'odeur qui s'exhale d'une rose. — Exhaler.* (Se conj. qua lăudare.)

Exalațiune, Exalație, Exalare. *s. f.* Fapta, lucrarea de a exala, d'a se exala; fumū, aburū sau vapóre que esse dintrua substanțią și se respîndesce în aerū. *Exhalaison.*

- *t. de chim.* Operațiune prin quare se scôte, se resufflă, se dă afară părțile volatile din substanție. — *t. de med.* Lucrare prin quare ôre quare fluide se respindesc în formă de vapóre, pe suprafața membranelor și în interiorul țeseturilor organice. *Exhalation.* — *Exalațiune (exhalaison), Vapóre, Aburü (însem.) Exalațiune,* se pôte dice fumului său aerului uscatü que se exală din corpuri solide, cumü pământü, focü, mineralü, puciosă, seruri; *Vapóre,* fumurilorü său aerului umedü que scotü apele și alte corpuri liquide; *Aburü* aerului său fumurilorü calde que scotü liquidele ferbîndü.
- Exaltare.** *v. s.* A exalta; a înălța, a mări prin discursü; a lăuda multü a preçuii peste mesură. — *fig.* A însufia entusiasmü, a mișca, a aprinde. — *A se exalta,* a se aprinde, ași da sborü imaginațiunei. *Exalter, s'Exalter.*
- Exaltațiune, Exaltație, Exaltare.** *s. f.* Fapta d'a exalta; d'a se exalta. — Înălțierea papei la pontificatü. — Se dice assemenea *Exaltațiunea (înălțierea) Crucii.* — În algebră, redicarea unei cantități la una din puterile sêlle. — În chimie *exaltațiunea serurilor, metalelor, etc.* operațiune prin quare se purifică quätü se pôte mai multü. — *fig.* *Exaltațiunea (exagerațiunea) stilului.* — *Exaltațiunea capului,* aprindere, căldură mare a imaginațiunei, etc. *Exaltation.*
- Exaltatü-â.** *sup. și adi.* — *fig.* *Stilü, sentimente exaltate,* exagerate. — *Capü, imaginațiune exaltată,* ardentă, aprinsă. — Se ieă și qua substantivü, *ești unü exaltatü.* — *Exalté-e.*
- Examenü, Examinü.** *s. etr. (examenü.)* Cercetare exactă, discușiune strictă. — Întrebări făcute cui-va spre a judeca despre
- pacitatea sea în cunoscînțe. *Examen.*
- Exametricü-â.** *adi.* Quare ține de examtru, quare este de felulü exametruului. *Hexamètre.*
- Examtru.** *s. etr.* Versü de șesse picioire; se dice și versurilorü alexandrine. *Hexamètre.*
- Examinare.** *v. s.* A examina; a cerceta, a cerca cu exactitate; a discuta cu d'amăruntulü. — A face întrebări spre a cunósce capacitatea cui-va, său spre a descoperi que-va. *Examiner.* (Se conj. qua lăudare.)
- Examinațiune, Examinație, Examinare.** *s. f. p. u.* Veçi examenü.
- Examinatorü-trice.** *s.* Aquella quare examine, său quare este pussü qua să examine, să întrebe. *Examineur-trice.*
- Exandrie.** *s. f. t. de bot.* Classă din sistema sexuală quare coprinde plantele a quărörü flóre are șesse stamine. *Hexandrie.*
- Exantemă.** *s. f. t. de med.* Orî que felü de spuzellă se face pe pelle. *Exanthème.*
- Exapsalmü.** *s. m.* Uă cântare de diminetiă în bisserică, quare este compusă din șesse psalmi ai lui Davidü. *Hexapsaume.*
- Exarhatü.** *s. etr.* Scaunulü exarhului, coprinsulü în quare comandă unü exarhü. *Exarchat.*
- Exarchie.** *s. f.* Demnitatea, funcțiunea unui exarhü. *Exarchie.*
- Exarhü.** *s. m. (eksarhü).* Aquella quare comanda în Italia în loculü imperațilorü Constantinopolului. — Demnitate eclesiastică mai jossü de quätü patriarhü, în besserica grécă. *Exarque.*
- Exasperare.** *v. s. (eksasperare.)* A exaspera, a întărîta, a inverșuna, a supera tare, a provoca. — *A se exaspera,* a se întărîta. *Exasperer, s'Exasperer.* (Se conj. qua lăudare.)
- Exasperațiune, Exasperație, Exasperare.** *s. f.* Starea quellui que

- este exasperatū. *Exasperațiunea spiritelorū*, mișcare vie între locuitorii. *L'exaspération des esprits.*
- Excedere.** *v. s.* A excede, a trece peste, a merge dincolo de... A *excede oțarele.* *Exc. der.* (Se conj. qua înțelegere saū qua cedere.)
- Excelare.** *v. s.* A excela; a întrece; a covârși prin 6re-quare calitatī, prin 6re-quare grade de perfecțiune în comparațiune cu alții. *Exceller.*
- Excelență.** *s. f.* Gradū de perfecțiune mai presussū d'allū altora. — Titlu de on6re și de distincțiune que se dă ministrilorū, ambasadiorilorū, și altorū persoane înalte. *Excellence.*
- Excelentissime.** *s. și adi.* Prea excelentū. — Titlu de on6re allū dregătorilorū înalți. *Excellentissime.*
- Excelentū-ă.** *adi.* Quare are uă calitate superioră, quare este dessevirsitū în que-va; mai bunū, mai presussū. *Excellent-e.*
- Excentricū-ă.** *adi.* Se 6ice în geometrie de mai multe cercuri quare aū unū centru deossebitū de și angageate unulū într'altulū. *Excentrique.*
- Exceptare.** *v. s.* A excepta, a deossebi a nu coprinde într'unū numerū, într'uă regulă, într'uă alegere. *Excepter.* (Se conj. qua lăudare.)
- Excepționalū-ă.** *adi.* De excepțiune, quare coprinde uă excepțiune: *lege, clausă excepțională.* *Exceptionnel-le.*
- Excepțiune, Excepție, Exceptare.** *s. f.* Fapta prin quare quine-va exceptă; lăssare afară, deossebire, quare nu face parte din que-va. *Exception.*
- Excessivū-ă.** *adi.* (de la *excedere.*) Quare merge, tinde către excessū, quare trece peste mesurā saū regulā. *Excessif-ve.*
- Excessū.** *s. etr.* (de la *excedere.*) Covârșire, trecere peste mesurā; quea
- que trece 6tarele, cuviințiile, regula; mai particularemente, violenția, necumpetare, desfrınare, lăcomie. *Excès.*
- Excitare.** *v. s.* A excita, a provoca, a întărta; — a anima, a încuragea; — a cauza, a face sâ se nască, a pricinui. *Exciter.* A *excita setea, apetitulū; — a excita mila cui-va; — a excita uă gelosie, etc.*
- Exclamare.** *v. s.* A exclama, a striga de admirație, de bucurie, de surprindere, de mănje. *Crier, s'Écrier; pousser des cris de joie ou d'indignation.*
- Exclamațiune, Exclamație, Exclamare.** *s. f.* Fapta d'a exclama. Strigare, larmă de admirațiune, de bucurie, de indignațiune, de furie. *Exclamation.*
- Excludere.** *v. s.* A exclude, a sc6te afară, a depărta, a nu priimi cu saū în..; a opri cui-va d'a si priimitū; a împiedeca d'a i se da. *Exclure.* (Se conj. qua înțelegere.)
- Exlusiune, Exlusie, Excludere.** *s. f.* Fapta d'a exclude. — Declarațiune, actū prin quare quine-va exclude. *Exclusion, loc. adv.* Cu *exclusiune cutare.* Cutare fiindū exclussū. A *l'ecclusion d'un tel.*
- Exclusivemente.** *adv.* Cu excepțiune; scoțindū afară, nesocotindu-se. *De la maīu pînă la octomvriū exclusivemente,* adicā nesocotinduse și octomvriū, ci numai pînă la finele lui septemvriū inclusivū. *De la una pînă la dūoespredece exclusivemente,* fără a se socoti și dūoespredece saū allū dūoi-spredecele. *Exclusivement.*
- Exclusivū-ă.** *adi.* Quare exclude, saū p6te a exclude. *Exclusif-ve.*
- Excomunicare.** *v. s.* A excomunica; a despărți, a deossebi din comuna credincioșilorū și de la împărtașirea bunurilorū spirituale alle bessericii. *Excommunier.*
- Excomunicațiune, Excomunicație, Excomunicare.** *s. f.* Censurā

- eclesiastică prin quare se excomunică quine-va. *Excommunication.*
- Excomunicatū-â.** *sup. și adi.* De la excomunicare. — *sus.* Aquella quare este excomunicatū, în contra quâruiă s'a făcutū uâ censură eclesiastică. *Excommunié-e.*
- Excremintū.** *s. etr.* Ori que materie fluidă ori solidă que evacueșă saū dă afară corpulū animalelorū quade prissossū, nefolossitoriu și vâtământoriu; baligă, găinațu, etc. *fig. t. de mepris. Excremintulū naturii, nēmului omenescū, persōnă uritā și meprisabilă. Excrement de la nature, du genre humain.*
- Excursiune, Excursie.** *s. f.* Nāvālire, intrare, irupțiune pe pāmīntulū inamiculū. *Excursion.*
- Excusare.** Veđi scusare.
- Executabilū-â.** *adi.* Quare pōte fi executatū. *Exécutable.*
- Executantū-â.** *s.* Aquella, aqueea quare execută în musică. *Exécutant-e.*
- Executare.** *v. s. (ekzecutare.)* A execută, a pune în, saū, sub execuțiune; a împlini, a îndeplini, a realisa. — *t. de mus.* A cânta uâ bucată de musică; — a juca uâ comedie, a represinta uâ operă. — A omori prin autoritatea giustiției. — *Exécuter.*
- Execuțiune, Execuție, Executare.** *s. f.* Fapta de a execută. *Execuțiunea unei întreprinderi, nnuī planū; Execuțiunea unui baletū, unei opere.* — În musică, fapta d'a execută uâ bucată, uâ cântare; facilitatea d'a citi și d'a execută uâ partidă instrumentală de la quea întiū vedere a compozițiunei. — *Execuțiune militară, pedepsă cu mōrte que se face unui soldatū. Exécution militaire.* — *A pune execuțiune.* A execută. *Mettre à exécution.*
- Executivū-â.** *adi.* Quare este allū execuțiunei. — Se đice despre puterea d'a face sâ se execute legile. *Putere executivă. Pouvoir exécutif.*
- Executorū-trice.** *s.* Aquella, aqueea quare execută. *Exécuteur-trice.*
- Executoriū-â.** *adi. t. de pratic.* Quare dă putere d'a procede la uâ execuțiune judiciară. *Exécutoire.*
- Exegesă.** *s. f. (eksegesă.)* Explicațiune, deslușire, expunere limpede a unui lucru que se părea greū de înțelesū. — Discursū întinsū si plinū spre a explica unū lucru; Comentariū. — Explicațiune a óre-quare diceri prin altele quare daū aquellași înțelesū de și nu aū aquellași sonū. *Exégese.*
- Exegeticū-â.** *adi.* Quare serve a explica. — *Teologie exegetică* consacrată la explicațiunea St. Scripturī. *Exégétique.*
- Exemplariū-â.** *adi. (ekemplariū)* Quare dă exemplū, quare serve de exemplū. *Exemplaire.*
- Exemplarū.** *s. etr.* Copia unei lucrări tipărite, una din mai multe cărți tipărite dupe aquellași modelū, cu aqueeași coprire. Se đice asemenea despre gravure, medalii quare aū aquellași tipū comunū. *Exemplaire.*
- Exemplū.** *s. etr.* Faptă virtuosă saū vițiosă que se dă saū se citēsă spre a se imita saū a se feri de dīnsa; modelū, etc. — Faptă asemenea quellū de quare este vorba que se citēsă spre a autorisa, a confirma, a îndreptăți pe quea de față. *Exemple* — *De exemplū, spre exemplū, loc. adv.* Quare servē a confirma quea que s'a đissū, a face uâ comparațiune. *Par exemple.* Se suprimă quāte uâ dată, *de, spre,* și remāne numai *Exemplū.* — *Dupe exemplulū... loc. prep.* Conformāndu-se cu exemplulū datū de... *A l'exemple de...* — Modelū dupe quare se scrie, se dessemnă. *Exemple, Modèle.*
- Exercitare.** *v. s. (ekzercitare.)* A exercita, a deprinde, a înveția, a

- dressa, a forma, a instrui. *A exercita soldași, actori, etc. Exercer des soldats, des acteurs, etc.* — A practica: *a exercita uă artă, medicină, etc. Exercer un art, la médecine, etc.* A face exercițiū, a deprinde, a întrebuiția. *A și exercita corpulū, piciorole, spritulū, eloquentia. Exercer son corps, ses jambes, son esprit, son eloquence.* — *A și exercita dreptulū.* A se bucura de unū dreptū și a lū întrebuiția. *Exercer son droit.* (Se conj. qua lăudare.)
- Exercițiū. s. etr.** Fapta d'a exercita; deprindere, practică. — Funcțiune. — Lucrarea d'a exercita corpulū, membrii corpulū. — *fig.* Lucrare, muncă, ostenellă. *Mi a datū multū exercițiū.* Mi a datū multū de lucru. *Il m'a donné bien de l'exercice.*
- Exereditare. v. s. (ekhereditare) t. de juris.** A exeredita, a desmoșteni pe calle legală unū fiū. *Exheréder.* (Se conj. qua lucrare.)
- Exeresă. s. f. t. de hirur. (ekseresă.)** Operațiune prin quare se taia și se scôte din corpulū omulū queea que este streinū și vătămătoriu. *Exèresé.*
- Exerosă. s. f. t. de med. (ekserosă.)** Scurgere que se face printr'ua asudare nesimțită. *Exerrhos.*
- Exfoliare. v. s. (eksfoliare.) (se)** A se exfolia; a se lua, a se desface părți dintr'unū corpū qua nisque solzi saū așchii ori frunze. Se dice mai cu sémă de nisque osse, vine, sgirciuri. *s'Exfolier.*
- Exfoliațiune, Exfoliație, Exfoliare. s. f. t. de hir.** Quea que se face ossulū quândū se extoliésă. — În botanică, desfacerea, despărțirea, deosebirea în foi saū frunze a unei părți mörte saū uscate de către aqueea que remâne vie. *Exfoliation.*
- Exfoliativū-ă. adi. t. de hirur.** Propriū la a face să se exfoliese ossele mâncate, stricate. *Exfoliatif-ve.*
- Exigenția. s. f. (eksigenția.)** Dupe exigenția casulū, dupe cumū se cere, dupe cumū se exige, dupe cumū unū lucru merită saū cere. *Selon l'exigence du cas.*
- Exigentū-ă. adi.** Pretențiosū, quare are obiceiū d'a exige prea multe îndatoriri, atențiuni, îngăduiri. *Exigeant-e.* Se ieă și qua sus. *Ești unū exigentū.*
- Exigere. v. s.** A exige, a pretinde, a cere que-va de la quine-va; a lū obliga la que-va, d'a face que-va. *A exige atențiuni, considerări. Exiger des attentions, des égards.* — A apuca să plătescă: *A exige contribuțiuni. Exiger des contributions.* (Se conj. qua înțelegere.)
- Exigibilū-ă. adi.** Que se pôte exige, pretinde, cere. *Datorie exigibilă. Dette exigible.*
- Exilare. v. s. (ekzilare.)** A exila, a regula, a trimite în exilū, a surguni. — *A se exila,* a se depărta, a se retrage, a se abșține. *Exiler, s'exiler.* (Se conj. qua lucrare.)
- Exilatū-ă. sup. de la exilare — sus.** Aquella quare este în exilū. *Exilé-e.*
- Exilū. s. etr.** Depărtaare, isgonire dintr'unū locū prin ordinulū guvernelū. — Loculū unde aquestū ordinū obligă a se retrage quine-va. — *fig.* Locū neplăcutū unde quine-va este silitū a se afla, a locui. *Exil.*
- Existare. v. s. [ekzistare.]** A exista, a fi, a avé ființia, a se afla actualamente. *Aquestă datorie nu mă există, s'a desfăcutū. Cette dette n'existe plus.* Se ieă și unipersonalū: *puținî omenî de consciință există. Il existe peu d'hommes consciencieux.* — *Existare, subsistare (însēm.)* Existare, se dice mai multū despre substanție și aréttă numai ființia saū estimea lorū re-

- ală; *Subsistare*, se aplică și la substanție și la moduri, dar totu-d'una cu un raportu la durata finții lor. — Se dice despre materie, despre spirit, despre corpuri quă *există*; se dice despre staturi, despre lucruri, despre afaceri, despre legi, și despre toate stabilimentele sau întocmirile quare nu sunt nici stricate nici schimbate quă *subsistă*. (Se conj. qua laudare.)
- Existență.** *s. f.* Estime, afire, aflare în fințâ, starea quellui que există. *Existența lui Dumne-deu*. Estimeea, afirea lui Dumne-deu. *L'existence de Dieu*. Se ieă și în locu de viață, *A fi obositu de existență*, a nu mai suferi viața. *Être fatigué de l'existence*. Să nu se confunde *existență* cu *subsistență*: *Existența* se dă prin nascere, *Subsistența* prin alimente, prin nutrimentu.
- Existent-ă.** *adi.* Quare există; quare este, se află, trăesce, viețuesce. *Existant-e*.
- Exodū.** *s. etr. (eksodū.)* Numele cărții a dūoa din vechiul Testament, que coprinde istoria eșirei Israelitilor din Egiptu. La anticii Greci, una din patru părți alle tragediei și în quare sta desnodămintul și catastrofa. *Exode*.
- Exoftalmie.** *s. f. t. de hir.* Eșirea ochiului din orbita sea. *Exophthalmie*.
- Exomfală.** *s. f. t. de hir.* Nume genericu allu boșorogirilor buricului. *Exomphale*.
- Exomologesă.** *s. f. t. de ist. ecles.* Confesiune publică. *Exomologèse*.
- Exorabilū-ă.** *adi.* Quare se pôte îndupleca, se pôte pleca prin rugăciune. *Exorable*.
- Exorbitantū-ă.** *adi.* Excessivū, peste măsură, neobicinuitū. *Exorbitant-e*.
- Exorcizare.** *v. s.* A exorcisa, a face exorcismé, rugăciuni, ore-quare ceremonii spre a depărta, spre a isgoni diavoliu dintr'unu corpū îndrăcitū. *fig. fam.* A silui, a strîmtoara. *Exorciser*. (Se conj. qua lucrare.)
- Exorcismū.** *s. etr.* Rugăciuni și ceremonii spre a goni demonii. *Exorcisme*.
- Exordū.** *s. etr.* Prima parte a unui discursu oratoriū; introducțiunea, începutul unui discursu prin quare oratorul atrage pe auditori. *Exorde*.
- Exortare.** *v. s.* A exorta, a îndemna, a excita la unu lucru. *A exorta la pace, la bine-facere*. *Exhorter à la paix, à bienfaire*.
- Exortațiune, Exortație, Exortare.** *s. f.* Discursu prin quare se exortă la que-va. *Exhortation*.
- Exotericū-ă.** *adi.* Vulgarū, publicū și comunū la toți. *Exotérique*.
- Exoticū-ă.** *adi. t. de bot.* Streinū, quare nu este din țerră, *Plantă exotică. Plante exotique*.
- Expansibilitate.** *s. f. t. de fisic.* Proprietate în virtutea quăria ore-quare fluide, cumū foculū, aerulū, etc. tindū necontentitū a ocupa unū mai mare spațiu. *Expansibilité*.
- Expansibilū-ă.** *adi.* Quare este capabilū de expansiune; quare se pôte întinde. *Expansibile*.
- Expansiune.** *s. f.* Fapta sau starea unui corpū quare se întinde. În anatomie prelungirea ore-quărorū părți. *Expansion*.
- Expansivū-ă.** *adi. t. de him.* Quare are puterea d'a se întinde, sau d'a face să se întindă altū corpū. *Expansif-ve*.
- Expatriare.** *v. s.* A expatria, a isgoni pe quine-va din patria sea afară. — *A se expatria*; a și părăsi de voie patria spre a se aședa a-ïure. *Expatrier s'* —
- Expatriațiune, Expatriație, Expatriare.** *s. f.* Depărtare, lipsire sau isgonire din patria. *Expatriation*.
- Expectantū-ă.** *sus. și adi.* Așteptătorū; quare are dreptū a aștepta,

- a spera, quare are uâ expectativă; quare astéptă spre a se ocupa, spre a lucra. *adi. Medicină expectantă* quare lucrésă cu încetul. *Médecine expectante.*
- Expectațiune, Expectație.** *s. f.* Așteptarea unor mari evenimente. *Expectation.*
- Expectativă.** *s. f.* Speranția, așteptare fondată pe ôre-quare promisiuni, etc. *Expectative.*
- Expectativă.** *â. adi.* Quare dă dreptul la a spera. *Expectatif-ve.*
- Expectorantă.** *â. adi. t. de med.* Quare provocă expectațiune. *Expectorant-e.*
- Expectorare.** *v. s.* A expectora; a scôte, a lepeda, a da afară flegmă. *Expectorer.*
- Expectorațiune, Expectorație, Expectorare.** *s. f.* Lucrarea d'a expectora, d'a scôte flegmă. *Expectoration.*
- Expediare.** *v. s.* A expedia, a trimite que-va său pe quine-va cu iuțelă, grabă; — a termina cu iuțelă uâ lucrare, unŭ lucru. *A expedia ordine, unŭ ballot.* *Expédier des ordres, un ballot.* — *a expedia uâ affaceré.* *Expédier une affaire.* — *A expedia pe quine-va,* a-î sevîrși curândŭ affacerea, uâ lucrare a sea, și alŭ elibera. *Expédier quelqu'un.* (Se conj. qua lucrare. Unŭ scriŭ și pronunțŭ *Expéditare.*)
- Expediționarŭ.** *â. adi.* Chiamatŭ, însărcinatŭ a face expedițiune. *Armie expediționară.* *Armée expéditionnaire.*
- Expedițiune, Expediție, Expediare.** *s. f.* Lucrarea prin quare expediésă saŭ se expediésă. *Expedițiune grabnică,* iute. *Prompte expedition.* — Întreprindere de resbelŭ. — Ușurințŭ și cutezare. — Depeșe, *Curierulŭ și astéptă expedițiunea.* *Le courrier attend ses expéditions.* — Trimitere de scrissori, de mârfe, etc.
- Expeditivă.** *â. adi.* Quare expediésă; quare lucrésă, sevîrșesce iute, quare depeșésă; diligentŭ. *Expeditif-ve.*
- Expeditorŭ.** *s. m. t. de com.* Aquella quârui negocianțŭ dintr'unŭ orașŭ îi încredințesŭ mârfele spre a le expedia dupe ordinile que i saŭ datŭ. — Aquella quare trimite dupe ordinŭ saŭ adrese scrissori, paquete, plicuri, etc. *Expéditeur.*
- Experiențŭ.** *s. f.* Fapta d'a experimenta; încercare, cercare que face quine-va asupra unŭ lucru; cu aqestă diferențŭ quă *experiențŭ* se face pentru veritatea lucrurilor, *încercarea* pentru întrebunțŭarea lorŭ, *cercarea* saŭ *proba* pentru calitatea lorŭ. Se face *experiențŭ* spre a sci, *încercare* spre a alege, *cercare* saŭ *probă* spre a cunoșce. — Cunoscințŭa lucrurilor printr'uâ lungă întrebunțŭare a lorŭ. — Se dice în sensŭ moralŭ, în fisică, în botanică, în medicină, etc. despre cercările que privescŭ la aqueste. *Experience.*
- Experimentală.** *â. adi.* Quare se dobindesce, se câstigă prin experiențŭ, prin cercare. *Experimental-e.*
- Experimentare.** *v. s.* A experimenta, a face experiențŭ; a încerca, a cerca, a afla prin multă întrebunțŭare, printr'unŭ lungŭ exercițŭ. *Amŭ experimentatŭ d'ua sută de ori quă...; A experimēta uâ buruēnă, unŭ medicamentŭ.* *Expérimententer.* (Se conj. qua lucrare.)
- Experimentațiune, Experimentație, Experimentare.** *s. f.* Fapta d'a experimenta. — Sinonimŭ cu experiențŭ. *Expérimentation.*
- Experimentatorŭ.** *s. m.* Aquella quare face experiențŭe într'uâ sciințŭă saŭ artă. *Expérimentateur.*
- Experimentatŭ.** *â. adi.* Cunoscutŭ, încercatŭ prin experiențŭă. *Remediŭ experimentatŭ.* — Quare are expe-

riență; învețiatu instruitu prin experiență. *Expérimenté-e.*

Experimentu, Experimentum. *s. etr. t. de med.* Cercare, que se face assupra corpului omului și allu animalilor spre a cunoște efectul unu remediu. *Expériment.*

Expertisă. *s. f.* Visită și operațiune făcută prin experți. *Expertise.*

Expertu. *s. m.* Persônă aléssă spre a examina ôre-quare lucruri, a le prețui și a'și face raportul. *Expert.*

Expertu-â. *adi.* Fôrte versatù în ôre-quare artă que se înveția prin experiență. *Expert e.*

Expia. *v. s.* A expia; a repara, a curăți, a spală de pecate, de uă greșellă, de uă crimă, prin ôre-quare chinu saũ pedépsă. *Expier.* (Se conj. qua lucrare.)

Expiațiune, Expiație, Expia. *s. f.* Fapta, lucrarea prin quare expiésă saũ se expiésă. — Ceremonii religiöse la Romani ori spre a înceta nenorocirile de quare unu orașu era amenințiatu, saũ spre a purifica orașele ori locurile sacre que s'aũ fostu profanatù, saũ spre a face soldații să merite dupe uă bătălie, ori înaintea ei. — *Sacrificiũ de expiațiune. Sacrifice d'expiation.*

Expiațoriu-â. *adi.* Quare serve a expia. *Capellă expiațoriă. Chapelle expiatoire.*

Expiațorũ. *s. m.* Quare expiésă, curățe, spală de pecate, etc. *Expiațeur.*

Expiațorũ-â. *adi.* Quare expiațor, quare este aprópe d'a expia. *Expiațorant-e.*

Expiațor. *v. s.* A expia, a'și da sufletulũ, a muri. — *fig.* A da afară aerulũ que a aspiratũ quine-va, a'lũ resuffla. — A fini, a isprăvi, a sevârși, a lua sfârșitũ, a încheia. *Expiațor.* (Se conj. qua lăudare.)

Expiațione, Expiație, Expiațor. *s. f.* Încheere, sevârșirea unu lu-

cru. — Finele unu terminũ otărítũ, unu timpũ însemnatũ. — *t. de fis.* Lucrarea prin quare se scóte afară aerulũ trassũ în întru. *Aspiaționea și expiaționea suntũ necessariũ pentru viețã.* — *t. de him.* Evaporațiunea și separațiunea a totũ que se găsesc mai subțiu într'unũ corpũ. *Expiațor.*

Expiațorũ. *adi. m. t. de anat.* Se dice de ôre-quare mușchi que contribue a apăsa despărțirile peptului spre agoni aerulũ închissũ în plămîni saũ spre a produce expiațiunea. — Se iew și qua sus. *m. Expiațor.*

Expiațivũ-â. *adi. t. de gram.* Se dice despre vorbele saũ dicerile que intră într'unũ frasũ fărã a fi necessariũ înțelesului. *Expiațiv-ve.*

Expiațibilũ-â. *adi.* Quare póte fi expiațatũ, se póte explica. *Expiațible.*

Expiațor. *v. s.* A explica, a tãlmăci, a tãlcui, a desluși, a interpreta, a desvolta, a lumina; a face sã se înțelégã, sã se pricépã. — *A se explica:* a'și spune, a'și descoperi cugetarea. *Expiațor, s'—*

Expiațione, Expiație, Expiațor. *s. f.* Dicursũ prin quare se explica queea que este întunecatũ; tãlmăcire, deslușire, tãlcuire. — Înțelegere verbalã cu quine-va assupra unu lucru saũ fapte. *Expiațor.*

Expiațivũ-â. *adi.* Quare explica înțelesulũ unu lucru. *Expiațiv-ve.*

Expiațorũ. *s. m.* Aquella quare este însãrcinatũ a explica que-va. *Expiațor.*

Expiațivũ-â. *adi.* Deslușitũ, învederatũ, formalũ, distinsũ, curatũ, limpede. — Este contrariulũ lui *impiațivũ* quare însemnăsa queea que nu este exprimatũ cu deslușire. *Expiațiv.*

Expiațor, Expiațione, Expiațorũ. *v. s.* Vedũ expiațor, expiațor.

Explorare. *v. s.* A explora, a cerceta, a examina, a urma cu îngrijire, a visita. *Explorer.* (Se conj. qua lăudare.)

Explorațiune, Explorație, Explorare. *s. f.* Fapta d'a explora. — *t. de hir.* Fapta d'a sonda, d'a cerca uâ rană, uâ bubă. *Exploration.*

Explorator. *s. m.* Aquella quare se duce în descoperirea unei țerrî, unor câi. *Explorateur.*

Explosiune, Explosie. *s. t. de fis.* Acțiunea unui lucru que împinge sau gonesce un altă lucru din locul que ocupă. — Aprindere cu sgomot, fulgerare, mișcare a prafului de pușcă în momentul când se aprinde. — Cu aqestă din urmă înțelesă se întrebunțesă forte multă la figurat. *Explosion.*

ExploTABILĂ-Ă. *adi.* Quare pôte fi luat și vëndut prin justiția. *Venituri, acarete exploTABILE:* — quare este în stare d'a se puté lucra, fabrica, și înfrebunția cu folossă. — *Păduri exploTABILE:* bune spre tăerē. *Bois exploITABLES.*

ExploTARE. *v. s.* A explota, a trage folossul putincios din vre un obiect prin cultivarea, prin lucrarea lui; a lă face să aducă foloss; — a cultiva. *A explota ună pământ, uâ moșie,* a le cultiva cu foloss. *Exploiter une terre, une ferme.* — *A explota pădurile:* a le tăia și a lucra lemnul lor. *Exploiter des bois.* — *A explota curiositatea:* a specula assupra curiosității, a trage folosse de la quei curioși, d'a vedé sau d'a auzi que-va. *Exploiter la curiositē.* (Se conj. qua lucrare.)

ExploTAȚIUNE, ExploTAȚIE, ExploTARE. *s. f.* Lucrarea d'a explota moșii, mine, păduri, venituri, etc. *Exploitation.*

ExploTATOR. *s. m.* Aquella quare explotesă. *Exploiteur.*

Expoliare. *v. s. t. de grad.* A expolia, a tăia părțile moi de la uâ vegetală. *Expolier.* (Se conj. qua lucrare.)

Expoliatiune, Expoliatie, Expoliare. *s. f. t. de grad.* Lepedarea părților uscate sau mörte dupe uâ parte vie. *Expoliation.*

Exponent. *s. m. t. de mat.* Numeră quare exprimă raportul altor două sau gradul unei puteri. *Exposant.* — *Trei este exponentul raportul lui două spre de ce a patru; două este exponentul pătratul; trei este altă cubul.*

Exportare. *v. s.* A exporta, a scóte afară, a transporta marfe afară dintr'ua țerră. *Exporter.* (Se conj. qua lucrare.)

Exportațiune, Exportație, Exportare. *s. f.* Transportă de mărfi afară din țerră. *Exportation.*

Exportator. *s. m.* Aquella quare exportesă. *Exportateur.*

Exportat. *ă. sup. de la exportare.* Se ȳea abusivemente qua substantivă eterogenă în aquellași sensă cu *Exportațiune.* *Exportatul mărfelor* în loc de *Exportațiunea mărfelor.*

Exposarc. Veđi expunere.

Exposat. Veđi expusă.

Expoșiune, Expoșiție, Exposăciune, Expunere. *s. f.* Lucrarea de a expune. — Arettare que se face de ună lucru. — Explicațiune, declarațiune, interpretațiune. — Fapta d'a și expune operile, lucrările critice publicul. *Exposition.*

Expresamente. *adv.* Cu uâ manieră expressă. *Expressément.*

Expresiune, Expresie, Expri-mare. *s. f.* Fapta d'a exprima succul, mustul ore-quăru lucră. — Maniera cu quare se serve quine-va spre a exprima queea que are a dice. — *În t. de pict. de sculpt.* Represintațiune viă și naturală a pasiunilor. — *În mus.* Coloră

- viă, animată și energică que însoțesc ideile și sentimentele repressintate prin musică. — Aerū, fisionomie, căutătură que exprimă queea que se petrece în sufletū, de bucurie ori de durere. *Expression.*
- Expressivū-â.** *adi.* Energică, quare exprimă bine queea que va să dică. *Expressif-ve.*
- Expressū-â.** *adi.* Precisū, formalū, quare nu lassă locū de înduoellă, quare nu lassă nici uă înduoellă. *Expres-se.*
- Expressū-â.** *s.* Persônă trimissă înadinsū, cu uă intențiune expressă spre a duce scrissorī, ordine, veste, noutăți, etc. *Expres.*
- Expressū.** *adv.* Înadinsū, a nume. *Expres.*
- Exprimabilū-â.** *adi.* Quare se pôte exprima, spune, declara. *Exprimable.*
- Exprimare.** *v. s.* A exprima, a trage, a scôte sunculū dintr'unū lucru storcëndulū. — A enunția, a repressinta prin discursū queea que are quine-va în minte, a'și aretta ideile, sentimentele, gândurile, pasiunile, etc. prin vorbire, scriere, dessemnū saū sculptură. *Exprimer.* (Se conj. qua lăudare. Unū flū facū de a III *expremere* și lū conjugū qua *înțelegere* avëndū în vedere dicerile *expressiune*, *expressivū*, *expressū* qua derivate din supinū; conjugândulū însă ni s'a pârutū dificilū în quâte-va moduri.)
- Expropriare.** *v. s.* A expropria, a scôte pe quine-va din proprietatea unū lucru, a despoia de proprietate pe quine-va. *Expropriar.*
- Expropriațiune, Expropriație, Expropriare.** *s. f.* Fapta de a expropria; desproprietărire. *Expropriation.*
- Expulsare.** *v. s.* A expulsa, a goni, a isgoni, a deposeda. *L'a expulsatū din casa sea, din funcțiune,*
- etc. — A goli, a deșerta. *Expulser.* (Se conj. qua lucrare.)
- Expulsiune, Expulsie, Expulsare.** *s. f.* Fapta d'a expulsa, d'a goni, d'a isgoni, d'a da afară dintr'unū locū, dintr'uă țerră.—*t. de med.* Deșertare, golire, evacuațiune. *Expulsion.*
- Expulsivū-â.** *adi. t. de med.* Se dice de unū remediū quare expulscă, scôte afară umedellele. *Expulsif-ve.*
- Expunere.** *v. s.* A expune; a pune de faciă, la vedere, la ivellă. *A expune spre vindere. Exposer en vente.* — A aședa către, a întorce spre uă parte ore-quare: *A expune spre nordū, spre međiū-đi; exposer au nord, au midi, etc.* — A pune în pericolū; a'și expune viețta, *exposer sa vie.* — A înfăcișa, a arretta, a talmăci, a explica, a declara. — *A se expune,* a se pune în pericolū. *s'Exposer.*
- Expunere.** *s. f.* Fapta de a expune. Veđi expozițiune. — Narațiune, povestire, detaliū despre unū lucru trecutū. *Expunerea unū faptū, unei fapte. Exposition d'un fait.*
- Exsudare.** *v. s. t. de med.* A exsuda, a assuda, a eși în formă de sudore, de nădușellă. *Sângele exsudă une-ori prin pori. Le sang exsude quelque-fois par les pores.*
- Exsudațiune, Exsudație, Exsudare.** *s. f. t. de med.* Fapta d'a assuda, d'a exsuda. *Exsudation.*
- Extasă.** *s. f.* Răpirea spiritulū, a minții; suspensiunea simțiriloră causată prin contemplațiunea unū obiectū supranaturalū, etc. — Unū felū de maladie assemenea cu catalepsia. — *fig.* Admirațiune, uimire de mirare. *Extase.*
- Extasiare.** *v. s.* (se) A se extasia, a fi în extasă, a fi răpitū de admirațiune. *s'Extasier.*
- Extasiatū-â.** *adi.* Quare este în extasă; uimitū de mirare. *Extasié-e.*

Extatică-ă. adi. Quare ține de extasi. *Extatique.*

Extensibilitate. s. f. Qualitatea unui lucru que se pôte întinde. *Extensibilité.*

Extensibilă-ă. adi. t. de fs. Quare se pôte întinde, quare este capabilă de extensiune. *Extensible.*

Extensiune, Extensie. s. f. Întindere; fapta d'a se întinde, lucrarea a-quellia que se întinde: *Extensiunea brațului.* — Adăogare, augmentațiune: *Extensiunea autorității.* — Explicațiune într'unu sensu mai întinsu: *Extensiunea unei legi, unei clause. etc. Aquestă dicere, afară de semnificațiunea ei naturală, mai are, prin extensiune, și cutare alta. Extension.*

Extensivă-ă. adi. Quare exprimă extensiune, quare întinde sau pune forție spre a întinde. *Extensif-pe.*

Extensoră-ă. sus. și adi. t. de anat. Întindătoriu; mușchi quare servu a întinde. *Extensorii piciorului, mușchii extensori ai brațului. Extenseur.*

Exterioră-ă. adi. De afară, de din afară, quare privește la quelle de afară. *Părțile exterioare ale corpului. Les parties extérieures du corps; Omul exterior:* corpul și simțirile. *L'Homme extérieur.* — Quare are raportu cu țerrile streine; *Politica exterioră. La politique extérieure.* — Se iew și qua substantivă și însemnésă, mină, aparință; quea que se vede, este pe din afară. — Locul de afară. *Exteriorul omului, casii; nuvelele exteriorului, etc.*

Extermizare. v. s. A extermina, a face să péră, a strica cu totul, a stinge. *Exterminer.* — *fig. A extermina vișele, eresia.* (Se conj. qua lăudare.)

Externațiune, Externație, Extermizare. s. f. Destructiune totală, prăpădire, concenire, stîrpire, stingere întrăgă. *Resbelu de*

externațiune, quare are de țintă destructiunea unei din două părți. Guerre d'extermination.

Externativă-ă. adi. Quare extermină. *Exterminatif-ve.*

Exterminatoră-ă. s. Quare destruge, extermină, prăpădesce, stingere cu totul. *Exterminateur-trice.* Se iew și adiectivă. *Angelii exterminatorii, bătălie exterminatrice.*

Externat. s. et. Pensionat compus de elevi numai externi. *Externat.*

Externă-ă. adi. și sus. Quare este de afară, quare vine de afară, sau stă afară. Se întrebuintesă în medicină și hirurgie. *Maladie externe; fața eternă a omoplatei. Maladie externe; la face externe de l'omoplate.* — *sus.* Aquei que în colegiuri, instituțiuni și academi nu stă în pensionat ci vin de afară a și urma cursurile.

Extirpare. v. s. A extirpa, ca stîrpi din rădăcină erburi, etc. — În medicină, a desrădăcina, a scôte uă bubă, un cancer din rădăcină. — *fig.* A strica, a desființa, a stîrpi. *A extirpa vișele, etc. — Extirper.* (Se conj. qua lăudare.)

Extirpațiune, Extirpație, Extirpare. s. f. Stîrpire, desrădăcinare, smulgere din rădăcină, desființare totală în propriu și în figurat. *Extirpation.*

Extirpator. s. m. Aquea quare extirpă. *Extirpatorul eresiilor, vișielor. Extirpateur.*

Extra. Prepozițiune latină que serve în componerea mai multor diceri și însemnésă *afară, peste măsură, dincolo. Extra.* — Pre cumă prepozițiunea latină *ex* în româna s'a făcutu *s* asfelu și *extra* s'a făcutu *stră: stră-lucire, stră-mutare, stră-danie,* în locu de *extra-lucire, extra-mutare, extradare la muncă.* Etimologia acestora consultându unii, tindu a fixa regulă generariă pentru toate vorbele cu *extra* în lătina și fran-

cesa; astfel din *extraordinarius*, *extravagare*, *extremitas*, etc. faci *straordinariu*, *stravagare*, *stremitate*, etc. alții iarăși dau afară nu mai pe *x* și scriu *estraordinariu*, *estravagare*, etc. noi însă priimind în alfabetul român pe *x* din-sul ne-a înlesnit scrierea și pronunțarea mai multor vorbe astfel pre cum se scriu și se pronunțu în latina. Veđi ex, x.

Extracțiune, Extracție, Extragere. *s. f. t. de him.* Lucrarea prin quare se extrage, se trage principiile din corpuri mixte. — *t. de hir.* Lucrarea de a extrage piatra din beșica udului. — *t. de arit. și algeb.* Operațiunea prin quare se scot rădăcinele numerilor său a cantităților algebrice. — Origina nacerii cui-va. *Extraction.*

Extractiv-ă. *adi.* Quare însemneșă extracțiune. *Extractif-ve.* — *s. etr.* În himie, substanță que intră în compozițiunea vegetalelor, și quare se dice și *Extractu*. *Extractif.*

Extractu. *s. etr.* Partea dintr'ua substanță que s'a trassu printr'ua lucrare himică. — Prescurtare, queea que se extrage dintr'ua carte, dintr'unu registru, dintr'unu actu, etc. *Extractu baptisteriu*, *mortuariu*: biletu de botesu, de mortea cui-va, extrassu din condicele mari. *Extractulu unu processu*; a face unu *extractu*, *extracturi*. *Extrait.*

Extradițiune, Extradiție. *s. f.* Darea unu criminalu, unu făcătoru de reelle, unu prisionieru, etc. de către unu guvern streinu altuia que reclamă. *Extradition.*

Extragere. *v. s.* A extrage, a trage, a scote ore-quare lucru dintr'unu corp mixtu prin lucrare himică. — A trage piatra din beșica udului. — A trage dintr'ua carte, dintr'unu actu queea que cui-va este necessariu. — A scote dintr'ua închissore spre a duce într'alta. — *t. de arit.* A scote rădăcina pă-

trată, cubică; a trage întregii dintr'ua fracțiune. — *Extraire.* (Se conj. qua tragerere, înțelegere.)

Extra-judiciariu-ă. *adi.* Quare nu este dupe forma ordinarie a judecătoriloru. *Extra-judiciaire.*

Extraordinariu-ă. *adi.* Quare nu este dupe obiceiulu cunoscutu, dupe rânduella său forma ordinariă. — Raru, deossebitu, neobicnuitu. — Singulariu, quare nu este comunu, *Extraordinaire.*

Extrapassare. Veđi strapassare.

Extravagare. Veđi stravagare.

Extremitate. *s. f.* Virfulu, capetulu, marginea, sfrșitul unu lucru. — Quellu din urma momentu. — Quelle din urma momente alle vieții. — Starea quea mai tristă în quare ajunge quine-va. — *fig.* Margine depărtată. — Excessu. — Excessu de violență, de turbare său manie. *Extrémité.*

Extremu-ă. *adi.* Quare este de totu la margine, la virfu, la capetiu, la codă; — quare este în punctulu de pe urma. *Frigu*, *căldura extremă.* — Excessivu, covârșitoru, vorbindu de persone. *Aquesta este extremu în tote.* — *s. m.* Oppusulu, contrariulu. *Frigulu și ferbințella suntu quei doi extremi.* — În matematică *extremu unei proporțiuni* se numesce quellu dintiu și quellu dupe urma terminu. *Extrême.*

Extrinsecu-ă. *adi.* Quare vine de dinafară. *Valora extrinsecă a unei monete:* aqueea quare i-o dă legca, suveranulu, fără a considera greutatea ei. *La valeur extrinseque d'une monnaie.*

Exuberanță. *s. f.* Supra-abondanță; abundanță, belșugu nefolositoru. *Exuberanță în stilu, în vegetatiune.* *Exuberance.*

Exuberant-ă. *adi.* De prissosu, quare este prea multu. *Exuberant-e.*

Ezitură. *s. f.* Ezire, fapta de a ezi. *Action d'empêcher le cours d'un*

ruisseau par des obstacles à descendre. — Închidere, oprire sau abateră que se face unei ape curgătoare pentru un sfârșit ăre-quare. *Empêchement, engorgement construit au courant d'un ruisseau.*

Ezire. *v. s.* A ezi, a face ezü, a abate uă gîrlă prin ezü. — A opri, a astupa curgerea unor isvöre spre a se grămedi apa și a forma heleșteu pentru pesce sau alte trebuințe. *Construire des obstacles au courant d'un ruisseau.* — *Empêcher, engorger le courant d'un ruissellet pour y former une espèce d'étang.*

Ezü. *s. etr. (eazü)* Vedü ezitură. — Apa grămedită prin ezitură, prin astuparea cursului ei; laculü sau heleșteulü formatü asfelü. — Gardulü împlutü sau pămîntulü grămeditü que formésă obstacululü cursului apeî, și quare se dice și *zagazü.* *Espèce d'étang formé par l'empêchement d'une eau courante* — *Le vée de terre qui empêche le courant d'un ruisseau. Chaussée d'un etang.*

F.

F. s. m. A șessea literă a alfabetului. Ellü nu-și schimbă nicî uă dată pronunțiaune: precumü *C* și *D*, din urmă. *F* se duplică în quâte va dicerî streine nu pentru a-și schimba pronunțiaunea ci pentru respectü către ortografia dicerii din limba de unde e trassă. Duplicarea lui *f*, și altorü quâteva consöne quare se vedü la rändulü lorü, necontribuindü dar la schimbarea nicî a pronunțiaunei, nicî a sensului dicerii, se pare cu totulü de prissosü; cu tôte aque-te unü aü priimitü a-lü duplică în dicerile suffletü, affacere, affinare, etc, fie spre a aretta quă dicerca este compassă din preposițiunea

ab precumü în *affinare*, fie spre a aretta tonulü sau accentulü dicerii precumü în *suffletü*, noi lăsândü definitiva explicațiune și otârrire unei societăți literarie, pînă atunci vomü duplica assemenea pe *f* în quâte-va diceri.

Fa. s. m. t. de mus. A patra notă din gama diatonică. Numele caracterului que arettă aquestă notă. *Fa.*

Fa. Unü felü de pronumene în vocativü que întrebuițesă quine-va quändü se adressésă către uă feme; förte familiarü în populü. În locü de *Catrino* se dice numai *fa* sau și *Catrino-fa* ori *fa-lele, fa-lele Catrino*: — Pentru masculinü, sau quändü quine-va se adressésă către unü bărbatü, dice *mă, și măi, sau mă Petre, ori mă nene Petre.* De unde putemü concludere quă *fa* și *mă* se potü lua și interecțiunii de chiomare, de strigare a cui-va, queea que în francesă coresponde cu *he!*

Fabrică. s. f. Chipulü cu quare este fabricatü unü lucru; făptura. *Fabrica monetelorü, a postaurilorü, etc*; — *Aquestă materie este de uă bună fabrică, fabrica-î este bună.* — *fig. fam. Aquești dăoi ömeni suntü de aquecași fabrică,* nu precesce unulü mă multü de quätü altulü. — Stabilimentü unde se fabrică, se lucrésă que-va în quantitate mare. — Loculü în quare se fabrică; — Corpulü, adunarea que administrésă unü stabilimentü de fabrică. *Adressésă-te la fabrică.* — Se dice *Preciulü fabricii*; quätü costă uă marfă pe locü la fabrică. *Fabrique.* — *Fabrică de bum-bacü, de lînă, de matassă,* unde se törce sau se alege în fire. *Filature, Fabrique.*

Fabricantü-ă. s. Aquella quare fabrică, sau face a se fabrica, — Aquella quare posedă uă fabrică de ori que manufacture. *Fabricant-e.*

Fabricare. *v. s.* A fabrica, a lucra 6re-quare obiecte prin ajutorul6 mecanicii. — *fig.* A pl6smui, a n6scoci, a scorni: *a fabrica u6 minciun6, u6 calomnie; a fabrica u6 donatiune, un6 testament6, etc. Fabricier.* (Se conj. qua l6udare.)

Fabrica6iune, Fabrica6ie, Fabricare. *s. f.* Lucrarea sau munc6 de a fabrica; rezultatul6 a6uestii lucr6ri; arta de a fabrica. *Fabrica6iunea materiilor6, porcelanului6, monetelor6, etc.* Se iea 6i 6n figurat6 cu 6n6eles6 re6. *Fabrication.*

Fabricator6. *s. m.* Aquella quare fabric6. Se iea mai mult6 6nfigurat6 6i spre re6. *Fabricator6 de minciuni6, de calomni6, de dogme false. etc. Fabricateur.*

Fabricat6-6. *sup.* — Qua adiectiv6 6nsemn6s6, fals6, mincinos6. *Un6 text6, u6 dicere fabricat6; un6 testament6, un6 bilet6 fabricat6. Fabricu6-e.*

Fabul6. *s. f.* Povestire 6n quare se ascunde un6 a6ever6; 6nstructiune deghisat6, ascuns6 sub alegoria unei fapte. *Fabul6 6n versuri6, 6n pros6; fabulele lui Esop6. Leul6 din fabul6, m6garul6 fabul6.* — Poveste, nara6iune, istorie fabulos6; minciun6. *A6uest6 istorie este amestecat6 cu fabule.* Se iea quate u6 dat6 cu 6n6eles6 de mitologie: *Divinit66ile fabulei. Fable.*

Fabulist6. *s. m.* Autor6 quare compune fabule. *Fabuliste.*

Fabulos6-6s6. *adi.* B6snit6, scornit6, inventat6, pl6smuit6. — Exagerat6, de necredut6, neadeverat6. *Este que-va fabulos6 6n povestirea v6str6.* Se 6ice *timpi6 fabulo6i* sau *eroici:* periodul6 6n quare quei vechi sau p6g6mii n6scocis6 qu6 dominau6 6ei 6i eroii. *Fabuleux-se.*

Fa6ad6. *6i Fa6iad6.* *s. f.* Fa6ia sau laturea pe unde se afl6 principala intrare a unei zidiri6, unui edificiu6, unor6 case, unui templu. *Fa6ada despre ri6, despre strad6,*

despre c6mp6; fa6ada unei Besse-rici6, unui palat6. Fa6ade.

Fac6lete, F6c6le6iu. *s. m.* Un6lt6 cu quare se bate ciocolata. — Cilindru cu quare se 6ntinde aluaturile. — Meleste6 cu quare se fr6c6 dulc66ia sau se mestic6 m6m6liga. *Mousoire.*

F6c6tor6-6re. *s.* Aquella quare face, crees6, formes6, etc. Ve6i f6c6tor6.

F6c6u. *s. etr.* M6r6 mic6, mori6c6 de m6cinat6. *Moulinet.*

Facere. *v. s.* A face, a forma, a crea, a nasce, a produce, a lucra. *Faire.* — A6uest6 verb6 este 6n limb6 aquella que se iea cu mai multe 6n6elesuri de quat6 ori quare altul6. Se aplic6 la lucr6ri de 6nteligen66i6, la produ66iuni spirituale, la obiecte morale, sau de arte, de industrie, de instinctul6 animalelor6. — Iat6 principalele lui semnific66iuni. A crea, a forma, a produce, a nasce: *Dumnezeu a f6cut6 lumea; Natura este admirabil6 6n tot6 que face; Aquest6 feme6 a f6cut6 copii frumo6i.* — A fabrica, a compune: *A face vin6, p6ine, zahar6; a face foc6, a face ciorapi6, a face haine; a face pros6, versuri; a face un6 tablou6, u6 poem6; a face un6 contract6.* — A construi, a zidi: *A face u6 cas6, un6 pod6, u6 machin6; a 6i face culb6.* — A inventa: *a face istorii6, u6 istorie.* — A executa: *F6 que 6i am6 6iss6, n'a f6cut6 nimic6.* — A opera, a 6ndeplini: *Cerul6 f6cu u6 minune, am6 f6cut6 u6 opera6iune, a face u6 treb6.* — A suscita, a 6nt6rita, a a6i66ia, a 6ndemna: *F6 a6uest6 bine, a face pl6cere.* — A cauza: *A face re6, a face intrig6.* A aduna, a gr6medi: — *A face stare; a face bani6, provisiuni.* — Un6 mare numer6 de verb6 se explic6 prin verbul6 *facere.* *A face u6 danie, a da; A face m6ng6eri6, a m6ng6aia;*

A face preîmbulare, a se preîmbla; *A face secerișulă*, a secera. *A face curte*, a curteni. *A face turbă*, a turba, etc. — Se iea asemenea cu mai multe înțelesuri în terminii de marină, de guerră, de medicină, de botanică, de totu felul de științe și de arte. *prov. fig. sam. Cu încetul se face oțetul*: încet și cu răbdare se servșesece que-va sigură. *Petit à petit l'oiseau fait son nid.* — *prov. fig. Nu face haina pe călugăr*: să nu judecăm pe ómeni dupe aparinșă, și, nu este sântu quellu que se aréttă a fi. *L'habit ne fait pas le moine.* *prov. fig. A face țințarulă armassară*: a exagera. *Faire d'une mouche un éléphant.* — Se țiece unu maladă face sub dînsulă quândă fără voia scapă excremintulă. *Un malade fait sous lui.* — t. de jocu de cărți: *Voilà ceți cărțile. C'est à vous à faire.* — *A face vântă*, a se recori prin eventualiă. *Eventer.* — *Bine-faci.* *Vous êtes bon-lă.* — *Bine face. Il est bon-lă.* (Se conj. qua tăcere cu tonulă pe silaba *fa* iar nu ce în presentele indicativului și allu subiectivului.)

Facere. *s. f.* Lucrarea de a face, de a crea, de a forma, de a nasce. — *Facerea lumăi, Facerea unu copilă. La création du monde, La naissance d'un enfant. Facerea lumăi.* Veđi genesă.

Facetă. *s. f.* Făță mică, una din fețele mici de pe d'assupra unu corpă tăiată în mai multe unghiri. *Diamantă tăiată în facete. Diamant taillé à facettes.*

Făcătoră-óre. *s.* (făcătoră). Veđi creatoră. *Făcătoră de relle. Malfăcător, Malfăcător-e.* — în algeb. și arit. *Quantitățile saă numerii que se daă spre înmulțire. Facteur.*

Făță. *s. f.* Obrază, chipă saă față chipului omenescă quare coprinde obrazii, nasulă, gura, ochii, frun-

tea și barba. *Face, Visage.* La plurariu și gen. dativă schimbă pe *fa* în *fe*: fețe. — *Înainte feței Domnului. Devant la face du Seigneur. Făță plină, Face large; față veselă. Face rejouie.* — *Făță smolită, galbenă, negră și lunguiată. Face de carême.* — Suprafața unu lucru. *Făță mără, față pământului. La face de la mer, de la terre.* — *fig.* Stare, situație: *Preșinția sea a schimbată față lucrurilor.* — Pe monete, partea que are capulă suveranului. — Și în genere, partea a ori que lucru que este opossă dossului lui. — Se țiece asemenea: *A'și schimba față*: a roși, a îngălbeni, etc. *Changer de visage.* — *A face fețe*: a roși de rușine. *Changer de couleur, rougir*: se țiece quă unu omă este cu dăoe fețe, cu mai multe fețe, spre a aretta quă este falsă, quă vorba sea nu este sigură. *Un homme à deux faces, à plusieurs faces.* — *Din față, loc. adv.* *Aquestă edifică este impozantă quândă se privește din față. Cet édifice est imposant lorsqu'on le voit de face.* — *Dece ómenă din față (în t. milit.) Dix homme de face.* — *În față, loc. adv.* *predinainte, dinainte. A vedă, a privi que-va saă pe quine-va în față. Voir, regarder quelque chose ou quelqu'un en face.* *fig.* *A privi pe quine-va în față, a se uita în față cui-va neclipindă, cu îndrăsnellă. Regarder quelqu'un en face.* — *Vis-avis. Casa lui este în față casei melle. Sa maison est en face de la mienne.* — *fig.* *A privi mórtea în față, a nu se teme de dînsa. Regarder la mort en face.* — *În față, în preșinția...* *În față cerului; în față justiției; fig. în față universului, a totă pământulă. A la face du ciel; a la face de la justice, a la face de l'univers, de toute la terre.* — *Fa-*

ciã 'n façiã. adv. unulü cãtre altulü. *Face à face.* — Se iea și cu înțelessü de, presinte, în timpulü d'acumü. *Timpulü, secolulü de façiã.* Veði presinte. *A fi de façiã.* *Être présent. A sta façiã. Assister.* — Colorã. *Façiã roșiã, façiã albã; façiã rosü.* Veði colorã. *A da façiã fripturü; aqestã pâine n'are façiã, Donner de la couleur au rôti; ce pain n'a point de couleur.* — *Façiã de messã. Nappe.* — *Façiã de perinã. Taie.* — *De façiã. loc. ado.* Fãrã reținere, fãrã sfiellã, curatü. *Ouvertement, Hautement.*

Fãciãrie, și Fãciãrnicie. s. f. Prefãceturã, prefãcãtorie, ipocrisie; arta, îngrijirea d'ași ascunde cugetãrile qua sã încele. *Hypocrisie, Cagoterie, Dissimulation, Astuce.*

Fãciãrnicire. v. s. (se) A se fãciãrnici, ași ascunde reüa cugetare. *Hypocriser, Astucier.* — A se prefãce, a se aretta amicü qua sã încele. *Dissimuler.*

Fãciãrnicü-ã. adi. și sus. Prefãcutü, ipocritü, cu dñoe feçië; *Dissimule-e, Cagot-te, Déguisé-e, Astucieux-se, Hypocrite.*

Facilente. adv. Cu facilitate, cu ușurințiã, cu înlesnire, ușure. *Facilement.*

Facilitare. v. s. A facilita, a face facilü; a lesni, a face lesne, a face sã fie ușure. *Faciliter.* (Se conj. qua lucrare.)

Facilitate. s. f. Manierã facilã cu quare quine-va vorbesce ori face quiva; lesnire, lesniciune; lipsã de obstacule. *Facilité.* — *Amü facilitatea d'alü vedë în tãtã ora; o sã ajungü acolo cu facilitate; ü vorbesce quine-va cu facilitate.* — Qualitatea lucrulü lesne la fãcutü, la întrebunțiatü: *facilitatea unei metode, unei expedițiuni.* — Dispozițiune naturalã sau dobînditã quare permite a face unü lucru fãrã silã sau muncã. *A scrie,*

a înceștiã, a vorbi, a se mișca cu facilitate. — Maniera facilã cu quare unü lucru este, sau se pare fãcutü: *facilitatea stilulü, vorbirü, etc.* — Întrebunțiatü absolutente, ușurințiã la a pricepe, la a produce, la a lucra facilemente; *Nu amü facilitate, nu te rezima în facilitatea ta, și prin analogie, facilitatea spiritalü, penelulü, elocuțiuneï, etc.*

Facilü-ã. adi. Lesne, ușure, quare nu cere ostenellã sau muncã la fãcutü, la lucratü, la vedutü, la mulțimitü, la aflatü, la inventatü, la cititü, etc. — *Facile.*

Fãcișü-ã. adi. De façiã, pe façiã. *En face, En presence.* Se iea mai multü qua adverbü de quãtü qua adiectivü. *Ouvertement, Franchement.*

Facilã. s. f. Torțiã, fãclie mare de cãrã que se ține în mãnã la serbãri sau ceremonii. *Cierge, Flambeau.*

Fãclie. s. f. Luminare mare de cãrã. Sinonimü cu facilã. *Bougie.*

Fãclierü. s. m. Aquella quare face și vinde fãclii de cãrã. *Ciergier, Cierier.*

Fac-similã. s. f. Imitațiune perfectã a unei scrissori, a unei gravurü, a unei medalii, etc. *Fac-simile.*

Factice. adi. Fãcutü cu artã, quare nu este naturalü; meșteșugitü, fãptuitü. *Factice.*

Factionariu. s. m. Sentinellã, vedetã, soldatü în factiune. *Factionnaire.*

Factiosü-ósã. adi. Resvrãtitorü, quãrui place a excita turburãri. *Factieux-se.* Se iea și qua sub. *Factiosü.*

Factiune, Factie. s. f. Pîndã, pazã que face unü soldatü în sentinellã. — Asteptare, pîndã que face quine-va așteptãndü într'unü locü pe quine-va sau que-va. — *Ca-balã, fatrie, împerechiare într'unü orașü, într'uã societate, etc. Faction.*

Factoragiü. s. etr. Plata factorilorü-comissionari. *Factorage.*

Factorie. *s. f.* Locul, buroulu unde sta factorii sau commissarii companiilor de comerțu într'ua țēră străină. *Factorie, Factorerie.*

Factoru. *s. m.* Aquella quare într'unu comerțu este însărcinat cu ore-quare negoțu pe sēma altuia; dragomanu. Aquella quare presidă la strigarea și vinderea unorū provisiuni, unorū mărfi. — Aquella quare ține registrele, delibră baloturile și priimesce dreptulū cāraturulū. — Aquella quare imparte în orașu pe la particulari scrisori venite prin poștă. — Unulū din numerile que se dau spre a se înmulți; făcătoru. *Facteur.*

Factotunu. *s. m.* Aquella quare se amestecă, se viră, se îndessă la tôte într'ua casă; quare pōte totulū într'ua casă. *Factotum.*

Factumu. *s. m.* Memoriu, taciriu, scurtare dintr'unu processu que-și face unu avocatū sau unu particulariu. — Ori que publicațiune face quine-va cu scopu d'a se apăra sau a ataca. *Factum.*

Factură și Fatură. *s. f.* Memoriu, fōiă scissă cu numele, prețulū, etc. alle unei marfe. — În arte, fasonulū dupe quare este făcutu unu lucru. — În t. organistilorū, calitate, lărgimea și lungimea țievelorū. *Facture.*

Făquire. Veđi fequire.

Faculă. *s. f. i. de. astr.* Pete luminoase în sōre. *Facule.*

Facultate. *s. f.* Putințā, virtute naturală, fisică și morală que face pe uă fințā capabilă d'a lucra într'unu chipu, de a produce ore-quare efecte: *Facultatea de a vedē și d'a simți; facultățile morale, fizice și intelectuale; facultățile suffletulū.* — Talentū; *facultatea d'a vorbi bine.* — Dreptu d'a face: *n'are facultatea d'a...* — Corpulū sau adunarea învățatorilorū, doctorilorū quare professă sau dă ore-quare sciințe în universități: *fa-*

cultatea de dreptu, facultatea sciințelorū, facultatea de medicină, etc. — Faculté.

Facultativu-ă. *adi.* Quare dă facultatea, quare dă putințā și voia d'a face ori nu unu lucru. — Se dice despre uă dispozițiune, despre uă lege quā este *facultativă* spre a aretta quā ea nu impune uă obligațiune rigurosă, dar quā execuțiunea ei remāne la voia quellorū que-ı privesce. *Dispozițiune facultativă, articulu facultativu. Facultatif-ve.*

Făcutu-ă. *sup. de la facere. adi.* Meștesugitu, quare nu este naturalu. *Factice. Făcutu-reu. Malfait-e.* — *subst.* efectulū lucrării d'a face; *facere, făptură, lucrare. Quātu costă făcutulū aqestorū case, aqestū haine, aqestulū lucru. În locu de, quātu costă construcțiunea, fabricațiunea, facerea casii, hainei, etc.*

Fadōre. *s. f.* Înșușirea lucrulū fără gustu, nesăratu, neplăcutu; grețioșie. *fig.* Se dice de aeru, de maniere, de conversațiune, spre a aretta quā lipsesce grația, podōba, vioiciunea; sau despre laude spre a aretta prissosū, covirșire de laude. — *A spune la fadori, a lăuda fără a merita. Dire des fadeurs.*

Fadū-ă. *adi.* Neplăcutu, nesăratu, lăngedū. *fig.* Nesăratu, sərbădū, fără față, fără putere, quare nu însufflă nici unu gustu, nici uă plăcere. *Fade.*

Faetonu. *s. m. mitol.* Fiulū Sōrelui și allū Climenii. vrëndu a conduce carulū tatălui seū fu trāsnițu de Joé și aruncatū în Eridanū. — Uă constelațiune. — Unu felū de calēscă cu dūoe rōte, și astăđi *faitonu* unu felū de trāsșură nobilă. *Phaeton.*

Făgăduellă, Făgăduire. *s. f.* Fapta de a făgădui. Veđi promisiune.

Făgăduințā. Veđi promissă.

Făgăduire v. s. A făgădui veđi promitere.

Făgetŭ s. etr. Fagi mulți într'ua pădure, pădure de fagi. *Foutelaie*.

Făgașŭ s. etr. Urmă, diră que lassă în pământŭ rôtele unei trăsurre încărcate greŭ. *Trace*. — Urmă que lassă uă corabie mergendŭ. *Sillon*.

Fagotinŭ s. m. Maimuțŭă îmbrăcată. — *fig.* Bufonŭ, glumețŭ prostŭ. *Fagotin*.

Fagu s. m. Arburŭ mare, selbaticŭ, fără røde. *Fouteau, Hêtre*.

Fagurŭ s. m. Stratŭ de cêră cu cele pline de miere. — *Fagurŭ de miere. Gaufre*.

Faimă s. f. Renumere, reputațione. *Fame*.

Faimosŭ-ôsă adi. Renumitŭ, vestitŭ, forțe cunoscutŭ, deossebitŭ în felulŭ seŭ. *Fameux-se*.

Făină, Fărină s. f. Grâne măcinate, redusse în pulbere. *Farine*. — *Făină de grŭ, Făină cernută, Flôre de făină. Farine de froment, Farine blutée, Fleur de farine*;

Făinariu s. etr. Tronŭ, hambarŭ de păstratŭ făină. *Farinière*.

Făinarŭ-rêssă s. Negociantŭ quare vinde făină. *Farinier*.

Făinosŭ-ôsă odî. Quare ține de natura făinei; quare este plinŭ saŭ albŭ d'unŭ felŭ de prafŭ albŭ qua făina. — Se ȃice și de unele pôme quare ș'aŭ perdutŭ mustulŭ devenindŭ mălăeșie. *Farineux-se*. — Se ȃice în botanică de plantele saŭ florile que aŭ unŭ felŭ de făină. *Farinacé-e*.

Făinŭ-ă adi. Veđi finŭ.

Făitonŭ. Veđi faetonŭ.

Fală. Arettare afectată, cu mândrie și cu vanitate a unui lucru, luxŭ pomposŭ cu quare se arêttă quine-va în publicŭ; îngînfare, fudulie. *Ostentation, Magnificence, Faste*. — *Fală sêcă*, vanitate mică. *Gloriole*. Cu *fală*, cu mîndrie, cu vanitate. *Fastueusement*.

Falangă s. f. În anticitate, trupă de soldați armați cu lănci. — Bata-lion de infanterie. — *t. de anato.* ôssele que compunŭ degitele măin-elorŭ și alle picîorelorŭ. *Phalange*. Uă machină a timpilorŭ vechi în quare se prindeaŭ pi-cîorele culpabilului spre a lŭ ba-te la talpe. *Falaca*.

Falansteră s. f. Asociațione de in-divide que concurŭ la unŭ noŭ stabilimentŭ socialŭ; modelŭ de societate inventatŭ de *Fourier*. — *Phalanstère*.

Falansterianŭ-ă s. Membru în fa-lansteră. *Phalansterien-ne*.

Falaricŭ-ă s. etr. Unŭ felŭ de armă în vechime qua uă lance saŭ sâ-gêttă aprinsă que se asvîrlia cu arculŭ assupra turnurilorŭ de lemnŭ spre a le da focŭ. — Uă grindă ferecată cu ferŭ și încărcată cu materii aprinȃetorie que se asvîr-lia cu balista saŭ cu catapulta. *Falarique*.

Falbala și Falbara s. f. Mangetŭ, uă bandă lată și încrețită que punŭ femeele la pôlele rochiilorŭ și în alte părți alle îmbrăcăminteî lorŭ. *Falbala. Rochie cu falballe*, cu mangete. *Robe, Jupe à falbalas*.

Falcă s. f. Ossulŭ în quare staŭ în-ȃepenite măsellele. *Măchoire. Falca de sussŭ, falca de jossŭ. la Măchoire supérieure; la măchoire in-férieure*. — Partea cocoșului pușcii pe quare stă cremenea. — *plr.* bucăți de ferŭ la ôre quare ma-chinî saŭ clește que se deschidŭ și se închidŭ spre a ține strînsŭ ôre-quare lucru. *Măchoire*.

Falcarișe s. f. *t. de med.* Uă bubă que facŭ copii în gură, quare parali-sêsă funcționea fâlcelorŭ și numai potŭ suge. *Sorte de maladie qui vient aux măchoires des enfants et qui paralyse leurs fonctions*.

Falce s. f. Întindere de locŭ în stîn-jini patrați, aprôpe dŭoe pogône. de la latinulŭ *falx*, genet: *falcis*, *

- cóssă, sub quare numire Moldavii înțelegū în propriū uă înțindere destinată pentru cósă iar nu pentru arătură. *Mesure de terre aux Moldaves á peu près deux pognes valaques.*
- Fălcea.** *s. f.* Talpa saniei câptușită cu șină de ferū spre a aluneca. *Patin de traîneau.*
- Falciferū-ă.** *adi.* Armatū cu cósă, saū, purtătorū de cósă. *Falcifère.*
- Falciformū-ă.** *adi. t. de anat.* În forma cóssei, quare are forma ei. *Falciforme.*
- Faleitarū și Fareitarū.** *s. m.* Valetū, jockey, saū căllăreșū pe unulū din dūoi cai naintași quândū trăsura unui nobilū se duce de patru cai. *Jockey ou Valet qui monte sur un des chevaux de devant d'un attelage á quatre chevaux.*
- Falimentū.** *s. etr.* Bancărută, bancruție, mofuzie. *Failite. Ună negociantū a făcutū, saū, a datū falimentū. Un négociant a fait failite.*
- Fălire.** *v. s.* (se) A se făli, a se lăuda, a se glorifica. *Se vanter.*
- Falitū-ă.** *s. m. și adi.* Mofuzū, bancărutū, negociantū quare a făcutū bancărută. *Faili-e.*
- Falnicū-ă.** *adi.* Quare aréttă saū desfășură multa fală; pomposū, luxosū. *Magnifique. — Falnicū mîndru, îngîmfatū. Fastueux-se.*
- Falotierū.** *s. m.* Aquella quare prepară, duce și aședîă falotele și massalalle de iluminății la locurile lorū. *Falotier.*
- Falotū.** *s. etr.* Unū felū defelinarūmare. — Vasū mare împutū cu seuri, păcură saū alte materii combustibile destinată pentru iluminățiu nea unui locū de serbare saū a împrejmuirilorū unorū curți mari, etc. *Falot.*
- Falsificabilū-ă.** *adi.* Susceptibilu de falsificațiu, quare se pôte falsifica, contraface. *Falsifiable.*
- Falșetū.** Veđi flașinetū.
- Falșetū.** *s. etr.* Quellū maī de sūsū tonū saū voce forțată și adesse discordantă; tonū, voce mincinósă. *A cânta în falșetū, cu tonū mincinosū. Chanter en faussét.*
- Falsificantū-ă.** *adi.* Quare falsifică. *Falsifiant-e.*
- Falsificare.** *v. s.* A falsifica; a schimba, a contraface scrissórea, etc, alle cui-va spre a încela. — A schimba, a altera droguri, vinū, uă substanțią óre-quare amestecând-o cu alte substanție próste. *Falsifier.* (Se conj. qua lăudare.
- Falsificațiu, Falsificație, Falsificare.** *s. f.* Fapta de a falsifica. — Lucrul falsificatū. — Plastografie, calpuzănie. *Falsification.*
- Falsicatorū-trice.** *s.* Aquella quare falsifică. Plastografū, calpuzanū. *Falsificateur-trice.*
- Falsū-ă.** *adi.* Prefăcutū, schimbatū, alteratū, contrafăcutū, neadeveratū, mincinosū făcutū. — Contrariū adevărului. *Aquēsta este falsă, aqnēstă semnătură este falsă; perrū falsū. — Discordantū. Tonū, acordū, falsū; — Speranțā falsă. — Regulă, judecată, gustū, raționamentū falsū, etc. Faux, fem. Fausse.*
- Famă.** Veđi faimă.
- Familiaremente.** *adv.* Cu uă manieră familiară; — de unū stilū familiarū. *Familièrement.*
- Familiarizare.** *v. v.* A familiarisa, a deprinde, a obicinui cu... Este *dificilū a familiarisa uă națiu, cu noū obiceūri. A se familiarisa, a se deprinde, a se deda, a se obicinui cu... A se familiarisa cu tótă lumea; A se familiarisa cu durerea, etc. Familiariser, se.—.*
- Familiaritate.** *s. f.* Maniera de a trăi cu quine-va familiaremente, în amicitie și fără ceremonii. *Suntemū împreună în quea maī mare familiaritate. — prov. Familiaritatea aduce desprețiu. Familiarité.*
- Familiariū-ă.** *adi.* Vorbindū de persóne, quare trăesce cu altulū în

- de aprópe legătură, cu mare libertate și fără ceremonie qua cu familia sea; vorbindu de lucruri. *Aerü familiarü, maniere familiarie, aerü, maniere libere; Stilü familiarü, stilü de conversațiune.* — *Termini familiarü, expressiuni familiarie, prea libere, puținü respectuóse.* — *Familiarü* mai însemnésă, obicinuitü, ordinariü, dedatü: *Aquestü tonü ü este familiarü. Familier-ère.*
- Familie.** *s. f.* Toți quei de aquelași sânge, fii, frați, nepoți, etc. — Prin extensiune, *marea familie a nemulü omenescü* cândü se urcă quine-va cu mintea la tatälü comunü allü ómenilorü. — Se dice și numai de pârînți și fii que locuescü împreună. — *Némü, nasce-re, casă: Familia brâncovianü, Familia cantacuzinü. Famille.*
- Faminü.** *s. m.* Bărbatü quare este lipsitü de facultățile sexuale. *Celui qui est né sans avoir les facultés ou les partis sexuelles.*
- Fanalü.** *s. m.* Fanarü, felinarü mare pe pupa unei corabii saü aiurea. — Focü que luminésă pe óre-quare înălțimi spre a aretta drumülü corăbiilorü în timpü de nópte. Cu aquestü înțelesü se dice și *farü.* — *fig.* Queea que servé de călăuză saü lumină în arte și sciinție. *Fanal.*
- Fanaticü-â.** *adi. și sus.* Quare se crede transportatü într'ua furie divină și 'și ıea ideile qua inspirațiunii ceresci. — Quare se duce cu zelulü pînă la furie și extravaganție. — *Passionatü și orbeste datü unei opiniuni, unui partitü: Era fanaticü pentru libertate; Opiniuni, doctrine fanatice.* — *sus.* *Aquesta'i unü fanaticü periculosü. Fanatique.*
- Fanatisare.** *v. s.* A fanatisa, a face fanaticü. — *A se fanatisa, a deveni fanaticü. Fanatiser, se.*
- Fanatismü.** *s. ctr.* Retăcirea fanaticului, inspirațiune imaginariă. — Zelü peste mesură, bizarü, extravagantü pentru religiune, uă opiniune, unü partitü, saü altü que-va. *Fanatisme.*
- Fanera.** *adv.* Veđutü, curatü, deslúșitü, pe față, fără sfiellă. *Mi a spuss-o fanera. Il me l'a dit clairément.*
- Fanerogamü-â.** *adi. t. de bot.* Se dice despre plantele a quărórü părți sexuale suntü veđute. *Phanèrogame.*
- Fanfarâ.** *s. f.* Uă arie de musică executată din trompete și cornuri. *fig.* Sgomotü mare que se face pentru unü lucru de nimicü. *Fanfare.*
- Fanfaronadâ.** *s. f.* Laudă, îngîmfare prin vorbe. *Fanfaronnade, Rodomontade.*
- Fanfaronare.** *v. s.* A fanfaronare, a face fanfaronade, a se lăuda, a se fâli, a se aretta în publicü cu îngîmfare. *Fanfaronner.*
- Fanfaronerie, Fanfaronie.** *s. f.* Caracterulü unü fanaronü, obiceiü de a face fanfaronade. *Fanfaronerie.*
- Fanfaronü-â.** *adi. și sus.* Lăudărosü, bravü falsü, quare se fâlesce, se laudă mai multü de quätü que este adeveratü și convenabilü. — *Flecarü, palavragiü.* — Quare face paradă de virtuți que n'are saü vițiuri que nu posedă. *Fanfaron.*
- Fantascü, Fantastü-â.** *adi.* Vorbindü de persóne, supussü la fantasii, la capriciuri; bizarü, capriciosü. — Vorbindü de lucruri, extraordinariü, neobicinuitü. *Fantasque.*
- Fantasia.** *s. f.* Spiritü, idee, gândire, imaginațiune, închipuire. — *Opiniune, sentimentü. Fie-quare vorbesce, trăesce, lucrésă dupe fantasia.* — *Capriciü, toane. Capü, figură dupe fantasia; Haină de fantasia. Fantaisie.*
- Fantasmagoricü-â.** *adi.* Que ține de fantasmagorie, quare coprinde fantasmagorie. *Fantasmagorique.*

Fantasmagorie. *s. f.* Artă d'a face să se aréte spirite, stafii printr'ua illusiune de optică. — Spectaculă de assemenea spirite său închipuiră illusorii. *Fantasmagorie.*

Fantastică-ă. *adi.* Himerică, imaginariă, que nu se află în realitate, que pare quă se vede fără să fie. *Fantastique.*

Fante. *s. m.* Valetă, picioră de jossă, în cărțile de jocă figura quare este dupe rege și damă. *Valet.*

Fantomă. *s. f.* Esmă, stafie, ună teliu de chipă său monstru que crede quine-va quă vede. — Visiune falsă, spăimintătoră que se pare cui-va quă vede nóptea. — *fig.* Himere que'și formésă quine-va în minte. — Omă slabă, uscată, neputinciosă. *Fantôme.*

Faptă. *s. f.* Lucru que face său a făcută quine-va. Lucru que s'a petrecută, evenimentă. — Lucru a quărui existență în sensă fisică său morală, s'a recunoscută, verificată și constatată. *A surprinde pe quine-va asupra faptei. Prendre quelqu'un sur le fait.* Dicemă quă ună lucră este faptă a cui-va quă este făcută de quine-va, quă quine-va -i este autorulă. *Qu'une chose est du fait de quelqu'un.* — *loc. adv.* în faptă, în ființă, în adeveră. *Dans le fait, par le fait, de fait, en effet.* — *Faptă rea.* *Mal fait.* — *prov.* Dupe faptă se cunósce mesterulă. Veđi lucră. — *fam.* *Iată -și faptele:* nu faci de quătă nerođii. *Voilà de vos œuvres.*

Faptă. *s. etr.* Începtă, capă, în *faptulă dillei*, în albulă său în începutulă, ori în điorii dillei. *A l'aube du jour.*

Făptuire. *v. s.* A făptui, a născoci, a uneli, se iea spre reū număi. *A făptui uă intrigă, uă cabală, ună complotă, etc.* *Faire une intrigue, une cabale, Machiner un complot, etc.*

Făptură. *s. f.* Veđi creatură.

Fără. Prepozițiune quare aréttă, a-fară, exclusiune, negațiune. *Sans.* *Fără parale, fără onóre.* *Sans argent, Sans honneur.* — *Fără barbă.* *Imberbe.* — *Fără grijă.* *Insouciant-e.* — *Fără gustă,* neplăcută; *Fade.* — *Fără îndăoellă.* *Sans doute.* — *Fără greșă,* negreșită. *Sans faute.* — *Fără împotrivire.* *Sans contredit.* — *Fără creeri,* său, *fără capă,* nebună, capiă; *Écervelé-e.* — *Fără competență,* fără dreptă de amestecă. *Imcompétement.* — *Fără millă.* *Impitoyablement, Impitoyable.* — *Fără plată.* Veđi franco. — *Fără pedepsă.* *Impunément.* — *Fără prihană.* *Chastement, Chaste.* — *Fără rezervă,* său, *fără sfiellă.* *Sans réserve.* — *Fără soçi.* *Impaire.* — *Fără șiră,* său, *fără legătură,* ori, *fără unire.* *Incohérent-e.* — *Fără ceremonie.* *Sans façon.* — *Fără vătămăre.* *Sauf.* — *Fără veste,* iute, grabnică. *Soudain.* *Impromptu.* — *Fără voiă.* *Involontaire, Malgré.* — *Fără timpă.* *Inopportun, Mal-à-propos, Inimpestivement.* *Fără zăbavă.* *Sans délai.* — *Fără sorocă.* *Sans délai.* Multe substantive se iau cu înțelesă de adiective quândă înaintea loră au fără. *Ună omă fără curagi:* necuragiósă, *uă casă fără proporțiune,* neproporționată, *uă măn-care fără sare,* ne sárată, *ună ju-ne fără rușine,* nerușinată, etc. Veđi đicerile compuse cu negativulă ne.

Fărâmă. *s. f.* Bucată, porțiune mică de que-va. *Estiflet; Petit morceau; Petite portion de quelque chose à manger; Portioncule.*

Fărâmare. *v. s.* A fărâma, a struncina, a scutura, a sdrobi. Se đice de trăsurile quare struncină, scutură pe quellă din trînsa quândă merge, de caii que mergă reū la căllărie. *Fatiguer par les secousses d'une voiture, d'un cheval, d'un voyage.* Se iea abusivemente une-

- ori în locū de sfărâmare. Veđi sfărâmare. (Se conj. qua lăudare.)
- Fărâmătură.** *s. f.* Fapta de a fărâma; — struncinătură, obossella corpuluī de voiađiu. — *Fărâmătura căruđu, calluluī, callătoriei, etc.* în locū de obossella ocașionată de căruđa, etc. *La fatigue de la voiture, du cheval, du voyage, etc.*
- Fărânice.** *s. f. dim.* Fărâmă mică, bucăcea; lécă, lecuđa. *Très petit morceau de quelque chose à manger; Parcelle.*
- Fărâmituri.** *s. f. plur.* Pârticelle mici que cadū din pâine quândū se taia, saū, quare remănū de la mėsă. *Miette.*
- Faraonū.** *s. m.* Nume comunū allū regilorū Egiptuluī. — Supra- nume que dă popululū țiganilorū saū robilorū quaci, đice popululū, ei suntū veniți de la Egiptū. suntū d'ăi lui Faraonū. — Unū felū de jocū cu cărți. *Pharaon.*
- Farția.** *s. f.* Comedie bufonă. — Glumă prôtă și grossieră. — Ori que telu de glume. *Farce.*
- Farcină.** *s. f. t. de med.* Unū felu de rîe que atacă pe cai și catiri. *Farcin.*
- Farcinosū-ôsă.** *adi.* Rîșosū, leproșū de farcină. *Farcineux-se.*
- Faretră.** *s. f.* Tolbă de săgeți. *Carquois.*
- Farfara.** Veđi fanfaronū.
- Farfurie.** *s. f.* Talerū de mėsă, vasū pentru bucate; blidū, ori que felu de vasū de pămîntū latū saū adîncū pentru bacate și pentru ori que altū que se pune pe mėsă. *Plat, Assiette.*
- Farfurióră.** *s. f. dim.* Farfurie mică, talerū micū. *Platelle. Farfurióră de cėsă, de carafe, etc. Soucoupe.*
- Farină.** Veđi făină.
- Fariseismū.** *s. etr.* Caracterū de fariseu. — *fig. fam.* Ipocrisie, făcârie. *Pharisaïsme.*
- Fariseū.** *s. m.* Numele unorū sectari la evrei. *fig.* Ipocritū, făciarnicū, prefăcutū; evlaviosū falsū. *Pharisien.* — Se đice și *farisianū.*
- Farisiescū-escă.** *adi.* Quare ține de fariseismū. *Pharisaïque.*
- Farmaceutică.** *s. f.* Partea medicinei quare tratésă despre compoșiunea și întrebunțierea medicamentelorū. *Pharmaceutique.*
- Farmaceuticū-ă.** *cdi.* Quare ține de farmacie, quare privesce la farmacie. *Pharmaceutique.*
- Farmacianū-ă.** *s.* Apoticarū, spicierū, quare exercită farmacia. *Pharmacien-ne.*
- Farmacie.** *s. f.* Apotică, spicierie, arta d'a compune și d'a prepara remediile. — Loculū unde se prepară remediile și unde se vîndū. *Pharmacie.*
- Farmacopie.** *s. f.* Tratatū, reculegere de remedii; maniera de a le face. *Pharmacopée.*
- Farmacopolū.** *s. m.* Negociantū, vîndetorū de droguri, de burueni medicinale. *Pharmacopole.*
- Farū.** *s. etr.* Fanalū mare aședatū într'unū turnū 'naltū spre a aretta uscatulū saū țermulū corabiilorū, etc, quare vinū pe marre. — Turnulū în quare este aședatū farulū. *Phare.*
- Fasă.** *s. f. t. de astr. (fază)* Diferite aparinție alle unorū planete quare presintū părțile lorū luminate, quate uă dată în mai mică alte ori în mai mare întindere. *fig.* Schimbări que se observū în ore-quare evenimente, în ore-quare lucruri. *Phase.*
- Fașă.** *s. f.* Scuticū, fâșii și bande de pînză în quare se înfașă unū copilū. *Maillot, Lange.* — *Copillū în fașă,* înfașatū, învelitū în fașă. *Enfant en maillot.* — *Copillū de fașă,* prea micū, prea june. *Enfant au maillot.*
- Fasanū.** *s. m. t. de ist. nat. (fazanū)* Uă passere remarcabilă prin frumusețea cōdeī și prin caroncula que i împressoră ochii. De soilulū

- aquestia este cocoșul și găina. — Unu feliu de cocoșu selbaticu que trăesece în păduri. Femela lui, *Fasană saū Găinușă*. *Faisan* — *Poule faisane*.
- Fasciculă.** *s. f. t. de med.* Quantitate, mânuchiū de érbă quātu se pôte lua saū purta sub braçu. — Diferitele livresone saū broșure din ôre-quare operă de isto. natur. saū de erudițiune. *Fascicule*.
- Fasciculatū-ă.** *adi. t. de bot.* Se ȃice despre foile și florile que formesu unu feliu de mânuchiū, de paquetu. *Fasciculé-e*.
- Fascinare.** *v. s.* A fascina, a ferma prin nuri, prin frumusețā. *fig.* a orbi, a ameți, a încela. *Fasciner*.
- Fascină.** *s. f.* Mânuchiū de nuelle saū de crăci de arburī legate împreună cu quare se imple șanțurile, se drege drumurile, se face metereze, tâbii, etc. *Fascine*.
- Fâșie.** *s. f.* Bandă de pînză, de feru; aschie de lemnū, etc. Veđi bandă, așchie.
- Fasolă.** *s. f.* Uă plantă saū legumă. Spre a deosebi fasola în pâstae de fasola în bôbe, Se ȃice *fasolă verde* și *fasolă bôbe*. *Haricot vert*, *Haricot blanc*. — *Fasolă uscată*. *Fèvevole*.
- Fasolărie.** *s. f.* Locu săditu cu fasole. puținū întrebunțiatu cu aquestu înțellesu. *Lieu planté d'haricots*. — *fig. fam.* nazuri, cărtire, nemulțimire. *Façonnerie*, *Façon*. — *Fasolărie* de la fasolă, nu are nici unu raportu cu semnificațiunile que i se daū înfiguratū, pôte quā este chیارu ȃicerea *fassonerie* quare cu greșellā a degeneratū în *fasolărie*.
- Fassonare.** *v. s.* A fassona, a da fassonū unuī lucru, a-i da uă formă ôre-quare. — A orna, a împodobi. — *fig.* A aretta greutăți, a face nazuri. *Façonner*. (Se conj. qua lucrare.)
- Fassonerie.** *s. f.* Maniera de a fassona materiile. *Façonnerie*.
- Fassonieru-ă.** *adi. și sub.* Quare face fassone, ceremonii saū nazuri. — În ôre-quare manufacture, *fassonieri* se ȃicu lucrătorii de materii fassonate. *Façonnier-ère*.
- Fassonū.** *s. etr.* Maniera, chipulū, făptura cu quare unu lucru este făcutu; forma datā unuī lucru. *Fassonulū unei haine*, etc. Manieră, chipu, feliu; — Manieră de a vorbi, de a gîndi, de a face, etc. — *Fassonū d'a vorbi* uă manieră de a se exprima. *Façon de parler*. — Aeru, mină, dispozițiune, manținere. — Manieră silită, strîmto-ratā, încurcatā de politețiā, de ceremonii. — Dificultăți que arettā quine va într'a se determina la que va. — *Fassonū uritū*. *Mal-façon*.
- Faste.** *s. f. plur.* Calendarū allū vechilorū Romani quare coprindea ȃillele de lucru, și serbătorile în quare nu se lucra. — *Faste consularii*, table în quare erau trecute numele tutulorū consulilorū în rîndulū hronologicu. — Registru publicū în quare era trecute faptele mari și memorabile. — *Fastele sacre alle bessericū* vorbindu de martirologiū. *Fastele Monarhieī*, *Fastele istorici*. — *fig.* A'și înscrie numele în fastele gloriei, a se face celebru, immortalu. *Fastes*.
- Fastidiosū-ósă.** *adi.* Uriciosu, grețiosu, desgustătoru; quare causă desgustu, quare n'are gustu. *Visitā fastidiosă*; unuī scriitorū *fastidiosu*. *Fastidieux-se*.
- Fată.** *s. f.* Aqueea quare nu este măritatā încă, *Fille*, și prin extensiune, feciôră, virgină, quare nu cunoșce întrebunțierea facultății sexuale. *Pucelle*, *Vierge*. — *Ea este încă fată*, este nemăritatā. *Elle est encore fille*. — *A făcutu uă fată*, a născutu fată. *Elle est acconchée d'une fille*. — *Fată mică*, jună. *Petite fille*. *Fată'n casă*, quare este în serviciū într'uă casă. *Fille de service*. — Se ȃea quâte uă datā

cu înțelesșu de *Făă, Făcă*: *cata fata voștră, fata lui Vasiliă, fata Mariei*. Veđi fiă. Plurariulă face *Fete, fetele*, în gen. dat. *Fetii, feteloră* iar derivatele, *fetie, feteleă*. Dimin. face *fetice* sau *fetică* și *fetișoră*. Veđi tôte la rândulă loră.

Fatalemente, Fatalicește. *adv.* Cu fatalitate, printr'ua destinată inevitabilă, dintr'ua nenorocire extraordinariă. *Fatalement*.

Fatalismă. *s. etr.* Doctrina quelloră que atribuă tôte destinulă, quelloră que dică quă tôte mergă cumă suntă ursite, cumă suntă destinate de la sôrte. *Fatalisme*.

Fatalistă-ă. *s.* Aquella quare attribue tôte la destină, la fatalitate, la sôrte. — Aquella quare crede în fatalitate și quare prin urmare este credută de fatală, de cobe rea. *Fataliste*.

Fatalitate. *s. f.* Destinată inevitabilă și nenorocôsă; sôrte rea que urmăresce pe quine-va. — Înțim plare fatală. — ursită nenorocită. *Fatalité*.

Fatală-ă. *adi.* Nenorocită, quare are cu sine sau în sine uă destinată inevitabilă. *Barca fatală* în quare, dupe vechiă poeți, se trecea sufletele morțiloră peste riulă Aheronă spre a le duce în Iadă. — Într'ună sensă analogă, neapărată, otărătă, fixată într'ună chipă fără scăpare. *Decretă, Otărîre fatală; Ora fatală a sunată, mărtea a sosită*. — Însemnă încă, funestă, nefericitoră, quare produce mari nenorociri; quare are urmări triste, nenorocite; cobitoră de relle. *Ambitiune fatală; Amoră fatală; evenimentă fatală. Fatal-e — Fatală, Funestă (însem.) Fatală* este mai multă ună efectă allă sôrte, *Funestă* mai multă uă urmare a crimei; *Fatală* este a unei combinațiunii de cause necunoscute quare face a nu isbuti în nimică și aduce mai totă-d'aua relle de

quătă bune; pe quândă *Funestă* prevestesce nisque întimplări multă mai grave și mai apăsătorie, asupra ori a vieții, ori a onorii, sau a inimit.

Fătare. *v. s.* A fătă; a face, a nasce. Se dice în genere de tôte animalele în locă de, *a nasce puă*. *A fătă pissica. Chatter*. — *A fătă căceă*. *Mettre bas, chienner*. — *A fătă epură, Levretter*. — *A fătă căpriora, Faonner*. — *A fătă lupă, Louveter*. — *A fătă scrôsa, Cochonner*. — *A fătă vaca, Veler*. — *A fătă épa, Pouliner*. — Se dice în desprecă și pentru uă fată quândă nasce pruncă. — (Se conj. qua lăudare.)

Fatigă. *s. f.* Ostenellă de lucru, lucrare obositoriă; obossellă, ostennellă. *Fatigue*.

Fatigabilă-ă. *adi.* Quare se pôte fatiga. *Fatigable*.

Fatigantă-ă. *adi.* Quare causă, aduce fatigă. *Aquăsta este uă lucrare fatigantă, obositoriă. Studiă fatigantă*. etc. *Fatigant-e*.

Fatigare. *v. s.* A fatiga, a obossi, a osteni; — a fărâma printr'ua sdruncinătură; — a obossi printr'ua lucrare. — *fig.* A causa urită, a aduce supărare. *Vorbele, povestirile voștre mă fatigă. Fatiguer*. (Se conj. qua lăudare.)

Fătrie. Veđi făciune.

Fătă. *s. m.* Plodulă sau copillulă în pântecede mamei. *Foetus. Fătă frumosă*, se dice înderidere juniloră quărora le place a se aretta quă suntă frumoși.

Fatura. Veđi factură.

Faună. *s. m. mitol.* Deulă câmpuriloră sau câmpenesculă Romană. — *fem.* *Faună*. Soția și sora lui Faună, immortalisată pentru credința ei către bărbat și dupe mărtea lui. — Istoria naturală a animaleloră unei țeri. *Faunus, Faune*.

Făurărie. *s. f.* Loculă unde se topește ferulă și se face drugă sau

șine. — Atelierul său magazinul unde se lucrăa ferulă; pe corabii, cujnică cu nicovală, foi și tôte unelte necesare, și quare se ăice și *făurărie volantă*. *Forge*; *Forge-volante*. — Ferărie, messeria și magazinul unde lucrăa făurarul unelte de feru pentru dulgherie, rotărie, dogărie, etc. *Taillanderie*.

Făurarul. *s. m.* Ferarul, quare tórna și lucrăa ferulă. *Forgeron*. *Forger*. — Covaciul, maistru quare face unelte pentru timplari, rotari, cărușiași, butnari, plugari, etc; aquella quare le vindă aqeste într'ua dughiană. La femininul. *Făurărăsă*, femeea *Făurarului*. *Taillandier ère*.

Făurire. *v. s.* A făuri, a lucra ferulă, a-i da forma cerută prin ajutorul focului și a ciocanului. *Forger*. (Se conj. qua gîndire.)

Făuril. Veđi făurarul.

Favorabilul—*ă. adi.* Quare estepropice, quare procură advantage, priinciosul, folositorul, quare este precum se doresce. Se ăice de lucruri și de persone. *Favorable*.

Favorare. *v. s.* A favora. Vorbindul de persone, a trata cu favorul, a acorda ore-quare preferință, a ajuta, a da creditul, și credemintul. *Principele a bine-voitul a o favora printr'ua privire, cu ua vorba. Natura l'a favoratul*. sau, *nu l'a favoratul cu darurile ei*; vorbindul de lucruri, a fi favorabilul, priinciosul. *Timpulul. ventulul ne favorasă, a favora licenția, a favora desvoltarea unei industrii*. *Favoriser*. (Se conj. qua lucrare.)

Favorisare. *v. s.* A favorisa. Mai bine favorare. Veđi favorare.

Favorite. *s. f. pr.* Barba, perrulul que acopere obrazul de la urechi în jossul. *Favori*.

Favoritul—*ă. adi.* Quare place mai multul de quatul ori que altul lucru de aquellași felul. *Sultana favoritata*. Aqueea quare în haremul place mai multul Sultanului. *Favori te*.

Favoritul—*ă. s.* Aquella, aqueea quare este intilul în grația unil prince, unei persone distinse, unil ministru, etc. — În stilul familiarul, aquella quare este mai iubitul, mai dragul, mai scumpul de quatul altil assemenea. *Eași tubesce forte multul copilul, dar aquesta e favoritulul ei*. — *fig.* *Favoritul fortunul, muselorul, lui Apolonul. Favori te*.

Favorul. *s. etr.* Părtinire, bună-voire, grația, aperare, scutire; semnul de amicitie, de bună-voință. *Favorele ceritulul, Favorele fortunul*. — Trecere, bună-voință la unil prince, la unil guvernămintul, în publicul: *A sollicita, a castiga favorulul popululul*. — Se ăice într'unul sensul analogul cu creditul, cu puterea sau trecerea que are quineva pe lingă prince, etc. de quare este iubitul, preferatul, *Ellul este în favorul, abusul de favorulul que are. A afla favorul lingă quineva*. — Recomandațione: *Scrissore de favorul*. — Creditul, vorbindul de lucruri: *Aquestul marfa, aquestul opiniune, aquestul carte iea favorul*. — Se ăice în opozițione la asprimia justitiei: *Nu cerul favorul, ci justitie*. Semnul de amorul din partea unei femeil către unil omul: *Ellul n'a avutul din partea ei quellul mai micul favorul*. — *Faveur*. Unil ilul facul la femininul *favore*.

Febrifugul—*ă. adi. t. de med.* Se ăice de tôte remediile quare gonescul frigurile. *Opiatul febrifugul, plantul febrifugul*. Se iea și qua sub. *Unul febrifugul. Febrifuge, un febrifuge*.

Febleția. *s. f.* Slăbiciune, neputință; lipsul de putere, de tărie, de energie, în sensul fisicul și moralul. *Faiblesse*.

Febus. *s. m.* Sorele, dupe mitologie; Apolonul, dupe poeți, qua deul allul luminei. *Phébus*.

Fețialul—*ă. adi.* Allul feșil, quare este allul feșil. *Unghil fețialul, nervul fețialul*. *Fecialul*.

Feciōră. s. f. Fică, fată quare și are virginitatea saū feciōria. *Pucelle.* Se ȳea și qua adiectivū. *Fatā feciōră.* Veđi ȳastū, feciōrelnicū. — *Santa-feciōră.* Se đice mumei Măntuitorului. *La sainte Vierge.*

Feciōrescū-escă. adi. Quare este allū unū feciōrū, saū unei feciōre; quare ține de feciōrie. Veđi virginalū.

Feciōrie. s. f. Virginitate, starea unei persoane feciōre, unei fete saū unūiune quare trăește într'ua curățenie virginală. *Pucelage. Virginité.*

Feciōrū. adi. June quare n'a cunoscutū femeii. *Puceau.* — *sus. m.* Valetū, servantū, domesticū. *Valet, Domestique.* — Soldatū, ostașū. *Quăți feciōri ai în rotă, sub comandă. Soldat.*

Feciōră. s. f. Față mică, delicată; obrăzellū. *Visage Mignon.*

Feçuire. v. s. A feçui, a lustrui; a scôte față, lustru. *Polir.*

Feculă. s. f. Partea făinosă și nutritiōriă a grăunțelor, a rădăcinelor. Fecula este quare formēsă basa nutrimentului animalelorū. — Prafū albū que sēmenă cu scrobella și quare se aședă qua drojdiū în fundulū unūi mustū saū zēmă que se stōrce din rădăcini ori semințe. *Fecule.*

Fecundantia. s. f. Virtutea de a fecunda. *Fécondance.*

Fecundare. v. s. A fecunda, a prăssi multū; a face fecundū, fertilū, abondentū, îmbelșugatū. *A fecunda uă plantă.* — *fig.* a aprinde. *Lectura poezilorū mari fecundă imaginațiunea.* *Feconder.* (Se conj. qua lăudare.)

Fecunditate. s. f. Fertilitate, abondantia, îmbelșugare, prăssire. *Femele din cutare țerră suntū d'ua rară fecunditate.* *fig.* *Fecunditatea aqestui scriitorū este de mirare.* *Fécondité.*

Fecundațiune, Fecundație, Fecundare. s. f. Lucrarea de a fe-

cunda; — efectulū aqestui lucrării. — *t. de bot.* *Fecundatiunea plantelorū.* *Fécondation.*

Fecundū ā. adi. Quare produce, prăssese multū. Se đice în propriū despre femeii, și femela animalelorū. — Prin extensiune, roditorū, prăssitorū, fertilū, abondentū.

Pământū, isvorū fecundū. — *fig.* *Spiritū fecundū.* — *Uă plōie dulce și fecundă;* — *Căldura fecundă a sōrelui.* *Fécond-e.*

Federalizare. v. s. A federalisa, a face să se adoptese sistema saū guvernământulū federativū. *Federaliser.* (Se conj. qua lucrare.)

Federalismū. s. etr. Sistema, doctrina guvernământulū federativū. *Fédéralisme.*

Federalistū. s. m. Partisanū allū guvernământulū federalū. *Fédéraliste.*

Federalū ā. adi. Quare are raportū cu uă federațiune. *Guvernū federalū.* Compușū din mai multe state unite printr'ua alianția generală. *Fédéral-e.*

Federațiune, Federație. s. f. Promisiune reciprocă que și daū mai multe persoane spre a'și apera mutualamente interesurile și drepturile lorū. — Adunanția, ceremonie que se ține cu ocașiunea aqestui promisiuni. — Asfelu s'a numitū uă asociațiune, la 1815, que avea de scopū manținerea regimului imperialū, etc. *Fédération.*

Federativū-ā. adi. *Guvernământū federativū,* guvernământulū unūi statū compuşū din mai multe altele, unite între dınsele printr'ua alianția generală, suppusse în orequare casuri la deliberațiuni comune, dar quare se cirmuescū fie quare cu legile lorū particularie: Asfelū este Elveția, etc. Se đice asemenea *statū federativū, republică federativă, pactū federativū.* *Fédératif-ve.*

Federatū-ā. sus. și adi. Aquella quare participă, quare assistă la uă

- federațiune. — Membru allü unei federațiuni, *Fédéré-e.*
- Fee.** *s. f.* Nume datü în povestiri fabuloase, în romane, unei femei său finție que posedâ uâ putere supra-naturală și quare are încă darulü d'a predice venitorulü și d'a face lucruri peste naturâ. *Povestile feelorü, Verga unei fee.* — *fig. fam.* Se dice unei femei quare încântă saü fermecâ prin grațiile, prin spiritulü, prin darurile s'elle: *Aquesta este uâ fee, și de ore-quare opere delicate. Aquesta este uâ lucrare de fee. Fée.*
- Fericü-â.** *adi.* Încântătoriu, quare fermecâ. *Féerique.*
- Feerie.** *s. f.* Arta feelorü; încântămintü, fermecare. *Féerie.*
- Felcerü.** *s. m.* Aquella quare într'unü spitalü se ocupâ cu aplicațiunea bandagelorü saü cârpelorü pe rane și bube. *Chirurgien bandagiste.*
- Feldü-spatü.** *s. etr. t. de miner.* Unü feliu de cremene în straturi. *Feldspath.*
- Felicitare.** *v. s.* A felicită, a complimenta pe quine-va assupra unei norociri, assupra unü avantajü que a dobînditü. — A congratula. — *A se felicită, a se ferici, a se aplauda, a se cunósce norocitü. Féliciter, se.* — (Se conj. qua lăudare.)
- Felicitate.** *s. f.* Fericitate, beatitudă, norocire extremâ. *Félicité.*
- Felicitățiune, Felicităție, Felicitare.** *s. f.* Fapta de a felicită; complimentü. Congratulațiune, cu a-questâ deosebire quâ *felicitățiunile* suntü numai nisque vorbe obligatorie, *Congratulațiunile* suntü semne de interessü: Politeția *felicită*, amiciția *congratulésâ.* — Poftire, urare de norocü și defericire mai mare de quätü quâa presintă. *Félicitation.*
- Felie.** *s. f.* Bucată lată de ore-quare lucru de mâncare. *Morceau, Lèche. felic de pâine,* quare se prăjesc și se moia în vre unü liquidü. *Rôtie.*
- Felighianü.** *s. etr.* Uâ cêscă förte mică, fără tórtă. *Chique.*
- Felinarü.** *s. etr.* Unü feliu de cutie transparentă, făcută asfelü quâ în întru se aprinde uâ lumînare saü altü que-va qua sâ luminesc. *Lanterne.*
- Felinaragiü.** *s. m.* Aquella quare face și vînde felinare. *Lanternier.* — Aquella quare aprinde felinarele stradelorü. *Allumeur, Lanternier.*
- Feliu și Felü.** *s. etr.* Speciâ, soiu: *que felü de plantă este aquecã? Quelle sorte de plante est cela. Totü felülü de cârți nu suntü egalemente bune. Toute sorte, ou, toutes sortes de livres ne sont pas également bons.* — În bine saü spre reü, în stimâ saü în meprisâ: *Unü omü de felülü seü, unü omü de felülü vostru: Un homme de sa sorte, un homme de votre sorte.* — Stare, condițiune. — Se dice spre reü. *Nu se cuvîne unü omü, saü, Este prea multü pentru unü omü de felülü vostru a se egala cumine. C'est bien à un homme de votre sorte à vouloir s'égalier à moi.* Si spre bine: *prea vë pogorîți pentru unü omü de felülü vostru. C'est trop vous abaisser pour un homme de votre sorte.* — Astü-felü, saü *Asfelü: loc. adv:* într'aquestü chipü. *De la sorte.* — În ore-quare felü, ore-cumü. *En quelque sorte.* — *Asfelü în quätü, asfelü quâ.* Într'atâta, așia quâ. *De sorte que, En sorte que.*
- Feliuce.** *s. f. dim.* Felie mică de pâine pentru oüe. *Mouillette.*
- Felürimî.** *s. f. plr.* Quantitate, grâmcă de lucruri saü de ómenî de diferite soiri saü qualitàți. — Mai totü-d'aua are dupe sine prepoșițiunea de: *Felürimî de plante, de animale, de ómenî, etc. Toutes sortes de plantes, d'animaux, d'hommes.* Se dice mai bine *feluri* de qua *felürimî de.*
- Felüritü-â.** *adi.* Se dice de unü în-

- tregū, de unū totū quare coprinde in sine părți de diferite speție. *Marfă felturită, bucate felturite; soū felturitū de animale, de plante, etc. Se dit d'un tout composé en son entier de plusieurs parties différentes.*
- Felū.** Veđi feliu.
- Felucă.** *s. f. t. de mar.* Bastimentū pe Mediterana cu pînze și lopeți galerele dar multū mai mică. *Felouque.*
- Femec.** *s. f.* Nevasta, soția, companiona, consórtea omului. În particularū și oppositū la *Fată*, aceea quare este saū a fostū măritată. *Ași lua femee, a se însura. Prendre femme. Femee galantă, femee que are intrigī. Femme galante. Femee publică, prostituțā; Femme publique.* — Se ȕice de unū bărbatū fără forțā, fără curagiū: *Aquesta-i uā femee, uā adeveratā femee. C'est une femme, une vraie femme.* — *Femee în vîrstă. Bonne femme.* Veđi lele, leică. *Femee în casă,* quare este în serviciulū unei dame. Se ȕice mai bine *fată 'n casă. Femme de chambre.* — *Femee în casă,* quare are îngrijirea rufelorū, vasselorū, etc. *Femme de charge.* — *Femee în curte:* de afară, prin quare se ține menagiulū casei. *Femme de ménage.*
- Femeescū-escă.** *adi.* Quare ține de femee; quare este propriū, sémână femeii. *Feminin-e.* Veđi femininū.
- Femeeste.** *adv.* Cu uā manieră femeescă, qua uā femee. *D'une manière féminine, en femme, comme une femme.*
- Femelă.** *s. f.* Sexulū femininū allū animalelorū. *Femelle.* Este oppositū la *bărbătușū. Măle.*
- Femelū-ă.** *adi. t. de bot.* Flori femele, suntū auelle quare lipsite de stamine aū numai una saū mai multe pistile. *Fleurs femelles.*
- Feminiflorū-ă.** *adi.* Se ȕice de plantele quare aū flori femele. *Feminiflore.*
- Feminiformū-ă.** *adi.* Quare are talia, forma unei femei. *Feminiforme.*
- Femininū-ă.** *adi.* Femeescū; quare ține de femee, quare este propriū, quare sémână femeii. *Sexulū femininū, voce feminină. Le sexe féminin, Voix féminine.* — *t. de gram.* Quare este de nēmulū pe quare gramerianii l'aū numitū *femininū.* *Nume masculinū, Nume femininū; genū masculinū, genū femininū. Nom masculin, ou féminin, genre masculin ou féminin.* — *Terminațiune feminină* este aceea quare în româna se arctă prin *ă* saū e în franceza prin *e.*
- Femininū.** *s. m. t. de gram.* Contrariulū masculinului. *Femininulū lui lungū este lungă. Féminin.*
- Feminisare.** *v. s. t. de gram.* A feminisa, a da genulū femininū. *Obiectulū a feminisatū ȕicerea epigramă, etc. Feminiser.*
- Fenixū.** *s. m.* Uā passere fabulosă, unică în felulū ei, quare renăscea din cenușa sea. — *fig.* Superiorū între quei qua dînsulū. *Aquesta-i fenixulū frumóselorū spirite. C'est le phénix des beaux esprits.* Stilū familiarū, mai de multe ori glumețū saū chîar derisoriū. — *t. de ist. nat.* unū felū de fluture. — *t. de astr.* Uā constelațiune meridională. —
- Fenomenalismū.** *s. etr.* Doctrină filosofică în quare nu se dă importanțā de quātū numai la queea que cade sub una din simțirile nōstre. *Phénoménalisme.*
- Fenomenalū-ă.** *adi.* Quare ține de fenomenū. *Phénoménal-e.*
- Fenomenografie.** *s. f.* Tractatū, descrițiune aquellorū que atingū simțirile nōstre. *Phénoménographie.*
- Fenomenologie.** *s. f.* Discursū asupra quellorū que atingū simțirile nōstre, *Phénoménologie.*
- Fenomenū.** *s. etr.* Totū que se arct-

tă qua nou în aeru, în ceru. — Prin extensiune, diferitele efecte que se descopere sau se vedu în natură. — Queea que surprinde prin nouitatea și prin raritatea sea. — *Asta-î unu fenomenu quă ve aflași aici. C'est un phénomène que de vous voir ici.* — Se dice și despre persône que aū que va de extraordinariu. *Aquesta-î unu fenomenu. C'est un phénomène.*

Fenomeride. *s. f. pl.* Nume que dă poeții și fabula fetelorū Spartei, quare combăteaū mai de totu gôle. *Phénomérides.*

Ferârie. *s. f.* Locu unde se vinde sau se fabrică lucruri de feru grôsse. — Lucruri mici din feru que facu maistrii de cuie. *Ferrierie.* — Fabrică de ferârii. Veđi faurârie. — La plurariu *Ferârii*, totu felulu de bucăți de feru, vechi, ruginite. *Ferraille.*

Ferarū. *s. m.* Aquella quare lucrésă ferulu. Veđi faurarū. — Aquella quare potcovesce caii. *Ferrant*, et *Maréchal-ferrant.* — Aquella quare vinde feru. *Ferrailleur.* — Aquella quare vinde scule de feru. *Feronnier.* — Negoșitoru de feru în drugi. *Ferron.*

Ferâstăellă, Ferâstăiare. *s. f.* Lucrarea de a ferâstăia, de a tăia cu ferâstăulu. *Sciage.*

Ferâstăerū. *s. m.* Aquella quare ferâstăesă, quare tăia lemnulu la unu ferâstău, quare face prin ferâstău dulapī, scânduri, șindrilă, tinikelle, etc. *Scieur de bois; Scieurs le long: Ceux qui scient le bois en long.*

Ferâstăiare. *v. s.* A ferâstăia, a tăia cu ferâstăulu în lemnū sau în piétră. *Scier du bois, de la pierre, du marbre, etc.* (Se conj. qua *tăiare.* — Unii lū facu de a IV. *ferâstăuire*, și'lū conjugă qua *gîndire*, no^o însă pârându-ni se a fi compusă din *feru* și *tăiare* amū cătatū allū conjugă qua pe *tăiare* quare este în prima conjugare.

Ferâstăiu, ferâstăi, ferâstăia; ferâstăiemu, ferâstăieși, ferâstăia; ferâstăiamu, ferâstăiai, fer. stăia, etc. Veđi tăiare.

Ferâstăiu. *s. m. p. u.* Veđi ferâstău.

Ferâstău. *s. etr.* Joagărū; uneltă de feru cu dinți pe uă parte și cu quare se tăia lemne, scânduri, sau și pietre moi. *Scie.* — *Ferâstău:* machină prin quare se mișcă ferâstăulu; — localulu unde se află uă asemenea machină. *Scierie.*

Ferbere. *v. s.* A ferbe; a sări, a sălta în mici brobóne, vorbindu de liquide pusse în mișcare prin căldura focului; sau, a se infla cu spume, vorbindu de aqelle que dau în fermentațiune. *Bouillir, Cuire.* — *Apa ferbe, o să ferbă îndată. L'eau bout, elle bouillira bientôt.* — *Vinulu ferbe în cadă. Le vin bout dans la cuve.* — *fig.* Se dice de unu june ardentu, aprinsu, *Sângele-î ferbe în vine. Le sang lui bout dans les veines.* — Se dice asemenea, *Ferbeamă de turbare vedendulu:* nu mi puteamū reținea supărarea; mânia. *Je bouillais de colere en le voyant.* — *A ferbe carne; a ferbe erburi în vinu; ôla ferbe. Faire bouillir la viande, faire bouillir des herbes dans du vin; le pot bout.* — *Ferbe carnea La viande cuit. Aqueste legume ferbū bine. Ces légumes cuisent bien.* — *A ferbe de totu, a scăde ferbendū. Ebouillir.* — *A ferbe, a dospi.* Veđi fermentare. Se conjugă qua înțelegere. Supinulu însă cu timpii que ellū compune face *ferți*, în locu de *fersu* dupe supinulu *înțelesu*.

Ferbătoriu-ôriă. *adi.* Quare are virtutea de a ferbe, quare ferbe. *Bouillant-e.* sau, quare produce ferbere. Veđi fermentativu, efervescentu.

Ferbetură, Ferbere. *s. f.* Lucrare que facu liquidele d'a ferbe. Starea unu liquidu que ferbe. *Bouillonnement.* — Mișcare que face unu

- liquidū cândū ferbe pe focū. *Ébullition*. — *Ferbătură*, unū felū de ferbere, de înțepeturē que cērcă quine-va în pelle. *Titillation*.
- Ferbinte. adi.** Quare este fōrte caldū. *Torride*. — *Zona ferbinte. Zōne torride*. Ardentū, quare frige. *Ardent-e. Sōre ferbinte, ferū ferbinte. Soleil ardent, fer ardent*. — Prea caldū. *Trop chaud*. *Aquesta fertură este ferbinte. Ce bouillon est trop chaud*. — *fig.* Aprinsū, înfocatū, iute, grabnicū. *Bouillant-e. Ardent-e, Chaud-e: junețiă ferbinte, înfocată. Jeunesse bouillante. Dorințiă, stăruințiă ferbinte. Desir ardent, Poursuite ardente; Zelū ferbinte. Zèle ardent*. — *A plînge cu lacrimi ferbinți. Pleurer à chaudes larmes. Temperamentū ferbinte. Temperament chaud*. — *Frigurī ferbinți. Fièvre chaud, fièvres brûlantes*.
- Ferbinte. adv.** *A bé ferbinte*. A bé unū licorū prea caldū. *Boire chaud*. — *fig.* *A iubi, a dori ferbinte. Aimer, désirer ardemment*. — *A stărui ferbinte într'ua affacere. Poursuivre une affaire chaudement*.
- Ferbințellă. s. f.** Ardōre, căldură mare. *Ardeur. Ferbințella sōrelui, a focului. Ardeur de soleil, du feu*. Qualitatea lucrului que frige, que arde. *Suntū mari ferbințelli, mari călduri. Il fait de grandes chaleurs*. — *fig.* Aprindere de zelū, de caritate, de evlavie, etc. Veđi fervōre, ardōre.
- Ferecare. v. s.** A fereca; a lega, a căptuși, a garnissi cu ferū. — A pune ferrăria necessariă pe óre-quare instrumentū. — A căptuși cu ferū albū, cu aramă, a îmbrăca cu argintū, etc. căpetiele unui găitanū, unui șnurū, unui șiretū. *Ferrer*. — *A fereca cu aurū, saū, cu argintū. Ferrer d'or ou d'argent*. — *A fereca unū drumū. Allū as-terne cu nissipū și allū face tare. Ferrer un chemin*. — *A fereca piē-*
- tra mori, a 'i bate fația cu cîocanulū de ferū spre a 'i acōte zimți qua sâ sdrobescă sâmintși, s'o macine bine.*
- Ferecătură, Ferecare. s. f.** Fapta de a fereca. *Action de ferrer*. — Garnitură, căptușellă, legătură cu ferū. *Ferrure*. — Legarea saū încărcarea unui culpabilū cu fire, cu lanțuri; — legătură que se dă cui-va cu funii. *Ferrement*.
- Feredeū. s. etr.** Veđi baia.
- Fereduellă. Veđi baia, îmbăiare.**
- Fereduire. Veđi îmbăiare.**
- Feregea. s. f.** Uă haină saū scurteică turcă que purtaū femeele în vechime. *Féredgie*.
- Ferellă, Ferire. s. f.** Fapta de a feri saū d'a se feri de uă lovitură. *Gauchissement*. — *fig.* Fapta d'a evite, d'a se apera de que-va. *Action d'eviter ou de fuir quelque chose de nuisible, de desagréable*.
- Ferestră. s. f.** Deschissura que se face saū se lassă la uă locuințiă spre a da în întru lumină ori aerū. — Se ȕice și lemnelorū și sticlelorū destinate pentru ferestre. *A deschide, a închide ferestrele. Ouvrir, fermer les fenêtres*. Se ȕice *Prov. fig.* de unū obrasnicū de quare nu se pōte quine-va scăpa. *Ilū dai afară pe ușă și intră pe ferestră, saū gonesce-lū pe ușă quă ellū ȕi vine pe ferestră. Si vous le faites sortir par la porte, il rentrera par la fenêtre, ou, chassez-le par la porte, il rentrera par la fenêtre. Ferestră falsă, minci-nosă, lăssată numaī pentru simetrie fără sâ de lumină. *Fausse fenêtre*. — *Crucea ferestră, lemnu saū piētră în forma crucii que se aședă în gaura lăssată la unū zidū pentru ferestră. Croisée*.*
- Ferestragiu. s. etr.** Tōte quelle que compunū uă ferestră; — tōte ferestrele de la uă casă. *Fenêtrage*.
- Ferestrare. v. s.** A ferestră; a face pe

- galantulă, pe plăcutul sub ferestrele unei femei. *Fenestrier*.
- Ferestratū-â.** *sup. de la ferestrare.* — *adi. t. de bot.* Cu ochiuri, cu găurele qua nisque ferestre. *Frunză ferestrată, rodū ferestratū.* *Feuille fenestree, fruit fenestré.*
- Ferestruce.** *s. f. dim.* Ferestră mică. *Fenêtrelle.*
- Ferestruce.** *s. f. dim.* Gaură, bortă dreptă în jossū saū în pieđișū que se face la unū beciū saū ori que altū suteranū spre a 'i da aerū și lumină. *Soupirail.* — Uvertură făcută pe acoperemintulū casei spre a da lumină în podū. *Lucarne.*
- Ferfenice.** *s. f. pop.* Veđi trénțîă.
- Ferfeniciosū-â.** *adi. pop.* Veđi trenčiosū.
- Ferice.** *adi.* Se dice în unele frase în locū de fericitū. *Sôrte ferice, viețîă ferice. Sort heureux, vie heureuse.* Cu unū chipū exclamativū, *Ferice de quellū que 'și pôte învinge pasiunile! Ferice de voiu puté să 'i placū! Heureux qui peut vaincre ses passions! Trop heureux si je pouvais lui plaire!* — *adv.* *Suntū ferice de amicitîa vōstră. Je suis heureux par votre amitié.* În stilū familiariū, đicemū *ferice de tine* unei persōne inferioră quândū vremū a 'lū ridicula despre uă fericire, despre unū norocū în aparințîă. *Bonheur à toi.*
- Fericire.** *v. s.* A ferici, a complimenta, veđi felicitare. — *A ferici,* a face fericitū. *Rendre heureux, Béatifier.* — *A ferici.* A congratula; a dice cui-va laude, vorbe de fericire. *Collauder, Congratuler.* — *Te fericescū, Je vous félicite.*
- Fericire.** *s. f.* Starea unei vieți fără superări, unū traiū bunū fără strîmtorări, fără dureri fizice saū morale. *Bonheur extrême, Félicité.* — *Fericire cerescă,* fericirea eternă a sântilorū în ceriuri. Veđi beatitudine. *Fericirile, plr.* Quelle optū fericiri anunțate de Is. Cr.
- în evangelistulū Mateiu. *Les béatitudes.*
- Fericitū-â.** *sup. și adi.* Se dice aquelui-que duce uă viețîă plină de bunătăți, quellui que nu suffere nici uă durere, nici uă strîmtorare fizică ori morală; Aquella quare nu plînge, nu se întristésă, quare viețiucesce în abondanțîă și în vesselie, și quare prin urmare nu se pôte atribui de quātū sântilorū în ceriuri. *Se dit de celui qui jouit de la béatitude.* — Prin extensiune, quare se bucură de tōte plăcerile pămîntesci, fōrte norocitū. *Fericitū quellū que, fericitū quare... Bienheureux celui qui, Bienheureux qui... Stare fericită, viețîă fericită, État bienheureux, vie bienheureuse.* — *suffletele fericite,* în langagiulū religiunei. *Les esprits bienheureux, Les âmes bienheureuse.* — *Sus.* *Fericitū se bucură în ceriuri de vederea fečū Domnului. Les bienheureux jouissent dans le ciel de la vue de Dieu. Suffletele fericitilorū. Les âmes des bienheureux.*
- Ferii.** *s. f. plr.* Dille de serbare; serbători, đille de repausū la vechii Romani. *Feries.*
- Ferire.** *v. s.* A feri, a da iute la uă parte que-va, spre a'lū scăpa; — *a se feri,* a se da la uă parte spre a evita uă lovitură. *Gauchir, Esquiver; se.* — *A se feri:* a se păzi, *Se garder,* — a fugi, *fuir,* — a nu se încrede, *Se défier de* (Se conj. qua gîndire.)
- Ferire.** *s. f.* Veđi ferellă.
- Fermecare.** *v. s.* A fermeca, a fascina, a causa prin ôre quare descântice unū feltu de smintire extraordinariă a minții. — *fig. fam.* a inspira cui-va unū amorū quare duce pînă la nebunie. *Ensorceler.* — *Aquestă femeie l'a fermecatū,* l'a smintitū de amorū, l'a innebunitū prin amorulū ei. *Cette femme l'a ensorcelé.*

- Fermecare, Fermecătură.** *s. f.* Fapta de a fermeca, de a se fermeca. Descântare spre a fermeca, spre a înnebuni pe quine-va de amoru său de altă pasiune. *Ensorcèlement, Sortilège; Maléfices des prétendus sorciers.* — Schimbare a minții, a raționamentului quare face pe omu a nu mai vedé lucrurile precum sunt într'adeveru. *Fascination.*
- Fermecătorie.** *s. f.* Operațiunea fermecătorului. — Și prin extensiune, queea que se pare mai pre sussu de puterile naturii. *Sorcellerie.*
- Fermecătoru-ore.** *s.* Aquella, aqueea quare fermecă, quare face fermece. *Ensorceleur-se.* — Aquella quare, dupe uă opiniune superstițiosă, este într'uă relațiune cu diavolul spre a face reelle, și assistă în adunările sabatului. *Sorcier-ère.*
- Fermecătură.** Vedé fermecare.
- Fermecă.** *s. etr.* Descânțete reelle sau maleficii aruncate asupra cui-va. *Ensorcèlement.* — queea que se crede făcutu prin arta magică spre a produce unu efectu extraordinariu. *Charme.* — Efectul pretinselorū descânțete, a vorbelorū sau a figurilorū magice, și *fig.* lucru, faptă minunată, înspăimintătoră. *Enchantement.*
- Ferme-modelu.** *s. etr.* Sciință quare tratésă despre agricultură și despre chipul îmbunătățirii unui pământu. — Sistemū regulatū și economicū în căutarea unei moșii.
- Fermenă.** *s. f.* Scurteică cusută cu firu și blănită sau nu. *Manteau fourré à l'usage des Turcs.*
- Fermentabilu-ă.** *adi.* Susceptibilu, priimitoru de fermentațiune. *Fermentable.*
- Fermentare.** *v. s.* A fermenta; a cresce, a dospî, a ferbe prin căldura naturală. *Aluatulū fermentésă. fig.* A fi în agitațiune, a ferbe în mare miscare. *Capetele, spiritele fermentesă.* *Fermenter.* (Se conj. qua lucrare.)
- Fermentațiune, Fermentație, Fermentare.** *s. f.* Ferbere, dospire, miscare internă que se manifestă într'unu liquidu, într'uă vegetală, și prin quare părțile ei se descompunū spre a forma unu nou corpū. — *fig.* Aprindere, miscare vie, agitațiune. *Fermentation.*
- Fermentativu-ă.** *adi.* Quare are însușirea de a fermenta. *Fermentatif-ve.*
- Fermitate.** *s. f.* Târie, țepenie; virtute, putere; starea lucrului fermu și solidu. *Ellu are uă mare fermitate de suffletu. Il a une grande fermeté d'âme. Fermitatea stilului. La fermeté du style.*
- Fermoarū.** *s. etr.* Copcă, agrafu, chiotore cu quare se încheie, se prinde que-va. *Ferموir.*
- Fermu-ă.** *adi.* Tare, țepenu; virtosū, îndessatū. — Quare se ține fără a se mișca sau clătina ori șovăi. — Statornicu, neschimbatu, neclintitū. *Ferme.*
- Feroce.** *adi.* Fierosū, selbaticū, cruntū, crudū. *Dobitócele feroce. Les bêtes féroces. Uă privire feroce. Un regard feroce.*
- Ferocitate.** *s. f.* Cruđime, selbătăcimē, fieroșie. Naturalū, privire, umorū feroce, qualitatea lucrului feroce. *Ferocité.*
- Fertilizare.** *v. s.* A fertilisa, a rodnici, a face fertilū. *Fertiliser.*
- Fertilisațiune, Fertilisație, Fertilizare.** *s. f.* Lucrarea de a fertilisa. *Fertilisation.*
- Fertilitate.** *s. f.* Abondanță, multă rodire, qualitatea lucrului fertilū. *Fertilité.*
- Fertilu-ă.** *adi.* Roditorū, fecundū, abondantū, quare produce cu lesnire quantitate de lucruri. *Fertile.*
- Fertū** — *la fem.* **Fertă.** *sup. de la ferbere.* — *adi.* Quare a fertū, quare prin ferbere a devenitū bunū spre

măncare său spre altă întrebui-
țiare. *Bouilli-e.*

Fertură, Ferbere. *s. f.* Lucrarea de
a ferbe. *Action de bouillir.* — Se
dice la ori que măncare prepara-
tă prin ferbere, vorbindu de mân-
cările simple alle cultivatorilorū,
alle sâtenilorū. *Se dit en général
de toute sorte d'aliments préparé
par les paysans pour leur nour-
riture.*

Ferū. *s. etr.* Metalulū quellū mai în-
trebuițiatū în arte. *Fer.-plur. Fe-
ruri p. u.* se exprimă mai totū-d'a-
una adăogânduī înainte dicerea bu-
căți: *dūoe, trei, patru bucăți de
ferū; mai multe bucăți de ferū;
quate bucăți de ferū suntū în fe-
rărie?* — Uneltă de ferū pentru
călcatulū rufelorū. *Fer, Fer à re-
passer, Platine.* — *fig. Uă inimă de
ferū, tare și nesimțitoră. Un coeur
de fer. Unū corpū de ferū, forte
sânatosū. Un corps de fer. Unū
brațiu de ferū tare, virtosū. Un
bras de fer.* — *prov. Nu e quine-
va de ferū, spre a aretta quă os-
tenesce, obossesce quine-va pînă
în sfirșitū. On n'est pas de fer
cu assemenea înțelessū, Cată să
fie quine-va de ferū qua să pótă
duce în assemenea ostennelle. Il
faudrait être de fer pour resister
a de telles fatigues.* — *unū Jugū
de ferū, unū sclavagiū, uă servi-
tudine aspră. Un joug de fer. Fe-
rulū unei sulice unei lance, unei
săgeți: ascușulū de ferū din ca-
petulū aqestora. Le fer d'une pi-
que, d'une lance, d'une flèche.* plu-
ralū. *Fere, Nu feruri, unū lanțiu
de terū scurtū și greū que se pu-
ne de piciórele saū de mâinele
culpabililorū. Fers, Menottes, Chaî-
nes. Li s'aū pussū ferele de mână.
On leur a mis les fers aux mains.
Fere de căi. Abot, entraves. Veđi
lanțiu, piedecă. — prov. Bate fe-
rulū pînă este caldū. Stâruesce
într'ua împregiurare, într'ua affa-*

cere pînă ocașiunea este favora-
bilă. *Il faut battre le fer tandis
qu'il est chaud.* — *Ferū de la sca-
ră, saū destersū, aședatū la scara
unei intrări spre a sterge cismele
de noroiu. Décrottoir.* — *Ferulū de
la țigină. Éparre. Ferulū aratru-
lū, allū plugulū. Soc.*

Feruginosū-ósă. *adi.* Quarē partici-
pă din natura ferulū, saū quare
coprinde particule din aqestū me-
talū. *Ferugineux-se.*

Ferulă. *s. f. t. de bot.* Plantă din locu-
rile calde. *Ferule.*

Ferventū-ă. *adi.* Quare are, coprin-
de fervóre. *Fervent-e.*

Fervóre. *s. f.* Ardóre, zelū, căldură
cu quare se pótă quine-va assu-
pra lucrurilor de pietate, de ca-
ritate, de evlavie. *Ferveur.*

Fessū. *s. etr.* Coifură, căciulă que
pótă turcii astăđi în loculū ceal-
mallei vechi. *Fess; sorte de coif-
fure, de casque turc.* Prin exten-
siune, căciulă saū coifură de nóp-
te, ori de ăiuă, din lină, bumbacū,
etc, que se pótă pe virfulū ca-
pulū. *Calotte.*

Festă. *s. f.* Farciă, queea que este
glumețū și bufonū. *Farce.*

Festinū. *s. etr.* Ȋ de serbare. — Ban-
chetū, ospețiu, mésză mare de
vesselie, de serbătóre. *Festin.*

Festonare. *v. s.* A festona, a dessem-
na și a cöse în festone. *Fes-
tonner.*

Festonū. *s. etr.* Ghirlande, mânuche,
cununī de flori saū de ramuri cu
frunzele lorū, amestecate cu ro-
duri. — Ornamentū de arhitec-
tură que represintă assemenea
festone. — În broderii, etc. tăe-
ture și cuseture în formă de fes-
tone. *Feston.*

Fete. *s. f. plur. lū* Fată. *Filles.*

Feteleū. *s. m.* June quare-ī place a
sta cu fetele, a conversa și a pe-
trece mai multū cu fetele. *fam.
Jeune homme qui se plait à con-*

- verser et à se divertir auprès des filles.*
- Fetice.** *s. f. dim.* Fată mică, jună sburdalnică, frumușică. *Fillette.* — *Fretillon.*
- Fetidă-â.** *adi.* Puturosă, quare are un mirosu greă și neplăcută. *Fetide.*
- Fetie.** *s. f.* Starea, condițiunea unei fete. — Timpul, durata aqestii stări să condițiunii. *Fillage.*
- Fetire.** *v. s.* A feti, a sta fată, a nu se mărita. *A feti cu...* a copillări cu. Se dice de uă fată în raportu cu altă fată. *Filler.*
- Feudă.** *s. f.* Dominiă nobilă. Moșie dăruită și sub suzeranitatea dănuitorului. *Fief.*
- Feudalamente.** *adv.* În virtutea dreptului feudală, dreptului que dă uă feudă. *Féodalement.*
- Feudalismă.** *s. etr.* Sistema feudalității; anarhie de nobili și de avuți. *Feodalisme.*
- Feudalitate.** *s. f.* Qualitatea feudei. — Supunerea și folósele cuvenite domnului unei feude. *Feodalité.*
- Feudală-â.** *adi.* Quare ține de feudalitate, de deminiuri nobile. *Gouvernement feudală*, în quare se exercitaă drepturile feudale. *Gouvernement féodale.*
- Februariă.** *s. m.* A dăoa lună a anului. *Février.*
- Fiacru.** *s. etr.* Trăssură, căruță de birjă. — *s. m.* Vizitiulă, birjarulă unuă fiacru. *Fiacre.*
- Fiară și Hiară.** *s. f.* Dobitocă, animală fierosă, selbatică, cruntă. Ori que animală carnivoră și feroce. *Bête feroce.* — *fig.* Se dice unuă omă cruntă, feroce, barbară. *Aquesta-i uă fiară. C'est un feroce.*
- Fibră.** *s. f.* Ațșore subțiri, lungi, albe și tari que se află în părțile membranóse său cărnóse alle corpului animalelor. *t. de bot.* Ațșore que formesă prin dessimiciloră vase și canale într'ua plantă. *Fibre.*
- Fibrilă.** *s. f.* Fibră mică. *Fibrille.*
- Fibrosă-ósă.** *adi.* Quare coprinde fibre desse; — quare sémenă cu fibrele. *Fibreux-se.*
- Ficată.** *s. m. t. de anat.* Unulă din măruntaele interioare alle animalului, propriu a despărți de massa sângelui ună licoră albastru numită fiere. *Foie.*
- Ficțiune, Ficție.** *s. f.* Invențiune fabulosă; producțiune a arteloră fără modelă complectă în natură. *Aquesta poemă este plină de ficțiunii frumóse. Ce poème est rempli de belles fictions.* — Minciună, plăsmuire.
- Fictivă-â.** *adi.* Plăsmuită, născocită, închipuită, quare nu există de quată prin suppozițiune. *Fictif-ve.*
- Fidea.** *s. f.* Firișore lungi și subțiri, de faină cu oă sau șofrană din quare se face ciorbă. *Vermicelle.*
- Fideicomissară.** *s. și adi. t. de jur.* Aquella quare este însărcinată cu ună fideicomissă. *Fideicommissaire.*
- Fideicomissă.** *s. m. t. de jur.* Disposițiune prin quare ună testatoră său dietașă însărcinesă pe clironomulă seă a da altuia într'ună timpă oțarită totă ori parte din averea sea. *Fideicommiss.*
- Fidelitate.** *s. f.* Credință, constanță la datorii, la promisiuni, la afecțiunii. — Probitate scrupulosă quare face pe ună domestică să nu înstreinese nimică dintr'allă domnului seă, să nu încele, să nu încarce în cheltuellele que i s'a încredințat. *Puteți conta pe fidelitatea aqestui domestică.* — Veritate, exactitate. *Fidelitatea unei istorii, unuă raportă. Fidélité.*
- Fidelă-â.** *adi.* Quare are fidelitate, quare păzesce credință; quare are probitate, quare nu încelă pe domnulă seă. Vorbindă de lucruri, quare suntă adeverate, exacte. Se dice quate uă dată în sensă de religiune, aquelluă quare este

- crestinū bunū, veđi credinciosū. *Fidèle.*
- Fie.** pers. 3 sing. și plur. de la imperativul verbului *Fire*. — Se întrebuințasă în elipsă vrëndū a a-firma, a acorda, a încuviinția quava. *Fie unulū, fie altulū; fie vorbindū, fie ședëndū. Soit l'un, soit l'autre, soit qu'il parle, soit qu'il demeure.* — *Fie,* priimescū, voescū, me unescū. *Soit, je le veux bien. j'en tombe d'accord.*
- Fie-quare.** *adi.* Quândū substantivulū la quare se reduce este în elipsă se subînțelege totū-d'auna persónă, fie bărbatū orī femeē. **Fie quare și caută interesulū seū, fie-quare se silesce a place.** Quândū substantivulū la quare se reduce va fi lucru, aquellū substantivū cată a'lū urma îndată. *Fie-quare lucru, fie-quare casă, fie-quare împregiurare. Chacun-e.* — *Fie-quare se plänge, Fie-quare vorbesce, Chacun s'en plaint Chacun en parle. Fie-quare persónă. Chaque personne.* — *În fie-quare di, în fie-quare oră. Tout les jours, à toute heure.* — *La fie-quare dūoe dille. etc. Tous les deux jours.*
- Fie-que.** *adi.* Aquellași cu *fie-quare.* *Fie que persónă, fie-que di. Chaque personne, chaque jour.*
- Fie-quine.** *adi.* Se reduce numai la persóne, la ómenī și quare totū-d'una suntū în elipsă. *Chacun-e.*
- Fiere.** *s. f.* Veninū, licorū verde-gălbuiū și amarū, închissū într'ua beșică que se ține de ficatū. *Fiel.* — *fig. A se adăpa cu fiere, a fi în mare amărăciune, a suferi uă mare durere suffletescă. S'abreuver de fiel.* — *Fierea pământulū. t. de bot. Uă plantă. Fumeterre, Fiel de terre.*
- Fierossū-ósă.** *adi.* Veđi feroce.
- Fiertate.** *s. f.* Mîndrie, orgoliū; caracterulū quellū mândru, orgoliosū. *Fierté.*
- Fiescū și Filiescū-escă.** *adi.* Quare se cuvine unuī fiū, unuī Copillū; quare este pentru unuī fiū, de da-toria unuī filiu. *Filial-e.*
- Fie-și-quare și Fiesque-quare.** *adi.* Veđi fie-quare.
- Fie-și-quine și Fiesque-quine.** *adi.* Veđi fie-quine.
- Fiește.** *adv.* Cu uă manieră de fiū, într'unū chipū fiescū. *Filialement.*
- Figură.** *s. f.* Firma exterioră a chipulū, a feçii, a obrazulū, saū a corpurilorū. *Figure.* — *Aquestū copillū are uă figură frumosă. Cet enfant est d'une jolie figure.* — Stare bună saū rea a unei persóne, relativū la affaceri, la creditū, etc: *A face figură, a se arretta prea multū, a cheltui multū. Faire figure.* — *A face uă bună figură în lume, a trăi bine, nobilū și consideratū de toți. Faire une bonne figure dans le monde.* — *t. de ret. điceri, cugetări addusse asfelu în quătū să însuffletescă, saū să împodobescă discursulū.* — *t. de gram.* Caracterū particulariū que se dă vorbelorū și fraselorū abătëndu-le de la starea saū sensulū lorū simplu și de la prima lorū destinațiune. Se face uă *figură* quândū đicemū *foculū pasiunilorū*, quăci întórcemū dice-rea *focū* diu principală e destinațiune que însemnăsă *foculū fisicū*. în vicioiunea mișcărilorū suffletulū. Suntū figure de vorbe și figure de cugetări; quelle d'intiū se facū assupra đicerilorū, quelle d'allū dūoilea assupra cugetărilorū saū spiritulū. Asfelū suntū Apostrofa, interogațiunea, exclamațiunea, iperbola, etc. — *t. de arit.* Se đice quate uă dată cifrelorū quare exprimă unū numerū. — *t. de geom.* Spațiū terminatū în tóte laturile; represințațiunea pe cărtie, etc. a obiectulū unei teoremi, saū a unei probleme spre a-ī face demonstra-

- țiunea sau soluțiunea mai lesne de înțeleasă. Într'aquestu sensu uâ simplă linie, unu unghiū, suntă figurī. — *t. de danșiu*. Diferite liniū que descrie quine-va danșându.
- Figurabilitate**, *s. f. t. de fis.* Proprietatea que aū tôte corpurile d'a avé uâ figură ôre-quare, d'a fi figurate. *Figurabilité*.
- Figurantū-â**, *s.* Persônă que are uâ figură într'unu baletū. Orī-que personagiū mutū que figurésâ într'uâ representațiune. *Figurant-e*.
- Figurare**, *v. s.* A figura; a represinta, a închipui prin pictură, sculptură, dessemnū, etc. — A represinta qua simbolū. — A executata, a asterne pe uâ materie figure sau dessemne. — A face figură: *a figura în lume*. *Figurer*. (Se conj. qua lucrare.)
- Figurativemente**, *adv.* Figurativū, cu uâ manieră figurată sau figurativă. *Figurativement*.
- Figurativū-â**, *adi.* Queea que înfăcișésâ figura, simbolulū unu lucrū. — *Planū figurativū*, se dice unei carte topografice. *Plan figuratif*.
- Figuratū-â**, *sup. și adi.* Copie figurată, Copiea unei scrieri din cuvintū în cuvintū pînă și stersurele și râdeturele, etc. dintr'însa. *Copie Figurée*. — *Danșiu figuratū*, compussū din diferite passuri și figure. *Danse figuré*. — *Sensū figuratū* sau absolutemente, *figuratulū*, sensulū metaforicū. *Sens figuré*. — *Pietre figurate*, quare aū figure de ôre-quare obiecte și mai cu ossebite aquellea pe quare se vedū naturalemente figure de animale, de plante, etc. *Pierre figurées*. — *t. de blas*. *Sôre figuratū* represintatū sub unu chipū de omū. *Soleil figuré*. — *subs. t. de logi*. Expressiune metaforică. *Figuré*. — *În figuratū*, *la figuratū*. *loc. adv.* metaforicamente, sau într'unu sensū quare nu este sensulū quellū propriū. *Au figuré*, *Figurément*.
- Figurină**, *s. f.* Figură mică în pictură, sculptură. *Figurine*. *Se găsescū mai multe figurine antice de quātū statue*. *Il reste plus de figurines antiques que de statues*.
- Figuristū-â**, *sus.* Quellū que tórna figure în ghipsū. *Figuriste*.
- Fiiă sau Filiă și Fiică**, *s. f.* Persônă de sexū femininū în raportū cu tatălū și mama. *Eată fiia vōstră*. *Voilà votre fille*. *Fiiă vitri-gă*, quare nu este a aquellū tată sau a aquellū mume. *Belle fille*. — *Fiiă-mea*, *fiică-mea*, *fata mea*. *Ma fille*.
- Fiică**. *Veđi fiă*.
- Fiiindū-quă**, *conj.* Pentru quă, quăci. *Puisque*, *Parce que*.
- Fiiințā**, *s. f.* Viețuitôre quare este sau există. — Orī que se află, trăescē, viețuesce. *Être*. *Fiiințā suverană*, *supremă*. *Dumne-deū*. *L'êtrē souverain*, *suprême*. — *Ādeverū*, *veritate*. *Fiiințā lucrulū*. *La verité d'un chose*. — *în fiiințā*. *loc. adv.* de față, presinte. *Présente e*. — *Timpulū în fiiințā*, *secolulū în fiiințā*. *Veđi presinte*. *Quei în fiiințā deliberarā pentru quei-que lipsescū*. *Les présents délibèrent pour les absents*. — *În fiiințā*: în adeverū. *Veđi positivū*, *realū*.
- Fiiinșiare**, *v. s.* A fiiinșia, a fi. *Veđi* existare, fire.
- Fiiu**. *Veđi filiū*.
- Fiiā**. *Veđi fiiā*.
- Fiiadā**. *Veđi caieū*.
- Fiiacterū**, *s. m.* Aquestă dicere însemna la quei vechi, totū feliulū de amulete și de preservative que purtaū assupra lorū spre a-i păzi de ôre-quare relle. — *Ēvreii numiaū asfeliu nisqua bande mici de pergamentū pe quare era scrissū diferite passage din scriptură*. *Phylactère*.
- Fiiamentosū-ôsâ**, *adi.* Quare are filamente, fricelle; plantă quare se

- compune din suvice subțiri. *Filamenteux-se.*
- Filamentu.** *s. etr. t. de bot.* Fire mici, ațişore lungi de plante. — Se dice și despre nisque vinişore alle muschiloru și nerveloru. *Filament.*
- Filandre.** *s. f. plr.* Se dice despre nisque fire lungi que se găsescu în ôre-quare legume. — Fire lungi și albe que sborù tòmna în aerù și quare se prindù pe garduri, pe grâne, pe erburi, etc. — Fibre lungi que se vedù în carne. — Nisque vermî mici que facù unele passerî. *Filandre.*
- Filantropicu-â.** *adi.* Que privesce la filantropie; quare este inspiratù prin filantropie. *Philanthropique.*
- Filantropie.** *s. f.* Caracterulù, virtutea quellui filantropù; Îubire de omenire. *Philanthropie.*
- Filantropu.** *s. m.* Iubitorù de omenire; quare din bunătate firêscă iubescè pe toți ômenî. — Aquella quare voescè și face bine la toți, fără interessù. *Philanthrope.*
- Filargirie.** *s. f.* Amoru, iubire de argintù; lăcomie d'a aduna bani. *Philargyrie.*
- Filarmonicu-â.** *adi.* Quare iubescè armonia, musica. — Se dice și de ôre-quare societățî musicale. *Philharmonique.*
- Fildişu.** *s. m.* Ossù, dinte de elefantù. *Ivoir.*
- Filialu-â.** *adi.* Quare este allù filiu-lui, de datorîa unui filiu, que se cuvine unui fiu. *Filial-e.*
- Filialmente.** *adv.* Fieste, cu uâ manierâ filialâ, qua unù filiu. *Filialment.*
- Filiațiune.** *Filiație.* *s. f.* Descendințâ de fiu sau de fiâ despre tatâ și strămoși; — genealogie, linie dréptâ de rudenie quare descinde de la strămoși la fi, sau se urcă de la filiu la strămoși. — *fig. filiațiunea ideelorù, curgerea și legarea ideelorù una de alta. La filiation des idées.*
- Filicorne.** *s. f. plr. t. de ist. nat.* Familie de insecte lepidoptere a quârorù corne suntù mai în tótâ lungimea lorù de aquecași colorâ. *Filicornes.*
- Filiformu-â.** *adi. t. de ist. nat.* În forma firului, subțire și lungù qua firulù. *Filiforme.*
- Filigranu.** *s. etr.* Lucru de giuvaergiù în formâ de rețea sau plassâ micâ; litere și figure que se vedù pe cârtie fiindù-o în zare. *Filigrane.*
- Filitu.** *s. etr. t. de ist. nat.* Frunzâ petrificatâ, sau piêtrâ pe quare se vedù în tiparirile unei frunze. *Phyllithe*
- Filiu și Fiû.** *s. m.* Feciorù, bătù, copilù de sexù bărbătescù consideratù către tatâ și mumâ. *Fils.* — *Filiu vitrigù* filiu allù tatâlu sau allù numei făcutù în căsătoria din tîu. *Beau fils.* — *Filiu de familie* sau pop, *Filiu de nemù, filiu de nobilu.* Se dice și *feciorù de familie, feciorù de nemù, feciorù de nobilu. Fils de famille.* — În Scripturâ. *Filiulù Omulu, Is. Cr. Le fils de l'homme. fig. Luxulù este filiu-lù vanitățî și allù mândriei. Le luxe est fils de la vanité, de l'orgueil.*
- Filologieu-â.** *adi.* Quare privesce la filologie, quare ține de filologie. *Philologique.*
- Filologie.** *s. f.* Cunoscințâ întinsâ de limbî. — Sciințâ que se ocupâ cu cunoscințâ frumôselorù litere. — Ramurâ de bibliografie quare coprinde lucrâri de criticâ relative la literaturâ în genere. *Philologie.*
- Filologu.** *s. m.* Quare se dâ la deosebite studiuri de literaturâ și mai cu ossebire la criticâ. — Învețiatù în limbî. *Philologue.*
- Filomaticu-â.** *adi.* Societate flomaticâ, compassâ de amici ai sciințelorù *Societê philomathique.*
- Filomelâ.** *s. f.* Priveghitôre. *Philomèle.*
- Filosofalù-â.** *adi.* Piêtrâ filosofalâ. Pretinsa transmutație sau schimbare a metalelorù în aurù. *Pierre philosophale.*

- Filosofare.** *s. f.* A filosofa, a gândi qua unŭ filosofŭ; — a raționa despre materii filosofice; a vorbi, a raționa, a se disputa cu iscusințâ. *Philosopher.* (Se conj. qua lucrare.)
- Filosoficește, Filosoficamente.** *adv.* Cu chipŭ filosoficŭ, qua unŭ filosofŭ. *Philosophiquement.*
- Filosoficŭ-ă.** *adi.* Quare privesce la filosofie, la înțelegciune. *Philosophique.*
- Filosofie.** *s. f.* Știința quare are de obiectŭ cunoscința causerorŭ și a efectelorŭ lucrurilor fizice și morale. — Însușirea spiritului de a fi mai pre sussŭ de întâmplările, nenorocirile și ideile greșite alle omului. — Iubire de înțelegciune; — știința înțelegciunei. *Philosophie.*
- Filosofismŭ.** *s. etr.* Filosofie mincinosă; afectație de filosofŭ; rea înțebuințare a filosofiei. *Philosophisme.*
- Filosofistŭ.** *s. m.* Filosofŭ mincinosŭ, omŭ quare afectesă quâ este filosofŭ. *Philosophiste.*
- Filosofŭ.** *s. m.* Iubitorŭ de înțelegciune, învețatŭ, înțeleptŭ, adincŭ cunoscătorŭ allŭ înțelegciunii. — Quellŭ que se silesco a cunosce pe omulŭ moralŭ, și învețâ cumŭ sâ trâescâ quine-va spre a fi mai bunŭ, mai fericitŭ. *Philosophe.*
- Filotecnicŭ-ă.** *adi.* Iubitorŭ de arte. *Philotechnique.*
- Filtră.** *s. f.* Strecurătoare de liquide, precumŭ cârtie, pînză, etc. *Filtre.*
- Filtrantŭ.** *adi.* Quare serve spre a filtra, spre a strecura que-va. *Filtrant-e.*
- Filtrare.** *v. s.* A filtra, a strecura, a petrece unŭ liquidŭ prin cârtie, pînză, etc. pentru a' lŭ limpedi. *Filtrer.*
- Filtrațiune, Filtrație, Filtrare.** *s. f.* Strecurare, fapta de a filtra, de a strecura; de a trece unŭ liquidŭ printr'unŭ corpŭ, prin cârtie, prin pînză, etc. spre a se limpedi. *Filtration.*
- Filtru.** *s. etr.* Uă beatură despre quare se crede quâ însufflă amorŭ. *Filtre, Philtre.*
- Filură.** *s. f.* Tortŭ, calitatea tortului. *Figure.*
- Fină.** *s. f.* Veți finŭ.
- Finală.** *s. f. t. de mus.* Încheiare, sfirșitŭ, bucată de musică que este la finitulŭ unei opere săŭ altei compozițiunii mai mari. — Quea din urmă silabă săŭ literă a unei țiceri. *Finale.*
- Finalmente, Finalicește.** *adv.* În quelle de pe urmă, în sfirșitŭ, la sfirșitŭ. *Finalemment.*
- Finalŭ-ă.** *adi.* Quellŭ de la urmă, de pe urmă, din urmă, de la sfirșitŭ. — *t. de gram.* Silabă, literă finală, săŭ numai finală quândŭ atunci este substantivŭ. *Syllabe, lettre finale.*
- Finanțâ.** *s. f.* Uă sumă ôre quare que se dă spre a avé que-va. — Bani gata, înnumerătoare. — *la plur.* Finanție, banii statului, visteria. — Știința administrațiunei finanțielorŭ. — Arta d'a întocmi, d'a regula și d'a aduna imoșițiunile într'unŭ statŭ. *Finance.*
- Financierŭ.** *s. m.* Aquella quare este în affacerile finanțielorŭ. *Financier.*
- Fine.** *s. m.* Sfirșitŭ, quea que termină, săŭ în quare se termină que-va. *Fine.* — prover. *Finele coronesă lucrulŭ, sfirșitulŭ încoronesă fapta.* *La fin couronne l'œuvre.* — *În fine.* *adv.* în sfirșitŭ. *À la fin, Enfin, Après tout.*
- Finețâ.** *s. f.* Calitatea, starea lucrului quare este finŭ, subțire. *Fineția unei pînze.* *La finesse d'un toile.* — *Fineția unei cugetări, unei expresiunii.* *La finesse d'une pensée, d'une expression.* — Pêtrundere, agerime, isteciune. — Viclenie.
- Finicŭ.** *s. m.* Curmalŭ, arburŭ din lo-

curile căldurose. *Palmier*. — *Ramură de finică*. *Palme*.

Finire. *v. s.* A fini, a isprăvi, a sfârși, a sevrși. *Finir*. (Se conj. qua gîndire.)

Finito. *s. m.* Încheiare, fine allū unei socotelle. *Finito*.

Finitū. *sup. și adi.* Terminatū, isprăvitū; perfectū. *Fini-e*. *Aquesta-î unū poemū, unū tablou finitū*, perfectū, sevrșitū. *C'est un poème, un tableau fini*.

Finū-â. *adi.* Delicatū, subțire, este oppositū la *grossū, marc*. Excelentū în felulū seū. *Aurū, argintū finū*. *Or, argent fin*. — *Spiritū, gustū finū*. *Esprit, gout fin*. Vorbindū de persōne, viclénū, îndemānaticū, dibacīu.

Finū-â. *s.* Quellū botesatū saū cununatū în raportū cu nașulū seū. *Filleul-e*.

Fiolă. *s. f.* Sticlūce, butelie mică. *Fiole*.

Fiongū. *s. ctr.* Unū ornamentū de bandglică în formă de nodū cu ciucuri que puu damele la brațiu, la gitū, pe frunte, etc. *Écharpe, Co-carde*.

Fiorinū. Veđi florinū.

Fioriture. *s. f. plur. t. de mus.* Totū felulū de ornamente, de frumuseție que adaogă în formă de nodū într'ua bucată de musică saū de cāntare. Aqueste sunțū nisque trāsurre compusse din game briliante și quare împodobescū tema musicală. *Fioritures*.

Fiorosū-ôsă. *adi.* Quare causă fiore, spaimă, frică mare; quare este de speriatū, de înfricoșatū, de temutū. *Horrible, qui fait Horreur, qui épouvante, qui surprend et effraie*.

Fiorū. *s. ctr.* Se întrebuițesă mai multū la plurariū, *Fiore*. — Tremurare causată de frigū și quare precede frigurile. *Frisson*, se țice mai multū în figuratū și însemnēsă, tremurare de frică, de spaimă. *Frayeur, Frisson, Souleur*. Fi-

orele mortū, les frayeurs de la mort. — Mai însemnēsă, spaimă, orōre que face a se sburli per-rulū. *Horreur, Horripilation, Frayeur subite et violente*.

Firavū-â. *adi.* Slabū și galbenū la față. *Pâle livide*. Se țice nūmai de persōne.

Fire. *v. s.* A fi, a finția, a se afla, a exista, a subsista. Se țice despre orī que felū de obiecte, de moduri, saū de maniere de a fi, fie reale, ideale orī qualificative. Se iewa cu înțelesșū de *a se afla, a finția*, și se țice despre calitățī, despre forme, despre lucrări, despre arangementū, despre miscare, și despre orī que raporturi, quare *se află saū suntū*. — Se iewa cu înțelesșū de *a exista*, și se țice despre materie, despre spiritū, despre corpū, și despre orī que finție reale, quare *există*. — Se iewa cu înțelesșū de *a subsista*, și se țice despre state, despre opere, despre affaceri, despre legi, și despre orī que stabilmente quare nu sunțū nici destrusse, nici schimbate, *quare subsistă*. *Être*. Întrebuițierea quea mai ordinariă a acestui verbū este de a atribui que-va unū subiectū prin adiective saū prin adverbi și pe quare ellū le ūnesce. *Ellū este înțeleptū, virtuosū; ellū este în picio-re, culcatū; î este bine, reū, etc*. *Il est sage, vertueux, il est debout, couché; il est bien, mal, etc*. — Unipersonalū: *este nopte, este ziua, suntū unspredece ore. Il est nuit, il est jour, il est onze heures; Este de credutū, este de gînditū, se pōte crede, se pōte socoti. Il est à croire, il est à présumer*. — Se conj. *Suntū, estū, este, și e; suntemū, sunteți, suntū și își*. — *Eramū, erai, era; eramū, erați, erau*. — *Fuiū, fuși, fu; furāmū, furăți, fură*. (Aquestū timpū face și *fusseiu, fusseși, fusse; fuserāmū,*

fusserăși, — Fuseră.) fusessemă, fusesseși, fusesse; fusesserămă, fusesserăși, fusesseră. — Amă fostă, etc. — fi, fie; să fimă, fiși, fie. — Voiu fi și fi-voiu, etc. — Așu fi, și fir-așu, etc. — qua să fiu, qua să fiși, qua să fie; qua să fimă, qua să fiși, qua să fie. — Fire. Fîndă. — Fostă.)

Fire. s. f. Veđi natură. *Fire. t. de med.* Veđi sorocă.

Fire. Plurariulă lui firă.

Firescă-escă. adi. Veđi naturală.

Fireste. adv. Veđi naturalamente.

Firicellă. s. etr. dim. Firă mică, subțire și scurtă de ață. *Filet; Petit fil. — Firicellă de grăunte. Petit grain. — Firicellă de erbă. Brin.*

Firidă. s. f. Ferăstră în grossimea unui perete fără allă pătrunde dincolo. — Găuri lăssate pe sub sobă sau între stîlpăi unei sobe. *Niche.*

Firmă. s. f. Veđi marcă.

Firmamentă. s. etr. În astronomia vechiă, allă optule cerău, sau cerulă stelleloră fixe. — Astă-đi, cerulă sau bolta cerescă, ori tăriă în quare se vedă stelle. (*Vezduhulă.) Firmament.*

Firmană. s. etr. Edictă, poruncă a Sultanulăi sau altui Suverană mahometană. *Firman.*

Firă. s. etr. Ață, șuviță lungă și subțire scossă din cânipă, trassă de pe ină. — Firă lungă subțire que scotă din corpă gîndacii de mătassă, omidele, păiajini. — Metale trasse forțe subțire și lungi. — Părți lungi și subțiri qua nisque fiore que aă unele plante. *Fil. — fig.* Poetăi dică, *firulă vechi, firulă dilleloră nostre* qua cumă vieția saă dillele ară fi nisque fire lesne de ruptă. *Le fil de la vie, Le fil de nos jours.* — Ațe lungi, albe que plutescă véra în aeră. Veđi filandre. — *Firă*, aură, argintă trassă lungă și subțire que se resucesce pe matasă. *Eilet. — Firă de bă-*

*tatură; firă de urđellă, fire que se petrecă cu naveta saă suveica printre altele que suntă urđite, Trame; Chainé. — Firă de perră, din capulă omulă. Cheveu. Firă de grău, firă de bobă, și în genere, se dice de ori que grăunte saă bóbă singură. Une graine, un grain. — A tăia saă a merge dreptă pe firă: a tăia uă pînză p'ntre dăoe fire alle țeseturei fără a pișca alături. *Couper, ou Aller de droit fil.* — *fig.* Vieția omulă *spenđură* numai de ună firă, nu este sigură nici ună momentă. *La vie de l'homme ne tient qu'à un fil.* — A face fire, din ină, cânipă, de matassă; A face firă, de metală, de aură, de argintă etc. *Filer.* Veđi tórcere.*

Fisă. s. f. Socotea, bucățică de metală, de ossă, etc. cu quare se serve quine-va a calculă, și mai adesea a inserina și a plăti la jocă. *Jeton.* — Suntă assemenea fise que se împartă pentru que-va. *Fise academice.* etc. — *Fisă de presință*, quare se dá membriloră unei societăți spre a atesta quă suntă faciă. *Jeton de présence.*

Fiscalitate. s. f. Sistemă de legi quare privescă la fiscă, la drepturile vistieriei, la interessurile casii unui prince. — Disposițiuni a întinde, a înmulți drepturile fiscalulă, a adăoga dajdiile, imposițiunile, etc. *Fiscalité.*

Fiscală-ă. adi. Quare privesce, se raportésă la fiscă. — Quare are îngrijirea fiscalulă, quare are zelă pentru interessurile fiscalulă. *Fiscal-e.*

Fiscă. s. etr. Avereă, vistieria Statulăi. — Administrațiunea fiscalulă. — Oficieri însărcinați a conserva drepturile fiscalulă. *Fisc.*

Fisică. s. f. Sciință lucruriloră naturale quare tratésă despre causele și efectele naturii, despre proprietățile corporiloră, etc. — Cartea

- quare tratésă despre aquéstă sciință.—Classă în colegii în quare se învăță fisica. *Physique.*
- Fisicescū-escă. adi.** Veđi fisicū.
- Fisiceste. adv.** Naturalmente, fireste; cu uă manieră reală, naturală, fisică. *Physiquement.*
- Fisicianū. s. m.** Veđi fisicū.
- Fisico-matematicū-ă. adi.** Se dă aquéstă numire parților fisicei în quare se reunesce observațiunea și experiența cu calculul matematicū, și în quare aquestū calculū se applică la fenomenile naturii. *Physico-mathématique.*
- Fisicū-ă. adi.** Fisicescū, firescū, naturalū, dupe natură; quare priveace la fisică. *Physique.* — *s. m.* Quare scie fisică. Quare se ocupă de fisica experimentală. *Physicien.*
- Fislognomicū-a. adi.** Quare privece la fisiognomie. *Physiognomique.*
- Fisiognomie. s. f.** Sciința quare învăță a cunósce caracterulū, aplecările și năravurile ómenilorū din trăs-surile obrazulū și din alte mișcări ori trăs-surile alle corpulū. — Tratatū despre aquéstă materie. *Physiognomie.*
- Fisiograficū-ă. adi.** Que privece la fisiografie. *Physiographique.*
- Fisiografie. s. f.** Descrierea producțiunelorū, plásmuirilorū naturii. *Physiographie.*
- Fisiologicū-ă. adi.** Quare privece la fisiologie. *Physiologique.*
- Fisiologie. s. f.** Partea medicinei quare tratésă despre fenomenelū vieții, despre lucrările organelorū atâtū la viețuitóre câtū și la plante. — Carte quare tratésă despre aquéstă sciință. *Physiologie.*
- Fisiologistū. s. m.** Quare cunósce, quare învăță fiziologica. *Physiologiste.*
- Fisionomie. s. m.** Acrulū, trăs-surile, formația, făptura feții omulū. — Arta de a cunósce din trăs-surile obrazulū, aplecările omulū. *Physionomie.*
- Fisionomistū. s. m.** Quare cunósce saū pretinde a cunósce fisionomiile ómenilorū. *Physionomiste.*
- Fisionotipū. s. etr.** Instrumentū que scóte saū dă portretulū exactū allū lucrulū pe quare este aplicatū. *Physionotype.*
- Fistolă. s. f. t. de med.** Unū felū de rană saū ulceră a quării resufflătoare ori intrare este strimță iar fundulū largū și quare coprinde puróie. *Fistule.*
- Fistulosū-ósă. adi.** Quare este de natura saū în chipulū fistulei. — *t. de bot.* Lujerū fistulosū, cilindricū, lungiatū și golū în centru, cumū este lujerulū saū paiulū granelorū. *Fistuleux-se.*
- Fitulū. s. etr.** Scamă făcută din mătassă, bumbacū saū cânipă que se vîră în rană spre a înlesni curgerea materii stricate. *Seton.* — *t. de artil.* *Fitul de tunū,* cu quare se dă focū unū tunū. *Lance à feu.* — *Fitulū de bombă. Lance.*
- Fitografie. s. f.** Descrițiunea plantelorū. *Phytographie.*
- Fitografū. s. m.** Botanistū quare descrie plantele. *Phytographe.*
- Fitolitū. s. m.** Plantă petrificată; piétră quare are figura saū întipărirea óre-quării plante. *Phytolithe.*
- Fitologie. s. f.** Arta d'a descrie plantele; botanica este arta d'a le cunósce metodicamente dupe caracterulū lorū. Dicerile însă *botanică* și *fitologie* se întrebuintésă qua sinonime de și nu suntū într'adeverū. *Phytologie.*
- Fiū. Veđi filiū, fiū.**
- Fixare. v. s. a.** A fixa, a înțepeni, a întări. — A determina, a otări starea saū situațiunea unū lucru. — A pironi, a stilpi, a ținti ochii pe que-va. *A și fixa privirile pe qui-ne-va,* a le ținti assupra cui-va. *Fixer ses regards sur quelqu'un.* *A fixa que-va pe cârtie,* a scrie

que-va. *Fixer quelque chose sur le papier.* — A fixa valoră unor lucruri, a le regula prețului. *Fixer la valeur des choses.* — A captiva, a atrage, a reține. A fixa atențiunea. *Fixer l'attention.* — A fixa bănuiele pe quine-va. A l'ă bănuii pentru queva. *Fixer les soupçons sur quelqu'un.* — A se fixa. A se determina; a se mărgini; — A se așeza, a se statornici. se *Fixer.* (Se conj. qua lucrare.)

Fixațiune, Fixație, Fixare. s. f. Lucrarea de a fixa, de a statornici, de a înțepeni; de a otări. — *Fixation.*

Fixativă-ă. adi. Quare fixesă, quare otăresce, determină. *Fixatif-ve.*

Fixitate. s. f. Statornicie, neclintire, neclătinare. *fig. fixitatea ideilor.* neclintirea, neschimbarea opiniilor s'elle. *Fixité.*

Fixă-ă. adi. Țintată, pironită; quare nu se mișcă, nu se mută din loc. — ne schimbată, statornică, otărită, determinată; sigură. *Fixe.* A avé vederea fixă, ochii fixi, privirile fixe. *Avoir la vue fixe, les yeux fixes, les regards fixes.* — *Durere fixă,* quare nu și schimbă locul. *Douleur fixe.* — *Ună prețiu fixă, uă sumă fixă, uă oră fixă, uă di fixă.* Determinată, statornică, neschimbată. *Un prix fixe; une somme, une heure fixe; un jour fixe.*

Filfire. (dicere formată prin onomatopee.) v. s. A filfi, a se purta a se legăna în aer de vîntu cu ună mică sgomotă precum uă pinză, uă flamură, ună stindardă, etc. *Flotter dans l'air.* (Se conj. qua fugire.)

Filfitoriă-oriă. adi. Quare filfie, quare se legăna cu ună mică sgomotă în aer. *Flottant e.*

Finăciune. s. f. Timpulă stringerii, adunatul finului. *Fanaison.*

Finagiū. s. etr. Fină sau plante multe; stringerea, adunarea finului. —

Totă finulă cossită și întinsă. — Plata adunatului finului. *Favage.*

Finărie. s. f. Locul, șura unde se pune fină spre păstrare. *Lieu ou l'on conserve du foin.*

Finăritū. s. etr. Timpulă cóssei finurilor. *Fauchaison.*

Finarū. s. m. Quare întinde și adună finulă. *Faneur.*

Finéțiă. s. f. Câmpă păstrată pentru finuri; — totă finulă sau erva que coprinde uă câmpie verde. *Pré, Prairie.*

Fintină. Veđi fontină.

Fintinarū. Veđi fontinară.

Fintinea, Fintinică. Veđi fontinea.

Finū. s. etr. Erba cossită și uscată que serve de nutrimentū animalelor în timpul erno. Se dice și pe cândă erva nu este cossită. *Finurile sunt frumose. Les foins sont beaux.* — *prov. fig. A căuta ună acū în carulă cu fină.* A căuta ună lucru que nu se mai pôte găsi. *Chercher une aiguille dans une botte de foin.*

Fisticellă, Fisticire. s. f. (dicere formată prin onomatopee.) Fapta d'a fistici, d'a fiței, d'a se misca din loc în loc. — *fig. Ametellă, bufmăcăllă, uluellă. Fréttillement.* au *fig. Étourdissement.*

Fisticire. v. s. (se) A se fistici, a se fiței; a se schimba, a se misca din loc în loc. (Dicere formată prin onomatopee.) *Frétiller.* — La figuratū, a se bufmăci, a și perde șirulă ori rândulă. *Étourdir, Abalourdir.*

Fiței. v. s. A fiței, a da mereū din cōdă. Se dice de passeri. *Hoher, remuer la queue.* Se dice și de cai que aū năravū d'a da mereū din cōdă. *Quailler.* — *fig. sam.* Se dice și despre uă persōnă que nu stă în locū, quare se miscă necontentitū, sau quare imblă din cameră în cameră aducendū su-perare prin deschiderea și închidera d'essă a ușilor.

Flăcăiandru. *s. m. dim.* Aprópe de a fi flăcău, abia flăcău, june que a început a figura între flăcăi. *Celui qui atteint l'âge de puberté.*

Flăcără. *s. f.* Pară, vilvâtae de focu que se înalță luminându. *Flamme, Flambeau.*

Flăcărare. *v. s.* A flăcără; a scóte, a arunca flăcără, pară de focu. A lumina, a străluci. *Flamboyer.*

Flăcărătoriu-óriá. *adi.* Quare lassá flăcără; quare strălucesce qua uá flăcără; quare jócá luminându qua uá flăcără. *Flamboyant-e.*

Flăcău. *s. m.* June de insuratú. -- Persóná que nu s'a însuratú încá. *Jeun homme, qui a l'âge indiqué par la nature pour se marier.*

Flacciditate. *s. f.* Moleșire, fleșcăire. *Flaccidité. Flacciditatea cărnurilor:* moleșirea cărnurilor. *La flaccidité des chairs.*

Flaconú. *s. etr.* Sticlúce cu dopú în șurupú, de sticlá saú de metalú. *Flacon.*

Flagelare. *v. s.* A flagela, a biciuí, a bate cu biciulú. *Flageller.*

Flagelațiune, Flagelație. *s. f.* Biciuire; bâtaia cu biciulú. *Flagellation.*

Flagelatorú. *s. m.* Bătătorú cu biciulú. *Flagellateur.*

Flagrantú-â. *adi.* Queea que se face, este, se sevîșesce acumú. *Flagrant-e. În flagrantú Delictú,* delictú, viná în a quária faptá s'a prinsú quine-va. *En flagrant delit.*

Flâmîndú-â. *adi.* Quare are fóme, quare este strîmtoratú de fóme. -- *fig.* lacomú, doritorú de queva cu lâcomie. *Affamé-e.*

Flâmîndire. *v. s.* A flâmîndi, a se strîmtora de fóme, a avé fóme, a înfómata. *s'Affamer.*

Flâmîndire, Flâmîndellé, Flâmîndie. *s. f.* Lucrarea de a flâmîndi; fóme. -- *fig.* lâcomie, nesațiú. *Action par la quelle on devient affamé.* Veđi fóme.

Flamerolá. *s. f.* Focuri jucátórie;

unú felú de meteorú. *Flammerole.*

Flancú. *s. etr.* Deșertú, partea corpului de la marginea cóstelorú pîná la șolduri. Partea, cósta unei corábii, unui bastionú, unui bătali-onú. *Flanc. la flanculú dreptú, la flanculú stîngú,* Comandamentú militarú prin quare se ordoná soldașilorú a se întórce la drépta ori la stînga. *Par le flanc droit, par le flanc gauche.*

Flanelá. *s. f.* Uá materie ușórá de líná. *Flanelle.*

Flășinetú. *s. etr.* Instrumentú musicalú închisú într' uá cutie cu quare se invóță passerile a cânta. *Serinette, stageolet.*

Flatare. *v. s.* A flata, a lînguși, a lăuda peste mesurá. -- a mângâia. -- A gídila, a vesseli. -- flatter. (Seconj. qua lăudare).

Flaterie. *s. f.* Lîngușire, laudá mincinósá, peste măsurá, făcutá cu scopú de a fi plăcutú. *Flatterie.*

Flatorú-óre. *s.* Aquella quare flatá, quare lîngușesce, quare laudá peste mesurá. Adulatorú, lîngușitorú, laudătorú mincinósú. *Flatteur-se.*

Flautare. *v. s. f.* A flauta, a cânta, a juca din flautú. *Flâter; Jouer de la flâte.*

Flautistú. *s. m.* Aquella quare cântá cu flautulú; quare cunósce și jócá bine flautulú. *Flâteur.*

Flautú. *s. etr.* Instrumentú musicalú, de lemnú, cu quare. *Flâte.*

Fleacú. Veđi flécú.

Flească. Veđi fléscá.

Flecará. *s. f. t.* *De mepr.* Femec quare vorbesce flécuri, nimicuri; te-mee limbutá și próstá. *Peronnelle; Femme qui parle et agit sans raison, sans reflexion.*

Flecárellá, Flecárire, s. f. Flecárie, fapta d'a flecári, d'a spune multe nerođii; limbuție. *Bavardage, Hablerie, Lantiponnage, Jaserie.*

Flecárie. *s. f.* Qualitatea, însușirea lucrului saú persónei flécá, de nimicú: -- lucru quare nu are nici

- unū preçiu, lucru de lepedatū. *Fri-volité, Futilité.* Veđi flecârellâ.
- Flecârire.** *v. s. A* flecâri, a bîrŝi; a vorbi flecûri, nimicuri; a tăia verđi și uscate; a vorbi inconsideramente. *Bavarder, Habler, Lantiponner, Jaser.* (Se conj. qua gîndire).
- Flecarū.** *s. m. t. de mepr.* Aquellū quare vorbesce nimicuri, nerođii; limbutū secū, fanfaronū, palavragiū. *Bavard, Hableur, Jaseur.* — Aquella quare ica lucrurile seriose de nimicū, și flecurile de lucruri seriose; pe quare nu pôte quine-va conta. *Homme futile, frivole.*
- Flecū-â.** *adi. și sus. fam.* Deșertū, secū, ușure, quare n'are soliditate, quare n'are nici uâ importanțiâ. — se đice de lucruri și de persóne. *Unū omū flecū* saū maī bine *unū flecū de omū*, quare vorbesce și lucrésâ în vĕntū, fârá rațiune, fârá reflexiune, netemeinicū, neconsideratū. *Un homme futile, un homme frivole. Vorbe flecuri,* saū numai, *flecuri, s.* suntū vorbele seci, góle de înțelessū, lipsite de idei, fârá șirū, netemeinice. *Paroles futiles.*
- Flegmâ.** *s. f. t. de med.* Scuipatū mucosū și rece, quellū maī grossū que se scóte prin tussâ, *Flegme, Phlegme; Crachat, Glaire, Pituite épaisse que l'on jette en crachant.* — *fig.* însușirea unū spiritū statornicū; sânge rece, liniste, neturburare. *Phlegme* ou *Flegme.*
- Flegmagogū-â.** *adi. t. de med.* Se đice de remediile que curâță flegma. Se ica și sus. *Flegmagoguri. Flegmagogue,* mieux *Phlegmagogue.*
- Flegmasie.** *s. f. t. de med.* Inflamațiune. *Flegmasie,* mieux *Phlegmasie.*
- Flegmaticū-â.** *adi. t. de med.* Quare are multâ flegmâ saū scuipatū mucosū. — *fig.* quare are caracterū rece, quare anevoiâ se mișcă ori se aprinde. *Flegmatique,* mieux *Phlegmatique.*
- Flegmoniosū-ósâ.** *adi.* Quare este de natura flegmonului. *Flegmonoux-se.*
- Flegmonū.** *s. etr. t. de med.* Îmfâturâ inflamatoriâ causată prin grâmedirea sângelui într' uâ parte a corpului. *Flegmon,* mieux *Phlegmon.*
- Flegmosū-ósâ.** *adi.* Quare scóte flegmâ multâ. *Glaireux-se.*
- Fleicâ.** *s. f.* Parpalacū, carnea boului saū vacii dintre cóste și soldū que deossebecū mâcelarii pentru fripturi. *La chair du boeuf qui est entre les côtes et la hanche. Flanc.*
- Flencâneric, Flencânellâ.** *s. f. t. de mepr.* Extravaganție que đice quine-va vorbindū fârá judecatâ. *Radoterie, Radotage.*
- Flencânire.** *v. s. t. de mepr.* A flencâni, a lozi, a vorbi fârá șirū și sensū; a spune lucruriri que dóvedescū lipsâ de judecatâ, de minte. *Radoter.* (se conj. qua gîndire.)
- Flencânitóru-óre.** *s.* Aquella quare flencânesce. *Radoteur-se.*
- Fleşc-Fleşc.** Đicere formatâ prin onomatopee, și quare însemnésâ sunetulū que facū loviturile unū biciū, saū unorū palme date cui-va una dupe alta. *Flic flac.*
- Fleşcâ.** *s. f.* Loviturâ cu latulū mâinii, que dâ unū feliu de sunetū, đicere onomatopee. *Claque.*
- Fleşcăellâ, Fleșcăire.** *s. f.* Fapta de a fleșcâi, de a se fleșcâi. *t. de med.* moleșirea cârnuilorū. *Flaccidité.* — se đice noroțului de pe drumuri cândū din plóiâ se face maī subțire de quâțu grossū. *Bous, Terre molle foulée et détrempée de pluie.*
- Fleşcăire.** *v. s. (Se)* a se fleșcâi, a se moleși, a și perde țepeniea, vorbindū de uâ pelle, de uâ materie, de uâ haînâ, etc. *Cismeles, pantofii mi s'au fleșcăiti. Mes bottes, mes Souliers se sont avachis.* — *fig. fam.* se đice de uâ femeec quârii atîrnâ pellea perđindū grâssi-meâ. *S'avachir.*
- Flevologie.** *s. f. t. de anat.* Tratatū as-

- supra vînelorū și funcțiunei lorū. *Phlébologie.*
- Flevorexie.** *s. f. t. de med.* Ruptura, spărtura unei vîne. *Phléborhexie.*
- Flevotomie.** *s. f. t. de chir.* Operațiune quare consistă într' a deschide vînele spre a trage sângele. — Arta de a lăssa sânge. — spintecare anatomică a vînelorū. *Phlébotomie.*
- Flevotomistū.** *s. m.* Aquella quare lassă sânge. — Anatomistū quare se ocupă cu studiulū vînelorū. *Phlébotomiste.*
- Flevotomū.** *s. etr. t. de chir.* Instrumentū de lăssatū sânge la animale. — Lanțetă cu ressortū. *Phlébotome.*
- Flexibilitate.** *s. f.* Mlădiosie, însușirea lucrului flexibilū. *Flexibilitē.*
- Flexibilū-â.** *adi.* Mlădiosū; quare se mlădie, se încovoiă, se plecă, se mōiă lesne. — Se dice în propriū și în figuratū. *Rechită flexibilă, spiritū flexibilū. Osier flexible, esprit flexible.*
- Flexiune.** *s. f.* Mlădiere, plecare, înduioire; starea lucrului încovoiatū, plecatū, înduioitū. *Flexion.*
- Flibustare.** *v. s.* A fibusta, a tâlhări, a hoți, a jăfui pe marre. *Flibuster.*
- Flibusterie.** *s. f.* Hoție, tâlhărie pe marre. *Flibusterie.*
- Flibustierū.** *s. m.* Unū felū de piratū pe lingă America. *Flibustier.*
- Flintă.** *s. f.* Nume que da brigandii în vechime unei pușce lungi. *Nom sous le quelle les brigands entendaient un long fusil.*
- Floce.** Plurariulū lui *flocū* eterogenū. Veđi *flocū*, *flotace*.
- Floconosū-ósă.** *ad. t. de bot. de chim.* Quare sémenă cu falgii. *Flaconneux-se.*
- Floconū și Flotacū.** *s. etr.* Picătură flocosă de niasore. *Flocon.*
- Flocū.** *s. etr.* Unū micū smocū de perrū, de lină, de matassă. Se dice și unū singurū firū dintr'aqueste. *Flocon.* — Plurariulū face *floce* iar quândū dicemū *floci*. *m.* înțelegemū perrū murdarū saū quare este de la locuri murdare.
- Flogisticū-â.** *adi. t. de med.* Ardeciosū. Se dice de maladiile însoțite de călduri mai multū saū mai puținū tari. *Phlogistique.*
- Flogosū.** *s. etr. t. de med.* Inflamațiune internă saū externă; aprindere, ardecțiune, ferbințellă contra naturii. *Phlogose.*
- Floralū-â.** *adi. t. de bot.* Quare este allū flori, quare însoșesce flórea. *Foī florale.* Quare suntū pe lingă flóre. *Feuilles florales.*
- Florârie.** *s. f.* Grădina în quare se cultivă flori. *Jardin fleuriste.* Locū acoperitū în quare se depunū în timpū de érnă florile și ori que plante spre a nu degera. *Serre.*
- Florarū.** Veđi *floristū*.
- Florârésă.** Veđi *floristă*.
- Flóre.** *s. f.* Producțiunea sub deosebite colore a plantelorū și a arburilorū quare precede îndată duple înfrunzire și în quare se formésă sâmintia saū rodulū. *Fleur.* — Botanistiū înțelegū prin *flóre* organele fructificațiunei reunite saū despărțite, rare ori góle, mai de multe ori închisse cu una saū mai multe învelișuri. — Se dice *petale*, foile florilorū. *Flóre monopetală* quare are numai uă fóiă; *bipetală* quare are dūoe; *tripetală*, quare are trei, etc. — *Flóre perfectă*; quare are *petale*, *stamine*, și unū *pistilū*; *Flóre imperfectă* quării lipsesce una dintr'aqueste părți; *Flori bərbātușe*, quare aū *stamine* dar quare nu daū rodū; *flori semele* quare aū unū *pistilū* și dă unū rodū; *flori ermafrodite* quare aū amândūoe sexele; *flori labiale flori labiale* quare 'sū împărțite în dūoe părți qua nisque buze; *flori verticilate*, quare suntū aședate în etage, și dispusse în giurulū lujerului qua nisque inelle. — *fig.* Lustru, coloră luchia, strălucire a unorū lucruri. — Queea que este mai bunū, mai alessū, mai excelentū în que-va.

- Flórea făinei**, partea quea mai delicată a făinei. *Fleur de farine.* — *t. de chim.* substanție que essû d'assupra prin lucrarea focului și quare se lipescû pe cazanû: *Flóre de pucîosâ, de zincû, etc.* la plurariû; soroculû, curătirea femeelorû. Veđi sorocû. — *Flórea vinulû*, mucegaiu que face vinulû pe d'assupra. *Fleurs du vin.* — *Flórea sórelui*, saû cumû o numesc popululû *sora sórelui*, uâ flóre que și întorce fația dupe sóre. *Tournesol.* — *flórea cheii*, partea quare intră în bróscă ori în lacătû. *Panneton.* — *flóre* se dice quâte uâ dată în locû de *colorâ*. Veđi *colorâ*. — *Flórea unui cuiû*, capulû turtitû allû cuiului *La tête du clou.*
- Florențiâ.** *s. f.* Unû felû de mătássarie que se fabrica la Florenția, astâ-đi se fabrică și în Francia. *Florence.*
- Florescențiâ.** *s. f.* Starea înfloririi florilorû. *Florescence.*
- Floricea, Floricâ, Floricicâ.** *s. f. dim.* Flóre micâ. — Dicere de dragoste, de mângăere amorosâ que se adressosâ unei femei. *Fleurette, Florette.*
- Floricomû-â.** *adi.* Quare are perulû ornatû cu florî. *Floricome.*
- Floriferû-â.** *adi.* Quare produce florî. *Florifère.*
- Floriformû-â.** *adi. t. de bot.* Quare are forma unei florî. *Floriforme.*
- Florii.** *s. f. plur.* *Dumineca floriilorû* saû *stîlpârilorû*, ori numai *florî*, dumineca quare este înaintea pascelorû, serbare în resuvenirea întîmpinării Domnului cu stîlpâri de finicû la intrarea în Ierusalimû. *Pâques fleuries.*
- Florinû, Fiorinû.** *s. m.* Uâ monetă que circulă în deossbite țerre cu deossbite preçuri. *Florin.*
- Florinte.** *s. m.* Unû felû de scatiû saû stiglete, que se assémênâ forțunittû cu canarulû. *Espèce de chardonneret.*
- Florisațiune, Florisație.** *s. f.* Înflorirea plantelorû, formațiunea florilorû. — Timpulû în quare înflorescû plantele. — Spațiul timpului în quare plantele se află în flóre. *Fleuraison, Floraison.*
- Florissantû-â.** *adi.* Quare dâ florî, înfloritorû. *Fleurissant-e.*
- Floristû-â.** *s.* Florarû, amatorû de florî; aquella quare cultivâ florile. *Floristû artificialû*, aquella quare face florî artificiale. *Fleuriste artificiel.* — *adi.* *Pictorû floristû*, aquella quare dessemnâ saû zugrăvesce florî. *Peintre fleuriste.*
- Flotâ.** *s. f.* Reuniune de mai multe corăbii que au aqueeasî destinațiune, fie pentru guerâ saû comerçiu. *Flotte.*
- Flotabilû-â.** *adi.* Navigabilû, riû pe quare se pôte pluti cu lemne, bucate, plute, etc. *flottable.*
- Flotace.** *s. f. plur.* Ninsore mare, que pică în timpû moinosû. *Flocon.*
- Flotagiû.** *s. etr.* Transportû de lemne pe apă; pluțirea lemnelorû cu bucata ori cu pluta. *Flottage.*
- Flotantû-â.** *adi.* Plutitorû, quare plutesc. — Filșitorû, mișcatorû în aerû, quare se înduocesc, filșie, face unde. *Flottant-e.*
- Flotare.** *v. s.* A flota, a pluti ușorû pe apă. *fig.* A balançia, a fi neotârîtû. — A filșii, a se purta de vîntû. *Flotter.*
- Flotațiune, Flotație.** *s. f.* Plutire, înnotare. *Flottation.* — Timpulû pe quândû se dau lemnele de keres-tea pe apă. *Flattaison.*
- Flotilâ.** *s. f.* Flotâ micâ, corăbii mici que plutescû împreună. *Flottille.*
- Fluctuare.** *v. s.* A fluctua; a și schimba părerile, ideile, a nu se sci determina, a fi nesigurû, neîncerdințiatû. *Fluctuer.* (Se conj. qua lucrare.)
- Fluctuațiune, Fluctuație, Fluctuare.** *s. f. t. de med.* Miscarea unui fluidû que se întinde în ore quare

- parte a corpului umană. — *fig.* Schimbare, variațiune, nepironire, nestatornicie. *Fluctuation.*
- Fluerare.** *v. s.* A fluera, a cânta din fluier, din flaut. *Flâter.* — A fluera, a șuera din gură. *Siffler.* (Se conj. qua lăudare.)
- Fluerarū.** *s. m.* Aquella quare cântă din fluier. *Flâteur-se.* — *fluera* sau *fluera*torū, uă passere, veđi fluera
- Fluerașū.** *s. etr. dimin.* Fluieru micū, fluierū de pământū în quare fluera copii. *Flâteau.*
- Fluera**torū. *s. m.* Uă passăre de smircuri cu cioculū lungū, becasinū, șnepū. *Becasse.* Se ȃice și de orī-que lucru quare fluera. *Sifflant-e, Siffleur-se.*
- Flueră**torū. *s. f.* Fapta fluera
- Fluerū.** *s. etr.* Instrumentū de lemnū cu gauri și cu quare cântă ciobaniū, flăcâi de țerră, *stăte, sifflet.* — *fluera*, partea, ossosă a piciorulū de la genuchi pînă la glesne. *Focile, Tibiq Peronē.*
- Fluiditate.** *s. f.* Înșușirea lucrulū fluidū, curgătorū. *Fluidité.*
- Fluidū-ă.** *adi.* Curgătorū; *sub.* orī que materie curgătoră, precumū apa, aerulū, etc. *Fluide.*
- Flușturare.** *v. s.* A fluștura, a ținē și a se clătina queva în bătaia vântulū, a se clătina queva de vântū. *Flotter au vent, Être agité par le vent.* — *fig.* a umbla nebunaticū, perdendū timpulū pe poduri, *Folătrer, Flâner.* (Se conj. qua lucrare.)
- Flușturaticū-ă.** *adi. și sus.* Fluștura
- Fluștura**torū, quare umblă nebunindu se și perdendū timpulū pe poduri. *Folâtre, Flâneur.*
- Fluștura**torū. Veđi flușturaticū.
- Flutura.** *v. s.* A flutura, a voltigea, a sbura qua unū fluture de la unū obiectū la altulū. *Papillonner.* (Se conj. qua lăudare.)
- Flutura**șū. *s. m. dim.* Fluture micū. *Petit papillon.*
- Fluture și Flutura**șū. *s. m. t. de ist. nat.* insectă sburătoria de felulū lepidopterelorū, din familia globulicórnelorū. Se cunoscē la 1500 specii. *Papillon. Fluture de nopte. Phalène.* — *Flutura* sau *Flutura*șū. Steluce mici de metalū que se cosū de ornamentū pe materii, pe catifelle, etc. *Petite étoile de metal qu' on fait broder sur une étoffe.* — *fig.* a goni flutura, a alerga dupe flutura, a se amusa cu nimicuri. *Courir après des papillons.* — Se ȃice și unū june vioiū și frumușellū.
- Fluivialū-ă.** *adi.* Rūuralū, quare este sau ține de rūuri. *Fluivial-e.*
- Fluviatilū-ă.** *adi. t. de ist. nat.* Se ȃice de plante și scoice quare crescū în rūuri. *Fluviatile.*
- Fluviū.** *s. etr.* Rūū mare quare se varsă ordinarmente în marre. — *fig. fam.* Abondanță. *Fluviū de vorbe, Fleuve de paroles.* — *poet.* *Fluviulū vieții, cursulū vieții. Le fleuve de la vie.*
- Fluxionarū-ă.** *adi.* Quare este suppassū fluxionelorū. *Fluxionnaire.*
- Fluxiune.** *s. f.* Revărsarea, grămedirea cu iutellă a umezelletorū în ore quare parte a corpului. *Fluxion.*
- Fluxū.** *s. etr.* Miscare regulată a mării către țermi, la ore quare ore din ți. *Fluxulu și refluxulū,* înalțarea și scăderea mării. — *t. de chim.* substanță quare unită cu uă alta fi înlesnesce fusiunea. — *t. de med.* evacuațiunea umezelletorū. *Fluxe.*
- Foae.** Veđi fôia.
- Foale.** *s. f. plur.* Pintice, burtă. *Ventre.* — Bordufū. *Matare.* — foile țiganulū ferarū. *Soufflet à double vent.* — Foile organelorū. *Soufflerie.*
- Foame.** *s. f.* Flămîndie, dorință și trebuință d'a mânca; apetitū. *Foame cainescă,* mare poftă de mâncare. *Faim canine.* — *A muri de foame,* a avē forțe mare foame, sau, a se afla în mare lipsă de quelle necesarie pentru viețā. *Crier à*

la faim, Mourir de faim. — Se dice în denigrare de unu omu que n'are cu que trăi, *aquesta-i unu mortu de foame. C'est un meurt de faim.* — *Fôme crudă. Malefaim.*

Foamete. *s. f.* Lipsă mare într'ua țărâ, într'unu ținutū, într'unu orașū de pâine si de alte nutrimente necesare pentru viețîă. *Famine.*

Foarfecî. Veđi fôrfecî.

Foarte. Veđi fôrte.

Foburgū. *s. etr.* Pârțile unui orașū quare suntū afară din coprinsulū lui, afară din barietă, ori din arondismentū; *Mahala. Faubourg.*

Foca. *s. m. t. de ist. nat.* Unū feliu de mamiferū amfiviū. *Phoque.*

Focosū-ôșă. *adi.* Quare coprinde în sine multū focū, quare este cu focū, cu mare căldură. — Quare arde, frige. *Ardent-e, Brulant-e. Enflammé,* ou, *qui enflamme; dont la chaleur est extrême.* — *Meteore focôse.* Veđi mete-rū. *Météores enflammés.*

Focū. *s. etr.* Materie prea subtilă, quare prin a sea lucrare produce căldură și chiar ardere totală. *Feu.* Se ica cu înțelesū de aprindere, de incendiū. *Aquestă casă a luatū focū. Le feu a pris à cette maison.* — *Focū de artificiu,* compozițiune de materii combustibile que se aprindū la petreceri publice sau se întrebuișesū la resbele contra inamiculū. *Feu d'artifice.* — *Focū!* Terminū de comandamentū que se dice soldașilorū spre a da focū armelorū. *Feu!* — *Focū gregorianū:* unū focū artificialū cu quare se serviaū quei vechi înainte d'a se afla prafulū de pușcă. *Feu grégeois.* — *t. de guer. Arme de focū,* Carabinele, muschetele, pușcele, pistolele. *Armes à feu.* *A da focū unei arme. Faire feu.* — *t. de religiuni.* *Focū sacru;* *Focū* que ardea totū-d'auna în templuri și a quărui îngrijire era asupra preoșilorū sau vestalelorū.

Feu sacré. — *Foculū iadului, gheeni.* șe înțelege torturile, turmentele iadului. *Le feu de l'enfer.* — *Foculū purgatoriului,* Catolicii înțelegū chinurile din purgatoriū. *Le feu de purgatoire.* — *Inflamațiune, ardore.* — *fig.* *Aprindere;* *vivacitatea spiritului.* *Oratorū plinū de focū. Orateur plein de feu.* — *Focū centralū,* que se crede a fi în centrulū pămîntului, și quărui mai mulți fisciți îi atribuiau creșterea vegetalelorū, formațiunea mineralelorū, etc. *Feu central.* — *Focuri suterane,* quare se află naturalmente sub pămîntū. *Feux souterrains.* — *Focū electricū,* aquellū fluidū prea subțire și prea activū que se află în tôte corpurile, que le petrunde și le dă miscarea dupe ôre-quare legi alle atracțiunei și alle repulsiunei, și quare făptuesce tôte fenomenele electricității. *Feu électrique.* — *Focuri chimice,* diferite focuri întrebuișiate în chimie. *Feux chimiques.* — *Așū pune mâna pe focū pentru aquesta,* manieră de jurămintū, de afirmațiune, de încredinșare asupra adeverului unei fapte. *J'en mettrais la main au feu.* — *prov.* *A arunca focū în paie.* A întărîta, a face să isbucnescă, să se declare ura între persône que nu se potū sufferi. *Mettre le feu aux étoupes.* — *Nu e focū fără fumū,* sau *nu esse fumū de unde nu este focū,* quă vorbele que s'aū făcutū suntū mai desse ori basate pe unū adeverū, quă nu se facū vorbe fără motive, nu se dicū calomnii quândū nu e vre unū defectū. *Il n'y a point de feu sans fumée,* ou *il n'y a pas de fumée sans feu. fig.* *A lua focū.* A se aprinde, a vorbi cu vivacitate, sau, a se întărîta. *Prendre feu.* — *A pune pe quineva pe focū:* a-lū excita, a-lū zori, a-lū sili spre a face que-va. *Mettre le feu sous le ventre à quel-*

qu'un. — *A arunca unt-de-lemnă pe focu,* a face să se iea la gîlcă, la cîrtă dîoe persône întăritate una asupra alteiu. *Jeter de l'huile sur le feu.* *A da în focu pentru quine-va,* a-lu iubi pînă la a-I sacrifica totu. *Se jeter au feu pour quelqu'un.* — Se iea de multe-ori în langagîlul familiaru cu întesșu de extra, peste mesurâ, fôrte multu. *A se supera de focu,* a fugi de focu, a mînci de foeu, a bate de focu; *Are minte, frumuseșă, avere de focu.*

Fôc. Veđi fôîă, foliă.

Fofolă. *s. f.* Talerul unorû balanțe, *Plateau.* — *Aripa rôtei de móră* pe quare cade apa din sghiabû. *Jantilles.*

Fofedare. *s. f.* A fofeda, a pune fofede unei rôte de móră. *Jantiller.* (Se conj. qua lucrare.)

Foi. *s. m.* plurariul lui *Foîu.* Folele organelorû. *Soufflerie.* Folele ferarilorû. *Soufflet à double vent.*

Fôîă, Foliă. *s. f.* Frunză, partea plantelorû quare îmbracă lujerulû și ramurile. — *Fôîă* sau *foice,* frunzele que formesu corola ôre-quarorû florî. *Uă fôîă de rosă,* *Une feuille de rose.* — *Uă parte ôre-quare de cîrtie* pe quare scrie quine-va, ori este scrissu que-va. — *Fôîă,* se dice unuî đîuarû. *Foiole publice,* *Gazetele.* *Les feuilles publiques.* — *Fôîă volantă,* uă fôîă imprimată ori scrissă que stă singurâ, și *fôîă periodică* quare esse sau se imprimă în timpî regulașî. *Feuille volante,* *Feuille périodique.* — *Fôîă de aurû de argintû,* etc. Se dice quândû metalulû este întinsu fôrte subtîre. —

Foice. *s. f. dim.* Fôîă mică. *Petite feuille.* *Foliote.* Fôîă mică de cîrtie cu dîoe feșie. *Feuillet.*

Foilagiu. *s. etr.* Frunzetû, tôte foiele unuia sau mai multorû arburî. — Ornamentû quare imitêsă foiele. *Feuillage.*

Foilare. *v. s.* A foila. Veđi înfrunzire.

Foilatû-ă. *adi.* Frunzatû, frunzosû, quare are fôie, quare este îmbrăcatû de foie. *Feuille-e.*

Foiletonû. *s. etr. t. de impr.* Partea inferioră a unuî đîuarû în quare se tratêsă materiî literarie și quare este imprimată cu caracterî mai mici de quatû restulû đîuarulû. *Feuilleton.*

Foire. *s. f.* A foi, a îmfia foile, a sufla cu foile organelorû. *Souffler l'orgue.*

Foladă. *s. f. t. de ist. nat.* Uă scoică din despărțirea multivalvelorû. *Pholade.*

Foîu. *s. m.* Instrumentû cu quare suflă, cu quare face vîntû. *Soufflet.*

Foliculă. *s. f. t. de anat.* Membrană que coprinde uă cavitate din quare se deschide uă scurgere strecurătorîă. — *T. de bot.* anteră sau capsulă a plantelorû de familia dintalelorû. — Înelișulû sau posghiția grînelorû. — Gogôșă de matassă. *Follicule.*

Foliformû-ă. *adi. t. de bot.* Quare sîmenă cu uă fôîă. *Foliforme.*

Folio. *s. m. t. de impr.* Cîfră numerală que se pune sussu pe fie quare paginâ. — *Folio recto* pagina întîiu a unei foie; *Folio recto.* *Folio verso* a dîoa paginâ. *Folio verso.* — *In folio* carte a qarorû fôie suntû înduioite numai în dîoe. *In folio.*

Folossință. *s. f.* (Veđi utilitate).

Folossire. *v. s.* A folossi, a cîstiga. Veđi profitare, avantageare.

Folossitoriu-ôriă. *adi.* Cîștigătoriu, avantajosû. Veđi avantajosû, profitabilû, utilû.

Folossû. *s. etr.* Cîștigû, profitû, avantajiu. Veđi avantajiu, profitû. *Cu folossû, în folossû.* Veđi avantagemente, utilemente.

Fomentare. *v. s.* A fomenta; a obloji, a pâli, a muia aplicândû pe

uâ parte maladă fomențațiunii. *Fomententer*. (Se conj. qua lucrare.)

Fomențațiune, Fomentare, Fomențație. *s. f. t. de med.* Oblojire, pâlire, aplicațiunea unui remediu caldû pe uâ parte maladă spre a muța, a ressiți, etc; — însâși oblojella que se aplică. *Fomentation*.

Fondare. *v. s.* A fonda, a topi, a turna. *Fondre*. A fonda metalele, a le topi. *Fondre les métaux*. A fonda unû clopotû unû tunû, litere etc. — *T. de med.* A fonda umezel-lele, demurile; a le desface, a le ressiți, a le face curgătorie. — *t. de pict.* a combina, a potrivi, a uni vâpsellele astfelû în quâtû trecerea de la una la alta d'abia sâ se observe. *fig. a se fonda în lacrâmî*, a se topi de plînsû, *fondre en larmes*. — A se amesteca, a se uni, a se combina. Veđi turnare, topire.

Fonderie. *s. f.* Topitorie, localulû unde se topeascû metalele; turnătorie, localulû unde se fabrică lucrurî de metalû. — Arta de a topi metalele. *Fonderie*.

Fondorû. *s. m.* Topitorû, Meșterû quare topește, tórna metalele. *Fondeur*.

Fondrieră. *s. f.* Rovină, mâncătură, topitură, surpătură făcută în pâmîntû din cauza ploilorû sau alorû împregiurărî. *Fondrière*.

Fondû. *s. etr.* Locû, pâmântû, avere statornică que are quineva; capitalû, sumă de bani otărîtă pentru uâ întreprindere. *Fonds*.

Fongosû-ôsă. *adi. t. de chirur.* Quea que este de natura fongului, saû partea corpului quea priimitóriă de fongû. Veđi fongû. *Fongueux-se*.

Fongû. *s. etr.* Crescătură de carne môle qua buretele și bâlôsă, que se face qua în formă de ciupercă peste ranë, saû și într'altă parte, pe pelle orî pe vre uâ membrană. *Fongus*.

Fonicû-ă. *adi. t. de fis.* — boltă fonică, eliptică, sub quare sunetulû saû sonurile suntû repetate de unû

eho. *Voute phonique*. — *t. de gram.* semne fonice, quare represintû sonurile. *Signes phoniques*.

Fontină, Fontână. *s. f.* Isvorû de apă deschissû de natură și alimentatû de apele pluviale. *Fontaine*.

Fontinarû. *s. f.* Aquella quare sapă fontîni, saû quare îngrijesce de fontînele publice. *Fontainier*.

Fontinea. *s. f. t. de chir.* Uâ mică ulceră saû rană artificială que se deschide la mână. *Fontanelle, Fonticule*.

Forcenare. *v. s. f.* A forcena, a îndrăci, a turba, a înnebuni. *Forcener*.

Forcenatû-ă. *sup. și sus.* Îndrăcitû, furiosû, lipsitû de minte; turbatû, nebunû, smintitû. *Forcené-c.*

Forcenerie. *s. f.* Îndrăcêllă, târbăcêllă, nebunêllă. *Forcenerie*.

Forestierû-ă. *adi.* Pădurelnicû, de pădure, que privesce la pădure. *s. m.* pădurarû, îngrijitorû de pădure; inginerû orînduitû cu măsurătorea pădurilorû statului. *Forestier-ère*.

Fórfecă. *s. f.* Se dice mai multû la plurarî *forfece*. Instrumentû compussû din dūoe limbe ascuțite în întru și prinse printr'ua țintă. *Ciseau*. — *Fórfeci pentru metalû. Cisailles*.

Forfecare. *v. s.* A forfeca, a tăia cu fórfecele în materie orî metalû. *Couper avec les ciseaux*;

Forfecătură. *s. f.* Lucrarea de a forfeca. Veđi forfecêllă.

Forfecêllă, Forfecire, Forfecătură. *s. f.* Fapta, lucrarea de a forfeca, de a tăia cu fórfecele în materie, lînă, orî metalû. — *Action de couper une étoffe ou un métal avec les ciseaux*.

Formă. *s. f.* Queea que determină qua materia sâ fie cutare lucru mai bine dequătû cutare altû lucru. — Figura exterioră a unui corpû: *formeles unei statuă, etc.* — Maniera cu quare membrii corpului umanû suntû formați; — chipû, feliu. —

Manieră d'a fi, regulă, conduită. *A schimba forma unui guvernământ; a ține totu-d'auna aqueeași formă de viață.* — În *juris.* dispozițiune que se cere să aibă actele în arangementul clauselor, în termeni, în condițiuni și în formalități. *Forma unui act.* — *Formă autentică*, se ȳice de aqueea quare învederésă credință, credemintu atâtu în judecată câtu și afară. — *Formă executoriă*, aqueea quare dă actelor dreptul de a le pune d'a dreptul în execuțiune pe uă calle de strîmtorare fără a fi obligat d'a mai avé pentru aquesta vre uă judecată saū comisiune. — *Formă judiciariă*, se ȳice de ordinea și de stilul que se observă în procedură saū instrucțiune și în judecări. *Formă probantă*, quare procură actului uă credință plină și întregă, și quare lă face autenticu. — Calapodă, calipă pe quare se face uă pălărie, uă căciulă, etc. — Tipară de turnat și de format que-va. — În *forma* ... *adv.* Cu forma saū dupe figura ... *En forme de* ... — *Dupe forma* ... *adv.* Dupe maniera ... *Par forme de* ... — *Pentru formă*, saū, *de formă. adv.* Numai spre a observa ceremoniile. *M'amădussu să-lă vedă pentru formă saū de formă. Je suis allé le voir pour la forme.*

Formalicește, Formalemente. adv. Într'unu chipă formală, otărită, curat; dupe formă. *Formellement.*

Formalistă. s. m. Quellu que nu se depărtésă de formele, de formalitățile prescrite, urmésă întocmai dupe forme. — Quellu que este prea ȳerimoniosă, se superă de quelle mai mică lucruri quare privescă la viața civilă. *Formaliste.*

Formalitate. s. f. Forma, chipul prescissă de lege, consăntit de o-

biceiu dupe quare cată a se face un contract, uă diată, un act civil, administrativ, ori religios. — Regulă aședată de a se păzi în lucruri civile, judecătorești ori ecclesiastice. — Ceremonie, politeță que obiceul cere a se păzi. *Formalité.*

Formală-ă. adi. Dupe formă, dupe chipul cerut; otărită, curat, într'adinsă. *Formel-le.*

Formare. v. s. A forma, a înfinția unu lucru și a i da uă formă; a produce, a face, a închipui, a alcătui. *Former. Dumneȳeu a formată universul. Dieu a formé l'univers. Aburii quare formesă norii; les vapeurs qui forment les nuages. A forma unu proiect, former un projet.* (Se conj. qua lucrare.)

Formațiune, Formație, Forma-re. s. f. Lucrarea prin quare unu que se formésă, se face, se produce. — Organizare, întocmire, întemeiare. *Formation.*

Formată. s. etr. t. de impr. Feliulă, mărimea în privirea cărtiei unei cărți tipărite; — mărimea volumului în lung și în lat, quare se otărește prin numărul foierlor que se facă dintr'ua colă. *Format.*

Formidabilă-ă. adi. Spăimintătoru în înfașiare saū în cantitate. *Formidable. Unu aspectu formidabil; uă armă formidabilă.*

Formipéră. s. f. t. de bot. și de anat. Quare are forma unei pere, în formă de péra. *Piriforme.*

Formișită. s. f. În formă de țigă, quare are forma țigii. *Mamillaire.*

Formulă. s. f. Modelu, formă legiuită dupe quare este saū cată să fie alcătuit unu act civil ori religios, etc. Reȳepta saū ordonanția medicului. — Óre-quare vorbe, óre-quare fapte cunoscute de obiceu în óre-quare ocașiuni. *Formule.*

Formulare. v. s. t. de med. A formula, a scri uă reȳeptă. *de t. juris.* a Al-

- cătuî, a compune formule. *Formuler.*
- Formularū.** *s. etr.* Probă, chipū, regulă scrisă cumū să se facă que-va; cumū să se scrie unū actū autenticū, cumū sâ se facă uă rețepțâ. *Formulaire.*
- Formulistū.** *s. m.* Aquella quare păzesce cu scrupulositate formulele. *Formuliste.*
- Fornicare.** *v. s. f.* A fornica a precurvi. *Forniquer.*
- Fornicatorū-trice.** *s. t. de dogmat.* Precurvarū. *Fornicateur-trice.*
- Fornicațiune, Fornicație, Fornicare.** *s. f. t. de dogm.* Precurvie, curvăsărie. *Fornication.*
- Forpostū.** *s. etr.* Stréjă, gardă que se pune înaintea unei oștiri qua inamiculū sâ nu pôtâ năvăli fără veste. *Garde-avancée.*
- Forte.** *adi.* Tare, țepenă, puternicū. *Fort-e. Inamiculū era măi forte de que noul. L'ennemi était plus fort que nous. — Aquestū callū are uă gură forte, este forte în gură, ce cheval a la bouche fort, est forte en bouche. fig. que este măi forte s'a făcutū. Le plus fort en est fait. Cu quellū măi forte raționamentū, cu atâta măi multū în puterea a-questuî raționamentū temeinicū. A plus forte raison. — Aquestū elevū este forte în istorie. Cet élève est fort sur l'histoire. Aquestă armie este forte în infanterie. Cette armée est fort en infanterie.*
- Fórtē.** *adv.* multū. *Bien, fort. Fórtē frumosū, fort beau. Fórtē bine, fort bien. Este fórtē departe, il est bien loin. Fórtē iubitū, bien-aimé. — Fórtē fericitū, bien-heureux-se. — Fórtē puçinū, Petitement.*
- Fortereță.** *s. f.* Întărire; cetate, locū întăritū. *Forteresse.*
- Fortiã.** Veđi sforțiã.
- Fortificare.** *v. s. a.* A fortifica, a întări unū orașū, uă cetate. — A întări, a da măi multă putere. *Fortifier.*
- Fortificațiune, Fortificație, Fortificare.** *s. f.* Fapta, arta de a fortifica, de a întări uă cetate, unū locū. Zidurile, târiile unei cetăți, antemurii ei. Cetate întărită. *Fortification.*
- Fortificatorū.** *s. m.* Quellū que întăresce, imputernicesce unū locū, uă cetate. *Fortificateur.*
- Fortū.** *s. etr.* Locū întăritū. *Fort.*
- Fortuitū-ã.** *adi.* Întimplătorū, fără veste. *Fortuit-e.*
- Fortunã.** *s. f.* Norocū; ori que întimplare quare vine de la fortunã, denorocire ori nenorocire. — Sôrte; Stare, pozițiune, avere. *Fortunc.*
- Fortunalã.** *s. f.* Veđi furtunalã.
- Fortunatū-ã.** *adi.* Norocitū, fericitū, favoratū de fortunã. *Fortuné-e.*
- Forū.** *s. etr.* Piață, locū deschissū în quare se aduna popululū la Roma pentru a cumpera și a vinde, saū spre a delibera în questii publice. — Locū unde este a se judeca quine-va. *Forum.*
- Fosforatū.** *s. etr. t. de chim.* Uă sare alcătuită din acidū fosforicū și din una saū dūoe base. *Phosphate.*
- Fosforescentū-ã.** *adi. t. de chim.* Quare revarsă lumină aflându-se la întunericū, dar fără căldură și fără a arde. *Phosphorescent-e.*
- Fosforescentiã.** *s. f. t. de chim.* Însușirea que aū unele corpuri, unele materii de a lumina aflându-se la întunericū, dar fără căldură și fără să pôtâ arde. *Phosphorescence.*
- Fosforicū-ã.** *adi.* Quare este allū fosforulū, quare are natura fosforulū, saū quare este cu fosforū. *Phosphorique.*
- Fosforosū-ósã.** și **Fosforiū-ã.** *adi. t. de chim.* Se đice de acidulū formatū prin arderea fosforulū. *Phosphoreux-se.*
- Fosforū.** *s. etr.* Substanțiã quare lumineșã la întunericū. Fosforă în chimie este unū corpū simplū quare lumineșã prin contactulū aerulū. *Phosphore.*
- Fossilã.** *s. f.* Se đice de ori que Cor-

- purî que se gâsescû în pământû petrificate. Naturalistii înțelegû specialmente sub nume, de *fossile*, corpurile organizate que se gâsescû în straturile pământului ascunse de timpî necunoscuți, quelle mai multe dovedindû a fi dinaintea existinții nêmului omenescû. *Fossile*.
- Fossilizare. v. s.** (se) A se fossilisa, a deveni fossilă. *Fossiliser*.
- Fossilisațiune. s. f.** Starea, calitatea fosilelorû. *Fossilisation*.
- Foteilû. t. etr.** Scaunû cu brațe, dosierû, și arcuți. *Fauteuil*.
- Fotografie. s. f. t. de med.** Nesufferirea luminei. *Photophobie*.
- Fotologie. s. f.** Istoria naturală saû tratatû despre lumină. *Photologie*.
- Fotometrie. s. f.** Artă de a mesura întinderea luminei. *Photometrie*.
- Fracare. v. s.** A sefraca, a se îmbrăca cu fracû. *Mettre le frac*. (Se conj. qua lucrare.)
- Fracționariû à adie. t. de arit.** Frângerosû; numerû, quâtime quare se înfăcișesă prin fracțiune. *Fractionnaire*.
- Fracțiune, Fracție. s. f.** Frângere, parte, părțea. — *t. de arit.* cantitate que se înfăcișesă prin ddoi terminî, asfelû $\frac{3}{4}$ din quare numerulû de sussû exprimă quâte unimî s'aû frîntû, s'aû luatû din quellû de jossû. *Fraction*.
- Fraciû. s. etr.** Haină bîrbâtescă cu ddoi cõde și quare dinainte acoperema numai pieptulû. *Frac*.
- Fragă. s. f.** Căpsună selbatică. *Fraise*.
- Frăgarû. s. m.** Planta saû sadulû quare face frage. *Fraisier*.
- Frăgeție. s. f.** Calitatea lucrului fragedû, tinerû, bunû, gustosû la mîncare. Se dice de rodurî, legume și cîrnurî. *Tendreté*.
- Frăgețime. s. f.** Veđi fragilitate.
- Fragedû, și Fragetû-â. adi.** Slabû; quare se frânge, se sparge lesne; quare nu ține, n'are temeiu. *Frêle*, *Fragile*. Quare se sparge lesne. *Casileux-se*.
- Fragetû-â. adi.** Tandru. Veđi tandru, tînârû.
- Fragilitate. s. f.** Frăgețime, calitatea lucrului fragedû, însușirea de a se frânge, de a se rupe, de a se sparge lesne. — *fig.* nestatornicie; slăbiciune, înlesnire, mlađioșie către greșelle. *Fragilité*.
- Fragilû-â. adi.** Fragedû, lesne de frântû, de ruptû de spartû, *fig.* supussû, flexibilû către greșelle. *Fragile*.
- Fragmentû. s. etr.** Părțicică dintr'unû totû; bucată, frântură dintr'unû lucru, dintr'ua sculă. — Bucată dintr'ua carte, dintr'ua operă, dintr'unû tractatû, etc. *Fragment*.
- Frai. adv.** Veđi frâncû.
- Frâmîntare. v. s.** A frâmînta, a amesteca și a sdrobi cu mâinele apă cu făină spre a face pâine. — A călca cu piciorile pâmîntû spre alû face mai bunû de întrebunțatû. *Pétrir*. — *A frâmînta carnea, ôssele, dupe baie, etc.* *Masser*. (Se conj. qua lăudare.)
- Frâmîntătorû. s. m.** Quare frâmîntă pâine, saû pâmîntû. *Pétrisseur-se*.
- Frâmîntatură, Frâmîntare. s. f.** lucrarea de a frâmînta pâine. *Pétrissage*. — Frâmîntarea cîrnurilorû și muschilorû spre a se muia. *Massage*.
- Francabitru. s. etr.** Voia, voință, vrere liberă. *Franc arbitre*.
- Frac-arcașû. s. m.** Unû felû de volontirû, de ostașû. *Franc-archer*.
- Francisare. v. s.** A francisa, a da uă terminațiune, uă inflexiune francesă. — *A se francisa*. A se priimi în limba francesă; a lua maniere de francesû. *Franciser, se*.
- Franciscă. s. f.** Uă armă a vechilorû franci, secure cu ddoi tăișe. *Francisque*.
- Franciscanû. s. m.** Călugărû catolicû din ordinul st. Franciscû din Assisû. *Franciscain*.
- Franc-massonerie. s. f.** Societate se-

- cretă quare prin nisque simboluri de instrumente, de unelte arhitectonice sau zidărești, se înțelegă între sine membrii ei. Scopul ei este uă uniune fraternă, uă egalitate perfectă între membrii ei, ajutóre mutuale în tóte circumstanțele vieții, și nici uă acțiune politică. *Franc maçonnerie.*
- Franc-massonă.** *s. m.* Quare este inițiată, părtașă, asociată la secretele franc-masoneriei. *Franc-maçon.*
- Francó.** *adv.* Fără plată, fără taxă. *Francó.*
- Francomanie.** *s. f.* Iubire, îmbrățișare de totă que este francesă. *Francomanie.*
- Franco-portă.** *s. ctr.* Scrisóre, paquetă, tencă allă quăroră portă nu se plătesce la priimire. *Franc-port, franc-de-port, franco.*
- Franc-salină.** *s. ctr.* Drită de a redica uă cantitate de sare fără plată. *Franc-salé.*
- Francă.** *s. m.* Uă monetă, ună felă de bană qua de 3 lei. *Franc.*
- Francă-ă.** *adi.* Liberă. — Sinceră, curată la inimă, quare vorbesce que gîndesce, quea que simte. *Franc-Franche* — *adv.* deschisă, otărîtă, curată, pe față, frai. — *Franco, sincère, sans déguisement, sans artifice.*
- Frângere.** *v. s.* A frânge, a se frânge, a se rupe, a sfărâma, a sparge. *Fracturer.*
- Frângere.** *s. f.* Frație; veđi fracțiune. — *Frângere, înfrîngere* de uă lege, veđi infrațiune.
- Frângerósă-ósă.** *adi. t. de ari.* Veđi fracționară.
- Frântură.** *s. f.* Ruptură din queva în silă cumă din feră și altele. — *t. de hir. și med.* uă malădie venerică, sculamentă mică. *Fracture.* — *Frântură, sfărâmătură, partea ruptă, spartă, sfărâmată* din queva. *Brisure.*
- Franzelară.** *s. m.* Jimblară, brutară,
- pitără; quare scóte jimblă, franzelă. *Boulangér.*
- Franzelă.** *s. f.* Pâine de calitatea quea mai bună. *Pain de qualité la plus bon.*
- Franzelărie.** *s. f.* Brutărie, pităria unde se scóte, unde se face franzela. Daghiana, prăvelia, magasia unde se vinde franzela. *Boulangerie.*
- Frapantă-ă.** *adi.* Quare face impresiune, întipărire vișă assupra simțiriloră, assupra spiritului, assupra sufletului. *Frapant-e.*
- Frapare.** *v. s.* A frapa, a lovi, a isbi. — *fig:* a face întipărire, mișcare vișă în simțiri, în spirită, în sufletă. *Frapper.* (Se conj. qua lucrare.)
- Frasă.** *s. f.* Rostire, mai multe điceri legate împreună spre a da ună înțelesă, spre a forma ună sensă. mai multe propoziții quare staă legate între elle și daă ună înțelesă. *Phrase.*
- Frașare.** *v. s.* A frasa, a face frase; a compune, a alcătui frase. — A păzi uă urmare regulată la cântare sau la armonie. *Fraser.*
- Fraseologie.** *s. f.* Construcție, alcătuire de frase; compunere din frase întrebuințate într' uă limbă. *Phraséologie.*
- Fraseologistă.** *s. m.* Compuitoră de frase nouă. Aquella quare cunósce și compune frase. *Phraséologiste.*
- Frasieră.** *s. m. stilă derisoriă,* făcătoră de frase. — Quellă que vorbesce și scrie într' ună chipă afectată și secă. *Phrasier.*
- Frassină.** *s. m.* Arbore de pădure. *Frêne.*
- Frate.** *s. m.* Aquella quare este născută cu altulă dintr' aqueiași părinți. *Frère.* — *Frate bună,* dintr' ună tată și mumă. *Frère germain.* *Frate de tată,* frate număi de tată, *frère de père, Frate vitrigă.* *Frate* număi de tată sau număi de mumă, *Demi-frère. Frate naturală, frate bastardă, frate stîngă. Frate*

făcută din părinți necăsătoriți, *frère naturel*, — *bâtard*, — *du côté gauche*. *Frați gemeni, frères jumeaux*. *Frați de lapte*, frați hrăniți din aquelași lapte allu aquelliași doici. *frères de lait*. — *Frați de arme*, tovaroși la resbelu, la purtarea armelor. *Frères d'armes*. — *Frate*, titlu que sâ dâ quellui nou venită la călugărie quare nu s'a călugărită încă. — *Frate*, titlu que-și dău unulă altuia bărbatulă cu femea, titlu que-și dău amicii. — *Frate mai mare. Ainé-e*.

Fraternelu-â. *adi.* Frățescă, frățescă. Quare este propriu fraților. *Fraternel-le*.

Fraternisare. *v. s.* A fraternisa, a se înfrăți; a trăi qua frații, a trăi frățeste. *Fraterniser*.

Fraternisațiune, Fraternisație, Fraternisare. *s. f.* Înfrățire, fapta de a trăi qua frați, de a fraternisa. *Fraternisation*.

Fraternitate. *s. f.* Frăție; înfrățire, unire, legătură de a se avé, de a trăi qua nisque frați. *Fraternité*.

Frățescă. Vedă fraternelu.

Frățeste. *adv.* Cu uă manieră fraternelă. *Fraternellement*.

Frăție. *s. f.* Partitū de petrecere, tovaroșie la mésză, la bere, etc. *Fratrie, Frérie*.

Fratucidă. *s. m.* Omoritoră de frate, de soră; — omorū de frate de soră. *Fratricide*.

Freamătă. *s. etr.* Și freamintă, saū fremintă; sgomotū de umblete, de passuri; — sgomotū de tumultă, miscare sgomotosă de treoeri încoci și încolo a unei mulțimi. — Frământare, neastimpărare, umblete multe în sussă și în jossă. *Bruit sourd*.

Frecantare. *v. s.* A frecanta, a visita dessă; a merge, a se duce desse-ori la quineva. la unū locū. *Fréquenter*. (Se conj. qua lucrare.)

Frecantațiune, Frecantare, Frecantație. *s. f.* Ducere, mergere des-

să la quineva, la unū locū ărequare; comunicație multă, comerțiu cu alte persone. *Fréquentation*.

Frecantativă-â. *adi. t. de gram.* *verbū frecantativū*, Verbū quare exprimă ideea unei lucrări desse, a dicerii primitive din quare este derivatū. *Fréquentatif-ve*.

Frecantiă. *s. f.* Îndessire, poftorire, repetițiune dessă. *Fréquence*.

Frecantă-â. *adi.* Dessă, desse ori, quare se întimplă de multe-ori; quare este obicinuită, se găsesece lesne. *Fréquent-e*.

Frecare. *v. s.* A freca, a trece apăsindū cu mâna peste queva. A unge. — *fig. fam.* a bate, a lovi. *Frotter*. A freca uă parte maladă. Vedă fricțiune. *Ailezi se frecau cu untu de lemnă mai nainte de a intra în luptă. Les athlètes se frottaient de l'huile avant que de lutter. A freca scândurile unu apartamentu, frotter un appartement. fig. l'a frecată cumă se cade, l'a bătutū; on l'a frotté d'importance; a freca urechile cuiva, a-lă bate; frotter les oreilles à quelqn'un. Uă rotă freca coșulă trăsuri, une des roues frottait contre la caisse des voitures. A freca cu săpună, Ensuifer. A freca dupe bae, a unge și a trage corpulă cu mâna, Masser. — t. de hirur. A freca, uă parte a corpulă cu queva. Frictionner. — A freca, a scărpina. Frigaler.*

Frecăței. *s. m. plur.* Firișore de aluată cu ou saū și fără ou, din quare se face uă ciorbă grössă; tăței. *Vermicelle*.

Frecătoră-ăre. *s.* Aquella quare frecă scânduri, parquete. *Frotteur*.

Frecătură, Frecare. *s. f.* Fapta de a freca. *Frottement, Frottage*. *Frecătură*, que se face pe corpū cu uă perie, cu uă flanelă, cu mâna, etc. *Friction*.

Fregată. *s. f.* Vasū micū de resbelū avindū mai pușin de 60 tunuri.—

- t. de isto. nat.* uâ passere de marre cu sborū prea iute. *Frégate.*
- Frenesie.** *s. f.* Smintire cu furie. *Frénésie.*
- Freneticū-â.** *adi.* Nebunū, furiosū, turbatū, quellū lovitū de frenesie. *Frénétique.*
- Frenicū-â.** *adi. t. de anat.* Quare privesce la diafragmă. — *t. de fisiol.* Quare privesce la înțelegerea, la gîndirea omului. *Phrénique.*
- Frență.** *s. f.* Maladie venerică que scote bune; frenție. *Vérole.*
- Frenție.** *s. f.* Veđi frență.
- Frențitū-â.** *adi.* Bubatū de frență. *Vérolé-e.*
- Fresceță.** *s. f.* Prospeție, qualitatea lucrului próspețū; frumusețe de color; frăgeđime; — queea que este june, frumosū și delicatū. *Fraicheur.*
- Frescū-â.** *adi.* Próspețū, queea que este próspețū. — Coloratū cu frumuseță; fragedū; — june frumosū, delicatū, cu aerū de sănătate, de vioșie, de virtute. *Frais-Fraiche.*
- Fresetă.** *s. f.* Potgalțū, gulerū micū cu multe crețuri, cute saū mangete. *Fraisette.*
- Friabilitate.** *s. f.* Împrăfoșare, însușirea lucrurilor de a se preface lesne în prafū. *Friabilité.*
- Friabilū-â.** *adi.* Quare se fărîmă lesne, se preface lesne în prafū. *Friable.*
- Friandisă.** *s. f.* Gustū la mîncare și becură bună, lăcomie assupra mîncărilor delicate. *plr.* Prăjiturī, zaharicale și orī que mîncare delicată. *Friandise.*
- Friandū-â.** *ad.* Lacomū assupra mîncărilor bune, delicate. Se iewa și în figuratū. *Friand-e.*
- Frică.** *s. f.* Temere, înfricoșare. *peur.* *Frica mărește obiectele. La Peur grossit les objets.* — *Loc. adv. de frică qua . . . De frică să nu . . . De peur que. De peur de.* — *Frică;* sfiellă în vorbe, în fapte. Veđi timiditate. — *adv. cu frică. Timidement.*
- Fricată.** *s. f.* Carne tăiată în bucăți și prăjită astfelū. *Fricassée.*
- Fricățare.** *v. s. a.* A fricățā, a prăji carne saū altū-queva dupe que mai întiū s'aū tăiatū bucăți. *Fricasser.*
- Fricosū-ósă.** *adi. s.* Speriosū. *Peureux-se;* — *fricosū,* sñciosū în vorbe și în fapte. *Timide.* Quare se înfricoșesă de ori-que, se teme de tôte nimicurile, quare este prea scrupulosū. *Méticuleux-se.*
- Fricționare.** *v. s. t. de hirur.* A fricționā, a freca pe corpū cu queva. *Frictionner.*
- Fricțiune, Fricție.** *s. f. t. de hir.* Fre-care, fapta de a freca uâ parte a corpului, cu flanelă, cu peria, cu mîna. *Friction.*
- Frigare.** *s. f.* Țepușă de lemnū ori de ferū în quare se frige carne. *Broche. Frigare cu machină. Rotissoire.* — *Frigăruță, Dimin. Brochette.*
- Frigărire.** *v. s. a.* A frigărī, a învîrți și a frige cu frigarea. *Faire rôtir de la viande à la broche.*
- Frigere.** *v. s. a.* A frige, a pune carne saū altū que-va pe focū spre a se prăji, frige. *Rôtir. A se frige.* a se arde, a'și face vătămare la corpū saūlahaină cu foculū. se *Frige. fig. a se frige,* a se încella, cumperândū-saū vîndîndū. *Chauder.* — *A frige pe grătarū. Griller. A frige pe cărbunī. Brasiller.* (Se conj. qua înțelegere cu excepțiunile următoare: supinulū face *friptū.* perfectulū indicativului, *fripseū, fripseși, fripse;* *fripserămū, fripserăți, fripseră.* m. m. qua perfectulū *frip-sessemū, fripsesseși, fripsesse, fripsesserămū, fripsesserăți, fripsessră.)*
- Frigiditate.** *s. f. t. de med.* Neputința unui bărbatū quare nu pôte face copii. — Simțire, simțiciune la frigū. *Frigidité.*
- Frigidū-â.** *adi.* Rece, înghețatū. *Frigide.*

- Frigorifică-ă.** *adi. t. de fis.* Quare cauză frigū, recellă. *Frigorifique.*
- Frigū.** *s. etr.* Recellă, *Froid.* A tremura de frigū. *Trembler de froid.*
- Frigurată-ă.** *adi.* Apucatū, coprinsū, maladū de friguri. *Fievreux se.*
- Friguri.** *s. etr. ptr.* Căldură contra naturii, uă maladie. *Fievre.* Apucare de friguri. *Accès de fièvre.*
- Frigurosū ōsă.** *adi.* Se dice de unū locū, haînă sau timpū. *Froid-e.* Locū frigurosū, locū rece în quare este frigū mai totū-d'auna. *Casă, sobă frigurosă,* în quare este frigū rece totū d'auna. — *s. frigurosū;* simțitorū, plăpîndū la frigū. *Frileux se.*
- Friponare.** *v. s.* A fripona, a fura, a pișca cu dibăcie; — a pune la mină, a încela. — A face blestemății. *Friponner.*
- Friponerie.** *s. f.* Încelători, șiretlicū. Urmare de omū viclénū. *Friponerie.*
- Friponierū.** *s. m.* Pungačiu, hoțū, turū iscussitū. *Friponnier.*
- Friponū.** *s.* Hoțū dibaciu, încelătorū, viclénū, șiretū. *Fripon-ne.*
- Friptă-ă.** *Supinū* de la frigere. — *adi.* Quare a devenitū prin frigere bunū de mâncatū. *Frit-e, Rôti-e.*
- Friptură.** *s. f.* Carne friptă spre a se mânca, *Rôti, Rôt.* — *Friptură pe grătarū, Grillade.*
- Fripturărie.** *s. f.* Localulū, prăvălia unde se frige și se vinde cărnuri fripte, sau gătite spre a se frige. *Rôtisserie.*
- Fripturarū.** *s. m.* Aquella quare vinde carne friptă ori gătită a se frige. *Rôtisseur-se.*
- Frisă.** *s. f.* Încrêțitura perrulūi, chiar perrulū încrêțitū, frisatū. *t. de arhit.* Spațiu între chenaruri; chenarurile, cîubucele trasse pe uă zidire. *Frise.*
- Frisare.** *v. s.* A frisa, a face frisa; a înduoi, a încrêți, a face cute. — A împesura unū bastionū sau altă întărire de pămîntū cu pari ascuțiți. *Fraiser, Crêper, Friser. Frisotter.*
- Frisarū-ă.** *s.* Friserū, quellū que încrêtesce, încărliontēsă, face perrulū altuia. *Friseur.*
- Friserū, Frisarū.** *s.* Veđi frisarū.
- Frissonare.** *v. s.* A frissona, a se înflora, a se cutremura. *Frissonner.*
- Frissonemintū.** *s. etr.* Fiori pricinuite de apropierea frigurilor. *fig.* fiori, înflorare cauzate de ōre-quare simțire iute. *Frissonnement. Frisson.*
- Frisură.** *s. f.* Frisă, chipulū cu quare încrêtesce, încărliontēsă perrulū. Încrêțiture de perrū, încrêțiture mici în perrulū postavului și a ori-que făcutū de lână. *Frisure.*
- Friivolitate.** *s. f.* Deșertăciune, zădărnicie; ușurință, flecărie. *Friivolité.*
- Friivolă-ă.** *adi.* Deșertū, ușorū, sburaticū, flecū, nestatornicū, zădărniciū, de nimicū. *Fricole.*
- Frinare.** *v. s.* A frîna, a struna, a strînge unū callū din frîū. *Brider.*
- Frinū și Frîū.** *s. etr.* Frîlulū callului; hățulū; dălogiū frîlului. *Bride. Zăbalele frînului, Frein.*
- Frinșorū.** *s. etr. dimin.* Frînū micū sau căpestru. *Bridon.*
- Frontalū-ă.** *adi. t. de anat.* Que se ține de frunte, stă în relațiune cu fruntea. *Frontal-e.*
- Frontieră.** *s. f.* Otarū, graniță a unei țerrī; confini; marginile unui statū. *Frontière.*
- Frontispiciū.** *s. etr.* Façada unei zidiri; partea quea mai naltă, quea mai principală a unui palatū, a unei case. Titlulū unei cărți; pörta cărții; figura sau icóna din capulū unei cărți. *Frontispice.*
- Frontonū.** *s. et. t. de arch.* Ornamentū de formă triunghulară sau în segmentū de cercū que formēsă uă mică învelitōre d'assupra porțilorū, ușilorū, ferestrelorū, etc. *Fronton.*
- Frontū.** *s. etr.* Parte dintr'unū lucru que este allū lui qua uă frunte:

Frontu de fortificațiune, uâ parte din coprinsul unei întăriri compusă d'uâ curtină și d'uo jume-tăți de bastiōne. *Front de fortifi-cation*. — *Frontulū unei armii, unū batalionū, unū escadronū*, partea saū linia quare stâ în fa-ția inamicului. *Front d'une armée, d'un bataillon, d'un escadron*. — *A face frontū*, a se întorce cu fa-ția spre . . . , către . . . *Faire front*.

Fructidorū. *s. m.* Luna a treia din veră a anului republicanū fran-cesū. *Fructidor*.

Fructiferū-â. *adi.* Aducătorū, produ-cătorū de rōde. *Fructifere*.

Fructificare. *v. s.* A fructifica, a rodi, a face rodū; a produce, a aduce rodū. *Fructifer*.

Fructificațiune, **Fructificație**, **Fructificare**. *s. f.* Rodire; esirea florilorū și a rōdelorū. *Fructifica-tion*. *Fructificațiune timpurie*, rodire timpurie; *Fructification precoce*.

Fructū. *s. etr.* Rodū, pōmă. *Fruit*. *A aduce fructe la mēssă, servir des fruits*.

Frugalemente, **Frugalicește**. *adv.* Cu frugalitate, cu simplitate, fă-ră luxū în nutrimentū. *Frugalement*.

Frugalitate. *s. f.* Cumpătare, simpli-citate la mīncare și la beutură; mulțumire cu puținū și cu lucruri obicīnuite, cu queea que se găs-sesse *Frugalité*.

Frugalū-â. *adi.* Cumpătatū, simplu, neluxosū, quare are frugalitate. *Ospețiū frugalū*, simplu, cumpătatū, în quare se găssece numai buca-te simple și comune. *Repas frugal*.

Frugivorū-â. *adi.* Mīncătorū de pō-me, quellū que se nutrește cu pō-me saū alte fructe vegetale. *Frugivore*.

Fruinosū-ōsă. *adi.* Gentilū, plăcutū, quare are fisionomia drăgălașă. *Joli-e*. — *frumosū*, quare are fru-musețîă, se applică în genere la totū que place simțirilorū, vederii, și audțiului fie vorbindū de

lucruri, de persōne, ori de ani-male. *Beau*, *Bel-Belle*. *Uâ casă frumosă, uâ grădină frumosă, unū peisagiū frumosū, uâ musică fru-mosă*; — *unū omū frumosū, uâ fe-mee frumosă; ochi frumoși, forme frumoșe*. *Une belle maison, un beau jardin, un beau paysage, une belle musique*; — *un bel homme, une belle femme; de beaux yeux, de belles formes*. — Se dice și despre lu-cruri quare atingū indirectū ve-derea și nici de cumū audțiulū: *Unū timpū frumosū, uâ și frumō-să; uâ diminețîă frumosă, uâ seră frumosă*: — *fig.* *Geniū frumosū, i-maginațiune, memorie frumosă*. etc. *Un beau temps, un beau jour et une belle journée, une belle matinée, une belle soirée*. — *fig.* *Beau génie, belle imagination, belle mé-moire*. etc. — Convenabilū, conve-nantū, cuviinciosū. *La vîrsta vōstră aquēsta nu e frumosū. A vōtre âge cela n'est pas beau. Nu șede frumosū unei june fete a vorbi politică. Il n'est pas beau à une jeune fille de parler politique*. — bunū, bună: *uâ sănătate frumosă. Une belle santé*. — Avantagiosū: *voi faceți, saū, țineți unū frumosū comerciū. Vous faites un beau com-merce*. — Favorabilū: *faceți căllă-toriea aquēsta, quă aveți uâ bu-nă ocașiune. Faites ce voyage, c'est une belle occasion*. Mare, con-siderabilū: *Uâ sumă frumosă, unū venitū frumosū. Une belle somme, un beau revenu*. — Se iew qua sub-stantivū: *uâ frumosă, uâ femee frumosă. Une belle. Frumosulū is-toriei este quă . . . qua. . . Le beau de l'histoir c'est que. . . Gustulū, sen-timentulū, amorulū frumosulū. Le goût, le sentiment, l'amour du beau*. — *A face pe frumosulū, pe fru-mosă, a lua aerū de frumosū. Faire le beau, la belle*. — *Que frumosū, que frumosă ești! Comme vous voilà beau, belle! Ironicū: que fru-*

mosu unu omu de virsta vóstrá a se cásatori cu uá copillá! Il ferait beau voir un homme de votre âge épouser une enfant. Iti sède frumosu d'a... Il vous fait beau voir. Frumosu iti sède sa dá a semenea consiliu! C'est bien á vous á donner de pareils conseils! — Aquéstá juná se fine frumosu, manținerea ei este convenabilá. Cette jeune fille se tient bien. Aquéstá háiná ve prinde frumosu. Cet habit vous sied bien. — Aveți unú venitú frumosu. Vous avez un bon revenu. Frumosá miná, frumosá priimire. Bonne mine, bon accueil. Frumosu, frumosu! încetu; cu moderațiune, cu rábdare. Tout beau! Doucement, patience! frumosu. adv. cu uá manierá plăcutá, delicatá, spiritualá. Joliment. — Frumosu și bine, Bine și frumosu. loc. adv. cumú se cade, precumú se cuvine. Bel et bien, bien et beau. Ellú a refusatú bine și frumosu. Il refusa bien et beau; o sáí respudu frumosu și bine. Je lui répondrai bel et beau. — Frumosu, Bunú (însam.) frumosu este contrariulu lui uritu, Bunú este contrariulu lui reu, de multe ori însá bunú dicemú în locú de frumosu și quáte uá datá frumosu în locú de bunú locú bunú de preumblare, înțelegemú frumosu de... Vorbe frumóse, întrebuințare frumósá abanilorú, în locú de, vorbe bune, întrebuințare bună, etc.

Frumúsea și Frumușică. adi. fem. Diminutivulu lui frumósá. Juná frumósá și drágálașá. Se íea mai multú qua sub. uá frumușică. Joliette..

Frumúsellú. adi. și sus. Diminutivulu lui frumosu. June micu, frumosu și gentilú. Joliet.

Frumusețiá. s. f. Qualitatea lucrului saú finții frumósá; reuniunea formelorú, proporțiunilorú și co-

lorilorú plăcute ochilorú saú auziului. — Beauté.

Fruntalú-á. adi. Quare are raportú cu fruntea, saú quare este allú frunții. Frontal-e. Viná fruntalá, ossú fruntalú.

Fruntașú-á. adi. Quare stá, quare merge în frunte, în față, ori înainte. Dans une suite de choses ou de personnes disposées l'une après l'autre, celle qui se trouve ou qui marche á la tête. — s. Aquella quare într'uá comunitate, într'unú orașu, și mai cu ossebire într'unú satú influintésá prin avere. Fruntașú satuluí. Les principaux du vilage. — Fruntașú cetátení. Les principaux de la ville.

Frunte. s. etr. Partea capuluí dintre sprincene și perrulu din capú. Front. — frunte, queea que este mai de alessu, mai bunú în que-va: flórea, fruntea unuí lucru. — Principal. — fruntea vinuluí, tête de vin. fruntea gríuluí, tête du blée. — frunte, și în frunte, înainte, în capú. Á la tête. A fi în fruntea messú, în fruntea trebilorú; Être a la tête de table, des affaires.

Frunzá. s. f. Fóiá de plantá, saú de arbore. Feuille. — Cáderea frunzelorú. La cháte des feuilles.

Frunzârie. s. f. Frunzá multá, frunza pádurilorú scuturatá pe jossú; frunzetú. Feuillage.

Frunzarú. s. etr. Boltá făcutá de ramurí de arburí cu frunze; umbrarú de frunze. Voúte de feuillage; Treillage en forme de voúte.

Frunzatú. Vedí frunzosu.

Frunzetú. s. etr. Vedí frunzârie.

Frunzosú-ósá. adi. Cu frunze multe, frunzatú; quare are frunze, foíe multe. Feuille-e, Feuillu-e.

Fruptare. v. s. (se) A se frupta, a mînca cu greșellá carne în díllele oprite de bessericá, în dílle de postú. Faire gras, manger de la viande pendant les jours maigres.

Fruptú. s. etr. Mîncári, bucate de

- carne, de lăpturi, quare suntū de dulce, quare nu suntū de postū: *q̄ille de fruptū*, saū, *q̄ille de dulce*, orī de carne, în quare se mănincă carne. *Q̄ille de secū*, saū, de postū, în quare nu se mănincă carne. *Jours gras, Jours maigres.*
- Ftisiu-â.** *adi. t. de medi.* Ofticosū, quellū que pătimesce de ftisie, de oftică. *Phthisique.*
- Ftisie.** *s. f. t. de med.* Oftică, lentă, totū felulū de maladii prin quare slăbesce și se topesce corpulū. *Phthisie.*
- Fudulie.** *s. f.* Mîndrie, îngîmfare în haine, în mobile. *Piaffe, Grandesse.*
- Fudulire.** *v. s. (se)* A se fuduli; a călca mîndru, îngîmfatū; a purta haine luxose. A vorbi mîndru, seriosū fără să-lū prindă. *Piaffer; Faire jabot, Faire le fier.*
- Fudulū-â.** *adi.* Aquella quare vorbesce și calcă mîndru, mătrefiū; aquella quāru-ī place să aibă haine luxose, quare se pörtă cu haine mîndre; quare nu prea vorbesce cu fie-quine; mîndru. *Piaffeur-se.*
- Fugă.** *s. f.* Alergare, ducă, ducere iute. *Fuite, Course.* -- *Fugă*, dossire, scăpare, lipsire de la uă sarcină, de la datorii. *Éscapade.* — *Fugă*, alergarea în fugă a unei armii sfărîmate spre a scăpa. *Déroute.* — *Fugă pe furisū.* *Evasion.*
- Fugaciū.** *s. m.* Quare fuge iute, tare. Se dice de caii quare fugū iute, și de uă slugă quare umblă repede. *Coureur.*
- Fugărire.** *v. s.* A fugări, a alunga, a goni, a isgoni pe quine-va. *Chasser.*
- Fugarū-â.** *adi.* Quare are înveșilulū de a fugi. *Fuyard-e. Animale fugare, Animaux fuyards.* — *sub. m.* Desertorū, soldați quare fugū din gueră, din resbelū. *A goni dupe fugarī.* *Poursuivre les fuyards.* *Fugarū*, quare părăssescē steagulū și trece în partiulū inamicū. *Transfuge, Fugitif-ee.*
- Fugătorū.** *s. m.* Quare fuge, quare se depărtesă. — Quare fuge bine, iute. *Veđi fugaciū.*
- Fugire.** *v. s.* A fugi, a alerga iute; a se depărta, a se duce; a se feri, a ocoli, a se apēra; *Fuir, Courir.* — *A fugi*, a scăpa, a se face nevăđutū. *S'enfuir, Se sauver, Escamper.* (Se conj. *fugū, fugi, fuge, fugimū, fugiți, fugū.* — *Fugiamū, fugiați, fugia; fugiamū, fugiați, fugiaū.* — *Fugiu, fugiși, fugi; fugirămū, fugirăți fugiră.* — *Fugissemū, fugisseeși, fugisse; fugisserămū, fugisserați, fugisseră.* — *Amū fugitū, etc.* — *Amū fostū fugitū, etc.* — *Voiu fugi și fugi-votu, etc.* — *Așū fugi și fugir-așū, etc.* — *Fugi, fugă, să fugimū, fugiți, fugă.* -- *qua să fugū, qua să fugi, qua să fugă; qua să fugimū, qua să fugiți, qua să fugă.* — *qua să fiū fugitū, etc.* — *fugire, — fugindū, — fugitū.*)
- Fugitivū-â.** *adi.* Fugarū; quare se află în fugă. *fig. trecătorū, iute, fără durată.* *Umbră fugitivă. Ombre fugitive. Idee fugitivă. Idée fugitive.*
- Fuiorū.** *s. etr.* Mânuchiū, buquetū de fire de inū, de cânipă. *Faisceau de lin ou chanvre peigné et pret a être filé; Fâlasse.*
- Fulardū.** *s. etr.* Materie de matassă, saū de matassă cu bumbacū din quare se face basmalle. *Basma de fulardū. Foulard.*
- Fulgerare.** *v. s.* A fulgera; a lumina, a sclipi fulgerulū. *Éclairer.*
- Fulgerațiune, Fulgerație, Fulgerare.** *s. f.* Fapta de a fulgera, de a sclipi, de a lumina și îndată a trece lumina. *Action de faire des éclairs; — Fulguration.*
- Fulgerătoriu-óriă.** *adi.* Quare fulgeră, sclipesce și îndată trece lumina. *Qui donne des éclairs.* — Sclipitoriu, luminătoriu. *Éclatant-e.*
- Fulgerătură.** *s. f.* Fulgerare, lucrarea de a fulgera; *Veđi fulgerațiune.* — *Nisque bube que essū în capū, la copii mai cu ossebire.* *Sorte de tumeurs fongueuses.*

- Fulgeru. s. etr.** Lumină iute și pătrunzătoare care precede tunetul. — Ori que arătare de lumină quare qua a fulgerului trece îndată. *Eclair. Iute qua fulgerulă. Prompt comme l'éclair. A trece qua ună fulgeru. Passer comme un éclair.*
- Fulginosă-ăsă. adi.** Veđi fulgosă.
- Fulgosă ăsă. adi.** Cu fulgi, quare are fulgi mulți; quare semenă cu fulgii, fulginosă. *Floconneux-se.*
- Fulgă. s. etr.** Pufă, ună firă din fulgi peneloră fără lugeră cu quare se iple perinile de capă. Veđi pufă — *Fulgă, șotacă de zăpădă, Flocon.*
- Fulingine saă Fulingene. s. f.** Steregie, sperlă, materia neăă quare lasă fumulă pe coșă. *Suie; Noir de fumée.*
- Fulinginiă-ă. adi.** În faăă, saă de natura fulginginiă; funginginiă. *Fulingineux-se.*
- Fulinginositate. s. f. t. de him.** Qualitatea substanăă fulginginie. *Fulinginosité.*
- Fulminantă-ă. adi.** Trăsnitoriu, trăsnindă cu lumină. — Trăsnitoriu cu lumină; detunătoriu. *Fulminant e.*
- Fulminare. v. s.** A fulmina, a detuna, a trăsni, a plesni. *Fulminer.*
- Fulminaăiune, Fulminaăie, Fulminare. s. f.** Trăsnire, plesnire, de tunare fără veste a unei materii ore-quare. — Fapta de a fulmina. *Fulmination.*
- Fulminatoriă-oriă. adi.** Trăsnitoriu, detunătoriu, plesnitoriu. *Fulminatoir.*
- Fultore.** Veđi viltore, volbură.
- Fultuellă. s. f.** Împlatură de pușcă, de pistolă, din călă, carpe saă cârtie quare se bate pe alică saă erbă. *Bourre. Ce qu'on met dans les armes a feu pour retenir la poudre et le plomb dont on les charge.*
- Fumare. v. s.** A fuma, a scote fumă; a face fumă. Se đice de uă sobă quândă scote fumă în casă. — a trage, a bé tutună. *Fumer. A fuma tutună. Fumer du tabac. A fumatu totă noăă. Il a fumé toute la nuit. Aquestă sobă fumésă. Cette cheminée fume.*
- Fumărie. s. f.** Fumă multă, grămădă dessă de fumă. *Quantité de fumée.*
- Fumărită. s. etr.** Taxă quare se plătea alocurea pentru fie-quare focă oriă vétră. *Fouage.*
- Fumătoră. s. m.** Quare fumésă, quare bé tutună, ciubucașă, tutunară. *Fumeur.*
- Fumegare. v. s.** A fumega, a scote viltori de fumă, de aburi. *Fumer. — fig. poei. A face să fumege altarele. A aprinde saă a junghia jertfe pe altară. Faire fumer les autels. Primăvera se vedă liveđile fumegăndă, se vedă eșindă aburi din elle. Au printemps on voit les près fumer. — A fumega. Veđi fumigare.*
- Fumegătoriu oriă. adi.** Quare fumegă, quare scote viltori de fumă ori aburi. *Fumant-e. Tecăune fumegătoriu. Tison fumant.*
- Fumegătură. s. f.** Fumegare, fapta de a fumega, de a scote viltori de fumă. *Action de fumer, d'exhaler des vapeurs, de la fumée.*
- Fumigare. s. f. t. de chim.** A fumiga, a expune ună corpă în fumă, în aburi quare essă din alte corpuri calde saă arđetorie. *Fumiger.*
- Fumigaăiune, Fumigaăie, Fumigare. s. f.** Fapta de a fumiga, de a aprinde aromate saă licoruri spre a respindi fumulă. — Fapta de a expune ună corpă în fumă. — *t. de med. remediă quare se administă sub formă de aburi. Fumigation.*
- Fumigatoră-ore. s.** Quare face fumigaăiuni. *Fumigateur.*
- Fumistă. s. m.** Maistru zidară quare scie să potrivescă fumurile la sobe. *Fumiste.*
- Fumă. s. etr.** Viltore, vaporă negri quare se înalăă dintr ună lucru quare arde. — *fig. Vanitate, deșertă-*

- cîiune, lucru său faptă que trece qua fumulū. *Fumée.* — *Fumuri.* plur. mîndrie, fudulie, ambițiune, năsurî. *Fumées.*
- Fumuri.** *s. etr. plur.* Cură mercurială cu aburî și căldură pentru maladii venerice. *Curation mercurielle qui consiste dans l'aspiration d'une fumée mercurielle par le malade.*
- Funcționare.** *v. s.* A funcționa, a împlini uă funcțiune, unū serviciū. — A opera bine. *Aquestă machină funcționēsă bine,* umblă bine. — *t. de med.* A și face lucrarea, funcțiunea sea. *Fonctionner.*
- Funcționară.** *s. m.* Aquella quare împlinesce ôre-quare funcțiunî. — Aquella quare exercită una său măi multe funcțiunî alle guvernulū; dregătorū, quare are unū postū. *Fonctionnaire.*
- Funcțiune, Funcție, Funcționare.** Lucrarea aquelluia quae urmăză său împlinesce datoria postuluî său sarcinî sêlle; serviciū, dregătoric, sarcină. — Se dice în medicină, fig. despre stomacū și despre tôte viscările său organile corpuluî omenescū. *Fonction.*
- Fundamentalū-ă.** *adi.* Quare serve de temelie, de fundamentū. *fig.* quare serve de temelie, de basă. *Fondamental-e.*
- Fundamentū.** *s. etr.* Temelie, basă; grópă pentru temelie. — *fig.* temelie, cuvintū. *Fondement.*
- Fundare.** *v. s.* A funda, a pune temelie, a pune quelle din tîiu pietre, quellū dintîiu materialū la uă zidire, la unū edificiu — a întemeia, a întocmi unū institutū, unū aședemintū, etc. *Fonder.*
- Fundațiune, Fundație, Fundare** *s. f.* Fapta de a funda de a întemeia, de a întocmi; lucrări întreprinse spre a întocmi fundamentale unū edificiu. *Fondation.*
- Fundatorū-trice.** *s.* Întemeetorū, citorū; quare întemeesă unū institutū, uă religiune, uă doctrină; quare redică uă besserică, uă scōlă, și le înzestrēsă. *Fondateur-trice.*
- Fundătură.** *s. f.* Locū înfundatū, drumū înfundatū; valle înfundată, quare se sfîrșesce într'uă pădure său quare merge până la uă pădure. *Enfoncement. Ce qui paraît de plus reculé dans un lieu enfoncé.*
- Fundū.** *s. etr.* Partea quea măi adîncă său măi din întru a unū lucru golū: *fundulū unū puțu, unei buți, unū sacū. Le fond d'un puits, d'un tonneau, d'un sac.* — Basa apelorbrū, a mărilorū său suprafația uscatuluî pe quare re-pausă apele. — Fundătura unū locū său queea quae este măi retrassū, măi depărtatū dintr'unū locū, dintr'uă țēră: *fundulū unei pădurî, unei provincii.* — *t. de pict.* Materia pe quare se face unū tablou; — vâpsăua asternută pe aquestă materie; — Câmpulū quae împrēsōră unū obiectū zugrăvitū. — Esșentialulū unei affacerî, veđi fondū. — *Fundulū unei trăsșure,* partea opussă gurii trăsșurei. — *Fundulū unei buți,* dōgele quae uă închidū pe la capete. — *fig.* Queea quae este ascunsū în suffletulū omului. — *fig.* Se dice de uă questiune, de uă affacere fôrte încurcată quă, *n'are nici fundū nici marginî. Elle n'a ni fond ni rive.* — *Pînă 'n fundū, loc. adv.* *À fond; jusque au fond.* — *Fundū de marte. Placel. Fundū.* Se iewa de multe ori în limbajulū familiarū cu înțelessū de *tabletă,* de *pollită,* de *scōndurice.* Veđi aceste diceri.
- Funebru-ă.** *adi.* Que privesce la funeraliî, la îmmormântarea unū omū.
- Funebre.** *Discursū, orație funebră. Oraison funebre.* — *fig.* Tristū, jalnicū; — cobitorū: *passere funebră, cobitoria. Oiseau funebre.*
- Funeraliî.** *s. f. plur.* Ceremoniî de îngropare; tôte quelle pentru im-

- mormântare. Ultimele datorii que se aducă morților. *Funerailles*.
- Funerariu-â.** *adi.* De înmormântare; que privesce la ceremoniile de îngropare. *Funéraire*. *Cheltuellî funerariu*. *Frais funéraires*.
- Funestă-â.** *adi.* Nenorocitoră, sinistru, cobitoră, prevestitoră de nenorociri; fatală. *Funeste*.
- Funiculariu-â.** *adi.* Făcută, compusă din funii, cu funii. *Funiculaire*.
- Funiare.** *v. s.* A funia, a face funii, sau a lega cu funii. *Corder*. (Se conj. qua lucrare.)
- Funie.** *s. f.* Stora grosă de cânipă ori de teiu. *Corde*.
- Funierie.** *s. f.* Localul unde se lucră funiile și meșteșugul de a face funii. *Corderie*. — Tote funiile, strângurile destinate la uă corabie, la un transport sau la uă machină. *Cordage*.
- Funieru.** *s. m.* Meșteru quare face funii, sau quare le vinde. *Cordier*.
- Funingine.** Vedî fulingine.
- Funiçe.** *s. f. dimin.* Funie mică. *Cordelette*, *Cordelle*.
- Furagiu.** *s. etr.* Nutreșu; fină, paie que se dau vitelor; maldăr, erbă que se cossesce, se strînge pentru nutrimentul cailor unei armii, etc. *Fourrage*.
- Furare.** *v. s.* A fura, a hoți; a lua furisă, tâlhăresce. *Voler*, *Dérober*. Se iew și în figurat.
- Furător-ore.** *s.* Prădător, hoțiu, fur p. u. *Voleur-se*.
- Furatură, Furare.** *s. f.* Fapta de a fura, Vedî furtisag.
- Furbă.** *s. f.* Încelăciune prăstă, scîrbosă; obicinuință, învețu de a vicleni, de a încela. *Fourbe*.
- Furberie.** *s. f.* Încelătorie, viclenie; aplecarea, pornirea spre a încela, *Fourberie*.
- Furbă-â.** *adi.* Încelătoriu îndemănată, viclenă. *Fourbe*.
- Furcă.** *s. f.* Ori que prăjină cu două sau mai mulți craci, de lemn sau de feră, pentru fină, etc. *Fourche*. — *Furcă de torsă*, sau numai *Furcă*, un băț sau baston în capul quaru se legă cairul de ină, cânipă sau lână, etc. spre a lă torce. *Quenouille*. Se dice proverbialmente unei femei que se amestecă în lucruri peste capacitatea sea. *Mergi de-ți vedî de furcă* sau *vedîți de furcă*. *Allez filler votre quenouille*. — *Fourci. plur.* lemne redicate astfel în quătă printr' uă funie se spendură un criminal. *Gibet*, *Fourche*, *Potence*.
- Furcoiu.** *s. m. augm.* Furcă mare cu quare ureă finulă la clădirea clăilor sau snopilor. *Longue fourche pour metre en meule*.
- Furculice, Furcuțe.** *s. f. dim.* Unelță pentru măsă în formă de furcă cu două, trei și patru dinți spre a apuca bucățellile de carne, etc. *Fourchette*.
- Furgon.** *s. etr.* Un felu de cară, de trăsură acoperită cu quare se cară bagage și munițiuni pentru armii sau pentru câmpu la țără. *Fourgon*.
- Furios-ôsă.** *adi.* Quare este în furie; turbat, aprins de mânie, năbădăios, vorbind de prșone; iute, repede, silnic, viu, înfocat, vorbind de lucruri. Se iew și sus. *unū furiosu*. *Furieux-se*, *Furibond e*, *Impetueux-se*.
- Furișare.** *v. s.* A furișă, a fura. Vedî furare. *A se furișă*, a se trage de unde-va pe tăcute, fără a spune, fără să se scie; a se strecura de unde-va și a se face nevedut. *Se Dérober*, *s'Évader*.
- Furișă-â.** *adi.* Que se face într'ascunsă, pe furișă. *Furtif-ve*. — *Pe furișă. loc. adv.* *Furtivement*, *Clandestinement*, *Clandestin-e*. *Fugă pe furișă*. *Évasion*.
- Furnicare.** *v. s.* A furnica, a mișca, a mișuna; a umbla, a ferbe qua furnicile; a fi și a umbla în mare număr. — A simți ciupiture,

- mâncărime, înțepare, ferbere între pelle și carne, la mâini și picioare. *Fourmiller*.
- Furnicarū. s. m.** Moșoroșu, mișunoiu de furnică; locū unde se strîngū și locuescū furnicile. Uă mare cantitate, mișună de ôre—quare insecte saū animale. *Fourmilîere*.
- Furnică. s. f. t. de ist. nat.** Unū felū de insecte imenoptere que viețuescū în societate. *Fourmi*.
- Furnicătură. s. f.** Furnicare, cūpitură, înțepare que simte quine—va qua cumū arū umbla furnică pe pelle. *Fourmillement, Formication*.
- Furóre. s. f.** Veđi furie.
- Furțișagū. s. etr.** Hoție, jafū, borfăire. *Volerie, Vol, Larcin*.
- Furtivū—ă. adi.** Que șe face pe furișū. Veđi furișū.
- Furtună. s. f.** Tempestă, vîntū mare și repede însoțitū de multe—ori de plôia, de grindină, de trăsnete, etc. *fig.* Turburări, învâlmășelle, neodină într'unū statū. *Tempête*. Furtună pe marre. *Tourmente*.
- Furtunală. s. f.** Veđi tempestă, uraganū.
- Furtunosū—ósă. adi.** — *Timpū, climă furtunosă*, în quare suntū desse furtunī. *fig.* Furiosū, nebunū, spulberaticū. *Tempêteux—se*.
- Furū. s. m.** Hoșū, borfașū; aquella quare fură, quare hoșesce. *Vo—leur—se*.
- Fusceiū—ă. adi.** Fusulatū, în formă de fusū, qua nisque fuse. *Fuselé—e*. *Degite fusceie*, subțiri qua nisque fuse. *Doigts fuselés. Picioare fusceie, Jambes de fuseau*.
- Fusibilitate. s. f.** Qualitatea, însușirea unū lucru d'a se puté topi. Dispozițiune d'a se topi. *Fusibilité*.
- Fusibilū—ă. adi.** Quare se pôte topi. *Fusible*.
- Fusicornū—ă. adi.** Quare are cornucele în formă de fusū. — *s. f. t. de ist. nat.* uă familie de insecte lepidoptere. *Fusicorne*.
- Fusiformū—ă. adi. t. de bot.** În forma fusului. Se dice despre rădăcini. *Fusiforme*.
- Fusiune, Fusie. s. f.** Topire. *Fusion—nea metalelorū. La fusion des métaux*. — *fig.* amestecare, împreunare, contopire.
- Fustă. s. f.** Partea îmbrăcăminteī femeilorū, de pînză albă, de la brînū pînă jossū. *Jupe*. — *Fusta* de des—sub. *Jupon, Cotillon*.
- Fustigare. v. s. A** fustiga, a biciui, a bate cu biciulū. *Fustiger, Fouetter*.
- Fustigațiune, Fustigație, Fustigare. s. f.** Lucrarea d'a fustiga, de a biciui. Biciuire, bătăe cu biciulū. *Fustigation*.
- Fusū. s. etr.** (se pronunціă fussū.) Uneltă cu quare se tórce inū, cānipă, lînă, etc, dintr' uă furcă. — Unū micū instrumentū cā quare se facū dantele, pasmentării. *Fuseau*. — *Fusū cu tortū*, quare este plinū de tortū. *Fusée*. — *Ossia saū axulū* pe quare se învîrtesce în locū uă piatră, uă rotă, etc. — *fig. fam.* *A avé picioare, brație de fusū*, qua nisque fuse de subțiri. *Avoir des jambes, des bras de fuseau*.
- Fusularū—ă. adi.** În formă de fusū veđi fusceiū.
- Futurū. s. etr. t. de gram.** Venitoriu, viitoriu, fiitoriu. Quare arêtă uă lucrare în viitorū, que va să fie. *futur*.

G.

G. s. m. A șeptea literă a alfabetului și a cince din consone. — *G.* însoțitū de *e* și *i* se pronunціă qua ciriliculū *г*. cumū în *geră, curgere, gingie, ginere, etc.* În tóte quelle—alte casuri își păstrésă propria lui pronunціațiune. — Cândū în *ge, gi*, se cere a—și păstra propria lui pronunціațiune atunci iewă lîngă diusulū unū *h*, cumū în *ghemū, inghessuire, unghiu, unghie, etc.* —

G, nu se duplică nici uă dată. U-niî însă 'lū duplică în quâte-va dī-cerī străine în respectū către ortograpia limbēi din quare suntū adoptate. Aquestū respectū d'a nu cūteza sâ romānisāmū queea que adoptāmū, este mai multū de quātū unū defectū allū timpului; quāci de nu vomū desbrāca uă dată de privilegiū și împlutire viciōse stră-inele que adoptāmū, nu le vomū romānisa; și pīnā nu le vomū romānisa, nu vomū avē uă limbā romānā lesne a se scrie. Asse-menea dicerī cu ortograpia lorū privilegiatā introducāndu-se în limbā aū făcutū a se crede quā și consōnele nōstre este necessariā a se duplica; eatā consequenția respec-tului fārā locū către ortograpia străi-nā. Așia dar orī sâ romānisāmū străinele que adoptāmū sau se vorū înstrāina romānele que posedāmū, alternativā inevitabilā, de quare nu se pōte quine-va apăra. — Noi dāndū preferinția simplicită-ții ortografii nōstre înaintea pri-ilegiatei ortografii străine nu prii-mimū duplicarea lui *G*. nici chīar quāndū ellū este allū preposițiune *ad* precumū în *Agglomerare* formatā din *ad* și *glomerare*. veđi *ab*.

Gabarā. s. f. Unū bastimentū micū, largū și latū spre a urca rīurile. — Barcă de descārcatū și încār-catū corābiile. — Vasū micū cu an-corā spre a visita corābiile que intrā saū essū. — Luntre de pes-cuitū. *Gabare*.

Gabarierū. s. m. Conductorū allū u-nei gabare. — Hamalū que des-carcā saū încarcā gabare. *Gabavier*.

Gabelā. s. f. Sārāritū, imposițiune pe sare. *Gabelle*.

Gabionadā. s. f. Lucrārī, întāriri cu gabione. *Gabionnade*.

Gabionare. v. s. A gabiona, a apăra pe pușcași la resbelū prin gabio-ne. *Gabionner*.

Gabionū. s. m. t. de artil. Coșū de nuel-

le în formā de butoiu. quare se umple cu pāmīntū și se întrebū-intēsā la bātālii qua sâ apere pe pușcași saū pe lucrători. *Gabion*.

Gadinā. s. f. Dihanie, animalā saū passere înflorātōriā. *Animal mon-strueux*.

Gae. s. f. Uleū micū quare mănīncā passerī. *Milan*.

Gagā. s. f. Dadā, lele, titlu que se dā unei femeī de țērā. Veđi le-le, dadā.

Găgăuce. s. m. t. de mepr. Se dīce u-nei persōne stupide, prōste, saū quāria în desprecīu voimū ai da aquestū epitetū. *t. de mepr. Homme stupide, imbécille*.

Gagistū. s. m. Engagiātū, prinsū pen-tru uă însārcinare, pentru uă lu-crare óre-quire, fārā sâ fie do-mesticū. *Gagiste*.

Gagīu. s. etr. Emanetū, zālogū, queea que se dā altuia spre sigurarea unei datorii. *A împrumuta cu gagīu*, cu emanetū. *Prêter sur gages*. — Assigurare, încredințiare, dovēdā. *Gagīu de fidelitate. Gage de fidé-lité*. — Queea que se dā saū se lassā unei persōne qua uă mār-turie saū asigurare despre impli-nirea unorū promisiuni que i'saū făcutū, orī despre sentimentele que 'i pāstrēsā; *Unū gagīu de amici-tie, de amorū, de tinerețā, etc. Un gage d'amitié, d'amour, de tendresse*. — Queea que se depune la uă a treia mână qua sâ se dea quelluī que se va gāssi cu dreptū în urma unei contestațiunii priva-te. — *Gagīu* se dīce quāta uă dată atātū pentru lucrulū que prin contractū se dā qua uă asigurare a unei plăți, quātū și pentru contractulū încheiatū în assemenea casū; — și în genere, se dīce despre orī-que obligațiune prin lu-crurī mișcātōrie saū nemīșcātōrie în quare casū se iea adesse cu înțelessū de *ipotecā*. — *Gagīu de duelū*, mānușā, saū unū altū obi-

- ectû que acusatulă arunca jossû și quare acusatulă relua de jossû spre a areta quâ priimesce lupta. *Gage de bataille*. — *Gagiu* se dice și unei persône que se opresce într'ua otelieră saû în orî que ca-să în quare cu mai multă a făcutû ore-quare cheltuelle, pînă la des-facerea aquellorû cheltuelle. — Se dice în assemenea casû *a'si lâssa gagiu orologiulă, tabatiera, etc. Laisser sa montre, sa tabatière en gage*. — *Gagiu* se dice unorû mici jocuri în quare quellû que face uâ greșellă depune unû obi-ectû ore-quare numitû iarășî *gagiu* în depositulû unûia din jucă-tori, și quare în fine se trage o-târînduse uâ penitențîa aquelluîa allû cû este gagiuulû que setrage.
- Gaibă.** *s. f.* Cracû de piciorû. *Gambe*.
- Gaice.** *s. f.* Uâ passere cu pene pestrițe și quare se pôte deprinde a pronuncia vorbe. *Gai, Rollier*.
- Gâină.** *s. f.* Uâ passere domestică, femela cocoșului. *Pou'e; Geline*. — *Gâină moșiată, Poule panachée*. — *fam. A fi frisatû qua uâ gâină ploată; a avê perrulû lâtonoie, latû, ticsitû. Être frisé comme une poule mouillée. fig. fam. Aquesta i uâ gâină ploată, este unû afeme-iatû, unû molaticû, saû, unû omû fără curagiu. C'est une poule mouil-lée*. — *Să nu cânte gâina înain-tea cocoșului, uâ femee se cade să fie inferioră în privințîa bâr-batului. Ce n'est pas à la poule de chanter devant le coq*.
- Gâinășiare.** *v. s. (se)* A se gâinășia, a și lepeda gâinășiuulû. Se dice de passerî. *Jeter ses excréments, en parlant des oiseaux; Mutir, fienter*.
- Gâinârie.** *s. f.* Locû unde se culcă gâinele. *Poulailler*.
- Gâinarû-réssă.** *s.* Îngrijitorû de pas-serile domestice; vîndetorû de pas-serî. *Poulailler*.
- Gâinașiu.** *s. m.* Excremintulû passe-rilorû. *Excréments des oiseaux*.
- Gâinușă.** *s. f. dim.* Gâină selbatică, uâ passere de pădure. *Gélinotte des bois*. — femela mai multorû passerî. *Poule*.
- Gâitănire.** *v. s.* A gâitâni, a resuci saû a împleti gâitane. *Fabriquer de ganses*.
- Gâitanû.** *s. etr.* Bumbacû, matassă, lână, firû, etc, împletitû saû resu-citû din mai multe fire. *Gânse*.
- Gală.** *s. f.* Paradă, cerimonie, ziafetû. *Gala*.
- Galactea, Galaxia.** *s. f. t. de astr.* Callea robilorû, unû felû de brî-ne saû drugî albi que se vedû nôptea pe ceriu. *Galaxie, La voie lactée*.
- Galacterie.** *s. f. t. de med.* Dispozițiu-ne quare face sâ curgă de sine lactele din țîțe. *Galactorrhée*.
- Galacți.** *s. m. plur. t. de chim.* Acide, sâruri scôsse din lacte. *Galactes*.
- Galactită.** *s. f.* Unû felû de piétră cenușie; amestecată cu apă î dă colora lactelui. *Galactite*.
- Galactiû - â.** *adi. t. de med.* În fața lactelui. *Galactuide*.
- Galactofagû-â.** *s.* Quellû que se nu-tresce cu lacte. *Galactophage*.
- Galactografie.** *s. f.* Descrierea ze-murilorû lâptôse. *Galactographie*.
- Galactoforû-â.** *adi.* Se dice de vas-sele prin quare se strecorâ lap-tele în țîțe; și în med. de medica-mentele proprii a le face mai a-bundante. *Galactophore*.
- Galactologie.** *s. f.* Partea medicinei quare tratésă despre sùcurile lâp-tôse. *Galactologie*.
- Galactometru.** *s. m.* Instrumentû spre a cunôsce densitatea, qualitatea lactelui. *Galactomètre*.
- Galactoposie.** *s. f. t. de med.* Cură que se face cu beutură de lacte. *Galactoposie*.
- Galactosă.** *s. f. t. de med.* Prefacerea zemurilorû nutritorie în lacte. *Galactose*.
- Gâlâgie.** *s. f.* Sgomotû de vorbe mul-te într'ua adunare. *Grabuge*. Veđî

- tumultu, galimatiasu, vacarmu, tapagiu.
- Galanterie. s. f.** Politecia in spiritu si in maniere; ingrijire afectata prin politecia catre femei; curte que le face quine-va. Minciuni de amoru; — Comerciu amorosu si criminalu. — Presente mici. — Qualitatea a-queluia, sau allu lucrului quare este galantu, placutu. *Galanterie.*
- Galantinu. s. m.** Aquella quare este galantu pina la ridiculu catre femei. *Galantin.*
- Galantisare. v. s. A** galantisa, a curteni femeele; a fi peste mesura galantu cu muerile si intr'unu chipu demnu de risu. *Galantiser.*
- Galantonu si Galantomu - a. adi.** Galantu, darnicu, liberalu. Vezi liberalu, galantu.
- Galantu - a. adi.** Quare scie cumu sa se porte, politicosu; quare cautu a place. — Delicatu, onestu, darnicu, placutu; imbracatu luxosu. *Galant-e.*
- Galbanumu. s. m.** Unu felu de cleiu sau gumi quare da arburulu cu acestu nume. *Galbanum.*
- Galbenu. s. m.** Monetă de auru. *Ducat.*
- Galbésă. s. f. t. de med.** Ua maladie a oieloru, inflamațiunea ficatului. *Hépatite.*
- Galbigiosu - osă. s.** Quare are obrazulu, fața galbină. *Celui qui a le visage, le teint blême.*
- Galbinare. s. f. t. de med.** Ua maladie quare ingalbinesce pellea. Este causata prin varsarea veninului in sange. *Ictère, Jaunisse, Chlorose.*
- Galbinella, Galbinire. s. f.** Fapta de a galbini, de a se galbini. — Obrazulu persoanei galbine, galbini-cioste. *Action de blêmir, de pâ-lir.* — *Pâleur.*
- Galbiniciosu - osă. adi.** Quare a devenitu galbinu, quare sa perditu colora devenindu galbinu. *Pâlis-sant-e, qui pâlit.*
- Gâlbînire. v. s. A** galbini, a face galbinu, a da colora galbină la que-va. — *A se galbini,* a deveni galbinu. *Jaunir, se —.*
- Galbinu - a. adi.** Quare are colora aurulu, lâmzei, sofranulu, etc. *Jaune.* — *t. de med. Friguri galbene. Fièvre jaune, ou typhus d'Amérique.* — *s. Galbinu,* vâpsea, fața galbină. — *Galbinu,* se dice de omulu a quaru fața ingalbinesce de frica ori de vre ua maladie. *Blême.* — *Galbinu serbedu. Pâle. Galbinu pâlitu, Palot-e.*
- Gâlbînușu. s. etr.** Materia galbină quare este in ou. *Moyeu.*
- Gâlbuu - a. adi.** Camu galbinu, in fața galbină, quare bate in galbinu. *Jaunâtre.*
- Galenă. s. f.** Unu mineralu quare este plumbu amestecat cu pucio-să. Se nemesce si *sulfuru de plumbu. Galène.*
- Galenicu - a. adi. t. de med.** Se dice de chipulu cu quare se tratésă maladiile dupe sistema lui Galienu. *Galénique.*
- Galenismu. s. etr. t. de med.** Doctrina lui Galien. *Galénisme.*
- Galeopsu. s. m.** Unu felu de plantă quare se dice si *cânpă bastardă. Galéopsis.*
- Galeră. s. f.** Unu felu de corabie cu rame. — Ossindă, pedepsa auelora quare suntu ossinditi a trage cu lopețile la assemenea corăbii. *Galère.*
- Galerie. s. f.** Sală lungă pentru preumblare, sau spre expuneri de tabloze, statue, curiosități, etc. — Coridoru de comunicație; cerdacu lungu. *Galerie.*
- Galerianu. s. m.** Aquella quare este ossinditu la galere. *Galerien.*
- Galete. s. f. plur.** Unu felu de prajiture sau plăcinte. Unu felu de pesmeți de corabie que serve de provisiune corăbieriloru. *Galette.*
- Gălétă.** Vezi citură.
- Galicismu. s. etr.** Expressiuni, con-

- strucțiune, frase franceze în con-
tra gramaticii dar obicinuite. —
Frase franceze transportate în lim-
bă. — Manieră de a vorbi într'altă
limbă dupe idiotismul limbii fran-
cese. *Gallicisme*.
- Galicianu-â.** *adi.* Francesu, allu fran-
cesului. *Gallican-e*.
- Galicu-â.** *adi. t. de him.* Unu acidu
quare se face din gogoși de răs-
ticu. *Gallique*. — *Galicu*, quare se cu-
vine, se aduce la galiu quei ve-
chi. *Gallique*.
- Galimathiasu.** *s. m.* Vorbă încurcată
din quare nu se înțelege nimic. —
Amestecătură confusă de vorbe și
de idei neînțelese cu toate quă se
spune que-va. *Galimathias*.
- Galinacee.** *s. f. t. de ist. nat.* Classa pa-
sereloră din soșulu găineloră. *Gal-
linacé*.
- Galionu.** *s. etr.* Uă corabie de gueră,
spaniolă. *Galion*.
- Galiotă.** *s. etr.* Navă cu pînze și lo-
peți; barcă acoperită que se în-
trebuințesă pentru călătorii pe rî-
uri. *Galiote*.
- Galonare.** *v. s.* A galona, a împodo-
bi cu galone, cu șireturi de firu.
Galonner.
- Galonieru.** *s. m.* Ceprazaru, fabri-
cantu de galone. *Galonnier*.
- Galonu.** *s. etr.* Șiretu de matassă, de
firu de argintu, de auru. *Galon*.
- Galopadă.** *s. f.* Fapta de a galopa;
mergere căllare, în sârîte ori în
fugă. *Galopade*.
- Galopare.** *v. s.* A galopa, a merge
în galopu. Se dice despre callu
și căllărețu. *Galoper*.
- Galopu.** *s. etr.* Duca saū mergerea
callului în sârîte. — Unu felu de
danțu; cânticulă aquestui danțu.
Galop.
- Galoșu.** *s. m.* Uă încălțăminte que se
iea peste cisme spre a nu le uda
ori a le împlé de noroiu. *Galoche*.
- Gălușcă.** *s. f.* Cocoloșu de cocă, de
grisu ori de carne tocată, pentru
supe și alte alimente. *Boulette*.
- Galvanicū-â.** *adi.* De galvanismu,
quare are relație cu galvanismulu.
Galvanique.
- Galvanismu.** *s. etr. t. de fis.* Sistema
lui Galvani. — Experiență assu-
pra electricității lucrând saū in-
fluințindu assupra substanțeloră a-
nimale, și întipărindu-le nisque
miscări forte simțite prin mijlo-
culu metaleloră fără frecătură. —
Electricitate metalică, animală. —
Galvanisme.
- Galvanometru, Galvanoscopu.** *s.*
etr. Instrumentu cu quare se cër-
că puterea galvanismului. *Galva-
nomètre, Galvanoscope*.
- Gamă.** *s. f.* Scară de note de musi-
că dupe ordinulu tonuriloră natu-
rale. *Gamme*.
- Gâmălie.** *s. f.* Capulu, vârfulu globu-
latu allu unui acu. *Tête d'épingle*.
- Gămanu-â.** *s.* Persônă quare mă-
nincă multu și forte iute. *sam.*
Goulu-e, Glouton. — Nume propriu
que se dă unora din boi.
- Gaminu.** *s. m.* Strengaru, drumețiu.
Băetu que umberă pe poduri fă-
cendu nebunii și polissonându.
Gamin.
- Gance.** Vedă ganță.
- Ganglionu.** *s. m. t. de chir.* Gîlcă, ghin-
dură, crescătură pe nerve fără du-
rere și fără să cause schimbarea
colorii pe pelle. *Ganglion*.
- Gangrenă, Căngrenă.** *s. f.* Mortifi-
cațiunea ore-quăroră părți alle
corpului que se comunică, se în-
tinde forte iute în părțile vecine.
— *fig.* Desordine contagiôsă, que
se respândesce și se comunică în-
tre omeni. — Uă maladie a ar-
buriloră. *Gangrène*.
- Găngrenare.** *v. s.* A găngrena, a se
forma găngrenă, a se strica pî-
nă la găngrenă, a deveni gan-
grenosu. *Se găngrenar.* (Se conj.
qua lucrare. mai multu la a 3
persônă. — Se dice și *găngre-
nissire*.)
- Găngrenissire.** Vedă găngrenare.

Gangrenosă-ósă. *adi.* Quare are natura gangrenii. *Sânge gangrenosă, dispozițiune gangrenosă. Gangreneux-se.*

Ganivetă. *s. etr.* Instrumentul de chirurgie în forma bricégului. *Ganivet.*

Ganțâ și Gance. *s. f.* Instrumentul de feră cu unul sau mai multe cârlige. *Grappin.* — *fig. fam.* A pune cui-va ganția de nasă, a-lă avé prinsă cu que-va, și a-lă purta dupe voințâ; a-î domina voințâ, spiritulă. *Mettre le grappin, son grappin sur quelqu'un*

Găoce. *s. f.* Căja que include albușulă și gălbinașulă unui ou. — Căja nuceloră, a bobulă, a mazării, etc. *Ecale.*

Găoză. *s. f.* Gaura, borta de la ședută. *Fondement.*

Garafă. Veđi carafă.

Garantare. *v. s.* A garanta; a da garanție, a se face garantă, a răspunde de ună lucră, obligându-se chiar și la despăgubire. — A asigura bunătatea, qualitatea unui lucră, unei marfe pentru ună timpă ôre-quare, cu îndatorire de despăgubire sau de nulitate a vinđerii. *Aquestă orologieră garantă-să pentru orologiile selle pe șesse lună. Cet horloger garantit ses montres pour six mois.* — A da asigurare, încredințare: *Aquestă faptă îmi garantă-să fidelitatea sea. Cette action me garantit sa fidélité.* — A asigura, a afirma. *Îți garantă-să despre aquestă nuvelă. Je vous garantis cette nouvelle.* (Se conj. qua lucrare.)

Garanție și Garanțâ. *s. f.* Chezășie, asigurare, încredințare. Se đice în procese despre affaceri și negociașuni. *A vinde cu garanție, sau, fără garanție. Vendre avec ou sans garantie.* — Despăgubire la quare se obligă quine-va. — Siguranșia que garantă-să ună lucră, que-lă face sigură, neapărată.

Eată uă garanție sigură; a da garanție pentru venitoră. Voilà une garantie sûre; donner des garanties pour l'avenir.

Garantă-ă. *s.* Cauțiune que respunde de fapta altuia sau despre chiar fapta sea. — Se đice și de uă personă quare este garantă sau garantă, etc. — *A se da sau a se face garantulă cui-va, a răspunde despre dînsulă. Se porter garant de quelqu'un.* — *A face pe quine-va garantulă unui lucră, a-î cere socotellă despre ună lucră. Rendre quelqu'un garant de quelque chose.* — *fam.* *Îți sunt garantă, te asigură, răspundă. Je vous suis garant, Je suis garant.*

Gardă. *s. f.* Pîndă, pază, fapta prin quare quine-va observă asupra quelloră que se petrecă, spre a nu fi surprinsă. — Comisiune d'a păzi, d'a conserva, d'a apăra, d'a îngriji, d'a priveghia que-va sau pe quinevă. *A avé gardă unei porți, unui magazină, unei bibliotece. Avoir la garde d'une porte, d'un magasin, d'une bibliothèque. Mi a încredințată gardă casei selle; voi sunteți sub gardă mea. Il m'a confié la garde de sa maison; vous êtes sous ma garde.* — *A fi de gardă, a fi în serviciu, de pază pentru 24 cre. Être de garde.* — Omenă ostași quare suntă de gardă. *Gardă de onore, trupă dată personeloră eminente quăroră li se face onoruri militare. Garde d'honneur.* — Femea quare îngrijesce de malade și de quelle que nască. — Protecțiune, *în gardă Domnului.* veđi pază. — Partea unei sabii, etc, quare apăra mâna. — *plr.* Garnitură la intrarea unei cheie spre a nu se deschide brăscă și cu alte cheie. — Făiă, filă de cârtie albă que pune legătorulă la începutulă și la finitulă unei cărți. — *A fi, sau a se pune, ori a se ține, în gardă contra...* a se păzi de

- a nu se încrede în... *Être, ou se mettre, ou se tenir en garde contre...* — Corpă de gardă, locu unde staū soldații quare suntū de gardă. *Corps de garde.* — Veđi pază.
- Gardă-cotū.** *s. f.* Miliție que păzesc coturile saū inalurile. *Garde-côte.*
- Gardă-focū.** *s. etr.* Grilă de ferū que se pune în giurulū unū focū. *Gardē-feu.*
- Gardă-mânică.** *s. f.* Mânică de pînză în quare se îmbracă mânica hainei spre a nu se róde orîmînji quândū lucră a quine-va. *Garde-manche.*
- Gardă-mobile.** *s. f.* Locū, cămară în quare se păstrésă mobile. *Garde-meubles.*
- Gardă-robă.** *s. f.* Cămară saū dulapū în quare se păstrésă hainele. *Garde-robe.*
- Gardianū.** *s. m.* Păzitorū, îngrijitorū, apăratorū; aquella quare păstrésă, quare are în depositū que-va. — Se iew și qua adiec. *Angelū gardianū,* ingerū păzitorū, que se crede quă însoșesc pe fie-quare crestinū spre a lū apăra de reū. *Ange gardien.* — Omū armatū, destinatū a face gardă pe lingă quine-va. *Garde.* Unū *gardianū naționalū,* unū *gardianū municipalū.* Un *garde national,* un *garde municipal.*
- Gardină.** *s. f.* Crestătură la capetile dógelorū în quare se înțepenescū fundurile unei buți, etc. *Jable.*
- Gărdinare.** *v. s.* A gărdina, a face gardine la dógele de buți spre a înțepeni fundurile. *Jabler.*
- Gardū.** *s. etr.* Împregîmure de pari cu nuelle. *Haie, Palis.* *Gardū-viū,* formatū din arbusti spinoși quare aū prinsū rădăcină și vegetesū. *Haie vive.* — *Gardū mortū,* formatū din spini și crăci mórte împleticite. *Haie morte, Haie sèche.*
- Gargară.** *s. f.* Veđi gargarismū.
- Gărgărice.** *s. f. t. de ist. nat.* Unū feliu de insecte a quărorū specii suntū fórte numeróse. Se đă aquestū nume particularemente unei insecte que róde grănele în grănare. *Charançon, Chatepeleuse.* Gărgărice se đice și la aquelle quare atacă bobulū, mazerea, etc. *Cosson.*
- Gărgăriciare.** *v. s.* A gărgăričia, a face gărgărice. *Engendrer, produire des charançon, en parlant des grains.* A se gărgăričia, a se mânca, a se róde de gărgărice. *Être attaqué par les charançons.*
- Gărgăriciatū-ă.** *sup. și adi.* Măncatū, stricatū de gărgărice. Se đice de grăne, bobū, mazere, etc. *Charançonné-e.*
- Gărgăricosū-ósă.** *adi.* Quare are gărgărice multe. *Plein de charançon.*
- Gargarisare.** *v. s.* A gargarisa, a face gargară; a spăla, a clăti cu unū licorū gilgîndulū spre a nu fi înghițitū. *Gargariser.* (Se conj. qua lucrare.)
- Gargarisație.** *s. f.* Veđi gargarismū.
- Gargarismū.** *s. etr.* Lucrarea d'a gargarisa. — Remediu cu quare gargarisésă quine-va. *Gargarisme.*
- Gărgăune.** *s. m.* Insectă sburătorîă quare face unū feliu de sgomotū, de sbîrnăellă, de bizicellă în sborū. *Insecte qui fait du bruit en volant.* — *fig. fam.* Se đice unei persóne que meditésă planuri imposibile de împlinitū, quare proiectésă lucruri extravagante, quă are *gărgăuni în capū.*
- Garnimentū.** *s. etr.* Queea que face garnitura saū podóbele unū lucru, Se đice mai bine *garnitură.* *Garniment.*
- Garnisonă.** *s. f.* Numerū de soldați așeđați într'unū locū óre-quare spre a lū apăra, etc. — Loculū în quare se așeđă quine-va în garnisonă. — *Orașū de garnisonă,* în quare se oprescū soldați în garnisonă. — Execuțieune prin unulū saū mai mulți trimiși ai autorității în casa cui-va, spre a desface uă datorie. *Garnison.*

Garnissire. v. s. A garnissi, a căpui cu tôte quelle necessarie. — A potrivi, a împodobi, a mobila; a adâoga unū ornamentū, uâ gâtellă. *A garnissi uâ rochie cu dantele, unū portretū cu diamante, uâ cameră cu tabloüe, uâ pâlărie cu flori. Garnir une robe de dentelles, un portrait de diamants, une chambre de tableaux, un chapeau de fleurs. — t. de fort. A garnissi uâ întărire de resbelă, a o căpui cu totū que-i este necessariū spre apărare. Garnir une place de guerre.*

Garnissitū-ă. sup. și adi. Gătītū, împodobitū, îmbrăcatū cu quelle necessarii. *Garni-e. — Uâ cameră garnissită, căpuită cu mobilile necesarii. Une chambre garnie.*

Garnissorū. s. m. Aquella quare garnissesce, quare îmbracă, quare gătesce unū lucru cu quelle necessarii. *Garnisseur.*

Garnitură. s. f. Garnissellă, quea que se adaogă spre a garnissi, spre a complecta, saū spre a orna unū lucru. — Assortimentū complectū de ôre-quare lucruri. *Garnitura unei camere, tapiserie, patulū, scaunele, messele, etc. Garniture de chambre. — Garnitura unei rochiū queea que se adaugă pe pôle dinainte spre a o face mai frumôsă. Garniture de robe. — Queea que se adaugă pentru întărire și pentru durata unui lucru. — t. de bucătărie. mirossuri, aromate, dressuri que se adaugū bucatelorū spre a le da gustū saū faciă. — unū ornamentū pe la pôlele rochiilorū. Veđi volanū.*

Garofă. s. f. t. de bot. Plantă vivace cultivată pretutindenī, și cunoscută pentru frumuseșă și mirosulū florilorū ei. — Flôrea aquestii plante. *Œillet.*

Garofice. s. f. dim. Garofă mică. *Petit œillet. — fig.* Titlu de mîngăere și de dragoste que se dă uneijune fete.

Gasdă și Gazdă. s. f. Veđi ospiciū, ospitalitate, ospitalierū.

Găsduire. v. s. A gasdui. Veđi ospitalizare.

Gaspilagiū. s. etr. Ressipă, împrăstiere. — Scormonire. *Gaspillage.*

Gaspilare. v. s. A gaspila, a scormoni, a împrăstia, a strica, a aduce în nerânduellă. — A ressiipi, a cheltui cu nesocotinșă. *Gaspiller.*

Găssire. v. s. A găssi, a afla que-va saū pe quine-va, căutatū ori din întimplare. *Trouver, Nenorocitū găssescū totū-d'aura ôre-quare ressurce în disgrăția lorū. Les plus infortunés trouvent toujours quelque ressources dans leurs disgraces. A inventa, a afla lucruri ascunse căutândū saū studiindū. — A se duce qua să găssescă pe quine-va, a merge să-lū vedă, să-i vorbescă. Aller trouver quelqu'un — A găssitū fidelitate în domesticū sel. Il a trouvé de la fidélité dans ses domestiques. — Aquesta o găssescū de bună. Je trouve que cela est bon. Găssescū quă e bine. Je trouve que cela est bien. Ași găssi stăpinulū, a găssi p'unū altulū mai forte de quatū dînsulū. Trouver son maître. — A găssi cu calle, a consimți. Consentir; Trouver bon que. A găssitū cu calle qua să citeșcū pe Telemacū. Il trouve bon que je lise Télémaque. — A nu găssi cu calle qua... Trouver mauvais que... Tatălū vostru nu găssesce cu calle qua să venișă așa târđiū. Votre père trouve mauvais que vous reveniez si tard — Aquesta nu se găssesce în drumū, prov. Nu se căstigă lesne. Cela ne se trouve pas sous le pas d'un cheval.*

Gastralgie. s. f. t. de med. Durere, inflamașione de stomacū. *Gastralgie.*

Gastricū-ă. adi. t. de anat. Que se ține, se atinge de stomacū, que are relașione cu stomaculū. *Gastrique.*

Gastrilocū. s. m. Ventrilocū, vorbi-

- torū din pân-tece. *Gastriloque*.
- Gastrită.** *s. f. t. de med.* Inflamațiune de stomacū. *Gastrite*.
- Gastrolatru.** *s. m.* Gâmanū, lacomū, mâncăciosū, quare se închină pântecelū seū. *Gastrolâtre*.
- Gastrologie.** *s. f.* Tratatū assupra bu-cătâriei. *Gastrologie*.
- Gastromancie.** *s. f.* Pređicere, pro-rocie prin vorbirea din pân-tece. *Gastromancie*.
- Gastromanie.** *s. f.* Passiune și îngri-jire peste mesură de mâncare bu-nă. *Gastromanie*.
- Gastronomie.** *s. f.* Arta de a găti mâncare, bucate bune. *Gastro-nomie*.
- Gastronomicū-ă.** *adi.* Quare ține de gastronomie. *Gastronomique*.
- Gastronomū.** *s. m.* Quârui place mân-carea bună; gastrolatorū, quare se închină pântecelū. *Gastrono-me*, *Gastrolâtre*.
- Gastrorafie.** *s. f. t. de chir.* Cusetură que se face ranelorū de la pân-tece. *Gastroraphie*.
- Gastrotomie.** *s. f. t. de chir.* Spinte-care que se face pântecelū, ope-rațiune făcută la pân-tece spre a-i curăți cărnurile. *Gastrotomie*.
- Gata.** *adi. și adv.* Quare este dispussū, preparatū, în stare d'a... *Prêt-e*. *Fste gata a pleca*, *Il est prêt à partir*. — *Aquesta nici uă dată nu este gata*. *C'est un homme qui n'est jamais prêt*. — *Gata a ser-vi*, officiosū. *Officieux-se*. — *Di-neulū este gata*. *Le diné est prêt*.
- Gâtellă, Gătire.** *s. f.* Fapta de a găti, de a pregăti, d'a isprăvi, d'a mîn-tui. *Finiment*, *Fini*, *Action de fi-nir*. — *Gâtellă*, parură, dichissellă, podóbă de capū; ornamentū, queea que serve a împodobi que-va. *Pa-rure*, *Parement*. — *Gâtellă de di-ãmante*; *Mobile d'aqueiași gâtellă*, garnitură cu diamante; mobile d'aquellași lemnū, materie, etc. *Parure de diamants*; *Meubles de même parure*. — *Gâtellă*, orna-
- mentū adăugatū la mai multe lu-cruri. Veđi garnitură, garnimentū.
- Gătire.** *v. s.* A găti, a sevîrși, a is-prăvi, a sfîrși, a fini: — *A înceta*, a conteni, a discontinua. *Finir*, *Cesser*, *Discontinuer*, *Prendre fin*. — *A împodobi*, a dichissi, a or-na. *Parer*, *Garnir*. — *A găti*, a e-quipa, a pregăti pe quine-va cu quelle necessariū. Veđi equipare. *A găti* se iea cu înțelesū și de a pregăti. Veđi pregătire. *A se găti*. Veđi preparare. — *A se găti*, a se împodobi, a se orna, a se dichissi, a se înflora, u pune pe sine podóbe și florī. *Se Parer*.
- Gătire.** *s. f.* Fapta, lucrarea de a găti, de a isprăvi. *Finiment*, *Fini*, *Action de finir*. Fapta d'a se pregăti, d'a se prepara. *Apprêt*. Veđi pre-gătire. — Fapta d'a se găti, d'a se împodobi. Veđi gâtellă.
- Găunoșare.** *v. s.* (se) A se găunoșă, a se scorbura, a putređi și a se găuri, a deveni găunosū. *Se creu-ser*. — *Aquestū arburū începe a se găunoșă*. *Cet arbre commence à se creuser*.
- Găunoșare.** *s. f.* Fapta d'a se gău-noșă, d'a se scorbura, d'a se stri-ca la međilocū, la inimă. Se đice de arburī și de alte lucruri assemenea. *Creusement*.
- Găunoșellă, Găunoșare, Găuno-șitură.** *s. f.* Scorbură, gaură for-mată prin putređirea materiei din întru a unui lucru; adincime gău-nósă. *Creux*, *Creusement*, *Cavité*.
- Găunoșitură.** *s. f.* Efectulū faptei d'a se găunoșă. Veđi găunoșellă.
- Gănosū-ósă.** *adi.* Scorburosū, secū, golū pe din întru; quârui lipsesce inima saū međiulū. *Creux-se*, *Cave*.
- Gaură.** *s. f.* Bortă, uvertură obici-nuitū rondă saū aprópe de ron-dă. — În meprisă, locū forte strîmtū; casă próstă, bordeiū. *Trou*. — *fig-fam.* *A băga întrînsulū qua 'ntr'-uă gaură*: a bé forte multū. *Boire comme un trou*. *fam.* *A se vîri în*

- ganră de frică. Se mettre dans un trou. fig. fam. A astupa uă gaură, a plăti uă datorie. Soucher un trou.*
- Găurcăllă, Găurire.** Veđi bortilcăllă.
- Găurire.** c. s. A găuri. Veđi bortilire.
- Găvănătu-ă, adi.** Veđi concavă.
- Găvănătură.** s. f. Veđi concavitate. — Găvănătura lingurii. *Cuilleron.*
- Gavanosă.** s. etr. Veđi borcană.
- Găvană.** s. etr. Ori que vasă de lemnă sau de pămîntă cu margini largi și strîmtătu în adîncime. — *Găvană*, lingură mare. *Brottes.* — *Găvană*, cenacă, străchină, vasă mare în quare se tórna porțiunea a quăți-va soldați. *Gamelle.*
- Gază.** s. f. Tesselură delicată, zăbranică; uă materie ușoră, subțire, de matassă sau de firă. *Gaze.*
- Gază.** Veđi gasdă.
- Gazeificare.** v. s. t. de chim. A gazeifica; a preface în gază, în fluidă aeriformă. *Gazéifier.*
- Gazeiformă-ă.** adi. t. de chim. În formă de gază, în stare de gază. *Gazéiforme.*
- Gazelă.** s. f. Ună felă de căprioră sau capră selbatică din Africa și Asia. *Gazelle.*
- Gazetă.** s. f. Jurnală, fôia periodică quare publică nouțăfi, politice, literarie, etc. — Persônă quarespune totă que aude vorbindu-se. *Gazette.*
- Gazetară.** s. m. Quare compune, publică uă gazetă; jurnalistă, ăiuaristă. *Gazetier.*
- Gaziferă.** s. etr. t. de chim. Instrumentă spre a desface gazulă înflăcărătoră din aerulă atmosferic. *Gazifère.*
- Gazolitru.** s. m. Instrumentă spre a cunoșce cantitatea de gază cuprinsă într'ună corpă. *Gazolitre.*
- Gazometru.** s. m. t. de chim. Instrumentă cu quare se mesoră gazulă. — Machina unde se pregătesce gazulă idrogenă și de unde se împarte pe unde se cere șă lumineze. *Gazomètre.*
- Gazonare.** v. s. A gazona, a orna cū gazón; — a acoperi ună locă cu brasde. *Gazonner.*
- Gazonă.** s. etr. Pajiste, érbă, verdéțică; pămîntă acoperită cu verdéțică. *Gazon.*
- Gazosă-ósă.** adi. Quare este de natura gazulă, quare coprinde gază multă. *Gazeux-se.*
- Gază.** s. etr. t. de chim. și de fis. Fluidă aeriformă, compressibilă, elastică, transparentă, fără coloră, invisibilă, incondensabilă la frigă, miscibilă cu aerulă în ori que proporțiune, și avendă tôte aparințele aerulă, fără însă a face funcțiunile lui. — *Gază* se ăice absolutemente *gazulă* idrogenă carbonată que se întrebuintesă la clarăgu. — *Gază acidă acetosă*, acidulă oțetului sub forma gazosă și aeriană. — *Gază acidă carbonică* ună gază compusă din oxigenă combinată cu uă materie carbonosă și pe quare quei modernă ilă numescă *carbonă*. — *Gază azotică* aquella quare se numă altă-dată *gază atmosferică*, *gază oxigenată*, aerulă curată que întreține vieția animaleloră și combustiuenea corpuriloră, etc.
- Geaba și De Geaba.** adv. În zadară, în vană, îndesertă. *Vain, en Vain, En pure perte.* — *De geaba*, în dară, fără plată, gratuită. *Gratuitement.*
- Gealată.** Veđi gelată.
- Geală.** Face geluire, geluindă, geluită, și în toți timpii și persónenele verbulă se vede *ge* iar nu *gea*, așa dar veđi *gelă*.
- Geamă.** Veđi gemină.
- Geambașă.** Veđi gambașă quăci se pronuncă mai bine.
- Geamă.** s. f. Templu religiosă allă Mahometaniloră. *Mosquée.*
- Geamă.** Verbulă face gemuire. Veđi dar gemă.
- Geană.** Fîindă-quă ăicemă gene, geneloră, genișoră iar nu geane, ge-

- nelorū, geanișorā, așia dar veđi gēnā.
- Geantā.** Face gente, gentelorū, gentașū; veđi dar gēntā.
- Gelatinā.** s. f. Zalatinā, Cătārigi, piftie, recituri; sucū saū zēmā de carne închegată. *Gelatine.*
- Gelatinosū-ôsā.** adi. Quare este de natura gelatinei, de felulū piftiei. *Gelatineux-se.*
- Gelatū.** s. m. Veđi gīde.
- Gelāū.** s. etr. Gilāū, unū feliu de rindea; oblu. *Gaurjet, Guillaume.*
- Gelosie.** s. f. Superare, necazū, invidie que are quine-va de a vedea pe altulū posedāndū unū bine quare larū dori pentru sine. Se dice mai multū în casū de amorū. Temerī, bānuelle que are unū amantū saū amantā, unū bārbatū saū uā femea assupra persoanei iubite d'a nu fi infidelā. — Invidie que se excitā de gloria saū de prosperitate unū concurrentū. — Bānuelle, temerī que unū statū dā altui statū prin puterea saū prin întreprinderile sēlle. *Jalousie.*
- Gelosire.** v. s. A gelosi, a pismui pe altulū pentru unū bine que posedā. — A teme bārbatulū saū femea, amantulū saū amanta, fidelitatea ființei iubite, *Jalouser.* (Se conj. qua gândire; dar mai totū-d'auna ne servimū cu subst. *Gelosie* și adiectivulū *gelosū* în loculū verbului *gelosire*: *Amū gelosie saū suntū gelosū* în locū de *gelosescū*, *Ai gelosie saū Estū gelosū* în locū de *gelosesci*, etc.)
- Gelosū-ôsā.** adi. și sub. Jalusū, temerorū, quare are gelosie, mai cu ossebire în amorū. *Jaloux-se, Ellū este gelosū de femea sa, Il est jaloux de sa femme.* — Invidiosū: *gelosū de gloria, de fericirea, de successele altuā. Jaloux de la gloire, dn bonheur, des succès d'autrui.* — sub. *Ellū nu dorme nicī quātū unū gelosū. Il ne dort non plus qu'un jaloux.*
- Geluellā, Geluire.** s. f. Lucrarea de a gelui, de ā lucra saū de a trage cu gelāulū. *Action de raboter, de rendre uni et poli avec le rabot.*
- Geluire.** v. s. A gelui, a feđui cu gelāulū, a trage cu rindēua suprafața unū lemnū. *Raboter.* (Se conj. qua gândire.)
- Geluitorū.** s. m. Aquella quare lucrēsā cu gelāulū, cu rindēua. *Raboteux.*
- Geluiturā.** s. f. Lucrarea de a gelui. Veđi geluellā, — *plr. geluiture*, așchi, ciopliture, fāșii scōsse cu gelāulū dintr'unū lemnū. *Les bandes de bois longues et étroites qui tombent en rabotant.*
- Gemantanū.** s. etr. Sacū mare de pelle saū îmbrăcatū cu pelle que se deschide în lungū și quare se pōrtā în trāsurre. *Valise.* — Raniça, Vițellū que pōrtā soldații și căllătorii în spinare. *Håvre-sac.*
- Gembașū.** s. m. Aquella quare cunoșce soiulū cailorū și cumperā saū vinde, mai adessea încelāndū. — *fig. fam.* Aquella quare face intrigī de negoțiu, de însārcināri, de căsătorii, etc. *Maquignon.*
- Gembāșie.** s. f. Messeriea gembașului; — arta d'a face caii să se parā mai bunī de quātū suntū. — *fig. fam.* Intrigā, negociațiune pentru însārcināri, maritagiuri, etc. *Maquignonage.*
- Gemere.** v. s. A geme, a ofta de durere, de întristare cu fie-quare respirare, plângēndū saū nu. *A geme în jugū, sub tiranie, etc. Gemir sous le joug, sous la tyranię etc.* — A se plānge cu unū versū saū voce întreruptā repetatā și narticulatā; A mormāi pentru quellū mai micū lucru. *Geindre.*
- Gemetoriū-óriā.** adi. Quare geme, quare ofțēsā gemēndū. *Gémissant-e.*
- Gemetū.** s. etr. Gemere, plāngere durerosā, întreruptā; tinguire; oftare repetatā cu versū întreruptū saū prelungū. *Gémissement.*

Gémgelicū. s. etr. Arta și comerțiul gémgiului. *Vitrierie.*

Gémgerie. s. f. Práveliea și arta gémgiului. *Vitrierie.*

Gémgiū. s. m. Mesterū quare taia sticle și aședă gémuri. *Vitrier.*

Gémlicū. s. etr. Tóte gémurile unui apartamentū, unei case. *Vitrage, Vitre.*

Gémū. s. etr. Fie-quare din ochiurile de sticlă que compunū unū gémlicū. *Vitre.*

Gemuéllá, Gemuire. s. f. Lucrarea de a gemui, d'a pune gémuri. *Vitrage.*

Gemuire. v. s. A gemui, a pune gémuri, a garnissi cu gémuri. *Vitrier.* (Se conj. qua gîndire. Mai de multé ori însă în locul verbului ne servimū cu substantivulū înșocitū de unū altū verbū. *A pune gémuri, a aședa gémuri.*)

Gémînū-á. adi. Unulū din dūoi frați nășcuți uá datá. *Dūoi frați geminī, soră-sea gémîná. Deux frères jumeaux, sa soeur jumelle.* Se dice și de plante, de póme saū de roduri que se aflá pe aqueiași petiolá saū quare suntū lipite dūoe. *Jumeau, Geminé-e. — Geminī. plr. t. de astr.* Unulū din quelle dūoe-spre-dece semne alle zodiacului quare suntū, dupe quățiva autori, Castor cu Polux, Apolon, cu Ercul, Tripolem cu Iasion, Amfion cu Zetus, etc. *Gêmeaux. — Gémînū. t. de bot.* Se dice de dūoe organe quare aū uá inserțiune saū uá originá comuná. *Didyme.* Se dice assemene și lui Toma apostolulū. *Toma que se dice și gémînū. Tomas sur-nommé didyme.*

Gená. s. f. Strîmtorare, împedicare superatóriá în mișcări saū în lucrări. *Géne.*

Gená. s. f. Perrulū pleopilorū. *Cil. — t. de bot. plr.* Se dice de fricellele que aū assemenarea perrului quare înpressorū uá parte óre-quare

a unei plante. Cu aquestū înțelessū se dice și *mustețe. Cils.*

Genalū-á. adi. t. de anat. Quare se raportá la géne, quare este allū genelorū. *Ciliaire.*

Genare. v. s. A gena, a incomoda, a strîmtora, a împedica mișcările corpului. *Aquestá hainá lū genésá. Cet habit le géne.* A încurca, a opri mișcarea a orī que lucru. *A gena circulațiunea sângelui; a gena mișcările unei armii. Génér la circulation du sang; Génér les mouvements d'une armée. — Mě temū sá nu vė genesū. Je crains de vous génér. — A gena comerțiulū, a'lū vátama, a'lū împedica. Génér le commerce.* (Se conj. qua lucrare.)

Gendarmerie. s. f. Totū corpulū gendarmilorū; companie de ómenī cállári în garda liniștei publice. *Gendarmerie.*

Gendarmū. s. m. Soldatū din gendarmerie; Dorobanțiu. — Soldatū de poliție dintr'unū corpū militarū destinatū specialemente a manține siguranța și liniștea publicá. Astá-đi în Parisū se dice *gardianū municipalū. Gendarme.*

Gene. Plurariulū lui gená.

Genealogicū-á. adi. Quare este allū genealogiei. *Arburele genealogicū. Veđi arbure. Généalogique.*

Genealogie. s. f. Șirū și numerarea moșilorū, saū scurtarea istoriei rudelorū cui-va, a unei persóne saū a unei case ilustre, atátū în linie directá quátū și lăturașá; — Cartea némului. *Généalogie.*

Genealogistū. s. m. Aquella quare face, întocmesce, așterne, compune genealogii. *Généalogiste.*

Generalatū. s. etr. Demnitatea unui generalū. — Timpulū quátū durá aquestá demnitate saū funcțiune. *Généralat.*

Generalemente, Generaliceste. adv. Universalū, de obste. *Generalemente vorbindū, se dice des-*

- pre queea que se întimplă sau se urmărește dese-ori și în quare excepțiunile sunt prea rari. *Generalmente vorbindu, toate crimele sunt pedepsite. Généralement parlant, tous les crimes sont punis.*
- Generalizare. v. s.** A generalisa, a face să fie generală, de obște, pentru toți. *A se generalisa*, a deveni pentru toți, a se face la toți comună. *Généraliser, se Généraliser.* (Se conj. qua lucrare.)
- Generalizațiune, Generalizație, Generalizare. s. f.** Lucrarea, fapta de a generalisa. *Généralisation.*
- Generalizatoru - trice. s.** Aquella, aqueea quare generalisă. *Généraliseur-se.*
- Generalismu. s. etr.** Autoritatea generalilor în affacerile publice. — Usurpațiune a autorității militare contra autorității civile sau municipale. *Généralisme.*
- Generalissimu. s. m.** Generalu que comandă alți generali fie allu aquelliași armii sau allu mai multor armii aliate. *Généralissime.*
- Generalitate. s. f.** Qualitatea lucrului sau lucrării generale, de obște. *Generalități. pr.* Discursu, vorbe quare n'au unu raportu precisu la subiectu. *Sunt număinis-que generalități. Il n'y a que de généralités.*
- Generalu. s. m.** Capulu unui corpă de armie. *Generalu comandantă,* aquella quare comandă uă armie. *Generalu de divisiune* quare comandă uă divisiune militară. — *Generalu de brigadă* quare comandă sub unu generalu de divisiune. *Général.* — Quellu mai mare numeru, principalulu. *Generalulu aqestia nu e de interessu, particulariulu însă este. Le général n'y est pas intéressé, il n'y a que le particulier.* — În logică, *Nu se cade a concluda generalulu dupa particulariu. On ne doit point conclure du particulier au général.*
- Generalu-ă. adi.** Universalu, comunu la unu mare numeru, la mai multu, quare se raportă la toți; obțescu, peste totu. *Général-e.* — *Guvernămintulu princeloră are de obiectu binele generalu. Le gouvernement des princes n'a pour objet que le bien général.* — Se dice asemenea despre uă formulă quare coprinde unu mare numeru de casuri din quare se pôte trage mai multe formule particulare, quă este generală; *Observațiuni generale, idee generală. Observations générales, idées générales.* — *prov. Nu este regulă generală fără excepțiune.* — Vorbindu de persone, quare are uă comandă sau uă administrațiune într'uă mare întindere. *Inspectoru, revisoră, locotenentă generală.* — *A vorbi, a responde în terminu generali,* cu uă manieră que nu satisface întrebarea sau cererea, *În generalu. loc. adv.* Veđi genere.
- Generațiune, Generație, Generare. s. f.** Fapta d'a genera d'a nasce, d'a produce asemenea luiși: *Capabilu sau necapabilu de generațiune.* — Posteritatea unei persone: *pină la a dăoa, la a treia generațiune.* — Se dice și de personele que trăsescu într'aquellași timpu: *generațiunea actuală.* — Vorbindu de lucruri, produțiune: *generațiunea planteloră, metaleloră.* — *Génération.*
- Generare. v. s.** A genera, a produce, a nasce asemenea luiși, vorbindu de animale bărbătuse mai cu semă. — *fig. a fi cauza, a produce: anarhia generă despotică. L'anarchie engendre le despotisme.* — *A se genera, a se produce. s'Engendrer.* (Se conj. qua lucrare.)
- Generativu - ă. adi.** Quare ține de generațiune, de nascere, de produce: *principu generatif. Génératif-ve.*
- Generatoru - trice. s.** Quare generă-

- să; quare nasce, produce; quare este cauza, principulă născerii unui lucru. *Générateur-trice.*
- Genere.** (în) *adv.* În genere, în comună, de obște, cu uă manieră generală. *Ticăloșii în genere nu prosperă. En général, les mechants ne prospèrent pas.*
- Genericū-ă.** *adi.* Quare se atinge de genū, de nēmū, de felū. *Générique.*
- Genrosiceste, Generosemente.** *adv.* Cu generosităte, cu manieră generosă. *Généreusement.*
- Generosităte.** *s. f.* Mărime de sufletū, măriniție, caracterū quare duce la umanitate, la ertare, la virtute. — Liberalitate, dărnicie, mână deschissă. *Générosité.* — *Cu generosităte. loc. adv.* cu manieră generosă. *Généreusement. A erta cu generosităte. Pardonner généreusement.*
- Generosū-ôsă.** *adi.* Marinimū, marinimosū, compătimitorū, cu sufletū nobilū și bunū. *Inimă generosă, sânge generosū. Coeur généreux, sang généreux.* — Se dice de lucruri quare aretū, anuciū unū sufletū generosū. *Sentimente, consiliū generose; faptă, vorbă, rezoluțiune generosă. Sentiments, conseils généreux; action, parole, résolution généreuse.* — Liberalū, quare iubescē să dea. — *sub.* *A face pe generosulū, a se areta mariniimū saū liberalū mai multū de fală de quātū dintr'ua impulsione a unui caracterū naturalemente generosū. Faire le généreux.*
- Genesisă.** *s. f.* Cartea facerii: prima carte din st. scriptură quare coprinde istoria creațiunei lumei și a queea a patriarhilorū. *Genèse.*
- Geneseologie.** *s. f. t. de med.* Tractatū assupra generațiunei. *Genéséologie.*
- Genesisiacū-ă.** *adi.* Quare explică origina, începutulū lumii. *Genésiaque.*
- Genitalū-ă.** *adi.* Quare serve la generațiune, la născere. *Vertute, facultate genitală; părțile genitale.*
- Vertu, faculté génitale; parties génitales.*
- Genitivū.** *s. m. t. de gram.* Allū dūoilē casū allū unūi nume în limbele quare aū casuri. *Genitif.* Aquestū casū în romāna este quare respunde la întrebarea *allū cui, a cui? saū, de que?*
- Genitură,** *s. f.* Terminū burlescū que se dă glumindū copilorū în raportū cu părinții lui. — *t. de med.* seminția saū oulū roditorū în mămă pe quāndū încă nu are nici uă formă. *Géniture.*
- Genie s. f. și Geniū.** *s. m.* Arta d'a fortifica, d'a ataca și d'a apăra uă cetate, unū locū, uă pozițiune saū unū lagărū. — Exercițiulū auestiū arte. — Corpū de militari quare exercită auestă artă, Inginieriū. *Genie.*
- Geniū.** *s. m.* Spiritū d'ua natură prea subtilă și curată pe quare paganismulū ilū credea quă presidă la născerea omenilorū, îi însoția în cursulū vieții, veghia conduita lorū, și ținea socotellă de faptele lorū pînă la mōrte. — Fie-quare locū avea încă assemenea geniū. *Geniū populilorū, provinciilorū, geniū orașelorū, geniū Romei.* Aestă-đi se dice cu auestū înțelessū: *geniulū Romāniei* și înțelegemū angelulū tutelarū allū Romāniei. — *Geniū bunū, geniū reū.* — Se dice despre geniū saū spiritele inchipuite alle uscatulū, bălțilorū, aerulū. *I se aretă unū geniū, a chiema geniū.* — Se dice assemenea *Geniulū picturei, poesiei, musiciei* și înțelegemū geniulū que se crede a presida fie-quare dintr'aqueste arte. — *Geniulū unei limbe,* Caracterulū ei propriū și distinctivū. — Talentū mare în quare intră imaginațiune. — Qualitate spiritelorū superiōrie, capabile d'a crea, d'a inventa, d'a întreprinde lucruri extraordinarie *Geniū frumosū, geniū briliantū;*

ăquestă omă e plină de geniū. Aquesta e unū geniū de primulū ordinū. Beau genie, génie brillant; Cet homme est plein de génie; C'est un génie du premier ordre. — Se dice d'ua persónă cu puçină capacitate, și îndemănare: *aquesta-î unū geniū sāracă, unū geniū micū. unū geniū mărginîtu, mediocru, C'est un pauvre génie, un petit genie, un génie borné, médiocre.* — Dispozițiune, aptitudine pentru unū lucru: *a avē geniū pentru resbelū, geniū în affaceri. Avoir le génie de la guerre, le génie des affaires.* — Talentū în spiritū: *a avē geniū în affaceri, în poesie, în musică, etc. Avoir du génie pour les affaires, pour la poesie, pour la musique, etc.* — *Geniū, Talentū, Spiritū, (insem.) Ore-quine* are *Geniū* a compune dar n'are *Talentū* a debita. — *Geniulū* se pare a fi mai multū interiorū, și ține puçinū de spiritulū inventativū. *Talentulū* se pare a fi mai multū exteriorū, și ține mai multū de uā execuțiune briliantă. — În poesie și în pictură are quine-va *Geniū*, qua sã vorbescã și sã scrie are *Talentū. Geniulū* se aplicã numai la sciinție și la arte sublime; *Spiritulū*, mai ușure si mai nestatornicū, sbórã cu indiferințã peste tóte. Unulū îmbrăcișesã numai uā sciințã, dar o aprofundã; quellū-l-altū va totū a îmbrăcișa atingendū numai în trecătū. — *Spiritulū* face *talentele* mai briliante fărã a le face mai solide, *Geniulū* cu uā aplicațiune mai micã, vede totū, întrece chîr și studiulū și perfecțiōsã *Talentele Geniū sub. m. mitol.* Deulū naturiū, era adoratū qua divinitate que da fințã și mișcare la tóte. Era privitytū mai cu ossebire qua autorū allū simțirilorū plăcute și voluptuose. Se credea quã fie-quare locū și fie-quare omū își avea geniulū seū tutelarū. Mulți încă pretin-

deaū quã omulū are quâte dūoi geniū, unulū bunū quare îndemnã la bine și altulū reū quare-î inspirã relle. —

Genosū-ōsã. adi. Cu gene marī și desse. Se dice și despre plantele cu firicelle saū musteție desse și lungi. *Cilié-e.*

Gentã. s. f. Sacū, tolbã în quare curierii închidū saū păstresū scrisorile și ori-que lucru în cãllătoria lorū. *Sac dans le quel le courrier porte les dépêches, les lettres, etc.*

Gentașū. s. m. Aquella quare face saū portã gentã. *Celui qui fabrique ou qui porte le sac du courrier.*

Gentilatru. s. m. Nobilū micū, gentilomū de puçină însemnătate. *Gentillãtre.*

Gentilefiã. s. f. Grație, podóbã; turnurī plăcute; calitatea lucrulū gentilū, plăcutū, frumuseșellū. *Gentillesse.*

Gentilitate. s. f. Păgînime, păgînătate; religiunea, profesiunea idolatriei. — Idolatrii, păgînii. *Gentilité.*

Gentilomerie. s. f. Calitatea de gentilomū; nobililate. Se dice numai în ridiculū. *Gentilhomerie.*

Gentilomierã. s. f. Cãsuçã la țerã a unū nobilū. *Gentilhomiere.*

Gentilomū-ã. s. Nobilū Te spiçã, nobilū de nēmū. *Unū gentilomū sāracă, gentilomū de țerã.* — *A face pe gentilomulū* a afecta aerū și maniere de noblețã, saū de persónã mare. *Un pauvre gentilhomme, Gentilhomme de campagne.* — *Faire le gentilhomme.*

Gentilū-ã. adi. Frumuseșellū, plăcutū, grațiosū, drăgãlașū, gingașū. Se dice de persóne și de lucrurī que aū atracțiune. *Geniil-e.* — *sus. a face pe gentilulū.* A afecta maniere gentile, grațiose. *Faire le gentil.*

Genū. s. etr. Gintã saū ghintã. Națiune, nēmū, feliū, chipū; queea que este comunū la diverse speciū. *Genre.* — *sub genulū animalū se în-*

telege omul și dobitocul. *Sous le genre animal sont compris l'homme et la bête.* — În *ist. nat.* Grupă, colecțiune de specii analoge între ele și quare se pot reunii prin caracterii lor comune. În *sistemul lui Line*, clasele se împart în genuri, și genurile în specii; *natura n'are nici clasă nici genuri: genurile și clasele sunt uă săptuire a spiritului nostru.* — Se dicu genuri, clasele quare coprind alte clase inferioare, și a queste clase inferioare ieau nume de *specii*. Animalul este un gen considerat qua coprindend în ellu două specii sau clase inferioare, adică omul și dobitocul; este uă *specie* de lă vomă considera qua făcend parte din classa însemnată prin dicerea *substanță*. — Boii; caii, câinii, etc, semenă între ei avend quate patru picioru, Aquestia dar formesu *genulă patru pediloru* quare coprinde tôte a queste *specii*. — *Specie*, felu, manieră: *Excelentă, perfectă în genulă seă. Excellent, parfait en son genre.* — În frumoșele arte, fie quare din părțile sau divisiunile lor. *Aquestu pictor se distinge în genulă istoric, aquestu danțu este de genulă nobil, aquestu actoru joca tôte genurile. etc.* În literatură sunt trei *genuri de lucrări*, didactica, narațiunea, descrițiunile: quaci sau raționésă quine-va, sau face narațiune, sau descrie. — Retorica împarte discursul oratoriu în *trei genuri*, demonstrativul, deliberativul, și judiciarul. — În gramatică, numele masculin, feminin sau eterogen se dicu *genuri*. În musică, dispozițiunea generală a sonurilor qua elemente alle cântării. Se disting *trei genuri, diatonicul, hromaticul, și enarmonicul*. În botanică, adunarea sau reuniunea speciilor.

Genuchellă, Genuchiare. *s. f.* (*genukellă, genuchiare.*) Fapta de a genuchia, de a pleca genuchiele la pământ. *Genuflexion.*

Genuchiare. *v. s.* A genuchia, a pune în genuchie, pe genuchie. *L'a făcutu să genuchia. On l'a fait agenouiller.* — A se genuchia, a căde, a se pune în genuchie. *s'agenouiller.* (Se conj. qua laudare. Se dice și *ingenuchiare.*)

Genuchiă. *s. etr.* Încheetura piciorului unde ossul șoldului cu allu țurloului se îmbucă spre a înlesni mersul. *Genou. A avé genuchiele slabe, tari, flexibile; a ține unu copillu pe genuchie. Avoir les genoux faibles, fermes, flexibles; tenir un enfant sur ses genoux. A pleca genuchiele înaintea... Fléchir les genoux devant... Se iea și înfigurat și însemnésă a se ruga: Cadu la genuchiele vostre. Je tombe à vos genoux.* — A face *genuchiă*, se dice d'ua haină, etc, quare nu stă întinsă cum se cere în dreptul genuchiului sau și aiure. *Faire le genou.* — În *genuchie, loc. adv. A genoux. A cere în genuchie. Demander à genoux. Profan, în genuchiă plecațive, rugațive, ascultați. Profanes, agenoux.*

Geognosie. *s. f.* Cunoștința substanțelor minerale quare formesu munții și straturile quelle mari alle pământului. *Geognosie.*

Geognostică. *ă. adi.* Quare are raport cu geognosia, se reduce la geognosie. *Geognostique.*

Geognostu. *s. m.* Aquella quare se ocupă cu geognosia. *Geognoste.*

Geogonie. *s. f.* Partea istoriei naturale quare trăctă despre origina și formațiunea pământului. *Geogonie.*

Geografic. *ă. adi.* Quare ține de geografie, quare coprinde geografie. *Geographique.*

Geografie. *s. f.* Știința quare arătă pozițiunea respectivă a toturilor

- pârților pământului, quare are de obiectu descripțiunea globului terestru. — *Nu se pôte înveția istoria fără geografie. On ne peut étudier l'histoire sans la géographie.* — Cartea care coprinde a-questâ sciință: *A cumpera uâ geografie. Acheter une géographie.*
- Geografu.** *s. m.* Aquella quare scie saũ quare înveția geografiea. — Aquella quare face charte geografice. — *Géographe.*
- Geologicu-â.** *adi.* Quare coprinde geologie. *Géologique.*
- Geologie.** *s. f.* Partea istoriei naturale quare are de obiectu cunoscința descripțiunii globului terestru, diferitele materii din quare este compassu, formațiunea lorũ, pozițiunea lorũ, etc. *Géologie.*
- Geologu.** *s. m.* Fisicu, naturalistũ versatũ în geologie, quare-și face din ea obiectul studiilorũ sêlle, etc. *Géologue.*
- Geomancianu-â.** *s.* Aquella quare practicã geomanciaea, ghicitorũ prin geomancie. *Géomancien-ne.*
- Geomancie.** *s. f.* Unũ feliu de divinațiune superstițiosã prin puncturi saũ linii trase dupe întimplare pe pământu. *Geomancie.*
- Geometralemente, Geometralicește, Geometralu.** *adv.* Cũ uâ manierã geometralã. *Géométrablement.*
- Geometralu-â.** *adi. t. de opt.* Se dice de representațiunea unui obiectũ făcutu aseliũ quã pârțile a-questui obiectũ sã aibã între elle aquellași raportũ que aũ în adeveratulu obiectũ aseliũ pre cumũ este, cu diferință de representațiunile în perspectivã. *Géométral-e. Planũ geometralũ,* opussũ la planulu perspectivũ. *Plan géométral.*
- Geometricu-â.** *adi.* Quare ține de geometrie, quare este a geometriei, *Géométrique. Proportiune, demonstrațiune geometricã. Proportion, démonstration géométrique.* — *Spi-*
- ritũ geometricũ, metodicũ, giustũ. Esprit géométrique.*
- Geometrie.** *s. f.* Literalemente, arta de a mesura pământulu. — Într'unũ sensũ mai întinsũ, sciința quare înveția a mesura totũ que se pôte mesura, linii, supra-feție, corpuri solide, etc. *Géométrie. Geometriea este fundamentulu quellorũ-l alte pârți alle matematici. La géométrie est le fondement des autres parties des mathématiques.* — Cartea quare coprinde a-questâ sciință. — *Geometrie elementariã,* quare se mârghinesce a considera proprietãțile liniilorũ drepte, liniilorũ circularie, figurelorũ și solidelorũ quellorũ mai simple. *Geometrie transcendentã,* aqueea quare are de obiectu tôte curbele diferite alle cerculu, pre cumũ secțiunile conice și curbele unui genũ mai redicatu. — *Geometrie sublimã:* partea geometriei transcendentate quare aplicã calcululu diferențialũ, și mai cu ossebire calcululu integralũ, la quadratura și rectificațiunea curbelorũ. — *Geometrie suteranã:* aplicațiunea principelorũ geometriei ordinarie la problemele que aũ de obiectu, exploatațiunea minelorũ.
- Geometru.** *s. m.* Aquella puare scie geometriea și o aplicã în practicã; inginerũ, mesurãtorũ de pământu. *Géomètre.*
- Georgicã.** *s. f.* Se dice de scrierile que tractã despre cultura pământulu *Georgique. Georgicele lui Virgiliũ.*
- Geoscopie.** *s. f.* Cunoscință quare trage quine-va din calitãțile pământulu observãndu-le. *Géoscopie.*
- Geoscopu.** *s. m.* Quare se ocupã cu geoscopia. *Géoscope.*
- Geostaticã.** *s. f.* Partea mecanicei quare tratêsã despre legile equilibrulu corpurilorũ solide. Astãđi se dice *Staticã. Géostatique.*
- Geostaticu-â.** *adi.* Se dice de unũ

globū mecanicū quare serve a demonstra diferitele miscări ale pământului și ale stellerorū. *Geostatique.*

Gerahū. *s. m.* Veđi chirurgū, hirurgū.

Gerantū-â. *s.* Quare administră, îngrijesce queva pe sēma altuia; comissionarū, dragomanū, procuratorū. *Gerantulū unei societăți de comerțū, unū diurnalū, însărcinatulū cu lucrările unei societăți de negoțiū, unei gazete. Le gérant d'une société de commerce, d'un journal. — adi. Procurorū gerantū, procurorū loco-țiitorū. Procureur gérant.*

Gergū, și Jargonū. *s. etr.* Limbagiū coruptū. — Limbă plāsmuită cu quare unele persōne se serve în publicū spre a nu fi înțelese. — Limbagiū, expressiuni, chipū de frase particulariū alle ore quārorū feliū de ōmenī. *Gergulū coquetilorū.* Se ȃice absolutement de limbele strāine que nu se înțelegū. — Unū feliū de ciripellā alle unorū passerī. *Jargon.*

Germinalā. *s. f.* Prima lună a primāverei din anulū republicanū francesū. *Germinal.*

Germinare. *v. s.* A germina, a încolți, a da colțiū, a începe să încolțescă. Se ȃice despre seminție și rădăcini. *Germer. — fig. a se desvolta, a fructifica, a produce efectulū seū. Se ȃice în morală despre virtute. — Cuvintulū lui Dumneđeū a germinatū în inima vostră. La parole de Dieu a germé dans votre coeur. (Se conj. qua lăudare.)*

Germinațiune, Germinație, Germinare. *s. f.* Fapta, lucrarea d'a germina; încolțire, prima desvoltare a germineiū unei semințe, unei plante. *Germination,*

Germine. *s. m. t. de fisiol. și de ist. nat.* Se ȃice despre elementele unei ființe noūe în pîntecele mumei și nedesvoltate prin fecundațiune. *Fi-*

siologistiū numescū embrion germinele fecundatū. — t. debot. partea seminții din quare se formēsă planta, — primulū colțiu saū colțiulū que dă grāulū, migdala, etc, pe quāndū plantele începū a încolți. — În economiea animală, embrionulū saū plodulū din pîntecele mumei quare nu s'a zemislitū încă. — *fig. causă, seminția. Unū germine de divisiune, de procese, de certy. Un germe de division, de procès, de querelle. — Germinele unei maladii. Le germe d'une maladie. — Germinele vișilorū, corupțiunei, virtuților, etc. Le germe des vices, de la corruption, des vertues, etc.*

Gerosū-ōsă. *adi.* Quare coprinde gerū multū, gerū tare; fōrte frigurosū; quare înghiacă saū produce înghiēcū. Veđi glacialū.

Gerū. *s. etr.* Ghiēcū, înghiēcū; clima saū aerulū frigurosū de crnă; frigū mare que petrunde corpurile. *Gelée.*

Geruellā, Geruire. *s. f.* Fapta de a gerui, de a se face saū de a ține gerū, de a înghieca. *Action par la quelle il gele pendant l'hiver.*

Geruire. *v. unipers.* A gerui, a ține saū a se face gerū, a face frigū pînă la înghiecare. Se ȃice despre atmosferă, despre climă quāndū se află fōrte rece în timpulū ernoiei. *Geler; Pénétrer par un froid excessif.*

Gerundiū. *s. m. t. de gram.* Participulū presinte. *Gerondif.*

Gestațiune, Gestație. *s. f.* Uă mișcare a corpului, unū feliū de exercițiū la Romani, spre întremaarea sănătății. — Se ȃice și despre timpulū în quare femela animală pōrtă pui seī în pîntece. *Gestation.*

Gestare. *v. s.* A gesta, a face gesturi, saū mișcări din corpū oricu membrii corpului. *Gester.*

Gesticulare. *v. s.* A gesticula, a face gesturi nepotrivate, a mișca corpulū saū membrii corpului preste

- mesură quându vorbesce. *Gesticuler.*
- Gesticulațiune, Gesticulație, Gesticulare.** *s. f.* Fapta de a gesticula; mișcare nepotrivită și peste măsură a corpului său a membrilor corpului vorbindu. *Gesticulation.*
- Gesticulatoru.** *s. m.* Aquella quare gesticulă, quare vorbindu face mișcări din corpul său din membrii corpului nepotrivite și peste măsură. *Gesticulateur.*
- Gestiu.** *s. etr.* Mișcarea corpului, și mai cu ossebire a mâinii, a brațelor vorbindu său declamându. *Geste.*
- Getatoră-ore.** *s.* quella quare de-ochiă, quare causă reu unui lucru său maladie unei persone prin privirea ochiloru. — Deochetoru.
- Ghebă.** *s. f.* Uă manta de aba înflorată cu găitane. *Sorte de manteau d'aba turque.* (unui pronunția kebă) — *Ghebă* de cărauși. *Gipe.*
- Ghebe.** *s. plr.* Unu felia de bureți mici que se facu în pădure la rădăcina arburiloru bētrīni, și quare suntu bunī la mănecare. *Sorte de petit champignon qui croit autour des vieux arbres.*
- Ghebosu.** Veđi ghibosu.
- Ghebū.** Veđi ghibū, cocōșă.
- Ghecă** *s. f.* Corpū solidū formatū prin trecerea unui liquidū în starea de soliditate prin gērū său îngheçū. *Glacc.* — *fig.* *A avé uă inimă de ghecă:* a avé inimă nesimțitoria, a nu se mișca de locū la semnele de amiciție, etc. *Avoir un coeur de glace.* *A fi de ghecă:* a fi nesimțitorū. *Être de glace.* *Sloiu de ghecă:* bulgări, stană de ghecă de pe riuri, etc. *Glaçon.* — *t. de bot.* uă plantă cu broboncle strălucitorie. *Glaciale; Glacée.*
- Gheçarie.** *s. f.* Locū unde quine-va pāstresă ghecă în timpulū verii. — *fig.* cameră frigurosă, rece. *Glacière.*
- Gheçosū-ósă.** *adi.* Gerosū, quare înghețā său este de natura gheçii. — quare este înghegatū. Veđi *glacialū.*
- Gheçū.** Veđi îngheçū.
- Gheenă.** *s. f. t. de st. scripturā.* Iadū, tartarū. *Géhenne.*
- Ghemū** *s. etr.* Mototolū, bulzū, globū formatū din ația, sfōră, bumbacū, matassă, etc. depānate. *Peloton, Pelotte.* — *fig.* *A se face ghemū,* a'și strînge membrii și corpulū înquātu sã semene unui ghemū. *Se mettre en peloton.* — Persōnă său copillū micū și grassū. *Pelotte.* — Ori que îmbrăcăminte său materie mototolitā, ghemuitā.
- Ghemuēllă, Ghemuire, Ghemuitură.** *s. f.* Fapta de a ghemui, de a mototoli, de a se îngheșsui. *Action par la quelle on reduit quelque chose en peloton.*
- Ghemuire.** *v. s.* A ghemui, a grămedi, a mototoli, a îngheșsui, a strînge și a îndessa. *Pelotonner, Agglomérer.* — *A ghemui* uă haînă, uă gâtellă. *Chiffonner.* — *A se ghemui,* a se sgîrci, stîrci, îngheșsui. *Se ratatiner.*
- Ghiară.** *s. f.* Extrenitateea labei unui animalū armată cu unghii lungi întorșe, ghiara unei pissice, etc. — Se dice și despre labele unei passeri răpitoare. *Griffe.* — *fig. fam.* *Îi suntū în ghiare:* mă are în mână. *Je suis sous sa griffe.* *Sileșce a'i scăpa din ghiare:* scapă-te de puterea său de prigonia lui. *Tachez de vous tirer de ses griffes.* *Ghiarele unui vulturū, unui coruū.* *Les serres d'un aigle, d'un milan.*
- Ghiacă.** Veđi ghecă.
- Ghiboșare.** *v. s.* (se) a se ghiboșă, a se cocoșă, a deveni ghibosū, cocoșatū. *Devenir gibbeux, gobin.*
- Ghiboșatū-ă.** *s. adi.* Quare a devenitū ghibosū. Veđi cocoșatū.
- Ghiboșilă.** *s.* Se dice în deridereu-nui cocoșatū. *Gobin.*
- Ghiboșitură.** *s. f. t. de med.* Eșitura

- ossului spinării quare formesă cocșă la cocșați. *Gibbosité.*
- Ghibosă ósă.** *adi.* Quare are ghibă, cocșă, quare este cocșat. *Bossu-e.* Se iea și quassus. *Ghibosule.*
- Ghibă și Ghebă.** *s. etr.* Cocșă, sagnă esitura spinării. Veđi cocșă.
- Ghicellă, Ghicire, Ghicitură.** *s. f.* Fapta de a ghici, cimilitură. *Devinaillé.*
- Ghicire.** *v. s.* A ghici, a cimili; a nimeri saă a descoperi que-va prin ghicire. *Deviner.* A ghici uă enigmă, uă șaradă, ună logografă. *Deviner une énigme, une charade, un logographe.* Ellă mă a ghicită gîndul. *Il a deviné ma pensée.* Ghicesce de unde viă. *Devinez d'ou je viens.*
- Ghicifóre.** Veđi enigmă.
- Ghicifóre.** *s. f.* Femea que are profesiunea de a ghici lucruri ascunse, saă de a pređice quelle que are a se întimpla cui-va. *Devineresse.*
- Ghicitorie, Ghicitură, Ghicire.** *s. f.* Artă de a ghici, de a pređice viitorul. *Divination. Ghicitură* prin vise. *Oviromancie.*
- Ghicitoră.** *s. m.* Quare are profesiunea de a ghici. *Devin.* *Ghicitor-óre.* Aquella quare ghicesce queea que i se propune saă queea que caută a afla fără a fi ghicitoră de profesiune. *Devineur-se. Divinateur-trice.*
- Ghilotină.** *s. f.* Machină saă instrumentă cu quare se taia capulă printr'ă operațiune cu totulă mecanică. *Guillotine.*
- Ghilotinadă.** *s. f.* Tăierea capului prin ghilotină. *Guillotinade.*
- Ghilotinare.** *v. s.* A ghilotina, a tăia capulă prin ghilotină. *Guillotiner.*
- Ghimie.** Veđi șalupă.
- Ghimpare.** Veđi înghimpare.
- Ghimpe.** *s. m.* Țepă de mărăcine, que intră în carne. *Écharde.*
- Ghimposă-ósă.** *adi.* Quare are ghimpă, țepă ascuțiți. Se đice de mărăcini. *Qui est hérissé d'échar-des; Épineux* — *fig.* quare atinge, împunge, ofensă. *Piquant-e.*
- Ghindă.** *s. f.* Rodulă stejarului. — Extremitatea părții naturale a omului. *Gland.*
- Ghindură.** *s. f. t. de anat.* Uă redicatură între pelle și carne în quare se strîngă deossebite zemuri. *Follicule; Glande.*
- Ghindură.** *s. etr. plr. t. de anat.* Murile gîtului. *Amygdale.*
- Ghiudurică.** *s. f. dim.* Ghindură mică în pelle. *Glandule..*
- Ghindurosă-ósă.** *adi. t. de anat.* Quare are ghindură multe. *Glanduleux-se.*
- Ghintuellă, Ghintuitură, Ghintuire.** *s. f.* Fapta, lucrarea de a ghintui uă țevă de armă. — Efectulă aquestei lucrări. *Action de carabiner, de rayer une arquebuse, un fusil.* — *Rayement.*
- Ghintuire.** *v. s.* A ghintui, a trage liniă prelungate pe din întră unei țevi de pușcă, etc. spre a bate departe. *Carabiner, Rayer.* — *A ghintui uă pușcă. Rayer un fusil.*
- Ghină.** *s. etr.* Uneltă cu quare se face cîrestătura la dóge. *Jabloire.*
- Ghióce.** Veđi găóce.
- Ghiocellă.** *s. m. t. de bot.* Uă plantă cu flórea albă saă liliachie. *Perce-neige.*
- Ghiógă.** *s. f.* Măciucă, bîsdógă, bită scurtă și gróssă. *Goudin, Gourdin.*
- Ghiolbană.** *s. f.* Se đice în deridere unei femei mare, gróssă și grassă. *On dit fam. et par mepris d'une grosse femme, et qui a beaucoup d'embonpoint.*
- Ghiolcăellă, Ghiolcăire.** *s. f.* Fapta de a ghiolcăi, de a bătăcări, de a se scălda în ghiol. *Action de folâtrer, de badiner en se baignant.* — *Ghiolcăellă.* Veđi ghiolcăellă.
- Ghiolcăire.** *v. s.* A ghiolcăi; a bătăci, a se scălda în ghiol. *Se baigner en folâtrant dans un petit gouffre d'eau.*

- Ghîolû. s. etr.** Ochîu de apă pe unû riû sau gîrlâ; adîncimea apeî unde pe unû riû se face ochiû. *Gouffre, Tourbillon d'eau, Endroit d'une rivière où l'eau tournoyant engloutit ce qui paraît à sa surface.*
- Ghîonghîonele. s. f. plr.** Mine, maniere afectate spre a plăcé. *Minauderie.*
- Ghîonghîonire. v. s.** (se) a se ghîonghîoni; a face, a areta ghîonghîonele sau maniere afectate spre a place. *Minauder.*
- Ghionoiâ. s. f.** Uâ passere cu penele galbine și verđi. *Pivert.*
- Ghîontire. v. s.** A ghîonti, a da ghîonturî, a lovi cu pumnulû repeđindu-lû, nu redicându-lû. *Gourmauder, Gourmer.*
- Ghîontû. s. etr.** Pumnû datû repeđindu-lû. *Gourmade, Horion.*
- Ghîorâellâ, Ghîorâire, Ghîorâiturâ, și Ghîorçâellâ. s. f.** Lucrarea de a ghîorâi, de a ghîorçâi; sgomotulû que facû mașele în întru, huruella mașelorû. *Boborygme.*
- Ghîorâire. v. s.** A ghîorâi, a ghîorçâi, a face sgomotû mașele în întru. *Faire du bruit les intestins.*
- Ghîorçâire. Veđi ghîorâire.**
- Ghîorlânire. v. s.** A ghîorlâni, a burduși pâmîntulû, a'lû gâuri pe dedesubtû, cumû facû șoricîi mari. *Caver, Miner, Creuser la terre.*
- Ghîorlanû. s. m.** Șoric'e mare. *Rat.* — Omû imbecilû, impolitû sau țeranû puturosû, prostû. *Manant, Malotru, Très grossier, Rustre.*
- Ghîosdanû. Veđi porto-foliû.**
- Ghipsû și Ipsosû. s. etr.** Unû felîu de pîtrâ arsâ que servâ a tencui, sau a face ornamente de arhitecturâ, etc. *Plâtre.*
- Ghipsuire. v. s.** A ghipsui, tencui cu ghipsû. *Plâtrer.*
- Ghirlandâ. s. f.** Cununâ, festone de flori. — Ornamentû de arhitecturâ și zugrâvie que facû sculptorii și zugrâvii din micî festone formate în buquete. *Guirlande.*
- Ghirlandare. v. s.** A ghirlanda, a orna que-va cu ghirlande, cu cununî de flori. *Guirlander.*
- Ghisdeîû. s. etr. t. de bot.** Unû soiû de erbâ que se face la munți și quare coprinde multe flori, fôrte plăcutâ cailorû. *Sorte d'herbe qui donne un excellent fourrage.*
- Ghisdele. s. f. plr.** Căptușella de lemnû sau de pîtrâ pe din întru sau la gura unû puțû. *Margelle, Dosse.*
- Ghisdû. s. etr.** Marginea puțului sau pîtrâ în gura lui. *Margelle.*
- Ghitarâ. s. f.** Kitarâ, instrumentû de musicâ cu côrde. *Guitare.*
- Ghițicanû. Veđi ghîorlanû.**
- Ghiulea. s. f.** Bombâ de tunû. *Boulet de canon.*
- Ghizuinâ, și Vizunie. s. f.** Gaurâ, ascundetore în pâmîntû a vulpilorû, urșilorû, etc. *Terrier.*
- Gigantâ. s. f.** Figurâ giganticâ aședatâ înapoia unei galere. *Gigante.*
- Gigantescû. Veđi giganticû.**
- Giganticû-â. adi.** Uriașû, qua de gigantû. — *fig.* fôrte mare, fôrte întinsû. *Gigantesque.*
- Gigantografû. s. m.** Scriitorû quare se ocupâ cu istoria gigantilorû sau uriașilorû. *Gigantographie.*
- Gigantologie. s. f.** Discursû asupra gigantilorû, sau uriașilorû. *Gigantologie.*
- Gigantomahie. s. f.** Resbelulû gigantilorû mitologiei în contra țăilorû. — Descripțiune poeticâ; reprezentațiunea pitorescâ a aques-tui resbelû. *Gigantomachie.*
- Gigantû. s. m.** Uriașû, omû d'ua talie extraordinariâ. — Se đice prin extensiune și despre animalele d'ua proporțiune colossalâ. — *Géant. plr. Giganti,* dupe mitologie, fii lui Titanû, ômeni d'ua mârime prodigiôsâ. *Géants.*
- Giletâ. s. f.** Unû felû de vestâ fără mânici. *Gilet.*
- Gimnasialû-â. adi.** Quare este allû

- unui gimnasiu, quare ține de gimnasiu. *Qui appartient au gymnase, aux établissements où l'on forme la jeunesse, où l'on cultive certains arts, etc.*
- Gimnasiarcu.** *s. m.* Capul, căpetenia gimnasiului. *Gymnasiarque.*
- Gimnasiu.** *s. etr.* Locu unde Grecii se exercita în diferite jocuri proprii a desvolta corpul și a lăfortifica. — Se ȋce prin extensiune de ori que stabilimentu unde se cultivă ore quare arte, unde se învătă și unde se face exercitiu assupra loru. *Gymnase.*
- Gimnastică.** *s. f.* Artă de a exercita corpul. *Gymnastique.*
- Gimnasticu-ă.** *adi.* Quare ține de gimnastică, de exercitiarile corpului. *Gymnastique.*
- Gimnastisare.** *v. s.* A gimnastisa, a exercita corpul, a lăsupune la feluri de exercitiuri. *Gymnastiser.*
- Gimnastu.** *s. m.* Oficieru însărcinat în gimnasiu cu educațiunea atleților și quare-ȋ deprinde la diferite exercitiuri. *Gymnaste.*
- Gimnică.** *s. f.* Știința exercitiurilor corpului que înveța atleții. *Gymnique.*
- Gimnicu-ă.** *adi. t. de antic.* — *Jocuri gimnice,* jocuri publice în quare atleții se lupta despoați. *Gymnique.*
- Gimnopedie.** *s. f. t. de anat.* Danțu religiosu la Lacedemoniani și în quare danțitorii erau goli. *Gymnopedie.*
- Gimnosofistū** *s. m.* Nume que quei vechi dă filosofiloru indiani quare îmblă mai goli, nu mânca carne, se înfrina de ori que plăceri, și se da cu totul la privirea lucruriloru naturei. *Gymnosophiste.*
- Gimnospermie.** *s. f. t. de bot.* Numele primulu ordinu allu didinamiei lui Line, que coprinde plantele alle quăroru flori ermafrodite au patru stamine, și a quăroru rodū numitu *gimnospermū* consistă în patru semințe gole. *Gymnospermie.*
- Ginandrie.** *s. f. t. de bot.* A dăoa de ce classă din sistema sexuală a lui Line, que coprinde florile ermafrodite cu mai multe stamine reunite și împreunate la pistilū. *Gynandrie.*
- Ginecocratie.** *s. f.* Statu în quare potū femeele guverna. *Gynecocratie.*
- Ginecomastū.** *s. și adi.* Se ȋce unui omū a quăru țite suntū mariqua la femei. *Gynecomaste.*
- Gineconomū.** *s. m.* Magistratū în Atena antică însărcinatū a veghăa assupra moralității femeelorū. *Gyneconome.*
- Ginere.** *s. m.* Bărbatulū unei femei în raportū cu părinții ei. *Gendre.*
- Ginerleă.** *s. m.* Mire, nume que se dă quellui que se însoră în timpulū cununiei selle. *Marié. fem.* Veđi mirésă.
- Gingășie.** Veđi gentilețā.
- Gingașū.** Veđi gentilū.
- Gingie.** *s. f.* Partea cārnoasă que învelesce dinți la rădăcină. *Gen-cive.*
- Gintă, Ghintă.** *s. f.* Veđi genū.
- Gipidū.** *s. m.* Ermafroditū, jumetate bărbatū, jumetate femei. *Gypide.*
- Girafă.** *s. f. t. de ist. nat.* Mamiterū rumegătorū que locuesce interiorulū Africei, și a quăru picioru dinapoi suntū mai scurte de quātu dinainte. Ea este quea mai mare între tôte mamiferele cunoscute. Se numesce și *Camelopardū.* — în astronomie, uă constelațiune compassă din 32 stelle. *Girafe.*
- Girandolă.** *s. f.* Candelierū de cristalū cu mai multe ramure pe unū piciorū. *Girandole.*
- Giromancie.** *s. f.* Ghicire que face quine-va învintindu-se. *Gyromancie.*
- Girondă.** *s. f.* Partitū în convențiunea francesă, formatū de deputații departamentulu Girondū.
- Girondinū.** *s. m.* Deputatū în con-

- vențiunea francesă din departamentulul Girondei. — Republicanul din partitulul Girondei. *Girondin*.
- Girondistul.** *adi. și s.* Quare este din partitulul Girondei, quare se raportesă la Girondă. *Girondiste*.
- Girul.** Veđi giurul.
- Giruetă.** *s. f.* Sfirlesă de vântul, bucată de tinikea saul de altul que-va, pe virulul unei case dupe quare se cunosce din catro bate ventulul. — *fig.* personă neastimpesată, quare nu șede la unul locul. *Girouette*.
- Giubea.** *s. f.* Uă haină largă, de postavul que purtaul boeril și quei avuți pe d'assupra anteriuil și scurteicei. *Sorte d'habit à l'usage des boyards de l'antiquité*.
- Giugastru.** Veđi jugastru.
- Giugulellă, Giugulire.** *s. f.* Gugulellă; fapta d'a giugulil, d'a mingăia. *Action de dorloter; traitement avec delicatesses, et avec complaisance*.
- Giugulire.** *v. s.* A giugulil, a gugulil, a mingăia cu delicatetiă. *Dorloter, Caresser, Mignoter, Traiter delicatement*.
- Giulgul.** *s. etr.* Cerșaful, prostire, cu quare se învelesce unul mortul. *Linceul. Giulgulul lui Is. Crist. Le saint suaire; Sindon*.
- Giurul.** *s. etr.* Încongiurul, oculul, rondul que face saul descrie quine-va. — Împregiurul saul oculul unuilucrul. *Tour, Détour*. — Conturul saul perimetrul unei figure. *Circuit*.
- Giuvaergie, Giuvaergie.** *s. f.* Profesiunea quellorul que facul comerciul cu giuvaericalle, cu petre scumpe; — magazinul saul prăvălia giuvaergiuil. — Totul felul de scule din petre scumpe. *Bijouterie, Joaillerie*.
- Giuvaergiu.** *s. m.* Aquella quare face comerciul cu giuvaericale. *Bijoutier*, saul quare lucrăsă oril vinde petre scumpe. *Joaillier*.
- Giuvaerica.** *s. f.* Giuvaerul, sculă cu-
- riosă saul preciosă lucrată în metalul cu petre scumpe și quare serve femeelorul de podobă. *Bijou, Joyau*.
- Giuvaerul.** *s. etr.* Se dice la oril que lucrul lucratal frumosul și scumpul. — *Bijou*; și în deridere unei personne que afectesă talente, merite. *Se dit d'un homme qui affecte des talents ou des merites*.
- Gide.** *s. m.* Gelatul, executorul allul culpabililor criminalil, întreținutul de guvernul. *Bourreau. fig.* omul crudul, neomenitul, barbarul.
- Gidilă, Gidilire, Gidilitură.** *s. f.* Fapta de a gidilil; — senzațiunea que causă aquesul lucrare. *Chatouillement, Titillation*.
- Gidiliosul-osa.** *adi.* Quare se gidilil, quare este forte simțitorul la gidilellă. *Chatouilleux-se*.
- Gidilire.** *v. s.* A gidilil pe quine-va, a causa printrulă atingere ușure pe uă parte a corpuluil, uă tresărire quare aduce fără voilă rissul. *Chatouiller, Titiller*. — *fig.* a spunne cui-va lucrul que placul, que flată. *A gidilil urechile lui... Chatouiller les oreilles de... — fig.* A plăce gustuluil. *Vinulul bunul gidile la limbă, înțepă la limbă cu plăcere. Le bon vin chatouille le palais, le gosier.* (Se conj. qua fugire.)
- Gidilă, Gidilire.** *s. f.* Fapta de a gidilil, sufflarea grea, silnică și desă. *Haletement*.
- Gidilire.** *v. s.* A gidilil, a suffla tare și dessul, a suffla ostenitul. *Haleter, Panteler*.
- Gidilitorul-oria.** *adi.* Aquella quare gidilil, sufflă și resufflă în silă și dessul. *Pantelant-e, Haletant-e*.
- Gidilire.** *v. s.* A gidilil, a resuffla greul, făcendul unul sgomotul în peptul qua allul giscelorul quandul apără bobociul, dicere formată prin onomatopee. *Haleter en faisant un certain bruit de la gorge ou de la poitrine*.

Gilcă. *s. f.* Îmflătură, redicătură mare în pelle. *Glande.* — *plr.* *Gâlci* imflătore que se facū la gîtū *Tumeurs blanches.*

Gilcévâ. *s. f.* Cértă, dispută, gălăgie, sgomotū que se face quândū dispută mai mlŃi cu mânia. *Dispute, Querelle, Vacarme, Grabuge, Démêlé.*

Gilcevi. *v. s.* (se) a se gilcevi, a se certa, a disputa mai mlŃi cu mânia. *Chicoter, Quereller, faire du vacarme.*

Gilcevi-torū-óre. *s.* Aquella quârui place a se gilcevi. *Querelleur-se, Hargneux-se.*

Gîndacū. *s. m.* Orî que felū de insectă sburătorîă. *Nom donné à tous les insectes volants.* — *Gîndacū de turbă, cantharide.* *Gîndaci de matassă, vermi de mata-să. Vers à soie.*

Gîndire. *v. s.* A gîndi, a cugeta; a imagina; a Ńi forma în spiritū ideea, imagina unui lucru; — *Penser,* — a lua aminte, a se îngriji. *Gîndesce-te la tine. Pensez à vous.* — A crede, a judeca, a imagina: *Gîndescū quă... Je pense que... Amū gînditū quă morū. J'ai pensé mourir.* — *După cumū gîndescū.* loc. familiariă que însemnêsă, dupē mine, dupe pârerea mea. *A ce que je pense. A gîndi. Songer.* *Gîndesce-te la queea que faci. Songez à ce que vous faites. Me gîndescū la que-va:* la unū lucru. *Je songe une chose. Aquestū omū gîndesce numai la reū. Cet homme songe toujours à malice, à la malice.* — *A gîndi, a cugeta, a Ńi închipui.* (însem.) *Gîndesce* quineva cu liniŃte Ńi rînduellă spre a cunoŃce unū obiectū. *Cugetă* cu mai multū neastimperū spre a ajunge la uă dorinŃă ore quare, îŃi *închipuesce* cu uă manieră abstractă Ńi profundă spre a fi ocupatū cu plăcere. *Filosofia gîndesce* la arangemîntulū sistemulū ei.

Omulū încurcatū în multe affaceri *cugetă* cumū s'arū pûtē scăpa de elle. *Amantulū* în singurătate îŃi *închipuesce* fericirile amorulūsei.

Gîndire. *s. f.* Fapta de a gîndi, lucrarea spiritulū que gîndesce. *Idee, cugetare, proiectare. Pensée, Penser.* Mai de multe ori în locū de *gîndire* întrebuiŃamū *gîndū.*

Gînditoriu-óriă. *adi.* Quare se gîndesce, quare obicinuesce a gîndi, a reflecta multū. *Penseur-se.* — Quare stă pe gînduri, quare e dussū saū aprofundatū în gînduri. *veđi Pensivū.*

Gîndū. *s. etr.* Gîndire, cugetū, reflexiune; facultatea de a gîndi, lucrarea gîndirei. *Pensée. Nicî uă dată n'amū avutū aquestū gîndū. Je n'ai jamais eu cette pensée.* — *A avē gînduri reŃe:* a cugeta, a se gîndi la reū. *Avoir de mauvaises pensées.* — *A intra în gîndulū cui-va:* a'lū înțelege Ńi a'lū satisfăce. *Entrer dans la pensée de quelqu'un.*

Gîngănellă, Gîngănire. *s. f.* Fapta d'a gîngăni; ticăire, încurcare la cetitū. *Anonnement,* dicere formată prin onomatopoe, din *gîn, gă* que repetă dessū quellū que *gîngănesce.*

Gînganie. *s. f.* Orî que insectă mică. *Nom donné généralement aux petits insectes.*

Gîngănire. *v. s.* A gîngăni, a ceti saū a vorbi încurcândū vorba, împedcându-se în vorbire; a ticăi. *Anonner.*

Gîngăvire. *v. s.* A gîngăvi, a vorbi gîngavū, a vorbi mai împedicatū de quătū a gîngăvi. *Ne lire et ne parler qu'avec peine.*

Gîngavū-ă. *adi. Ńi sus.* Aquella quare vorbesce fórte împedicatū. *Celui ou celle qui parle en tâtonnant, et avec peine.*

Gînsacū. *Veđi gîscanū.*

Gîrbaciū. *s. etr.* Biciu scurtū Ńi grossū de bătutū callulū de căllărie, căi-

niî, etc. *Chasse-chien, Chasse-coquin, Sorte de fouet court et gros.*

Girbiçâ. *s. f.* Partea gîtului unde suntă adunate și redicate ôssele umerilor în capul șișirului spinării. *Garrot.*

Girbovellâ, Girbovire. *s. f.* Fapta d'a se girbovi; încovoellâ, inclinare de bătrîneție. *Décrapitude, Courbature.*

Girbovire. *v. s.* (se) a se girbovi, a se înclina, a se încovoia, a se coçoșă de bătrîneție. *se Courber, s'Affaisser de vieillesse.*

Girbovü-â. *adi. și sus.* Bătrînă cocoșată, încovoiată de bătrîneție. *Affaissé, Courbé de vieillesse; très-vieux et cassé; Décépité-e.*

Girlâ. *s. f.* Riușorî, pîriî, apă mică curgătorîă. *Ruisseau. fig.* queea que este în mare cantitate: *Gîrlă de sânge, Gîrlă de lacrimă.* Vedî pîriî. — *prov. Gîrla curge, petrele remânû:* nu spera sau nu crede în străinû mai mult de câtû în pămîntênû, quâ ellû fuge la timpû de nevoiâ, dar noi remânemû; sau, năimitulû dispore, turma remâne. *Le torrent s'écoule, la pierre reste,*

Girliciu. *s. etr.* Intrarea cu trepte sau fără trepte que aî beciurile. *L'entrée d'une cave.*

Girnețîă. *s. f.* Stejărelû micû, tînărû que este bunû pentru focû. *Chêneau.*

Giscâ. *s. f.* Femela gîscanului, uâ pasere aquatică mai mare qua rațîa. *Oie.* — *fig. fam. Aquesta-î uâ gîscâ,* unû prostû qua uâ gîscâ. *C'est une oie.*

Giscanû. *s. m.* Bărbătușulû gîscei, uâ pasere aquatică. *Jars.*

Gitlejû. *s. etr.* Partea interioră a gîtului, canalulû resufflării și allû înghițîrei bucatelorû. *Gosier, Tranchée-artère.*

Gîtû. *s. etr.* Grumazû, partea corpului la omû și animale que unesce capulû cu umerii. *Cou, Col.* — *Façia gîtului. Gorge.* — *A sări,* a se aruncă pe gîtulû cui-va: a-lû îm-

brăcișă cu tinerețîă. *Sauter, se jeter au cou de quelqu'un.* — *I s'a inflatû gîtulû. Il a la gorge enflée Nodulû gîtulâi. Le noeud de la gorge.* — *Aquestû untû sgăriă pe gîtû. Cette huile prend à la gorge. Mi s'a pussû unû ossû în gîtû. Il m'est demeuré une arête dans la gorge. fig. fam. A purta sau a duce pe quine-va de gîtû,* a-lû aduce acolo sâ nu se mai pôta împotrivi. *Tenir quelqu'un à la gorge. A avé unû nodû în gîtû,* a nu puté sâ vorbescă despre que-va. *Avoir un noeud à la gorge. A pune cui-va cutitulû la gîtû,* a-lû viola sâ facă que-va fără plăcere. *Mettre le poignard sur la gorge à quelqu'un. A avé cutitulû la gîtû,* a fi violatû, a fi obiectulû unei violențîe. *Avoir le couteau sur la gorge. fig. fam. A inhăța pe quine-va de gîtû:* a sări asupra lui și a-lû viola; sau, a-lû prinde și a-lû face prizonierû. *Sauter au collet de quelqu'un; Lé prendre, le saisir au collet.* — *Gîtû de cămêsă,* gulerulû ei. *Col de chemise; Collet. Gîtulû unei butelî. Goulot, Le col d'une bouteille, Le cou d'une bouteille. Unû gîtû de alabastru, albû qua alabastru. Un cou d'albâtre.* — Strîmtóre între ddoi munți. *Gorge, Détroit; passage entre deux montagnes.* — Partea ori quârui vasû pe unde se tórna sau se vèrsâ liquidulû. *Goulot.*

Gîtuelâ, Gîtuire. *s. f.* Fapta de a gîtui, de a strînge de gîtû, de a sugruma. *Étranglement; Action de presser le gosier, de faire perdre la respiration en pressant le gosier.*

Gîtuire. *v. s.* A gîtui, a sugruma, a strînge de gîtû. *Juguler, Étrangler.*

Glacialû-â. *adi.* Gheçosû; îngheçatû, fôrte gerosû; sau, quare îngheçâ. *Glacial-e.* — *Ventû, aerû glacialû. Vent, air glacial. fig. Priimire glacială, rece. Réception glaciale.* — Quare este îngheçatû: *marrea gla-*

- cială, Zona glacială, marrea înghețată, zona gerosă. Mer glaciale, Zône glaciale.*
- Gladiatorū. s. m.** La Romani, acela care se lupta pe arenă pentru plăcerea popoului. *Gladiateur.*
- Glajă. s. f.** Sticlă, pahar; vas de sticlă. *Verre.*
- Glăjărie. s. f.** Sticlărie, fabrică de sticle. *Verrerie.*
- Glăjarū. s. m.** Lucrător de sticle. *Verrier.*
- Glasnică. Veđi** vocală.
- Glasnicū-ă. Veđi** vocală.
- Glassū. s. etr.** Voce, sună armoniosă que scote quine-va din gură. *Voix.* — Cântu, cântare bessericăscă: *glassū allū 5-lea, allū 6-lea*; armonia sau cântarea besserică grece este clasificată în optă melodii de diferită armonie fie quare. — *Glassū podobicū*, dupe quelle optă glassuri sunt alte optă iarăși de diferită armonie și tactu. — *Glassū*, se dice une-orî în locu de *Votū*. Veđi *votū*.
- Glăssuire. v. s.** A glăssui, a cânta. Veđi *cântare*.
- Glesnă. s. f. t. de anat.** Ossulū încheeturii de jossū a piciorulū quare formă unū nodū scossū puținū afară. *Malléole; Cheville du pied.*
- Gliptică și Glicică. s. f.** Artă de a cuculpa imagine în petre scumpe. *Glyptique.*
- Gliptognosie. s. f.** Cunoscințā despre petrele sculptate. *Glyptognosie.*
- Gliptografie. s. f.** Descripțiune de gravure săpate sau în reliefu pe petre scumpe. *Glyptographie.*
- Gliptotecă. s. f.** Cabinetū de petre sculptate. *Glyptothèque.*
- Glissă. s. f.** Lissă, pere, lămū, prune, etc. zaharate, frubrăcate în zaharū fertū. *Glace; Fruits glacés.*
- Glissadă. s. f.** Alunecușū; mișcare a piciorulū que alunecă fără voia. *Glissade.*
- Glissantū-ă. adi.** Alunecosū pe quare quine-va alunecă lesne. *Glissant-e.*
- Glisterisare. v. s.** A glisterisa, a clisterisa, a pune glisterulū. *Clysteriser, Donner un remède.*
- Glisterū. s. etr.** Clisterū, medicamentū liquidū que se aruncă în corpū prin șeđutū cu instrumentulū numitū asemenea *Glisterū. Clystère.* Instrumentulū însuși cu quare se aruncă unū liquidū în corpū. *Seringue. A pune glisterū, saū a spăla cu glisterulū. Seringuer.* — *Glisterū de mitră. Pessaire.*
- Globă. s. f.** Amendă, ștrafū, pedepșă în banī impussă în urmarea unei crime, sau unū delictū, ori unei contravențiuni. *Amende.* — *Globă* se dice unū callū prostū și slabū; mîrțiogă. *Haridelle.*
- Globire. v. s.** A globi, a ossindi la globă, a supune la plată de globă. *Amender; Condamner à l'amende.*
- Globositate. s. f.** Starea lucrulū rondū. *Globosité.*
- Globū. s. etr.** Corpū rondū și solidū. *Globe.* — *Globurile ceresci, stellele. Les globes célestes.* — *Globū terestru,* globū de aramă, de cartonū, etc. pe quare suntū dessemnate regiunile pământulū. *Globe terrestre.* — *Globū cerescū,* pe quare suntū însemnate constelațiunile cu stellele lorū. *Globe céleste.* — *Globū electricū, t. de fis.* globū de sticlă que se învîrtesce într'unū axū și quare prin frecare comunică electricitatea în tôte corpurile que-lū atingū. *Globe électrique.* — *Globū de focū,* meteorū aprinsū que apare în atmosferă cu uă codă luminosă. *Globe de feu.* — *Globulū ochiulū,* oulū ochiulū. *Globe de l'œil.*
- Globuleșū, Globușorū. s. etr. dim.** Globū micū, corpū micū sfericū. *Globule.*
- Globulosū-ósă. adi.** Compassū de globulețe; sau, quare are formă

sferică, rondă; gogonețu. *Globuleux-se.*

Glodire. *v. s.* A glodi, a supera pe quine-va prin loviture ușore cu cotul; a'lă îndessa, a'lă ghionti, a'lă apăssa încetă și dessă cu cotulă saŭ cu piciorulă. *Incommoder quelqu'un par des frequants et légers coups de main ou du pied.*

Glodă. *s. etr.* Noroiu, tină, pământulă ploată și frământatū de pe drumuri. *Boue.* la plurarū face *gloduri.* — Se ieia și în masculinū *glodă-glodă* și atunci înseamnă grunții, bulgării de *gloduri* înghețați și quare facū drumurilă și căile forte anevoiose de imblatū. *Morceaux ou petites pièces de boue gelées qui font les rues et les chemins impraticables.*

Glodurosă-ósă. *adi.* Plinū de glodă, de noroiu, de tină. Se dice cu a-questū înțelesū măi bine *norioasă.* *Boueux-se.* *Glodurosă,* colțurosă, nepotrivitū, quare nu este netedū. *Scabreux-se.*

Glomerațiune, Glomerație, Glomerare. *s. f.* Grămedire, adunătură, îngheșuellă. *Agglomération.*

Glomerare. *v. s.* A glomera. Veđi aglomerare.

Glonte. *s. m.* Plumbū turnatū în formă de bulsū, de globulecū cu quare se încarcă puscele, pistólele. *Balle.*

Glorie. *s. f.* Mărire, reputațiune, onóre; — stima, laudele que aducū cui-va virtuțile, meritele, faptele saŭ qualitățiile marī que posedă. *Gloire.* *A lucra, a face totū pentru glorie; Travailler, faire tout pour la gloire.* *A combate, a muri pentru glorie.* *Combattre, mourir pour la gloire.* *A fi gloria secolulă, țerū, famihel sėlle.* *Être la gloire de son siècle, de son pays, de sa famille.* — Strălucire, splendóre. *Dumne-deŭ s'a aretatū lui Moisi în tótă gloria sea.* *Dieu apparut à Moise dans toute sa gloire* — Omage,

închinăciunī, que se aducū lui Dumne-deŭ. *Glorie se cuvine Domnului.* *La gloire en appartient à Dieu.*

Glorificare. *v. s.* A da glorie și onóre lui... Se dice despre Dumne-deŭ. — A face să se mărescă, să se glorifice. Se dice despre sînți. *Glorifier.* *Domnulă glorifică pre sînți seŭ, îi face părtași gloriei eterne.* *Dieu glorifie les saints.* — *A se glorifica,* a se făli, a se mândri, a se trufi; — saŭ, a se proslăvi. *se Glorifier.* (Se conj. qua lăudare.)

Glorificațiune, Glorificație, Glorificare. *s. f.* Înălțarea creaturii la gloria eternă. *Glorificațiunea queloră aleși.* *La glorification des élus.*

Gloriolă. *s. f.* Fală sēcă, deșertăciune, vanitate. *Gloriole.*

Gloriosă-ósă. *adi.* Quare și-a dobînditū multă glorie; măritū; quare merită multă lăudă. *Glorieux-se.*

Glossă. *s. f.* Explicațiune făcută din cuvîntū în cuvîntū unū textū. *Glossa* are cu *Comentariulă* aquelăși scopū, deossebirea este quă *glossa* este măi literariū. *Glossă,* se dice assemenea despre uă mică scriere de poesie quare este unū felū de parodie assupra scrierii unū altū autorū din quare se repetă unū versū la finele fie quării stanție, asfelū quă *glossa* are stanție quăte versurī are textulū. *Glosse.* *Poeti spaniolă aŭ făcutū multe glosse.* *Les poètes espagnols ont fait beaucoup de gloses.* — *fig. fam.* Se dice despre reflexiunile, criticele, interpretațiunile adăugate într'ua povestire. *Spune fapta în simplicitate, nu voiu glossă. Dites le fait simplement, point de glose.* — *Glossă* se dice și unei limbī stricate.

Glossare. *v. s.* A glossa, a face uă glossă, a explica printr'ua glossă. *A glossa unū autoră, a glossa Biblia.* *Glosser un auteur, glosser la*

- Bible.* — A critica, a censura; a da înțelesu reu unor fapte, etc.
- Glossarū.** *s. etr.* Dicționarū que serve la explicațiunea unor diceri dintr'ua limbă puçinū cunoscută prin alți termini cunoscuți ai aquelliași limbe. — Se dice quâte uă dată și unū vocabularū simplu. *Glossaire.*
- Glossatorū.** *s. m.* Autorū quare a glosatū uă carte. *Glossateur. Glossatorū Biblicē. Les glossateurs de la Bible.*
- Glossografie.** *s. f.* Sciința limbelorū, — în anatomie, descrițiunea limbbei. *Glossographie.*
- Glossografū.** *s. m.* Autorū quare scrie assupra limbelorū, quare se ocupă cu studiul lorū. *Glossographe.*
- Glótă.** *s. f.* Mulțime de ómenī que se grâmedescū și se îmbulsescū unulū într'altulū. — Obstea popululu, a ómenilorū. *Foule, Presse.* — *In glótă, cu glótă* sau numai *glótă. loc. adv.* în mare numerū, mulțime. *En foule, A la foule.*
- Glotare.** Veđi înglotare.
- Glugă.** *s. f.* Unū felū de sacū que pórta ciobaniū atîrnatū de gîtū pe soldū. *Panetière.* — Sacū atîrnatū de gulerulū mantalei que se redica pe capū în timpū de plóia. — Chiar mantaia cu assemenea *glugă. Capuchon, Cape.* — *Glugă* se dice și despre coceniū de porumbū aședați în forma ei: *uă glugă de coceni.*
- Gluglu.** *s. m.* Sunetulū que face unū liquidū sau licorū quândū se varsă dintr'ua sticlă sau ploscă; clicū-clicū. *Glouglou.* Se întrebuintesă numai în cântecele despre beatură.
- Glumă.** *s. f.* Șagă, badinagiu, vorbă sau faptă que se face spre a rîde. *Badinage, Plaisanterie, Badinerie; Joyeuseté, Enjouement.* — *În glumă, cu glumă loc. adv. Plaisamment.*
- Glumetū-éță.** *adi. și sus.* Quare face glume, quare glumesce totū-d'ana; *Badin-e, Goguenard-e.*
- Glumire.** *v. s.* A glumi, a șăgui, a face glume. *Badiner, Niaisier, Plaisanter, Goguenarder.*
- Glumitorū-óre.** *s. și adi.* Glumetū, quărui place a glumi, a șăgui. Șăgâlnicū, mucalitū, quare face pe alții să rîdă. *Plaisant-e, Enjoué-e, Railleur-se,*
- Glutonū-ș.** *adi. și sus.* Mâncăciosū, gâmanū, lacomū, quare mănîcă lacomū. *Glouton-ne.*
- Gnomicū-â.** *adi.* Sentențiosū, poemă quare coprinde maxime. *Gnomique.*
- Gnomidă.** *s. f.* Femella unū gnomū. *Gnomide.*
- Gnomonică.** *s. f.* Sciința de a face orologe de sóre, de lună, de stelle. *Gnomonique.*
- Gnomografie.** *s. f.* Studiū, sciință, tractatū assupra moralei. *Gnomographie.*
- Gnomonū.** *s. etr.* Stilulū, stiletulū sau aretătorulū cadranelū salariū. *Gnomon.*
- Gnomū.** *s. m.* Nume datū unor felū de geniuri que se credea de cabalisti quă locuescū în pămîntū unde pázescū comorile ascunse, etc. — Aforismă, sentenția. — *t. de ist. nat.* Unū genū de insecte coleoptere. *Gnome.*
- Gnosticū.** *s. m. t. de ist. ecles.* Nume que se da ereticilorū quare se lăuda a avé sciinție supra-naturale. *Gnostique.*
- Goletă.** *Goletă. s. f. t. de mar.* Vassū micū cu dūoe catarturi și de uă povérá de la 50 pînă la 100 tone. *Goëlette.*
- Golăciune.** Veđi golicione.
- Golanū.** *s. m.* Persónă quare n'are mijlóce sã se îmbrace. *Nu* și prin extensiune, craiu, libertinū.
- Golașū-â.** *adi.* Golū, despoiatū de pene. Se dice despre pui quândū suntū încã fãrã pene; sau despre passeri quândū și-au perdutū penele remãindū jumulte. *Deplumé-e, qui n'a pas ou qui a perdu ses*

plumes. în bot. quare este fără perru sau fire pe dinsulü. *Glabre.*

Golátate. *s. f.* Sârâcie, neavere, lipsă de tóte. *Pauvreté, Dénâment.*

Goldaná. *s. f.* Prună cu gitü, prună gitlânósâ, gitlanâ. *Sorte de prune plus longue et plus grosse que la prune ordinaire.*

Golfü. *s. etr.* Sînü de marre. *Golfe.*

Goliciune. *s. f.* Qualitatea, starea unei persóne góle, despoiate. — Pârțile omului rusinóse. *Nudité.*

Golire. *v. s.* A goli, a deșerta, ascóte queea que coprindea unü lucru, unü vasü, și a-lü lâssa golü orî deșertü. — A eși dintr'unü locü, dintr'ua casâ. *Vider.* — *A mai goli,* a mai lua dintr'unü vasü, dintr'unü sacü, etc. quare era prea plinü. *Survider.* (Se conj. qua gândire.)

Golire. *s. f.* Deșertarea unui lucru, unui vasü; fapta de a goli. *Action de vider, Vidange.*

Golü-â. *adi.* Deșertü, queea que nu coprinde nimicü, nu are nimicü. *Bute gólâ, punga-î este gólâ. Ton-neau vide, sa bourse est vide.* — *s. etr.* deșertulü sau golicijunea que coprinde unü lucru, unü vasü, etc. — *Golulü unei buți, unei sticle,* queea que a scăđutü din liquidulü unei buți sau sticle astupate. *Vide.* — *Golü adi,* se íea quâte uâ datâ cu îñtelessü de despoiatü, *desbrâcatü, fără vestminte.* *Nu-e.* *Ellü era cu piciorulü, cu capulü golü. Il avait la jambe, la tête nue.* — *A fi golü cu căméșâ,* a avé numai căméșâ pe ellü. *Être nu en chemise.* — *fig.* *A avé capü golü,* a nu avé ídei, cunoscinție. *Veđi secü.* — *Aquestü uvragiu este golü de sensü, de raționamentü,* nu are nici sensü, nici legăturâ. *Cet ouvrage est vide de sens, de raison.* — *fig.* *fără prefacere, neascunsü, deslușitü.* *Aquésta-î adevéru golü. C'est la vérité toute nue. Unü subiectü golü, uâ compozițiune gólâ,* quare n'are

destule obiecte și ornamente que se cerü. *Un sujet nu, une composition nue.* — *În goli. loc. adv.* în secü, în vanü. *A îmbla în golü. Marcher à vide.*

Gomfosâ. *s. f. t. de anat.* Articulațiune sau încheeturâ imobilâ prin quare óssele suntü încleștate unulü într'altulü qua unü cuiu într'unü lemnü, asfelü qua dinții în fâlcî. *Gomphose.*

Gónâ. *s. f.* Fapta de a goni, d'a urmâri; alergare dupe que-va, dupe quine-va spre a prinde; căutare, îmblare cu silințiâ dupe que-va. *Poursuite. A se pune în gónâ inamicilorü. Se mette à la poursuite des ennemis.* *Gónâ,* alungare, urmârire, vînátóre dupe animale selbatece feroce, cumü lei, tigri, urși, lupi, vulpi, sau neferoce, cumü căprióre, ciute, epurî etc. cu pușci numai sau și cu gonaci. *Chasse, Rabat, Traque.* — *A începe gónâ, a pune callulü în gónâ, a da căinü în gónâ.* *Entrer en chasse, Mettre son cheval, ses chiens en chasse.* — *fig.* *A lua în gónâ sau la gónâ,* a goni, a urmâri. *Índatâ que avan-garda inamicâ se aretâ, cavaleria nóstrâ o luâ în gónâ.* *Dès que l'avant-garde ennemie se montra, notre cavalerie lui donna la chasse. De va cuteza sâ vie aice, se va lua în gónâ. S'il ose se présenter ici, on lui donnera la chasse.* — *A se pune pe gónâ,* a fugi. *Prendre chasse.*

Gónâ. *s. f.* Încâllecarea animalelorü. *Veđi gonițiâ.*

Gonaciü. *s. m.* Bâtâiașü, aquella quare la uâ vînátóre resbate pădurea spre a goni vînatulü la pușcași. *Batteur, Traqueur.* — *Gonaciü* se dice quâte uâ datâ d'aquella quare cautâ sau alérgâ sâ dobîndescâ que-va. *Poursuivant:* și de aquella quare gonesce dupe fugări, dupe desertori. *Se dit de celui qui*

poursuit les déserteurs, les fuyards.
Gonagră. *s. f. t. de med.* Reumatismă la genuchiū. *Gonagre.*

Gondolă. *s. f.* Luntre lată și lungă cu quare se serve la Veneția mai multū. *Gondole.*

Gondolierū. *s. m.* Luntrașū quare conduce gondole. *Gondolier.*

Gongânellă, Gongânire. *s. f.* Pelticiune, pronunțiaune silnică, articulațiune nedesevirșită a ȕice-rilorū; împedicare; încurcare la vorbă. *Bégaiement, Balbutiement.*

Gongânire. *v. s.* A gongâni, a peltici, a pronunția silnicū; a articula reū vorbele. *Balbutier. Aquestū copillū începe a gongâni. Cet enfant commence à balbutier.*

Goniometru. *s. etr.* Instrumentū de mesuratū unghiurile. *Goniometre.*

Gonire. *v. s.* A goni spre a prinde, spre a apuca que-va; a alerga dupe quine-va sau dupe que-va. *Poursuivre.* — A goni, a isgoni, a alunga, a depărta pe quine-va; a'lū da afară cu forșia. *Chasser. La gonitū qua pe unū coquinū. Il l'a chassé comme un coquin. A goni căinū, muscele. Chasser les chiens, les mouches.* — A goni muscele. *Emoucher.* — A goni pe inamicū dintr'unū orașū, dintr'ua țeră. *Chasser l'ennemi d'une ville, d'un pays.* — *fig.* A goni uritūlū. *Chasser l'ennui. Aquestū soldatū a fostū gonitū din corpulū seū. Ce soldat a été chassé de son corps.* — A questā trăsșurā gonesce bine; duca ei este comodă și iute. *Cette voiture chasse bien.* — A goni însemnēsă și a vîna. A goni lupulū, mistrețulū. *Chasser au loup, au sanglier.* — A goni cu cutare sau cutare căinī. *Chasser avec tels ou tels chiens. Căinī aū gonitū bine de diminēșă. Les chiens ont bien chassé ce matin.* — A se goni, se ȕice de animale quândū suntū în amorulū lorū, *S'accoupler avec la femelle; se dit des animaux.*

Gonită. *s. f.* Gónă, împărecherea animalelorū în timpulū amorulū lorū. Trupă de animale que alergū pe câmpuri în timpulū amorulū lorū. — Timpulū a questii operațiunī saū împăcheri. *Monte.*

Gordianū. Veșī nodū.

Gordinū. *adi. și sus.* Unū felū de strugure a quârui brobōne, cu uă cōjă grōssă și albă, suntū mai dulci de quātū alți struguri. *Chasselas.*

Gorinū și Gorunū. *s. m.* Stejarū bătrînū și grossū. *Vieux chêne, Sorbier.*

Goticū-ă. *adi.* Quare vine de la Goți, quare este dupe Goți. *Gothique. Caracteri gotici, Scriere gotică:* nisque caracteri și uă scriere quare în fondū suntū qua quelle romane dar încârcate cu colțuri, ungiuri și întorsure mai alessū la capetele și la cōdele fie quârui litere. — *Arhitecturā gotică,* quare se depărțē de proporțiunile anticitașii. — *Arhitecturā gotică antică:* aqueea adussă de Goți de la nordū în allū 5-lea secolū. — *Arhitecturā gotică modernă:* uă arhitecturā mai puçinū grea dar încârcată cu ornamente de prisosū. *fig.* fōrte anticū, afară din modă: *Îmbrăcăminte gotică, maniere gotice. Habillement gothique, manières gothiques.*

Grabă. *s. f.* Zorū, pripă, vitessă, diligențā. *Hâte. A avé grabă saū uă mare grabă de a... Avoir hâte ou une grande hâte de... Cu grabă, de grabă, în grabă. loc. adv.* fōrte iute, curândū. *Avec hâte, En hâte, A la hâte, Promptement.*

Grăbire. *v. s.* A grăbi, a zori, a pripī, a da zorū pentru sevrișirea unū lucru. *Hâter, Presser, Dépêcher, Accélérer. A grăbi departulū, rénturnarea:* a se sili să plece saū să se întōrcă mai curândū. *Hâter son départ, son retour. Grăbesce-te. Hâtez-vous. Me grăbescū sășī daū de scire, sășī vestescū.*

Je me hâte de vous en donner avis. Nu se pré grâbesce d'a plă-ti. Il ne se hâte pas trop de payer.

— *t. demus. A grăbi tactulă. Pres-ser la mesure. — A expedia, a lu-cra repede. Să grăbimă, grâbesce, să ne silimă a sevîrși îngrabă. Dépêchons, Dépêchez.*

Grăbnicie. *s. f.* Vedî vitessă, iutellă, grabă, promptitudină, precipita-țiune.

Grabnică-ă. *adi.* Quare nu întîrziă timpă lungă, quare se grâbesce, se pripesce; quare lucrésă, îablă saū vorbesce iute. *Prompt, Soudain, Diligent, Urgent e.*

Graciă. *s. f.* Favorū que se dă, que se acordă cui-va fără a fi obli-gatū la aquéstă. — *A fi în graciă lângă...* a avé favorulū, creditulū cui-va, *Être en grace auprès de...* Se dice și de unū que plăcutū que găssimū în ômenī saū în lucruri. *A păși, a danșia, a cânta cu gra-ciă. Marcher, danser, chanter a-vec grace. A avé uă conversațiune plină de graciă. Avoir une conversation pleine de grace. A-questă femce este bellă, dar fără graciă. Cette femme est belle mais sans grace. Stilulū lui... este plinū de graciă. Le style de... est plein de grace. — Abolițiune, ertare a unei pedepse din partea unū prin-ce. Scrisoare de graciă, prin qua-re unū suveranū ertă pe unū crimi-nalū. Lettre de grace. A dobîn-di graciă regelū, a câstiga erta-rea lui. Se pourvoir en grace au-près du roi, obtenir sa grace. — Indulgențiă, pardonū. Aquéstă fap-tă nu merită nici uă graciă. Cette action ne mérite aucune grace. — Anulū graciei, anulū mîntuirii. An de grace. — Mulțimire, recunoscin-țiă. Graciă Domnului. Grace à Dieu. — Graciă bunătății vōstre, îngrijiriloră vōstre. Grace à votre bonté, à vos soins. — Din graciă saū cu graciă Domnului, formulă*

que unū din suveranī întrebun-șesū în titlurile lorū. *Par la grace de Dieu.*

Graciabilū-ă. *adi.* Remissibilū, qua-re se pōte erta, se pōte lăssa, în-gădui. *Graciable.*

Graciare. *v. s.* A graciă; a face, a da graciă; a erta. *Gracier.*

Graciele. *s. f. pr. t. de mit.* Divinități alle anticități, fice alle lui Joe și Venusū. Aqueste eraū trei: *Eū-frosina, Talia, Aglae* que făceaū cortegilū lui *Venusū* și suntū totū d'a-una embleme a totū que face viața plăcută. *Graces.*

Graciositate. *s. f.* Onestate, civilitate, politețiă, delicatețiă. *Gracieu-seté.*

Graciosū-ôsă. *adi.* Dulce, plăcutū, împodobitū, agreabilū: se aplică la lucruri și la persōne. *Recep-țiune graciosă, vorbe graciōse, priimire, vorbe plăcute. Réception gracieuse, paroles gracieuses. A-questă persōnă este graciosă. Cette personne est gracieuse.*

Gradare. *v. s.* A grada, a da unū gradū, unū rangū, saū, uă func-țiune. *Grader.*

Gradațiune, Gradație. *s. f.* Suire treptată, înălțare la unū gradū, la uă putere, la uă demnitate. Se dice de persōne și de lucruri. *Gradation. — t. de retor.* prin quare se aducū mai multe propozițiuni saū mai multe expressiuni una mai puternică de quātū alta. — *t. de log.* uă argumentațiune quare consistă în mai multe propozițiuni înșirate asfelū qua atributulū quellei din-tiū să fie subiectū la a dūoa, a-tributulū aqestia subiectū la a treia, și asfelū înaiute pînă quândū quellū din urmă atributū să fie afirmatū prin subiectulū quellei dintiū. — *în pict.* trecere nesimți-tă de la uă coloră la alta. — *în arhi.* dispozițiunea mai multorū părți aședate în grade saū unele

- d'assupra altora, și quare sime-trisă prin ornamentul lorū.
- Gradatū-â.** *sup. și adi.* Quare are unū gradū, quārui s'a datū unūrangū. *Gradé-e.* — *Gradatū. adv.* puçinū quâte puçinū, treptatū, pe rândū. *Par degrés.*
- Grădină.** *s. f.* Locū îngrăditū unde se cultivă florī, legume, plante, arburi, etc. *Jardin.* — *Grădină botanică* aqueea în quare se aședă în ordină și cu metodū plante de totū felulū. — *Grădină floristă.* Veđi florarie. *Grădină de roduri.* Veđi livadă. *Grădină de legume,* saū numai *grădină,* în quare se cultivă legume, zarzavaturī. *Jardin potager.* *Grădina Edemulū. în st. Scripturā,* raifulū pămintescū. *Jardin d'Eden.* — *fig. fam. Aquestū omū este uā grădină:* în conversația cu dînsulū găssece quine-va feluri de vorbe și idei frumóse.
- Grădinărie.** *s. f.* Arta de a cultiva grădinele; — mai multe grădini reunite pe unū locū întinsū. Cu aquestū înțelessū se đice mai multū *grădine. Jardinage.*
- Grădinarū-réssă.** *s. Aquella,* aqueea quare cultivă uā grădină; saū, quare păzesce uā grădină. *Jardnier-ère.*
- Grădiniçe.** *s. f. dim.* Grădină mică. *Jardinet.*
- Gradū.** *s. etr.* Treptă de onóre, de demnitate, saū de înaintare. — Treptă que câstigă quine-va în universitate. *Grade.* — Perfecțiune orī imperfecțiune mai multă saū mai puçină a unū lucru. *Degré.* Se aplică la talente, la qualitățile spiritului și a inimei, la qualitățile morale, la afecțiunile sufletulū: *Gradū de tristețā, de obosellă, de inteligentā, de insolentā.* *Degré de tristesse, d'abattement, d'intelligence, d'insolence.* — Crescere, micșorime, întindere mai mare saū mai mică dupe lucrurile de quare se vorbesce. — *în med.*
- diversele perióde alle unei maladii. — *în fisic.* împărțiri principale însemnate pe scara instrumentelor destinate a mesūra diferențele de dessime, de crescere, de greutate, de apăsare etc. a unorū óre-quare lucruri: *Gradele unū termometru, unū barometru. Les degrés d'un thermomètre, d'un baromètre.* — Se mai đice despre temperatură, despre spirturi, despre crescerea apelorū. — În universități, calitate que se câstigă în urmarea unorū studii que a făcutū, saū unū examiniū que a ținutū quine-va. *Degré* ou *Grade.* — *în geometrie,* a trei sute șesședecea parte din cercū. Ori que cercū se împarte în 360 *grade,* fie-quare *gradū* în 60 părți egale numite minute. *Grade de latitudine* suntū pe spațiulū dintre dūoe paralele, *Grade de longitudine* pe spațiulū dintre dūoe meridiane. — *în algeb.* puterea la quare uā quantitate este redicatā.
- Gradualemente, Gradualicește, Gradualū.** *adv.* În *grade,* prin *grade. Graduellement.*
- Gradualitate.** *s. f.* Înaintare treptată. *Gradualité.*
- Gradualū-â.** *adi.* Quare merge treptatū, quare pășesce din gradū în gradū. *Graduel-le*
- Graduare.** *v. s.* A *gradua,* a împărți în *grade.* *A gradua cercurile unei sfere, unū barometru, unū termometru, etc. Graduer les cercles d'une sphere, un baromètre, un thermomètre, etc.* (Se conj. qua lucrare, gradare.)
- Gradațiune, Gradație.** *s. f.* Împărțire în *grade.* *Gradațiunea unū barometru. La graduation d'un baromètre.*
- Graduatū.** *s. m.* Aquella quare a câstigmatū unū gradū academicū în universitate. *Gradué.*
- Graduatū-â.** *adi.* Împărțitū în *grade.* — Quare a luatū óre-quare gradū.

- Gradué-e. în chim.* Focú *graduati*, focú que quine-va face sá créscá prin grade. *Feu gradué.*
- Graficú-á. adi.** Se' dice de descrierile, și operațiunile înfăcișate vederii și făcute sá se înțelégá printr'ua figurá. *Descriptiune grafica a unei eclipse. Graphique.*
- Grafie. s. f.** Descripțiune. *Graphie.* Aqu stá dicere grécá întrá în compunerea mai multorú alte diceri, cumú *Geografie*, descripțiunea pámintului, *Idrografie*, descrierea apei, etc.
- Graferie.** Veđi grefá.
- Grafiérú. s. m.** Secretariulú unei cancelarií de tribunalú. *Greffier.*
- Grafometru. s. etr.** Instrumentú de matematicá de mesuratú unghiurile pe páméntú. *Graphometre.*
- Gráire. v. s.** A grái, a vorbi, a cuvinta. *Parler* Se întrebuingésá în st: Scripturá mai multú, în locú de *vorbi*.
- Gráitoriu-óriá. adi.** Vorbitoriu, cuvintătoriu. *Parleur-se.*
- Graiu. s. etr.** Gráire, cuvintú, vorbá, vorbire, versú. *Parole, Parler.*
- Grajdú. s. etr.** Încápere în quare se ținú caii. *Ecurie.*
- Gramá. s. f.** Unime de greutate la drámuitú, 13 grame facú aprópe 4 dramuri. *Gramme.*
- Grámadá.** Veđi grámédá.
- Grámádire.** Veđi grámedire.
- Gramaticá. s. f.** rta quare învේtá a vorbi și serie eorectú. — Cartea quare coprinde preceptele aqes-tei arte. *Grammaire.*
- Gramaticalemente, Gramaticeste. adv.** Dupe regulele gramaticei. *Grammaticalement.*
- Gramaticalú-á. adi.** Quare ține de gramaticá, quare privesce la gramaticá: — quare este dupe gramaticá. *Grammatical-e.*
- Gramaticú și Gramerianú. s. m.** Aquella quare cunósce gramatica, saú aquella quare scrie assupra gramaticei. *Grammairien-ne.*
- Gramatistú. s. m.** Aquella quare dá lecțiunii de gramaticá; se dice mai multú în derídere. *Grammatiste.*
- Grámédá, Grámadá. s. f.** Adunare, strínsurá la unú locú de mai multe lucruri saú ómeni. *Amas, Ramas, Monceau.* — *fig.* *Grámédá de idei, de reflexiuni. Amas d'idées, de réflexions.* — *în propriú:* *Uá grámédá de vagabonđi. Un ramas de vagabonds.* — *Grámédá de petre, de bani. Monceau de pierres, d'argent.*
- Grámedéllá, Grámedire. s. f.** Fapta d'a grámedi; adunare, înghessuéllá de lucruri saú de persóne. *Accumulation, Amoncellement, Entassement.*
- Grámedire. v. s.** A grámedi; a strínge la unú locú, a aduna și a face grámédá mai multe lucruri. *Entasser, Amonceler, Accumuler, Grouper, Tasser.* *A grámedi vorbe peste vorbe*, a vorbi multú fârá a cânta que meritá d'a fi díssú. *Entasser paroles sur paroles.* *A grámedi snopi, comori. Amonceler des gerbes, des trésors.* — *A grámedi crimá peste crimá*, a adáuga crimá la crimá. *Accumuler crime sur crime.* — *A grámedi grú.* *Tasser du blé.* — *Grámedire.* Veđi aglomerare. — *A grámedi gunoú.* *Antoiser.* — *A grámedi páméntú.* *Terrasser.*
- Grámediturá.** Veđi grámedéllá.
- Gránalú-á. adi.** Veđi cerealú.
- Gránarú. s. etr.** Locú, localú în quare se pástrésá gráne și totú felulú de seminție, (hambarú.) *Grenier.*
- Gránarú. s. m.** Negociantú de gráne. *Grenetier.*
- Grandéțá. s. f.** Mârire, mârie, demnitate: — fudulie, îngînfare. *Grandesse.*
- Grandiosú-ósá. adi.** Mare, sublimú, pomposú, maiestosú, magnificú prin eleganția, nobleția și proporțiunea formelorú. *Grandiose.*
- Gráne. s. etr. plr.** Gráneție, cereale,

- totú felulú de seminție que daú fâina pentru pâine. *Céréales, Graines.*
- Grâneție.** Vedi grâne.
- Grangurú.** *s. m. t. de ist. nat.* Uâ pasere cu pene galbene. *Loriot.*
- Graničâ.** *s. f.* Otărú, margine, frontieră. Vedi frontieră.
- Grânicăre.** *v. s.* A grânică, a otâri marginile, a mârșini. *Limiter.*
- Grânicerú.** *s. m.* Ostașú que păzesce graniča, frontiera unei țeri. *Soldat qui garde les frontières d'un pays.*
- Granitú.** *s. m.* Unú felú de petró forte tare. *Granit.*
- Grânú și Griú.** *s. etr.* Plantá que produce uâ seminția din quare se face pâinea quea mai bună. — Seminția que dá aquéstá plantá. *Blé, Froment.* — *Unú sacú de grânú, a măcina grânú. Un sac de blé, Moudre du blé.*
- Granulare.** *v. s.* A granula, a grâunța, a preface metalulú în grâunțe mici. *Granuler.*
- Granulațiune, Granulație, Granulare.** *s. f.* Operațiune prin quare se reducú în grâunțe micimetalale. *Granulation.*
- Granulosú-ósá.** *adi.* Quare este compussú din grâunțe mici, quare este împărțitú în brobóne mărunte. *Granuleux-se.*
- Grânușorú.** *s. f. dim. t. de bot.* Uâ érbă cu fóiá latá și rotundá din quare se face uâ bună salată, este căutată primávéra. *Sorte d'herbe qui donnent les prairies et qu'on mange en salade.*
- Grápá.** *s. f.* Unéltá cu dinți de lemnú saú de ferú a lucrătorilorú de pámentú, și cu quare se sdrobesc bulgárii depe aráturá și acopere seminția aruncată pe brasde, *Herse, Émottoir.*
- Grápăre.** *v. s.* A grápă, a trage cu grăpa pe arătore. *Herser, Émotter.*
- Grápăturá, Grápăre, Grápéllá.** *s. f.* Lucrarea de a grápă. *Hersage.*
- Grâscénú-â.** *adi. fam.* Camú grassú;
- camú grâssuliú; nu prea slabú nici prea grassú. *Grasset-te.*
- Grâssime.** *s. m.* Substanțiá unturosá respindită în corpulú animalelorú. *Graisse.*
- Grassú â.** *adi.* Vorbindú de animale, quare are multá grâssime, saú quare nu este slabú. — Vorbindú de bucate, quare suntú unturose, quare innótá în grâssime. — Vorbindú de alte lucruri, plinú de grâssime saú de óre-quare materii unturose. *Gras-se.*
- Grâssuliú-â.** *adi. dim.* Se dice despre copiii quare suntú grași delicaiți. *Unú copillú grâssuliú. Un enfant grassouillet.*
- Grâssunú-â.** *s.* Porcú tinerú de unú anú; — purcellú grassú. *Goret.*
- Grátarú.** *s. etr.* Pirostii lungi de ferú, que se aședú pe focú pentru felurite trebuinție. *Chenet, Chevette.* *Grátarú* pe quare se frige carne, saú, pînre quare cade cenușa din vétrá. *Grille.*
- Graticulare.** *v. s. t. de pict. și de dessem.* A graticula, a împărți unú tablou și uâ pînzá saú cártie împátrate spre a scóte uâ copie dupe aquellú tablou. *Graticuler.*
- Graticulațiune, Graticulație.** *s. f.* Fapta de a graticula; efectulú a questii fapte. *Graticulation.*
- Grație.** Vedi graciá.
- Gratie,** *s. f.* Vedi grilá, grilagiu.
- Gratificare.** *v. s.* A gratifica, a favorisa făcendú unú darú, a face cui-va unú darú. *Gratifier.* (Se conj. qua lăudare.)
- Gratificațiune, Gratificație, Gratificare.** *s. f.* Darú, dăruire, recompensá que se face cui-va pentru óre-quare serviciuri. *Gratification.*
- Gratisú.** *adv.* În darú, fără platá. — *adi.* Quare nu costá, quare se dá saú se face fără platá. *Spectaculú gratisú. Spectacle gratis.*
- Gratitudiná, Gratitudá.** *s. f.* Mulțumire, recunoscințiá pentru un-

- serviciu său uă bine facere. *Gratitude*.
- Gratuitate.** *s. f. t. de teolog.* Daru nemeritată, caracterulă quellei que este gratuite. *Gratuité*.
- Gratuită-ă.** *adi.* Quare se dă sause face fără a fi obligatū; datū în darū, datū fără plată. *Gratuit-c.*
- Grău, Grănu.** Veđi grănu.
- Grăunțare.** *v. s.* A grăunța, a face sâ se alégă grăunțele din spicū seū depe ciocălău. *Egrainer, Égrener.* — A reduce în grăunțe, a preface în mici grăunțe. *Grener.* — A sfărâma saū a turna unū metalū în grăunțe. *Grenailles, Granuler.*
- Grăunțarie.** *s. f.* Quantitate, grămédă de felurī de grăunțe. *Quantité ou amas de graines.*
- Grăunțarū.** *s. m.* Negociantū de grăunțe, de grâne. *Grènetier.*
- Grăunțatū-ă.** *sup. și adi.* Plinū de grăunțe, quare are grăunțe multe. *Grenu-e.* Unū spicū grăunțatū. *Un épi bien grenu.*
- Grăunte.** *s. m.* Unū firū de semințîă din vre uă plantă, — unū firū de grănu, unū bobū de porumbū, etc, se đice grăunte. *Graine.* — Pluralulū grăunțî sâ nulū confundămū cu pluralulū femininū grăunțe quare diferă în sensū. Veđi jossū.
- Grăunțe.** *s. etr. plur.* Totū felulū de grăunți saū quantitate de fire, de bóbe de diferite specii cumū de grănu, de porumbū, pe meū, etc, amestecate la unū locū. *Tout sorte de grain qui renferme l'épi de blé, de seigle, d'orge, etc. Grăunte de passerī,* quare se daū la passerī. *Grenailles.*
- Grăunțosū ósă.** *adi.* Quare este compussū din mici grăunțe. *Granuleux-se.*
- Grăunțū.** *s. m.* Veđi grăunte.
- Gaurū.** *s. m. t. de ist. nat.* Uă passere cu penele cenușii. *Sansonnet, Étourneau.*
- Gravare.** *v. s.* A grava, a sâpa, a scobi, a imprima óre-quare trăs-sure în aramă, marmură, etc. *Graver.* (Se conj. qua lucrare.)
- Gravimetru.** *s. etr.* Instrumentū propriū a mesura greutatea specifică a solidelorū și a fluidelorū. *Gravimètre.*
- Gravitare.** *v. s.* A gravita, a tinde, a se pleca câtră uă altă parte prin greutate. *Graviter.*
- Gravitate.** *s. f. t. de fisic.* Greutate, a-tîrnare și plecarea din cauza greutatei către unū altū corpū. Vorbindū de persóne, qualitatea quelui seriosū, rezervatū, gravū. *Gravité.* Se đice și despre lucruri. *Gravitatea stilulū; Gravitatea manținerii sêlle. La gravité de style; la gravité de son maintien.*
- Gravitațiune, Gravitatie.** *s. f. t. de fis.* Efectulū gravitații, saū tendinția que unū corpū are către unū altū corpū din cauza gravitații uī. *Gravitation.*
- Grăvū-ă.** *adi. t. de fisic.* Greū, apăsătorū. *Corpurile grave. Les corps graves.* — Vorbindū de persóne, quare vorbesce saū lucrésă cu seriozitate, reținere, circospecțiune și demnitate. — Se đice prin extensiune, despre manținere, despre aerū saū înfăcișare, despre tonū, despre stilū, etc. *Grave.*
- Gravură.** *s. f.* Arta de a grava ori sâpa în metalū saū în lemnū. Chiar lucrulū sâpatū saū scobitū. Se đice și despre stampe și tablouri. *Gravure.*
- Grățiă.** Veđi grățiă.
- Grăbinū.** *s. m.* Adunătura redicată a ósselorū între spinare și gitū. *Garrot.*
- Grăblă.** *s. f.* Instrumentū de lemnū cu dinți de ferū, saū colți de lemnū în quare este înțepenitā uă códă de lemnū și cu quare grădinarii potrivescū suprafația unū locū sâpatū. *Râteau.*
- Grăblare.** *v. s.* A grăbla, a aduna cu

- grebla; a potrivea loculă saŭ uă arătură ori unŭ aleiŭ trăgindŭ cu grebla pe d'assupra. *Râtelier.*
- Greblașu.** *s. m.* Lucrătorŭ cu grebla într'ua grădină. *Râtelier.*
- Greblătură.** *s. f.* Queea que se adună, se strînge în grămédă trăgindŭ cu grebla. — Greblare, faptă de a grebla. *Râtée.*
- Grecescŭ-escă.** *adi.* Queea que este allŭ Grecului saŭ allŭ Greciei. Se dice mai bine *grecŭ-grecă.* Veđi grecŭ.
- Grecește.** *adv.* Cu chipŭ saŭ manieră grecă. *A la grecque.* — *A înveșta grecește.* *Apprendre le grec.* *A trăi grecește.* *Vivre à la grecque.*
- Grecie.** *s. f.* Țera Grecilorŭ, Elada. *Grèce.*
- Grecŭ-Grecă.** *s.* Locuitorŭ din Grecia. — *adi.* quare este allŭ Grecilorŭ, allŭ limbei, allŭ manierei. allŭ scrierii lorŭ. *Grec-Grecque.* *Besserica grecă, ritulŭ grecŭ,* ortodoxia orientului, ritulŭ aquesitorŭ ortodoxi, spre deosebire de *Besserica latină* saŭ Catolicismulŭ. *L'église grecque, le rit grec.*
- Greere.** *s. m. t. de ist. nat.* Însectă que are uă cântare monotonă. *Grillon, Cri-Cri, Cigale.* Dŭoe specii de greeri suntŭ mai cunoscute: *greerele de casă* și *greerele de câmpŭ.* *Le grillon domestique et le grillon champêtre.* Quellŭ din tîiŭ e canŭ roșu și trăesce în case pe lingă sobe și coptore, quellŭ d'allŭ dŭoilea este negru și trăesce la câmpŭ.
- Grefă.** *s. f.* Buroulŭ unde se păstrează și de unde se expediésă actele de justiție într'unŭ tribunalŭ. *Greffe.*
- Gregorianŭ-ă.** *adi.* Focŭ gregorianŭ, unŭ focŭ que arde și în apă, cu quare se serviaŭ Grecii. *Feu grégeois.* — *Calendarŭ gregorianŭ,* calendarulŭ reformatŭ în 1582 de papa Gregoriŭ XIII. *Calendrier grégorien.*
- Grenadă.** *s. f.* Rodulŭ grenadierului,
- rodie. *Grenade.* — Ghiulea de ferŭ găunosă și împlută cu pulbere de pușcă que se aruncă cu mâna saŭ cu uă armă spre a face explozie. *Grenade.*
- Grenadierŭ.** *s. m.* Rodiŭ, arbure que produce grenade. *Grenadier.* — *Grenadierŭ* unŭ soldatŭ, veđi jossŭ.
- Grenadirŭ.** *s. m.* Soldatŭ quare aruncă grenade. Astă-đi soldați din companii alesse, quei mai frumoși ómenii în infanterie. *Grenadier.*
- Grenată și Granată.** *s. f. t. de ist. nat.* Pêtră preciosă de uă roșețîă camŭ deschissă, numită asfelŭ pentru quă sémená cu colora grăuntelui de grenadă saŭ rodie. *Grenat.*
- Greoiŭ-óia.** *adi.* Camŭ greŭ, quare atrîná în jossŭ de greutate; quare nu pró este ușure. — *fig.* Nesuferitŭ, superătoriu. *Pesant-e.* — *Mână greoiă.* *Main pesante.* — *Spiritŭ greoiŭ.* *Esprit pesant.* *Conversațiune greoiă:* superătoriă. *Conversation pesante.*
- Greșellă.** *s. f.* Abatere în contra legii, în contra datoriei; faptă saŭ vorbă greșită. *Faute.* — *Greșellă* în socotelle. *Mécompte.* — *Greșellă,* defectŭ prin quare quine-va lassă que-va nepussŭ, neșpussŭ. *Manque, Manquement.* — *Fără greșellă.* *Sans faute.* *Din greșellă.* *Par mégarde. loc. adv.*
- Greșire.** *v. s.* A greși, a face saŭ a vorbi que va în contra datoriiilorŭ ori a legelorŭ. *Faire faute.* — A se încela. *Faillir, se Tromper.* — *A căde în vre uă greșellă.* *Manquer; Tomber en faute.* *Ellŭ a greșitŭ către amiculŭ seŭ,* n'a făcutŭ queea que se cuvenea pentru amiculŭ seŭ. *Il a manqué à son ami, prov.* *Quine greșesce se pedepsesce. Qui fait la faute la boit.* *A greși lovitura.* *Manquer son coup.* — *A greși uă socotellă:* a se încela într'unŭ calculŭ. *se Mécompter.* — *A greși,* a comite uă greșellă. *Forfaire, Commettre une faute.* — *A*

- greși*, a pecătui, a comite unū pe-
catū. *Pécher*. (Se conjugă quagîn-
dire.)
- Greșitū-â.** *sup. și adi.* Quare este fă-
cutū în contra datoriiilor, legei,
quare nu este pre cumū se cerea;
quare este în contra regulorū,
principelorū. *Erroné e, Manqué-e,*
Faux-Fausse. — *sus.* *Greșitū, Gre-*
situ-le, în St. Scriptură, se iewa în
locū de pecătōsū.
- Gressie.** *s. f.* Cute, uneltă de petró
cu quare se ascute cōssa, etc.
Queux.
- Grēșiă.** *s. f.* Pornire, poftă de avâr-
sa; desgustū de bucate prin stri-
carea stomacului. *Anorexie, Nausée*.
— *fig.* Desgustū que inspiră óre-
quare lucru. *Cartea lui este atătū*
de immorală înquătū mī a adussū
grēșiă. Son livre est si immoral
qu'il m'a donné des nausées.
- Greșosū-ósă.** *adi.* Quare causă grē-
șiă. *Nauséabond-e, Nauséux-se.*
Remediū greșosū, mirosū gre-
șiosū. Remède nauséabond, Odeur
nauséabonde.
- Greū-Grea.** *adi.* Quare are, quare
coprinde în sine greutate. *Pesant-e.*
Quare se mișcă anevoiă, quare a-
bia se pōte duce saū purta. *Lourd e.*
— *la fig.* Împoverătoriu, apessăto-
riū; nesuferitū, uricōsū. *Jugū greū,*
dominațiune aspră. *Joug pesant.*
— *Grossierū, stupidū, prostū. Spi-*
ritū greū. Esprit lourd. — *fig.* *Fem-*
mee grea. femee însărcinată, bor-
țiōsă. *Femme grosse, Femme en-*
ceinte. — *Ostenitorū, obossitorū,*
quare se face anevoiă. *Pénible.* —
Greū însemnēsă quâte uă dată *im-*
posantū, seriosū, veđi gravū. *Greū*
se iewa încă cu înțelessū de *forte*
durerosū: Maladie grea. Griève
maladie, și *forte mare: greșellă*
grea. Faute griève. — *Cu greū loc.*
adv. cu anevoiă. *Péniblement, Ma-*
laisément, Difficilement.
- Greutate.** *s. f.* Qualitatea de a fi greū;
atîrnare, apessare grea. *Pesanteur,*
- Lourdeur.* — Se iewa quâte uă dată
cu înțelessū de *gravitate, difficul-*
tate. Veđi aqeste điceri. — *Indis-*
poșițiune quare face se simțā unū
felū de greutate în óre-quare par-
te a corpului. *Greutatea stomacu-*
lui, Greutatea capului, etc. *Pesant-*
teur d'estomac, de tête, etc. — *Greu-*
tate se iewa și cu înțelessū de *sar-*
cină, de povérā: Greutatea affa-
cerilorū. Le poids des affaires. A
purta tótă greutatea dălleși a căld-
urei: a lucra tótă điūa. Porter
tout le poids du jour et de la cha-
leur. — *Cu greutate. loc. adv.* cu
greū, fără ușurințiă. *Pesamment,*
Lourdement, Sans facilité.
- Grifită.** *s. f. t. de ist. nat.* Unū felū de
scoică împetrită quare are óre-
cumū forma unei luntre. *Gryphite.*
- Grifū.** *s. etr.* Unū felū de enigmă saū
propoșițiune misterioasă. *Griphe.*
- Grijă.** *s. f.* Păssū, păssare de que-va;
veghiere însoćitā de neastîmpērū
despre que-va saū quine-va. *Souci,*
Soin. — *Fără grijă,* fără turburare,
cu sange rece. *Sans souci.* — *A*
avé grijă, a îngriji. *Soucier.*
- Grijanie.** *s. f.* Veđi cuminicare, îm-
părtășire.
- Grijire.** *v. s. a.* grijii, a curăți, a scu-
tura, a aduce în stare de curățe-
nie interiorulū unorū case saū u-
nei camere. *Approprier. A grijii*
uă cameră. Approprier une cham-
bre. — *A grijii, A se grijii.* Se iewa
și cu înțelessū de a cuminica, a
împărtăși cu S-ta. pāine saū cor-
pulū Domnului. Veđi cuminicare,
împărtășire.
- Grilă.** *s. f.* Grătarū, uneltă de friptū
que-va pe focū. *Gril.*
- Griladă.** *s. f.* Carne friptă pe grilă
saū grătarū. *Grillade*
- Grilagiū.** *s. etr.* Țesetură de lemne,
de ferū, de sirmă, etc, quare se
încrucieșă și lassă pîntre elle lu-
mine pātrate, orī lunguiate saū
sub alte figure. — Patū de lemne
încrucieșate que se punū sub te-

- meliea unui edificiu cându pământul nu este solidu. *Grillage.*
- Grilare.** *v. s.* A grila; a frige, a prăji pe grilă: se ia și cu înțelesu de a *pirli*. Veđi *pirlire*. — A închide cu grile. *Griller.* (Se conj. qua lucrare.)
- Grile.** *s. f. plr.* Zăbrelle; încrucișare de drugi de feru, saũ de lemne cu quare se închide uã curte, unũ vorbitoriũ de religiõe, uã ferestrã, uã ușã, etc. *Grille. Drugi a-questorũ grile suntũ terminați în lance. Les barreaux de cette grille sont terminés en fer de lance. — în terminũ de blas.* Visiera unui soldatũ.
- Grimassã.** *s. f.* Mișcare fãrã locũ și ridiculã a feçii, strîmbare, sbîrcire, schimonossire a chipului saũ a obrazilorũ cu unũ scopũ, ori din obiceiũ. — A face *grimassã cui-va*: a-i face uã minã rea, a-i areta uã priimire uritã. *Faire la grimace à quelqu'un.*
- Grimassare.** *v. s.* A grimassa, a face grimasse. *Grimacer.* — În locũ de verbũ ne servimũ mai bine cu sustantivulũ însocitũ de verbulũ facere. *Figurele aquestui tabloũ facũ grimasse, în locũ de grimassesũ. Les figures de ce tableau grimacent.*
- Grimpare.** *v. s.* A grimpa, a se bu-rica, a se urca înfigîndũ ghiarele, saũ ajutîndu-se cu piciorøle și cu mâinele. *Grimper. A grimpa spre vârfulũ unui arbure. Grimper en haut d'un arbre.* (Se conj. qualucrare.)
- Grindã.** *s. f.* Bîrnã gróssã, tãlpóia. *Poutre, Doubleau.*
- Grindeiũ.** *s. etr.* Grindã micã, bîrnã de uã mesurã mai micã. *Poutrelle, Solive, Soliveau. — Grindeiũ plugulũ, patulũ aratrului. Haie.*
- Grindinã.** *s. f.* Apa ploiei îngheçatã que cade în mici glónțe saũ petre. *Grêle.* — *fig. Uã grindinã de glónțe, de ghiulelle. Une grêle de balles, de boulets.*
- Grindinare.** *v. s.* A grindina, a cãde grindinã. *Grêler:* în locũ de infinitivũ ne servimũ totũ-d'a-una cu sus. *grindinã* însocitũ de unulũ din verbiũ *dare, cadere: A da grindinã, a cãde grindinã* în locũ de *grindinesã. Grêler, Tomber de la grêle.*
- Gripã.** *s. f. t. de med.* Catarũ, cataroiũ, guturaiũ epidemicũ quare aduce friguri. *Grippe.*
- Grisetã.** *s. f.* Unũ felũ de materie cenușie de micũ preçiu. -- Fatã junã saũ femeie junã de condițiune de jossũ și cu uã conduitã ușuricã. Se ñice la Parisũ unei fete lucrãtoriã, coquetã și galantã, de uã reputațiune nu prẽ bunã. *Grisette.*
- Grișũ.** *s. etr.* Orzũ, ovãsũ pissatũ saũ mãcinatũ mare. *Gruau.*
- Griveiũ.** *s. m.* Cãine englesũ cu perulũ sburlitũ. — Nume propriũ que se pune unui cãine cenușiu, vînetũ, flocosũ. *Griffon.*
- Grivũ-ã.** *adi.* Guleratũ, pestriceũ. Se ñice de cãini și de passeri *Gri-velẽ-e.*
- Grinalũ.** Veđi grãnalũ.
- Grinũ.** Veđi grãũ, grãnũ.
- Groazã.** Veđi grózã.
- Groapã.** Veđi grópã.
- Grohãellã, Grohãire, Grohãiturã.** *s. f.* Fapta de a grohãi; versulũ saũ glassulũ porcilorũ. *Grognement.*
- Grohãire.** *v. s.* A grohãi, a scôte porculũ versũ; saũ a face qua porculũ din gîtũ. — *Grogner.*
- Grohãiturã.** *s. f.* Efectulũ grohãirei. *Grognement.*
- Gronã.** Veđi gronderie.
- Gronare.** *v. s.* A gronda, a cicãli, a murmura, a mormãi pîntre dinți în contra cui-va, — a dojeni pe quine-va. *Gronder.*
- Gronderie.** *s. f.* Dojẽnã, reprimandã que face quine-va cu mãnie. Ne-

mulțumire que arătă quine - va mormăindū. *Gronderie.*

Grópá. *s. f.* Gaurá, bortá largá și profundá în pământū, făcutá de sine saū prin artá. *Fosse.* — *Grópá cu varū,* gaurá pátrată în pământū în quare se pástrésá varulū stinsū. *Fosse à chaux.* — *Grópá de varū,* în quare se aședū și se ardū petrele pentru varū. *Four.* — *Grópá de bucate,* în quare se pēstrésá grīne, meiu, orzū, etc. *Fosse en terre pour conserver les grains.* — *Grópá de nissipū,* locū din quare se scóte, se explotésá nissipū. *Sablère.* — *Grópá de zarzavatū,* în quare se pástrésá legume, verdețuri. *Silo.* — *Grópá de nucí,* în quare se jócá nucelē. *Fossette.* — *Grópá,* se íea adessé cu înțelesū de mormintū. *fig. A fi pe margina gropū:* a fi aprópe d'a muri. *Être sur le bord de la fosse.* *A fi c'unū piciorū în grópá.* *Avoir un pied dans la fosse.*

Gropiçá. *s. f. dim.* *Grópá micá.* *Fossette.* *Gropiçá în barbá,* uá gropiçá que aū unele persóne în barbá sub buze. *Fossette du menton.* — *Gropiçe în obrazí,* gropiçe que facū unū în obrazí cândū ridū. *Fossette des joues.*

Gropniçá. *s. f.* Veđi cimitiriū.

Gropū. *s. etr. t. de com.* Sacū pecetluitū, plinū cu baní que se trimite prin poste saū prin altá ocasiune de la unū orașū la altulū. *Group.*

Grosamá. *s. f. t. de bot.* Uá plantá din quare se face mături. *Genét.*

Grossierement, Grossiericește, Grossierū. *adv.* Cu uá manierá grossierá. *Grossièrement.*

Grossieritate. *s. f.* Lipsá de finețá, de delicatețá într'ua materie saū pínzá, într'ua lucrare de arhitecturá, de manufacturá, etc. — *fig.* nepolitețá; lipsá de maniere plăcute; de civilitate în vorbe saū în fapte. *Grossièreté.*

Grossierū-â. *adi.* Quare nu este finū,

delicatū; quare este grossū lucratū. *Vestminte grossiere, talie grossierá.* *Des vêtements grossiers, une taille grossière.* — *fig.* necivilisatū, nepolitū, nedelicatū. *Langagiū, spirítū grossierū.* *Langage, esprit grossier.* *Respunsuri, maniere grossiere.* *Réponses, manières grossières.* — *sus.* *Aquesta-î unū grossierū.* *C'est un grossier.*

Grossime. *s. f.* Qualitatea lucrului grossū, volumulū lucrului grossū. *Grosseur.*

Grossolanū. Veđi grossierū.

Grossū-óssá. *adi.* Quare este mare în conferințá și în volumū — este opositū la *subfire.* *Gros-se.* *Voí suntełi grossū qua și dñsulū, dar mai 'naltū, asta vē arătă mai puçinū grossū.* *Vous êtes aussi gros que lui, mais plus grands, ce qui vous fait paraître moins gros.* — *Femeegróssá,* quare este mare în volumene. *Grosse femme.* — *Postavū grossū.* *Gros drap.* — *Pínzá gróssá.* *Grosse toile.* — *Vorbe grósse,* injuriū, expresiuni licențiose, vorbe ofensátorie. *Gros mots.* — *Cavalerie gróssá,* maí bine *Cavalerie grea,* spre deosebire de *Cavalerie ușórá.* Se đice de uá cavalerie armată greū precumū suntū cuirassierii, carabinarii, etc. *Grosse cavalerie.* — *Uá cértá gróssá,* marc, seriósá. *Une grosse querelle.* — *A atinge córda gróssá,* a vorbi de queea que are maí principalū și maí esencialū que-va. *Toucher la grosse corde.* — Quáte uá datá *grossū* se íea în locū de *mare: plóia gróssá;* saū de *multū, baní groși.* Veđi mare, multū.

Grotá. *s. f.* Pesterá; gaura sub pământū, unū felū de caverná. *Grotte.*

Grotescū-â. *adi.* Bizarū, extravagantū, ridiculū. *Grotesque.*

Grózá. Veđi oróre, teróre.

Grozávie. Veđi orore, atrocitate.

Grozavū. Veđi oribilū, atroce, formidabilū, teribilū, redutabilū.

- Grumază. s. etr.** Gîtulă unui animală unde se opresce jugulă său hamulă quândă trage. *Chignon.*
- Grundire. v. s.** A grundî, a preface que-va în grundî, în fărâmiture, în cocoloșe. *se Grumeler.* (Se conj. qua gîndire.)
- Grundosă 6să. adi.** Quare are saă coprînde în sine grundî; quare este prefăcută în grundî, în fărâmiture, în cocoloșe mici. *Grumeleux-se.*
- Grundă. s. m.** Cocoloșă, fărâmitură. *Grumeau.*
- Grupă. s. f. t. de pict. de dessemn.** Adunare de mai multe obiecte unulă lingă altulă asfelă qua ochiulă să le coprîndă de uă dată. — Reuniune, grămedire de mai multe pers6ne; cetă de animale orî passeri; stolă. *Groupe.*
- Grupare. v. s.** A grupa, a grămedi în grupă; a forma uă grupă, a compune grămedî. *A se grupa,* a se forma în grupe, în grămedî. *Grouper, se Grouper.* (Se conj. qua lucrare.)
- Gubavă-ă. adi. și sus.** Slabă, slăbănoğă, gălbîniciosă și neputinciosă. *Inferme.*
- Gudurare. v. s. (se)** A se gudura, a se lingusi, a areta multă afecțiune. Se 6ice mai multă de căini quândă se linguescă și se bucură pe lingă quine-va. *Flagorner, se Cajoler.* — *fig. Ipcritiă se gudură. Les hypocrites se cajolent.*
- Gudurătoriu-6riă. adi.** Quare se gudură, se țirasece lingusîndă. *Flagorneur-se, Cajoleur-se.*
- Gudurătură, Gudurare. s. f.** Fapta d'a se gudura, lingusire que facă căiniă țirîndu-se, bucurîndu-se. Se 6ice și de pers6ne. *Flagornerie, Cajolerie.*
- Gueră. s. f.** Resbelă, bătălie între dăoe staturî suverane. *Guerre.*
- Guerieră. s. m.** Ostiană, ostașă, resbelnică curăgiosă; aquella quare ține resbele. *Guerrier.*
- Gufără. s. f.** Vîrtejă de apă, sorbă, gaură que face apa învîrtîndu-se. — Prăpastie, abimă, precipiciă. Se 6ea și în figuratū și însemnăsă mărime, extremitate, prăpastie. *Gufără de miseră, de nenorociră. Gouffre de miseres, de malheur.*
- Gugumană, Gugiu. s. f.** Cucă; căciulă princiară que purtaă Domniă romăni în timpii de paradă. *Coiffure de parade à l'usage des princes Moldo-Valaques.*
- Gugosă. s. f.** Ună felă de prăjitură din făină și quare la prăjită se înflă și 6ea ferină rotundă. *Sorte de patisserie ronde en tous sens.* — Redicătare que se facă pe unele foî în formă de gugoși mici. *Galle.* — *Gugosă de restică. Noix de galle.* — *Gugosă de mătassă. Cocon.*
- Gugulăllă, Gugulire. s. f.** Fapta de a guguli, de a mângăia; resfăcēllă, resgiēllă. *Mignardise.*
- Gugulice. s. f. dim.** Termină de mîngăere que se dă vorbindă unui copilă. *Mignon-ne.* — *Gugulicea mea,* mititelulă meă. *Mon mignon.*
- Gugulire. v. s.** A guguli, a măguli, a resgăia, a resfăcia. *A se guguli,* a se drăgosti, a se resfăcia. *Mignarder, Mitonner;* — *se Mignarder, se Mitonner.*
- Gugulitură. s. f.** Fapta de a guguli, de a se guguli; — Efectulă aquestei fapte. *Mignotise.*
- Guițiare. v. s.** A guiția, a țipa porculă quândă îlă prînde quine-va. *Groiner, Grouiner.*
- Gulerătă-ă. adi.** Quare are guleră mare la uă haină *Qui a un gros collet à son habit,* — Se 6ice de căiniă quare aă în gîurulă gîtulă qua ună inelă cu perră d'ună altă coloră qua restulă corpului. *Se dit d'un chien qui a autour de son cou un collier naturel.*
- Guleră. s. etr.** Coletă, partea hainei saă a cămeșei quare este în gîurulă gîtulă. *Col, Collet.* — *Guleră de haî-*

nă, de manta. Collet d'habit, de manteau. Guleră de cămășă. Col de chemise.

Gumi. *s. m.* Clei, substanță que curge din ôre-quare arburî, que se învîrtosă la aerū și se mōiă în apă. *Gomme. Gumi-Copală,* uă reșină que se întrebuingesă în compozițiunea lustrului. *Gomme copal.* — *Gumi elastică,* uă reșină elastică. *Gomme elastique.* — *Gumi arabicū* quare curge dintr'unū felū de salcămă, se aduce din Egiptū. *Gomme arabique.*

Gumierū. *s. m.* Arbure mare din America din quare curge multū gumi. *Gommier.*

Gumi-Gutū. *s. etr.* Reșină galbenă de Indiī, întrebuingiată în pictură. *Gomme-Gutte.*

Gumi-reșină. *s. etr.* Substanță que ține de natura gumii și a reșinei. *Gomme-resine.*

Gumosū-ôsă. *adi.* Quare este de natura gumii, quare produce multū gumi *Gommeux-se.*

Gunoellă, Gunoiare, Gunoioșel-lă, Gunoioșare. *s. f.* Fapta de a gunoia, d'a se gunoia; d'a face gunoiu. *Fumier.*

Gunoiare, Gunoioșare. *v. s.* A gunoia, a gunoioșă; a face gunoiu saū a pface în gunoiu, — ori a îngrășa cu gunoiu. *Causer ou produire des ordures, des balayures.* — *Fumer; Engraisser la terre avec du fumier.*

Gunoiste. *s. f.* Gunoiu multū de îngrășatū locuri. *Fumier.*

Gunoiu. *s. etr.* Murdaliculū de la mătura. *Curailles, Ordure, Balayure.* — Bălișarū. *Fumier.* -- *Gunoiu. fig.* queea que este mai de lepădatū în populū. *Racaille.*

Gură. *s. f.* Uvertura saū partea dintre nasū și bărbie pe unde scotemū vocea și pe unde priimimū alimentele. *Bouche. A deschide gura, a închide gura. Ouvrir la bouche. fermer la bouche.* Se dice și de

exteriorulū gurei. *Uă gură frumôsă, a sâruta în gură. Une belle bouche, baiser sur la bouche.* — Se dice și în locū de gustū: *a-questă mâncare face gura amară. Cet aliment rend la bouche amère.* Se dice și în locū de persōne relativū la mâncarea que consumă: *Ellū are dūoe-deci de gure a nutri. Il a vingt bouches à nourrir.* — Vordindū de animale se dice și botū în locū de gură pentru quelle mai multe. *Gueule* — *A-questū callū este tare 'n gură,* nu-î face impressiune zăbalele. *Cheval est fort en bouche.* — *Gura unū coptorū. La bouche d'un four.* — *Gure de focū, arme de focū. Bouches à feu.* — *Gura Dunărei. La bouche du Danube. Gură de jghiabū,* pe unde cadē apa dintr'unū jghiabū. *Gargouille.* — *Gură cască,* se dice unei persōne quare cască gura, ochii mirându-se de ori que întilnesce. *Bayeur-se.* — *Gură largă,* se dice în desprețū aquellūa que vorbesce multū și tare. *Gueulard-e.* — *Gură strîmbă,* se dice aquellūa que face grimasse vordindū. *Moue.* — *fam. a închide gura cui-va,* a'lū face să tacă. *Fermer la bouche à quelqu'un.* — *Dicemū quă uă novelă merge din gură 'n gură,* quă este în tôte gurile, adică quă ea a devenitū publică. *Qu'une nouvelle va de bouche en bouche,* qu'elle est dans toutes les bouches. *A'și da bucățica de la gură,* a se lipsi de quelle necessarie qua să înlesnescă pe altulū. *S'oter les morceaux de la bouche.*

Guralivū-ă. *sus. și adi.* Quare vorbesce multū și tare. *Gueulard.*

Gurișă. *s. f. dim.* Gură mică. *Petite bouche.* — Expressiune que se adresă în mîngăere copiilorū și prin extensiune unei amante. *Mignon-ne.*

Gurmandă. Veđi gurmandisă.

Gurmandare. *v. s.* A gurmanda, a

mânca cu lăcomie; și fig. a mus-
tra, a dojeni. *Gourmander*.

Gurmandisă. *s. f.* Lăcomie în mân-
care. *Gourmandise*

Guşă. *s. f.* Îmfăltură qua unū mērū
și quāte uā datā qua uā bāșică
que se face și atîrnă la gitū. *Goître*.
— *Gușă* se dice quāte uā datā gi-
tulū. *Gavion*. — *Gușă*, punga în
quare passerile ținū hrana. *Jabot*.

Gușatū-ă. *adi. și sus.* Quare are gu-
șă, quare este supussū la gușă.
Goîtreux-se.

Gustare. *v. s.* A gusta, a cerca cu
gustulū, a lua quāte puçinū în
gură spre a cunósce gustulū. *Sa-
vourer*. A gusta, a mânca que va
înaintea prînzului, a dejuna. *Dé-
jeuner*, sau a cerca dintr'ua beu-
tură ori mâncare spre a judeca
despre gustulū que aū. *Goûter*
*Gustați din aqestū vinū. Savou-
rez ce vin. Ellū n'a vrutū nici
să-lū taste. Il ne voutū pas même
en goûter.* — *Gustați din aqestū
tutunū. Goûtez ce tabac.* — *fig. A-
questa este unū omū quare a gus-
tatū tôte plăcerile. C'est un homme
qui a goûté de tous les plaisir. A
gusta repaosulū, dulcețile somnu-
lū. Goûter le repos, les douceurs
du sommeil.* (Se conj. qua lăudare.)

Gustare. *s. f.* Fapta de a gusta; —
efectulū aqestui fapte. *Action de
goûter; Savourement.* — *Gustare.*
Veđi dejunū.

Gustațiune, Gustație. *s. f. t. de fis.*
Sensațiunea gustului; petrundere
prin gustū. *Gustation*.

Gustativū-ă. *adi.* Se dice în anat-
omie de nervulū quare duce la cre-
erī simțirea gustului. *Gustatif-ve*.

Gustosū-ôsă. *adi.* Quare are unū
bunū gustū; deliciosū, fôrte plă-
cutū. *Savoureux-se*.

Gustū. *s. etr.* Unulū din quelle cinci
simțiri alle omului cu quare deos-
sebesce prin gustare bunătatea u-
nei beuturi sau mâncări. *Goût,*
Saveur. — Se dice despre unū lu-

eru quā are gustū, quā are multū
gustū, quā adică este bunū, este
bine gătitū, bine săratū și pipe-
ratū. Quāndū ȱicemū quā are unū
gustū, înseamnă quā nu pré e-
ste bunū fără a putē defni que
are într'insulū reū sau neplăcutū.
— *fig.* Facultatea, puterea de a sim-
ți; finețilă în judecatā, sentimentū
despre frumusseție și defecte în
arte. *Gustū finū, delicatū, reū,*
falsū, depravatū, etc. — *Aqestā
persônă are gustū; are gustū tō-
leta sea, este multū gustū în dis-
pozițiunea aqestorū ornamente.*—
Inclinațiune, plăcere, etc. —
*Ini gustū assupra versurilorū, assupra
musicei.* — *Aquesta nu-l amorū, ci
unū gustū passererū.* — Opiniune,
apropațiune. *Aquesta nu e dupe
gustulū meū; gustulū n'are disputā.*
*Cela n'est pas de mon goût, Il ne
sait pas disputer des goûts.* —
*Mānierā cu quare unū lucru este fă-
cutū: aqestā e de bunū, de reū
gustū. Cela est de bon, de mau-
vais goût.* — Caracterulū unui au-
torū, unui artistū: *versuri dupe
gustulū lui Volterū, Tablou dupe
gustulū lui Rubens*; într' aqeste
dūoe frase și 'n ori quare de fe-
lulū aqestora pōte să lipsescā
ȱicerea gustū. *Vers dans le goût
de Voltaire, Tableau dans le goût
de Rubens.*

Gutā. *s. f. t. de med.* Fluxiune înțepā-
tōriā și cu dărerī que se simte la
încheeturele piciorolorū, mǎine-
lorū, a genuchelorū, caracterisatā
prin durere, roșetilă și îmfăltura
aqestorū părți; Podagrā. *Goutte*.

Gutuīă. *s. f.* Rodulū gutuiului. *Coinq.*
Pelte de gutuie. Cotignac.

Gutuīu. *s. m. t. de bot.* Arbure cu foi
que se parū camū albe prin pu-
fulū albicioșū que le îmbracă, a
quārui rodū galbenū, de mǎrimea
unei pere, dar d'unū gustū pré în-
necăcioșū, are unū mirosū fôrte
tare. *Cognassier, Coignier.*

Guturăfosă-ósă. *adi. t. de med.* Cataroiosă, quare este supussă guturailui, quare are guturaiu. *Catarrheux-se, Catarrhal-e.*

Guturaiu. *s. etr. t. de med.* Tróhnă, cataroiu; scurgerea unui liquidă mai multă saū mai puçină limpede saū grossă que rezultă din inflamațiunea saū iritațiunea unei membrane mucóse. *Catarrhe.* — Scurgerea muciloră pe nări. *Coryza; Rhume de cerveau.*

Guturală-ă. *adi. t. de gram.* Se ðice de literile, de articulațiunile que se pronunçiă din gîtă. *Guttural-e. sus. fem. Labiatele, dintatele, guturalele. Les labiales, les dentales, les gutturales.*

Gubernabilă-ă. *adi.* Quare se pôte governa, administra, cârmui. *Gouvernable.*

Gubernalie. *s. f.* Cărmă de corabie; timonă mișcătoriu spre a governa uă navă, ună vassă. *Gouvernail.*

Gubernamentală-ă. *adi.* Quare ține de guvernămîntă, quare are raportă cu guvernămîntulă, cu capul statulă. *Gubernamental-e.*

Guvernămîntă. *s. etr.* Principiū prin quare unū populū este guvernată. — Constituțiunea politică a unui statū. — Aqueia quaro guvernă. *Gouvernement. Guvernămîntulă a ordonatū quă... Le gouvernement a ordonné que... — Guvernămîntă monarhică,* aquella quare se administră de unū singurū capū, d'unū rege mai adessé absolutū. *Guvernămîntă aristocratică,* quare este administratū de nobilī saū de quelle mai considerabile persóne alle statulă. — *Guvernămîntă democratică* saū *populară,* aquella a quorū autoritate este în mâinele popululă. *Guvernămîntă republicană,* orī que statū liberū în quare toți suntū supuși legilorū număi, orī quare arū fi forma aquestū guvernămîntă. — Gu-

vernămîntă militară, unde tótă autoritatea stă în disciplină de guerra. — *Guvernămîntă teocratică,* *Guvernămîntă oligarhică.* Veði teocratică, oligarhică. — *Guvernămîntă revoluționară,* quare se află în mâinele revoluționarilorū și quare și propune a reforma abuserile. — Timpulū în quare una saū mai multe persóne guvernă: *Sub guvernămîntulă cutărulă.* — Fapta, sarcina saū maniera de a governa, d'a administra: *Guvernămîntulă unū Statū, guvernămîntă dulce, tiranică, etc.* — Sarcina guvernării: *I s'a datū guvernămîntulă țerelorū de jossū.* — În locū de guvernămîntă ðicemū și *guvernă* și are aquellași sensū.

Guvernantă. *s. f.* Femeea unū guvernorū de orașū, de provincie. — Aqueea quare guvernă singură uă provincie. — Femece quare îngrijesce de copit, mai cu ossebire de fete într'uă casă mare și quare are assupra ei educațiunea lorū. — Aqueea quare îngrijesce casa unū veduvū, unū flăcăū. *Gouvernante.*

Guvernantū. Veði guvernatorū.

Guvernare. *v. s.* A governa, a cârmui, a administra cu autoritate. *A governa unū statū. Gouverner un état.* — A administra: *a governa affacerile, casa:* — a conduce uă corabie: *aquestū pilotū guvernă bine, reū.* — *fig. fam. A governa barca,* a conduce uă întreprinde-re. *A governa spiritele, opiniunea publică.* — *A se governa: uă națiune luminată nu se guvernă lesne.* (Se conj. qua lăudare.)

Guvernatorū-óre. *s.* Cărmuitorū, administratorū, aquella quare guvernă uă provinție, uă cetate, etc. *Gouverneur.*

Guvernăie. *s. f.* Țera, ținutulū quare se administră de unū guvernatorū. *Gouvernement.*

Guvernorū. *s. m.* Aquella quare este

însărcinată cu educațiunea și instrucțiunea unui june prince, etc. la femininū face *guvernântă*. *Gouverneur*.

Guvernū. s. etr. Guvernămîntū, administrațiune. Veđi guvernămîntū.

Guzgânire Veđi giorlânire.

Gnzganū. Veđi giorlanū.

H.

H. s. m. A opta literă a alfabetului.

H în româna rare ori se pronunціă din gîtū cumū *hasardū, holdă*, etc, pretutindenī în colo se pronunціe qua ori que literă fie la începutulū, în međiloculū sau la finele đicerilorū: *Hornū, inhămare, Parohū*. Numai în dăoe casuri ellū este adăugatū, fără a se pronunціa, qua sâ păstrese propria pronunціațiune a literii que însoșesce. 1. quândū *ce, ci* vremū a'lū pronunціa *Ke, Ki* asfelū *che chi* precumū în đicerile *chelariū, incheiare*, etc, *chipū, ochiū*, etc. 2. quândū assemenea *ge, gi* este necesariū a-și pestra propria pronunціațiune asfelū *ghe, ghi*, precumū în đicerile *Ghemū, inghesuire*, etc, *ghimpe, unghiă*, etc. — Fiindū dar quă H în româna se pronunціă, tôte đicerile din elina cu h putemū a le scrie și pronunціa qua și în elina. Cu tôte aqueste uniū avendū înainte limba latină și ortografia ei qua singurulū isvorū de unde româna sâ și împlinescă lipsele și într'una și într'alta, adesse suplinescū, qua latinulū, și apoi qua francesulū, pe elinulū X cu ch sau C, și scriū *chimie, machină* pe quarelū pronunціū *Kimie, makină* qua cumū n'amū putē scrie și pronunціa qua e inulū de la quare suntū adop-

tate *himie, mahină*, și mai încolo *Caritate, Caronū, Corū, Cromaticū*, etc, în locū de *haritate, haronū, horū, hromaticū*, etc. — Nicī una din limbele que a născutū latina nu e, socotescū, mai armoniōsă qua limba română, quăci nicī una n'a adoptatū cu atăta înlesnire și îndemănare queea que i s'a părutū bunū din limbele antice, E-lina, Slavona, Celtica și Teutonica: *h, á, é, țe, ți, țio, țiu*; variațiunile accentelorū, și atătea vorbe que nu se potū lesne alunga, suntū atătea bariere qua limba pînă în fine sâ triumfe în contra ultra radicalilorū ei reformatoriū. Qua sâ cătămū a o purificași duple pretențiunea unora a o latinisa pînă la a o depărta de genulū ei și a o lipsi de atătea variațiuni și frumussețe arū fi a o despoia de proprietățile ei, a o denatura; ar fi a o aduce la uă chiară deconcertare, ba chiar la uă sârăcie. Priimimū a alunga litere, điceri și terminațiuni allū quărori tipū ne barbarisă corpulū latinū que posedămū, dar nu putemū lesne schimba *cállatorie* pe *voiađiu, linistire* sau *potolire* pe *calmare*, nicī a alunga qua părăsite slavone terminațiuni d'ua dulcetiă și uă poesie precumū se găsescē rarū, ori nicī de cumū în alte limbe: cumū, *florică, florici-că, alunică, mititică, drăgu-că, puicucă*, etc. Veđi ică, ice. Nevrendū însă a impune vre uă dată, și a face qua reflexiunile nōstre gramtico-literarie sâ trecă de autoritate, ne abținemū în asteptarea întruniriū unei societăți filologe quare sâ fixese limbei o calle logică de a se conduce pe quātū experiința a trei-đeci de ani în cultura ei va fi făcutū aquestă calle posibilă d'a se fixa.

Ha! Interecțiune de surprisa, de mi-rare, de spaimă. *Ha!*

Habilū. Veđi abilū.

Hacū. s. etr. Veđi salariū.

Hacū. s. etr. Colțiu de potcǎvǎ la cisme. *Crochet ou petite éminence à l'extrémité du fer de botte.*

Hâcuellâ, Hâcuire. s. f. Fapta, lucrarea de a hâcui, de a toca carne, sau a tâia măruntū cǎlți, etc. *Action de hacher, de couper en petits morceaux.*

Hâcuire. v. s. A hâcui; a toca, a tâia în mici bucăți que-va. *Hacher.* (Se conj. qua gândire.)

Hâcutorū ore. s. Aquella quare hâcuesce que-va. *Celui qui hache, qui coupe quelque chose en petits morceaux.* — Tablâ, méssâ pe quare se hâcuesce que-va. — Cuțitū mare de hâcuitū. *Hachoir.*

Hagiâlicū. s. etr. Veđi pelerinâgiū.

Hagimâ și Agimâ. s. f. Cépâ mică, măruntă. *Ciboule.*

Hagiū. Veđi pelerinū.

Hai! Interecțiune de îndemnare, de încurajare. *Hai sâ mergemū. Allons-nous.* — *Hai-de! Allons-donc!*

Hâi. Se ȕice în locū de *hai* cândū quine-va îndemnâ boii sâ mērgâ. *Interjection par la quelle on fait les boeufs marcher plus vite.*

Haidâū. s. m. Pâzitorū de vaci în ciredâ. *Conducteur ou gardien d'animaux en bétail.*

Haiducellâ, Haiducire. s. f. Fapta d'a haiduci. *Action de brigander.*

Haiducescū-escâ. adi. Hoțescū, tâlhărescū. *Qui est du voleur, qui appartient aux brigands.*

Haiducie. s. f. Veđi brigandagiū.

Haiducire. v. s. A haiduci, a hoți. Veđi brigandare.

Haiducū. s. m. Hoțū de codru. *Brigand.* — În limba ungurâ *Heiduque* însemnêsâ soldatū pedestru.

Hainâ. s. f. Vestmîntū, îmbrăcăminte, queea que este făcutū spre a se îmbrăca quine-va. *Haine bârbătesci, uâ hainâ femeescâ. Des habits d'homme, un habit de femme.* — *Hainâ de camerâ, halatū. Robe de*

chambre. — *prov. Nu face haina pe cǎlugărū, sâ nu considerămū persóna dupe aparinție, dupe quelle de afarâ. L'habit ne fait pas le moine.*

Hâiniçâ, Hâinișorâ. s. f. dim. Hainâ mică de copii. *Robeîte, petite robe propre aux enfants.*

Hainū-â. adi. Reū la inimă, resbunătorū, tiranū, uritorū. *Haineux-se, Vindicatif-ve.*

Hâisū. Interecțiune cu quare unū conductorū de boi face boii sâ iea direcțiunea la stînga. Cândū vrea sâ iea direcțiunea la drepta se ȕice *cea.* *Interjection par la quelle on fait les boeufs prendre la direction du côté gauche.*

Haitâ. s. f. Hâitișū, trupâ de animale carnivore, cǎrdū de lupi. *Bande, troupe, compagnie de bêtes féroces.*

Hâitișū. s. etr. Haitâ mare, numerosâ trupâ de animale feroce. *Grosse compagnie de bêtes ferores.*

Hâituellâ, Hâituire. s. f. Fapta de a hâitui; sgomotū, strigârî, larmâ que facū gonacii în pădure qua sâ gonescă vînatulū la pușcași. *Huée.*

Hâituire. v. s. A hâitui, a striga, a face larmâ, sgomotū într'ua pădure qua sâ ȕessâ vînatulū la pușcași. *Huer.*

Hâlâciugâ. s. f. Tufâ singlaricâ în câmpū; tufâ que formêsâ lâstariî eșiți din rădâcina unui arbure tâiatū: — prin extensiune, mototole que facū în ore-quare timpū uniî din arburî qua brađii, sâlciiile, etc. *Arbrisseau singulier qu'on rencontre quelque fois au milieu d'un champ: Rejetons qui pousse la racine d'un arbre coupé.*

Hâlâduellâ, Hâlâduire. s. f. Fapta de a hâlâdui. *Action de se domicilier.* — *Hâlâduire,* locuințiâ. Veđi domiciliū.

Hâlâduire. v. s. A hâlâdui, a se hâlâdui. Veđi domiciliare.

- Hălăduitorü-óre. adi.** Quare hălăduesce unde-va, quare are uă hălăduire. *A fi hălăduitorü: Être domicilié.*
- Halatü. s. etr.** Haină de nópte saü haină comodă que pórtă bărbații în casă. *Rôbe de chambre.*
- Halcă. s. f.** Știucü, bucată mare de pâine, carne, etc. *Morceau.*
- Halcografie. s. f.** Arta de a grava, de a scobi, de a sápa în metale. — Localulü unde se practică a-quéstă artă. *Chalcographie.*
- Halcografü. s. m.** Săpătorü, scobitorü în aramă saü alte metale. *Chalcographe.*
- Halotehnie. s. f.** Partea chimiei quare tratésă despre sáruri. *Halotechnie.*
- Haltü. e. etr.** Pausă, oprire que facü soldații în marșa lorü. *Halte. A face haltü, a se opri, a sta din marșă. Faire halte.*
- Hamalü. s. m.** Aquella a quârui meserie este de a purta, de a duce povere, sarcine, crosne. *Porteur, Porte-faix, Crocheteur.*
- Hâmăellă, Hâmăire. s. f.** Veđi lătrare.
- Hambarü. s. etr.** Grănarü, magazinü de păstratü grăne, saü făină și alte lucruri. *Grenier.*
- Hâmeiu. s. etr. t. de bot.** Plantă que intră în compozițiunea berii, și a-plantadei pentru pâine. *Houblon.*
- Hameleonü. Veđi cameleonü.**
- Hâmíssellă, Hâmíssire. s. f.** Fapta de a hâmissi, de a flămîndi; fóme fôrte mare, murire de fóme. *Action de tomber en défaillance par une extrême faim: — l'effet de cette action.*
- Hâmíssire. v. s.** A hâmissi, a slăbi de foame, ași perde puterile din cauza unei lungi ajunări. *Tomber en défaillance, diminuer de force à cause d'une très grande faim.*
- Hamü. s. etr.** (Se întrebuintésă mai multü la plurariü *hamuri*) tóte currellária necessariă la inhămarea unuia saü a mai multorü cai. *Harnais, Harnois. — Callü de hamü pentru trássură, spre deossebire de callü de șea saü de cállarie. Cheval de harnais.*
- Hămurarü. Se đice mai bine currellarü. s. m.** Meșterü quare face hamuri. *Harnacheur.*
- Hamutü. Veđi hamü.**
- Hangerare. v. s.** A hangeră; a da, a lovi, a străpunge cu hangerulü, cu pumnalulü. *Frapper à coups de dague, de poignard.* nu se mai întrebuintésă.
- Hangerü. s. etr.** Unü felü de pumnalü cumü purtaü turcii la brînü. *Espèce de poignard ou de dague qui n'est plus en usage.*
- Hangiü. s. m.** Albergistü. Veđi otelierü.
- Hanü. s. etr.** Otelü, albergü, încăpere cu multe camere pentru pasageri, unü felü de caravanseraiu. *Han, Kan.*
- Haosü. s. etr.** Abisü, confusiune de lucruri într'unü spaciü nemărginitü. *în propriü, se đice despre starea în quare era natura în momentulü creațiunei. la figuratü, despre queea que este confusü, amestecatü, încurcatü. Bibliothèque sea este unü haosü. Sa bibliothèque est un chaos.* (unü scriü și pronunciă caosü.)
- Hapü. s. etr.** Đicere formată prin onomatopee. Veđi pilulă. *prov. A face să înghițe unü hapü, saü a-đa unü hapü, a încela pe quineva printr'ua vorbă saü faptă în quatü sâ'i vie greü fără a puté đice que-va. Faire avaler la pilule à quelqu'un.*
- Haraba. s. f.** Unü felü de trássură mare, lungă cu bănci saü lavițe în intru. — Ori que trássură mare de căratü povere. *Mot turc qui signifie une vieille voiture longue et large, ou peut-être même le carabas français, par corruption de char-à bancs.*
- Harabagiü. s. m.** Conductorü allü u-

- nei harabale. *Conducteur d'un char-à-bancs.*
- Hârâcellâ, Hârâcîre.** *s. f.* Fapta d'a hârâci; d'a garnissi uâ vie cu haraci. *Echalasement.* — Lucrarea d'a lega viștia pe haraci. *Paisselure.*
- Hârâcîre.** *v. s.* A hârâci, a redica uâ vie pe haraci, a o garnissi cu haraci. *Échalasser, Paisseler.* — *A hârâci mazere, fasole, bobă. Ramer.* (Se conj. qua gândire.)
- Haraciū.** *s. etr.* Tributū, imposițiune, capitațiune que plătescū creștinii în Turcia. *Carach, Carache.*
- Haracū.** *s. m.* Nuea, sau parū subțire pe quare se sprijine, sau se redică viștia de viie. Se dice și de aqueia cu quare se sprijine unū arbure sau uâ ramură de arbure. *Échalas, Paiseau.*
- Hârâsêllâ, Hârâsîre.** *s. f.* Fapta d'a hârâsi, d'a dârui, d'a dânuî. *Donation, Grace.*
- Hârâsîre.** *v. s.* (hârâzire.) A hârâsi, a gracia, a dânuî, a dârui, a face harū cui-va que-va. *Gracier, Donner, Faire une donation.*
- Hârâtêllâ, Hârâtîre.** *s. f.* Fapta d'a hârâți; — d'a întârîta la luptă. — Hârâți, întârîtare, provocare. *Harcellement, Action de harceler.*
- Hârâtîre.** *v. s.* A hârâți, a întârîta, a provoca, a așîtia pînă la supere, a sgîndârî spre bătăia. *Harceler.*
- Hârâțitorū-ôre.** *s. și adi.* Aquella quare hârâțesce, întârîta, provocă. *Hârceleur, Agresseur.*
- Harbagicū.** *s. etr.* Cépă de semînțî. *Ciboule.*
- Harbuzerie.** *s. f.* Bostană, locū întinsū semenatū cu harbuzi sau pepeni. *Melonnière.*
- Harbuzi.** Veđi pepene.
- Haremū.** *s. etr.* La Turci, loculū unde staū închisse femeele și concubinele sultanului sau unū pașă, — femeele aqueste chîar. *Harem.*
- Harfâ.** Veđi arfă.
- Haritabilū-â.** *adi.* Caritabilū, com-
- pâtimatorū, quare are haritate pentru aprópele seū. *Charitable.*
- Haritate și Caritate.** *s. f.* Dragoste către Dumneđeū. — Amorū, zelū, bunū voințîa que are quine-va către aprópele seū. — Însemnêsă și *milostenie.* — *A cere haritate, a face haritate. Demander la charité, faire la charité.* — Adunare în quare se regulêsă queea que se cuvine sârâcilorū unei parohii — Nume que se dă unorū spitale. — *Frați de haritate,* institutorii scólelorū de sârâci la Paris. *Surori de haritate,* femeî que se devotesū serviciului malađilorū sârâci. — *Dame de haritate,* dame bine-făcătórie quare ajutâ burourile de haritate. — *Buroū de haritate,* unū buroū compassū de bărbați quare se devotesū la serviciulū sârâcilorū; quare adunâ pentru sârâci și împartū între dînșii quelle adunate.
- Harmâssarū, Armâssarū.** (*h. se pron. din gîtū.*) *s. m.* Callū nejugănitū, alessū pentru prâssilă. *Étalon.*
- Hârnicie.** *s. f.* Activitate, abilitate, aptitudină; silințîa, vioiciune și grâbnicie în lucrare; stâruiñțîa la sevîrsirea unū lucrū. *Aptitude, Activité.*
- Hârnicire.** *v. s.* (se) A se hârnicî, a se silî sâ sâvîrșescă que-va. puçinū întrebuiñțiatū. *Activer, s'Activer.*
- Harnicū-â.** *adi.* Veđi aptū, activū.
- Haronū.** *s. m. t. demit.* Luntrașulū Iadului, quare trecea suffletele morțilorū peste rîulū Stixū sau Aheronū pe plată de uâ para. *Caron, Charon.*
- Harpie.** *s. f.* Monstru fabulosū peste mesurâ nesățiosū. *Harpie.*
- Harponū.** Veđi arponū.
- Harșa.** Veđi arșă.
- Hartâ.** *s. f.* Proiecțiune, închipuire pe hârtie a suprafeçii globului sau a unia din părțile sêlle, quare represintâ figurile și dimensiunile,

sau situațiunile orașelor, rîurilor, munților, etc. *Carte*. — *Hartă de geografie, Hartă geografică. Carte de géographie, Carte géographique*. — Se dice *harte universale*, mapamundul. — *Harte particulare*, quare represintă uă țeră sau uă parte a unei țere. — *Hartă militară*, hartă particulară a unei țere, a unei porții de pământ, a unei frontiere, a vecinătăților unor întăriri, unui post, și pe quare sunt aretate toate obiectele de interesă a se cunosce spre a forma și a executa un proiect de companie. — *Harte hidrografice* sau *marine* quare represintă mârriile, insulele și țărmii. — *Harte plane*, pe quare meridianele și paralelele sunt înfășate prin paralele drepte între dînsele. — *Harte itinerare*, a quelle que areți drumurile și stațiunile. — *Hartă astronomică*, pe quare sunt însemnate constelațiunile și stellele din quare sunt compuse. — *Hartă genealogică*, uă cartă que represintă totă genealogia unei case sau familii.

Hârtănellă, Hârtănire. *s. f.* Fapta d'a hârtăni; spărguire de cărnuri; sfâșiere de cărnuri cu cruțime. *Cruel déchirement*.

Hârtănire. *v. s.* A hârtăni, a sfâșia cu cruțime; a sparge, a rupe în bucăți un animal precum facu lupii cându apucă în meșilocu un boi. *Déchirer cruellement*.

Hartănu, Artănu. *s. etr.* Bucată mare și crudă dintr'un animal. *Morceau de viande déchirée d'un animal*.

Harția, Harțigășie. *s. f.* Veđi escarmașu, agressiune.

Harțigășire. *v. s.* A harțigăsi. Veđi escarmușare.

Harțigășu. Veđi escarmușor. Se iew și cu înțelesu de *agressor*. Veđi aquesță dicere.

Harțigău. *s. etr.* Veđi agressiune.

Hârtie. *s. f.* (unî scriu și pronunție *hîrtie, cârtie*) compozițiune făcută din trențe muiate în apă, sdrobite prin móră, și întinse apoi în foi, spre a scrie, pe dînsele sau a imprima, etc. *Papier*. — *Hârtie de cărpe. Papier de lingé*. Aqueea pe quare scrimu. — origina ei, este necunoscută. Se atribue însă Arabilor între secolii trei-spredece și patru-spredece. — *Hârtie timbrată. Papier marqué* ou *timbré*, pe quare este timbrul autorității și cu quare quine-va este datoru a se servi la contracte, hârții judiciare, etc. — *Hârtie mórta* sau *liberă. Papier mort, papier libre*, aqueea quare nu este ori nu e trebuinție să fie timbrată. — *Hârtie riglată. Papier réglé*. Pe quare sunt trasse rigle spre a scrie sau a însemna note. — *Hârtie volantă. Papier volant*, uă fôia singură. Se dice și *fôia volantă. feuille volante*. — Hârții que circulă în locu de monetă, polițe, și altele de aquesță natură. *Tôtă starea sea este în hârții. Tout son bien est en papier*. — *la plur.* titluri, însemnări, memoriuri, etc; pasporturi, documente, acte în feluri de trebuințe alle cui-va. —

Hârtierie. *s. f.* Locu unde se fabrică hârțiea. *Papeterie*.

Hârtieru. *s. m.* Aquella quare lucră să sau fabrică hârție, — negociantă quare o vinde. *Papetier*.

Harțioge. *s. f. plur.* Hârții scrise de nici uă valoră, hârții de lepedat. *Paperasse*.

Haru. *s. etr.* Veđi grație. Se iew și cu înțelesu de *Dară, gratuitate*. Veđi a queste diceri.

Hasardu, Asardu. *s. etr.* (hazardu.) Veđi asardu.

Hasliu. Veđi graciosu.

Hasna. *s. f.* Casa cu bani a sultanului. *Hasna*.

Hasna. *s. f.* Clócă; canalu, apeducu prin quare se scurgu apele necu-

- rate dupe stradele oraşului. *Cloaque, Égout.*
- Hâşişü.** *s. etr.* Dessime mare, nepătrunsă într'ua pădure de arbori său de mărăcinii. *l'Epaisseur d'un bois, d'une forêt.*
- Hăşiu.** *s. etr.* Curéua lungă de la frânulă cailoră de trăssură. *Guide.*
- Havuzü.** *s. etr.* Bassinü căptuşitü cu pétră în quare se aduce şi se păstrésă apa prin olane pe subü pământü. *Bassin, Réceptacle. Havuzü de pesce,* în quare se păstrésă pesci. *Vivier.*
- He!** (h se pronunціă din gîtü.) *inter.* Expressiune prin quare quine-va chiamă pe altulü. *He! vino 'ncóce; he! que îmblî să faci. He! viens çà, he! qu'allez-vous faire.* Se đice şi *he!* — *he!* *he!* *vino aici. Hem, hem! venez-çà.*
- Helesteiaşü.** (h se pronunціă din gîtü) *s. etr. dim.* Helesteü micü în quare se pune pesce spre a se prăssi. *Forcière*
- Helesteü.** (h. se pron. din gîtü.) *s. etr.* Unü felü de lacü saü baltă artificială, săpată şi dispussă asfelü qua să prăssescă şi să păstrese pesci. *Étang.*
- Hengherü.** (h se pron. din gîtü.) *s. m.* Omü plătütü de autoritate qua să omóre cămii din oraşü. *Homme payé par l'autorité pour tuer les chiens qui errent sur les pavées de la ville.*
- Herete.** (h se pron. din gîtü.) *s. m.* Gae, unü felü de coriu que mănincă găini, prepelice, etc. *Milan; espèce d'oiseau de proie.*
- Herghelie.** (h se pron. din gîtü.) *s. f.* Preucă; numerü mare de epe cu harmăssarii lörü que se ţinü pe câmpü pentru prăssilă. *Haras.*
- Hergheligü.** (h se pron. din gîtü.) *s. m.* Conductorulü saü aquella quare păzesce şi îngrijesce uă herghelie în câmpü. *Harassier; celui qui a soin d'un haras.*
- Heruvimü.** *s. m.* Angelü din horulü allü dūoele, allü primei Ierarhi. — *t. de pict.* Capü de copillü cu aripe. *Chérubin.*
- Heruvicü.** *s. etr.* Imnü în onórea heruvimilorü que se cântă în bes-serica grécă. *Chérubique.*
- Hiară.** Veđi fiară.
- Hibridü-ă.** (h se pron. din gîtü.) *adi.* Quare este născutü, făcutü, provenitü din dūoe specii diferite. *Hybride. Catërü suntü animale hibride. Les mulets sont des animaux hybrides.* — *t. de gram.* Se đice despre uă vorbă compussă din dūoe limbe: *holera-morbus* este uă vorbă *hibridă.* Se đice şi în botanică despre plantele que se născü din dūoe diferite specii de aquellaşi genü saü de genuri diferite.
- Hidóre.** (h. se pron. din gîtü.) *s. f.* Uriciune, grozăvie, qualitatea unui lucru saü ființie oribile la vedere. *Hideur.*
- Hidosü-ósă.** (h se pron. din gîtü.) *adi.* Oribilü la vedere, grozavü, uritü. *Hideux-se.*
- Hienă.** *s. f. t. de ist. nat.* Ainmalü cruntü, cu perrü sburlitü pe spinare qua allü porcului; manifestü planti-gradü, vieţuesce în Africa unde se nutresce cu cadavre şi mai cu ossebire cu ómenii morţi pe quare-i scóte din morminte. Egipteniü făcusse dintr'insa uă divinitate. *Hyène.*
- Hiliferü-ă.** *adi. t. de anat.* Quare comprinde hilü. Se đice de vassele, vinişórele quare ducü hilulü în diferite părţi alle corpului. *Chylifère.*
- Hilificaţiune, Hilificație.** *s. f. t. de anat.* Operaţiune prin quare alimentele se prefacü în hilü. *Chylification.*
- Hilosü-ósă.** *adi.* Quare ţine de hilü, quare are qualităţile hilului. *Hy-leux-se.*
- Hilü.** *s. etr. t. de med.* Sucü albü qua laptele que se formésă din par-tea quoa mai subtilă a bucatelorü

mistuite, și quare se preface în sânge. *Chyle*.

Himeră și Chimeră. *s. f. mitol.* Monstru fabulosu cu capul de leu, meșliocul corpului de câprioară, și coda de balauru. — *fig.* imaginațiune vagă, fără temeiu; nălucire. *Chimere*.

Himerică și Chimerică-ă. *adi.* Visionariu, plin de himere; quare nu fiinșă, n'are temeiu: *Pretențiune, speranță, frică himerică. Pretention, espérance, crainte chimérique.*

Himerisare, Chimerisare. *v. s.* A himerisa; a trăi, a se nutri cu himere. *Chimériser*.

Himică și Chimică-ă. *adi.* Quare ține de himie. *Chimique*.

Himie și Chimiă. *s. f.* Știință prin meșliocéle quăria se analiză și se descompune corpurile mixte spre a descoperi lucrarea intimă și reciprocă que elle exercită unele asupra altora. *Chimie.* Corpurile sunt solide, liquide, aeriforme; elle sunt elementare sau compuse, sunt formate dintr'ua mulțime de mici atome legate împreună prin forța împreunării, sau încorporării, forță mai mare în solide de câtă în liquide. Corpurile disse *elementare* sunt quelle următorie. *Fluides imponderables:* Calorică. — Lumină: — Fluidă electrică. — *Corpurile ponderabile nemetalice:* Oxigenă. — Idrogenă. — Boră. — Carbonă. — Fosforă. — Sulfură. — Seleniună. — Iodă. — Bromă. — Hloră. — Azotă. — Ftoră, etc. — *Substanțele simple metalice:* Magnesiună. — Calciumă. — Potassiumă. — Zincă. — Feră. — Arsenică. — Cossitoră. — Aramă. — Plumbă. — Mercuriă. — Argintă. — Aură. — Platină, etc. — Se dice oxide, compusele formate de oxigenă cu un corp simplă, și n'au un gustă acru. Acide, compusele din oxigenă și din corpurile simple que

au calitățile contrarie. — Se dice *himie filosofică*, aquea quare stabilășă principurile și fundășă totă doctrina științei; *himie meteorică*, quare se ocupă specialmente de tôte fenomenile que se petrec în aeră; *himie minerală*, quare are de obiectă analiza sau examenulă totoloră fossileloră, a apeloră, a pământuriloră, a petreloră, a metaleloră, a bitumeloră, etc; *himie vegetală*, quare tratășă despre analiza planteloră și a producțiuniloră loră; *himie animală*, quare se ocupă de corpurile animaleloră; *himie farmacologică*, quare are de obiectă totă quea que ține de cunoștință, de preparațiune și de administrațiune medicamenteloră; *himie manufacturieră*, quare se aplică la descoperirea, la rectificarea, la întinderea, la perfecționarea sau simplificarea lucrăriloră himice în manufacture; *himie economică*, quare are de scopă de a limpedi, d'a simplifica și de aregula uă mulțime de lucrări economice que se execută necontentă în locuințele nostre qua să le curățimă, să le încăldimă, să le luminămă; qua să pregătimă vestmintele, nutrimentulă, beutura, etc.

Himistă. *s. m.* Quare cunoșce himiea, quare face operațiuni himice. *Chimiste*.

Hină. Veđi kină, quină.

Hiragră, *s. f. t. de med.* Gută, reumatismă que atacă mâinele. *Chiragre*.

Hiragrică-ă. *adi. t. de med.* Quare are raportă cu hiragra. *Chiragrique*.

Hiravă-ă. *adi.* Uscată și galbenă la față. *Infirme*.

Hirografă. *s. m.* Aquella quare și exprimă cugetele prin mișcările mâineloră. *Chirographe*.

Hirologie. *s. f.* Artă d'a și exprima cugetele prin mișcări și figure făcute cu degitele. *Chirologie*.

Hiromancie. *s. f.* Artă de a pređice,

- de a ghici prin semnele que suntŭ pe mâini. *Chiromancie*.
- Hirótonie.** *s. f.* Investirea unei persóne cu darulŭ preoției, quare se face prin punerea mâinelorŭ saŭ bine-cuventarea arhiereului. *Chirotonie*.
- Hirotonissire.** *v. s.* A hirotonissi, a investi arhiereulŭ cu darulŭ preoției pe quine-va. *Conférer un ordre sacré*.
- Hirurgicalŭ, Chirurgicalŭ á.** *adi.* Quare ține de hirurgie. *Chirurgical-e*.
- Hirurgicŭ, Chirurgicŭ-á.** *adi.* Quare este allŭ hirurgiei. *Chirurgique*. Aquellași înțelesŭ cu *hirurgicalŭ*.
- Hirurgie, Chirurgie.** *s. f.* Sciinția quare face parte din medicină, și quare învêțiã a face diverse operațiunŭ cu mâna pe corpulŭ omulŭ pentru vindecarea ranelorŭ, bubelorŭ, fracturelorŭ, copturelorŭ, etc. *Chirurgie*.
- Hirurgŭ, Chirurgŭ.** *s. m.* Aquella quare exercită hirurgia; gerabŭ. *Chirurgien, Opérateur*.
- Hirbŭ.** *s. etr.* Bucată ruptã dintr'unŭ vasŭ de pãmentŭ saŭ de sticlã. *Tesson, Têt*.
- Hircã.** *s. f.* Cranã; țesta capului. *Crâne*.
- Hircãellã, Hircãire.** *s. f.* Fapta d'a hircãi. *Rálement*.
- Hircãire.** *v. s.* A hircãi; a sforãi, a resuffla greŭ și cu unŭ felŭ de sgomotŭ quãndŭ omulŭ se aflã în agonia morții. *Raler*. (Se conj. qua fugire.)
- Hirdãu.** *s. etr.* Vasŭ compassŭ din dóge, fãrã capacŭ, cu dŭoe mânuși saŭ tórtle scósse mai sussŭ de quãtŭ quelle-l-alte dóge, prin quare se virã unŭ drugŭ qua sã înlesnescã ardicarea și transportulŭ lui cu varŭ, nissipŭ, apã, etc. *Seau, Baquet*. — *Hirdãu de nissipŭ. Minette*. — *Hirdãu de struguri, etc. Bachon, Bachou, Benne ou Banne*. — *Hirdãu de varŭ. Anchau, Oiseau*.
- Hirlețiu.** *s. etr.* Uneltã de sãpatŭ pãmentulŭ. *Houe*.
- Hirsire.** *v. s.* (se) A se hirsŭ; a se obicinuŭ, a se deprinde cu que-va obossitorŭ, superãtorŭ. *S'accoutumer à quelque chose ennuyeuse, pénible et dégoûtante*.
- Hirtie.** Veđi hãrtie.
- Hîținare.** *v. s.* A hîțina, a agita, a mișca, a clãtina, a legãna încóce și încolo. *Branler. A hîțina picótrele Branler les jambes*. — *A se hîțina*, a se clãtina, a se mișca într'uã parte și 'ntr'alta. *se Branler*. — *A hãțina pe quine-va*, a'lŭ supera clãtinãndu lŭ, smucindu-lŭ, *Houspiller*. (Se conj. qua lãudare.)
- Hîținãturã, Hîținare.** *s. f.* Fapta d'a hîțina, d'a se hîțina, — mișcarea que face unŭ corpŭ quãndŭ se hîținã. *Branlement*.
- Hlamidã.** *s. f. t. de ist. ant.* Unŭ felŭ de mantã la quei vechŭ que se resfrãngea pe umerulŭ dreptŭ; — *hlamida* era haïna militarã a patriciilorŭ; *toga* era haïna que purtaŭ în Roma. *Chlamyde*.
- Hlorã.** *s. f. t. de him.* Nume datŭ acidulŭ muriaticŭ oxigenatŭ. *Chlore*.
- Hloratŭ.** *s. etr. t. de him.* Combinațiune de acidŭ hloricŭ cu base salificabile. *Chlorate*.
- Hloricŭ-á.** *adi. t. de him.* Produssŭ prin hlorã. *Chlorique*.
- Hlorosã.** *s. f. t. de med.* Gãlbinare. *Chlorose*.
- Hloroticŭ-á.** *adi.* Quare are hlorosã, saŭ, quare ține de hlorosã. *Chlorotique*.
- Hlorurã.** *s. f. t. de him.* Combinațiunea hlorei curate cu uã basã. *Chlorure*.
- Hlubã.** Veđi hulubã, ulubã.
- Hodorógã.** *s. f.* Machinã stricatã și de puçinã valorã. *Orologiulŭ lui este uã hodorógã. Sa montre est une patraque*. — Persónã d'uã constituțiune slabã. — *fig.* flecarŭ, quare vorbesce multe de prissosŭ.
- Hodorogire.** *v. s.* A hodorogi, a face sgomotŭ rescolindŭ vase saŭ lu-

- crurî quare sună fiindă stricate. *Faire du bruit en renversant des vases, des choses usées ou cassées.* — *fig.* a vorbi multe superându u-rechîa auditoriloră. *Bavarder, Habler, Jaser.* (Se conj. qua gîndire.)
- Hoge.** *s. m.* Popă turcū. Veđi imanū.
- Hogăcū.** *s. etr.* Hornū, coșū pe quare esse fumulū afară de la uă sobă saū vétră. *Cheminée.*
- Hohotire.** *v. s.* A hohotî, a rîde cu hohotū, a rîde pronunціândū tare silabele ho, ho. *Rire en prononçant les syllabes ho, ho.*
- Hohotū.** *s. etr.* Rîssū tare, rîssū prelungū. — đicere formată pîn onomatopee đin ho, ho, que repetă quellū que rîde. *Sorte de ris dans le quellē on répète d'une voix forte les syllabes ho, ho, ou ha, ha*
- Hoitū.** *s. etr.* Stîrvū, mortăciune, corpū de animalū mortū aruncatū și stricatū. *Charogne.*
- Hojma.** *adv.* Veđi pururea, continuū, totū-d'a-una.
- Holbănire.** Veđi holbare.
- Holbanū-ă.** *s.* Se dice în derîdere aquelluîa que holbêsă ochiî quândū vede saū aude que-va. *Se dit par dérision de celui, qui badaude, qui admire tout en baçant.*
- Holbare.** *v. s.* A holba, a căsca ochiî admirândū totū que vede. *Badauder; Regarder tout avec une curiosité niaise.*
- Holcăire.** *v. s.* A holcăi. Veđi ghiorăire.
- Holdă.** *s. f.* Locū întinsū semematū cu grănū, orzū, ovăsū, etc. *Guéret.*
- Holteire.** *v. s.* A holtei, a trăi holteiu, neînsuratū; a flăcăi. *Vivre, demeurer dans le célibat.*
- Holteiu.** *s.* Flăcăū, aquella quare trăesece în celibatū. Veđi celibatariu.
- Hopū.** *s. etr.* Săritură que se face peste uă adîncime periculósă. — Adîncimea, saū pragulū, orî șanțulū peste quare se face săritură. — *fig.* Obstaculū în marșa unorū affacerî, în callea unorū proiecte. *Saut*
- qu'on doit faire sur un fossé ou sur une profondeur périlleuse. — la profondeur même, et fig. Obstacle qui menace à déjouer et à déconcerter nos projets.*
- Horă.** *s. f.* Danțū naționalū în quare toți dântuitorî se prindū de mîini și formesū unū cercū mare quare dupe tactulū musiceî se mișcă întregū quândū la drépta quândū la stînga, căstigîndū totū-d'a-una unū passū mai multū spre drépta. *Sorte de danse de plusieurs personnes qui se tiennent par la main.* — Aria aquestuî danțū. *L'air de cette danse.*
- Horbotă.** *s. f.* Dentelă inferioră. *Bissette.*
- Horbotistă.** *s. f.* Femea quare face horbote. *Bisettière.*
- Horcăellă, Horcăire.** *s. f.* Fapta de a horcăi; — sgomotū que face quine-va horcăindū. *Ronflement.*
- Horcăire.** *v. s.* A horcăi, a face unū felū de sgomotū đin gîtū și đin nări respirândū prin somnū. *Ronfler.*
- Horcăitorū-ore.** *s.* Quare horcăe, sforăe dermindū. *Ronfleur-se.*
- Horcăitură.** *s. f.* Veđi horcăellă.
- Hordă.** *s. f.* Ordie, cetă, glótă, cărdū de nomađi, populade de Tartari nomađi; și abusivemente, uă mulțitudine ore-quare de ómeni. *Horde.*
- Hornarū.** *s. m.* Aquella quare măturără hornurile. *Ramoneur.*
- Hornū.** *s. etr.* Coșū, hogiacū. *Cheminée.*
- Horū și Corū.** *s. etr.* Trupă de musicanți quare cîntă împreună. *Choeur.* — *Horurile operel.* — *in horū,* cîntândū toți împreună. — Ordine de spirite ceresci: *Quelle nouvehorurî de angelî. Les neuf choeurs des anges.*
- Hotarū.** Veđi otarū, cu tóte derivatele đicerîi.
- Hoțește.** *adv.* Cu uă manieră de hoțū, qua unū hoțū. *En brigand.*
- Hoție.** *s. f.* Tălhărie, furtișagū, borfăire. *Volerie, Pillerie.*
- Hoțire.** *v. s.* A hoți, a tălhări, a fura;

- a lua pe furișu queea que nu este allū seū, a face messeriea hotului. *Voler, Larronner.*
- Hoțișorū. s. m. dim.** Hoțū micū, stilū familiarū. Se diče copiilorū în glumă. *Volereau, Larronneau.*
- Hoțū-otă. s.** Tălharū. furū; quare fură, quare iea pe furișū queea que nu este allū seū. *Voleur, Larronnesse, Fripon.*
- Hramū. s. etr.** Veđi aniversară.
- Hrană. s. f.** Veđi nutrimentū, alimentū. — *Hrană*, îndestulare, tôte lucrurile que se caută spre nutrimentulū, spre îndestularea maī multora; provisiuni pentru gură. *Vivre.*
- Hrânaciū și Hrânașū.** Veđi nutricarū.
- Hrânellă, Hrânire. s. f.** Fapta d'a hrâni, d'a alimenta. — Veđi alimentațiune, nutrițiune.
- Hrânire. v. s.** A hrâni. Veđi nutrire, alimentare. A hrâni, a mânca, a'și lua hrană. *Repaître. fig. A hrâni pe quine-va cu himere, cu speranție deșerte. Repaître quelqu'un de chimères, de vaines espérances.*
- Hrânitorū-oriă. adi. și sus.** Veđi nutritoriū; alimentariū, nutritivū, alimentosū.
- Hrăpellă, Hrăpire. s. f.** Fapta d'a hrăpi, d'a răpi, d'a lua cu sila și iute, d'a apuca fără voiă. *Enlèvement.*
- Hrăpire. v. s.** A hrăpi, a răpi, a lua fără voiă, a apuca cu iutețellă de la altulū que va fără voinția a-quelluiă. *Enlever, Ravire.* — Veđi răpire. (Se conj. qua gîndire.)
- Hrăpitorū-ore. adi. și sus.** Aquella quare hrăpesce, apucă cu sila și iute. *Ravisseur-se.* — Se întrebuintesă maī multū în figuratū și însemnésă *jăfuitorū, brigandū, hoțū.* Veđi aqeste diceri.
- Hreanū. s. etr.** Uă rădăcină foarte iute que se întrebuintesă cu očetū pe lîngă rassolū. *Raisfort sauvage.*
- Hristianismū.** Veđi crestinismū.
- Hristianū.** Veđi crestinū.
- Hristosū.** Veđi Cristosū, Cristū.
- Hristomatie.** Veđi cristomatie.
- Hrișcă. s. f.** Unū felū de grănū micū. *Sarrasin, Blé sarrasin, Blé noir.*
- Hromaticū.** Veđi cromaticū.
- Hronică.** Veđi cronică.
- Hronografū.** Veđi cronografū.
- Hronometru.** Veđi cronometru.
- Hrubă. s. f.** Veđi suterană.
- Huellă, Huire. s. f.** Fapta d'a hui. *Gronnement, Hurlement.*
- Huetū. s. etr.** Urletū, sgomotū infundatū și prelungū. *Gronnement.*
- Huhurete. s. m.** Passere nopturnă, buhă strigătore. *Duc.*
- Huiduellă, Huiduire. s. f.** Fapta d'a huidui, d'a striga dupe lupi, saū, în derisiune dupe quine-va. *Huée, Huérie.*
- Huiduire. v. s.** A huidui, a chioti, a striga dupe unū lupū, și *fig.* dupe quine-va. *Huer.*
- Huire. v. s.** A hui, a urla, a face sgomotū infundatū și prelungū qua allū tunetului, qua allū apelorū quândū vinū în torente, qua allū ocnelorū quândū se surpă. *Gronder. Tunetulū huesce. Le tonnerre gronde.*
- Hulă.** Veđi difăimă, calomnie, detractiune.
- Hulă. s. f.** Veđi prăpastie, suterană.
- Hulire. v. s.** A huli. Veđi defăimare, calomniare, detractare, medicere.
- Hulitorū.** Veđi defăimătorū, calomniatorū, detractorū.
- Hultoellă, Hultoire. s. f.** Altoellă, lucrarea d'a altoi pomī. Operațiune prin quare se plantă saū se înfige uă ramură d'intr' unū soū de arbure în ramura unū altū soū. *Entement, Greffe.*
- Hultoire. v. s.** A hultoi, a altoi, a planta mlădiça unei specie de pomă în ramura unei alte specie. *Greffer, Enter.*
- Hultoitorū. s. m.** Aquella quare hultoesce arburī. *Greffeur.* — Cușitulū cu quare se șerve a hultoi. *Greffoir.*
- Hultoiu, Altoiu. s. m.** Arburulū hultoitū. *Ente.* — Mlădiça que se unesce, que se prinde în partea hultoită. *Greffe.*

Hulubă, Ulubă. *s. f.* Unulă din două lemne, care au căruțele la quare se înhamă ună callă. *Brancard, Limon.*

Huluellă. Veđi uluellă.

Humă. *s. f.* Pământu tare și grassu din quare se facă ole. *Glaise, Terre glaise.* — Pământu clissosă. Veđi argilă.

Humare. *v. s.* A huma; a unge, a spoi cu humă. *Glaiser.*

Humorală-ă. *adi. t. de med.* Quare vine de la humor. *Humoral-e.*

Humorismă. *s. etr.* Sistemă medicală quare atribuie humorilor toate fenomenile vieții. *Humorisme.*

Humoristă-ă. *adi.* Quare are humoru și cu quare este dificilă de a trăi; possacă, hursuză. — *s. m.* medică partșană allă humorismulă. *Humoriste.*

Humor. *s. m.* În fisică, substanță subțire și fluidă care se gâsese în ori que corpă, umeđella corpurilor organizate. — Iar particularemente, vorbindă de corpulă omului, una din calitățile temperamentului. *Humoră sângerosă, bălosă sau flegmatică, biliosă, melancolică.* *Humeur sanguine, pituiteuse ou flegmatique, bilieux, mélancolique.* — în morală, ore-quare dispozițiunii alle temperamentului, alle caracterului, ori naturală sau accidentală. — Fantasie, capriciă, toană. — Superare, nemulțimire, necază, țifnă. — la plur. ore-quare sucuri sau zemuri stricate que se grămedescă în corpă și nască maldăile.

Humosă-ăsă. *adi.* Lutosă, cleiosă, quare este de natura humii sau quare coprinde humă. *Glaiseux se, Argileux-se.*

Hupă, Zupă, Țupă. Expressiune formată prin onomatopee, și însemnă aruncarea sau căderea cui-va cu totulă și de uă dată. *Expression par onomatopée, et qui*

signifie la chute toute d'une fois de quelqu'un par terre.

Hura! *inter.* Strigare de bucurie, și de onore; sau, de năvălire a unoră ostiri contra inamicului. *Houra.*

Hurdupă. *adv.* D'ua dată, cu totulă, fără veste. Onomatopee din *hură* venire la vală a que-va cu ore-quare sgomotă, și după cădere d'ua dată pe que-va cu ună sunetă qua allă dupului sau pumnului que lovesce. *fam. A căde sau a veni ori a pica pe mine hurdupă belea* a căde, etc, de uă dată asupra mea fără veste, fără drepitate, fără cuventă atribuindu'mi que va reu. *Onomatopée de hur, chute, et dup, poing, qui signifie tout d'une fois et sans raison.*

Hurie. *s. f.* Nume que daă mahometanii unoră femeii frumoșe din raiulă loră quare contribuă la plăcerile credincioșiloră musulmanii. *Houri.*

Hurlubă, Urlubă. Veđi porumbă, columbă.

Hurluellă, Hurluire. *s. f.* Urluellă, fapta d'a hurlui, d'a măcina que-va mare. *Action de moudre grossièrement les grains.*

Hurluire, Urluire. *v. s.* A hurlui, a urlui, a măcina mare ore-quare grâne. *Moudre grossièrement du blé, du riz, du froment, etc.*

Hurlupă. *s. m. plur.* Ună felă de rodă netrebuinciosă que facă pruniă, metamorfosa pruneii crude din cauza ploiloră într'ună felă de rodă netrebnică. *Prune dégénérée à la suite d'une grande quantité de pluies.*

Huruire. *v. s.* (onomatopee) A hurui, a durui, a face ună felă de sgomotă mergendă qua sgomotulă căruței, sau allă unei cantități de lucruri cândă cadă unulă peste altulă. *Faire du bruit en tombant ou en venant.* (Se conj. qua fugire.)

Hussărescă-escă. *adi.* Quare este allă hussarulă, quare este dupe

hussari. *Qui appartient aux hussard.*

Hussăreste. *adv.* Qua unŭ hussarŭ, cu manieră de hussarŭ. *À la hussard.*

Hussarŭ. *s. m.* Căllărețŭ ungurŭ armatŭ ușorŭ. — Trupă ușoră que se trimite în descoperiri. *Hussard, Houssard, Housard.*

Huzurŭ. *s. etr.* Comoditate, traŭu comodŭ; stare, pozițiune mulțimită, în pace și în abundență. Veđi comoditate. — *adv.* *A trăi în huzurŭ. Vivre commode, commodement.*

I.

I. s. m. A nŭoa literă a alfabetului. — Qua literă numerariă *i* însemnă 10 — *I.* se lea de multe ori scurtŭ și atunci se însemnă cu semnul scurtării asfelŭ *I*, și se numesce *i* scurtŭ: *căine, dănire, puteri, etc.* — *I* quândŭ face unŭ diftongŭ cu una din vocalele *a, e, o, u*, se pronunță scurtŭ cumŭ, *fiară, mîere, maiorŭ, iulăllă,* etc. — *I* este terminațiunea plurariă a substantivelorŭ și adiectivelorŭ quare la singulariŭ vorŭ avé *u* sau *e* boi, boŭ, munți munte, excepțiune pentru quâteva eterogene. — *I* scurtŭ este pronume, este articulŭ, este și verbŭ. Veđi jossŭ.

I, I și II. În locŭ de lui, dativulŭ singulariŭ allŭ pronumelui *ellŭ*, — în francesă *lui*. *Aquêsta i se cuvine, Cela lui convient. Voiŭ să-i vorbescŭ, Je veux lui parler. Îi dau, Je lui donne.* în locŭ de *se cuvine lui, să vorbescŭ lui, dau lui.*

I. Plurariulŭ articolului masculinŭ *lu*, în francesă *les*: *bou-lŭ, boi-lŭ; arburu-lŭ, arburu-lŭ.* *Le boeuf, les boeufs; l'arbre, les arbres.* — *I* singulariulŭ articolului femininŭ *a*

în genitivŭ și dativŭ; în francesă coresponde cu *de la*: *preceptele arte-lŭ, retorice-lŭ. Les préceptes de l'art, de la rhétorique.*

I și II. În locŭ de *este*, persóna a 3 singulariă de la indicativŭ presinte a verbului *fire*: *Aquêsta casă-i a mea, în locŭ de Aquêstă casă este a mea. Cette maison est à moi. Aquêsta-i adeveratŭ, Aquêsta nu-i adeveratŭ, în locŭ de Aquêsta este adeveratŭ, Aquêsta nu este adeveratŭ. Cela est vrai, cela n'est pas vrai.* — *Ellŭ ũ în picîore, ũ culcatŭ,* (*pré rarŭ* se întrebunțesă) în locŭ de *ellŭ este în picîore, este culcatŭ. Il est debout, couché.* — *I.* contracțiune din *vei* a verbului auxiliarŭ *voire*: *de-i înveșă, de-i scrie, de-i ceti, te voiŭ recompensa,* în locŭ de: *de vei înveșă, de vei scrie, etc.*

Iaca. Veđi éca.

Iacintă. *s. f. t. de bot.* Zambilă, uă flóre que se cultivă de grădinari, d'unŭ mirosŭ fórte plăcutŭ, preciosă floristilorŭ pentru frumusețea colorei ei. *Jacinthe, Hyacinthe.*

Iacobee. *s. f. t. de bot.* Unŭ telŭ de plantă selbatică que cresce în locuri umede. Se dice și *erba sântului Iacobŭ. Jacobée.*

Iacobinismŭ. *s. etr.* Sistema, doctrina revoluționarilorŭ numiți *Iacobini. Jacobinisme.*

Iacobinŭ. *s. m.* Călugărŭ quare urmăsă regulelorŭ sântului Dominicŭ. — Partisanŭ allŭ democrației pure în revoluția mare a Francesilorŭ. *Jacobin.*

Iacobitŭ. *s. m.* Partisanŭ allŭ lui Iacobŭ II regele Angliei la revoluțiunea din 1688. — Nume datŭ creștinilorŭ coști din Egiptŭ. *Jacobite.*

Iactațiune. *s. f. t. de med.* Agitațiune continuă quare în mai multe maladii silesce pe pătimașŭ să-și schimbe neîncetatŭ pozițiunea în patŭ. *Jactation.*

Iactŭ, Iahtŭ. *s. etr. t. de mar.* Unŭ

- felu de vassu de marre sau de riuri întrebuintate la Angli. *Iacht, Yacht.*
- Iadele.** *s. f. plur. t. de astr.* Constelațiune compassă din 7 stele în formă de Y pe fruntea taurului. *Hyades*, — *mitol.* 7 surori fiice ale lui Atlas și Etra quare plânse mórtea fratelui loru cu atâta durere în quâtu Deii le schimbă în stelle. Dupe alții aqueste suntu 7 nimfe que fură transportate de Joe în ceru și schimbate în stelle spre a le scăpa de resbunarea Junei quare voia a le pedepsi pentru îngrijirea que avu d'a cresce pe *Bacus*.
- Iadișu.** *s. etr.* Veđi pari.
- Iadișu.** *s. m.* Ossu furcatu sau crăcănatu din capulu peptului sau stomacului la gâini, numitu asfelu pentru quă cu dînsulu se angage dūoi inși la uă recompensă ore-quare în favorulu quellu que căstiga în joculu numitu asemenea *Iadișu. Lunette.*
- Iadnicu-ă.** Veđi infernalu.
- Iadu.** *s. etr.* Veđi infernu, tartaru. — *Petra iadului.* Veđi petra infernală.
- Iagaru.** Ostașu vînatoru. Veđi vînatoru.
- Iaguaru.** *s. m. t. de ist. nat.* Animalu quadrupedu din America de genulu pissicelorū cu pete pe perru. Flămîndu este forțe feroce și cruntū, dar sātulu perde totă vivacitatea și curagiulu. *Jaguar.*
- Iahnice.** Veđi eahnice.
- Ialapu.** *s. etr. t. de bot.* Uă plantă originariă din America a quării rădăcină este una din quelle mai bune curățeni. *Jalap.* Se đice și *noptiță. Belle de nuit.*
- Ialurgie.** *s. f.* Artasticlăriei. *Hyalurgie.*
- Iambicu-ă.** *adi.* Compassu din iambi. *Iambique.*
- Iambu.** *s. m.* Picioru de versu grecu sau latinu. *Iambe.*
- Ianiceru.** *s. m.* Soldatu de infanterie la Turci, quare făcea garda Sultanului. *Janissaire.*
- Ianuariu.** *s. m.* Quea din tîfu lună a anului, în vechime anul începea la Paști. Figura lui simbolică este unu omu sau uă femeie lîngă focu. *Janvier.*
- Ianus.** *s. m. mitol.* Deu gratificatu de Saturnu cu uă rară prudențiă, cu cunoscința trecutului și a venirului pentru quă-lu priimise în statele salle pe quăndu era gonitu de Joe. Ținea în mâini uă cheiă și unu toegu sau bastonu pentru quă se credea a fi inventatu încuetoarele, și quă priimea bine pe căllători. La Roma avea unu templu alle quăru porti erau închisse în timpu de pace și deschisse în timpu de resbelu. *Janus.*
- Iar.** *conj.* Dar, însă, ci. *Mais, Cependant, Pourtant.* Se iewa și cu înțeleșu de *incă. Encor.* Se đice și *iarăși. De nouveau.*
- Iardu.** *s. etr.* Mesură anglă mai mică de quātu metrulu, sau qua trei palme. *Yard.*
- Iasomie.** *s. f. t. de bot.* Uă plantă originariă din Indiī que se cultivă în grădinele nōstre și a quărei flóre galbenă sau albă are unu mirosu forțe plăcutu. *Jasmin.*
- Iaspū, Iaspis.** *s. etr.* Petră precioasă forțe tare; karțu străbătutu de uă tinctură metalică. *Jaspe.*
- Iatā.** Veđi étā.
- Iataganu.** *s. etr.* Unu felu de cuțitu lungu que portă Turciū la brînu. *Yatagan.*
- Iaurtu.** *s. etr.* Unu felu de lapte acru închegatu. *Lait caillé; Écrelet.*
- Ibidem.** Unu felu de adverbu que însemnă, la aquellași locu, la locul aquella, totu acolo, în aquellași pagină, sau, aquellași, aquellași lucru. *Ibidem.*
- Ibică.** *s. f.* Păturică, țiolicu, pîslisără que se aterne pe spinarea callului sub șea. *Schabraque.*
- Ibovnică.** Veđi amorésă, metressă.

Ibovnicu. Veđi amantü, amoresü.
Ibricellü. *s. etr. dim.* Ibricü micü de café, etc. *Cafetière.*

Ibricü. *s. etr.* Vasü de apă cu gütü și uä törtä. *Aiguïere.* Vasü de metalü spre a ferbe apa. *Bouilloire.*

Ibridü. Veđi Hibridü.

Ibrişinü. *s. etr.* Matasä resucitä sub fire și cu quare se cöse haïne. *Soie; Soie torse.*

Icä, Içä *plr.*, **Içe, Ico**, terminațiune que exprimä diminitivü femininü, cumü, din substantivele *cödä, căprä, marie; codică* și *codică, căpriçä, marică* și *marică* — din adiectivele *mindrä dragä; mindrulicä* și *mindrulicä* și *drägulicä* și *drägulicä*. la plurariu *codiçe, căpriçe, mariçe, mindruliçe, dräguliçe, etc.* Aqueste terminațiunii inventate de geniulü limbei române, gramarianii nostri tindü a le alunga din limbä färä a demonstra în que stä reulü saü barbarismulü lorü. Dupe unii elle se credü de prisosü și împoverătorie gramaticiei neputündu-se supune unei regule qua alte terminațiunii alle diminitivului; dupe alții elle suntü nisque parasite slavone; dar, aprofundändü natura si semnificățiunea lorü, gässimü quä elle suntü atätü de strinsü legate în limbä în quätü nu le putemü alunga nici qua dificile de supussü unei regule gramaticale, nici qua parasite slavone. Ideea dulce, de resfăciare și de mîngäere que ne dä aqweste forme de diminitivü, atînge și atrage atätü de multü quä n'amü puté da lesne preferințïä lui *frumușca, mititea* și *micuçä, subțirea, petricea, codișorä, etc.* înaintea lui *frumușică, mititicä, subțirică, petricică, codică, etc.* Mai vinü apoi uä mulțime de diceri quärorü nu se pöte aplica altä formä de diminitivü de quätü *icä, içä, içe içe* și de quare de vomü căta a ne feri, vomü perde

atâtea diminutive pre quätü de necesarie limbei pre atätü și de întrebuințate într'insa: Cumü, *bunicä, mătușică, porticä* saü *porticä* ori *porticică, puilică, movilică, oiçä, etc.* Așia dar dintre formele de diminitivü alungate saü recomandate de gramarianii noștri a se evita, aqweste cătä a se pëstra qua uä dovédä mai multü de flexibilitatea limbei și de natura dulce a populului que o vorbesce.

Ici. *adv.* Aici, aci. Veđi aici.

Icneumonü, Ihneumonü. *s. m. t. de ist. nat.* Quatrupedü de mărimea unei pissice numitü și *șoricel* lui Faraonü. Ellü se aflä în neconțintä mișcare și are aerü qua cumü arü căuta que-va. Ellü vînesä oüele crocodilului. *Ichneumon.* Se dice și *Iceutü.*

Icönä. *s. f.* Veđi imaginä.

Iconicü ä. *adi. t. de arheologie.* — *Statuä iconică*, statuä redicată în Grecia quellu que învinsesse de trei ori în jocurile sacre. *Statue iconique.*

Iconistü-ä. *s.* Aquella quare vinde imagine, icöne, stampe. *Imager-ère.*

Iconoclastü. *s. m.* Numele unei secte de eretici din secolulü allü optalea quare sfăräma icönele sänțilorü și căbätea cultulü lorü. *Iconoclaste.*

Iconograficü-ä. *adi.* Quare ține de iconografie. *Iconographie.*

Iconografie. *s. f.* Descripțiunea icönelorü, imaginelorü, tabloüelorü, busturilorü, picturelorü antice și moderne. *Iconographie.*

Iconografü. *s. m.* Aquella quare se ocupä cu iconografia, cu studiulü monumentelorü figurate. *Iconographe.*

Iconolatrie. *s. f.* Cultulü icönelorü. *Iconolatrie.*

Iconolätu. *s. m.* Adoratorü allü icönelorü, nume que iconoclastii da quellorü que pëstraü icönele. *Iconolätre.*

Iconologie. *s. f.* Explicațiunea icö-

nelorū, a monumentelorū figurate.

Iconologie.

Iconomacū, Iconomahū. s. m. Quare combate cultulū icónelorū. *Iconomaque.*

Iconostrofū. s. etr. Instrumentū de opticā quare arētā obiectele în-torse. *Iconostrophe.*

Icosaedru. s. etr. Corpū solidū și regulatū quare are dūoe-đeci de fe-ge, a quārui suprafačiā este compussā din dūoe-đeci triunghiuri equilaterale. *Icosaedre.*

Icosarū. s. m. Monetā turcā de aurū saū de argintū que prequesce dūoe-đeci lei cursulū lorū, iar la noi 12 ¹/₄. — *Icosaire.*

Icre. s. f. plr. Semînția saū oșele que facū pescii. *Oeuf. Icre de morunū și Icre tescuite,* quare se facū în Rossia. Se đice și *Icre negre. Caviar; Oeufs d'esturgeon salés. — Salată de icre,* icre făcute cu o-četū. *Boutargue.*

Icrosū-ósā. adi. Cu icre multe, plinū de icre, pesce quare are multe icre. *Oeuvē-e.*

Icterā. s. f. t. de med. Veđi gālbinare.

Ictericiū ā. adi. t. de med. *Persōnā ictericā,* quare are gālbinare. *Personne icterique. — Remediū ictericiū,* propriū a vindeca gālbina-re. *Remède icterique.*

Ictiofagū, Ihtiofagū. s. și adi. Aquel-la quare se nutresce cu pesce. Se đice despre popórele que mănîn-cā numai pesce. *Ichthyophage.*

Ictiografie. s. f. Descripțiunea pescilorū, tractatū assupra istoriei naturale a pescilorū. *Ichthyographie.*

Ictiolitū, Ihtiolitū. s. m. t. de ist. nat. Pesce petrificatū; pētrā cu întipā-riri de semne qua la pesci. *Ichthyolithe.*

Ictiologie, Ihtiologie. s. f. Istoria naturalā a pescilorū. *Ichthyologie.*

Idealizare. v. s. A idealisa; a ima-gina, a proiecta imagine, icóne, modeluri. *Idéaliser.*

Idealismū. s. etr. t. de dogm. Sistema

filosofilorū quarii vedū în Dum-neđeū ideaa despre tóte lucruri-le. *Idéalisme*

Idealistū. s. m. Partisanū allū idea-lismulū. — Opositulū *materialis-mulū. Idéaliste.*

Idealū-ā. adi. Quare este numai în idee, numai în gîndū; chimericū, închipuitū. *Idéal-e.*

Idee. s. f. Închipuire, noțiune que spi-ritulū își face despre óre-quare lucru. *Idee chīarā, confusā; a și face uā idee de... Idée claire, confuse, se faire ou concevoir une idée de... — Schiția unei lucrări, unei opere: amū asternutū despre aquēsta uā idee pe hārtie. J'en ai jeté l'idée sur le papier. — Memorie: Amū despre aquēsta óre-quare idee, uā idee confusā. J'en ai quelque idée, une idée confuse. — Visiune, imaginațiune falsā: Que idee și a venitū într' aquēsta? Quelle idée avez-vous là?*

Idemistū. s. m. Aquella que đice nu-mai idem, quare gāssesce cu cal-le, aprobēsā, întāresce que đice altulū. *Idémiste.*

Idem. Unū felū de adverbū quare însemnēsā, assemenea, totū așa, qua și sussū. Se întrebuințēsā spre a evita repetițiunea quellorū đis-se saū scrisse. *Idem.*

Identicamente, Identiceste. adv. Cu uā manierā identicā. *Identique-ment.*

Identicū-ā. adi. Quare este asseme-nea, aquellași, coprinsū într'aque-eași idee, într'assemenea idee, quare este aquellași cu altulū. *Identique.*

Identificare. v. s. A identifica; a co-prinde, a înțelege dūoe lucruri subū uā aqueeși idee, a le face una. — *A se identifica,* a confun-da existenția sea cu a altuia, a face p'a altuia una cu a sea. *Identifier, s'Identifier.*

Identitate. s. f. Queea que face qua dūoe saū mai multe lucruri să nu

- fie de câtă unul. — *Identitatea unui individ*, certitudine quă que-ea que crede quine-va este bine, sau quă queea que dice este. *Identité d'un individu.*
- Ideologică-ă. adi.** Quare privesce la ideologie. *Idéologique.*
- Ideologie. s. f.** Știința ideelor, sau, știința facultăților intelectuale ale omului. *Idéologie.*
- Ideologă. s. m.** Quare scrie asupra ideologiei, quare se ocupă cu ideologia. *Idéologue.*
- Idilă. s. f.** Poemă mică a quării subiectă este pastorală sau amoroasă, quare ține de natura eglogului. *Idylle.*
- Idolatrie. s. f.** Idololatrie de sine însuși, egoismă întorsă sau cădută în religione. *Idolâtrie.*
- Idolatru. s. m.** Fanatică de sine însuși, quare iubesce numai pe sine. *Idolâtre.*
- Idiomă. s. f.** Limba proprie a unei națiuni. — Limbagiul unei părți din națiune, a unei provincii. *Idiome.*
- Idiopatică-ă. adi.** Quare ține de idiopatie. *Idiopathique.*
- Idiopatie. s. f. t. de med.** Maladie proprie în ore-quare parte a corpului; ori que maladie primitivă quare nu nasce din alta. — În morală, inclinațiune particulară pentru ună lucră. *Idiopathie.*
- Idiotismă. s. etr.** Manieră, locuție particulară de a vorbi uă limbă, adesea în contra regulor gramatice generale. — *t. de med.* ună felă de manie sau de imbecilitate quare aduce lipsă în facultățile înțelegerii, quare face idiotă. *Idiotisme.*
- Idiotă. s. și adi.** Stupidă, imbecilă, forte prostă, neghioabă; quare n'are nici uă învețatură, nici uă idee. *Idiot-e.*
- Idolatrie, Idololatrie. s. f.** Adorație de idoli, închinare la Deș mincinoși, la imaginele lor, la creatură. — *fig.* Amori peste măsură, excessivă. *Idolâtrie.*
- Idolatrie. v. s. a.** A idolatriza, a adora, a se închina la idoli, la Deș mincinoși. *fig.* A adora, a iubi pe quine-va sau que-va peste măsură, a iubi cu uă prea mare pasiune. *Idolâtrer.*
- Idolatru, Idololatră-ă. s. și adi.** Adoratoră, închinătoră de idoli, de Deș mincinoși. *Idolâtre.*
- Idolă. s. m.** Figura, statua, închipuirea unui Deș mincinosă la quare se închină quine-va. — *fig.* Obiectul, persona pe quare quine-va iubesce peste măsură, adoră cu pasiune. — *Idolă* se dice adesea copiilor reș, superatori. *Idole.*
- Idră. s. f.** În propriu, șerpe que viețuesce în riuri și eleste. — Șerpe fabulosă cu șapte capete dintre quare tându-se unul renășcea în locă mai multe. Erculă le reteză dintr'ua singură lovitură și aqués-ta fu quea mai glorioasă din faptele selle. — *fig.* Reș quare cresce cu câtă quine va se silesce a lă stărpi. — Ună felă de zoofite microscopice que se dică și *polipe de ape dulci* din quare ori que parte i s'ară tăia devine ună animală viu. — *t. de blas.* Ună felă de balaură cu șapte capete. — *in bot.* Ună felă de plantă que cresce sub apă în eleste, riuri și șanțuri. — *t. de astr.* Uă constelațiune meridională. — *Idră idraulică*, machină quare prin ajutorul unui puțiu sau allă unui mică isvoră procură atăta apă înquătă să se pôtă servi în mecanică. *Hydre hydraulique.*
- Idragogă. s. etr. t. de med.** Medicamentă quare scote afară serositățile din corp. *Hydragogue.*
- Idrată. s. etr. t. de chim.** Combinațiune de oxide metalice cu apă. *Hydrate.*
- Idraulică-ă. adi.** Machină idraulică quare servă a înălța apa; pe quare omșcă apa. *Machine hydraulique.*

- lique*. — Se ȕice despre sciinȕia de a înălȕia, de a potrive, de a con-duce apele.
- Idrocefalū**. *s. etr. t. de med.* Idropicā în capū. *Hydrocephale*.
- Idrocelā**. *s. f. t. de med.* Înflătura pungei bōșelorū cauzatā prin adunarea serositātilorū. *Hydrocele*.
- Idrocloratū**. Veȕi idrohloratū.
- Idrocotilā**. *s. f. t. de bot.* Unū felū de plantā aquaticā cu fōia rondā și adussā pe margine. *Hydrocotyle*.
- Idrodinamicā**. *s. f.* Sciinȕia legelorū mișcării fluidelorū. *Hydrodynamique*.
- Idrodinamicū-â**. *adi.* Quare ține de idrodinamicā. *Hydrodynamique*.
- Idrofidū**. *s. m. t. de ist. nat.* Sērpe de apă. *Hydrophide*.
- Idrofile**. *s. f. plur. t. de ist. nat.* Unū felū de insecte coleopterē a quārorū nutrimentū principalū suntū foile que cadū în apă. *Hydrophiles*.
- Idrofovie**. *s. f.* Fricā, témā de apă și de ori que liquide, una din principalele simptome alle turbării. *Hydrophobie*.
- Idrofovū-â**. *adi. și sus.* Aquella quare fuge, se scārbesce și se teme de apă și de ori que liquide. Se ȕice quellorū turbaȕi. *Hydrophobe*.
- Idrogenatū-â**. *adi. t. de chim.* Quare este combinatū cu idrogenū. *Hydrogénée*.
- Idrogenū**. *s. etr. t. de chim.* Principū generatorū allū apeī. Chimistiī vechi ilū numiaū *aerū saū gazū inflamabilū*. Se ȕea și qua adiectivū: *Gazū idrogenū*. *Gaz hydrogène*.
- Idrogeologicū-â**. *adi.* Quare privesce la idrogeologie. *Hydrogéologique*.
- Idrogeologie**. *s. f.* Tractatū despre influinȕia apeī assupra pāmementulū. *Hydrogéologie*.
- Idrogeologistū**. *s. m.* Aquella quare descrie, observā influinȕia apeī assupra pāmementulū. *Hydrogéologiste*.
- Idrograficū-â**. *adi.* Quare privesce la idrografie. *Harte idrografice*, har-
- te marine. *Cartes hydrographique*.
- Idrografie**. *s. f.* Descriȕiunea apelorū, a mārilorū. — Arta de a naviga. *Hydrographie*.
- Idrografū**. *s. m.* Aquella quare cunoșce idrografia. *Hydrographe*.
- Idrohloratū, Idrocloratū**. *s. etr. t. de chim.* Sare formatā prin combinaȕiunea acidulū idrohloricū cu uā basā salifiabilā. *Hydrochlorate*.
- Idrohloricū-â**. *adi. t. de chim.* Se ȕice de unū acidū a quārui basā este hlorū combinatū cu idrogenū. *Hydrochlorique*.
- Idrologicū-â**. *adi.* Quare este relativū la idrologie. *Hydrologique*.
- Idrologie**. *s. f.* Tractatū assupra apelorū, assupra naturēi și a proprietāȕilorū lorū. *Hydrologie*.
- Idromelū**. *s. etr.* Beuturā compassā din apă cu miere, mīedū, mustū. *Hydromel*.
- Idrometrie**. *s. f.* Sciinȕia apelorū, quare învėȕiā a le cunoșce puterea, a le mēsura greutatea. *Hydrométrie*.
- Idrometru**. *s. etr. t. de chim.* Instrumentū de mesuratū greutatea, forȕia și quelle-l-alte proprietāȕi alle apeī. — *t. de ist. nat.* Unū felū de insecte din familia lipitorilorū quare îmblā pe d'assupra apeī heles-teelorū qua cumū lē ar mesura. — *Hidromètre*.
- Idropicā**. *s. f. t. de med.* Idropisie, înflăturā apōsā contra naturiī, întinsā în totū corpulū saū numai într'ua parte a lui, și mai cu ose-bire la burtā. *Hydropisie*.
- Idropicosū-ōsā**. *adi. t. de med.* Quare are idropicā. *Hydropique*.
- Idropicū-â**. *adi.* Veȕi idropicosū.
- Idropisie**. Veȕi idropicā.
- Idro pnevmaticū-â**. *adi. t. de chim.* Se ȕice de aparatulū chimicū quare serve la adunarea, la prinde-rea gazelorū, și a quārui unelȕa quea mai principalā este uā putinicā plinā cu apă. *Hydropneumatique*.

- Idroscopie.** *s. f.* Puterea de a simți emanațiile apelor sub pământ. Devinațiune prin meșilocul apei. *Hydroscopie.*
- Idroscop.** *s. etr.* Aquella quare preține quă are putere de a simți și de a vedé apele de sub pământ, fie curgătorie sau stătătorie, sau de a le simți emanațiunile. — Unu felu de orologiū de apă. *Hydroscope.*
- Idrostatică.** *s. f.* Partea mecanice quare tratésă despre greutatea volumelor liquide și mai alossu a apei, sau de greutatea corpurilor solide pusse pe quelle liquide în comparație unele cu altele. *Hydrostatique.*
- Idrotic.** *ă. adi. t. de med.* Sudorificu, se dice de medicamentele quare scotū nădușella. *Hydrotique.*
- Idrur.** *s. f. t. de chim.* Nume genericu que se dă la substanțele compusse de idrogenū și de ori quare altu corpū simplu. *Hydrure.*
- Iehova.** *s. m.* Dumneđu, în limba ebraică. *Jéhovah.*
- Ierarhiceste.** *adv.* Cu chipu ierarhicu. *Hiérarchiquement.*
- Ierarhic.** *ă. adi.* Que ține de ierarhie. *Hiérarchique.*
- Ierarhie.** *s. f.* Autoritate, putere, stăpînire bissericescă; rânduella și su bordinarea deossebitelor trepte alle cărnuirii bissericesci; — Rânduella deossebitelor cete de Ingeri. *Hiérarchie.*
- Ierarhu.** *s. m.* Persônă bissericescă de rangū înaltu. *Hiérarque.*
- Ieratic.** *ă. adi.* Sântu, sântitu, unu felu de scrissore egiptiană pe quare numai popii lorū a înțelegea. *Hiératique.*
- Iereu.** *s. m.* Preotū, sacerdotū. *Prêtre.*
- Ierodiacon.** *s. m.* Diaconū călugărū. *Hiérodiacre.*
- Ierodramă.** *s. m.* Cerimonie de îngropare cu musică. *Hiérodrame.*
- Ieroglific.** *ă. adi.* Quare ține de ieroglife. *Hiéroglyphique.*
- Ieroglifu.** *s. etr.* Caracteru simbolicu quare are unu înțelesu misteriosu și cu quare se serviaū Egipteniū în inscripțiile lorū. *Hiéroglyphe.*
- Ierografie.** *s. f.* Descripțiunea lucrurilor sacre. *Hiérographie.*
- Ierogramat.** *s. m.* Preotū egiptianū quare explica misterile. *Hiérogrammate.*
- Ierograme.** *s. f. plr.* Caractere sacre alle scripturii sacerdotale în Egiptu. *Hiérogrammes.*
- Ieromancie.** *s. f.* Devinațiune din quelle oferite Deilorū. *Hiéromancie.*
- Ieronic.** *ă. adi.* Nisque jocuri que se serbaū la Romanī în onórea Deilorū. — *s. m.* biruitorū în jocurile ieronice. *Hiéronique.*
- Iesuitic.** *ă. adi.* Quare ține de Iesuși, quare este allu Iesuitilorū. Se dice numai spre reū. *Jésuitique.*
- Iesuitism.** *s. etr.* Caracteru, manieră, morală de Iesuitu. Aquéstă țicare astăđi este sinonimă cu *ipocrisie*. *Jésuitisme.*
- Iesuitu.** *s. m.* Numele membrulu său persónei din ordinul Iesuiticū. Ordinū de nisque călugări, renumiți de ipocriți, de unde se și dice unu ipocritu rafinatū. *Iesuitū.* Călugărū din ordinul numitu, societatea saū compania lui Iesusū. *Jésuite.*
- Iesus.** *s. m.* Fiulū lui Dumneđu omoritu pe cruce pentru mîntuirea ómenilorū. — *Jésus.* — *Iesusu Christu.* *Jesus Christ.*
- Igienă.** *s. f.* Partea medicinei quare are de obiectu conservațiunea sântății. *Hygiène.*
- Igienic.** *ă. adi.* Quare privesce la igienă. *Hygiénique.*
- Igietetic.** *ă. adi. t. de med.* Regule igietice, curative și preservative. *Règles hygiététique.*
- Ignobilitate.** *s. f.* Nenobilitate, josiorare, micșorare, calitatea aquea que este nenobilu. *Ignobilité.*
- Ignobil.** *ă. adi.* Nenobilu, fără no-

- blefă, quare arătă uâ inimă lipsită de tôte sentimentele nobile. *Ignoble.*
- Ignominie.** *s. f.* Desonóre mare, infamie, neomenie. *Ignominie.*
- Ignominosă-ósă.** *adi.* Quare aduce desonóre mare; neomenosă, fără obrază. *Ignominieux-se.*
- Ignoranță.** *s. f.* Nesciință, neînvețatură, prostie; lipsă de învețatură, de instrucțiune, de sciință, de cunoscință. *Ignorance.*
- Ignorantismă.** *s. etr.* Sistemă, opinione a partizaniloră ignoranții popóloră. *Ignorantisme.*
- Ignorantă-ă.** *adi. si sup.* Neînvețată, fără sciință, prostă; quare nu scie, nu cunósce nimică. Se iew și qua substantivă. *Ignorant-e.*
- Ignorare.** *v. s.* A ignora, a nu sci, a nu cunósce, a nu fi încunoscințatú despre que-va. — A fi fără învețatură, fără instrucție. (Se conj. qua lucrare.) *Ignorer.*
- Igrometrie.** *s. f.* Sciință prin quare se otăresce starea umeđellii saă a uscăciunei aerului. *Hygrométrie.*
- Igrometru.** *s. m.* Instrumentă de fisică quare serve a mesura gradulă umeđellii și allă uscăciunii aerului. *Hygromètre.*
- II.** Negativulă latină în transformată în *il* quare corespunde cu negativulă română *ne* în locă de *negligibilă, nelegală, nelegitimă, etc.* ăicemă uneoră *illigibilă, ilegală, illegitimă, etc.* Veđi in.
- Iilaritate.** *s. f.* Bucurie dulce și lină. *Hilarité.* — Uă fisionomie plină de ilaritate. *Une physionomie pleine d'ilarité.* Bucuriă iute și neasceptată. *Aquestă incidentă causă adunării uă mișcare de ilaritate. Cet incident causa un mouvement d'ilarité dans l'assemblée.*
- Ilaă.** *s. m.* Ciocană mare de feră. *Gros marteau de fer.*
- Iliadă.** *s. f.* Poemă epică a lui Omeră assupra luării Troei. *Iliade.*
- Illegamente, Illegaliceste.** *adv.* Într'ună chipă ilegală. *Illegalement.* (Se scrie și *illegamente.*)
- Illegalitate.** *s. f.* Caracterulă, viciulă lucrului saă faptei quare este ilegală. *Illegalité.* (Se scrie și *Illegalitate.*)
- Illegală-ă.** *adi.* Quare este contra legii, afară din lege, este oposită la legală. *Illégal-e.* (Se scrie și *Illegală.*)
- Illegitimamente, Illegitimiceste.** *adv.* Nepravilniceste, cu uă manieră ilegală, nedreptă. *Illegitimement.* (Se scrie și *Illegitimamente.*)
- Illegimitate.** *s. f.* Nepravilnicie, lipsă de ilegalitate. *Illegimité.* (Se scrie și *Illegimitate.*)
- Illegitimă-ă.** *adi.* Nepravilnică, quare n'are condițiunile cerute de pravilă. — Contrariulă legitimului. — Quare nu este dupe lege. — *Illegitime.* (Se scrie și *Illegitimă.*)
- Illegalitate.** *s. f.* Lipsă de nobleție, de independință; servilitate. *Illibéralité.* (Se scrie și *Illegalitate.*)
- Illegală-ă.** *adi.* Fără liberalitate; servilă. *Illibéral-e.* (Se scrie și *Illegală.*)
- Illicită-ă.** *adi.* Quare nu este permisă; neertată, oprită de legi saă de morală. *Illicite.* (Se scrie și *Illicită.*)
- Ilimitată-ă.** *adi.* Fără limite, fără margini, fără termină; nemărginită. *Illimité-e.*
- Ilimitabilă-ă.** *adi.* Quare nu se pôte limita, nu se pôte mărgini saă fixa. *Illimitable.* (Se scrie și *Ilimitabilă.*)
- Ilisibilă-ă.** *adi.* Necitegă, quare nu se pôte citi. *Illisible.*
- Illogică-ă.** Veđi nelogică.
- Illuminare.** *v. s.* A illumina, a reverssa lumina peste que-va. — A face illuminațiuni, a așea lumine cū regulă și simetrie în semnă de vesselie. — *fig.* A lumina, a descepta spiritulă, suffletulă în materiă religiose. *Illuminer.*
- Illuminațiune, Illuminație, Illuminare.** *s. f.* Lucrarea de a illumina

na în serbări publice. — Luminăție și focuri que se făcū cu ocazia unei vesselii. — *fig.* lumina extraordinară que revarsă Dumne-deū quâte uă dată în inimele unorū ōmeni. *Illumination.*

Iluminativū - ā. adi. Luminătorū înquătū procură și altora lumina; *t. de devoțiune. Viața iluminativă,* quare are virtutea de a străluci. *La vie illuminative.*

Iluminatorū. s. m. Quare este însărcinatū a face iluminății. *Illuminateur.*

Iluminatū-ā. sup. și adi. Strălucitū. — *sub. m.* Visionarū, fanaticū în materie de religiune. *Aquesta-i unū iluminatū. C'est un illuminé.* — Se dice asemenea despre uă persōnă que pretinde a avē visi-unī și a fi inspiratū nemeșlicitū de divinitate. — Titlu datū în deridere tutulorū șarlatanilorū mistici în timpū dîn urmă, tutulorū quellorū que se ocupau cu alhimia, magia, cabala, etc.

Iluminismū. s. etr. Pârerea himerică a unora quare pretindū quă 'i luminēsă Dumne-deū într' unū chipū deosebitū. *Illuminisme.*

Iluminosū-ōsă. adi. Aquella quare se crede iluminatū. Veđi *illuminatū. Illumineux-se.*

Ilusionare. v. s. A illusiona, a face illusii; a amăgi, a se amăgi prin illusii, prin năluciri, prin aparințe mincinōse. *Illusionner.*

Ilusiune, Illusie. s. f. Amăgire, nălucire, șantasmă, visū; aretare, părere falsă; greșella de a vedē saū de a lua lucrurile altū felū dupre cumū suntū elle. *Illusion.*

Illusoriū. adi. Amăgiciosū, quare încellă printr' uă aparință mincinōsă, amăgitoră, seductoriă. *Illusoire. Speranța illusoriă,* nădejde zadarnică, deșertă, quare nu se pōte înființa. *Espérance illusoire.*

Ilustrare. v. s. A ilustra, a face lustru, a da lustru. — *A se illus-*

tra, a se face celebru, cu nume mare, vestitū. *Illustrer.*

Ilustrațiune, Ilustrație, Illustrare. s. f. Fapta de a ilustra; figurele, vinetele dintr' uă scriere a unui autorū cunoscutū. — Celebritate, renume, nume câștigatū prin virtuți, prin merite, prin nobleță. — Deslușiri, explicații adăugate la finele unei scrieri. *Illustration.*

Ilustratorū-ōre. s. Aquella quare dă lustru; aquella quare face celebru, renumitū, vestitū pe quine-va. — talmăcitorū, deslușitorū de ōre-quare scrieri. — Aquella quare illustrēsă uă carte. *Illustrateur.*

Ilustrissime. adi. Titlu de onōre, de stimă și respectū que se dă unei persōne însemnate, mai cu sēmă dîn clerū. *Illustrissime.*

Ilustru-ā. adi. Celebru prin merite, strălucitū, renumitū prin virtuți, nobleță; prin merite, prin talente, prin fapte de mare laudă. *Illustre.*

Hotismū. s. etr Stare, condițiune, servitudine asemenea cu a iloșilorū. *Hotisme.*

Hotū. s. m. Sclavū, la Lacedemoniani. *Hoté.*

Im. Negativulū latinū in transformatū în im. corespunde cu negativulū românū *ne*: în locū de *ne-materialū, nemobilū, neperfectū,* dicemū *immaterialū, immobilū, imperfectū,* etc. Veđi in.

Imagină. s. f. Represințațiune a unui lucru saū figure în sculptură ori pictură; -- Iconă que represintă unū sântū. — Stampă que represintă uă figură — Idee, închipuire que și face quine-va în minte. *Image.*

Imaginabilū-ā. adi. Quare se pōte imagina, închipui. *Imaginable.*

Imaginare. v. s. A imagina, 2. închipui, a combina în minte; a crea uă idee. — A crede, a se petrunde. — *A'și imagina,* a'și represinta que-va în spiritū, saū, a crede

- a se petrunderă despre que-va. *Imaginer. s'Imaginer.*
- Imaginarîu-â. adi.** Vorbindu de persône, a quârui imaginațiune este vătămâtă sau încelată: *maladă, avutū imaginariū.* — Vorbindu de lucruri, quare nu este nici de cumū adeveratū, quare există numai în imaginațiune. *Fericire imaginariă. Imaginaire.*
- Imaginațiune, Imaginație, Imaginare. s. f.** Facultatea de a imagina, de a închipui, de a inventa; — închipuire, părere, — gându. *Imagination.*
- Imaginativū - â. adi.** Născocitorū, plăsmuitorū, quare își închipuiesce lesne unū lucru; quare are mare înlesnire d'a'și face închipuirī în imaginația sea. *Imaginatif-ve. Facultatea imaginativă, darulū omului d'a'și face lesne închipuirī. La faculté imaginative.*
- Imanū, Imanū. s. m.** Popă de religia mahometană. *Iman.*
- Imașū, Nimașū.** Veđi păscuri, islazū.
- Imbarbū. adi.** Fără barbă, foarte junge. *Imberbe.*
- Imbarcare.** Veđi embașcare.
- Imbarcămētū.** Veđi embarcămētū.
- Imenopterū-â. adi. t. de ist. nat.** Se dice de insectele quare aū patru aripī membranose, netede, cu dungi longitudinale, precumū suntū albinele, vespele, furnicile, etc. *Hymenoptère.*
- Imbecilitate. s. f.** Bicisnicie, nerodie, prostie, neghiobie, — slăbiciunea spiritului. *Imbecilité.*
- Imbecilū-â. adi.** Bicisnicū, prostū, nerodū, neghiobū, idiotū. — slabū de spiritū. *Imbecile.*
- Imeneū și Imenū. s. etr.** Maritađiu, însurătore, nuntă, căsătorie. — Numē allū Deității păgine quare presida la nunți. *Hymenée, Hymen.*
- Imineū. s. m.** Pântofū, încâlçăminte próstă de pelle. *Soulier.*
- Imitabilū-â. adi.** Quare se pôte imita. *Imitable.*
- Imitare. v. s.** A imita, a luă de exemplu, a face întocmai unū lucru, unū modelū; a contraface pe quine - va în vorbă, în manieră. *Imiter.* (Se conj qua lăudare.)
- Imitațiune, Imitație, Imitare. s. f.** Fapta de a imita, rezultatulū imitării: unū lucru quare este oare cumū copia altuia. *Imitation; Contrefait.*
- Imitativū-â. adi.** Quare imită, quare face qua și altulū. *Imitatif-ve.*
- Imitatorū-ore. s.** Quare imită, quare se silește a imita pe altulū, quare nu scie de quātū a imita. *Imitateur-trice.*
- Immaculatū-â. adi.** Nepătătū, fără prihană, fără pată de păcatū. *Immaculé-e.*
- Immanabilū-â. adi.** Nelipsitū, negreșitū, queea que nu se pôte a nu se întimpla, que se întimplă negreșitū. *Immanquable.*
- Immaterialemente. adv.** Într' unū chipū nematerialū. *Immatériellement.*
- Immaterialistū. s. m.** Filosofū quare pretinde quă tôte suntū spiritū iar nu materie, quă simpliciunele suntū imaginare, ideale, și quă universulū este locuitū numai de ființe cugetătōrie. *Immatérialiste.*
- Immaterialitate. s. f.** Starea, calitatea lucrului quare nu este materie; nematerialitate. *Immatérialité.*
- Immaterialū-â. adi.** Nematerialū, fără materie; numai de spiritū, fără corpū. *Immatériel-le.*
- Immatriculă. s. f.** Înscrissū que se dă cui-va în mână dreptū semnū quă s'a immatriculatū, quās'a înscrissū într'ua condică, etc. — trecere în condică, în scriere. *Immatricule.*
- Immatriculare. v. s.** A immatricula, a înscrie, a trece în condică, în registru. *Immatriculer.*
- Immatriculațiune, Immatricula-**

- ție, Imnaticulare.** *s. f.* Scriere, trecere în condică, în registru, în catalogul mare. *Immatriculation.*
- Immediatente, Immediaticeste.** *adv.* Într'unu chipu imediatu, nemeđilocitu, d'a dreptulu. *Immediatement.*
- Immediatū-â.** *adi.* Negreșitu, nemeđilocitu; quare se întimplă, se face, urmésă nemeđilocitu, îndată. *Immediat-e.*
- Immemorialū - â.** *adi.* Nepomenitū, forțe anticū, allū quăruî începutū este necunoscutū; despre quare nimeni nu'și pōte aduce aminte; despre quare nu se ține minte. *Immemorial-e.*
- Immensitate.** *s. f.* Mărime, întindere forțe mare; nemărginire, nemesurare. *Immensité.*
- Immensū-â.** *adi.* De uă mărime nemeșurată, nemărginită; forțe întinsă, forțe mare; fără margini. *Immense.*
- Immensurabilū-â.** *adi.* Queea que nu se pōte măsura. *Immensurable.*
- Immobilisare.** *v. s. t. de juris.* A immobilisa, a face immobilū, a da averiî mișcătōriă însușirea averiî nemișcătōriă, a prefaca starea mișcătōriă în nemișcătōriă. *Immobiliser.*
- Immobilișățiune, Immobilișăție, Immobilisare.** *s. f. t. de juris.* Lucrarea de a immobilisa, de a prefaca averea mișcătōriă în nemișcătōriă. *Immobilisation.*
- Immobilitate.** *s. f.* Starea, calitatea lucruluî ori a persōnei quare este immobilă; nemișcare, neclintire, neatingere de nimicu. *Immobilité.*
- Immobilū-â.** *adi.* Nemișcatū, quare nu se mișcă, nu se clintesc. *fig.* statornicū, neclintitū. *Immobilé.*
- Immoderașățiune, Immoderașăție.** *s. f.* Nemođerașăție, necumpētare. *Immoderation.*
- Immodestie.** *s. f.* Nemođestie, lipsă de modestie, de sfiellă, de rușine. *Immodestie.*
- Immodestū-â.** *adi.* Nemođestū, nefișciosū, necuviinciosū, nerușinatū. *Immodeste.*
- Immolare.** *v. s.* A immola, a sacrifică, a junghia, a oferi în sacrificiū. — *fig.* A immola pe quine-va ambișionei sēlle, a'lū ruina, a'lū perde spre satisfacerea ambișionei sēlle. *Immoler quelqu'un à son ambition.*
- Immolașățiune, Immolașăție, Immolare.** *s. f.* Fapta de a immola. *Immolation.*
- Immoralisare.** *v. s.* A immoralisa, a demoralisa, a lipsi de moralū pe quine-va, a'lū reū nărăvi, a'lū strica. Veđi demoralisare.
- Immoralitate.** *s. f.* Lipsă de morală, rea nărăvire, lipsă de moralū, de bune moravuri. *Immoralité.*
- Immoralū-â.** *adi.* Nemoralū, reū nărăvitū; în contra moralei, în contra bunelorū moravuri. *Immoral-e.*
- Immortalisare.** *v. s.* A immortalisa, a nemuri, a face immortalū, nemuritorū în memoria, în suveniirea ómenilorū. *Immortaliser.*
- Immortalitate.** *s. f.* Fapta de a immortalisa, de a face nemuritorū în memoria ómenilorū. — Nemurire, viașă perpetuă în memoria ómenilorū. *Immortalité.*
- Immortalū-â.** *adi.* Nemuritorū, quare nu este supussū morșii. — A quăruî memorie, suvenire remăne eternă. *Immortel-le.*
- Immortificatū-â.** *adi.* Nemustratū de cugetū, quella que nu se muștră de cugetū pentru urmările sēlle în contra poruncilorū Dumneđeesci. *Immortifié-e.*
- Immortificașăție.** *s. f.* Starea unei persōne quare nu se muștră de cugetū pentru fără de legile sēlle. *Immortification.*
- Immunitate.** *s. f.* Scutire de dăđdi, de taxe, etc., drepturi de scutellă, dreptū de neamestecū assupra dăđ-

- diiloră din partea streinilor. *Im-munité.*
- Immutabilitate.** *s. f.* Nestrămütăciune, neschimbăciune; însuşirea unui lucru quare nu este supussă schimbării ori mutării. *Immutabilité.*
- Immutabilă-ă.** *adi.* Quare nu se mută, nu se schimbă. *Immutable.*
- Imnară.** *s. etr.* Carte quare coprinde imnuri (heruvice.) *Hymnaire.*
- Imnă.** *s. etr.* Cânticū, cântare; poemă în onórea divinităţii saū a unui eroū; — doxologii, heruvice, chinonice, laude, măriri que se cântă în Bisserică. *Hymne.*
- Imoşie.** Veđi imoşitate.
- Imoşire.** *v. s.* A imoşi, a se imoşi, a se murdări, a se unge, a se păta; a se umplé de necurăţii, de jăgū, de unsóre, de pete. *Rendre im-monde.*
- Imoşitate, Imoşie.** *s. f.* Murdalicū, unsóre, necurăţenie pe haîne, iar mai multū pe pellea omului. *Im-mondice, Crasse.*
- Imosū-ósă.** *adi.* Murdarū, zoiosū, ne-curatū, unsurosū. *Immonde, Cras-seux-se.*
- Impacienţiă.** *s. f.* Nerăbdare, lipsă de pacienţiă, sentimentū de nerăbdare fie în suferinţa unui reū saū în asteptarea unui bine. *Impatience.*
- Impacientă-ă.** *adi.* Quare n'are pacienţiă, quare n'are răbdare; nerăbdătorū. *Impatient-e.*
- Impalpabilă-ă.** *adi.* Quare nu se pôte pipăi cu mâinele; — quare este atâtū de finū, atâtū de subţire în-quătū nu face nici uă in.pressiune la pipăitū. *Impalpable.*
- Impardonabilă-ă.** *adi.* Quare nu se pôte erta. *Impardonable.*
- Imparţialemente, Imparţialices-te.** *adv.* Fără părtinire, într'unū chipū nepărtinitorū. *Impartialement.*
- Imparţialitate.** *s. f.* Nepărtinire; însuşirea, caracterulă aquelluia quare este nepărtinitorū. *Impartialité.*
- Imparţială-ă.** *adi.* Nepărtinitorū, quare nu părtinesce altuia, nu sacrifică dreptatea şi adevurulă qua să părtinescă altuia. *Impartial-e.*
- Impassibilitate.** *s. f.* Qualitatea quellui que este impassibilū, nepăsătorū; nepăsare, nesimţire, nepărtinire, necompătimitire. *Impassibilité.*
- Impassibilă-ă.** *adi.* Nepăsătorū; necompătimititorū; nesimţitorū; quare nulū atinge saū nulū mişcă suferinţa altuia; — quare are forţia de caracterū; quare nu se lassă a se determina la nici uă consideraţie personală. *Impassible.*
- Impassientū.** Veđi impacientū.
- Impecabilitate.** *s. f. t. de teol.* Nepăcătuire, starea aquelluia quare nu pôte pecătui. *Impeccabilité.*
- Impecabilă-ă.** *adi. t. de teol.* Nepăcătuiinciosū, quare nu pôte pecătui; quare nu pôte greşi. *Impeccable.*
- Impecanţă.** *s. f. t. de teol.* Starea aquelluia quare nu pecătuesce. *Impeccance.*
- Impenitenţă.** *s. f.* Necăinţă, nemustrare pentru păcate. *Impénitence.*
- Impenitentū - ă.** *adi.* Neconfessatū, nemărturisitū de păcate. Quărui nu' pare reū, nu se căesce de păcatele s'ulle. Se iea şi în substantivū, *impenitentii.* *Impénitent-e.*
- Imperativă-ă.** *adi.* Poruncitorū, imperiosū, ordonatorū. — *t. de gram.* Modū de verbū quare arătă poruncă, îndemnare. *Impératif-ve.*
- Imperceptibilă-ă.** *adi.* Quare nu se pôte vedé, nu se pôte pipăi. *Imperceptible.*
- Imperdabilă-ă.** *adi.* Quare nu se pôte perde. *Imperdable.*
- Imperfectibilitate.** *s. f.* Starea, qualitatea, caracterulă finţii imperfectibile, a finţii quare nu se pôte perfecţiona. *Imperfectibilité.*
- Imperfectibilă-ă.** *adi.* Quare nu se pôte perfecţiona. *Imperfectible.*
- Imperfectiune, Imperfecţie.** *s. f.*

- Lipsă de perfecțiune, defectă contrariu perfecțiunii. *Imperfection.*
- Imperfectă-ă. adi.** Neperfectă, nedesevârșită, neisprăvită, quare are imperfecțiunii. — *s. m. t. de gram.* Timpul trecută allă indicativului și subjunctivului quare arătă uă lucrare trecută nesevârșită. *Imparfait-e.*
- Imperforațiune, Imperforație. s. f. t. de med.** Greșellă de uvertură în vre uă parte a corpului quare urma fireste a fi deschisă, se află astupată. *Imperforation.*
- Imperială-ă. adi.** Împărătesc, quare este propriu allă împăratului său allă imperiului. — *s. m.* Monetă rusă de dece ruble. *Impérial-e.*
- Imperiosă-ă. adi.** Mîndru, orgolios, quare comandă cu mîndrie, cu trufie. *Impérieux-se.*
- Imperissabilă-ă. adi.** Neperitor, quare nu pôte peri, nu se pôte perde; nesticăcios, neșters. *Impérissable.*
- Imperiū. s. etr.** Împărăție. *Empire.*
- Impermeabilă-ă. adi.** Se dice de corpurile prin quare nu potū trece apa și ori que liquid. *Imperméable.*
- Impermutabilă-ă. adi.** Quare nu se pôte muta, schimba, prefăce. *Impermutable.*
- Impersonale, Impersonalitate. adv. t. de gram.** Într'unu chip impersonal. Se dice de verbi personali quare se întrebuițesă quate uă dată impersonali. *Impersonnellement.*
- Impersonală-ă. adi. t. de gram.** Verb pusă în a treia persônă fără a avé subiectu otărîtu. *Impersonnel-le.*
- Impertinentă. s. f.** Obrăznicie, caracterul unei persône impertinente, insultătorîă, obraznice; — faptă, vorbă impertinentă. *Impertinence.*
- Impertinentă-ă. adi.** Obr. znic, quare vorbesce sau lucrésă împerti-
- va buneî cuviințe, quare spune sau face que-va fără rușine. *Impertinent-e.*
- Imperturbabilă-ă. adi.** Liniștită, neturburăcios, quare nu se turbură de nimic, — cu sânge rece. *Imperturbable.*
- Impetrabilă-ă. adi. t. de juris.** Quare se pôte dobîndi, apuca. *Impétable.*
- Impetrantă-ă. s. t. de drept.** Aquella quare a dobîndit vre unu beneficiu. *Impétrans-e.*
- Impetuositate. s. f.** Violentă, iutellă, aprindere, furie; caracterul omului impetuos, aprins, vioiu, forte viu; — neastempăr. *Impétuosité.*
- Impetuosă-ă. adi.** Iute, violent; furios, înfocat; quare este de unu caracter aprins, forte viu. *Impétueux-se.*
- Impietate. s. f.** Despreț pentru religie, pentru părinți; faptă, vorbire, sentiment în contra religiunii; nelegiure, faptă nelegiuită. *Impiété.*
- Impiū-ă. adi.** Nelegiuit, fără religie, quare n'are nici o lege, quare și ride de alle religiei. *Impie.*
- Implantare.** Vedî implantare.
- Implicare. v. s.** A implica; a vîrî, a coprinde, a amesteca, a încurca pe quine va într'uă acusație. *Implicuer.*
- Implicațiune, Implicație. s. f. t. de juris.** Amestec, împărtășire, încurcare, engagemint într'uă lucrare criminală. *Implication.*
- Implicită-ă. adi.** Quare este coprins într'unu discurs, într'uă clausă, într'uă propozițiune, nu prin termini deslușitori, într'adins și formal, ci prin inducție, prin urmare. Este contrariul lui *explicită.* *Implicite.*
- Implorare. v. s.** A implora; a ruga, a cere cu ardere, cu umilință; — a invoca, a chieina pe Dumnezeu într'ajutor. *Implorer.*
- Impolimentă. adv.** Într'unu chip fără politeță. *Impoliment.*

Impolitefă. *s. f.* Grossieritate, lipsă de politefă în maniere, în vorbe. *Impolitesse.*

Impolitică-ă. *adi.* În contra poliției. *Impolitique.*

Impolită-ă. *adi.* Fără politefă, nepolită, necioplită, nepoliticosă. *Impoli-e.*

Imponderabilă - ă. *adi.* Nekîntărabilă, a quărui greutate nu se pôte kîntări de ușure que este. *Imponderable.*

Impopularitate. *s. f.* Lipsă de popularitate; perdere din plăcerea, din stima, din dragostea populului. *Impopularité.*

Impopulariă-ă. *adi.* Quare nu este iubită populului, quare nu este dupe dorința, dupe plăcerea, dupe voința populului. *Impopulaire.*

Importantă. *s. f.* Queea que face qua ună lucru să fie de mare interesă, de mare însemnătate; queea que face pe ună omă să fie importantă, considerabilă, de preț. *Importance.*

Importantă-ă. *adi.* Quare este considerabilă, de preț însemnată; însemnătoră, mare, de ună mare interesă. *Important-e.*

Importare. *v. s.* A importa, a băga într'ua țără produse străine; a aduce în țără sea mărfuri, produse, etc., din țără străină. *Importer.*

Importațiune, Importație, Importare. *s. f.* Fapta de a importa, de a aduce, de a băga în țără sea mărfuri sau alte produse din țără străină. *Importation.*

Importatoră. *s. m.* Quare importă în țără sea mărfuri și altele din țără străină. *Importateur.*

Importunare. *v. s.* A importuna, a supera, a se face neplăcută cui-va prin multa stăruire, prin vorbe și întrebări. *Importuner.*

Importunătate. *s. f.* Fapta de a importuna, de a supera prin pre

multă stăruință, prin vorbe, etc.

Importunité.

Importună-ă. *adi.* Neplăcută, supărătoră, uricîosă, obraznică; cu quare ni se urasce de multa lui stăruință și de vorbele lui. *Importun-e.*

Imposantă-ă. *adi.* Falnică, mărăț; quare imposă, quare trage luarea aminte, respectul, mirarea. *Imposant-e.*

Imposare. *v. s.* A impoza; a impune, a însuffla respect, mirare, frică. *Imposer.*

Imposițiune, Imposiție. *s. f.* Taxă, dajdie, contribuție pussă pe lucruri sau pe persoane. *Imposition.*

Impositoră. *s. m.* Quare impune, quare aterne imposițiuni. *Impositeur.*

Imposibilitate. *s. f.* Lipsă de posibilitate, de putință; caracterul, qualitatea lucrului que este imposibilă, que este cu neputință, que nu se pôte face; neputință. *Impossibilité.*

Imposibilă-ă. *adi.* Cu neputință, quare nu se pôte face, quare este peste putință. *Impossible.*

Impostoră-ă. *s.* Încelătoră, mincinosă, calomniatoră, amăgitoră. — Difăimătoră, aquella quare scôte vorbe réle cui-va. Aquella quare inventă uă doctrină falsă. *Importeur.*

Impostură. *s. f.* Încelăciune, amăgire; difăimare, calomnie. *Imposture.*

Impracticabilă-ă. *adi.* Quare nu se pôte practica, nu se pôte face, nu se pôte sevîrși; quare nu se pôte întrebuița, îngădui, suferi. *Impracticable.*

Imprecațiune. *s. f.* Maledicție, blestem; vorbe prin quare quine-va poftesce rele cui-va sau luiși. *Imprecation.*

Impremedită-ă. *adi.* Neprecugetată. *Impremédité-e.*

Imprescriptibilitate. *s. f. t. de juris.*

- Însușirea quellii que este imprescriptibilă. *Imprescriptibilité.*
- Imprescriptibilă-â. adi. t. de juris.** Quare nu este supussă la prescriptie. *Imprescriptible.*
- Impressionabilă-â. adi.** Quare este priimitoră de impressiuni, quare se mișcă lesne; simțitoră. *Impressionable.*
- Impressionare. v. s.** A impressiona, a causa impressiune, face întipărire; a mișca spre milă, spre compătımire. *Impressionner.*
- Impressiune, Impressie. s. f.** Întipărire; — tipărire, edițiune. *Impression.*
- Imprimagiū. s. etr.** Tipărire, lucrarea de a tipări cărți. — Tragerea întîiu și a dūoa la fabricanții de firu de aurū. *Imprimage.*
- Imprimare. v. s.** A imprima, a tipări, a întipări, a însemna figură cu cernellă sau cu alte vâpselle aplicândū și apăsîndū uă suprafață pe alta. — A tipări cu litere pe hârtie sau pe altă que-va. *Imprimer.*
- Imprimară. s. m.** Tipografū, aquella quare are sau ține uă tipografie. — Drugarū, lucrătorū quare trage la tescu și tipăresce foi ș'alte. — Zățarū, pilcarū și orī quare lucrătorū într'uă tipografie. *Imprimeur.*
- Imprimerie. s. f.** Tipografie, arta de a imprima, de a tipări cărți, — aședemîntulū unde se tipăresce cărți. *Imprimerie.*
- Improbabilitate. s. f.** Qualitatea aquellia que este improbabilū. *Improbabilité.*
- Improbabilă-â. adi.** Quare nu are probabilitate; neadevărată. *Improbable.*
- Improbațiune, Improbație. s. f.** Negăsire cu calle, necuviințare, desapobație. *Improbation.*
- Improbatorū-ore. s. adi.** Quare nu găsescce cu calle, quare desapobesă. *Improbateur-trice.*
- Improbitate. s. f.** Meprisă, desprețuire de dreptate și de stimă. *Improbité.*
- Improbū-â. adi.** Neonestū, quaren'are onestate, probitate. *Improbe.*
- Improductibilă - â. adi.** Quare nu se pôte produce, nu se pôte face. *Improductible.*
- Improducțiune, Improducție. s. f.** Neproducere, nerodire; starea lucrului improductivū, neroditorū. *Improduction.*
- Improductivă-â. adi.** Quare nu produce nimicū, nu aduce, nu rodesce, nu sporesce nimicū. *Improductif-ve.*
- Impromptū-â. adi.** Fără veste, queea que se face fără să se fi gînditū, fără să se fi pregătītū. *Impromptu.*
- Impropriete. s. f.** Însușirea lucrului impropriū, necuviinciosū; qualitatea lucrului quare nu este potrivītū, curatū, quare nu se iewa în înțelessulū firescū, ci într'unū înțelessū figuratū. *Impropriété.*
- Impropriū-â. adi.** Quare nu convine, quare nu este potrivītū, curatū. — *fig.* Quare nu se iewa în înțelessulū lui propriū, firescū. *Improprie.*
- Improvisare. v. s.** A improvisa, a face unū discursū orī versurī de uă dată și nepremeditatū. A compune și a recita fără pregătire, fără veste, versurī sau prosă. *Improviser.*
- Improvisațiune, Improvisație, Improvisare. s. f.** Lucrarea de a improvisa prin talentū unū discursū, versurī, uă bucată de musică fără pregătire. — Chiar lucrulū improvisatū, făcutū fără premeditație. *Improvisation.*
- Improvisatorū-trice. s.** Quare improvisesă, quare face unū que nou, discursū sau versurī fără premeditație, fără pregătire. *Improvisateur-trice.*
- Improvisatū-â. sup. adi.** Compussū, spussū, țissū de uă dată fără a

fi premeditată de mai înainte. *Improvisé-e.*

Improvistă-â. *adi.* Quare este de uă dată, fără veste. *Improviste.* — *adv.* Pe negîndite, pe neașteptate. *A l'improviste.*

Imprudență. *s. f.* Neînțelepciune, neînțelepție, lipsă de înțelepciune; nesocotință, nejudicare, nerodie. *Imprudence.*

Imprudentă-â. *adi.* Fără prudență, fără minte, nesocotită, nerodă. *Imprudent-e.*

Impuberă-â. *adi. s.* Tîneră, june, quare n'a ajunsă la anii vîrstii. *Impubere.*

Impudentă. *v. s.* Nerușinare, efronterie, obrăznicie, lipsă de pudență. *Impudence.*

Impudentă-â. *adi. s.* Nerușinată, obrăznică, semeță, insolentă, quare n'are pudență. *Impudent-e.*

Impudicitate. *s. f.* Viciu contrariu pudicității. — Desfrînare nerușinată. *Impudicité.*

Impudică-â. *adi.* Quare este contrariu pudicității, castității; desfrînată, nerușinată. *Impudique.*

Impulsare. *v. s.* A impulsa, a împinge, a îmboldi, a goni înainte. *Impulser, Impulsionner.*

Impulsivă, Impulsie. *s. f.* Împingere, îmboldire. — *fig.* Fapta de a agita, de a aprinde, de a încuragea; de a împinge pe quine-va să facă que-va. *Impulsion. A urma impulsuniloră inimii sêlle, a se abandona naturelului seă. Suivre les impulsions de son cœur.*

Impulsivă-â. *adi. t. de fis.* Quare lucrășă prin împingere, prin impulsie, prin îmboldire. *Impulsif-ve.*

Impunere. *v. s.* A impune, a pune assupra, în, d'assupra... — A încărca, a supune la... *A impune ună jugă nesuferită. Imposer un joug insupportable.* — *A impune tăcere, a face să tacă. Imposer silence à...* *A impune respectă, a inspira respectă. Imposer du respect.*

— *Aerulă seă, presința sea impune, interessă cu gravitate. Son air, sa presence impose.*

Impuritate. *s. f.* Necurățenie, mînjire, murdărie, spurcăciune; — desfrînare, nerușinare, necurăție; — lucruri de rușine, spurcate. *Impureté.*

Impură-â. *adi.* Necurată, spurcată, mînjită, murdară. — *fig.* Desfrînată, nerușinată, necurată. *Impur-e.*

Imputabilă-â. *adi.* Que este de imputată saă se pôte împuta. *Imputable.*

Împutare. *v. s.* A împuta, a împuta cui-va pentru que-va. — A acusa pe quine-va fără dovedă. *Imputer.*

Împutațiune, Împutație, Împutare. *s. f.* Fapta de a împuta, de a dice cui-va fără dovedă ună lucru que pôte să'i aducă vătămăre, să'lă mîhnescă. — *Acusație fără dovedă. Imputation.*

Împutență. *s. f.* Neputință, slăbiciune; betegellă, ologellă. *Impotence.*

Împutentă-â. *adi.* Neputinciosă, fără putere, lipsită de puteri; betegă, slutită, schilăvită, ologă. *Impotent-e.*

În. Particulă latină quare intră în compunerea a multoră diceri qua să le dea ună înțelesă negativă la aquella allă diceri simple: *Competentă, incompetentă, directă indirectă, disciplină, indisciplină, etc.* — Cândă diceră cu quare se unesce începe cu litera *b, m, p,* se schimbă în *im:* *imbarbă, immodestă, imperfectă, etc;* înainte de *l,* se schimbă în *il:* *illegală, illegitimă, etc.* — înainte de *r,* se schimbă în *ir:* *ir-religiosă.* — Se face excepțiune în *ignobilă, ignorantă, etc.,* în locă de *innobilă, inno-rantă.*

Înabilitate. *s. f.* Lipsă de abilitate, de îndemănare; necapacitate. *Inhabilité.*

Înabilă-â. *adi.* Quare nu este abilă,

- nu este îndemânatic; neîndemânatic, incapabil. *Inhabile.*
- Inabondanță.** *s. f.* Neabondanță, neîmbelșugare; nerodire, nefertilitate, — neavuție, lipsă mare. *Inabondance.*
- Inabordabil—ă.** *adi.* Neabordabil, neapropiat; de quare, la quare nu se poate apropia quine-va; neapropiat. *Inabordable.*
- Inacceptabil—ă.** *adi.* Neacceptabil; que nu se poate accepta. *Inacceptable.*
- Inaccessibil—ă.** *adi.* Neaccessibil, neapropiat, de quare quine-va nu se poate apropia, nu se poate lipi. Persoană grea, quăria nu'î poate quine-va vorbi lesne; quare nu se mișcă, nu simte nici uă mișcare în suflet. *Inaccessible.*
- Inacomodabil—ă.** *adi.* Neacomodabil, neîmpăcătios; neînvoit, nesuferit; quare nu se poate învoi, mulțumi, împăca, acomoda. *Inacommodable.*
- Inacomplit—ă.** *adi.* Neacomplit, neîndeplinit, neîmplinit, nesevârșit, nedessevârșit. *Inacomplie.*
- Inacordabil—ă.** *adi.* Neacordabil, que nu se poate acorda; neîngăduit, neertat. *Inaccordable.*
- Inacostabil—ă.** *adi.* Neprietinos, quare nu are plăcere a vorbi cu orî quine; neacostabil, loc pe unde nu se poate apropia de cōste, de mal, de uscat. *Inacostable.*
- Inactivitate.** *s. f.* Neactivitate, lipsă de activitate. *Inactivité.*
- Inacțiune, Inacție.** *s. f.* Neacțiune, nelucrare; încetare de orî que lucrare. *Inaction.*
- Inactiv—ă.** *adi.* Neactiv, fără activitate; nelucrător, mōlle, mōlatic. *Inactif-ve.*
- Inadmissibilitate.** *s. f.* Însușirea unei cereri, unei lucrări que nu se poate admite. *Inadmissibilité.*
- Inadmissibil—ă.** *adi.* Neprimicōs, neadmissibil, que nu se poate ad-
- mite, que nu se iertă a se primi. *Inadmissible.*
- Inadvertanță.** *s. f.* Nebăgare de seamă, neluare aminte; greșellă, lucrare greșită făcută din neluarea aminte. *Inadvertance.*
- Inaliabil—ă.** *adi.* Nealiabil; que nu se poate alia, uni, combina, amesteca. *Inalliable.*
- Inalienabilitate.** *s. f.* Nealienabilitate, neînstrăinățione; însușirea unui lucru que nu se poate înstrăina, aliena. *Inaliénabilité.*
- Inalienabil—ă.** *adi.* Nealienabil, neînstrăinățios; quare nu se poate înstrăina. *Inaliénable.*
- Inalterabil—ă.** *adi.* Nealterabil, neschimbățios, neschimbat, que nu se poate altera, schimba. *Inalterable.*
- Inamicție.** *s. f.* Neamicție, ură, rea voință que are quine-va asupra cui-va; — antipatie între ore-quare animale sau vegetale. *Inimitié.*
- Inamic—ă.** *adi. și s.* Neamic, neprieten. *Ennemi-e.*
- Inamovibilitate.** *s. f.* Neamovibilitate, însușirea lucrului quare nu se mișcă, nu se strămută, nu se scōte dintr'un loc. *Inamovibilité.*
- Inamovibil—ă.** *adi.* Quare nu se poate destitui, nu se poate scōte orî depărta dintr'un post, nu esse din funcție dupe voia altuia. *Inamovible.*
- Inanimat—ă.** *adi. sup.* Neînsuflețit, fără viață; mort. — *fig.* Quare n'are urmă de sentiment; fără căldură, fără energie. *Inanimé-e.*
- Inaniție.** *s. f.* Hămiselă; slăbicione, debilitate extremă, causată prin junare, prin nemăncare, prin lipsă de nutriment. *Inanition.*
- Inapetit—ă.** *s. etr. t. de med.* Neapetit, nepoftă de măncare, lipsă de gust pentru măncare. *Inappétence.*
- Inaplicabil—ă.** *adi.* Neaplicabil, que nu se poate aplica, potrive. *Inaplicable.*
- Inaplicație, Inaplicație.** *s. f.* Ne-

aplicație, nesilință, nestrăduire în învățatură, etc. — Nepotrivire, lipsă de potrivire, de aședare unul peste altul. *Inapplication.*

Inâressă. *s. f.* Femeie que prepară și vinde ină. *Linière.*

Inârie. *s. f.* Câmpu semenatū cu ină. *Linière.*

Inarticulatū-â. *sup. și adi.* Nearticulatū, que nu este articulatū, negrăitū, nedessevirșitū. *Inarticulé-e.*

Inassociabilū-â. *adi.* Neasociabilū, quare nu se pôte assoția. *Inassociable.*

Inatacabilū-â. *adi.* Neatacabilū, que nu se pôte ataca, lovi, isbi. *Inataquable.*

Inauguralū-â. *adi.* De inaugurație, que are raportū cu inaugurația. *Inaugural-e.*

Inaugurare. *v. s.* A inaūgura, a sânsi unū templu, unū monumentū; a sacra; a sanctifica; a dedica, a consacra. *Inaugurer.*

Inaugurațiune, Inaūgurație. *s. f.* Ceremonie religiōsă que se face la uă încoronare, la dedicația unū monumentū, la sântirea unū templu, etc. *Inauguration.*

Incalculabilū-â. *adi.* Necalculabilū, quare nu se pôte calcula. — Ne-numeratū, fôrte numerosū, fôrte mare. *Incalculable.*

Incandescentă. *s. f. t. de fis.* Starea ferului, etc., înferbintatū, arșū pînă la albire. *Incandescence.*

Incandescentū-â. *adi.* Quare este în incandescentă, arșū pînă la albire. *Incandescent-e.*

Incantațiune, Incantație. *s. f.* Încântare; — descântecū, fermecare. *Incantation.*

Incapabilū-â. *adi.* Necapabilū, quare nu este capabilū. *Incapable.*

Incapacitate. *s. f.* Necapacitate, neiscussință, nedibăcie. *Incapacitē.*

Incarcerare. *v. s.* A incarcera, a închide, a pune în închissóre. *Incarcerer.*

Incarcerațiune, Incarcerație, In-

carcerare. *s. f.* Fapta d'a incarcera, d'a închide pe quine-va. — Starea quellui închissū. *Incarceration.*

Incarnare, *v. s.* (se.) A se încârna, a se încârna, a se îmbrăca în corpū de carne, (a se întrupa, în cârțile Bisserice), a lua corpū de carne. Se țice despre Is. Crist. *s'Incarner.*

Incarnațiune, Incarnație, Incarnare. *s. f.* Întrupare, unirea Fiului lui Dumneșeu cu natura omenescă. *Incarnation.*

Incendiare. *v. s.* A incendia, a pune focū, a da focū, a arde uă casă, uă cetate, uă pădure, etc., a arde prin focū. *Incendier.*

Incendiarū-â. *s. și adi.* Dătătorū, punetorū de focū, quare dă focū la que-va. — *fig.* Turburătorū de liniștea obstescă, agitătorū de turburări. *Incendiaire.*

Incendiatū-â. *Supinū de la incendiare.* Quei arși de focū, persône alle quârorū locuințe aū arșū. *Incendie-e.*

Incendiū. *s. etr.* Focū mare, focū quare consumă, quare arde uă casă, uă cetate, uă pădure, etc. — *fig.* Turburări într'unū statū; resbele mari, etc. *Incendie.*

Incertitudine. *s. f.* Nesciință, nesiguranță, înduoellă; neotârfire, neîncredințare. *Incertitude.*

Incestū *s. m.* Précurvie; împreunare nelegiuită între rude de aprópe, între consângi. *Inceste.*

Incestuosū-ósă. *adi.* Précurvarū cu rudă, cu consângele seū. *Incestieux-se.*

Inchietudine. Vedī inquietudine.

Incidentă. *s. f. t. de geom.* Întîlnirea unei linii saū suprafețe cu altă linie saū suprafață; căderea unei linii, unū corpū pe unū planū. *Incidence.*

Incidentū. *s. etr.* Evenimentū, întîmplare quare vine în cursulū unei lucrări, unei întreprinderi, unei fapte principale de uă poemă saū

- romanu. *Incident*. — *adi.* întemplantorū, quare vine, quare se întemplantă în cursulū unorū trebī. — *t. de gram.* Proposițiune quare intră în frasă prin întemplantare. — *t. de opt.* Quare cade pe uă surfașă. *Incident-e.*
- Incirconcisiune, Incirconcisie.** *s. f.* Netăiere împregiurū. *Incirconcision.*
- Incitare.** *v. s.* A incita, a așita, a întărita, a inteți, a excita. *Inciter.*
- Incitațiune, Incitație, Incitare.** *s. f.* Instigațiune, intețire, întăritare, așitare. *Incitation.*
- Incivicū-ă.** *adi.* Necivicū, necetățenescū; quare este contra sentimentelorū și faptelorū de cetățianū. *Incivique.*
- Incivilisatū-ă.** *adi.* Necivilisatū. *Incivilisé-e.*
- Incivilitate.** *s. f.* Necivilitate; faptă contrariă civilității. *Incivilité.*
- Incivilū-ă.** *adi.* Necivilū, nepolitū. *Incivil-e.*
- Incivismū.** *s. etr.* Lipsă de civismū. — Sentimentū și conduită opusse quellorū bune alle unui cetățianū. *Incivisme.*
- Inclemență.** *s. f.* Lipsă de clemență, de îndurare, de milostivire. *Inclemence.*
- Inclementū-ă.** *adi.* Nemilostivū, neîndurătorū; reū, rigurosū, aspru. *Inclement-e.*
- Inclinare.** *v. s.* A inclina, a pleca, a încovoia, a înduoi către. A se inclina, a simți dragoste către queva. *Incliner.*
- Inclinațiune, Inclinație, Inclinare.** *s. f.* Plecare, pieșișie către queva sau quineva. *Inclination.*
- Inclusivemente, Inclusivū.** *adv.* Coprinđendu-se și... *De la prima și a unei pînă la cinci-spre-dece inclusivemente*, adică numerându-se și diua de cinci-spre-dece. Este oppussū la *exclusivemente*. *Inclusivement.*
- Inclusivū-ă.** *adi.* Queea que coprinde unū lucru, queea que coprin-
- de unū que în ... *Inclusif-ve.* Se țiea și qua adverbū. Veđi inclusivemente.
- Incognito, Inconito.** *adv.* Fără a se cunoșce, fără a fi cunoscutū, fără a se arēta quine este; tiptilū. *Incognito.*
- Incoherentă, Ineoerentă.** *s. f.* Însușirea lucrului, ideei incoherente, fără șirū sau legătură. *Incohérence.*
- Incoherentū-ă.** *adi.* Nelegatū, neunitū, fără șirū sau legătură. *Incohérent-e.*
- Incombustibilitate.** *s. f.* Nearđeciune, calitatea lucrului quare nu se topesce prin focū. *Incombustibilité.*
- Incombustibilū-ă.** *adi.* Nearđeciosū, necombustibilū; quare nu arde, nu se pōte consoma, sau mistui prin focū. *Incombustible.*
- Incomodare.** *v. s.* A incomoda, a cauza incomoditate; a aduce vre-uă strîntorare, vre uă superare, vr'uă pedică; a încurca, a învâlmăși. *Incomoder.*
- Incomoditate.** *s. f.* Necomoditate; greutate, neînlesnire, necazū; încurcatură, învâlmășellă; superare causată de unū lucru incomodū. *Incomodité.*
- Incomodū-ă.** *adi.* Necomodū, nepotrivitū; strîmtū; quare nu este comodū, lesniciosū, potrivitū; — superătorū, neplăcutū. *Incomode.*
- Incomparabilū-ă.** *adi.* Necomparabilū, cu quare sau la quare nimicū nu se pōte compara, alături, potrive. *Incomparable.*
- Incompatibilitate.** *s. f.* Necompatibilitate, nepotrivire, neunire, anticipatie, neînvoire, neîmpăcare între dūoe persōne sau dūoe lucruri. *Incompatibilité.*
- Incompatibilū-ă.** *adi.* Quare nu se unesce, nu se îngădue, nu se potrivește cu altulū. *Incompatible.*
- Incompetență.** *s. f.* Necompetență, lipsă de competență, de cădere, de dreptū a se amesteca la que-

- va, d'a judeca que-va. *Incompetence*.
- Incompetentă-â. adi.** Necompetentă, quare nu este competentă, quare n'are dreptă, nu are cădere d'ase amesteca la que-va, de a judeca despre que-va. *Incompetent-e*.
- Incompletă-â. adi.** Necompletă, neîntregă, nedeplină, nedessevirșită, quăruia îi lipsesce una din părțile sêlle. *Incomplet-ète*.
- Incomplexă-â. adi.** Necomplexă, quare nu este compassă, quare nu coprinde în sine mai multe lucruri diferite, quare este simplă. *Incomplexe*.
- Incomunicabilitate. s. f. t. de juris.** Qualitatea lucrului que este incomunicabilă. *Incommunicabilité*.
- Incomunicabilă-â. adi.** Necomunicabilă, quare nu se pôte comunica, nu se pôte împărtași și altora. *Incommunicable*.
- Incomutabilitate. s. f. t. de juris.** Proprietate, possessie, stăpînire de que-va fără temere de turburare legitimă. *Incommutabilité*.
- Incomutabilă-â. adi. t. de juris.** Quare nu se pôte strămăta ori scôte din stăpînirea unui lucru; — proprietate, possessie quare dupelegi nu pôte fi luată de la quellă que o are. *Incommutable*.
- Inconcetabilă-â. adi.** Necoprinsă, nepricepută, nedeslușită, pentru quare nu se pôte lesne da cuvîntă. *Inconcevable*.
- Inconciliabilă-â. adi.** Quare nu se pôte concilia, quare nu este lesne de împăcată, de unită, de potrivită cu altulă. *Inconciliable*.
- Inconduită. s. f.** Lipsă de conduită, de purtare bună, de chipulă de a se purta bine; — lipsă de poavețuire, de îndreptare la ducere. *Inconduite*.
- Inconsequentă-â. adi.** Neconsequentă, quare vorbesce fără legătură, quare lucră în contra chiar a principiiloră lui. *Inconsequent-e*.
- Inconsequentă. s. f.** Lipsă de consequență, de urmăre, de legătură în idei, în vorbe, în fapte. *Inconsequence*.
- Inconsiderație, Inconsiderațiune. s. f.** Neconsiderațiune, lipsă de considerație; nebăgare în sémă; nesocotință în vorbă și în conduită. *Inconsideration*.
- Inconsiderată-â. adi.** Neconsiderată, quare nu este considerată, nu este stimată, nu este băgată în sémă. *Inconsideré-e*.
- Inconsolabilă-â. adi.** Neconsolabilă, quare nu se pôte consola, quare este nemîngăiată în durerea sea, pe quare nu'lă poți consola. *Inconsolé-e*.
- Inconstanță. s. f.** Nestatornicie, ușuritate, facilitate spre a se schimba, a se întorce din otărire, a'și schimba opiniunea, resoluțiunea, gustulă. *Inconstance*.
- Inconstantă-â. adi.** Ușurelă, nestatornică, facilă a se schimba; sburdatică, vînturosă. *Inconstant-e*.
- Instituționalitate. s. f.** Starea, qualitatea unui reglementă, unui actă, unei opinii quare este în contra constituțiunii. *Institutionalitate*.
- Instituțională-â. adi.** Neinstituțională, quare nu este instituțională, quare este în contra constituțiunei. *Institutionnel-le*.
- Incontestabilitate. s. f.** Qualitatea lucrului incontestabilă. *Incontestabilité*.
- Incontestabilă. adi.** Necontestabilă, netăgăduită, quare nu se pôte contesta, nu se pôte tăgădui, nu este supussă la prigoniri. *Incontestable*.
- Incontestată-â. adi.** Necontestată, netăgăduită, que nu este tăgăduită. *Incontesté-e*.
- Inconvenabilă-â. adi.** Neconvenabilă, necuvînciosă, neertată. *Inconvenable*.
- Inconvenantă-â. adi.** Que vatămă

cuviințele, que nu se cade. *Inconvenant-e.*

Inconvenanță. *s. f.* Necuviință, lipsă de buna cuviință. *Inconvenance.*

Inconveniență. *s. f.* Întimplare neplăcută, superătoră, que vine într'ua lucrare, que se întemplă într'ua întreprindere; pedică. — Consequință, urmare rea a unei fapte, a unei opinii, a unei măsuri, a unei sisteme, a unei legi, a unui obicei; sfișitū neplăcutū que dă uă lucrare, uă întreprindere. *Inconvenient.*

Incorecție, Incorecțiune. *s. f.* Lipsă de corecție, lipsă de regulele que cere uă artă sau sciință; — greșelă; locurile greșite într'ua scriere sau într'unū dessemnū. *Incorrection.*

Incorectū-ă. *adi.* Necorectū, quare nu este corectū, quare nu este după regulele artei sau alle sciinții. *Incorrect-e.*

Incorigibilitate. *s. f.* Necorigere, neîndreptare; lipsă de corigere; qualitatea lucrului său a persōnei quare nu se pōte corige, îndrepta. *Incorrigibilitē.*

Incorigibilū-ă. *adi.* Necorigibilū, quare nu pōte, nu voesce a se corige, a se îndrepta. *Incorrigible.*

Incorporalitate. *s. f. t. de dogm.* Însușirea sau qualitatea ființelorū quare n'au corpū. *Incorporalité.*

Incorporalū-ă. *adi. t. de dogm.* Necorporalū, fără corpū; quare n'are nici de cumū corpū. *Incorporel-le.*

Incorporare. *v. s.* A incorpora, a întrupa, a amesteca, a uni împreună corpuri sau părțile lorū spre a le face una, a le face unū corpū. *Incorporer.*

Incorporație, Incorporațiune, Incorporare. *s. f.* Fapta de a incorpora, rezultatulū ei; — fapta de a uni, de a amesteca, de a facenumai unulū, de a întrani. *Incorporation.*

Incoruptibilitate. *s. f.* Qualitatea lu-

crului ori a ființii quare este incoruptibilă; starea ființii quare nu se pōte corumpe, strica. *Incoruptibilitē.*

Incoruptibilū-ă. *adi.* Necoruptibilū, nesticăciosū; quare nu se corumpe, nu se cumperă, nu se vinde, nu se strică. *Incorruptible.*

Incredibilitate. *s. f. t. de dogm.* Lipsă de credință religiōsă, queea que face qua sâ nu se credă que-va. *Incredibilitē.*

Incredulitate. *s. f.* Însușirea unei persōne de a nu crede queea que este de creșutū; necredință. *Incredulité.*

Incredulū-ă. *adi. s.* Quare nu crede lesne; quare se convinge anevoiă. — Quare nu crede la misterelere religiōse. *Incrédule.*

Incriminare. *v. s.* A incrimina, a încrimina; a acusa pe quine-va qua criminalū; a pîri, a învinovăți, a împuta despre uă crimă cui-va. *Incriminer.*

Incriminație, Incriminare. *s. f.* Fapta de a incrimina, de a acusa pe quine-va despre uă crimă. *Incrimination.*

Incrustare. *v. s.* A incrusta, a orna, a îmbrăca, a acoperi uă suprafață de lemnū, de zidū, etc., cu aurū, cu argintū, cu bronzū, cu marmură, etc. *Incruster.*

Incrustație, Incrustațiune, Incrustare. *s. f.* Fapta de a incrusta; ornamentū, îmbrăcare, acoperire de que-va cu argintū, cu sîdefū, cu bronzū, etc., înfigēndu-le în nisque scobiture pe fața aquellui lucru. *Incrustation.*

In cuarto. Vedī inquanto.

Inculpare. *v. s.* A inculpa, a învinovăți, a pîri, a acusa pe quine-va despre uă culpă, despre uă greșellă, despre uă vină. *Inculper.*

Inculpație, Inculpațiune, Inculpare. *s. f.* Fapta de a inculpa, d'a învinovăți, d'a acusa; învinovăți-

- re, acusație, pîră, împrutare. *Inculpation*.
- Incultă-â. adi.** Necultivată, nelucrată. Se iew și în figurat. *Inculte*.
- Incultură. s. f.** Necultură, necultivare. *Inculture*.
- Incurabilitate. s. f.** Nevindecăciune, starea lucrului que nu se pôte tămădui sau remedui. *Incurabilité*.
- Incurabilă-â. adi.** Nevindecăciosă, quare nu se pôte tămădui orî remedui. *Incurable*.
- Incuriositate. s. f.** Necuriositate, negligență d'a afla, d'a ști, d'a vedé spre a se instrui. *Incuriosité*.
- Incursiune, Incursie. s. f.** Călcare său năvălire de ómenî armați în țera inamicului. — Intrare și preumblare în locuri necunoscute; călătorie. *Incursion*.
- Indecentă. s. f.** Indecință, lipsă de decență, de rușință; vorbe sau fapte rușinoșe; necuviință, nerușinare. *Indécence*.
- Indecentă-â. adi.** Indecinte, în contra decenției, în contra buneî cuviințe, a onestății publice. *Indécent-e*.
- Indecisiune, Indecisie. s. f.** Înduóelă, neotărîre, nedeterminațiune; starea unuî omă quare nu scie que să facă, n'are otărîre. *Indécision*.
- Indecisă-â. adi.** Nedecisă, neotărîtă, cu înduóelă; quare stă la înduóelă, quare nu este decisă, otărîtă. *Idécis-e*.
- Indeclinabilitate. s. f. t. de gram.** Însușirea điceriloră quare nu se potă declina. *Indéclinabilité*.
- Indeclinabilă-â. adi. t. de gram.** Quare nu se pôte declina, quare nu se declină. *Indéclinable*.
- Indecompozabilă-â. adi.** Quare nu se pôte decompune, analiza, desface. *Indécomposable*.
- Indefectibilitate. s. f.** Însușirea lucrului indefectibilă, quare nu pôte înceta, nu pôte lipsi, nu pôte peri. *Indéfectibilité*.
- Indefectibilă-â. adi. t. de dogmat.** Quare nu pôte lipsi, nu pôte peri. Se đice de bisserică. *Indéfectible*.
- Indefinissabilă-â. adi.** Quare nu se pôte defini, mărgini, otărî. — *fig.* Quare nu se pôte explica, talmăci. *Indéfinissable*.
- Indefinitate. s. f.** Starea, qualitatea lucrului que nu se pôte defini, mărgini. *Indéfinité*.
- Indefinită-â. adi.** Nedeterminată, nemărginită, neotărîtă; fără marginî otărîte. *Indéfini-e*.
- Indeliberată-â. adi.** Nedeliberată; asupra quăruiă nu s'a chibzuită, socotită. *Indélibéré-e*.
- Indelicateță. s. f.** Nedelicateță, lipsă de delicateță, în simțeminte și în fapte. *Indélicatesse*.
- Indelicată-â. adi.** Nedelicată, fipsită de delicateță în simțeminte și în urmări *Indélicat-e*.
- Indemnisare. v. s.** A indemnisa, a despăgubi, a plăti, a da cui-va paguba que a încercat. *Indemniser*.
- Indemnisată-â. sup. adi.** Despăgubită. *Indemnisé-e, Indemne*.
- Indemnație, Indemnitate. s. f.** Despăgubire; actulă prin quare se asigură uă despăgubire. *Indemnisation, Indemnité*.
- Independentă-â. adi.** Neatîrnată, nesupusă la altulă; quare nu depinde, nu este supusă la alta orî la altulă. *Indépendent-e*.
- Independentă. s. f.** Neatîrnare; starea unei persóne, unuî populă liberă, neatîrnată. *Indépendance*.
- Indescriptibilă-â. adi.** Nedescriptibilă, quare nu se pôte descrie. *Indescriptible*.
- Indestructibilitate. s. f.** Nestrucăciune; starea, qualitatea lucrului indestructibilă, nestrucăciosă. *Indestructibilité*.
- Indestructibilă-â. adi.** Quare nu se pôte destruge, quare nu se pôte strica; nestrucăciosă. *Indestructible*.
- Indeterminată-â. adi.** Nedeterminată, nedefinită, neotărîtă, fără

- marginii; — vorbindu de persone, neresolutu. *Indéterminé-e.*
- Indeterminație.** *s. f.* Neotârre, ireresoluție. *Indétermination.*
- Indevinabilu** — *â. adi.* Quare nu se pôte devina, quare nu se pôte ghici. *Indevinable.*
- Indevoșune, Indevoșie.** *s. f.* Lipsă de devoșie, de respectu către alle religiunei. *Indévotion.*
- Indevotû-â.** *adi.* Nedevotû, nereligi-osu. — *s.* Quare nu respectă religiunea. *Indévot-e.*
- Indiană.** *s. f.* Uă materie de bum-bacû lucrată în Indiî. *Indienne.*
- Indicare.** *v. s.* A indica, a arêta qua cu degitulû. — A face cunoscutû, a da de scire. *Indiquer.*
- Indicașune, Indicașie, Indicare.** *s. f.* Lucrarea d'a indica, d'a arêta; însciinșare, însemnare; sem-nulû quare face să se cunoscă que-va. *Indication.*
- Indicativû-â.** *adi.* Arêtătoriu; quare indică, arêtă. *Indicatif. ve.*
- Indicativû.** *s. m. t. de gram.* Primulû modû allû verbilorû. *Indicatif.*
- Indicatoriu-ôriă.** *adi. t. de dialectică.* Quare arêtă, quare face cunoscutû pe culpabilû. *Indicateur-trice.*
- Indiciû.** *s. etr.* Semnû aparentû și probabilû allû unû lucrû ascunsû. — *t. de juris.* Se dice în materiî criminală despre semnele que probesû crima; cumû: schimbarea feșei criminalulû, uă turburare fărâ voîă, uă cercare de fugă, surprinderea lui cu uă armă în mână, pete de sânge pe haîne, suntû *indiciuri* alle crimei lui. — *t. de mar.* Semne de uă apropiată eșire la malû a navigatorilorû. — Indiciurile pentru navigatori suntû fôrte variabile: schimbarea feșii mârrii, passerile, pescû, furtunile, starea atmosferii, orizontulû, obiecte plutinde pe apă suntû atâtea indiciuri pentru navigatori. *Indice.*
- Indicțiune.** *s. f. și Indicțû.* *etr.* Convocașunea unû conciliû, etc., pen-tru uă și determinată, — în Cronologie, revolușune, periodû de 15 ani. *Indiction.*
- Indiferență.** *s. f.* Nepăsare; dispoșișunea spiritulû quare face qua quine-va să n'aibă mai multă atenșune saû plecare pentru unû lucrû qua pentru quellû-l-altû. — Recellă, interessû pușinû de que-va. *Indifférence.*
- Indiferentû-â.** *adi.* Neinteressătorû, de quare quine-va se atinge prea pușinû, despre quare quine-va nici de cumû nu se turburâ, nu'i pas-să, de quare nu se interessă quine-va multû. — Neînsemnatû, fărâ interessû. *Indifférent-e.*
- Indigenatû.** *s. etr.* Împămêntenire, — dreptû de pâmêntenû. *Indigénat.*
- Indigență.** *s. f.* Sârâcie mare, lipsă de quelle neapêratû necessarie. *Indigence.*
- Indigentû-â.** *adi.* Lipsitû de tôte, sâr-acû de totû. Se iea și qua subs. *Indigent-e.*
- Indigenû-â.** *adi. și s.* Pâmîntenû, nâscutû în țera unde șede, naturalulû dintr'ua țeră. *Indigène.*
- Indigestibilû-â.** *adi.* Quare nu se pôte digesta, nu se pôte mistui. *Indigestible.*
- Indigestie.** *s. f.* Indigestiune, nemis-tuire, nesevîrșirea mistuirii în stomahû. *Indigestion.*
- Indigestû-â.** *adi.* Nemistuitû, quare nu s'a mistuitû; nemistuicfosû, dificeilû a se digesta. — *fig.* Despre scrieri, încurcatû, confusû. *Indigeste.*
- Indignare.** *v. s.* A indigna, a supera, a întârîta minia. — A se *indigna*, a se supera, a se întârîta, a se minia de unû que reû, nedreptû. *Indigner.*
- Indignașune, Indignașie, Indignare.** *s. f.* Mînie, superare, necazû, mîhnire assupra unei fapte nedrepte. *Indignation.*
- Indignatû-â.** *adi. sup.* Superatû, ne-

căzită, întăritată de que-va. *Indigné-e.*

Indignitate. *s. f.* Nedemnită, starea omului nedemn pentru que-va. *Indignité.*

Indignă-â. *adi.* Nedemnă, quare nu este demnă pentru que-va. *Indigne.*

Indigo. *s. m.* Lulachiu, uă materie scôssă din nisce plante a locurilor căldurose, din quare se face vâpséua civită. — Chiar plantele que daă aquestă materie. *Indigo.*

Indigoterie. *s. f.* Locul unde se face, unde se prepară indigo. *Indigoterie.*

Indigotieră. *s. m.* Planta din quare se scôte indigo. *Indigotier.*

Indirectă-â. *adi.* Quare nu este directă, dreptă, nu stă saă nu se tâlmăcesce dreptă. *fig.* Nu d'a dreptulă; — *t. de gram.* *Complînire indirectă*, assupra quăria nu merge dreptă lucrarea verbului. *Indirect-e.*

Indisciplină. *s. f.* Nedisciplină, lipsă de disciplină. *Indiscipline.*

Indisciplinabilă-â. *adi.* Nedisciplinabilă, quare nu se pôte disciplina, quare nu se supune disciplinii, buneî rânduelle; quare nu se pôte înfrâna. *Indisciplinable.*

Indisciplinată-â. *adi.* Nedisciplinată, quare nu este disciplinată; neînfrănată, nestăpinită. *Indiscipliné-e.*

Indiscrețiune, Indiscreție. *s. f.* Nediscreție, lipsă de discreție, neînțelepție, nesocotință, flecârie, ușurință în vorbe, quare dă de față ună secretă. *Indiscrétion.*

Indiscretă-â. *adi.* Quare n'are discreție, quare n'are mesură la vorbă; neînțeleptă, nesocotită, fără minte, fără judecată, quare nu ține nici-ună secretă. *Indiscret-ète.*

Indispensabilă-â. *adi.* Neapărată, de mare necesitate, fără quare nu pôte quine-va. *Indispensable.*

Indisponibilitate. *s. f.* Starea, qua-

litatea aquellia que este indisponibilă. *Indisponibilité.*

Indisponibilă-â. *s. f. t. de juris.* De quare nu pôte quine-va dispune cumă ară voi, cu quare nu pôte face que va voi. *Indisponible.*

Indisposare. *v. s. . .* indisposa, a indispuce, a scôte din poziția bună pe quine-va, a'lă supăra, a'lă nemulțimi, a'lă aduce în poziție puțină favorabilă. *Indisposer.*

Indisposată-â. *sup. și adi.* Camă maladă, fără umorî bunî; indispușă. *Indisposé-e.*

Indispoziție, Indispozițiune. *s. f.* Starea cândă quine-va nu se simte bine, ușoră malădie, stricare ușoră a sănătății. *Indisposition.*

Indisputabilă-â. *adi.* Nedisputabilă, quare nu se pôte disputa, pentru quare nu încape dispută. *Indisputable.*

Indisolubilitate. *s. f.* Qualitatea lucrului quare este indisolubilă, quare nu se pôte desface. *Indisolubilité.*

Indisolubilă-â. *adi.* Nedisolubilă, quare nu se pôte topi, dissolve, ori desface. — *fig.* Se dice despre ună contractă, învoellă, legătură, maritağıu, amiciție, quare nu se potă desface, desfința ori strica. *Indissoluble.*

Indistinctă-â. *adi.* Nedistinctă, neconsiderată, nedeosebită; nelessă, nelămurită. Se dice mai multă despre ideî saă dicert, și despre tonurî saă sunetă quare nu se înțelegă bine. *Indistinct-e.*

Individă. *s. m.* Insă, persónă. *Individu.*

Individualizare. *v. s. A individualisa, a considera qua individă; a priva, a arăta ună lucru în parte, deosebită de ori que altă lucru, a face să aibă ună caracteră propriu și să se deosebescă qua insă de ori que altă lucru. Individualiser.*

Individualizare. *s. f.* Fapta de a in-

- dividualisa; starea lucrului individualisat. *Individualisation.*
- Individualismul.** *s. etr.* Sistemă de a lucra singur, d'a opera numai prin sine. *Individualisme.*
- Individualitate.** *s. f.* Quea que compune un individ, quea que face qua individul să fie, să aibă existența lui ossebită de a altuia. *Individualité.*
- Individualul -ă.** *adi.* Allu individului, quea que privesce la individ, que este a unui individ, quare are raportul cu individul. *Individuel-le.*
- Indivisibilitate.** *s. f.* Nedivisibilitate, nedespărțicune, însușirea lucrurilor que nu se pot desparte, nu se pot divisa. *Indivisibilité.*
- Indivisibilul -ă.** *adi.* Nedivisibil, nedespărțicos, nedespărțit, quare nu se poate desparte. *Indivisible.*
- Indivisiune, Indivisie.** *s. f.* D'a vâl-mășe; starea lucrului que se stăpinesce de mai mulți fără a fi despărțit. *Indivision.*
- Indivisul -ă.** *adi.* Nedespărțit. *Indivis-e.* *adv.* D'avalma. *Par indivis.*
- Indocilitate.** *s. f.* Nesupunere, neînțelegere, lipsă de docilitate. *Indocilitéé.*
- Indocilul -ă.** *adi.* Neînțelegător, quare înțelege, învață cu anevoc; quare n'are docilitate. *Indocile.*
- Indolență.** *s. f.* Nesimțire, neîngrijire, nepăsare, nepăs, apatie; starea sufletului cându a făcut să tacă toate patimele. *Indolence.*
- Indolentul -ă.** *adi.* Quare are indolență, quare este nesimțitor, fără pasare; assupra quaruia nimic nu face quea mai mică impresiune. — *subs. t. de med.* Quare nu dore, quare nu causă nici cum durere. *Indolent-e.*
- Indubitabilul -ă.** *adi.* Neînduioș, sigur, despre quare nu se poate înduoi quine-va. *Indubitable.*
- Inducere.** *v. s.* A induce, a întrod-
- ce, a vîr, a băga, a duce în întru. *Induire.*
- Inducție, Inducțiune.** *s. f.* Fapta de a induce, de a introduce; — un fel de argumentație; — introducere de persoane într'un dialog; — rezoluție, determinație, îndemnare: — convingere. *Induction.*
- Indulgență.** *s. f.* Blîndeță, bunătate, dulceta, aplecare a erta; însușirea, caracterului aquelluia que ertă lesne, quare nu este aspru. *Indulgence.*
- Indulgentul -ă.** *adi.* Blînd, bun, ertător, îngăduitor; quare ertă lesne greșellele, quare nu este aspru. *Indulgent-e.*
- Indultarul.** *s. m.* Quellu que a dobîndit drit de a stăpîni un beneficiu în puterea unui indult. *Indultaire.*
- Indultul.** *s. etr.* Graciă, privilegiu dat din partea Papii pentru dobîndirea a ore quare beneficiuri. *Indult.*
- Indurație, Indurațiune.** *s. f. t. de med.* Învîrtoșare, întărire a cărnii que se vindecă. *Induration.*
- Industrialul -ă.** *adi.* De industrie, produsul prin industrie. *Industriel-le.*
- Industrie.** *s. f.* Meșesugurile mecanice și manufacturele. — Iscusintă, măestrie, deprindere mare de a face que-va. — Ori ce meserie cu quare se susține quine-va; toate meseriile. *Industrie.*
- Industriosul -ă.** *adi.* Iscussit, născocitor, silitor, muncitor, quare prin industrie născocesc, află, ori lucră. *Industrieux-se.*
- Inefabilul -ă.** *adi.* Nespuss, negrăit, quea que nu se poate spune, exprima, nu se poate arăta prin vorbe. *Ineffable.*
- Ineficace.** *adi.* Fără eficacitate, fără efect, fără energie, quare nu produce nici un efect, nici un rezultat, quare nu face lucrarea cerută. *Inefficace.*
- Ineficacitate.** *s. f.* Lipsă de eficaci-

- tate, de energie, calitatea lucrului ineficace, a lucrului quare nu produce nici unŭ efectŭ, nici uă lucrare, nici unŭ rezultatŭ. *Inefficacitē.*
- Inegalitate.** *s. f.* Neegalitate, nepotrivre, neasemenare între lucruri, între dimensi, între mărimi, measure, caractere, persóne, preçuri, etc. *Inégalité.*
- Inegalŭ-ă.** *adi.* Neegalŭ, nepotrivitŭ, neasemenatŭ; quare n'are aqueeasŭ întindere, nu este de uă potrivă, nu este totŭ unŭ felŭ, n'are aqueeasŭ mărime, aqueelași preçŭ, etc. *Inegal-e.*
- Inelare.** *v. s.* A inela. Veđi anelare.
- Inelatŭ-ă.** *sup. si adi.* Veđi anelare.
- Ineleganță.** *s. f.* Neeleganță, lipsă de eleganță, de ornamente, de podóbă, de frumusețe, de gustŭ în formele producțiunilorŭ naturei și alle artei. *Inélegance.*
- Inelegantŭ-ă.** *adi.* Neelegantŭ, lipsitŭ de eleganță, de podóbă de frumuseță. *Inélegant-e.*
- Ineligibilŭ-ă.** *adi.* Neeligibilŭ, quare nu se póte alege, n'are însuširile cerute pentru a fialeasŭ. *Inéligible.*
- Inelŭ.** *s. etr.* Anelŭ, tórtă, verigă que se pórtă în degite. *Bague.*
- Inelură.** Veđi anelură.
- Ineptŭ-ă.** *adi.* Fără dispoziți naturale la que-va, neharnicŭ, quare nu este pentru arte, pentru sciințe, etc. — Prostŭ, năucŭ. *Inepte.*
- Inerență.** *s. f.* Lipire, întrunire, legătură de lucruri quare nu se potŭ despărți. *Inhérence.*
- Inerentŭ-ă.** *adi.* Nedespărțitŭ; unitŭ la unŭ subiectŭ cumŭ nu se póte despărți. *Inhérent-e.*
- Inerție.** *s. f.* Nemișcare, neactivitate; lipsă de mișcare, de activitate; indolență, inacțiune. *Inertie.*
- Inertŭ-ă.** *adi.* Amorțitŭ, fără mișcare, fără activitate, adormitŭ, trindavŭ. *Inerte.*
- Inesperatŭ-ă.** *adi.* Nesperatŭ, nenădejduitŭ, neprevăditŭ; queea que nu aștepta quine-va să se fútimple. Se íea spre reŭ. *Inesperé-e.*
- Inestimabilŭ-ă.** *adi.* Nestimabilŭ, quare nu se póte stima. *Inestimable.*
- Inexactitudă.** *s. f.* Neexactitate, greșellă de a nu face unŭ lucru la timpŭ și cu chipulŭ cumŭ se cere făcutŭ; greșellă făcută din lipsă de exactitate. *Inexactitude.*
- Inexactŭ-ă.** *adi.* Neexactŭ, quare nu face lucrurile la timpŭ și cu chipulŭ cumŭ arŭ căta să se facă. *Inexact-e.*
- Inexcusabilŭ-ă.** *adi.* Neexcusabilŭ, neertatŭ, quare nu se póte scusa, erta, desvinováți. *Inexcusable.*
- Inexecutabilŭ-ă.** *adi.* Quare nu se execută, nu se pune în lucrare, nu se póte ímplini, execută. *Inexécution.*
- Inexecuție.** *s. f.* Neexecuție, nepunere în lucrare, neîmplinirea unui legatŭ, unei învoelle, unui contractŭ, etc. *Inexécution.*
- Inexistență.** *s. f.* Neexistență, nefințare, neafare în ființă, lipsă de existență. *Inexistence.*
- Inexperiență.** *s. f.* Neexperiență, lipsă de experiență; neîncercare, nepățire. *Inexpérience.*
- Inexperimentatŭ-ă.** *adi.* Neexperimentatŭ, quare n'are nici uă experiență; neîncercatŭ, nepățitŭ. *Inexpérience-e.*
- Inexpiabilŭ-ă.** *adi.* Neexpiabilŭ, quare nu se póte expia, mîntui, curăți. *Inexpiable.*
- Inexplicabilŭ-ă.** *adi.* Neexplicabilŭ, quare nu se póte explica; netălmăcitŭ, quare nu se póte pricepe, înțelege. *Inexplicable.*
- Inexplicatŭ-ă.** *adi.* Neexplicatŭ, quare încă nu este explicatŭ. *Inexplicqué-e.*
- Inexplicitŭ-ă.** *adi.* Neexplicitŭ, obscurŭ, întunecosŭ, încurcatŭ, anevoiă de înțelessŭ. *Inexplicit-e.*
- Inexpressibilŭ-ă.** *adi.* Neexpressi-

bilă, quare nu este expressibilă. *Inexpressible.*

nexprimabilă - *ă. adi.* Neexprimabilă, quare nu se pôte exprima, nu se pôte spune, descrie; nepussă. *Inexprimable.*

nextingibilă - *ă. adi.* Que nu se pôte stinge, nu se pôte potoli. *Inextinguible.*

nextirpabilă - *ă. adi.* Neextirpabilă, que nu se pôte stîrpi. *Inextirpable.*

nfamantă - *ă. adi.* Quare aduce infamă; desonorătoră; quare aduce rușine. *Infamant-e.*

nfamațiune, infamație. *s. f.* Pată de desonore, de rușine, de infamie. *Infamation.*

infamie. *s. f.* Neomenie, desonore, faptă rușinosă, foarte urită, nedemnă de ună onestă; înjurătură, vorbe prin quare se desonoră cine-va, prin quare se vatămă reputațiunea cui-va. *Infamie.*

infamă - *ă. adi.* Defăimată, rușinată, desonorantă; quare comite fapte desonorante, scîrböse, rușinoșe, nelegiuite, forțe urite. Se ăea și qua subs. *Infame.*

infanterie. *s. f.* Pedestrime, pihotă, ostire pegiosă. *Infanterie.*

infanticidă - *ă. adi. s.* Ucidere, omorire, omoră de copillă; -- ucigătoră, omoritoră de copillul seă. *Infanticide.*

infantă - *ă. s.* Titlu de onore; quellă măi mare, primogenitulă din fiil regelui Spaniei, Portugaliei, Neapolului. *Infant-e.*

infatigabilitate. *s. f.* Neobossire, neostenire; qualitatea quellui que nu ostenesce la lucru, nu se oboscesce de muncă. *Infatigabilité.*

infatigabilă - *ă. adi.* Nefatigabilă, quare nu se ostenesce, nu oboscesce, nu se supără de muncă, de ostենellă; neobossită, neostenită. *Infatigable.*

infectare. *v. s.* A infecta, a împuți, a strica, a face infectă. *Infecter.*

infectă - *ă. adi.* Împuțită, stricată,

puturosă; quare pute, quare împuțesce *Infect-e.*

infecunditate. *s. f.* Nefecunditate, sterpitate, nerodire, sterilitate. *Infécondité.*

infecundă - *ă. adi.* Nefecundă, neroditoră, sterpă; quare nu rodesce, quare produce rodul prea pușină saă nică de cumă. *Infécond-e.*

infelicitate. *s. f.* Nenorocire, nefericire, disgraciă. *Infélicité.*

inferioritate. *s. f.* Starea quellui que se află măi jossă de quătă altulă, starea de a se afla măi jossă în talentă, în sciință, în rangă, în putere, în merite, etc. *Infériorité.*

inferioră - *ă. adi.* Quare este măi jossă, subtă, dedessubtă; măi jossă de quătă altulă în rangă, în talente, în merite, în putere, etc. *Inférieur-e.*

infernalitate. *s. f.* Caracterulă finții infernale; qualitatea faptei infernale. *Infernalité.*

infernală - *ă. adi.* Din infernă, allă iadului, din iadă; que privesce la iadă, que este allă infernului. *Infernal-e.*

infernă. *s. etr.* Iadă. *Enfer.*

infertilitate. *s. f.* Sterpitate, nerodirea unui pământă. *Infertilité.*

infertilă - *ă. adi.* Nefertilă, sterilă, sterpă, neroditoră; quare nu produce, nu aduce nică ună folossă. *Infertile.*

infibulare. *v. s.* A infibula, a face operația numită infibulație. *Infibuler.*

infibulație, infibulațiune, infibulare. *s. f.* Operație que se face la părțile genitale, qua să nu se pôtă opera împreunarea. *Infibulation.*

infidelitate. *s. f.* Necredință, trădare, lipsă de fidelitate; călcare de jurămintă, de promiteri, de datorii. -- Păgînătate, starea quelloră necredincioși, quare nu crede în religia adevărată. *Infidelité.*

infidelă - *ă. adi.* Necredinciosă, quare nu și ține promiterea, jurămintulă,

parola; — s. trădător, vîndător.
Infidèle.

Infiltrare. *v. s.* A infiltra, a se infiltra, a se strecura, a trece qua prin strecurătoare; a intra, a trece unū fluidū în porii unū corpū solidū. *Infiltrer.*

Infiltrație, Infiltrațiune, Infiltrare. *s. f.* Trecerea, intrarea unū fluidū în porii unū corpū solidū; strecurare, pētrunderea liquidelorū în ôre-quare părți celulare. *Infiltration.*

Infinitate. *s. f.* Nemărginire, însușirea lucrului nemărginitū, nefinitū; calitatea lucrului său ființii quare n'are nici începutū nici sfîrșitū. *Infinité.*

Infinitesimală-ă. *adi. t. de mat.* Nemărginitū de micū. *Calculū infinitesimală,* calculū cu cantități nemărginite de mici. *Infinitésimal-e.*

Infinitivū. *s. m. t. de gram.* Modū de verbū quare n'are nici numărū, uici persônă, prin quare se exprimă însemnarea verbului. *Infinitif.*

Infinită-ă. *adi.* Nemărginitū, nefinitū; quare n'are nici începutū, nici finitū: fără margini, fără otare, fără finitū. *Infini-e.*

Infirmerie. *s. f.* Spitalū, bolniță; casă destinată pentru căutarea malađilorū, neputincioșilorū. *Infirmerie.*

Infirmierū - â. *s.* Bolnicerū, quellū que caută, îngrijasce într'unū spitalū, într'ua infirmerie pe malađi. *Infirmier-ère.*

Infirmitate. *s. f.* Slăbiciune, neputință; maladie naturală sau ocașională în vr'ua parte sau membru allū corpului; rea organizație a corpului, lipsa vre unū organū, sau a funcției unū organū. *Infirmité.*

Infirmă-ă. *adi.* Nesănătosū, maladū, neputinciosū, debilū, slabū. *Infirme.*

Inflamabilitate. *s. f.* Aprindecione, însușirea unū corpū de a se a-

prinde leșne; calitatea lucrului inflamabilū, aprinđetorū. *Inflamabilité.*

Inflamabilū - â. *adi.* Aprindeciosū, quare se aprinde leșne; quare este supussū inflamației, se inflamă leșne, iea focū, se aprinde în grabă. *Inflammable.*

Inflamațiune, Inflamație. *s. f.* Fapta inflamații; aprindere; — obrintire, arsură, aprindere în ôre-quare părți alle corpului, la uâ rană, la uâ bubă. *Inflammation. Inflamațiune de stomacū. Gastrite.*

Inflamatoriū-ă. *adi. t. de med.* Queea que causă leșne uâ inflamațiune la ôre quare parte a corpului, quare ține de inflamațiune. *Inflammatoire.*

Inflexibilitate. *s. f.* Nemlădioșie; caracterulū, calitatea quellui que este inflexibilū, neînduplicatū, nemlădiosū. *Inflexibilité.*

Inflexibilū-ă. *adi.* Nemlădiosū, neînduplicatū. *Inflexible.*

Inflexiune, Inflexie. *s. f.* Mlădiere, înduplecare. *t. de opt.* unū felū de abatere a rađelorū luminose — *t. dim.* schimbarea, sau trecerea cu dulceta de la unū tonū la altulū, înlesnirea de a mlădia vocea. *Inflexion.*

Inflicțiune, Inflicție. *s. f.* Otârțrea unei pedepse corporelle, ossîndirea la dînsa. *Infliction.*

Inflictivū-ă. *adi.* Pedepsă inflictivă, pedepsă truposcă. *Inflictive.*

Inflorescēță. *s. f. t. de bot.* Înflorirea, starea florilorū unei plante. *Inflorescence.*

Influență. *s. f.* Înriurire, autoritate, putere morală que are quine-va assupra altuia; înriurire que aū astrele assupra corpurilorū tereste, que are uâ faptă, unū exemplu assupra minții, etc. *Influence.*

Influențare. *v. s.* A influența, a avé influență assupra cui-va, a înriuri, a avé dritū, putere assupra cui-va înquātū sâ asculte, sâ se supună

- aquella. — A înrîuri assupra unei fapte, unei împregiurări, unui lucru, a unei putere assupra lui, *Influencer*.
- Influentă-â. adi.** Quare are influență. *Influent-e.*
- Influire. v. s. A** influi, a face uâ impressiune, uâ întipărire assupra cui-va, assupra unui lucru, a face unû lucru ori uâ faptă assupra lui întipăriri quare sâ'lu mișce, sâ'lu scbimbe. *Influer*.
- Infoliu și Infolio. adi. și s.** Înduoitura cōli unei cărți numai în dūoe, cu 4 fețe; formatulū unei cărți din cōla în dūoe cu 4 pagine. *Infolio.*
- Informare. v. s. A** informa, a face cunoscutū, a însciința: a da de sciire. — *A se informa*, a se însciința, a afla que-va. *Informar*.
- Informație, Informațiune. Informare. s. f.** Fapta de a informa. *t. de juris.* căutări, cercetări, iscodiri spre a descoperi uâ faptă ôre-quare criminală. — Cercetări que face quine-va spre a descoperi adevêrulū, spre a afla que-va, spre a sci purtarea, moravurile cui-va. *Information.*
- Informă-â. adi.** Quare n'are forma que sâ cerea sâ aibă; neperfectū, pocitū, fără fopmă, nedessevîrșitū, uritū, cu formă urită. *Informe.*
- Infortună. s. f.** Nenorocire, adversitate; disgrație; restriște. *Infortune.*
- Infortunare. v. s. A** infortuna, a nenoroci. *A se infortuna*, a se nenoroci, a se face neferice, nefelice. *Infortuner*.
- Infortunatū-â. adi. și s.** Nenorocitū, nefericitū, nefelice. *Infortuné-e.*
- Infractorū. s. m.** Frângătorū, călcătorū de legi; quare calcă uâ legiure, quare violēsă unū tractatū, uâ lege, etc. *Infracteur*.
- Infracțiune, Infracție. s. f.** Frânge-re a unei legi, călcare de uâ promisiune, violarea unui tractatū, etc. *Infraction.*
- Infrecantatū-â. adi.** Nefrecantatū, ne-
 umblatū; la quare nu merge quine-va dessū; quare nū este frecantatū. *Infrequenté-e.*
- Infuctuosū-ôsă. adi.** Neroditorū, nefructuosū; quare nu produce rodū, fructū; nefolossitorū, quare n'aduce sporū. *Infuctueux-se.*
- Infusare. v. s. A** infusa, a pune într'unū liquidū plante medicinale qua sâ se mōiă; a opări, a da undă, a se muia. *Infuser.*
- Infusibilū-â. adi.** Que nu se pōte muia, opări, topi. *Infusible.*
- Infusiune, Infusie, Infusare. s. f.** Fapta de a infusa, de a muia, de a opări; opârellă, opăritură, muietură. *Infusion.*
- Infusorii. s. f. plr. t. de ist. nat.** Jivini mici, viețuito-re, insecte que trāescū în liquide, veđute numai cu microscopulū. *Infusoires.*
- Ingenerabilū-â. adi.** Que nu se pōte nasce, zemisli. *Ingénérable.*
- Ingenierū, Inginerū. s. m.** Matematicū quare scie arta arhitecturēi militare, quare recunōsce întăririle que se cerū atacate, conduce lucrările fortificațiilor și compune planulū lorū. *Ingénieur. Ingenierū geografū*, quare redică planuri și face harte. — *Ingenierū opticū*, quare face instrumente de optică. — *Ingenierū de instrumente matematice*, quare fabrică assemenea instrumente.
- Ingeniositate. s. f.** Qualitatea quellui ingeniosū; — iscusșință, dibăcie spre a face unū lucru, *Ingéniosité.*
- Ingeniosū-ôsă. adi.** Quare are geniū; quare are multă pricepere, multă iscusșință, multū spiritū; nâscocitorū, îndemânatîcū; — iscusșitū, dibacîu spre a sevîrși que-va. *Ingénieux-se.*
- Ingratitudine, Ingratitudă. s. f.** Lipsă de recunoscînță, nerecunoscînță, nemulțimire pentru faceri de bine. *Ingratitude.*
- Ingratū-â. adi. s.** Nerecunoscătorū, nemulțimitorū pentru faceri de

bine, pentru dragoste, pentru uâ bună voință, etc; quare uită face-
rile de bine priimite. *Ingrat-e.*

Ingredientū. *s. etr.* Totū que intră în facerea unui remediū, in compoziția unui lécū, unei beutore, în gâtirea bucatelorū saū altorū amestecătore. *Ingredient.*

Inie. *s. f.* (maî multū la pluralū *inii.*) Sleiture que cūrgū pe rîuri quândū începū a îngeça apele. *L'eau glacée qui coule en pièces plates sur la surface des eaux courant.*

Inimă. *s. f.* Corpū musculosū aședatū în deșertulū peptulū, în quare se întîlnescū tôte vinele, de unde essū tôte arterele, și, quare este causa mișcării sângelui, și principiulū vieții. *Inima bate, palpită, tressarre, de plăcere, de necazū, de frică, de speranță. Le cœur bat, palpite, tressaille de plaisir, de peine, de crainte, d'espérance. — Inima se iea adessea qua scaunulū pasiunilorū: Inimă apăsată, strivită de durere, de tristetă. Cœur oppressé, serré de douleur, de tristesse. — Afecețiune: Ellū are inima popórelorū, soldatilorū; ași înălța inima către Dumnedē; ași da inima lui... Il a le cœur des peuples, des soldats; Elever son cœur à Dieu; donner son cœur à... — Inimă se iea cu înțeleșsū de amorū: Uâ inimă aprinsă de amorū. Un cœur brûlant d'amour. — Inima mea, Inimitoramea, Scumpa mea inimă. Mon cœur, Mon petit cœur, mon cher cœur: terminî de tineretă și de mîngâere. — A avé în timă, pe inimă: a dori fórte multū. Avoir à cœur. — Aquesta-î stă pe inimă, l'a întristatū, l'a superatū în quatū nu uită. Cela lui pèse sur le cœur. — Mî o spunea inima: o pressimțiamū. Le cœur me le disait. — fig. Are inimă, n'are de locū inimă: are, n'are curagiū. Il a du cœur, il n'a point du cœur. — Uâ inimă de leū*

este unū omū cu mare curagiū. *Uâ inimă de gâină* este unū omū fricosū, unū poltronū extremū. *Un cœur de lion, Un cœur de poule.* *Inimă* se iea quâte uâ datā abusivemente în locū de stomacū: *A duré inima. Avoir mal au cœur.* Se đice de unū licorū plăcutū, de uâ mîncare gustósă quā *merge la inima.* — *Ași mulțimi inima;* a se sătura. *S'en donner à cœur joie.* — *Inimă* se iea cu înțeleșsū de međilocū, de centru; și quâte uâ datā de međiu: *Uâ inimă de lăptucă, de verđă.* — *Cu tótă inima.* *loc. adv.* cu tótă plăcerea, bucurosū. *De grand cœur, Volontiers. Din inimă, Din tótă inima. Debon cœur. — Inima carului,* lemnū furcatū que unesco rótele de dinainte cu quelle din apoi alle caruluī. *Brancard.*

Inimaginabilū — *ă. adi.* Que nu se pôte imagina, despre quare nuși pôte quine va închipui. *Inimaginable.*

Inimicție. Veđi inamacție.

Inimitabilū — *ă. adi.* Neimitabilū, quare nu se pôte imita, quārui nuse pôte altulū assemenea. *Inimitable.*

Ininteligibilū — *ă. adi.* Neinteligibilū, neînțeleșsū, nepriceputū; quare nu se pôte înțelege saū pricepe. *Inintelligible.*

Iniquitate. *s. f.* Nedreptate, strîmbătate. — În langagiulū religiunei, crimă, păcatū, fără de lege. *Iniquité.*

Inițialū — *ă. adi.* Capitalū, que se pune la începutū, quare începe, *literă inițială,* literă de la începutū, capitală, cu quare se începe. *Initial-e.* Se iea și qua substantivū: *Inițialele,* literile capitale.

Inițiare. *v. s.* A iniția, a priimi, a admite, a întroduce pe quine-va în niscaî gerimonii, în vre unū cultū secretū, în misteruri; a chiema, a încunosciința și a împărtași pe quine-va la uâ sciință, în vre uâ po-

litică, în finețele unei profesiuni.
Initier.

Inițiație, Inițiațiune, Inițiare. *s. f.* Fapta de a iniția orî de a fi inițiat; primire, împărtășire în cunoștințe secrete, în misteruri. *Initiation.*

Inițiativă. *s. f.* Fapta, lucrarea a celui care propune întîiul lucru; libertatea de a alege; facultatea de a începe; dritul de a face propoziții de lege fără qua elle să fie provocate de puterea regală. *Initiative.*

Inițiatorul. *s. m.* Quare inițiesă, quare introduce pe quine-va într'ua cunoștință, într'unul misterul. *Initiateur.*

Inițiatul - â. *sup. adi.* Introdusul în misteruri, priimitul într'ua asociație secretă. *Initié-e.*

Injectare. *v. s. t. de med.* A injecta, a arunca, a introduce un liquid prin clisterul într'ua rană, în corpul, într'ua găunoșitură a corpului. *Injecter.*

Injecție, Injecțiune. *s. f.* Lucrarea de a injecta; de a stropi, de a uda prin clisterul. — Chiar liquidul cu quare injectă. *Injection.*

Injuriă. *s. f.* Înjurătură, sudalmă, insultă. *Injure.*

Injuriare. *v. s.* A injuria, a injura, a înjura, a sudui pe quine-va prin vorbe mârșave, urite. *Injurier.*

Injuriuș - oșă. *adi.* Înjurătorul, suditorul, insultătorul, ofensătorul. *Injurieux-se.*

Injustice, Injustiție. *s. f.* Nedreptate, lipsă de justiție, de dreptate; faptă injustă, nedreptă. *Injustice.*

Inlisibilul - â. *adi.* Nepututul que nu se pôte citi. *Inlisible, Illisible.*

Innavigabilul - â. *adi.* Nenavigabilul, neplutelnicul, riu sau orî que apă pe quare nu se pôte naviga. *Innavigable.*

Innocență. *s. f.* Nevinovăție, starea, calitatea unui innocent, nevinov-

vatul, lipsă de culpabilitate; — preamare simplitate. *Innocence.*

Innocentul - â. *adi.* Neculpabilul, nevinovatul, quare nu este culpabilul — *s.* Fără viclesugul, fără reutate; simplu, prostul, lesne creșetorul. *Innocent-e.*

Innominatul - â. *adi. t. de anat.* Nenumitul, fără nume, quare n'a priimitul numire particulară. *Innominé-e.*

Innovare. *v. s.* A innova, a introduce noutăți în gusturi, în obiceiuri. *Innovare.*

Innovație, Innovare, Inovațiune. *s. f.* Introducere de ore-quare noutăți într'unul obiceiul, etc. *Innovation.*

Innovatorul - ore. *s.* Înnoitorul, quare înnovesă, quare introduce lucruri, idei, vorbe noue. *Innovateur.*

Inobservație. *s. f.* Neobservație, neconsiderație de legi, de reglemente, etc. *Inobservation.*

In-octavo. *s. și adi. t. de impr. și libr.* Formatul unei cărți cu coala în optul. *In-octavo.*

Inocupatul - â. *adi.* Neocupatul quare este fără ocupație, fără indeletnicire. *Inoccupé-e.*

Inodorul - oră. *adi.* Fără odore, fără mirosul, quare n'are mirosul. *Inodore.*

Inofensivul - â. *adi.* Quare nu pôte ofensa, quare nu insultă, quare nu atacă pe nimeni. *Inoffensif-ve.*

Inoficiositate. *s. f.* Înșurirea unui actul, unui înscrinsul neoficiosul, nedreptul. *Inofficiosité.*

Inorganicul - â. *adi. t. de ist. natur.* Neorganicul, quare n'are organul, nu cresce de câtul prin grămădirea părților pe din afară precum suntul mineralele. *Inorganique.*

Inorogul. *s. m.* Unicornul, patru pedul quare se dice a avé numai un cornul în mijlocul frunții. *Licorne.*

In-plano. *s. și adi. t. de impr. și libr.* Formatul la quare coala este tîpărită numai o față. *In-plano.*

In-quarto. *s. și adi.* Carte a quarîi formată este cōla în patru cu optă pagine. *In-quarto.*

Inquietare. *v. s.* A inquieta, a cauza inquietudine, neastemperă. — A turbura, a neodini pe quine-va în posesiunea unu lucru. — A supera, a neodini în orî que chipă pe altul. — *A se inquieta*, a'și cauza luiși inquietudine. *Inquiéter*, *s'Inquiéter.*

Inquietă - â. *adi.* Quare are inquietudine, quare are que-va que'lă neastemperă, que'lă superă. *Inquiet-ête.*

Inquietudine, Inquietudă. *s. f.* Turburare, neodină, agitațiunea spiritului, nerăbdare, etc, cauzată de ore-quare pasiune. — Agitațiunea corpului cauzată de ore-quare indispozițiune. — Dureri mici măi cu ossebire la picîore quare aducă neodină, superare. *Inquietude.*

Inquișițiune, Inquișiție. *s. f.* Recercetare. — Tribunală stabilită în ore-quare țere spre a cerceta și a pedepsi pe aqueia que aș sentimente contrarii credinșii catolice. *Inquisition.*

Inquisitoră. *s. m.* Jude din inquișițiune. *Inquisiteur.*

Înscriere. *v. s.* A înscri, a înscri. Veđi înscriere.

Înscrițiune, Înscripție, Înscriere sau Înscriere. *s. f.* Titlu în puține vorbe, sculptate în aramă, marmoră, etc. — *Inscription.*

Înscrutabilă - â. *adi.* Nepetrunsă, neînțelesă de minte. *Inscrutable.*

Insectă. *s. f.* Nume generică allă miceloră animale quare și aș corpulă qua cumă ară fi tăiată sau sugrumată în măi multe părți precumă suntă albinele, vespilă, etc. — Insectele formesă în istoria naturală, classa animaleloră, quea măi întinsă și măi variabilă a zoologiei.

Insectivoră - â. *adi.* Quare mânîncă insectele. *Insectivore, Insectophage.*

Înseparabilă - â. *adi.* Neseparabilă, quare nu se pōte separa, quare nu se desparte nici uă dată. *În-séparable.*

Înserare. *v.* A insera, a vîrî a pune în saș între; a adăuga, a face sâ între. *Inserer.*

Înserțiune, Înserție. *s. f.* Băgare vîrîre, intrare, adăugare. *Insertion.*

Însidiatoră - ore. *s.* Quellă que pune curse altuia, quellă que caută a încela. *Insidiateur.* — *adi.* Demonă *insidiatoră*, quare îndemnă la rele. *Démon insidiateur.*

Însidiosă - ore. *adi.* Quare caută, quare țintesce a încela, a amăgi; quare coprinde, quare ascunde uă cursă. *Insidieux-se.*

Înșignă. *s. etr.* Semne de dinstincție, de deossebire, de onōre. *Inseigne.*

Însinuată - â. *adi.* Însinuatoră, lingușitoră; iscussită a se însinua, de a se vîrî, de a se băga, de a se acosta, de a se recomanda. *Insinuant-e, Insinuateur.*

Însinuaere. *v. s.* A însinua, a întro-duce cu încetulă. *A se însinua*, a se apropia și a se recomanda pe nesimșite lîngă quine-va. *Insinuer, s'Insinuer.*

Însinuațiune, Însinuație, Însinuaere. *s. f.* Fapta prin quare ună lucru intră într'altă lucră cu încetulă și pe nesimșite. — Adressă, iscussinșă cu -quare quine-va se întro-duce și atrage buna voinșă a cui-va. *Insinuation.*

Însinuatoră. *s. m.* Quare se însinua, saș, quare are sarcina d'a întro-duce uă doctrină. *Insinuateur.*

Însipiditate. *s. f.* Qualitatea lucrului orî fiinșei insipide; însușirea lucrului orî persoanei fără gustă, sâlcie. *Insipidité.*

Însipidă - â. *adi.* Fadă, fără gustă, fără savoare, sâlcă, nesărată, neplăcută; quare nu atinge, nu mișcă simșurile. *Insipide.*

Însistanșă. *s. f.* Stăruire, lucrarea de a stăru. *Insistance.*

- Insistare.** *v. s.* A insista, a stârui într'a-cere, într'a învoi unû lucru. *Insister.*
- Insociabilitate.** *s. f.* Caracterulû fin-tei insociabile; neputința de a se învoi, de a se uni, de a trăi în societate. *Insociabilité.*
- Insociabilû-â.** *adi.* Cu quare nupôte fi quine-va în societate, cu quare nu se pôte trăi. *Insociable.*
- Insolație, Insolațiune.** *s. f.* Expunerea unû lucru la arșița sórelui. *Insolation.*
- Insolență.** *s. f.* Lipsâ de respectû; semeție, obrâznicie, îndrâsnellâ peste mesurâ, trufie atingâtóriâ, vâtâmâtóriâ. *Insolence.*
- Insolentû-â.** *adi.* Semoçû, obraznicû, trufașû, quare n'are respectû. *Insolent-e.*
- Insolubilitate.** *s. f.* Însușirea substanțelorû quare nu se potû desface, analiza. — Qualitatea unei probleme quare nu se pôte deslega, unei întrebâri la quare nu se pôte respunde, etc. *Insolubilité.*
- Insolubilû-â.** *adi. t. de him.* Quare nu se pôte analiza, desface, quare nu se pôte deslega, desluși, tâlmâci. *Insoluble.*
- Insolvabilitate.** *s. f.* Neputința de a plăti. *Insolvabilité.*
- Insolvabilû-â.** *adi.* Neplanticû, quare n'are cu que plăti. *Insolvable.*
- Insonnie.** *s. f.* Nedormire, nesomnû, lipsâ de somnû. *Insonnie.*
- Insondabilû-â.** *adi.* Quare nu se pôte sonda, cerca. *Insondable.*
- Inspectare.** *v. s.* A inspecta, a examina, a observa în calitate de inspectorû. *Inspector.*
- Inspectie, Inspectiune, Inspectare.** *s. f.* Fapta de a inspecta, de a priveghia ôre-quare lucru; funcți-a unû inspectorû. *Inspection.*
- Inspectorû.** *s. m.* Quare are inspectia, quare este încârcatû cu priveghierea unei lucrâri. *Inspecteur.*
- Inspirare.** *v. s.* A inspira, a însuffla, a face sâ se nascâ în simțemin-
- te uâ mișcare, uâ cugetare, uâ gîndire. *Inspirer.*
- Inspirație, Inspirațiune, Inspira-re.** *s. f.* Însufflare; consiliû; lucrarea de a inspira, de a consilia de a sfâtui; — mișcare, sentimente, cugetare subitâ a sufletului quare lû inspirâ, îlû însufflâ, îi dâ idei mârețe. — *in poezie:* intusiasmû. — *t. de fisiol* Lucrarea de a intra aerû în plâmîni. *Inspiration.*
- Inspiratorû-ôre.** *s. și adi.* Quaro inspirâ, quare însufflâ; însufflătorû. *Inspirateur-trice.*
- Inspiratû-â.** *sup. și s.* Însufflatû, personâ quare este sau se crede însufflatâ de la Dumneđeû. *Inspiré-e.*
- Instabilitate.** *s. f.* Nestabilitate, nestatornicie. *Instabilité.*
- Instabilû-â.** *adi.* Nestabilû, nestatornicû. *Instable.*
- Instalare.** *v. s.* A instala; a pune, a aședa cu cerimonie într'uâ demnitate, într'uâ dregătorie, într'unû postû, într'uâ funcțiune. — A pune, a aședa pe quine-va la unû locû. *Installer.*
- Instalație, Instalațiune, Instalare.** *s. f.* Fapta de a instala, de a aședa într'uâ dregătorie de considerație. *Installation.*
- Instantâ.** *s. f.* Suplicâ, rugâciune fierbinte que se face unei judecâtorii, etc. *Instance.*
- Instaurație, Instaurațiune.** *s. f.* Restatornicire cu solemnitate în demnitatea, în legitimitatea de mai nainte. *Instauration.*
- Instilare.** *v. s.* A instila, a face sâ curgâ, sâ se scurgâ. sâ se stre-côre, sâ pice cu picătura. *Instiller.*
- Instilație, Instilațiune, Instilare.** *s. f.* Lucrarea de a instila, de a face sâ pice, sâ curgâ cu picătura. *Instillation.*
- Instinctivû-â.** *adi.* De instinctû, prin instinctû; quare se ține, se nasce din instinctû. *Instinctif-ve.*
- Instinctû.** *s. etr.* Sentimentû naturalû, pornire firêscâ; mișcare orî sim-

fire naturală de binele său de reul său fizic ori moral; mișcare, împingere naturală fără gândire, quare dirige pe animale în viața lor; lege naturală a animalelor prin quare cunosc și se feresc de reu, sau quare îi dirige la ceea ce este bine sau bun pentru ele; — presimțire. *Instinct.*

Instituire. *v. s.* A institua, a stabili, a așeza ce-va din nou, a face începutul la un lucru; a așeza pe quine-va într'ua funcție, într'ua dregătorie. *Instituer*

Institutor-trice. *s.* Quare instituă, quare aședă, quare întocmesce ce-va. — Aquella quare dă prima învețetură unui copil. — Învețetor, patron, capul al unui pensionat, al unei școli, al unui institut. *Instituteur-trice.*

Institut. *s. etr.* Corpul de bărbați învețați, literați, artiști aleși, compunând adunarea academiilor franceze; — titlul multor societăți învețate; — Academie de științe, de arte frumoase, de științe morale și politice. — Localul unde institutul își ține șanțele. *Institut.*

Instituție, instituțiune. *s. f.* Fapta de a institua, de a așeza; întocmire, aședare, aședământ; lucrul instituat, aședat. — Crescere, educație; casă de educație. *Institution.*

Instruire. *v. s.* A instrui, a înveța; a da lecții, învețetură cui-va. *Instruire.*

Instructiv-ă. *adi.* Quare înveță, quare instrue. Se ăice de lucruri: *Carte instructivă; metodă, conversație instructivă. Instructif-ve.*

Instructor-ore. *s.* Quare instrue, quare înveța pe alții; învețetor. *Instructeur.*

Instrucție, instrucțiune. *s. f.* Educație; precepte date spre a instrui; creștere, învețetură, cunoștințe date cui-va; — lecții date spre

învețetură. — *Instrucții*, ordine, deslușiri înscrise sau verbală ce se dau cui-va spre a ști ce drum să ăie într'ua împregiurare ăre-quare. *Instruction.*

Instrumental-ă. *adi.* De instrument, quare este al instrumentului; quare serve de instrument, sau se face prin instrument. *Instrumental-e.*

Instrumentație, Instrumentațiune. *s. f. t. de mus.* Manieră dupe quare este întocmită partea instrumentală a unei bucați de musică. *Instrumentation.*

Instrumentist. *s. m.* Musicant, quare cântă cu un instrument. *Instrumentiste.*

Instrument. *s. etr.* Uneltă, sculă. *Instrument de musică, instrument de foc, etc. fig.* Se ăice de persoanele ce quare qua cu un instrument se serve quine-va în interesele sille. *Instrument.*

Insă-ă. *pron și s.* Veđi individ.

Insubordinat-ă. *adi.* Nesubordinat, nesupus. *Insubordonné-e.*

Insubordinație, Insubordinațiune. *s. f.* Nesubordinație, nesupunere. *Insubordination.*

Insubstanțial-ă. *adi.* Quare n'are substanță, n'are corp, este nepipăit. *Insubstantiel-le.*

Insufare. *v. s. t. de med.* A insufa, a însufla, a introduce cu foalele un gaz, un abur în vre uă parte adincată a corpului. *Insuffler.*

Insuflație, Insuflațiune, Insuflare. *s. f. t. de med.* Fapta de a insufa; băgare a vre unui medicament prin sufflare în vre uă parte adincată a corpului. *Insufflation.*

Insulă. *s. f.* Ostrov, pământ mic ăcolit de mar, de apă. *Île.*

Insular-ă. *adi.* Ostrovian, locuitor din insulă, din ostrov. — Product din insulă. *Insulaire.*

Insultant-ă. *adi.* Quare insultă, dezonră, afrontesă pe quine-va cu vorbe ori cu fapte. *Insultant-e.* Se

dice mai multă de lucruri: *aeră*, *discursă*, *scriere insultantă*.

Insultă. *s. f.* Atacă; atingere, batjocoră, înjurătură; atacă, isbire, năvălire iute la resbelu. *Insulte.*

Insultare. *v. s.* A insulta; a ataca, a ofensa, a atinge onóraa cui-va prin vorbe, prin scrissu, prin purtare, prin fapte, etc; a rîde, a'și bate jocu, a ne socoti pe quine-va. *Insulter.* (Se conj. qua lăudare.)

Insultătoru-óre. *s.* Aquella quare insultă. *Insultant-e.*

Insupportabilu-ă. *adi.* Nesuferitu, quare nu se pôte suferi. *Insupportable.*

Insurgentu-ă. *s.* Quellu que se rescólă în contra unei auterități. Se dice mai multu la plr: insurgenți. *Insurgents, Insurgens.*

Insurecție, Insurecțiune. *s. f.* Rescólă, resvrătire, revoltă, rebelie. *Insurrection.*

Insurecționalu-ă. *adi.* Quare are de scopu insurecția, resculara, resvrătirea, rebelia. *Insurrectionnel-le.*

Intactilu-ă. *adi.* Quare nu se pôte pipâi, quare scapă de simțulu pipării. *Intactile.*

Integralu-ă. *adi.* Întregu, complectu; peste totu, totalu. *Integral-e.*

Integrantu-ă. *adi.* Quare contribu-esce la întregitatea unui totu. *Intégrant-e.*

Integrare. *v. s. t. de mat.* A integra, a afla integrala unei quățimi diferențiale. *Intégrer.*

Integrație, Integrațiune, Integrare. *s. f.* Fapta de a integra, de a întregi. *Intégration.*

Integritate. *s. f.* Întregime, starea unui totu, unui lucru quare este întregu. — Probitate, virtute, nebîntuire, nevătămare. *Intégrité.*

Integră-ă. *adi.* Nevătămatu, complectu: — quare are uă mare integritate, uă probitate incoruptă; forțe dreptu, forțe onestă. *Intègre.*

Intelectivă-ă. *adi.* De înțelegere, de pricepere. *Intellectif-ve.*

Intelectualu-ă. *adi.* Quare este allu înțelegerii, quare ține de facultatea înțelegerii, de pricepere: — Spiritualu, quare nu este materialu, nu este corporelu. *Intellectuel le.*

Inteligentă. *s. f.* Înțelegere, facultatea înțelegerii, capacitatea de a înțelege, de a pricepe, de a cunoște. — Profundă înțelegere, pricepere cu lesnire. *Intelligence.*

Inteligentă-ă. *adi.* Quare are facultatea înțelegerii; capabilu de a înțelege; abilă, priceputu; înțelegătoru, quare pricepe lesne. *Intelligent-e.*

Inteligibilitate. *s. f.* Ușurința unui discursu d'a se puté lesne înțelege, d'a fi inteligibilu. *Intelligibilité.*

Inteligibilu-ă. *adi.* Quare pôte fi înțeleșu, facilu a se înțelege, quare se pôte auzi și înțelege lesne. *Intelligible.*

Intemperanță. *s. f.* Viciu în contra temperanții; necunpetare, neastêmperu, nemoderatie. *Intemperance.*

Intemperantă-ă. *adi.* Necumpătatu; neastîmpératu; quare uu se cum-petésă, nu se stăpinesce. *Intemperant-e.*

Intendantă. *s. f.* Direcție, administrație de óre-quare affaceri importante, a unei provincii, a easii unui omă avutu, unui prince, etc. — Epistășie, vătășie. *Intendance.*

Intendantu. *s. m.* Aquella quare este încărcatu cu direcția a óre-quare affaceri, cu putere de a comanda; — Epistatu, vătafu, însărcinatu cu îngrijirea, cu direcțiunea unei case, unei moșii. *Intendant.*

Intenționalu-ă. *adi.* Queea quare are quine-va în intențiune să facă; facutu cu intențiune. *Intentionnel-le.*

Intenționată-ă. *adi.* Cu gându, quare are vre unu cugetu, vre uă țintă. *Intentionné-e.*

Intenție, Intenție. *s. f.* Cugetu, gându, țintire; voia, voință, scopu spre a face quo-va. *Intention.*

Intercadență. s. f., t. de med. Intrecadență, mișcare neregulată a pulsului. *Intercadence.*

Intercadentă-ă. adi. t. de med. *Pulsă intercadentă*, a căruia bătăi sunt neregulate, cându' prăiui, cându' pră încetă. *Intercadent-e.*

Intercalare. v. s. A intercala; a adăuga, a insera; — a spori uă di aniloră bissecți. *Intercaler.*

Intercalațiune, Intercalație, Intercalare. s. f. Fapta d'a intercala, lucru intercalută. — Adăiune, adăussă, sporire de uă di la câte patru ani lui februară. *Intercalațiun.*

Intercedere. v. s. A intercede, a ruga pentru quine-va, a meșloci cu rugăciuni pentru quine-va, în favorulă cui-va. *Interceder.* (Se conj. qua înțelegere.)

Interceptare. v. s. A intercepta, a opri, a prinde, a apuca; — a prinde și a lua cu forța queea que este adresată la altă quine-va. *Intercepter.*

Interceptație, Interceptațiune, Interceptare. s. f. Prindere, oprire, apucare a vre unui lucru adresată, trimisă altă. *Interception.*

Intercesiune, Intercessie. s. f. Rugăciune pentru quine-va, în favorulă cui-va. *Intercession.*

Intercessoră-ă. adi. s. Aquella quare se rogă, meșlocosce rugându-se pentru quine-va, în favorulă cui-va. *Intercesseur.*

Intercostală-ă. adi. t. da anat. Quare este între cōste. *Inter-costal-le.*

Interdicere. v. s. A interdice, a ordona să nu se facă, a opri cui-va d'a face, d'a dice, ori d'a ave que-va. — A opri pe ună judecatoră d'ași exercita însărcinarea sea. — A opri pe ună particulară d'a contracta, d'a dispune despre averea sea din cauza necapacității săă a respirării la quare este dată. *Interdère.* (Se conj. qua dicere.)

Interdicțiune, Interdicție. s. f. Suspensie, oprire din funcție, dintr'ua dregătorie, de la ună dreptă, de la a se bucura de ună venită. *Interdiction.*

Interdictă. s. etr. Sentință, otărîre bissericescă prin quare se opresce ună preotă de a mai funcționa, uă bisserică săă mai multe de a se face officilă întrînsele. *Interdit.*

Interecțiune, Interecție. s. f. Partea cuvintului quare serve a exprima durere, mîniă, bucură, mirare, etc., cumă: of, ax, uf, o, etc. *Interjection.*

Interectivă-ă. adi. Quare exprimă, cere interecțiune. *Interjectif-ve.*

Interessantă-ă. adi. Plăcută, quare interessă, place. *Intéressant-e.*

Interessare. v. s. A interessa pe quina-va; a da cui-va que-va din quare să tragă folosă, ajutoră la vre uă întreprindere. — A se interessa, a trage interessă, folosă de la que-va săă din que-va. — A plăcē, a însuffla bună voință, dragoste, milă; — a trage bāgarea de sēmă, a mișca sufletulă, a aduce, la milă, la compătimire. *Intéresser.*

Interessată-ă. sup. adi. Aquella quare ori que face are înainte numai interessulă și folosulă seă particulară. Aquella quare are ună interessă în arendă, în finanțe, într'ua companie, într'ua întreprindere. *Intéressé-e.*

Interessă. s. etr. Folosă; queea que ne atrage către uă lucrare către uă întreprindere, queea que ne îndemnă a munci, a osteni. — Sentimentă quare face să luămă parte în queea que privesce pe altulă, în queea que se întimplă unei persōne spre bine ori spre reă. *Intérêt.*

Interimară. s. m. Aquella quare împlinește provisoră funcțiunea altă. *Intérimaire.*

Interimă. s. etr. Între timpă. — *adv.*

provisoriu, pînă quândă, în loc. *Intérim.*

Interioritate. *s. f.* Qualitatea aqueea que este interior. *Intériorité.*

Interioră-ă. *adi.* Luîntrică, quare este în-lu-întru, din-lu-întru. *Intérieur-e.* — *subs.* *Interiorulă unei case,* lu-întrulă unei case.

Interjecțiune. Vedî interecțiune.

Interliniare. *v. s. t. de impr.* A interlinia, a despărți rândurile de tiparū prin liniile de metalū. *Interligner.* (Se conj. quă lăudare.)

Interliniū. *s. etr.* Spațiul dintre dūoe linii scrise orî tipărite. — *t. de impr.* Linii de metalū quare serve mai cu sémă a deossebi rândurile și alle finé depărtate unulū de altulū. *Interligne.*

Interlocare. *v. s. t. de cancel.* A interlocă; a ordona uă instrucțiune prealabilă spre a pregăti uă judecată difinitivă. — *A se interlocă,* a se încurca, a se interdice, a se opri, a amefi, a se uimi. *Interloquer, s'Interloquer.*

Interlocutoră-ore. *s.* Quare vorbesce, quare intră, se bagă în vorbă. — Personagiū dintr'unū dialogū. *Interlocuteur-tricé.*

Interlocuție, Interlocuțiune. *s. f.* Discuțiea, vorbirea interlocutorilor. — *t. de juris.* Judecată prin quare se interlocă. *Interlocution.*

Interlunie. *s. f. t. de astr.* Timpulū său dillele quātū luna nu se arētă. *Interlunium.*

Intermediară-ă. *adi.* Quare este între dūoe; pussū între, în meșilocū, la meșilocū. — *s.* meșilocitorū, quare se pune în meșilocū spre a sevîrși, spre a împăca, spre a se face que-va. *Intermédiaire.*

Intermediatū-ă. *adi.* Din meșilocū, de la meșilocū. Se dice de timpulū quare trece între dūoe lucrări, între dūoi termini. *Intermédiaire.*

Intermediū. *s. etr.* Petrecere între dūoe acte dintr'uă reprezentație

teatrală. — *t. de chim.* Substanța adăugată la uă alta spre a o distila, spre a o strecura saū spre a o decompune. *Intermede.*

Interminabilă-ă. *adi.* Neterminabilă, quare nu se pôte termina, nu se pôte isprăvi; quare ține foarte multū timpū. *Interminable.*

Intermissie, Intermissiune. *s. f.* Precurmăre, încetare, terminare, contenire. *Intermission.*

Intermitentă-ă. *adi. t. de med.* Quare încetăsă și începe iarăși prin intervaluri, din quândū în quândū, în periode. Se dice despre bătaia pulsulni și despre friguri. *Intermitent-e.*

Intermitență. *s. f.* Precurmăre încetare, contenire și începere iarăși. Se dice despre bătaia pulsulni și despre friguri. *Intermitence.*

Internatū. *s. etr.* Pensionatū în quare elevii învăță și locuescū. *Internat.*

Internă-ă. *s. și adi.* Quare este, stă în-lu-întru. — Se dice de unū elevū quare locuesce în pensionatū, *Interne.*

Internunțatură. *s. f.* Sarcina saū demnitatea unū internunțū. *Internonciature.*

Internunțū. *s. m.* Ministru extraordinarū allū Papii: — quare ține loculū unū nunțū. *Internonce.*

Interogantă-ă. *adi. t. de gram.* *Puntū interogantū,* semnul de întrebare, de interogație. (?) *Interrogant-e.*

Interogare. *v. s.* A interoga, a întreba, a face întrebări. *Interroger.*

Interogație, Interogațiune, Interogare. *s. f.* Fapta de a interoga, de a întreba; întrebare. *Interrogation.*

Interogativă-ă. *adi. t. de gram.* Întrebătorū, quare serve spre a întreba, quare însemnésă uă întrebare. *Interrogatif-ve.* *Puntū interogativū.*

Interogatoriū. *s. etr.* Întrebare, cercetare, luare de tacirū; întrebările que propune unū judecătorū,

- încercetarea unui processu civilu orî criminalu, respunsurile que dă quellu întreatu. Tacirî, processu verbalu coprindeîndu întrebările și respunsurile unui acusatû. *Interrogatoire.*
- Interogatorû.** *s. m.* Întrebătorû. *Interroogateur-trice.*
- Interpelare.** *v. s. t. de juris.* A interpela, a cere sâ respundâ assupra adevêrului saû falsitâţii unei fapte. *Interpeller.*
- Interpelaţiune, Interpelaţie, Interpelare.** *s. f. t. de jur.* Înviatare, îndemnare, cerere de a responde, de a declara assupra unui lucru. *Interpellation.*
- Interpolare.** *v. s.* A interpola, a băga, a vîri uâ dîcere, unû frasu în textulu unui manuscrissû. *Interpolar.*
- Interpolaţiune, Interpolaţie, Interpolare.** *s. f.* Inserţiunea, vîrîrea, adăugarea unei vorbe, unui frasu strâinû în textulu unui manuscrissû. *Interpolation.*
- Interpoziţiune, Interpunere.** *s. f.* Situaţiunea unui corpû între alte dwoe. *Interposition.*
- Interpunere.** *v. s.* A interpune, a pune uâ persônâ saû unû lucru între dwoe altele. — *fig.* A *interpune autoritatea, creditulû, mediaţiunea qua...* a întrebuiţa autoritatea etc. *Interposer l'autorité, le crédit, la médiation de...* (Se conj. qua punere.)
- Interpretare.** *v. s.* A interpreta, a traduce dintr'uâ limbâ într'alta. — A explica queea que este obscurû saû ascunsû. *Interpreter.* (Se conj. qua lăudare.)
- Interpelaţiune, Interpretaţie, Interpretare.** *s. f.* Fapta d'a interpreta; Explicaţiune. *Interpretation.*
- Interpretû.** *s. m.* Aquella quare interpretâ dintr'uâ limbâ într'alta. — Aquella quare explicâ înţelesulû unui autorû, unui discursû. — Aquella quare este însârcinatû a
- face cunoscutû intenţiunile, voinţa cui-va către altulû. *Interprete.*
- Intersecţie, Intersecţiune.** *s. f. t. de geom.* Puntulû unde dwoe liniî, dwoe planuri se taîă, se întîlnescû. *Intersection.*
- Interstellarû-â.** *adi.* Între stelle; quare se aflâ, stâ între stelle. *Interstellaire.*
- Intersticiû.** *s. etr. t. de teolog.* Intervalû de timpû determinatû de spaçiu, de vre uâ lege, de vre unû obiceju, etc. — *t. de fis.* spaçiu micû între molecule, între ôre-quare pârţi d'alle unui corpû. *Interstice.*
- Intervalû.** *s. etr.* Distanţâ de la unû timpû, de la unû locû, de la unû sunetû, de la unui corpû la altulû. *Intervalle.*
- Intervenire.** *v. s.* A interveni, a întreveni, a se amesteca, a lua parte într'uâ împregiurare spre împăcare saû cu altû interessû. — A veni între, a se pune între; a miđiloci, a se face mediatorû. *Intervenir.*
- Intervenţie, Intervenţiune, Intervenire.** *s. f.* Fapta de a interveni, de a întreveni. — Međilocire, intrare qua međilicatorû de împăcare, de împăciuire, de linistire, de restabilire, etc. *Intervention.*
- Interserie, Interseriune.** *s. f.* Întôrcere, resturnare, stricarea rânduelleri. *Intersersion.*
- Intervertire.** *v. s.* A interverti, a întôrce, a resturna, a strica rânduella. *Intervertir.*
- Intestatû-â.** *adi. și adv. t. de drept.* Fârâ diatâ, fârâ testamentû. *Intestat.* A *muri intestatû,* a muri fârâ diatâ.
- Intestinalû-â.** *adi.* Quare ține de intestinî, de mațe, quare este în mațe. *Intestinal-e.*
- Intestine.** *s. plr.* Mațe, mațile din lûntru. *Intestine.*
- Intestinû-â.** *adi.* Internû, în lûntru, quare este în corpû. — *Resbelû intestinalû,* resbelû civilû, turburâri

în lăuntru, între concetățeni. *Intestin-e.*

Intimație, Intimațiune. *s. f. t. de juris.* Aretare, încunoscințare din partea unei autorități; actul de procedură prin quare se dă de scire, se face cunoscută cui-va que-va prin judecătorie. *Intimation.*

Intimidare. *v. s.* A intimida, a înfricoșa, a face să se témâ, a însufla frică, a speria. *A se intimida*, a se înfricoșa. *Intimider.* (Se conj. qua lucrare.)

Intimidație, Intimidațiune, Intimidare. *s. f.* Fapta de a intimida, de a înfricoșa, de a face să se témâ; înfricoșare, însuflare de frică. *Intimidation.*

Intimitate. *s. f.* Amiciție din inimă, de aprópe. Confiență, încredere nemărginită. *Intimité.*

Intimă-ă. *adl.* Din lăuntru, strînsă, legată prin simteminte, prin amiciție. *Intime.*

Intitulare. *v. s.* A intitula, a întitula; a pune titlul, nume la uă carte sau altă que-va. A pune titlul său formula obișnuită în capul unei legi, unui ordinu, unei otăriri, etc. *Intituler.*

Intitulație, Intitulațiune, Intitulare. *s. f.* Fapta, lucrarea de a intitula; titlul, numele unei cărți sau altu lucru. *Intitulation.*

Intolerabilă-ă. *adi.* Nesuferitū, neîngăduitū, netoleratū; quare nu se pôte îngădui, nu se pôte tolera. *Intolérable.*

Intolerantismū. *s. etr.* Sentimentulū, ideele, planulū aquelluī quare este intolerantū. *Intolérantisme.*

Intoleranță. *s. f.* Netoleranță, lipsă de toleranță, de îngăduire, de voe; neîngăduire. *Intolérance.*

Intolerantă-ă. *adi.* Netolerantă, quare nu este tolerantă, quare nu dă voe, nu îngădue unū que. *Intolérante.*

Intonare. *v. s.* Veđi întonare.

Intonație, Intonațiune. *s. f. t. demus.* întonație, modulație; manieră, lu-

crare de a întona nnū cântecū, de a da unū tonū. *Intonation.*

Intractabilă-ă. *adi.* Netractabilă, cu quare nu poți tracta; neînduplecăciosă; gróssieră, cu quare nu scie quine-va cumū să se pórte; quare nu înțelege de cuvintū. *Intractable.*

Intraduisabilă-ă. *adi.* Que nu se pôte traduce, talmăci dintr'ua limbă într'alta. *Intraduisable.*

Intransitivă-ă. *adi. t. de gram.* Nestrămutătorū. *Verbū intransitivū*, a quărui lucrare nu se strămută d'a dreptulū către nici unū subiectū. *Intransitif-ve.*

Intrare. *v. s.* A intra, a întra, a se vîrî, a intra în que-va, într'unū locū, într'ua cercetare, într'ua cugetare, etc. *Entrer.*

Intrare. Veđi antreū.

Intrepiditate. *s. f.* Târie de curagiu în pericolū, într'ua împregiurare grea, într'ua poziție periculosă. *Intrepidité.*

Intrepidă-ă. *adi.* Quare nu se teme de pericolū, quare'lū înfruntă, îi stă în contra; curagiosū, neînspăimîntatū, îndrăsneșū. *Intépide.*

Intrigă. *s. f.* Međilóce secrete que în trebuințesă quine-va spre a isbuti, ori a nu lăssa pe altulū să isbutescă în que-va. — Amorū secretū. *Intrigue.*

Intrigantă-ă. *adi. s.* Quare are plăcere, patimă, să facă intrigi, quare se amestecă în intrige, quare dirige uă intrigă. *Intrigant-e.*

Intrigare. *v. s.* A intriga, a face intrigă, a întrebuița međilóce secrete spre a isbuti, spre a căstiga que-va. *Intriguer.*

Intrinsecă-ă. *adi. t. de filos.* Interiorū, quare este în sine, quare se află într'insulū, în lăuntru, valórea unui lucru sau monete înquătū privesce numai materia fără costulū lucrului ori facerii. *Intrinsèque.*

Introducere. *v. s.* A introduce; a duce înlăuntru, a face să intre, a bā-

- ga în lăuntru; — a face să fie primită quine-va într'ua adunare, la ună locă, să se înfăcișese înaintea cui-va. *Introduire*.
- Introducere, Introducție, Introducere.** *s. f.* Fapta de a introduce, de a duce în lăuntru; ducere, băgare, intrare a cui-va sau a que-va în lu-întru. *Introduction*.
- Introdutivă-ă.** *adi.* Queea que serve de începută la uă procedură. — Queea que introduce; queea que începe și serve qua intrare. *Introdutiv-ve*.
- Introdutoriă-ă.** *adi.* De introducțiune. *Stilă introdutoriă.* — *Introductoire*.
- Introdutoriă-ore.** *s.* Quellă que duce, bagă în lăuntru; quare face să intre în lăuntru. *Introduteur-trice*.
- Intromisiune, Intromisiie.** *s. f. t. de fis.* Lucrarea prin quare ună corpă solidă ori fluidă se vîră, se introduce într'altulă. *Intromission*.
- Intronisare, Intronisare.** A intronisa, a intronisa, a întrona, a înscăuna; a înălța, a redica pe scaună episcopală ună Episcopă cu ceremoniile obicinuite. *Introniser*.
- Intronisațiune, Intronisație, Intronisare.** *s. f.* Intronisație, întronare, înscăunare, înălțarea ună episcopă în scaunulă episcopală. *Intronisation*.
- Intuițiune, Intuiție.** *s. f. t. de teologie.* Cunoscință curată și sigură despre ună lucru; percepție internă, neatîrnată de simțuri. — Visiune adeverată, intuitivă, sigură despre Dumnegeu, qua aqueea de quare se bucură quei drepti în ceri. *Intuition*.
- Intuitivă-ă.** *adi. t. de teolog.* Se dice de cunoscința curată și sigură a ună lucru; quare nu previne de afară, qui din lăuntru, de la sufletă. *Intuitiv-ve*.
- Ină.** *s. etr.* Uă plantă din quare se face torturi apoi pînă. *Lin*.
- Inundare.** *v. s.* A inunda, a înneca prin vârsare, prin potopă de apă. — *fig.* A năpădi mulțimea ună popolă; a se revârsa, a se respindi în mare mulțime. *Inonder*.
- Inundatie, Inundațiune, Inundare.** *s. f.* Potopă, înneacăciune, revârșarea apeloră quare înneacă uă țără, ună coprinsă. — *fig.* Mulțime de popoli quare se respîndescă, se revarsă din țera loră. *Inondation*.
- Inutilitate.** *s. f.* Qualitatea lucrului inutilă, nefolositoră; însușirea lucrului netrebuinciosă, quare nu este bună la nimică. *Inutilité*.
- Inutilă-ă.** *adi.* Nefolositoră, netrebuincă, quare nu serve spre nimică, quare nu este bună la nimică. *Inutile*.
- Invalidare.** *v. s. t. de juris.* A invalida, a desputernici, a face să fie nepravilnică, nulă. *Invalider*. (Se conj. qua lucrare.)
- Invalidă.** *s. și adi.* Stropiată, infirmă, neputinciosă; quare nu pôte lucra spre așă ține viața. — Soldată bătrînă sau stropiată quare nu mai pôte servi. — *fig.* Nepravilnică, quare n'are condițiile, însușirile cerute de pravilă. *Invalide*.
- Invariabilitate.** *s. f.* Qualitatea lucrului invariabilă, quare nu se schimbă, nu se modifică; neschimbăciune, ne clintire. *Invariabilité*.
- Invariabilă-ă.** *adi.* Nevariabilă, neschimbăciosă; quare nu se schimbă, nu se modifică. *Invariable*.
- Invasiune, Invasie.** *s. f.* Năvălire, cotropire într'ua țără spre a o coprinde, spre a o jăfui. *Invasion*.
- Invectivă.** *s. f.* Vorbă atingătoria, superătoria, atacătoria; injurătură. *Invective*.
- Invectivare.** *v. s.* A invectiva, a isbi pe quine-va sau que-va cu vorbe atingătoria, superătoria, atacătoria. *Invectiver*.
- Invendabilă-ă.** *adi.* Quare nu se pôte vinde. *Invendable*.
- Inventare.** *v. s.* A inventa, a afla, a imagina, a născoci, a închipui ună

- lucru din nou în arte, în științe, etc.: prin puterea geniului său. *Inventer.* (Se conj. qua lăudare.)
- Inventariu.** *s. etr. t. de juris.* Catagrafie. *Inventaire.*
- Inventivă-ă.** *adi.* Quare are geniū, talentū de a inventa, de a născoci que-va. *Inventif-ve.*
- Inventorū, Inventorū-trice.** *s.* Născocitorū, aflătorū, aquella quare inventă, quare născocesce, află que-va pentru întâia oră. *Inventeur-trice.*
- Invențiune, Invenție, Inventare.** *s. f.* Fapta de a inventa; născocire, aflare de que-va nou în arte, în meșteșuguri, în științe, etc. *Invention.*
- Inversabilă-ă.** *adi.* Quare nu pôte să se restorne. *Inversible.*
- Inversiune, Inversie.** *s. f. t. de gram.* Întorcerea, transpunerea, schimbarea ordinului dicerilorū dintr'unū frasū. *Inversion.*
- Inversă-ă.** *adi.* Întorsū, luatū d'andóssele, d'andăratele. *Inverse.*
- Invertebrală-ă.** *adi. t. de ist. nat.* Fără ossulū spinării, lipsitū de ossulū spinării, de grebenū. Se dīce dēspre insecte, vermi, etc. *Invertébré-e.*
- Investigatorū-trice.** *s.* Cercetătorū, quellū que face cercetări neprecurmate assupra unū obiectū. *Investigateur-trice.*
- Investigațiune, Investigație.** *s. f.* Cercetare neprecurmată dēspre que-va. *Investigation.*
- Investire, Investire.** *v. s.* A investi, a investi, a da cui-va uă investitură, uă dregătorie înaltă. *Investir.*
- Investitură.** *s. f.* Investire, orânduirea, întărirea cui-va cu ore-quare formalități și ceremonii într'uă dregătorie înaltă, într'uă vrednicie bessericescă. *Investiture.*
- Inveterare.** *v. s.* A invetera, a înrădăcina, a se învechi. Se dīce în propr. dēspre maladii, și în fig. dēspre obiceiuri urite, dēspre prejudiții, etc. *Invétérer.*
- Inveteratū-ă.** *adi.* Înradăcinatū; învechitū; quare ține, este de multū. *Invétéré-e.*
- Invidie.** *s. f.* Pismă, zavistie; — Dorire, dorință, voință, poftă de que-va. Veđi envidie.
- Invidiosū-osă.** *adi.* Quare are invidie, pismă. Veđi envidiosū.
- Invincibilă-ă.** *adi.* Neînvinșū, nebiruitū, nerepusșū, quare nu se pôte învinge, nu se pôte birui, repune. *Invincible.*
- Inviolabilitate.** *s. f.* Qualitatea persónei inviolabile, însușirea lucrului que nu se pôte viola, quare nu se pôte călca, înfrânge, ori vătâma. *Inviolabilité.*
- Inviolabilă-ă.** *adi.* Quare nu se pôte viola, quare nu se pôte înfrânge, călca, ori vătâma; de quare nu se pôte quine-va atinge. *Inviolable.*
- Invisibilitate.** *s. f.* Qualitatea lucrului ori ființii invizibile, nevedute. *Invisibilité.*
- Invizibilă-ă.** *adi.* Nevizibilū, nevedutū, quare nu se pôte vedé. *Invisible.*
- Invitare.** *v. s.* A invita, a pofti, a chie-ma, a ruga pe quine-va qua să vie, qua să mērgă, qua să se afle la uă mēssă, la unū balū, la uă ceremonie, etc. *Inviter.*
- Invitațiune, Invitație, Invitare.** *s. f.* Fapta de a invita; poftire, chie-mare. *Invitation.*
- Invocare.** *v. s.* A invoca, a chie-ma ajutorulū lui Dumneđeū, a chie-ma ajutorulū sântilorū, allū unei persóne înalte, puternice, allū legii. *Invoyer.*
- Invocațiune, Invocație, Invocare.** *s. f.* Fapta de a invoca; chie-marea ajutorului lui Dumneđeū, a sântiților; rugăciunea que se face către Dumneđeū, către sânti; închinăciune. — Rugăminte que poeții

- adresă mușeloră, sau altei deitătăși. *Invocation.*
- Invocatoriū-ă. adi.** Quare coprinde uă invocațiune. *Rugăciune invocatoriă. — Invocatoare.*
- Involontariū-ă. adi.** Fără voiă, quare este contra voinții. *Involontaire.*
- Invulnerabilitate. s. f.** Starea, calitatea ființii invulnerable; nerânitate, nevătămare. *Invulnérabilité.*
- Invulnerabilū-ă. adi.** Quare nu se pôte vulnera, nu pôte fi rânitū, vătămatū. *Invulnérable.*
- Iodū. s. etr. t. de chim.** Substanță elementariă quare produce, cu idrogenulū, acidulū idriodicū. *Iode.*
- Iolitū. s. etr.** Uă piétră quare mirósă a violetă. *Iolithe.*
- Ionicū-ă. adi.** Allū ioniei, que ține de vechii Ionieni: *limba ionică, limba ionienilorū. — t. de arh. Ordinulū ionicū, — t. de arh. Ordinulū ionicū,* ordinulū său felulū de colone într'unū edificii dupe cumū obicinuiău ionieniū; allū treilea ordinū din arhitectura antică. *Ionique.*
- Ipacū. adv.** Veđi și quelle-l'alte.
- Iperbată. s. f. t. de gram.** Întorcerea, resturnarea șirului firescū allū vorbirei, allū cuvîntulū. *Hyperbate.*
- Iperbolă. s. f. t. de retor.** Adaossū; exagerație peste măsură. *Hyperbole.*
- Iperbolicū-ă. adi.** Quare ține de iperbolă; quare exagerésă, quare măresce sau micșorésă peste măsură adeverculū lucrurilor. *Hyperbolique.*
- Iperboreanū. s. m.** Locuitorū din locurile quelle mai de međiūnopte, quelle mai de la nordū. *Hyperborée, Hyperboréen-ne.*
- Ipiatrică. s. f.** Mesteșugulū de a cunoșce și de a vindeca maladiile vitelorū, mai cu sémă a cailorū. *Hippiatrique.*
- Ipoticū-ă. adi.** Narcoticū quare chiamă, aduce somnulū. *Hypnotique.*
- Ipocentaură. s. m.** Animalū fabulosū jumătate omū, jumătate callū. *Hipocentaure.*
- Ipocondrie. Veđi ipohondriă.**
- Ipocrisie. s. f.** Aparință falsă, aretare mincinósă de pietate, de virtute, de evlavie, de amorū, etc — făcărnicie. *Hypocrisie.*
- Ipoeritū-ă. adi. și s.** Quare are ipocrisie; făcărnicū, quare se preface, se arătă quă este onestū, virtuosū, etc; fără a fi într'adeverū. *Hypocrite.*
- Ipodromū. s. etr.** Circū, locū otărîtū pentru alergări cu cai și cu căruțe la quei vechi. *Hippodrome.*
- Ipoastricū-ă. adi. t. de anat.** Quare se ține de ipogastru. *Hypogastrique.*
- Ipoastru. s. etr. t. de anat.** Partea din jossă a pîntecelui. *Hypogastre.*
- Ipoceū. s. și adi. t. de arh.** Săpătură, găunoșitură, gangū, zidire pe subțu pământū la quei vechi unde se puneau morții quare perdeau drepțulū d'a fi arși. *Hypogée.*
- Ipoarifū. s. m.** Callū fabulosū înaripatū. *Hippogriffe.*
- Ipocondriacū-ă. adi. t. de med.** Quare privesce la ipohondrie. — Quare este ipohondriosū, quare are ipohondrie. *Hypocondrique.*
- Ipocondrie. s. f. t. de med.** Melancolie, sau întristare quare vine dintr'uă idee tristă fixată. *Hypocondrie.*
- Ipolitū. s. etr.** Piétră galbenă que se găsescē în beșica fierii, în mațele și beșica callulū. *Hippolithe.*
- Ipopotamū. s. m. t. de ist. nat.** Animalū amfiviū comunū în Africa, și quare nu s'a pututū domescnici. *Hipopotame.*
- Ipostasă. s. f. t. de teol.** Ființă, persónă. — *t. de med. Aședarea, drojdiile udulū. Hypostase.*
- Ipostaticū-ă. adi. t. de teologie.** În ipostasă, cu ipostasă, quare ține de ipostasă. *Hypostatique.*
- Ipotecare. v. s. t. de jur.** A ipoteca, a da în ipotecă, a pune sub ipotecă; a zălogi, a emaneta, a pune emanetū. *Hypothéquer.*
- Ipotecă. s. f. t. de juris.** Zălogū, ema-

- netă; dreptă câştigată, sau dată u-nui creditoră asupra averii datornicului său. *Hypothèque.*
- Ipotecariu-ă.** *adi. t. de juris.* Quare are sau dă dreptă de ipotecă; quare are raportă cu ipoteca. *Hypothécaire.*
- Ipotenusă.** *s. f. t. de geom.* Laturea opusă la unghiul dreptă într'ună triunghiă dreptunghiă. *Hypoténuse.*
- Ipotesă.** *s. f.* Suposiție, închipuire, presupunere de ună lucră quare ar pută fi sau nu. *Hypothèse.*
- Ipotetică-ă.** *adi.* Quare se resemă pe uă ipotesă; fundată pe uă ipotesă. *Hypothétique.*
- Ipsosă.** Veđi ghipsă.
- Ir.** Particulă negativă. *in* transformată *in ir.* Veđi *in.*
- Irisată-ă.** *adi. t. de ist. nat.* Acoperită cu irisă, quare înfăcişesă coloarele din curcubeu. *Irisée.*
- Irisă.** *s. m.* Deitate mitologică, — curcubeulă. — totulă sau parte din coloarele curcubeului formată de natură sau artă; colora din pręiurulă obiecteloră veđute prin prismă și quare sémână cu curcubeulă. — *t. de anat.* Partea colorată quare încongioră lumina ochiului. *Iris.*
- Ironiceste.** *adv.* Într'ună chipă ironică, în bătăe de jocă. *Ironiquement.*
- Ironie.** *s. f.* Rissă fină, bătăe de jocă. *Ironie.*
- Ironică-ă.** *adi.* În quare este ironie, bătăe de jocă. *Ironique.*
- Irrațională-ă.** *adi. t. de mat.* Nerațională, se dice de quantitățile quare n'auă nici uă mesură comună cu unimea, quare nu se potă exprima nici prin întregă nici prin fracții. *Irrationnel-le.*
- Irreconciliabilă-ă.** *adi.* Nereconciliabilă, neimpăcată, quare nu se potă reconcilia, împăca *Irreconciliable.*
- Irrecusabilă -ă.** *adi.* Nerecusabilă, quare nu se potă recusa, nu potă fi lepedată, quare cată să se primescă. *Irrecusable.*
- Irreductibilitate.** *s. f.* Qualitatea lucrului irreductibilă. Veđi mai josă. *Irreductibilité.*
- Irreductibilă-ă.** *adi. t. chim. și de chirur.* Quare nu se mai potă reduce la starea dintău. — *t. de algeb.* Quare nu se potă reduce la uă altă formă mai simplă. *Irreductible.*
- Irreflexiune.** *s. f.* Nereflexiune, nesocotină, negindire, nechibzuire. *Irreflexion.*
- Irreflexă-ă.** *adi.* Nereflexă, negindită, nesocotită, nechibzuită. *Irreflexive.*
- Irreformabilă-ă.** *adi.* Nereformabilă, quare nu se potă reforma, schimba; quare cată să remăie neschimbată. *Irreformable.*
- Irregularitate.** *s. f.* Neregularitate, neorânduellă, lipsă de regularitate. *Irregularité.*
- Irregulieră-ă.** *adi.* Neregulată, quare nu este dupe regulă, nu urmăsă dupe regulă. — Quare nu scie sau nu potă urma dupe regulă. *Irregulier-ère.*
- Irreligiosă -osă.** *adi.* Nereligiosă, quare nu respectă religiunea, quare vorbesce oră scrie în contra religiunei. *Irreligieux-se.*
- Irreligiune.** *s. f.* Irreligiie, nereligie, lipsă de religie; despreț, nesocotină, nerespectă către religiune. *Irreligion.*
- Irremediabilă-ă.** *adi.* Neremediabilă, quare nu se mai potă remedia, vindeca, tământui; quare nu se mai potă îndrepta, sau drege. *Irremédiable.*
- Irremissibilă-ă.** *adi.* Neremissibilă, neertată; quare nu se potă erta, quare nu merită ertare. *Irremissible.*
- Irreparabilă-ă.** *adi.* Nereparabilă, quare nu se mai potă repara, nu se mai potă pune la locă, nu se mai potă drege. *Irreparable.*
- Irreproșabilă-ă.** *adi.* Nereproșabilă, quare nu se potă reproșă, nu se

póte dojeni, quâruia nu i se póte împuta, nu i se cade dejená. *Irreprochable.*

Irrepublicană-ă. *s. și adi.* Nerepublicană, inamică allă republicei. *Irrepublicain-e.*

Irresistibilă-ă. *adi.* Neresistibilă, quâruia nu i se póte quine-va împutrivi; la quare câtă sâ se induplice quine-va. *Irrésistible.*

Irresolubilă-ă. *adi.* Neresolubilă, quare nu se póte deslega. *Irrésoluble.*

Irresolută-ă. *adi.* Neresolută, neotârîtă, nedecisă; quare nu scie que sâ facă, que se otărăscă. *Irrésolu-e.*

Irresoluție, Irresoluțiune. *s. f.* Neresoluție, lipsă de soluție, neotârîre, nesiguranță; starea a quella quare nu este resolută. *Irrésolution.*

Irreșonabilă-ă. *adi.* Nereșonabilă, fără minte, fără judecată, împotrivoră minții, judecătii. *Irraisonnable.*

Irreverență. *s. f.* Nereverență, lipsă de reverență, de respect, de curerie. *Irrévérénce.*

Irreverentă-ă. *adi.* Nereverentă, în contra reverenței, în contra respectului que datorésă quine-va către altul. Se dice mai multă despre quelle sânté. *Irrévérénce.*

Irrevocabilitate. *s. f.* Nerevocabilitate: qualitatea unu ordinu, unei otâriri, etc, que nu se póte revoca, que nu se póte întorče, lua îndăretu. *Irrévocabilité.*

Irrevocabilă-ă. *adi.* Nerevocabilă, quare nu se póte revoca, nu se póte întorče, saũ lua îndăretu. *Ordinũ, otârîre, soluție irrevocabită. Irrévocabile.*

Irrevoluționară-ă. *adi.* Nerevoluționară, quare nu este revoluționară, quare este în contra revoluțiilor. *Irrévolutonnaire.*

Irrisic, Irrisiune. *s. f.* Luare în rissu, bâtae de jocu. *Irrision.*

Irritabilitate. *s. f.* Qualitatea de a fi

irritabilă; aștare, întârîtăciune *Irritabilité.*

Irritabilă-ă. *adi.* Întârîtăciosă, aștăciosă, supussă lesne la iritație, la întârîtare; quare se superă, se întârîtă, se aștă lesne. *Irritable.*

Irritantă-ă. *adi. t. de med.* Întârîtătoră, aștătoră de dureri. *Irritant-e.*

Irritare. *v. s.* A irita, a întârîta, a aștă, a aprinde, a necăji, a supera. — *t. de med.* A sgîndări, a pricinui durere într'ua rană, în ore-quare parte maladă a corpului. *Irriter.*

Irritație, Irritațiune, Irritare. *s. f.* Fapta de a irita; întârîtare a organeloră, a nerveloră, a spiritului, etc. *Irritation.*

Irrouație, Irrouațiune. *s. f.* Rouare, udare cu rouă, stropire cu apă. *Irroration.*

Irrupție, Irrupțiune. *s. f.* Năvălire, năpădire, sbucnire fără veste. Se dice despre popore cându năvălescă într'ua țeră, de ape cându se revarsă repede și innecă. *Irruption.*

Isbăvire. *v. s.* A isbăvi, a mîntui, a scăpa, a curăți, a spăla de pecate. *Expier, Procurer le salut éternel.* — *A se isbăvi. Parvenir au salut éternel; Faire son salut.*

Isbăvire. *v. s.* Fapta de a isbăvi, de a mîntui, de a curăți, de a spăla de pecate. *Expiation.*

Isbăvitoră-oria. *adi.* Quare isbăvesce, curățe, spală de pecate. *Expiatoire.*

Isbăvitoră-ore. Veđi mîntuitoră.

Isbire. *v. s.* A isbi, a lovi tare, a ataca forțe. *Attaquer, Choquer.*

Isbire. *s. f.* Fapta de a isbi, de a lovi, de a ciocni. *Choc, Conflit, Collision, Attaque.*

Isbindă. *s. f.* Dobîndire, căștigă, folosă; ispravă, isbutire, reușită. *Conquête, Réussite.*

Isbindire. *v. s.* A isbîndi, a dobîndi, a căștiga; a face uă ispravă, a reuși, a isbuti, a birui. *Avoir du suc-*

cès, Conquêter, Réussir, Conquérir.

Isbrânire. v. s. (se) A se isbrâni, a se desface de uâ datorie, a se refui. *Acquitter, s'Acquitter.*

Isbucnellâ, Isbucnire, Isbucnitorâ. s. f. Fapta de a isbucni, de a sălta cu pocnitu, cu trosnitu; exploziune. *Action d'éclater; Explosion.*

Isbucnire. v. s. A isbucni; a sălta, a sări cu pocnitu, a eși d'uâ dată, iute și cu trosnitu qua vulcanii, qua prafulu de pușcă, etc. *fig.* Se dice de patimi iuți, de comploturi, de turburări, de revoluție, etc. *Faire explosion, Éclater.*

Isbutellâ, Isbutire. s. f. Fapta de a isbuti, de a reuși. *Réussite.*

Isbutire. v. s. A isbuti, a reuși, a nemeri bine, a brodi, a se întâmpla bine; a eși întițu, a eși d'assupra, a birui, a câștiga. *Réussir.*

Iscâlellâ, Iscâlire. s. f. Fapta de a scâli, de a subsemna, de a pune subsemnătura sea pe uâ cârtie. *Action de signer.* Chiar subsemnătura pussâ pe uâ cârtie. Veđi iscâliturâ.

Iscâlire. v. s. A iscâli, a subsemna, a'și pune sub semnătura sașu numele în jossulu unui actũ, etc. *Signer.*

Iscâliturâ. s. f. Subsemnăturâ, subscierea numelui seũ făcutâ pe unũ actũ, etc. *Signature.*

Iscare. v. s. (se) A se isca, a se nasce, a eși que-va pe negindite. Se dice de uâ ranâ, de uâ bubâ, de uâ disputâ, de uâ urâ, de uâ discordie. *S'Engendrer, se faire naître.*

Iscodâ. Veđi spionũ.

Iscodellâ. Veđi spionagiũ.

Iscodire. Veđi spionare.

Iscussințâ. Veđi adressâ, abilitate, pricepere, îndemânare.

Iscussitu. Veđi maestru, îndemânaticũ, abilũ, priceputũ.

Isgonâ. Veđi exiliũ, expulsione.

Isgonire. v. s. A isgoni, Veđi exilare, expulsare.

Islamismũ. s. etr. Mahometismũ; religiunea, doctrina mahometanilorũ *Islamisme.*

Islazũ, Izlazũ. s. etr. Parte din moșie în quare vitele locuitorilorũ pascũ de comunũ; pâscune pentru vitele tuturilor fârâ ossebire. *Paturage, Patureau, Pâtis, Communage.*

Ismâ. Veđi mintâ.

Ismenâ. s. f. Se dice mai multũ la plr. *ismene*, unũ felũ de pantalonĩ din pînzâ ușorâ que portũ bărbați pe sub pantalonĩ și femeele pe sub fustâ. *Caleçon.*

Ismene. s. plr. Veđi ismenâ.

Ismenire. v. s. (se) A se ismeni, a se confusia, a se sminti, a sestrica, a se demoralisa. *Devenir étourdi, confus, méchant, mauvais.*

Isocelũ, Isoșcelũ-â. adi. t. de geom. Se dice triunghiului cu dũoe lature egale. *Isocèle, Isoșcèle.*

Isochronismũ, Isohronismũ. s. etr. t. de meca. și de geom. Potrivire la aquellași timpũ în mișcările unui corpũ, unei pendule, etc. *Isochronisme.*

Isocronũ, Isohronũ-â. adi. t. de meca. Quare se face totũ de uâ dată, totũ într'aquellași timpũ. *Isochrone.*

Isocristũ, Isohristũ. s. m. Sectorũ quare egala pe apostoli cu Isus dupe înviere. *Isochrisme.*

Isolare. v. s. A isola, a singurâtâți; a despreuna, a despârți corpurile. — *A se isola*, a se trage singurũ la uâ parte, în singurătate. *Isoler.*

Isolatũ-â. sup. și adi. Singuraticũ, singurâtâțitu; trassũ, așeđatũ la uâ parte. *Isolé-e.*

Isolație, Isolațiune, Isolare. s. f. Fapta de a isola, de a se isola, de a fi isolatũ. Singurâtâțire, singurătate. — *t. de fisic.* Deossebirea unui corpũ de altulũ spre a'lũ puté electrisa. *Isolation.*

Isolemintũ. s. etr. Isolare, deossebire de quei-l-alți ómenĩ, retragerea la

- locu singuraticu, la uâ parte. *Isolement.*
- Isomerie, Isometrie.** *s. f. t. de mat.* Reducți de fracțiunii la aquellași denominatoru. *Isomérie, Isométrie.*
- Isomorfă-ă.** *adi. t. de miner.* Se numescu asfelu corpuri cu forme analoge, sau assemenea. *Isomorphe.*
- Isoperimetru-ă.** *adi. t. de geom.* Se dice figureloru a quâroru circonferențe suntu egale. *Isopérimètre.*
- Ispasă.** *s. etr.* Înălțarea Domnulu; uâ serbătore. *Ascension.*
- Ispidă-ă.** *adi. t. de bot.* Teposu, înghimposu, cu perru aspru și rară. *Hispide.*
- Ispită.** Vedî tentațiune.
- Ispitare.** *v. s.* A ispiți. Vedî cercare, tentare.
- Ispovedire.** Vedî mărturissire, confesare.
- Ispoveditoru.** *s.* Vedî confessoru.
- Ispravă.** *s. f.* Faptă, lucrare isprăvită, sevrișită bine; — isbîndă într'ua întreprindere. *Exploit, Resultat, Effet, Succès.* — *fig.* onestate, prohibitate: omă de ispravă, omă onestă, quare și ține parola. *Honnête.*
- Ispravire.** *v. s.* A isprăvi, a sevriși, a încheia, a sfirși uâ lucrare orequare; a termina, a fini uâ întreprindere, unu actă, uâ lucrare. *Terminer, Achever, Parfaire, finir.* — A isprăvi, a numai avé. *Consommer.*
- Ispravire.** *s. f.* Fapta de a isprăvi, de a termina. *Achèvement, Terminaison.*
- Ispravitu-ă.** *sup.* Încheiată, sevrișită. *Achevé-e.* — *Ispravitu cu totul, loc. adv.* *Fait et parfait.*
- Ispravnicie.** Vedî administrațiune.
- Israelitu.** *s. m.* Evreu, jidovă, iudeu, jidană. *Israélite.*
- Israelu, Israelu.** *s. m.* Nume dată strănepoșiloru lui Avraamă de la Iacovă. *Israëlulă nou:* nume dată creștiniloru. *Israële.*
- Isteciune.** *s. f.* Vedî sagacitate, perspicacitate.
- Istețu-ecă.** *adi.* Vedî sagaciă, perspicaciă.
- Isterico.** *s. etr. t. de med.* Isterie, maladie cronică causată din pre mulță simțiciune a sistemii nevroloru, de quare pâtimeșcu mai multă femeele. *Histérie.*
- Istericu-ă.** *adi. t. de med.* De isterico, quare ține de maladia isterico. *Hystérique.*
- Isterită.** *s. f.* Inflamațiune de mitră *Histérite.*
- Isterocelă.** *s. f. t. de med.* Ernie, surpătură, spătură de mitră. *Hystérocele.*
- Isterolitu.** *s. m.* Piétră, sau petrificație ori împietrire quare înfăcișcă ore cumă închipuirea părților genitale alle femeii. *Hystérolithe.*
- Isterotomie.** *s. f. t. de chir.* Operație la mitră, tăerea mitrii. *Hystérotomie.*
- Isterotomi.** *s. etr. t. de chir.* Instrumentu quare serve la deschiderea mitrii. *Hystérotome.*
- Istiodromie.** *s. f.* Arta plutirii, navigației, corăbieriei cu pînze. *Hystiodromie.*
- Istmă.** *s. etr. t. de geogr.* Limbă de pământu quare împreună dăoe uscatu, dăoe continent; și quare desparte totu uâ dată dăoe mări, dăoe golfuri. *Isthme.*
- Istorialu-ă.** *adi.* Quare însemnésă, quare aduce, quare notifică orequare puncturi din istorie. *Historial-e.*
- Istoriceste.** *adv.* Cu stilu istoric, cu chipu istoric. *Historiquement.*
- Istorie.** *s. f.* Povestire, spunere de fapte, de întâmplări, de lucruri demne de însemnată. — *Istorie,* carte în quare se descrie cursulă împregiurâriloru unei familii, unui individă, unei națiuni, sau a tultoră nașuniloră, ori a pământulu întregu. — *Istorie generală,* quare atinge în generalu despre tôte alle unoră nașuni. — *Istorie,*

- bissericescă**, quare descrie cursul împregiurârilor atingătoare de biserică de la început. — *Istorie sacră*, testamentul vechiu și nou. — *Istoria naturală*, quare descrie animale, vegetale, minerale, iar mai mult animale. *Histoire*.
- Istorică**. *s. m.* Quare scrie uă istorie, quare compune istorii, quare povesteste fapte, întâmplări fără a face assupra lor alte bângări de sémă. *Historien*.
- Istoriografă**. *s. m.* Istorică, scriitoră însărcinată d'ua autoritate qua să scrie istoria timpului de față. *Historiographe*.
- Istorióră**. *s. f. dimin.* Mică istorie, istorie a unor micî împregiurări. *Historiette*.
- Istovire**. *v. s.* A istovi; a desface, prin aducerea de remășiți, uă datorie óre-quare. Veđi aquitare. *A istovi*, a sevîrși, a termina. Veđi terminare.
- Istrionă**. *s. m.* Bufonă, peclivană. La Roma se țicea la tot felul de autori, de comedianți și mai cu sémă la pantomimi. *Histrion*.
- Isvodellă, Isvodire, Isvoditură**. *s. f.* Veđi invențiune.
- Isvodire**. *v. s.* A isvodî, a inventă, a nascoci, a afla un lucru sau uă vorbă ori uă nuvelă. *Inventer*. *A isvodî*, a face isvóde, modeluri pentru cusut ori pentru dessemnă. *Tracer*.
- Isvoditoră-óre**. *s.* Aquella quare isvodesce, nascocesce, află, inventă. *Inventeur-trice*.
- Isvodă**. *s. etr.* Catalogă, listă, catastihă; catagrafie. *Inventaire, Catalogue*. — *Isvodă*, modelă, dessemnă, probă de pe quare se cöse la gherghefă. *Tracé, Tracement*.
- Isvorari**. *s. m.* Meșteră de găssit isvódele pentru pături. *Sourcier*.
- Isvorire**. *v. s.* A isvorî, a eși sorginte, a sâri apa din pământ. — *fig.* a curge, a eși, a se nasce, a resulta din que-va. *Sourdre*.
- Isvoră**. *s. etr.* Sorginte, apă quare esse, quare isvorasce; riușoră sau girlică que se formēsă dintr'un isvoră mic; șanțul, sau mîncătura, ori vâlcéua que se formēsă prin curgerea unei ape din isvoră la valle. *fig.* Se dice despre începutul a ori que faptă rea sau bună. *Source*.
- Ite**. *s. f. plur.* Uneltă a țesetoriloră cu quare se înaltă jumetatea firiloră urzellii și se pogoră que-l-altă jumetate spre a introduce firile bătaturii. *Chaîne*.
- Itinerară**. *s. m.* Note despre tóte locurile prin quare quine-va trece dintr'ua țeră într'alta. — Memoriu de quelle întâmplare cui-vu făcendă aquestă drumă. — Rugăciune, închinăciune, que face quine-va înainte d'a căllători. *Itinéraire*. — *adi.* *Colónă itinerară*, colónă sau stîlpă aședat în rescrucile unui drumă și pe quare sunt însemnate drumurile quare în cetro mergă. *Colonne itinéraire*.
- Iubire, Iubellă**. *s. f.* Fapta de a iubi; amare, afecțiune. *Action d'aimer; Affection, Dilection, Amour*.
- Iubire**. *v. s.* A iubi, a ama, a găssi plăcere la que-va; a avé amoră către quine-va. *Aimer, Chérir, Affectionner*. (Se conj. qua gândire.)
- Iubitoră-óre**. *sub. și adi.* Aquella quare iubescce un obiectă, uă persoană, uă sciință, uă artă, etc. *Affectueux-se, Amateur*.
- Iubită-ă**. *sup.* de la iubire. — *adi.* Amată, plăcută, dragă. *Aimé-é, Affectionné-e, Chéri-e*. — *sub.* *Iubitulă meș, Mon amour, Mon cher*.
- Iuliă**. *s. m.* A șepte lună a anulă. *Juillet*.
- Iuniă**. *s. m.* A șeșse lună a anulă. *Juin*.
- Iute**. *adv.* Curândă, degrabă, cu iutețellă. *Vite, Vitement*. — *Iute*, cu manieră aspră. *Brusquement*. — *adi.* Quare se mișcă, quare îmblă cu ușurință, cu iutețellă: *Callă iute*. —

quare se face cu mare iuțellă, *mişcare foarte iute*. *Cheval vite: mouvement fort vite*. — Quare este aspru, incivilu, reu. *Brusque*. Iute la gustu quare ințepă, pișcă, supera gustul prin iuțellă sau tărie, quare dă pe nasu gustându-lu său mâncându-lu. *Fort au goût*.

Iuțellă. s. f. Fapta de a iuți, de a grăbi. Veđi vitessă, virulență, ac celerățione. — *Iuțellă*, mânie iute, turburare grabnică; vorbe iuți și atacătorie. *Brusquerie*.

Iuțire. v. s. A iuți, a grăbi uă lucrare. Veđi accelerare. — *A se iuți*, a se aprinde de mânie. *Devenir brusque, se Brusquer*.

Ivellă, Ivire. s. f. Veđi aparință, aparițiune.

Ivire. v. s. A ivi, a se ivi. Veđi aparere. — *Diua se ivesce*, începe a se zări, a se areta. *Le jour ne fait que poindre*.

lzlază. Veđi islază.

I.

I. s. m. A țece literă a alfabetului și a patra din vocale. — **I** mai adese este însoțit de *m* sau *n* cu quare face uă silabă *im, in: împărtire, strimțorare, întărire, pîndire*, etc. Rară însoțesce alte litere din alfabetu cumu în țecrile *ricăire, ilă, pîrlire, bită*, etc.

Examinandu bine natura aquestei vocale, vomu avé mai multu qua uă dovédă quă ea nu este altu de quātu *i, e, a* pronunciate închissu. 1° latinele *intrare, integer, implere, etc*, noi le-amu pronunțiatu *intrare, întregu, implere*, dar putemu țece și *intrare, întregu, implere*; italiানেle *imbarcare, inghiottire, abbracciare, etc*, noi le-amu făcutu *imbarcare, in-*

ghitire, îmbrăcisare, dar amu puté țece și *imbarcare, inghitire, îmbrăcisare*; francesele *entourer, enregistrer, emmagasiner, etc*, noi le amu făcutu *incongiurare, înregistrare, immagasinare*. Așa și mai multe vorbe eline compusse cu prepozițiunea *en*, noi aquéstă prepozițiune amu făcutu *in* Veđi în.

— 2. latinele *campus, cantare, quando, etc*: abusivemente le-amu pronunțiatu și scrisu *cămpu, cântare, quăndu*, mulți însă astă-đi păzescu derivația aquestoru vorbe și scriu *cămpu, cântare, quăndu*

— 3. Etimologia țecriloru următorie ne dovedesce assemenea quă *i* este a închissu: de la *para* focului cată să facemu *părlire* iar nu *pîrlire*; de la *bastonū, bătă* iar nu *bită*; de la *paganus, păgănu* iar nu *păgănu*; de la *păgănu, pângărire* iar nu *pîngărire*; de la *braciu, brăncă* iar nu *brîncă*; de la *racu, răcăire* iar nu *ricăire*, etc.

4. Participiulu verbiloru în *i-ire*: *fugindă, murindă, vorbindă*, etc. (de la *fugire, murire, vorbire*) ne arătă assemene quă participiulu de la *cântare, înțelegere, vedere*, cată sâ'lu scrimu *cântăndă, înțelegăndă, vedăndă* iar nu *căntăndă* etc. Din observațiunile asternute conchidemu quă **I** qua formatu din *i, e, a* pronunciate închissu, ar puté lipsi din alfabetu și a se suplini prin *i, é, ă, á*. Dar aqueste îndreptări etimologice ne fiindu sarcina unui micu vocabularu pre quātu a unei grămăției, neabștinemu de a impune îndreptările năstre gramaticale și as-teptămu.

ii. Pluralulu pronomelui de casulu dativă *ilū* Veđi *i, i*.

iii. Verbulu fire în locu de *este* Veđi *i*.

iiu. și **Lu.** pronume masculinū, la femininū *o*, casulu acusativū, în francesă *le*. — la pluralu masculinū *ei* sau numai *i*. în francesă *les* — fe-

mininŭ le, în francesă totŭ les. *I-deca nenorocirilorŭ sêlle îhŭ turmentă și hŭ apasă. L'idée de ses malheurs le tourmente et l'accable.* — *Intr'aquestŭ satŭ se află uă bissericŭ frumossă, sâ mergemŭ a o vedé. Il y a une belle église dans ce village, nous irons la voir. Eri amŭ priimătŭ uă sută de ducăți, quare i amŭ și cheltuitŭ. J'ai reçu cent ducat hier, je les ai dépensés. Le vedŭiu, le iubiu. Je les vis, je les aimai.*

În. Particula *în* transformată înainte de *b, m.* Veđi *în*.

Îmbălăre. *v. s.* A îmbăla, a împlé de bale. *Embaver, Baver.*

Îmbălătură. *s. f.* Fapta de a îmbăla; — bale, scuipatŭ. *Bave, Salive.*

Îmbălsămellă, Îmbălsămare. *s. f.* Fapta, lucrarea de a îmbălsăma unŭ corpŭ mortŭ. *Embaumement.*

Îmbălsămare. *v. s.* A îmbălsăma unŭ corpŭ mortŭ; — a împlé de mirosŭ plăcutŭ. *Embaumer.* (Se conj. qua lucrare.)

Îmbarassare. Veđi imbarassare.

Îmbărbătare. *v. s.* A îmbărbăta, a încuragea, a face îndrăsnețŭ. — *A se îmbărbăta, a lua curăgiu, îndrăsnețŭ. Enhardir, Animer.* — *S'enhardir. S'animer.*

Îmbarcare. Veđi imbarcare, imbarcare.

Îmbătare. Veđi îmbetare.

Îmbătrînire. *v. s.* A îmbătrîni, a deveni bătrînŭ, a căde în bătrîneță. *fig.* A se învechi; a se ponosi. *Vieillir.* — *A îmbătrîni; a se învechi; a se înrădăcina. Envieillir.*

Îmbe. Veđi ambe.

Îmbelșugare. Veđi suprabundare.

Îmbelșugătorŭ. Veđi suprabundantŭ.

Îmbemănatîcŭ. Veđi ambemănatîcŭ.

Îmbetare. *v. s.* A îmbeta, a face bctŭ. — *A se îmbeta, a deveni bctŭ, a ameți bndŭ. Enivrer; — S'enivrer, devenir ivre.*

Îmbiare. *v. s.* A îmbia; a propune,

a îndemna, a pofti pe quine-va qua sâ priimescă orŭ sâ facă que-va. *Instiguer, Inciter.* (Se conj. qua lăudare.)

Îmbiare. *s. f.* Îmbiellă, fapta de a îmbia, de a îndemna, de a propune, de a pofti pe quine-va pentru que-va. *Offre, Instigation.*

Îmbietorŭ-ore. *s. și adi.* Aquella quare îmbia, quare invită, quare îndemnă poftindŭ pe quine-va; îndemnătorŭ, propunătorŭ. *Instigateur-trice, Offrant-e.*

Îmbinare. *v. s.* A îmbina, a pleca, a declina; *Pencher; Incliner, Decliner.* — A combina, a apropia și a împreuna. *Approcher et combiner.*

Îmbîndîre. *v. s.* A îmbîndî, a dumentnici animale, a le face sâ și pérđă selbâteciunea lorŭ naturală. *Dompter.*

Îmbîndîtorŭ-ore. *adi. s.* Quare îmbîndîdesce. *Dompteur.*

Îmbobocellă, Îmbobocire. *s. f.* Lucrarea de a îmboboci, de a da boboculŭ la uă flóre, la unŭ rodŭ. *Éclasion.*

Îmbobocire. *v. s.* A îmboboci, a începe sâ înfloréscă, sâ dea flóreă, a se desvolta unŭ rodŭ prin înflorire. *Éclore.*

Îmbogătire. *v. s.* A îmbogăți, a face bogatŭ; *A se îmbogăți; a se înavuți, a deveni bogatŭ. Enrichir, s'Enrichir*

Îmbogătire. *s. f.* Fapta de a îmbogăți, de a se îmbogăți, de a face stare mare. *Enrichissement.*

Îmboldellă, Îmboldire. *s. f.* Fapta de a îmboldi; de a înțepa cu boldulŭ cu strămurarea. Se iewa mai multŭ în *fig.* îndemnare, îmbiere, poftire. *Instigation, Stimulation.*

Îmboldire. *v. s.* A îmboldi, a înțepa cu boldulŭ, cu strămurarea. *Époinçonner, Aiguillonner.* — *fig.* A îndemna, a îmbia, a ațîta pe quine-va qua sâ facă que-va. *Instiguer, Stimuler.*

Îmbolditorŭ-ore. *s.* Aquella quare

- îmboldesce, ațiță, îndemnă pe quine-va a face que-va reu sau bine. *Instigateur, Stimulateur; Qui stimule, aiguillonne, excite.*
- Îmbolnăvire. v. s.** A îmbolnăvi, a căde bolnavu, a se coprinde de uă maladie. *Emmaladir.*
- Îmborțosare. v. s.** A îmborțosa, a face qua uă femeie să remiă gré, borțosă. — *A se îmborțosa, a remăné gré, borțosă. Engrosser.*
- Îmbotnițare. v. s.** A îmbotnița, a pune botniță animaleloru mușcătore. *Emmuseler.*
- Îmbrăcare. v. s.** A îmbrăca; a pune cui-va haïne, strae pe corpū. *Habiller.* — *A îmbrăca cu marmoră, cu scânduri que-va. — Lambrisser. — A se îmbrăca. Se habiller. — A se îmbrăca coquetū. Se coïntiser.*
- Îmbrăcăminte. s. f.** Haină, vestmētū, ori que cu quare se îmbracă quine-va. *Vêtement, tout ce qui sert à couvrir le corps. Îmbrăcăminte tiptilă, schimbată, deghisată. Travestissement.*
- Îmbrăcișellă, Îmbrăcișare, Îmbrăcișadă. s. f.** Lucrarea de aîmbrăcișa. *Accolade, Embrassade, Embrassement.*
- Îmbrăcișare. v. s.** A îmbrăcișa; a lua, a strînge în brațe și a săruta. *Embrasser, — A îmbrăcișa, a lua de gîtū cu dragoste. Accoler. — fig. A îmbrăcișa, a alege, a prefera unū lucru sau uă persōnă și a o sprijini. Embrasser.*
- Îmbrăncire. v. s.** A îmbrănci, a da brânci, a goni cu brânci, a da afară împingendū. *Rabrouer, Repousser.*
- Îmbucare. v. s.** A îmbuca, a băga în gură cu bucata, a mânca băgandū bucăți mari în gură. *Fourrer des morceaux à mangeable dans la bouche. A îmbuca, a lua în gură unū instrument de musică. — Emboucher. — A îmbuca dăoe țevī, a le vîri de unū capetū una'ntr'alta. Aboucher.*
- Îmbucătură. s. f.** Darabă, bucată que
- bagă quine-va în gură. *Goulée. Îmbucătură, îmbucare, fapta de a îmbuca, de a băga în gură. Action de mettre dans la bouche. — Îmbucătură, gura unū riū; loculū sau apa unde unū riū se varsă într'altū riū sau în marre. Embouchure. Îmbucătură, îmbucare de dăoe țevī. Abouchement. Îmbucătură de măselle alle unei roți cu alle altia. Engrenage.*
- Îmbucățire. v. s.** A îmbucăți, a bucăți, a face bucăți, a tăia în bucăți. *Morceler, Dépécer, Dépiécer.*
- Îmbucățire, Îmbucățellă. s. f.** Fapta de a îmbucăți, de a face bucăți. Tăiere, împărțire în bucăți. *Dépéçement, Morcelement.*
- Îmbufnare. v. s. (se)** A se îmbufna; a areta nemulțimire, superare cui-va fără a'i vorbi, mai multū din capriciū. *Bouder, se Bouder.*
- Îmbufnare, Îmbufnellă. s. f.** Superare pe quine-va mai multū din capriciū. *Bouderie.*
- îmbuibare. v. s.** A îmbuiba, a împlé, a încărcă stomaculū cu prissosū. *se Bourrer.*
- Îmbumbare. v. s.** A îmbumba, a înnăstura; a prinde cu bumbū, cu nasturi; a încheia prin nasturi, prin bumbi. *Boutonner, se Boutonner.*
- Îmbunătățire. v. s.** A îmbunătăți, a face starea unū lucru, ori poziția unei persōne mai bună. *Abonnir, Bonifier, Améliorer, Rabonnir.*
- Îmbunătățire. s. f.** Fapta de a îmbunătăți; stare mai bună. *Amélioration, Abonnissement, Bonification.*
- Îmbutoiare. v. s.** A îmbutoia; a pune, a aședa în butoie. *Encaquer; — A îmbutoia, a turna, a aședa vinū în butoie. Entonner, Rentonner.*
- Îmbuzunărire. v. s.** A îmbuzunări, a băga în buzunare, a împlé buzunarele. *Empocher.*
- Îmmagasinare. v. s.** A îmmagasina; a băga, a pune, a aședa în ma-

- gasine, a depune în magazine mârfi, produse, etc. *Emmagasiner, Entreposer.*
- Îmmânuchiare. *v. s. t. de agric.* A îm-mânuchia, a face mânuchi, sno-puşori de grâu, orz şi alte bu-cate. *Enjaveler.*
- Îmmâsselare. *v. s.* A îmâssela; a pune mâsselle la uâ rôtâ saũ la uâ altâ machinã; a îndintela. *Endenter.* — *Îmmâsselatũ-ã sup.* Cu mâsselle, cu dinţi mulţi. *Endenté-e.*
- Îmmedilocũ. *adv.* În centru, între. *Au milieu, En plein.*
- Îmmelcuire. *v. s.* A îmmelcui, a for-ma que-va qua melculũ, a da la que-va forma melcului; a stringe, a învîrta în formã de melcũ, de culbecũ, *Recoquiller.*
- Îmmijlocũ. *Veđi îmmedilocũ.*
- Îmmirosire. *v. s.* A îmmirosi, a res-pîndi mirossũ, a împrãştia mirossũ bunũ. *Fleurer.*
- Îmmindrire. *v. s. (se)* A se îmmîn-dri, a se fuduli, a se îngîmfa cu mîndrie. *Enorgueillir.*
- Îmmormintellã, Îmmormintare. *s. f.* Fapta de a îmmorminta; îngropare, punere în mormintũ. *Enterrement, Ensevelissement.*
- Îmmormintare. *v. s.* A îmmorminta, a îngropa; a pune în mormintũ. *Enterter, Ensevelir.*
- Îmmuãre. *v. s.* A îmmuã, a face sã fie mólle, mlãdiosũ. *Ammollir. Çãldura îmmôitã cãra. La chaleur amollit la cire.*
- Îmmuãre. *s. f.* Fapta de a îmmuã. *Amollissement.*
- Îmmugurellã, Îmmugurare. *s. f.* Lucrarea de a îmmuguri, de a eşi, de a scôte mugurũ. Desvoltarea mugurului; timpul îmmuguririi. *Germination.*
- Îmmugurare. *v. s.* A îmmuguri, a scôte mugurũ, a eşi mugurulũ, a da mugurulũ. *Boutonner, Pointer. Germer, Bourgeonner.*
- Îmmulţire. *v. s.* A îmmulţi, a adãu-ga şi a face multũ. — *t. de arit.* A îm-mulţi făcãtorũ, spre a scôte pro-ductulũ, a îmmulţi unũ numerũ cu altulũ, a multiplica. *Multiplier.*
- Îmmulţire. *s. f.* Lucrarea de a îm-mulţi, de a adãuga şi a face multũ — *t. de arit.* Lucrarea prin quare se îmmultesce unũ numerũ cu altulũ; multiplicaţie. *Multiplication.*
- Îmmulţitorũ-øre. *s.* Aquella quare îmmultesce, quare adaugã. *t. de arit.* multiplicatorũ, numerulũ cu qua-re îmmulţimũ pe altũ numerũ. *Multiplicateur.*
- Îmmulţitũ-ã. *sup.* Adãugatũ, cres-cutũ în cantitate. *Multiplié-e.* — *t. de gram.* Pluralũ. Se đice cândũ vremũ a areta quã persõna de la unũ verbũ, orĩ unũ substantivũ este în numerũ mare. *Pluriel-le. subs. t. de arit.* Numerulũ, suma que este pussã a se îmmulţi prin altũ numerũ. *Multiplicande.*
- Împãcabilũ-ã. *adi.* Quare se pôte împãca, quare este de împãcatũ. *Réconciliable.*
- Împãcãciune, Împãcare. *s. f.* Fapta de a împãca; împãcarea între persõne certate; învoire, bunã înţelegere dupe uã micã cãrtã; face-re de pace dupe ore-quare gîl-cãvã. *Réconciliation. Rapatriage, Rapatriement, Racommodement, Conciliation.*
- Împãcare. *v. s.* A împãca, a învoi, a uni, a face pace între ore-quare individe: *A se împãca,* a se racomoda cu uã persõnã, cu uã idee, cu unũ simţimintũ, cu Dum-neđeũ, cu Bisserica. *Concilier, Réconcilier, se Racommoder; Rapatrier.* — *A împãca;* a face pe quine-va sã se mulţimescã la preten-ţiile sãlle cu queea que i se dã, i se aduce, i se învoesce, i se a-cordã; a'lũ linişti, a'lũ potoli. *Découroucer.*
- Împãcãtorũ-øre. *s.* Aquella quare împacã; fãcãtorũ de pace între persõne certate. *Réconciliateur-trice, Conciliateur.*

Împăciuellă, Împăciuire. *s. f.* Lucrarea de a împăciui, de a face pace; restabilire de pace. *Pacification.*

Împăciuire. *v. s.* A împăciui, a face pace, a restabili pacea; a potoli, a domoli turburările, neunirile, neînțelegerile. *Pacifier.*

Împăciuatorü - öre. *s.* Făcătorü de pace, aquella quare lucrésă spre a restabili pacea, spre a potoli turburările. *Pacificateur.*

Împămîntenire. *v. s.* A împămînteni, a se împămînteni. Veđi naturalizare.

Împănare. Veđi împenare.

Împaquetare. *v. s.* A împaqueta, a pune în paquete, a aședa în lăđi; a face paquete, a strînge, a aședa în tencuri, a face legături, tencuri de marfă, etc. *Empaqueter, Emballer.*

Împaquetare. *s. f.* Lucrarea de a împaqueta, de a lega, de a strînge, de a înfășura paquete, tencuri de marfă, legături cu ossebite obiecte. *Emballage.*

Împaquetarü. *s. m.* Aquella quare strînge, face paquete, quare légă tencuri cu marfă. *Emballleur.*

Împărâtescü. Veđi împerâtescü.

Împărâtesă. Veđi împeratrice.

Împerâție. Veđi imperiü.

Împărechiare. *v. s.* A împărechia, a face părechia; a pune împreună dūoe lucruri que se potrivescü, que sēmenü, que convinü saü quare aü raportü între elle: *a împărechia mânuși, papuci, etc.* — *A împărechia porumbi, turturelle, etc.* *Apparier, Rapparier.* — *A se împărechiu.* A se uni bărbatușulü cu femela pentru generațiune. *s'Accoupler.* — *A se împărechia.* Veđi resculare.

Împărechiare, Împărechellă. *s. f.* Lucrarea d'a împărechia; unire, potrivire, înjugare de dūoe lucruri que se potrivescü. *Apparément.*

— Unirea bărbatului cu femella pentru generațiune. *Accouplement.*

Împărtășellă. Împărtășire. *s. f.* Lucrarea de a împărtăși cui-va quava. Veđi participațiune. *Împărtășire,* priimirea corpului Domnului în vinü și pâine. Veđi cuminicare.

Împărtășire. *v. s.* A împărtăși, a comunica cui-va uă sciință, uă navelă. *Faire part de quelque chose à quelqu'un. Communiquer.* A se împărtăși; a lua parte; a se interesa. *Participer.* — *A împărtăși,* a comunica. Veđi cuminicare.

Împărtellă, Împărtire. *s. f.* Lucrarea d'a împărți unü lucru în mai multe părți. *Distribution, Partage.*

Împărtire. *v. s.* A împărți, a divisa, a distribui, a deosebi unü lucru în mai multe părți saü la mai multe persōnc. *Distribuer, Diviser, Partager.* — *t. de arit.* a împărți unü numerü saü uă sumă cu unü altü numerü. *Diviser.*

Împărțitorü - öre. *s.* Aquella quare împarte uă sumă saü producte cu quine-va, ori la quine-va. *Distributeur.* — *t. de arit.* Numerulü quare împarte unü altü numerü. *Diviseur.*

Împărțitü. *s. m. t. de arit.* Numerulü que este datü a se împărți prin altü numerü. *Dividende.*

Împățimire. *v. s.* A împățimi; a se împățimi, a se passiona. Veđi passionare.

Împățimire. *s. f.* Lucrarea de a împățimi, de a se împățimi. Veđi passiuine.

Împățire. *v. s.* A împățiri, a adăuga de patru ori atătu, a face să fie de patru ori mai multü. *Quadrupler. se Quadrupler.*

Împățritü - â. *adi.* Quare este de patru ori mai mare saü mai multü. *Quadruple.*

Împenare. *v. s.* A împena, a garnisi cu pene. *Empenner, Emplumer, Empanacher.* — A străpunge car-

nea și a vîrî slînina. *Larder.*

Împ^{er}ăt^{esc}ă. Veđi imperială.

Împ^{er}ăt^{ess}ă, Împ^{er}atr^{ice}. s. f. Femea împ^{er}atului. — Aquea quare posedă unŭ imperiŭ. *Imp^{er}atrice.*

Împ^{er}ă^{tie}. s. f. Veđi imperiŭ.

Împ^{er}atŭ. s. m. Capŭ suveranŭ allŭ unui imperiŭ. *Empereur.*

Împ^{ied}icare. v. s. A împiedica; a pune piedică, obstacule în calle, într'ua trecere, saŭ, într'ua mișcare, într'ua întreprindere, etc. *Embarrasser, Encombrer, Empêcher, Entraver.* — A împiedica r^{ota}. *Enrayer.* — A împiedica cu f^{ere}. *Entraver.*

Împ^{ied}icare. s. f. Fap^{ta} d'a împiedica. — Resultatulŭ aq^{est}ei fap^{te}. — Întimplare neplăcută quare împiedică, opresce trecerea inainte saŭ, mersulŭ unei afaceri. *Embaras, Encombre, Encombrement, Obstacle, Empêchement, Difficulté, Accroche.*

Împ^{ied}icăt^{ore}. s. f. Tîrșă, piedică que se pune la r^{ota} spre a o opri de a se învîr^{ti}. *Enrayure, Sabot.*

Împ^{ied}icăt^{or}ŭ-^{ore}. adi. Quare împiedică, quare stă piedică într'ua lucrare, într'ua întreprindere. *Embarrassant-e.*

Împ^{iet}rellă, Împ^{iet}rire. s. f. Lucrarea de a împietri moșii, de a pune pietre prin otarnicŭ unei moșii. *Bornage.* — *Impietrire.* Veđi petrificație.

Împ^{iet}rire. v. s. A împietri, a pune pietre prin otarnicŭ unei moșii, a o otarnici. *Borner.* — A împietri, a da vîrtoșea, tîria pietrii la unŭ obiectŭ ore quare. *Lapidifier.* A se împietri. Veđi petrificare.

Împ^{il}are. v. s. A împila, a împovera pr^e multŭ; a însărcina, a încărca peste mesură cu ore-quare greutăți, cu ore-quare poveri. *Surcharger, Oppresser, Opprimer.*

Împ^{il}are. s. f. Fap^{ta} de a împila, de

a încărca cu sarcini, cu greutăți, cu poveri, etc. *Surcharge, Oppression.* A geme sub împilare. *Gémir sous l'oppression.*

Împ^{il}at^{or}ŭ-^{ore}. s. Aquella quare împil^{es}ă, quare pune sarcini peste sarcini unui populŭ subjugatŭ, unui individŭ supussŭ. *Oppresseur, Celui qui oprime.*

Împ^{ing}ere. v. s. A împinge, a depărta prin puterea corpului saŭ mâinilorŭ; — A împinge, a lepăda, a depărta uă idee, uă lucrare. *Pousser, Rembarrer.*

Împ^{ing}ere. s. f. Lucrarea de a împinge. Veđi împinsură.

Împ^{ins}ură. s. f. Împingere. *Poussée; A da uă împinsură cui-va, a'lŭ îmbrânci, a'lŭ goni. Donner la poussée à quelqu'un.*

Împ^{ism}uire. v. s. A împismui, a se împismui, a stărui cu pismă quă sâ se facă que-va. *Opiniătrer. A'și împismui, a'și pune în pismă. s'Opiniătrer.*

Împ^{ism}uire. s. f. Lucrarea de a'și împismui, de a'și pune în pismă; îndărătnicie; — neclintire. *Opiniătreté.*

Împ^{ist}rițare. v. s. A împistrița, a face pistrițŭ; a aterne pe uă materie pete micŭ, rotunde, aședate cu simetrie. *Bigarrer, Moucheter.* A împistrița, a face vergatŭ. *Jasper.* A împistrița, a însemna cu deossebite pete. *Tacheter.* A se împistrița, a se v^{er}ga. *Panacher, Marqueter.*

Împ^{ist}rițăt^{ur}ă, Împ^{ist}rițare. s. f. Lucrarea de a împistrița; v^{er}gare cu deossebite fețe. *Jaspure.* Împistrițare cu fețe nepotrivite. *Bigarrure, Moucheture.*

Împ^{ist}rițatŭ-^ă. sup. și adi. Pistrițŭ, pistrițatŭ, însemnatŭ cu pete. *Marqueté-e.*

Împ^lassare. v. s. A împlăssa, a pune plăssele la unŭ cuțitŭ, mânerŭ la uă sabie, etc. *Emmancher.*

Împlantare. *v. s.* A împlanta, a sădi.
Implanter.

Împlanțațiune, Împlantare. *s. f.* Lucrarea d'a împlanta, d'a sădi.
Implantation.

Împlere. *v. s.* A împlé; a pune, a tur-
na qua sâ se împlé, qua sâ de-
vinâ plinû golulû saû desêrtulû u-
nûi lucru, unûi vasû. *Emplir, Rem-
plir.*

Împleticire. *v. s.* A împletici, a îm-
pleti vîrîndû unulû într'altulû. *En-
trelacer.*

Împleticiturâ, impleticire. *s. f.* Lu-
crarea de a împletici, de a se îm-
pletici. *Entrclacement.*

Împletire. *v. s.* A împleti pèrrulû.
Tresser. A împleti cu undrelle cîo-
rapî, camisole etc. *Tricoter.*

Împletitorû-oréssâ. *s.* Quare împle-
tesce la cîorapî, etc. *Tricoteur-se.*
Quare împletesce perrû. *Tresseur-se.*

Împletiturâ, impletire. *s. f.* Lu-
crarea de a împleti cu ochiurî prin
undrelle. *Tricotage.*

Împlicuire. *v. s.* A împlicui, a împa-
queta uâ scrisóre; a închide în
plicû uâ adresâ, uâ cârtie, uâ
scrisóre. *Enveloper, Empaqueter.*

Împlinéllâ, împlinire. *s. f.* Lucrarea
de a împlini, de a sevîrși, de a
încheia, de a fini. *Accomplisse-
ment.* — *Împlinire* de banî, de da-
toriî, de prommissiunî, etc. *Sup-
plément.*

Împlinire. *v. s.* A împlini, a adâuga
queea que lipsesce, a pune câtû
se mai cere; a îndeplini. *Suppléer.*
— *prov. O sâ ți se împlinésca. Il
vous en cuira. A împlini,* a efec-
tua, a sevîrși, a face queea que
se cere, queea que se cuvine. *Ac-
complir.*

Împlîntare. *v. s.* A împlînta, a înfîge
în pâmêntû. *Arborer. A împlînta
parî,* nuele, din distanță în distan-
ță. *Jalonner.*

Împlutû-â. *Supin* de la împlere.
Rempli-e, Empli-e.

Împluturâ, împlere. *s. f.* Fapta d'a

împlé; — Efectulû aqestîi fapte.
Remplissage. — *t. de buc.* Carne
catâ cu verdețurî și dréssâ cu a-
romate, que se pune în corpulû
unei passerî, etc, *Farce.*

Împodobéllâ, împodobire. *s. f.* Lu-
crarea de a împodobi, de a orna,
de a gâti cu podóbe. Veđi orna-
mentû. *Impodobéllâ, chitéllâ, di-
chisséllâ* de capû. Veđi concîurâ,
coîfurâ, parurâ.

Împodobire. *v. s.* A împodobi, a fa-
ce și a pune podóbe la uâ zidâ-
rie. Veđi ornare. *A împodobi ca-
pulû,* a'lû înflora, a'lû dichissi cu
scule. Veđi concîurare. *A se îm-
podobi* cu haîne, cu scule galante.
Nipper.

Împodobitorû-óre. *s.* Quare împo-
dobesce, quare gâtesce, quare fa-
ce sâ fie frumôsû, împodobitû.
Parant-e. Qui orne, qui decore.

Împopulare. *v. s.* A împopula. Veđi
populare.

Împoțoțonare. *v. s.* (se) A se îm-
poțoțona, a se gâti cu prissosû, a se
împodobi nebunesce. *Requinquer.*

Împoțoțonatû-â. *sup. adi.* Gâtîtû, îm-
podobitû peste cuviință. *Requin-
qué-e.*

Împotrivâ. Veđi împotrivâ.

Împoverare. *v. s.* A împovera, a în-
greuîa, a apâssa prin datorîi, prin
însârcinârî. — *A se împovera,* a se
grâmedi trebî, lucrârî multe as-
suprâși. *Accabler.*

Împoverâtorû-óre. *s. și adi.* Quare
împoverésâ, quare îngreuésâ —
superâtorû, nésuferitû, îngreuetorû;
greû, tristû. *Accablant-e.*

Împoveréllâ, împoverare. *s. f.* Lu-
crarea de a împovera, împoverâ-
mîntû, îngreuîare. — Gremâdire de
trebî, de lucrârî. *Accablement.*

Împrâfoșare. *v. s.* A împrâfoșa; a
pissa pinâ a aduce, a pretace în
prafû. *Léviger, Pulvériser.*

Împrâfoșare. *s. f.* Lucrarea de a îm-
prâfoșa, pissare pinâ a preface în

prafu. *Lévigation, Pulvérisation.*
Împrăfuire. *v. s.* A împrăfui, a împlé de prafu, de colbū, de pulbere; a murdări în prafu, în pulbere. *Couvrir de poussière.*

Împrăssire. *v. s.* A împrăssi, a prăssi, a împuia; a se îmmulți, *Pululer..*

Împrăștiare. *v. s.* A împrăștiia, a respîndi. *Écarter, Disperser, Répandre.* — a rescoli. *Eparpiller.* (Se conj. qua lăudare.) *Împrăștiatū-ă. sup.* respînditū, rescolitū. *Epars-e, Écarté-e.*

Împrăștiare. *s. f.* Lucrarea de a împrăștiia, de a respîndi; respîndire, resspîpire; rescogliere. *Eparpillement, Dispersion.*

Împregîmuellă, împregîmuire. *s. f.* Lucrarea de a împregîmui, ori que încongîoră, împregîmuiesce, ocolesce unū locū saū unū lucru. *Entourage, Enclos.*

Împregîmuire. *v. s.* A împregîmui, a ocoli, a ingrădi, a împressura, a încinge, a încongîura cu que-va unū locū, unū lucru, etc. *Entourer, Embrasser.*

Împregîurare. *s. f.* Particularitate quare însocesc uă faptă, uă nouate, saū uă lucrare ôre-quare. Veđi circumstanță. — *Împregîurare,* întēmplare; — starea, cursulū unei pricinī. *Conjoncture.*

Împregîurū. *adv. și prep.* Pe lîngă, aprôpe, p'aici. *Autour. Dup'împregîurū. À l'entour. Împregîurū,* de rîndū, de la unulū la altulū. *À la ronde.*

Împrejmuire. Veđi împregîmuire.

Împrejurare. Veđi împregîurare.

Împressurare. *v. s.* A împressura, a încongîura. a bloca uă cetate, unū locū întăritū; a ocoli, a stărui pe lîngă quine-va, a se șiné dupe quine-va, a'îaduce supere. *Assiéger.*

Împressurare. *s. f.* Lucrarea de a împressura. Aședarea unei armii și operațiile ei spre a bate unū

locū întăritū, uă fortereță, etc. *Siège.*

Împressurătorū. *s. m.* Aquella quare împressoră unū locū întăritū. *plur. Împressurătorī,* încongîurătorī, quare încongîoră, face blocū unū locū întăritū, unū orașū, uă cetate, etc. *Assiégeant-e, Assiégeants..*

Împreunare. *v. s.* A împreuna; a uni, a lipi unū lucru cu altulū, a însoçi dūoe lucruri saū persône. *Joindre.* A uni, a lega, a însoçi prin căsătorie. *Conjoindre.*

Împreunare. *s. f.* Lucrarea de a împreuna, de a lipi, de a uni, de a însoçi de a împărechîia. *Conjonction.* — *Împreunare* legitimă a bărbatului cu femeea. *Embrassement.*

Împreună. *adv.* Unulū cu altulū; cu mai mulți. *Ensemble.*

Împriimejduire. *v. s.* A împriimejdui, a pune în priimejdie, arisca. *Hasarder.*

Împroșcare. *v. s.* A împroșca, a arunca cu apă saū altū liquidū, repede și fărâ veste assupra cui-va. *Flaquer.*

Împroșcatură. *s. f.* Împroșcare; fapta de a împroșca. — Quătîmea de apă saū de altū liquidū que aruncă quine-va repede assupra cui-va, saū pe que-va. *Flaqué-e.*

Împrotivă. *adv.* Veđi contra.

Împrotivire. *v. s.* A împrotivi, a opri sa, a se opune. Veđi contrariare, opunere.

Împrotivire. *s. f.* Lucrarea de a împrotivi. Veđi opoșițiune, contrarietate.

Împrotivitorū-ôre. Veđi contrariū.

Împrumutare. *v. s.* A împrumuta, a da saū a lua împrumutū banī, lucruri, sprijinū, nume, etc. *Prêter, Emprunter.*

Împrumutătorū-ôre. *s.* Aquella quare împrumută pe altulū cu que-va, aquella quare se împrumută la altulū cu que-va. *Prêteur, Emprunteur.*

Împrumutū. *s. etr.* Împrumutare; fap-

ta de a împrumuta saŭ de a se împrumuta. — Suma împrumutată.

Prêt, Emprunt.

Împușinare. v. s. A împușina, a micșora, a scăde; a face mai mică, a face să remie mai pușină. *Diminuer, Amoindrir.*

Împușinare. s. f. Fapta de a împușina, de a micșora, de a scăde, de a face să remie mai pușină. *Amoindrissement, Diminution.*

Împudrare. v. s. A împudra. Aqueași însemnare cu *puđrare. Poudrer.*

Împumnare. v. s. A împumna, a apuca și a ține cu pumnulă, cu mână. *Empoigner.*

Împunere. Veđi impunere.

Împungătoră-ore. ad. Quare împunge cu cornele. *Qui frappe de ses cornes.* Quare împunge, întepă. *Poignant-e.*

Împungere. v. s. A împunge cu cornele. *Frappier des ses cornes.* — A întepa. *Poindre, Piquer.*

Împunșetură. s. f. Întepătură cu aculă în materie, cusetură que se face împungendă cu aculă. *Point, Piqure d'aiguille.*

Împuntare. v. s. A împunta, a punta, a face puncturi cu condeiulă, cu penelulă, ori cu aculă într'ua materie însemnandă pe unde are a cöse. *Pointer, Pointiller.*

Împușcare. v. s. A împușca, a da mai multe focuri; a împușca ună ossindită cu mai multe focuri. *Fussiller.* — A da cu pușca în que-va, în vînată ori la țintă, a trage cu pușca. *Tirer.* A împușca în sboră. *Tirer au vol.* A împușca ună e-pure. *Tirer un lièvre.*

Împușcatură, împușcare. s. f. Fapta de a împușca, de a trage cu pușca. *Action de tirer, de tuer avec une arme à feu.* — Fapta d'a trage mai multe focuri d'ua dată. *Fusillade.*

Împutare. v. s. A împuta, a mustra, a dojeni cu blîndeță faptele, urmările cui-va. *Reprocher, Répri-*

mander, Corriger, Imputer, Reprendre.

Împutare. s. f. Împuțământă, mustra-re, dojenă ușoră. *Animadversion, Réprimande, Répréhension, Blâme.*

Împuțecune. Veđi împuțellă.

Împuțellă, împuțire, împuțecune. s. f. Fapta împuțirii. *Empuantissement.* Putore que esse din corpurile împuțite, svaporație putoră-să, grețosă. *Infection.* Împuțire din ședere multă; putore, înacrellă, din starea, din șederea multă la ună locă. *Croupissement.*

Împuternicire. v. s. A împuternici, a da putere și dreptă cui-va de a sevriși que-va în locă. *Autoriser.* A împuternici: a da, a aduce putere. Se đice de medicamente. *Corroborer.* — A se împuternici. *se Renforcer, se fortifier, Reprendre se forces.*

Împuternicire. s. f. Fapta de a împuternici cu dreptă pe queine-va în locă. *Autorisation.* — *t. de med.* Lucrarea de întărire que produce ună medicamentă. *Corroboration.* — Întărire, întregime în putere. *Renforcement.*

Împuțire. v. s. A împuți, a împlea de putore. *Empester, Infecter, Empuantir.* — A se împuși, a se strica prin ședere multă la ună locă, a se acri, a se înăcri de ședere. *Croupir.* A se împuși de lene. *Croupir dans l'oisiveté.*

Împușită-ă. sup. și ad. Puturosă, stricată; quare pute fiindă stricată. *Infect-e, Puant, Corrompu.*

În. Particulă quare serve în compunerea điceriloră și quare dă đicerii compussă 1 mai multă putere de lucrare de quătă fiindă simplă: *căsătorire, încăsătorire; amărire, înamărire; coronare, încoronare.* 2. Arătă uă lucrare lăuntrică: *dinluîntru, din, înluîntru: locuire, înlocuire; scriere, înscriere; vesselire, învesselire: etc.* — 3. Cu a-questă particulă ne ajutămă a fa-

ce din substantive și adverbii, verburii: *Dulce, îndulcire; lacrămă, înlăcrămare; ghiacă, înghețare; corp, încorporare; strîmb, înstrîmbățire*, etc. — *în*, înainte de *b, m, r*, se schimbă, *în*: *înbrăcare, îmmulțire, împoverare*, în locu de *înbrăcare, înmulțire, înpoverare*, etc.

În. Prepozițiune quare arătă 1 locu, timpu: *Ellu este în bucurești, suntem în ernală*. — 2. Stare, dispozițiune: *este în viață, suntem în mânie*. 3 motivu, sfișitū: *în favorul aqestui maritagiu, a da quava în garda lui...* 4 ocupațiune: *este în funcțiune, în cuventare*. *maî însemnăș dupe: a vorbi în curățenie; în fine, multe substantive se iewă de adverbii priimindū în înainte: a sta în picior, a sedē în față, merge în fugă, în deșertū*, etc. — În francesă *En, Dans, A, Au*. În casă, în lume, în sine, în străinătate. *Dans la maison, Au monde, En soi, A l'étranger*.

Înăcrăllă, înăcrire. *s. f.* Fapta d'a înăcri, lucrarea d'a se înăcri, de a face saū de a se face acru; serbedellă. *Croupissement, Aigreur*. — *Action d'agir*.

Înăcrire. *v. s.* A înăcri, a face acru. *Aigrir*. — *A se înăcri*; a deveni acru prin ședere, a se strica nemiscându-se. *Croupir*.

Înădire. *v.* A înădi, a înnoda dūoe căpetiie. *Avuster. Mettre les noeuds de deux cordes bout à bout*.

Înăntare. *v. s.* A înainta, a avânta; a merge, a da, a împinge înainte. — A face progresse într'ua întreprindere, într'ua carieră. *Avancer* — A redica la ore-quare demnitate. *Promouvoir*.

Înaintare. *s. f.* Lucrarea de a înainta, d'a avânta: sporire, progressu; înălțare, trecere gradată în rangū, în funcțiū; progressu în învețatură, în stare, în avere, în poziție, în

nume, în onore, etc. *Avancement, Gradualité*.

Înainte. *adv. și prep.* În capū, în fruntea altora; maî departe de alții, în fața altui lucru. *Avant, En avant; Devant*. — *Pe dinainte. Par devant. Înaintea cui-va. Audevant de*.

Înălbire. *v. s.* A înălbi, a face albū; a spăla, a bili pînză qua sâ devită albă forte. *Blanchir*.

Înălbitoră, înălbire, înălbellă. *s. f.* Lucrarea înălbirii. *Blanchiment*.

Înălțare. *v. s.* A înălța, a redica sussū, a face maî naltū; a redica în sussū, a urca maî sussū, maî la delū. *Élever, Hausser*. A înălța uă zidire. *Exhausser*.

Înălțare. *s. f.* Lucrarea de a înălța; d'a redica, d'a sui sussū. *Élevation, Haussement*. — *Înălțarea unei zidiri. Exhaussement*. — *Urcare, suire: Înălțarea Domnului la ceriu. Ascension*.

Înălțime, înălțare, înălțatură. *s. f.* Redicatură de locū, de delū, de unū lucru quare stă sussū, înaltū. *Hauteur, Élevation, Haut*.

Înălțime. *s. f.* Titulū de onore que se dă princelorū. *Attesse, Hautesse*.

Înaltū-ă. *adi.* Redicatū, sussū. Se țice despre lucrurile quare comparate cu altele suntū maî sussū, maî redicate de quātu aquelle. *Haut-e, Sourcilleux-se*. — Considerabilū, ilustru, maî pre sussū de alții ori de alte lucruri prin demnitate, autoritate, putere. *Sublime, Grand-e, Haut-e*.

Înamărire. *v. s.* A înamări, a face maî amarū: *fig.* A face traiulū, viața sâ fie amară, durerosă, necăjită, turburată, amărită. *Enamérer*.

Înamorare. *v. s.* (se) A se înamora, a se îndrăgi, a deveni amoresū; - a fi iubitū și a iubi. *s'Enamourer, s'Enamouracher*.

Înamoratū-ă. *adi.* Amoresatū, îndrăgitū, quare iubescē și este iubitū. *Enamouré-e*.

Înapoi. *adv.* Îndērētru, într'unū chipū nu înainte ci îndērētū. *à recul, à*

reculons. — *A merge înapoi qua raculū. Aller à reculons comme les écrevisses. A sta înapoi. Rester en arrière.* — *Înapoi!* inter. înderētu! fugi! *Arrière! Recule! Loîn d'ici!* *A da înapoi,* a întorçe queea que luasse. *Redonner.* — *A merge înapoi,* a întorçe passulū saū demarşa lucrurilor înderētu. *Reculer, rétrograder.* — *A veni înapoi. Revenir.* Veđi înapoiare. *Dâte 'napoi. Reculez d'un pas.*

Înapoiare. *v. s.* A înapoia, a întorçe unū lucru quellū que lū luasse. *Redonner, Renvoyer, Reporter.* — *A se înapoia,* a se întorçe înapoi, a veni înderētu. Se îea în fisicū și în moralū. *Se retourner, S'en retourner, S'en aller, Aller en arrière, Reculer, Rétrograder.* — *A înapoia respunsū.* Veđi duplicare.

Înarmare. *v. s.* A înarma, și a se înarma. Veđi armare. *fig.* — *A se înarma cu răbdarea, cu curagiulū. se Munir de patience, de courage.* (Se đice și *într'armare.*)

Înaripare, intraripare. *v. s.* A înaripa, a intraripa; a pune saū a da aripe la que-va. *Mettre ou donner des ailes a quelque chose.* — *A se înaripa, a se într'aripa. Devenir ailé, Gagner des ailes.*

Înavuțire. *v. s.* A înavuți, a îmbogăți pe quine-va. — *A se înavuți,* a se îmbogăți, a deveni avutū, a face stare mare. *Enrichir, s'Enrichir.*

Încă. Adverbū de timpū. Se întrebuintesă la trecutū, presentū și venitorū: *trăiesce încă, trăia încă, o să trăescă încă. Encore. Nu e încă điuă. Il n'est pas encore jour. Se adaugă încă la aquesta quă. On ajoute encore à cela que.*

Încădrare. *v. s.* A încădra, a pune în cadră, în pervazū. *Encadrer.*

Încăerare. *v. s.* A încăera, a face caerū dinū inū, cânipa, etc. spre a'lū pune în furcă. *Charger la*

quenouille. — *A se încăera,* a se lua dūoi saū mai mulți la bătaia apucându-se de perrū. *se Tignonner.*

Încai. Adverbū que înseamnă. *quellū puçinū, măcară. Du moins, Au moins.* — *Încai-le. Tout du moins, Tout au moins.*

Încălçăminte. *s. f.* Cisme, pantofi, papuci, ciorapi, totū que serve omulū spre a se încălça. *Chausserie.*

Încălçare. *v. s.* A încălça, a pune încălçăminte cui-va în piciorū. — *A se încălça,* a'și pune încălçămintele, a'și trage cismele ciorapii etc. în piciorē. *Chausser, se Chausser.* — *fig. fam.* *A încălça pe quine-va, saū a se încălça:* a se scâpa de unū obiectū neplăcutū vendēndulū cu încelăciune altuia, saū, a fi încelatū de altulū cu asemenea chipū... — *A încălça uă rotă,* a-i pune obede. *Mettre des jantes à une roue.*

Încălçatū-ă. *sup. și adi.* Quare și a pussū încălçămintele. *Chaussé-e.* — *prov.* *A fugi c'unū piciorū încălçatū și altulū desculçū.* A scâpa cu fuga. *Sortir un pied chaussé et l'autre nu.* — *Încălçatū-ă.* Se đice passerilorū quare aū piciorēle îmbrăcate cu pene. *Pattu-e.*

Încăldellă, Încăldire. *s. f.* Fapta d'a încălđi, d'a se încălđi. — Efectulū aquesti fapte; căldură. *Échauffement.* — Căldură causată prin lucrarea foculū, *înfarmacă. Caléfaction.*

Încăldire. *v. s.* A încălđi, a face caldū, a da căldură la que-va apropiāndulū de focū, punēndulū pe focū saū în focū; virīndu'ī, focū în lūintru, etc. *Chauffer, Échauffer.* Se îea și înfiguratū. (Se conj. qua gîndire.)

Încălditorū-óre. *adi.* Quare încăldesce, quare aduce saū adaugă căldură. *Échauffant-e.*

Încălditū-ă. *sup. de la încăldire. s. etr.*

Încălđitulū caselorū. Quantitatea lemnelorū que se ardū într'ună anū saū într'ua érnā într'ua casā. *Le chauffage; mon chauffage.*

Încăllecăre. v. s. A încălleca, a se sui pe que-va, pe unū lucru lās-sāndu'si picidorele a atirna de amendūoe laturile aquellūi lucru. — *A încălleca callū, saū numai a încălleca. Monter ā cheval. — A încălleca pe deșelate, a încălleca unū callū fără șellā. Monter un cheval ā cru. — A încălleca, a sārī harmāssarulū saū taurulū pe femelā pentru generațiune. s'Accoupler pour la génération, couvrir, en parlant de l'accouplement des chevaux et des cavales, etc. — A încălleca fāgașulū, a'lū lua pintre rōtele trāssurii în lungū. Quarter.*

Încăllecăre. s. f. Fapta d'a încălleca d'a se sui pe que-va saū pe callū. *Montée. — încăllecărea epū. Monte.*

Încântāmētū. s. etr. Încântare, fermecū; plăcere rāpitōre cauzată de unū lucru minunatū, de uā împregiurare saū de uā vedere neasteptată și plăcutā. *Enchantement.*

Încântare. v. s. A încânta, a cauza încântāmētū, a cauza uā mirare plăcutā și rāpitōre; a fermeca, a produce fermecū. *Enchanter, Enféer, Féer.*

Încāpere. v. s. A încāpē, a avē locū în lūntru, a fi spațiū de ajunsū spre a se vīrī, a putē coprinde în întrū. *Faire entrer; Comprendre, Contenir, Renfermer, Embrasser. Aquestā pellārie nu încāpe bine în capū. Ce chapeau n'entre pas bien dans la tête. — Într'aquestū becū încāpe patru-deci buți cu vinū. Cette cave tient-quarante pièces de vin. — Într'aquestā locuință pōte încāpē mai multe persōne. Ce logement, cet appartement est capable de contenir plusieurs personnes.*

Încāpere. s. f. Fapta d'a încāpē, d'a

avē locū qua sā între și sā ste. *Action d'avoir place et d'y rester* — (puținū usatū cu aquestū înțeleșsū) *încāpere, locuință; casā de ședutū, de locuitū. Appartement, Logement, Habitation, Logis.*

Încārbunare. v. s. A încārbuna, a negri cu cārbunī, saū, a preface în cārbunī. *Charbonner.*

Încārcare. v. s. A încārca, a pune povērā în carū (propria semnificațiune a aquestūi điceri). — a pune povērā, greutate pe que-va, pe quine-va, saū în que va. — *fig. A îngreuiā, a împovera, a pune multū, mai multū de quātū se pōte saū se crede. Charger. — A încārca uā trāssurā. Charger une voiture. — A și încārca perrulū cu diamante. Charger ses cheveux de diamants. — A încārca popululū cu imposițiuni. Charger le peuple d'impots. — A însārcina, a da comissionū; M'a încārcatū cu cutare lucru. Il m'a chargé de telle chose. — A pune erbā, plumbū într'ua armā de focū; a încārca unū tunū, uā pușcă, unū pistolū. Charger un canon, un fusil, un pistolet. — A și încārca consciința cu que-va, a se face responsabilū pentru que-va către Dumneđeū. Charger sa conscience de quelque chose. — A încārca uā socotellā, a exagera contulū, cheltuellele. Charger un compte.*

Încārcare, Încārcăturā. s. f. Fapta d'a încārca, d'a pune povērā grē, multā în que-va. — Efectulū aquestūi fapțe. *Charge.*

Încārcellā, Încārcire. s. f. t. de fis. și de med. Fapta d'a se încārci; d'a avē, d'a suferi de cārceē. *Action d'avoir des constrictions, Resserrement des parties du corps.*

Încārcire. v. s. t. de med. de fis. (se) A se încārci, a suferi de cārceē. *Avoir des constrictions.*

Încārligare. v. s. A încārliga, a face cārligū unū lucru, a'lū întōrce la

- vîrfuri spre a semena cu cărligul. *Rendre crochu; Crochuer.*
- Încărlionțare.** *v. s.* A încărlionța, a face perrulul cărlionți, a'lă face inele. *Anneler, Moutonner.*
- Încarnare.** *v. s.* A încarna. Veđi încarnare.
- Încăsătorire.** *v. s.* A încăsători, a uni prin căsătorie, prin maritagiu. *Conjoindre.*
- Încâtărămare.** *v. s.* A încâtărâma, a prinde cu cataramă. *A se încâtărâma*, a se încheia cu bucle, cu catarama. *Emboucler, Boucler.*
- Încatifelare.** *v. s.* A încatifela, a da forma catifelii; a face să sémene cu catiféua. *Velouter.*
- Încatifelată-ă.** *sup. și adi.* Cu flori făcute din catifé pe unŭ câmpŭ nu din catifé. *Velouté-e.*
- Încățușare.** *v. s.* A încățușa, a pune catuși, fere în mâini. *Emmenotter.*
- Încelăciune.** *s. f.* Fraudă; artificia spre a încela, impostură, fapta d'a încela; faptă viclénă spre a amăgi. *Tromperie, Fourberie, Fraude, Imposture, Trigauderie.*
- Încelare.** *v. s.* A încela, a amăgi; a întrebuița međilóce fraudulóse spre a îndupleca pe quine-va să facă queea que voimŭ, spre a'lŭ face să cređă unŭ neadeverŭ în avantajulŭ nostru și în desavantajulŭ seŭ. *Tromper, Frauder, Duper, Fourber, Defrauder, Trigauder, Circonvenir, Abréveter.*
- Încelătorie.** *s. f.* Încelăciune, încelare; rezultatulŭ, efectulŭ faptei d'a încela; viclenie la jocŭ. *Tromperie, Piperie, Supercherie, Circonvention.*
- Încelătorŭ-óre.** *s.* Aquella quare încelă, quare amăgesce; impostorŭ, fraudorŭ. *Imposteur, Trompeur-se, Pipeur, Fraudulent-e.* — *adi.* Quare încelă, quare este făcutŭ saŭ proiectatŭ qua să încele. *Frauduleux-se, Trompeur-se.*
- Încelatŭ-ă.** *sup. adi.* Amăgitŭ. *Trompé-e, Dupé-e.* — *sust.* Quellŭ înce-
- latŭ, aquella pe quare încelă quine-va. *Încelatulŭ seŭ. Son dupe.*
- Încenușare.** *v. s.* A încenușa, a preface în cenușă. *Incinérer. A încenușa*, a împlé de cenușă, a amesteca cu cenușă. *Cendrer.* — *A se încenușa*, a se acoperi cu cenușă, a se împlé de cenușă. *se Cendrer.*
- Încenușare.** *s. f.* Fapta d'a încenușa, d'a se încenușa. *Action de cendrer.* — *t. de chim.* Reducțiunea vegetalelorŭ în cenușă: prefacere în cenușă. *Incinération.*
- Începere.** *v. s.* A începe; a face începutŭ la que-va, în que-va, cu que-va. — A porni a lucrare, uă cetire, uă cântare, etc. *Commencer, Prendre commencement.* — *A începe unŭ discursŭ*, a începe a zidi, *Commencer un discours, commencer à bâtir. A începe anulŭ, ziua. Commencer l'année, la journée. Postulŭ începe în cutare zi. Le carême commence tel jour. — unipers. Începea să se facă ziua. Il commençait à faire jour.* — A face quellŭ dintŭiu passŭ într'unŭ felŭ de viață; — a juca întŭiu pe scena unŭ teatru. *Débuter.* — *A începe*, a tâia întŭiu uă parte din tr'unŭ întregŭ. *Entamer. A începe uă pâine, uă bucată de postavŭ, uă pungă cu bani. Entamer un pain, une pièce de drap, un sac d'argent.*
- Începere.** *s. f.* Fapta d'a începe. Veđi început.
- Începtorŭ-óre.** *s.* Aquella quare iewa quelle dintŭiu începuturi într'uă sciință, într'uă artă. *Commencent-e. Carte pentru începutori. Livre fait pour les commençants.*
- Începutŭ-ă.** *supinŭ de la începere, și adiectivŭ.* — *sus. étr.* prima parte dintr'unŭ lucru. *Începutulŭ unŭ discursŭ, unŭ anŭ, unei sesiuni, unei negociațiuni. Le commencement d'un discours, de l'année, d'une session, d'une négociation.* — Timpulŭ cândŭ unŭ lu-

eru începe ori a început: *Dumne-deu n'a avut început și nu va avé nici sfârșit. Dieu n'a pas eu de commencement et il n'aura pas de fin.* — Fundamentū, principū; — prima cauză; — momentul în quare quine-va începe să facă que-va. — *plr.* Se dice despre quelle dintiū instrucțiunii într'ua artă, într'ua știință. *Are bune începuturi în pictură. Il a de bons commencements dans la peinture.* — *Începutū, începere.* Veđi debutū. — *La începutū. Au commencement.* — *În începutū. Primitivent.* — *De la începutū. Dès le principe.*

Încercare. *v. s.* A încerca, a proba unū lucru; a'i face probă, încercare. *Essayer. A încerca uă persônă, unū lucru,* a le face probă spre a vedé daca se pôte acomoda cu dînsele. *Essayer d'une personne, d'une chose. Amū încercatū a'lū încredința. J'ai essayé de le persuader.*

Încercare. *s. f.* Fapta d'a încerca, d'a face cercare, probă. Cercare que face quine-va cu unū lucru; experiență, probă. *Essai, Épreuve, Expérience. Încercare de omorū.* Veđi atentatū.

Încetare. *v. s.* A înceta, a precurma, a ostia, a discontinua, a întrerumpe. *Cesser, Discontinuer, Interrompre.* — *A înceta din viață. Mourir.*

Încetare. *s. f.* Precurmare, ostiare, suspensiune, Discontinuaire, întreprumpe; fapta d'a înceta. *Cessation, Cesse, Suspension, Discontinuation, Interruption, Intermission.* — *Fără încetare. Sans cesse.* —

Încetisorū. *adv. t. de mus.* Binișorū, domolū, linū. *Piane-piane.*

Încetū. *adv.* Fără asprime, fără iutellă; fără sgomotū; — Delicatū, blîndū, mólle. *Doucement, Lentement.* — Domolū, dulce. *t. de mus.* — *Piano.*

Înceițare. *v. s.* A înceița, a înceo-

tora; a strînge cu șereturī, șnurū. găitanū, etc. *Enlacer.* — *A înceița,* a concludé. Veđi concludere. — *A înceița;* a pune, a viri unulū într'altulū și a se face din mai multe părți una. *Entrelacer.*

Înceițare. *s. f.* Fapta d'a înceița, d'a înceotora, d'a strînge cu șnurū, găitanū, etc. *Enlacement.* — *Înceițare.* Veđi concludsiune.

Înceițetóre, Înceițetóre. *s. f.* Gaura prin quare trece șnurulū, găitanulū ori șeretulū spre a strînge saū a înceița que-va. *Enlasure.*

Înceițetură. *s. f.* înceițare, fapta d'a înceița. Veđi înceițare. — Loculū unde se înceiță que-va: *tôte încheițeturele corpulū. Toutes les jointures du corps.* — Înbucare, potrivire de scândurī, etc. *Abouement.*

Închidere. *v. s.* A închide, a strînge la locū queea que este deschissū; a închide ușa, ferestra. *Fermer la porte, la fenêtre.* — A ocoli, a împresura cu que-va: *A închide cu gardurī, cu zidurī. Fermer de haies, de murailles.* — *fig.* *A închide ușa în nasulū cui-va,* a-i trînti ușa quândū se arétă a intra. *Fermer la porte au nez de quelqu'un.* — *A închide ușa cui-va,* a'lū opri d'a intra. *Fermer la porte à quelqu'un.* — *Tôte ușele i suntū închisse,* nicăiri nu este priimitū. *Toutes les portes lui sont fermées.* — *A și închide porțile,* a nu mai priimi vîsite. *Fermer sa porte.* — *A închide uă scrissóre, unū paquetū,* a le strînge și sigila. *Fermer une lettre, un paquet.* — *A închide unū drumū, uă trecere,* a le astupa. *Fermer un chemin, un passage.* — A opri, a face să încetese: *A închide sesiunea legislativă; a închide uă discussiune. Fermer la session législative; fermer une discussion.* — *A și închide inima despre quine-va,* a nu mai avé despre ellū afecțiune. *Fermer son cœur à quelqu'un.* — *A închide ochiū,* a muri.

Fermer les yeux. — *A închide ochi* la multe lucruri, a se face quâ nu le vede, a le trece cu vedere. *Fermer les yeux sur beaucoup de choses.* — *A închide ochi* cui-va, a'i face, a'i da îngrijirile quellorâ mai din urmâ momente. *Fermer les yeux à quelqu'un.* — *A închide scôtele, bessericile, teatrele, tribunalele,* a opri exercitiulâ la quare suntâ chiemate a-queste. *Fermer les écoles, les églises, les théâtres, les palais.* — *A se închide.* *Se fermer.* *Aquestâ usâ nu se închide bine, Aquestâ plagâ o sâ se închidâ curândâ.* *Cette porte ne peut pas se fermer, Cette plaie se fermera bientôt.* — *A închide,* a coprinde, a împresura, a strîmtora, a opri, a pune la oprêllâ de unde sâ nu pôta eși. *Enfermer.* — *A închide uâ armie între două munți.* *Enfermer une armée entre deux montagnes.* *A se închide în camera sea.* *s'Enfermer dans sa chambre.* — *A închide unâ culpabilâ.* *Emprisonner, Incarcerer.* — *A închide cu zidû, cu gardû, cu șanțû.* *Clore.* *A închide uâ grădinâ, unâ parcû.* etc. *Clore un jârdin, un parc, etc.* *Cu ochi închisi,* orbește, cu mare încredere. *Les yeux Clos, les yeux fermés.* — *A închide într'uâ închissóre strîmtâ și rigurôsâ.* *Reclure.* — *A închide cu dârâmâture, cu pietre.* *Encombrer.* — *A închide în parcû.* *Parquer.* *A închide în parcû boi, berbeci, cai, etc.* *Parquer des boeufs, des moutons, de chevaux, etc.* — *A închide,* a încheia, a îngrâdi. *Clôturer.* *A închide în monastire.* *Clôturer.* — *A închide,* a întuneca, a redica lustrulû, lumina. *Ternir.* (Se conj. qua înțelegere.)

Închidetoriu-óriâ. *adi.* Quare se închide, se închiuâ cu que-va. *Mobilâ închidetoriâ,* quare se închide cu cheia. *Meuble fermant.*

Închideturâ. *s.f.* Închissóre, împregi-muire cu gardû, cu zidû, cu șanțû. *Clôture.*

Închiegare. *s.f.* A închiega, a face tare qua chiagulû, saũ a întâri cu chiagû; a face sâ se prindâ, sâ se învîrtôsâ. *Cailler, Coaguler, Figer.* *Chiagulû închiagâ laptele.* *La présure caille le lait.* — *Aquestâ face sâ închiege sângele.* *Cela fait cailler le sang.* *Veninulû viperiũ închiagâ sângele.* *Le venin de la vipère coagule le sang.* — *Aerulû închiagâ grâssimea.* *L'air s'ele la graisse.*

Închiegare, Închiegaturâ. *s.f.* Lucrarea d'a închiega, de a întâri; de a face qua chiagulû, de a învîrtoșa prin chiagû. — Lucrare d'a se închiega, d'a se întâri, d'a se învîrtoșa. *Caillement, Coagulation, Fige-ment, Consistance.*

Închinâciune, Închinare, *s.f.* fap-ta d'a se închina, d'a se ruga lui Dumneđeũ, d'a se adresa câtre dînsulû rugându-lû, — rugâciune. *Prière: Action de prier, de s'adresser à Dieu pour lui demander des graces.* *Veđi adorațiune — închinâciune, salutație, complimentû.* *Veđi a-queste diceri.*

Închinare. *v.s.* A închina, a consacra lui Dumneđeũ. *Vouer.* *A închina pe fi sei lui Dumneđeũ,* a'i promite religiunei, cãlugâriei. *Vouer ses enfants à Dieu.* — *A închina unâ templu lui Dumneđeũ.* *Vouer un temple à Dieu.* *A închina,* a dedica, a consacra, a devota. *Veđi dedicare, consacrare, devotare.* *A se închina,* a se ruga lui Dumneđeũ. *Prier le Dieu.* — *A se închina* a complimenta, a saluta, veđi complimentare, salutare.

Închingare. *v.s.* A închinga, a pune chinge unui callû, a'lû încinge cu chinge. — A pune chinge de materie saũ de lemnû la unû scaunû, la uâ mészâ, la unû patû, etc. *Sangler.*

Închipuire. *v. s.* a închipui, a imagina. Veđi imaginare. A *închipui*, a plâsmui, a nâscoci. Veđi inventare.

Închipuire. *s. f.* fapta d'a închipui, d'a imagina. Veđi imaginațiune; — fapta d'a nâscoci, d'a inventa. Veđi invențiune. — Plâsmuire de unŭ lucru fără modelŭ. *Fiction.*

Închipuitŭ — **â.** Supinŭ de la închipuire. — *adi.* Plâsmuitŭ, quare nu există de quâtŭ prin suposițiune. *Fictif-ve.*

Închiriare. *v. s.* A închiria, a da cu chirie, a lua cu chirie que-*va.* *Louer. Donner à loyer, Prendre a loyer. — t. de mar. a închiria uâ barca, uâ corabie. Noliser.*

Închiriare. *s. f.* Fapta de a închiria, de a da saŭ a lua cu chirie acaretŭ, casâ, trâssurâ, vitâ, etc. *Louage* — *închiriarea* unei nave, unei barce. *Nolis, Nolisement, Naulage.*

Închirietorŭ-ore. *s.* Aquella quare închiriésâ que-*va.* *Louer-se.*

Închissore. *s. f.* Temniçâ, Pușcârie. *Prison, maison de détention, maison de force, maison de corection. — Închissore,* fapta de a închide, punere la închissore, oprire în închissore; aflarea cui-*va* la închissore. *Emprisonnement.* — Starea persónei închissâ; pedépsâ la quare se închidŭ persónele ossîndite. *Reclusion.*

Închissŭ-â. *sup. de la închidere. adi.* Quare este, stâ închissŭ, quare se aflâ în închissore. *Emprisonné-e, Enfermé-e. Închissŭ* în locŭ singularicŭ, ori în casa sea. *Reclus-e. — închissŭ,* fără façâ, neluciosŭ, fără lustru. *Mat-te. Închissŭ,* întunecosŭ, quare n'are strâlcuire. *Terne.*

Închissurâ. *s. f.* Întunecellâ, starea lucrului închissŭ, întunecatŭ, *Ter-nissure.*

Încincire. *v. s.* A încinci, a îmulți cu cincî, a repeta de cincî ori; a multiplica cu cincî. *Quintupler.*

Încincitŭ-â. *sup. și adi.* quare este de cincî ori atâtŭ. *Quintuple. — sub. etr.*

Dăoe-deci este încincitulŭ lui patru. Vingt est quintuple de quatre.

Încingere. Veđi incendiare.

Încingere. *v. s.* A încinge, a strînge međilocolŭ cu brînŭ, cu cingetóre. *Ceindre, Encceindre. — A se încinge,* ași pune brânŭ. *se Ceindre. — Se iea și înfiguratŭ, a încinge diadima, țiară. Ceindre le diademe, la tiare. — unipers. A se încinge, s'a încinsŭ,* se dice prin corupțiune în locŭ de a se *incinde* saŭ a *se incendia, s'a incendiatŭ;* și însemnésâ quâ *s'a aprinsŭ, s'a încâlditŭ și s'a stricatŭ* pre cumŭ se întimplâ unei quantități de grâne, de făină, de cârnuri, etc quând staŭ multŭ timpŭ închisse.

Încingere, Încinsore. *s. f.* Fapta d'a încinge, d'a se încinge cu cingătorea. *Action de mettre de ceinture, action de ceindre. — Încinsore,* prin corupțiune în locŭ de *incendiare,* și însemnésâ stricare prin ședere și aprindere a unorŭ grâne, cârnuri, făină, etc.

Încingetóre. *s. f.* Brânŭ, ori que cu quare se încinge quine-*va.* *Ceinture Ceinturon.*

Încinsŭ *sup. de la încindere.* Veđi incendiatŭ.

Încinsŭ. *supinŭ de la încingere.* Împressuratŭ cu brânŭ, cu cingetóre. *Ceinturé-e. — Sup. de la încendere* saŭ *incendiare,* și însemnésâ *aprinsŭ și stricatŭ* din ședere. Se dice despre grâne, brîndeturî, făină, etc.

Înciucurare. *v. s.* A înciucura; a face saŭ a puue ciucuri. *Franger.*

Încleiare. *v. s.* A încleia, a uni, a încheia, a lipi prin cleiŭ saŭ altŭ que-*va.* *Coller, Engluer, Aggluer, Agglutiner.*

Încleioșellâ, Încleioșire. *s. f.* Lipicioșie. *Viscosité.*

Încleioșire. *v. s.* A încleioși; a mânji, a spoii, a unge cu cleiŭ que-*va* spre a prinde passerî saŭ pen-tru altâ trebuințâ. *Gluer, Engluer-*

Aquestă siropă mi a înclășșită mâinele. Ce sirop m'a glué les mains.

Încleștare. *v. s.* A încleșta, a prinde qua cu cleștele; a încheia căpriori, grindii, scânduri, etc. prin creștătare. *Embruncher, Embréver, Encastrer.* — *A încleșta dinții. Serrer les dents.*

Încleștăllă, Încleștare. *s. f.* Lucrarea de a încleșta prin creștătare. Unire de unŭ lucru cu altulŭ prin creștătare. *Encastillement, Encastrement, Embrèvement.* — *Încleștare, apucare cu cleștele. Action de tenailler, de saisir avec la tenaille.*

Înclinare. *v. s.* A înclina, a pleca, a pieșișă; a strîmba, a curba. — *A înclina capulŭ, corpulŭ. Incliner la tête, le corps.* — *A se înclina, a se închina, a se pleca spre închinare. s'Incliner.* — *A se înclina, a avé aplecare, către que-va, către quine-va, pentru que-va. Incliner, Avoir du penchant. A înclina; a pune clină la uă cămășă, la uă xaină. Mettre de la pointe, de goussets à une chemise, à une robe. A se înclina cu quine-va, a intra în relațiunŭ amicale cu quine-va. s'Accoster de quelqu'un, le hanter.* — *prov. Spune-nŭi cu quine estŭ înclinătă qua să-ŭi spunŭ quine estŭ. Dis-moi qui tu hantes, et je te dirai qui tu es.*

Înclinare. *s. f.* Plecare vedŭ iclinațiune.

Înclinăciune. *s. f.* Plecare, oblicitate, pieșișie, povîrnire. *Inclinaison.*

Încóce. *adv.* Ici, aici. *Çà. Vino încóce. Viens çà. Încóce și încolo: ici colé. Çà et là.*

Încojare. *v. s. t. de bot. (se)* A se încoja, a se încorja, a se înșcorța; a face cójă, córjă, scórtă. *Prendre écorce.* — *t. de chir.* A se forma, a se prinde córjă pe d'assupra. *s'Incruster, Incruster, Former une crôte sur...*

Încojătură, Încojare, Încorjare. *s. f.* Lucrarea de a încoja, d'a se

înșcorța, de a face cójă pe d'assupra. *Incrustation.*

Încolăcăllă, Încolăcire. *s. f.* Lucrarea de a încolăci, de a face qua unŭ colacŭ învîrtitŭ; starea unŭi lucru încolăcitŭ, învîrtitŭ, sucitŭ, încovrigatŭ în giurulŭ altuŭi lucru. *Entortillement.*

Încolăcire. *v. s. A* încolăci, a învîrti, a înfășura în que-va; a învîrti în pregiurŭ, a suci, a încovriga. *Entortiller.* — *A se încolăci, a se învîrti.* Se dice de șerpi, de vermi, etc. *Tortiller.* (Se conj. qua gîndire.)

Încolăcăllă. *s. f.* Înviertire; maŭ multe ocóle făcute înpregiurulŭ unŭi centru. — *t. de anat.* Aședărea încolăcitate a mațelorŭ, a crecerilorŭ. *Circonvolution*

Încolțire. *v. s. t. de bot.* A încolți, a da colțulŭ, a începe să éssă colțulŭ plantelorŭ, grînelorŭ. *Germer, Poindre.* — *A încolți, a băga în colți; a strîmtora, a înghessui, a împinge în colțŭ. Rencogner.*

Încolțire. *s. f. t. de bot.* Prima desvoltare a părțilorŭ unei semință. *Germination.*

Încomodare. Vedŭ incomodare.

Încongîurare. *v. s.* A încongîura, a împressura uă cetate, uă întărire. *Assiéger.* — A împressura pe quine-va, a stăruŭi înpregiurulŭ cui-va spre a opri pe alți de a se apropia. *Obseder, Assiéger.*

Încongîurare. *s. f.* Fapta d'a încongîura; împressurare, asseđiŭ, ocólire a unei cetăți. *Assiégement.* — Împressurare, ocólire, stăruire în giurulŭ cui-va. *Entourage.*

Încornare. *v. s. (se)* A se încorna, a se întări qua cornulŭ, a se face vîrtosŭ qua cornulŭ. *Racornir.* — *fig. A încorna, a pune córne cu -va. Cornifier.* Încornatŭ. — *sup. adi.* Cu córne, cornatŭ. *Corné-e.*

Încornemintŭ. *s. etr.* Întărire, învîrtășare, sbîrcire a unŭi lucru în chipulŭ cornuluŭ, *Racornissement.*

Încornorare. *v. s.* A încornora, a mâri, a exagera laudele său satirale. *fam. Exagérer.*

Încoronare. *v. s.* A încorona, a pune corônă pe cap; a se încorona, a pune corônă de Rege, de Imperat; — a se unge de imperat, de suveran; all; unei țere. — *fig.* A dessevîrși un; lucru, a; pune quea din urmă podobâ. — *Couronner.* — *Sfîrșitul; încoronésă; fapta. La fin couronne l'œuvre. Încoronat; — a sup. adi. Cap; încoronat;.* Imperat, rege, prince, suveran. *Tête couronnée.*

Încoronare. *s. f.* Lucrarea de a încorona. Ceremonia que se face la încoronarea un; suveran. *Couronnement.*

Încorporare. Ved; incorporare.

Încorporație. Ved; incorporație.

Încotire. *v. s.* A încoti, a isbi, a ghionti, a lovi cu cotul; braçului. *Coudoyer.*

Încotro. *adv.* În quare parte, pe unde, unde? *Où, par où. Incotro mergi? Où allez-vous? — D'incotro a venit;? D'où il est venu? Incotro a trecut;? Par où il a passé?*

Încotropellă, Încotropire. *s. f.* Fapta de a încotropi, de a călca un; pământ; său un; drept; all; altuia. *Empiètement.*

Încotropire. *v. s.* A încotropi, a călca, a râpi, a înabuși un; drept; său un; pământ; all; altuia. *Empiéter.*

Încovoellă, Încovoicare. *s. f.* Încovoetură; arcuire, încocârjare, strîmbătură. *Cambrure.*

Încovoicare. *v. s.* A încovoica, a arcui, a cocârja, a strîmba. *Cambrer. Aquést; i grindă începe a se încovoica. Cette poutre commence à se cambrer.*

Încredere. *v. s.* A încrede, a pune încredere în que-va, în quine-va. *Fier. A se încrede;* a avé încredere; a spera, a se lăssa pe quine-va. *se Fier.*

Încredere. *s. f.* Fapta de a încrede, de a se încrede, de a se rețima pe quineva. Ved; confiență.

Încredințare. *v. s.* A încredința, a assigura, a adeveri un; lucru, uă faptă; a da temeinică sciință. *Assurer:* A îndupleca să se cređă que-va, a face să fie cređut. *Persuader.* — A încredința, a afirmă. Ved; afirmare. — A încredința, a da cui-va în pestrare lucru ori secret;. Ved; confidare. — A încredința, a adeveri prin înscriss;. Ved; certificare, verificare.

Încredințare. *s. f.* Fapta d'a încredința d'a assigura. Ved; assiguranță. — Fapta d'a adeveri un; înscriss; său prin înscriss;. Ved; certificațiune. — Fapta d'a afirma. Ved; afirmațiune. — Fapta d'a atesta. Ved; atestațiune. — Fapta d'a confida. Ved; confidență.

Încremenire, *v. s.* A încremenii, a amorți, a remâne nemiscat;, țepen; întot; său numa; în uă parte ore-quare a corpului. A încremenii de frig;. Se iewa ma; mult; înfigurat;: a remâne nemiscat; de mirare, de spaimă. *Stupéfier, Consterner, s'Ebahir.*

Încremenire, Încremenellă. *s. f.* Fapta d'a încremenii, d'a remâne nemiscat; de spaimă său mirare mare. *Stupéfaction, Consternation, Ebahissement.* — *t. de med. Încremenire,* întepenellă în ore-quare parte a corpului; — Starea de nemiscare în quare cade quine-va dupe uă durere a sufletului neșteptat; și profundă. *Stupeur.*

Încremenitoriu-criă. *adi.* Quare încremeniesce quare causă încremenire; amorțitor; ameițitor. *Stupéfiant-e.* — *Iată uă faptă într'a devêr; încremenitoria. Voilà une chose véritablement stupéfiant-e.*

Încremenit; — a. *sup. adi.* Amorțit; ameițit; coprins; de uă mirare forte mare în quăt; să nu scie que să dică său să facă. *Stupéfaic-t.*

Copinsă de spaimă, înspăimîntată. *Consterné-e, Ébaubi-e.*

Încrestare. *v. s.* A încresta făcîndu podóbe, ornîndu; a împodobi marginile unui lucru făcîndu creștături. *Engréler.*

Încrestătură. *s. f.* Ornatură cu creștături, pe marginea dantelelor, blondurilor. *Engréture.*

Încrețellă, Încrețire. *s. f.* Lucrarea de a încreți, de a sbîrci; sbîrcire que se face prin pîrlire sau din altă cauză. *Crispation, Froncement.*

Încrețire. *v. s.* A încreți, a sbîrci; a face creți la uă haină, la uă materie. — A sbîrci, a face să se sbîrcescă que-va. *Crisper, Froncer.* — A încreți perrulă. *Fraser les cheveux.*

Încrețitură. *s. f.* Fapta încrețirei. — Efectulă auestiî fapte. *Froncement. Pli, Frisure.*

Încriminare. Vedî incriminare.

Încropellă, Încropire. *s. f.* Fapta de a încropi, de a se încălđi, de a da în spre fertu. *Tiédeur.*

Încropire. *v. s.* A încropi, a da în cropu, a se încălđi apa, a da în fertu. *Attiédir, Tiédir.* — A desmorți prin focu. *Dédormir.*

Încruciare. *v. s.* A încrucia, a crucia, a pune semnulă + pe marginea unoră rândurî scrisse. *Croiser.*

Încrucire. *v. s.* A încrucii, a face cruce din două lucruri, lemne, sau feru. *Croiser.* — A se încrucii, a și face cruce mirîndu-se de que-va. *Se signer, faire le signe de la croix.*

Încruciașare. *v. s.* A încruciașă; a pune, a aședa, a șiné crucișu. A încruciașă brașele; a le trece unulă peste altulă. *Croiser les bras* — A încruciașă la quine-va, a se uita crucișu la quine-va, a se uita cu ochi rei la ellă, a l'u privi cu mânie. *Regarder quelqu'un de mauvais œil.*

Încruciașatū-ă. *sup. și adi.* Crucișu, în formă de cruce, unulă peste al-

tulă, strîmbu. *Croisé-e.* Focu încruciașatū quare în bătăie iea pe inemicu din două părți. *Feucroisé.* — A sta, a ședé cu brașele încruciașate, a se uita și a nu pune mâna qua să facă que-va. *Demurer, se tenir les bras croisés.* — *sus.* Ună încruciașatū. Se dice aquellu que are ochi reu aședați înquătū se pare quă unulă caută la ună obiectu iar quellu-l altu la ună altu obiectu. *Un bigle. Se dit à celui qui est louche, qui a la vue de travers.* Este încruciașatū. *adi.* Il est louche. Ochiu încruciașatū. *œil louche.*

Încruciașellă, Încruciașare. *s. f.* Fapta d'a încruciașă, d'a se încruciașă. *Croisement, Traversement.* — Defectulă quellu que se uită crucișu. *Louchement, Loucherie.*

Încruntare. *v. s.* A încrunta; a posomorî, a încreți din sprîncene și din buze cu mânie. *Froncer.*

Încuellă, Încuiare. *s. f.* Lucrarea de a încuia cu cheia. *Fermeture.* — De a încuia, de a se încuia la eșitū, la ședutū, la pîntece. *Opilation, Obstruction, Constipation.* — Încuiare de udū. *Dysurie.*

Încuiare. *v. s.* A încuia, a pune lacătū la que-va; a închide cu bróscă, cu zăvoru. *Mettre la clef. Fermer sous clef.* — A se încuia, a se opri eșirea afară pe ședutū, a se încuia la pîntece. *Obstruer, Constiper, Opiler.*

Încuetóre. *s. f.* Orî que serve spre a încuia cu cheia; bróscă: lacătū zăvoru que încuia uă ușă, uă pórtă, uă ladă, etc. *Serrure.*

Încuetură. *s. f. t. de med.* Oprirea de șertării obicinuite. *Suppression.*

Încuferare. *v. s.* A încuferă, a pune în cuferu; a închide, a încuia în sipetū, în ladă. *Encoffrer.*

Încuibare. *v. s.* A încuibă, a face cuibū. *fig.* A se încuibă, a se viri, a se băga la unū locū, în vre uă casă, etc. *Nicher, se Nicher.*

- Înculcușare.** *v. s.* (se) A se înculcușă, a se întorce la culcușu. Se dice de animalele selbatice. *se Remboucher.*
- Înculpare.** Veđi înculpare.
- Încumetare.** *v. s.* (se) A se încumeta; a se bizui, a se încuragă pentru uă lucrare, într'uă împregiurare, în vre uă faptă dificilă. *se Hasarder, s'exposer au hasard. A se încumeta d'a dice, d'a face que-va. Se hasarder à dire, à faire une chose.*
- Încumetrire.** *v. s.* (se) A se încumetri, a se înrudi prin botezū saū cununie. *Commérer.*
- Încunosciițare.** *v. s.* A încunosciiță, a enunța, a areta, a exprima, a face cunoscutū queea que are în gîndū. *Énoncer, Avertir, Aviser, Faire savoir.* — A face formalū cunoscutū. *Sommer, Dénoncer, Notifier.*
- Încunosciițare.** *s. f.* Fapta de a încunosciiță, de a enunța verbalū queea que are în gîndū. *Énonciation. Avertissement.* — Dare în cunosciiță formalū pentru ore-quare împregiurare. *Sommation, Dénonciation.*
- Încuragiare.** *v. s.* A încuragă; a da, a însuflă curagiu, îndrăsnellă; a îmbârbăta, a îndemna, a iatărta. *Encourager.*
- Încuragiare.** *s. f.* Încuragemintū; îmbârbătare, îndemnare. *Encouragement.*
- Încuragiantū, Încuragetorū.** *adi.* Quare încurage, quare dă curagiu. *Encourageant-e.*
- Încurcală.** Veđi încurcătură.
- Încurcare.** *v. s.* A încurca, a confușia, a învâlmăși, a desregala. *Embrouiller, Embarrasser, Débarrater.* A se încurca, a se împletici. Se dice de piciorē, de limbă, etc. *Empêtrer.* A încurca uă pricină, a o întuneca. *Complicquer.*
- Încurcătură, Încurcare.** *s. f.* Fapta d'a încurca, d'a se încurca; — confușiune. *Embrouillement.* — Complicațiune, confușiune. Veđi aque-te điceri.
- Îndăretniceste.** *adv.* Cu îndăretnicie, cu stăruire îndăretnică. *Obstinément, Opiniâtrement.*
- Îndăretnicie.** *s. f.* Mare stăruință în opiniunea saū în voința sea, constanță, fermetate. *Opiniâtré, Obstination, Entêtement.*
- Îndăretnicire.** *v. s.* A îndăretnici, a face îndăretnicū pe quineva, alū face sâ stăruescă cu îndăretnicie în pretențiile, gustulū, voința, opiniunea sea. — A se îndăretnici, a stărui cu îndăretnicie într'alle selle. *Opiniâtrer, Obstinere, - s' —.* (Se conj qua gîndire).
- Îndăretnicire.** *s. f.* Fapta d'a îndăretnici; d'a se îndăretnici. Veđi îndăretnicie.
- Îndăretnicū-ă.** *adi.* Quare se îndăretnicesce, quare are îndăretnicie, quare stăruescă ne înduplecatū în pretenția, opiniunea, voința, gustulū seū. *Obstiné-e, Opiniâtre, Entêté-e, Têtu-e. Copillū îndăretnicū, Enfant obstiné. Bătălie îndăretnică, Combat opiniâtre — sus. îndăretnicule.* — Se đice unū copillū reū, neascultătorū, nesupussū. *Mutin-e.*
- Îndăretū.** *adv.* îndăretru, înapoi, în urmă, pe urmă. Este opussū la înainte. *Derrière, En arrière.*
- Îndarnū.** *adv.* înzadarū, fără folosū. *En Vain. Inutilement, Vainement.*
- Îndată.** *adv.* În pripă, numai de quătū curândū. *Aussitôt, Bientôt, Tôt, Sur le champ.* — Îndată que. *Aussitôt que, Dès que...*
- Îndatorământū.** *s. etr.* Îndatorare, obligațiune, engagemētū la uă datorie. *Obligation, Engagement, Ren-gagement.*
- Îndatoranță.** *s. f.* Veđi obligență.
- Îndatorare.** *v. s.* A îndatora, a obliga, a atrage mulțumire prin ore-quare faptă; — a face unū ser-

viciu cuiva. *Obliger. Me îndatoresî forte multu. Vous m'obligerez infiniment. Datoria vöstră ve îndatoresă la aquëta., Votre devoir vous oblige à cela. Veđi obligare, Engagiare. (Se conj. qua lucrare. sã nu se confunde cu îndatorire sau datorire.)*

Îndatorătorü-öre. *sub și adi.* Obligentü, quãruî place a îndatora a obliga pe quine-va; — *Servabilü. Obligent-e, Officieux-se; — Serviable.*

Îndatorire și datorire. *v. s. (se)* a se îndatori, a se împrumută cu banî sau altü que va, a face, sau a intra în datorii de banî, etc. *S'endetter. S'oberer.* (Se conj. qua gîndire).

Îndecire. *v. s.* a îndeci, a face de dece ori atâtü. *Décupler.* — *Spre a îndeci uã sumă, adaugăi unü o. Pour décupler une somme, il suffit d'y ajouter un o.*

Îndecitü. — *ã. sup. și adi.* quare este de dece ori atâtü. *Décuple-e, Decuple.*

Îndelete. (pe, în, cu,) *adv. pe îndelete, în îndelete, cu îndelete.* Cu încetulü, fără grabă, fără silă. *À loisir, À l'aise, Tout à son aise, Sans se presser.*

Îndeletnicire. *v. s.* a îndeletnici, a ocupa, a da de lucru cuiva. *Occuper, Employer.* — *a se îndeletnici, a se ocupă. S'occuper.* (Se conj. qua gîndire.)

Îndeletnicire. *s. f.* fapta d'a îndeletnici, d'a se îndeletnici; — *Ocupațiune. Occupation, Emploi.*

Îndelungare. *v. s.* a îndelunga; a prelungi timpulü de lucrare, a delungi timpulü de ocupațiune. *Prolonger.* (Se conj. qua lucrare).

Îndelungatü-ã. *sup. și adi.* prelungitü. *Prolongé-e.* — *qui est d'une longue durée.*

Îndelungü-ã. *adi.* quare ține lungü timpü, quare dură; *Durable.* Se ăice numai în morãlü. *Norocire,*

fericire îndelungă. Bonheur, félicité durable. — *sus. Îndelungü răbdare.* Se ăice despre Dumnezeu. *Longanimité. îndelungü răbdătoriü-ia. Longanime.* — *Viață îndelungă, sau, îndelungată. Longévité.* — *Îndelungă ținere. Longue durée.*

Îndemãnalü-ã. *adi.* Veđi îndemãnãticü și maniabilü.

Îndemãnare. *s. f.* înlesnire, capacitate d'a face queva. Veđi capacitate, adresă, dexteritate.

Îndemãnãticü-ã. *adi.* înduöemãnãticü. Veđi ambedextru, abilü, inteligentü, capabilü.

Îndemnare. *v. s.* a îndemna, a împinge pe quineva sã facă queva, alü chiema, alü încuragăia la bine ori la reü; a excita, a incita, a inima pe quineva. *Instiguer, Inciter, Exciter, Exhorter. A îndemna la reü. Suborner.*

Îndemnare. *s. f.* fapta d'a îndemna pe quineva; rugare, poftire, îmboldire d'a face que va. *Instigation, Excitation, Exhortation.* — *îndemnare la reü. Subornation.*

Îndemnãtorü-öre. *s.* Aquella quare îndemnã, încurage, animă, îmboldesce pe altulü sã facă queva. *Instigateur - trice. Îndemnãtorü la reü. Suborneur-se.*

Îndennü. *s. etr.* Însuflare, îndemnare, instigațiune. *Suggestion.*

Îndeplinire. *v. s.* A îndeplini, a împlini uã lege, uã punere la calle a legilorü, uã otãrire judecãtorëscã; *Exécuter, Accomplir, Réaliser. a îndeplini,* a desevirși, a isprãvi unü lucru, uã lucrare, uã promisiune, etc. *Remplir, Accomplir. Îndeplinitü-ã sup.* Împlinitü, sevirsitü; deplinü, de sevirsitü în felulü seü. *Accompli-e.*

Îndeplinire. *s. f.* Îndeplinëmëntü; fapta îndeplinirii, a aducerii întru împlinire, întru desevirșire, întru isprãvire. *Accomplissement.* — *A aduce la îndeplinire,* a excuta. *Exécuter, Mettre en exécution.*

Îndesire. *v. s.* A îndeși, a poftori, a frecanta. Veđi frecantare.

Îndesire. *s. f.* Fapta d'a îndeși, d'a frecanta. *Frequance.*

Îndessare. *v. s.* A îndessa, a grămădi, a strînge, a apăssa mai multe obiecte într'unu locu saũ mai multe părți de aqueași natură. *Pres-ser.*

Îndessatũ-ă. *sup. și adi.* Strînsũ, bătutũ. *Compacte.*

Îndessatură, Îndessare. *s. f.* Lucrarea de a îndessa, de a strînge, de a apessa, de a grămădi și a îndessa totũ la unũ locũ. — Qualitatea lucrului îndessatũ, bătutũ, strînsũ. *Compacitė.*

Îndessire. *v. s.* A îndessi, a face dessũ; a îmulți; a îngroșa. *É-paissir.*

Îndessire. *s. f.* Lucrarea de a îndeși, de a îmulți, de a îngroșa. *É-paississement.*

Îndestrare. Veđi înzestrare.

Îndestulare. *v. s.* A îndestula, a face sã fie îndestulũ, a produce de ajunsũ. *Suffire.* — A *îndestula*, a mulțumi; a satisface uã ofensã que s'a adussũ cuiva. *Satisfaire.*

Îndestulare. *s. f.* Lucrarea de a îndestula. Qualitatea lucrului de ajunsũ, îndestulũ. *Suffisance.* — *Îndestulare*, mulțimire, satisfacție; lucrarea de a sterge, de a satisface uã ofensã ore-quare. *Satisfaction.* — *loc. adv.* Cu *îndestulare*, de ajunsũ. Veđi îndestulũ.

Îndestulătorũ-ore. *adi.* Quare îndestulesã, quare face sã fie de ajunsũ; quare este îndestulũ. *Suffisant-e.*

Îndestulũ-ă. *adv.* De ajunsũ, quãtũ trebuie. *Suffisant-e.* — *adv.* Cu îndestulare, de ajunsũ, quãtũ trebuie; cu îmbelșugare. *Suffisamment, Largemet.*

Îndiavolire. *v. s.* A îndiavoli. Veđi îndrăcire.

Îndobitocire. *v. s.* A îndobitoci, a reduce în dobitoci; a face stupidũ, nerodũ, timpitũ. — A *se îndobito-*

ci, a deveni qua unũ dobitocũ; a se prosti. *Rabėtir, Ébėtir, Abrutir, Hėbėter - se* —.

Îndopare. *v. s.* A îndopa, a sãtura, a îmbuiba, a împlė gura saũ stomaculũ cu bucãți mari. *Gorger, Empifrer.* — A *se îndopa*, a mânca qua unũ gãmanũ. *Bãfrer, Goinfrer.*

Îndrăcellă, Îndrăcire. *s. f.* Fapta îndrăcirii; înnebunellă, turbare, înverșunare. *Forcenerte, Action d'être posseder.*

Îndrăcire. *v. s.* (se) A se îndrăci, a înnebuni, a turba, a se înverșuna de nebunellă. *Forcener.* — A *se îndrăci*, a se da draculũ. *Endiabler.*

Îndrăcitũ-ă. *sup. adi. și sub:* Nebunũ, turbatũ, furiosũ, lipsitũ de minte; stăpinitũ de diavolulũ, apucatũ de duhũ necuratũ. *Possedė, Forcenė-e, Énergumėne, Dėmoniaque.*

Îndrăsnellă, Îndrăsnire. *s. f.* Lucrarea îndrăsnirii, fapta de a îndrăsnii. Qualitatea îndrăsnelului. — Cutezare, semeție, nesficiune. — *Îndrăsnellă*, obrăsnicie, nerușinare. *Hardiesse, Audace.* — Cu *îndrăsnellă. loc. adv.* Cu curăgiu, cu semeție, într'unũ chipũ fără sficllă, obrasnicũ. *Audacieusement. Hardiment.*

Îndrăsnelũ-ėtã. *adi. și sub.* Semețũ, nesficiosũ, cutezãtorũ, curăgiosũ; — obrasnicũ, nerușinatũ. *Hardi-e, Audacieux-se.*

Îndrăsnire. *v. s.* A ndrăsnii, a cuteza, a avė curăgiu de a face queva. *Oser. A îndrăsnii*, a cuteza, *s'Enhardir.*

Îndreptãmentũ. *s. etr.* Veđi îndreptare. *s. f.*

Îndreptare. *v. s.* A îndrepta, a da uã direcție dreptã, a îndrepta unũ lucru strãmbũ; a face dreptũ unũ lucru strãmbũ. *Donner une direction convenable.* — a *îndrepta în calle, pe drumũ. Prendre une bonne direction; Encheminer.* Se ia de multe ori și în locũ de îndreptãțire. Veđi aquestã đicere. — A *în-*

- drepta*, a îmbnânătăți, a corige un proiect de lege; a face schimbări, modificații într'un proiect de legiuire. *Amender*. — *A îndrepta*. Veți corigere, rectificare, dressare.
- Îndreptare**, *s.f.* Lucrarea de a îndrepta, de a face drept. Veți amandament, corecțiune, rectifi-cațiune. —
- Îndreptățire**, *v. s. t. de juris*. A îndreptăți, a justifica, a desvino-văți; a dovedi și a declara pe qui-neva de nevinovată. *Justifier, É-mender*.
- Îndreptățire**, *s.f. t. de juris*. Lu-crarea de a îndreptăți, de a jus-tifica, de a desvinovăți. *Justifica-tion*.
- Îndreptățitoră-ore**, *adi. și s.* Qua-re îndreptățesce, quare justifică. *Justifiant-e*.
- Îndulcire**, *v. s.* A îndulci, a face dulce, a pune queva qua să se in-dulcescă. — *fig.* a ușura, a cum-păta; a îndrepta, a potrivi; a îm-blîndi. a potoli, a astîmpăra, a fa-ce mai blând. *Adoucir. Radoucir*. A îndulci, a face mai ușor de priimit, de pussă în lucrare, a potoli din asprime, din severita-te. *Mitiger*.
- Îndulcire îndulcellă**, *s.f.* Fapta de a îndulci, de a face dulce, de a mai îndulci. *Adoucissement* — *fig.* *îndulcire*, potolire, împușinare de dureri, de asprime, de severitate, moderațiune. *Mitigation*. — *Îndul-cirea timpului*, schimbare spre bine. *Radoucissement*.
- Îndulcitoră-ore**, *adi.* Quare face dulce; *fig t. de med.* Quare potole-sce; potolitoră. *Adoucissant-e*.
- Înduminicare**, *v. s. (se)* A se îndu-minica, a se înbrăca qua dumi-nica, a pune quelle mai frumoase haine. *Endimancher, s'Endimancher*.
- Îndungire**, *v. s.* A îndungi, a face dungă, cute, înduioitare într'uă ma-terie. *Plisser*.
- Îndungire**, *s.f.* Fapta de a îndun-gi, de a face cute, înduioitare în-tr'uă materie. — chipul de a în-duoi uă materie, de a i face cute. *Plissure*.
- Înduoellă, Înduioire**, *s.f.* Fapta de a înduoi, de a se înduoi, de a bă-nui, de a nu crede; de a fi ne sigur. Starea persoanei neotărîte nedecisă, — nesciintă, neîncredin-țare. *Incertitude, Doute. Cu înduoellă. loc; adv.* într'un chip înduoelnic, nesigur. *Douteusement, Incertainement*.
- Înduoelnică-ă**, *adi.* Nesigur, în-duoios; quare nu pré pôte cre-de ori que, quare se cam înduo-es-ce, bănuiesce; lucrare, faptă, po-vestire quare aduce înduoellă, qua-re nu pôte fi cređută cu dese-vîrșire. *Incertain-e, Douteux-se*.
- Înduoicosă-ă**, *adi.* Mădiosă. *Pli-able*.
- Înduioire**, *v. s.* A înduoi, a strânge înduioind. Se ăice de materii, de haine, de cărtier etc. *Remplier, plier* — *A înduoi*; a încovoia, a aduce în chiuă cotului mâinii. *Couder*. — *A înduoi*, a înmulți, a pune în-duoit pe atăt, a pune încă atăt. *Douler*. — *A se înduoi*, a fi cu înduoellă, a sta în înduoellă, a a-vé înduoellă, a nu fi sigur; a bă-nui. *Douter* — *A se înduoi* a se curba, se *Plier*.
- Înduoită-ă**, *sup. și adi.* Quare face, prequesce, kintăresce, trage, co-prinde încă uă dată atăt; quare este compassă din două. *Double* — *adv.* În două chipuri, cu două înțelesuri; din două lucruri. *Dou-blement*.
- Înduoitură**, *s.f.* Efectul înduoirii; calitatea lucrului, materiei, hăi-nei, cărtiei înduioite. — Cută, în-creștură. *Pliage, Pli, Rempli, Re-pli* — *fig.* *Înduoirile inimii*, as-cunsurile inimii, quelle que as-cunde inima omului. *Les replis du coeur humain*.

Înduplecare. *v. s.* A îndupleca, a mlădia, a pleca pe quineva prin rugăciuni, prin stăruințe qua sâ facâ queva, qua sâ acôrde queva. *Fléchir.* — *A se îndupleca*, a nu se mai opune, a cede. *Fléchir, Ceder par complaisance ou par faiblesse.* — *A îndupleca a crede. Persuader, Convaincre.*

Înduplecare, Înduplecâciune. *s. f.* Fapta de a îndupleca, de a mlădia, de a pleca prin stăruințe pe quineva; mlădiere. *Fléchissement, Inflexion.*

Înduplecâciosă-ôsă. *adi.* Quare se înduplecâ, se mōiă, se plēcă la stăruinți, la ôre-quare cereri, quare acordâ lesne queea que se cere. *Pliant-e. Celui qui cesse de persister.*

Îndurare. *v. s.* A îndura; a îngădui, a suferi cu răbdare. — *A îndura, fômea, setea, exilulă. Endurer.* — *A se îndura*, a avé milă, a areta misericordie către quineva. *Avoir de la clémence, de la miséricorde.*

Îndurare. *s. f.* Fapta de a îndura d'a se îndura, de a avea misericordie; îndurământu, milostivire, milă, clemență. *Clémence.*

Îndurământu *s. etr.* Veđi îndurare.

Îndurătoră-ôre. *adi. și s.* Quare se îndurâ, se milostivesce; milostivă. *Clément-e, Miséricordieux-se.*

Înerbare. *v. s.* A înerba, a da érbă; a eși, a începe să crească érbă; a pune, a face, a pune érbă, a pune, a pune pulbere de pușcă sub ôre-quare lucru qua sâ facâ exploziune. *Charger une mine de la poudre.*

Înerbată-ă. *adi.* Acoperită cu érbă, înfrumusețată cu verdéță. *Herbu-e. înerbată, împlută cu érbă, cu pulbere de pușcă spre a sări în aer. Miné de poudre à canon.*

Înfăcișare. *v. s.* A infăcișă, a aduce de față, a pune înainte spre vedere, a presinta, a areta. — *A se*

infăcișă, a se areta, a veni de față. în presența cuiă. Présenter, se Présenter. — *A se infăcișă în judecată*, sau numai *a se infăcișă*, a sta față în judecată, a se presinta maintea judecătoriloră. *Comparaître.*

Înfăcișare. *s. f.* Fapta d'a infăcișă, d'a se infăcișă. Veđi presentațiune. — Presentațiune în judecată, fapta d'a se infăcișă înainte judecâții. *Comparution.*

Înfăcișătoră-ôre. *s.* Aquella quare infăcișesă, quare presentă queva sau pe quineva. *Celui qui introduit, qui presente.* — Aquella quare representă persôna cuiă în ôre quare locă sau affacere. *Celui qui represente un autre, qui tient la place de quelqu'un.*

Înfăinare, Înfărinare. *v. s.* A infăina, a infărina; a face, a preface în făină. *Réduire en farine.* — *A infăina*, a purta prin făină, a bate cu făină, a pressara cu făină. *Fariner.*

Înfășare. *v. s.* A infășă; a lega, a înveli în scutice; a infășura-cu scutice. *Emmailloter.*

Înfășătură, Înfășare. *s. f.* Lucrarea de a infășă cu scutice, *Emmaillotement*

Înfășurare. *v. s.* A infășura, a strînge învîrtindă pe ună sulă, pe ună cilindru; a încolăci, a învîrti strîngindă queva. *Enrouler.* — *A se infășura*, a se învâlu, a se acoperi. *s'Envelopper.*

Înfășurare, Înfășurătură. *s. f.* Lucrarea de a infășura queva, pe ună sulă, de a strînge, de a încolăci învîrtindă queva. *Enroulement, Enveloppement.*

Înfemeală, Înfemeiare. Veđi efenimație.

Înfemeiare. Veđi efenimare.

Înferare. *v. s.* A inferă; a pune feră, marcă, semnă pe que va. *Marquer.* — *A inferă*, a stigmatiza, a pune feră, a face semnă cuiă cu

unû ferû roşu în frunte, *fig.* A pune patâ, numereû; a defâima pe quine-va în publicû. *Stigmatiser.* — *A înfêra*, a bâga în fêre, a lântui cu fêre pe quine-va. *Enchaîner.*

Înferatû-â. *sup. și adi.* Quare are ferû, marcâ, semnû. *Marqué-e.* — *fig.* Stigmatizatû, quare este arsû în frunte pentru vre-uâ crimâ. *Stigmatisé-e.*

Înferbintare. *v. s.* A înferbinta, a arde prea multû, a trece în gradû mare de ferbințellâ unû ferû saû altû que-va. *Surchauffer.*

Înfigere. *v. s.* A înfige, a plînta, a împînta în pâmêntû que-va. *Arborer.* Veđi arborare. — *A înfige pari,* etc. *Ficher, Piloter, Enfoncer.*

Înființâ. Veđi presinte.

Înființare. *v. s.* A înființa, a pune în lucrare. *Effectuer, Réaliser.* — *A înființa*, a da ființâ, existențâ la que-va. *Créer; Donner l'être, l'existence.*

Înfiore. *v. s.* A înfiora, a îngrozi, a cutremura de fricâ, de spaîmâ. *Frémir.* *A se înfiora*, de friguri, saû de altû que-va. *Frissonner.*

Înfiore, Înfioratûrâ. *s. f.* Fapta de a înfiora, de a se înfiora, de a se îngrozi, de a cutremura cauzatâ de ôre-quare pasiuni iuți; fiori que se simte quâte uâ datâ în membrii corpului. — Fiori de friguri. *Frémissement, Frissonement.*

Înfioratûr-ôre. *adi.* Quare înfiorâ; îngrozitorû. *Frrémissant-e.*

Înflacârare. *v. s.* A înflacâra, a înfoca; a aprinde. *Enflammer, Embraiser.* *Mânia înflacârâ ochii.* *La colére enflamme les yeux.*

Înflacâratorû-ôre. *adi.* Quare înflacârâ, quare cauzâ aprindere, înflacârare. *Qui enflamme.*

Înflorare. *v. s.* A înflora; a împodobi, a orna cu fiori, a împlê cu fiori. *Fleurer, Enfleuronner, Parer de fleurs.* (Se conj. qua lucrare.)

Înflorire. *v. s.* A înflori, a da florea, a face flóre. *fig.* A înainta într'uâ

stare de fericire, de strălucire; a cresce în creditû, onôre, stimâ; — A prospera. *Fleurir.* (Se conj. qua gîndire.)

Înflorire, Înflorêllâ. *s. f.* Fapta de a înflori, de a da florea arborilorû, câmpurilorû. — Desvoltarea florilorû. *Fleuraison, Fleurison, Floraison.*

Înfloritorû-ôre. *adi.* Quare înflorece, quare este înfloritû. *Fleurissant-e. fig.* Quare înflorece, quare este într'uâ stare strălucitâ, fericitâ. *Florissant-e.*

Înfoire. *v. s.* A înfoi, a înfrunzi, a se acoperi cu foi, cu frunze. *Enfeuiller.*

Înfocare. *v. s.* A înfoca, a aprinde. *Enflammer.* *Cerulû stâ înfocatû.* *Le ciel est enflammer.*

Înfrățellâ, Înfrățire. *s. f.* Fapta de a înfrăți, de a se înfrăți. Veđi fraternisație.

Înfrățire. *v. s.* A înfrăț, a se înfrăți. Veđi fraternisare.

Înfrigârare. *v. s.* A înfrigâra, a pune în frigare, a înțepa cu frigarea. *Embrocher.*

Înfriguratû-â. *adi.* Quare are, quare pâtimesce de friguri. *Fébricitant-e.*

Înfricoșare. *v. s.* A înfricoșa, a speria, a îngrozi, a inspâimînta. *A se înfricoșa*, a se îngrozi, a se spaîmînta. *Effrayer, s'Effrayer.*

Înfricoșare, Înfricoșêllâ. *s. f.* Spaîmâ, îngrozire, sperieciune. *Effroi.* — fricâ, temere. *Appréhension.*

Înfricoșitorû-ôre. *adi. și sus.* Quare înfricoșêsâ, speria, inspâimîntêsâ, îngrozesc. *Effrayant-e.*

Înfrinare. *v. s.* A înfrîna, a pune frînû. *Enfréner.* *A și înfrîna patimile.* *Refréner ses passions.* — *A se înfrîna*, a se opri de la que-va, a se stâpîni de la que-va. *s'Abstenir, se Refréner.*

Înfrinare. *s. f.* Fapta de a înfrîna saû de a se înfrîna, de a se opri de la que-va; cumpetare, oprire, abținere. *Abstinence, Répression.*

Înfrinatû-â. *sup. și adi.* Cumpetatû,

stăpînită de sine, moderată. *Abstinent-e.*

Înfrîngere. *v. s.* A înfrînge, a călca, a nu ţine, a urma în contra, a se abate. *Enfreindre.*

Înfrumusşeare. *v. s.* A înfrumusşeşa, a împodobi, a orna. — *Embellir.* A se înfrumusşeşa, a se împodobi, a se face frumossă. *s'Embellir, s'Enjoliver.*

Înfrumusşeare. *s. f.* Înfrumusşeşementă, împodobire, podobă quare face ună lucră măi frumossă de câtă era. *Embellissement, Enjolivement.*

Înfrumusşeătoră-ore. *adi. şi s.* A quella quărui place, quare are mania de a înfrumusşeşa, de a împodobi lucrurile spre a le face măi frumosse. *Enjoliveur.*

Înfrunzire. *v. s.* A înfrunzi, a face frunză, a se acoperi cu frunze. *Feuillir.*

Înfruntare. *v. s.* A înfrunta, veđi afrontare. — A *înfrunta*, a dojeni, a imputa cui-va uă greşellă, uă necuviinţă. *Réprimander, Reprocher.*

Înfundare. *v. s.* A înfunda, a pune fundă la ună vasă, la uă bute. *Foncer.* A se înfunda, a se băga, a se vîri în fundă, în luîntru, în adîncime. *s'Enfoncer.* — A se înfunda, a se astupa, a se închide ună locă. *s'Enclaver.*

Înfundare, Înfundătură. *s. f.* Lucrarea de a înfunda d'a pune funduri la ună vasă. *Enfonçage, Enfoncement. Înfundătură. plr.* funduri, tôte bucăţile fundului unui vasă, unui pată. *Enfonçures, fonds.* — *Înfundătură* se măi dice unui locă retrassă, înfundată. *Enfoncement.* — *Înfundătură*, închidere, astupătură a unui locă. *Enclavement.* — *t. de perspectivă*, în depărtare, adîncime, queea que se pare a fi depărtată şi înfundată. *Renfoncement.*

Înfundată-ă. *sup. de la înfundare, şi adi.* Quare are funduri, quărui s'a

pussă funduri. — *adv.* A *posseda înfundată*, fie-quare cu partea sea otărită, aléssă. *Posseder par divis.*

Înfuniare. *v. s.* A înfunia, a face funii; a împleti, a suci în forma unei funii. *Cordeler.*

Înfurcare. *v. s.* A înfurca, a lua în furcă fină sau altă que-va. *Prendre du foin avec la fourche.* — A se înfurca a se face qua furca, a se încrâci qua furca, a se desface în două sau trei craçi în formă de furcă. *Fourcher.*

Înfunicare. *v. s.* A înfunica, a simţi ună felă de ciupiture între piele şi carne, măi cu sémă la mâini şi picioră. *Fourmiller.*

Înfunicătură, Înfunicare. *s. f.* Ciupitură, întepare que se simte în piele qua cumă ară îmbla funici. *Fourmillement.*

Îngăduellă, Îngăduire. *s. f.* Lucrarea, fapta de a îngădui, d'a permite; voie, concessiune, permissiune. *Concession, Permission, Licet, Octroi.*

Îngăduire. *v. s.* A îngădui, a da voie, a lăssa liberă que-va cui-va. *Permettre, Faire concession, Conceder; Octroyer, Tolérer.*

Îngăduitoră-ore. *s. şi adi.* Quare îngădue, quare dă voie. *Qui permet, Qui fait concession.*

Îngăibărare şi Încăibărare. *v. s.* A îngăibăra, a încăibăra, a apuca cu mâinele şi a strînge tare. A se îngăibăra, a se apuca cu mâinele unulă pe altulă şi a se strînge, a se lua la luptă. *Harper, se Harper.*

Îngăimare. *v. s.* A îngăima, a mîgăli, a lucra a lene, a se ocupa cu nimicuri: a se preface, a se areta quă lucrésă, quă face que-va *Chipoter, Barguigner.*

Îngălbénire. *v. s.* A îngălbéni, a face galbenă, a da coloră galbenă. *Javuir.* — A se îngălbéni, a deveni galbenă la faţă, la obrază. *Pâlir.*

Îngălbénitoră-ore. *adi.* Quare în-

gâlbenesce; quare se face galbenū.
Palissant-e, Jaunissant-e.

Îngenuchellâ, Îngenuchiare. *s. f.* Lucrarea d'a îngenuchia, de a câdê în genuchie, pe genuchie. *Génuflexion;*

Îngenuchiare *v. s.* A îngenuchia, a pleca genuchii jossū, a se pune în genuchie. *Agénouiller, s'Agénouiller.*

Îngerescū-escâ. *adi.* Quare este allū îngerului, Veđi angelicū.

Îngereste. *adv.* Qua unū angelū. Veđi angelicamente.

Îngerū. Veđi angelū.

Îngheçare. *v. s.* A îngheça, a se face ghiaçâ, a se învirtoșa prin gerū. *Geler. Glacer.* — A face sâ semene cu ghiaçâ, a face tare qua ghiaçâ, a *îngheça unū liquidū. Congéler.* A *îngheça mâinele, picorele. Engeler, s'engeler.*

Îngheçatâ. *s. f.* Licorū preparatū cu lămte, vanilie, etc. quare îngheçate se mânîncâ véra. *Glaces.*

Îngheçatorū-ore. *adi.* quare face sâ îngheçe. *Glaçant-e.*

Îngheçatū-â. *sup. și adi.* întepenitū de frigū. *Glacé-e, Gourd-e.*

Îngheçaturâ Îngheçare. *s. f.* Degeraturâ, *Engelur. Îngheçaturâ,* îngheçarea unū liquidū. *Congélation.*

Îngheçū. *s. etr.* Gerū, frigū mare. *Gelé-e.*

Îngherare. *v. s.* a înghera, a apuca cu ghiarele, a apuca cu mâna și cu lâcomie; a se ținea cu ghiarele, a înfige ghiarele. *Agripper, s'Agripper.* — A sfâșia cu ghiarele. *Griffer.*

Îngherare. *s. f.* Fapta de a înghera; apucare cu ghiarele. *Griffade.*

Înghessuellâ, Înghessuire. *s. f.* Îngrâmedire, îmbulđire de ómeni mulți la unū locū, de lucruri, de obiecte multe. *Presse.*

Înghessuire. *v. s.* A înghessui, a îngrâmedi. *Presser.* — A se *înghes-sui,* a se grâmedi, a se înfunda;

a strîmtora, a încolți. *Acculer s'Acculer.*

Înghimpare. *v. s.* A înghimpa, a înțepa cu ghimpele. *Piquer d'une écharde.*

Înghișire. *v. s.* A înghiși, a face sâ se pogóre hrana pe gîtū în stomacū. *Avaler, Engloutir.* — A *înghiși cu lâcomie. Gober.* — *șig Marrea a înghititū multe corâbii. La mer a engloutit bien de vaisseaux.* — *Tôte statele micî furâ înghișite de aqueștū imperiū formidabilū. Tous ces petits états furent engloutis par cet empire formidable.* — *fam.* A *înghiși noduri,* a suferi cu neplăcere que-va, și a tace. *Avaler le morceau.* — A *înghiși hapulū,* a suferi cu neplăcere que-va; a suferi trădarea femeii. *Avaler la pilule.* — *Pâmîntutū, buretele înghite apa. La terre, l'éponge boit l'eau.* — *Aqueștâ cartiâ înghișcer-nella. Ce papier boit.*

Înghișitóre. *s. f.* Gîtlejū. *Avaloire, Pharynx, Larynx-*

Înghișitorū-ore. *s.* Aquella quare are obiceiū a înghiși cu lâcomie mâncare ori beaturâ. *Avaleur.*

Îngilcevire. *v. s.* A îngilcevi, a începe întiū pricina, gilcéva. *Agresser.*

Îngilcevașū-â. *s.* Aquella quare începe întiū gilcéva, quare face întiū pricina, cêrta; arțăgașū. *Agresseur.*

Îngimfare. *v. s. (se)* A se îngîmfa, a se mindri, a se fuduli cu que-va sau în que-va. *se Rengorger, Se gonfler d'orgueil, s'Enorgueillir.* — A se *îngîmfa qua unū curcanū. Se pavaner.*

Îngimfare. *s. f.* Îngîmfellâ. Veđi em-fasâ.

Înginare. *v. v. s.* A îngîna, a respunde îndatâ și aquelleși vorbe qua unū eco; a face asemenea, a contraface pe locū manierile, miscârile, gesturile, mersulū cui-va. *Dire, retourner sur le champ les*

- mêmes paroles comme l'écho; Contrefaire les manières, la voix, la démarche de quelqu'un.* — A se *îngîna*, a^{și} face unulă altuia înderidera aquelleși mișcări; — a^{și} repeta unulă altuia aquelleși vorbe, cu aquellași tonă. *Tourner en dérision l'un à l'autre ses ondulations; ses mouvements, ou la voix, la démarche.* — *Îngînată. sup.* — *sus. fig. la îngînatulă dillei, la timpulă cândăuse îngîna întuniculă noptii cu diorele. A l'aube du jour.*
- Înglodare. v. s.** A îngloda, a întina; a îneca, înâmoli în glodă, în noroiu, în tină. *Embourber, Embouer.*
- Îngrădellă, Îngrădire. s. f.** Lucrarea de a îngrădi, de a împregimui cu gardă. *Échalier.*
- Îngrădire. v. s.** A îngrădi, a împregimui, a ocoli; a închide cu gardă, cu zidă, cu șantă, etc. *Enclore.*
- Îngrămedire. v. s.** A îngrămedi, a aședa în grămedii. *Emmonceler.*
- Îngrășare. v. s.** A îngrășa, a face să fie grassă: a se îngrășa, a deveni grassă. *Engraisser, s'Engraisser.* — A îngrășă pământulă cu gunoiu. *Engraisser des terres avec du fumier.* A îngrășă locurile din țerină. *Composter.*
- Îngrășare, Îngrășellă, Îngrășatură. s. f.** Lucrarea de a îngrășa, de a face grassă. *Engraissement.* — Plinitatea corpului; însușirea țepenă și sănătosă a corpului. *Embonpoint.*
- Îngrecare. v. s.** A îngreca, a îngreuna, a îmborșoșa, a rămâne gră. *Devenir grosse, être grosse.* Femeea lui a îngrecată de șesse luni. *Sa femme est grosse de six mois.*
- Îngrecare. s. f.** Îngreunare, îmborșosare. *Grossesse.*
- Îngrecată. adi.** Îngreunată, îmborșosată. *Enceinte, Grosse.*
- Îngreuăre. v. s.** A îngreuă, a cauza greutate, a produce îngreuellă; a împovera; a face mai greă, a că-
- dé cu greutate, a apessa. *Grever, Appesantir, Aggraver, Charger.* — A se îngreuă, a deveni greă. *Devenir lourd, s'Alourdir.*
- Îngreuăre, Îngreuellă. s. f.** Fapta de a îngreuă, de a împovera. *Appesantissement.* — Însușirea lucrului îngreuetoră; trîndăvie, lipsă de activitate. *Pesanteur.*
- Îngreuetoriu-ă. adi.** Împoverătoră, greă; quare produce, causă îngreuăre. *Onéreux-se.*
- Îngreunare. v. s.** A îngreuna. Veđi îngrecare.
- Îngrijare. v. s. (se)** A se îngrija, a se turbura de uă grijă ôre-quare, a se strîntora de... a se inquieta. se *Soucier.* (în infinitivă și supină face qua lăudare, iar încolo qua gîndire.)
- Îngrijată-ă. sup. și adi.** Strîntorată, turburată de ôre-quare grijă. *Soucieux-se.*
- Îngrijire. v. s.** A îngriji, a purta grijă; a căuta cu băgare de semă asupra stării unui lucru, unei persoane, unei trebi, unei funcții. *Soigner, Pourvoir.* Veđi precauționare, menagiară.
- Îngrijire. s. f.** Grijă, luare aminte, băgare de semă asupra stării unui lucru, unei persoane, unei funcții spre a nu se vătama ori sminți. *Soin.* Cu *îngrijire. loc. adv.* *Soigneusement.* Veđi precauțiune, menagemântă.
- Îngrijitoră-ôre. s.** Aquella quare îngrijesce, portă grijă, administră-să, economiscesce ună lucru, uă casă, uă avere, uă stare, uă personă, uă familie, etc. *Soigneux-se.* *Îngrijitoră de moșie. Intendant.*
- Îngrilare. v. s.** A îngriila, a închide cu grile, a astupa cu zebrele, cu canghele. *Griller.*
- Îngropăciune. s. f.** Veđi îngropare s.
- Îngropare. v. s.** A îngropa; a ascunde, a închide, a astupa, a piti în grăpă și a astupa cu pământă. *Enfouir.* — A *îngropa, a îmmor-*

- mînta unui mortû. *Inhumer, Enterrer.*
- Îngropare.** *s.f.* Fapta de a îngropa, de a pune în grópâ și a astupa cu pâmêntu; punere în grópâ, în gaură de pâmêntu; astupare cu pâmêntu. *Enfouissement, Enterrement. Îngroparea unui mortû. Inhumation, Sépulture.*
- Îngroșare.** *v.s.* A îngroșa, a face mai grossû; a mări, a face mare, grossû, *Grossir, Engrossir. A și îngroșaglasulû. Grossir sa voix.*
- Îngroșare.** *s.f.* Îngroșămêntu; lucrarea de a îngroșa, de a mări, de a face grossû, mare. *Grossissement.*
- Îngrozellă, Îngrozire, Îngrozitură.** *s.f.* Lucrarea de a îngrozi, de a se îngrozi, de a se teme de quineva saû de queva. — *Saisissement d'horreur.*
- Îngrozire.** *v.s.* A îngrozi, a însufla gróză, frică. *Se faire craindre; Inspirer, imprimer de la crainte. Frapper d'épouvante, de terreur; Terrifier; Faire horreur; Redouter quelqu'un.* — A se îngrozi, a se teme, a se înfricoșa de que-va. *Se Redouter, Être saisi d'horreur.*
- Îngrozitorû-ore.** *adi.* Quare îngrozesc, quare este fôrte de temutû, *Redoutable.*
- Îngustellă, Îngustare.** *s.f.* Lucrarea de a îngusta, de a face îngustû, strîmtû. *Étrécissement, Étrécissure.* — *Îngustare, strîmtare, intrare la apă. Rétrécissement.*
- Îngustare.** *v.s.* A îngusta, a face îngustû; a face mai strîmtû, mai îngustû. *Étrécir, Rétrécir.*
- Îngustû-ă.** *adi.* Quare nu este latû, quare nu are lățime. *Étréci-e, Étroit-e.*
- Înhâmare.** *v.s.* A inhâma, a pune hamulû pe callû. *Harnacher.* — A inhâma caii, a pune hamurile pe cai; a pune caii la trăsurră. *Attelier.*
- Înhâpare.** *v.s.* A inhâpa, a apuca cu gura; a prinde cu gura iute
- queea que sê aruncă. Se țice de căini. *Happer.*
- Înhățare.** *v.s.* A inhățta, a apuca repede, a pune mâna pe queva saû pe quineva fără veste și iute; a fura. *Gripper, Combrer.*
- Înjâraticare.** *v.s.* A injâratică, a respîndi jaraticulû, a-lû întinde, a-lû resfira. *Ébrasiller.*
- Înjossire.** *v.s.* A injossi, a pleca mai jossû. — A micșora, a scăde preçulû. *Abaisser.* — *Baisser le prix de quelque chose.* — *Fig. A se injossi, a se micșora, a se pogori moralemente. s'Abaisser. Se Ravaler, s'Avilir.*
- Înjossû.** Veđi jossû.
- Înjugare.** *v.s.* A injuga, a vîrî în jugû, a pune jugulû la boi qua sâ tragă. *Atteler au joug, Attacher des boeufs à une charrue.*
- Înjunghiare.** *v.s.* A injunghia; a înțepa, a strâpunge cu sabia saû cu altû ferû ascuțitû. *Enfermer, Poignarder.* — A se injunghia, a se arunca singurû într'ua armă ascuțită. *s'Enfermer.* — Veđi immolare.
- Înjurare.** *v.s.* A injura, a injuria, a sudui, a ofensa prin vorbe urite, mârșave: *Insurier, Sacrer, Blasphémer.*
- Înjurătorû-ore.** *adi.* Suduitorû. Veđi injuriosû.
- Înjurătură; Înjurare.** *s.f.* Fapta de a injura, de a sudui; injurië, su-dalmă. *Injure.*
- Înlățire.** *s.f.* Întindere a unui corpû fluidû. Veđi expansiune.
- Înlăturî.** Veđi lature.
- Înlăuntru.** Veđi întru,
- Înlesnire.** *v.s.* A inlesni, a face sâ fie lesne, facilû, ușorû. *Faciliter.*
- Înlesnire.** *s.f.* Ușurință, facilitate. Veđi facilitate.
- Înlinare.** *v.s.* A înlina, a împlê cu lînă, cu perû mobile, saltele, perini, etc. *Rembourrer.*
- Înlinăre, Înlinărellă.** *s.f.* Împlere cu lînă cu furda, mobile, saltele, etc: *Rembourrement.*

Înlocuare. v. s. A înlocua, a pune într'un loc unde va, a așeza într'un loc bun que va. *Emplacer.* (Se conj. qua lucrare.)

Înlocuire. v. s. A înlocui, a pune în locul altuia la vre uă funcție, în vre nă însârcinare, în vre uă lucrare. *Remplacer.* (Se conj. qua locuire, gândire.)

Înluminare. v. s. A înlumina, a lumina prin vâpselle uă gravură, uă stampă; a da aqwestora fețele cu venite. *Enluminer.*

Înnăbușire. v. s. A înnăbuși; a înveli; a înfășura pe quineva cu blâne, cu haîne multe qua sâ se înferbinte. *Emmitoufser.* — *Fig: a înnăbuși,* a nimici, a zădărnici unŭ planŭ, unŭ complotŭ, uă revoluție, uă desvoltare morală, uă înaintare, etc. *Etouffer, Supprimer.* — A *înnăbuși,* a îneca, a astupa resufflarea. *Suffoquer.*

Înnăbușire, Înnăbușellă. s. f. Lu crarea de a înnăbuși, d'a înveli, etc. Veți sussŭ. *Action d'emmitoufser.* *Înnăbușire,* nimicire a unŭ planŭ, etc. *Anéantissement, destruction d'un plan.* — *Înnăbușellă,* înnecare, înnecăciune, astuparea resufflării. *Suffocation.*

Înnădire. v. s. A înnădi, a cöse căpetiŭ de căpetiŭ, saŭ, margine de margine ôre-quare materie. *Rabou-tir, Reborder.*

Înnămolellă, Înnămolire. s. f. Fapta de a înnămoli, de a se înnămoli. *Action d'embourber.*

Înnămolire. v. s. A înnămoli, a da queva în nămolŭ. — A *se înnămoli,* a intra cu totul în nămolŭ, a se îngloda. *Embourber.* — s' —

Înnăscutŭ-ă. adi. Que este născutŭ împreună cu noi, que aducemŭ cu noi quândŭ ne născemŭ. *Inné-e.*

Înnebușellă, Înnebușire. s. f. Fapta de a înnebuni, de a se înnebuni dupe que-va. *Action de rassoler, de rassolir, de rassoter.*

Înnebușire. v. s. A înnebuni dupe que-

va, dupe unŭ lucru, dupe quine-va. *Rassoter, Affoler, Rassoler.*

Înnecăciune, Înneccare, Înneccătură. s. f. Lu crarea de a înneca, de a se înneca, — *înnecăciune,* potopŭ, revărsare de ape. *Inondation.* — *înnecăciune, înnecare,* scufundare, acoperire peste totŭ de apă. *Submersion.* — *Înnecătură,* greutate de a resuffla dupe uă fugă mare și iute. *Essoufflement.* — *Înnecătură în gîtŭ* din ôre-quare cauza. *Engouement.*

Înnecare. v. s. A înneca, a potopi, a cotropi unŭ pământŭ, uă țeră prin revărsarea apelorŭ. *Inonder. Noyer.* A *se înneca* în apă, a peri prin înnecare. *Submerger, Couler à fond.* A *se înneca,* a gifui, a numai puté resuffla de ostenellă, din cauza unei alergări iuți. *Essouffler.* — A *se înneca,* a se opri trecerea pe gîtŭ. *s'Engouer.* — A *se înneca în lacrăni.* *Fondre en larmes.*

Înnegrellă, Înnegrire, Înnegritură. s. f. Fapta de a înnegri, de a face negru, de a purta negru. *Noirceur, noir.* — *Înnegrirea numelŭ,* a reputaunei. *Dénigrement.*

Înnegrire. v. s. A înnegri, a face negru. — *Fig: a defăima,* a huli pe quine-va saŭ que-va. *Noircir, Dénigrer.*

Înnegritorŭ-ôre. s. Aquella quare înnegresce, quare vâpsesce negru. *Noircisseur.* Aquella quare difăimă, hulesce; difăimătorŭ, denigratorŭ. *Dénigrateur.*

Înnegurare. v. s. A înnegura; a cădé, a se lăssa negură: a se face piclă, cătă gróssă. *Tomber de la brume.*

Înneguratŭ-ă. sup. adi. Plinŭ de negură, de cătă; negurosŭ. *Embrumée.* Unŭ orizontŭ înneгурatŭ; locuri înegurate. *Un horizon embrumée, des terres embrumées.*

Înnissipare. v. s. A înnissipa, a pune nissipŭ, a așterne cu nissipŭ. *Sabler.* (Se conj. qua lucrare.)

Înnissipire. v. s. (se), a se înnissi-

pi; a cădă, a da de nissipū; a da de fundū. Se ȕice de corăbii. *Engraver*. (Se conj. qua gîndire).

Înnobilare. *v. s.* A înnobila, a face nobilū, a da noblețā, demnitate, a da lustru. Se ȕice de persōne și de lucruri. *Ennoblir*. (Sā nu se confunde *înnobilire* cu *nobilare*).

Înnodămintū. *s. etr.* Înnodare, fapta înnodării. *Nouement*.

Înnodare. *v. s.* A înnoda, a lega făcēndū unū nodū, a face unū nodū la que-va; *Nouer*.

Înnoire. *v. s.* A înnoi, a face noū; a repara unū que vechiū, stricatū pînā a semena quā este din noū făoutū. *Reconstruire, Réédifier, Rebâtir*. — A *înnoi uā casā*, a o repara, a o rezidi. *Reconstruire une maison*. — A *înnoi*, a începe diu noū, a face iarāși, a repeta, a reîncepe, a rennoi. Veđi reîncepere, reînnoire. — A *se înnoi*, a se face noū. veđi reconstruire, reedificare. — A *se înnoi*, a seîmbrāca cu vestminte, cu haîne noūe. Se ȕice de persōne. *Mettre des nouveaux habits*. A *înnoi*, a întroduce que-va noū îngusturi, etc. Veđi inovare.

Înnoire, Înnoellā, Înnoiturā. *s. f.* Fapta înnoirei, a reconstrucțiunei, a începerei, etc. Veđi Reconstrucțiune, reînnoire, reîncepere; inovățune.

Înnoitorū-ōre. *s.* Aquella quare înoesce. Veđi reconstructorū; Veđi novatorū, innovatorū.

Înnoptare. *v. s.* A înnopta, a se face nōpte, întunericū. *Se faire nuit*. — *Înnoptésā*. *Il se fait nuit*. Cu a-questū întelessū este unipersonalū. — A *înnopta*, a apuca nōptea pe quine-va cu que-va neterminatū: lucru, drumū, căllătorie; a se expune d'a fi surprînsū de întunericulū nopții. *s'Anuiter*. Cu a-questū întelessū are tōte persōnele; *Înnoptesū, înnoptesī, înnoptésā, etc.*

Înnotare. *v. s.* A înnota, a pluti pe suprafața apei prin ōre-quare

miscare a corpului. *Nager*. — A *înnota vōlniceste*, a înnota scoțēndū și afundāndū brațele în apă. *Nager à la brasse*.

Înnotare. *s. f.* Lucrarea d'a înnota; arta saū exercițiulū înnotărei. *Natation, Nage*.

Înnotătorū-ōre. *s.* Aquella quare scie sā înnōte. *Înnotătōrele*. — *pl. t. de isto: nat.* Ordinulū passerilorū quare înnotū. *Nageur-se*. — *Nageurs*.

Înnotū. *s. etr.* Veđi înnotare. *s.* — *adv.* Înnotāndū, cu chipū d'a înnota, d'a pluti pe suprafața apei. *A la nage*. A *se arunca înnotū*, *Se jeter à la nage*. A *scăpatū înnotū*, *Il s'est sauvé à la nage*.

Înnuelare. *v. s.* A înnuela, a împleti nuelle saū cu nuelle. — *Enverger*.

Înnuorare. *v. s.* A înnuora, a se face nuori, a se întuneca de ~~nuori~~, a se nasce nuori în atmosferā. *Se couvrir de nuages*. Cu a-questū întelessū este unipersonalū. — A *înnuora*, a possomori, a încreși sprîncenele, a se uita cu mânie. *Froncer les sourcils*.

Înochire. *v. s.* A înochii, a lua încătare; a ochi, a ținti. *Pointer, Mirer, Viser*.

Înpotrivā. *adv.* În față, îndreptulū unui altū que-va asemenea; peste drumū. *Vis-a-vis, En face. Face à face, A l'opposite*,

Înrādăcinare. *v. s.* A înrādăcina, a întepeți que-va qua cumū ar avē rādăcinī. — *Fig.* A face sā prindā rādăcinā unū vițiū, etc. *Enraciner. A se înrādăcina*, a face, a prinde rādăcinā. *Prendre racine, s'Enraciner*. — *Fig.* A se învechi, a se întări. *s'Enraciner, s'Invétérer*.

Înrādîare. *v. s.* A înrādîa, a arunca rađie, a respîndi rađie. *Fig.* A luci, a străluci. *Rayonner*.

Înrādîatū. Veđi radiosū.

Înrârîre. *v. s.* A înrârî. Veđi rareficare.

Înregimentare. *v. s.* A înregimenta, a forma regimentulū; — A încor-

- pora într'unu regiment. *Enrégimentier*.
- Înregistrare. *v. s.* A înregistra; a scri, a trece que-va în registru. *Enregistrer*.
- Înregistrare. *s. f.* Lucrarea de a trece în registru; trecere, scriere în registru. Transcrierea unui actû sau parte din actû în registru qua sâ se pâstrese și sâ se dovedescâ ori cândû a sé adevărire. Queea que se scrie într'unu contractû, într'unu actû qua sâ se adevărese quâ s'a trecutû în registru. *Enregistrement*.
- Înrescolire. *v. s.* A înrescoli, a împrăștia, a respîndi, a ressiپی. *Éparpiller*.
- Înrescolitură, înrescolire. *s. f.* Împrăștiare, ressiپی. *Éparpillement*.
- Înreutățire. *v. s.* A înreutăți, a face pe quine-va reû, a lû strica, a lû corumpe. *Rendre méchant, mauvais*. A se înreutăți, a se corumpe, a se face reû, a se strica. *Devenir méchant, mauvais*. — *înreutățitû-â. sup. și adi.* — *sus. înreutățitul. Mauvais sujet*.
- Înrînduire. *v. s.* A înrîndui, a aședa, a pune pe quine-va într'unu locû la rîndû. A *înrîndui*, a aședa pe creditorî qua sâ li se plătescâ pe rîndû din banii que vorû eși la vîndărea lucrurilor prin licitație. *Colloquer*.
- Înriurire. Veđi influințare.
- Înrodire. *v. s.* A înrodi, a face rodû multû. Veđi fecundare.
- Înroditorû-ore. *adi.* Quare produce multû prin vegetație. Veđi fecundû.
- Înrogojinare. *v. s.* A înrogojina, a îmbrăca, a acoperi cu rogojinî. *Natter*.
- Înrolare. *v. s.* A înrola; a trece, a scrie între soldați; a lua, a priimi pe quine-va în serviciulû oștirii. A se *înrola*, a se înscrie ostașû, a intra în oștire. Se đice prin extensiune de ori que întovăroșire, însocire. *Enrôler, s'Enrôler*.
- Înrolare. *s. f.* Fapta de a înrola, de a se înrola: — priimire, înscriere între ostași. *Enrôlement*.
- Însâ. *conj.* Dar, ci, iar. *Mais, Néanmoins, Cependant, Toutefois*.
- Însădire. *v. s.* A însădi, a implanta, a înfige. — A se *însădi*, a se prinde, a se lipi, a se implanta. *Implanter*.
- Însădire. *s. f.* Lucrarea de a însădi, de a implanta. *Implantation*.
- Însăgetare. *v. s.* A însăgeta. Veđi săgetare.
- Însăilare. *v. s.* A însăila, a prinde que-va cu ațîa pe unde mai în urmă are a se cöse cu temeu. *Faufiler, Piquer*.
- Însănătoșare. *v. s.* (se) A se însănătoșa, a se îndrepta, a se împuțernici dupe uâ maladie. *Remettre*.
- Însănătoșare. *s. f.* Fapta de a se însănătoșa; împuțernicire, îndreptare dupe uâ maladie. Starea personii însănătoșate, quare se scólă dintr'uâ maladie. *Convalescence*.
- Însănătoșatû. *sup. adi.* Quare se scólă, se îndreptescâ dupe uâ maladie. *Convalescent-e*.
- Însângerare. *v. s.* A însângera; a împlé, a mînji de sânge. *Ensanglanter*.
- Însărcinare. *v. s.* A însărcina, a da în sarcina, în îngrijirea cui-va uâ lucrare. A împuțernici, a da ordinû cui-va de a face în loculû seû que-va; a comissiona. *Charger, Commissionner*. — A *însărcina*, a trimite pe quine-va cu împuțernicire de a lucra, de a cerceta, de a judeca, de a delega. *Déléguer*. — A *însărcina* pe quine-va cu stăruire unde-va, la que-va, pentru que-va. *Encharger*.
- Însărcinare. *s. f.* Fapta d'a însărcina; — Efectulû aquestii fapte. Veđi sarcinâ, missiune.
- Însărcinatû-â. *sup. și adi.* Quare are uâ însărcinare, uâ sarcinâ. *Chargé-e*. — *sus. mas. Însărcinatulû cu affaceri*, Aquella quare veghiesâ asupra interesselorû curții sêlle la uâ curte străinâ, în lipsa ambasadorulû saû a ministrulû pleni-

- potențiară. *Chargé d'affaires* — *adi. f. Femeie însărcinată. Femme grosse, Femme enceinte.*
- Înscăunare.** *v. s.* A înscăuna. Veđi intronizare.
- Însciințare.** *v. s.* A însciința, a da sciință, însciință, a face cunoscută, a încunosciința, a publica spre sciință. *Faire savoir, Avertir, Aviser.* A *insciința.* Veđi anuciare. — A *însciința,* a face cui-va cunoscută prin scrisore sau prin mesajiu. *Mander.*
- Însciințare.** *s. f.* Fapta, lucrarea d'a însciința, d'a anucia. — Veđi anuciă, avertimentă, avisă.
- Însciere.** *v. s.* A înscrie, a scrie numele cui-va alături de alle altora, a trece ună nume în registru. — *t. de geom.* A trage nă figură în într-una altei figure. — A *se înscrie,* a'și trece numele într'ună registru, într'ua listă. *Inscrire, s'Inscrire.*
- Însciere.** *s. f.* Fapta de a înscrie, d'a se înscrie. *Action d'inscrire.*
- Înscrissă-ă.** *sup. și adi. de la înscriere.* — *sus. etr.* Contractă; actă documentă. — Mărturie subscrisă que quine-va dă altuă. *Écrit.*
- Înșelare, Înșalare.** Veđi încelare.
- Înșellare.** *v. s.* A înșella, a pune șella, șeua pe callă: *a înșella callulă. Seller.*
- Însemnare.** *v. s.* A însemna, a face semnă, a pune semnă pe ună lucru, la que-va spre a'lă deosebi de altulă. *Marquer.* A *însemna,* a areta, a da sâ se înțelăgă; a face cunoscută cui-va que-va. *Signifier.* *Aquesta nu însemnă nimica. cela ne signifie rien. Aquesta dicere latină însemnă a culare lucru în francesă. Ce mot latin signifie telle chose en français.* — *Aquestă omă nu însemnă nimică. cet homme ne marque point.* — A *însemna,* a pune semnă cu litere sau cu cifre, pe ore-quare cărtie. *Coter.* A *însemna ună registru,* ai numerota foile. *Coter un registre:*
- A *însemna pe margine que-va. Coter à la marge.* A *însemna preculă unei mârfe. Coter le prix d'une marchandise.* A *însemna,* a scrie la marginea unui înscrisă, unei socotelle, unui catastihă, etc: *Émarginer.* — A *însemna,* a nota. Veđi Marcare, Semnificare, Denotare, Notare, Notificare, Remarcare, Dessemnare, Signalare.
- Însemnare. Însemnătură.** *s. f.* Fapta de a însemna pe margine. *Émarginement;* de a semnifica, de a marca, de a notifica, etc. Veđi semnificațiune, notificațiune, remarcă, notațiune
- Însemnătate.** *s. f.* Qualitatea lucrului quare este forte însemnată, forte de luată aminte. *Considération.*
- Însemnătoră-ore.** *adi.* Quare însemnă multă, quare se consideră multă. *Signifiant-e.*
- Însemnată-ă.** *sup. adi.* Însemnată cu semnă, quare are semnă. *Marqué-e. Cărtie însemnată,* pe quare se scrie alocurea acte, cărtii publice. *Papier marqué. A fi însemnată, de vârsată. Être marqué de petite vérole.* *Însemnată:* considerată, considerabilă, demnă de luată aminte, de băgată în sēmă. *Notable, Considerable, Insigne. Însemnată. adv.* Într'ună chipă însemnată. *Notablement.* — *Însemnată,* quare bate la ochi, quare face sâ se bage de sēmă, quare atrage luarea aminte. *Marquant-e.*
- Înșeninare.** *v. s.* A înșenina, face șenină, linistită, pacinică. — A *se înșenina,* a se face șenină; a deveni limpede, curată, linistită; a nu mai fi nuoră, vântă, plăiă. *Sérèner; Rendre serein, calmé, tranquille.* — *Se sérèner, Devenir serein.*
- Înșeptire.** *v. s.* A înșepti, a face de șapte ori atătă, a face ună lucru sâ fie de șapte ori mai mare ori mai multă. *Septupler.*
- Înșeptită-ă.** *sup. și adi.* Quare este de șapte ori mai multă ori mai

mare în cantitate, mărime sau preț. *Septuple.*

Înserare. v. s. A însera, a se face sêră, a începe să fie întuneric, nopte. *Se faire tard.*

Înșessire. v. s. A înșessi, a face de sêsse ori mai mare ori mai multă prețuită de câtă atătă. *Sextupler:*

Înșessitū-ă. sup. și adi. Quare este de șesse ori atătă în mărime, cantitate, ori valôră. *Sextupler.*

Însetare. v. s. A înseta, a avê sete, a avê dorință de beută apă. *Avoir soif, Avoir envie de boire.*

Însetatū-ă. sup. și adi. Quare are sete, quare are poftă să bé apă. *Altéré-e.* — *fig.* Se țice de unū omū cruntū și sângerosū, *însetatū de sânge și de carnățu.* *Altéré de sâng et de carnage.*

Înșirșitū. adv. înfine, într'unū cuvântū, pe scurtū; către aqueca, către aquesta. *Enfin. Ensuite.*

Însinuare. Veđi însinuare.

Înșirare. v. s. A înșira; a pune șirū, în șirū mai multe lucruri pe uă sfôră sau petrecendū sfôra prin elle. *Enfiler, Mettre en file. A se înșira,* a se așeđa în șirū unulū lângă altulū sau unulū dupe altulū. *Se Ranger, se mettre en ordre l'un après l'autre.*

Înșirare. s. f. Fapta d'a înșira, d'a pune înșirū, d'a face șirū. *Action d'enfiler; Rengée. Suite de plusieurs choses qu'on range par ordre.*

Înșiruire. v. s. A înșirui; a așeđa, a regula înșirū, a pune mai multe lucruri unele dupe altele. *Ranger plusieurs choses les unes après les autres.*

Înșingerare. Veđi însângerare.

Înșoțire. v. s. A înșoți, a uni, a împărechia, a face soți mai mulți sau mai multe. *Appareiller.* — A înșoți, a acompănia, veđi acompăniare.

Înșoțire. s. f. și Înșoțemētū. etr. Lu-

crarea d'a înșoți, d'a uni d'a împărechia, d'a întovăroși. *Appareillement; Accompagnement.*

Înșopronare. v. s. A înșoprona, a pune la adăpostū său spre păstrare sub șopronū. *Remiser.*

Înșossare. v. s. A înșossa, a muia în șossū. *Saucer.*

Înșpăimintare. v. s. A înșpăimînta, a cauza spăimă cui-va. — *A se înșpăimînta* a lua spăimă, gróză. *Épouvanter, s'Épouvanter.*

Înșpăimintare. s. f. Înșpăimîntellă, spăimă, gróză, fapta de a spăimînta, de a se înșpăimînta. *Épouvante.* Cu *înșpăimîntare, adv.* într'unū chipū de speriatū, de spăimîntatū. *Épouvantablement, Effroyablement.*

Înșpăimîntătorū-ore. adi. Îngrozitorū, grozavū. *Épouvantable, Effroyable.*

Înșpăimîntatū-ă. sup. adi. Îngrozitū, speriatū. *Épouvanté-e.* — *de înșpăimîntatū.* *Épouvantable.*

Înșpinărire. v. s. A înșpinări, a lua în spinare, a pune în spinare. — A încărca, a împovăra cu unū lucru. *Endosser.*

Înștrăinare. v. s. A înștrăina, a vên-de averi nemișcătore; a depărta, a face să se pérđă uă avere. *Aliener.* — A *se înștrăina,* a se depărta de la loculū natalū, a se duce în ștrăinătate. *Passer à l'étranger.*

Înșufflare. v. s. A înșuffa, a înșpira. Veđi înșpirare.

Înșufflătorū-ore. adi. Veđi înșpirătorū. — *înșufflătorū de virtute, de evlavie, de devoțiune, înduplecătōrū la fapte bune. Édifiant-e.*

Înșufflețire. v. s. A înșuffleți, a da viață; *fig.* a da putere, a pune în mișcare, în activitate negoțū, industrie. etc. *Vivifier, Ranimer.* A *înșuffleți,* a da curățu, a învia, a aprinde la lucru, la uă faptă, etc. *Animer.*

Înșufflețire, Înșufflețellă. s. f. Fapta

- lucrarea de a însufleți, de a da viață; de a încuraja, de a face pe quine-va să lucreze cu energie. *Vivification, Animation.*
- Însuflețitoru-ore. adi.** Quare dă viață, quare însuflețesce, dă iarăși mișcare. *Vivifiant e.*
- Însumare. v. s.** A însuma, a aduna, a afla suma mai multorî quățimî. — A *însuma*, a aduna, a strînge sâ se facâ sumâ. *Sommer.*
- Însumare. s. f.** Lucrarea de a însuma; d'a aduna ore quare quățimî și a le face sumâ. *Sommation.*
- Însurare. v. s.** A însura, a căsători pe quine-va, a lî da soție. — A se *însura*, a se căsători, a lua femeu cu cununie. *Mariier, Épouser; se Mariier, s'Épouser.* Se țice numai despre bărbatû quândû își iea femeu, iar despre femeu se țice a *mârila, a se mârila.*
- Însurâtore, Însurare. s. f.** Fapta însurării. Maritagiû, căsătorie, solemnitatea însurării, cununiloru bărbatulu cu femeua. *Mariage.*
- Însuratû-â. sup. și adi.** Quare este însuratû. *Unû omû însuratû. Un homme marié.* — De *însuratû*, quare are vârsta d'a se însura. *Mariabile, Nubile. Vîrstâ de însuratû. Age nubile.* — *s. m. dim. însurățellâ*, aquella quare este de curândû însuratû. *Celui qui est nouvellement marié.* — *plr. însurăței. Nouveaux mariés; le mari et la femme mariés depuis peu.*
- Înșurupare. v. s.** A înșurupa, a strînge cu șurupû. *Visser.*
- Însuși mas. Îns și fem. Înseși. plr.** Pronume de persôna a treia que înșoțesce pe quelle-l-alte pronume și însemnșâ, quare nu este nici de cumû altulû. *Ellû-însuși, Ea însăși, Ei, saû, Elle înseși. Lui même, Elle même; Eux, elles mêmes.* — Pentru persôna întîiu *însumî*, *plr. înșine.* Persôna a dũoa *însuși*, *plr. înșive.* — Țicemû assemenea *Aquestû omû este însăși virtutea.*
- *Dumnețeu însuși, însuși Dumnețeu.*
- Însușire. v. s.** A însuși (cu pronumele de casulû dativû *mî, țî, și; ne, ve, și*) *A și însuși*, a și apropiia que-va, a și atribui luiși. *s'Appropriier, s'Attribuer, s'Emparer.*
- Însussû. adv.** A merge în sussû. *Aller en haut.* — *în sussulû apeî, D'amont.* Veđi sussû.
- Însuțire. v. s.** A însuțî, a mări unû lucru de uâ sutâ de orî atățû; — a îmulțî unû numerû cu uâ sutâ. *Centupler.*
- Însuțitû-â. sup Centuple.** — *și adi.* Quare prețesce de uâ sutâ de orî atățû. *Centuple.*
- Întăcere. adv.** În liniste, cu tăcere. *Silencieusement.* Veđi tăcere.
- Întainâ. adv.** Într'ascunsû. Veđi secretû, în secretû.
- Întârđiare. v. s.** A întârđia, a zăbovi; a merge, a îmbla încetû. *Tarder. Dute și nu întârđia a te întorče. Allez et ne tardez pas à revenir.* — A *întârđia*, a împiedica, a remâne înapoi, în urmâ, a nu fi la timpû. *Retarder.* A *întârđia judecata unû procesû. Retarder le jugement d'un procès. Aquestû accidentû întârđia departulû seû. Cet accident retarda son départ.* A *întârđia plata*, a nu plăti la timpû. *Arriérer le paiement.* — A *întârđia*, a lăssa pentru altâ datâ. *Différer.* A *întârđia d'a pleca. Différer de partir.*
- Întârđiellâ, Întârđiare. s. f.** Fapta d'a întârđia, d'a zăbovi; — oprire, împiedicare. *Retard, Retardement, Retardation.*
- Întârđietorû-ore. adi. și sus.** Quare întârđia; quare este, se face târđiû; quare remâne îndăretû. *Retardataire, Retardatif-ve.*
- Întârrire. v. s.** A întârri, a face mai tare, mai virtossû. *Durcir, Enforcir.* — A *întârri*, a fortifica. Veđi fortificare. — A *întârri*, a imputer-nici, a conforta. Veđi confortare.

— A întări, a întrema, a consolida. Veđi consolida^{re}. A *întări*, a întepeni mai bine; a restatornici, a aduce într'ua stare bună, mai statornică. *Raffermir*. A *întări* într'ua idee pe quine-va. Veđi confirmare. A *întări*, a statornici, a assigura. *Affermir*. — A *întări*. *t. de juris*, a adeveri, a legalisa ună actă, ună inscrissă. *Entériner*. A *întări*, a afirma. Veđi afirmare.

Întărire. *s. f.* Fapta de a întări, de a statornici, de a aduce ună lucru în starea quea bună în quare se afla la începută. *Raffermissement*. — *întărire*, fortificație. Veđi fortificație. — *întărire a stomacului, a neveloră*. *Confortation*. — *întărire*, consolidație. Veđi consolidație. — *întărire*, veđi confirmație. — *întărire*, afirmație. Veđi afirmațiune. — *întărire de inscrissă*, de actă, de contractă. *Entérinement*. — *întărire în putere*. *Renfort*.

Întăritoră-ore. *adi.* Quare întăresce, imputernicesce, dă putere, virtute. *Confortant-e; Fortifiant-e*.

Întăritare. *v. s.* A întărita, a turbura, a necăji, a aduce pe quine-va la mânie, la turburare. *Courroucer, Irriter*. — A *întărita*, a agita. Veđi agitare. — A *întărita* pofta mâncără, a face gustă de mâncare, a face cui-va poftă de mâncare, saă de altă lucru plăcută. *Ragouter*.

Întăritare. *s. f.* Fapta de a întărita, de a supera, d'a aduce la mânie. *Courroux*. *Întăritare de plăcerile amorului*. *Lubricité*. — *întăritare*, mișcare, neodină. Veđi agitație. — *întăritare*. Veđi excitațiune, iritațiune.

Întăritătoră-ore. *adi.* Sgîndăritoră, așifătoră, desteptătoră. Se ăice despre medicamente. *Stimulant-e*. — *întăritătoră de plăcerile amorului*. *Lubrique*.

Înțelegere. *v. s.* A înțelege, a pricepe ună lucru, uă idee; a'și petrunde înțelessulă, ideea drăptă; a

se domeri; a cunósce, a descoperi motivulă, cauza; a'și face uă idee justă despre ună lucru conformă cu natura sé. *Comprendre*. — *Înțelegi limba anglă? Comprenez-vous l'anglais?* — *Înțelegi? Comprenez-vous*. — *înțelegându-se și... Y compris...- fără a se înțelege și... fără a se socoti, fără a se numera și... Non compris..* — A *înțelege ună lucru*, a-lă pricepe bine *Concevoir* — *înțelegă quea que-mă spuă. Je conçois ce que vous me dites. Elă înțelege lesne. Il conçoit facilement*. — A *înțelege*, a pricepe, a cunósce din auđă. *Entendre*. — A *se înțelege*, a fi în înțelegere cu quine-va. *s'Entendre*. — A *se înțelege*, la persóna a treia este, saă a 'și pricepe unulă altăia que spună; saă a auđi, a asculta unulă pe altulă; saă a fi d'accordă, de concertă spre a face que-va; saă a se pricepe singură pe sine; ori, qua unipersonală, a se cunósce uă faptă, ună lucru, uă idee de sine, a nu fi de negată quă aqueea urmésă a fi așia. — *Aquestia se înțelegă în limba francesă; Nouă căsătoră nu se înțelegă între dășă; înquestiunea aqueșta puterile s'auă înfelessă. Aquestă frasă se înțelege lesne. Se înțelege quă va ploa. — A se înțelege spre a încela, veđi coludare.*

Înțelegere. *s. f.* Fapta d'a înțelege, d'a se înțelege; facultatea d'a înțelege, d'a pricepe, d'a pētrunde cumintea. *Compréhension, Entendement*. — *Înțelegere bună*, traă bună împreună. Veđi concordie. — *Facultatea d'a înțelege*. Veđi intellecțiune, intelegință.

Întelenire. *v. s.* A înteleni, a deveni țelenă. Se ăice despre ună locă lăssată mai multă timpă necultivată. *Affricher, Laisser en friche*; — A *se înteleni*, a se bătătari, a se întări ună locă prin necultiva-

re. *s'Affricher, Devenir en friche.*
Întelenitū—*ă. sup. și adi. Pământū întelenitū. Terre en friche*—*fig. Spiritū întelenitū, timpitū, incultū. Esprit en friche.*

Întelepțiune. *s. f.* Circonspecțiune, prudenția, moderațiune; conduită înțeleptă, cumpetată, aședată, linistită în cursul vieții. *Sagesse.* Filosofie: *Studiul întelepțiunii.*—**Întelepțiunea eternă,** Cuvîntul lui Dumnezeu sau persoana a două a Treimeii.—**Întelepțiunea evangelică,** reprezentată în bisericile apusului printr' uă fecioră într'aripată, uitându-se la cerū.—**Atributū allū cârții lui Solomonū** que se dice **întelepțiunea:** *Cartea întelepțiunei.*—*Mitol.* Figură alegorică închipuită în Minerva: cu uă ramură de maslinū în mână, emblema a păceii interioră și exterioră.

Întelepțesce, Întelepțū. *adv.* Cu uă manieră înțeleptă, prudentă; cu minte, cu bune mesure. *Sagement, Prudemment.*

Întelepție. Vedī întelepțiune.

Întelepțū-éptă. *adi.* Prudentū, circonspectū, judiciosū, quare are întelepțiune, judecată dreptă.—**Moderatū, cumpetatū, reșinutū, stăpînitū,** quare și domină pasiunile;—**Modestū, castū, rușinosū.** Se dice despre persōne, vorbe, fapte, etc.—*Subs.* Nume datū quelorū que s'au deosebitū prin morala și virtuțile lorū; *Quei șapte întelepți ai Greciei.*—Solomonū este numitū *întelepțulū.*

Întelessū-éssă. *sup. și adi.* Quare se înțelege, se pricepe. *Entendu-e, Conçu.*—*Sus. etr.* Interpretațiune que se dă unei vorbe que are mai multe sensuri; *diceri cu două întelessuri. Mots à deux entente, à double entente.*

Întemeiăre. *v. s.* A întemeiă, a basa; a pune, a statornici, a reșema pe unū temeii, pe uă basă.—*A în-*

temeiă, a funda, a statornici, a stabili. Baser, Fonder, Établir.—*A se întemeiă, a se basa, a se stabili, a se funda. Veđi basare, fundare, stabilire, reșemare.*

Întemnițare. *v. s.* A întemnița; a pune, a închide întemnița. Vedī incarcerationare, incarcerationare.

Întepăre. *v. s.* A întepă, a împunge ușorū cu que-va ascuțitū, cu unū țepū, cu unū ghimpe, cu unū acū, etc. *Piquer.*—*A întepă cu vârful sabiei. Pointer.*—*A întepă, a înfurnica pe sub pelle. Picoter.*—*A întepă, a pune în țepă, a străpunge pe quine-va cu țepă vîrîndu-o prin ședutū și scoțînd'o prin gîtū sau spinare. Empaler.*—*fig.* A atinge, a musca. *Piquer, Offenser, Mordre, Fâcher.*—Se dice, *Aquestă vinū întepă la limbă,* face uă impresiune plăcută la gustū. *Ce vin pique la langue.* *A se întepă, a se împunge cu que-va ascuțitū. Se Piquer. fig.* A se atinge, a se supera. *Se piquer, se fâcher*

Întepăre, Întepătură. *s. f.* Lucrarea d'a întepă, d'a se întepă; *Action de piquer.*—*întepătură,* rană mică que face unū lucru quândū întepă;—*gaură, ciupitură* que facū insectele pe fructe, lemne, etc. *Piqûre.*—**Întepătûre.** *plr.* Înfernitate, ciupitură pe sub pelle. *Picotement.*—**Întepăre,** punere în țepă. unū feliu de supliciu în vechime la Turci. *Empalement.*

Întepătorū-ôre. *adi.* Quare întepă, piscă. *Piquant-e, Poignant-e.* *Vinū întepătorū,* quare întepă la limbă. *Du vin piquant.*—*fig.* Atingătorū, superătorū. Vedī picanțū.—*Sus. m.* Aquella quare întrebuița supliciułū țepii. Se dice și *țepesșū. Empaleur.*

Întepatū—*ă. sup. și adi.* Quare este împunsū cu unū țepū. *Piqué-e.*—*fig.* țanțosū, quare are unū aerū afectatū, quare este dirzū, quare cal-

că ținându corpulū țepenu. *Empesé-e.*

Înțepenellă, Înțepenire. *s. f.* Fapta d'a înțepeni, lucrarea d'a face să fie țepenu. — Qualitatea d'a fi țepenu. *Roideur* ou *Raideur. Înțepenella braçului. La roideur du bras. Înțepenellă, întărire, starea unui lucru înțepenitū. Dourcissement. — Înțepenellă. t. de med. veter. Maladie de picioare a cailorū causată saū din pre multă ostenellă saū bëndū apă înădușiți. *Fourbure.* — Fapta înțepenirii unei pietre scumpe, etc. în metalū saū în altū que-va. *Enchassure.**

Înțepenire. *v. s.* A înțepeni; a deveni țepenu, nemișcatū. *Roidir,* ou *Raidir.* — A înțepeni, a înțeșta unū lemnū într'altulū, a prinde cu cuiū. *Emmortaiser.* — A înțepeni pietre scumpe, etc. în metalū. *Enchasser.* — A înțepeni cu cuiū, cu ținte. *Cheviller.* — A înțepeni de frigū. *Être transi de froid.* — A se înțepeni, a deveni țepenu. *Devenir roide, se Roidir.* — A se înțepeni, a se prinde bine qua să nuse mai desprindă, saū să se desfacă, ori să se deslipescă. *Raffermir, se Raffermir.* Înțepenitū-ă. *sup. și adi.* Înțaritū, quare a devenitū țepenu. *Roidi-e, Roide, Durci e.*

Înțercare. *v. s.* A înțerca, a opri copillulū, vițellulū, minzulū, etc. d'a mai suge lapte. — *fig.* A desveța pe quine-va de la que-va. — A se înțerca, a se lipsi a se abșține de la que-va. *Sevrer, se Sevrer.*

Înțercare. *s. f.* Fapta d'a înțerca, d'a opri pentru totū-d'a-una laptele unui sugătorū. *Ablactation, Sevrage.* — Înțercare, încetarea laptelui țitelorū. *Aglactation.*

Întinăciune, Întinare. *s. f.* Fapta întinării. *Action de salir, de souiller de boue. Întinăciune, mînjire, spurcare, pătare a onōrii, a renume-lui prin fapte immorale. Coïn-*

quination, Action de polluer, de souiller.

Întinare. *v. s.* A întina; a împlē, a mînji de tină. *Salir de boue.* — *fig.* A spurca, a mînji onōrea, renumele, fecioria cu fapte immorale. *Souiller, Polluer, Salir.* — Întinatū-ă. *sup. adi.* mînjitū de tină, etc. *Sali-e, Souillé-e, Pollué-e, Coïnquiné-e.*

Întindere. *v. s.* A întinde, a lungi, a face qua unū lucru să aibă mai multă suprafață, mai multū volumū. — A desfășura în lungū și în latū; — a mări. *Êtendre.* — A întinde unū lucru precumū uă funie, unū arcū, uă plassă, uă cursă, etc. *Tendre. A întinde unū covorū, a întinde brațele; a întinde untū, cêră; a și întinde imperiulū, grădina; a întinde trupele, a le da unū frontū mai mare. Êtendre un tapis, étendre les bras; étendre du beurre, de la cire; étendre son empire, son jardin; étendre de troupes. — A întinde uă funie, unū arcū; a întinde unū pavilionū, uă tapisserie; a întinde mănele la cerū; a întinde bratele cui-va într'ajutorū, a întinde mănele la quine-va, a cere ajutorū. Veți tindere. *Tendre une corde un arc; tendre un pavillon, une tapisserie; tendre les mains au ciel; tendre les bras à quelqu'un, tendre les mains à quelqu'un. — A întinde spre a se făcu, spre a se neteđi, precumū pînză, bandglice, etc. Dêtirer. Veți detragere. — A se întinde, a ține, a coprinde ôre-quare spațiu: *Possessiunile s'ell se întindū pînă aici. Ses possessions s'étendent jusqu'ici. fig. Reputăiunea sé se întinde în totă Europa; a se întinde assupra unui subiectū. Sa réputation s'étend par toute l'Europe; s'étendre sur un sujet. — A se întinde, a se trage. Se đice de vinū, de zema verđū și alte liquide bālōse. *Bouter, Pousser au gras, en parlant****

*du vin. A întinde cocoșul pus-
cei, pistolul. Armer un fusil, un
pistolet. — Nu te întinde, expresi-
siune familiară que însemnă, expresce-te, nu vorbi măimultă despre
aquesta, saũ, nu pune mâna, depărtésă-te. Ne poussez pas plus
loin.*

Întindere, Întinsurâ. *s. f.* Lucrarea de a întinde; Spațiu coprinsu în lungime, lărgime ori adâncime. *Etendue.* — *Întindere, întinsurâ.* Starea lucrului quare stă întinsu. *Tension.* — *întindere.* (*t. de chirur*) operația de a întinde trăgându vre uă parte scrintită, dislocată, ori frintă qua sã se așede ossele la loculũ lorũ. *Expansion.* — *întindere* în sensũ, saũ de privilegiu, de autoritate, etc. *Extension.* *Întindere. t. de fis.* respîndirea fluide-
lorũ. *Diffusion.* *Întinderea luminii;* împrăștierea luminii. *Diffusion de lumiere.* Veđi dicerile expansiune, extensiune, diffusiune.

Întinerellã, Întinerire. *s. f.* Fapta de a întineri, de a se întineri, de a se face tînerũ. *Rajeunissement.* *Întinerire,* tinerețîã. Veđi frăge-dime, tinerețîã.

Întinerire. *v. s.* A întineri, a deveni tînerũ. — *A se ntineri,* a se face tînerũ, a avé aerũ de tînerũ. *Rajeunir, se Rajeunir.*

Întinsetorũ și Întinșetorũ. *a. s.* Quare întinde que-va, uă funie, unũ arcũ, etc. *Tendeur.*

Întinsũ—ã. *sup. de la întindere. și adi.* Quare este întinsũ, quare are întindere; spațiosũ. *Etendu-e.* — *întinsũ,* latũ, lărgũ, lungũ, mare. *Ample.* — *Întinsũ multũ, fôrte întinsũ,* fôrte mare. *Vaste.*

Întipãrire. *v. s.* A întipãri, a imprimã, a face întipãrire, a causa impresiune prin vre uă durere, prin înfãșșarea a que-va durerosũ, saũ prin vederea unei frumussețe, u-nũ lucru plãcutũ. *Empreindre, Imprimer.*

Întipãrire. *s. f.* Impresie. Veđi impressinne.

Întiptilare. *v. s.* (se) A se întiptila, a se îmbrãca tiptilũ, a se îmbrãca cu alte haïne, cu haïne de altũ sexũ, de altã condițiune: *Travestir.* — A se îmbrãca asfelũ înquãtũ sã nu pôtã si cunoscutũ. *Déguiser.* Veđi travestire, deghisare.

Întiptilare. *s. f.* Îmbrãcare tiptilã, îmbrãcãminte în haïne schimbate. *Travertissement.* *Întiptilare,* îmbrãcãminte quare face pe uã persônã sã nu o cunoscã altũ. Starea unei persone îmbrãcate tiptilũ. *Déguisement.*

Întitulare. *v. s.* A întitula. Veđi intitulare.

Întiire. *v. s.* A întiia, a avé întietate, a fi întiũ. Se întrebunțésã pușinũ. *A întiã pe quine-va,* a fi înaintea cui-va, a avé întietatea lui. *Primer quelqu'un.*

Întiiași - datã. *adv.* La începutũ. *Prime-abord.*

Întiime, Întietate. *s. f.* Loculũ, rangulũ dintũ, protie. *Primaute.*

Întiũ, adv. Quellũ dintũ, quea dintũ la timpũ, la locũ, la rândũ, la demnitate, la meritũ, etc. *Premier-ere.* — *adv. întũ și mãi întiũ.* *Premièrement.* Veđi primũ, primariũ.

Întilnellã, Întilnire. *s. f.* Brodellã, gãssire, aflare din întimplare. *Rencontre.* Veđi întrevedere.

Întilnire. *v. s.* A întilni; a gãssi, a afla pe quine-va din întimplare, a brodi gãssirea cui-va prin întimplare. *Rencontrer, Faire rencontre.* *A se întilni. se Rencontrer.* *A întilni,* a întrevedé. Veđi întrevedere.

Întimpinare. *v. s.* A întimpina, a eși înaintea cui-va și a'lũ prĩmi cu onóre și bucurie. *Faire une bonne réception a quelqu'un, Faire accueuil, une réception civile et honnête.* — *A întimpina,* a gãssi, a întilni în calle: *Unũ torcentũ mãturã*

orî que întîmpină în cursulū seū. *Un torrent entraine tout ce qu'il rencontre sur son passage. — A întîmpina obstacule. Rencontrer des obstacles.*

Întimplare. (se) A se întîmpla, a se brodi, a se nasce, a se pricinui unū lucru neasteptatū, negînditū, nesciutū. *Aquēsta nu se întîmplă în tôte zilele. Cela ne se rencontre pas tous les jours. I s'a întîmplatū bine însurânduse.* a brodit'o. *Il a bien rencontré en se mariant. Mi s'a întîmplatū reū,* n'amū nimeritū, n'amū broditū bine. *Je suis mal échu.* (Se conj qua lăudare.

Întimplare. s. f. Fapta de a întîmpla. de a se întîmpla, de a se brodi, — Orî que lucru, saū faptă se întîmplă, vine fărâ a se sci; se pricinuesce, se nasce, se brodesce fărâ a gîndi, fărâ a lū astepta. Împregiurare însemnată que se ivesce în lume fărâ prevedere, între ómenî saū unū omū fărâ a fi cunoscută. *Événement, Aventur, Accident, Incident, Occurrence, Hasard. Întimplare nenorocită,* restriște. *Malencontre. — Întimplare neplăcută,* quea que vine, se nasce, se întîmplă într'ua împregiurare, într'ua lucrare aducēndū neplăcere; s'firșitū neplăcutū. *Inconvenient. — La orî que întîmplare,* orî cumū se va întîmpla. *A tout événement. — Din întîmplare. A l'aventure, Par aventure, Par accident. — Dupe întîmplare,* într'unū norocū, *Au hasard, Par hasard. La orî que întîmplare. A tout harard.* Veđi evenimentū, aventurā, accidentū, incidentū, inconvenientū, casualitate.

Întimplătorū-óre. adi. Quare se întîmplă, quare vine, quare se brodesce fărâ scire, fărâ cunoscință de mai nainte în cursulū unorū trebî. *Incident-e. — întîmplătorū,* fărâ veste. *Fortuit-e; Éventuel-le;*

Occurent-e. Veđi incidentū, fortuitū, eventualū, casualū, casualmente.

Întocmai. adv. Dupe chipulū saū maniera, dupe modelulū, qua, *întocmai qua, A l'instar, Aujuste, Justement, Précisément.*

Întocmire. v. s. A întocmi, a institua, a stabili, a constitua. Veđi institua, a stabili, a constitui.

Întonare. v. s. A întona; a pune uă arie, uă cântare pe tonurî, pe note; — A cânta; a cânta quelle din tîu versete alle unui imnū, psalmū, etc. *Entonner.*

Întonare, Îtonație. s. f. Veđi ingtonație.

Întórce. v. s. A întórce, a mișca învîrtindū în locū. *Tourner. A întórce capulū. Tourner la tête. A întórce foile unei cărți. Tourner les feuillets d'un livre. fam. Întórceți spatetele, carâte, dute. Tournez-moi les talons. — A întórce spatetele cui-va,* a lū părăssi, a nulū mai asculta. *Tourner le dos à quelqu'un. Noroculū 'i a întorsū spatetele. La fortune lui a tourné le dos. Aquēstă semee 'i a întorsū capulū,* l'a înamoratū. *Cette femme lui a tourné la tête. A întórce,* a abate; a porni, a îndrepta într'alță parte. *Détourner. — A se întórce,* a lăssa drumulū que apucasse, a se înapoia. *Se Détourner, se Retourner. A se întórce în patū. Se tourner dans son lit. A se întórce,* a se învîrti împregiurū, a da ocolū fărâ a se depărta. Se dice quāndū ocolesce și ochesce quine-va a fura que-va *Tournailler. A întórce que-va prin silă,* a suci. *Détorquer. A strîmba unū lucru împrotivă de cumū este făcutū de la natură; alū poci: a întórce unū țapū, unū boū,* alū scopi, etc. *Bistourner. A întórce orologiulū. Rémonter la montre. A întórce,* a da înapoi, a da îndăretū. *Restituer. Veđi restituire. A întórce banî,*

primiți, a întorce uă datorie, a răspunde suma que datorésă cui-va, *a întorce cheltuellele, pagubele. Rembourser.* — *A întorce la urmă uă* persónă saũ unũ animalũ, a căra unde era mai nainte. *Remener.*

Întorcere. *s. f.* Lucrarea de a întorce, veđi semnificațiile verbului. *Détournement. Retour.* **Întorcere,** trimitere îndăretũ, înapoiare de unũ lucru la persóna que l'a fostũ trimissũ. *Renvoi.* **Întorcere îndăretũ;** dare în mâinele cui-va. *Reddition.*

Întorsătură. *s. f.* Veđi întorsurã.

Întorsurã, Întorsăturã. *s. f.* Lucrarea de a întorce; întorcere, abaterere, cărmire. *Détournement.* — *întorsurã,* cotiturã de drumũ. *Détour* — *Întorsurã,* înturnare de corpũ, mișcare, ținere a corpului, veđi turnurã.

Întôte-zillele. *adv.* Totũ d'auna. *Journellement.*

Înțoțonare. *v. s.* A înțoțona, a îmbrãca, a gãti, a orna pe quine-va cu prẽ multã afectațiune. *A se înțoțona,* a se gãti, a se îmbrãca cu prissosũ. *Atinter, s'Atinter.*

Întovãroșellã, Întovãroșire. *s. f.* Fapta întovãroșirii, asociației. Veđi asociație, companie.

Întovãroșire. *v. s.* A întovãroși. Veđi asociare, acompianare.

Întřadinsũ. *adv.* Anume, otãritũ, îna-dinsũ, dinadinsũ. *Expressément, Exprès.*

Întř'allũ-șeptele. *adv.* În loculũ, în rangulũ, în trẽpta, în timpulũ, în gradulũ de allũ șeptele. *Septièment.*

Întř'altã parte. *adv.* Altũ unde-va. *Autre part.*

Întř'aqueea. *conj.* Cu tôte aqeste; către aqeste. *Cependant, de l'autre part.*

Întř'aqeste. *conj.* În intervalulũ, în timpulũ, în timpulũ aqesta, pe quãndũ lucrurile erau astfelũ. *Sur ces entrefaits.*

Întř'aripare. Veđi înaripare.

Întř'ascunsũ. *adv.* Într'unũ chipũ pe furișũ, în secretũ. *Furtif, Furtivement, A la dérobée, A plat couvert, Clandestinement, En secret, En cachette.*

Între. *prep.* În međilocũ a dũoe lucruri, a dũoe persóne, a dũoe fapte, a dũoe saũ mai multe împre-giurãri. *Entre. Aquèsta sã se scie între noi, saũ, numai între noi, ori între noi numai. Celã soit dit entre nous, ou soit dit entre ou entre nous.* De multe ori se compune cu prepos. *din, de,* și face *dintre. Quea mãi mare parte dintre noi, în locũ de: din între, de între noi. La plus part d'entre nous.* — *între;* în numerulũ, în rândulũ, în rangulũ, în felulũ altora. *Parmi: Între ómenĩ onestĩ. Parmi les honnètes gens.* — Aquèstã prepozițiune intrã în componerea numelorũ și verborũ. Se nu se confunde însã cu *intru.* Veđi mãi jossũ.

Întrebare. *v. s.* A întreba, a face întrebare, a propune que-va întrebãndũ; — a interoga, a face întrebãri examinãndũ pe quine-va intr'ũ sciințã. *Interroger.* — *A întreba,* a cerceta pe quine-va, a questiona. Veđi questionare. *A întreba,* a cerceta pentru quine-va spre a'lũ vedẽ. *Demander.*

Întrebare, Întrebãciune, Interogațiune. *s. f.* Lucrarea de a întreba, de a face întrebãri. *Interrogation. Puntulũ de întrebare (?) Point d'interrogation.* — *Întrebare, întrebãciune. Demãnde. Întrebare, întrebãciune* quare cere desbãtere. Veđi questiune.

Întrebãtorũ-óre. *adi. și s.* Quare face întrebãri. Veđi interogãtorũ.

Întrebuințare. *v. s.* A întrebuințã, a face întrebuințare, a face trebã cu que-va saũ din que-va, a obicinui sã se serve cu que-va pentru que-va. *User. A întrebuințã amenințãri, rugãcuni. User de menaces, de prières. A întrebuințã bine que-*

- va. User bien de quelque chose.* — A întrebuința, a se servi cu quine-va, a da lucru cui-va întrebuințându-l. *Employer.*
- Întrecățu. *adv.* Trecându, trecându fără a se opri, neoprindu-se. *En passant.*
- Întrece. *v. s.* A întrece, a trece înainte, a se duce mai departe; *fig.* A covârși, a fi mai lungu, mai latu, etc. *Dépasser.* — A întrece a merge, a eși, a apuca înainte; a face mai înainte de câtu quine-va unu lucru; a covârși, a birui; a lâssa pe urmă. *Devancer.* — A întrece, a excede, a fi mai presussu. Veđi surpassare. A se întrece. Veđi concurare, rivalizare.
- Întrecunoscere. *v. s.* (se) A se întrecunósce, a se cunoósce mutualamente. *s'Entre-connaître.*
- Întrecute. *adv.* (pe) *Pe întrecute. loc. adv. à l'enci.*
- Întredeschidere. *v. s.* A întredeschide, a deschide puținu. *Entre-ouvrir.*
- Între-deschissu-â. *sup. și adi.* Quare este deschissu puținu. *Entre-ouvert-e.*
- Întregime. *s. f.* Complectare, calitatea lucrului întregu, complectu. *Complètement. Cu întregime. loc. adv. Entièrement* Întregime, starea unui lucru que are tôte părțile sêlle. Veđi integritate.
- Întregire. *v. s.* A întregi, a face întregu, a completa, a îndeplini. Veđi completare.
- Întregu-égâ. *adi.* Complectu, quare este deplinu, quare are tôte părțile sêlle, sau quare se privesce în tótâ întinderea sé. — Întregu, quare nu este stîrbitu, nu este tăiatu, nu este stricatú. *Entier-ère. loc. adv. Pe d'întregu d'a dreptulú, fără a ocoli. Sans réserve, Tout à plat.*
- Întreire. *v. s.* A întrei, a mâri, a îm-mulți de trei ori atâtú. — A îm-
- mulți cu trei unu numeru óre-quare. *Tripler.*
- Întreitu-â. *sup. și adi.* Quare coprinde de trei ori unu numeru, uâ quățime. *Triple.*
- Întremare. *v. s.* (se) A se întrema a se însânătoșa, a se face bine, a prinde putere dupe uâ maladie. *Remettre; Retablir la santé; — se Fortifier.*
- Întremare. *s. f.* Fapta de a se întrema, de a se face sănátosú; *întremarea sănátatú. Affermissement de la santé, Le raffermissement de la santé.*
- Întreposare. *v. s.* A întreposa, a îm-magasina. Veđi îmmagasinare.
- Întreprenorú-â. *s.* Aquella quare se însarcinâ, quare se apucâ, se învoesce, se angagiâ sâ facâ que-va sau sâ dé que-va cu óre-quare condiții. *Entrepreneur-se. Întreprenorú,* aprovizionarú; aquella quare întreprinde a aprovisiona. a da óre-quare marfâ, óre quare bucate, producte, etc. *Fournisseur.*
- Întreprindere. *v. s.* A întreprinde, a otârî și a începe sâ facâ unu lucru, a se angagia la unu lucru, la uâ lucrare; aseînsârcina de a face sau de a da óre-quare lucru cu óre-quare condiționi. *Entreprendre.*
- Întreprindetorú-óre. *adi.* Aquella quare întreprinde lesne que-va; aquella quare intrâ cu curagi în ori que întreprindere; îndrâsnețu la întreprinderi. *Entrepreneur-e.*
- Întreprisâ. *s. f.* Aqueea que quine-va întreprinde; aqueea de quare quine-va se apucâ a face, cu quare quine-va se angage sâ facâ sau sâ dé que-va. *Entreprise.*
- Întrepunere. Veđi interpunere.
- Înterupere, *v. s.* A înterupe, a precurma, a tăia șirulú unei lucrâri, unei vorbiri. *Interrompre. A înterupe unu discursú. Interrompre un discours.* A asculta pe quine-va

fără a-lui întrerupe. Écouter quel-qu'un sans l'interrompre. A se întrerupe, a înceta dintr'ua lucrare. Oratorul se întrerupse de uâ dată. L'orateur s'interrompt tout à coup.

Întrerupție, Întrerupere. *s. f.* Precurmare. *Interruption.* A lucra fără întrerupție. *Travailler sans interruption.*

Întreținere. *v. s.* A întreține; a ține unite împreună toate părțile unui totu; — a ține în bună stare; a face qua unu lucru să țină, să urmeze a fi în ore-quare stare; — A întreține, a hrăni, a nutri, a îndestula cu nutrimentu, cu quelle necessarie pentru subsistență pe quine-va. *Entretien.*

Întreținere. *s. f.* Lucrarea de a întreține; queca que este necessariu pentru subsistența cu-va; grijă, purtare de grijă cu cheltuella que are quine-va pentru nutrimentulă, îmbrăcăminte, etc, alle cui-va. *Entretien.*

Întrevedere. *v. s.* A întrevede, a vedea abia, a zări, a vedea pe jumătate, a vedea cu ochii deschiși jumătate. — A se întrevede, a se vedea unul cu altul, a avea întâlnire cu quine-va; a se visita, ași face vizită unul altuia. *Entrevoir.*

Întrevedere. *s. t.* Lucrarea de a se întrevedea, de a se întâlni; întâlnire. *Entrevue.*

Întristare. *v. s.* A întrista, a cauza cui-va tristeță; a supera, a mihni, a obida. *Attrister, Affliger, Chagriner, Contrister.* *Mustările vóstre l'au întristatú pré multú. Vos reproches l'ont beaucoup attristé. — Suntú întristatú vedându-ve maladú. Je suis affligé de vous voir malade. Aquéstá affacere me întristésá. Cette affaire me chagrine. Scrisorile vóstre mi întristesú suffletulú. Vos lettres contristet mon áme. — A se întrista, a deveni tristú, a se mihni. s'A-*

trister, s'Affliger, se Chagriner, se Contrister.

Întristăciune, Întristare. *s. f.* Fapta de a întrista, de a se întrista, d'a cauza orî de a avea întristare; — Mihnire, superare, tristeță, obida. *Affliction, Tristesse, Chagrin; — Cu întristare: loc. adv. Tristement.*

Întristătoru-ore. *adi.* Quare întristésă, mihnesce, superă. *Chagrinant-e, Affligeant-e, Attristant-e.*

Întristatú-a. *sup. și adi.* Mihnitú, superatú, tristú. *Affligé-e, Chagrin-e.*

Într'insulú. *adv.* Întru insulú, în sine, în persóna se, în cugetarea se. *En soi, En lui même.*

Introduceere. Vedea introduceere.

Introducorú. Vedea introducorú.

Întronare, Întronisare. Vedea intronisare.

Întru. *adv.* În interiorú. *Dedans.* — Este totú d'a-una însoțitú de prepozițiunile *în, din, pe din: în intru, din intru, pe din intru. Au dedans, du dedans, par dedans.* — Cu articolulú *lu* iewă formă și semnificațiune de substantivú: *intru-lú casei. Le dedans de la maison, L'interieur de la maison.* D'aci apoi, prin strămutarea articolulú de la finitulú đicerii la începutú, s'a făcutú *lu-intru* saú *lu'intru* și, abusivemente, *lăuntru*; aquéstá strămutare pôte pentru eufonie cândú *intru-lú* iewă înainte prepozițiunile sussú đisse; *în lu-intru, din lu-intru, etc,* și, abusivemente, *inlă-untru, din lă-untru, etc.* mulți însă astăđi scriú și pronunțú *în intru* iar nu *în lu-intru.* — *intru* se pune quâte uâ dată în locú de prepozițiunea *în: ellú este intru tóte fericitú, intru tine Dómine amú speratú, intru quatú se atinge de questiune.* — Se iewă de multe orî cu înțelessú de adiectivú; *Ministru din intru, Elevi din intru.* Vedea interiorú, internú.

Înrulocantă, înrulocare. *s. f.* Fapta de a înruloca, d'a curge și d'a se uni sau a se întâlni mai mulți oameni, sau lucruri ori ape curgătoare. *Affluence.*

Înrulocare. *v. s.* (se) **A** se înruloca, a se întâlni curgându; — **A** se întâlni, a veni cu grămada; a curge, a se strînge, a se aduna. *Affluer.*

Înr'unire. *v. s.* **A** înr'unii, a întreuni, a uni între. **A** uni mai multe lucruri sau persoane împreună. *Entr'unir.* — **A** se înr'unii, a se uni împreună. *s'Entr'unir, se Rejoindre.*

Înrupare. *v. s.* **A** înrupa, a se înrupa. Veđi încarnare, incorporare.

Înrupare. *s. f.* Fapta de a înrupa, de a se înrupa. Veđi încarnare, încorporare.

Întunecime. *s. f.* Întunecarea luminii, întunericu, împușinare de lumină, obscuritate, noapte. *Obscurité, Ténébres.*

Întunecare. *v. s.* **A** întuneca, a se face întunericu, a nu mai filumină. *Obscurcir, Assombrir.* *fig. A întuneca, a închide, a vesteđi, a vătăma. Aquésta 'i a întunecatú gloria. Cela a obscurci sa gloire. Tóte suridú juneđi, tóte se întunecá bátrineđi. Tout sourit á la jeunesse, tout s'assombrit pour la vieillesse.* — **A** întuneca, a opri lumina, a sta în callea luminii, a opri d'a se vedé. *Offurquer.* — *Aquesđi arburí întunecá casa, o prescú d'a se vedé casa. Ces arbres offusquent la maison.* — *fig. Passiunile întunecá raționamentulú. Les passions offusquent la raison.* — **A** întuneca ochiú, a lua vederea, a orbi prin pré multă strălucire. *Eblouir.* — *fig. A încela, a amági.*

Întunecare. *s. f.* Fapta de a întuneca, de a face să fie întunericu. *Obscurcissement. Întunecare de ochi, luarea vederii, orbire prin pré multă lumină. Eblouissement.*

Întunecătoru-óre. *adi.* Quare întu-

necă ochiú, quare fea vederea prin multă strălucire. *Éblouissant-e.*

Întunecosu-ósă. *adi. și adi.* Quare este întunecatú, închissú. Veđi obscuru, obscuremente. *Intunecosú, plinú de întunericu, de nópte, Ténébreux-se.* *fig. Timpú întunecoși ai istoriei. Les temps ténébreux de l'histoire.* — **Întunecosú,** posomoritu. *fig. Melancolicu, tristú. Veđi sombru.*

Întunericu. *s. etr.* Veđi întunecime. — *întuneric. plr.* haosu de întunericu, întunericu mare. *Ténébres.*

Înturnare. *v. s.* **A** înturna, a însoci, a grămadi. — **A** priimi în trupă, în societate, a agrega. *Agréger.*

Înturnare. *v. s.* **A** înturna, a învîrti, a întorce în mai multe ránduri; a învîrti; — **A** se înturna. *Tournoyer, se Tournoyer.*

Înválmășellá, Înválmășire. *s. f.* Fapta de a învámăși; încurcătura, amestecătura, neorânduellá, sgomotu, turburare, neodină. *Embrouillement, Tracas.* — **Înválmășellá,** amestecătura. Veđi confusiune.

Înválmășire. *v. s.* **A** învámăși, a încurca, a amesteca, a aduce în neorânduellá; — **A** neodini pe quine-va, alú supéra, a nu'lú lăssa în pace. *Embrouiller, Tracasser.* (Se conj. qua gîndire.)

Înváluire. *v. s.* **A** învalui, a strînge făcendu valú, a înfășura, a împresura, a încongiura, *Enveloper.*

Învápăare. *v. s.* **A** învápăia, a înflăcára, a aprinde, a face să scóță vápăia. *Enflammer.*

Învechire. *v. s.* **A** învechi, a face să fie vechi. Se dice despre lucruri: *a învechi uá hătná. Détruire une habit par l'usage; vieillir une habit, la détruire á force de servir.* — **A** se învechi, a deveni vechi unú lucru. *se Détruire par l'usage.*

Înveci. *adv.* Nesfirsitu, pentru totú d'a-una. *A tout jamais, Eternellement.*

Învecinare. *v. s.* **A** învecina, a avé

- vecinătatea cui-va sau a que-va, *A se învecina*, a fi vecin cu quine-va sau que-va, a fi în vecinătate, în apropiare, în pregiurū. *Environner, s' -- Être voisin de...*
- Învecinare.** *s. f.* Fapta d'a învecina, d'a se învecina. *Action d'environner. -- Voisinage.* Veđi proximitate.
- Învecinatū-â.** *sup. și adi.* Quare este vecinū, aprópe, împregiurū. *Locurile învecinate. Les lieux environnants. -- Populū învecinați. Peuples circonvoisins.* Veđi vecinū. *sus. fem. plr.* *Învecinațiile.* Locuri de prin pregiurū, din apropiare; locuri circonvecine. *Les environs.*
- Învecinicire.** *v. s.* A învecinici, a face sâ fie vecinicū, eternū. Veđi eternisare.
- Învedera.** *v. s.* A învedera, a face sâ se vedâ bine; a constata, a manifesta, a dovedi, a areta, a da de față lámuritū, deslușitū. *Constater, Manifester.* Veđi constatare, manifestare.
- Învederare.** *s. f.* Lucrarea de a învedera de a areta sau de ase areta que-va lámuritū; siguranță învederatâ, adevărū bine vedutū. Veđi evidentâ.
- Învederatū-â.** *sup. și adi.* Curatū, de lață, evidentū, que se póte vedé și cunosce îndată și fără greutate. *Evident-e. -- Învederatū, cunoscutū, doveditū, sciutū de totâ lumea. Manifeste, Notoire. -- învederatū, adv.* Fără înduoellâ, bine vedutū. *Evidemment, Manifestement, Visiblement, Notoirement.*
- Înveghiare.** *v. s.* A înveghia; a scóte, a da de față, a da în publicū, a face sâ scie totâ lumea unū lucru, uâ faptâ. Este sinonimū cu *învederare.*
- Înveli.** *v. s.* A înveli, a acoperi cu velū sau cu altū que-va. *Voiler. -- A înveli, a acoperi, a pune pe sine or d'assupra învelișū, plapomâ, etc. Couvrir, Mettre une couver-*
- ture. -- A înveli uâ casâ. Couvrir une maison*
- Învelișū.** *s. etr.* Acoperișū de postavū, de pînzâ sau de altâ materie cu quare se acopere, se învelesce que-va: plapomâ, oghialū, sau altū lucru cu quare se învelesce quine-va în patū; — acoperimintū de casâ, allū unei zidiri. *Couverture. -- învelișulū casii, acoperemintulū unei zidiri, unei clâdiri. Toit.*
- Învelitoare.** *s. f.* Queea que alcătuesce acoperișulū, învelișulū unei case, unei zidiri. *Toiture.*
- Înveninare.** *v. s.* A învenina, a otrâvi. — *fig.* A amâri, a turbura spiritulū, ori trafulū cui-va. *Envenimer.*
- Înverdire.** *v. s.* A înverđi, a se face verde, a și da verdéția. *Verdoyer, Verdír. Pâdurile începū a înverđi. Les bois commencent à verdoyer. -- Primâvera totulū înverdesce. Au printemps tout verdit. A înverđi, a da la que-va colora verde, sau, a pâta cu verde. Verdír.*
- Înverđitorū-óre.** *adi.* Verđiū, quare înverdesce, quare se înverdesce. *Verdoyant; qui verdoie ou verdit.* Veđi verđiū.
- Învermoșare.** *v. s.* (se) A se învermoșa, a face vermi, a deveni vermenosū. *Devenir véreux.*
- Învermoșatū-â.** *adi.* Gâunoșatū de vermi. *Véreux: uâ pomâ învermoșatâ. Un fruit véreux.*
- Înverșunare.** *v. s.* A înverșuna, a întârîta, a excita, a irita, a aprinde furia cui-va. — *A se înverșuna, a se întârîta, a se porni cu cruđime assupra cui-va. Acharner, Exaspérer. -- s' --*
- Înverșunare.** *s. f.* Înverșunemintū; fapta d'a înverșuna, d'a se înverșuna; aprindere mare de mânie. Fapta nnei fiare quare se pornesce cu furie assupra prâđii ei. — Furia cu quare fiarele și chiar ó-

menii se bată între ei. *Acharnement, Exaspération.*

Înveșmîntare. Veđi învestmentare.

Învesselire. *v. s.* A învesseli, a face vesselă. — *A se învesseli*, a deveni vesselă, a avé bucurie. *Égayer, Réjouir; Épanouir la rate.* — *s'Égayer, s'Épanouir, se Réjouir.*

Învesselire. *s. f.* Fapta d'a învesseli, d'a se învesseli. *Epanouissement, Réjouissance.*

Învesselitoriū-oriă. *adi.* Quare învesselesce, quare causă saū produce vesselie. *Rejouissant-e.*

Investire. Veđi investire.

Investmentare. *v. s.* A învestmenta, a îmbrăca cu vestmente, cu haine de ceremonie, de demnitate pe quine-va. — *A se investmenta*, a se îmbrăca de ceremonie. *Revêtir, se Revêtir.*

Învețare. *v. s.* A înveța, a instrui; a da cuiă lumine, cunoscințe, învețatură. *Enseigner.* — *A înveța*, a lua învețandū ore-quare cunoscințe. *Apprendre.* — *A înveța*, a da lecțiunii, precepte într'ua sciință. *Instruire.* — *A înveța*, a medita qua sâ învețe. Veđi studiere. *A înveța*, a fațona, a forma, a deprinde. Veđi dressare.

Învețatorū-ore. *s.* Aquella quare dă lecțiunii într'ua sciință saū artă. Veđi preceptorū, instructorū, maestru.

Învețatū-ă. *sup. și adi.* Quare a învețatū, quare scie, cunósce cu dessevîrșire uă sciință. — *s.* Quare este perfectū într'ua sciință, quare are multe cunoscințe; eruditū. *Savant-e, Érudit-e, Instruit-e.*

Învețatură, Învețare. *s. f.* Fapta d'a înveța. — Sciință, erudițiune, instrucițiune; cunoscințe, precepte que prîimesce saū que dă quine-va prin studii. Veđi instrucțiune, studii, precepte.

Înviare. *v. s.* A învia, a scula de la mórte, a scula din morți, a face din mortū viū. *Ressusciter, Susciter.*

Înviare. *s. f.* Fapta de a învia, de a scula din morți; sculare de la mórte. *Resurrection.*

Învingătorū-ore. *s.* Biruitorū, aquella quare învinge, quare biruesce. *Vainqueur.*

Învingere. *v. s.* A învinge, a birui, a întrece, a covîrși. *Vaincre.*

Învingere. *s. f.* Lucrarea de a învinge, de a birui. Veđi victorie. *Invingere, biruirea, supunerea, sdrobirea unei oștiri. Défaite.*

Învinovățellă, Învinovățire. *s. f.* Fapta învinovățirii. Veđi inculpație, incriminație.

Învinovățire. *v. s.* A învinovăți, a inculpa. Veđi inculpare, incriminare.

Învinovățitū-ă. *sup. adi.* Înculpatū, quare se află culpabilū. Veđi inculpatū.

Învirtellă, Învirtire. *s. f.* Lucrarea de a învîrți, de a suci, de a încolăci. Starea lucrului învirtitū, sucitū, încolăcitur. *Tortillement.* — *Învirtellă, învirtire în locū, întorcere în locū. Pirouettement.*

Învirtire. *v. s.* A învîrți, a suci mai de multe ori, a împletici. *Tortiller.* *A se învîrți*, a se suci, a se întorce în locū. Se iew și înfiguratū. *Pirouetter.*

Învirtoșare. *v. s.* A învirtoșa, a face tare, a împietri. *Endurcir. Avaritia 'i a învirtoșatū inima, 'i a împietrit-o. L'avarice lui avait endurci le cœur.*

Învirtoșare. *s. f.* Întărire, împietrire. *Endurcissement.*

Învirtoșellă, Învirtoșare. *s. f. t. de med.* Întărire de cărnuri, de rane. *Induration.*

Învoalare. *v. s.* A învoala, a învâlui cu velū, a înveli cu voalū. *Voiler.*

Învoellă, Învoire. *s. f.* Tocmellă, convenție. *Convention.* — *învoellă, le-gătură, contractū. Pact.* — *învoellă, tocmellă, contractū prin quare quine-va se îndatoresă a da saū a face que-va pentru unū prețū oțărîtū cu condiție de a fi respon-*

sabitu pentru câstigul ori pagubă, până la răspundere. *Forfait.*

Învoire. v. s. A învoi, a tocmi, a face tocmeală, a contracta. — A se învoi, a se tocmi, a se lega. *Contracter, Transiger, Pactiser.* — A se învoi, a se uni, a fi conformu, a primi, a proba, a găsi de bunu. *Convenir.*

Învoltare. v. s. A învolta, a se deschide învolte. Se dice de flori cându boboculu se desface si frunzele începă a'i cresce. *Épanouir.*

Învoltare. s. f. Desvoltare, fapta d'a învolta, d'a se desface în volte. Se dice de flori. *Épanouissement.*

Învrenie. Vedi timpu.

Înzadaru. adv. În vanu, în darnu, în desertu. *Vainement; En vain, Inutilement.*

Înzestrare. v. s. A înzestra, a da zestre, a da queea que se cuvine la maritagiul unui fiu sau fete din partea parintiloru. *fig.* A favorisa, a împodobi natura pe quine-va cu daruri, folose, talente. *Doter, Douer.*

Înzestrare. s. f. Fapta d'a înzestra, d'a da zestre unei fete, unei besericii, unui institutu, unui stabilimentu, unei comunitati. etc. *Dotation.*